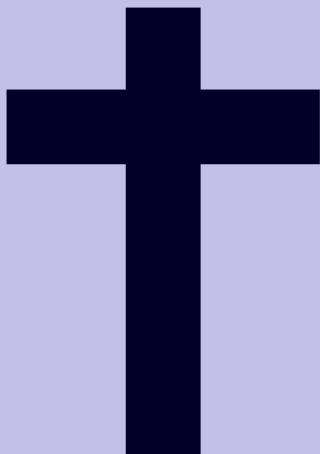

MINEM KOMINJ

The New Testament in the Minimib dialect of the Kalam
language of Papua New Guinea

MINIM KOMIN

**The New Testament in the Minimib dialect of the Kalam
language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Minimib long Niugini

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Minimib (Minimib dialect of Kalam)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-02-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

c3b0a7e5-6c23-5e97-9419-62054c911996

Contents

Matyu	1
Mak	63
Luk	100
Jon	166
Aposil	213
Rom	275
1 Korid	306
2 Korid	335
Galesia	351
Epesas	361
Pilipai	370
Kolosi	377
1 Tesalonaika	383
2 Tesalonaika	388
1 Timoti	392
2 Timoti	400
Taitas	406
Pilimon	410
Hibru	412
Jems	436
1 Pita	443
2 Pita	451
1 Jon	456
2 Jon	463
3 Jon	464
Jud	465
Repelesin	468

Matyu

Jisas Krais Mînîm Tep ak Matyu ñu kîl tîkak

*Ebraham tîkek tîk damîl dapîl
gel Jisas Krais nop tîk dolak
(Luk 3:23-38)*

1 Jisas Krais nop nîsed açîk ne
okok tîkel tîk amîl apîl gîl nop tîk
dolak rek agnîg gebin. Bi kîb Ebra-
ham tîkek tîk damîl, kiñ Depid nop
tîk dolak. Depid ne tîkek tîk damîl,
Jisas Krais nop tîk dolak.

2 Nîg gîlak:

Ebraham Aïsak nop tîk dowak.
Aïsak Jekop nop tîk dowak.

Jekop ne pen, Juda nop tîkîl,
nîmam kîsen won ak umîgan
tîk dowak.

3 Juda ne bin Dema eip mîdîl,
Peres eip Sera eip kîrop tîk
dowak.

Peres, Hesron nop tîk dowak.
Hesron, Ram nop tîk dowak.

4 Ram, Aminadap nop tîk
dowak.

Aminadap, Nason nop tîk
dowak.

Nason, Salmon nop tîk dowak.

5 Salmon, Boas nop tîk dowak.
Boas nonîm ne ak Rehap.

Boas, Obed nop tîk dowak.
Obed, nonîm ne ak Rut.

Obed, Jesi nop tîk dowak.

6 Jesi, kiñ Depid nop tîk dowak.

Depid, Solomon nop tîk dowak.

Solomon nonîm ne ak, ned bi
nak Yuraia nop dek kîmek,
kîsen Depid nop dîl me,
Solomon nop tîk dowak.

7 Solomon, Riaboam nop tîk
dowak.

Riaboam, Abaija nop tîk dowak.

Abaija, Esa nop tîk dowak.

8 Esa, Jihosapat nop tîk dowak.

Jihosapat, Joram nop tîk dowak.

Joram, Asaia nop tîk dowak.

9 Asaia, Jodam nop tîk dowak.

Jodam, Ehas nop tîk dowak.

Ehas, Hesekaia nop tîk dowak.

10 Hesekaia, Manasa nop tîk
dowak.

Manasa, Emos nop tîk dowak.

Emos, Josaia nop tîk dowak.

11 Josaia, Jekonaia nop tîk dapîl,
nîmam ognap tîk dowak. Ñîn
nîbak, taun kîb Babilon bin bi
apîl, Isrel bin bi kîrop nag li
dam Babilon dad amnîlak.

12 Dad amelak, Jekonaia nîb
okok mîdîl, Sialtiel nop tîk
dowak.

Isrel bin bi kîri Babilon kîrig
gîl karîp lîm Juda adîk gî
amnîlak ak, Sialtiel, Serababel
nop tîk dowak.

13 Serababel, Abaiad nop tîk
dowak.

Abaiad, Eliakim nop tîk dowak.

Eliakim, Eso nop tîk dowak.

14 Eso, Sedok nop tîk dowak.

Sedok, Ekim nop tîk dowak.

Ekim, Elaiad nop tîk dowak.

15 Elaiad, Eliesa nop tîk dowak.

Eliesa, Matan nop tîk dowak.

Matan, Jekop nop tîk dowak.

16 Jekop, Josep nop tîk dowak.

Josep me, bin Maria nop ñelâk.
Maria ne Jisas nop tîk dowak.
Jisas nop Krais apal.

17 Nîb ak me, based cîn Ebra-
ham ne tîkek tîkel tîk dam dapîl
gîl aknîb wajrem pîs adan amnak
ak, kîsen based kiñ Depid nop tîk
dolak. Tîk dapel, Depid ne pen
tîkek tîkel tîk dam dapîl gîl ak rek
nep wajrem pîs adan amek, kîsen
Babilon bi ke okok nîb apîl kîrop
nag li dam karîp lîm kîri ak dad
amnîlak. Dad amelak, kîsen pen
kauyan tîk dam dapîl gîl aknîb
wajrem pîs adan amnak ak, kîsen
Krais nop tîk dolak.

Maria Jisas nop tîk dowak

(Luk 2:1-7)

18 Jisas Krais nop tîk dolak
mînîm ak agnîg gebin. Jisas
nonîm Maria, Josep nop ñelâk, ne
eip ajîl mer, kîri nîñlak Maria ñî

kogi midek. Kaun Sij ne ak ke gek, ñi kogi nibak midek. ¹⁹ Pen nigmil ne Josep bi tep ak me, minim kib ma agak; gos ak nep niñil agak, "Ñi kogi mideb nibak, bin bi okok ag niñigain, nop nabij ginigab. Niñ ak, kapkap ag yokin," agak. ²⁰ Josep nig niñak ak pen, kislîm eyan wîsin niñak, Bi Kib ejol ne alap nop agak, "Josep, Depid ñi ne! 'Bin nibak, tari ginig dinim?' agil, gos ak ma niñimin; abramek dinimin. Ñi kogi mideb ak, Kaun Sij ak nep gek mideb. ²¹ Kisen ñi ak tik dapek ne kib gił, bin bi ne okok tap si tap timel giłpal gac ak lig gi yoknigab ak me, yib ne Jisas agnimin," agak. ²² Nig gak nibak, Bi Kib ne bi minim ne agep bi alap nop ag ñak niñil ne pen nig ginigab agil agak. ²³ Ne agak, "Bin praj bi alap eip ajil mer, ñi kogi midil,

ñi alap tik dapenigab, yib ne ak Emanyuel agnigal," agak. Emanyuel minim wagin ak, God cin eip mideb.

²⁴ Pen Josep wîsin kinil warikil, Bi Kib ejol ne minim agak ak dil, bin Maria nop dinim, agil gos niñak. ²⁵ Ned Josep Maria eip ajil mer, Maria ñi ak tik dapek, Josep ñi nibak yib ne Jisas agil me, Maria nop pis nep dak.

2

*Bi gos kid yik niñeb okok apil
Jisas nop niñlak*

¹ Pen Herod Judia Propins kin midoligip ñin ak, Maria Jisas nop tik dowak Betlehem taun, karip lim Judia nab sijak. Tik dapek, bi gap kid yik niñeb okok, pił apeb kid okok nibak Jerusalem apil, bin bi okok krop ag niñil aglak, ² "Juda bin bi, Kin cin, apim ak nop tik dopal! Miñi lipal mideb akal? Cin karip lim cin pił apeb kid nibok midil niñin gap ak misen lip; niñil me, yib ne agon

ar amnan agil opin," aglak. ³ Nit agelak, kin Herod minim nibak niñil, bin bi sij aul kiri ñi nibak nop gos niñil yip ma niñinem rek lip, agil, gos par niñak. Jerusalem bin bi okok magilsek ak rek nep gos par niñlak. ⁴ Pen kin Herod, God nop tap sobok gep bi kib okok abe, God lo minim ag ñeb bi okok abe, krop sik agek apelak agak, "God minim agep bi okok Krais nop tik donigal karip lim akal aglak?" agak. ⁵ Nit agek aglak, "Bi God minim agep alap, birarik nep minim nu kil tikil agak rek, nop tik donigal Betlehem taun, karip lim Judia nab sijak. God minim agep bi nibak God Minim nu kil tikil agak,

⁶ Karip lim Judia nab okok
karip lim ke ke konjai mideb
ak me,
karip lim Betlehem niñek sikol rek
linigab ak
pen Bi Kib ak karip lim nibak
niñ apil,
bin bi yad Isrel bin bi okok krop
kod midenigab.
Nig ginigab rek, Betlehem
yib kib midenigab," agak,"
aglak.

⁷ Nit agelak, kin Herod niñil, am bi gos kid yik niñeb okok krop kapkap sik agek apelak agak, "Won akal rek gap nibak misen lak?" agak. ⁸ Agek, nop minim nibak ag ñelak, krop Betlehem ag yokil tom agil agak, "Niñi am ñi nibak piyo niñ tep yib gił, adik gi apil yip agem, yad abe amil yib ne agen ar amnan," agak.

⁹ Kin Herod nib agek, kiri panjel niñlig gi, gap kiri pił apeb kid okok nib niñlak ak ned ned gek niñlig gi, kiri kisen giłak. Gap ak amil amil, niñjan ak karip mideb nab sijak alan nep wös gak. ¹⁰ Nig gek kiri gap ak niñel, tep gek niñlig gi, miñ miñ yib giłak. ¹¹ Karip nitlik migan eyan amil

nıñlak, nıñjan ak nonım Maria eip miderek. Kiri am kogım yımıl, nıñjan ak yıb agel ar amek nıñlıg gi, wad kiri okok aŋ lıl, nop tap tep ognap nıłlak. Gol ognap, pauda ki tep oweq ognap, wel ki tep oweq ognap nıłlak.

12 Pen kiri kislım nab eyan kınıl wısin nıñlak, God agak, “Adık gi Herod mideb ak ma amnımıl!” agak. Nıb ak, agak rek nıñlı, kaniň par alap amił, karıp kiri adık gi amnıłak.

Josep Maria amił mal poŋ dıl pırı́k gi karıp lım Ijip dad amnak

13 Pen bı̄ gos kıd yık nıñeb okok kiri nıñg gił amnıłak nıñlıg gi, Josep wısin nıñjak, ejol alap apıl nop agak, “Herod nıñjan ak nıag pak lıñım agıl, piyo nıñnjı geb. Nıb ak, nıñjan amił mal kırop kasek poŋıd dıl, pırı́k gi karıp lım Ijip amnımın. Onımın agenım nep, kauyan adık gi onımın,” agak.

14 Agek, Josep kislım nab eyan nep warıkıl, nıñjan amił mal poŋ dıl karıp lım Ijip dad amnak.

15 Poŋ dıl amnak nıbak, Bi Kib ne bı̄ mınım ne agep alap nop agıñak nıñlı ne pen ūn kıl tıkkı agak, “Nı̄ yad ak Ijip nıb sı̄k agen owıp,” agak.

Pen Josep amılgon am Ijip nep mideł, Herod kimek me, kisen kauyan adık gi olak.

16 Pen Herod ne nıñjak, bı̄ gos kıd yık nıñeb okok, ne agak rek ma gelak, nop milık kal yıb yapek agak, “Yıp gıpal nıbak, nıñjan bı̄ kib mideńigab ak yad ti gił nop nıag pak lıñım?” agıl gos nıñjak. Pen ne gos alap nıñlı agak, “Bī gos kıd yık nıñeb okok kırop gap ak mısen lak ūn ak, yıp ag tep gił amnıłak. Nıb ak yad nıpin, Betlehem ulep sıñjak nıñjan tıkkı dapel, mı̄ omal yowıp okok abe, nıñjan kisen tıkkı dopal okok abe, nıag pak lıñıgal ak, nı̄ nıbak abe nıag pak lıñıgal,” agak. Nıb agıl me, bı̄ ne ognap ag

yokek amił, nıñjan Betlehem ulep sıñjak okok midełak magıłsek nıag pak li saklak.

17 Betlehem nıñjan nıag pak lıłlak nıbak, bı̄ God mınım agep Jere-maia gıñıgab agıl ūn kıl tıkkı rek nep gıłlak. Jeremaia mınım nıbak ūn kıl tıkkı agak,

18 “Rama taun sıñjak cıb gek, mınım saköl kib agıl, sıl kib agnıgal.

Bin Resel tıkek, tıkel tıkkı amił apıl gıñıgab okok, mapın gek sıl agnıgal.

*Nı̄ ne kım saknıgal nıñlı
bin bı̄ ognap kırop ag dıñımel
rek ma lıñıgab,” agak.*

*Josep Maria amił mal eip
kauyan adık gi amnıłak*

19 Pen sain bı̄ kib Herod kimek, Josep Ijip okok mideł kınıl wısin nıñjak, Bi Kib ejol ne alap apıl nop agak, 20 “Bī nıñjan nıag pak lıñıg gelak okok bir kımbal ak me, bin nak amił mal kırop poŋ dıl, adık gi karıp lım Isrel amnımın,” agak.

21 Agek, Josep nıñjan amił mal poŋ dıl, adık gi Isrel amnak. 22 Pen am-jakek, mınım alap aglak, “Herod kimek, nı̄ ne Akeleas Judia Propins bin bı̄ kırop kod mideł,” aglak. Agelak, Josep ne Akeleas mideł karıp lım nıbak tari gıñıg amnım agıl, pırıkkak ak pen, kınıl wısin nıñjak God nop agak, “Nak karıp lım Judia ma adık gi amnımın, karıp lım Galili amnımın,” agak. 23 Agek, Josep nıñjan amił mal kırop poŋ dıl Nasaret taun amił mideńigipal. Amnıłak nıbak, bı̄ God mınım agep okok nıñg gıñıgab agıl ūn kıl tıkkırek nep gak. Kiri ūn kıl tıkkı aglak, “Nop bı̄ Nasaret nıb alap agnıgal,” aglak.

3

*Jon Bi Ñig Pak Ñeb ak God
mìnîm ag ñoligip*

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Nasaret mìdelak ñin nab nìbak, Jon bi ñig pak ñeb ak apil, karip lìm Judia nab sìnjak, karip lìm bin bì konjai ma mìdeligipal, miñ mab kab nep mìdoligip nab okok mìdekl ñìnlìg gi, bin bì okok apel, ne kìrop mìnîm ag ñoligip. ² Kìrop ag ñìl agoligip, “Ulep mìdeb, God bin bì dil kod mìdenigab. Nìb ak, tap si tap tìmel gipim ak, tari gìnig ñig gipin agìl, kìrig gìnîmib,” agoligip. ³ Jon kìrop mìnîm ag ñoligip nìbak, bì God mìnîm agep Aisaia bìrarik nep gìnigab agìl, ñu kìl tìkak rek nep gak. Aisaia mìnîm nìbak ñu kìl tìkil agak,

“Bì alap, karip lìm bin bì konjai ma mìdebal,

miñ mab kab nep mìdeb nab sìnjak am mìdil,

sìk agìl agnigab, ‘Bì Kìb ak apeb!

Kanìb mak kìlan kìyan gi mìdonîmìñ okok,

dìm gol pilis gi mìdonîmìñ okok, piñil pag tep gi mìdenîmib,’ agnigab,” agak.

⁴ Pen Jon walij ne ak, kaj kamel kas dìl gìlak walij alap yìmìl, kaj kau wak sìb nag nab sìnjak piç loligip. Tap ñìnejeb ne ak, jon golbijd ak abe, bom ñig ak abe ñìboligip. ⁵ Ñin nìbak, Jerusalem bin bì mìdelak okok abe, bin bì karip lìm Judia yokop nìb okok mìdelak okok abe, ñig Jodan ulep okok bin bì mìdelak okok abe, kiri magiñsek Jon mìdekl sìnjak amniñlak. ⁶ Jon mìdekl sìnjak amìl, tap si tap tìmel gìlak okok mìseñ ag piwak pe gel ñìnlìg gi, Jon kìrop ñig Jodan nab sìnjak ñig pak ñoligip.

⁷ Pen bì Perisi okok abe, bì Sadyusi okok abe konjai nep, Jon

cìnop ñig pak ñaj agìl apelak, Jon kìrop sìlik ag gìl agak, “Nìbi soin ñìt pai sìñ aul! Gos tari ñìnlìl pìrik gi apebim? ‘Ñig pakon, God bin bì ke nìb okok kìrop ag gìnigab ñin ak, cìnop ma ag gìnigab,’ agìl, pìrik gi apebim ar?

⁸ Nìbi ñig paknìg gìnigabim ak, tap si tap tìmel gipim ak, tari gìnig ñig gipin, agìl, kìrig gìl, mìd tep gìnîmib. Ñig gìnigabim ak, bin bì ñìnlìgal, nìbi tap si tap tìmel göligipim ak bìr kìrig gipim. ⁹ Pen nìbi gos alap ñìnlìl, ‘Cìn based acìk Ebraham ñìt pai ne mìdobìn ñìnlìl God cìnop tap tìmel alap ma gìnigab,’ agìl, gos ak ma ñìnlìmib. Ebraham ñìt pai ne mìdobìn apim ak tap yokop! God kab sìñ aul dil, Ebraham ñìt pai ne okok gi lìnlìg gìl, gi lìpkop! Nìb ak, ‘Bì tep Ebraham tìkil tìk amìl apil gìl cìn ke tìk dap lìpal,’ apim ak, mìnîm ak rek ma agnîmib.

¹⁰ “Ñìñ tep gìnîmib! God mab ak wagìn sek tìb junig, tu ak mab wagìn eyañ kìd gìl mìdeb. Mab alap magiñ ñìnejeb tep ognap ma piñigab ak, tìb gi rìk dì mab yìneb eyañ yoknigab. ¹¹ Nìbi tap si tap tìmel gipim ak, tari gìnig ñig gipin agìl, kìrig gem me, yad nìbep ñig nep pak ñìnlìgain. Pen bì yìp kìsen onigab ak, ne yad rek mer; ne bì kìb yìb, yad bì sìkol. Yad nop ñìñen nabìñ gìnigab. Tob wak ne dad ajenim rek ma lìp. Yad nìbep ñig nep pak ñebin, pen bì nìbak ne apil, nìbep Kaun Sìñ ak pak ñìl, mab mìlañ pak ñìl gìnigab.

¹² “Ne wid magiñ pok gek, tìk dap pakpal rek ak gìnig geb. Wid magiñ ñìnejeb okok ke lìl, wid cög dai dai okok ke lìnlìgab. Ñig gìl, wid magiñ ñìnejeb ne okok dam karip ñìlik mìgan sìnjak lìnlìgab; pen dai dai okok dam mab per ke yìñ mìdeb ak dagìlnigab,” agak.

*Jon Jisas nop ñig pak ñak
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Ñin n̄bak, Jisas ne, Jon yip ñig pak ñan, agil, karip lim Galili k̄irig gil, ñig Jodan amil,¹⁴ Jon nop agak, “Yip ñig pak ñan,” agak. Agek, Jon agak, “Nak nep me yip ñig pak ñibnap. Pen yad titi gil nep ñig pak ñinim?” agak.

¹⁵ Agek, Jisas agak, “Nak ageban ar ak k̄irig ginim̄in, yad agebin rek nep gil me, God agip agip rek nep gin̄gabir,” agak. Agek Jon, “N̄j̄id ageban,” agil, Jisas nop ñig pak ñak.

¹⁶ Jon Jisas nop ñig pak ñek n̄n̄lig gi, Jisas ñig gol siñok alan apil n̄njak, seb kab ar alan m̄igan pag yīkek, God Kaun ak yakir t̄baglem rek ug gi nop owak.

¹⁷ Kaun Siñ ñig gil apek n̄n̄lig gi, minim̄ alap seb kab ar alan n̄b apil agak, “Ñī tep n̄baul, ñī midmagil yad yīb. Yad nop n̄nen, yip tep yīb gīp,” agak.

4

*Seten, Jisas nop gos ñen tap si tap timel ginim̄in̄ agil n̄njak
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Ñin n̄bak God Kaun ak, Jisas nop pon d̄il, karip lim bin bi ma mideligipal, miñ mab kab nep midoligip nab okok dad amek, Seten ne Jisas tap si tap timel ognap ginim̄in̄ akan agil gak. ² Jisas miñ mab nep nab n̄b okok tap ñibil mer, ñin akn̄b ñin juil omal (40) melik abe k̄islim abe yokop nep midek. Ñig gil yokop nep midek n̄n̄lig gi, nop yuan k̄ib yīb gek, ³ Seten Jisas nop gos ñen, timel ginim̄in̄ agil, apil Jisas nop agak, “Yad God Ñi ne midebin apan ak, kab ognil agek, bred rek lan,” agak. ⁴ Agek, Jisas pen agak, “God Minim ak nu k̄il tikil aglak, ‘Bin bi okok bred nep ñibil komiñ ma midenigal;

God minim ageb n̄bak magilsek niñ dil me, komiñ midenigal,’ aglak,” agak.

⁵ Jisas n̄b agek, k̄ijeki Jisas nop pon dil dam taun k̄ib tīd Jerusalem amil, God sobok gep karip i ar alan gilak ak l̄il agak, ⁶ “Yad God Ñi ne midebin apan ak, prenjid lim eyan yowan. God Minim ak nu k̄il tikil aglak, ‘God ejol ne okok agek, apil nep niñmagil kiri denigal me, kab tob nep ak ma piñil ginigab,’ aglak,” agak.

⁷ Agek, Jisas pen agak, “Mer! God Minim ak minim ognap sek nu k̄il tikil aglak, ‘God Bi Kib ak, ne bi n̄j̄id akañ bi tom agep, ma agn̄mib,’ aglak,” agak.

⁸ Agek, Seten Jisas nop dam dim k̄ib yīb alap amil, karip lim tep tep bi k̄ib ke ke kod midelak okok Jisas nop yomil agak, ⁹ “Nak kogim yimil, yīb yip agek ar alan amek, yad karip lim n̄b siñaul magilsek nep niñgain,” agak.

¹⁰ Agek, Jisas Seten nop agak, “Nak ke okok amnon! God Minim ak nu k̄il tikil aglak, ‘God Bi Kib yīb nop ak nep agem ar amnan; wög nop nep ginim̄ib,’ aglak,” agak.

¹¹ Jisas n̄b agek niñlig gi, k̄ijeki, Jisas ne tap timel ognap ginim̄in̄ agil, gī gī mer niñil, nop k̄irig gil amek niñlig gī, ejol ognap apil, nop ap gon l̄il kod midelak.

*Jisas karip lim Galili wagin gil
bin bi okok God minim ag ñak
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Ñin n̄bak Jon bi ñig pak ñeb ak nop miñ l̄ilak. Jisas minim n̄bak peyig niñil, karip lim Galili adik gī amnak. ¹³ Amil taun ne Nasaret ma am midek; am midek taun s̄ikol Kapaneam, karip lim Sebyulan Naptalai nab siñak mideb Ñig Cöb Galili gol siñak. ¹⁴ Jisas karip lim n̄bak

amıl, bin bı okok kırop mìnım tep ak ag ñı ajoligıp ak me, bı God mìnım agep Aisaia gìnigab agıl ñu kıl tıkkak rek nep gak. Ne agak,

¹⁵⁻¹⁶ “Karıp lım Sebyulan abe Naptalai abe, Ñıg Cöb Galili gol sıñak,

Ñıg Jodan pıb panjıd ameb pıs kıd,

Juda bin bı mer karıp lım Galili sıñak mıdebal okok

kırı melik kıb yıb nıpal.

Kıslım okok mıdıl kımnımel rek lak ak
pen melik kıb ak bir nıpal,” agak.

¹⁷ Jisas ñın nıbak wagın gıl, bin bı okok kırop God mìnım tep ak ag ñı ajlıg gı agak, “Tap si tap tımel gıpım ar ak, tari gìnig ñıg gıpın agıl, kırıg gìnımib. Manı mıdeb, God bin bı dıl seb kab ar alan sıñak kod mıdenigab; ñın kisen nıbi per kod mıdeligıpım ak mıñi owıp!” agak.

Jisas bı omal omal, “Nıbi yad eip onımıb,” agak

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Jisas Ñıg Cöb Galili gol ar sıñak ap yap amıl nıñak, bı kıbsal dep mamil mal, uben yoklıg gı kıbsal derek. Bı mamil mal, nıمام alap yıb ne ak Saimon, nıمام alap yıb ne ak Edru. Saimon nop yıb alap Pita agöligliçpal. ¹⁹ Jisas kırop mal nıñıl agak, “Yıp sain gir. Yad nırep gen, nıri mamil mal, kıbsal dep bı mer, bin bı dep bı mıdenigair,” agak. ²⁰ Agek, agak rek nep nıñıl, kıbsal derek uben okok kırıg gıl, Jisas eip ajoligıpır.

²¹ Pen won alap tapın amlıg gı nıñak, Jems eip Jon eip nap Sebedi eip ñıg magöb mığan ak apılıgon mıdlıg gı, uben luöl dılıg gı mıdelak. Jisas nıñıl, kırop mal sık agek, ²² kırı nap Sebedi ñıg magöb sıñak kırıg gıl, Jisas eip amnırek.

Jisas okok gı tagıl bin bı kırop mìnım ag ñak
(Luk 6:17-19)

²³ Jisas karıp lım Galili nab sıñak gı ajlıg gı, Juda mogım gep karıp okok okok amıl, God bin bı dıl kod mıdenigab mìnım tep ak, bin bı okok kırop ag ñı ajlıg gı, tap tari tari bin bı okok kırop gak okok gek komıñ loligıp. ²⁴ Ñıg gek, karıp lım Siria bin bı okok magılsek mìnım nıbak nıñıl, bin bı kırop tap tari tari gak okok dad apel, Jisas gek komıñ loligıp. Bin bı nıb okok, ognap tap gak; ognap mıb goñ yur kıb gak; ognap kıjeki abanı ñagak; ognap udın mımain apek, ap yap pakıl jep jep döligıpıpal; ognap ñın tob kalau gak; pen bin bı kırop tap tari tari gak okok dapel, Jisas gek magılsek komıñ loligıp. ²⁵ Pen Galili bin bı dıl, Dekapolis bin bı dıl, Jerusalem bin bı dıl, Judia bin bı dıl, Ñıg Jodan kıd adanı sıñak bin bı dıl, konjai nep Jisas amek nıñılgı gı, kisen amníflak.

5

Jisas dim yırıık alan am mıdıl, mìnım ag ñak
(Luk 6:20-23)

¹ Jisas, bin bı konjai nep nıb okok nıñıl, am dim yırıık alan bı ne aknıb umıgan alan dak okok eip bısig mıdlıg, kırop mìnım ag ñak.

Bin bı mıñ mıñ gìnigal
(Luk 6:20-23)

² Jisas ne bin bı kırop mìnım ag ñılgı gı agak,

³ Bin bı okok, cın bin bı tep mer, God ne nep cınop gı ñıñıgab agıl, God nop ag nıñıgal okok, God kırop dıl seb kab ar alan kod mıdenigab ak me, mıñ mıñ gìnımel.

⁴ Bin bı sıl agebal okok, God kırop ag dıniğab ak me, mıñ mıñ gìnımel.

⁵ Bin bı sain kapkap mıdebal okok,

kiri lım dai wagın aul dınígal ak
me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁶ Bin bî, God agak rek nep
gînîgabın agîl, nîpal okok,
God kîrop kod mîdenîgab ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁷ Bin bî kiri bin bî okok kîrop
mapın nîñjîl dî tep gînîgal
okok,
God kîrop pen ak rek nep mapın
nîñjîl dî tep gînîgab ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁸ Bin bî God nop gos nokîm
nîñebal okok,
God nop nîñnîgal ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

⁹ Bin bî nîñnîgal, bin bî ognap pen
pen gînîgal okok,
kiri apîl agnîgal, ‘Nîbi
aknîb ma gînîmîb, kapkap
mîdenîmîb,’ agnîgal okok,
God kîrop ñî pai yad agnîgab ak
me,
mîñ mîñ gînîmel.

¹⁰ Bin bî kiri God ageb rek nep
gînîgabın agîl mîdel,
bin bî ognap kîrop gi tîmel
genîgal ak,
God kîrop dîl seb kab ar alan kod
mîdenîgab ak me,
mîñ mîñ gînîmel.

¹¹ “Nîbep Jisas bin bî ne agîl
gi tîmel gił, mînîm tom agîl
ag juenîmel, nîbi mîñ mîñ yîb
gînîmîb.” ¹² Bî God mînîm agep
bîrarîk ped okok kîrop ar nîbak
nep giłlak. Nîb ak, nîbep ak
rek nep genîgal ak, gos par ma
nîñnîmîb; God cînop seb kab ar
alan dî tep gînîgab ag gos nîñjîg gi,
mîñ mîñ yîb gînîmîb,” agak.

*God bin bî ne okok kiri dek sol
rek mîdebal; kiri melîk rek mîdebal
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ Jisas mînîm nîbak agîl agak,
“Bin bî lım dai ar wagın aul
mîdebal okok, nîbi dek sol rek kiri
mîdebal. Pen dek sol kabiam
ak am sakek kauyan kabiam ma

gînîgab; piş nep tîmel gił agîl, tau
cił jakîl dî yoknîgal.

¹⁴ “Taun kîb dîm alan midîl,
we gił mîdenîmîn rek ma lînîgab;
mîsen yîb mîdenîgab. Nîb ak
rek, bin bî lım dai wagın aul
mîdebal okok kîrop sîp melîk rek
mîdebal. ¹⁵ Bin bî okok sîp dagîl
tin cög mîgan okok ma we gînîgal.
Ar sînâk alan tîk lel melîk gek,
bin bî karîp ñîltîk mîgan okok
magîlseki nîjî tep gînîgal.” ¹⁶ Nîb ak
rek, nîbi bin bî okok kîrop gi tep
gem, bin bî okok nîbep nîñjîl, Nap
nîbi seb kab ar alan mîdeb yîb nop
nep agel ar amnîgab.

Lo mînîm ak

¹⁷ “Nîbi agnîgabîm, Jisas owîp
ak, God Mosis nop lo mînîm agak
mînîm ar ak abe, bî God mînîm
agep ognap aglak mînîm ar ak
abe, kîrig gînîmîb agnîg owîp
agnîgabîm ak pen ak mer! Yad
opin ak, bî God mînîm agep okok
gînîgab aglak rek magîlseki gînîm
agîl opin.” ¹⁸ Yad nîbep nîñjîd
yîb agebin. Seb kab ar alan abe,
lîm dai wagın aul abe piş nep
kîr gînîgab ak pen God Minîm
ne ak mînîm magîl alap ma kîrig
gînîgab; magîlseki per per nep
mîdenîgab. Mînîm tari tari agak
ak, magîlseki agak rek nep gînîgab.

¹⁹ “Nîb ak, bin bî an an God
lo mînîm ak nîñjîl, mînîm sîkol
won alap kîrig gînîm agîl, bin bî
okok abramek ag ñek kîrig gînîgab
ak, God bin bî dîl kod mîdenîgab
ñîn ak, yîb kiri ap yonîgab. Pen
bin bî an an God lo mînîm nîñjîl,
nîjî tep gił, bin bî okok kîrop ag
ñîjî tep gînîgab ak, God bin bî dîl
kod mîdenîgab ñîn ak, yîb kiri ap
rannîgab.” ²⁰ Bî Perisi okok abe,
God lo mînîm ag ñeb bî okok abe,
‘God mînîm ageb ar ak nep gîpîn,’
apal ak pen kiri yokop mînîm agîl
God mînîm ageb ar ak ma gîpal,
mer. Nîbi ke pen, God mînîm
ageb rek nep yîpîd gił nep nîjî dîl

kisen giniṁib. Nīb giñigabim ak me, God nībep d̄il seb kab ar alan sījāk kod m̄idenigab.

*Bin b̄i kaual maual n̄ibi okok eip
m̄in̄im ag j̄im ūl m̄idenimib
(Luk 12:57-59)*

²¹ “B̄ırarık nep nap̄is nased yes okok God lo m̄in̄im ageligīpal ar ak n̄ibi n̄ip̄im. K̄tri agoligīpal, ‘C̄ip ūag ma pakn̄imib. Bin b̄i alap, bin b̄i alap ūag pak l̄in̄igab ak, m̄in̄im k̄ib n̄ij̄n̄igab,’ agoligīpal. ²² M̄in̄im nībak n̄ip̄im ak pen nībep mīni ag tep giniṁim. Bin b̄i alap, bin b̄i alap nop nījek mīlik yon̄igab ak, m̄in̄im k̄ib n̄ij̄n̄igab. Bin b̄i alap, bin b̄i alap ȳib dap yon̄igab ak, Juda Kansol okok ap mogim ḡıl, nop m̄in̄im k̄ib agn̄igal. Bin b̄i alap, bin b̄i alap nop agn̄igab, ‘Nak b̄i saköl sek,’ agn̄igab ak, karip l̄im mab ke ȳineb mīgan eyan amn̄im̄īn rek lip.

²³ “Nīb ak, nak tap God nop sobok ḡi ūeb dam kab b̄id ar ak sobok ḡi ūin̄ig, nanai namam nak alap nop ḡi t̄imel gīpan rek m̄in̄im m̄ideb ag gos n̄ij̄n̄igan ak, ²⁴ tap God nop sobok ḡi ūeb nībak kab b̄id ar sījāk k̄irig ḡıl, nop eip m̄in̄im ag tep ḡıl, mīni kapkap j̄im ūl m̄idor agīl, adīk ḡi ap̄il tap nībak God nop sobok ḡi ūin̄im̄in.

²⁵ “Tap tari ḡi t̄imel giñigabim ak, nībep m̄in̄im k̄ib agn̄ig, dam kanib nab okok kisen dad amel nīnl̄ig ḡi, k̄irop eip m̄in̄im nībak ag t̄ig asik̄il, j̄im ūl m̄idenimib. Mer ak, nībep dam b̄i k̄ib ak nop ūen̄igal, ne pen nībep d̄i polisman kai k̄irop ūek, nībep dam nag l̄in̄igal. ²⁶ Yad nībep nīnj̄id ȳib agebin, tap dai nībi m̄idonim̄īn ak pīs nep magīlsekīp dai pag juil me söj amn̄igabim.

Bin si b̄i si gīpal

²⁷ “Pen m̄in̄im alap aglak ak, ak rek nep nīp̄im. M̄in̄im nībak

aglak, ‘Bin si b̄i si ma giniṁib,’ aglak. ²⁸ Pen yad nībep agebin, b̄i alap bin alap nop nīj̄il, nop gīpnep agīl gos nījn̄igab ak, God nījek, b̄i nībak gos ne nab eyan bin nībak si giniṁab. ²⁹ Nīb ak, udin magīl ȳip̄id kīd nīj̄il, tap si tap t̄imel giniṁīn rek lon̄im̄īn ak, udin pīs nībak t̄ig ju yokn̄imib. Pen udin nībi ak ȳim̄īg nījn̄igabim ak, tap si tap t̄imel ḡıl, mab ke ȳineb mīgan eyan amn̄im̄īn rek lip. ³⁰ Pen ūin̄magīl ȳip̄id kīd ak, ak rek nep, tap si tap t̄imel giniṁīn rek lon̄im̄īn ak, t̄ib ḡi rik d̄i yokn̄imib. Nīg ḡıl me, ūin pīs kīd nep m̄idek komīn amn̄igabim. Mer ak, mab ke ȳineb mīgan eyan amn̄igabim.

*Jisas bin ag yokep m̄in̄im ag ūak
(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)*

³¹ “Nībi n̄ip̄im, m̄in̄im alap aglak, ‘B̄i alap bīn ne nop k̄irig giñig, bin aul pīs nep k̄irig giñim̄, agīl, ūu k̄il bad alap t̄ik̄il, bin nībak nop ūil me, pīs nep k̄irig giñigab,’ aglak. ³² Pen yad nībep agebin: b̄i alap, bin ne b̄i alap si ma d̄in̄igab mer, pen nīgmīl ne bīn ne yokop nep k̄irig giñigab ak, ḡi t̄imel giñigab. Pen bin ak nop nīg ḡıl k̄irig gek, am b̄i kisen nīb alap d̄in̄igab ak, b̄i nībak ne bin ne k̄irig giñigab ak me, ne nīg gek, bin ne b̄i si dep bin l̄in̄igab. Pen b̄i an bin nībak d̄in̄igab ak, ne ak rek nep bin si dep b̄i l̄in̄igab.

*M̄in̄im nīnj̄id ȳib agobin, apal
(Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)*

³³ “B̄ırarık nep m̄in̄im alap aglak ak, ak rek nep nīp̄im. M̄in̄im nībak aglak, ‘Nībi B̄i K̄ib udin ȳirik ne m̄in̄im nīnj̄id ȳib agn̄igabim ak, agn̄igabim rek nep giniṁib.’ God ne nīj m̄ideb nīnj̄il agn̄igabim rek nep giniṁib,’ aglak. ³⁴ Pen yad nībep agebin: m̄in̄im alap agn̄ig, ‘God udin

yırık ar ak nıñjıd agebin,’ agıl ma agnımıb. ‘Karıp lım seb kab ar alan sıňak mıdeb rek nıñjıd agebin,’ agıl ma agnımıb; God ne karıp lım nıb sıňak sea kiň ar sıňak bıſıg mıdeb. ³⁵ ‘Lım dai wagın aul mıdeb rek nıñjıd agebin,’ agıl ma agnımıb; God ne sea kiň ar sıňak bıſıg gıl, karıp lım wagın aul tob ar sıňak tau mıdeb. ‘Jerusalem mıdeb rek nıñjıd agebin,’ agıl ma agnımıb; ak Kinj Ktb yıb taun ktb ne me. ³⁶ ‘Nabıc yad mıdeb rek, nıñjıd agebin,’ agıl ma agnımıb. Nıbi ke gem, nabıc kas nıbi nokım alap kılıoi akan mosıb ma tannıgab. ³⁷ Nıb ak, ‘Gınıgain’ agıl, ‘Gınıgain’ nep agnımıb; pen ‘Ma gınıgain’ agıl, ‘Ma gınıgain’ nep agnımıb. Mınım kauyan lıl agıl, lıl agnıgabım ak, Seten nıbep gos ñek, nıb agnıgabım.

Jisas pen pen gep mınım agak
(Luk 6:29-30)

³⁸ “Pen mınım alap aglak ak, ak rek nep nıpım. Mınım nıbak aglak, ‘Uđın magıl ak pıñıl juenımel, kırop pen abe pıñıl junımıb. Meg magıl pıpag genımel, kırop pen abe pıpag gınımıb,’ aglak. ³⁹ Pen yad nıbep agebin: bı alap nıbep gı tımel genımiň, nop pen gı tımel ma gınımıb. Bı alap nıbep mıkem pak sıl genımiň, adık gem pıs kıd abe paknımiň. ⁴⁰ Bı alap apıl nıbep mınım kıb agıl, ‘Sior nak ak yıp saj gan,’ agenımiň, sior nep ma ñıñımıb, kolsior ak abe ñıñımıb. ⁴¹ Bı alap nıbep ag nıñıl, ‘Tap wad aul dam kau sıňak yokıl onımiň,’ agenıgab ak, ma yo nıñımıb; kau agnımel sıňak sıl gıl, dam yokop kau sıňak yokıl onımiň. ⁴² Bin bı ognap nıbep, ‘Cınop tap ognap ñım,’ ag nıñenımel, abramek ñıñımıb. Pen bin bı ognap nıbep, ‘Cınop tap ognap yokop ñem, kidek nıbep pen adık

gı dam ñıñigabın,’ agenımel, ma kırıp gınımıb, abramek ñıñımıb.

Kaual maual nıbi okok kırop mıdmagıl lıñımıb

(Luk 6:27-28,32-36)

⁴³ “Mınım alap aglak ak, ak rek nep nıpım. Mınım nıbak aglak, ‘Namıd namam nıbi okok kırop mıdmagıl lıñımıb; bin bı kaual maual nıbi okok kırop mılık dai nıñımıb,’ aglak. ⁴⁴ Pen yad nıbep agebin: bin bı kaual maual nıbi okok, kırop mıdmagıl lıñımıb; bin bı nıbep gı tımel gıpal okok, God nop sobok gıl, ‘Kırop kod mıd tep gınımiň,’ agnımıb.

⁴⁵ “Nıbi nıg gınıgabım ak, Nap seb kab ar alan mıdeb ak, nıpai ne yıb mıdenıgabım. Ne gek, pıb melik gek, bin bı gı tep gıpal okok abe, bin bı gı tımel gıpal okok abe, melik geb. Ne gek, mıñab pakıl, bin bı gı tep gıpal okok tap wög kırı okok tanıl, bin bı gı tımel gıpal okok tap wög kırı okok tanıl gıp. ⁴⁶ Nıbi bin bı nıbep mıdmagıl lıpal okok nep dı tep gınıgabım ak, bı takıs dıpal okok gıpal rek nep gınıgabım. Nıg gınıgabım ak, God ne titi gıl mıñ mıñ gıl nıbep tap tep ñıñıgab? ⁴⁷ Nıbi nanai namam nıbi okok nep ag wasu ag dınígabım ak, bin bı God nop gos ma nıpal okok, bin bı yokop okok kırop gıpal rek nep gınıgabım.

⁴⁸ “Nıb ak, Nap seb kab ar alan gı tep yıb geb rek, nıbi ak rek nep gı tep yıb gınımıb.

6

Bin bı tap ma mıdeb okok kırop abramek ñıñımıb

¹ “Pen nıbi, yıb kıb dın agıl, bin bı udın yırık ar kırop ak nep God ageb rek nep gın, agıl gıpım ak, Nap nıbi seb kab ar alan mıdeb ak nıñıl nıbep pen tap tep alap ma ñıñıgab. ² Bin bı ognap, God nop nıñ dıpın, agıl, tom nep gıpal. Yıb kıb dın,

agıl, kiri bin bi yim gep rek okok kab magıl tap ognap niñig, Juda mogım gep karıp bin bi konjai middenigal miñgan ak akan, kanib kib bin bi konjai nep ajenigal okok nep amıl, bin bi udın yırık ar siñak niñigal. Giñigal niñbak yad niñep agebin: yib kib dñ, agıl, tap kiri pen dñigal niñbak; Bapi kirop tap ognap sek ma niñigab. Kiri niñg giñpal rek ma giñimib.

³ “Pen niñbi bin bi yim gep rek okok kirop tap niñig, misej ma niñimib; ⁴ kapkap we giñl rek niñimib. Tap tari kapkap giñipm ak, Nap niñbi magilsek niñeb rek, tap tari tari giñigabim niñil, niñep pen tap tep niñigab.

*Jisas God nop sobok gep minim
ag ñak*

(Luk 11:2-4)

⁵ “Niñbi God nop sobok giñig giñimib ak, bin bi ognap, God nop gos niñin, agıl, tom nep giñpal rek ma giñimib. Kiri bin bi ognap cìnop niñel, yib kib dñigabın, agıl, am Juda mogım gep karıp nab siñak midil akan am kanib tam okok midil, bin bi udın yırık ar siñak God nop sobok giñpal. Giñpal niñbak yad niñep agebin, yib kib dñ, agıl, tap kiri pen dñigal niñbak; God ne minim kirop ak ma dñigab. ⁶ Niñb ak, niñbi God nop sobok giñig, karıp magıl niñlik miñgan niñbi ak amıl, kijoñ giñil, Bapi cìn udın ma niñobın ak nop sobok giñimib. Tap tari kapkap giñipm ak, Nap niñbi magilsek niñeb rek, tari tari giñigabim niñil, minim niñep niñil, niñep pen tap tep niñigab.

⁷ “Bin bi God Minim ma niñpal okok, nop sobok giñig, minim par kib yib apal. Gos kiri nep niñil apal, ‘Minim par kib agon me niñigab,’ apal. ⁸ Pen niñbi akniñrek ma giñimib. Minim tari Nap nop sobok giñig gebim ak, ne ned

niñip. ⁹ Niñb ak, God nop sobok giñig, agnımib, Bapi cìn seb kab ar alan mideban; yib nak i ar alan mideb.

¹⁰ Nak cìnop dñ kod middenim. Seb kab ar alan ageban rek niñil giñpal ak, cìnop lím dai ar wagın aul giñimim, cìn abe minim nep niñil kisen gin.

¹¹ Cìnop tap niñeb ognap nonim li niñimim; per niñban rek niñ nokim nokim niñimim.

¹² Bin bi ognap cìnop giñmel giñpal niñil kiriñ giñipn rek, cìn giñmel giñipn ak rek nep niñil kiriñ giñimim.

¹³ Kijeñi lip gek, cìn giñmel giñipn rek lip ak, nak cìnop kod midek, cìn giñmel ma gin, agnımib.

¹⁴ “Bin bi ognap niñep giñmel gel niñil kiriñ giñigabim ak, Nap niñbi seb kab ar alan mideb ak tap si tap giñmel niñbi giñigabim ak, ak rek nep niñil, kiriñ giñigab. ¹⁵ Pen bin bi ognap niñep giñmel gel niñil ma kiriñ giñigabim ak, Nap niñbi tap si tap giñmel niñbi giñigabim ak, ak rek nep niñil ma kiriñ giñigab.

Tap niñeb bil giñpal

¹⁶ “Niñbi tap niñeb kiriñ giñig, bin bi God nop gos niñin, agıl, tom nep giñpal rek, ma giñimib. Kiri, ‘Cìn milik agrob giñ Yapıl rek midon, bin bi niñil agnigal, ‘God nop gos niñil, tap niñeb bil giñl me, milik agrob giñ Yapıl midebal,’ agnigal,’ agıl, tom giñig giñpal. Yad niñep niñid yib agebin: bin bi cìnop niñlan, agıl giñigal niñokok, bin bi okok niñil yib kirop agel ar amnigab ak pen God kirop tap tep seb kab ar alan ma niñigab. ¹⁷ Niñbi pen tap niñeb okok bil genigabim ak, milik agrob giñ Yapıl rek ma middenimib. Niñ pak tep giñ, wel

lil, kom gıl middenimib. ¹⁸ Nıg genigabım ak me, nıbep bin bı tap magıl bil gipal okok, agıl, ma nıjnigal. Pen tap kapkap gipim ak, Nap nıbi, cın udın ma nıjobın Bı ak, ne magılseк kapkap we gıl mideb ak nınejeb rek, nıñıl nıbep pen nıł tap tep nıñigab.

*Amıl God eip mıdon, agıl, nınlıg
gı middenimib*

(Luk 12:21,33-34)

¹⁹ “Pen lım dai ar wagın aul tap tep tap okok dı mogım gın, agıl gos ak ma nıjnımib. Tari gınig: tap nıb okok dı mogım genigabım ak, sıpseп nıbil, ki gıl, si dıl gınigal. ²⁰ Nıb ak, tap tep nıbi rek okok, God karıp lım seb kab ar alan sıňak dı mogım gem, sıpseп ma nıjnigab, ki ma gınigab, si ma dinigal, mideb nep middenigab. ²¹ Tap tep nıbi lım dai ar wagın aul dı mogım genigabım ak, gos nıbi middenigab lım dai ar wagın aul; tap tep nıbi God karıp lım seb kab ar alan sıňak dı mogım genigabım ak, gos nıbi ak amnigab nıb alan.

Mıb goj melik ak

(Luk 11:34-36)

²² “Udın magıl mıb goj sıp melik rek mideb. Udın magıl nıbi ak tap midek, melik tep gek nıñ tep gınigabım. ²³ Pen udın magıl nıbi ak tımel gek, mıb goj nıbi ak kıslım gınigab. Melik gipkop pen pis nep kıslım gek, tap alap ma nıjnigabım. Nıbi melik ma nıpm ak, kıslım gip rek midebım.

*Mani tap okok god alap rek ma
middenimij*

(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ “Bı nokım alap, bı kıl omal kırop wög gı nıñımij rek ma lip. Tari gınig: bı kıl alap nop nınejek tep genigab, alap nop kırıg gınigab: pen bı kıl alap nop nınejek tep genigab, alap nop kırıg gınigab. Nıb ak, nıbi mani tap tep lım dai ar wagın aul mideb

okok nıñem tep gek, God nop kırıg gınigabım rek lip ak, nıñ tep gınimib.

Gos kıl ma nıñnimib

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Ar nıbak me nıbep agebin: tap akal nıb nıñıl mıdojin, walıj akal nıb tol gıl mıdojin, agıl, gos par ak ma nıjnımib. Komin mideb ak tap kıl; tap nıñeb tap sıkol. Mıñi mıdobın aul, mıb goj tap yıb; mıb goj walıj tol gep tap sıkol. Nıg gek nıñıl, God nıbep gı lak ak, ne tap nıñeb, walıj mıb goj tol gep, tap sıkol nıb okok ma nıñigab ag gos nıñebım ar? ²⁶ Nıbi nıpm, yakır okok tap yıñ ma yıbal; wid tap okok tık dap mogım ma gipal. Pen Nap kırı seb kab ar alan ak kırop kod midek, tap nıbal. Nıb ak, yakır okok tap yokop ak pen ne tap nıek nıbal rek, nıbep ak rek nep ma nıñigab ag gos nıñebım ar? ²⁷ Akañ, gos par nıñıl me, tapın mıdıl kımnigabın ag gos nıñebım ar?

²⁸ “Pen tari gınig walıj tap okok gos par nıñebım? Tap pılpıl be okok tanıb okok, wög ma gıl, walıj ma gıl, gipal. ²⁹ Pen kin Solomon mani konjai midek tıb kadıg tep yıb goligip ak, tap pılpıl nıb okok rek tıb kadıg tep ma goligip. ³⁰ Tap pılpıl nıb okok tap yokop. Per mıdıl mer, mıñi rek mıdıl, tol rek tıb gı rık dagıpal. Pen God tap yokop nıb okok gı lıl tıb kadıg tep gı nıb ak, tari gınig cınop ma kod middenigab ag gos nıñebım? Nıbi nıbak rek gos nıjnigabım ak, nıbi God nop nıñ dı tep ma gipim.

³¹ “Nıb ak, tap akal nıb nıñin, nıg akal nıb nıñin, walıj tari tol gın, agıl, gos par ak ma nıjnımib.

³² Bin bı God Mıñım ma nıpm okok, tap nıb okok dın, agıl, gos par nıbak rek nıpm. Pen nıbi nıpm, Nap nıbi seb kab ar alan mideb ak, nıbi tap tari tari ma mideb ak bır nıñip. ³³ Nıb ak, God

bin bî ognap dîl kod mîdenigab ak, cînop ak rek nep dînigab, agîl, gos ar nokîm nîjnîmîb; God ne ageb rek nep gî mîdon, agîl, gos ar nokîm nîjnîmîb; nîbi nîg gem amek me, tap nîjeb, nîg nîjeb, walij tol gep, tap nîb okok magîsek nîbep nînigab. ³⁴ Nîb ak, tol menîk tari gîl mîdojin, agîl, gos par ak ma nîjnîmîb. Nîn mîñi ak nîn mîñi. Mîñi nîn aul nep tap mîker ognap mîdeb ak, ak nep gos nîjnîmîb.

7

*Bin bî ognap kîrop minîm kîb
ma ag gînîmîb*

(Luk 6:37-38,41-42)

¹ “Cîn bin bî tep agîl, bin bî ognap kîrop gos tîmel nîjnîgabîm ak, mînîm nîbak adîk gî nîbepe ke onîgab. ² Nîb ak, nîj tep gînîmîb. Nîbi bin bî ognap kîrop gînîgabîm rek, God nîbep pen gînîgab. Nîbi bin bî ognap nîjîl mînîm kîb ag gînîgabîm rek, God nîbep ak rek nep mînîm kîb ag gînîgab. ³ Mab bog udîn nîbi pak karîkil mîdeb ak, tari gînîg mab bog nîbak tap yokop agîl, namam tap acîp udîn ne mîdeb ak nîjîl agebîm? ⁴⁻⁵ Nak bî mînîm tom agep bî. Mab bog udîn nîbi pak karîkil mîdeb ak ned dî yokîl, udîn nîj tep gîl, namam tap acîp udîn nop mîdeb ak nop, ‘Dî yokin’ agîl agnîmîb. ⁶ God tap sîj ne okok, kain sapeb okok kîrop ma nîjnîmîb. Kîbap milep okok, kaj okok mîdeb, agîl, ma dî yoknîmîb. Pen tari gînîg: dî yoknîgabîm, kîri tau acîp acîp gî yokîl, adîk gî apîl nîbep sunîgal.

*Cîn titi gîl Bî Kîb nop sobok gîn
(Luk 11:9-13)*

⁷ “Tap tari ma mîdonîmîj ak, God nop ag nîjem nîbep nînigab. Pen tap ognap pîyo nîjnîgabîm ak, dînîgabîm. Cînop kîjon yîkan, agîl, pak gu gu gem, nîbep kîjon ak yîknîgab. ⁸ Pen tari gînîg:

bin bî God nop ag nîjnîgal ak, ag nîjnîgal rek nep gînîgab. Tap pîyo nîjnîgal ak kîrop yomnîgab. Pen, kîjon ak yîkan, agîl, pak gu gu gel, agnîgal rek nîjîl yîknîgab.

⁹ “Nîbi bî nap sîkop, nît pai nîbi alap bred alap nîan agek, nîbi kab nînigabîm? ¹⁰ Akan pen, kîbsal alap nîan agek, soin alap nînigabîm? Aknîb gîl ma gînîgabîm. ¹¹ Nîbi bin bî tep mer ak pen nît pai nîbi okok, tap tep okok nep nînigabîm. Nap nîbi seb kab ar alan Bi tep yîb ak, esek ma agnîgab; nîbi ag nîjnîgabîm ak, ne nîbep tap tep nînigab.

¹² “Pen nîbi ke, cînop ar ak gîlañ, ar ak ma gîlañ, agîl gos nîpîm, ar ak nep bin bî okok kîrop gînîmîb. Mosîs God lo mînîm dîl nû kîl tîkak mînîm ak abe, bî God mînîm agep nû kîl tîklak mînîm ak abe, wagîn me nîbak.

*Kîjon sîkol, kîjon kîb
(Luk 13:24)*

¹³⁻¹⁴ “Mab ke eyan kîjon kîb ak mîsen nîjîl am tep gîpal. Bin bî konjai nep mîgan nîbak amebal. Nîb ak, nîbi nîj rep gîl, per mîdep kîjon sîkol ak nîjîl amnîmîb. Kîjon sîkol nîbak koslam amnîgal. Bin bî nokîm nokîm nep, kanîb sîkol par nîbak kîlîs gîl pîyo nîjîl amnîgal.

*Esek agnîgal, nîj tep gînîmîb
(Luk 6:43-46)*

¹⁵ “Pen bin bî God mînîm agobîn agîl tom apal okok, kaj sîsîp sain tep rek ulek lîl onîgal ak pen apîl mîdlig gî, kain sapeb bin bî suîp rek ak nîbep gînîgab. Nîb ak, nîj tep gînîmîb. ¹⁶ Bin bî mîd tep gîpal rek ulek lîl onîgal ak pen kîri tap si tap tîmel gînîgabîm rek nîjîl, kîrop nîj tep gînîgabîm. Nîbi nîpîm, nag yokop nû nû sek okok magîl nîjeb ak pîlek ma ju nîjnîgabîm. ¹⁷⁻¹⁸ Mab okok ak rek nep gînîgab. Mab magîl nîjeb bîd okok, mab magîl ma nîjeb

ma piñigab. Pen mab magil ma ñiñeb bïd okok, magil ñiñeb ma piñigab. ¹⁹ Pen mab magil tep ma piñigab okok, tib gï rïk marïk gï dam mab yineb eyan yoknigal. ²⁰ Niñ ak, bin bï okok miñ ginigal ar ak niñil, bin bï okok tep, bin bï okok tiñmel, agil niñigabim.

Jisas “Yad niñep ma niñöligipin,” agnigab

(Luk 13:25-27)

²¹ “Bin bï yip, ‘Bï Kib cïn!’ ‘Bï Kib cïn!’ agebal okok magilsek, God kïrop dïl kod midenigab, agil gos ak ma niñnimib. Bapi yad seb kab ar alan midéb ak ageb rek giñpal bin bï okok nep kïrop dïl seb kab ar alan siñak kod midenigab. ²² God bin bï minim kib agnigab ñin ak, bin bï konjai nep yip agnigal, ‘Bï Kib, cïn bin bï nak nep. Yib nak nep agil, minim nep ag ñinok. Yib nak nep agil, tap bin bï kijeki aban ñagak okok ag yoknok. Yib nak nep agil, tap ma gep rek okok konjai nep giñok,’ agnigal. ²³ Yip niñ agnigal ak pen yad kïrop pen agnigain, ‘Yad niñep ma niñöligipin; niñi giñtiñmel nep giñpm ak, ke okok amniñ! agnigain.

Bï omal karip omal gierek

(Luk 6:47-49)

²⁴⁻²⁵ “Bï gos niñ tep giñigab alap, karip ne ak giñig, kab midenigab ar alan giñigab. Kisen yigen kib apil, miñab kib pakil, ñig ulik apil giñigab ak pen karip ne kab ar alan giñiñigab ak, pag jisipik masipik giñma dad amniñab. Niñ ak rek me, bin bï minim yad niñil, niñ dïl, agebin rek giñigal bin bï okok.

²⁶⁻²⁷ “Pen bï gos niñ tep ma giñigab alap, karip ne ak giñig, lim kab kiliñ lenigab ar alan giñigab. Kisen yigen kib apil, miñab kib pakil, ñig ulik apil, karip ne ak pis nep pag jisipik masipik giñma dad amniñab. Niñ

ak rek me, bin bï minim yad niñil agebin rek ma giñigal bin bï okok,” agak.

²⁸⁻²⁹ Jisas minim niñbak ag juek niñlig giñ, bin bï konjai nep ap midelak okok niñil aglak, “God lo minim ag ñeb bï cïn okok minim apal rek ma agip; ne bï minim niñ tep yip giñrek agip,” agil, wal yib aglak.

8

Jisas bï soi sapeb lak ak gek, komiñ lak

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Jisas diñm yirik alaç midék ak kiriñgil, mak eyan ap yapek niñlig giñ, bin bï konjai nep nop kisen giñlak. ² Pen bï soi sapeb lak bï alap, Jisas midék ulep siñak amil, kogim yimil, kibor kiyän gil agak, “Bï Kib. Nak yip cib niñil komiñ laj agil genigan ak, yip soi sapeb lip ak komiñ liñigab. Yip komiñ lenigab ak, yad God sobok gep karip miñan amniñgain ak, yip mer ma agnigal,” agak. ³ Niñ agek, Jisas niñmagil parsek lïl bï niñbak diñiñil agak, “Yad giñigain; nep komiñ laj,” agek, won niñbak nep nop komiñ lek niñlig giñ, ⁴ Jisas bï niñbak nep agak, “Nep gen komiñ lip niñbak, bin bï ognap kïrop ma ag ñinim in mer. Am bï God nop tap sobok gep bï okok kïrop nep yomil agnimin, ‘Yip komiñ lip niñim! agnimin. Niñ agil, Mosis agak rek, yakir alap God nop pak sobok giñniñimin. Niñ genigan, bin bï okok niñil agnigal, ‘Nop komiñ lip ak me niñ geb,’ agnigal,” agak.

Jisas, ami bï kib bï wög giñeb ne ak nop gek, komiñ lak

(Luk 7:1-10)

⁵ Jisas taun sïkol Kapaneam amek niñlig giñ, ami bï konjai nep kod midoligip bï kib alap, Jisas yip giñniñimin agil apil Jisas nop agak, ⁶ “Bï Kib, bï wög giñeb yad ak nop

miñak kib gil, yur bir gek, kaun ma gip; karip siñak kim mideb,” agak. ⁷ Agek, Jisas agak, “Yad am nop gen komij linigab,” agak. ⁸⁻⁹ Agek, ami bi kib nibak agak, “Bi Kib, niñid ageban ak pen yad bi kib rek karip yad ak onimtin. Yad niñin ak, ami bi kib ognap yip kod midel, yad pen ami bi ognap kirok kod midil, ‘Amnim,’ agen, ambal sek; ‘Owim,’ agen, opal sek. Bi yip wog gip ak nop, wog okok nig ginimtin nig ginimtin agen, gip. Nib ak rek, nak yokop, ‘Komij lanj,’ agenimtin, nop komij linigab,” agak. ¹⁰ Nib agek Jisas wal agil, bin bi kisen amelak okok kirok agak, “Bi nibaul par okok nib ak pen, God gip rek niñ tep yib gil me, nib agip. Bi cin Isrel nib alap, God nop niñ di kiliç gil agip nibak rek agek, yad ma niñin. ¹¹ Nib ak, kisen bin bi par okok nib okok, God bin bi dil seb kab ar alan kod midenigab nab ak amil, Ebraham, Aisak, Jekop bi eip bisig gil, tap niñeb konjai nibil, miñ miñ gilig gi midenigal. ¹² Kiri nig gil am midenigal, pen bin bi cin Isrel nib okok, am nab nibak ma midenigal rek lip. God kirok ag yoknigab, am midenigal söñ kislüm gip ar eyan. Kiri sil magil agil meg magil su pag pe pag gi nißlig gi midenigal,” agak. ¹³ Nib agil, Jisas ami bi kib nibak nop agak, “Nak adik gi amnon! Niñ dil apan rek nep ginigab,” agak. Jisas nib agek, ne karip amil niñak, bi ne tap gak ak, Jisas agak won nibak nep komij lak.

Jisas Pita nibor nop gek, komij lak

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Pen Jisas Pita karip amil niñak, Pita nibor ak, mib gon okok mab rek yinek, abañ ar alan kim midek. ¹⁵ Jisas niñil, am Pita nibor niñmagil kid nop di niñek niñlig gi, magil nibak nep komij lek, ne

warikil, Jisas nop tap magil di li rep gak.

Jisas bin bi konjai nep gek, komij lak

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁶ Digepon ak, bin bi kijeki abañ ñagak okok abe, bin bi tap gak okok abe, dam Jisas midek siñak apelak, ne kijeki okok ag söñ yokil, bin bi ñi pai tap gak okok gek magilsek komij lak. ¹⁷ Ne gak nibak, bi God minim agep Aisaia, birarik nep ginigab agil nu kıl tikak rek nep gak. Ne nu kıl tikil agak,

“Cinop tap gak okok gek komij lak.

Tap tari tari cinop timel gak okok
ag yokek mid tep gipin,” agak.

Bi alap Jisas nop agak, “Yad eip ajonigabir,” agak

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jisas niñak, bin bi konjai nep apil nop piñil kis kis gelak, bi ne okok kirok agak, “Ñig cöb juil pis adañ amniñ,” agak. ¹⁹ Nib agek niñlig gi, God lo minim ag niñeb bi alap apil nop agak, “Minim ag niñeb bi. Nak karip lim akal akal amnigan ak, yad nak eip amnigain,” agak. ²⁰ Agek, Jisas agak, “Kain sakol okok, kiri lim migan okok kibbal. Yakir okok, kau kiri kineb ak mideb. Pen yad Bi Ñi ne kineb migan ak ma mideb,” agak. ²¹ Pen bi Jisas nop niñ dak bi alap agak, “Bi Kib, yad nak eip amniñ ak pen, yip yau agek, bapi nop kimel tigel gil, nak eip ajenigain,” agak. ²² Agek, Jisas agak, “Bin bi yip ma niñ dipal ognap kimemmel, bin bi yip ma nopal ognap dam tigel ginmel; pen nak apek yad eip amniñ,” agak.

Jisas agek, yigen asad kib kir gak

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Jisas ñig magöb dîl amnîg gek, bî ne okok eip pañdîlak. ²⁴ Ñig nab sînjak amelak nîñlig gi, dai yîgen kîb yîb ak dîl, ñig pag apîl, ñig magöb ak tîg adîk gînîg rek gak. Pen Jisas ne wîsin kînek rek, ²⁵ bî ne okok nop am agel warîkek aglak, “Bî Kîb! Yîgen asad kîb ak cînop tîg adîk gek, ñig ñîñjîn rek lîp ak, nak cînop dî komiñ yokan,” aglak. ²⁶ Agelak, kîrop agak, “Tari gînîg pîrîkebîm? Nîbi mînîm yad sîkol sîkol ognap ma nîñ dîpîm ar?” agak. Nîb agîl, warîkil, yîgen asad dek ak agek kîr gîl, ñig pag apek ak abe pîgîl gak. ²⁷ Ñig gek, kîri wal agîl aglak, “Bî kal yîb aul ne bî titi bî rek mîdîl agek yîgen asad dosîp ak kîrig gîl, ñig pag aposîp ak kîrig gîl gîp?” aglak.

Kîyob ñîlik sek bî omal Jisas gek, komiñ lak

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Jisas ñig juîl, karîp lîm Gadara pîs adan amjakek nîñlig gi, bî saköl kîjeki aban ñagak omal cîp tîgel göligîpal kab mîgan okok nîb apjakrek. Bî nîb omal kîrop kîjeki kîyob ñîlik aban ñagak rek, bî sapeb yîb omal mîderek. Kîri mîdöligîpir sînjak, bin bî ognap kanîb par nîbak ma tagelîgîpal. ²⁹ Pen kîri mal apjakîl, Jisas nop agrek, “God Ñî ne. Tari gînîg apeban? Cînop yur kîb ñîñig apeban aka? Ñîn nak cînop karîp lîm tîmel ag yokek ñîn ak ma owîp,” agrek. ³⁰ Pen magîl nîbak nep, kaj konjai nep amîl ñîbelak ulep gol nîb sînjak me, ³¹ kîjeki kîyob ñîlik bî nîb omal kîrop aban ñagak okok, Jisas nop neb neb gîlig gi aglak, “Cînop ag yoknîg genîmîn ak, agek, cîn amîl kaj mîdebal okdan kîrop yîpîl sîkîn,” aglak. ³² Agelak, Jisas “Amnîm,” agek, bî nîb omal kîrop yem gi amîl kaj okok kîrop yîpîl sîklak. Yîpîl sîkel kaj okok pîg ju lîm mîdiñ gol sînjak

amîl, gi dam ñig cîb eyañ pakîl, ñig ñîbil, magîlsek kim saklak.

³³ Pen bî kaj mîkelak okok, gak nîbak nîñjîl, kasek taun sînjak amîl, Jisas tari tari gak ak, bî kîjeki aban ñagak omal tari tari gak mînîm ak, bin bî okok kîrop magîlsek ag ñîlak. ³⁴ Ag ñelâk, bin bî taun mîdelak nîb okok magîlsek Jisas nop nîñjîn agîl, ap nop nîñjîl, neb neb gîlig gi aglak, “Karîp lîm cîn aul kîrig gîl, ke okok amnon,” aglak.

9

Jisas bî ñînmagîl tob kalau gak ak nop gek, komiñ lak

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jisas kauyan ñig magöb dîl, ñig cîb juîl, karîp lîm ne kînoligîp ak pîs kîd adan amnak. ² Pen bin bî ognap, bî ñînmagîl tob kalau gak alap, Jisas gek komiñ lînîgab, agîl, nop yîr ar lîl dapîl Jisas mîdek sînjak dolak. Pen, Jisas gek komiñ lînîgab, agîl nîñlak rek, Jisas bî ñîn tob kalau gak nîbak nop agak, “Ñî aul! Gos sek mîdenîmîn. Tap si tap tîmel gîpan okok nîñjîl kîrig gebin,” agak. ³ Jisas nîb agek, God lo mînîm ag ñeb bî okok ognap aglak, “Bî aul God nop ag julig gi me nîb ageb,” aglak. ⁴ Pen Jisas gos kîri nîñlak nîbak ke nîñjîl agak, “Nîbi tari gînîg yîp gos tîmel nîñjîl nîb agebîm? ⁵ Yad nop, ‘Tap si tap tîmel gîpan okok nîñjîl kîrig gebin,’ agen, nîbep tep gînîgab, akan ‘Warîk amnon!’ agen, nîbep tep gînîgab? Akañ mînîm tari agen, nîbep tep gînîgab? ⁶ Mîni nîbi nîñnîgabîm, Bapi God yîp Bî Ñî ne ag lak nîñjîl, yad lîm dai wagîn aul apîl, tap si tap tîmel gîpal okok nîñjîl kîrig gînîgain, agnîgain ak, kîrig gînîgain,” agak. Jisas nîb agîl, bî ñîn tob kalau gak ak nop agak, “Warîkil, mij nak bad pîyak wînîg dîl, karîp nak amnon!” agak. ⁷ Jisas nîb agek,

bî nîbak warîkîl mij bad ne ak wînig dîl karîp ne amnak.⁸ Karîp ne amek nînjîg git, bin bî okok nînjîl, God agek Jisas apîl geb, agil, pîrîkîl, bî alap lîm dai wagîn aul nîb aknîb rek gek ma nîpiñ agil, God yîb nop agel ar amnak.

*Jisas bî ne Matyu nop dak
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Jisas karîp lîm nîbak kîrop gîl, mîgan alap amîl nînjîk, bî takîs dep wög golîgîp bî alap karîp nîlik mîgan ak bîsig mîdek. Bî nîbak yîb ne Matyu. Jisas nop nînjîl agak, “Nak owan e, yad eip ajor!” agek, warîkîl Jisas eip amnak.

¹⁰ Jisas bî ne okok eip Matyu karîp amîl, tap nîbel nînjîg git, bî takîs dep okok abe, bî tap si tap tîmel göligîpal bî okok abe, konjai nep apîl Jisas bî ne okok eip tap nîbelak. ¹¹ Tap nîbelak, bî Perisi okok nînjîl, Jisas bî ne okok kîrop aglak, “Mînîm ag ñeb bî nîbi ak, ne tarî gînîg, bî takîs dep okok abe, bin bî tap si tap tîmel gîpal okok abe, eip jîm nîl tap nîbeb?” aglak.

¹² Agelak, Jisas mînîm nîbak peyîg nînjîl agak, “Bin bî tap ma gîp okok, soi ñon gep bî okok ma ambal; bin bî tap gîp okok nep soi ñon gep bî okok ambal. ¹³ Pen God mînîm alap agak wagîn ak nîj tep gîl mîdenimîb. Ne agak, “Yîp tap sobok gi nînîgabim ak, yîp tep ma gînîgab; pen bin bî okok kîrop yîmîg nînjîl, gi tep genîgabim ak, yîp tep gînîgab,” agak. Pen yad onek ak, bin bî, cîn bin bî tep, mîd tep gîpin agil gos nîpal bin bî okok, kîrop piyo nîj dînîg ma onek; yad bin bî, cîn tap si tap tîmel gîpin agil gos nîpal bin bî okok, kîrop piyo nîj dînîm agil onek,” agak.

*Tap magîl bîl gep
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Ñîn alap, Jon ñîg pak ñeb bî ne okok, Jisas mîdek sînjâk apîl

aglak, “Cîn abe, bî Perisi okok abe, ñîn ognap, God nop nep gos nînjîn, agil, tap ma nîbin. Pen bî nak okok tarî gînîg ak rek nep ma gîpal?” aglak.

¹⁵ Agelak, Jisas kîrop agak, “Bin bî okok, bî bin dînîg geb bî ak eip mîdenîgal ñîn ak, mîn mîn gîlîg git tap nînjîgal; pen bî ognap apîl bî nîbak nop tîg junîgal ñîn ak, yîmîg gek tap bîl gîl ma nînjîgal,” agak.

¹⁶ Pen Jisas ne kîrop mînîm alap sîd tîkil agak, “Walij kîsen alap dîl, walij ajîl gi, piç gi rîk gînîgab tam ak ñag dör ma gînîgal. Pen ti gînîg gîl ñag dör ma gînîgal? Nîg genîgal ak, walij wör gebin agnîgab, mîgan kîb yîb pak bîl bîl gînîgab. ¹⁷ Pen ñîg wain ak, ak rek nep. Wain kîsen nîb gîl, dî kaj meme wak mîlep mîgan ak ma pag lînîgal. Pen tarî: nîg genîgal ak, ñîg wain komîj ak tanîl, bîn yîb agil, kaj meme wak ak piç gi rîk gîl, soj gîl amnîgab. Nîb ak, ñîg wain komîj ak dîl, kaj meme wak komîj nîb mîgan ak dî lel nep me, tep gînîgab,” agak.

*Jisas gek bin kîb alap, pai sîkol alap, komîj lak
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)*

¹⁸ Jisas mînîm nîbak agek nînjîg git, Juda bî kîb alap Jisas mîdek sînjâk apîl, kogîm yîmîl agak, “Pai yad ak pîs nep kîmîb ak pen nak am nop dî nîjek, warîknîmîj,” agak. ¹⁹ Agek, Jisas bî ne okok eip warîkîl, bî nîbak eip amnilak.

²⁰⁻²¹ Pen adîkeyan alap, lakañ yaplıg gi yaplıg gi mîdek, mî aknîb umîgan alan yînak. Nîg gek, gos ne ak nep nînjîl, “Jisas walij ne par kîb gol okok nep dî nîjen, yîp komîj lînîgab,” agil, Jisas amek nînjîg git, kîd ken okok amîl, walij nop ak dî nînjâk. ²² Dî nîjek, Jisas adîk gîl adîkeyan nîbak nop nînjîl agak, “Yîp nîj dîpan ak me, nep komîj lîp. Gos sek mîdenimîn,” agak. Agek, tap nop golîgîp ak

won n̄ibak nep komiñ lek, lakañ apoligip ak m̄ilep gak.

²³ Pen Jisas adiklon adikkeyan n̄ib okok k̄rop k̄irig ḡil amil, b̄i k̄ib karip ak amjakil n̄ijak, akil magil pīglig gi, minim saköl k̄ib ȳib agelak. ²⁴ Jisas n̄ijil k̄rop agak, “N̄ibi ke okok amniñ! Pai aul ma k̄imib; yokop wiñin k̄ineb,” agak. N̄ib agek, nop s̄ik aglak. ²⁵ Pen Jisas bin b̄i n̄ib okok k̄rop ag söñ yokil, karip n̄ilik miñan eyan amil, pai k̄imak ak nop, n̄inmagil kid ak d̄i n̄ijek, warikak. ²⁶ N̄ig gek, minim n̄ibak ȳig dad karip lim n̄ib okok magilsek d̄i amniñlak.

Jisas gek, b̄i udin kwoi omal udin n̄il n̄ijrek

²⁷ Pen Jisas karip lim n̄ibak k̄irig ḡil amek n̄inlig gi, b̄i udin magil kwoi gak omal nop sain ḡilig gi, meg miñan dap ranlig gi agrek, “Depid N̄i ne! Cirop mal ȳimig n̄ijan!” agrek. ²⁸ N̄ib agerek, pen Jisas ne karip n̄ilik miñan eyan amnak. B̄i n̄ib omal sain amil karip ak amjakrek, Jisas k̄rop mal agak, “N̄iri mal, yad n̄irep gen komiñ linigab agil, ȳip apil agebir? Yad yau agnigain, n̄iri gos n̄ipir udin n̄iri n̄il n̄ijngair aka mer?” agak. Agek, agrek, “Yau. Bi K̄ib, cir mal n̄ig gos n̄ipir,” agrek. ²⁹ Agerek, Jisas udin k̄rop mal d̄i n̄ijil agak, “Ȳip n̄ij d̄ipir ak me, apir rek ḡinigab,” agak. ³⁰ Agek, udin k̄rop mal komiñ lek, udin n̄il n̄ijer n̄ijlig gi, Jisas k̄rop mal minim kiliñ agil ag tep ḡil agak, “Bin b̄i n̄ib okok, Jisas gek cirop komiñ lip, agil ma ag n̄inimir,” agak. ³¹ N̄ib agak ak pen k̄iri mal amil, bin b̄i karip lim nab n̄ib okok magilsek ag ñer amnak.

Jisas aleb adik gak b̄i alap nop gek, minim agak

³² Pen k̄iri mal amer n̄ijlig gi, bin b̄i ognap, b̄i k̄yob n̄ilik sek

aleb adik gak b̄i alap, dap Jisas midék siñak dapelak. ³³ Jisas k̄yob n̄ilik b̄i n̄ibak nop aban ñagok ak ag yokek, minim ag tep gak. N̄ig gek, bin b̄i okok wal agil aglak, “Karip lim Isrel aul, b̄i alap n̄ib aknib rek gek ma n̄ipin,” aglak.

³⁴ Pen b̄i Perisi okok aglak, “Ne k̄ijeki k̄yob n̄ilik nap k̄iri Seten kiliñ ak d̄il me, k̄yob n̄ilik okok ag söñ yokek,” aglak.

Jisas bin b̄i okok k̄rop mapin n̄ijak

³⁵ Pen Jisas ne taun s̄ikol okok abe, taun k̄ib okok abe gi ajilig gi, Juda mogim gep karip okok amil, Kin k̄ib ke ȳib ak bin b̄i d̄il kod midenigab minim tep ak ag ñak. Pen bin b̄i okok k̄rop tap tari tari gak ak, ak rek nep gek komiñ lak.

³⁶ Jisas n̄ijak, bin b̄i n̄ib okok kaj sipsip okok b̄i kod midép k̄iri alap ma midéb rek ak midelak. Gos par n̄ijil koslam midelak ak pen k̄rop b̄i gi ñeb alap ma midék. N̄ib ak n̄ijil, Jisas ne mapin ȳib n̄ijil, ³⁷ b̄i ne okok k̄rop agak, “Tap magil koñai ȳib nep wög dai siñak pilil pok gi midéb ak pen bin b̄i pag dowep koñai ma midébal. ³⁸ N̄ib ak, n̄ibi Bi K̄ib wög dai nap n̄ib ak nop ag n̄ijem, b̄i pag dowep ognap sek ag yokek, pag dap nop pis ken dolan,” agak.

10

Jisas minim dad ameb b̄i ne aknib umigan alan

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jisas b̄i ne aknib umigan alan k̄rop s̄ik agek apelak agak, “Yad ke ñibep agebin ak me, k̄ijeki k̄yob n̄ilik tap okok ag yoknig, ag yoknigabim. Bin b̄i tap tari tari ḡinigab okok ak rek nep gem, komiñ linigab,” agak.

² Bi Jisas minim dad ameb aknib umigan alan Jisas ag yokak bi

okok, yib kiri okok me, bi alap Saimon, yib ne alap Pita agoligipal; bi alap Edru, Pita nimam ne ak; bi alap Jems, Sebedi ni ne; bi alap Jon, Jems nimam ne; ³ bi alap Pilip; alap Batolomyu; alap Tomas; alap Matyu, ne takis doligip; bi alap Jems, Alpias ni ne; bi alap Tadias; ⁴ bi alap Saimon, yib ne alap Selot agoligipal; bi alap Judas Iskariot, ne me kisen Jisas nopal mimitig niyak.

Jisas minim dad ameb bi ne akni b umigan alay kiroc ag ke ke yokak

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Jisas bi ne nib okok kiroc minim tep wog ak ginimel agil, kiroc ag ke ke yoklig git agak, "Nibi Juda bin bi mer nab okok abe, Sameria kai midebal nab okok abe, ma amnimib. ⁶ Pen nibi amil bin bi cin Isrel, bin bi kiri God nopal gos ma nipal okok, kiroc ag nilig git agnimib, ⁷ "God bin bi dil kod midenigab nin ak, bir manj apeb," agnimib. ⁸ Bin bi tap ginimilokok gem, komin liniimin. Bin bi pis nep kimlak okok gem, kauyan wariknime. Bin bi soi sapeb liniimin okok gem, komin liniimin. Bin bi kijeki kiyob nilik aban nagnimin okok ag sonj yokem amnimin. Bapi cir apil nibep per yokop wog gitpir rek, nibi ak rek nep bin bi nib okok kiroc yokop wog git ninimib. ⁹ Kab magil gol, kab magil silpa, kab magil lakañ ognap ma dad amnimib. ¹⁰ Wad, walij ognap sek, tob tirip, yir dai, tap okok ma dad amnimib. Pen tari: bin bi wog git ninigal okok pen tap nel niyngal.

¹¹ "Pen taun alap akan karip tirig tiron alap amjakem, bin bi nibep ag wasu dinimel rek ognap niyil, kiroc eip nep midil, karip lim ke alap okok amnig ginigabim nin ak nep, kiroc kiri git amnimib. ¹²⁻¹⁴ Pen karip alap

amil, "Nibi midebim!" agem, "Yau, midobin; tep apebim," agenimel, karip nilik migan nibak amnimib. Pen kiroc minim yad ag nem ag wasu ma denimel ak, kiri amnit, acip acip tob kid nibi cig dil midonimil ak, tau lili git yokil amnimib. ¹⁵ Yad nibep niyid yib agebin: minim kib agep nin ak, Sodom Gomora bin bi yur siskol siskol dinigal; bin bi nibep ma dinigal nib okok, yur kib yib dinigal.

*Miker konjai nep onigab
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ "Pen niyim! Yad nibep kaj sipsip rek ak, bin bi kain sakol rek midebal nab okok ag yokebin. Nib ak, gos niy rep gitil git, kapkap kiroc ag nilig git midenimib.

¹⁷ "Pen bin bi ognap nibep di wos git, dam Juda mogim gep karip okok amel, kansol kiri okok ap minim kib agil, nibep paknigal. Nib ak, niy tep ginimib.

¹⁸ Nibep bi yad midebim agil, lip git dam gapman bi kib akan kin midenigal sinjak dad amel, nibi minim tep yad ak, bi kib okok abe, Juda bin bi mer karip lim par kib okok nib okok abe, kiroc ag ninigabim. ¹⁹⁻²⁰ Nibep minim kib agnigal nibak, minim tari ar agin akan minim titi git agin, agil, pirkil, gos par ma niynimib. Nibi minim agem niyil git, Nap God Kaun ne nibep eip mideb ak, gos tep nek niyil git, minim gos nibi ke ma agnigabim; Nap God Kaun ne nibep agnigab rek nep agnigabim.

²¹ "Nit nibak, nimam siskop okok warikil, nimam kiri ke okok nag paklan agil, bi kib okok kiroc mimig ginigal. Nap siskop okok warikil, nit pai kiri ke okok nag paklan agil, bi kib okok kiroc mimig ginigal. Nit pai okok warikil, nonim nap kiri ke okok kid nil ak rek nep ginigal. ²² Yip

pis ken ar middenigabim rek, bin bi okok magilsek nibep niigel, milik kal yonigab. Pen bin bi an an kivil gil, yad eip nep middenigal okok, nin kisen ak apek, God kirop dinigab.²³ Pen migan alap amem, nibep gi timel genimel ak, pirk gi migan alap amnimb. Yad nibep niqid agebin, Isrel taun okok bin bi okok kirop ag nem ma amnigab adek, yad Bi Ni ne onigain.

²⁴⁻²⁵ “Ni pai skul apal okok kib midel, ag neb bi kiri okok sirkol ma midebal. Pen ag neb bi mideb rek midon agil me, skul apal. Bin bi wog gi nibal okok kib midel, bin bi kirop kod midebal okok sirkol ma midebal. Wog gi pal ak, bin bi kib midebal rek midon agil, wog gi pal. Ni ak rek, bin bi yad okok, yad midebin rek midon agil, gi pal. Pen bin bi okok yip ag juil, Seten yip ne alap lil yip Bielsebul apal rek, nibep bi wog gi neb yad ak rek nep ag juil minim timel agnigain.

*God nöp nep pirkipep
(Luk 12:2-7)*

²⁶ “Bin bi okok kirop niqil ma pirknimib. Minim tari miñi karikil mideb ak, kisen misen middenigab. Tap tari kiri kapkap gi we gil gi pal okok, kisen misen lek niqigal.²⁷ Minim yad nibep we gil agnigain ak, nibi am kirop misen ag ninimb. Minim yad nibep timid wagin agnigain ak, karip ar alan amil, minim kib ag nem niqinmel.

²⁸ “Nibi bin bi nag pak lipal bi okok niqem jel gek ma pirknimib. Kiri yokop mid gon ak nep nag pak linigal; kaun ak sek gi timel ginimel rek ma lip. Pirk ginig me, Bi Kib bin bi mid gon abe kaun abe mab ke yineb migan eyan di yoknigab nibak nep pirknimib.²⁹ Yakir sirkol okok, tap yokop. Kab magil lakañ nokim nep yokil, yakir omal dipal. Tap yokop ak pen, God kirop niq

mideb rek, alap yokop ma yap paknigab.³⁰ Kimkas nibep ak, God magilsek wok pagip.³¹ Ni ak, ma pirknimib. Yakir okok tap sirkol yib; nibi pen tap yib midebim.

*Yad Jisas bi ne agil misen agnimb
(Luk 12:8-9)*

³² “Bin bi an an yip pis ken ar midil, bin bi okok kirop misen ag niqigal okok, yad pen Bapi yad seb kab ar alan mideb ak nop, yip pis ken ar midebal, agil, misen agnigain.³³ Pen bin bi an an yip cip tep ma gil, bin bi eip middenigal nab siñak agnigal, bi nibak yad ma nippin, agnigal ak, yad pen Bapi yad seb kab ar alan ak nop, bin bi siñaul yad ma nippin, agnigain.

*Pen pen ginigal
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ “Yad lim dai wagin aul onek ak, Jisas ne lim dai wagin aul owak rek, kapkap mid tep ginigabin, agil, gos ak ma niqinimb. Yad onek ak me, bin bi okok minim kib agil, pen pen ginigal.³⁵ Ni okok warikil, nap bi eip pen pen ginigal. Pai okok warikil, nonim eip pen pen ginigal. Niñe bin okok warikil, nippis eip pen pen ginigal.³⁶ Nig ginigal nibak, karip kiri nokim kin midebal ak, kiri ke nep pen pen ginigal.

³⁷ “Bin bi an an nonim nap akan ni pai kiri okok nep midmagil lili, yip midmagil ma linigal ak, bin bi yad middenimel rek ma linigab.³⁸ Bin bi an an yad eip middenig gos niqigal ak pen gos alap niqil agnigal, ‘Bin bi ognap cinop gi timel ginimel rek lip,’ agil, mab kros kiri di ka gil yip sain ma ginigal ak, bin bi yad middenimel rek ma linigab.³⁹ Bin bi an, yad ke ausek midil, mid tep gin agnigab ak, mab ke yineb eyan amnigab.

Bin b̄i an pen agn̄igab, yad Jisas p̄is ken m̄iden, ȳip ñ̄ag pak l̄in̄ig, ñ̄ag pak l̄ilan̄, agn̄igab ak, komiñ per per m̄idep ak d̄in̄igab.

God n̄ibep ak rek nep d̄i tep ḡin̄igab
(Mak 9:41)

⁴⁰ “N̄ibi amem, bin b̄i ognap n̄ibep ag wasu denimel ak, ȳip abe ag wasu d̄in̄igal. Pen ȳip ag wasu d̄in̄igal rek, B̄i ȳip ag yokek onek ak nop abe ag wasu d̄in̄igal. ⁴¹ Bin b̄i an, God m̄in̄im agep b̄i alap n̄ijil agn̄igab, ‘B̄i ow̄ip aul, God w̄ög ḡip ak me, nop d̄in̄igain,’ agil d̄in̄igab ak, tep ȳib ḡin̄igab. God m̄in̄im agep b̄i n̄ibak d̄i tep ḡin̄igab rek, k̄isen God nop ak rek nep d̄i tep ḡin̄igab. Bin b̄i an, God bin b̄i komiñ tep ne alap n̄ijil agn̄igab, ‘B̄i ow̄ip aul, God b̄i komiñ tep ne ak me, nop d̄in̄igain,’ agil d̄in̄igab ak, tep ȳib ḡin̄igab. God bin b̄i komiñ tep ne ak d̄i tep ḡin̄igab rek, k̄isen God nop ak rek nep d̄i tep ḡin̄igab. ⁴² Pen bin b̄i an, b̄i yokop yad alap n̄ijil, Jisas b̄i ne ak agil, ñ̄ig mil dap ñ̄in̄igab ak, God n̄ijek, tep gek, pen ȳip+n̄ ma ḡin̄igab,” agak.

11

Jon b̄i ne ognap ag yokek, Jisas nop n̄ijnjig amnilak
(Luk 7:18-35)

¹ Jisas b̄i ne akn̄ib um̄igan alan̄ okok k̄rop n̄ig ḡil n̄ig ḡil ḡin̄imib agil ag ñ̄i tep ḡil, karip l̄im n̄ibak k̄irig ḡil, taun yokop ulep n̄ib okok amil, bin b̄i okok k̄rop m̄in̄im agñak.

² Pen Jon b̄i ñ̄ig pak ñ̄eb ak miñ midil, Krais tari tari gak m̄in̄im ak n̄ijil, b̄i ne ognap ag yokek, Jisas m̄idek s̄ıjak amjakil, ³ nop ag n̄ijil aglak, “C̄inop ag ñ̄an̄, nak b̄i ‘Krais’ agil per kod m̄idobin̄ ak nep opan akañ c̄in b̄i k̄isen n̄ib b̄i alap ke kod m̄idon?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas k̄rop pen agak, “N̄ibi Jon m̄ideb s̄ıjak amil agn̄imib, ‘C̄in amil udin̄ c̄in ke n̄ijil, t̄im̄id c̄in ke n̄ipin̄, ⁵ b̄i n̄ibak bin b̄i udin̄ kwoi ḡip okok gosip udin̄ ñ̄il n̄ipal. Bin b̄i tob t̄im̄el ḡip okok gosip kanib tag tep ḡipal. Bin b̄i soi sapeb l̄ip okok gosip milep ḡip. Bin b̄i t̄im̄id m̄igan p̄iliñ ḡip okok gosip gosipwak n̄ipal. Bin b̄i k̄imbal okok gosip kauyan̄ warikpal. Bin b̄i ȳim̄ gep rek okok, ak rek nep Krais m̄in̄im tep ak agek n̄ipal,’ agn̄imib. ⁶ Pen m̄in̄im alap agn̄imib, ‘Bin b̄i ȳip n̄ij dil, gos alap alap ma n̄ijnjig okok, miñ miñ ȳib ḡin̄igal,’ agn̄imib,” agak.

⁷ N̄ib agek, Jon b̄i ne okok amel n̄ijlig gi, Jisas bin b̄i ap m̄idelak okok k̄rop Jon m̄in̄im ar ak agil agak, “N̄ibi ned miñ mab kab nep m̄ideb nab okok ambek ñ̄in ak, tari n̄ijnjig ambek? S̄id par nokim̄ alap ȳigen d̄i adan̄ aul ḡip alap n̄ijnjig ambek aka? ⁸ Akañ tari n̄ijnjig ambek? B̄i walij tep tep nep l̄ipal b̄i alap n̄ijnjig ambek aka? B̄i walij tep tep d̄in agil n̄ipal okok, b̄i k̄ib karip kil tep okok kinbal. K̄iri Jon m̄idoligip miñ mab nep nab s̄ıjak ma kinbal. ⁹ Pen tap tari n̄ijnjig ambek? Yokop ma ambek. Jon b̄i God m̄in̄im agep b̄i n̄ibak n̄ijnjig ambek. B̄i God m̄in̄im agep onigab, agil kod m̄ideligipim me, b̄i n̄ibak me ak. Pen Jon ne God m̄in̄im agep b̄i alap nep mer. ¹⁰ Jon nop gos n̄ijil, b̄irarik nep God ne Ñ̄i ne nop m̄in̄im agak m̄in̄im n̄ibak, God M̄in̄im eyan̄ ñu kil t̄ikil aglak,

‘B̄i m̄in̄im agep yad ak,
ag yoken ned amil,
bin b̄i okok ag ñ̄i tep gek,
k̄isen nak ke amn̄igan,’ agil ñu
kil t̄iklak.

¹¹ N̄ibep n̄ijid agebin, bin b̄i l̄im dai wagin̄ aul m̄idebal okok,

nokim alap Jon rek mer. Pen God bin bi yokop yib dam seb kab ar alan siňak kod middenigab okok, kiri Jon rek ma middenigal; God ne bin bi yokop yib okok di tep yib gek, bin bi tep ne yib middenigal. ¹² Jon bi ſig pak ſieb bi apil minim tep ag ſak ſin ak tikkil, bin bi okok, God c̄nop d̄l seb kab ar alan siňak kod midonim in agil, minim nibak kiliš yib ḡt dam dam, minii ak rek nep kiliš yib ḡpal.

¹³ “Bi God minim agep minim nu kıl tiklak okok abe, Mosis God lo minim nu kıl tikak ak abe, wagin ak me, God Mesaia ak nop ag yokek, ne bin bi okok kiroc d̄l kod middenigab. Minim nibak nep ag dapel dapel me, Jon owak. ¹⁴ Pen minim agnig gebin ak dinigabim akan ma n̄ipin. God Jon nop agek, apil bin bi okok kiroc minim ag ſak ak, God Minim nu kıl tikil, ginigab aglak rek nep gak. Nu kıl tikil aglak, bi God minim agep Ilaija rek bi alap onigab, aglak. ¹⁵ Nibi bin bi gos timid midonim in okok, minim agebin aul timid li niň tepeginimb.

¹⁶ “Bin bi miňi niň aul midebal okok yad n̄ipin, kiri ni painjan ognap maker siňak bisig ḡil, ni painjan ognap meg miňan dap ranil kiroc apal rek ak midebal. ¹⁷ Kiri apal,

‘Cin akil pigon,
nibi tari ginig kogim ma
papim?’

Kimep sil agep rek alap agon,
nibi tari ginig sil ma apim?
apal.

¹⁸ Nib ak rek, God Jon nop ag yokek apil, niň ognap tap magil ma nibil, ſig wain ma nibil gek, apal, ‘Bi nibaul nop tap tari aban niagek nig gip?’ apal. ¹⁹ Bi Ni ne pen apek apal, ‘Bi tap kib nibil, ſig wain nibil, bi takis dipal okok eip ajil, bi tap si tap timel gipal okok

eip ajil gip,’ apal. Pen bin bi God Minim ak niň d̄l, gi tep ḡil, mid tep ginigal ak, bin bi okok niňil agnigal, God Minim ak minim tep yib, agnigal,” agak.

Minim kib dinigal

(Luk 10:13-15)

²⁰⁻²¹ Jisas taun kib ned git ajil, tap ma gep kojai nep gek, bin bi okok niňlak ak pen kiri, tari ginig tap si tap timel gipin agil, tap si tap timel gölögipal ak kirič ḡil, Jisas nop ma niň d̄lak. Niň gel, Jisas kiroc ag ḡil agak, “Korasin taun bin bi okok! Betsaida taun bin bi okok! Tap ma gep okok gen, nipek. Pen tap si tap timel gipim ak kirič ḡil, yip ma niň dipim. Niň gipim ak, nibi minim kib yib dinigabim. Taun kib Taia, Juda bin bi mer okok, taun kib Saidon, Juda bin bi mer okok, tap ma gep nib okok kiroc ak rek nep gebnep, kiri tap si tap timel gölögipal okok kirič ḡil, wad ajil rek ognap yimil, tin silikil litig git litig git mideblap. ²² Nib ak, minim kib agep niň ak, Taia bin bi abe, Saidon bin bi abe, minim sikkol rek dinigal; pen nibi Korasin bin bi abe, Betsaida bin bi abe, minim kib yib dinigabim.

²³ “Kapaneam bin bi okok. Niň nibak nibi seb kab ar alan siňak ma amnigabim; pis nep mab ke yineb kau miňan eyan ak amnigabim. Tap ma gep rek nibep nab aul ginek ak, taun kib Sodom gebnep, kiri tap si tap timel gölögipal okok kirič ḡil, miňi komiň mideblap. ²⁴ Ar nibak yad nibep agebin, minim kib agep niň ak, Sodom bin bi okok minim sikkol rek dinigal; nibi Kapaneam bin bi minim kib yib dinigabim,” agak.

Yip apil ake linimib

(Luk 10:21-22)

²⁵⁻²⁶ Niň nibak Jisas Nap nop agak, “Bapi, yad yib nep agen ar alan amnaq. Nak Bi Kib, seb kab ar alan abe, lim dai wagin aul abe

kod mideban ak, gos nak ke nījek tep gīp rek, bin bī gos kīd yik nīnjil nījobin apal okok, kirop minim yad agebin wagin ak ma ag nīban; pen bin bī nī painjan rek midebal okok kirop gos tep nīl, minim yad agebin wagin ak ag misen lipan ak, nep tep agebin,” agak.

²⁷ Jisas nīb agil agak, “Bapi kilīs ne mideb rek, yīp nīb. Bin bī onnap yīp nīn tep ma gīpal; Bapi nep yīp nīn ip. Yad nep Bapi nop nīn tep gīpin. Pen bin bī gos tep nīn im ag gos nīnigain okok, kirop gos tep nīn, Bapi nop nīnigal,” agak.

²⁸ Jisas nīb agil agak, “Nībi bin bī tap wad tībr̄b tīkrok mīker per dī ajil gos par nīnjil midebin okok, yīp onimib nīnjil tap wad kib mīker dī ajebitm okok yad ke tīg asik den ake linigabim. ²⁹ Yad bī sain tep kapkap midebin; kal ma ginigain; nīb ak, yīp apil, wög yad gī nīl, cibur gos midmagil nībep nab adañ ake linimib. ³⁰ Nībi yīp apitl wög yad genigabim ak, dī mīker alap ma ginigab; auan amnigab.

12

*God nop sobok gep nīn ak, wid magil tik nīnlak
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

¹ Juda God nop sobok gep nīn ak, Jisas bī ne okok eip wid wög nab sījak amlig gī, bī ne okok yuan gek, wid magil nīb okok ognap dil, wak pak yokil, nīblig gī nīblig gī amelak. ² Nīg gelak, bī Perisi okok nīnjil, Jisas nop aglak, “Lo minim cin ageb, bin bī God nop sobok gep nīn ak wög ma ginigal. Pen bī nak okok tari ginig God nop sobok gep nīn wög ma gep nīn aul, wid magil wak pak yokebal?” aglak.

³⁻⁴ Agelak, Jisas kirop pen agak, “Depid bı̄rarık nep bī ne okok eip yuan gek, God sobok gep karip ak amjakil, bred God udin yırı̄k ar sījak lel, bī yokop ma nībal, bī

God nop tap sobok gīpal okok nep nībal bred ak, kirop ag nījek nop nīel, bī ne okok eip nīnlak. Pen yuan lek gīlak kesim nībak, God Minim eyan nū kıl tiklak ak nībi ma nīpim ar?

⁵ “Nībi Mosis God Minim nū kıl tikak ak ma nīpim rek lip. Ne nū kıl tikil agak, ‘Bī God nop tap sobok gep bī okok, God nop sobok gep nīn ak, God sobok gep karip mīgan ak am midil, wög gīpal. Pen God kirop minim kib ma agnigab,’ agak. ⁶ Pen yad nībep agebin, God sobok gep karip nībak tap kib mer; nīnebim aul me kib. ⁷ Pen minim alap God Minim nū kıl tiklak ak, nīn tep ma gīpim akan? Minim nībak nū kıl tikil aglak, ‘Bin bī yīp tap pak sobok gī nīnigal ak, yīp tep ma ginigab; bin bī okok kirop yīmig nīnigal ak, yīp tep ginigab,’ aglak. Minim nībak nīnjil ma gīpim ak me, bī yad okok gī tep gel nīnlig gī, kirop dī silikil apim. ⁸ ‘God nop sobok gep nīn! God nop sobok gep nīn!’ apim ak pen Bī Nī ne nep God nop sobok gep nīn ak kod mideb ag gos ak ma nīpim.

*Jisas bī nīnmagil pīpic gak ak
gek, komiñ lak
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Jisas karip lim nībak kiriç gī, karip lim alap amil, Juda mogim gep karip nīltik mīgan ak amnak. ¹⁰ Pen karip nīltik mīgan nībak bī nīnmagil pīpic gak alap midek. Bin bī ap midelak okok, Jisas minim ognap agek nop dam minim kib agin, agil, nop minim tom agil aglak, “God nop sobok gep nīn aul, bin bī komiñ lep akan mer?” aglak.

¹¹ Agelak, Jisas kirop pen agak, “Kaj sipsip nībi alap God nop sobok gep nīn aul kau mīgan amenigab ak, dī yoknigabim aka mer? Dī yoknigabim rek lip. ¹² Pen kaj sipsip ak tap yokop.

Bin b̄i okok tap ȳib. God nop sobok gep n̄in aul komiñ laj agil ḡinigab̄in ak, m̄inim ma m̄ideb, ḡinigab̄in,” agak.

¹³ Jisas n̄ib agil, b̄i n̄inmagil p̄ip̄ic gak ak nop agak, “N̄inmagil parsek lan!” agak. N̄ib agek, n̄inmagil parsek lebin agak. N̄ig gak n̄ijil n̄inmagil p̄ip̄ic gak ak pīs nep komiñ l̄il, n̄inmagil pīs k̄id tep m̄idek ak rek lak.

¹⁴ N̄ig gek n̄ijil, b̄i Perisi okok am mogim gil, nop n̄ig n̄ig gil n̄ag pak l̄in, agil, m̄inim ag n̄ij ag n̄ij gilak.

Jisas ne God b̄i wög gī ſeb b̄i ne

¹⁵ N̄ig gelak, Jisas n̄ijil, karip̄ l̄im n̄ibak k̄irig gil, m̄igan alap amnig gil amnak. Amek n̄ijlig gī, bin b̄i koñai nep nop k̄isen gilak. N̄ig gelak, bin b̄i tap gak okok, ne gek magilsek komiñ lek n̄ijlig gī,

¹⁶ k̄irop agak, “B̄i ak n̄ig n̄ig gīp, agil, ma agn̄imibl!” agak.

¹⁷ Jisas gak n̄ibak, b̄i God m̄inim agep Aisaia ḡinigab agak rek nep gak. Ne nū k̄il t̄ikil agak,

¹⁸ “N̄ibi n̄ijim! B̄i yad pīs nep ag l̄ip̄in aul, wög yad gī ſeb b̄i me ak.

B̄i yad n̄ijen, ȳip̄ tep ȳib gīp me ak.

Yad nop m̄idmagil l̄ip̄in.

Kaun yad ak nop bak goñ lek, bin b̄i k̄iri titi gīl b̄isig m̄id tep ḡinigal m̄inim yad ak, bin b̄i okok k̄irop magilsek ag n̄inigab.

¹⁹ Ne bin b̄i okok n̄ijek m̄ilik yapek,

m̄inim pen pen ma agn̄igab.

Bin b̄i m̄idebal okok, ȳip̄ nep n̄ijlañ agil,

meg m̄igan dap ranil ma agn̄igab.

²⁰ Bin b̄i ma n̄ipal okok

k̄irop kapkap ag tep ḡinigab.

Lam soñ ḡinig gek, wel t̄im lel ȳin m̄ideb rek ak k̄irop agn̄igab.

Ne n̄ig gīlig gī damil me, God agip̄ rek miñ ar ak gek ap ranek, tap si tap t̄imel gep miñ ar ak pīs nep ap yonigab.

²¹ Bin b̄i karip̄ l̄im okok n̄ib okok n̄ib ak rek nep, nop gos sek kod m̄idenigal,” agak.

Jisas ne Bielsebul k̄ilis d̄il tap ma gep rek geb, aglak

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23; 12:10)

²² B̄i k̄ijeki aban n̄agek, udin kwoi gil, meg m̄igan p̄iliñ gil gak b̄i alap dam Jisas m̄idek sinjak dapelak. Jisas k̄ijeki ak ag söñ yokek, udin ȳib n̄il n̄ijil, m̄inim agil gak. ²³ Bin b̄i m̄idelak okok, Jisas gak n̄ibak n̄ijil, wal agil aglak, “B̄i n̄ibaul based Depid N̄i ne per kod m̄idobin ak rek l̄ip,” aglak.

²⁴ Pen b̄i Perisi okok m̄inim n̄ibak n̄ijil, gos k̄iri okok nep n̄ijil aglak, “B̄i n̄ibak God k̄ilis ne d̄il ag söñ ma yokip; ne k̄ijeki k̄iyob n̄ilik tap okok, nap k̄iri Bielsebul k̄ilis d̄il ag yokip,” ag gos n̄ijlak.

²⁵⁻²⁶ Pen gos n̄ijlak n̄ibak, Jisas ke n̄ijil, k̄irop agak, “Seten warikil, bin b̄i ne ognap ag yoknigab ak, titi gīl b̄i k̄ib m̄idenigab? Karip̄ l̄im alap, k̄iri ke pen pen gīl asik ke ke l̄inigal ak, ap yap paknigal. Karip̄ l̄im k̄ib alap akan bin b̄i wagin nokim alap, k̄iri ke pen pen gīl asik ke ke l̄inigal ak, ap yap paknigal. N̄ibi gos akiñb rek n̄ijil agebim ak pen Seten ne yakam ne ke okok k̄irop ma ag yoknigab.

²⁷ “Ȳip̄ agebim, ‘K̄ijeki k̄iyob n̄ilik tap okok nap k̄iri Bielsebul k̄ilis ak d̄il ag söñ yokeban,’ agebim ak pen n̄ibi ȳip̄ agem n̄ijin. B̄i n̄ibi ke okok Bielsebul k̄ilis ak d̄il k̄ijeki k̄iyob n̄ilik tap okok ag söñ yokebal aka tar? K̄iri

ke agnigal, ‘Bin bı alap nıg gınımel rek ma lıp,’ agnigal.

²⁸ “Pen God Kaun kılıs ak dil, kijeki kiyob nıllık tap okok ag söñ yokebin ak, tari gınıg God ne bin bı dil kod middenigab nıñ ak bır owıp aul, agıl, yıp ma dıpım?

²⁹ “Bı kılıs yıb alap mıdekk, tap nop okok dıníg, yokop ma amnígal. Ned nop pı̄s nep nag dı̄ nı̄n gı̄ lıl amıl me tap nop okok me si dınígal.

³⁰ “Bin bı yad eip mıdebal okok, bin bı okok kırop yıp donigal. Pen bin bı yad mer okok, bin bı yıp onıg gebal okok kırop yık gı̄ yoknígal. ³¹ Nıb ak, nıbi nıñ tep gınımib. Bin bı okok tap si tap tımel tari tari genigal ak, God nıñıl kırıg gınıgab. Bin bı God nop mınım tıb junigal ak, ak rek nep God nıñıl kırıg gınıgab. Pen God Kaun nop mınım tıb junigal ak, God nıñıl ma kırıg gınıgab. ³² Bı Nı ne ak nop mınım tımel agenigal ak, God nıñıl kırıg gınıgab. Pen Kaun Sıñ nop mınım tımel agenigal ak, nıñ aul abe, nıñ kisen ak abe, God ne gos nıñ nep mıdıl ma kırıg gınıgab.

Mınım ke agebım ar ak nep, nıbep mınım kıb agnigab

(Luk 6:43-45)

³³ “Nıbi yıp tari gınıg agebım, ‘Seten abanı nıagek, wög tep ak geb,’ agebım? Mab tep okok magıl tep piłnígab; mab tımel okok magıl tımel piłnígab. Mab magıl piłnígab magıl nıbak nıñıl me, mab ak tep mab ak tımel agnigal. ³⁴ Nıbi soñ nı̄n pai tı̄k dopal okok me nıb agebım. Nıbi bin bı tımel nıbak rek, titi gıl mınım tep agnigabım? Bin bı mınım agebal rek nıñnígabın me, cıbur gos mıdmagıl kırop nab adan tari rek mıdebb ak nıñnígabın. ³⁵ Bin bı tep okok, cıbur gos mıdmagıl nab kırı adan tap tep mıdebb nıñlıg gı̄, gı̄ tep gıpal; bin bı tımel okok,

cıbur gos mıdmagıl nab kırı adan tap tımel mıdebb nıñlıg gı̄, gı̄ tımel gıpal. ³⁶ Nıñ tep gınımib. Kisen mınım kıb agep nıñ ak, God bin bı okok kırop magılsek, mınım abramek agıl bin bı ognap gı̄ tımel gılak ak, tari gınıg nıb apek agıl, kırop ag gınıgab. ³⁷ Nıb ak me, nıbi ke mınım agnigabım ak nep God nıñıl agek komıñ amnígabım akan yur dınígabım,” agak.

Tap ma gep rek ognap gek nıñin, aglak

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ God lo mınım ag nıeb bı ognap abe, bı Perisi ognap abe, apı̄l Jisas nop aglak, “Mınım ag nıeb bı! Tap ma gep rek alap gek, cın nıñıl me, nak God nep ag yokıp opan agnigabın,” aglak.

³⁹ Agelak, Jisas agak, “Nıbi bin bı tap si tap tımel nep gıl, God mınım agak ak ma nıpım. Tap ma gep rek alap gek nıñın agebım ak, pen nıbep tap alap gen ma nıñnígabım. Bı God mınım agep Jona nop gak ar ak nep, yıp ak rek nep gek, nıñnígabım. ⁴⁰ Bırarık nep kıbsal kıb ak Jona nop kom jal yokek, cıbur nab eyan nıñ omal nokım mıdıl, adık gı̄ owak. Nıb ak rek, yad, Bı Nı ne, ak rek nep nıñ omal nokım lı̄m nab okok mıdıl, adık gı̄ onıgai. ⁴¹ Bırarık nep Jona amıl, taun kıb Ninepa bin bı kırop agek, tap si tap tımel gılak okok kasek kırıg gıl, God nop nıñ dılak. Jona bı yokop ak agek nıñlak; nıbi pen Bı Kıb mıñi mıdebb aul, mınım ageb ak ma dıpım. Nıb ak, kisen mınım kıb agep nıñ ak, Ninepa bı warıkıl nıbep mınım kıb agel, nıbi mınım kıb dınígabım.

⁴² “Bin kwin kıb, karıp lı̄m Siba nıb ak, bırarık nep gak rek ak nıpım. Karıp lı̄m ne par okok nıb ak pen, Juda kin kıb Solomon gos kıd yı̄k nıñak bı̄ ak mınım nop nıñníg owak. Solomon

bı yokop ak nop nıg gak; pen tari gınıg Bı Kıt mıñi mıdebal aul mıñım ageb ak ma nıpm? Kisen mıñım kıt agep nın ak, Siba kwin warıkıl nıbep mıñım kıt agek, nıbi mıñım kıt dıñıgabım.

Kijeki kiyob nılık tap okok kauyan adık gionımış rek lıp, agak (Luk 11:24-26)

43 “Seten yakam ne kijeki tap okok apıl bin bı abanı nıag mıdıł, söñ amıl, bin bı ognap abanı nıgin, agıl, nıñ tag mer nıñıl, 44 adık gı apıl nıñıgab, bı ned kırıg amnıgab kau ar ak tep tep nep mıdenıgab. 45 Ne nıñıl, kijeki tımel ne rek mer, kijeki tımel yıb, aknıb ar onıd ak pon dapıl, bı nıbak nop yıpıl sıknıgal. Nıg gek, ned mid tımel gak rek mer; kisen mid tımel yıb gınıgab. Nıbi bin bı mıñi mıdebiṁ nıbi tap si tap tımel ned gı mıdeligipım rek mer, kisen tap si tap tımel yıb gıñıgabım,” agak.

*Jisas nonım nımam sıkop
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

46 Jisas bin bı okok kırop mıñım agek nıñıg gi, nonım nımam ne ke okok söñ eyan apıl aglak, “Cın Jisas nop mıñım agníg opın,” aglak. 47 Agelak, bı alap karıp nılık mıgan amıl, Jisas nop agak, “Nanım namam nak okok, nep mıñım agníg ap mıdebal söñ eyanı,” agak.

48-49 Agek, bin bı ne eip karıp nılık mıgan eyan mıdelak okok kırop nıñ padıklıg gi agak, “Nıñıd apan ak pen, bin bı karıp nılık mıgan mıdebal sıñ aul, kırı me ami yad, mam yad mıdebal. 50 Bin bı Bapi yad seb kab ar alan mıñım ageb rek nıñıl, nıg aknıb rek nep gebal okok, kırı me ami yad, ai yad, mam yad mıdebal,” agak.

13

Jisas, God mıñım ak nıñ tep gılanj, agıl, mıñım sıd tıkil agak (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

1 Nıñ nokım nıbak nep, Jisas karıp ne ak kırıg gıl am Nıg Cöb Galili gol sıñak bısigek, 2-3 bin bı konjai yıb nep apıl nop pıñıl kıs kıs gelak. Nıg gelak nıñıl ne am nıg magöb ar ak bısig gıl, amıl fıg nab sıñak adañ mıdeklı nıñıg gi, bin bı nıg cöb gol sıñak warık mıdelak.

Jisas bin bı okok kırop mıñım sıd tıkil mıñım konjai nep ag nıak. Ag nıñıg gi agak, “Bı alap wid tananı agıl, wid magıl ak dam wög dai okok yokenıgab. 4 Yıñ dı yokek, ognap kanıb ar sıñak yapek, yakır okok apıl nıñıgab. 5 Ognap kab ar lım sıkol sıkol mıdenıgab sıñak yapıł, kasek mariıp gınıgab 6 pen kıdıl am kılıts ma gınıgab rek, pıb nıñıl mılep gınıgab. 7 Pen ognap nag nı nu sek nab okok yapıł tannıgab ak pen nag nıbak sau gıl pak nıbek, mılep gınıgab. 8 Pen ognap lım tep ar sıñak yapıł, tan tep yıb gıl, magıl konjai yıb nep pıñıgab. Ognap nıñ juıl mamıd ak (100) rek pıñıgab; ognap nıñ juıl omal nokım (60) rek pıñıgab; ognap nıñ juıl nokım alap adık gi dam aknıb wajrem alañ (30) rek pıñıgab. 9 Nıbi bin bı gos tımid mıdonımış okok, mıñım agebin aul tımid lı nıñ tep gınımıb,” agak.

Jisas tari gınıg mıñım sıd tıkil agolıgip

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

10 Jisas nıb agek, bı ne okok apıl, nop ag nıñıl aglak, “Bin bı okok kırop tari gınıg mıñım sıd tıkil nep apan?” aglak.

11 Agelak, ne pen agak, “God bin bı ne dıl kod mıdenıgab mıñım we gıl mıdeblı ak, nıbep gos nıñıgabım; pen bin bı yokop okok ma nıñıgabım. 12 Bin bı mıñım

yip niñjil niñ dípal okok, mìnìm ognap sek niñjil, wagin ak niñ tep gìnigab; pen bin bi mìnìm yip niñjil ma niñ dípal okok, mìnìm sìkol niñpal ak pis nep kır gìnigab. 13 Kırop mìnìm sid tìkil apin ak, kırı udin sek, gos tìmid sek ak pen, agip ar me ak, agıl, ma niñpal.

14 "Gípal niñbak, bi God mìnìm agep Aisaia ned gìnigab agıl ūu kıl tìkak rek nep gípal. Aisaia mìnìm niñbak ūu kıl tìkil agak,

'Mìnìm niñnjigal ak pen

mìnìm agip niñb, agıl, mìnìm wagin tìg dam ma niñnjigal. Udin niñnjigal ak pen

tap alap ma niñnjigal.

15 Bin bi sìñ aul mìnìm yad apin ak kırı yìrık gek ma niñpal.

God Mìnìm niñjon, cìnop gek, bin bi ne mìdojin rek lìp agıl, tìmid miñan piliñ gıl, udin jikil nep mìdebal,' agak.

16-17 "Niñ ak, kırı ma niñpal; pen God niñbep gos tep ñek niñpim ak, miñ miñ gìnimib. Yad niñbep niñjd agebin, God mìnìm agep bi okok abe, bin bi God Mìnìm ageb rek niñjil göligipal bin bi okok abe, koñai nep Mesaia nop niñjin ag gos niñjölgipal ak pen udin niñjil, peyig ma niñlak. Pen miñi niñbi udin niñjil, peyig niñebim ak, miñ miñ yib gìnimb.

Bi wid magıl di yokak kesim agak ak, Jisas mìnìm wagin ak agñaak

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 "Pen mìnìm sid tìkil agesin ak, bi ne wid magıl dam wög dai okok di yokak ak, wagin ak agen niñjm," agak.

19 "Wid magıl ognap kanib ar sìñak yapek, yakır okok apıl niñnjigal agesin ak, bin bi okok, God bin bi dıl kod mìdenigab mìnìm tep ak niñnjigal ak pen wagin ak ma niñnjigal niñjil Seten ne gek pis nep saköl gìnigal, agıl agesin.

20-21 "Pen magıl ognap kab ar lım sìkol sìkol mìdenigab sìñak yapı, kasek marıp gìnigab pen kıdıl am kılis ma gìnigab rek, piñ niñjil mìlep gìnigab agesin ak, bin bi okok kırı mìnìm yad kisen niñnjigal won ak, miñ miñ gìnigal ak pen miñi nep bin bi ognap apıl, bin bi mìnìm yad niñnjigal okok gos tìmel niñjil, kaual maual rek mìdıl, kırop gi tìmel gìnigal niñjil bin bi mìnìm yad ned niñ dìlak okok, miñi mìnìm yad ak saköl gıl, gos ar ognap niñnjigal, agıl agesin. 22 Magıl ognap yonigab nag ūu ūu sek nab okok agesin ak, bin bi okok mìnìm yad ak niñnjigal ak pen wög wari, karıp, kaj, tu miñol, agon kılñok kibap tap okok nep gos niñjil, God mìnìm tep ak kırıg gìnigal niñjil tap niñeb ognap ma piñigab, agıl agesin. 23 Pen magıl ognap lım tep ar sìñak yapıl, tan tep gıl, magıl koñai piñigab agesin ak, bin bi okok mìnìm yad ak niñjil, di kılis yib gıl, ognap gi tep gìnigal, ognap gi tep yib gìnigal, ognap gi tep ar ke yib gìnigal, agıl agesin," agak.

Bin bi gi tìmel gípal okok God bin bi ne okok eip jím niñl midebal

24 Jisas kırop mìnìm alap sek mìnìm sid tìkil agak, "God bin bi dıl kod mìdenigab ak, kesim dìñig gebin aul rek gìnigab. Bi kib alap wid magıl okok tanañ agıl, dam wög dai ne okok yoknígab.

25 Pen kislım eyan kın amniñgal won ak, bi tìmel alap tap yin tìmel ognap dapıl, nab niñb okok yokıl amniñgal. 26 Niñ ak, wid yin tep ak tannigab ak pen tap yin tìmel ak abe tannigab. 27 Niñ gek, bi wög gi ñeb okok apıl bi kib ak nop agnigal, 'Bi kib! Tap yin tep okok nep dam wög dai ak yokpan ak pen tap yin tìmel okok akal niñb apıl sek taneb?' agnigal. 28 Ne kırop pen agnigab, Bi kaual maual yad alap dap

yokıp,’ agnigab. Pen kiri agnigal, ‘Cin amil tap yin t̄mel taneb nib okok tig ju yokin akan?’ agnigal. Bi wög dai nap nib bi nibak pen agil agnigab,²⁹ ‘Mer! Niñ aul, tap yin t̄mel nib okok tig juim agen, nibi amil tap yin tep ognap sek tig junimib rek lip!³⁰ Kiri gem omalgil tannimij. Pen tanil magil pilek, tiket niñ ak bi tap tiket bi yad okok agnigain, ‘Tap yin t̄mel nib okok tig juil, dam non non gi lem, mab dagilel yin sibok nib amnimij; pen wid magil okok nep di mogim gił, dam wid magil lep niñlik migan yad ak yokniñmib,’ agnigabin,’ agnigab,’ agak.

*Mab mastad magil ak, minim sid tikil agak
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)*

³¹⁻³² Jisas krop minim alap sek minim sid tikil agak, ‘Bi alap mab mastad magil sikol ak dam wög dai ne ak yokenigab, tan kib gił, lek tep ak lek, yakir okok apil, lek ke ke karip gini gal. Nib ak rek me, God bin bi dil, karip lim tep ne seb kab ar alan siñak kod midenigab ak me,’ agak.

*Yis ak, minim sid tikil agak
(Luk 13:20-21)*

³³ Jisas minim alap sek minim sid tikil agak, ‘Bin okok tap yis apal ak, di plaua tin kib eyan sek di adik madik gel, tap kib yib tanib. Nib ak rek me, God bin bi dil, karip lim tep seb kab ar alan siñak kod midenigab ak me,’ agak.

*Jisas ti gini gal bin bi okok minim sid tikil agoligip
(Mak 4:33-34)*

³⁴ Jisas bin bi okok krop minim ognap ag niñig gił misen ma agoligip; minim sid tikil nep krop ag noligip.³⁵ Gak nibak, bi God minim agep alap ned gini gal agil nu kıl tikak rek nep gak. Ne minim nibak nu kıl tikil agak,

“Karip lim birarik ped okok gi lak niñ ak tikil, mid damil miñi midobin niñ aul, minim ma niñlak ak, minim sid tiket minim ak nep krop ag niñigain,” agak.

Jisas wid magil minim sid tikil agak ak, minim wagin ak agak

³⁶ Jisas nib agil, bin bi okok krop kiri gił, karip niñlik migan amek niñlig gił, bi ne akniñ umigan alan okok apil, nop aglak, ‘Tap yin t̄mel wög dai nab okok tanib, agil, minim sid tikil apan ak, cinop agek niñin,’ aglak.

³⁷ Agelak, ne pen agak, ‘Bi tap yin tep yokip, apin ak, yad Bi Niñ ne. ³⁸⁻³⁹ Wög dai apin ak, lim dai wagin aul magilsek. Tap yin tep apin ak, bin bi God krop dil kod midenigab bin bi okok. Bi tap yin t̄mel dap yokek tanib apin ak, bi yip niñek milik yowip Seten nop nep apin. Tap yin t̄mel tanib apin ak, Seten bin bi ne okok krop apin. Pen wid magil pok gini gal nib apin ak, niñ karip lim wagin aul kır gini gal niñ nibak apin. Bi tik dowep apin ak, ejol okok krop apin. ⁴⁰ Tap abramek tanib okok tig juil, dam mab ke yineb eyan yokenigal apin ak, niñ karip lim wagin aul kır gini gal niñ nibak me ak.

⁴¹ Bi Niñ ne ejol ne okok krop ag yokek, apil, bin bi tap si tap t̄mel gi pal okok abe, bin bi bin bi ognap krop agel, kiri tap si tap t̄mel gi pal okok abe, ejol kiri apil krop dil, ⁴² mab ke yineb migan eyan ak yokenigal, yur gek niñlig gił, meg magil su ribikil sil agnigal, agil apin. ⁴³ Niñ nibak, bin bi Nap kiri dil seb kab ar alan kod midenigab okok, kiri pib melik rek paklig gił midenigal. Nibi bin bi gos timid midonimij okok, minim agebin aul timid li niñ tep giniñmib.

Mani kes we gılak ak, mİNİM sİd tİKİL agak

44 “Pen God bin bİ dİl kod mİdenİgab ak, kesİM agnİg gebin ar aul rek mİdeb. Bi alap amİl nİññigab, mani kes birarık nep we gılak alap wög dai alap mİdenİgab. Ne nİñjİl, tap ognap dİ pak rİbİk tep gİl, karİp amnİgab. Amİl, mİñ mİñ yİb gİl, tap ne okok magilsek sİkim gİl, mani dİl, mani nİbak damİl, wög dai nİbak tauşİl, am mani kes nİbak dİnİgab.

Pöl tep tep ak, mİNİM sİd tİKİL agak

45-46 “Pen God bin bİ dİl kod mİdenİgab ak, kesİM agnİg gebin ar aul rek mİdeb. Bi sİkim gep okok magil sİkol kİbap mİlep rek tİd geb “pöl” apal tap okok pİyo nİñ ajİl, pöl magil mİlep yİb alap nİñjİl, karİp amİl, tap kİri okok magilsek sİkim gİl, mani dİl, am pöl magil mİlep nİbak taunİgal.

Uben ak, mİNİM sİd tİKİL agak

47 “God bin bİ dİl kod mİdenİgab ak, kesİM agnİg gebin ar aul rek mİdeb. Bin bİ ognap uben damİl, nİg cöb sİnjak yokel, kİbsal konjai nep apİl mİgan nİbak ambal. 48 Nİg gel, uben lİp gİ dam gol okok amİl, kİbsal tep okok yİprİg kİbsal lep tin mİgan ak lİl, kİbsal tİmel okok dİ yokpal. 49 Karİp lİm wagın aul kİr gİnİgab nİn ak, nİb aknİb rek nep gİnİgab. God ejol ne okok apİl, bin bİ God MİNİM ageb rek gİpal okok dİ bİlok ke lİl, bin bİ God MİNİM ageb rek ma gİpal okok dİ bİlok ke lİl, 50 dam mab ke yİneb eyan ak yoknİgal. Yokel yur gek, meg magil kİri su rİbİkİl sİl aglİg gİ mİdenİgal,” agak.

51 Nİb agİl agak, “Yad mİNİM agesin wagın ak nİpİm aka mer?” agak.

Agek, bİ ne okok aglak, “Yau, nİpİn,” aglak.

52 Agelak, agak, “Nİbi ned God lo mİNİM ak nep ag nÖlİgİpİm ak

pen mİñi nİbi God bin bİ dİl kod mİdenİgab mİNİM tep agebin ak bİr nİpİm. Nİg nİñjİl nİbi mİñi bin bİ okok ag nİññigabİm ak, nİbi God MİNİM tep ned nİb ak abe, God MİNİM tep kİsen nİb ak abe ag nİññigabİm,” agak.

Nasaret bin bİ kİri Jisas nop ma nİñ dİlak

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

53-54 Pen Jisas ne mİNİM sİd tİKİL mİNİM agak nİbak ag juş, taun ne ke Nasaret amİl, Juda mogİm gep karİp nİlİk mİgan ak amİl, bin bİ okok kİrop ag ñek, kİri nİñjİl wal yİb aglak. Kİri pen aglak, ‘Bi nİbaul ne titi gİl gos kİd yİk nİñjİl tap ma gep aknİb rek geb?’ aglak. Kİsen pen aglak, 55-56 “Bi nİbaul nonİm nap, nİnai nİmam ne okok, cİn eip mİdebal ak pen ne titi gİl bi kİb rek mİdİl, mİNİM ke agİl, tap ma gep rek okok geb? Nap ne ak bİ kapeda; nonİm Maria; nİmam bİ ne okok Jems ak, Josep ak, Saimon ak, Judas ak. Nİb ak, ne titi gİl apİl nİg geb?” aglak. 57 Nİb agİl, kİri Jisas nop gos tİmel nİñjİl, mİNİM ne agak ak ma dİlak.

Pen Jisas kİrop agak, “Bi God mİNİM agep okok karİp lİm par okok amİl ag ñel, nİñjİd agebal agİl nİññigal; pen karİp lİm kİri ke ak ag ñel, tom agebal rek lİp agİl kİrİg gİpal ak rek gebİm,” agak. 58 MİNİM agak ak ma nİñlak ak me, karİp lİm nİbak tap ma gep rek konjai nep ma gak.

14

Herod agek, Jon Bi Nİg Pak Nİeb ak nabİc cög ne ak tİb gİ rİk gılak
(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Pen gapman bİ kİb karİp lİm Galili kod mİdolİgİp Herod, Jisas ne tarı tarı gak mİNİM ak nİñjİl,
² am bİ nop wög gİ ñeb ognap kİrop agak, “Bi Jisas tap ma gep rek geb bİ nİbak, ne bİ alap ke

mer; ne Jon bı ñig pak ñeb bı nıbak nep. Nop ñag pak lınek ak pen kauyan warıkıl ap mıdeb rek, tap ma gep rek nıb okok geb,” agak.

3-5 Pen Herod ne Jon nop mıñ lıl ñag pak lak mınım wagın ak ñig gıl mıdeb. Herod ne nımam Pilip bin ne ak Herodias dad amek, Jon ne Herod nop agak, “Nak aknıb gıpan, gı tımel gıpan. Bı alap nımam ne komıj mıdenıgab bin nuwi ne ma dıñıgab,” agak. Jon nıb agek, bin nıbak Herodias ne Herod nop mınım agak ñıñıl Herod Jon nop dam mıñ lıl, ñag pak lın, ag gos ñıñak ak pen bin bı okok Jon nop, bı God mınım agep cın aglak rek, pırıkkıl kırıg gak.

6 Pen kisen Herod nonım nop tık dowak kos tıkep fın ak amek, bin bı konjai nep ap mogım gıl, tap magıl dagıl ñıñıg gılak. Nıñ nıbak, Herodias pai ne ak apıl nab nıb sıñak kogım pagek, Herod ñıñek, tep yıb gak. 7 Ñig gek, ne pai nıbak nop mınım agıl agak, “Yad mınım ñıñıd yıb agıl nep agebin, nak tap alap ag ñıñenıgan, nep abramek dı ñıñıgain,” agak. 8 Agek, pai nıbak, nonım agak rek ñıñıl agak, “Jon bı ñig pak ñeb kımıg cög ne ak, kınan cög mıgan eyan lıl, dap ñıñımın,” agak.

9-10 Nıb agek, Herod ñıñek yımıg gak, pen bin bı okok ñıñ mıdel ñıñlıg gı, pai nıbak nop mısen mınım ñıñıd ag lıl agak, “Nak tap alap ag ñıñenıgan, nep abramek ñıñıgain,” agak rek ñıñıl, bı ognap ag yokek, am Jon mıñ mıdeksıñak amıl, kımıg cög nop ak tıb gı rıkkı gıl, 11 dı kınan cög mıgan eyan lıl, dap pai nıbak nop ñıłak. Ñelak, ne pen damıl nonım nop ñak.

12 Pen Jon bı ne okok apıl, cıp se dam tıgel gıl, am Jisas nop ag ñıłak.

Jisas bı aknıb paip tausun tap magıl ñıek ñıñılak

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

13 Jisas mınım nıbak ñıñıl, am karıp lım ke mıgan alap mıdenım, agıl, ñig magöb dıl, karıp lım nıbak kırıg gıl, panıdak. Pen bin bı okok, Jisas ameb sıñak sain amnıñ, agıl, karıp lım kırı okok kırıg gıl, wagın ar amlıg gı, Jisas amníg gek sıñak amnílak. 14 Jisas ne pen karıp lım mıgan nıbak apjakıl, ñig magöb ak kırıg gıl, gol okok apıl ñıñak, bin bı konjai nep mıdelak. Kırıop ñıñek, yımıg gek, bin bı tap gak okok gek, komıj lak.

15 Pen dıgep won ak, bı ne okok Jisas mıdeksıñak apıl, nop aglak, “Mañ kıslım gınıg geb. Mıdarık nep tap magıl ñıñıb won ak padıkıp. Sıñ aul mıñ mab nep nab sıñaul. Nıbak nak bin bı konjai nep sıñ aul agek, karıp mañ sıñ aul amıl, tap magıl kırı ognap tau ñıñılan,” aglak. 16 Nıb agelak, Jisas kırıop pen agak, “Mer, kırı ma amnígal. Nıbi ke kırıop tap magıl ñıñımıb,” agak. 17 Agek, aglak, “Cın tap magıl konjai ma mıdebsıñ. Yokop bred magıl aknıb mamiđ kıbsal omal mıdebsıñ,” aglak.

18 Agelak, Jisas kırıop pen agak, “Tap nıb okok dıl yıp dowım,” agak. 19 Nıb agıl, bin bı okok kırıop agek, tap kas ar okok bıñıg gel amek ñıñlıg gı, bred kab ak dıl, kıbsal omal ak dıl, kılan gı ñıñıl, God nop tep agıl, bred ak dı pag gıl, bı ne okok kırıop ñek ñıñlıg gı, kırı dıltıg gı, bin bı okok kırıop nonım lı ñıłak. Kıbsal ak ak rek nep gılak. 20 Ñig gıl nonım lı ñelak, ñıbel, ñıbel, kogi gek, ñib saknımel rek ma lak. Dai dai kırıg gılak okok me, Jisas bı ne okok wad aknıb umıgan alan ak dı yıgel, pıs nep ap ran jakak. 21 Bin bı tap ñıbelak nıb okok, bin okok

mer, ñī pā s̄ikol okok mer, bī okok nep me paip tausan rek amnak.

Jisas ñig kas ar s̄inj̄ak taulig gī amnak

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² Jisas, bī ne okok kirī ñig pīs k̄idadañ amnīlan ag gos nīnj̄il agek, ñig magöb d̄il amelak nīnj̄il ne bin bī okok k̄rop ag yokil, ²³ ne ke God nop sobok ḡinig karip̄ l̄im d̄im alap amnak. M̄idek, karip̄ dignig gek pen ne ausek nep d̄im nīb alan m̄idek. ²⁴ Pen bī ne okok ñig magöb d̄il ñig c̄ob nab kib̄ s̄inj̄ak amel nīnj̄ig gī, yigen asad kib̄ yib̄ ak apil, ñig magöb ak tīg adik̄ ḡinig rek gak. ²⁵ Won nībak karip̄ kisen nep tīknig gek ak me, Jisas ñig kas ar ak taulig gī apil, bī ne okok m̄idelak ulep s̄inj̄ak apek, ²⁶ kirī nīnj̄il, “Ak c̄ip̄ kaun alap apeb!” agil, jel gek p̄irikil, wal kib̄ agil bleble gilak.

²⁷ Jisas pen k̄rop agak, “Ma p̄irikn̄imib! Yad nep apebin!” agak.

²⁸ Agek, Pita agak, “Bī Kib̄! Nak nep apen̄im̄in ak, yip̄ abe agek, ñig kas ar s̄inj̄ak taulig gī pīyak s̄inj̄ak nin,” agak.

²⁹⁻³⁰ Agek, Jisas pen agak, “Nīb ak, nak owan!” agak.

Agek, Pita ñig magöb ar ak kirī gīl, ñig kas ar ak taulig gī am Jisas m̄idek s̄inj̄ak am am nab s̄inj̄ak amil nīnj̄ak, yigen kib̄ yib̄ apil, ñig ak pag aposīp. Nīg gek ne p̄irikil, ñig eyan panjd̄ yaplig gī, sik̄ kib̄ agil agak, “Bī Kib̄! Nak yip̄ kasek dī yokan!” agak.

³¹ Nīb agek, Jisas kasek nop dīrib̄ikil agak, “Nīj dep won nak ak mañ̄ yib̄ gīp. Tari ḡinig gos omal nīnesan?” agak.

³² Nīb agil, Jisas eip Pita eip ñig magöb mīgan ak amel nīnj̄ig gī, yigen asad kib̄ dek ak pīs nep k̄ir gak. ³³ Nīg gek nīnj̄il, bī ne ñig magöb mīgan eyan bisig m̄idelak okok, Jisas yib̄ nop agel ar amek

nīnj̄ig gī aglak, “Nīnj̄id! Nak God Nī ne yib̄!” aglak.

Genesaret bin bī tap gak okok Jisas gek, komiñ̄ lak

(Mak 6:53-56)

³⁴ Pen kirī ñig c̄ob juil, karip̄ l̄im Genesaret pīs k̄idadañ amjaklak.

³⁵ Amjakel, bin bī kin̄ m̄ideligipal okok Jisas nop nīnj̄il, Jisas nep

owip̄ agil, bin bī karip̄ l̄im ulep nīb okok magilsek sik̄ agel, bin

bī tap gak okok magilsek dolak.

³⁶ Dapił, Jisas nop neb neb gīlig gī

aglak, “Nak cīnop yau agek, bin bī tap gīp s̄inj̄ aul, walij nep gol s̄inj̄

nep dī nīnel, komiñ̄ lañ̄,” aglak.

Agelak ne yau agek, bin bī walij

ne dī nīnlak okok k̄rop magilsek

komiñ̄ lak.

15

Nīpis n̄ised s̄ikop göligipal rek, Perisi kai ak rek nep göligipal

(Mak 7:1-13)

¹ Pen ñin̄ nībak, bī Perisi ognap, bī lo min̄im ag ñeb bī ognap, Jerusalem nīb apil Jisas nop aglak, ² “Bī nak s̄inj̄ aul, tari ḡinig apis based s̄ikop min̄im per ak kirī gīl, ñin̄magil kirī ñig lī yokil mer, yokop nep tap nībal?” aglak.

³ Agelak, Jisas pen agak, “Nībi tari ḡinig God Min̄im ne ak kirī gīl, nap̄īs nased s̄ikop göligipal rek nep gīpim? ⁴ God agak, ‘Nan̄im nap k̄rop gīt̄ tep gīl dī tep ḡin̄imib,’ agak. God min̄im alap agil agak, ‘Bī alap non̄im nap k̄rop min̄im timel ognap agnigab ak, kirī bī nībak nop ñag pak līlañ̄,’ agak.

⁵⁻⁷ Pen nībi min̄im nībak yip̄id gīl ma ag nībim. Bī alap, non̄im nap kirī ḡinigain agnigab ak, k̄rop agnigab, ‘Ami bapi, yad tap tep ognap nīrep mal ñibnep pen mani nīrep mal ñeb mani ak, mīni yad God nop ñin̄igain apin, nīnj̄il mani nīrep mal ñeb alap ma m̄ideb,’ agnigab. Nīg gel, nībi nīnj̄il apim,

‘Kiri nıg gıpal ak, mınım ma mideb,’ apım. Nıb apım ak, ‘God Minim agobın,’ apım ak pen nıbi mınım esek yıb agıl, nıbi ke apım rek ma gıpım. Nıbi mınım nıbak rek bin bı okok kırop ag nıbım ak, God mınım agep bı nak Aisaia ne bı nıbep rek nep gos nıñıl, mınım nıñıl yıb alap nı kıl tıkkak. Mınım nıbak nı kıl tıkkıl agak,

8-9 ‘Bin bı sıñ aul mınım tom agıl apal,

“God Bı Kıt cın,” apal ak pen yokop mınım nep apal; yıp mıdmagıl ma lıpal.

Yıp sobok gıl, yokop mınım nep apal.

God Minim bin bı okok kırop ag nıobın apal ak pen
bı karıp lım wagın aul nıb
mınım kiri ke apal mınım ak nep
dad ag nı ajebal!” agak,

*Bin bı tap gac gıp okok
(Mak 7:14-23)*

10 Jisas nıb agıl, bin bı mıdelak okok sık agek apelak agak, “Minim agebin aul, nıñ tep gınımıb! 11 Bin bı okok tap magıl okok abramek nıbel, cıbur nab kiri eyaç amıl kıñır ma gıp; cıbur nab kiri eyaç gos tımel nıñıl agebal ak me, kıñır gac sek mıdebal,” agak.

12 Pen Jisas bı ne okok apıl Jisas nop aglak, “Bı Perisi okok mınım apan ak nıñel, nep mılık yowıp ak, nak nıpan?” aglak. 13 Agelak, Jisas agak, “Ak mınım ma mideb. Bapi yad seb kab ar alan mideb ak, tap yıñ ne ma yıñıb okok magılseк wagın sek piñıl ju dı yoknıgab. 14 Bı nıb okok kiri udın kwoi. Bı udın kwoi alap, bı udın kwoi alap nop ponjıd damıl, omalǵıl kau mıgan ak ap yap paknıgair,” agak.

15 Jisas nıb agek, Pita agak, “Minim nıbak mınım sıd tıkkıl apan wagın ak cınop ag nıek nıñıñ,” agak.

16-17 Agek, Jisas pen agak, “Kiri ma nıpal rek, nıbi ak rek nep ma nıpmı ar? Nıñım! Tap tari tari abramek nıbel okok, God nıñek, mınım ma mideb. Ak yokop nıbel, cıb sek kıl yokpal. 18 Cıbur nab kiri eyaç gos tımel nıpal ak me gek, kıñır sek mıdebal. 19 Gos kiri ke nıñıl, gos tımel nıñıl, bin bı nıag pak lı, bin si bı si gıl, tap okok si dıl, mınım kıb agıgal nıñ ak mınım tom agıl, bin bı ognap kırop ag juıl, gıpı. 20 Gıpı nıbak me, God nıñek gac sek mıdebal; pen tap nıñıñ, nıñmagıl nıg lı ma yokıl abramek nıbel ak, God nıñek gac ma gıp,” agak.

*Kenan bin alap Jisas mınım agak rek nıñ dak
(Mak 7:24-30)*

21 Jisas karıp lım Genesaret nıbak kırıg gıl, karıp lım kıt, taun kıt omal Taia Saidon nab okok amnak. 22 Amıl nıb okok karıp lım Kenan okok mıdeklı, bin karıp lım nıb okok nıb alap, Jisas nop apıl agak, “Bı Kıt, Depid Nı ne, yıp yıñıg nıñan! Pai yad ak kıjeki aban nıagek, mıd tep ma gıp,” agak.

23 Agek, Jisas pen ma agak. Pen bı ne okok apıl, Jisas nop aglak, “Bin aul cınop kisen gılıg gi, mınım sosım aineb ageb. Nop ag yokek okok amnan!” aglak.

24 Agelak, Jisas agak, “God yıp ag yokek onek ak, Juda bin bı God nop kırıg gıpı okok, kırop nep dıñım, agıl, onek,” agak. 25 Nıb agek, bin Juda mer nıbak apıl, Jisas mıdeklı wagın sıñjak kogım yıñıl agak, “Bı Kıt, yıp gı nıñıñ!” agak.

26 Agek, Jisas nop pen agak, “Tap magıl nı pai cın nıeb ak, dı kain okok ma yokın,” agak.

27 Agek, bin nıbak pen agak, “Bı Kıt, nıñıl apan ak pen, bı kıt okok tap nıbel, dai dai okok abañ

mok okok yapek, kain okok sek ñiñigal,” agak.

²⁸ Agek, Jisas nop pen agak, “Bin aul, yip niñ dí wös gipan ak me, tap ag niñeban ak giniñgain,” agak. Nib agek niñlig gi, kijeki ak won nibak nep pai ne ak nop kiriñ giñ söñ amek, nop komiñ lak.

Jisas bin bi konjai nep kiroq gek, komiñ lak

²⁹ Jisas adik gi Ñig Cöb Galili gol pis kidañam amil, mak ak kilan giñ, am dim alañ bisigak. ³⁰ Bisig midék niñlig gi, bin bi konjai nep, bin bi tob tìmel gak okok, udin kwoi gak okok, ñinmagil tob gi gogeb mogeb gak okok, aleb adik gek minim ma agelak okok, tap tari tari gak okok magilsek dapil, Jisas midék tob wagin siñak lel niñlig gi, kiroq gek komiñ lak. ³¹ Ñig gek, bin bi nib okok niñil, wal agil aglak, “Cin Isrel bin bi God cin ak tep yib. Bin bi aleb adik gak okok gek, minim agebal; bin bi ñin tob gi gogeb mogeb gak okok gek, komiñ lip; bin bi tob tìmel gak okok gek, tag tep gebal; bin bi udin kwoi gak okok gek, udin ñil niñebal,” agil, yib nop agel ar amnak.

Jisas bi po tausan rek tap ñek ñiñlak

(Mak 8:1-10)

³² Jisas bi ne aknib umigan alañ kiroq sik agek, apelak, agak, “Bin bi siñ aul kiroq yimig niñebin. Ñin omal nokim yad eip midesal pen kiri tap magil ma midéb. Kiroq yokop ag yoken, amil kanib nab siñak udin mimain apek, ap yap paknimel rek lip,” agak.

³³ Agek, bi ne okok pen aglak, “Karip lim bin bi konjai ma midébal nab nib siñ aul, cin tap magil akal nib piyo niñil dapil, bin bi konjai nep nib siñ aul kiroq non niñigal?” aglak. ³⁴ Agelak,

Jisas agak, “Bred won nibi titi gi rek midéb?” agak.

Agek, aglak, “Bred aknib ar onid kibsal sikol ognap sek midéb,” aglak. ³⁵ Agelak, Jisas bin bi okok kiroq agek, lim ar nib siñak bisiglak. ³⁶ Kiri nig giñ bisigel niñlig gi, ne bred magil aknib ar onid ak dil, kibsal sikol okok abe dil, God nop tep agil, ti panjil, bi ne okok kiroq ñek, kiri pen dil, bin bi okok kiroq nonim li ñilak. ³⁷ Ñig giñ nonim li ñelak, ñibel, ñibel, kogi gek, nib saknimel rek ma laken. Dai dai kiriñ giñlak okok me, Jisas bi ne okok wad aknib ar onid di yigel, pis nep ap ran jakak.

³⁸ Bin bi tap niñlak nib okok, bin okok mer, ñi pai sikol okok mer, bi okok nep me, po tausan rek amnak.

³⁹ Pen nig giñ tap ñibil, Jisas bin bi nib okok kiroq ag yokil, ne ñig magöb dil, karip lim Magadan pis kideim amil, karip lim nab nib okok amnak.

16

Jisas nop aglak, “Tap ma gep rek alap gek niñin,” aglak

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Bi Perisi ognap, bi Sadyusi ognap, Jisas tari giniñin nop ag juin, agil, apil nop aglak, “Nak Mesaia ak midébin apan ak, tap ma gep rek alap seb kab ar alañ nib gek niñil, niñid apan agil, niñin,” aglak.

² Agelak, Jisas pen agak, “Pib panjid amil, seb kab lakañ lakañ gek niñlig gi agnigabim, ‘Karip tik tep giniñab,’ agnigabim.

³ Kislim sek pib lim giniñ giñ lakañ lakañ giñ seb karik ñek niñlig gi, agnigabim, ‘Mitñob pakniñ geb,’ agnigabim. Ñig giñ niñ tep giñim ak pen yad miñi tap tari tari gebin aul, nibi niñim pen wagin ak ma niñim. ⁴ Nibi bin bi miñi midébim okok, mid tep ma giñ, God nop gos

ak ma nı̄pı̄m. Tap ma gep rek alap gek nīnjin, agebı̄m ak, yad gen ma nīnñigabı̄m. Bī Jona nop gak rek, ar ak yıp gek, nīnñigabı̄m,” agak. Jisas nı̄b agıl, kırop kırıg gıl mı̄gan alap amnak.

Tap yı̄s ak, Jisas mı̄nım sı̄d tı̄kıl agak

(Mak 8:14-21)

5 Jisas abe, bī ne okok abe ūig magöb dıl, ūig cöb pı̄s kıdadan amıl nīnlak, bred okok saköl gıl ma dolak. 6 Nı̄g nīnjl Jisas bī ne okok kırop agak, “Bī Perisi, bī Sadyusi, yı̄s kırı ak, nīn tep gınımı̄b,” agak. 7 Jisas nı̄b agak nīnjl, bī ne okok, ke ag nīn ag nīn gıl aglak, “Cın bred ma dopın ak me, nı̄b ageb,” aglak.

8-9 Pen Jisas kırı agelak nı̄bak ke nīnjl agak, “Nı̄bi tari gını̄g bred ma dopın, agıl, ag amıl apıl gebı̄m? Nı̄bi yıp nīn dı̄ tep ma gı̄pı̄m. Bī paip tausan rek mı̄delak nīn ak, bred won aknı̄b mamı̄d ak dıl, dı̄ pag gı̄ ūenek, nı̄bıl dai dai yepıl yepıl gelak, wad titi rek yı̄gem ap ran jakak?

10 “Pen nīn kı̄sen ak, bred won aknı̄b ar onı̄d dıl, bī po tausan rek mı̄delak ak ūenek, nı̄bıl dai dai yepıl yepıl gelak, wad titi rek yı̄gem ap ran jakak? 11 Nīn nı̄bak nı̄bi ke mı̄dtıl, bred wad yı̄pek ak pen mīnı̄ minım sı̄d tı̄kıl agesin ak ma nīnjl, ‘Bred tap agıl ageb,’ agebı̄m. Bred tap okok agıl ma agebin. Bī Perisi okok abe, bī Sadyusi okok abe, yı̄s kırı ak nı̄bep dı̄nımın rek lıp ak, agıl, agebin,” agak. 12 Nı̄b agek, kırı nīnlak tap yı̄s bred sek lı̄pal ak ma agak; bī Perisi okok abe, bī Sadyusi okok abe, mīnım ag ūibal ak ma nīnımı̄b, agıl, mīnım sı̄d tı̄kıl agak.

Pita Jisas nop agak, “Nak Mesaia, God komı̄j Nı̄ ne ak,” agak
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Kısen Jisas taun kı̄b Sisaria Pilipai nab sı̄njak amjakıl, bī ne okok kırop ag nīnjl agak, “Bin bī okok Bī Nı̄ ne bī an apal?” agak.

14 Agek, bī ne okok aglak, “Ognap Jon bī ūig pak ūeb ak, apal; ognap, Ilaija, apal; ognap, Jeremaia, apal; ognap pen bī God mīnım agep alap, apal,” aglak.

15 Agelak, Jisas kırop agak, “Nı̄bi ke pen, yıp an agıl nīpı̄m?” agak.

16 Agek, bī ne Saimon Pita agak, “Nak Mesaia, God komı̄j Nı̄ ne ak,” agak.

17 Agek, Jisas agak, “Jona nī ne Saimon. Mīnım ageban nı̄bak, tep ageban. Nak gos yı̄pı̄d gıl nīpan nı̄bak, ke okok nı̄b ma owı̄p; Bapi seb kab ar alan ak nep, nep gos nı̄bak ūek, nak yı̄pı̄d gıl nīpan.

18 “Yad nep agebin, nak Pita. Gos yı̄pı̄d gıl nīpan nı̄bak, yad bin bī yad tı̄gon tı̄gon poŋ dapıl, cöc yad kab nı̄bak ar ak lı̄nı̄gain. Kı̄meb magıl ak cöc yad gek, yap paknı̄mın rek ma lıp.

19 “God karıp lı̄m seb kab ar alan sı̄njak, pı̄yam ur ak nep nīnı̄gain. Nak lı̄m dai wagın aul mı̄dıl, mīn ar akal nīnjl, yı̄pı̄d gıl ma gı̄p, mer agenı̄gan ak, God seb kab ar alan sı̄njak, ak rek nep mer agnı̄gab. Pen mīn ar akal nīnjl, yı̄pı̄d gıl mı̄deb, yau agenı̄gan ak, God seb kab ar alan sı̄njak, ak rek nep yau agnı̄gab,” agak.

20 Jisas nı̄b agıl, bī ne okok kırop agak, “Bin bī okok kırop, yad Mesaia me nı̄bak, agıl, ma agnı̄mı̄b,” agak.

Jisas, “Yad yur dıl kı̄mıl warı̄knı̄gain,” agak

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 Nīn nab nı̄b ak, Jisas bī ne okok kırop, bī okok yıp nı̄g nı̄g gını̄gal, agıl, mı̄sej agıl agak, “Yad kı̄sen Jerusalem amen, bī mīnım dı̄ bı̄lokep okok lıl, bī God nop tap sobok gep bī kı̄b okok lıl, bī God lo

17

*Jisas mib goj ke yib lak
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

mìnım ag ñeb bì okok lìl, yip yur ñil ñag pak lìnígal. Pen ñin omal midil, ñin omal nokim ak kauyan wariknigain,” agak.

²² Nib agek, Pita, Jisas nop dam gol siñak amil, mìnım kılıs rek agil agak, “Bì Kib! Nep nig ma gìnigmìn! Mìnım nibak ag tep ma gipan. God nep kod midék, nig ma gìnigmìn,” agak.

²³ Agek, Jisas adik gil, Pita nop agak, “Seten, yip kiriç gil amnoñ! Yip tari ginig mer agil ageban? God gos niñip rek ma niñpan; bin bì gos niñpal rek nep niñil ageban,” agak.

²⁴ Jisas nib agil, bì ne okok kiroc agak, “Bin bì an an, Jisas pis ken ar midon, agenimel ak, tap lim dai wagin aul gos kib niñpal ak kiriç gil, mib goj kiri ke gos kib niñpal ak kiriç gil, mab kros di ka gil yip sain ginimel. ²⁵ Bin bì an, yad Jisas nop den tep ma ginigab, agil, niñniñgab ak, komin ma midenigab; pen bin bì an, yad Jisas nop niñ di miden yip tap tari tari genimel ak, mìnım ma midéb, agnigab ak, per nep komin nep midenigab.

²⁶ “Bin bì an, tap lim dai ar wagin aul dñim, agil, gek amnigab ak, gos kib ne ak ar nibak nep amenigab me, komin per midép ak ma dñigab. Akan God nop tap nib okok tauñ, komin per midép ak dñigab? Mer yib!

²⁷ “Kisen yad Bì Ñi ne, Bapi melik kılıs dìl, ejol okok eip adik gi onigain ñin ak, mìnım kib niñil, bin bì okok kiri tap tari tari rek giñpal okok niñil kiroc pen niñigain.

²⁸ “Yad nibep niñid yib agebin, nibi bin bì midébim siñ aul, ognap komin midenigabim ak me, Bì Ñi ne bin bì dìl seb kab ar alan siñak kod midenigab ñin ak, Bì Ñi ne apek niñil gi, nop niñniñgabim,” agak.

¹ Jisas mìnım nibak agil, ñin aknib kagol onid ak midil, Pita, Jems, Jems nimam Jon kiroc yakam poj dil, dim i oklan alap amil, ke midelak. ² Nig gil midel niñil gi, Jisas mib goj ne ak ke yib lìl, milik dai ak pib rek niñil, walij ne ak melik melik yib gak.

³ Nig gek niñil gi, kiri niñlak, bì God mìnım agep ned ktmrek, Mosis eip Ilaija eip, apil Jisas eip mìnım ag midelak. ⁴ Kiri niñil, Pita ne Jisas nop agak, “Bì Kib. Cin siñaul midobin ak, tep yib midobin. Nak yau agnigmìn, karip badak omal nokim gin, nep alap, Mosis nop alap, Ilaija nop alap,” agak.

⁵ Pita nib agek niñil gi, seb tid yib bad alap apil, kiroc magilsek pırau yipil yokak. Pırau yipil yokek niñil gi, mìnım alap seb nab nibak nib agak, “Ñi midmagil yad aul, yip tep yib giþ. Mìnım tari tari agnigmìn ak, niñ dinimib,” agak.

⁶ Mìnım nibak nig gil apek niñil, Jisas bi ne okok gos par niñil, pırıkkıl, am lim wagin siñak pakıl, milik dai kiri ak lim eyan li midelak. ⁷ Jisas apil, kiroc di niñil agak, “Ma pırıknimib. Warikim!” agak. ⁸ Agek, warikkıl niñlak, Jisas ne ausek nep midék.

⁹ Pen kiri mak ak kiyán gi amlig gi, Jisas kiroc agak, “Mñi tari tari gosip niñim nibak, bin bì okok kiroc ma ag ñinimib. Kisen Bì Ñi ne kímil wariknigab ñin ak me, bin bì okok kiroc ag ñinigabim,” agak.

¹⁰ Agek, bì ne okok nop aglak, “Lo mìnım ag ñeb bì okok tari ginig apal, ‘Ilaija ned onigab, kisen Mesaia lim dai wagin aul onigab,’ apal?” aglak.

¹¹ Agelak, Jisas pen agak, “Nıñjıd apal. Mınım nıbak mıdeb: ‘Ilaija ned apıl kırop ag tep genigab, kisen Mesaia onigab.’ ¹² Pen nıñım. Ilaija owak ak pen apek, nop ma nıñlak. Gos kiri ke nıñlak rek, nop gıt tımel gılak. Bı ñı ne ak nop ak rek nep gınigabım,” agak.

¹³ Jisas nıb agek, bı ne okok nıñlak, Jisas Ilaija yıb agak ak pen Jon bı ñıg pak ñeb ak nop nep agak.

Kıjeki aban ñagak ñı alap, Jisas gek, komıñ lak

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Pen kiri gımen eyan amjakıl nıñlak, bin bı konjai nep mıdelak. Bı alap, bin bı mıdelak nab nıb sıñak apıl, Jisas mıdek sıñak kogım yımił agak, ¹⁵ “Bı Kıb. Ñı yad ak yımig nıñnımın. Nop saköl ñagek, mıd tep ma gıp. Per amıl, mab yıneb nab okok abe, ñıg nab okok abe gıt dam pakeb. ¹⁶ Nop dam bı nak okok mıdesal sıñak dad amen, gıt mer nıñıl kırıg gıpal,” agak.

¹⁷ Agek, Jisas agak, “Nıbi bin bı mıñi ñıñ aul mıdebım okok, God nop gos nıñıl ma nıñ dıpım; God ageb rek ma gıpım. Mınek akal nıbi nıñ dıl ke gınigabım? Ñı nıbak dı yad mıdebin sıñaul dowım,” agak.

¹⁸ Agek, ñı nıbak dapelak, Jisas kıjeki nop aban ñagak ak ag gek, söñ amek, won ak nep komıñ lak.

¹⁹ Ñıg gek, Jisas bı ne okok ne mıdek sıñak apıl, ke nep mıdlıg gi, nop ag nıñıl aglak, “Tari gek, kıjeki aban ñagak nıbak, ag yok mer nıñıl kırıg gıpın?” aglak.

²⁰ Agelak, Jisas pen agak, “Nıñ dep won nıbi ak ulep gıp ak me, ag yok mer nıñıl kırıg gıpım. Pen nıñım! Nıñ dep won nıbi ak mab mastad yıñ magıl sıkol mıdeb rek ak mıdenigab ak, tap tari tari gınigabım, ag gos nıñnıgabım

ak, gınigabım. Dım yırık aul, ‘Pag okdañ amnoñ,’ agnıgabım ak, amnígab. ²¹ Pen kıjeki aban ñıgıp nıbak, yokop ag yoknımıt rek ma lıp. Tap magıl kırıg gıl, God nop sobok gılıg gi mıdıl me, ag yoknıgabım,” agak.

Jisas kauyan agak, “Kımil warıknıgaiñ,” agak

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Jisas bı ne okok eip karıp lım Galili apıl mogım gıl, kırop agak, “Manj mıdeb, Bı ñı ne nop dam bin bı ognap kırop ñıñigal, ²³ nop pıs nep ñıg pak lel kımnıgab ak pen ñıñ omal mıdıl, ñıñ omal nokım ak kauyan warıknıgab,” agak.

Jisas nıb agek, bı ne okok nop mapın nıñıl, gos par yıb nıñlak.

Jisas God sobok gep karıp takıs ak ñak

²⁴ Pen kisen, Jisas bı ne okok eip taun sıkol Kapaneam amjakel, bı God sobok gep karıp takıs dep bı okok kiri apıl Pita nop aglak, “Mınım ag ñeb bı nıbi ak takıs ñıb sek aka mer?” aglak. ²⁵ Agelak, Pita pen agak, “Yau, ne takıs ñıb sek,” agak. Pen Pita nıb agıl, karıp mıgan amek nıñlıg gi, Jisas ne ned agıl, Pita nop ag nıñıl agak, “Gos nak tari nıpan? Gapman bı kıb okok, takıs mani akal nıb dıpal? Bin bı kiri ke okok nıb dıpal akan bin bı par okok nıb dıpal?” agak.

²⁶ Agek, Pita pen agak, “Bin bı par okok nıb dıpal,” agak. Agek, Jisas agak, “Nıñjıd, bı kiri ke okok takıs ma ñıbal. ²⁷ Pen cır mal ma ñonıgabır ak, kırop milık yonıñımır rek lıp. Nıb ak, nak ñıg cöb sıñak amıl, nag wık yokıl, kıbsal ned dıñigan ak, meg mıgan tıg lakił nıñnıgan, kab magıl nokım alap meg mıgan ak mıdenigab. Dıl dam takıs cır mal ak nıñnımın,” agak. Agek me, am agak rek nep gak.

18

Bi kib midon, agil, minim pen pen aglak

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Jisas bi ne okok apil, nōp ag niñlak, “Bin bi God dīl, seb kab ar alan siñak kod middenigab okok, an bin kib bi kib middenigab?” aglak.

² Agelak, Jisas ñīt pai s̄ikol alap s̄ik agek apek, dī udin yirik ar k̄rop siñak warik ñīl, ³ agak, “Yad nībep nīnjid yib agebin, ñibi ñīt pai s̄ikol okok gos nīpal rek ma nīnjigabim ak, God karip lim seb kab ar alan siñak ma amnigabim.” ⁴ Nīb ak, bin bi c̄in bin bi kib ma midobin agil, ñīt pai s̄ikol aul rek middenigal ak me, God bin bi ne ke dīl, kod middenigab nab siñak, bin bi kib rek middenigal,” agak. ⁵ Pen bin bi yip nīj dīl, ñīt pai s̄ikol aul rek dī tep ginigal ak, k̄rop nep mer, yip abe dī tep ginigal.

Nīt pai k̄rop tap timel gīyombal ak

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Pen bin bi ognap apil, ñīt pai yip gos nīj dipal okok, k̄rop tap sī tap timel ar ak gī yomel, kiri gos yip ac yipin gīl, tap sī tap timel ginigal. Bin bi nig ginig genigal ak, ned makid kib alap k̄ijam kiri miñ dī li r̄ibikil, dam nīg solwara nab siñak yoknigal ak tep. Komijn midil, nig gī timel yib ginigal ak, yur kib yib dinigal.

⁷ “Bin bi lim dai wagin aul midebal okok miker yib ginigab. Miñ timel ar ak gīl, bin bi ognap k̄rop gos ñel, ar nībak gīl ap yap paknigal ak, timel yib ginigab. Miñ ar nībak ned ḡoligipal, miñni gipal, kisen ak rek nep ginigal. Nig ginigab ak pen bin bi ar nībak gī yomnigal okok, yur ke yib dinigabal.

⁸ “Niñmagil tob nībi ak niñil, tap sī tap timel ginig genimij, niñmagil tob nībak tib gī r̄ik di

yoknigmib. Nig gīl me, tap sī tap timel gep ar ak k̄irig gīl, God karip lim siñak amil, per per middenigabim. Mer ak, niñmagil tob sek midil, pen mid tep ma gīl, tap sī tap timel gep ar ak gī damil, karip lim mab ke per yin mideb siñak amnigabim.

⁹ “Pen udin ak niñil, tap sī tap timel giñig genimij, udin nībak tīg giliç gī yoknigmib. Nig gīl me, tap sī tap timel gep ar ak k̄irig gīl, God karip lim siñak amil, per per middenigabim. Mer ak, udin omal sek midil, pen mid tep ma gīl, tap sī tap timel gep ar ak gī damil, karip lim mab ke per yin mideb siñak amnigabim.

¹⁰ “Nībi nīj tep giñimib, ñīt pai s̄ikol okok tap yokop, agil, gos ak ma niñnimib. Yad nībep agebin, ñīt pai s̄ikol okok ejol kiri okok, Biñen yad udin yirik ar ne ak karip lim seb kab ar alan siñak midebal.

*Jisas, kaj sipsip kir gak ak, minim sid tikil agak
(Luk 15:3-7)*

¹¹ “Bi Nīt ne ak, bin bi kir gipal okok, k̄rop dinig owak.

¹² “Bi alap kaj sipsip ne niñ juil aknīb mamid alan rek middenigab. Pen nokim alap kir genigab ak, ne taris ginigab? Sipsip ne ognap k̄rop k̄irig gek, tap kas kas nīb midel niñlig gī, ne amil sipsip ne kir ginigab ak nōp piyo niñek amnigab. ¹³ Am piyo piyo nīj dīl, miñ miñ yib ginigab. Nībep nīnjid agebin, kaj sipsip ne magilsek miñ miñ gīp, pen kaj sipsip ne alap kir gek, piyo nīj dam dam dinigab ak, sipsip nībak nep miñ miñ yib ginigab. ¹⁴ Nīb ak rek, Biñen nībi seb kab ar alan mideb ak, ñīt pai s̄ikol ne alap ma kir giñimij, agil, niñ nep mideb.

Ai mam nak alap nep gī timel genigab ak, ne nig giñimij

15 “Bin b̄i ai mam, agn̄igan okok, b̄i alap nep ḡi t̄imel gen̄im̄in, nak pen am̄il, nop eip ke m̄idil, nep tap tari gak n̄ibak m̄isen agn̄im̄in. N̄ib agek, n̄in̄ den̄igab ak me, nanai namam nak ȳib m̄idenigab. 16 Pen nak n̄ig gek, ne ma n̄inenigab ak, nak am̄il, ai mam omal sek ul̄ik ḡi damil, k̄iri n̄in̄ m̄idel n̄in̄lig ḡi, nak b̄i n̄ibak eip m̄in̄im̄ agn̄imir. 17 Pen nak n̄ig gek, ne m̄in̄im̄ n̄irep ma don̄im̄in̄ ak, bin b̄i cōc opal rek maḡilek n̄in̄ m̄idel n̄in̄lig ḡi, m̄in̄im̄ n̄ibak k̄irop ag n̄in̄im̄in̄. Pen nak n̄ig gek, b̄i n̄ibak bin b̄i cōc opal m̄in̄im̄ ma don̄im̄in̄ ak, nop k̄ir̄ig ḡin̄im̄in̄. B̄i n̄ibak bin b̄i God M̄in̄im̄ ma n̄in̄il, b̄i tak̄s dep rek ak me, n̄ig ḡip, aḡil, nop k̄ir̄ig ḡin̄im̄in̄.

18 “N̄ib ak, yad n̄ibep n̄in̄id agebin, l̄im dai ar waḡin aul mer genigabim̄ ak, God ne seb kab ar alan̄ m̄idil, ak rek nep mer agn̄igab; pen yau agenigabim̄ ak, ne ak rek nep yau agn̄igab.

19 “Yad n̄ibep agebin, bin b̄i omal l̄im dai waḡin aul m̄idil, m̄in̄im̄ ag ar nok̄im̄ l̄il, Bapi yad seb kab ar alan̄ m̄ideb ak nop ag n̄inenigair ak, ag n̄in̄n̄igair rek ḡin̄igab. 20 Pen bin b̄i omal akan̄ omal nok̄im̄ rek, gos ȳip n̄in̄il, ap moḡim̄ gen̄igal ak, yad k̄irop nab n̄ib s̄in̄jak m̄idenigain,” agak.

B̄i w̄ög ḡi ūeb t̄imel ak

21 Pita Jisas m̄idek man̄ s̄in̄jak ap̄il agak, “B̄i K̄ib. Mam alap ȳip ḡi t̄imel gen̄im̄in̄ ak, ūin̄ titi rek ḡi t̄imel gen̄igab, yad n̄in̄il k̄ir̄ig ḡin̄im̄? Ūin̄ akn̄ib ar on̄id ak rek aka?” agak. 22 Agek, Jisas agak, “Ūin̄ akn̄ib ar on̄id mer; nak b̄i n̄ibak nep ḡi t̄imel ḡin̄igab ak n̄in̄il k̄ir̄ig ḡin̄igan ak, ūin̄ juil ūin̄ juil akn̄ib ar on̄id ak n̄in̄il k̄ir̄ig ḡin̄igan. 23 God bin b̄i d̄il kar̄ip l̄im seb kab ar alan̄ s̄in̄jak kod m̄idenigab ak, kesim̄

agn̄ig gebin ar aul rek m̄ideb. Kin̄ alap ne b̄i w̄ög ḡi ūeb ne ogn̄ap k̄irop mani ogn̄ap ūil, k̄isen pen ūim̄ agn̄igab. K̄isen ne gos ūin̄il agn̄igab, ‘K̄iri dai ūilan̄,’ agn̄igab. 24 Pen m̄ideb ak pen ūin̄igal, agek, b̄i alap ne mani ȳir ūin̄ juil kon̄ai ȳib tap dai m̄idenigab b̄i ak don̄igal. 25 Pen b̄i n̄ibak pen ne k̄ib ȳib m̄idenigab ak me, pen ūin̄im̄in̄ rek ma ūin̄igab. N̄ig gek, b̄i k̄ib ak n̄in̄il, b̄i w̄ög gep b̄i ne ogn̄ap k̄irop agn̄igab, ‘Ne ḡip n̄ibak rek, nop d̄il, bin ūi pai, tap ne tari tari m̄ideb okok maḡilek d̄il, dam s̄ikim̄ gem, tauenim̄el ūin̄lig ḡi, mani n̄ibak dap ȳip ūin̄im̄ib,’ agn̄igab. 26 N̄ib agek, b̄i n̄ibak pen, koḡim̄ ȳim̄il, b̄i k̄ib ak nop agn̄igab, ‘Nak ȳip map̄in̄ n̄in̄il, kod m̄idenim̄in̄; tap dai nak n̄ib okok maḡilek dai paḡigain,’ agn̄igab. 27 Agek, b̄i k̄ib ak nop map̄in̄ n̄in̄il, tap dai ne ak, nak k̄ir̄ig ḡil ammon̄, agn̄igab.

28 “B̄i k̄ib ak dai n̄ibak k̄ir̄ig gek ūin̄lig ḡi, b̄i w̄ög ḡi ūeb n̄ibak ne pen am̄il ūin̄igab, b̄i ne eip w̄ög ḡoliḡipir b̄i alap m̄idenigab. Nop ūin̄il, k̄ijam̄ nop d̄i c̄ic̄ ūil agn̄igab, ‘Nep mani ȳir nok̄im̄ alap ūinek ak dai pagan!’ agn̄igab.

29 Agek, b̄i ne eip w̄ög ḡoliḡipir n̄ibak koḡim̄ ȳim̄il m̄in̄im̄ neb neb ḡi aḡil agn̄igab, ‘Nak ȳip map̄in̄ n̄in̄il, kod m̄idenim̄in̄; tap dai nak n̄ibak maḡilek dai paḡigain,’ agn̄igab. 30 Agek, b̄i n̄ibak m̄in̄im̄ nop ak ma ūin̄il agn̄igab, ‘Nep dam miñ len̄igain, tap dai n̄ibak maḡilek dai paḡigain ak me, s̄on̄ amn̄igan,’ aḡil, nop dam miñ ūin̄igab. 31 N̄ig gek, b̄i ne eip w̄ög ḡipal okok, k̄irop c̄ibur t̄imel gek, am̄il k̄ij ak nop m̄in̄im̄ n̄ibak maḡilek ag ūin̄igal. 32 Ag ūel, b̄i k̄ib ak, b̄i ne n̄ibak nop s̄ik agek apek agn̄igab, ‘Nak w̄ög ḡi ūeb b̄i t̄imel ȳib. Nak ȳip s̄il agesan, nep ȳim̄ig ūin̄il, tap dai yad nep

mideb ak kırıg gipin. ³³ Nak pen tari gınig, bı nak eip wög gipir ak nop ak rek nep yımig niñil, ma kırıg gipan?” agnigab. ³⁴ Bi niñbak bı ne eip wög göligipir ak nop yımig ma niñnigab ak me, bı kib niñbak kal juıl, wög gi neb bi niñbak nop dam miñ lep kau kodep bi okok niñ agnigab, ‘Nop miñ lek, yur gek niñlig gi midil, tap dai yip ak magısek dai pag juıl me söj amni gab,’ agnigab. ³⁵ Niñbi ai mam ognap kropak rek nep genigabim, Bapi yad seb kab ar alan siñak mideb ak, niñbep pen ak rek nep gınigab. Niñbi ak, nanai namam niñbi okok niñbep gi timel genigal ak, krop yımig niñil, midmagıl lıl, kırıg giniñmib,’ agak.

19

*Bi bin dñig, pis nep dñigab; kisen nop ma ag yoknigab
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Jisas minim niñbak ag miñbil juıl, karıp lim Galili kırıg gił, karıp lim Judia, niñ Jodan pis kidadan ken amnak. ² Amek, bin bi konjai yib nop kisen gelak niñil bin bi tap gak okok gek komıñ lak.

³ Pen bi Perisi okok, Jisas nop ag niñon, minim timel ognap agnigmıñ, agıl, apıl aglak, “God Mosis nop ag ñak lo minim ak, bin alap tap sıkol alap gi timel gınigab ak, bi ne nop ag yoknig, ag yoknigab aka mer? Nak tari gos niñpan?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas pen agak, “God Mıñim ñu kıl tiklak ak niñbi udın li ma niñpim ar? Karıp lim bırarık ped okok gi lak niñ ak, God ne bi alap, bin alap, gi lak. ⁵ God agak, ‘Ar niñbak me, bi okok nonim nap sıkol eip midil, bin dıl, nonim nap kırıg gił, kiri ber mal jım niñ kin midel miñ gonj nokim yib linigab,’ agak. ⁶ Niñbi ak me, God agek miñ gonj kiri mal mer, miñi jım niñ

nokim linigab niñbak, bi alap apıl, krop ag tiç asık ke ke ma linigab mer,” agak.

⁷ Jisas niñb agek, bi Perisi okok nop aglak, “Pen tari gınig Mosis minim alap ñu kıl tikıl agak, ‘Bin ag yoknig, bin aul pis nep kırıg gebin, agıl, miñ alap ñu kıl tik niñ, ag yoknigmib,’ agak?” aglak.

⁸ Agelak, Jisas pen agak, “Niñbi bin bi miñim ma niñ dipim ak me, Mosis niñb agak. Pen God bin bi bırarık okok gi lak niñ ak, niñ ma göligipal. ⁹ Pen yad niñbep agebin, bi an, bine ak bi alap eip di ger mer, yokop nep ag yokıl, bin kisen niñb dñigab ak, bin si dñigab niñil God niñek timel yib gınigab; ne bin si dep bi me ak,” agak.

¹⁰ Jisas niñb agek, bi ne okok aglak, “Bi okok bin kiri yokop ma ag yoknigal ak, bi praj midil bin ma dñigal ak tep,” aglak.

¹¹ Agelak, Jisas agak, “Bi magısek yokop midenimel rek ma lip. God bi yokop midenimel, agıl, ag lak bi okok nep, yokop midenimel rek lip. ¹² Bi ognap, kiri walak ma lek tik dopal okok, bin ma dipal. Bi ognap, bi ognap walak krop tib gi rik gipal okok, bin ma dipal. Pen bi ognap, God bin bi dıl seb kab ar alan siñak kod midenigab wög ak gin, agıl, bin ma dipal. Niñbi, bi praj midon, agıl, bi praj nep midenimib ak tep,” agak.

*Jisas niñmagıl arak ne ak niñ pai sıkol nabıc cög ar alan lak
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Bin bi okok, “Jisas niñmagıl niñpai cın nabıc cög ar alan lıl, God nop sobok gañ,” agıl dapelak, pen bi ne okok krop niñ i sek lıl ag gılak. ¹⁴ Niñ gel, Jisas pen niñpai niñb okok sık agek apelak niñlig gi, bi ne okok krop agak, “Tari gınig krop niñb ag gipim? Niñpai sıkol niñb okok kırıg gem yip olan. God

bin bî dîl, seb kab ar alan sînjak kod mîdenîgab ak, ñî pai sîkol nîb okok rek,” agak. ¹⁵ Jisas nîb agîl, ñînmagîl arak ne ak ñî pai sîkol nabîc cög ar alan lîl, karîp lîm mîgan alap amnak.

*Bî alap tap ne konjai nep mîdek
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ Bî alap Jisas mîdek sînjak apîl agak, “Mînîm ag ñeb bî. Yad tap tari tep ak gîl, per komîn mîdep magîl ak dînîm?” agak.

¹⁷ Agek, Jisas pen agak, “Yîp tari gînîg, tap tep akal, agîl, ag nîjeban? God nokîm me Bî tep. Pen per per mîdenîm, agnîmîn ak, lo mînîm agîl ñu kîl tîklak okok nîjîl ageb rek gînîmîn,” agak.

¹⁸ Agek, agak, “Lo ar akal rek ageban?” agak. Agek, Jisas agak, “Cîp ma ñag paknîmîn; bin si bî si ma gînîmîn; tap si ma dînîmîn; mînîm kîb agnîgal ak, mînîm tom ma agnîmîn; ¹⁹ nanîm nap mînîm agnîmir ar ak nep nîjîl kîsen gînîmîn; nak ke mîdmagîl lîpan rek, bin bî ke nîb okok kîrop ak rek nep mîdmagîl lînîmîn,” agak.

²⁰ Nîb agek, bî praj nîbak agak, “Lo mînîm okok magîlseki nîj sakpin. Pen yad tari tap tep ak gîl, komîn per mîdep ak dînîm?” agak.

²¹ Agek, Jisas agak, “Mîd tep yîb gînîm, agnîmîn ak, tap nak okok magîlseki sîkim gîl, mani dîl, bin bî mapîn gep rek okok kîrop ñînîmîn. Nak nîg genîgan ak me, mîd tep gep nak ak mîdenîgab God karîp lîm seb kab ar alan sînjak. Pen yad agebin rek gîl, apek yad eip ajor,” agak.

²² Agek, bî praj nîbak tap ne konjai mîdek rek, mînîm nîbak nîjîl, gos par lîlîg gîl lîlîg gîl amnak.

²³ Pen ne nîg gîl amek nîjîl gîl, Jisas bî ne okok kîrop agak, “Yad nîbep nîjîd yîb agebin, bin bî mani tap kîri konjai mîdenîgab

okok, God nop koslam gos nîj del, kîrop dîl seb kab ar alan sînjak kod mîdenîgab. ²⁴ Kaj kamel okok, ñu mauöl nag yokpal mîgan ak amnîg amnîgal; pen bin bî tap konjai mîdeb okok, God nop koslam gos nîj del, kîrop dîl kod mîdenîgab,” agak.

²⁵ Jisas bî ne okok mînîm nîbak nîjîl, gos par nîjîl gîl aglak, “Pen bî tep nîbak, God dî seb kab ar alan sînjak ma dad amnîgab, apan ak, bin bî an rek dad amnîgab?” aglak.

²⁶ Agelak, Jisas kîrop nîjîl gîl agak, “Bin bî okok ke gînîmel rek ma lîp. God ne nep me, tap tari tari gînîg, gînîgab,” agak.

²⁷ Jisas nîb agek, Pita agak, “Nîjîn! Cîn tap cîn okok magîlseki kîrig gîl, nak eip nep cîg gîl ajobîn ak, cîn pen tap tari dînîgabîn?” agak.

²⁸ Agek, Jisas agak, “Yad nîbep nîjîd agebin, ñîn kîsen ak yad melîk kîlis sek apîl, bin bî magîlseki kod mîdenîgain. Ñîn nîbak me, nîbep bî yîp kîsen genîgabîm okok agen, Isrel bin bî wagîn ke ke aknîb umîgan alan okok, kîrop kod mîdenîgabîm.

²⁹ Bin bî yîp nîj dîl, karîp, nînai nîmam, nonîm nap, ñînai wögdai, tap tari tari okok kîrig gînîgal okok, God kîrop yîpîn ma gînîgab; tap nîb okok rek kîrop pen konjai yîb ñîl, per mîdep kîrop ñînîgab. ³⁰ Pen bin bî mîni ned amebal okok, kîsen konjai nep kîd ken yîb okok mîdenîgal. Pen bin bî mîni kîd ken yîb sînjak mîdebal okok, kîsen konjai nep ned am mîdenîgal.

20

*Bin bî nag wain wög gîpal okok,
mînîm sid tîklîl agak*

¹ Jisas nîb agîl agak, “God bin bî dîl kod mîdenîgab ak, kesîm agnîg gebin ar aul rek mîdeb. Bî wain

wög nap nüb alap, yad amıl bı og-nap dapen, wög yıp ak gilan, agıl, miñob kisen tıkkak won ak warikil, am bı ognap pıyo niñjıl, ² nıbep kab magıl silpa won nokım nokım taunıgain, agıl, kırop eip mìnım ag ar nokım alap lıl, ag yokek, am wain wög ne ak wög gelak. ³ Pen pıb yokop nab sıñak ap raneb won ak, am maker sıñak amıl niñjak, bı ognap yokop mìdelak. ⁴ Kırop niñıl agak, ‘Nıbi ak rek nep am wain wög yad ak genıgabım, yad nıbep kab magıl yıpıd gıl taunıgain,’ agak. ⁵ Agek, am wög ne ak gelak. Pen pıb nab kıb alan won ak abe, pıb kim geb won ak abe, mìnım nıbak nep agıl, bı ognap sek dek, wög ne ak gelak. ⁶ Pıb panıd amnıg geb won ak, kauyan maker sıñak amıl niñjak, bı ognap sek apıl mìdep nep mìdelak. Kırop agak, ‘Nıbi tarı gınıg nıñ aul wög ma gıl, yokop nep mìdebiń?’ agak. ⁷ Agek, nop aglak, ‘Bı alap cınop wög alap ma nıb,’ aglak. Agelak, kırop agak, ‘Nıbi ak rek nep am wain wög yad ak gınımır,’ agek, am wög gelak. ⁸ Dıgep won ak, wain wög bı nap nıb ak, bı kod mìdep ne ak nop agak, ‘Nak amıl, bı wög yıp gebal okok kırop agek, apel, bı kisen agen opal okok, kab magıl kırop ak ned niñimın; bı ned agen opal okok, kab magıl kırop ak kisen niñimın,’ agak.

⁹ ‘Agek, bı kod mìdep ak, bı nıb okok kırop sık agek apelak, bı pıb panıd amek niñlıg git, ap wög gelak okok, ap kab magıl kiri ak ned dılak. ¹⁰ Pen kiri nıg git del niñlıg git, bı ned agek ap wög gelak bı okok gos niñlak, ‘Cın kab magıl kıb ak dınıgabın,’ ag gos niñlak ak pen kisen dılıg git niñlak, kiri kab magıl ar nokım nıbak nep dılak. ¹¹ Dıl, dai bı wain wög nap nıb ak eip pen pen agıl aglak, ¹² ‘Cın tarı gınıg, bı kisen opal okok kab magıl dıpal nokım ak

rek nep dıpin? Cın kıslım sek warikil, pıb kal niñek niñlıg git, wög gon gon yırık git ak, pen bı alap aua eper alap nep wög gesal kab magıl niñban rek nep cınop niñban!’ aglak. ¹³ Agelak, bı wain wög dai nap nıb ak niñjıl, bı kiri alap nop agak, ‘Mam, niñjan! Nep git timel ma gitpin. Nep kab magıl niñigain apın rek niñbin. ¹⁴⁻¹⁵ Bı kisen opal okok, bı ned opal okok eip adıp adıp niñıg, niñigain. Ak tap yad. Nıb ak, bı ognap titi gıl mer agnígal? Kırop abramek niñbin ak, nep ti gınıg mılık yowıp? Kab magıl niñbin ak dad karıp nak amnoŋ!’ agak,’ agak.

¹⁶ Jisas kesim nıbak agıl, agak, ‘Bin bı kisen mìdebal okok, ned mìdenıgal; bin bı ned mìdebal okok, kisen mìdenıgal,’ agak.

*Jisas kauyan agak, yıp niag pak
lel kımıl warıknıgain, agak
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ Jisas Jerusalem amlıg git, kanıb nab sıñak, bı ne aknıb umıgan alan kırop dam gol okok amıl, ke mìdelak niñlıg git kırop agak, ¹⁸ ‘Nıbi niñım! Cın Jerusalem amenıgabın, Bı Ni ne nop mımıg gıl, nop dam God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, lo mìnım ag ñeb bı okok abe, niñmagıl ar kırop ak lenıgal, kiri nop mìnım kıb agıl agnígal, ‘Bı aul nop niag pak lep,’ agnígal. ¹⁹ Nıb agıl, Juda bı mer okok kırop niñıgal, nop ag juıl, tapın pakıl, dam mab bak alan niag pak lel kımnıgab. Niñ omal mìdıl, niñ omal nokım ak kauyan warıknıgab,’ agak.

*Jems eip Jon eip bı kıb mìdor
agıl gos niñrek
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Sebedi ni ne omal, nonım ni nıb omal poŋ dıl, Jisas mìdeklı sıñak apıl, kıbor kıyan gıl agak,

“Yad mìnìm alap mìdosip apebin,” agak.

²¹ Agek agak, “Mìnìm nìbak tari?” agak.

Agek, agak, “Yıp tep gìnigab ak, kisen nak kinj mìdil, bin bì kod mìdenigair ñin ak, ñi yad omal bak nep sìnjak bisigñigair, alap yıpíd kìd, alap anjìdken kìd,” agak.

²² Nìb agek, Jisas bì omal kìrop pen agak, “Mìnìm yıp ag nìjebir ak, nìj rep ma gebir. Ñig silek yad ñìjnig gebin ak, nìri mal ak rek nep ñìjnigair?” agak. Agek, agrek, “Yau! Ñìjnigabir!” agrek.

²³ Agerek, agak, “Ñìnjid agebir. Ñig silek ñìjnig gebin ak ñìjnigair. Pen bì an yıpíd pís kìd, bì an anjìdken pís kìd bisig mìdenigair ak, ma agnigain. Mìnìm ak mìnìm yad mer; Bapi mìnìm ne. Bin bì ne ke ag lìp okok nìb rek mìdenigair,” agak.

²⁴ Bì ne nìb omal mìnìm nìbak nìb agerek, bì ne aknìb wajrem alan mìnìm ak nìjel, milik yapek, madil mal kìrop mìnìm ag gìlak.

²⁵ Jisas pen bì ne okok kìrop magiłsek agek apelak agak, “Nìbi nìpim, Juda bin bì mer okok, kinj kiri kılıs gìl, kod mìdebal; bì kìb kiri mìnìm tari tari agnigal ak nìjil, kaun dìl, sain gìnigabal me.

²⁶ Pen kiri gìpal rek ma gìnimił. Bì an bì kìb mìdonimij ak, bì sìkol rek mìdil, bin bì ognap kìrop wög gì ñeb bì rek mìdonimij.

²⁷ Bì an bì kìb yìb mìdonimij ak, bì sìkol tam okok rek mìdil, bin bì ognap kìrop miñ wög gep bì rek mìdonimij.

²⁸ Bì Ñi ne owak ak, bin bì okok kiri wög yıp gilan, agił, ma owak; wög kìrop gì ñi damil, kisen tap si tap tìmel gìpal ar ak saj gì kìmen, kiri komij amniłan, agił, owak,” agak.

*Jisas bì udın kwoi gak omal gek, udın ñìl nìjrek
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Pen Jisas taun kìb Jeriko kìrig gìl amek nìjlig gi, bin bì kojai nep nop kisen gìlak. ³⁰ Bì udın kwoi gak omal kanib gol sìnjak bisig mìder nìjlig gi, “Jisas apeb,” agel nìjil, meg mìgan dap ranil agrek, “Depid Ñi ne, cìrop yìmig nìjan!” agrek.

³¹ Agerek, bin bì okok kìrop mal nìj i sek agił aglak, “Mìnìm saköl ma agir!” aglak. Nìb aglak ak pen, mìnìm kìrop ak ma dìl, meg mìgan tapın dap ranil agrek, “Depid Ñi ne, cìrop yìmig nìjan!” agrek. ³² Nìb agerek, Jisas wös gìl, kìrop mal sìk agił agak, “Cìrop tari gan, agił, yıp sìk agebir?” agak.

³³ Agek, agrek, “Bì Kìb, cìrop udın kwoi gìp ak gek ñìl nìjir!” agrek.

³⁴ Agerek, Jisas kìrop mal yìmig nìjil, udın kìrop ak dì nìjek, magił ak nep udın ñìl nìjil, ne amek nìjlig gi, kisen gìrek.

21

*Jisas Kìj rek Jerusalem amnak
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)*

¹ Jisas bì ne okok eip Jerusalem am manj manj gil, karip lìm sìkol Betpagi, Olip Dìm ulep amjaklak. Amjakıl, bì ne omal ag yokıl agak,

² “Nìri mal karip tìrig tìronj pís adan amıl nìjnigair, kaj donki nonim ñìlik amıl mal miñ ñon gì lel mìdenigair. Nìjil, miñ ak wiśibıl ponjìd donimir. ³ Pen bin bì alap apıl, tari gìnig kaj donki cìnop ak wiśib dad amebir agenimij ak, pen agnimir, ‘Bì Kìb ak wög mìdek, agosip dìníg opır,’ agił, kasek yau agenigab, donigair,” agak.

⁴ Pen kìrop mal ag yokek amnirek nìbak, bì God mìnìm agep alap gìnigal, agił, ñu kıl tìkak rek nep gak. Ne agak, ⁵ “Jerusalem bin bì kìrop agnimib, ‘Kinj nìbi bì sain ak, kaj donki ar ak bisig gìl, nìbep apeb.

Ne kaj donki ñilik ar ak bisiç
gil apeb,’ agniṁib,” agak.

⁶ Pen Jisas bi ne ag yokek amnirek n̄ib omal, agak agak rek,
⁷ kaj donki nonim abe, ñilik marip abe poñid daperek, bi ne okok walij par tig juil, kaj donki ar alanj lelak, Jisas ar siňak bisigak.
⁸ Bin bi konjai nep, Bi Kib apeb, agil, walij par kiri ar alanj tol gi loličipal okok tig juil, kanib kib siňak l̄ilak. Ognap am miň kas, mab kas okok tib gi rik di dapił kanib kib siňak lelak. ⁹ Bin bi okok Jisas nop piňil kis kis giľig gi, amlig gi, meg miňan dap ranlig gi, aglak,

“Niňim! Depid tiķek, tiķ damil tiķip ak, apeb me aul.
Nop tep agobin!”

Bi Kib nop ag yokek apeb bi niňaul me,
nop tep agobin!” aglak.

¹⁰ Jisas Jerusalem amjakek niňig gi, bin bi okok magilsek ag amil apil gil aglak, “Bi niňak bi an?” aglak. ¹¹ Agelak, bin bi Jisas eip olak okok aglak, “Bi aul me Jisas, bi God miňim agep Nasaret karip lim Galili niň,” aglak.

Jisas bin bi God sobok gep karip tap sikim gelak okok kirop yik söy eyan yokak

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48;
Jon 2:13-22)

¹² Jisas God sobok gep karip miňan eyan amil niňak, bin bi okok tap sikim gi midelak. Ne niňil, kirop magilsek yik yokil, abaň bad kab magil l̄il pen pen yimjik gelak okok tig adik gi, bi yakir sikim gi mab bog ar bisiç midelak okok, tig adik gak. ¹³ Niň gi kirop ag gi agak, “God Miňim nu kıl tiķlak ak, God agak,
‘Karip yad ak yip sobok gep karip,
pen niňi gi pim ak,
bi tap si dep karip alap rek lip,’ agak,” agak.

¹⁴ Pen Jisas ne God sobok gep karip ñilik miňan niňak midék niňig gi, bin bi udin kwoi gak ognap, bin bi tob timel gak ognap apelak, kirop gek komiň lak.
¹⁵ Ne tap ma gep rek gek, niň pai sikol okok siķ aglig gi aglak, “Nep tep agobin! Depid Niň ne! Use!” aglak. Pen kiri niň gelak ak, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi lo miňim ag ñeb bi okok abe niňel, kirop miňlik yib yowak.
¹⁶ Miňlik yapek aglak, “Miňim nep agebal ak niňeban?” aglak. Age-lak, Jisas kirop agak, “Yau! Age-bal ak niňebin ak pen kiri miňim ognap nu kıl tiķil aglak, ‘God, nak geniġan niňil ni pa sikol niň painjan okok yib nep agel ar amniġab,’ aglak. Kiri miňim nu kıl tiķlak niňak, udin li ma niňim ar?” agak.

¹⁷ Niň agil, kirop kiriġ gi, am karip tiriġ tiron Betani kınak.

Jisas agek, mab kiyau ur alap milep gak

(Mak 11:12-14,20-24)

¹⁸ Miňek Jisas adik gi Jerusalem amil kanib nab okok amek, nop yuan gek, ¹⁹ kanib kib gol siňak niňak, mab kiyau ur alap midék. Wagin siňak amil niňak, magil niňeb ma pilak; kas kab nep midék. Niň gek Jisas agak, “Nak kisen magil alap ma piňigan!” agak. Niň agek niňig gi, won niňak nep kiyau mab ur ak milep gak. ²⁰ Niň gek, bi ne okok niňil, wal agil aglak, “Titi gi mab niňaul kasek milep gi p?” aglak. ²¹ Agelak, Jisas kirop agak, “Yad niňep niňid agebin, cın agon God ak rek nep gi niġab, agil, gos omal mer, gos nokim nep niňiġabim ak, gi niġab. Pen mab kiyau milep gak ak nep mer; dím yirik niňaul liilig gi niň kib nab siň adaň amnonj, agenġabim ak, amniġab.

22 “Pen n̄bi God nop n̄n̄j di k̄l̄s ḡl̄, nop ag n̄n̄jgabim ak, agn̄gabim rek nep ḡn̄gab,” agak.

Jisas nop aglak, “Nep b̄i an agek, n̄b̄ ag ajeban?” aglak

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Jisas God sobok gep karip ak amil, bin b̄i okok k̄rop minim ag ñek n̄n̄jlig git̄, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib̄ okok abe, b̄i minim di bilocep okok abe apil nop aglak, “Nep b̄i an, n̄ig ḡin̄min, agip, n̄n̄jil n̄ig git̄ ajeban?” aglak.

24 Agelak, Jisas pen agak, “Yad n̄b̄ep minim alap ag n̄n̄jen, yip ag ñem, yad pen b̄i an agek wög ḡipin ak, n̄b̄ep ag n̄n̄gain. 25 Jon bin b̄i okok k̄rop ñig pak ñak ak, ne ke gos n̄n̄jil owak akan God agek apil n̄ig gak?” agak. Jisas n̄b̄ agek, kiri ke ag n̄n̄ ag n̄n̄ ḡl̄ aglak, “Cin, ‘God ag yokek apil gak,’ agenigabin ak, cinop agn̄gab, ‘N̄b̄ ak, Jon agip ak tari ḡin̄ig ma n̄n̄ dipim?’ agn̄gab. 26 Pen, ‘Jon gos ne ke n̄n̄jil apil gak,’ agenigabin ak, bin b̄i okok cinop kabiam junigal. Gos kiri ak, Jon ne b̄i God minim agep b̄i alap owak,” aglak. 27 N̄b̄ agil, Jisas nop aglak, “Cin ma n̄ipin,” aglak. Agelak, Jisas k̄rop agak, “N̄bi yip ma ag ñebim rek, yad pen b̄i an agek yad apil gebin ak, n̄b̄ep ak rek nep ma ag n̄n̄gain,” agak.

Jisas b̄i mamil mal, minim sid tikil agak

28 Jisas n̄b̄ agil agak, “Pen n̄bi tari gos n̄n̄ebim? Bi alap ñi ne omal midenigab. Ñi ne ned ak nop agn̄gab, ‘Ñi aul! Miñi wain wög ak am wög gan,’ agn̄gab. 29 Agek, ñi ne agn̄gab, ‘Adi am ma ḡin̄im,’ agil, k̄isen pen gos adik n̄n̄jil, am wain wög ak genigab. 30 Nap pen am ñi sain ak nop ak rek nep ag n̄n̄ek, agn̄gab, ‘Yau, ḡin̄im!’ agn̄gab ak pen am ma ḡin̄gab. 31 Pen ñi n̄b̄ omal, an

biñen agn̄gab rek ḡin̄gab?” agak. Agek, Juda bi k̄ib̄ n̄b̄ okok aglak, “Ni ne ned ak nep biñen agn̄gab rek ḡin̄gab,” aglak. Agelak, Jisas agak, “Yad n̄b̄ep n̄n̄jid agebin, n̄bi yokop midem n̄n̄jlig git̄, bi takis dipal bi okok abe, bi si dep bin okok abe, God bin bi d̄il seb kab ar alan siñjak kod midenigab karip lim ak, n̄b̄ep tausak l̄il amnigal. 32 Jon bi ñig pak ñeb ak, n̄bi tari tari gem God nop tep ḡin̄gab ak, n̄b̄ep ag ñak ak pen minim ne ak ma n̄n̄ dipik. Bi takis dipal okok abe, bi si dep bin okok abe, kiri Jon minim agak ar n̄ibak n̄n̄jil, d̄ilak. D̄ilak n̄ibak n̄bi ke bir n̄ipek, pen n̄bi ke, Jon minim ak d̄il, tap si tap timel ḡipim ak tari ḡin̄ig n̄ig ḡipin agil, ma k̄irig ḡipek,” agak.

Bi timel wain wög kod midebal, minim sid tikil agak

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Jisas agak, “Miñi minim sid tikil alap sek agn̄ig gebin aul n̄n̄im. Bi wög dai nap n̄b̄ alap nag wain wög ak gi yimil, warigil, nag wain magil pak cib jakep migan alap ḡin̄gab. Gi l̄il, nag wain magil alap si n̄n̄nigal ak n̄n̄ midojin, agil, karip par k̄ib̄ alap git̄ l̄il, bi ognap k̄rop agn̄gab, ‘N̄bi nag wain wög yip ak kod midil, k̄isen pilil pok gek, yip ognap, n̄bi ognap dinimib,’ agil, karip lim par yip okok amnigab. 34 Nag wain magil ak pok gek n̄n̄jlig git̄, bi ne okok k̄rop agn̄gab, ‘Wain wög yad okok amil, bi wög kod midebal okok agil, nag wain magil yip ognap dowim,’ agn̄gab. 35 Kiri wain wög okok amjaked, bi wain wög git̄ midenigal okok warikil, bi alap nop gab gab paknigal, bi alap nop pis nep ñag pak lel kimnigab, bi alap nop makid ju paknigal. 36 Niñ gel, bi nag wain wög nap n̄b̄ n̄ibak, bi ne tapin bad alap pen ag yoknigab. Ag yokek, amenigal, bi

nag wain wög genigal okok krop
ak rek nep ginigabal. ³⁷ Nig gel, bi
wain wög nap nibak agnigab,
'Ni yad ak ag yoken me, minim
nop ak nijngal,' agil, ag yokek
amnigab. ³⁸ Ni ne ak amjakek, bi
wain wög git midenigal okok nop
nijil, kiri ke agnigal, 'Bi wain wög
dai nap nib nti ne ak apeb aul.
Binen kisen kimenigab, tap wög
sin aul nti ne dinigab. Nib ak,
nop ntag pak lon kimek, kisen tap
wög sin aul magilsek dinigabin,
agnigal. ³⁹ Nib agil, nop dam wög
dai gol okok amil, pis nep ntag pak
linigal.

⁴⁰ "Nig genigal ak, kisen bi nag
wain wög dai nap nib ak apil,
krop tari tari ginigab?" agak.

⁴¹ Agek, aglak, "Bi timel ginigal
nib okok krop genigab, yur kib
yib dil kimnigal; kisen pen bin bi
ognap sek dil, krop nag wain wög
ak ag lek, wög nibak ginigal. Nag
wain magil pok ginigab nin ak,
nop tik dam ninigal," aglak.

⁴² Agelak, Jisas agak, "God
Minim nu kil tiklak ak ma nipim
rek lip. Kiri nu kil tikil aglak,

'Bi karip gep okok, kiri makid
karip ginig git,
makid alap dil aglak, "Kab aul
kab timel git go kiri gin,"
aglak.

Pen Bi Kib ne gek nijil
kab nibak nep karip ne sinjak
kab tep ke yib mideb.

Bi Kib ne nig gek,
cin nijil wal yib agobin,
aglak.

⁴³ "Kab tep ma dipim nibak, God
nibep Juda kai kiri git, bin bi
ke okok nib, tap nop neb nijngal
bin bi nib okok krop dil kod
midenigab. ⁴⁴ Bin bi kab ar nibak
ap yap paknigal okok, krop tapin
nep paknigab; pen kab nibak ju
yapil, bin bi pak ribiknigab okok,
pis nep pag jisipik masipik git
amnigab," agak.

⁴⁵ Bi God nop tap sobok gep bi
kib okok abe, bi Perisi okok abe,
Jisas minim sid tikil agak nibak,
kropope nep agak ak nijil, ⁴⁶ nop
min ltn, agil, gos nijlak ak pen bin
bi okok, Jisas nop bi God minim
agep bi alap ag gos nijlak ak me,
cinop kal ginigal, agil, nop tap
alap ginimel rek ma lak.

22

*Bi bin dil tap kib nibal
(Luk 14:15-24)*

¹ Jisas kauyan minim sid tikil
agak, ² "God bin bi dil kod
midenigab ak, kesim agnig gebin
ar aul rek:

"Bi kin alap nti ne ak bin dinig
gek, tap kib nijng, tap magil dap
mogim ginigal. ³ Nig git, bi ne
ognap ag yokil agnigab, 'Bin bi ag
liniek okok am agem apel, tap kib
nijin,' agnigab. Nib agek, kiri
am bin bi nib okok krop agnigal
ak pen kiri kiri ginigal. ⁴ Nig
gel, bi ne ognap pen kauyan ag
yokil agnigab, Nibi am bin bi
nib okok krop agnimib, "Kin ak,
kaj kau kib ognap, kaj kau ntilik
marip ognap pak dagil, tap okok
magilsek git jin git, 'Owim,' agip,"
agnimib, agnigab. ⁵ Nib agek, kiri
am agnigal ak pen minim krop ak
di yoknigal. Ognap tap wög kiri
okok amnigal; ognap mani wög
kiri okok genigal; ⁶ pen ognap, kin
bi ne okok git timel git, ntag pak lel
kimnigal.

⁷ "Nig gel, kin nibak nijek, cibur
nop ak timel gek, ami bi ne okok
ag yokek, am bin bi bi ne ntag pak
linigal nib okok krop magilsek
ntag pak li sakil, taun kib kiri ak
dagil ju yokel amnigab. ⁸ Pen
bi nop wög git neb okok krop
agnigab, 'Tap magil tap okok bir
mogim gitin, pen bin bi ned sik
agnek okok onimel rek ma lip.
⁹ Nib ak, nibi kanib tam okok
amil, bin bi nijnimib okok, krop

magılsek, "Apem tap kib nijin," agıl, abramek pon dıl dapem, tap kib nijin,' agnigab. ¹⁰ Nıb agek, bı ne okok am kanib tam tam okok amıl, bin bı tep okok, bin bı tımel okok kırop magılsek, 'Apem tap kib nijin,' agıl, abramek pon dapıl, bı bin dıl tap kib nijinigal karıp migan nıbak amıl, tıbık gi yıb agıl middenigab.

¹¹ "Kıj nıbak pen, bin bı opal okok nijin, agıl, karıp migan eyanı amıl nijinigab, bı alap, tap nijinig walıj lıpal ak lıl mer, yokop nep middenigab. ¹² Nıg gek, nop agnigab, 'Bı aul! Tari gınig, bin dıl tap nijinig walıj lıpal ak lıl mer, yokop nep opan?' agnigab. Agek, bı nıbak pen mınım alap ma agnigab. ¹³ Pen kiŋ ak bı ne okok kırop agnigab, 'Bı aul nı̄n tob nop okok mıñ lıl, dam kıslım gip nab eyanı dı yokem, bin bı nıb okok eip meg magıl su pag pe gılıg gi, sıl magıl aglıg gi mıdelan,' agnigab," agak.

¹⁴ Jisas kesim nıbak ag dai juıl, kırop agak, "God bin bı koŋai nep sık agnigab, pen kırop magılsek ma dınıgab. Bin bı ognap nep dınıgab," agak.

"Gapman bı kib Sisa nop takis ſeb akaŋ mer?" aglak

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Pen bı Perisi okok, Jisas nop mınım tari agon, pen agek nı̄nlı, nop dam mıñ lı̄n, agıl, mınım ag nı̄n ag nı̄n gıl, ¹⁶ bı kiri ke ognap, Herod bı ne ognap ag yokel, Jisas mıdek sıŋak amıl aglak, "Mınım ag ſeb bı. Nak bı mınım nı̄njıd yıb nep ageban. Bı ognap nı̄nlı ma pırıkpın. God mınım ageb rek nep nı̄nlı, bin bı ag ſeban. ¹⁷ Nıb ak, nak gos tari nı̄neban? Cın Isrel bin bı, Sisa bı kib taun kib Rom nıb ak, nop takis ſeb akaŋ ma ſeb?" aglak. ¹⁸ Agelak, Jisas gos tımel kiri ak nı̄nlı agak, "Yıp tari gınig coco gılıg gi apıl,

nı̄g gıl ag nı̄nebim? ¹⁹ Nıbı takis ſıbal kab magıl alap ſıem nı̄n!" agak. Agek, nop kab magıl alap dap ſıelak. ²⁰ Jisas kab magıl nıbak nı̄nlı kırop agak, "Kab magıl aul, bı kımig cög aul, bı an kımig cög mıdeb? Yıb ak, bı an yıb mıdeb?" agak. ²¹ Agek, aglak, "Ak bı kib Sisa," aglak. Agelak, Jisas kırop agak, "Nıb ak, Sisa tap ne mıdonı̄mıt, Sisa nop ſınmıt. God tap ne mıdonı̄mıt, God nop ſınmıt!" agak. ²² Nıb agek, kiri gos par nı̄nlı, nop kırıg gıl amnı̄lak.

*Kimil kauyan warıknıgal aka agıl, Jisas nop ag nı̄nlak
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ Nı̄n nıbak nep, Sadyusi bı ognap Jisas mıdek sıŋak olak. Sadyusi bin bı nıb okok apal, bin bı kımil kauyan ma warıknıgal, apal. ²⁴ Kiri Jisas mıdek sıŋak apıl aglak, "Mınım ag ſeb bı. Mosı̄s agak, 'Bı alap bin dıl, ſı̄ pai tı̄k dapıl mer, yokop nep kımenigab ak, nı̄mam ne ak, bin nıbak dıl, mam yad ſı̄ pai ne okok, agıl, tı̄k donı̄mıt,' agak. ²⁵ Nıb ak, bı wagın sek aknı̄b ar onı̄d ak middenigal. Nı̄mam ned ak bin dıl, ſı̄ pai tı̄k dapıl mer womleb kımnıgab. Nı̄g gek, nı̄mam yı̄gwu nab nıb ak pen bin nıbak nep dınıgab. ²⁶ Nı̄mam yı̄gwu nab nıb ak pen bin nıbak dıl, ak rek nep ſı̄ pai tı̄k dapıl mer, womleb kımnıgab. Nıbı̄k nep gı̄ dam dam, nı̄mam aknı̄b ar onı̄d ak, magılsek ſı̄ pai tı̄k dapıl mer, womleb nep kımnıgal. ²⁷ Pen bin ak, ak rek nep kımnıgab. ²⁸ Nı̄mam okok kiri magılsek bin nıbak dı̄lak. Nıb ak, bin bı kımbal okok warıknıgal ſı̄n ak, bin nıbak bı̄ an dınıgab?" aglak.

²⁹ Agelak, Jisas kirop pen agak, "Nîbi God Mînîm ageb ak abe, God kîlis mîdeb ak abe, ma nîpîm ak me, tîtîmel agîl apîm, 'Bin bî okok kîmîl ma warîknîgal,' apîm. ³⁰ Bin bî warîknîgal ñîn ak, bin okok bî ma dînîgal, bî okok bin ma dînîgal. Ejol seb kab ar alan mîdebal rek ak mîdenîgal. ³¹ Nîbi, 'Bin bî kîmîl ma warîknîgal,' apîm ak, God Mînîm ñu kîl tîklak ognap ma nîpîm ar? ³² God agak, 'Yad Ebraham, Aisak, Jekop, God kîri ak me mîdebin,' agak. Bî okok pîs nep kîmblap ak, God bî ned kîmlak nîb okok kirop agîl, 'Yad God kîri mîdebin,' ma apkop. Bî kîmel, tîgel gîlak nîb okok komîn mîdebal ak me, kirop agak, 'Yad God kîri mîdebin,' agak," agak.

³³ Jisas mînîm nîbak ag ñek, bin bî mîdelak okok nîjîl, kîb gaul gîlak.

Lo kîb yîb ak

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Jisas mînîm nîbak ag tep gek, Sadyusi bî okok mînîm alap pen agnîmel rek ma lak. Pen Perisi bî ognap, Jisas nîg gak ak nîjîl Jisas mîdek sînjak olak. ³⁵ Bî kîri lo mînîm nîj tep gak bî alap, Jisas tari rek agnîmîn, agîl agak, ³⁶ "Mînîm ag ñeb bî. Lo mînîm ak, mînîm ar akal mînîm kîb yîb mîdeb?" agak.

³⁷ Agek, Jisas agak, "Mîdmagîl nak ak magîlsekk, gos tîmîd nak ak magîlsekk dîl, God Bî Kîb nak ak nop mîdmagîl lînîmîn. ³⁸ Mînîm kîb ned yîb me ak. ³⁹ Mînîm kîb yîgwu nab nîb ak pen nîbgîl mîdeb: nak ke mîdmagîl lîpan rek, bin bî ke nîb okok kirop ak rek nep mîdmagîl lînîmîn. ⁴⁰ Mînîm omal agesin aul, Mosîs lo mînîm ñu kîl tîkak mînîm ak magîlsekk abe, God mînîm agep bî okok ñu kîl tîklak mînîm ak magîlsekk abe, mînîm wagîn kîb

yîb me mînîm nîb omal nep," agak.

Jisas ag nîjâk, "Mesaia apîm ak, nop bî an ñî ne agîl nîpîm?" agak (Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Perisi kai ap mogîm gîl mîdel nîjîlg gî, Jisas kirop mînîm alap ag nîjîl agak, ⁴² "Nîbi Mesaia ak nop tari gos nîpîm? Nop bî an ñî ne agîl nîpîm?" agak.

Agek, aglak, "Depid ñî ne," aglak.

⁴³ Agelak, Jisas agak, "God Kaun ak Depid nop gos ñek nîjîlg gî, Depid ne Mesaia ak nop 'Bî Kîb yad' agak. Depid agak,

⁴⁴ 'Bî Kîb mînîm agîl, Bî Kîb yad ak nop agîp,
"Nak ñînmagîl yîpîd ken kîd
yad bîsig mîdenîmîn me,
yad gen, kaual maual nak okok
kirop tau lîlîg gî yoknîgan,"
agîp,' agak.

⁴⁵ Mesaia ak, Depid nap acîk ne apîm ak pen Depid nop 'Bî Kîb yad' agak. Nîb ak, nîbi tari gos nîpîm?" agak. ⁴⁶ Jisas mînîm ne ak ag tep gek, kîri nop pen agnîmel rek ma lek me, pîrîk gî mîdelak nîjîl kîsen Jisas nop mînîm ognap sek ma ag nîjîlak.

23

*Lo mînîm ag ñeb bî okok abe,
bî Perisi okok abe gîpal rek ma
gînîmîb, agak*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43,46;
20:45-46)

¹ Kîsen ñîn alap, Jisas bî ne okok abe, bin bî ognap abe, kirop mînîm agîl agak, ² "Lo mînîm ag ñeb bî okok abe, bî Perisi okok abe, Mosîs kau ne ak dîl, God lo mînîm Mosîs bîrarîk nep ñu kîl tîkak rek ag ñîbal. ³ Nîb ak, bî nîb okok kîri God lo mînîm tari agnîmel ak nîj dîl kîsen gînîmîb; pen miñ kîri gînîmel ar ak nîjîl, kîsen ma gînîmîb. God lo mînîm ag ñîbal ak pen kîri ke mînîm nîbak kîsen

ma gîpal. ⁴ Tap okok gînîmîb, tap okok ma gînîmîb, apal ak, mînîm konjai yîb nep agebal. Kîri apal nîbak, wad mîker kîb yîb ak rek, bin bî okok kîrop gom nîbal ak pen kîrop mapin nînjîl, ognap tîg asik ma yokpal. ⁵ Bin bî okok cînop nep nînjañ, agîl, God Mînîm ñu kîl tîklak mînîm ognap dî aun beñ ar alan abe, nînmagîl okok abe li rîbîkîl ajpal. Cîn God bî ne ke me okok, aglañ, agîl, walij par kîb miñ dai sek tep okok tol gîpal. ⁶ Kîri tap kîb nîneb nab sînjak amîl akan Juda mogîm gep karîp okok amîl, bî kîb mab bog bîsigpal ar sînjak nep bîsigpal. ⁷ Gos kîri nîpal ak, bin bî konjai mîdebal nab okok amon, ‘Mînîm ag ñeb bî kîb apeban e!’ agel, cînop tep gînîgab, agîl, nîpal.

⁸ “Pen nîbi mam wagîn nokîm mîdebîm rek, nîbep, ‘Ag ñeb bî kîb yad,’ agîl ma agnîmel. Ag Ñeb Bî Kîb nîbi nokîm alap nep mîdeb. ⁹ Lîm dai wagîn aul bî alap, ‘Bapi bî kîb yad,’ agîl ma agnîmîb. Nap nîbi nokîm alap nep mîdeb karîp lîm seb kab ar alan sînjak. ¹⁰ Nîbi ak rek nep, ‘Bî nabîc bî kîb yad,’ agîl ma agnîmel. Bî nabîc bî kîb nîbi nokîm alap nep, Mesaia ak nep mîdeb. ¹¹ Nîbi nab sînjak, bin bî an ne bin bî kîb rek mîdonîmîñ, ne bin bî wög gi ñeb rek mîdenîgab. ¹² Bin bî yîb kîri ke agel ar amenîgab okok, yîb kîri ap yonîgab; pen bin bî yîb kîri ke agel ar ma amenîgab okok, kîsen yîb kîri kîb yîb mîdenîgab.

Lo mînîm ag ñeb bî okok abe, bî Perisi okok abe, kîri mînîm tom agîl gi tîmel gep bî

(Mak 12:40; Luk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³ “Nîbi God lo mînîm ag ñeb bî okok abe, bî Perisi okok abe, kîri mînîm tom agîl gi tîmel gep bî. God nîbep gi tîmel gînîgab. Nîbi ke God bin bî dîl seb kab ar alan

sînjak kod mîdenîgab mîgan ak ma amnîgabîm. Pen bin bî amnîg gebal okok kîrop kîjon tîkebîm.

¹⁴ “Nîbi God lo mînîm ag ñeb bî okok abe, bî Perisi okok abe, nîbi mînîm tom agîl gi tîmel gep bî. God nîbep gi tîmel gînîgab. Nîbi bin kanjîl karîp sek si dîpîm. Nîbak pen, bin bî cînop nînjañmel, agîl, God nop mînîm par kîb esek okok nep apîm. Gîpîm nîbak me, yur kîb yîb dînîgabîm.

¹⁵ “Nîbi God lo mînîm ag ñeb bî okok abe, bî Perisi okok abe, nîbi mînîm esek agîl gi tîmel gep bî. God nîbep gi tîmel gînîgab. Bin bî okok mînîm cînop ak nînjîl sain gîlañ, agîl, karîp lîm par okok piyo nîn ajîl, ognap nînjîl ag ñem, kîri ke Seten bî ne mîdebîm rek mer, kîri Seten bin bî ne yîpîd gîl yîb lînîgal.

¹⁶ “Bin bî okok kîrop God kanîb ak yom tep gîpîn, apîm ak pen nîbi bî udîn kwoi ak me, nîbi ke ma nîpîm! Nîg gîpîm nîbak, mînîm kîb yîb mîdeb. Bin bî okok kîrop mînîm esek agîl apîm, ‘Cîn, “God sobok gep karîp mîdeb rek, nînjîd agobîn,” agnîgabîn ak, kîsen kîrig gin, agenîgabîn ak, kîrig gînîgabîn. Pen gol dîl, tap God sobok gep karîp mîgan eyan gîlak okok yîb nîbak aglîg gi, ‘Nînjîd agobîn,’ agenîgabîn ak, agnîgabîn rek nep gînîgabîn me alek; ma kîrig gînîgabîn,’ apîm. ¹⁷ Nîbi bî udîn kwoi, bî sakôl! Nîbi gos tarî nîpîm: gol ak tap yîb aka God sobok gep karîp tîd ak tap yîb? Tap yîb me, God sobok gep karîp tîd ne ak. Karîp tîd mîdenîgab ak, tap karîp mîgan mîdeb abe tîd mîdenîgab me.

¹⁸ Mînîm alap ak rek nep, bin bî okok kîrop mînîm tom agîl apîm, ‘Cîn, “God kab bîd ne mîdeb rek nînjîd agobîn,” agenîgabîn ak, mînîm nînjîd agnîgabîn ak tap yokop; kîsen gos alap nînjîl, kîrig gin, agenîgabîn ak, kîrig

gınigabin. Pen, tap God kab bıd ar sıňak God nop pak sobok giňibal okok, yıb nıbak aglig gi, "Nıňjıd agobın," agenigabın ak, kisen gos ke alap nıňjıl ke giňin rek ma lıňigab; agnígabın rek nep gınigabin, apım. ¹⁹ Nıbi bı gos tımid ma lıp okok, tap tari ak tap kib? Tap God nop pak sobok giňibal tap ak. aka kab bıd ar sıňak sobok giňibal ak? Tap yıb me, kab bıd ak. Kab bıd ar sıňak middenigab ak me, tap nıbak tap God nop ſıeb rek lıňigab. ²⁰ Pen 'Kab bıd mideb rek, nıňjıd agobın,' agenigal ak, bıd ar nıbak tap dap dagılılösılıgipal sek agnígal. ²¹ Pen 'God sobok gep karıp mideb rek, nıňjıd agobın,' agenigal ak, karıp ak God karıp ne nıňjıl God yıb ne ak abe agnígal. ²² 'Seb kab ar alan mideb rek, nıňjıd agobın,' agenigal ak, God sea kiň bisig mideb sıňak nıňjıl sea kiň nıbak abe, God sea kiň nıbak bisig mideb ak abe mideb rek, nıňjıd agobın agnígal.

²³ "Nıbi God lo mınım ag ſıeb bı okok abe, bı Perisi okok abe, nıbi mınım esek agil gi timel gep bı. God nıbep gi timel gınigab. Mınım bin bı ognap kırop apım ar ak nıbi ke ma giþim. Sıňib silek, tap abramek wög dai tanıb ak nıňjem, tap yıb rek lek, wök pagem, am wajrem alan amek, God nop nokım alap ſıin, agil, per tap nıbi God nop ſıbım. Tap sıkol sıkol nıbak rek per nig giþim, pen tari gınig mınım jıj yıb ak nig ma giþim? Bin bı okok kırop timel gınimıñ ar ak ma gınimib; yıþid gił gınimıñ ar ak gınimib. Kırop yımtıg nıňjıl, dı tep gınimib. Gınigabin, agenimib ak, nig gınimib. ²⁴ Bin bı okok, nıbep kanıb yomobın, apım ak pen nıbi ke bı udın kwoi. Tap sıkol sıkol okok nıňjem, tap yıb rek lıp, pen tap kib tap yıb mısen mideb okok ma nıpım.

²⁵ "Nıbi God lo mınım ag ſıeb bı okok abe, bı Perisi okok abe, nıbi mınım esek agil gi timel gep bı. God nıbep gi timel gınigab. Pler kap nıbi okok rek, söj ar okok nıg lı yok tep giþim ak pen nab eyan tap si tap timel kıñır ak ap ran jakıl mideb. Cıñ tap konai dıñ, agil, mıb gon cıñ ke gi tepe giñ, apım. ²⁶ Nıbi Perisi bı okok gos tımid ma lıp. Pler kap nıbi nab eyan nıg lı yok tep giþkep, söj ar okok ak rek nep mid tepe giþkop.

²⁷ "Nıbi God lo mınım ag ſıeb bı okok abe, bı Perisi okok abe, nıbi mınım esek agil gi timel gep bı. God nıbep gi timel gınigab. Cıp kab mıgan okok tıgel gił, kıjoñ pılin gił, cıku tıd lel melik tep gek, bin bı okok nıňjel, tep giþ, pen mıgan nab eyan cıp tıňıl ki timel aplig gi mideb; nıbi aknıb rek nep midebim. ²⁸ Nıbi aknıb rek nep, söj ar mıb gon nıpın ak, nıbi bı tep rek lıp ak pen nab nıbep eyan, mınım esek okok abe, tap si tap timel okok abe, gac ak ap ran jakıl mideb.

God nıbep pen gi timel gınigab, agak

(Luk 11:47-51)

²⁹ "Nıbi God lo mınım ag ſıeb bı okok abe, bı Perisi okok abe, nıbi mınım esek agil gi timel gep bı. God nıbep gi timel gınigab. Bi God mınım agep birarık nep ſıag pak lel tıgel giłak kau mıgan tıb ar ak tıb kadıg gi tepe gi lıl apım, ³⁰ 'Apis based sıkop giłak rek ak, cıñ God mınım agep bı okok kırop ma ſıag pakpnop,' apım. ³¹ Pen apım nıbak, bı God mınım agep okok kırop ſıag pak löliğipal wagın ak me, cıñ mıdobın, agil, apım. ³² Nıbı ak, apıs based sıkop gi timel giłak ak rek, nıbi ak rek nep gınigabin, agenigabım ak, nıbak rek nep gınimib! ³³ Nıbi sojn nıpai sıň aul. Kisen God bin bı mınım kib agil, mab ke yıneb

eyan yoknígab ñin ak, níbi titi gíl pírik gi ke okok amni:gabím? Mer yib. Kanib níbi ameb alap ma middenigab.

³⁴ “Níb ak, yad níbep agebin, yad bi God minim agep ognap, bi gos kíd yik níjeb ognap, bi minim ag ñeb ognap ag yoken, níbep apenigal, ognap ñag pak lñigabím, ognap mab bak alan ñag pak lñigabím, ognap Juda mogim gep karip ñilik mi:gan níbi ak paknigabím, ognap pírik gi amel níjlig gi, karip lím tigoñ tigoñ yik gi dam yoknígabím.

³⁵ Níb ak me, God bin bi komij tep ne okok, birarik nep ñagel owip aul rek, minim miker ak dñigabím. Adam ñi ne, gi tep nep goligip bi ak Ebol, nop ned wagin gíl ñag pak lìl, ñag dapil, ñag dapil, kisen Berekaia ñi ne Sekaraia nop, God nop sobok gep karip siñ adan, kab di gílak bìd siñ adan midek níjlig gi, nop nab níb siñak ñag pak lìlak. ³⁶ Yad níbep níjid yib agebin: tap gípim níbak, minim níbak níbep mi:ni midebim siñ aul adik gi onigab.

Jisas Jerusalem ni:nek, mapin gek, sil agak

(Luk 13:34-35)

³⁷ “Jerusalem bin bi, bin bi mapin gep rek yad siñ aul. Bi God minim agep God kírop ag yokak bi okok, karip lím níbep ak apel, kab juil per nep ñag pak lípim. Yad níbep kílokil nonim ñilik okok gípal rek, dam auan mok yad ak di lin agil di lípin ak pen yip níjil kírig gípim. ³⁸ God ne God sobok gep karip níbi ak kírig amnak; söñ nep mideb. ³⁹ Mi:ni yip ma níjnigabím; kisen, ‘God bi cinop nen ag yokak bi aul tep yib apeb,’ agenimib, ñin níbak nep yip kauyañ níjnigabím,” agak.

God sobok gep karip ak tig wal ginigal, agak

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisas God sobok gep karip ak kírig gíl, söñ amek níjlig gi, bi ne okok nop aglak, “God sobok gep karip tep siñ aul níjan!” aglak.

² Agelak, kírop agak, “Níbi tap níb okok magilsek níjil agebim ak pen yad níbep níjid yib agebin, kisen karip aul tig wal ginigal ak, makid alap makid alap ar ak rek ma middenigab,” agak.

Kisen mid tep ma ginigal

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jisas am Olip Dím alaç bisig midek níjlig gi, bi ne okok kíri ke nep apil, Jisas nop kapkap ag níjil aglak, “God sobok gep karip di wal ginigal apan ak, mi:nek akal rek níg ginigabal? Cín tap tari ak gek níjin, nak manj onigan níjil karip lím dai wagin aul kír ginigab, agil níjnigabın?” aglak.

⁴ Agelak, Jisas pen agak, “Níj tep yib ginimib. Bin bi ognap níbep esek agnigal. ⁵ Bi konjai nep apil, bin bi okok kírop esek agil, yib yad ak dil agnigal, ‘Yad nep Krais ak,’ agnigal. Bin bi konjai nep minim tom kíri ak níj dñigal. ⁶ Ulep siñak pen pen gel, gu agek níjnigabím; pen par yib okok pen pen ginigal ak, minim ak nep apek níjnigabím. Nig gek níjil, ñin kisen ak onig geb agil ma píriknimib. Ak yokop pen pen ñagnigal. Ñin kisen ak kisen onigab. ⁷ Bin bi mi:gan ognap warikil, bin bi mi:gan ognap eip pen pen ginigal. Kin mi:gan ognap warikil, kin mi:gan ognap eip pen pen ginigal. Karip lím okok magilsek monmon dil, yuan kib yib apil ginigab. ⁸ Nig genigab, níbep bin ñi pai ñíjeb rek ak gek, ulep mideb agil níjnigabím.

⁹ “N̄bi bin b̄i yad m̄denigabim rek, bin b̄i karip l̄im okok magilsek n̄bep yirik n̄njil, dam miñ l̄il, git timel ḡil, pis nep n̄ag pak linigal. ¹⁰ N̄in nibak, bin b̄i God nop niñ d̄ipal okok konjai nep niñ dep won kiri ak k̄irig ḡil, niñmid niñmam kiri ke okok niñjel m̄ilik yapek, k̄rop d̄i b̄i kaual maual n̄inmagil ar ak linigal. ¹¹ Pen bin b̄i konjai nep apil, “C̄in God minim agep b̄i,” agil, minim esek agel, bin b̄i konjai nep minim esek kiri ak niñ dinigal. ¹² Bin b̄i okok miñ timel ar ak gel gel, magilsek rek gos ar nibak n̄njil, m̄dmagil lep ar ak yipin ginigal. ¹³ Pen bin b̄i an an God minim tep ak niñ d̄i wös ḡil, ageb rek ḡil, bin b̄i ke n̄ib okok m̄dmagil l̄il ḡilig gi nep m̄denigal okok, God bin b̄i n̄ib okok k̄rop magilsek di komij yoknigab. ¹⁴ Pen God bin b̄i d̄il kod m̄denigab minim tep ak, karip l̄im ke tigon tigon bin b̄i ke ke okok n̄ib okok n̄ib magilsek yib agel agel am saknig geb ak me, n̄in kisen nibak onigab.

*B̄i alap God sobok gep karip ak
gi timel yib ginigab, agak
(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)*

¹⁵ “Pen b̄i God minim agep Daniel birarik nep agak rek ak ginigab. Ne agak, ‘N̄bi niñigabim, God sobok gep karip n̄iliñ m̄igan tiñ ak, tap asik mosik timel yib gep ak apil warik m̄denigab,’ agak. (N̄bi bin b̄i minim aul miñi nep udin li niñebim okok, minim nibaul wagin ak niñ tep ginimib!) ¹⁶ N̄bi bin b̄i karip l̄im Judia m̄denimib okok, tap timel nibak n̄njil, kasek p̄irik gi d̄im yirik okok amnimib. ¹⁷ Bin b̄i karip ar alañ m̄denimib okok, tap cin ognap din agil, adik gi karip m̄igan ma amnimib. ¹⁸ Bin b̄i wög dai okok ajenimib okok, walij par alap din agil, adik gi karip ma amnimib. ¹⁹ Pen n̄in

n̄bak bin n̄i kogi sek m̄denimib okok abe, bin n̄i painjan ci ñenimib okok abe, koslam yib amnigabim.

²⁰ “Pen God nop sobok ḡil agnimib, karip yigen gip n̄in ak ma p̄irk ḡi amniñ, agnimib; God nop sobok gep n̄in n̄bi ak ma ginimij, agnimib. ²¹ Tari ginig, God birarik ped okok karip l̄im gi lak n̄in ak tikil, mid damil miñi midobin n̄in aul, tap timel nibak rek ma gak; kisen aknib rek ma ginigab. ²² Yokop ak, tap timel nibak per gek, bin b̄i magilsek kim saklap. Pen Bi Kib ak bin b̄i ne dinigab okok k̄rop gos niñjil, mer agek me, tap timel nibak yokop won alap ginigab.

²³ “N̄in nibak bin b̄i ognap n̄bep agnigab, ‘N̄njim! Krais mideb aul! Krais mideb adan!’ agnigab ak pen niñid agebal agil, ma niñimib. ²⁴ Bin b̄i ognap, God bin b̄i ne ag lak okok, pis cinop kid olan, agil, esek agil agnigab, ‘Yad nep Krais; yad nep b̄i God minim agep b̄i alap,’ agil, tap ma gep rek ognap ginigab. Pen God bin b̄i ne ag lak okok ma dinigab, mer. ²⁵ N̄ib ak, niñ tep ginimib. Tap tari tari kisen ginigab ak, yad n̄bep bir agen n̄ipim ak me, niñ tep ḡilig gi m̄denimib.

²⁶ “N̄ib ak, bin b̄i ognap apil n̄bep agnigab, ‘Krais apil mideb miñ mab kab nep mideb nab okok,’ agenigab ak, n̄ib okok ma amnimib. Pen bin b̄i ognap apil n̄bep agnigab, ‘Krais apil we ḡil mideb s̄in aul,’ agenigab ak, niñid agebal agil ma niñimib. ²⁷ Yad Bi N̄i ne onigain n̄in ak, añim añim d̄il, kasin magil bol ak dai eim n̄ib dai onjed amib rek ak gek niñlig gi, onigain. ²⁸ Kimin kobri alap kimil m̄denigab ak, yakir apil mogim ginigab.

*B̄i N̄i ne onigab n̄in ak
(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)*

29 “Pen miker kib nibak gi dam dai juek niñlig gi, piñ ak melik ma giniñgab; takin ak melik ma giniñgab; gap okok seb kab alanj nitb ju yonigab; tap seb kab ar alanj okok, eim nitb onjd nitb giniñgab.
 30 Ñin nibak, Bi Ñi ne onig gek niñlig gi, seb kab ar alanj ke lek, bin bi karip lim okok ke ke midébal rek niñjl, sil agniñgal. Bi Ñi ne Nap kiliñ ak dil, melik tep akniñb ke sek seb bad ar siñak apek niñlig gi, niñnigal. 31 Akil magiñ kib agek niñlig gi, ejol ne okok ag yokek, bin bi ne, dinigain, agiñ ag lak okok dinig, karip lim wagin aul midéb midéb rek tigon tigon magiñsek amiñ, dil nop donigal.

*Mab tauan ak niñnimib
(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)*

32 “Nibi nipiñm, mab tauan kas silip lñl, manj kiliñ giniñ geb niñlig gi, piñ lñig geb agiñ nipiñm. 33 Nitb ak rek, kisen tap agebin okok gek niñlig gi, “Bi Ñi ne adik gi onigab ñin ak miñi ulep yib midéb; won sñkol eñap midil, apjakniñgab,” agiñ, niñnigabim. 34 Yad niñbep niñjd agebin, bin bi miñi midébal okok ma kimiñgal, komiñ midel niñlig gi, tap nitb okok magiñsek giniñgab. 35 Seb kab ar alanj abe, lim dai wagin aul abe kır giniñgab, pen minim magiñ yad ma kır giniñgab.

*Ñin akal yad Bi Ñi ne onigain ak, bin bi alap ma niñip, agak
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)*

36 “Yad won akal rek, ñin akal rek onigain ak, bin bi ma nipa; ejol okok ma nipa; yad ke God Ñi ak pen yad abe ma nipin; Bapi ne ke nep niñip.

37 “Yad Bi Ñi ne adik gi onigain ñin ak, Noa midék ñin ak gi mideligiñpal rek nep gi midenigal.

38 Birarik nep Noa midék ñin nibak, ñig ak bin bi okok krop

di yipil ma yokak won ak, kiri tap niñblig gi, niñg niñblig gi, bin bi diliñ gi, gi midel niñlig gi, Noa ñig magob kib miñan ak amek, ñig apil krop magiñsek di yipil yokak.
 39 Pen kiri tap alap cinop giniñgab agiñ ma niñlak, ñig ak apil krop magiñsek di yipil yokek niñlig gi nep niñlak. Kisen yad Bi Ñi ne onigain minek, niñg akniñb rek nep giniñgab. 40 Ñin nibak, bi omal wög dai okok wög gi midenigair ak, bi alap dil, alap kırig giniñgain.
 41 Pen bin omal plaua giniñ, wid magiñ pak jisipik masipik ligolig genigair ak, alap dil, alap kırig giniñgain.

42 “Yad Bi Kib onigain ñin ak ma nipiñm ak me, niñ tep giliñ gi midenimib. 43 Bi karip nap nibak, bi tap si dep ak won akal onigab ak niñkop, niñ tep giñkop; karip ne pak ju lñl miñan adanj amiñ tap ne okok si ma diñkop. 44 Nitb ak rek, nibi gi jin giñ midenimib. Mer ak, Bi Ñi ne ma apeb agiñ, sakol padek gi midenigabim ñin ak nep onigain.

Bi wög gi ñeb ognap wög gi tep giñpal, ognap wög gi tep ma giñpal, agak

(Luk 12:14-48)

45 “Bi kib alap kanib amniñ giñ, bi an wög gi rep giniñgab ak nop ag lñl agniñgab, ‘Bi wög yip giñebal okok krop kod midlig gi, tap magiñ krop nonim li tep giñlig giñ midenimñ,’ agiñ, amniñgab.

46 Kisen adik gi apil niñnigab, agak rek nep giniñgab. Niñ niñjil nop di tep yib gek niñlig gi, bi wög giñ ñeb ne miñ miñ giniñgab. 47 Yad niñbep niñjd agebin, nop ag lek, tap ne okok magiñsek kod midenigab.

48 “Pen bi ne ag linigab nibak mid damiñ, bi kib miñi ma onigab, agiñ, 49 bin bi wög giñ ñeb ognap krop tapin magiñ pakil, amiñ biñig ñibil sakol ñopal okok eip

nab sakıl, tap ñibıl, ñig ñibıl gi middenigab. ⁵⁰ Bi wög gep nıbak, bi kib kasek ma onigab, agıl, saköl padek agıl middenigab ñin ak nep, bi kib onigab. ⁵¹ Apıl, nop gi tımel yib gıl, bin bi esek agıl, "Cın Bi Kib bin bi ne mıdobın," agıl esek apal okok eip ag yoknígab. Ag yokek, kiri am meg magıl su rıbıkıl, sıl aglıg gi nep middenigal.

25

Bin praj aknib wajrem alan, minim sid tikil agak

¹ "God bin bi dıl kod middenigab ñin nıbak, kesim agníg gebin ar aul rek giniğab. Bi alap bin dınıg geb. Bin praj aknib wajrem alan tap kib ñıñig amnígal. Bin praj nıb okok, bi nıbak nop am kanib nab sıñak ñıñıl poñid di dad karıp onigabin, agıl, lam ke ke dıl amnígal. ² Pen bin praj nıb okok, aknib mamıd alan gos ñıñ tep giniğal; aknib mamıd alan gos ñıñ tep ma giniğal. ³ Bin praj gos ñıñ tep ma giniğal okok, lam dıl, lam dagilep wel ognap sek ma dad amnígal. ⁴ Pen bin praj gos ñıñ tep giniğal nıb okok, lam dıl, lam dagilep wel ognap pag barol mıgan ak lıl, sek sek dad amnígal. ⁵ Pen bin praj nıb okok kiri magılsek amjakıl, kod mıdel mıdel, bi bin dınıg giniğab ak kasek ma aperıgab me, wiśin apek wiśin kın amnígal.

⁶ "Pen kıslım nab kib eyan, bin bi ognap sık agıl agnígal, 'Bi bin dınıg geb ak apeb. Nop am kanib nab sıñak ñıñıl, poñid dowım,' agnígal. ⁷ Nıb agenigal, bin ñon aknib wajrem alan nıbak magılsek warıkıl, lam wık kiri okok gi tep giniğal. ⁸ Niğ gıl, bin gos ñıñ tep ma giniğal ñon ak, bin gos ñıñ tep giniğal ñon ak krop agnígal, 'Lam cın okok son giniğ geb ak, wel ognap nıbi kam cınop ognap ñım,' agnígal. ⁹ Nıb

agenigal ak pen bin gos ñıñ tep giniğal ñon ak agnígal, 'Mer! Cın wel cın nıbepe ognap ñinigabin ak, wel cın ulep giniğab. Nıbi wel tauep karıp alap okok amıl, nıbi ke tauım,' agnígal. ¹⁰ Nıb agenigal, wel tauep karıp ak amnígal magıl ak, bi bin dınıg giniğab ak apjakıgab. Bin gos ñıñ tep giniğal ñon ak, bi nıbak eip karıp ñıltık mıgan amel ñıñlig gi, ne kijoñ gi ñinigab. ¹¹ Kısen pen bin praj gos ñıñ tep ma ñıñigal ñon ak apjakıl agnígal, 'Bi kib! Bi kib! Cınop kijoñ ak yiñan,' agnígal. ¹² Agenigal, agnígal, 'Yad nıbep ñıñid yib agebin, yad nıbep ma nıpin,' agnígal," agak. ¹³ Jisas minim nıbak agıl bin bi okok krop agak, "Nıb ak, nıbi Bi Kib ak ñin akal aka won akal onigab ak ma nıpin rek, ñıñ tep gıl middenimb," agak.

Bi kib alap bi wög gi ñeb ne okok krop mani ñak, minim sid tikil agak

(Luk 19:11-27)

¹⁴ "Pen kesim dınıg gebin ar aul rek giniğab. Bi kib alap karıp lım par kib okok amníg, bi wög gi ñeb ne okok krop sık agek apel, tap ne okok kod mıdelan, agıl, krop ñinigab. ¹⁵⁻¹⁶ Bi ne nıb okok, wög giniğal giniğal rek ñıñıl, mani nonım lıl, bi alap nop paip tausan ñinigab, alap nop tausan ñinigab, alap nop wan tausan ñinigab. Nıl, ne am okok mıdeki ñıñlig gi, bi paip tausan dınıgab ak, mani nıbak dıl, sıkim gi dad amıl apıl gıl, mani sinıñ paip tausan dınıgab. ¹⁷ Bi tu tausan dınıgab ak, ak rek nep, mani nıbak dıl, sıkim gi dad amıl apıl gıl, mani sinıñ tu tausan dınıgab. ¹⁸ Pen bi mani wan tausan dınıgab ak, damıl, kau dıl, lım ñinigab. ¹⁹ "Kısen mıd damıl, bi wög gi ñeb nıb okok bi kib kiri ak adık gi apıl, mani nıbin nıbak tari

tari ḡipal, agıl, k̄rop ag n̄ıñigab.
²⁰ Ag n̄ıñek, b̄i paip tausan d̄ınigab ak, mani ne ak dap n̄ıl agn̄igab, ‘B̄i k̄ib, n̄ıñan! Ȳıp mani paip tausan nep n̄ınak pen yad mani n̄ıbak d̄ıl, s̄ikim ḡi adık madık ḡi damıl, paip tausan mani sıñıñ d̄ipin me aul,’ agn̄igab. ²¹ Agek, b̄i k̄ib ak nop pen agn̄igab, ‘Tep ḡip. Nak wög ḡi n̄eb b̄i tep. Nak ȳıp wög ḡi tep ḡi n̄ıban ak me, n̄ıg ḡipan. Nak tap s̄ikol ak n̄ıg ḡi tep ḡipan ak, nep agen, tap k̄ib okok kod m̄idenigān. Nak apıl, karıp yad ak m̄iñ m̄iñ ȳıb ḡılıg ḡi m̄idenim̄in,’ agn̄igab.

²² “B̄i mani tu tausan d̄ınigab ak, ak rek nep mani ne ak dap n̄ıl agn̄igab, ‘B̄i k̄ib. Ȳıp tu tausan nep n̄ınak pen yad mani n̄ıbak d̄ıl, s̄ikim ḡi adık madık ḡi damıl, tu tausan mani sıñıñ d̄ipin me aul,’ agn̄igab. ²³ Agek, b̄i k̄ib ak agn̄igab, ‘Tep ḡip. Nak wög ḡi n̄eb b̄i tep. Nak ȳıp wög ḡi tep ḡi n̄ıban ak me, n̄ıg ḡipan. Nak tap s̄ikol ak n̄ıg ḡi tep ḡipan ak, nep agen, tap k̄ib okok kod m̄idenigān. Nak apıl, karıp yad ak m̄iñ m̄iñ ȳıb ḡılıg ḡi m̄idenim̄in,’ agn̄igab.

²⁴ “Pen b̄i mani wan tausan d̄ınigab ak, mani ne ak dap n̄ıl agn̄igab, ‘B̄i k̄ib. Yad nep n̄ıpin; nak b̄i kal ȳıb. Bin b̄i nak ogn̄ap wög wari k̄iri ḡipal okok, nak yokop ȳıg dap n̄ıban. ²⁵ Nak n̄ıg ḡipan rek, yad p̄ırıkkı̄l, mani n̄ınak ak damıl, kau d̄ıl, l̄ım n̄ınek m̄idoliḡip ak, m̄iñi mani nak dap n̄ebin me aul,’ agn̄igab.

²⁶ “Agek, b̄i k̄ib ak agn̄igab, ‘Nak b̄i t̄mel wög ma gep b̄i alap. Bin b̄i ȳıp wög wari ḡipal okok, tap yokop ȳıg dap n̄ıbin, apan ar? ²⁷ N̄ıb ak, nak mani ȳıp aul dam beg pasbuk l̄ıpn̄ap, m̄iñi yad apıl mani sıñıñ ogn̄ap sek yokop d̄ıpn̄ep,’ agn̄igab. ²⁸ N̄ıb agıl, b̄i ne ogn̄ap k̄rop agn̄igab, ‘N̄ıg ḡip ak, mani wan tausan n̄ıbak ju d̄ıl, b̄i ten tausan m̄ideb ak nop n̄ıñim̄ib. ²⁹ Bin b̄i

gep okok, k̄rop ogn̄ap sek n̄el, d̄ıl m̄id tep ḡin̄igal; pen bin b̄i gep mer okok, tap s̄ikol k̄iri m̄ideb ak p̄ili ḡi del, yokop m̄idenigāl. ³⁰ N̄ıb ak, b̄i wög ma ḡip n̄ıbak nop dam k̄ıslı̄m k̄ib owı̄p söñ ar s̄ıñ eyan yokem, bin b̄i meg magı̄l su rı̄bı̄kı̄l, s̄ıl aglı̄g ḡi m̄idebal okok eip m̄iden,’ agn̄igab,” agak.

Minim k̄ib agep n̄ıñ ak

³¹ “B̄i N̄ı ne Kinj k̄ib m̄idıl, melik tep akn̄ıb ke sek onı̄gab n̄ıñ ak, ejol okok magı̄lseki eip apıl, sea Kinj ne b̄ı̄sig m̄idep ar ak b̄ı̄sig gek, ³² bin b̄i l̄ım dai ke t̄ıgon t̄ıgon m̄idebal rek magı̄lseki apıl, udın ȳırı̄k nop s̄ıñak mogı̄m gel n̄ıñlı̄g ḡi, k̄rop nonı̄m l̄ı̄ p̄ı̄s ak ke l̄ı̄l, p̄ı̄s ak ke l̄ı̄l ḡin̄igab. B̄i kaj s̄ipsip kaj meme m̄ikep b̄i okok, kaj s̄ipsip okok m̄ı̄gan alap ke yokı̄l, kaj meme okok m̄ı̄gan alap ke yokı̄l ḡipal rek ak ḡin̄igab. ³³ Bin b̄i kaj s̄ipsip rek m̄idebal okok n̄ıñıl, n̄ıñmagı̄l ȳıpid p̄ı̄s k̄ıd l̄ı̄n̄igab; bin b̄i kaj meme rek m̄idebal okok n̄ıñıl, n̄ıñmagı̄l anı̄dken p̄ı̄s k̄ıd l̄ı̄n̄igab. ³⁴ Ne Kinj k̄ib ak me, bin b̄i n̄ıñmagı̄l ȳıpid p̄ı̄s k̄ıd ne m̄idenigāl okok, k̄rop agn̄igab, ‘Bapi n̄ıbep d̄ı̄ tep ḡip ak me, m̄iñ m̄iñ ḡin̄im̄ib. Ne karıp l̄ım bı̄rarı̄k ped okok ḡi lak n̄ıñ ak, kau n̄ıbep ak ḡi lak. Apıl, kau tep n̄ıbak d̄ı̄m. ³⁵ Pen tari: ȳıp yuan gek, tap magı̄l n̄ıbı̄m. Ȳıp n̄ıg nen gek, n̄ıg n̄ıbı̄m. Yad karıp l̄ım par okok n̄ıb apen, ȳıp ag d̄ıl dam karıp n̄ıbi ak l̄ı̄pı̄m. ³⁶ Yad walı̄j ma m̄idek, ȳıp walı̄j ak n̄ıbı̄m. Yad tap gek, ȳıp ḡi tep ḡipı̄m. M̄iñ m̄idenek, ȳıp am n̄ıpı̄m,’ agn̄igab.

³⁷ “N̄ıb agen̄igab, bin b̄i tep okok nop pen agn̄igab, ‘B̄i K̄ib. Won akal nep yuan gek tap magı̄l n̄ıbı̄n? Won akal nep n̄ıg nen gek, nep n̄ıg n̄ıbı̄n? ³⁸ Won akal nak b̄i par okok n̄ıb rek apek, nep ag d̄ıl dam karıp cın ak l̄ı̄pı̄n? Won akal nak walı̄j ma m̄idek, nep walı̄j

ñibin? ³⁹ Won akal nep tap gak aka nak miñ middenak, nep am niñin? agnigal.

⁴⁰ “Agenigal, Kin ak agnigab, ‘Mam yad yokop alap gi tep giþim ak me, yip gi tep giþim,’ agnigab. ⁴¹ Kirop niþ agil, bin bi ñinmagiþ anjidakken piþ kid ne middenigal okok, kirop agnigab, ‘God niþbep niñil gos timel niñeb. Ne Seten nop abe, Seten ejol ne okok abe, kirop yur gek niñig gi midelan, agil, kau mab ke yineb alap gi lak. Niþbi bin bi timel, yur kib diñigabim okok, yip kiriþ giþ, mab ke yineb kau niþbak amniñ. ⁴² Tari giñig: yip yuan gek, tap magiþ ma niþbek. Yip niig nen gek, niig ma niþbek. ⁴³ Yad par okok niþ apen, yip ag dþl dam karip niþbi ak ma liþek. Yad walij ma midek, yip walij ma niþbek. Yad tap gak niñ ak, yip ap niñil gi tep ma giþek,’ agnigab.

⁴⁴ “Agenigab, kiri nop pen agnigal, ‘Bi Kib. Niñ akal nak yuan middenak, tap magiþ ma niñok? Niñ akal nep niig nen gek, niig ma niñok? Niñ akal nak par okok niþ apek, nep ma ag diñok? Niñ akal nak walij ma midek, nep ma niñok? Niñ akal nep tap gak aka miñ middenak, nep am niñil gi tep ma giþok?’ agnigal.

⁴⁵ “Niþ agnigal, Kin ak kirop pen agnigab, ‘Yad niþbep niñil agebin, niþbi mam yad yokop alap gi tep ma giþim ak me, yip ak rek nep gi tep ma giþim,’ agnigab. ⁴⁶ Niþ agil, kirop ag yokek amiþ, per nep yur gek niñig gi middenigabal kau ak amniðabal; pen bin bi tep ne okok agek, kiri amiþ, per nep per nep komiñ middep karip lim siñak amniðabal,’ agak.

26

Jisas nop titi giþi ñag pak lin, agil,

kapkap ag niñlak

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Jisas minim niþbak agil, bi ne akniþ umiðgan alan okok kirop agak, ² “Niþbi niþim, niñ omal midil, Pasopa niñin kib ak miñi, agil, ap mogim giþ yokop middenigal. Pen kiri niig giþ ap mogim giþ, yip Bi Ni ne ak, di gapman bi kib okok kirop niil agnigal, ‘Nop mab bak alan ñag pak liþ,’ agnigal,” agak.

³ Pen God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi minim di biþlokep okok abe, apil bi God nop tap sobok gep bi kib yip Kaiapas karip kib ne ak ap mogim giþ, ⁴ Jisas nop titi giþ, kapkap di ciþi liþ, ñag pak liñigabin, agil, minim ag li midelak. ⁵ Pen kiri aglak, “Pasopa tap fiñeb yokop middep niñ aul, ciñ niig gon, bin bi konjai nep midebal siñ aul pen pen giñimel rek liþ. Niþ ak, miñi kiriþ giþ, niñ alap nop ñag pak liþ,” aglak.

Bin alap Jisas nabic cög nop wel li ñak

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶⁻⁷ Jisas karip tiriþ tiron Betani am midil, Saimon bi soi sapeb ned lak ak karip ne ak am biþig giþ tap niþbel. Tap niþbel niñig giþ, bin alap wel ki tep owep, mani kib taupal ak, barol sek dapil, Jisas nabic cög ar alan son gak. ⁸⁻⁹ Son gek, Jisas bi ne okok niñel, ciþur kirop ak timel gek, aglak, “Wel niþbak damil mani kib dil, bin bi tap ma mideb okok kirop niþrek ak, pen tari giñig niig giþ yokop son giþ?” aglak.

¹⁰ Minim niþbak agelak, Jisas ke niñil, kirop agak, “Bin niþaul ne yip gi tep yip giþ ak, tari giñig niþ agebiñ? ¹¹ Bin bi tap ma mideb okok eip per middenigabin. ¹² Bin bi kimele, ciþ tigel giñig, wel li niil dam tigel giþpal. Yip

tigel gînig gebal ak me, ne wel nîbak mîb gon yîp li ñîb. ¹³ Pen yad nîbep nîjîd agebin, kîsen karîp lîm wagîn aul ke tîgon tîgon magîsek, mînim tep yad ak aglîg gi, bin nîbaul nîg gosîp ak kesim dîlîg gi, gak nîbak saköl ma gînîgal,” agak.

*Judas Jisas nop mîmîg nîjîak
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)*

¹⁴⁻¹⁵ Ñîn nîbak, Jisas bî ne Judas Iskariot, Jisas nop kain gi dam ñen, ñag pak lîlan, agîl, God nop tap sobok gep bî kîb okok kîrop agnîg amnak. Amîl agak, “Yad Jisas nop kain gi dapîl nîbep ñînîgain ak, yîp pen tap tari ñînîgabîm?” agak. Agek, nop silpa magîl ñîn juîl nokîm alap adîk gi dam aknîb wajrem alanj (30) ñîlak. ¹⁶ Ñelak, Judas ne, “Yad titi gîl Jisas nop mîmîg gen, nop dî cîcî lîl dad amnîlanj,” agîl, gos ak nîj mîdek.

Jisas bî ne okok eip Pasopa tap ñîjîlak

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13,21-23; Jon 13:21-30)

¹⁷ Kîsen tap ñîneb kîb Bred Yîs Ma Mîdeb agölîgîpal ñîn ak wagîn gek, ñîn sabdañ ak nep, bî ne okok Jisas mîdek sînjâk apîl aglak, “Pasopa sipsip ñîlik pak ñînîgabîn ñîn ak ulep mîdeb. Nîb ak, cîn karîp akal amîl tap ñînîgabîn okok gi li tep gîn?” aglak. ¹⁸ Agelak, kîrop agak, “Nîbi taun kîb ak amîl, bî alap mîdeb sînjâk karîp ne amîl nop agnîmîb, ‘Mînim ag ñeb bî agîp, “Ñîn yad ak ulep mîdeb ak me, bî yad okok eip kaj sipsip ñîlik pak dagîl ñînîgabîn karîp nak ak,” agîp,’ agnîmîb,” agak.

¹⁹ Jisas nîb agek, bî ne okok agak rek nîjîl, amîl kaj sipsip nîbak karîp nîbak pak dagîl, gi li tep gelak. ²⁰ Dîgep won ak, bî ne aknîb umîgan alanj okok eip bîsîg gîl, ²¹ tap nîblîg gi agak, “Yad nîbep

nîjîd agebin, nîbi bî alap yîp kain gi dam amnîgab,” agak.

²² Agek, bî ne okok gos par lîl, nokîm nokîm nop ag nîjîlig gi aglak, “Bî Kîb! Yîp ageban aka?” aglak.

²³ Agelak, agak, “Bî yad eip kînañ mîgan nokîm tap ñîbobîr aul, yîp kain gi dam amnîgab.

²⁴ God Mînim ak bîrarîk nep ñu kîl tîkîl aglak rek, yîp kain gi damîl, ñag pak lel kîmnîgain ak, pen bî yîp kain gi dam amnîgab ak, God bî nîbak nop gi tîmel gînîgab. Nonîm nop ma tîk dop-kop ak tep. Pen tîk dapek, mîdlîg gi nîg gînîgab ak, kîsen yur kîb yîb dînîgab,” agak.

²⁵ Agek, bî ne Judas, nop kain gînîg gak bî nîbak agak, “Mînim ag ñeb bî. Yîp ma ageban aŋ?” agak. Agek, agak, “Me nep agebin,” agak.

Jisas bî ne okok kîrop bred ñîg wain ñîak

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)

²⁶ Tap ñîb mîdlîg gi, Jisas bred dîl, God nop tep agîl, tî panjîl, bî ne okok kîrop ñîlîg gi agak, “Nîbi dî ñînîm. Ak mîb gon yad,” agak.

²⁷ Nîb agîl, ñîg wain kap ak, ak rek nep dîl, God nop tep agîl, kîrop ñîlîg gi agak, “Nîbi magîsek ñînîm. ²⁸ Ak lakañ yad son gi yonîgab ak. Son gi yapek, God bîrarîk okok agak mînim ak kîlîs gek amnîgab. Son gi yapek, bin bî konjai nep tap si tap tîmel gi pal okok, God nîjîl kîrig gînîgab,” agak.

²⁹ Nîb agîl agak, “Yad nîbep agebin, ñîg wain aul miñi ognap sek ma ñînîgab. Kîsen, God bin bî dîl seb kab ar alanj sînjâk kod mîdenîgab ñîn ak nep, yad nîbep eip ñîg wain kîsen ñînîgab,” agak. ³⁰ Nîb agîl, bî ne okok eip God yîb dap raneb kîmep alap aglîg gi, Olip Dîm amnîlak.

*Jisas Pita nop agak, "Jisas nop ma n̄ipin, agn̄igaban," agak
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)*

³¹ Jisas agak, "God M̄inim ak ūnu k̄ıl t̄k̄ıl aglak,
Yad b̄i kaj sipsip mīkep ak nop pak len,
kaj sipsip ne okok magilsek p̄irik gī amn̄igal,' aglak.

Aglak n̄ibak me, m̄idek k̄ıslım nab eyan n̄ibi magilsek yip k̄ırıg gī, p̄irik gī amn̄igabim. ³² Pen yad k̄ımlı warıkıl, karıp l̄ım Galili ned amenigain, n̄ibi sain n̄inigabim," agak.

³³ Agek, Pita agak, "B̄i magilsek nep k̄ırıg gī, k̄ıd ūn̄imel rek l̄ip, pen yad n̄ig ma ḡinigain," agak.

³⁴ Agek, Jisas pen agak, "Yad nep m̄inim n̄ijid agebin, k̄ıslım nab eyan k̄ılokıl s̄ık ma agn̄igab won ak, 'Jisas nop ma n̄ipin,' agil, yip omal nokim agn̄igan," agak.

³⁵ Agek, Pita k̄ılıs yip gī agak, "Yip ūn̄ag pak l̄inig, ūn̄ag pak l̄inigal ak pen, 'Jisas b̄i yad mer,' agil ma agn̄igain," agak. Jisas b̄i ne magilsek ak rek nep Pita agak rek nep aglak.

*Jisas God nop sobok gī m̄idek
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Jisas b̄i ne okok eip mab wög dai Getsemani amil, b̄i ne ognap k̄rop agak, "N̄ibi s̄ıñaul b̄isig m̄idenimib. Yad s̄ıñ adan amil, Bapi nop sobok ḡılıg gī m̄idenigain," agak. ³⁷ N̄ib agil, Pita eip, Sebedi n̄i ne omal Jems Jon eip k̄rop poj d̄ıl amnak. Amlıg gī, Jisas ne gos par l̄ılıg gī, ³⁸ k̄rop yakam agak, "M̄idmagil yip ak piñiñil ūn̄il nep l̄ip ak, k̄ımn̄im rek l̄ip. N̄ibi s̄ıñaul m̄idil, yip kod m̄idenimib," agak.

³⁹ N̄ib agil, k̄rop n̄ib s̄ıñak ag l̄il, ne yokop ulep ped s̄ıñak amil, k̄ıbor k̄ıyan gī, milik dai ak di l̄ım eyan l̄il, God nop sobok gī agak, "Bapi, tap yip ḡinig geb n̄ibak, mer

agn̄ig, mer agn̄imın. Pen yad gos n̄ipin ar ak ma ḡinimın; gos nak ke n̄ipan ar ak rek ḡinimın," agak.

⁴⁰ N̄ib agil, adik gī apil n̄ijak, b̄i ne okok w̄isın k̄inelak. Jisas Pita nop agak, "N̄ibi aua nokim alap nep yip ma kod m̄idebim ar? ⁴¹ Tap t̄mel ḡijin rek l̄ip, agil, God nop sobok ḡılıg gī m̄idenimib. Gos n̄ibi ak ḡinimib rek l̄ip ak pen m̄ib goj ak nep masos ḡip," agak.

⁴² Jisas n̄ib agil, kauyan am Nap nop sobok gī agak, "Tap yip ḡinig geb yur d̄inig gebin ak, k̄ırıg gep rek ma m̄ideb ak, abramek gañ; gos nak ke n̄ipan ar ak rek ḡinimın," agak. ⁴³ N̄ib agil, kauyan adik gī apil n̄ijak, b̄i ne okok udin ma n̄ij m̄idelak; w̄isın k̄inelak.

⁴⁴ Pen ne adik gī amil, Nap nop ned sobok gak rek nep, kauyan sobok gī, ⁴⁵ adik gī apil, b̄i ne okok k̄rop agak, "N̄ibi masos gek, k̄in m̄idebim ar? B̄i ogn̄il, n̄ijim! B̄i yip kain gī, B̄i ūn̄i ne b̄i tap si tap t̄mel ḡipal okok k̄rop ūn̄ig geb. ⁴⁶ Warıkem amnin! N̄ijim! B̄i kain ḡip b̄i apeb aul," agak.

Judas Jisas nop kain gī dad amnak

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Jisas minim agek n̄ijlig gī, b̄i ne akn̄ib umıgan alan alap, Judas, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ıb okok abe, b̄i minim t̄ig bilocep okok abe, nop aglak rek, b̄i k̄iri konjai nep d̄ıl apjakak. K̄iri tu par k̄ıd ognap, yir pakep ognap d̄ıl, olak. ⁴⁸ Judas ned k̄rop ag l̄il agak, "Yad b̄i alap nop am ag wasu d̄ıl, di bom s̄ılokıl, milik ūn̄ibenim ak, b̄i me ak, agil, nop di cici l̄inimib," agak. ⁴⁹ Pen Judas ne Jisas m̄idek s̄ıñak kasek nep apjakıl, "Minim ag ūn̄eb b̄i, nak m̄ideban?" agil, nop milik ūn̄jak.

50 Nıg gek, Jisas agak, “Bı aul. Tap gınig geban ak kasek gan!” agak.

Agek, bı Judas eip olak okok Jisas nop dı cıcı lıłak. ⁵¹ Jisas dı cıcı lel niňlıg gi, Jisas bı ne alap tu par kıd ne ak lıp gi dıl, bı God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak wög nop goligip bı ak, nop tımid pıs kıd ak pıs nep tıb gi rık yokak. ⁵² Nıg gek, Jisas nop agak, “Tu par kıd dıpan ak adık gi lıgek mıgan eyan yokek yowanj. Bin bı tu par kıd dıl pen pen gınigal okok, ar nıbak nep kımnıgal. ⁵³ Yad ‘Bapi ake!’ agebnep, ne kasek nep ejol yakam ke ke aknıb umıgan alanj rek ag yokek, apıl yıp kod mıdeblap. ⁵⁴ Pen bırarık nep God Mınım ak ſınu kıl tıkił, yıp nıb nıb gıl kımnıgab aglak ak me, nıg gınimıñ. Yad ar alap ke genıgain ak, yıpıd gıl ma gınigab,” agak.

55 Pen bı nop dıniç olak nıb okok kırop agak, “Yad per am God sobok gep karıp ak bısig mıdıl, bin bı okok kırop mınım ag ſıbin ak pen yıp ma dıpım. Mıñi pen, tu par kıd sek, yır pakep sek dapił, bı tap si dep rek ak yıp dıniç opım. ⁵⁶ Nıbi gebım nıbak, God mınım agep bı okok God Mınım ſınu kıl tıkił aglak rek nep gebım,” agak.

Pen won nıbak, Jisas bı ne okok magılseк nop kırıg gıl pırık gi amníłak.

Juda Kansol Kıb bı okok Jisas nop mınım kıb aglak

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

57 Pen God lo mınım ag ſıeb bı okok abe, bı mınım tıg bılokep okok abe, ap mogım gi mıdelak bı Kaiapas God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak karıp ne sıňak me, Jisas nop dı cıcı lıł, dam karıp nıbak amníłak.

58 Pen Pita ne kısen kısen amıł, karıp söñ ar ak mıdıl, God sobok gep karıp polisman okok eip bısig

gıl, tari rek gınigal agıl, nıñ mıdeк.

59 Bı God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, Juda Kansol kıb bı okok abe aglak, “Cır bı mınım esek agep bı ognap kırop ag nıñon, kırı mınım ognap agel, yıpıd gıl mıdeк, mınım jıj me ak, agıl, Jisas nop ſıag pak lıñ,” aglak. ⁶⁰ Nıb aglak ak pen mınım nıbak ke ke amek, Jisas nop ſıag pak lep wagıñ alap ma mıdeк.

Nıg gak ak pen kısen bı omal apıl agrek, ⁶¹ “Bı nıbaul agak, ‘Yad God sobok gep karıp ak tıpañ yokıl, mıdak ſıñ omal nokım kauyan gi lıniçain,’ agak,” agrek.

⁶² Nıb agerek, God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak Jisas nop agak, “Mınım nep agebir ak, nak pen alap ma agnigan ar?” agak.

⁶³ Agek, Jisas pen mınım alap ma agak. Nıg gek, bı God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak agak,

“Mıñi mınım kıb agnıg mıdobın aul, mınım tom ma agnımın. God per komıñ mıdeб ak, ak rek nep nıñ mıdeб. Nıb ak, cınop yıpıd gıl agnımin: nak Mesaia ak, God Nı ne aka mer?” agak. ⁶⁴ Agek, Jisas pen agak, “Me nak ageban ak. Pen nıbi magılseк nıñım! Yad nıbep agebin, yad Bı Kıb kılıs ke sek ak ſınmagıl yıpıd pıs ar ne mıdıl, seb bad ar sıňak amıł, lım dai wagıñ aul apenıgain ak nıñıgabım,” agak.

65 Jisas nıb agek, bı God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak, walij ne okok ke tıg bıltıli gılıg gi agak, “Ne God yıb ak tıb juosıp nıpım! Nıb ak, bin bı ognap kırop ma ag nıñıgabın. Ne gi tımel gıp ak mıseñ agıp me ak. ⁶⁶ Aka nıbi gos tari nınebım?” agak. Agek, kırı pen aglak, “Me agıp me ak; ne kımañ nokım,” aglak.

67 Nıb agıl, mılık jo mılık nop ak kıñık ſıag ſıılıg gi, paklıg gi, gılak. Ognap Jisas nölep won ne pırau

karık nı̄l, m̄ikem ne okok paklıg gī, ⁶⁸ aglak, “Nak Mesaia ak, b̄i an nep pakeb ak, c̄inop agek nı̄n̄in,” aglak.

*Pita, “Jisas nop ma nı̄pin,” agak
(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62;
Jon 18:15-18,25-27)*

⁶⁹ Pen Pita m̄in̄im k̄ib agep karıp m̄is ar eyaŋ b̄isig m̄idek ak me, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib ak nop wōg goligip pai alap apil, nop agak, “Nak Jisas b̄i Galili n̄ib ak eip m̄idesir,” agak.

⁷⁰ Agek, Pita bin b̄i okok magīsek nı̄n̄i m̄idel nı̄n̄lig gī, agak, “M̄in̄im nak ageban ak adi ma nı̄pin,” agak. ⁷¹ N̄ib agīl, warikil, am k̄ijon wagin s̄ı̄n̄ak m̄idek nı̄n̄lig gī, bin karıp n̄ibak wōg goligip alap apil, Pita nop nı̄n̄il, bin b̄i m̄idelak okok k̄irop agak, “B̄i aul ne b̄i Jisas Nasaret n̄ib ak eip m̄iderek nı̄pin,” agak. ⁷² Agek, Pita we n̄il agak, “Yad nı̄n̄id ȳib agebin, b̄i agebīm n̄ibak adi ma nı̄pin,” agak.

⁷³ S̄ı̄kol magīl alap m̄idil, bin b̄i Pita eip jak m̄idelak okok nop aglak, “Nı̄n̄id nep agobin. Nak b̄i k̄iri alap. Meg m̄igan k̄iri agebal rek, nak abe ak rek nep ageban,” aglak.

⁷⁴ Agelak, Pita pak bleble gīl agak, “Yad n̄ibep nı̄n̄id ȳib agebin. Mer ak, God ȳip yur mab n̄in̄im̄in̄ tep. Bī n̄ibi agebīm n̄ibak adi ma nı̄pin!” agak. N̄ib agek nı̄n̄lig gī, dai k̄ilokil ak gaul gak. ⁷⁵ K̄ilokil ak gaul gek, Pita Jisas m̄in̄im nop ned agak n̄ibak gos nı̄n̄il, gos par nı̄n̄ak. Tari ḡin̄ig: Jisas ned agak, “K̄ilokil gaul ma ḡin̄igab won ak, Jisas nop ma nı̄pin,” agīl, ȳij omal nokim agn̄igan,” agak. Gos n̄ibak nı̄n̄il me, gos par nı̄n̄il, m̄is amil, sil k̄ib agak.

58
27
*Jisas nop dam gapna Pailot nop
n̄ilak
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon
18:28-32)*

¹ Karıp k̄isen t̄ikak nı̄n̄il, God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i m̄in̄im t̄ig b̄ilocep okok abe, m̄in̄im ag nı̄n̄ ag nı̄n̄ gīl, m̄in̄im ag ar nokim l̄il, Jisas nop n̄ag pak l̄in, aglak. ² N̄ib ak, Jisas nop nag l̄il, damil gapman b̄i k̄ib gapna Pailot nop n̄ilak.

*Judas m̄iñ nı̄n̄ak
(Apo 1:18-19)*

³ Pen Jisas nop m̄in̄im k̄ib agīl, n̄ag pak l̄in̄ig gelak nı̄n̄il, Judas, tari ḡin̄ig Jisas nop m̄im̄ig nı̄pin, agīl, kab magīl dak ak, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i m̄in̄im t̄ig b̄ilocep okok abe, k̄irop ju dam n̄in̄im, agīl, God sobok gep karıp ak amnak. ⁴ Amil, kab magīl n̄ib okok k̄irop n̄ilig gī agak, “Jisas gī t̄im̄el ma gīp ak pen yad nop m̄im̄ig nı̄pin ak, m̄idak k̄im̄n̄igab. N̄ib ak, yad tap si tap t̄im̄el gīpin,” agak. Agek, k̄iri aglak, “Ak tap c̄in̄ mer. Nak ke nep n̄ig gīpan,” aglak. ⁵ Agelak, Judas kab magīl n̄ilak n̄ibak God sobok gep karıp m̄igan ak d̄i yokil, amil m̄iñ nı̄n̄ak.

⁶ B̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok, kab magīl n̄ibak dil aglak, “Kab magīl n̄ibaul, b̄i n̄ag pak l̄in, agīl, m̄im̄ig ḡin̄ok ak me, God nop nı̄n̄in̄ rek ma l̄ip,” aglak. ⁷ N̄ib agīl, m̄in̄im ag nı̄n̄ ag nı̄n̄ gīl aglak, “B̄i par okok n̄ib apil k̄im̄el, dam t̄igel gījin ak, l̄im dai m̄igan alap tauil t̄igel gīn,” agīl, am b̄i alap makjak dil tin c̄ög goligip l̄im dai m̄igan n̄ibak taulak. ⁸ L̄im dai m̄igan n̄ibak, m̄im̄ig piñil n̄ilak kab magīl ak d̄i taulak ak me, k̄isen bin b̄i l̄im dai m̄igan n̄ibak, ȳib “L̄im M̄igan Lakañ Sek” aglak. M̄iñi ak rek nep l̄im dai m̄igan n̄ibak, ȳib “L̄im M̄igan Lakañ Sek” apal.

⁹ Pen kiri l̄im dai taulak n̄ibak, b̄i God m̄in̄im agep Jeremaia ned agil ūu k̄il t̄ikak rek nep ḡilak. Ne God M̄in̄im ak dai alap ūu k̄il t̄ikil agak, “K̄tri kab magil silpa ūn̄in juil nokim alap adik gi dam akiñb wajrem alan (30) ak, Juda b̄i aglak kab magil ak yig damil,¹⁰ b̄i makjak d̄il tin cög goligip l̄im dai miñan n̄ibak taulak. B̄i K̄ib yip agak rek nep ḡilak,” agak.

*Gapna Pailot Jisas nop ag n̄ijak
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)*

¹¹ Jisas nop damil, gapman b̄i k̄ib Pailot midék s̄in̄jak amel n̄ijlig gi, gapna Pailot Jisas nop agak, “Nak Juda kai kin̄ k̄ib k̄iri midéban aka?” agak. Agek, Jisas pen agak, “Me nak ageban me ak,” agak. ¹² Pen b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i m̄in̄im t̄ig bilocep okok abe, nop m̄in̄im ognap agelak, ne pen m̄in̄im alap ma agak. ¹³ N̄ig gek, gapman b̄i k̄ib Pailot nop agak, “M̄in̄im pen pen agil, m̄in̄im ke ke agebal ak, nak ma niñpan ar?” agak. ¹⁴ Agek, Jisas m̄in̄im pen alap ma agek, Pailot gos par yib n̄ijak.

*Juda bin b̄i okok, Jisas nop ñag pak l̄im, aglak
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)*

¹⁵⁻¹⁹ Pen Pailot ne b̄i k̄ib m̄in̄im t̄ig bilocep sea ar ak b̄isig midék n̄ijlig gi, bine m̄in̄im alap agek, apek agak, “Yad midarik nep kisl̄im eyan wiñin n̄ipin, b̄i m̄in̄im k̄ib ageban b̄i ak b̄i tep. Nop m̄in̄im k̄ilis ma agnim. Yad wiñin n̄ipin n̄ibak, gos par yib n̄ijebin,” agak. Pen Pailot gos ne ke okok nep n̄ijak, Jisas tap timel alap ma gak; b̄i k̄ib okok nep nop n̄ijel milik yowip dopal. N̄ib ak, yad titi gił, nop ag yoken amnan, agil, gos ak n̄ijak.

Pen Rom gapna b̄i k̄ib ak per mi nokim nokim Juda kai Pasopa

ñin k̄ib ak, k̄irob bi nagiman k̄iri ke ag n̄ijoligip ak, yokop wiñib yokoligip. Ñin n̄ibak, b̄i timel yib alap miñ midék; yib ne ak Barabas. Bin bi konai nep ap mogim gelak okok, Pailot k̄irob agak, “N̄ibep bi akal yokop ag yoknim? Jisas, Mesaia apal bi ak aka Barabas nop ag yoknim?” agak. ²⁰ Agek, b̄i God nop tap sobok gep bi k̄ib okok abe, b̄i m̄in̄im t̄ig bilocep okok abe, bin bi konai midelak okok k̄irob aglak, “N̄ibi Pailot nop agem, ne Barabas nop wiñib yokil, Jisas nop ñag pak linim,” aglak.

²¹ Pen Pailot bin bi ap mogim gi midelak okok k̄irob agak, “Bi omal aul, bi an nop wiñib yoknim?” agak. Agek, k̄iri pen aglak, “Barabas nop wiñib yokan,” aglak.

²² Agelak, Pailot agak, “N̄ib agebim ak, Jisas Mesaia ak apal ak, nop tari ginim?” agak.

Agek, k̄iri magilsek aglak, “Nop mab bak alaŋ ñag pak liŋan!” aglak.

²³ Agelak, Pailot agak, “Pen tari? Ne tap tari tap gi timel gi?” agak. Agek, m̄in̄im agak ak ma niñil, m̄in̄im dap ranil aglak, “Nop mab bak alaŋ ñag pak liŋan!” aglak.

²⁴ Agelak, Pailot gos n̄ijak, m̄in̄im yad ma dinigal; pen m̄in̄im ognap sek k̄irob ag ñen, pen pen paknimel rek līp, ag gos n̄ijak. N̄ig gos niñil, bin bi okok udin yirik ar k̄iri s̄in̄jak, ñig dil ñinmagil kid ne ñig li yoklig gi, k̄irob agak, “Bi nibaugh nop ñag pak linig gebim ak, m̄in̄im n̄ibak yip ma onigab; niñepe ke adik gi niñigab,” agak.

²⁵ Agek, bin bi okok magilsek aglak, “Ak cīp k̄imig ciñi ke! Lakañ ne ciñop apil, ñi ciñ okok amniñab! M̄in̄im n̄ibak, ciñ abe, ñi pai ciñ okok abe onigabl!” aglak.

²⁶ N̄ib agelak, Pailot k̄irob Barabas nop wiñib yokil, Jisas nop

ami b̄i ne okok ŋak niŋjil kiri nag d̄i Jisas paklak. N̄ig gel, Pailot ne Jisas nop mab bak alaŋ ŋag pak l̄ilaŋ, agił, ami b̄i ne okok k̄rop ŋak.

*Ami b̄i okok Jisas nop ag julak
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

²⁷ Gapna Pailot ami b̄i ne okok Jisas nop d̄il, dam karip k̄ib kiri ak amil, ami b̄i yokop okok k̄rop magilek s̄ik agel, ²⁸ ap mogim ḡil, walij nop ak t̄ig juil, walij sapai, b̄i k̄ib ȳbal rek alap dapil, nop ȳim ŋilak. ²⁹ Ȳim ŋil, nag ſu ſu sek okok dapil, kin̄ kai tol ḡipal rek usajil bad alap ḡil, nop tol ḡi ŋil, b̄i k̄ib okok ȳir d̄ipal, agił, gamil par alap d̄i Jisas nop niŋmagil ȳipid k̄id ne ak ŋil, apil nop kogim ȳimil, ag julig ḡi aglak, “B̄i k̄ib nak apeban? Juda kai kin̄ kiri nak apeban?” aglak. ³⁰ N̄ib agił, nop kiñik ŋagil, gamil par n̄ibak ju d̄il, nop nabic cög ar alaŋ paklak.

³¹ Pen Jisas nop n̄ig ḡil ag juil, walij sapai nop ȳim ŋilak ak t̄ig ju yokil, walij ne ke ȳim ŋil, nop mab bak alaŋ ŋag pak l̄inig, ponjed d̄i dad amniłak.

*Jisas nop mab bak alaŋ ŋag pak l̄ilak
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;
Jon 19:17-27)*

³² Kanib nab okok amlig gi niŋlak, Sairini taun n̄ib b̄i alap apek. Ȳib ne ak Saimon. Nop nabij pakil, kiliş ḡil aglak, “Jisas nop ŋag pak l̄inigabin mab kros aul dad nonj,” aglak. ³³ Agel, ne diliç ḡi, karip l̄im Golgota d̄im amniłak. Golgota agöliglipal ak minim wagin ak, “C̄ip Nabic Cög Tiŋil.”

³⁴ Pen d̄im n̄ibak amjakil, ami b̄i okok ŋig wain d̄il, ŋig siłek alap d̄il, sek t̄ig adik madik ḡil, Jisas nop ŋelak, pen ne ŋib niŋjil k̄rig gak. ³⁵ Jisas nop mab bak alaŋ ŋag pak l̄il, walij nop okok nonim l̄i ke ke dinig, sadu rek ḡil d̄ilak. ³⁶ N̄ig

ḡil, Jisas nop mab bak alaŋ ŋag pak l̄ilak wagin siŋak biſig ḡil, kod niŋ midelak.

³⁷ Jisas nop ŋag pak l̄il, mab bak alaŋ ſu k̄il t̄iklak:

**BI AUL JISAS, JUDA KAI KIN̄ KIRI
ME AUL.**

³⁸ Pen Jisas nop ŋag pak l̄il, b̄i tap si dep omal, alap piſ k̄id, alap piſ k̄id, ŋag pak l̄ilak. ³⁹⁻⁴⁰ Bin b̄i kanib n̄ibak ar ap ran ap yap gelak okok, k̄imig cög gor mar ḡil, nop ag juil aglak, “Nak God Ńi ne rek! God sobok gep karip ak t̄ig wal gi yokil, ŋin̄ omal nokim kauyan gi l̄inigan ak me, mab kros bak alaŋ k̄irig ḡil yapek c̄in niŋin!” aglak.

⁴¹ B̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok, b̄i lo miňim ag ŋeb b̄i okok, b̄i miňim t̄ig bilocep okok, kiri ak rek nep nop ag juil aglak,

⁴² “Bin b̄i ognap k̄rop gosip komiŋ ambal, pen ne ke n̄ig giňim reňrek ma lip. Isrel Kin̄ k̄ib c̄in ak, mab kros bak alaŋ k̄irig ḡil, l̄im wagin aul yapek, niŋid agip, agił, nop niŋ din. ⁴³ Ne God nop niŋ d̄il agip, ‘Yad God Ńi ne,’ agip. God ne ke ak rek nep gos niŋenigab ak, miňi apil, nop d̄i komiŋ yokan,” aglak. ⁴⁴ B̄i tap si dep Jisas eip ŋag pak l̄ilak b̄i omal, kiri ak rek nep, nop miňim timel n̄ibak rek nep agrek.

*Jisas k̄imak
(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;
Jon 19:28-30)*

⁴⁵ Ńin n̄ibak pił nab epel won ak, k̄islim apil, mid damil, pił kim gak won ak kauyan melik gak.

⁴⁶ Pił kim gak won ak, Jisas s̄ik k̄ib agił agak, “Eli, Eli, lama sabaktani,” agak. Agak n̄ibak, “God yad. God yad. Ȳip ti giňig k̄irig gipan?” agak.

⁴⁷ N̄ib agek, bin b̄i ognap ulep n̄ib siŋak midelak okok niŋil aglak, “B̄i n̄ibaul b̄i God miňim agep Ilaija nop s̄ik ageb,” aglak. ⁴⁸ N̄ib agił, b̄i alap am tap dai wiſ sain rek bad alap d̄i dapil, ŋig

wain silek ak tauil, gamil par alap dıl, kabis ūagil, ūen ūnjan agil, ūnak.

⁴⁹ Nig gil ūnek, bi ognap aglak, "Kirigan! Kapkap niñ midon. Ilaija apil, nop di komiñ yoknigab aka?" aglak. ⁵⁰ Pen Jisas kauyan siñ kib agil, kaun ne God nop ūnak.

⁵¹ Won nibak nep, walij par kib God sobok gep karip ūnluk migan eyan, kijon pak pilin gilak ak, nab eyan pak bil bil gil pis kid ke pis kid ke amnak. Nig gek niñlig git, monmon dıl, kab okok pawikil, ⁵² cip kab migan tigel gil pak pilin gilak okok, migan yikil, God bin bi siñ ne ned kimlak tigel gilak okok, konjai nep gek, kauyan wariklak. ⁵³ Warikil, kab migan okok kirig git söñ amil, Jisas warikak ūn ak kiri taun kib tid Jerusalem amelak, bin bi konjai nep krop misen lel misen niñlak.

⁵⁴ Pen monmon dıl, tari tari gak ak niñil, ami bi kib ak abe, bi ne okok eip midelak okok abe, kiri jel gek pirkil, midmagil kiri amek niñlig git, kiri aglak, "Yaye! Bi aul ne God Ni ne niñid yib!" aglak. ⁵⁵ Pen bin konjai nep apil, ke ke siñjak midil, niñ midelak. Bin nib okok Jisas nop git ūning Galili nib olak. ⁵⁶ Bin midelak nib okok alap Maria Magdala ak, alap Jems eip Josep eip nonim Maria ak, alap Sebedi ūne omal nonim ak.

Josep ne Jisas miñ gon dam kab migan alap tigel gak

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷⁻⁵⁸ Bi gep yib alap, Josep, Arimatis taun nib ak, ne Jisas bi ne alap midelak. Bi nibak, Jisas kimib niñil, digep digep won ak apil, gapna Pailot nop, Jisas miñ gon ak dinim aka agek, Pailot yau agil, bi ne okok krop agek, Josep nop ūnak. ⁵⁹ Jisas miñ gon ne ak Josep nop ūnel, ne walij tid tep alap dıl, cip se par ak magilsek kom silok

yokil, ⁶⁰ dam kab migan kisen nep alap, yipe tigel ginagal, agil, piñil jirik lilak migan ak tigel gil, kab salai kib alap di go ga git dam kijon pilin gil amnak.

⁶¹ Bin omal miderek, bin alap Maria Magdala, bin alap Maria alap. Bin Maria omal apil niñ miderek niñlig git, Josep nig git tigel gak.

Ami bi okok cip se tigel gilak kab migan ak kod midelak

⁶² Jisas kimik tigel gilak ūn nibak, God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi Perisi okok abe, God nop sobok ginig ūn ak tol, agil, tap git dap jin gilak. Pen minnek, God nop sobok ginig ūn kiri ak me, gapman bi kib Pailot midelak siñjak amniłak. ⁶³ Amil aglak, "Bi kib. Bi esek agep nibak agak, 'Yad kimil, ūn omal nokim ak wariknigain,' agak. ⁶⁴ Niñ ak, nak bi ognap agek, ūn omal nokim cip tigel ak kod midenimel. Mer ak, bi ne okok apil, cip se par ak si dıl, bin bi okok krop esek agil agnigal, 'Ne kauyan warikip,' agnigal. Nig gel, Jisas ned minim esek agak ak tap sikkol; kiri kisen minim esek agnigal ak kib yib giñigab," aglak.

⁶⁵ Agelak, Pailot krop agak, "Niñ ak, niñbi ami sikkop bad alap dıl, cip tigel gilak okok amil, gos niñbi ke niñ tep git, cip tigel kab li wös gem, ami bi kod niñ midenimel," agak.

⁶⁶ Agek, Juda bi kib nib okok amil, kijon pilin gilak kab kib ak uren rek git, ami bi bad alap krop agel, kiri nib siñjak kod niñ midelak.

28

Jisas warikak

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Minnek karip tik dam lek niñlig git, bin omal Maria Magdala abe

Maria alap abe kiri amil, Jisas nop tigel gilak siñak niñig amnirek. 2 Won nibak monmon kib yib dek niñlig gi, ejol alap seb kab ar alan nib apil, Jisas nop tigel gil kab salai pilin gilak ak, tig ju bak siñak yokil, ar nibak bisigak. 3 Ejol nibak, miliç dai ne melik melik gilig gi midék. Walij ne ak, tid tep yib ak lak. 4 Pen ami bi niñ midelak okok, nop niñil, jel gek pirkil, jep jep dil, kimil rek midelak.

5 Pen ejol ak bin omal krop agak, "Ma pirknimir! Yad niñin, niñi mal Jisas mab bak alan ñag pak lilkak ak nop niñ ajebir. 6 Ne siñaul ma mideb. Ned agak rek, midarik nep kauyan warikil amib. Pen niñi apil, nop dam lilkak kau ar ak niñil, 7 kasek amil, bi ne okok krop agnimir, Jisas kauyan warikil Galili ameb. Niñi bi ne amil nop nib okok niñigabim, agnimir. Minim nibak nep nirep ag niñig opin," agak.

8 Nib agek niñil, bin omal pirkrek ak pen miñ miñ gilig gi, cip tigel nibak kasek krig gil, bi ne okok krop agnig kasek amnirek. 9 Kanib nab okok amerek niñig gi, Jisas krop mal nabij pakil agak, "Niñi midebir?" agak. Akek, kiri mal ap kogim yimil, tob ne di wos gil, yib ne ak ager ar amnak. 10 Jisas krop mal agak, "Ma pirknimir! Niñi amil mam sikop yad okok krop agnimir, 'Galili amil Jisas nop niñigabim,' agnimir," agak.

Ami bi okok am Jisas tikjakip minim ak aglak

11 Bin omal, kanib nab okok amer niñig gi, ami bi niñ midelak okok ognap, taun kib wari miñan eyan amil, bi God nop tap sobok gep bi kib okok krop, tari tari gak nibak magilek ag nilak.

12 Ag ñelak, bi God nop tap sobok gep bi kib okok amil, bi minim

tig bilocep eip minim ag ar nokim lili, ami bi nib okok krop mani kib nil aglak, 13 "Niñi minim aul nep agnimib, 'Kislím nab eyan wiñin kinosin won ak, bi ne okok apil, cip se par ak si dad ambal, agnimib. 14 Nib agem, gapna Pailot minim nibak niñigab ak, cin nop eip agon, nibep miker ognap ma niñigab," aglak.

15 Nib agel, ami bi okok mani nibak dil, amil Juda bi kib nib okok aglak rek nep gilak. Kiri esek agil, Jisas cip se par ne ak, bi ne okok si di ambal, agelak minim ak, miñi Juda bin bi okok minim esek nibak nep aglig gi nep midelak.

*Bi ne okok Jisas nop niñilak
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49;
Jon 20:19-23)*

16 Jisas bi ne akniñ agip alan okok Galili amil, Jisas ned agak dim ak amnilak. 17 Kiri amil, Jisas nop niñil, yib ne agel ar amnak. Pen bi ne ognap niñil sidol gil aglak, "Ak Jisas aka bi akniñ ke?" aglak.

18 Pen Jisas man siñak apil, krop agak, "Bapi yip agek, karip lim seb kab ar alan siñak abe, lim dai wagin aul abe, yad magilek kod midebin. 19 Nib ak, niñi karip lim okok magilek tigon tigon amil, bin bi ke ke okok magilek minim tep yad ag ñem, kiri yip niñ dil bin bi yad midil yip kisen ginimel. Niñi nig gil, Bapi ak, Niñi ak, Kaun Siñ ak yib agil, krop niñig pak niñimib. 20 Niñig gil, yad niñep ginimib, agil, minim tari tari ag niñbin ak, niñi ak rek nep minim nibak magilek krop ag niñi tep gem, magilek kisen ginimel. Pen yad niñep niñid yib agebin, yad niñep eip midil, mid damil, miden niñlig gi, lim dai wagin aul kiri niñigab," agak.

Mak

Jisas Krais MİNİM TEP AK MAK NU KIL TIKAK

*Jon Bi Niig Pak Neb ak God
mİNİM ag noligip*

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Jisas Krais, God Niit ne mİNİM tep ak agnig gebin. ² God bırarık nep Niit ne Jisas Krais nop mİNİM agak rek, bi God mİNİM agep Ai-saia, mİNİM nıbak God MİNİM nu kıl tikil agak,
“Niñan! Bi mİNİM yad dad ameb ak, ned ag yoken amil,
kanib nep ak lig gi tep gini gab.

³ Bi nıbak, karip lım bin bi konjai ma midebal,
mİN mab kab nep mideb nab siñak am midil, sık agil agnigab,
‘Bi Kib ak apeb! Kanib mak kilan kyan gi midonimil okok,
dım gol pilis gi midonimil okok, piñil pag tep gini misib,’
agnigab,” agak.

⁴ God mİNİM agep bi nıbak ned nıb agak rek nep me, Jon bi niig pak neb ak amil, karip lım bin bi konjai ma midebilipal, mİN mab kab nep midoligip nab siñak midek niñlig gi, bin bi okok apel, kiroc mİNİM ag nil agoligip, “Tap si tap timel gişim okok, tari gini nig gi pın, agil, kırıg gem, yad nıbep niig pak ñen, God tap si tap timel gişim okok niñil kırıg gini gab,” agoligip. ⁵ Ne nıb agek niñlig gi, bin bi karip lım Judia yokop nıb okok midebak okok abe, Jerusalem bin bi midebak okok abe, kiri magilek mİNİM nop ak niñning amnilak. Amil, tap si tap timel göligipal okok, ag misen lel, Jon kiroc niig Jodan nab siñak niig pak ñak.

⁶ Pen Jon walij ne ak, kaj kamel kas dil gılak walij alap yimil, kaj kau wak sib nag nab siñak pog loligip. Tap niñeb ne ak, jon golbid ak abe, bom niig ak abe nıboligip. ⁷ Ne bin bi okok kiroc agoligip, “Bi yip sain apeb ak, ne yad rek mer; ne bi kib yib, yad bi sikol. Yad nop niñen nabiñ gini gab. Yad amil ulep siñak kogim yimil tob tirip ne ak nag wiśibnim rek ma lip. ⁸ Yad nıbep niig nep pak ñebin ak pen ne apil, nıbep Kaun Siñ ak nep pak niñigab,” agak.

*Jon Jisas nop niig pak ñak
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)*

⁹ Pen niñin alap, Jisas Nasaret taun, karip lım Galili Propins midoligip ak kırıg gıl, Jon midek siñak apek, Jon Jisas nop niig Jodan nab siñak niig pak ñak. ¹⁰ Nop niig pak ñek, Jisas niig gol siñak alan amil niñak, seb kab ar alan pag yikek, God Kaun ak yakır tıbaglem rek, Jisas nop ug gi owak. ¹¹ Niig gıl ug gi apek niñlig gi, mİNİM alap seb kab ar alan siñak nıb apil agak, “Nak Niit midmagil yad yib. Nep niñen, yip tep yib giip,” agak.

*Seten apil Jisas nop neb neb gak
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Pen won nıbak nep, God Kaun ak Jisas nop ag yokek, mİN mab kab nep midoligip nab okok amil, ¹³ niñin akniñ niñin juil omal (40) siñak midek. Nıb okok midek niñlig gi, Seten, “Jisas nop gen, mİNİM yip ak kisen gıl, timel gaj,” agil, apil agoligip. Karip lım midoligip miğan nıbak ke kain tap okok nep midoligip. Pen ejol okok apil, Jisas nop kod midebilipal.

*Jisas God mİNİM tep ak ag ni
midek*

¹⁴ Pen kisen gapman bi kib Herod Jon nop mİN lak niñil Jisas ne karip lım Galili Propins amil, God mİNİM tep ak bin bi okok

kırop ag ñılıg gi agak, ¹⁵ “God bin bi dıl kod middenigab ñin per kod mideligi pim ak, miñi owip! Tap si tap timel gipim ak, tari ginig nig gipin agil kırıg ginimib, God minim tep ak niñid ageb, agil, niñ dinimib,” agak.

*Jisas bi ne omal omal dak
(Mat 4:18-22)*

¹⁶ Jisas Ñig Cöb Galili gol sijak padıklig gi niñak, bi kibsal dep mamıl mal, kibsal dir, agil, uben alap di ñig nab eyan yokıl miderek. Bi mamıl niñ mal yib kiri mal ak, Saimon eip Edru eip. ¹⁷ Jisas kırop mal niñil agak, “Aper, yad eip ajil, yad niñrep mal ag ñi tep gen, bin bi dep bi omal middenigair,” agak. ¹⁸ Jisas agek, niñid ageb agil, dai uben okok kırıg gi, Jisas eip amnirek.

¹⁹ Pen Jisas yokop sıklol won alap amıl niñak, Sebedi ñi ne Jems eip, Jon eip ñig magöb miğan ak midlig gi, uben piç gi rıkkak tam ak, ñag dör gilit gi miderek. ²⁰ Jisas kırop mal niñil agak, “Ñiri mal owir e!” agak. Jisas niñ agek, kiri mamıl mal niñil, nap nop wög gi ñeb bi ognap eip kırop ñig magöb ar sijak kırıg gi, Jisas eip amnirek.

*Kijeki bi alap nop aban ñagak
ak, Jisas ag söy yokak
(Luk 4:31-37)*

²¹ Pen kiri taun sıklol Kapaneam amıl, Juda God nop sobok gep ñin ak, Jisas Juda mogim gep karip ñilik miğan eyan amıl, God Minim ak ag ñek, ²² bin bi okok niñil, pak ju dıl aglak, “God lo minim ag ñeb bi okok agebal rek ma ageb; ne bi kib yib niñ tep gi agebal rek ageb,” aglak. ²³ Pen magil niñbak, bi kijeki aban ñagak bi alap, mogim gep karip ñilik miğan niñbak apjakil bleble gi agak, ²⁴ “Jisas bi Nasaret niñ! Nak cınop tari ginig opan? Cınop

kijeki okok ñag pak linig opan aka? Yad nep niñpin, nak God Ñi Siñ ne ak,” agak.

²⁵ Agek, Jisas pen kijeki bi niñbak aban ñagak ak nop minim kılıs agil agak, “Minim maagan! Bi ak nop kırıg gi, mis amnonj!” agak.

²⁶ Jisas niñ bi agek, kijeki niñbak bi ak nop di jep jep dıl, sık gaul gił, söy amnak. ²⁷ Jisas niñ gek, bin bi midelak okok wal yib agil, minim ag niñ ag niñ gil aglak, “Ak tari? Bi aul minim kisen niñ alap dapıl ag ñeb. Ne bi kılıs sek. Kijeki kiyob ñilik okok minim ne dıl ageb rek gebal,” aglak. ²⁸ Bin bi okok niñ aglig gi, Jisas kijeki kiyob ñilik ag söy yokak minim niñbak, karip lim Galili okok magilsek ag ñel amnak.

Jisas gek, Saimon niñbor nop komiñ lak

(Mat 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Pen Jisas, Jems, Jon, Saimon, Edru, kiri Juda mogim gep karip ak kırıg gi, söy amıl, Saimon eip niñmam Edru eip karip kiri ak amniñlak. ³⁰ Karip amjachel, Jisas nop aglak, “Saimon niñbor ne miñ goj ak mab rek yinek, kin mideb,” aglak. ³¹ Agel, Jisas amıl niñmagil kiñ ne ak dıl di warik ñek niñlig gi, wak ne mab rek yinek ak komiñ lak niñil dai tap magil kırop ñak.

Jisas gek, bin bi konjai nep komiñ lak

(Mat 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Pen piñ panjıd amnak magil ak, bin bi tap gak okok abe, bin bi kijeki aban ñagak okok abe, Jisas gek komiñ lañ, agil, Jisas midék sijak dolak. ³³ Taun sıklol Kapaneam bin bi okok magilsek apıl, karip kijon wagın söy kiñ eyan ar niñ midel niñlig gi, ³⁴ bin bi konjai nep tap ke ke gak okok, Jisas gek, komiñ lak. Kijeki kiyob ñilik aban ñagak okok konjai nep ag mis yokak. Pen kijeki kiyob ñilik niñ okok, Jisas nop bi an, niñ tep gitlak

rek, Jisas kîrop, "Mînîm ma gîm," agîl, ag mis yokak.

*Jisas mîgan alap ke amîl, Nap
nop sobok gîlîg gi mîdek
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Mînek, Jisas kîslîm sek yîb warîkîl, karîp kînak ak kîrig gîl, taun nîbak abe kîrig gîl, am mîgan alap ke amîl, Nap nop sobok gîlîg gi mîdek. ³⁶ Pen bî ne Saimon, bî ne ognap eip, Jisas akal, agîl, nop pîyo nînjîg amnîlak. ³⁷ Jisas nop pîyo nîj dam nînjîl aglak, "Bin bî magîlsek nep akal, agîl, pîyoebal," aglak. ³⁸ Nîb agelak, Jisas agak, "Cîn karîp tîrig tîron ognap sek ulep sînjaul amnîn. Yad opin ak, bin bî karîp lîm mîgan tîgonj tîgonj kîrop mînîm ag nînîm, agîl, opin," agak. ³⁹ Nîb agîl, karîp lîm Galili nab okok gi taglig gi, am Juda mogîm gep karîp mîgan okok amîl, God Mînîm ag nîlîg gi, kîjeki kîyob nîlîk bin bî kîrop abanj ñagak okok ag söjn yokak.

*Jisas, soi sapeb lak bî alap gek,
mîlep gak*

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Soi sapeb lak bî alap, Jisas mîdek sînjaq apîl, kogîm yîmîl, agak, "Nak soi yîp ak komîn lan, agenîgan ak, komîn lînîmîn," agak. ⁴¹ Nîb agek, Jisas nop yîmîg nînjîl, ñînmagîl parsek lîl, bî nîbak nop dî nînjîl, agak, "Yau, gînîgain. Komîn lan," agak. ⁴² Nop dî nînjek, dai soi sapeb lak ak ulek lîl komîn lak. ⁴³⁻⁴⁴ Pen Jisas bî nîbak nop mînîm kîlis agîl agak, "Kanîb nab okok bin bî ognap kîrop nînjîl, Jisas yîp gek komîn lîp, agîl, ma agnîmîn. Yîp id gîl nep amîl, bî God nop tap sobok gep ak nop mîb goj nak ak yomîl, agnîmîn, 'Soi sapeb yad ak komîn lîp,' agnîmîn. Nîb agîl, Mosîs ned agak rek, tap ognap dam bî God nop tap sobok gep bî ak ñenîmîn, ne pak God nop sobok gi ñek me, bin bî okok, bî

ak mîñi komîn lîp, agîl, nînjîgîl," agak. Jisas mînîm nîbak nep agîl, bî ak ag yokek, amnak. ⁴⁵ Jisas nîb agak ak pen bî nîbak ne amîl, bin bî okok abramek ag ñek amnak. Nîg gek, Jisas taun okok mîsen ajonîmîn rek ma lek, ne amîl, bin bî konjai ma mîdelak nab okok nep mîdek nînjîg gi, bin bî karîp lîm tîgonj tîgonj magîlsek nop nînjîg apelîgîpal.

2

*Jisas gek, ñîn tob kalau gak bî
alap komîn lak*

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹⁻² Ñîn omal nep padîkek nînjîg gi, Jisas kauyanj taun sîkol Kapaneam apek, Jisas ap mîdeb karîp ne ak, agel, bin bî konjai nep apîl gel gel, karîp mîgan mînîm ag ñek mîgan ak tîbîk gîl, kijon wagîn söjn ar sîn eyan ak rek nep tîbîk gi yîb gak. Pen Jisas kîrop God Mînîm ag ñî mîdek. ³ Jisas kîrop ag ñî mîdek nînjîg gi, bî aknîb tîgaup par alanj ak bî ognap eip, bî ñînmagîl tob kalau gak alap yîr ar lîl, dapîl Jisas mîdek sînjaq dolak. ⁴ Apîl nînlak, bin bî tîbîk dîl mîdelak nînjîl bî ñînmagîl tob kalau gak ak nop dam karîp ar alanj amîl, karîp nab sînjaq tîg mîgan juîl, yîr ar kînek ak nag lîl bî nîbak sek yokel, am Jisas mîdek eyan yowak. ⁵ Pen kîri Jisas gek komîn lînîgab, agîl, gos nîj dîlak ak nînjîl, Jisas agak, "Ñî yad. Tap si tap tîmel gîpan okok nînjîl, kîrig gebin," agak.

⁶ Nîb agek, Juda lo mînîm ag ñeb bî ognap bisig mîdelak okok, gos kîri okok nep nînjîl aglak, ⁷ "Bî aul tari gînîg, God nop ag julîg gi, mînîm tom ageb? Bin bî okok tap si tap tîmel gel, bî alap acîr kîrop ak lîg gi yoknîmîn rek ma lîp; God nokîm nep me nîg gînîgab," aglak. ⁸ Pen gos nînjîl nîbak, dai Jisas ke nînjîl agak, "Nîbi tari

gìnig gos nıbak rek nınebim. ⁹ Bi nınmagıl tob kalau gip ak nop tari agen, nıbep tep gìnigab? Tap si tap tımel gipan ak nıñıl kırıg gebin, agen, nıbep tep gìnigab; aka, warıkıl mij bad nak pıyak wıniç dad ammonj, agen, nıbep tep gìnigab? ¹⁰ Pen yad gen, nıbi nıñigabim, Bi ñi ne lım dai ar wagın aul onek ak, gos yad ke nıñıl ma onek. God agek onek ak me, tap si tap tımel gipal ak nıñıl kırıg gìnigain, agnigain ak, kırıg gìnigain,” agak. ¹¹ Nıb agıl, bi nınmagıl tob kalau gak ak nop agak, “Yad nep agebin, warıkıl, mij nak bad pıyak wıniç dıl, karıp amnonj,” agak. ¹² Jisas nıb agek, bin bi nıñ mıdel nıñlıg gi, bi nıbak warıkıl, mij bad ne ak wıniç dıl panjdak. Nıg gek nıñlıg gi, bin bi okok magilsek wal yıb agıl, God yıb ne ak agel ar amek nıñlıg gi, aglak, “Ned tap nıbak rek alap gel, cın ma nıñoligipın,” aglak.

*Jisas Lipai nop sık agak
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)*

¹³ Jisas kauyan amıl, Nıg Cöb Galili gol sıňak tagek nıñlıg gi, bin bi konjai nep nıñıl, mıdeklı sıňak ap mogım gelak nıñlıg gi, Jisas kırop God Mınım ag ñak. ¹⁴ Jisas mınım ag ñi dai juıl, kanıb nab sıňak amlıç gi nıňak, Alpias ñi ne Lipai, bi takıs dep bi alap, wög goligip karıp ñılık mıgan ak bısig mıdekl. Jisas nop nıñıl agak, “Apek, yad eip amnır,” agek, warıkıl Jisas eip amnak.

¹⁵ Jisas pen, bi ne okok eip Lipai karıp ak amıl, bısigil tap ñıbel nıñlıg gi, bi takıs dep okok abe, bi tap si tap tımel gılak okok abe, Jisas eip ajelak rek, karıp nıbak amıl jım ñıl tap ñıbelak. ¹⁶ Bi lo mınım ag ñeb bi Perisi ognap, Jisas ne bi takıs dep okok eip, bi tap si tap tımel gölüçipal okok eip mıdıl tap ñıbek ak nıñıl, bi ne okok kırop aglak, “Jisas tari gìnig

bi takıs debal okok eip, bi tap si tap tımel gebal okok eip bısig mıdıl tap ñıbebe?” aglak.

¹⁷ Agelak, Jisas mınım nıbak nıñıl agak, “Bin bi komıñ mıdebal okok, soi ñon gep bi nıñig ma ambal; bin bi tap gip okok nep soi ñon gep bi nıñig ambal. Nıb ak rek, bin bi, gi tep gipin, ag gos nıpal okok, kırop dıniç ma opin; bin bi, tap si tap tımel gipin, ag gos nıpal okok, kırop dıniç opin,” agak.

*Jisas mınım sid tıkil agak,
mınım yad ak mınım kisen nıb,
agak*

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Jon bi ñıg pak ñeb bi ne okok abe, Perisi kai bi kırı okok abe, ñıñ ognap God nop sobok gılıç gi nep mıdojın, agıl, tap ma ñıbeligipal. Ñıñ alap kırı nıg gelak ak nıñıl bin bi ognap apıl Jisas nop aglak, “Jon bi ne okok abe, Perisi kai bi kırı okok abe, ñıñ nokım nokım tap bıl gipal. Pen bi nak okok, tari gìnig nıg ma gipal?” aglak.

¹⁹ Agelak, Jisas mınım sid tıkil agak, “Bi bin dıniç gìnigab bi alap, nımid nıمام ne okok eip mıdıl, tep gek nıñlıg gi mıdenıgal ak me, tap magıl ma kırıg gìnigal.

²⁰ Pen kisen, bin bi ognap apıl, bi kırı nıbak nop dad amenıgal ak, mapın gek, ñıñ nıbak tap ma ñıñigal. ²¹ Pen walıj kisen nıb bad alap dıl, walıj ajıl gıl pıg gi rık gìnigab tam ak ñıag del, walıj kisen ak kılıç mıdılgiç gi, walıj ajıl gìnigab ak pıg gi rıkıl, walıj nıbak tapın nep pıg gi rık dek amnigab.

²² “Ñıg wain ak, ak rek nep. Ñıg wain komıñ ak dıl, kaj meme wak ned nıb mıgan ak ma soñ gi lipal. Pen tari: soñ gi lıl sımjıñ ñel, kaj meme wak ak biñ agıl, pıg gi rıkıl soñ gi am saknıgab. Nıb ak me, ñıg wain komıñ ak, kaj meme wak komıñ mıgan ak nep soñ gi lep,” agak.

*Bi Ni ne God nop sobok gep Ni in
ak Bi Kib mideb*

²³Kisen Juda God nop sobok gep Ni in kiri alap, Jisas bi ne okok eip wid wög nab sijak padiklig git, bi ne okok wid magil ognap tikelig git amelak. ²⁴Nig gel, Perisi bi okok niñil, Jisas nop aglak, “Miñi God nop sobok gep Ni in cin wög ma gep ak, tari ginig bi nak okok nig git wög git lo cin tib juebal?” aglak. ²⁵Agelak, Jisas agak, “Based Depid birarik nep yuan lek gak kesim nu kil tikelak ak, nibi ma niñim ar? ²⁶Birarik nep bi nak Abiata God nop tap sobok gep bi kib yib midoligip Ni in ak, Depid bi ne okok eip krop yuan lek, God sobok gep karip ak amil, bred bin bi yokop okok ma niñeligi pal, bi God nop tap sobok gep bi okok nep niñeligi pal ak dil, bi ne okok krop nek, niñilak.

²⁷“God ne Ni in yokop middep minim ak ned agil, kisen bin bi ma git lak; bin bi ned git lil, kiri ake lil mid tep genimel, agil, Ni in alap yokop midenimel, agak. ²⁸Nib ak, cin niñin, Bi Ni ne God nop sobok gep Ni in ak abe Bi Kib mideb,” agak.

3

*Jisas bi Niñmagil kalau gak
alap, God nop sobok gep Ni in ak gek,
komijn lak*

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹Ni in alap pen, Jisas kauyan Juda mogim gep karip ak amil niñak, bi Niñmagil kalau gak alap karip Niñlik miñan nibak ap middek. ²Bi Perisi midelak okok ognap, Jisas tari rek gek, nop dam minim kib agin, agil, bi nibak God nop sobok gep Ni in aul gek komijn linigab aka mer agil, kapkap niñ i sek li midelak.

³Jisas pen bi Niñmagil kalau gak ak nop agak, “Warikil, sijaulowan,” agak. ⁴Agek, ne midek

sijak alan apek, Jisas bin bi nib okok krop agak, “God nop sobok gep Ni in ak tari gep? Tep gep aka timel gep? Bin bi okok krop yimig niñil gon, komijn amnimel, aka gos timel niñil kiring gon, kiminimel?” agak. Agek, kiri nop pen minim alap ma aglak. ⁵Jisas minim ma dijin ag gos niñlak bi nib okok, Jisas krop niñek, milik yowak. Kiri bi Niñmagil kilau gak nibak nop midmagil ma lilkak ak niñil, Jisas krop niñ padiklig git silkkak. Nig git, bi Niñmagil kalau gak ak nop agak, “Niñmagil nak parsek lan!” agak. Agek, Niñmagil parsek lek niñlig git, komijn lak. ⁶Nig gak niñil, bi Perisi Juda mogim gep karip ak kiring git, Herod bi ne okok midelak sijak amil, minim ag niñ ag niñ git, “Jisas nop titi git dam Niag pak lin?” aglak.

*Bin bi konjai nep Jisas kisen
gilak*

⁷⁻⁸Jisas pen bi ne okok eip amil, Niig Cob Galili gol sijak am midelak. Pen bin bi Galili nib konjai nep nop kisen git olak. Ne tap tari tari goligip ar ak magil sek agel okok amek niñlig git, Judia bin bi ognap, Jerusalem bin bi ognap, karip lim Idumia bin bi ognap, Niig Jodan pis kid adaq bin bi ognap, taun kib omal Taia Saidon karip lim ulep sijak nib bin bi ognap, bin bi konjai yib Jisas nop niñlig olak. ⁹⁻¹⁰Jisas bin bi konjai nep gek, komijn lak ak me, nop di niñon komijn linimij, agil, bin bi konjai yib nep apil, nop cirok cirok Niñlig git apel, yip piñil kis ginigal, agil, bi ne okok krop agek, Niig magob alap di lilkak. ¹¹Pen bin bi kijeki kiyob Niñlik tap tari aban Niagak okok, Jisas nop niñil, tob wagin ne sijak lim eyan yap pakil, minim kib agil, “Nak God Ni ne!” agoligipal. ¹²Jisas pen kijeki kiyob Niñlik okok krop minim kils agil

agoligip, "Yad Bi an midebin ak misenj ma agnimib mer," agoligip.

Jisas bi ne aknīb umīgan alaŋ dak

(Mat 10:14; Luk 6:12-16)

¹³ Pen Jisas karip lim dim alap amil, bi ne dinig gak okok agek apelak. ¹⁴ Bi aknīb umīgan alaŋ ag lil agak, "Nibi yad eip ajil, bi minim yad dad ameb okok midil, nibep ag yoken, amil bin bi okok krop God Minim tep ak ag ninigabim. ¹⁵ Yad nibep agebin ak me, kijeki kiyob nilik tap okok ak rek nep ag yoknigabim," agak. ¹⁶ Jisas bi ne dak nib okok yib kiri me, alap Saimon, kisen Jisas yib ne alap Pita agak. ¹⁷ Alap Jems, nimam alap Jon, nap kiri mal yib ak Sebedi. Jisas krop mal Boanerges agak. Yib nibak wagin ak "Timik Bi". ¹⁸ Bi ne alap Edru; alap Pilip; alap Batolomyu; alap Matyu; alap Tomas; alap Jems, Alpias ni ne; alap Padias; alap Saimon, nop Saimon Selot agoligipal. ¹⁹ Pen alap Judas Iskariot. Ne me kisen Jisas nop mimig gak.

Jisas nop kijeki aban n̄agip, aglak

²⁰ Pen Jisas karip alap amek, kauyan bin bi konjai nep ap mogim gi midelak niñil, bi ne okok eip tap niñenmel rek ma lak. ²¹ Nig gek, bin bi ognap Jisas sakol n̄agip agel niñlig gi, nonim nimam sikop nop poj dinig olak.

²² Pen lo minim ag neb bi Jerusalem nib olak okok aglak, "Kijeki kiyob nilik tap okok nap kiri Bielsebul Jisas nop aban n̄agip rek, kiyob nilik tap okok ag yokeb," aglak. Minim esek nibak agelak, ²³ Jisas ne niñil, bin bi okok krop agek apelak, minim ar nibak minim sid tikil agak, "Seten ne titi gil Seten nop ag yoknigab? ²⁴ Bin bi karip lim kij nokim alap nep kod midenigab bin bi okok,

kiri bin bi kiri ke pen pen genigal ak, tigoñ nibak asik ke ke lil ap yap paknigab. ²⁵ Pen amilgon apilgon okok ak rek nep, kiri bin bi kiri ke pen pen genigal ak, kiñin nibak asik ke ke lil ap yap paknigab. ²⁶ Nib ak rek, Seten ne ke kijeki kiyob nilik tap ne okok ag yokenigab ak, asik ke ke lil pis nep yap paknigab.

²⁷ "Bi kal yib alap karip ne sijak midek niñlig gi, bi alap apil, tap nop okok ma dad amnitigab; ned bi kal nibak nop nag non gi lil me, amil tap karip ne okok midet ak dad amnitigab.

²⁸ "Yad nibep niñid yib agebin, bin bi okok tap si tap timel tari tari ginigal ak, God niñil kiri ginigab. God nop ag juenigal ak, ne niñil kiri ginigab. ²⁹ Pen Kaun Sij ak nop ag juenigal ak, God niñil ma kiri ginigab. Tap si tap timel ginigab nibak per nep midenigab," agak. ³⁰ Jisas nop, "Kijeki kiyob nilik tap okok nop aban n̄agip," agelak ak me, nib agak.

Jisas nonim nimam sikop okok

³¹ Pen Jisas nonim nimam sikop apil, soñ eyan midil, bi alap nop, "Nak amil Jisas nop agek owan e," aglak. ³² Nib ak, bin bi karip nilik migan eyan Jisas nop piñil kis gi bisig gi midelak okok nop aglak, "Nanim nanai namam sikop okok soñ eyan am midil, 'Nak owan e,' agebal," aglak. ³³ Nib agelak, Jisas agak, "Ami yad, mam yad bi an?" agak. ³⁴ Nib agil, Jisas bin bi midelak okok niñ padiklig gi agak, "Nibi me ami yad, mam yad midetim. ³⁵ Bin bi God ageb rek gi pal okok me, mam yad, ai yad, ami yad midetal," agak.

4

*Jisas, b̄i tap yin̄ yim̄ib ak, min̄im
s̄id t̄k̄il agak
(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)*

¹ Jisas Ñig Cöb Galili gol s̄ıñak amıl, bin b̄i okok k̄rop kauyan m̄in̄im ag ñit m̄idek ñiñlig gi, bin b̄i konjai yib nep ap mogim ḡıłak. Ñig gelak, Jisas ñig magöb alap ar ak bisig ḡıl, amıl ñig nab ulep s̄ıñak midlig gi, bin b̄i ñig gol okok warık m̄idelak okok k̄rop m̄in̄im ag ñak. ² M̄in̄im n̄ib okok m̄in̄im s̄id t̄k̄il ar ke ke konjai nep ag ñak.

³ M̄in̄im ar alap m̄in̄im s̄id t̄k̄il agak, “M̄in̄im agnig gebin aul niñim! Bi alap wög dai ne ak wid yin̄ tanañ, agił, d̄i yokek amek niñlig gi, ⁴ yin̄ ognap kanib ameb ar s̄ıñak yapek, yakır okok apıl ñiñigal. ⁵ Yin̄ ognap kab ar l̄ım s̄ıkol s̄ıkol lenigab s̄ıñak yapıł, tannigab ak pen ⁶ k̄idıl yip̄ıl ma amnigab rek, p̄ib niñıl, milep ḡinigab. ⁷ Yin̄ ognap kılıkasık m̄idenigab nab s̄ıñak yapıł, tannigab ak pen kılıkasık okok sau gi pak ñibek, magił ma piñigab. ⁸ Pen yin̄ ognap l̄ım tep ar ak yapıł, tan tep gił, magił p̄ıl tep ḡinigab. Ognap magił ñin̄ juıl nokim alap adik gi dam wajrem alaŋ (30) rek piñigab, ognap magił ñin̄ juıl omal nokim (60) rek piñigab, ognap ñin̄ juıl aknīb mamīd alaŋ (100) rek piñigab,” agak. ⁹ Jisas min̄im n̄ibak ag dai julig gi agak, “N̄ibi bin b̄i gos tim̄id m̄idonim̄iŋ okok, m̄in̄im agebin aul tim̄id li niñ tep ḡinim̄ib,” agak.

*Jisas ti ḡinig gi m̄in̄im s̄id t̄k̄il
agoligip*

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Jisas m̄in̄im agek niñlig gi, bin b̄i niñ m̄idelak n̄ib okok ke ke amnilak niñlig gi, bi ne aknīb umigan alaŋ okok abe, bin b̄i ne ognap sek abe, Jisas nop aglak, “M̄in̄im s̄id t̄k̄il apan wagin ak

tari?” aglak. ¹¹ Agelak agak, “God bin b̄i d̄il kod m̄idenigab m̄in̄im ak, God gek n̄ibi n̄ip̄im ak pen bin b̄i okok k̄rop s̄id t̄k̄il nep ag ñebin. ¹² Nig gen, b̄i God m̄in̄im agep alap God M̄in̄im ñu kıl t̄k̄il agak rek nep ḡinigab. Ne agak, ‘Uđin niñigal ak pen tap ognap ma niñigal.

M̄in̄im niñigal ak pen m̄in̄im wagin ageb n̄ib gił rek agił ma niñigal. Niñ rep giplap, God nop ag niheblap, tap si tap tim̄el giplap okok niñıl k̄irig giplap,’ aglak,” agak.

*Jisas b̄i tap yin̄ yim̄ib m̄in̄im s̄id
t̄k̄il agak ak, m̄in̄im wagin ak ag
ñak*

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisas n̄ib agił k̄rop agak, “M̄in̄im s̄id t̄k̄il agesin n̄ibak ma nepim ak, k̄isen m̄in̄im ognap sek s̄id t̄k̄il agenigain ak, titi gił niñigabim?” agak. ¹⁴ Wid yin̄ bi d̄i yoknigab, agesin ak, God M̄in̄im ne ak, agił, agesin.

¹⁵ Yin̄ ognap kanib ameb ar s̄ıñak yonigab, agesin ak, bin b̄i okok God M̄in̄im niñigal ak pen magił n̄ibak nep Seten apıl m̄in̄im n̄ibak ju dad amnigab, agił, agesin.

¹⁶⁻¹⁷ Pen yin̄ ognap kab ar l̄ım s̄ıkol s̄ıkol l̄inigab s̄ıñak yapıł, tannigab ak pen k̄idıl yip̄ıl amil kılıs ma gek, p̄ib niñıl milep ḡinigab, agesin ak, bin b̄i okok God M̄in̄im ak k̄isen won ak niñjeł, tep gek niñlig gi, miñ miñ ḡılıg gi kasek dinigal ak pen yokop ulep magił ak m̄idel niñlig gi, m̄iker ognap aperigab aka b̄i okok k̄rop gi tim̄el genigal niñıl m̄in̄im n̄ibak kasek nep k̄irig ḡinigal, agił, agesin. ¹⁸ Yin̄ ognap kılıkasık nab s̄ıñak yapıł tannigab, agesin ak, bin b̄i God M̄in̄im niñigal ak pen ¹⁹ wög wari, karıp m̄iñ kineb, kaj tap okok gos par niñıl,

tu kibap, kilnok mani tap okok gos par niñjil, tap okok okok nep gos niñnjigal ak me, God Minim ak sau git pak nitbek, magil ma pilnigab, agil, agesin. ²⁰ Wid yij lim tep ar sijak yonigab, agesin ak, bin bi God Minim niñjil, niñ denigal niñjil magil nin juil nokim alap adik git dam wajrem alaç (30), aka nin juil omal nokim (60), aka nin juil akniñ mamid alaç (100) rek pilnigab; gos niñbak niñjil agesin me ak,” agak.

Jisas minim sid tikil agak, bin bi yad kiri sip melik rek midebal, agak

(Luk 8:16-18)

²¹ Jisas pen kauyan minim alap sid tikil agak, “Bin bi okok sip dagil tin cög migan okok aka abañ ar kinebal mok okpi okok ma we ginigal; ar epel di lel melik ginigab. ²² Niñ akniñ rek, tari tari miñi we gil mideb ak, kisen misen lek niñnjigal. ²³ Niñbi bin bi gos timid midonimin okok, minim agebin aul timid li niñ tep ginimib,” agak.

²⁴ Kirop minim alap agak, “Minim niñebim ak, tik dam niñ tep ginimib. Niñbi bin bi okok kirop minim kib agil, pen titi rek nit agnigabim ak, God ne niñjil niñbep ke ak rek nep minim kib agil, pen ak rek nep akniñ rek nit, agnigab. Pen ne niñbep pen ognap sek ar alaç abe niñ, agnigab. ²⁵ Bin bi tap ognap mideb okok ognap sek dinigal; pen bin bi tap ognap ma mideb okok, tap ognap sirkol sirkol mideb ak sek dad amnigal.

Krais minim tep ak ag nel amek, bin bi kojai nep niñ dinigal

²⁶ Jisas minim alap minim sid tikil agak, “God bin bi dil kod midenigab ak, kesim agnig gebin ar aul rek mideb. Bi wög nap alap wid yij tanaç, agil, dam wög dai

ne okok yoknigab. ²⁷ Wid yij wög dai sijak yokil, kin tagek niñlig gi, marip gil, tannigab. Titi gil tanib, agil, ma niñnjigab. ²⁸ Lim ak ke gek, silip ap ran jakil, tanil, magil pilil, pok ginigab. ²⁹ Pen wög dai nap nit ak pok gek niñjil, tik dam lep nin ak owip, agil, tu gomej ak damil, tik donigab,” agak.

Jisas mab mastad ak, minim sid tikil agak

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Jisas nit agil agak, “God bin bi dil kod midenigab ak, kesim tari rek dil agen niñnjigabim? ³¹⁻³² Me, mab mastad yij rek ak agnigain. Tap yij ognap kib yimebal okok sirkol taneb, pen mab mastad yij ak sirkol yib yimel, tan kib gil, tam kib nagek, yakir okok apil sisi nit okok li midebal,” agak.

Jisas bin bi okok kirop minim sid tikil nep ag noligip

(Mat 13:34-35)

³³ Jisas bin bi okok kirop minim sid tikey nit okok rek konai nep ag noligip; nig gil, minim tep ak kirop ag noligip. Kiri minim niñ tep ginigal minim ak nep kirop ag noligip; minim niñ tep ma ginigal minim ak ma ag noligip. ³⁴ Ne kirop minim sid tikil nep ag noligip. Kisen bi ne okok eip ke midlig gi, minim wagin magilsek ag niñ tep goligip.

Jisas agek, asad kir gak

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Niñ niñbak nep karip bir digip won ak, Jisas bi ne okok kirop agak, “Nig cöb pis kid adan amnin,” agak. ³⁶ Niñ agek, bi ne okok bin bi kojai nep ap midelek okok kirop kirig gil, nig magöb Jisas midek migan ak tanil, pandilak. Niñ magöb ognap sek eip amnilak. ³⁷ Nab amel niñlig gi, dai pinem asad apil, nig si pag nig magöb migan ak amil pige ap yonig rek gak. ³⁸ Jisas ne pen nig

magöb mığan dai oñid ar, nabıc yır lı̄l kı̄nek nı̄ñlı̄g git, bı̄ ne okok nop am kaun gıl aglak, “Minim ag ñeb bı̄, cın magılsek kı̄mnı̄g gobın ak nak nı̄ñesan tap yokop rek lı̄p ar?” aglak.³⁹ Agelak, Jisas warıkıl, pı̄nem asad dek ak abe, nı̄g si pag apek ak abe, kapkap mı̄dei, agek, pı̄nem asad dek ak kır gıl, nı̄g si pag apek ak pı̄s nep kır gıl gak.

⁴⁰ Pen Jisas bı̄ ne okok kırrop agek, “Nı̄bi tari gınig pırı̄kebım? Nı̄ñ dep magıl nı̄bi sı̄kol yı̄b mı̄deb nı̄ñıl pırı̄kebım aka?” aglak. ⁴¹ Agek, kırı wal agıl, pen ag nı̄ñek pen ag nı̄ñek gıl aglak, “Bı̄ nı̄baul bı̄ an? Titi gıl agosıp, pı̄nem asad dosıp ak abe, nı̄g si pag aposıp ak abe, minim nop ak nı̄ñıl, agosıp rek git?” aglak.

5

*Kı̄jeki bı̄ alap nop aban nı̄ag mı̄dekkak, Jisas ag söñ yokak
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Jisas bı̄ ne okok eip nı̄g magöb dıl, Nı̄g Cöb Galili juıl, karıp lı̄m Gerasa bin bı̄ mı̄delak pı̄s kıl adan ar amjakıl,² nı̄g magöb ak kırı̄g gıl, preñid yapek nı̄ñlı̄g git, won nı̄bak nep, kı̄jeki aban nı̄ag mı̄dekkak bı̄ alap, cı̄p tı̄gel mığan okok nı̄b apıl, Jisas mı̄dekkak sı̄ñak owak.³⁻⁴ Bı̄ nı̄bak cı̄p tı̄gel gılak kab mığan okok kın tagoligip. Nop per sen dıl, nı̄n tob ne okok lı̄ tı̄bı̄keligipal ak pen sen okok gek, pı̄g git rı̄kek, amoligip. Ne kılı̄s yı̄b goligip ak me, nop gel gos nı̄ñnimin rek ma lak.⁵ Pı̄b nab, kı̄slı̄m eyan, cı̄p tı̄gel gılak kab mığan okok abe, dı̄m gol okok abe, gaul par gılı̄g git, kab dıl mı̄b goñ ne ke tı̄boligip.⁶ Pen nı̄n nı̄bak, ne Jisas nop yı̄pid nı̄ñıl, pı̄g git rı̄kıl ag amıl, Jisas mı̄dekkak kogım yı̄mak.⁷⁻⁸ Ne kogım yı̄mek, Jisas kı̄jeki bı̄ nı̄bak nop aban nı̄ag mı̄dekkak ak nop agak, “Nak kı̄jeki

kı̄yob nı̄lilik, bı̄ aul nop kırı̄g gıl söñ amnon!” agak.

Jisas nı̄b agek, ne pen agak, “Jisas, God kılı̄s aknı̄b ke yı̄b Nı̄ne. Yı̄p tari gınig apeban? Minim nı̄ñid agnı̄min, ‘God nı̄ñ mı̄dekkak, yad nep yur mab rek ma nı̄ñigain,’ agnı̄min!” agak.

⁹ Nı̄b agek, Jisas bı̄ nı̄bak nop agak, “Yı̄b nak tari?” agak.

Jisas nı̄b agek, ne pen agak, “Yı̄p kı̄jeki konjai nep aban nı̄agıp rek, yı̄b yad ‘Konjai Nep,’ ” agak.¹⁰ Ne Jisas nop, kı̄jeki kı̄yob nı̄lilik okok mı̄ñ mab ke par okok ma ag yoknı̄min, agıl, ag nı̄ñlı̄g git nep mı̄dekkak.

¹¹ Pen magıl nı̄bak, kaj konjai yı̄b amıl nı̄belak pı̄rbak nı̄b okok.

¹² Nı̄b ak, kı̄jeki okok Jisas nop neb neb gıl aglak, “Cınop agek, amıl kaj oklaj kırrop mı̄jem sı̄kın,” aglak.

¹³ Nı̄b agel, Jisas yau agek, kı̄jeki okok bı̄ nı̄bak nop kırı̄g gıl, amıl kaj okok kırrop mı̄jem sı̄kın, magılsek tu tausan rek pı̄g juıl mı̄diñ eyan amıl, git dam nı̄g cöb eyan pakıl, magılsek nı̄g nı̄bil kim saklak.

¹⁴ Pen bı̄ kaj mı̄kelak okok, gak nı̄bak nı̄ñıl, kasek amıl taun nı̄bak abe, karıp lı̄m okok abe, minim nı̄bak ag ñel nı̄ñlı̄g git, bin bı̄ okok amıl nı̄ñin, agıl, Jisas mı̄dekkak olak.¹⁵ Apıl nı̄ñlak, bı̄ ned kı̄jeki konjai nep aban nı̄agak nı̄bak, walı̄j yı̄mıl, mı̄d tep gıl, bı̄sig mı̄dekkak. Nı̄ñel, jel gek pırı̄klak.

¹⁶ Bin bı̄ ned mı̄delak okok, bin bı̄ kı̄sen olak okok kırrop, bı̄ kı̄jeki aban nı̄ag mı̄dekkak bı̄ ak nop Jisas tari tari gak ak ag nı̄lak. Pen kaj okok kırrop tari tari gak ak abe ag nı̄lak.¹⁷ Pen bin bı̄ nı̄b okok, minim aglak nı̄bak nı̄ñıl, Jisas nop minim neb neb gıl aglak, “Karıp lı̄m cın aul kırı̄g gıl amnon!” aglak.¹⁸ Agelak, Jisas nı̄g magöb dıl amní̄g gek, bı̄ kı̄jeki

aban ñagak Jisas gek komiñ lak bì ak nop neb neb gıl agak, "Yad eip amnır aka?" agak.¹⁹ Agek, Jisas bì ak nop mer agıl, agak, "Karıp nak amıl, bin bì nak okok kırop, Bì Kıt nep yımış yıb nıñıl, tari tari gıp mìnım ak magılsek ag ñinimìn," agak.²⁰ Agek, bì nıbak karıp lı̄m Dekapolis nab sıñjak, taun okok gi taglıg gi, Jisas nop tari tari gak mìnım nıbak magılsek bin bì okok kırop ag ñek, kiri magılsek wal yıb aglak.

Jisas gek, bin alap komiñ lak, pai kımak alap warıkak

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisas pen ñig magöb dıl, kauyen adık gi amıl, Ñig Cöb Galılı pı̄s kıl adan gol sıñjak midek nıñlıg gi, bin bì konjai nep apıl ne midek sıñjak bım kıl gılak.

²² Bì alap yıb ne Jairas. Ne Juda mogım gep karıp alap kod mı̄doligip. Jairas Jisas nop nıñıl, apıl midek sıñjak kogım yımıl,²³ nop neb neb gılıg gi agak, "Pai sıkol mı̄dmagıl yad ak kımniğ geb. Nak yad eip apıl nop dı̄ nıñek, warık komiñ amnañ," agak.²⁴ Agek, Jisas Jairas eip amer nıñlıg gi, bin bì konjai nep amıl, Jisas nop cirok cirok ñılıg gi nab nab lılıg gi dad amelak.

²⁵ Pen bin alap, ne bin kanıb ajoligip mi aknıb umıgan alan midek.²⁶ Bin nıbak soi ñon gep bì okok kırop, yıp gel komiñ laj, agıl, mani ne magılsek bır tauak ak pen nop gel komiñ ma lıl, tapın kıl yıb gak.²⁷⁻²⁸ Pen ne Jisas goligip mìnım ak agel nıñjak rek, amıl walıj bad nop ak dı̄ nıñen komiñ lı̄nigab, agıl, bin bì konjai midek nab sıñjak kıl ken apıl, walıj nop ak dı̄ nıñek,²⁹ magıl nıbak nep lakañ yapoligip ak mı̄lep gek, nab ne sıñ eyan nıñjak, nop tap gak ak komiñ lak.³⁰ Pen Jisas dai ke nıñjak, kılis ne ognap amnak nıñıl,

adık gıl, bin bì konjai midek okok kırop agak, "Walıj yıp ak bì an dı̄ nıñip?" agak.³¹ Agek, bì ne okok aglak, "Bin bì konjai sı̄kerek nep cirok marok ñebal ak, tari gınıg yıp bì an dı̄ nıñip, agıl, ageban?" aglak.³² Pen Jisas mìnım kiri aglak ak ma dıl, yıp bì an dı̄ nıñip, agıl, pı̄yo nıñlıg gi midek.³³ Pen bin nıbak, nop tari tari gak ak nıñıl, pı̄rikıl jep jep dılıg gi apıl, Jisas midek tob wagın ne sıñjak kogım yımıl, nop komiñ lak mìnım ak magılsek miseñ ag ñak.

³⁴ Jisas pen nop agak, "Pai yad. Jisas yıp gek komiñ lı̄nigab, agıl, nıñ dı̄pan rek, nep gen komiñ lı̄p me ak. Nak amıl kapkap mı̄d rep gınimìn," agak.

³⁵ Jisas mìnım nıbak agek nıñlıg gi, Jairas bì ne ognap, karıp ne sıñjak nıb apıl aglak, "Pai nak ak bır kımib; ag ñeb bì aul agek, tob yur ma onimìn, adık gi amnımın," aglak.³⁶ Nıb aglak ak pen Jisas mìnım kırop ak ma dıl, Jairas nop agak, "Ma pı̄rknımın; gos kılis gi nıñimìn," agak.³⁷ Jisas nıb agıl, bin bì okok eip ma amnıgabın, agıl, kırop nıb okok ag lıl, Pita ak, Jems ak, Jems nı̄mam Jon ak, kırop yakam nep poj dıl amnak.³⁸ Kiri Jairas karıp ak amjakıl Jisas nıñjak, bin bì mìnım pı̄g agıl, sıl magıl kıl yıb aglıg gi midek.³⁹ Karıp ñılık mı̄gan eyan amıl agak, "Tari gınıg mìnım saköl agıl, sıl agebim? Pai ak ma kımib; yokop wiśin kineb," agak.⁴⁰ Nıb agek, nop sı̄k agel, kırop ag mıs yokıl, pai nonım nap ber ak dıl, bì ne ñon ak dıl, poj dıl pai ak kım midek karıp ñılık mı̄gan eyan amnak.

⁴¹ Amıl, pai nıbak ñınmagıl kıl nop ak dıl, Arameik mìnım lıl agak, "Talita kom!" agak. Mìnım agak nıbak wagın me, "Pai sıkol! Nep agebin, warıkan!"⁴² Jisas pai nıbak nop mìnım agek, magıl

nı̄bak nep warıkıl, ap ran ap yap gek nīnjlı̄g gī, bin bı̄ okok nīnjlı̄ wal yı̄b aglak. Pai nı̄bak mı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan amnak.⁴³ Bin bı̄ mı̄delak okok wal agel nīnjlı̄g gī, Jisas mı̄nim kılı̄s agıl agak, “Gipin nı̄bak bin bı̄ okok kı̄rop mı̄sej ma ag nīnımı̄b,” agak. Nı̄b agıl kı̄rop agak, “Pai ak nop tap magı̄l ognap nı̄em nīnjaŋ,” agak.

6

Nasaret bin bı̄ Jisas nop ma nīj dilak

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Jisas bı̄ ne okok poŋ dıl karıp lı̄m nı̄bak kırı̄g gī, taun ne ke Nasaret amnak.²⁻³ Am mı̄dıl, Juda God nop sobok gep nīn ak, mogı̄m gep karıp ak amıl, bin bı̄ konjai nep ap mı̄delak okok kı̄rop mı̄nim ag nīek nīnjlı̄g gī, wal agıl aglak, “Bı̄ nı̄baul kapeda karıp lı̄m aul nı̄b bı̄ ak, Maria nī ne alap. Nı̄mam ne ak Jems, Josep, Judas, Saimon me. Nı̄nai sı̄kop ne okok eip mı̄dobın aul. Pen mı̄nim tep nı̄bak akal nı̄b nīnjlı̄ ageb? Tap ma gep rek titī gıl geb?” aglak. Nı̄b agıl, nop gos tı̄mel nīnjlı̄ kıl nīlak.

⁴ Pen Jisas kı̄rop agak, “Bı̄ God mı̄nim agep okok, karıp lı̄m mı̄gan ognap gī tagel, bı̄ kı̄b cı̄n, agıl, dı̄nı̄gal ak pen karıp lı̄m kırı̄ ke sı̄jak gī tagel, bin bı̄ yakam kırı̄ ke okok mı̄nim kı̄rop ma dı̄nı̄gal,” agak.⁵ Nop ma nīn dı̄lak ak me, tap ma gep rek ognap gīnımı̄j rek ma lak; bin bı̄ tap gak okok omal nep dı̄ nīnek, komı̄n lak.⁶ Pen Nasaret bin bı̄ nop ma nīn dı̄lak ak nīnjlı̄ Jisas ne wal yı̄b agak.

Jisas bı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan, wög yı̄p gīnımı̄b, agıl, ag yokak

(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jisas pen karıp tı̄ríg tı̄roŋ karıp lı̄m nı̄b okok gī ajlı̄g gī, bin bı̄ okok kı̄rop God Mı̄nim ak ag nīnjlı̄.⁷ Nīn alap bı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan okok sı̄k agek apelak agak,

“Bı̄ omal ke, bı̄ omal ke, karıp lı̄m okok ke ke amıl, mı̄nim tep yad ak ag nīnımı̄b. Yad nı̄bep ag yokebin rek, mı̄nim ag nīt ajlı̄g gī, kı̄jeki kı̄yob nīlık tap okok ag yoknı̄g, ag söŋ yoknı̄gabım,” agak.⁸ Mı̄nim alap pen agak, “Amnı̄g gīl ak, tap nīneb, wad, mani dad ma amnı̄mı̄b; yır dai ak nep dad amnı̄mı̄b.⁹ Tob tı̄rıp lı̄l pen sior par nokı̄m alap nep lı̄l amnı̄mı̄b; sior ognap sek dad ma amnı̄mı̄b.¹⁰ Karıp alap amem nı̄bep ag denı̄mel, karıp nı̄bak nep mı̄dıl, wög gī dai juıl, taun nı̄bak kırı̄g amnı̄g gīnımı̄b nīn ak nep amnı̄mı̄b.¹¹ Pen karıp lı̄m alap amjakem nı̄bep ag dıl, mı̄nim nı̄bep ak ma nīnjenı̄mel, karıp lı̄m nı̄bak kırı̄g amnı̄g gīnımı̄b nīn ak, nīnlaŋ, agıl, tob sı̄lkıl pakem yapek amnı̄mı̄b,” agak.¹² Jisas nı̄b agek, bı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan okok kırı̄ karıp lı̄m tı̄goŋ tı̄goŋ amıl, bin bı̄ okok kı̄rop mı̄nim ag nīnjlı̄g gī aglak, “Tap si tap tı̄mel gīpı̄m ak, tari gīnı̄g nīg gīpı̄n, agıl, kırı̄g gīnımı̄b,” aglak.¹³ Nı̄b agıl, kı̄jeki kı̄yob nīlık bin bı̄ abaŋ nīag mı̄deklı̄k okok konjai nep ag söŋ yokı̄l, bin bı̄ tap gak okok konjai nep wel lı̄ nīel, komı̄n lak.

Herod agek, Jon Bī Nīig Pak Nīeb nabı̄c cög ne ak tı̄b gī rık gīlak

(Mat 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Pen Jisas gak rek mı̄nim ak, karıp lı̄m tı̄goŋ tı̄goŋ okok amek, kīn Herod ak rek nep nīnjk. Bin bı̄ okok, mı̄nim nı̄bak ag amıl apıl gīlíg gī, ognap aglak, “Jon bı̄ nīig pak nīeb kı̄mek tı̄gel gīlak ak, kauyaŋ warıkıl me, apıl tap ma gep rek nı̄b okok geb,” aglak.¹⁵ Ognap aglak, “Bı̄ nı̄bak bı̄ nak Ilaija,” aglak. Pen bı̄ ognap aglak, “Bı̄ God mı̄nim agep bı̄rarık nep mı̄delegipal rek bı̄ alap apıl mı̄deblı̄k,” aglak.¹⁶ Pen kīn Herod ne nīnjlı̄ agak, “Ak Jon bı̄ nīig pak nīeb

ned kïñjam tib gi rïk gïnek ak nep warïkïl, apil nïg geb,” agak.

17-19 Pen tari: ned Herod, nïmam Pilip bine Herodias nop dak. Dek, Jon “Gïpan nïbak, gi tïmel gïpan. Bi nuwi ne ma dïnïgab,” agak. Pen Jon nïb agek, Herodias Jon nop nïjek mïlik yapek agek, Herod bi ne okok ognap ag yokek, amïl Jon nop miñ lïlak. Bir Herodias, Jon nop titi gïl ñag pak lïnim, agïl, gos ak nep nïjoligip ak pen²⁰ Jon tap tïmel alap ma goligip. Ne mïnim tari tari agak ak, Herod nïjil mïnim tep yïpid gïl nep ageb, agïl, miñ miñ gïl, Jon ne bi tep alap bi sïñ alap mïdeb, agïl, pïrikïl, Herodias nop gi tïmel gïnigab, agïl, nop kod mid tep goligip.²¹ Bin Herodias, Jon nop ñag pak lin, agïl nïj mid mid, miñek alap, Herod nonim nop tik dowak kos tïkep ñin ak nep, tap kïb nïjñig, gapman bi kïb okok, ami bi kïb okok, karip lïm Galili bi kïb okok sïk agek, tap kïb nïjñig olak.²² Apil tap nïbel nïjlig gi, Herodias pai ne ak karip mïgan nïbak apil kogim pagek, Herod abe, bi kïb ne eip tap nïb mïdelak okok abe nïjel, kïrop tep gek, kin Herod pai nïbak nop agak, “Tap tari ag nïjenigan, nep nïnïgain,” agak.²³ Pen mïnim kïlis, mïnim nïjïd yïb nep agïl agak, “Yad nep mïnim nïjïd yïb agebin, nak tap tari ag nïjenigan ak nep nïnïgain. Karip lïm kïb kod mïdebin aul ag nïjenigan, nep dai ak agen, kod mïdenigan,” agak.²⁴ Nïb agek, pai ak amïl nonim Herodias nop, tap tari ak ag nïjnïm, ag nïjek, nonim pen agak, “Jon bi ñig pak ñeb kïmig cög magïl ne ak agnïmïn,” agak.²⁵ Nonim nïb agek, dai pai ne kasek kin Herod mïdek sïñak amïl agak, “Mïni won aul nep, Jon bi ñig pak ñeb kïmig cög magïl ne ak dï kïnañ cög mïgan alap lïl, yïp dap ñan,” agak.

26 Nïb agek, kin Herod Jon nop gos nïjek, mapin yïb gak. Pen ne bi kïb okok nïj mïdel nïjlig gi, mïnim kïlis mïnim nïjïd yïb pai ak nop agak ak nep gos nïjïl,²⁷ magïl nïbak nep ami bi ne alap, “Amïl Jon nabïc cög magïl ak dowan,” agïl ag yokek, amïl Jon nop nabïc cög magïl ne ak tib gi rïk gïl,²⁸ dï kïnañ cög mïgan alap lïl, dapil pai nïbak nop ñek, ne pen damïl nonim nop ñak.²⁹ Pen Jon bi ne okok, Jon nop kïñjam tib gi rïk gïlak mïnim ak nïjïl, kïri amïp se damïl, kab mïgan sïñak tigel gïlak.

Jisas bin bi kojai nep tap magïl ñek nïjñlak

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-13)

30 Jisas mïnim dad ameb bi okok, kïri tïgon tïgon wög gi taglig gi, adik gi apil, bin bi okok kïrop mïnim tari tari ag ñïl, tap tari tari gïlak okok, magïlsek Jisas nop ag ñïlak.³¹ Pen bin bi kojai yïb nep amïl apil gelak ak me, Jisas bi ne okok eip tap nïjñimel rek ma lek, ne kïrop agak, “Cïn, bin bi ma mïdebal nab sïñak amïl, yokop mïdojin, nïbi magïl alap ake lïnigabim,” agak.³² Nïb agïl, bi ne okok eip ñig magöb dïl, karip lïm bin bi ma mïdeligipal sïñak amïnlak.³³ Pen kïri ñig magöb dad amel nïjlig gi, bin bi kojai nep, Jisas bi ne okok eip tïgon ke alap amebal, agïl, taun okok nïb okok nïb kasek piç gi rïkïd ag amïl, ñig gol ar kanib par ak ned amïl, Jisas bi ne okok eip amnïg gelak sïñak ned am mïdelak.³⁴ Jisas bi ne okok eip ñig gol sïñak amjakïl wös gïl, ñig magöb kïrig gïl, bin bi kojai mïdelak okok kïrop nïjïl, gos ne ke gos nïjïl nïjäk, kïri kaj sipsip bi kod mïdep alap ma mïdeb rek ak mïdelak. Nïbak nïjek, mapin gek, ne wagin gïl kïrop mïnim

ognap tapin ag ñi midek. ³⁵ Piñ bir panjid amek niñlig gi, bi ne okok apil nop aglak, "Piñ bir panjid amit. Siñaul miñ mab nep nab siñaul. ³⁶ Niñ ak, bin bi siñ aul ag yokek, kiri amil karip tiring tironj karip lim yokop ulep siñ aul amil, tap magil kiri ke ognap tau niñlanj," aglak.

³⁷ Agelak, Jisas agak, "Niñbi ke krop tap magil ognap niñnimib," agak. Agek aglak, "Niñb ageban ak, bi takin aknib jil onjed wög gil mani dipal rek dil, tap magil tau dapil krop niñ aka?" aglak. ³⁸ Agelak, Jisas agak, "Bred magil niñbi titi gi rek middeb? Am niñim!" agak. Agek, am niñil aglak, "Cin bred magil aknib mamid alañ, kibsal omal sek middeb," aglak. ³⁹ Niñ agelak, Jisas agak, "Bin bi siñ aul agem, asik bilo ke ke lili, tap kas kikomij ar siñ aul bisig midel amnañ," agak. ⁴⁰ Agek, bin bi okok krop agel, ognap niñ juil omal adik gi dam wajrem alañ (50) rek mogim bilo lili, ognap non bin bi niñ juil aknib mamid alañ (100) rek bilo lili. ⁴¹ Pen Jisas ne bred magil aknib mamid alañ abe, kibsal omal abe dil, seb kab ar alañ siñak niñil, God nop, tep agil, bred ak di ti panjil, bi ne okok krop ñek, kiri pen bin bi okok krop nonim li ñilak. Kibsal omal ak, ak rek nep bi ne okok ñek, bin bi okok krop nonim li ñilak. ⁴² Ñelak, ñibel ñibel, krop kogi gak. ⁴³ Bred kibsal dai dai ñib tiraun gilak okok, Jisas bi ne okok wad dil yigel yigel, wad aknib umigan alañ ap ran jakak. ⁴⁴ Tap ñilak niñ nibak, bi okok nep me, paip tausam amnak.

Jisas ñig kas ar ak taulig gi amnak

⁴⁵ Pen magil nibak nep Jisas bi ne okok krop agek, ñig magob dil, Betsaida taun kid adan amel niñlig gi, Jisas siñak midil bin

bi okok krop ag yokek amnilak. ⁴⁶ Ag yokil, dim gol mak alap kilan git amil, God nop sobok gi midek.

⁴⁷⁻⁴⁸ Kislim ginig gek magil ak, Jisas nep midil niñak, bi ne okok kiri ñig magob dil, ñig nab siñak adan amel niñlig gi, yigen ak amelak pis ken apek, koslam ñig kas ar alañ parik yoklig gi amelak. Karip jin parikek won ak, Jisas ñig kas ar alañ bi ne midelak siñak amil, krop tausak lili, amnit geñ niñlig gi, ⁴⁹⁻⁵⁰ nop ñig kas ar alañ siñak amel ak niñil, ak cip kaunan alap, agil, jel gek pirkil sik gaul gilak. Dai Jisas krop agak, "Gos par ma niñnimib! Yad nep apebin! Ma pirknimb!" agak. ⁵¹ Agil, ñig magob miyan eyan amek, yigen dek ak kiri gak. Ñig gek, Jisas ne titi gil ñig giip, agil, gos par yib niñlak. ⁵² Ne bred dil bin bi konai nep nonim li ñak ak niñlak ak pen niñ nibak Jisas nop niñ di tep ma gilak. ⁵³ Pen ñig nab siñak amil amil karip lim Genesaret amjakil, ñig magob ak nag di ñon gi liliak. ⁵⁴ Ñig magob siñak kiri amel niñlig gi, bin bi niñ okok Jisas owip, agel niñlig gi, ⁵⁵ kasek karip lim tigoñ tigoñ kid kid amil, bin bi tap gak okok krop dam Jisas am midek siñak dapelak. ⁵⁶ Niñ niñ okok, Jisas karip tiring tironj okok aka taun okok aka karip lim yokop okok amjakek, bin bi tap gak okok krop dap maker nab siñak lili, Jisas nop neb neb gi aglak, "Nak midek, bin bi tap giip okok, waliñ dai nep ak di niñjel, krop komij lanj," aglak. Jisas yau agek niñlig gi, bin bi nop di niñlak okok krop magilsek komij lak.

7

Tap cibur midmagil nab adan niñ soñ onigab ak nep me acir midenigab

¹ Bi Perisi ognap, bi lo minim ag neb ognap, Jerusalem niñ apil,

Jisas midek sijak niñ mïdil, ² kiri niñlak Jisas bi ne ognap, niñpis nised sikop asik mosik git rep gil, niñmagil niñ li yokil nep tap niñbeligipal rek, ma gelak. ³ (Perisi bi okok abe, Juda bin bi okok magilsek abe, niñpis nised sikop ageligipal rek niñil, niñmagil niñ li yokil nep, tap niñbal. ⁴ Maker nab sijak am mïdil, karip adik git apil, ak rek nep niñ li yokil nep, tap niñbal. Pen kap, tin cög, kapa, miñ par kineb tap okok ak rek nep niñ li yokil nep, tap niñbal. Tap niñbak rek magilsek kil tep gipal.)

⁵ Niñ ak, Jisas bi ne okok tap yokop niñlak ak niñil, bi Perisi okok abe, bi lo minim ag ñeb okok abe, Jisas nop aglak, "Bi nak okok tari ginig, apis based sikop aglak rek, niñmagil kiri ak niñ li yokil mer, yokop nep tap niñbebal?" aglak. ⁶ Agelak, Jisas pen agak, "Niñbi minim tom agebim ak, Ai-saia minim niñid yib agil, God Minim ak nu kil tikil agak,

'Bin bi sij aul, God yib agon ar ameb apal ak
pen yokop minim nep apal;
yip midmagil ma lipal.

⁷ God lo minim ak ag ñobin, apal ak
pen bin bi minim kiri ke apal
minim ak nep ag ñebal.

Niñ ak, yip sobok gil yib yad agel
ar ma ameb.
Yokop minim nep agebal,
agak.

⁸ Ar niñbak rek, niñbi God minim
ag lak ak kiri git, bin bi minim
kiri ke apal ak dil, nap nased sikop
ageligipal ar ak kisen gipim,"
agak.

⁹ Jisas kirop kauyan agil agak,
"Niñbi gos kid yik niñil, God minim
ag lak ak di ke okok yokil, gos
magil niñbi ke ak nep niñ dil kisen
gipim. ¹⁰ Mosis God Minim dai
alap nu kil tikil agak, 'Nanim
nap agnimir rek niñ dil, kirop
di tep ginimib; pen niñ pai ognap

nonim nap kirop minim miliç kal
yapek agenigal ak, niñbi kirop niñ
pak lem kimlanj, agak. ¹¹ Pen
niñbi minim ar niñbak yipid git ma
ag niñbim. Bi alap, nonim nap
kiri git, agnigab ak, kirop
agnigab, 'Ami bapi, yad tap tep
ognap niñrepe mal niñbneb ak pen
mani niñrep mal ñeb mani ak, miñi
yad God nop niñigain, apin ak
me, mani niñrep mal ñeb alap ma
mideb,' agnigab. ¹² Niñ gel, niñbi
niñil agnigabim, 'Kiri niñ gipal
ak, minim ma mideb,' agnigabim.
Niñ agem, kiri God Minim ak kiri git
gil, tap tep ognap nonim nap kirop
ma niñigal. ¹³ Niñ ak, gos magil
niñbi ke ak nep niñil, kisen git, bi
kisen niñb ognap sek ag ñem, kiri
pen ak rek nep bi kisen niñb ognap
ag ñel, ag niñ dam dapil gel niñlig
git, God Minim tap yokop rek di
ke okok yokpal. Pen nonim nap
minim agesin ak nep mer; niñbi
tap konjai nep niñ akiñb rek nep
gipim," agak.

¹⁴ Jisas niñ agil, bin bi konjai
nep midebak okok kirop agek,
ne midek wagin sijak apelak
agak, "Minim agnig gebin aul
niñbi magilsek niñil, minim wagin
tik niñ tep ginimib. ¹⁵ Niñbi
tap niñbem nab eyan amnigab
ak gac ma midenigab; tap cibur
midmagil nab niñbi adan niñb söñ
oniçab ak nep gek, niñbi acir sek
midenigabim. ¹⁶ Niñbi bin bi gos
timid midonimij okok, timid li
niñ tep ginimib," agak.

¹⁷ Jisas niñ agil, bin bi okok
kirop kiri git, karip niñlik migan
eyan amek, bi ne okok nop ag
niñlak, wagin ak tari?" aglak.
¹⁸ Agelak, agak, "Bin bi okok kiri
ma niñpal rek, niñbi ak rek nep ma
niñpim ar? Tap asik mosik gipal
okok, abramek niñbel, cibur nab
eyan amnigab, God niñip gac ma
mideb. ¹⁹ Pen tari: tap niñbal

nib okok, midmagil nab eyan ma amnigab; cibur nab eyan nep amek, cib sek kil yoknigal,” agak. Jisas minim agak nibak, tap okok magilsek niyeb ak nep mideb, asik mosik gep tap alap ma mideb, agak.

²⁰ Pen Jisas nib agil agak, “Gos timel nab kiri eyan nib onigab ak me, bin bi acir sek midenigal. ²¹ Bin bi okok nab krop eyan gos timel apek niyil gil, kiri gil timel gil, tap si dil, cip niagil, bin si bi si gil, ²² tap okok cin rek lanj, agil, bin bi ognap gos timel niyil, minim esek agil, minim timel agil, tap okok cin rek ma lip, agek, milik yapek, bin bi ag juil, yib kiri ke dap ranil, abramek gil, timel gep gos nokim niyil gipal. ²³ Tap timel gipal nib okok gos ke okok nib ma owip. Gos timel nab kiri eyan nib onigab ak me gek, bin bi God udin yirik ar ne sijak gac sek midebal.

Bin alap, Jisas ne gek pai yad komijn linigab, agil, niy dak
(Mat 15:21-28)

²⁴ Jisas karip lim nibak krig gil, amil karip lim taun kib Taia ulep nib sijak amnak. Amil, bin bi okok yip minni ma niyinmel, agil, karip nillik migan alap amil we gil midek ak pen we gil midonimiy rek ma lak. ²⁵ Bin alap, pai ne nop kijeki aban niagak ak me, Jisas owip, agel, ne amil Jisas midek sijak tob wagin nop sijak kogim yimil, ²⁶ Jisas nop neb neb gilig gi agak, “Pai yad kijeki aban niagip ak, ag son yokek amnanj,” agak. Bin nibak ne Juda bin mer. Ne tik dolak karip lim Ponia, bi karip lim Siria nib kod mideligipal ak. ²⁷ Pen nib agek, Jisas nop agak, “Ned ni pai tap nibel, kogi ginigab ak tep. Tap magil ni pai neb ak dil, kain yoknigabin ak tep ma ginigab,” agak. ²⁸ Agek, bin ak pen agak, “Bi Kib! Ak tep ageban ak pen ni pai okok tap

nibel, dai dai okok abañ mok okok yapek, kain okok sek niyinigal,” agak. ²⁹ Agek, Jisas minim nibak niyil agak, “Nak nib apan ak, pai nak kijeki yipil sikil midosip ak bir mis amib; nak amnonj,” agak. ³⁰ Jisas nib agek, bin nibak adik gi amil niyak, kijeki krig mis amek, pai ne mij ar sijak kapkap kin midek.

Timid migan pilin gak bi alap Jisas gek, timid wakak

³¹ Jisas karip lim taun kib Taia ulep nib sijak krig gil, amil karip lim taun kib Saidon ulep nib sijak pakil, karip lim Dekapolis nab okok amil, Ning Cob Galili amnak. ³² Amjakek niyil gil, bin bi okok bi timid pilin gak minim ag tep ma goligip bi alap dapil, Jisas nop neb neb gil aglak, “Bi aul nop di niyek, komijn lanj,” aglak. ³³ Agelak, Jisas bi nibak nop poj dil ke ke sijak amil, niyinmagil par ne ak timid migan nop ak yokil, niyinmagil kinik niagil, aleb nop ak di niyil, ³⁴ seb kab alaj niyil, ake liliq gi, “Epata!” agak. Minim yib agil, “Epata,” agak ak, minim wagin ak “Yikan,” agak. ³⁵ Nib agek niyil gil, bi nibak timid migan ak pag yikil, aleb ne auan amek niyil gil, dai minim yipid gil agak. ³⁶ Jisas pen bin bi okok krop agak, “Minim nibak bin bi ognap krop ma ag niyinib,” agak. Minim nibak minim kiliis gil agak ak pen kiri amil kiliis gil bin bi kojai nep ag niylak. ³⁷ Minim nibak ag niylak bin bi niyil wal yib agil aglak, “Jisas tap okok magilsek gosip tep yib gip. Ne bin bi timid pilin gip okok gek, pag yikil, bin bi aleb miker gip okok gek minim ag tep gipal,” aglak.

*magıl ñek ñiŋlak
(Mat 15:32-39)*

¹ Ñin nab nıb sıňak nep, bin bı konjai nep ap mıdel, tap magıl ma midek, Jisas bı ne okok sık agek apelak agak, ² “Yad bin bı sıň aul kırop yımış nıñebin. Ñin omal nokım yad eip mıdıl, yokop midebal. ³ Kırop yuan nep ag yoken, ognap par okok nıb opal rek, kanıb nab okok amił, udın mımain dek, yap paknigal,” agak. ⁴ Agek, bı ne okok aglak, “Mıñ mab nep nab nıb sıň aul, tap magıl akal nıb dıl ñin?” aglak. ⁵ Agelak, Jisas agak, “Bred magıl nıbi titi gi rek mideb?” agak. Agek aglak, “Aknıb ar onjıd ak,” aglak. ⁶ Nıb agel, Jisas bin bı okok kırop agek, bısiigel nıñlıg gi, bred magıl aknıb ar onjıd nıbak dıl, God nop tep agıl, tı pańıl, bı ne okok kırop ñek, kırı pen dıl, bin bı okok kırop nonım lı ñıłak. ⁷ Kıbsal sıkol bad alap dı midebal ak, ak rek nep dıl, God nop tep agıl, bı ne okok kırop ñek, dıl nonım lı ñıłak. ⁸ Ñel, ñıbel ñıbel kırop kogi gek, dai dai yepıl yepıl gılak okok, Jisas bı ne okok wad aknıb ar onjıd ak yigel ap ran jakak.

⁹ Bı tap ñiñelak nıb okok, po tausen rek. Jisas pen, bin bı nıb okok kırop ag yokıl, ¹⁰ bı ne okok eip ñıg magöb dıl, karıp lım Dalmanuta amnílak.

*Perisi bı ognap, “Tap ma gep rek alap gek niñin,” aglak
(Mat 16:1-4; Luk 12:54-56)*

¹¹ Bı Perisi ognap Jisas nop neb neb gon, tari rek agnımiň, agıl, apıl nop eip mınım ag amił apıl gıl aglak, “Tap ma gep rek alap seb kab ar alan sıňak gek, cın niñıl, God nep ag yokek opan, agıl niñniğabın,” aglak. ¹² Nıb agel, Jisas ake lılig gi agak, “Bin bı mıñi midebal ñin aul, tari gınig apal, ‘Tap ma gep rek alap gek niñin,’ apal? Yad nıbep niñıd yıb agebin,

nıbep tap ma gep rek alap gen, ma niñniğabım,” agak.

¹³ Nıb agıl, kırop kırıg gıl, bı ne okok eip ñıg magöb dıl, ñıg cöb pıs kıd adan amnílak.

*Jisas, bı ne okok bin bı Perisi mınım esek kırop ma dınimel, agıl, mınım sıd tıkił agak
(Mat 16:5-12)*

¹⁴ Pen bı ne okok saköl gıl, bred konjai mer, magıl nokım alap nep dı ñıg magöb ar ak lıł, dad amnílak. ¹⁵ Nab okok amlıg gi, Jisas kırop agak, “Perisi yıs kırı ak abe, Herod yıs ne ak abe, niñ tep gınımıt,” agak.

¹⁶ Nıb agek, bı ne okok kırı ke ag niñ ag niñ gił aglak, “Bred magıl ognap sek ma dopın rek ageb,” aglak. ¹⁷ Jisas pen kırı aglak nıbak ke niñıl agak, “Tari gınig bred magıl ma dopın, agıl, agebım? Nıbi mınım niñıl, wagın ak ma niıpım ar? ¹⁸ Udın lak ak ma niıpım? Tımid lak ak ma niıpım? Aka niñıl saköl giıpım? ¹⁹ Bı paip tausan midebal ñin ak, bred magıl aknıb mamıd alan tı pań gi ūen, ñıbil dai dai yepıl yepıl gılak okok, wad titi gi rek yipek?” agak. Agek aglak, “Wad aknıb umıgan alan yignok,” aglak. ²⁰ Nıb agelak agak, “Pen bı po tausen midebal ñin ak, bred magıl aknıb ar onjıd ak tı pań gi ūen, ñıbil dai dai yepıl yepıl gılak okok, wad titi gi rek yipek?” agak. Agek aglak, “Wad aknıb ar onjıd ak yignok,” aglak. ²¹ Agelak agak, “Nıbi mınım niñıl, wagın ak ma niıpım ar?” agak.

Udın kwoi gak bı alap Jisas gek, udın ñıł niñak

²² Pen kırı Betsaida taun amjakel niñlıg gi, bin bı ognap bı udın kwoi gak alap dapıl, Jisas nop neb gıl aglak, “Nop dı niñjan,” aglak. ²³ Agelak, Jisas bı udın kwoi nıbaknop ñıñmagıl kıd ak dıl, por dıl karıp tırıg tırıon gol sıňak amił,

udin nop ak kîñik ñagîl, nop di niñjîl, agak, "Udin nak tap ognap niñeban aka?" agak.²⁴ Agek agak, "Yau. Bin bi okok niñebin ak, pen mab biñd rek okok gi tagebal," agak.

²⁵ Agek, Jisas kauyan udin magîl nop di niñek, dai komiñ lek tap okok magîlsekiñ tep yîb gak. ²⁶ Pen Jisas bi nîbak nop agak, "Kauyan adîk gi karip tîrîg tîron bin bi mîdebal kîdadañ ma amnîmîn; karip nak yîpid gi amnoñ," agak.

Pita Jisas nop agak, "Nak nep me Mesaia ak," agak

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Jisas bi ne okok eip karip tîrîg tîron taun kîb Sisaria Pilipai man siñak amnilak. Kanib nab siñak amlig gi kîrop agak, "Bin bi okok, yîp bi an agîl niñebal?" agak. ²⁸ Agek aglak, "Bin bi ognap nep Jon bi ñig pak ñeb ak, agebal; ognap Ilaija, agebal; ognap bi God minim agep ke nîb alap, agebal," aglak. ²⁹ Agelak, Jisas kîrop agak, "Nîbi ke pen yîp bi an, agîl, nîpîm?" agak. Agek, Pita agak, "Nak nep me Mesaia ak," agak. ³⁰ Agek, Jisas agak, "Nîbi bin bi ognap kîrop minim nîbak ma ag ñinimîb," agak.

Jisas agak, "Yad kimil kauyan warîknîgîn," agak

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Jisas pen wagîn gił bi ne okok kîrop minim ag ñîlig gi agak, "Bi Ñî ne yur kîb yîb dînîgab. Bi kîb minim tiñ bîlokep okok abe, bi God nop tap sobok gep bi kîb okok abe, bi lo minim ag ñeb okok abe, nop niñel, milik yapek, ñag pak lel, ne kimil, ñîn omal midil, ñîn omal nokim ak kauyan warîknîgab," agak. ³² Jisas minim nîbak misen agek, Pita niñek, tep ma gek, Jisas nop dam gol siñak amil, nop ag giłig gi agak, "Minim

nîbak rek ma agan," agak. ³³ Pen Jisas adîk gił, bi ne okok kîrop niñîl, Pita nop agak, "Seten! Nak kîd yad okok amnoñ! God gos ñeb rek ma ageban; bin bi okok gos nîpal rek nep niñîl ageban," agak.

³⁴ Nîb agîl, bi ne okok abe, bin bi konjai nep midelak okok abe, siñ agek, wagîn siñak apelak agak, "Bin bi an an yad eip mîdenîmel okok, tap tari lîm dai ar wagîn aul gos kîb nîpal ak kîrig gił, miñb gon kîri ke gos kîb nîpal ak kîrig gił, mab kros di ka gił yîp kisen gînîmel. ³⁵ Bin bi, Jisas nop niñ di midon, tep ma gînîgab agîl niñîgal bin bi okok, piñ nep ap yap paknîgal. Pen bin bi, Jisas nop niñ dîl, minim tep ne niñ di midon, ciñop gi tîmel genîgal ak, minim ma mîdeb agîl gel amnîgab bin bi okok, God gek per nep per nep komiñ mîdenîgal.

³⁶ "Pen bin bi, tap tep lîm dai ar wagîn aul konjai nep din, ag gos nîpal bin bi okok, karip lîm wagîn aul mîdeb tap okok magîlsekiñ dînîgal ak pen komiñ per mîdep won ak ma dînîgal.

³⁷ Tap tep okok magîlsekiñ dam siñim gił, komiñ per mîdep won ak taunîmel rek ma liñ.

³⁸ "Miñi ñîn nîbaul bin bi kîri bin si bi si gił, tap si tap tîmel giłig gi mîdebal ak, bin bi an, yîp abe minim yad abe nabîñ gînîgab, kisen Bi Ñî ne Nap melik tep akniñ ke dîl, ejol siñ okok sek apenîgab ñîn ak, ne bi nîbak nop ak rek nep nabîñ gek, 'Nop ma nîpin,' agnîgab," agak.

9

¹ Pen Jisas nîb agîl, minim alap agak, "Yad nîbep minim niñjîd agebin, nîbi bin bi mîdebiñ siñ aul ognap komiñ mîdem niñlig gi, God bin bi dîl kod mîdenîgab ñîn ak, kîlis kîb sek apek niñnîgabim," agak.

*Jisas mîb goj ne ak ke yîb lak
(Mat 17:1-12; Luk 9:28-36)*

² Pen kisen ñin aknîb kagol on+j+d ak mîdil, Jisas ne Pita Jems Jon kîrop yakam poj dîl, karip lîm bin bî ma mîdelak dîm yîrik alan alap kîlan gi amniłak. Amîl, Jisas nop nîjel nîjlig gi, mîb goj ne ak ke yîb lak. ³ Walij ne ak tîd tep ke yîb lîl, mîmelik yîb gak. Pen bin bî lîm dai ar wagîn aul alap walij ognap ñig lîl ulîk malîk gel, tîd nîbak rek lînîmîn rek ma lîp. ⁴ Pen magîl nîbak nîjlig, Ilaija eip Mosîs eip apîl Jisas eip minîm ag mîderek. ⁵ Kiri nîjil, Pita Jisas nop agak, “Mînîm ag ñeb bî, cîn tep yîb apîl sîñaul mîdobin! Nîb ak, cîn karip badak bad omal nokîm gîn; nep alap, Mosîs nop alap, Ilaija nop alap,” agak. ⁶ Kiri pîrîkelak rek me, Pita gos nîj tep gîl mer, abramek nîb agak.

⁷ Pen kîmi bad alap apîl, kîrop di yîpîl yokek nîjlig gi, mînîm alap kîmi nab nîb sîñak agak, “Alek Nî mîdmagîl yad yîb. Mînîm agnîgab rek nîjîm,” agak. ⁸ Nîb agek nîjlig gi, kiri nîj padîklig gi nîjlig, bî nîb omal ma mîderek; Jisas nep mîdek.

⁹ Pen kiri dîm alan kîrig gîl, mak eyan ap yaplıg gi, Jisas agak, “Dîm aul aposîn tap gosîp nîjesim ak, mînî bin bî ognap kîrop ma ag ñînîmîb. Kisen Bî Nî ne kîmîl warîknîgab ñin ak nep mîsej ag ñînîmîb,” agak. ¹⁰ Agek, bî ne okok bin bî ognap kîrop ma ag ñîlak; kiri ke nep ag nîj ag nîj gîl aglak, “Kîmîl warîknîgain, agîp ak, mînîm wagîn ak tari?” aglak. ¹¹ Nîb agîl, Jisas nop ag nîjlig aglak, “Bî lo mînîm ag ñeb bî okok tari gînîg apal, ‘Ilaija ned onîgab,’ apal?” aglak. ¹² Agelak, Jisas agak, “Nînjid apal. God Mînîm ak ñu kîl tîkîl aglak, ‘Ilaija ned apîl tap okok gi jîn gînîgab,’ aglak. Pen God Mînîm ak mînîm alap ñu kîl tîkîl

aglak, ‘Bin bî okok Bî Nî ne nop kîd ñîl, nop yur kîb ñînîgal,’ aglak minîm ak, tari gînîg ñig aglak, agîl nîpîm? ¹³ Pen Ilaija aglak nîbak, kisen onîgab, agîl, gos ak ma nînîmîb. Ne bir owak nîjil gos kiri ke nîjil nop abramek gi tîmel yîb gîlak. Nîb ak, God Mînîm ak ñu kîl tîkîl, nop gînîgal, aglak rek nep gîlak,” agak.

*Kijeki ñi sikol alap aban ñagak
ak, Jisas ag mis yokak
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Pen kiri ban eyan amîl nîjlig, bî lo mînîm ag ñeb bî ognap, Jisas bî ne aknîb ajîp okok eip pen pen ag mîdel nîjlig gi, bin bî konjai nep apîl, kîrop pîjîl kos kos gi mîdelak. ¹⁵ Nîg gi nîj mîdel nîjlig gi, Jisas apjakek, bin bî ap mîdelak okok nop nîjil, wal agîl, amîl nop ag wasu dîlak.

¹⁶ Jisas bî ne okok kîrop ag nîjil agak, “Tari gînîg pen agek pen agek gesîm?” agak. ¹⁷ Nîb agek nîjlig gi, bî alap bin bî mîdelak nab nîb sîñak agak, “Mînîm ag ñeb bî. Nî yad ak, kijeki aban ñagak, mînîm ma geb. ¹⁸ Ñîn ognap nop tapîn gek, ap yap pakîl, kîñîk kobkob kosib masîb apîl, meg sîp yîmîl, ñînmagîl tob mîb goj yîñ gîl gîp. Per nîg gek gek me, dopin ak pen bî nak okok kîrop agen, kijeki ak ag yok mer nîjil kîrig gîpal,” agak.

¹⁹ Nîb agek, Jisas kîrop agak, “Nîbi bin bî mînîi mîdebîm aul God nop nîj di kîlis ma gîpîm. Minek akal nop nîj dîl, tap nîb okok ke gînîgabîm? Mînîm per agen nîpîm ak, titi gîl mînîm kîl sek alap agen nîjîgabîm? Nî nîbak dad mîdebîn aul dowîm!” agak. ²⁰ Agek, dam Jisas mîdek wagîn sîñak dapel, kijeki ñi nîbak nop aban ñagak ak, Jisas nop nîjil, ñi ak nop gek, ap yap pakîl, adîk madîk gîlîg gi, kîñîk kobkob kosib masîb apîl yowak. ²¹ Nîg gek, Jisas

ñi n̄ibak nap nop ag n̄ijil agak, “Tap n̄ibak ñin akal rek gak?” agak. Agek agak, “B̄rarik nep ñi s̄ikol won ak nep gak.”²² K̄jeki n̄ibak, nop per ñag pak lin, agil, mab ȳneb nab okok abe, ñig nab okok abe d̄i yokeb. N̄ib ak, c̄irop apil ȳmig n̄ijil, tap n̄ibak ag yokep rek lonim̄in ak, ag yokan,” agak.²³ Agek, Jisas agak, “Ȳip tari ḡin̄ig, ‘Ag yokep rek lonim̄in ak, ag yokan,’ agil ageban? Ag n̄ijn̄igain rek ḡin̄igab, ag gos n̄ijn̄igan ak, ag n̄ijn̄igan ak rek ḡin̄igab,” agak.²⁴ Agek, ñi nap ak kasek nep agak, “Nep n̄ij debin; n̄ig ḡin̄igan, agil, gos ak n̄ijebin ak pen gos omal n̄ijn̄im rek l̄ip ak, ȳip gos tep ñek n̄ijil yad p̄is nep n̄ij d̄in̄im,” agak.

²⁵ Pen bin bi kojai nep, apil mal Jisas eip midelak s̄in̄jak, pīg gī rīk̄id ag apelak n̄ijlig gī, Jisas k̄jeki ak nop agak, “Nak k̄jeki, bin bī gek t̄im̄id sakol̄ ñagek m̄in̄im ma apal ak, nep agebin, ñi pīyak nop k̄ir̄ig gī, p̄is nep amil, k̄isen kauyan ma adit̄ gī onim̄in!” agak.²⁶ Agek, k̄jeki n̄ibak gaul k̄ib gī, söñ amnīg gī, ñi ak nop gek, ap yap pakil, jep jep dī wös gek, bin bī kojai nep aglak, “B̄ir k̄im̄ib,” aglak.²⁷ N̄ib aglak ak pen Jisas ñ̄nmagil k̄id ne ak d̄il, nop dī warik̄ ñek, warik komiñ midek.²⁸ K̄isen Jisas karip̄ ñīlik m̄igan eyañ amil, bī ne okok eip k̄iri nep midlig gī, nop aglak, “Tari ḡin̄ig c̄in k̄jeki n̄ibak nop ag yok mer nīpin?” aglak.²⁹ Agelak, Jisas agak, “K̄jeki n̄ibak rek yokop ma ag yokn̄igal; God nop sobok gel me, mis amnīgal. Mer ak, mis ma amnīgal,” agak.

Jisas kauyan, “K̄im̄il warikn̄igain, agak

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰⁻³¹ Jisas bī ne okok poñ d̄il, karip̄ l̄im n̄ibak k̄ir̄ig gī, karip̄ l̄im Galili nab s̄in̄jak amlig gī, bī

yad okok k̄irop min̄im ag ñī tep gīn̄im, agil, kapkap we gī midlig gī, k̄irop ag ñoligip. K̄irop ag ñil agak, “Bī Ñī ne nop m̄im̄ig gī bī ognap k̄irop ñek, nop ñag pak lel, k̄im̄il, ñin omal midil, ñin omal nokim̄ ak kauyan warikn̄igab,” agak.³² Ne n̄ib agek n̄ijlig gī, min̄im wagin n̄ibak tari, agil, nop ag nīplap ak pen p̄ir̄ik̄il, ma ag n̄ijlak.

Yad nep bī k̄ib m̄idebin, agil, m̄in̄im pen pen aglak

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³⁻³⁴ Pen kanib nab s̄in̄jak amlig gī, Jisas bī ne okok, “Yad nep bī k̄ib, nak bī k̄ib mer,” agligr̄ gī, pen pen agel amnak. Amil Kapaneam amjakil, karip̄ m̄igan eyañ ak amil, Jisas k̄irop ag n̄ijil, agak, “Kanib nab s̄in̄jak aplig gī, m̄in̄im tari agem aposip?” agak. Agek, bī ne okok m̄in̄im n̄ibak ag n̄ijlig gī apelak ak n̄ijil, nabin̄ gek, pen ma ag ñilak.³⁵ Ma ag ñelak, Jisas am bisig gī, bī ne aknib umigan alan okok k̄irop agek apelak agak, “Bin bī pobin̄ midenimel okok, bin bī yokop wög gī ñibal rek midil, bin bī ognap k̄irop magilek wög gī ñin̄imel,” agak.³⁶ N̄ib agil, ñī pai s̄ikol alap dapil midelak nab s̄in̄jak hil, kaig gīlig gī, agak,³⁷ “Bin bī ȳip n̄ij d̄il, ñī pai s̄ikol aul rek nokim̄ alap dī tep ḡin̄igal ak, ñī ak nop nep mer, ȳip abe d̄in̄igal. Pen ȳip d̄in̄igal ak, ȳip nep mer, Bapi ȳip ag yokek onek ak nop abe d̄in̄igal,” agak.

Bin bī kaual maual c̄in ma ḡin̄igal okok, k̄iri bin bī nīheb c̄in (Luk 9:49-50)

³⁸ Pen Jon Jisas nop agak, “M̄in̄im ag ñeb bī. Bī alap ȳib nep agil, k̄jeki k̄iyob ñīlik ag söñ ag yokek, c̄in n̄ijil nop agnok, ‘Nak bī c̄in eip j̄im ñil ma tageban ak, n̄ig ma ḡin̄im̄in,’ agnok,” agak.³⁹ Agek, Jisas nop pen agak, “Nop tari ḡin̄ig mer apek? Bin bī ȳip

gos nıñıl, yıb yad agıl, tap ma grep rek ognap gınigal okok, kisen adık gıl yıp minim timel ma agnigal.
40 Bin bi kaual maul cın ma gınigal okok, kiri bin bi nıñeb cın. **41** Pen nıñım! Bin bi an an, nıbep Jisas bi ne, agıl, nıg mil nıñenigabım ak, God krop dı tep gınigab,” agak.

*Gi timel gijn rek lip, agıl, nıñ
tep gınimib*

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 “Pen bin bi ognap apıl, nı̄t pai yıp nıñ debal okok, krop tap si tap timel ar ak gi yomel, kiri gos yıp ak saköl gıl, tap si tap timel gınigal. Bin bi nıg gınig genigal ak, ned kab kib alap kıñjam ak nag dı li tıbıkı, dam nıg solwara nab sıñak yoklap ak tep. Pen komıñ midil, nıg gi timel gınigal ak, yur kib yıb dinigal,” agak.

43 Jisas nıb agıl agak, “Nıñmagıl alap gek, nıbi tap si tap timel gınig gebım ak, nıñmagıl piş kid nıb ak tıb gi rık gi yokem, piş kid ak nep midonimın. Nıg gıl, tap si tap timel nıbak ma gınigabım rek, komıñ amnigabım. Pen nıñmagıl omalgil midek, gi timel gıl, krop lım Hel, mab per nep yın mideb sıñak amnigabım. **44** Krop lım nıbak, krop kiso per nep li midlig gi, mab yın nep midenigab.”

45 “Tob kid ak, ak rek nep. Tob kid alap gek, nıbi tap si tap timel gınig gebım ak, tob kid piş nıbak tıb gi rık gi yokem, piş kid ak nep midonimın. Nıg gıl, tap si tap timel nıbak ma gınigabım rek, komıñ amnigabım. Pen tob omalgil midek, gi timel gem, nıbep krop lım Hel, mab ke yıneb ak yokek, yur kib dinigabım.
46 Krop lım nıbak,

krop kiso per nep li midlig gi, mab yın nep midenigab.”

47 Uđin magıl ak, ak rek nep. Uđin magıl alap gek, nıbi tap si

tap timel gınig gebım ak, udın magıl piş nıb kid ak tıg gılıg gi yokem, piş kid ak nep midonimın. Nıg gıl, tap si tap timel nıbak ma gınigabım rek, God krop lım ne sıñak amnigabım. Pen udın magıl omalgil midek, gi timel gem, nıbep krop lım Hel, mab ke yıneb ak yokek, yur kib dinigabım. **48** Krop lım nıbak, krop kiso per nep li midlig gi, mab yın nep midenigab.”

49 “Gam wak nawoj mab dagilel yın dek tep lıñigab ak rek, God ne bin bi magılsek krop nıg aknib rek nep gınigab.

50 “Dek sol tap dek kal tep yıb ak pen dek kal ne ak amek, titi gi gem, kauyan dek kal gınigab? Nıb ak, nıbi bin bi dek kal rek midil, bin bi ognap midmagıl lıl eip kapkap midenimib,” agak.

10

*“Bin ag yokep aka mer?” aglak
(Mat 19:1-12; Luk 16:18)*

1 Jisas Kapaneam kırıg gıl, krop lım Judia nab okok amıl, am nıg Jodan juıl, piş kid adan amnak. Bin bi okok nıñıl, ap mogım gelak nıñıl ne per goligip rek krop minim ag nıak.

2 Bi Perisi ognap, Jisas tari rek agnigab, agıl, apıl, nop ag nıñıl aglak, “Lo minim tari rek mideb? Bi okok bin dil, ag yokníg, ag yoknígal aka?” aglak. **3** Agelak, Jisas pen agak, “Mosis God Minim nu kıl tıkkı, nıbep minim tari agak?” agak. **4** Agek aglak, “Mosis agak, ‘Bin ag yokníg, ‘Nep ag yokebin,’ agıl, mīj bad alap nu kıl tıkkı nop nııl, ag yoknímin,’ agak,” aglak. **5** Agelak, Jisas agak, “Nıñid agebım ak pen wös rek God ne bi nıg gınigal agıl ma gos nıñak. Mosis nıbep God minim ag nıek, nıbi kasek ma dıpım ak me, ne lo minim nıbak nu kıl tıkkak. **6** Pen God krop lım bırarık ped okok

ḡt lak n̄in ak, b̄t ḡt l̄l, bin ḡt l̄l, gak.⁷ Ar n̄ibak me, b̄t okok nonim nap s̄ikop eip m̄dil, amil bin d̄l, k̄rop k̄rig ḡl,⁸ k̄iri ber mal j̄m n̄il k̄iner n̄ijlig ḡt, m̄b gon nokim l̄nigab. K̄isen ke ke mer, j̄m n̄il nep m̄denigair.⁹ God agek, b̄t bin d̄l m̄b gon par nokim l̄nigab n̄ibak, b̄t ognap amil k̄rop ag pak asik ke ke ma l̄nimel,” agak.

¹⁰ N̄ib agil, b̄t ne okok eip kauyan karip n̄ilik m̄igan eyan amil, Jisas nop minim ar n̄ibak kauyan ag n̄ijelak.¹¹ Jisas agak, “B̄t alap bin d̄l, ag yokil, amil bin k̄isen n̄ib alap d̄nigab ak, God udin yirik ne s̄ijak ne bin si dep b̄t.¹² Bin ak, ak rek nep, b̄t d̄l, k̄rig ḡl, amil b̄t k̄isen n̄ib d̄nigab ak, ne b̄t si dep bin,” agak.

Jisas n̄i pai s̄ikol okok k̄rop di kaig ḡl, n̄inmagil ne nabic k̄rop ar alaŋ lak

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Bin b̄t ognap, Jisas fīt pai c̄in okok di n̄ijan, agil, dapelak, pen b̄t ne okok k̄rop ag gelak.¹⁴ N̄ib agelak, Jisas n̄ijek, milik yapek, agak, “N̄i pai s̄ikol okok k̄rig gem, yip olanj. God karip lim ak n̄i pai s̄ikol n̄ib okok rek m̄debal.¹⁵ Yad n̄ibep n̄ijed yib agebin, bin b̄t okok, n̄i pai s̄ikol okok God karip lim ar alaŋ minim ak n̄ij d̄pal rek ma n̄ij d̄nigal ak, God karip lim ne s̄ijak ma amnigal,” agak.¹⁶ N̄ib agil, n̄i pai s̄ikol okok k̄rop di kaig ḡl, n̄inmagil ne nabic k̄rop ar alaŋ l̄l agak, “God n̄ibep kod midonimn̄i,” agak.

B̄t tap konjai m̄idek alap
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)

¹⁷ Pen Jisas amek n̄ijlig ḡt, b̄t alap pīg ḡt r̄ikid ag apil, Jisas m̄idek wagin s̄ijak kogim yimil, agak, “Minim ag n̄eb b̄t tep! Yad tari ḡl per m̄idep ak d̄nigain?” agak.¹⁸ Agek, Jisas agak, “Yip tari ḡnig, ‘B̄t tep,’ ageban? Bin

b̄t alap tep ma m̄idebal; God nokim me tep m̄ideb.¹⁹ Pen nak God lo minim ak n̄ipan: ‘C̄ip ma n̄agnimib; bin si b̄t si ma ḡn̄imib; tap si ma dinimib; minim kib agil tom ma agn̄imib; minim tom agil bin b̄t ognap tap k̄rop okok ma p̄ili ḡt dinimib; nanim nap agn̄mir ar ak (rek nep) n̄ijil, k̄isen ḡn̄imib,’” agak.

²⁰ Jisas n̄ib agek, b̄t n̄ibak Jisas nop agak, “Minim ag n̄eb b̄t. Yad kapan apic nep m̄dil, lo minim n̄ib okok magilsek n̄ijlig ḡt m̄idebin,” agak.²¹ Agek, Jisas nop n̄ijil, midmagillil, agak, “Nak tap nokim alap nep ma ḡpan. Nak amil, tap nak tari tari m̄ideb okok magilsek sikim ḡl, mani d̄l, bin b̄t tap ma m̄ideb okok k̄rop n̄inim. Nig ḡl me, tap tep nak ak m̄denigab God karip lim seb kab ar alaŋ s̄ijak. Apin rek ḡl, apil, yad eip tagor,” agak.²² N̄ib agek, b̄t n̄ibak tap ne konjai m̄idek rek, c̄ib gek, gos par yib l̄ilig ḡt amnak.²³ Jisas b̄t ne okok k̄rop n̄ij padiklig ḡt agak, “Bin b̄t tap konjai m̄denigab okok koslam yib God bin b̄t ne m̄idel, k̄rop d̄l karip ne s̄ijak kod m̄denigab,” agak.²⁴ N̄ib agek, b̄t ne okok minim n̄ibak n̄ijil, gos par nep n̄ijel n̄ijlig ḡt, Jisas k̄rop kauyan agak, “N̄i pai yad s̄ij aul, minim agebin aul n̄ijim. God karip lim ak koslam ameb rek m̄ideb!²⁵ Kaj kamel okok nu mauol nag yokpal m̄igan ak amnig, amnigal ak pen bin b̄t k̄lnok k̄bab mani tap okok konjai m̄ideb okok, God karip lim ne s̄ijak koslam yib amnigal,” agak.

²⁶ Jisas n̄ib agek, b̄t ne okok wal yib agil, pen ag n̄ijek pen ag n̄ijek ḡl aglak, “N̄ib ak, b̄t an rek komin per m̄idep won ak dinimij?” aglak.²⁷ Agelak, Jisas k̄rop n̄ijlig ḡt agak, “Bin b̄t okok k̄iri ke ḡn̄imel rek ma lip; God

nep me tari tari gìníg, gìnímış rek nep mideb,” agak. ²⁸ Pen Pita Jisas nop agak, “Nıñan! Cin nak eip taglig git, tap cin okok magılsek kırıq gipin,” agak.

29 Agek, Jisas agak, "Yad nibepe
niñjil yib agebin, bin bi yip gos
niñjil, minim tep yad wog ak ginig,
karip lim kiri kirig gil aka, ninai
nimam kiri okok kirig gil aka,
nonim kiri okok kirig gil aka, ni
pai kiri okok kirig gil aka, wog dai
kiri okok kirig gil, wog yip genigal
ak, 30 God krop di rep ginigab.
Krop kod midék, lim dai ar wagin
aul middenigal nin ak, karip, ninai
nimam, nonim, ni pai, wog dai
kiri konjai yib middenigab. Pen nin
ognap bin bi ognap okok, kiri bin
bi yad eip midebal ak niñjil, krop
gi timel ginigal. Kisen pen God
krop dam karip lim ne sijak dad
amek, ne eip per nep middenigal.
31 Pen bin bi miñi ned amebal
okok, kisen konjai nep kid ken
yib okok middenigal. Pen bin bi
miñi kid ken yib okok midebal
okok, kisen konjai nep ned am
middenigal," agak.

*Jisas kauyanj, "K̄imil warikn̄igain,
agak*

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Pen kiri Jerusalem amlig gi,
Jisas ned gak; bi ne okok kisen
gil, gos par par niñlig gi amelak
niñlig gi, bin bi kisen apelak okok
niñil píriklak. Jisas pen bi ne
aknib umigan alañ okok kírop nep
pon díl, gol sínjak amił, tap tari
nop ginig gak ak kauyan kírop ag
ñak. 33 Jisas agak, “Cin Jerusalem
amon niñlig gi, bi alap Bi Ñi ne
nop kain gi dam, bi God nop tap
sobok gep bi kíb okok abe, bi
lo minim ag fiel bi okok abe,
ñinmagil kírop ñek, nop minim
kíb agil, ‘Bi níbaul nop ñag pak
lep,’ agil, dí bi Juda mer okok
kírop ñinigal. 34 Ñel, nop ag juil,
kiñik ñaqil, nag dí pakil, dam pis

nep ñag pak lel k̄imn̄igab. Pen
ñ̄in omal m̄idił, ñ̄in omal nokim
ak kauyan war̄ikn̄igab,” agak.

*Jems eip Jon eip bikib midor, ag
gos ak ningrek*

(Mat 20:20-28)

³⁵ Sebedi ñi ne omal, Jems eip Jon eip apıl Jisas nop agrek, "MİNİM ag ñeb bi, cır mal nep minim alap ag niñor, nak yau agil giniñgan ak tep," agrek. ³⁶ Nıb agerek, Jisas kırop agak, "Nıri yiþ ag niññig gebir nıbak, yad nirepid tarı giniñim?" agak. ³⁷ Agek agrek, "Kisen nak melik tep ke sek mıdıl, karıp lım magılseki kiŋ rek kod middenigan ñin ak, cırop mal, bi alap dı ñinmagıl yiþid piş kıl nak ar lıl, bi alap dı ñinmagıl anıdken piş kıl nak ar lek, bısig mıdojır," agrek. ³⁸ Nıb ager, Jisas agak, "Nıri mal niñ rep gił ma agebir. Nıg silek yad ñiññigain ak nıri mal ak rek nep ñiññigair? Yad ñig pakniñgain ak, nıri mal ak rek nep pakniñgair?" agak. ³⁹ Agek, "Yau, niñ giniñgabır," agrek. Agerek, Jisas agak, "Niñid agebir. Nıg yad ñiññigain ak, nıri mal ak rek nep ñiññigair; nıg pakniñgain ak, nıri mal ak rek nep pakniñgair ak pen ⁴⁰ ñinmagıl yiþid ken piş kıl yad bi an middenigab, ñinmagıl anıdken piş kıl yad bi an middenigab ak yad ma agniñgain; ak Biñen tap ne; ne ke niñip rek giniñgab," agak.

⁴¹ Pen Jisas b̄i ne aknib̄ wajrem
alan minim nibak nijel, k̄rop
milīk yapek, Jems Jon b̄i omal
k̄rop ag gilak. ⁴² Nig gel, Jisas
k̄rop magilsek aget apelak agak,
“Nib̄i nijim, Juda bin b̄i mer okok,
kin̄ kirī k̄ilis gil kod midabal; b̄i
kib̄ kirī minim tari tari agnigal ak
nijil kaunan dil kisen ginigal me.
⁴³ Pen kirī gebal rek ma ginimib̄.
B̄i an b̄i kib̄ midonimij ak, b̄i
sikol rek midil, bin b̄i ognap k̄rop
wög gi ñeb b̄i rek midonimij.

⁴⁴ Bi an bi kib yib midonimij ak, bi sikol tam okok rek midil, bin bi ognap kirop magilsek mitn wog gep bi alap rek midonimij. ⁴⁵ Bi Nit ne ak, bin bi okok kiri wog yip gilan, agil, ma owip; wog kirop gi nit damil, kisen tap si tap timel gi pal ar ak saj gi kimen, bin bi konjai nep komij amnilan, agil, owip,” agak.

Jisas udin kwoi gak bi alap gek, udin nil niyak
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Jisas bi ne okok eip taun kib Jeriko amjaklak. Kiri Jeriko kirig amniq, bin bi konjai yib nep eip amnilak. Bi Timeas nit ne Batimeas udin kwoi gak ak, mani nim, agil, asib aglig gi, kanib gol sijak bisig midek. ⁴⁷ Bisig midek niyilg gi, “Jisas bi Nasaret nib ak apeb,” agel niyil, ne sik agil agak, “Jisas, Depid Nit ne, yip yimig niyan!” agak.

⁴⁸ Agek, bin bi okok nop silikil aglak, “Minim ma agan! Kapkap midei!” aglak. Nib aglak ak pen ne kapkap midil mer, meg miyan dap ranil sik kib agil agak, “Depid Nit ne, yip yimig niyan!” agak. ⁴⁹ Agek, Jisas manj nib sijak wos gi agak, “Nop sik agem, sijaul owan,” agak. Agek, bin bi okok bi udin kwoi ak nop aglak, “Jisas nep sik ageb. Warikil gos sek owan,” aglak. ⁵⁰ Agelak, walij parsek ne ak tig ju yokil, kasek nep warikil, Jisas midek sijak amnak. ⁵¹ Amek, Jisas nop agak, “Yip tari gan, agil, apeban?” agak. Agek bi udin kwoi gak ak agak, “Minim ag neb bi. Udin ak kauyan nil niyan, agil, apebin,” agak. ⁵² Agek, Jisas agak, “Jisas yip gek komij linigab, agil, niy dipan ak rek, me nep komij lip, bir nak amnonj,” agak. Nib agek niyilg gi, won nibak nep udin nil niyil Jisas eip amnak.

11

Jisas Jerusalem kij rek amnak
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Jisas bi ne okok eip amil amil Jerusalem ulep ulep gilig gi, Olip Dim, karip tirig tiron Betpagi Betani amjakil, Jisas bi ne omal agil agak, ² “Karip lim miyan kidadan amil niyinigair, kaj donki marip bin bi dad ma tapal alap non gi lel midenigab. Nitil, wisib donimir. ³ Bin bi ognap niyrep tari ginig nig gebir, agenimel, agnimir, ‘Bi Kib wog alap gi, kauyan yokek, onigab,’ agnimir,” agak. ⁴ Nib agek, amil niyrek, kaj donki marip alap kanib sijak karip kijon wagin gol sijak nag non gi lel midek. Mitn wisiber niyilg gi, ⁵ bin bi yokop ulep nib sijak midelak okok aglak, “Tari ginig kaj donki marip nibak mitn wisibir?” aglak. ⁶ Agelak, Jisas agak rek nep agerek, yau agel, ⁷ kaj donki marip nibak dam Jisas midek sijak apil, walij par kib kiri tig juil, kaj donki ar alan lirek, Jisas ar nibak bisigil amnak. ⁸ Bin bi okok konjai nep, walij parsek kiri okok tig juil, kanib kib ar sijak lilak; ognap mab kas okok tib rik dap lilak. ⁹ Nit gi, bin bi nop ned gilak okok abe, nop kisen gilak okok abe, sik aglig gi aglak, “God yib ne agon ar amnan!

Bi Kib bi ne ag yokek apeb aul; God nop kod mid tep ginimij.
¹⁰ Based Depid kin midil, bin bi kod midoligip rek, ne cinop ak rek nep kod midenigab!
God yib ne agon ar amnan!” aglak.

¹¹ Jisas nig gi, Jerusalem amil, God sobok gep karip miyan ak amil, tap okok niy tagek niyilg gi, pib paqid amek niyilg gi, bi ne aknib umigan alan okok eip karip tirig tiron Betani amnilak.

*Mab nijeb alap magil ma pilak
(Mat 21:18-19)*

¹² Minek pen, Betani nib adik gil kanib nab sijak aplig gi, Jisas nop yuan lak. ¹³ Yuan lek, par yipid niyak mab ulem alap midék. Magil ognap pilil midék aka agil, amil niyak, magil ma pilak; mab kas nep midék. Pen tari: magil pilep nin ak ma owak. ¹⁴ Nit gek, Jisas mab nibak agak, "Kisen bin bi ognap mab magil nak ak ma niyngal," agak. Bi ne okok minim agak nibak niylak.

God sobok gep karip tap sikim gelak okok, Jisas krop yik soy yokak

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Jisas bi ne okok pon dil, Jerusalem amil, God sobok gep karip migan amil niyak, bin bi okok sikim gilig gi, mani yimjiklig gi midelak. Nit gelak, mani yimjik gelak abañ bad okok tig adik gil, yakir dap lel taulig gi midelak mab bog okok tig adik gil, bin bi sikim gilig gi, tap taulig gi, karip migan nibak midelak okok, krop yik gi mis yokak. ¹⁶ Yik gi mis yokil agak, "Tap ognap dap God sobok gep karip kab wari kis kis gil midék nab aul ma padiknimb," agak. ¹⁷ Nit agil agak, "God Minim ak nu kil tikil aglak, 'God agip, 'Karip yad ak, bin bi karip lim tigoñ tigoñ magilsek apil, yip sobok ginigal," agip, aglak. Pen nibi nig gesim, bi tap si di we gil midébal karip alap rek lip," agak.

¹⁸ Nit agek, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi lo minim ag neb bi okok abe, minim nibak ninil, nop ntag pak lin, aglak. Pen bin bi okok magilsek minim nop ak ninil wal aglak rek me, Jisas nop pirkil, titi gil nop ntag pak lin, agil, gos ak pyo ninj midelak. ¹⁹ Kislim gak magil

ak, Jisas bi ne okok eip Jerusalem kiriç gil amnilak.

God nop gos nokim ninil ag niyem, ag niyngabim rek ginigab
(Mat 21:20-22)

²⁰ Minek kislim sek kanib nab sijak kauyan amlig gi ninilak, mab ulem Jisas ag gak ak wagin sek pis nep milep gil midék. ²¹ Nit gek niyngiç gi Pita agak, "Minim ag neb bi, niyem! Mab ulem tol ag genak aul milep gi yowip!" agak. ²² Agek, Jisas agak, "God nop niy dinimib. ²³ Yad nibep niyid agebin, cin agon God ak rek nep ginimiy, agil, gos omal mer, gos nokim ninil, dim gol nibaul Nit solwara nab sijak adan gi dam pakan, agenigabim ak, agnigabim rek ginigab. ²⁴ Nit ak me, God nop ag niyngabim rek ginigab, agil, gos nokim ninil ag niyem, ag niyngabim rek ginigab. ²⁵ Pen God nop sobok ginig gebim ak, bin bi ognap nibep gi timel gipal okok ninil kiriç ginimib, ninil Nap nibi seb kab ar alan midék ak, tap si tap timel nibi gipim okok ninil kiriç ginigab. ²⁶ Pen bin bi ognap nibep gi timel gipal okok ninil ma kiriç ginigabim ak, Nap nibi seb kab ar alan midék ak, tap si tap timel nibi gipim okok ak rek nep ninil ma kiriç ginigab.

*"Nep bi an agek nit gi ajeban?"
aglak*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Pen Jisas bi ne okok eip kauyan Jerusalem apjakil, ne God sobok gep karip migan okok gi tagek niyngiç gi, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi lo minim ag neb okok abe, bi minim tig bilocep okok abe, Jisas midék sijak apil aglak, ²⁸ "Nep bi an, nig ginimiy, agek, nig gilig gi ajeban?" aglak. ²⁹ Agelak, Jisas pen agak, "Yad nibep minim alap ag niyen, yip ag niyngabim ak, yad

pen yad b̄i an agek n̄ig gi ajebin ak, n̄ibep ag n̄in̄igain. ³⁰ Jon bin b̄i okok k̄rop n̄ig pak n̄ak ak, God agek n̄ig pak n̄ak aka gos ne ke n̄in̄il n̄ig pak n̄ak? Yip agem n̄in̄in!” agak.

³¹ N̄ib agek, kiri ke ag n̄in̄ ag n̄in̄ ḡil aglak, “Cin agnigabin, ‘God agek, Jon bin b̄i okok k̄rop n̄ig pak n̄ak,’ agenigabin ak, c̄inop agnigab, ‘N̄ib ak, tari ginig Jon minim nop ak ma n̄in̄ d̄ipim?’ agnigab. ³² Pen cin agnigabin, ‘Jon gos ne ke n̄in̄il k̄rop n̄ig pak n̄ak,’ agnigabin ak, c̄inop tari ginigab?” aglak. Pen tari: bin b̄i okok maḡilek, God agek, Jon wög ne goligip ag gos n̄in̄oligipal ak me, Juda b̄i k̄ib n̄ib okok p̄ir̄ik̄il minim ke alap ma aglak. ³³ Gos n̄ibak n̄in̄il aglak, “Cin ma n̄ipin,” aglak. N̄ib agelak, Jisas k̄rop pen agak, “N̄ibi yip pen ma ag n̄ibim rek, yad b̄i an agek gi ajebin ak, n̄ibep ak rek nep pen ma ag n̄in̄igain,” agak.

12

*Juda bin b̄i okok kiri God b̄i ne okok k̄rop gi timel ḡilak, agak
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

¹ Jisas pen k̄rop minim ar alap sid̄t̄kil agak, “B̄i alap wari ḡil, nag wain wög ak gi yimil, wain maḡil pak c̄ib jakep, agil, mīgan alap gī lī tep ginigab. Bin b̄i apil nag maḡil si dinigal ak n̄in̄ midojin, agil, karip k̄ilan gī par k̄ib alap gī, b̄i ognap k̄rop agnigab, ‘N̄ibi nag wain wög yad ak kod midil, k̄isen pilil pok gek, yip ognap, n̄ibi ognap dinimib,’ agil, karip lim par okok amnit̄ab. ² Wain maḡil pok ginigab maḡil ak, b̄i ne alap ag yokil, agnigab, ‘Wain maḡil yip ognap nel donimin!’ agnigab. ³ Agek, amjakek, b̄i wög ginigal okok, nop di pak pak l̄il, yokop nep ag yoknigal. ⁴ N̄ig gel, b̄i wain wög nap n̄ib ak b̄i alap pen

ag yoknigab. Amjakek, nop nabic alan pakil, gī timel yib ginigal. ⁵ N̄ig gel, b̄i wain wög nap n̄ib ak, b̄i alap pen ag yokek amek, nop pis nep n̄ag pak linigal. B̄i ognap konjai nep ag yokek, n̄ib aknīb nep ḡilīg gī, ognap tapin maḡil paknigal, ognap pis nep n̄ag pak linigal. ⁶ N̄ig gel gel me, b̄i wain wög nap n̄ib ak b̄i ne alap ma midenigab; nī midmaḡil ne nokim midenigab ak, minim ne ak dinigal, agil, ag yokek amnit̄ab. ⁷ Pen amjakek, bin b̄i wain wög gī midenigal okok n̄in̄il agnigal, ‘N̄i apeb aul, b̄i wain wög nap n̄ib ak nī ne apeb. N̄ib ak, nop n̄ag pak l̄il me, tap ne dinimij rek okok cin dinigabin,’ agnigal. ⁸ N̄ib agil, nī n̄ibak nop pis nep n̄ag pak l̄il, dam wain wög mis okok di yoknigal. ⁹ N̄ig genigal, b̄i wain wög nap n̄ib ak apil, tari ginigab? Ne apil, bin b̄i wain wög genigal n̄ib okok k̄rop n̄ag pak l̄il, bin b̄i ognap k̄rop agek, wain wög n̄ibak kod midenigal,” agak.

¹⁰ N̄ib agil k̄rop agak, ‘N̄ibi God Minim nu k̄il tiklak dai alap ma n̄ipim rek lip. God Minim dai n̄ibak nu k̄il tikil aglak, ‘Bi karip gep okok kab par k̄irig ḡilak ak,

kab n̄ibak nep mīni karip sap nab eyan s̄in̄ak pīn̄il n̄il mideb.

¹¹ Bi k̄ib nig gak ak, cin n̄in̄il tep agobin,’ aglak,” agak.

¹² Jisas n̄ib agek, b̄i God nop tap sobok gep bi k̄ib okok abe, b̄i liminim ag n̄eb okok abe, b̄i minim tig b̄ilokep okok abe, c̄inop nep ageb, agil, nop cicci din, ag n̄in̄lak ak pen bin b̄i okok k̄rop p̄ir̄ik̄il, k̄irig ḡilak.

“Takis n̄eb aka ma n̄eb?” aglak
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Pen k̄isen Juda bi k̄ib n̄ib okok, b̄i Perisi ognap eip, Herod

bî ne ognap eip kîrop aglak, “Nîbi Jisas mîdeb sîjak amîl, nop mînim ognap ag nînjem, ne tarî nînöл mînim agenîgab, nop dam mîn lînîgabîn,” aglak. ¹⁴ Nîb agelak, Jisas mîdek sîjak amîl, aglak, “Mînim ag ñeb bî. Cîn nîpîn nak bî nînjîd yîb nep ageban. Bî kîb okok abe, bin bî yokop okok abe, kîrop nînjîl ma pîrîkpan. God ageb rek nep nînjîl, bin bî okok kîrop yîpîd gîl nep ag ñeban. Nîb ak, cînop ag ñan! Cîn Juda bin bî lo okok titi gîl mîdeb? Gapman bî kîb Sisa nop takîs nîjîn aka ma nîjîn?” aglak. ¹⁵ Nîb agelak, Jisas mînim tom agelak ak nînjîl agak, “Tari gînîg, nînöл mînim ayan, agîl, yîp mînim esek nîbak agebin? Kab magîl alap dapem, yad nînjîn,” agak. ¹⁶ Agek, kab magîl alap dap ñel nînjîl agak, “Kab magîl bak ak, bî an mîlîk dai ak mîdîl, an yîb ak mîdeb?” agak. Agek aglak, “Bî kîb Sisa ak nep,” aglak. ¹⁷ Agelak, Jisas agak, “Sisa tap ne mîdonimîn ak Sisa nop ñînîmîb; God tap ne mîdonimîn ak God nop ñînîmîb,” agak. Nîb agîl, mînim tom kîri ak talak gît ep gak nîbak nînjîl, wal yîb aglak.

Bin bî kîmîl warîknîgal

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Sadyusi bin bî okok, bin bî kîmîl, ma warîknîgal, agîl, nînjölgîpal rek, ognap Jisas mîdek sîjak apîl aglak, ¹⁹ “Mînim ag ñeb bî. Bî God mînim agep Mosis, mînim alap cînop nu kîl tîkîl agak, ‘Bî alap bin dîl, ñî pai tîkîl mer, yokop kîmenîgab ak, nîmam ne alap pen bin kanjîl nîbak dîl, mam kîmak ak ñîtai ne ak, agîl, tîknîgab,’ agak. ²⁰ Nîb ak, bî wagîn sek aknîb ar onjîd ak mîdenîgal. Nîmam ned bin dîl, ñîtai tîkîl mer, yokop kîmenîgab. ²¹ Kîmek, nîmam yîgwu nab nîb ak pen bin nîbak nop dîl, ak rek nep ñîtai tîkîl mer, yokop kîmenîgab.

Nîg gek, nîmam yîgwu nokîm nîb ak pen bin nîbak nop dîl, ak rek nep ñîtai tîkîl mer, yokop kîmenîgab. ²² Nîg gît dam dam, nîmam aknîb ar onjîd okok ñîtai tîkîl mer, magîlsek yokop kîmenîgal. Kisen bin ak, ak rek nep kîmenîgab. Pen bin bî kîmîl warîknîgal, apan ak, ²³ bin nokîm alap bî ne aknîb ar onjîd lînîgab nîbak, kisen nîmam akal bin ne mîdenîgab?” aglak.

²⁴ Agelak, Jisas agak, “Nîbi God Mînim nu kîl tîklak ak abe, God kîlîs ne ak abe ma nîpîm rek, gos nînjîd ma nîpîm. ²⁵ Bin bî kîmbal okok warîknîgal ñîn ak, God ejol ne okok mîdebal rek mîdîl, bît okok bin ma dînîgal; bin okok bît ma dînîgal. ²⁶ Pen bin bî kauyan ma warîknîgal, apîm ak, Mosis mab sîkol yîn nep mîdek kesim nu kîl tîkak ak ma nîpîm rek lîp. God, mab yînek nab sîjak mîdîl, Mosis nop agak, ‘Ebrahim, Aisak, Jekop, God kîri me, yad mîdebin,’ agak. Nîb ak, based sîkop ned kîmlak okok kîrop agîl, ‘God kîri mîdebin,’ agak. Pen nîbi apîm rek, bin bît okok kîmîl, pîs nep kîmblap ak, God ne, ‘Ebrahim, Aisak, Jekop, God kîri mîdebin,’ ma apkop. ²⁷ Nîbi gos nîn tep ma gîl, bin bît kîmbal okok nînjîl, bît pîs nep kîmbal apîm ak pen God nînjîp kîri komîn mîdebal. Bin bît komîn mîdebal nîb okok ne God kîri mîdebin,” agak.

God lo mînim kîb yîb ak

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Bît lo mînim ag ñeb bît alap, Jisas Sadyusi bin bît okok kîrop ag tep gak ak nînjîl, apîl nop ag nînjîl agak, “Lo ar akal kîb yîb?” agak. ²⁹ Agek, Jisas agak, “Lo kîb yîb ak, God Mînim ak nu kîl tîkîl aglak, Isrel bin bît nînjîm! Bît Kîb cîn God, ne nokîm nep Bît Kîb mîdeb. ³⁰ Mîdmagîl nak ak magîlsek, gos tîmid nak ak magîlsek, kîlîs nak

ak magılsek dıl, God Bi Kib nak ak nop midmagıl linimın,’ aglak. ³¹ Minim kib yib alap, God Minim ak nu kıl tikil aglak, ‘Nak ke midmagıl lipan rek, bin bi ke nib okok kropak rek nep midmagıl linimın,’ aglak. Lo minim okok magılse, lo nib omal me lo kib yib mideb,’ agak. ³² Agek, bi lo minim ag neb bi ak pen agak, “Minim ag neb bi. Nak nijid yib ageban, God nokim me Bi Kib yib mideb; ne rek ognap ma midebal. ³³ Cin God nop tap pak sobok gi ninigabin aka tap pak sobok gi ni pis nep dagilnigabin ak tap kib mer. Tap kib yib me, midmagıl cin ak magılse, gos timid cin ak magılse, kılıs cin ak magılse, dıl, God Bi Kib ak nop midmagıl lijin; cin ke midmagıl lipin rek, bin bi okok kropak rek nep midmagıl lijin,” agak. ³⁴ Nib agek, Jisas bi ak, ne gos nij tep yib gil ageb, agil, nop agak, “Nak God bi ne alap midenimin rek lip,” agak. Jisas pen minim nijid yib okok nep agek ak nijil, bin bi nij midebak okok pırıkil, kisen minim esek okok nib nop neb neb gil agelgipal rek, ognap sek nop ma ag nijlak.

Krais ne bi an?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Jisas God sobok gep karip sijak bin bi okok krop minim ag ni midlig gi, bin bi okok krop agak, “Bi lo minim ag neb bi okok tari ginig apal, ‘Krais ak ne Depid ni ne nep,’ apal? ³⁶ Kaun Sij ak, Depid nop gos nek, Depid ne ke nu kıl tikil agak,

‘Bi Kib ne Bi Kib yad ak nop agak, “Nak ninmagıl yipid ken kid yad bisig midenimin me, yad bin bi kauval maual nak okok krop tob mok nep okok linigain,” agak,’ agak.

³⁷ Nib ak, Depid ne ke Krais nop ‘Bi Kib yad’ agak. Pen Krais Depid ni

ne midobkop, nop ‘Bi Kib yad’ ma apkop,” agak. Jisas minim wagin nibgil nijil ag tep gek rek, bin bi konjai yib midebak okok minim nop ak min min gilig gi nijlak.

Bi lo minim ag neb bi okok gipal rek ma ginimib, agak

(Mat 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:4)

³⁸ Jisas bin bi okok krop minim ag nijil gi agak, “Bi lo minim ag neb bi okok krop nij tep ginimib. Kiri gipal ar ak, walij par kib okok lili, maker okok amon, bin bi okok, apebitm e, agel, yib cin i ar alan midej, agil, gos ak nopal. ³⁹ Pen Juda mogim gep karip ak amon, cinop kau ar tep tep bi kib bisigpal, ar ak bisigim, agnigal, agil, gos ak nopal. Bin bi tap kib nibal nab ak, ak rek nep, bin bi udin yirik ar sijak bisigon, cinop nijil, cin bi gep bi yib mideb, agnigal, agil, gos ak nopal. ⁴⁰ Bi lo minim ag neb bi okok, bin kanjil karip tap kiri okok tap cin rek lanj, agil, pilgi dupal. God nop sobok ginigabin ak, bin bi nijnimel, agil, minim par kib tom tom ar ognap nep okok apal. Nig gipal ak, kisen God krop yur kib akniib ke yib ninigab,” agak.

Bin kanjil yim gep rek enap God nop tap kib natak

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jisas God sobok gep karip mani dap noligipal migan ulep sijak bisig midil nijak, bin bi okok apil mani dap yokelak. Bin bi gep okok, mani konjai nep dap yoklak. ⁴² Pen bin kanjil mani ma midek alap, kab magil lakañ magil sikol omal dap yokak. ⁴³ Nig gek nijil, Jisas ne bi ne okok agek apelak agak, “Yad nibep nijid yib agebin, bin bi okok kiri mani sikol nebal, pen bin kanjil aul mani kib yib nib. ⁴⁴ Tari ginig: bin bi mani konjai mideb okok, mani kiri ognap sek konjai nep midek nijlig gi,

mani kiri God nop ognap nep dap ñibal; pen bin kañıl aul, mani ne magil omal midosp ak magilsek dap ñib. Ne tap tau ñiñeb mani alap ma mideb. Nig gip ak, God niñek, bin bi ognap kiri tap sîkol ñibal ak pen bin kañıl aul ne tap kib yib ñib,” agak.

13

God sobok gep karip wal ginigab, agak

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisas God sobok gep karip ak kiriç gil söj amek niñlig gi, bi ne alap nop agak, “Minim ag ñeb bi. Kab tep dîl, karip tep gilak aul niñjan!” agak. ² Agek, Jisas agak, “Nak kab karip kib ñibak niñil ageban ar? Kisen karip nib aul pag jisipik masipik gi yokel, kab alap, kab alap ar siñak ma midenigab; pis nep pag yoknigab,” agak.

Miker dil koslam middenigal, agak

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jisas nib agil, God sobok gep karip ak kiriç gil, Olip Dîm amnak. God sobok gep karip ak tau kîd adan mideb, Olip Dîm tau kîd aul mideb. Jisas Olip Dîm siñak bisig midek niñlig gi, Pita, Jon, Jems, Edru kiri yakam apil nop aglak, ⁴ “Tap agesan ak, ñin akal rek ginigab? Pen tap tari rek gek niñil agnigabin, ‘Tap nib okok miñi ginig geb,’ agnigabin?” aglak. ⁵ Agelak, Jisas kiroc agak, “Niñ tep gil, minim esek agel ma dñimib! ⁶ Bin bi konjai nep apil, esek agil, yib yip ak dîl, agnigal, ‘Yad Jisas nep apebin,’ agnigal. Nib agel, bin bi konjai nep, niñid agebal agil, kiroc kisen ginigal. ⁷ ‘Karip lim siñ aul pen pen gebal, karip lim okok pen pen gebal,’ agenimel, gos par ma niñnimib. Tap nib okok ginigab ak pen miñi karip lim wagin aul tap okok

magilsek kîr ginigab, agil, gos ak ma niñnimib. ⁸ Bin bi miñan ognap warikil, bin bi miñan ognap eip pen pen ginigal. Kij miñan ognap warikil, kij miñan ognap eip pen pen ginigal. Karip lim okok magilsek monmon dîl, yuan kib yib apil ginigab. Tap ginigab nib okok, bin okok kiroc ned nī pai ñibosip, kisen nī pai tikpal rek ak ginigab. ⁹ Pen nībi niñ rep gilig gi middenimib. Ñin ognap nibep dam Juda kansol bi okok kiroc ñel, minim kib agnigal. Ñin ognap, Juda mogim gep karip miñan okok, yir dîl, nibep paknigal. Ñin ognap, Jisas bi ne, agil, nibep dam gapman bi kib abe kij abe middenigal siñak amil, minim kib agnigal. Pen nig dad amenimel ak, minim tep yad ak gapman bi kib okok abe, kij okok abe kiroc ag ñinigabim. ¹⁰ Ned minim tep yad ak, bin bi karip lim ke tigon tigon magilsek ag ñel amnigab.

¹¹ “Pen yad pis ken middenigabim ak niñil, nibep minim kib agnig dad amenimel ak, minim pen titi gil agjin, agil, gos par ma niñnimib. Agnig gem niñlig gi, Kaun Siñ nibep gos tep ñek, agnigabim. Minim nibak nībi ke ma agnigabim; Kaun Siñ ne ke agnigab. ¹² Ñin nibak, mam bi okok warikil, mam ognap kiroc ñag pak lilan, agil, kain gi dam bi minim niñep bi okok ñinmagil ar kiroc ñel, ñag pak linigal. Nap bi okok warikil, nī pai kiri ke okok kiroc ñag pak lilan, agil, kain gi dam bi minim niñep bi okok ñinmagil ar kiroc ñel, ñag pak linigal. Nī pai okok warikil, nonim nap sikop kiroc niñel, milik yapek, kiroc ñag pak lilan, agil, kain gi dam bi minim niñep bi okok ñinmagil ar kiroc ñel, ñag pak linigal. ¹³ Yad pis ken middenigabim ak niñil, nibep milik kal niñnigal ak

pen, n̄ibi bin b̄i an an, k̄ılıs ḡılıg gi, yip ma k̄irig ḡıl, c̄ig ḡılıg gi nep m̄idenigabim okok, n̄in kisen agebin ak apenigab ak, God n̄ibep di komiñ yoknigab,” agak.

Kisen tap timel yib misen linigab, agak

(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 “Pen tap bil asik mosik gep ak, kau ne ma ameb siñak amil warikil m̄idenigab, n̄ijnigabim ak, n̄ibi bin b̄i karip l̄im Judia m̄idenimib okok, kasek p̄irik gi d̄im gol okok amn̄imib. (N̄ibi bin b̄i minim aul miñi nep udin li n̄ijebim okok, minim wagin ak t̄ik n̄in tep ginimib.) 15 Bin b̄i karip ar alan m̄idenimib okok, tap yad ognap dinim, agil, adik gi siñak eyan ma amn̄imib; karip migan eyan ma amn̄imib. 16 Bin b̄i wög dai okok ajenimib okok, walij par yad alap dinim, agil, adik gi karip ma amn̄imib. 17 Pen n̄in n̄ibak, bin n̄i pabag sek m̄idenimel okok abe, bin n̄i painjan ci n̄enimel okok abe, koslam yib p̄irik gi amnigal. 18 Tap ginigab n̄ibak, God nop sobok ḡıl, karip yigen geb n̄in ak ma ginimij, agnimib. 19 Tari ginig: God birarip ped okok karip l̄im gi lak n̄in ak t̄ikil, mid damil miñi midobin n̄in aul, tap timel n̄ibak rek alap ma gak; kisen okok ak rek nep tap timel n̄ibak rek alap ma ginigab. 20 Tap timel n̄ibak per ḡipkop, bin b̄i magilsek kim saklap. Pen Bi Kib ne bin b̄i ne dinigab okok kirop gos n̄ijil, mer agek me, tap timel n̄ibak yokop won alap ginigab.

21 “N̄in n̄ibak bin b̄i ognap n̄ibep apil, ‘N̄ijim! Krais mideb aul! Krais mideb adan!’ agenimel ak, n̄ijid agebal agil, gos ma n̄ijnimib. 22 Bin b̄i ognap, God bin b̄i ne ke ag lak okok kirop din, agil, esek agil agnigal, ‘Yad me Krais; yad me b̄i God minim

agep bi alap,’ agil, tap ma gep rek ognap ginigal. Pen God bin b̄i ne ke ag lak okok ma dinigal, mer. 23 N̄ib ak, n̄in tep ginimib. Tap tari tari kisen ginigab ak, yad n̄ibep agen n̄ipim ak me, n̄in tep giliç gi m̄idenimib.

Jisas kisen adik gi onigab

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 “Pen mikir kib n̄ib okok gi sakek n̄ijlig gi, piñb ak kisl̄im ḡıl, takin ak melik ma ginigab. 25 Gap okok seb kab ar alan n̄ib piñju yap apek n̄ijlig gi, tap seb kab ar alan mideb okok, okdañ n̄ib okol n̄ib ginigab. 26 N̄in n̄ibak, Bi N̄i ne kiliç ke yib dil, melik tep akniñ ke sek kimi bad nab siñak apek n̄ijlig gi, bin b̄i nop n̄ijngal. 27 Pen ejol ne okok ag yokek karip l̄im ke yimñak yimñak magilsek tiçon tiçon okok amil, bin b̄i ne ke ag lak okok poñ dil nop donigal.

Mab silip linigab

(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

28 Jisas agak, “N̄ibi mab tauan okok n̄ijngabim ak, minim agebin aul n̄in tep ginigabim. Mab tauan okok silip l̄il, wös gek n̄ijlig gi, miñi piñb l̄inig geb, agil n̄ipim. 29 N̄ib ak rek, kisen tap agebin okok gek n̄ijlig gi, ‘M̄iñi manj mideb, Jisas agak rek ginig geb,’ agil n̄ijngabim. 30 Yad n̄ibep n̄ijid yib agebin. Bin b̄i miñi midebal okok ognap mideb n̄ijlig gi, tap n̄ib okok gi sakek, kisen k̄imngal. 31 Seb kab ar alan abe, l̄im dai wagin aul abe k̄ir ginigab; pen minim magil yad okok ma k̄ir ginigab; per per nep m̄idenigab.

N̄in akal onigain ak b̄i alap ma n̄ijip, agak

(Mat 24:36-44; Luk 17:26-30,34-36)

32 “N̄in akal aka magil akal onigain ak, bin b̄i ognap ma niñpal, ejol okok ma niñpal, yad N̄i ak, ak rek nep ma niñpin; Bapi nep n̄ijip.

33 Nıb ak me, nın akal onıgain ak ma nıpm̄ rek, per per nıñ tep yıb gılıg gi middenimib.

34 “Onıgain nın nıbak, kesim agnig gebin ar aul rek. Bi kib alap karip ne ak kırıg gił migan alap amnig gi, bi wög gep ne okok kırop wög ar ke ke ag li, ‘Wög nıg nıg gınimib,’ agıl, bi ne kıjoj wagın kod middenigab ak nop agnigab, ‘Nıñ tep yıb gił middenimın,’ agıl, amnigab. 35 Nıbi ak rek nep, magıl akal bi karip nap nıb ak onıgab ak ma nıpm̄ rek, nıñ tep gił middenimib. Dıgep won ak onıgab aka, kıslım nab kib eyan onıgab aka, kilokil gaul gınigab won ak onıgab aka, kıslım sek onıgab, agıl, ma nıpm̄. 36 Nıbi kinem nınlıg gi, kasek onımın rek lıp ak me, nıñ tep gił middenimib. 37 Pen nıbep nep ma agebin; bin bi okok magılsek ak rek nep agebin, nıñ tep gił middenimib!” agak.

14

Jisasnop titi gił nıag pak lin, agıl, gos ak nınlak

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Pen Juda kai Pasopa nın kib ak abe, Bred Yı Sek Ma Nıneb nın kib ak abe yokop nın omal nep midek nınlıg gi, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi lo mınım ag ñeb bi okok abe, Jisas nop titi gił, kapkap dı cıçlı lı, dam nıag pak lin, agıl, nıg gił gos nınlak. ² Pen gos alap nınlı aglak, “Pasopa nın aul nıg gon, bin bi konjai nep sıñ aul warıkıl, pen pen gił, cınop gi tımel gınigal,” agıl, kırıg giłak.

³ Jisas karip tırıg tıroj Betani amıl, Saimon karip ak am bısig gił, tap nıbelak. Bi Saimon nıbak, ned soi sapeb lak ak, Jisas gek, komıñ lak. Pen tap nıbel nınlıg gi, bin alap wel ki tep owep mani kib taupal ak, barol sek dapıl,

nab sıñak ti pañıl, Jisas nop nabıc ar alan son gak. ⁴⁻⁵ Son gek, bi midełak nıb okok, ognap nıñel, cıbur kırop altısek lek, kiri ke aglak, “Wel nıbak sıkim gił, mı nokım alap bi alap wög gił mani dıniğab rek ak dıl me, bin bi tap ma mideb okok kırop ñeb ak pen tarı gınig nıg gił yokop son giıp?” aglak. Nıb agıl, bin nıbak nop ag julak.

⁶ Nıb agelak, Jisas kırop agak, “Tari gınig nıb agebım? Nop kırıg giım! Yıp giıp nıbak, gi rep yıb giıp. ⁷ Bin bi tap ma mideb okok, nıbep eip per nep middenigal rek, nın ognap kırop tap nınlıg, nınlıgabım. Pen yad eip per ma middenigabın. ⁸ Bin nıbaul, tap ne gep rek ak, giıp. Kımen, wel ki tep owep ak li nıl tıgel gınigal rek, yıp ned li nıb. ⁹ Nıb ak, yad nıbep nınjıd agebin, kisen mınım tep yad ak karip lım yımnıak yımnıak magılsek ag ñel amek nınlıg gi, ne giıp nıbak sek agel, kiri bin nıbaul nop gos saköl ma gınigal,” agak.

Judas, Jisasnop nıag pak lılañ, agıl, mımıg gak

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Pen Jisas bi ne alap Judas Iskariot, Jisasnop mımıg gınim agıl, bi God nop tap sobok gep bi kib okok amnak. ¹¹ Bi God nop tap sobok gep bi kib nıb okok, mımıg gak nıbak nınlı, tep gek, aglak, “Nep mani ognap nınlıgabın,” aglak. Agelak me, Judas, “Titi gił agen, kiri apıl Jisasnop dad amnımel,” agıl, gos ak pıyo nıñ midek.

Pasopa nın ak mıñi, agıl, tap nınlak

(Mat 17:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Jon 13:21-30)

¹² Bred Yı Sek Ma Nıneb nın kib ak apek, Pasopa kaj sipsip nılk pak sobok gi nıneb nın ak, Jisas bi ne okok nop ag nınlı aglak, “Pasopa tap cın nınlıgabın ak,

mığan akal gî jîn gîn?” aglak.
 13 Agelak, Jisas bî ne omal ag yokîl agak, “Nîri taun kîb ak amîl nîjnîgair, bî alap ñîg mîl dap padikenigab; nop nabîn pakîl eip amnîmir. 14 Bî nîbak amîl karîp mığan amonîmîj, nîri mal bî karîp nîbak nap nîb ak nop ag nînjîl agnîmir, ‘Mînîm ag ñeb bî agîp, “Bî yad okok eip Pasopa tap nîjnîgabîn karîp mığan akal?” agîp,’ agnîmir. 15 Nîri ag nîjer, ne nîrep dam karîp ar alan, tap okok magîlseks mîdeb ñîlik mığan kîb ak yomnîgab. Yomek, tap nîjnîgabîn ak ñîlik mığan nîbak gî jîn genîmir,” agak.

16 Jisas kîrop mal nîb ag yokek, taun kîb ak amîl nîjrek, Jisas agak rek nep mîdek. Nîjîl, Pasopa tap nîjnîgîlak ak, gî jîn gîrek.

17 Dîgep won ak, Jisas bî ne aknîb umîgan alan okok eip amjakîl,¹⁸ bîsig gîl tap ñîblîg gî agak, “Yad nîbep nînjîd agebin, bî yad eip tap jîm ñîl ñîbobîn sîñaul nep, bî alap, yîp ñag pak lîlân, agîl, yîp mîmîg gînîgab,” agak.

19 Nîb agek, bî ne okok yîmîg gek, gos mîker nîjîl gî, nop nokîm nokîm ag nîjîl gî aglak, “Nak yîp ageban aka?” aglak.

20 Agelak, Jisas agak, “Nîbi bî yad aknîb umîgan alan mîdebim okok, bî alap ñîg gînîgab. Bî nîbak me, yad eip tap kînañ nokîm jîm ñîl ñîbobîr aul. 21 Yad Bî Nî ne, God Mînîm ñu kîl tîkîl aglak rek nep kîmnîgaiñ ak pen bî yîp ñag pak lîlân, agîl, mîmîg gînîgab ak, nop yîmîg nîjebin. Ne yur kîb dînîgab ak me, nop ma tîk doplap ak tep,” agak.

Jisas bî ne okok kîrop bred wain ñak
 (Mat 26:26-30; Luk 22:14-20;
 1Kö 11:23-25)

22 Tap ñîblîg gî, Jisas bred ak dîl, God nop tep, agîl, tî pañîl, bî

ne okok kîrop ñîlîg gî agak, “Dî ñînjîm! Ak mîb goñ yad,” agak.

23 Pen ñîg wain kap ak, ak rek nep dîl, God nop tep, agîl, bî ne okok kîrop ñek, magîlseks ñîbel nîjîl gî, agak, 24 “Ñîg aul, lakañ yad. Lakañ yad soñ gî yonîgab ak me, God mînîm kîlis nînjîd ag lak rek, bin bî konjai nep nop eip dî jîm ñînîgab,” agak. 25 Nîb agîl agak, “Yad nîbep nînjîd agebin, yad ñîg wain kauyan ma ñîjnîgaiñ. Yokop nep mîden, God bin bî dîl seb kab ar alan sîñak kod mîdenîgab ñîn ak nep, ñîg wain kîsen nîb ñîjnîgaiñ,” agak. 26 Nîb agîl, bî ne okok eip God nop sobok gep kîmep alap agîl, Olip Dîm amnîlak.

Jisas Pita nop agak, “Yad Jisas nop ma nîpin,’ agnîgan,” agak
 (Mat 26:31-35; Luk 22:31-34;
 Jon 13:36-38)

27 Jisas bî ne okok kîrop agak, “God Mînîm ak ñu kîl tîkîl aglak, ‘God ne agak, “Yad bî kaj sîpsip mîkep ak nop pak len, kaj sîpsip okok pîrîk gî ke ke amnîgal,” agak,’ aglak. Nîb ak rek, mîdak mîdak nîbi magîlseks yîp kîrîg gîl, pîrîk gî amnîgabim. 28 Pen yad kîmîl, warîkil karîp lîm Galili amen, nîbi kîsen nînîgabim,” agak. 29 Nîb agek, Pita agak, “Bî ognap nep kîrîg gînîmel rek lîp ak pen yad nep ma kîrîg gînîgaiñ, mer,” agak. 30 Agek, Jisas agak, “Yad nep nînjîd agebin, mîni ñîn aul nep, kîslîm nab eyan kîlokîl sîk omal ma agnîgab won ak, ‘Yad Jisas nop ma nîpin,’ agîl, yîj omal nokîm we ñînîgan,” agak.

31 Agek, Pita mînîm kîlis yîb agîl agak, “Yîp nak eip ñag pak lînîg, ñag pak lînîmel ak pen yad Jisas nop ma nîpin, agîl, ma agnîgaiñ,” agak. Jisas bî ne okok magîlseks, Pita agak rek nep aglak.

Jisas God nop sobok gî mîdek
 (Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Jisas b̄i ne okok eip mab wōg dai Getsemani amīl k̄rop agak, “N̄ibi s̄ıñaul b̄isig m̄idem, yad am sobok ḡin̄ig amebin,” agak. ³³ N̄ib agil, Pita, Jems, Jon k̄rop poj d̄i damıl, gos par l̄ılıg gi agak, ³⁴ “M̄idmagil yad ak yur gi dap yowip ak, k̄imn̄im rek l̄ip. N̄ibi wagın aul m̄idıl, n̄ij m̄idenimib,” agak. ³⁵ N̄ib agil, k̄rop s̄ıñak ag l̄il, ne yokop ulep n̄ib s̄ıñak amīl, l̄im dai eyan yap pakıl, yur k̄ib d̄in̄ig gek n̄ibak, Nap ne mer agn̄im̄in̄ aka mer ma agn̄im̄in̄, agil, sobok ḡılıg gi m̄idek. ³⁶ Nap nop sobok ḡılıg gi agak, “Bapi, nak tap okok magilsek gep ak nep m̄ideb. Tap ȳip ḡin̄ig geb ak, yad m̄iker k̄ib m̄ideb. Nak yau agn̄im̄in̄, ȳip akn̄ib ma ḡin̄im̄in̄. Pen tap ȳip tari ḡin̄ig gen̄im̄in̄ ak, gos yad n̄ijnim̄ ar ak ma ḡin̄im̄in̄, gos nak ke n̄ijeban ar ak nep ȳip ḡin̄im̄in̄,” agak.

³⁷ Jisas n̄ib agil, adik ḡil b̄i ne omal nokim̄ m̄idelak s̄ıñak apıl n̄ijak, kiri p̄is nep w̄isin kin̄ amn̄ilak. N̄ib ak, ne Pita nop agak, “Saimon, ti ḡin̄ig ḡil w̄isin kaneban? Yokop aua nokim̄ alap nep n̄ij m̄idenim̄in̄ rek ma l̄ip ar?” agak. ³⁸ N̄ib agil, b̄i ne okok k̄rop agak, “C̄in tap t̄imel ḡijin rek l̄ip, agil, n̄ij rep ḡil, God nop sobok ḡılıg gi m̄idenim̄ib. Gos n̄ibi ak ḡin̄im̄ib rek l̄ip ak pen mīb gon̄ n̄ibi ȳirik marik ḡip,” agak. ³⁹ N̄ib agil, kauyan adik gi amīl, Nap nop ned sobok gak rek, kauyan sobok gak. ⁴⁰ Pen kauyan adik gi apıl n̄ijak, b̄i ne okok p̄is nep w̄isin kal apek kin̄ amn̄ilak. N̄ijil, k̄rop agak, “N̄ibi w̄isin kinebim̄ ar?” agak. Agek, nabıñ d̄il, pen agn̄im̄el rek ma lak.

⁴¹ Pen Jisas kisen amīl, adik gi apıl kauyan w̄isin k̄inelak ak n̄ijil agak, “N̄ibi yokop kin̄ m̄idebim̄ ar? Me tep! Ne b̄ir owip. N̄ibi n̄ijim̄! B̄i alap apıl, B̄i N̄i ne

kain ḡil, b̄i tap si tap t̄imel ḡipal okok k̄rop n̄in̄ig geb. ⁴² Warikem amn̄in! N̄in̄im! B̄i ȳip kain ḡip apeb aul,” agak.

*Jisas nop t̄ig c̄ici l̄ilak
(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53;
Jon 18:3-12)*

⁴³ Jisas k̄rop min̄im n̄ibak agek n̄in̄lig gi, magil n̄ibak nep, b̄i ne akn̄ib umigan alan b̄i alap, Judas, b̄i konjai nep poj d̄il apjakak. B̄i n̄ib okok, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i lo min̄im ag ūeb okok abe, b̄i min̄im t̄ig b̄ilokep okok abe, ag yokel olak. K̄iri tu par k̄id ognap d̄il, ȳir pakep ognap d̄il, olak. ⁴⁴ Judas ned k̄rop ag l̄il agak, “Yad b̄i alap nop amīl ag wasu d̄il, t̄ig bom s̄ilokil, m̄ilik n̄ibenigain ak, b̄i me elek, agil, nop t̄ig c̄ici l̄il, d̄i w̄ös ḡil dad amn̄im̄ib,” agak.

⁴⁵ Judas Jisas m̄idek s̄ıñak amjakıl, “Min̄im ag ūeb b̄i,” agil, nop d̄i bom s̄ilokep n̄in̄lig gi, ⁴⁶ b̄i ognap apıl, Jisas nop t̄ig c̄ici l̄ilak.

⁴⁷ Jisas t̄ig c̄ici lel n̄in̄lig gi, Jisas b̄i ne alap warikıl, tu par k̄id ne ak d̄i l̄ip gi d̄il, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib ak wōg nop gi ūolgīp b̄i ak, nop t̄im̄d p̄is k̄id ak p̄is nep t̄ib ajan ūag yokak.

⁴⁸ Pen Jisas b̄i nop t̄ig c̄ici l̄ilak okok k̄rop agak, “N̄ibi tu par k̄id d̄il, ȳir pakep d̄il, ȳip tap si p̄ili gi dep b̄i alap, agil, apebim̄ ar?

⁴⁹ Yad per per God sobok gep karip ak amīl, n̄ibep eip m̄idıl, bin b̄i okok k̄rop min̄im ag ūolgīpin ak pen ȳip t̄ig c̄ici ma l̄ipek. Pen miñi kiri God Min̄im ak ūnu kıl t̄ikil aglak rek nep gebim̄,” agak.

⁵⁰ Pen won n̄ibak nep, Jisas b̄i ne okok magilsek nop k̄irig ḡil p̄irik gi am saklak. ⁵¹ B̄i praj alap, walij parsek alap nep ȳim̄il, Jisas nop dad amelak ak kisen amek, nop abe t̄ig c̄ici lin̄, agel, ⁵² p̄irik amek, walij par nop ak t̄ig ju del, ne magil nep p̄irik amnak.

Jisas nop mìn'ım kib aglak
(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵³ Jisas nop dam, bì God nop tap sobok gep bì kib yib karip ak amniłak. Dad amelak, bì God nop tap sobok gep bì kib okok lìl, bì mìn'ım tig bilołep okok lìl, bì lo mìn'ım ag ñeb bì okok lìl, apil karip nìbak mogim gılak. ⁵⁴ Pita pen lisim lisim niñ damıl, bì God nop tap sobok gep bì kib yib karip ne ak amjakıl, bì karip nìbak wög gelak okok eip bisig gıl, mab manıl mìdelak. ⁵⁵ Bì God nop tap sobok gep bì kib okok abe, Juda Kansol kib bì okok magıłsek abe, Jisas gi tagoligip mìn'ım wagın alap dıl, nop ñag pak lın, ag piyo niñ mer niñlak. ⁵⁶ Bin bì konjai nep dapel, Jisas nop mìn'ım esek ar ognap aglak ak pen mìn'ım aglak ak adıp adıp ma aglak. Ke ke ageł, mìn'ım wagın ognap ma niñlak. ⁵⁷ Pen ognap warıkıl, tom agıl, aglak, ⁵⁸ "Cin niñ midon, ne agak, 'God sobok gep karip, niñmagıl dıl gılak aul, yad tib wal gi yokıl, niñ omal nokim ak, kauyan gi liniçgain. Kiri niñmagıl dıl giçpal rek ma giñigain; yad ke karip kisen nìb giñigain,' agak," aglak. ⁵⁹ Mìn'ım aglak nìbak ak rek nep adıp adıp ma aglak; ke ke aglak.

⁶⁰ Bì God nop tap sobok gep bì kib yib ak warıkıl, Jisas nop agak, "Mìn'ım nep ageban ak, nak mìn'ım pen alap ma ageban an?" agak. ⁶¹ Agek, Jisas mìn'ım alap pen ma agek, kauyan ag niñıl agak, "Nak me Mesaia ak, Bì Kib tep ak Ni ne ak akan?" agak. ⁶² Agek, Jisas agak, "Yau me. Me yad nep. Yad, Bì Ni ne, Bì Kib kılıs ke yib niñmagıl yipid pis ar ne bisig mid kırıg gıl, seb kab ar alan siñak nìb, kimi bad nab nab lıl apenigain, niñigabım," agak.

⁶³⁻⁶⁴ Jisas nìb agek, bì God nop tap sobok gep bì kib yib ak, walij

ne okok ke tig bil bil giłig gi agak, "Ne God yib ne ak tib juosip ak bır niñpiń! Nib ak, bin bi ognap ma ag niñjin. Ne gi timel giłip ak misen agip me ak. Nib ak, niñbi tari gos niñebim?" agak. Agek, bì kib okok magıłsek warıkıl, aglak, "Bì nìb gił ageb nìbak, nop ñag pak lep," aglak. ⁶⁵ Nib agıl, bì ognap Jisas nop kifnik ñagıl, walij bad alap di udın nop ak karık ñıl, nop paklig gi aglak, "Nak ke niñıl, cinop agek niñin, nep bi an pakeb?" aglak. God sobok gep karip bi polisman okok, ak rek nep nop tapın magıl nep paklak.

Pita agak, "Yad Jisas nop ma niñpin," agak

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Pita amıl bisigak siñak nep midek niñlig gi, bin praj alap, bì God nop tap sobok gep bì kib yib ak nop wög gi ñoligip alap apjakıl, ⁶⁷ Pita mab tin kab midek siñak niñıl, agak, "Nak ak rek nep Jisas bi Nasaret nìb ak eip ajenak," agak. ⁶⁸ Agek, Pita agak, "Nak tari ageban? Mìn'ım ageban ak adı ma niñpin," agak. Nib agıl, mis eyan amek niñlig gi, kılıokıl sik agak. ⁶⁹ Bin praj nìbak nep, Pita nop kauyan niñıl, bin bi mìdelak okok krop agak, "Bì aul bi ne alap," agak. ⁷⁰ Agek, Pita kauyan mer agak.

Yokop magıl alap midil, bin bi warık mìdelak nìb okok, Pita nop kauyan aglak, "Nak ak rek nep karip lim Galili nìb ak me, cin niñpiń nak abe bi ne alap," aglak. ⁷¹ Agelak, Pita agak, "Bì Kib niñ mideb; tom agen, yip ñag pak liniçab. Pen niñid yib agebin! Bì nìb agebim ak yad ma niñpin yib!" agak. ⁷² Nib agek niñlig gi, kılıokıl ak kauyan sik agak. Sik agek, Pita Jisas ned agak, "Kılıokıl sik omal ma agnigab won ak, 'Yad Jisas nop ma niñpin,' agıl, yij omal nokim we

ñin̄igan,” agak mìn̄im ak nìjek, mapin̄ gek, sìl kìb agak.

15

Jisas nop dam Pailot mìdek dad amn̄ıläk
(Mat 27:1-2,11-14; Luk 23:1-5;
Jon 18:28-38)

¹ Kìslım sek, bì God nop tap sobok gep bì kìb okok lìl, bì lo mìn̄im ag ñeb bì okok lìl, bì mìn̄im tìg bìlokep okok lìl, Juda Kansol bì kìb okok magilsek lìl, magilsek mìn̄im ag bìm gıl, Jisas nop nag lìl, dam gapman bì kìb Pailot mìdek sìnjak dad amn̄ıläk.
² Dad amel, Pailot Jisas nop agak, “Nak Juda bin bì kinj kìri ak akañ?” agak. Agek, Jisas agak, “Me nak apan me ak,” agak.

³ Bì God nop tap sobok gep bì kìb okok Jisas mìn̄im kìb agıl mìn̄im ke ke konjai nep aglak. ⁴ Nìg gek, Pailot Jisas nop agak, “Nep mìn̄im konjai agebal ak, nak pen mìn̄im ognap ma ageban añ?” agak.
⁵ Agek, Jisas pen mìn̄im ma agek, Pailot gos par yìb nep nìnjak.

Juda bin bì okok aglak, “Jisas nop mab bak alañ ñag pak lan!” aglak

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25;
Jon 18:39-19:16)

⁶ Pen Juda kai Pasopa ñìn kìb ak apek, per amıl Rom gapman bì kìb Pailot nop ag nìjel, kìrop bì nagıman kìri ag nìnjöligipal bì ak nep yokop ag söj yokoligip. ⁷ Pen mìn̄ek nìbak, bì alap yìb ne Barabas bin bì ognap dìl, Rom gapman eip pen pen gıl, cip ñag pak lìlak rek, kìrop miñ lel mìdelak.
⁸ Bin bì okok ap mogım gıl, Pailot nop bì nagıman per ag nìnjöligipal rek ag nìjel, ⁹ Pailot kìrop agak, “Juda kinj kìb nìbi ak, nìbep wìsib yokním aka?” agak. ¹⁰ Tari gìnig: Pailot ne ke nìnjak, bì God nop tap sobok gep bì kìb okok, Jisas nop yokop mìlik yapek, nop dap

ñìlak. ¹¹ Pen bì God nop tap sobok gep bì kìb okok, bin bì okok kìrop aglak, “Pailot nop agem, Jisas mer, Barabas nop wìsib yoknímìñ,” aglak. Nìg gel, bin bì okok Pailot nop aglak, “Barabas nop cìnop wìsib yokan,” aglak. ¹² Nìb agelak, Pailot agak, “Nìb apım ak, pen bì nìbaul nìbi Juda kinj cìn apım ak, nop tari gìnim?” agak. ¹³ Agek, kìri mìn̄im bleble gıl aglak, “Nop mab bak alañ ñag pak lan!” aglak. ¹⁴ Agelak, Pailot agak, “Ne tari gi timel gek, nop nìg gìnim?” agak. Nìb agek pen kìri bleble yìb gıl aglak, “Mab bak alañ ñag pak lan!” aglak.

¹⁵ Pen Pailot, mìn̄im kılıs aglak nìbak dìl, bin bì okok kìrop tep gañ, agıl, Barabas nop yokop ag yokıl, bì ne ognap kìrop agek, Jisas nop nag lìl, tapın̄ magıl paklak. Jisas nop pak dai juel nìnjig gi, Pailot agak, “Nop dam mab bak alañ ñag pak lìm,” agak.

Ami bì okok Jisas nop ag julak
(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Ami bì okok, Jisas nop dam gapna Pailot karıp ne mìgan eyan dad amıl, bì yakam kìri magilsek kìrop sìk agel apelak, ¹⁷ walıj lakañ parsek alap, gapman bì kìb okok tol gi mìdeligipal rek Jisas nop tìm ñìl, tap nu nu sek ognap tìk dapıl, kinj tol gipal usajıl bad rek alap gıl, nop nabıc alañ tol gi ñìlak. ¹⁸ Tol gi ñìl, Jisas nop aleb aleb ñìlig gi aglak, “Nak Juda kinj kìb per nep mìden+mìn!” aglak.

¹⁹ Nìb agıl, yır dìl, nabıc nop pakıl, nop kìñik ñag ñìlak. Mìdek ulep sìnjak kogım yìmıl, kìri kinj nop göligipal rek, nop kìbor kìyan gılak. ²⁰ Nop nìg gıl ag juıl, walıj lakañ parsek nop tìm ñìlak ak tìg ju yokıl, walıj ne ke ak yìm ñìl, mab bak alañ ñag pak lìnig dad amn̄ıläk.

*Jisas nop mab bak alanñag pak lîlak
(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43;
Jon 19:17-27)*

²¹ Kiri nab sînjak amlig gi, Aleksada Rupas mamil mal nap kiri Saimon, Sairini taun nîb bi ak, okok gi tagîl, apil Jerusalem amnig amek ak, nop nabij pakil, kîlis gîl, aglak, "Jisas mab kros ak di ka gîl dad non!" agel, dîl kîrop eip amnak. ²² Nîg gîl amil, Jisas nop damil karip lîm sînjak minim yib yib Golgota agöligipal kau sînjak amjaklak. Golgota minim wagin ak "Cip Nabic Cög Tiñjil." ²³ Amjakil, kiri nîg wain alap dîl, marasin mö apal ognap di piñjil adik madik gîl, Jisas nop nîlak pen ma nînjak. ²⁴ Jisas nop mab bak alanñag pak lîl, walij nop okok dîl, nonim li ke ke dinig, sadu rek gîlig gi dîlak.

²⁵ Pîb kîslim sek lîm gi yokil yokop sînjeped alanowak won ak, Jisas nop mab bak alanç cipil pak lîlak. ²⁶ Cipil pak lîl, tari gînig nîg pak lîlak minim ak, mab kros bak ar alanñu kîl tîklak:

JUDA KAI KIN KIRI ME AUL.

²⁷ Mînek nîbak, bî tap si dep omal ak rek nep nîg pak lîlak, alap nîn yipid gîl pis kîd, alap nîn anjîdken pis kîd. ²⁸ Gîlak nîbak, God Mînim ak nû kîl tîklîl, gînigal aglak rek nep gîlak. Mînim nîbak nû kîl tîklîl aglak, "Nop nîjel, bî tap tîmel gep alap rek lînigab," aglak.

²⁹ Bin bî okok ap ran ap yaplig gi, Jisas nop nîjîl, nabic gor mar gîl, nop ag julig gi aglak, "Nak, 'God sobok gep karip ak tîb wal gîl, nîn omal nokim kauyan gi lînigain,' agnak ak, ³⁰ miñi nak ke gîl, mab kros bak alanñag kîrig gîl, lîm wagin eyan yapıl kominj amnonj," aglak.

³¹ Bi God nop tap sobok gep bi kîb okok abe, bi lo minim ag nîeb bi okok abe, Jisas nop ak rek nep ag julig gi, kiri ke nep pen

agek pen agek gîl aglak, "Bin bi ognap kîrop gek kominj amnîlak ak pen miñi nod ke gek kominj amnîmij rek ma lîp. ³² Ne per agip, 'Isrel bin bi Mesaia mîdebin, Isrel Kinj mîdebin,' agip rek, miñi nop mab kros bak sînj alanç cipil pak lîpal ak, ne ke ak rek nep warîkîl wagin eyan yapıl sînjaul apek, nîjîl nîjîd agip, agîl, nop nîjîl dînigabîn," aglak. Pen bi Jisas eip nîg pak lîlak omal Jisas nop ak rek nep ag jurek.

Jisas kimak

*(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49;
Jon 19:28-30)*

³³ Pîb nab sînjepel owak won ak, kîslim gîl, mid damil, pîb kim gak won ak kauyan melîk gak. ³⁴ Melîk gek nîjîlg gi, Jisas meg mîgan dap rani, sîk agîl agak, "Eloi, Eloi, lama sabaktani?" agak. Hibru minim agak nîbak minim wagin ak, "God yad. God yad. Yiþ ti gînig kîrig giþan?" ³⁵ Agek, bin bi ulep nîb sînjak mîdelak okok nîjîl aglak, "Nîjîm! Ne Ilaija nop sîk ageb," aglak.

³⁶ Pen bi alap tap sain matres rek bad alap dîl, nîg wain mani sîkol taupal mîgan eyan tauil, Jisas nop nîen nînjan, agîl, gamîl par alap di kabis nîgîl, mîdekk ar alanñ nîjîlg gi, agak, "Cin nîjîl midon, Ilaija apil, nop tîg asîk dap lîm wagin eyan lînigab aka?" agak.

³⁷ Nîb agîl, nîjîl mîdel nîjîlg gi, Jisas sîk kîb agîl, ake bad kîr gak.

³⁸ Won nîbak nep, walij par kîb God sobok gep karip magîl nîlîk mîgan eyan kîjorj pîlin gîlak ak, nab sînjak pak bil bil gîl, ke ke pis amil mîgan yîk mîdekk.

³⁹ Bi ami okok kod mîdekk bi kîb ak, mab kros bak nab sînjaul ar sînj alanç mîdekk ak, Jisas nîb agîl kîmak ak nîjîl, agak, "Nîjîd! Bi nîbau God Nî ne yib!" agak.

⁴⁰⁻⁴¹ Bin konjai nep Jisas eip Jerusalem olak okok, apil gol sînjak

midelak. Nab nıbak, bin omal nokım Jisas nop kisen gıl wög ognap gi ñölgipal karıp lım Galili. Bin Maria omal miderek; bin yib alog nıb omal, alap Magdala taun nıb, alap Jems Josep mamil mal nonim kiri ak. Bin alap yib ne Salomi. Bin nıb okok magilsek nıñ mideł nınlig gi, Jisas kımak.

*Josep ne Jisas mib gor kab
migan siňak tigel gak*
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-55;
Jon 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Josep bı Arimatia taun nıb, Juda Kansol kib bı gep alap, God bin bı dıl kod midenigab nın nıbak kod mıdoligip. Bi nıbak, tol God nop sobok gep nın ak, mıñi tap gi jın gep, agıl, tap gi jın gek. Jisas kımak ak nıñil, karıp manı dignig geb, agıl, mıñi cip se tig asık dam tigel gınim, agıl, ma pırıkkak; Pailot midek ak amıl, ag nıňak. ⁴⁴ Ag nıňek, Pailot, Jisas bır kımak mınim ak nıñil, pak ju dıl, bi ami sıkop kod midek bi kib ak nop sık agek, apek, ag nıňak. ⁴⁵ Ag nıňek agak, "Mıdarık kımitb," agak. Nıb agek, Pailot Josep nop agak, "Yau. Cip se dam tigel gan," agak.

⁴⁶ Agek, Josep walıj tıd kib alap tauıl, amıl cip se tig asık dap yapıı, walıj ak dı magilsek kom kam gıl, damıl kab mıgan kisen nıb nep jırıkkılık kab mıgan ak tigel gak. Tigel gıl, kab salai kib alap tig go ga gi damıl, cip tigel kıjon ak pilin gak.

⁴⁷ Maria Magdala eip, Maria Josep nonim ak eip, nıñ mideł nınlig gi, cip tigel gılak.

16

Jisas warıkak

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ Juda God nop sobok gep nın kiri ak ap padıkek, Maria Magdala

ak, Maria Jems nonim ak, bin Salomi ak, cip se ak wel li nıjin, agıl, amıl wel ki tep owerp ognap tau dap lel kinak.

² Mınek Sade kıslım sek warıkıl, pıb bir kisen nep lım gi yokek, cip tigel gılak siňak amelak. ³ Kanıb nab siňak amlıg gi aglak, "Kab kib cip tigel kıjon pak pilin gılak ak, bi an tig kılılt gi gol okok yoknigab?" aglak. ⁴ Nıb agıl, amjakıl nınlak, kab kib yib cip tigel kıjon pak pilin gılak nıbak, bır lılıg gi amıl gol siňak midek.

⁵ Nıňıl, kiri mıgan nıbak sıkid amıl nınlak, bi praj walıj tıd parsek yımak alap, nınmagıl yıpid piş ken bısig midek. Nop nıňıl pırıklak. ⁶ Pırıkelak, kırop agak, "Ma pırıknımib. Yad nıpin, nıbi Jisas bi Nasaret nıb, mab bak alanı fıag pak lıläk ak nop nınlig apebım. Pen nıňım! Ne siňaul ma mideb. Ne mıdarık nep warıkıl amıb. Nop tigel gıl lıläk kau aul ap nıňım. ⁷ Pen kasek amıl, bi ne okok Pita eip agnímir, 'Jisas ne ned amıl Galili midenigab. Ne ke nıbep ned agak rek, nıbi amıl nop nınligabım nıb okok,' agnímir," agak.

⁸ Nıb agek, bin okok jel gek, nın tob jep jep dek, cip tigel sój amıl kırıg gıl, piş gi rıkiđ ag amnílak. Pırıklak nıňıl bin bi ognap kırop mınim nıbak ma ag nınlak.

Maria Magdala Jisas nop nıňak
(Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

⁹ Jisas kımił, nın sabdań eyanı ak warıkıl, ned yib amıl, Maria Magdala midek siňak mıseñ lek, nop nıňak. Pen bin nıbak nop ned kıjeki kıyob nılik aknıb ar onıd ak abań nıag midek nıňıl Jisas ag mis yokak. ¹⁰⁻¹¹ Ne Jisas nop nıňıl, amıl bi ne okok sıl ag midełak nab siňak amıl, Jisas komıñ mideb nop nıpin, agek, kiri piş nep kımitb, agıl, mınimnop ak ma nıñ dıläk.

*Jisas bı ne omal kanıb nab sıňjak
amıł nop niňrek
(Luk 24:13-15)*

12 Kisen pen, Jisas bı ne omal karıp lım migan alap gıt ajerek, Jisas bı aknıb ke rek lıl apıl, kanıb nab sıňjak mışen lek, nop niňıl, 13 amıł bı ne ognap kırop ag niňrek ak pen, niňid agebir, agıl, mınım kırop ma niň dılık.

*Mınım tep yad ak bin bı okok
kırop ag niňimib, agak
(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49;
Jon 20:19-23; Apo 1:6-8)*

14 Kisen mınek alap me, Jisas bı ne aknıb agıp alan tap niňib mıdel niňlıg git, Jisas nab kırı sıňjak mışen lek, nop udın kırı ke niňel, kırop ag gıl agak, “Yad wariken, bin bı ognap yıp mışen niňıl, apıl niňep ag niel, tari gınıg tom agebal, ma warıkıp, agıl gos niňipım?” agak.

15 Niň agıl, kırop agak, “Niňbi mınım tep yad ak damıl karıp lım tıgoj tıgoj magılsek amıł, bin bı okok magılsek ag niňimib.

16 Bin bı an an, mınım tep yad ak niň dılı, niň paknígal okok, komıň amnígal. Pen bin bı an an, mınım tep yad ak ma niň dinígal okok, God kırop mınım kıb agek yur dinígal.

17 “Bin bı mınım yad niňıl, ‘Niňid ageb,’ agıl, niň dinígal okok, tap ma gep rek ognap gınıgal. Kijeki kiyob niňlik tap okok bin bı kırop aban linígal okok, yıb yad ak agıl, ag mıs yoknígal. Mınım yıb kırı ke ak kırıg gıl, mınım kisen niň ar alap ke agnígal. 18 Toi gadkol bin bı suıp okok dı niňel, tap alap kırop gek ma kímnígal. Tap tımel bin bı niňbil kímbal okok ognap niňbel, tap alap gek ma kímnígal. Pen bin bı tap gınıgal okok, kırop niňmagıl lel, komıň linígal,” agak.

*God Jisas nop dıl karıp lım ne
seb kab ar alan sıňjak dad amnak
(Luk 24:50-53; Apo 1:9-11)*

19 Bı Kıb Jisas mınım niňbak kırop ag mıbil juek niňlıg git, God nop dıl, karıp lım ne seb kab ar alan sıňjak dad amnak. Dad amek, God niňmagıl yıp id pıs ar nop ar bısigak.

20 Pen bı ne okok amıł, Jisas mınım tep ak karıp lım yımınak yımınak magılsek ag niel amek niňlıg git, Bı Kıb, mınım tep yad niňid nep linímin, agıl, kırop eip mıdıl, kılıs niňek, tap ma gep rek okok gitlak.

Luk Jisas Krais MİNİM TEP ak Luk ñu kıl tıkkak

MİNİM ned

¹⁻² Jisas Krais nab cınop aul tık dapel kib gil gak gak rek, bi ognap udin magil kiri ke nijil, minim tep nibak ag ni ajil, yip abe, bin bi okok ognap sek krop abe, ag nilak. Ag nelak bi konai rek minim nibak nij tep gil nu kıl tıkkak.
³ Pen bi kib Tiopilas, yad ak rek nep minim yip ag nilak nibak wagin ak magilsek piyo nij tep gipin ak me, yad ak rek nep minim nibak magilsek gos nij tep gil, nep nu kıl tıknig gebin. ⁴ Nig gen me, minim nep aglak nıpan ak, nijid aglak agil nijngan.

*Ejol, ber mal Jon Bi Nig Pak Neb
tik donigair, agak*

⁵ Ned Kin Herod Judia Propins kod midoligip nin ak, bi nak Sekaraia, God nop tap sobok gep bi alap midoligip. Bi yakam ne eip wög jım nil gollerigip okok krop Abaija Yakam agollerigip. Sekaraia bin ne Ilisabet. Ilisabet ak rek nep God nop tap sobok gep bi Eron wagin ak tik damil dapil gil tıkkak.
⁶ Kiri ber mal God lo minim ar ak magilsek sain gollerig gi midel, God nijek, minim alap ma midek.
⁷ Pen Sekaraia bin ne Ilisabet ni pai womleb ak me, ni pai alap tik dapil mer, pis nep bin milep bi milep lirek.

⁸ Nin alap Sekaraia bi ne eip wög jım nil gollerigip bi okok apil, God nop sobok gep wög ak gelak. ⁹ Pen wög kiri ak gollerig gi, bi God nop tap sobok gep bi okok per gollerigip rek, bi cin an rek God sobok gep karip nilik migan eyan amil tap ki tep oweplak dagilnigab, agil, yir bopis tig gollerig gi dilak. Del, Sekaraia ne yir bopis ke tig gollerig

gi dil, God sobok gep karip nilik migan eyan amnak. ¹⁰ Bin bi konai nep God sobok gep karip sonj adek sinjak God nop sobok gollerig gi midelak nijlig gi, Sekaraia ne nilik migan eyan amil tap ki tep oweplak dagilek. ¹¹ Pen Bi Kib ejol ne alap apil, tap ki tep oweplak dagileligipal kab kinan ak ninmagil yipid adek kid misen warik midek. ¹² Sekaraia ejol nibak nijil pak ju dak. ¹³ Pen ejol nibak nop agak, "Nak ma pirknimin. God nop sobok gipan ak, ne nijip. Bin nak Ilisabet ni nak alap tik donigab. Tik dapek, yib ne Jon agnimin. ¹⁴ Nonim ni ak tik donigab ak, nak min min ginnigan; bin bi konai nep okok ak rek nep min min ginnigal.
¹⁵ Bi Kib udin yirik ar ne ak, Jon bi kib rek midenigab. Ne nig wain aka nig kiliis ognap ma nijngim. Nonim ni kogi midenigab nin nibak nep, Kaun Sij ne ni nibak nop nab adan amil ap ran jaknigab. ¹⁶ Kisen ne Isrel bin bi God nop kiri gipal okok konai nep minim tep ag ntek, God nop, Bi Kib cin, agil, nij dinigal.
¹⁷ Pen ni nak nibak ne bi God minim agep Ilaija birarik nep God kiliis dil goligip rek ginnigab. Nap sikop krop dil, ni pai kiri okok dil, krop di jım nil linigab. Bin bi God nop aleb aleb nibal okok, krop minim tep ag ntek, bin bi komin tep ne gos nopal rek nijil, gi tep gil, Bi Kib onigab, agil, kod midenigal," agak.

¹⁸ Ejol ak nib agek, Sekaraia agak, "Cir ber mal milep yib lipir. Nib ak, yad titi gil, nak nijid apan, agil nijngain?" agak.

¹⁹ Agek, ejol ak Sekaraia nop agak, "Yad Gebriel. Yad God udin yirik adek ak midil, yip ag yokek apil minim tep nibaul nep ag nijng opin. ²⁰ Nak minim yad agesin ak, nijid ageb agil ma

nıpan rek, aleb nep ak miker gek, minım aglıg gi ma middenigan. Yokop nep mid mid, ni ak tık donıgair minek ak nep kauyan minım agnigaban,” agak.

²¹ Pen Sekaraia God sobok gep karıp nab niilik eyan mielek par midek niñıl, bin bi söj eyan midelak okok gos par niñlak. ²² Kisen ne söj apıl, minım ognap agnımın rek ma lak. Niñ ak, yip niñ niñ gip, agil, niñmagil nep yomek. Kiri niñıl aglak, ne karıp niilik migan eyan am midil, nigríkep alap ke niñıl owip, agil, niñlak.

²³ Pen Sekaraia God sobok gep karıp wög ak gi midek, niñ ne ak padikek, bi ognap apıl kau ne ak del niñlig gi, ne adit gi karıp ne amnak. ²⁴⁻²⁵ Kisen mid damıl, bin ne Ilisabet niñ pabag midil agak, “Ned yad bin niñ pai womleb midöligipin ak me, yip nabiñ gak, pen miñi Bi Kib yip yimig niñıl kod mid tep gek, niñ pabag midebin ak yip nabiñ ma ginigab, mer,” agak. Niñ agil, takin aknib mamid kapkap karıp niilik migan okok nep we gił midöligip.

Ejol apıl Maria nop agak, “Jisas tık donıgan,” agak

²⁶ Ilisabet takin aknib kagol onjıd niñ kogi midek niñlig gi, God ejol Gebriel nop ag yokek amnak Nasaret taun, karıp lim Galili sijnak. ²⁷ Nasaret sijnak bin praj alap midöligip, yib ne Maria. Bin praj niñbak bi alap eip gi gek mer. Bin praj niñbak, bi nak Josep dinigab, agil minım aglak. Bi Josep niñbak, nop kiñ Depid bi kigin niñbak alap tık dam lılkak ak me. ²⁸ God ejol Gebriel ag yokek, bin praj Maria midek sijnak amjakıl agak, “Bin praj, nak mideban? Bi Kib nep di tep gip. Ne eip midebir,” agak.

²⁹ Niñ agek, Maria minım niñbak niñıl, yip ti ginig niñ ageb, agil,

gos par niñjak. ³⁰ Ne gos par niñek niñlig gi, ejol nop agak, “Maria, nak ma pırıknımın. God nep di tep yib gip. ³¹ Kisen nak niñ pabag midil, niñ alap tık donıgan. Tık donımın, yib ne Jisas, agnımın. ³² Pen ne bi kib yib middenigab. Bin bi nop agnigal, Bi Kib yib adek i alan mideb Niñ ne, agnigal. God Bi Kib genigab niñıl ne niñsed acik Depid kiñ kib midöligip rek, middenigab. ³³ Jekop tikek tık amil apıl gel middenigal okok kirog magılsek per nep per nep kiñ kiri midil kod middenigab,” agak.

³⁴ Ejol niñ agek, Maria nop pen agak, “Yad bi alap eip ma midobır ak, titi gił niñ niñbak tık donım?” agak.

³⁵ Agek, ejol nop pen agak, “Kaun Sın ak nep apıl, Bi Kib yib adek i alan mideb kılıç ne nep kob niñigab. Niñ gek, niñ sıñ tık donıgan ak, bin bi niñıl agnigal, ne God Niñ ne, agnigal. ³⁶ Niñjan! Nawal nak Ilisabet ne bin milep lip. Kiri nop bin niñ pai womleb agöligipal ak pen miñi ne niñ pabag mideb, takin aknib kagol onjıd bi amnak. ³⁷ God tap ma ginimın rek alap ma mideb; tap okok magılsek ginimın rek nep mideb,” agak.

³⁸ Niñ agek, Maria agak, “Yad God nop wög gi ñeb pai. Ageban rek nep yip ginimın,” agak. Niñ agek niñlig gi, ejol nop kırıg gił amnak.

Maria am nuwal Ilisabet nop niñjak

³⁹⁻⁴⁰ Pen Maria kasek amnim, agil, karıp lim niñbak kırıg gił karıp lim Judia dım yırıık okok kanib par ak amil amil, Sekaraia Ilisabet ber mal midöligipir taun ak amnak. Karıp kiri amjakıl, nuwal Ilisabet nop agak, “Nak mideban?” agak. ⁴¹ “Nak mideban?” agek, nuwal Ilisabet minım niñbak niñek, niñ pabag midek ak prenjıd lak. Pen magıl

nibak nep Kaun Sij ak ne Ilisabet nab adan amil nop ap ran jakak.
 42 God Kaun ap ran jakek, Ilisabet ne meg migan dap ranil Maria nop agak, "God bin ognap krop kod mideb ak pen nep di tep yib gip. Nit kogi nak mideban piyak nit ak abe di tep yib gip. 43 Yad bin tep mer pen nak Bi Kib yad nonim ne ak, yip niyng opa ak, yad wal agil, God nop tep agebin.
 44 Nak apil yip, 'Mideban?' agesan magil ak, nit kogi midebin aul min miy yib lit prenjid lip. 45 Nak, 'Yip God agip rek ginigab,' agil niy mideban ak me, nak min min giniimin," agak.

Maria God yib ne agek ar annak

46 Ilisabet nib agek, Maria God nop gos niyng gi, min min yib gilig gi agak,
 "Yad Bi Kib nop gos niyil,
 yib ne agen, i ar alan amnigab.

47-48 Yad pis nep kimeb rek midenek,
 God yip cib niyil di komin yokak ak,
 nop gos niyil min min yib gebin.

Yad yokop pai nop wog gi neb midebin ak
 pen yip sakol ma gip.

Nig gip ak,
 minni tikil, kisen tikil, tik dam linigal okok,
 bin bi magilsek yip gos niyil agnigal,
 'God bin nibak di tep yib gak,' agnigal.

49 Ne kilis magilsek mideb ak,
 ne tap kilis yib yip gip.
 Yad nippin ne nokim nep
 Bi Sij mideb.

50 Bin bi minim ne niyil, kaun dil,
 sain ginigal okok,
 krop cib niyil di tep ginigab.
 Kiri nit pai tikil, tik damil, tik
 linigal okok,

krop ak rek nep cib niyil di
 tep ginigab.

51 Ne Bi ninmagil par kib yib;
 ne tap kilis kilis konjai nep gip.
 Bin bi, cin ke bin kib bi kib
 midobin, apal okok,
 God krop yik gi yokip.

52 Nib ak, kin bi kib karip lim kib
 kod midel yib kib midoligip
 okok,
 God gek ke ke amel,
 bin bi yib ma midoligip okok,
 God krop dil di piyil ar ar
 gip.

53 Bin bi yuan lip okok,
 God krop tap nonim lek nitbel
 kogi gip.

Pen bin bi tap konjai mideb okok
 krop yokop ag yokek ambal.

54 God ne apis based acik cin okok
 krop minim agak ak sakol ma
 gil,

cinop Isrel bin bi
 per cib niyil kod mid tep gip.

55 Based Ebrahim abe, based cin
 ognap abe,
 nit pai kiri tikil tikel amnigab
 okok,

God krop kod midenigain, agil,
 agak rek nep cinop gip," agak.

56 Maria minim nibak agil,
 nuwal Ilisabet eip takin omal
 nokim midil, kisen adik gi karip
 ne amnak.

*Ilisabet nit ne Jon Bi Nit Pak Neb
 ak nop tik dowak*

57 Mid damil, Ilisabet nit alap tik
 dowak. 58 God nop cib niyil kod
 midek, ne bin milep yib lit nit tik
 dowak nibak, bin bi ninai nuwal
 nimam nuwo sikop ne okok niyil,
 ne eip min min yib gilak.

59 Nit ak tik dapi, nin aknib ar
 onid midil, jil onid nin ak niyan
 nibak wan wak ne tib gi rik ginig
 gi, ap mogim gilak. Ap mogim gil,
 kiri nit ak nop yib ninig gi aglak,
 "Nit nibaul, nap Sekaraia yib ak
 lak yipid gep," aglak. 60 Agelak,
 nonim agak, "Mer, yib ne Jon

agnıgabır,” agak. ⁶¹ Nıb agek, bin bı ne okok aglak, “Cın nıg ma gıpın. Based baid buwo nak okok yıb alap Jon ma mıdeb,” aglak. ⁶² Nıb agıl, nap Sekaraia nop nınmagıl ak nep yomıl ag nınlak, “Nı yıb tari nıngan?” aglak. ⁶³ Ag nınel, nap nınmagıl ak nep yomıl agak, “Yıp mıj nı kıl tıkep alap dowım,” agak. Agek dapelak, ar nıbak mınım nı kıl tıkił, “Yıb ne Jon,” agak. Nıg gıl yıb nı kıl tıkek, kiri nınlak magılsek wal yıb aglak. ⁶⁴ Pen magıl nıbak nep Sekaraia aleb miker gak ak auan amek nınlıg git, ned mınım agolıgıt rek aglıg git, God yıb ne agek ar amnak. ⁶⁵ Bin bı ulep sıňak kın mıdelak okok, gak nıbak nınlı pırıkił, mınım nıbak yıg dam karıp lım Judia yırık okok magılsek yıb, bin bı okok kırop ag nılkak. ⁶⁶ Ag nılał, bin bı mınım nıbak nınlak okok, kiri magılsek gos par nınlı aglak, “God gek, nı nıbak nıg gıl tık dowıp ak me, kisen bı tıgep bı rek mıdenıgab?” aglak. God kılıs nı nıbak eip mıdek ak nınlak ak me, nıb aglak.

Sekaraia God yıb ne agek ar amnak

⁶⁷ Kaun Sıñ ne nıñaj nap Sekaraia nab ne adan apıl ap ran jakak nınlı God yıb ne ak dap ranlıg git agak,

⁶⁸ “Cın Isrel bin bı, God Bı Kıt cın yıb ne dap ranıl agon ar amnań.

Ne ke karıp lım wagın aul apıl, bin bı ne tau adık dıp.

⁶⁹ God Bı Kıt ne gek, Depid tıkek, tıkel, tık amił apıl gel, nıñaj alap tık dapek cınop dı komıñ yoknıgab.

⁷⁰ Bırarık nep, mınım yad bin bı okok agnıgain, agıl, God ne bı ognap wög nıbak ag lak.

God mınım agep bı sıñ ne okok kiri God mınım agak ak nınlı,

bin bı okok kırop ag nılkak. ⁷¹ Bı nıag nıñeb cın okok apıl, cınop nıag pak lıñig gebal pen ne apıl cınop dı komıñ yoknıgab;

bı cınop mılik yapek nıpal okok cınop gitmel gınıg gebal ak pen ne cınop kod mıdek komıñ amnıgabın.

⁷²⁻⁷³ God bırarık nep based açık cın yımıc nınlı dı tep gınıgain, agıl, mınım kılıs nıñıd ognap ag lak.

God ne mınım based cın Ebraham nop ag lak ak saköl ma gıp; mınım sıñ nıbak agak rek nep gıp.

⁷⁴⁻⁷⁵ Bı Kıt cınop kod mıdek, kaual maual okok cınop git timel gınımel rek ma lıñıgab.

Nıb ak, cın bı nıag nıñeb okok ma pırıkił, komıñ mıdenıgabın rek,

per per nep Bı Kıt nep gos nınlı, tap si tap timel okok kırıg git,

Bı Kıt bin bı sıñ ne mıdił, wög nop gitlig git, git mıdonıgabın.

⁷⁶ Pen nı yad, nak God Bı Kıt nop wög gek,

bin bı okok kiri nınlı agnıgal, ‘God Bı Kıt yıb ar i oklań mıdeb ak,

bı mınım ne agep me ak,’ agnıgal.

Tari gınıg: nak ned amił, bin bı okok kırop ag nı tepe gek, kiri nınlı Bı Kıt ak nop kod mıdel nınlıg git, ne onıgab.

⁷⁷ Nak bin bı ne okok kırop mınım tepe ne ak ag nı tepe gek, Bı Kıt kiri ak apıl,

tap si tap timel gitpal gac ak lıg git yokıl kırop dıñıgab, mınım tepe ak nıñıgal.

⁷⁸ God Bı sain kapkap tıkił,

ne bin b̄i c̄ib n̄ijil,
melik̄ tep ne p̄ib melik̄ rek
seb kab ar alan n̄ib apil,
c̄inop melik̄ pak n̄inigab.

⁷⁹ C̄in bin b̄i an an k̄isl̄im okok
m̄idil̄
k̄imn̄ig ḡinigab̄in okok,
ne gek melik̄ magil̄ n̄ibak
c̄inop m̄idmagil̄ nab adan
melik̄ pak n̄inigab n̄ijil,
c̄in c̄ibur sain sain m̄idep kanib̄
tep ak p̄yo n̄ijil,
ar n̄ibak nep ajonigab̄in,”
agak.

⁸⁰ Pen n̄ijaj n̄ibak Jon, kib̄ gek
n̄ijlig gi, kaun ne sek sek k̄ilis
gak. Ne karip̄ l̄im bin b̄i ma
m̄ideligipal, miñ mab kab nep
m̄idoligip nab siñak m̄id m̄id, p̄is
nep kib̄ ḡil apek, Isrel bin b̄i nop
n̄ijlak.

2

Maria Jisas t̄ik dowak (Mat 1:18-25)

¹ Pen n̄in nab n̄ibak, gapman
bi kib̄ Sisa Ogastas ne lo l̄il agak,
“Bin b̄i yad kod m̄idebin okok,
kiri magil̄sek ȳib kiri d̄in̄imel,”
agak. ² N̄in n̄ibak gapman bi kib̄
Kwairinias Siria Propins* bin b̄i
kirop kod m̄idoligip. Ne gapna
m̄idek miñek ak kiri ned ȳib kiri
ma d̄ilak. ³ N̄ib ak, bin b̄i karip̄ l̄im
par kib̄ ke okok n̄ib apil m̄idelak
bin b̄i okok, adik̄ ḡil karip̄ l̄im kiri
ke ȳib d̄in̄ig amn̄ilak.

⁴ Josep ne kin̄ Depid k̄iḡin t̄ik
damil̄ t̄iklak rek, ne Depid taun
ne Betlehem amn̄rek. Bin praj
Maria nop poj̄d d̄il, Nasaret taun,
karip̄ l̄im Galili siñak kiri ḡil,
amil̄ amil̄ karip̄ l̄im Judia amil̄, kin̄
Depid nop t̄ikel m̄idoligip taun ne
Betlehem amn̄rek. ⁵ Pen bin praj
Maria, Josep d̄in̄igab aglak ak me,
nīt̄ kogi sek m̄idek n̄ijlig gi, Josep

Maria nop poj̄d d̄il ȳib d̄in̄ig
amn̄rek. ⁶ Kiri Betlehem amel,
Maria n̄ijaj t̄ik dowep n̄in ak ulep
gak. ⁷ Pen Betlehem okok amjakil
n̄ijrek, kab magil̄ tauil k̄ineligipal
karip̄ ak p̄is nep t̄ibik dak. N̄ib
ak me, kaj kau m̄ikeligipal karip̄
alap am m̄idil, Maria n̄ijaj ned
nokim̄ ak t̄ik dowak. T̄ik dapil̄
n̄ijaj laplap kom kam ḡil, dī kaj
sipsip tap bep k̄asad kas ak t̄ik dap
lel n̄ibeligipal mab k̄inañ m̄igan
ak lak.

*God ejol alap kaj sipsip m̄ikep b̄i
okok kirop agak*

⁸ Maria Jisas nop t̄ik dowak n̄in
n̄ibak, kaj sipsip m̄ikep bi okok
ognap k̄isl̄im eyan kaj sipsip kod
m̄idelak karip̄ l̄im ulep n̄ib siñak.
⁹ Bi Kib̄ ejol ne alap ag yokek, Bi
Kib̄ melik̄ tep magil̄ ne apil̄ kirop
pak n̄ijek, jel gek p̄iriklak. ¹⁰ Kiri
p̄irikel n̄ijlig gi, ejol ak kirop
agak, “N̄ibi ma p̄irikn̄imib. Yad
n̄ibep abe bin bi okok magil̄sek
kirop abe, miñim tep miñ miñ gep
alap dapebin. ¹¹ Miñi nep bin alap
nīt̄ akn̄ib ke alap t̄ik dowip Depid
taun ne siñak. Nīt̄ n̄ibak n̄ibep
di komiñ yokn̄igab. Ne Krais† Bi
Kib̄ ak me. ¹² Nop am p̄yo n̄ijil
n̄ijnjigab̄im, nonim̄ nop walij kom
kam ḡil, dī kaj sipsip tap bep k̄asad
kas ak t̄ik dap lel n̄ibeligipal mab
k̄inañ m̄igan ak lek m̄idenigab.
N̄ibi am n̄ijil, agebin rek ḡinigab
ak, nīt̄ agip̄, agn̄igab̄im,” agak.

¹³ Ejol n̄ibak n̄ib agek n̄ijlig gi,
dai ejol seb kab ar alan siñak n̄ib
konjai ȳib nep apil̄ ejol ned n̄ib ak
eip m̄idil̄, God ȳib ne ak dap ranlig
gi aglak,

¹⁴ “God ȳib ne i ar oklan m̄ideb;
ne bin b̄i an an c̄ib n̄ijil dī tep
ḡinigab okok,

* **2:2:** Nīt̄ n̄ibak Rom kai kiri karip̄ l̄im Isrel kod m̄idelak. Karip̄ l̄im Isrel Siria Propins nab siñak m̄idek. Rom kai kin̄ kiri Sisa agoligipal. † **2:11:** Grik miñim “Krais ak” abe, Hibrui miñim “Mesaia ak” abe wagin nokim̄ alap m̄ideb: “God ag lak Bi ak.”

cıbur sain sain gos mı̄dmagıl ar
nokım lep magı̄l ak
kiri eip mı̄denigab,” aglak.

*Kaj sipsip mı̄kep bı̄ okok am
Jisas nop nı̄ŋlak*

¹⁵ Ejol okok adık gı̄ seb kab ar
alanı̄ amel nı̄ŋlı̄g gı̄, bı̄ kaj sipsip
mı̄kep okok mınım ag nı̄ŋ
ag nı̄ŋ gıl aglak, “Bı̄ Kıt cı̄nop
mınım agosıp ak, mı̄nī Betlehem
am nı̄ŋin,” aglak.

¹⁶ Nı̄b agıl kasek amīl nı̄ŋlak,
Josep eip Maria eip nı̄ŋjan aglak
nı̄bak, walı̄j kom kam gıl, kaj sipsip
tap bep kı̄sad kas ak dap lel
nı̄beligıpal mab kınanı̄ mı̄gan ak
lel mı̄dekk. ¹⁷ Kiri nı̄ŋjanı̄ nı̄bak
nı̄ŋıl, amīl, ejol kı̄rop tari tari
aglak mınım ak, bin bı̄ okok okok
kı̄rop ag nı̄lak. ¹⁸ Bı̄ kaj sipsip
mı̄kep okok bin bı̄ okok mınım
nı̄bak ag nı̄l, kiri nı̄ŋıl magı̄lsekk
wal yı̄b aglak. ¹⁹ Pen Maria nop
tap ke yı̄b nı̄bak gak rek, tep gek,
gos tep nep nı̄ŋ mı̄doligıp. ²⁰ Bı̄
kaj sipsip mı̄kep okok, God ejol ne
okok aglak rek nep gek udın kiri
ke nı̄ŋlak ak me, God yı̄b ne ak
dap ranlı̄g gı̄, olak okok adık gı̄
amnı̄lak.

*Josep Maria ber mal Jisas nop
dam God sobok gep karıp ak dad
amnı̄rek*

²¹ Maria nı̄ŋjanı̄ ak tı̄k dapıl nı̄n
aknı̄b ar oñı̄d mı̄dıl, mı̄nek jı̄l nı̄n
ak wañ wak ne tı̄b gı̄ rı̄k gılak. Ned
ejol ak nonım Maria nop, nı̄t tı̄k
donımın yı̄b ne ak nı̄g gıl lı̄nımın
agak rek, yı̄b ne ak Jisas, aglak.

*Bı̄ Simion eip bin Ana eip Jisas
nop nı̄ŋıl mı̄n mı̄n yı̄b gı̄rek*

²²⁻²³ Pen ned Mosı̄s ne lo mınım
ñu kıl tı̄kıl, nı̄t ned tı̄k donı̄gal okok
God nop nı̄nigal agak. Nı̄b ak
me, Maria nı̄ŋjanı̄ ak tı̄k dapıl, Juda
bin bı̄ gölgigıpal rek, God sobok
gep karıp ak asık mosık gıl, karıp
ne ke okok nep mı̄dekk, komı̄n lek
nı̄ŋlı̄g gı̄, Josep eip, Jisas nop dam

Bı̄ Kıt nop nı̄nig, God sobok gep
karıp Jerusalem sı̄ŋak amnı̄rek.
²⁴ Pen Bı̄ Kıt lo mınım alap sek
ageb, “Bin nı̄t pai tı̄k donı̄gal okok
komı̄n lek, yakır malı̄g aka yakır
tı̄baglem omal dam God sobok gep
karıp söj eyanı̄ amīl, pak God nop
sobok gı̄ nı̄l me, pı̄s nep komı̄n
lı̄p, agıl, God sobok gep karıp nı̄lök
mı̄gan ak amnı̄gal.” Gos nı̄bak ak
rek nep nı̄ŋıl me, yakır omal sek
dad amnı̄rek.

²⁵ Pen Jerusalem sı̄ŋak bı̄ tep
yı̄b alap mı̄dekk, yı̄b ne Simion.
Bı̄ nı̄bak ne God Mınım ak nı̄ŋıl,
agıl rek nep goligıp. Kaun Sı̄n
ne Simion eip mı̄dekk; ne Krais ak
Isrel bin bı̄ dı̄ komı̄n yoknígab,
agıl, kod mı̄doligıp. ²⁶ Kaun Sı̄n ne
Simion nop ned agak, “Bı̄ Kıt ne
Krais nop ag yokek onı̄gab ak, nak
udın magı̄l nı̄ŋıl kı̄sen kı̄mnı̄gan,”
agak nı̄ŋıl ne nı̄ŋlı̄g gı̄ mı̄doligıp.
²⁷ Pen nı̄n nı̄bak, Kaun ne Simion
nop gos ñek, God sobok gep karıp
ak amīl nı̄ŋlak, Josep ber mal Jisas
nop damıl, lo mınım agak rek gı̄jır,
agıl, ap mı̄derekk. ²⁸ Simion kı̄rop
mal nı̄ŋıl, Jisas nop dı̄ kainı̄d dıl,
God yı̄b nop ak dap ranlı̄g gı̄ agak,
29-30 “Nak nokım nep Bı̄ Kıt.

Nı̄ŋjanı̄ aul kı̄b gıl,
cı̄nop bin bı̄ dı̄ komı̄n yoknígab
ak,

ned yı̄p agnak rek, mı̄nī udın
magı̄l yad ke bir nı̄nebin.

Nı̄b ak, mı̄nī yı̄p kırı̄g gek, tep gek
nı̄ŋlı̄g gı̄ kı̄mnı̄m.

³¹ Nı̄ŋjanı̄ nı̄baul, bin bı̄ karıp lı̄m
okok okok magı̄lsekk
dì nep eip jı̄m nı̄l lı̄nı̄gab.

³² Ne melik tep rek apıl,
Juda bin bı̄ mer okok kı̄rop
pak ñek,
God bı̄ tı̄gep bı̄ rek mı̄dekk ak
nı̄ŋnigal.

Ne melik tep aknı̄b ke nak dapıl,
Isrel bin bı̄ nak okok kı̄rop
pak nı̄nigab,” agak.

³³ Simion Jisas nop mìnîm nîbak agek ak nîjîl, Josep ber mal wal yîb agrek. ³⁴ Pen Simion ne Josep Maria Jisas amîlgon kîrop, "God nîbep kod mîden," agîl, Jisas nonîm Maria nop agak, "Nî nîbaul mîdek nînîlig gî, Isrel bin bî konjai nep nab ak tîg asîk ke ke lîl, kanîb tîmel dîl amnîgal okok, ap yap paknîgal; pen kanîb tep dîl amnîgal okok, God kîd adek amnîgal. God Isrel bin bî nînîlan, agîl, nî aul ag yokak ak pen bin bî ognap nop ma dîl ag junîgal. ³⁵ Nîg gîl me, bin bî konjai nep tarı tari gos nîjîl nîn mîdebal rek, bin bî okok mîsen nînîgal. Pen tu par kîd alap mîdmagîl nab nep ke adan pînîl gînîgab," agak.

³⁶ Pen nîn nîbak nep, God mìnîm agep bin alap ap mîdek. Yîb ne ak Ana; nap yîb ak Panuel. Panuel ak, Asa tîkek tik dapîl tîklak. Ne bin mîlep yîb. Ned bin praj bî dîl, nîgmîl eip mîderek mî aknîb ar onjîd yînak. ³⁷ Nîgmîl kîmak pen Ana mî ne nînjuûl omal omal aknîb yîgwu par alan (84) yînak. Ne God nop nep gos nîjîl nîn ognap tap magîl nîbil mer, God sobok gep karîp ak am mîdîl, pîb nab kîslîm eyan God nop sobok gîlîg gî mîdolîgip. ³⁸ Pen bin Ana ak, magîl nîbak nep Jisas nop dî mîdelak ulep sînjak apîl, God nop tep agîl, bin bî kîri, Bi Kîb apîl Jerusalem bin bî nag mîdelak ak wîsîbnîmîn, agîl, kod mîdelîgîpal bin bî okok kîrop agîl, nînjañ nîbak tari tari rek gînîgab ak, mìnîm ag ñak.

Ber mal Jisas di adîk gî Nasaret amnîrek

³⁹ Josep ber mal Bi Kîb lo mìnîm agak rek magîlseki gî sakîl, kîri adîk gî karîp lîm Galili amîl, taun kîri Nasaret amnîrek. ⁴⁰ Am mîdîl Jisas kîb gîl, God nop kod mîd tep gek nînîlig gî, gos tep yîb nîjîl, mîd tep gak.

Jisas ne God sobok gep karîp ak amnânak

⁴¹ Pasopa nîn kîb ak ulep apek, Jisas nonîm nap mî nokîm nokîm, Pasopa nîn kîb ak mîni, agîl, Jerusalem amelîgîpir. ⁴² Nîg gîl me, Jisas mî ne yîn mîgan alan lek, Juda kai gîpal rek, nonîm nap nop poñîd dîl Pasopa tap nînîlig Jerusalem am mîdelak. ⁴³ Nîn kîb nîbak ap padîkek nînîlig gî, karîp amobîn agîl, adîk gî am kanîb nab sînjak amîl nînrek, Jisas eip ma apelak. Ne Jerusalem nep mîdek pen kîri ma nîjîl, ⁴⁴ ne bin bî ognap eip apeb, agîl gos nînrek. Pen kanîb nab sînjak kînnîg gîl, am nîmid nîmam bin bî ognap eip mîdeb, agîl, nop piyo nînrek. ⁴⁵ Piyo nîj dam mer nîjîl, adîk gî Jerusalem nop piyo nînîlig amnîrek. ⁴⁶ Amîl nîn omal nokîm mînek nînrek, ne amîl God sobok gep karîp ak mîdîl, bî lo mìnîm ag ñeb bî okok eip bîsîg mîdîl, mìnîm agelak ak nîjîl, mìnîm ognap ag nîn mîdek. ⁴⁷ Bin bî nîn mîdelak okok, Jisas agak rek nîjîl, nî nîbak gos nîn kîd yîkil mìnîm tep ageb ak, agîl, kîb gaul gîlak. ⁴⁸ Pen nonîm nap ber Jisas nop nîjîl kîri ak rek nep wal agrek. Nonîm pen Jisas nop agak, "Nak nap cîrop tari gînîg nîg gîpan? Mîdmagîl cîr yur gek nînîlig gî nep piyo nîn ajosîr," agak.

⁴⁹ Nonîm nîb agek, Jisas agak, "Nîri tari gînîg yîp piyo nîn ajesir? Bapi yad karîp am mîdebin ak nîri ma nîpir ar?" agak. ⁵⁰ Jisas nîb agak ak pen kîri mìnîm ageb ak, agîl, ma tîk nînrek.

⁵¹ Jisas nop poñîd dîl karîp kîri Nasaret adîk gî amnîlak. Jisas nîb okok nep mîdîl, nonîm nap agelîgîpir rek nep nîjîl sain golîgip. Pen nonîm Jisas tari tari gak ak gos nînîlig gî nep mîdolîgip. ⁵² Jisas nonîm nap eip mîdîl, kîb

gıl gos nıñj tep yıb gek nıñlıg gi,
God abe, bin bı okok abe nop nıñjel
tep gak.

3

*Jon Bi Niç Pak Niçmim ag
ñak*
(Mat 3:1-12; Mak 1:2-8; Jon 1:19-
28)

¹ Rom gapman bı kıl yıb Sisa Taibirias karıp lım okok okok kod mıdoligip, mıñ yın lak aknıb ajipl pış adan (15). Pen ne par okok mıdıl, bı kod mıdep nab piyak ne ognap ag lek, am karıp lım ognap kod mıdoligipal. Bi ne Podias Pailot karıp lım Judia bin bı okok kırop kod mıdoligip. Bi ne Herod karıp lım Galili bin bı okok kırop kod mıdoligip. Herod nınam ne Pilip karıp lım Ituria bin bı okok abe, karıp lım Trakonaitis bin bı okok abe kırop kod mıdoligip. Bi ne Laisenias karıp lım Abilini bin bı okok kırop kod mıdoligip. ² Pen magıl nıbak, bınak Anas eip, Kaiapas eip, God nop tap sobok gep bı kıl yıb omal Jerusalem mıdoligipir.

Pen nıñ nab nıbak, Sekaraia nıne Jon, bin bı konjai ma mıdoligipal, mıñ mab kab nep mıdoligip nab sıñjak kın mıdoligip. Nab okok kın mıdek nıñlıg gi, God ne Jon nop gos ñek, ³ karıp lım niç Jodan gol okok okok ajoligip nıñlıg bin bı okok apel, kırop mınim ag ñoligip, “Tap si tap tımel gıpıım okok, tari gıniç niç gıpin agıl kırıg gi yıp apem yad nıbep niç pak ñen, God tap si tap tımel gıpıım okok nıñıl kırıg gıniçgab,” agoligip. ⁴ Jon kırop mınim ag ñoligip nıbak, bı God mınim agep Aisaia bırarık nep gıniçgab agıl, nı kıl tıkkak rek nep gak. Aisaia mınim nıbak nı kıl tıkkıl agak,

“Bi alap, karıp lım bin bı konjai ma mıdebal, mıñ mab kab nep mıdeb nab sıñjak am mıdıl, sık agıl agıçgab,
‘Bi Kıl ak apeb, agıl, nep kod mıdenimib!
Nıb ak, kanıb mak kılın kıyan gıniçmıñ okok, dım gol pilis gıniçmıñ okok, pıñıl pag tep gi mıdenimib.
⁵ Nıb ak, lım ban gıp okok pıñıl pag tep gıniçmıñ, dım okok pıñıl pag tep gıniçmıñ, kanıb yık mayık gıniçmıñ okok, yıpıd gıl gıniçmıñ, kab okok dı yok tep gi mıdenimib.
⁶ Niç gıl me, bin bı okok magılsek nıñnjıgal, God ne titi gıl kırop dı komıñ yoknıçgab,’ agıçgab,” agak.

⁷ Jon ne Aisaia mınim nı kıl tıkkak nıbak rek ag ñek nıñlıg gi, bin bı konjai nep ne mıdek sıñjak apıl aglak, “Cınop niç pak nıñmın,” aglak. Jon kırop sılık ag gıl agak, “Nıbi soıj nıpai sıñ aul! Gos tari nıñıl pırik gi opıım? Niç pakon, God bin bı ognap kırop ag gıniçgab nıñ ak, cınop ma ag gıniçgab,’ agıl, pırik gi opıım ar?
⁸ Nıbi niç paknıçg gıniçgabım ak, tap si tap tımel gıpıım okok tari gıniç niç gıpin, agıl, kırıg gıl, mıd tep gıniçmıñ. Niç gem me, bin bı nıñnjıgal, nıbi tap si tap tımel gölüçgıpm okok kırıg gıpıım. Pen nıbi gos alap nıñıl, ‘Cın based açık Ebraham nıpai ne mıdobın,’ agıl, gos ak ma nıñmın. Cın Ebraham nıpai ne mıdobın apıım ak tap yokop! God kab sıñ aul dıl, Ebraham nıpai ne okok gi lin, agıl, gi linıçgab! ⁹ Niñ tep gıniçmıñ! God mab ak wagın sek tıb junıç, tu ak mab wagın eyan kıl gi mıdeb. Mab alap, magıl nıñeb tep ognap ma pılnıçgab ak, tıb pañıl dı mab yıneb eyan yoknıçgab,” agak.

¹⁰ Jon mìnìm nìbak rek agek, kìri nop pen ag nìñjil aglak, “Cìn tari gìn, agil, nìb ageban?” aglak. Agel, Jon kìrop agak.

¹¹ “Bin bì sior omal mìdonimìn ak, sior alap dì bin bì sior ma mìdonimìn okok kìrop nìñimel. Pen bin bì tap magıl mìdonimìn ak, bin bì tap magıl ma mìdonimìn okok kìrop ognap nonım li nìñimel,” agak.

¹² Pen bì takıs dep okok, Jon cìnop nìg pak ñaŋ, agıl, apıl nop ag nìñjil aglak, “Mìnìm ag ñeb bì, cìn tari gìn?” aglak.

¹³ Agelak, Jon kìrop agak, “Takis ak dìnig gìnimbıb, gapman apal rek nep dìnimbıb. Yokop ognap ma dìnimbıb,” agak.

¹⁴ Pen ami bì ognap Jon nop mìnìm nìbak rek nep ag nìñjil aglak, “Cìn tari gìn?” aglak.

Agelak, Jon kìrop agak, “Nìbi mìnìm tom agıl bin bì okok mani kìrop si ma dìnimbıb. Mìnìm tom agıl bin bì okok mìnìm kib ma agnimbıb. Wög saj dìnigabım ak alap sek dìn, agıl, gos ak ma nìñimib,” agak.

¹⁵ Pen nìg gıl mìd damıl bin bì okok gos ar alap nìñjil aglak, “Bì nìbaul Krais per kod mìdobın ak rek lìp,” aglak. ¹⁶ Agelak, ne mìnìm nìbak nìñjil kìrop pen agak, “Mer! Yad nìbep yokop nìg nep pak ñebin, pen yip sain onigab bì ak, ne yad rek mer; ne bì kib yib, yad bì sìkol. Yad nop nìñen nabıñ gìnigab. Tob tırıp ne ak nag dì wisiñım rek ma lìp,” agak. Bì nìbak ne apıl, nìbep Kaun Sın ak nep pak ñıl, mab mìlaŋ pak ñıl gìnigab. ¹⁷ “Ne wid magıl pok gek, tık dap pakpal rek ak gìnig geb. Wid magıl nìñeb okok ke lìl, wid cög dai dai okok ke lìl gìnigab. Nìg gıl, wid magıl nìñeb okok dam karıp ñılık mìgan ne lìñigab; pen dai dai okok dam mab per yin mideb ak dagılñigab,” agak.

Herod Jon nop mìnì lak

¹⁸ Jon, bin bì okok kìrop God mìnìm tep ak ognap sek ag ñen nìj tep gìlan, agıl, kìrop mìnìm tep nìbak rek sìkol ma agoligip.

¹⁹ Pen gapman bì kib Herod, tap si tap tìmel okok gıt damıl, kisen nìmam Pilip bin ne Herodias nop dì gek, Jon ak tep ma gip, agak.

²⁰ Jon mìnìm nìb agek, Herod nìñjil, tìmel gak ar alap sek gıl, Jon nop dam nag lak.

*Jon Jisas nop nìg pak ñak
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹⁻²² Pen Herod Jon nop mìnì ma lak magıl ak, Jon ne bin bì okok kìrop nìg pak ñoligip. Jisas nop abe nìg pak ñak. Jisas nop nìg pak ñek, ne Nap God nop sobok gıt midek nìñlig gıt, seb kab ar alan sıňak liliç gıt pıs pıs amek, kıjon yıkeç, Kaun Sın ne yakır tıbaglem rek ulek lıl, Jisas nop ug gıt owak. Nìg gıl apek nìñlig gıt, mìnìm alap seb kab ar alan sıňak nìb apıl agak, “Nak Nı mìdmagıl yad yib. Nep nìñen, yip tep yib gip,” agak.

*Jisas nısed sìkop
(Mat 1:1-17)*

²³ Pen Jisas mı ne aknıb nìñjuıl nokım alap adık gıt dam aknıb wajrem alan (30) amek nìñlig gıt, ne wagın gıl bin bì okok kìrop God Mìnìm ag ñak. Bin bì okok Jisas nop, nap ne ak bì nak Josep, ag gos nìñlak.

Josep nap ne ak Heli.

²⁴ Heli nap ne ak Matat.

Matat nap ne ak Lipai.

Lipai nap ne ak Melkai.

Melkai nap ne ak Janai.

Janai nap ne ak Josep.

²⁵ Josep nap ne ak Matataias.

Matataias nap ne ak Emos.

Emos nap ne ak Neham.

Neham nap ne ak Esli.

Esli nap ne ak Nagai.

²⁶ Nagai nap ne ak Mead.

Mead nap ne ak Matataias.

Matataias nap ne ak Semein.
 Semein nap ne ak Josek.
 Josek nap ne ak Joda.
²⁷ Joda nap ne ak Joanan.
 Joanan nap ne ak Resa.
 Resa nap ne ak Serababel.
 Serababel nap ne ak Sialtiel.
 Sialtiel nap ne ak Nerai.
²⁸ Nerai nap ne ak Melkai.
 Melkai nap ne ak Adai.
 Adai nap ne ak Kosam.
 Kosam nap ne ak Elmadam.
 Elmadam nap ne ak Er.
²⁹ Er nap ne ak Josua.
 Josua nap ne ak Eliesa.
 Eliesa nap ne ak Jorim.
 Jorim nap ne ak Matat.
 Matat nap ne ak Lipai.
³⁰ Lipai nap ne ak Simion.
 Simion nap ne ak Juda.
 Juda nap ne ak Josep.
 Josep nap ne ak Jonam.
 Jonam nap ne ak Eliakim.
³¹ Eliakim nap ne ak Melea.
 Melea nap ne ak Mena.
 Mena nap ne ak Matata.
 Matata nap ne ak Natam.
 Natam nap ne ak Depid.
³² Depid nap ne ak Jesi.
 Jesi nap ne ak Obed.
 Obed nap ne ak Boas.
 Boas nap ne ak Salmon.
 Salmon nap ne ak Nason.
³³ Nason nap ne ak Aminadap.
 Aminadap nap ne ak Admin.
 Admin nap ne ak Arni.
 Arni nap ne ak Hesron.
 Hesron nap ne ak Peres.
 Peres nap ne ak Juda.
³⁴ Juda nap ne ak Jekop.
 Jekop nap ne ak Aisak.
 Aisak nap ne ak Ebrahim.
 Ebrahim nap ne ak Tera.
 Tera nap ne ak Nahor.
 Nahor nap ne ak Seruk.
³⁵ Seruk nap ne ak Rehu.
 Rehu nap ne ak Pelek.
 Pelek nap ne ak Eber.
 Eber nap ne ak Sela.
³⁶ Sela nap ne ak Kenam.

Kenam nap ne ak Apaksad.
 Apaksad nap ne ak Sem.
 Sem nap ne ak Noa.
 Noa nap ne ak Lemek.
³⁷ Lemek nap ne ak Metusela.
 Metusela nap ne ak Inok.
 Inok nap ne ak Jaret.
 Jaret nap ne ak Malelael.
 Malelael nap ne ak Kenan.
³⁸ Kenan nap ne ak Inos.
 Inos nap ne ak Set.
 Set nap ne ak Adam.
 Adam nap ne ak God.

4

Seten Jisas nop mìnım tom agak
¹⁻² Kaun Sığ ak Jisas nop ap ran jakıl, nop pojıd dıl nıg Jodan okok nıb dad amek, Jisas karıp lım bin bı ma mıdeligipal, mıñ mab kab nep midoligip nab okok midek. Seten ne Jisas tap si tap timel og-nap gınımıŋ aka mer gıt nınlıg git, git git gek, nı̄n aknıb nı̄n juıl omal (40) amnak. Jisas tap magıl nıbil mer, nop yuan kib lak.

³ Nop yuan kib lek, Seten agak, “Nak ‘God Nı̄ ne midebin,’ apan ak, kab sığ aul agek, bred rek laj,” agak.

⁴ Agek, Jisas pen agak, “God Mınım ak nı̄ kıl tıkıl aglak, ‘Bin bı okok, bred nep nıbil komıŋ ma midenigal,’ aglak.” agak.

⁵ Agek, Seten Jisas nop dam dım kib alap ar alan amił, karıp lım tep tep kin ke ke kodpal okok magılsek, magıl nıbak nep, Jisas nop yomıl agak, ⁶⁻⁷ “Karıp lım tep tep sığ aul nıñjan! Bin bı ke ke kodpal. Yad me karıp lım nıb okok magılsek kod midebin rek, bı alap nop agnig, agnigain. Nıb ak, nak yıp kogım yımıl sobok genigan ak, karıp lım nıb sığ aul magılsek nepe agen, nak kod midenigan,” agak.

⁸ Agek, Jisas pen agak, “God Mınım ak nı̄ kıl tıkıl aglak, ‘God Bı

Kîb nîbi ak ageb rek nep gîl yîb ne nep agem ar amnañ,’ aglak,” agak.

⁹ Jisas nîb agek, Seten ne Jisas nop pojîd dîl Jerusalem amîl, dam God sobok gep karîp i ar alan gi lîlak ar ak amîl agak, “Nak, ‘God Ñî ne mîdebin,’ apan ak, prenjd lîm wagîn eyan yowan. ¹⁰⁻¹¹ God Mînim ak ñu kîl tîkîl aglak, ‘God ejol ne okok agek, nep kod mîdenigal.

Ap yap paknîg genîgan ak, nep ñînmagîl kîri dînîgal nînjîlg kab tob nep ak piñjîl ma gînîgab,’ aglak,” agak.

¹² Seten nîb agek, Jisas pen agak, “God Mînim ak minim ognap sek ñu kîl tîkîl aglak, ‘God Bî Kîb ak, ne bî nînjîd agep aka bî tom agep, agîl ma agnîmîb,’ aglak,” agak.

¹³ Kîjeki Jisas nop mînim tom ag mer nîjîl, kîrig amnin, agîl, gos ne okok nep nînjâk, “Mîni mer pen kisen ñîn ognap apîl mînim ognap sek tom agîl agnîm,” agîl, kîrig amnak.

Jisas karîp lîm Galili wagîn gîl mînim ag ñak

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹⁴ Pen God Kaun Jisas nop kîlis ñek, Jisas ne adîk gî apîl karîp lîm Galili mîdek nînjîlg gî, bin bî okok, mînim ne ak nîjîl, dam karîp lîm Galili nab sînjâk magîlsekk dî amnîlak. ¹⁵ Ne Juda mogîm gep karîp okok amîl, mînim ag ñîl tep gek, bin bî okok ne bî tep yîb, agîl, miñ miñ yîb gîlak.

Nasaret bin bî Jisas nop ma nîj dîlak

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Pen Jisas ne karîp lîm Galili nab okok gî tag juîl, Nasaret am mîdek. Taun nîbak ne ned mîdîl kîb gak. Juda God nop sobok gep ñîn kîri ak apek, ne per goligîp rek, mogîm gep karîp ak amîl, warîkil, God Mînim ak udîn li nîjîl agnîg gek. ¹⁷ Bî God mînim

agep Aisaia ñu kîl tîkak mij ak nop dap ñel, dî pîs gîl, mînim agnîg gek dai ak udîn li nîjîl kîrop agak, ¹⁸ “Bî Kîb ak yîp, wög yad gînîmîn, agîl,

Kaun ne ag yokek yad eip mîdeb.

Nîb ak, bin bî cîb gep rek mîdebal okok kîrop mînim tep ak ag ñen, nîjîl tep gînîgal.

Bin bî nagîman rek mîdebal okok kîrop wîsîb yoken, komîn amnîgal.

Bin bî udîn kwoi gîp rek mîdebal okok

kîrop gen, udîn ñîl nînjîgal.

Bin bî koslam mîdebal okok kîrop dî tep gen, mîd tep gînîgal.

¹⁹ Pen, Bî Kîb bin bî dînîgab ñîn tep ak mîni owîp, agîl, bin bî okok kîrop ag nînjîgain,” agak.

²⁰ Jisas mînim kîl nîbak udîn li nîj ag juîl, mij bad ak dî kom kam gîl, bî mij kod mîdoligîp ak nop adîk ñîl bîsîgek nînjîlg gî, bin bî mogîm gep karîp ñîlîk mîdelak okok magîsek udîn juîl nop nîj i sek lîlak. ²¹ Nîg nîjelak, Jisas kîrop agak, “God Mînim dai nîbak dî udîn li nîj nîbep agen nîjesim nîbak, mîni nîg aknîb rek nep gîp.

²² Nîb agek, mînim tep yîb agak ak nîjîl, bin bî nop miñ miñ gîl, wal aglak. Pen gos alap nîjîl, “Bî nîbaul Josep ñîl ne nep aka?” agîl, kîb gaul gîlak.

²³ Nîb agel, Jisas kîrop agak, “Pen yad nîpin, yîp agnîgabim, ‘Nak soi komeb bî, nak ke gînîmîn tap nak ke gîp ak komîn lînîgab. Nak taun sîkol Kapaneam am mîdîl, tap ma gep rek genak, yîd acmal tagosîp nîpin ak rek, miñi karîp lîm nak ke sînjaul abe gek yîd acmal tagek nîjîn, agnîgabim. ²⁴ Pen nîbep nînjîd agebin, bî God mînim agep okok, karîp lîm ke okok amîl, mînim tep ak agel,

nıñjıd agebal, agıl, dıñigal. Pen karıp lım kiri ke ak apıl agel, bı cın okok ke agebal, agıl, mınım kırop ma dıñigal. ²⁵ Pen nıñjım! Bı God mınım agep Ilaija mıdeklı nıñ ak, bin kanıl konjai nep Isrel sıñjak mıdeligipal. Mı omal nokım takın aknıb kagol onıd ak, mıñab ma pakek, tap magıl ma tanek, yuan kıb yıb gak. ²⁶ Isrel bin kanıl ognap yuan lak okok konjai yıb nep mıdelak sıñjak, pen God Ilaija nop ag yokek, am taun sıkol Sarepat karıp lım taun kıb Saidon ulep sıñjak amił, tap ma gep rek gek, bin kanıl alap tap magıl ne konjai nep mıdeklı. ²⁷ Pen ar nıbak rek, kisen bı God mınım agep Ilaisa mıdeklı nıñ ak, Isrel bin bı ognap soi kısał lak okok konjai yıb nep mıdelak sıñjak, pen kırop ognap gek komıñjı ma lak; Ilaisa bı Neman karıp lım par kıb Siria nıb ak nop nep gek, komıñjı lak,” agak.

²⁸ Jisas nıb agek, Juda bin bı mogım gep karıp nılik mıdelak okok nıñjel mılık kal yıb yapek, ²⁹⁻³⁰ nop yık gı dam mıdiñ yokon kımanj, agıl, yık gı dam amnílak ak pen Jisas ne adık gı nab kiri sıñjak amił amnak.

Jisas kijeki kıyob nılik ag söy yokak

³¹ Jisas taun sıkol Kapaneam, karıp lım Galili sıñjak am mıdtıl, Juda kai God nop sobok gep fın ak bin bı kırop mınım ag ńak. ³² God Mınım ak, Jisas kılıs tımel gı yıpid gı nep agek, kiri nıñjıl wal yıb aglak. ³³ Pen Juda mogım gep karıp nılik nab nıb sıñjak, bı kijeki aban ńagak alap ap mıdeklı. Ne meg mıgan dap ranlı sık par agıl agak, ³⁴ “Bı Jisas Nasaret nıb! Nak tari gınig opan? Cınop gı tımel gınig opan aka? Yad nep nıpin. God Bı Sıñ ne ak nep opan,” agak.

³⁵ Pen Jisas kijeki aban ńag mıdeklı nıbak nop ag gıl agak,

“Mınım ma agnımın! Bı ak nop kırıg gıl söy amnon!” agak. Jisas agek, kijeki kıyob nılik söy amlıg gı bı nıbak nop, bin bı mıdelak nab sıñjak dı yokıl amnak. Pen nop tapın magıl ma pakak; komıñjı amnak.

³⁶ Nıg gek, bin bı nıñ mıdelak okok kiri ke ag nıñ ag nıñ gıl aglak, “Bı kılıs yıb nıbaul, mınım nıbak akal nıb dapıl agek, kijeki okok söy ambal?” aglak. ³⁷ Pen Jisas gak mınım nıbak karıp lım nıb okok magılsek yiğ dad amnílak.

Jisas bin bı konjai nep gek komıñjı lak

(Mat 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸ Pen Jisas Juda mogım gep karıp ak kırıg gıl Saimon karıp ak amnak. Saimon nıbor ne ak tap gek, mıb goj ne okok magılsek mab rek yınek me, bin bı okok apıl Jisas nop aglak, “Onımın, nak Saimon nıbor nop gek warık amnanj,” aglak. ³⁹ Agelak, ne bin tap gek kım mıdeklı ulep sıñjak apıl, tap gek nıbak ag gek nıñlıg gı, magıl nıbak nep nop kırıg gıl amnak. Nop komıñjı lek, warıkıl, bin bı ap mıdelak okok kırop tap magıl bılok ńak.

⁴⁰ Bin bı nıb sıñjak mıdelak okok, mınım nıbak nıñjıl, pıb panjıd amnak magıl ak, bin bı kiri mıñak gak okok magılsek dap Jisas mıdeklı sıñjak dolak. Dapelak, Jisas kırop nokım nokım dı nıñjek komıñjı lak. ⁴¹ Pen bin bı kijeki kıyob nılik tap okok aban ńag mıdeklı okok ag yokek, söy amlıg gı sık gaul gılıg gı aglak, “Nak God Ńı ne!” aglak. Kiri Jisas ne Krais ak nıñjıl nıb agelak nıñjıl Jisas ne kırop ag gıl agak, “Mınım alap ma agnımıb,” agek, agak rek nıñlak.

Jisas karıp lım mıgan ognap amił kırop mınım ag ńak
(Mak 1:35-39)

⁴² Mıneklı kıslım sek, Jisas karıp lım nıbak kırıg gıl, ke am mıden,

agıl, miñ mab nep nab okok am-nak. Amnak pen bin bı okok kisen amił, nop piyo niñıl aglak, "Okok ma amniñmın; cın eip midon," aglak. ⁴³ Niñ agelak Jisas agak, "God yıp ag yokek onek ak, yad amił bin bı ke miğan ognap sek kırop ak rek nep God bin bı dıl kod midenigab miñim tep ak ag niñigain," agak.

⁴⁴ Niñ agıl, Jisas Juda bin bı karıp lım kiri okok magılseki gıt ajlıg gıt, am Juda mogım gep karıp okok amił, miñim tep niñbak kırop ag niñigip.

5

*Jisas agek kıbsal koñai nep dilak
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)*

¹ Jisas niñ alap am Niñ Cöb Genezaret gol siñak midıl, God Miñim ak ag ñek niñlig gıt, bin bı koñai yıb, miñim tep niñbak niñin, agıl, cirok cirok niñlig gıt olak. ² Niñ gıl apel niñlig gıt, Jisas niñak, bı kıbsal dep okok niñ magöb omal dap niñ cöb gol niñ siñak lıl, kıbsal dep uben okok acıp dı yoklıg gıt midelak. ³ Jisas ne Saimon niñ magöb adek ak preñid lıl agak, "Yıp dı neb neb gek, niñ cöb nab ulep siñ adan amnin," agak. Agek, Saimon niñ magöb ak dı neb neb gek, Jisas niñ cöb nab ulep siñak amił niñ magöb ar niñbak bisig gıt midıl, bin bı okok kırop miñim ag niñak.

⁴ Miñim ag mibıl juıl, Jisas Saimon nop agak, "Niñ magöb aul niñ kas pırık gıt dam niñ cöb nab kıb siñ adan amił, uben yokıl kıbsal dım," agak.

⁵ Agek, Saimon pen agak, "Bi Kib, miñi kıslım eyan nep cın kıbsal niñ tag tag tag, karıp sek tık dam lıp pen cın kıbsal ognap ma dıpin. Pen nak niñ apan rek, uben ak abramek dı yok niñin," agak. ⁶ Niñ agıl kiri uben dı yokel niñlig gıt, kıbsal koñai nep ap uben

miğan ak amel, uben okok ap ran jakıl, piç rıknig rek gak. ⁷ Niñ gak niñlig gıt, niñmam sıkop niñ magöb ar alap midelak okok kırop niñowan gel, kiri apıl kıbsal niñ okok dıl, niñ magöb niñ omal lel, piş nep ap ran jakıl, niñ magöb omal piye yoniğ rek gak.

⁸⁻¹⁰ Niñ gak niñil, Saimon Pita bı ne eip niñ magöb ar midelak okok, kıbsal koñai yıb dılak okok niñil, gos par nep niñlak. Pen Sebedi niñ ne Jems eip Jon eip, niñ magöb alap dıl Saimon eip wög jım niñ goligipir bı omal, ak rek nep gos par niñrek. Pen Saimon amił Jisas midék ulep siñak kogım yımlı agak, "Bi Kib, yad bı tap si tap tımel gıpin ak, nak ke okok amnoñ," agak. Agek Jisas agak, "Nak ma pırıknımın. Miñi niñ aul tıkił, bı kıbsal dep ak kırıg gıl, bin bı dıl God nop dowep bı midenigan," agak.

¹¹ Jisas niñ agek, niñ magöb omal dam niñ gol siñak lıl, kıbsal tap okok kırıg gıl, Jisas eip amniłak.

*Jisas, bı soi sapeb lak alap gek,
komıñ lak*

¹² Pen kisen Jisas am taun alap midék, bı miñ goj ne okok magılseki soi sapeb bırbır gak bı alap apıl, Jisas midék ulep siñak kogım yımlı nabıc kıyan gıl, agak, "Nak yıp gek komıñ lıñig, gek komıñ lıñimın," agak.

¹³ Niñ agek, Jisas agak, "Yau, yad gen, nep komıñ lıñimın," agak. Niñ agıl, Jisas niñmagıl ne parsek lıl bı niñbak dı niñek, magıl niñbak nep soi sapeb okok piş nep kırıg gak. ¹⁴ Soi sapeb okok kır gek, Jisas bı niñbak nop agak, "Yad nep dı niñen komıñ lıp ak bin bı okok ma agnımın. Pen bı Mosis bırarık nep nu kıl tıkił agak rek, soi sapeb yıp ak komıñ lıp, agıl, ne amił bı God nop tap sobok gıpal okok kırop yomıl, tap sobok gep ak

kırop nı̄l agnımın, ‘Yıp komıñ lıp rek, tap aul God nop sobok gím,’ agnımın. Nak nı̄g genı̄gan, bin bı̄ nı̄ñıl agnı̄gal, ‘Ne komıñ lıp rek nı̄g gıp,’ agnı̄gal,” agak.

¹⁵ Pen Jisas mı̄nim ne ak, karıp lım okok magı̄lseк tı̄goj tı̄goj amek, bin bı̄ konjai nep, nop nı̄ñın, agı̄l, cı̄rok marok nı̄lı̄g gıt apelı̄gı̄pal. Bin bı̄ nı̄b okok, ognap mı̄nim tep ne ak nı̄ñı̄g apelı̄gı̄pal; ognap cı̄nop gek komıñ laj agı̄l apelı̄gı̄pal. ¹⁶ Pen nı̄n ognap Jisas am ke mı̄gan alap mı̄dıl, Nap nop sobok golı̄gıp.

Jisas, bı̄ nı̄nmagıl tob kalau gak alap gek, komıñ lak

¹⁷ Nı̄n alap Jisas bin bı̄ okok kırop mı̄nim ag nı̄t mı̄deк. Perisi bı̄ ognap abe, lo mı̄nim ag nı̄eb bı̄ ognap abe, karıp lım Galili nab sı̄njak karıp tı̄rı̄g tı̄roj magı̄lseк okok nı̄b abe, karıp lım Judia nab sı̄njak karıp tı̄rı̄g tı̄roj magı̄lseк okok nı̄b abe, Jerusalem nı̄b abe apıl, Jisas mı̄nim ag nı̄t mı̄deк sı̄njak bı̄sig mı̄delak. Pen Bı̄ Kıt̄b kılı̄s ne eip mı̄deк ak me, Jisas bin bı̄ tap gak okok kırop gek komıñ lak. ¹⁸ Pen bı̄ ognap, bı̄ nı̄nmagıl tob kalau gak alap yır lı̄ dapıl, Jisas nop gek komıñ laj, agı̄l, nop Jisas mı̄deк karıp nı̄lı̄k mı̄gan ak dad amnı̄n, ag gos nı̄ñlak. ¹⁹ Pen Jisas mı̄deк karıp ak nı̄ñlak, bin bı̄ okok karıp nı̄lı̄k mı̄gan nı̄bak pı̄s nep tı̄bık dak. Nı̄g gek, cı̄p yır lı̄ dolak nı̄bak dam karıp ar alan amıl, karıp ak tı̄g mı̄gan juıl, nag lıl, Jisas mı̄deк nab sı̄njak kı̄yan yoklak. ²⁰ Kırı̄ gos nı̄ñlak, Jisas gek komıñ lı̄nımın rek lıp, agı̄l nı̄ñelak rek, Jisas gos kırı̄ ak nı̄ñıl, bı̄ nı̄nmagıl tob kalau gak ak nop agak, “Bı̄ nı̄ñeb yad, tap si tap tı̄mel gı̄pan okok nı̄ñıl kırı̄ gebin,” agak. ²¹ Jisas nı̄b agek, bı̄ Perisi okok abe, bı̄ lo mı̄nim ag nı̄eb bı̄ okok abe, gos nab kırı̄ okok nep ke nı̄ñıl aglak, “Bı̄ nı̄baul

bı̄ an? Ne God nop ag julı̄g gıt ageb. God ne nokı̄m nep me tap si tap tı̄mel gı̄pal okok nı̄ñıl kırı̄ gı̄nımın rek lıp,” agı̄l, gos kırı̄ ak nep nı̄ñlak.

²² Pen gos nı̄ñelak nı̄bak, Jisas ke tı̄k nı̄ñıl agak, “Nı̄bi tari gı̄nı̄g yıp gos tı̄mel nı̄ñebim? ²³ Bı̄ alap bı̄ alap nop agnı̄gab, ‘Tap si tap tı̄mel gı̄pan okok nı̄ñıl kırı̄ gebin,’ agnı̄gab ak, nı̄bi titi gıl nı̄ñı̄gabım ne mı̄nim nı̄ñı̄d ageb aka mı̄nim tom ageb? Pen bı̄ nı̄nmagıl tob kalau gıp alap mı̄denı̄gab, bı̄ alap nop agnı̄gab, ‘Nak mı̄ñi nep warık amnon,’ agnı̄gab ak, nı̄bi titi gıl nı̄ñı̄gabım ne mı̄nim nı̄ñı̄d ageb aka mı̄nim tom ageb? ²⁴ Bı̄ Nı̄ ne bin bı̄ lım dai ar wagın aul tap si tap tı̄mel gı̄pal okok nı̄ñıl kırı̄ gı̄nımın rek lıp ak, nı̄bi mı̄nim nı̄bak mı̄nim nı̄ñı̄d agı̄l nı̄ñ dı̄nımı̄b, agı̄l, yad mı̄nim nı̄g gıl agnı̄g gebin,” agak. Nı̄b agı̄l, Jisas bı̄ nı̄nmagıl tob kalau gak ak nop agak, “Nak mı̄ñi nep warıkıl, nep yır lı̄ dopal abañ bad ak dıl, adı̄k gıt karıp nak amnon,” agak. ²⁵ Jisas nı̄b agek, bin bı̄ okok nı̄ñ mı̄del nı̄ñı̄g gıt, bı̄ nı̄bak magıl nı̄bak nep warıkıl, nop yır lı̄ dolak abañ bad nı̄bak dıl, God nop tep aglı̄g gıt, karıp ne amnak. ²⁶ Nı̄g gek, bin bı̄ nı̄ñ mı̄delak okok magı̄lseк pak ju dı̄lı̄g gıt, God yı̄b ak dap ranlı̄g gıt aglak, “Mı̄ñi tap ke nı̄b yı̄b alap gosı̄p nı̄pın,” agı̄l, kıt̄b gaul gılak.

*Jisas bı̄ ne Lipai nop dak
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Pen kı̄sen Jisas amıl nı̄njak, bı̄ takı̄s dep alap takı̄s nı̄eb karıp nı̄lı̄k mı̄gan ak bı̄sig mı̄deк. Yı̄b ne ak Lipai. Jisas nop nı̄ñıl agak, “Nak owan, yad eip amnır,” agak. ²⁸ Agek, Lipai warıkıl, wög golı̄gıp ak kırı̄g gıl, tap ne okok magı̄lseк kırı̄g gıl, Jisas eip amnı̄rek.

²⁹ Pen Lipai miñ miñ gıl, Jisas nop tap magıl kib karip ne ak dagıl lił, bi takis dep ognap, bin bi ognap konjai nep sık agek, apıl Jisas eip bisig gıl tap magıl niñbelak. ³⁰ Pen Jisas kiri eip tap magıl niñbek ak niñjl, bi Perisi ognap abe, bi lo miñim ag ūeb bi kiri ognap abe apıl, Jisas bi ne okok krop aglak, “Niñbi tari gìnig bin bi tap si tap tımel gıpal okok abe, bi takis dep okok abe eip bisigil tap niñbebim?” aglak.

³¹ Niñb agel, Jisas miñim niñbak niñjl krop pen agıl agak, “Bin bi komiñ midobin apal bin bi okok, soi ūon gep bi sık ma apal; bin bi tap gıp okok nep, cınop gek komiñ laj, agıl, soi ūon gep bi sık apal. ³² Niñb akniñ rek nep, yad bin bi, mid tep gıpın, agıl gos niñpal bin bi okok, krop agnig ma opin; bin bi, cın tap si tap tımel gıl, mid tep ma gıpın, agıl gos niñpal bin bi okok, krop agnig opin. Yad krop miñim tep ag ūen, kiri miñim yad ak niñ dıl, tap tımel gıpal okok, tari gìnig niñ gıpın agıl, kırıg gıl, God ageb rek nep gìnimeł,” agıl opin.

God nop sobok gep gos ak nep niñjl tap magıl ma niñlak

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Pen kiri ognap Jisas nop aglak, “Jon bi ne okok abe, Perisi bi kiri okok abe niñ ognap, God nop nep gos nokim niñjn, agıl, tap magıl ma niñbil yuan nep midil, God nop sobok gıpal. Pen bi nak okok tap magıl niñblig gi, niñ niñblig gi nep midebal,” aglak.

³⁴ Niñb agelak, Jisas krop pen agak, “Bi alap bin dıl, bin bi ne okok eip tap kib niñnjigal ak, bi ognap warikil, tari gìnig niñ gebim agıl ma agnigal. ³⁵ Pen kisen bi ognap apıl bi niñbak dad amel, niñ niñbak bin bi ne okok cıb gek, tap magıl ma niñnjigal,” agak.

³⁶ Pen Jisas miñim sid tıkił krop agak, “Walij ned niñ alap gi riñ genigab ak, walij kisen niñ alap di gi riñ gıl, dap ūag dör gel, adıp adıp ma liniñgab. Ke ke yib lıl, omalgıl tımel yib gìnigab. ³⁷ Pen niñ wain ak, ak rek nep. Niñ wain komiñ ak dıl, kaj meme wak milep miğan eyan son ma lıpal. Tari gìnig: son lıl sımjen ñel, tan ap ranıl, biñ tımel yib agıl piğ gi riñkil son gek, kaj meme wak ak abe tımel gìnigab. ³⁸ Gos niñbak niñjl me, niñ wain komiñ dıl, kaj meme wak komiñ miğan ak nep son lep. ³⁹ Pen bin bi niñ wain ned niñ bir niñbal okok, kisen niñ wain komiñ kisen niñ ak niñbel krop tep ma gìnigab; Niñ wain ned niñ ak tep, ‘agnigal,’ agak.

6

*“Yokop midep niñ aul tari gìnig niñ gebim?” aglak
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ Kisen Juda God nop sobok gep niñ alap, Jisas bi ne okok eip wid wög dai nab siñak amlig gi, bi ne okok wid magıl niñ okok ognap tık niñmagıl ar kiri siñak lıl, wak pak yokıl niñblig gi amelak. ² Niñ gelak, bi Perisi ognap niñjl aglak, “Niñbi tari gìnig God nop sobok gep niñ wög ma gep aul, wid magıl wak pak yokıl wög gebim?” aglak.

³⁻⁴ Agelak, Jisas bi ne okok gelak niñbak gi tımel ma gelak ak niñjl, bi Perisi okok krop agak, “Depid birarık nep bi ne okok eip yuan gek, God sobok gep karip ak amjakıl, bred God udıñ yırık ar ak lıl, bi yokop ma niñbal, bi God nop tap sobok gıpal okok nep niñbal bred ak, Depid ag niñek, nop ñel, bi ne okok eip niñlak. Krop yuan gek gıläk kesim ar niñbak God Miñim ñu kıl tıklak ak, niñbi ma niñpim ar?” agak.

⁵ Jisas miñim alap sek agıl agak, “Bi Niñ ne Bi Kib midil, niñ yokop

midep ñin ak, tari ginim, ag gos niñnígab ak, ginigab,” agak.

Jisas, bî ñinmagîl pîpîc gak alap gek, komiñ lak

⁶⁻⁷ Pen Juda God nop sobok gep ñin kisen alap, Jisas Juda mogim gep karip ak amil, kirok God Minim ak ag ñilig gi midek. Karip ñilik migan nibak, bî ñinmagîl yipid kid ne ak pis nep pîpîc gak alap ap midek. Bi Perisi okok abe, bi lo minim ag ñeb bi okok abe, bi nibak nop niñlak rek, Jisas ne God nop sobok gep ñin aul nop gek komiñ linigab aka tari gek, nop ag gin, agil, nop niñ i sek li midelak. ⁸ Pen gos niñlak nibak, Jisas ke niñil, bi ñinmagîl pîpîc gak nibak nop agak, “Nak warikil nab siñaul owan,” agak. ⁹ Agek, warik apek niñlig gi, Jisas bi Perisi okok abe, bi lo minim ag ñeb bi okok abe kirok agak, “Yokop midep ñin aul rek, bin bi okok kirok di tep ginigabin aka, yokop midep ñin miñi, agil, kirok yem ginigabin? Kirok gon warik amnimel aka kirok yem gon kiñnimel?” agak. ¹⁰ Nib agil, kirok niñ kis kis gił, bi ñinmagîl pîpîc gak ak nop agak, “Ñinmagîl nak ak parsek yukan!” agak. Agek, ñinmagîl ne parsek lek niñlig gi, dai komiñ lak.

¹¹ Jisas bi nibak nop gek komiñ lak ak niñil, bi Perisi okok abe, bi lo minim ag ñeb bi okok abe, miñlik kal yib niñil, Jisas nop tari gin, agil, ag niñ ag niñ gi midelak.

Jisas bi ne akniñ umigan alan dak
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Pen ñin nab nib siñak, Jisas Nap nop sobok ginigain, agil, dim gol alap amil, Nap nop sobok gi midek midek, miñlob tiñkak. ¹³ Pen miñek piñ owak magil ak, bi ne okok magilsek agek apelak, bi ne akniñ umigan alan kirok tiñ asik ke liñ, niñbi bi miñim yad dad

ameb okok midenigabim, agil ag lak. ¹⁴⁻¹⁵ Bi ne ag lak nib okok yib kiri me: alap Saimon, kisen Jisas yib ne alap liñ Pita agak; alap Edru, Saimon nimam ne ak; alap Jems; alap Jon; alap Pilip; alap Batolomyu; alap Matyu; alap Tomas; alap Jems, Alpias niñ ne ak; alap Saimon yib alog Saimon Selot agoligipal ak; ¹⁶ alap Judas, Jems niñ ne ak; alap Judas Iskariot. Ne nep me kisen Jisas ñag pak liñlan, agil, nop miñig niñjak.

Bin bi konjai nep Jisas midek siñak olak

¹⁷ Pen Jisas bi ne nib okok eip dim gol alan kiriç gił, mak siñak eyan kiyān gi am gitmenj tep eyan midel niñlig gi, bin bi konjai nep, nop niñin, agil, ap mogim giłak. Bin bi nib okok, ognap Jerusalem nib, ognap karip lim Judia okok nib okok nib, ognap karip lim nabis taun kib omal Taia Saidon nib, ¹⁸ Jisas minim ne niñil, ciñop tap gił gek komiñ linimij, agil apelak. Bin bi kijeki kiyob niñlik tap okok aban ñagek mid tep ma gelak okok, Jisas gek komiñ lak. ¹⁹ Kiliñ ne nib apil, kirok tap tari tari gak okok gek, magilsek komiñ losip ak niñil, bin bi nib okok magilsek apil, ciñ abe Jisas nop di niñin, agil, nop cirok marok niñlig gi olak.

Bin bi yim gep rek okok kisen miñ miñ ginigal
(Mat 5:1-12)

²⁰ Jisas bi ne okok kirok udin niñlig gi agak, “Nibi bin bi yim gep rek midebim okok,
God niñbep di tep gił kod midenigab.
Gos nibak niñil
miñ miñ ginimib.
²¹ Niñbep miñi yuan kib leb okok,
kisen yuan ma linigab.
Gos nibak niñil
miñ miñ ginimib.

Nıbep mapın gek, sıl magıl
agebım okok,
kisen tep gek nıñlıg gi, sık
agnıgabım.

Gos nıbak nıñıl
mın mıñ gınımib.

22 Bi Ni ne nop cıg mıdem, bin bi
okok
nıbep mılık kal nıñıl, yo nıñıl,
bin bi tımel nıb sıñ aul, bi an eip
midenigal, agıl,

nıbep yıb gos tımel nıñıl
mınım dıl ag juenımel ak,
nıbi mın mıñ gınımib.

23 Gınigal nıbak, nısed acık kırı
okok,
bi God mınım agep okok
kırop göligipal rek nep
nıbep gınigal.

Nıbi gos ar nıbak nıñıl, God cınop
di tep yıb gınigab
karıp lım ne ar alan sıñak,
agıl,

tep gek nıñlıg gi, nıñ tob ju ar ar gi
warıklıg gi,
mıñ mıñ gılıg gi middenimib.

Nıbi nıñ rep gınımib

24 "Pen nıbi bin bi mani tap koñai
mideb okok
nıñ tep gınımib.

Tap nıbi dep rek ak,
lim dai ar wagın aul bı
dıpım.

25 Pen nıbi mıñi tap magıl rek nıb
gem gem kogi gıp okok,
kisen yuan gınigab ak nıñ tep
gınımib.

Pen nıbi mıñi mınım sık gaul gi
midebım okok,
kisen mapın gek sıl magıl ag
midenigabım.

26 Pen nıbep yıb dap ranlıg gi nep
midenigal ak,
nıbi nıñ rep yıb gınımib.

Nısed acık sıkop kırı okok, bi God
Mınım esek ageligipal okok,
kırop aknıb rek göligipal.

*Kaual maual nıbi okok kırop
mıdmagıl lınımib*
(Mat 5:38-48)

27 "Pen bin bi mınım yad
nıñebım sıñ aul. Kaual maual nıbi
okok kıropmıdmagıl lınımib. Bin
bi nıbep mılık yapek nıpal okok
kırop di tep gınımib. 28 Bin bi
nıbep ag juenımel, God kırop kod
miden, agıl, nop sobok gınımib.
Bin bi nıbep gi tımel genımel,
kırop God nop sobok gınımib.
29 Pen bin bi ognap nıbep mıke
pis kıd pakenımel, adık gem, pis
kıd abe paknımel. Pen bin bi
ognap kolsior nıbep ak denımel,
sior ak rek abe dım, agıl, abramek
nıñımib. 30 Bin bi ognap tap ma
mıdonımiñ asıb agenımel, kırop
nıñımib. Pen tap nıbi alap nıñıl
denımel, cınop adık nıñım, agıl,
ma agnımib. 31 Cınop gılañ agıl
gos nıñebım rek ak, nıbi ke bin
bi ognap okok kırop ak rek nep
gınımib.

32 "Bin bi nıbepmıdmagıl lıpal
okok nepmıdmagıl lınigabım
ak, God nıbep titi gił nıñek, tep
gınigab? Bin bi tap si tap tımel
gıpal okok, bin bi kırı ke okok ak
rek nep pen penmıdmagıl lıpal.

33 Pen bin bi nıbep di tep gıpal
okok nepkırop di tep gınigabım
ak, God nıbep titi gił nıñek, tep
gınigab? Gınigabım nıbak, bin bi

tap si tap tımel gıpal okok gıpal
rek nep gınigabım. 34 Tap nıon pen
nıñigal, agıl, gos ak nep nıñıl tap
nıñigabım ak, God nıbep titi gił
nıñek, tep gınigab? Gınigabım
nıbak, bin bi tap si tap tımel gıpal
okok gıpal rek nep gınigabım.

35 Nıb ak, kaual maual nıbi okok
mıdmagıl lıl, kırop gi tep gił,
tap abramek nıñımib. Cınop
pen nıñigal, agıl, gos ar ak ma
nıñımib. Nıg genigabım ak, God
kılıs yıb ar i alan mideb ak, nı
pai ne midenigabım. Ne geb rek
gınigabım ak me, nıbep saköl ma
gił, pen tep nıñigab. God ne bin bi
tap si tap tımel gıpal okok abe, bin
bi nop, tep gıp, ma apal okok abe,

kırop ak rek nep gī te p̄gīp. ³⁶ Nap nībi bin bī yīmig nīn̄jil dī te p̄gīp rek, nībi ak rek nep bin bī yīmig nīn̄jil dī te p̄gīnīm̄ib.

Bin bī okok k̄rop m̄in̄im k̄ib ma agn̄im̄ib

³⁷ “Nībi bin bī ognap, Nīg nīg gīpīm rek, nībi bin bī tīmel mīdebīm,” ma agen̄igab̄im ak, God nībep pen ak rek nep, ‘Nīg nīg gīpīm rek, nībi bin bī tīmel mīdebīm,’ agil ma agn̄igab. Nībi bin bī ognap m̄in̄im k̄ib agil, ‘Nībi bin bī tīmel, pen d̄in̄igab̄im,’ ma agen̄igab̄im ak, God nībep pen ak rek nep m̄in̄im k̄ib agil, ‘Nībi bin bī tīmel, pen d̄in̄igab̄im,’ agil ma agn̄igab. Bin bī okok nībep gī tīmel gen̄igal ak nīn̄jil yem gen̄igab̄im ak, God tap tīmel nībi gīpīm ak, ak rek nep nīn̄jil yem gīn̄igab. ³⁸ Tap nībi okok bin bī okok k̄rop abramek ūnen̄igab̄im ak, God nībep pen ak rek nep abramek yīb ūn̄igab. Nībi s̄ikel tari rek d̄il bin bī okok k̄rop tap non̄im lī ūn̄igab̄im ak rek, God s̄ikel nībak nep dī nībep ak rek nep tap non̄im lī ūn̄igab,” agak.

³⁹ Pen Jisas m̄in̄im alap sīd t̄ik̄il agak, “Bī ud̄in kwoi ūn̄igab alap, bī ud̄in kwoi alap nop, kan̄ib nīb nīb mīdebal, agil, ma yomn̄igab. Tari gīn̄ig: ne nīg gek, omalgīl kau mīgan eyan̄ ap yap pakn̄igair. ⁴⁰ Bin bī skul apal okok, am skul apal won ak, ag ūneb bī k̄iri okok k̄rop ar alan̄ ma mīdebal. Pen kisen skul ak ag te p̄gīl ag sakn̄igal ak, ag ūneb bī k̄iri okok eip ad̄ip ad̄ip mīden̄igal.

⁴¹ “Pen tari gīn̄ig mab bog ud̄in nībep ke pak kar̄ik̄il mīdebal ak nīn̄ agil mer, namam tap acīp ud̄in ne mīdebal ak nep nīn̄ agebīm? ⁴² Mab bog k̄ib ud̄in nībep pak kar̄ik̄il mīdebal ak ned dī yokem, ud̄in nībi ud̄in yīb lek, kisen namam tap acīp s̄ik̄ol ud̄in ne mīdebal ak, dī yokin, agil agn̄im̄ib,” agak.

Mab te p̄ileb, mab tīmel p̄ileb

⁴³ “Pen mab te p̄ileb alap magil tīmel alap ma pīln̄igab; pen mab tīmel alap magil te p̄ileb alap ma pīln̄igab. ⁴⁴ Nīb ak, mab okok magil pīln̄igab ak nep nīn̄jil, mab ak te p̄ileb, mab ak tīmel, agil, nīn̄igal. Nag migoñib ak kiyau magil ma pīln̄igab. Nag gablog ak tapok magil ma pīln̄igab. ⁴⁵ Bin bī te p̄ileb okok, c̄ibur gos mīdmagil nab k̄iri adañ te p̄ileb rek, gī te p̄ileb gipal. Bin bī tīmel okok, c̄ibur gos mīdmagil nab k̄iri adañ tīmel mīdebal rek, gī tīmel gipal. Pen bin bī tige p̄ileb bin bī rek mīdebal ak, m̄in̄im agn̄igal ak nep peyig nīn̄jil, bin bī okok te p̄ileb, bin bī okok tīmel, agil, nīn̄igab̄in.

Bī omal kar̄ip omal gīrek

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Yīp Bī K̄ib c̄in, Bī K̄ib c̄in, ap̄im ak pen tari gīn̄ig m̄in̄im agebin ar ak ma gīpīm? ⁴⁷ Bin bī m̄in̄im yad ak nīn̄jil, agebin rek gīpal okok, m̄in̄im agn̄ig gebin aul rek mīdebal. ⁴⁸ Bin bī m̄in̄im yad ak nīn̄jil, agebin rek gīpal okok, bī kar̄ip gī l̄in̄ig gīn̄igab, kau par d̄il, kar̄ip sap kab ar sīnjak dī pīn̄jil te p̄gīl, kar̄ip ar nībak nep gī l̄in̄igab rek mīdebal. Nīg gek, nīg ul̄ik ap̄il, kar̄ip sek pag jis̄ip̄ik masip̄ik gī dad amn̄im ag mer nīn̄jil, kar̄ip gī te p̄gīl agn̄igab nībak k̄ilis gil nep mīden̄igab. ⁴⁹ Pen bin bī m̄in̄im yad ak nīn̄jil, agebin rek ma gīpal okok, bī kar̄ip gī l̄in̄ig gīn̄igab, kau par ma d̄il, kar̄ip sap ma pīn̄jil, yokop kar̄ip l̄im ar ar sīnjak gī l̄in̄igab rek mīdebal. Nīg gek, nīg ul̄ik ap̄il, kar̄ip sek pag jis̄ip̄ik masip̄ik gī dad amn̄im, agil, magil nībak nep kar̄ip sek pīs nep dad amek, l̄im c̄ög nep mīden̄igab.

7

Jisas bī wög gī ūneb alap gek komiñ lak
(Mat 8:5-13)

¹ Jisas bin bî nîb okok kîrop mînîm nîbak ag ñî dai juîl, taun sîkol Kapaneam amnak. ²⁻³ Pen taun nîbak, bî kîb ami sîkop konjai nep kod mîdoligip bî alap mîdek. Bî ognap Jisas ap Kapaneam mîdeb agel, mînîm nîbak nîñjîl, Rom ami bî kîb Juda bî mînîm tîg bîlokep ognap ag yokîl agak, “Bî miñ wög gi ñeb tep yîb yad alap tap gîp kîmnîg geb nîñjîl nîbi am Jisas nop ag nîñjîl poj dîl dapem, nop gek komiñ lañ,” agak. ⁴⁻⁵ Agek, kîri Jisas mîdek sînjak amjakîl, nop mînîm kîlis neb neb gîlig gi aglak, “Ami bî kod mîdep bî kîb alap, bî tep yîb. Cînop Juda bin bî okok mîdmagîl lîl per kod mîd tep gîp. Mogîm gep karîp cînop alap gî lak. Nîb ak, nak amîl bî miñ wög gi ñeb ne ak gek komiñ lînîmîñ,” aglak.

⁶ Kîri agelak nîñjîl Jisas kîrop eip amîl amîl karîp sînjak ulep sînjak amlîg gel nîñjîg gi, ami bî kod mîdep nîbak bî nîjeb ne ognap ag yokek, am Jisas nop nabîñ pakîl aglak, “Bî ami kod mîdep bî cîn ak nep ageb, ‘Bî Kîb, yad bî tep mer, karîp yad ak tob yur ma onîmîn.” ⁷ Yad bî tep rek nep nînîm, pen yad nîpin, God nak eip mîdeb rek, “Komiñ lañ,” mînîm ak nep agenîmîn, bî yad tap gîp nîbak komiñ lînîmîñ. ⁸ Bî kîb yîb alap yîp kod mîdeb; yad ke pen ami bî okok kîrop kod mîdîl, “Amnîm!” agen ambal; “Owîm!” agen opal; “Wög nîbak gîm!” agen gîpal, ‘ageb,’ aglak.

⁹ Nîb agel, Jisas, bî nîbak gos ne ke nîñjîl nîb agîp, agîl, wal agîl, bin bî nop kîsen gîl apelak okok kîrop agak, “Ami bî Rom nîb ak, yîp nîñ dî kîlis gîp. Ne gîp nîbak, Isrel bî alap aknîb rek gîp yad ma nîpin yîb,” agak.

¹⁰ Pen ami bî kod mîdep bî ak, bî ne okok adîk gî amîl nîñlak, bî tap gak nîbak bîr komiñ lak.

Jisas bin kañîl ñî ne kîmak ak nop gek, komiñ amnak

¹¹ Ñîn nab nîbak nep, Jisas eip bî ne okok eip Nen taun amnîlak. Bin bî okok konjai yîb nep eip amnîlak. ¹² Taun kîjon wagîn ulep sînjak amjakel nîñjîg gi, bin kañîl alap ñî nokîm ne tîk dowak kîmak ak, cîp se yîr ar lîl dapelak. Bin bî konjai nep taun nîbak nîb apîl bin nîbak eip apelak. ¹³ Jisas bin kañîl nîbak nop nîñek, yîmîg gek agak, “Sîl ma agan,” agak. ¹⁴ Nîb agîl, ne amîl cîp se yîr ar lîl dapelak mab ak dî nîñek nîñjîg gi, bî yîr ar dapelak okok wös gîlak. Jisas bî praj kîmak ak nop agak, “Ñî aul, nep agebin, warîkan!” agak. ¹⁵ Nîb agek, ñî warîkîl bîsîg gîl mînîm agek nîñjîg gi, Jisas nonîm nop, ñî nak ak, agîl, dî ñîk.

¹⁶ Pen bin bî nîñ mîdelak okok magîlsek pak ju dîl, God yîb nop ak dap ranlîg gi aglak, “God mînîm agep bî kîb yîb cînop owîp. God cînop gi ñînîg owîp,” aglak.

¹⁷ Jisas gak nîbak nîñjîl, kesîm del, mînîm nîbak Juda bin bî karîp lîm kîri tîgoñ tîgoñ amîl, karîp lîm ke tîgoñ tîgoñ magîlsek amnak.

Jon Bî Ñîg Pak Ñeb bî ne omal Jisas nîñjîg amnîrek

¹⁸ Jon bî ne okok, Jisas gak rek magîlsek nîñjîl, am Jon nop ag ñel, bî ne omal agek aperek agak, ¹⁹ “Nîri mal amîl Bî Kîb nop ag nîmir, ‘Nak Mesaia per kod mîdobîn ak nep opan aka bî ke nîb alap sek kod mîdojin?’ agnîmir,” agak.

²⁰ Agek, bî omal Jisas mîdek sînjak amîl agrek, “Jon bî Ñîg pak ñeb ak cîrop bî mal agîp, ‘Nîri mal amîl Bî Kîb ag nîmir, ‘Nak Mesaia per kod mîdobîn ak nep opan aka bî ke nîb alap sek kod mîdojin,’ agnîmir’ agîl, cîrop mal ag yokek, nep ag nîñjîg apobîr me aul,” agrek.

21 Pen kiri mal n̄ib agil n̄inj m̄ider n̄injlig gi, Jisas bin b̄i konjai nep tap ar ke ke gak okok gek komiñ lak; bin b̄i konjai nep miñak gak okok gek komiñ lak; bin b̄i konjai nep k̄ijeki k̄iyob ñiliñ aban ñag m̄idek okok gek komiñ lak; bin b̄i konjai nep udin kwoi gak okok gek udin ñil n̄injlak. 22 N̄ig gi, Jisas b̄i n̄ib omal k̄irop agak, “N̄iri mal adik gi amil Jon nop agnimir, ‘Cir am n̄ipir, b̄i n̄ibak bin b̄i udin kwoi ḡip okok gek udin ñil n̄injebal; bin b̄i tob pis nep t̄imel ḡip okok gek kauyan ajebal; bin b̄i miñ goj soi sapeb lip okok gek m̄ilep ḡip; bin b̄i t̄imid miñan pilin ḡip okok gek miñim peyig n̄injebal; bin b̄i k̄imbal okok gek komiñ m̄idebal; bin b̄i yim gep rek okok miñim tep ak ageb n̄injebal. 23 Bin b̄i yip gos n̄injil c̄ig gilig gi nep m̄idenigal okok, miñ miñ yib ḡinigal,’ agnimir,” agak.

24 N̄ib agek, b̄i Jon miñim dad orek b̄i omal adik gi amer n̄injlig gi, Jisas ne, Jon nop miñim ar ak kesim d̄il bin b̄i m̄idelak okok k̄irop agak, “N̄ibi ned miñ mab kab nep m̄ideb nab siñak ambek n̄in ak, tari n̄injig ambek? N̄ibi sid par nokim alap yigen di kaun gi adan aul ḡip alap n̄injig ambek? 25 N̄ibi tari n̄injig ambek? Bi waliñ tep yib yimib alap n̄injig ambek? N̄ibak mer. Bi waliñ tep yib d̄il, tap tep tep din, agil gos niñpal okok, b̄i k̄ib karip okok nep k̄imbal. 26 Pen n̄ibi tari n̄injig ambek? God miñim agep b̄i alap nop n̄injig ambek, pen b̄i Jon niñpek ak ne wög ar ke n̄ib ḡinig owak. 27 Bi Jon n̄ibak me, birarik nep God Miñim ak ñu k̄il t̄ikil aglak, ‘Bi miñim agep yad ak ag yoken, ned amil, bin b̄i okok k̄irop ag ñi tep ḡinigab;

kisen nak ke ag yoken n̄inigan,’ agil ñu k̄il t̄iklak.

28 Niñep agebin, bin b̄i ned m̄ideligipal okok abe, bin b̄i miñi m̄idebal okok abe, magilsek bin b̄i yokop, Jon b̄i k̄ib. Pen God bin b̄i yokop okok d̄il, karip lim ne seb kab ar alan siñak kod m̄idenigab bin b̄i okok, kiri Jon rek ma m̄idenigal; kiri bin b̄i k̄ib m̄idenigal,” agak.

29 Bin b̄i okok, b̄i takis dep okok sek, ned Jon nop apel, k̄irop magilsek ñig pak ñak. N̄ig gek, Jisas miñim agak ak n̄injil aglak, “God kanib ne nep yipid gi m̄ideb,” aglak. 30 Pen b̄i Perisi okok abe, bi lo miñim ag ñeb b̄i k̄ib okok abe, kiri tari tari gilan, God agak miñim ak gos kiri ke n̄injil yo sij r̄imel n̄injil, Jon cinop ñig pak ñan, agil, ma olak.

31-32 Pen Jisas bin b̄i n̄ib okok k̄irop miñim alap agil agak, “Bin b̄i miñi ñin aul m̄idebim okok yad n̄ipin, kiri ñi pai s̄ikol okok, bin b̄i mogim gep kau siñak bisig gi, ñi pai s̄ikol ognap meg miñan dap ranil ag amil apil gi apal, ‘Cin akil p̄igon, n̄ibi tari ḡinig kogim ma papim? Pen k̄imep sil agep rek alap agon, n̄ibi tari ḡinig sil ma apim?’ apal rek ak, n̄ibi ḡipim. 33 Tari ḡinig: Jon b̄i ñig pak ñeb ak apil, tap magil ma ñibil, ñig wain ma ñibil gek, n̄ibi nop ag juil apim, ‘Bi k̄ijeki k̄iyob ñiliñ aban ñagip m̄ideb ak,’ apim. 34 Pen miñi yad Bi ñi ne apil, tap ñibil, ñig wain ma ñibil gen, yip ag juil agebim, ‘Tap konjai ñibil, ñig wain ñibil geb ak me, ne bin b̄i tap si tap t̄imel ḡipal b̄i okok, b̄i takis dep b̄i okok, b̄i kiri alap m̄ideb ak,’ agil agebim. 35 Pen bin b̄i God Miñim tep ak n̄in d̄il, kisen gi, gi tep gi, mid tep genigal ak, bin b̄i okok k̄irop n̄injil agnigal, God Miñim ak miñim n̄injid yib, agnigal,” agak.

B̄i si doligip bin alap

³⁶ Bi Perisi alap yib ne Saimon. Ne Jisas nop agak, "Nak onimin karip yad ak tap magil niyil," agak. Agek, Jisas karip ne ak amil tap magil niyel ninyig gi, ³⁷ bin taun nibak midil tap si tap timel goligip minim alap agel niyak, Jisas bi Perisi karip amil eip tap niyberrek. Nib ak niyil, nig ki tep oewp kab barol di tim lilkak alap dapil, ³⁸ Jisas midek kid ken okok apil, tob wagin sijak sil ag midek. Nig gil sil agek niyil gi, udin nig ak pig gi rik Jisas tob ar eyan yapek, kimkas ne ak di liliq gi yoklig gi, tob kid ne ak bom silokil, milik nibil, nig ki tep oewp nibak tob kid ne ar sijak son gi li niak. ³⁹ Nig gek, bi Perisi Saimon ak, gos magil nab ne ak nep gos niyil ne ke agak, "Bi nibaul bi God minim agep yipid gil midobkop, bin nibaul ne tap si tap timel gip bin timel alap apil nop di niyeb ak tik dam nirkop," agak.

⁴⁰ Jisas pen, bi Perisi gos niyak nibak niyil, nop agak, "Saimon, minim yad nokim alap mideb nep ag niyig gebin," agak.

Agek, Saimon agak, "Minim ag neb bi yad, minim nibak agan," agak.

⁴¹ Agek, Jisas minim sid tikil agak, "Bi alap warikil, bi omal kirop bi alap paip hadred (500) denariai nil, alap pipti denariai (50) niyigab. ⁴² Pen kisen bi nibomal pen neb rek ma lek, bi mani niyigab nibak kirop mal agnigab, 'Yem gir. Mani niyep mal nibin ak, pen niyir, agil gos ak ma niyimir,' agnigab. Nib agek, bi an bi nibak nop midmagil yib linigab, bi tap dai kib midenigab ak aka bi tap dai sikol midenigab ak?" agak.

⁴³ Agek, Saimon agak, "Gos yad niyebin ak, bi tap dai kib midenigab ak," agak.

Agek, Jisas agak, "Niyid yib ageban," agak. ⁴⁴ Nib agil, Jisas adik

gil bin ak nop niyil, Saimon nop agak, "Bin aul nop niyan. Yad karip nilik migan nep aul apesin, nak nig alap dil tob kid yip lig gi yokep ognap ma niban, pen bin nibaul, udin nig ne ak pig gi rik yapisl tob yad nig lek, kimkas ne dil liliq gi yokip. ⁴⁵ Nak yip tig bom ma silokpan, pen bin aul, yad karip nilik migan nep apjakesin won ak tikek, ne tob kid yad tig bom siloklig gi nep mideb. ⁴⁶ Yip wel nabic cög alan ma li niban, pen bin aul ne tob kid yad nig ki tep oewp ak soj gi li nib. ⁴⁷ Nib ak, nep agebin, bin nibaul tap si tap timel konai nep gip ak niyil yem gebin. Nib ak, ne yip pen midmagil yib leb. Pen bin bi tap si tap timel sikol sikol gipal okok niyil yem gen, yip pen midmagil sikol sikol lipal," agak.

⁴⁸ Pen Jisas nib agil bin nibak nop agak, "Tap si tap timel gipan okok niyil kiriq gebin," agak.

⁴⁹ Nib agek, bi ne eip tap niyelak okok, kiri ke ag niy ag niy gil aglak, "Bi nibaul tari giniq, 'Tap si tap timel gipan okok niyil kiriq gebin,' ageb?" aglak.

⁵⁰ Nib agelak ak pen Jisas bin nibak nop agak, "Gos nak ke ak nep niy dil, tap si tap timel gipin okok Jisas niyil kiriq gan, agil opan rek, tap si tap timel gipan okok niyil kiriq gipin. Nak amil, God ninnagil arak ar ne ak midenim," agak.

8

Bin ognap Jisas eip amnilak

¹ Pen kisen niyin nab nib sijak, Jisas bi ne akniy umigan alan eip taun okok abe, karip tirig tironj okok abe amil, God bin bi ne dil kod midenigab minim tep ak, bin bi okok kirop ag niak. ² Pen niyin nibak, bin ognap kijeki kiyob nilik sek midelak okok Jisas gek komin lak, ognap tap gak okok

gek komiñ lak, niñjil bin nib okok ognap Jisas eip ajölgipal. Bin nib okok yib kiri me, alap Maria Magdala agölgipal. Ktjeki kiyob niñlik aknib ar onjib bin nibak nab adan midil söj amniñlak. ³ Bin alap Joana. Niñgil ne yib ak Kuja. Ne kin Herod karip tap ne okok kod midoligip. Bin alap Susana. Pen bin ognap sek konjai nep eip ajölgipal. Bin nib okok kiri magilsek mani kiri ke dñl, tap magil tau dapil, Jisas bñ ne okok eip tap magil jñm niñl nib ajölgipal.

Goñbil magil rek ak, minim sid tikil agak

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Bin bñ taun ke ke, yakam ñon kib yib okok nib okok nib Jisas nop niñnjig apel niñlig git, bin bñ ned olak okok kiroc minim alap sid tikil agak,

⁵ “Bñ alap, goñbil magil tanañ, agil, goñbil magil ak dam wög dai okok yoknigab. Ognap wög dai ameb majil okok yapek, bin bñ talak git amil apil gel, yakir okok pen ap niñjil niñnjigal. ⁶ Pen yin ognap kab ar lim sirkol sirkol midenigab okok yapil, marip ginigab ak pen kab lim sijak nig nig sek ma midenigab ak me, pis nep mlep ginigab. ⁷ Pen yin ognap nag kilikasik nab okok yapek, nag nibak sau git pak nibe, tan tep ma ginigab. ⁸ Pen yin ognap lim tep sijak yapil, tan tep git, magil konjai yib nep pilnigab. Nokim nokim magil nñn juil aknib mamid alan pilnigab,” agak.

Jisas kiroc nib agil agak, “Niñbi bin bñ gos timid midonimij okok, minim agebin aul timid li niñ tep ginimib,” agak.

Jisas, goñbil magil ak minim sid tikil agak ak, minim wagin ak agak

⁹ Jisas minim sid tikil kesim nibak agek, bñ ne okok nop ag

niñjil aglak, “Minim sid tikil agesan nibak, minim wagin ak titi git rek mideb?” aglak. ¹⁰ Agelak, Jisas kiroc agak, “God bin bi ne dñl kod midenigab minim we git midoligip ak, God nibep gos nek niñgebim, pen bin bi ognap okok, yad kiroc minim sid tikil nep agen,

‘kiri niñjil ma niñnimel,
minim magil peyig niñjil
minim wagin ma niñ dinimel.’

¹¹ Pen minim sid tikil tap yin rek agesin ak, God Minim ar ak agesin. ¹² Yin ognap yonigab wög dai ameb majil ar sijak agesin ak, bin bñ okok God Minim ak niñnjigal ak pen Seten gos timel niñjil, kiri God Minim ak niñ del, God kiroc di komiñ yoknigab ak timel git, agil, apil God Minim gos kiroc nab adan mideb ak tig ju dek, sakol ginigal, agil agesin.

¹³ Pen yin ognap yonigab kab ar lim sirkol sirkol midenigab okok agesin ak, bin bñ okok God Minim ak niñjil, miñ miñ git lig git, minim nibak niñ dinigal ak pen niñ di kiliç ma ginigal rek, miker ognap apek sakol git kiriç ginigal, agil agesin. ¹⁴ Pen yin ognap yonigab nag kilikasik nab okok agesin ak, bin bñ okok God Minim ak niñnjigal ak pen kisen minim miker aka mani kib tap okok aka miñ miñ gep ar ak nep gos niñjil, God Minim niñ di kiliç ma ginigal, agil agesin. ¹⁵ Pen yin ognap lim tep ar sijak yapil, tan tep git, magil konjai yib nep pilnigab agesin ak, bin bñ okok God Minim ak niñjil, niñ di kiliç yib git, git dam dam, tap magil tep pilnigab, agil agesin,” agak.

Sip dagil we ma gep

¹⁶ Jisas nib agil agak, “Bin bñ okok sip dagil tin cög migan aka abañ ar kınbal ak mok okpi okok we ma ginigal. Ar sijak alaç tik lel

melik gek, bin bi okok karip n̄ilik
migan n̄ibak apil melik n̄ibak
n̄in̄igal.

¹⁷ "Ak rek nep me, tap tari
tari we gıl mıdeb okok, magılsek
misen liniğab; tap tari tari karıkılı
mıdeb okok, magılsek dı melik
geb sınak liniğab.

18 "Nîb ak, mînîm agebin ak
nîj tep gînîmîb. Bin bî mînîm
nîjîl, nîj dînígal okok, mînîm tep
ognap sek nîjnîgal; pen bin bî
mînîm nîjîl ma nîj dînígal okok,
sîkol sîkol nîjîn agîl nîpal ak sek,
pis nep kîr gînîgab.

*Jisas nonim nimam sikop okok
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

19 Pen ñin nïbak nep, Jisas nonïm eip, nïmam kisen ne okok eip, Jisas nop nïññig olak. Apïl nïññlak, karip ñilik migan nïb eyan Jisas bin bi tibik dil mïdelak nïññil mis okeyan mïdelak. 20 Nïg gel, bin bi karip ñilik migan ap mïdelak okok nïññil, bi alap Jisas nop agak, "Nanïm namam nak okok nep nïññig ap mïdebal söy eyan," agak.

21 Agek, Jisas agak, "Bin b̄i God
M̄in̄im ak niñ̄ıl kisen ḡipal bin
b̄i okok me, ami yad, mam yad
m̄idebal," agak.

Jisas agek, yigen kib dek ak kir gak

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)
22 Pen ñin alap, Jisas bi ne okok
kirop agil agak, "Ñig Cöb Galili
juıl pis kıdadan amnın," agıl, ñig
magöb dıl amnílak. 23 Pen nab
okok amel nıŋlıg gi, Jisas ne wiśin
kın amnak. Wiśin kinek won
ak, yígen asad kib yib apıl ñig
nab nıbak dıl, ñig pag ñig magöb
migan ak apek, kımńımel rek nep
lak. 24 Ñig gek, bi ne okok apıl,
Jisas nop kaun gel warıkek aglak,
"Bı Kib! Cın magılsek kımńıg
gobın!" aglak.

Agelak, Jisas yigen dek ak abe,
ñig pag apek ak abe ag gek, won

nibak nep yigen ak kır gıl, nıg
ak ulek-ił, ned midek rek midek.
25 Pen Jisas bi ne okok kırop agak,
“Nıbi ti gınig yıp ma nıŋ dipim?”
agak.

Agek, kiri pırıkkıl kib gaul gıl, kiri ke ag nıñ ag nıñ gıl aglak, "Bi nıbaul bı an? Ne agek, yiğen abe, nıg kib abe mınım ne ageb rek nep geb." aglak.

*Bi kijeki kiyob ñilik sek ak, Jisas
gek, komiñ lak*

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

^(Nak 3.23-34, Nak 3.1-2)
26 Niğ magöb dıl, amıl Niğ Cöb Galili nab sığjak amıl amıl, karıp lim Gerasa bin bı mìdeliğipal pís kıldadan amnítlak. 27 Pen Jisas niğ magöb ak kırıg gıl, niğ cöb gol sığjak kab kılıp ar sığjak tob tau gek niñlıg gi, magıl nıbak nep, kijeki kiyob niłık aban niag mìdelak bı alap, taun nıbak nıb apıl, Jisas nop nabıñ pakak. Bı nıbak ne magıl nep mìdıl, karıp yıb niłık mìgan ak ma kınolıgiçip; cip tigel gölügipal kab mìgan okok nep kın ajoligip. 28-29 Bı ne kod mìdep okok, sen dıl niñnmagıl tob ne okok ñon gi kılıs gölügipal ak pen kijeki tap okok apıl kılıs gel, sen lölügipal nıb okok piğ gi rıkek, miñ mab nep nab okok per per amoligip. Pen bı nıbak, Jisas nop niñıl wal agıl, apıl tob wagın sığjak yap pakak. Jisas kijeki kiyob niłık nop aban niaglak nıb okok kırop agak, “Bı nıbaul nop kırıg gıl söñ amním!” agak. Jisas nıb agek, kijeki kiyob niłık nop aban niaglak bı ak, coco gıl, miñim kib agıl agak, “Nak Jisas, God Bı Kib ar i oklañ mìdeb Niñ ne ak, yıp tarı gìnig geban? Yıp yur kib ma niñim!” agak.

³⁰ Agek, Jisas agak, "Yib nak ak agan!" agak. Jisas agek, ne pen agak, "Yib yad ak Konjai Nep," agak. Kijeki kiyob n̄ilik tap okok konjai yib nep nop yipil s̄ikil m̄idelak rek ak me, nib agak.
³¹ Pen kijeki kiyob n̄ilik okok Jisas

nop neb neb gıl aglak, "Cınop agenimİN, mab ke eyan kau mığan kırıñ ma juıp ak ma ag yoknımİN!" aglak.

³² Nıb agıl, kaj konjai yıb nep amıl nıbelak yokop pırbak nıb okok nıñıl, Jisas nop neb neb gıl aglak, "Nak cınop agek, am kaj midebal okdañ kırop yıpıl sıkın," agel, Jisas yau agak. ³³ Jisas yau agek, kijeki kiyob nıllık tap okok, bı ak nop kırıg gıl, am kaj nıb okok kırop yıpıl sikel, kaj okok pıg ju mak bak eyan amıl, gı dam nıg cöb nab eyan pakıl, nıg nıbıl magılsek kım saklak.

³⁴ Pen bı kaj mikeligiñpal okok, gak nıbak nıñıl, pıg gi rıkkıd ag amıl, bin bı taun midebal okok kırop ag nıł, amıl bin bı karıp lım taun ulep sıñjak midebal okok kırop ag nıllak. ³⁵ Ag nıel, tap nıbak tari geb agebal, agıl, apıl nıñlak, bı kijeki yıpıl sıklık midelegip ak, komıñ lek, walıj yımtıl, Jisas tob wagın ulep sıñjak bısig midek. Kırı nıbak nıñıl jel gek pıriklik. ³⁶ Pen bin bı nıñ mide nıñlıg gi, Jisas kijeki ag söñ yokak ak, bin bı okok, bin bı kisen olak okok kırop, nıb nıb gıp, agıl, ag nıllak. ³⁷ Pen Gerasa bin bı magılsek jel gek pıriklik, Jisas nop, nak adık gi amnonj agel, nıg magöb dıl pañdak. ³⁸ Jisas kırıg amnig gek nıñıl, ne gek kijeki kiyob nıllık söñ amnilak bı nıbak, nop minim neb neb gıl agak, "Yad nak eip amnır," agak. ³⁹ Nıb agek, Jisas nop pen agak, "Mer. God nep tap tep yıb tari tari gıp ak, nak karıp nak amıl bin bı nak okok kırop ag nıñimİN," agak.

Nıb ak, ne taun ne adık gi amıl, bin bı okok kırop magılsek, Jisas yıp nıb nıb gıp, agıl, ag nıak.

Bin alap Jisas nop dı nıñek komıñ lak; pai alap kımak Jisas gek warıkak

(Mat 9:18-26; Mak 5:22-43)

⁴⁰ Pen bin bı Jisas apeb, agıl, kod midebal okok, Jisas nıg magöb dıl amjakek, use tep yıb apeban e, aglak. ⁴¹⁻⁴² Pen bı kıb Juda mogım gep karıp kod midelegip bı alap yıb ne Jairas. Pai ne nokım yıb mi yın lak umıgan alan ak kımnig gek, Jairas ne apıl, Jisas midek ulep sıñjak kogım yımıl agak, "Karıp yad amnır. Pai yad nokım ak kımnig geb," agak. Agek, Jisas nıñig amek nıñlıg gi, bin bı konjai yıb nep apıl, nop pıs pıs cirok cirok nıllıg gi amnilak. ⁴³ Pen bin alap per per ne bin ajep amoligip mi aknıb umıgan alan lak. Bin nıbak, soi nıon gep bı okok yıp gel, yıp komıñ laj, agıl, kırop mani nıligip ak pen nop gel milep gınimini rek ma lak. ⁴⁴ Ne Jisas amek kıd ken pıs apıl, walıj par kıb lak ak dı nıñek nıñlıg gi, magıl nıbak nep nop milep gak. ⁴⁵ Pen Jisas kırop agak, "Yıp bı an dı nıñıp?" agak.

Agek, bin bı okok aglak, "Cın ma dı nıpın," aglak. Pen Pita agak, "Bı Kıb, bin bı konjai nep sıñ aul apıl, nep cirok cirok nıbal," agak.

⁴⁶ Agek, Jisas agak, "Bin bı alap yıp dı nıñosip. Kılıç yad ak amıb nıñıl agebin," agak. ⁴⁷ Pen bin Jisas dı nıñak nıbak, ne we gınimini rek ma lak ak nıñıl, jep jep dılıg gi, Jisas midek ulep sıñjak ap kogım yımak. Bin bı nıb okok nıñ midebal nab okok Jisas nop agıl, ne tap gak ak, Jisas dı nıñek, magıl nıbak nep komıñ lak kesim ak magılsek mısen agak. ⁴⁸ Agek, Jisas nop agak, "Pai yad. Nak yıp dı nıñen komıñ laj agıl nıñ dıpan ak, yıp dı nıñek komıñ lıp me ak. Minim ma mideb. Nak amıl, God nıñmagıl arak ar ne ak midenimİN," agak.

⁴⁹ Jisas nıb agek nıñlıg gi, bı Jairas nop wög goligip bı alap apıl, Jairas nop agak, "Pai nak pıs nep kımib; ag nıeb bı nop agek tob yur

ma oniminiñ; adik gi amnimiñ,” agak.

⁵⁰ Agek, Jisas minim nibak niñil, Jairas nop agak, “Pai yad ak bir kimib, agil, gos ak ma niñnimin. Niñ denigan ak, nop komin liniñgab,” agak.

⁵¹ Jisas nib agil, Jairas karip ne ak amjakil, bin bi okok krop magilsek ag söj siñ eyan lil, pai nonim nap ber mal, Pita ak, Jon ak, Jems ak krop pon dil, pai ak nop niñig karip niñlik migan eyan amnilak. ⁵² Pen bin bi, pai nibak kimib, agil, sil ag midelak okok, Jisas krop agak, “Niñbi sil ma agim. Pai ak ma kimib; yokop witsin kineb,” agak.

⁵³ Jisas nib agek, bin bi okok, pai nibak pis nep kimib ak niñil, nop sik aglak. ⁵⁴ Pen Jisas pai ak niñmagil kid ne ak dil agak, “Pai yad, warikan!” agak. ⁵⁵ Niñb agek, kaun ne ak apil kauyan kauper gek warikak. Warikek, Jisas agak, “Tap ognap nem niñjan,” agak. ⁵⁶ Pai nonim nap kiri kib gaul girek. Pen Jisas krop ber mal agak, “Bin bi ognap krop minim nibak ma ag niñimir, mer!” agak.

9

Jisas bi ne akniñ umigan alan okok ag ke ke yokak

(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹⁻² Jisas bi ne akniñ umigan alan krop agek apelak agak, “Yad niñbep bi yad, kiliç yad ke niñ, ag yoknigain. Niñb ak, niñbi okok amil, kijeki kiyob niñlik bin bi yipil sikil midebal okok agem söj amnimel; bin bi tap git okok gem komin liniñin; bin bi miñak git okok gem sin liniñin; God bin bi dil kod midenigab minim tep ak ag nem niñnimel. ³ Pen amnig git, kisal dai, wad, tap niñeb, mani, waliç, tap okok sek ma dad amnimiñ; yokop amnimiñ. ⁴ Taun alap amil karip alap amjakem,

niñbep ag denimel, krop eip kin midil, taun niñbak kiriç amniñ agnigabim ak, magil ak nep kiriç amnimiñ. ⁵ Pen karip lim migan alap amem, niñbep ma ag denimel, taun niñbak kiriç amniñ, agnigabim ak, krop agnimiñ, ‘Minim tep ak daposin ma dipim rek, lim dai niñbep aul aposin, tap acip acip tob cinop dip ak lig gi yokil amobin,’ agil, lig gi yokil amnimiñ. Niñ genigabim, kiri gi tmel gitpal ak niñigal,” agak.

⁶ Niñb agek, kiri karip tirig tiron magilsek tigon tigon amil amil minim tep ak ag niñlig gi, bin bi miñak gak okok gel komin lak.

Herod gos par niñjak

(Mat 13:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Pen bin bi okok, Jisas tari tari gak minim ak ag amil apil gel niñlig gi, gapman bi kib Herod niñil, gos par yib niñjak. Bin bi ognap aglak, “Jon bi niñ pak neb kinjam tib gi rit gilak kimak ak, kauyan warikip,” aglak. ⁸ Ognap aglak, “Bi ned niñb God minim agep bi ak Ilaija ne owip,” aglak. Ognap aglak, “Bi birarik ped okok God minim ag niñligip bi alap kauyan komin lil owip,” aglak. ⁹ Niñb agel, bi kib Herod agak, “Jon nop kinjam tib gi rit gen bir kimak rek, bi niñbak bi an ap midek niñlig gi agebal ak am niñnim,” agil, gos ak niñjak.

Jisas bin bi konai nep tap niñeb nek niñlak

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-12)

¹⁰ Pen Jisas bi ne akniñ umigan alan adik gi apil, karip lim okok ajil tap tari tari gilak minim ak, Jisas nop ag niñlak. Ag nel, am karip lim migan alap ke am midojin, agil, Jisas krop pon dil Betsaida taun sinjak amnilak. ¹¹ Pen majil nab okok amel niñlig gi, bin bi ognap aglak, “Jisas bi

ne okok eip apıl padıkebal,” aglak. Nıb agel, bin bı konjai nep nop niñnjig kisen gilak. Apelak, ne tep apebım e, agıl, God bin bı dıl kod middenigab mınim ak krop ag niñig gi, bin bı tap gak okok gek komıñ lak.

¹² Pen dıgep pıb pañid amniç gek magıl ak, bı ne aknıb umıgan alan apıl, Jisas nop aglak, “Karıp lım sıñ aul, bin bı ma midebal, mıñ mab nep nab sıñaul midobın rek ak, bin bı sıñ aul krop ag yokek, karıp bin bı midebal okok ke ke amıl, tap niñeb kri okok ke pıyo niñil, kineb migan okok pıyo niñlanj,” aglak.

¹³ Nıb agelak, Jisas pen agak, “Nıbi ke tap magıl krop niñim,” agak.

Agek, kiri aglak, “Cın tap niñeb konjai ma mideb. Yokop bred magıl aknıb mamıd alan midıl, kıbsal omal mideb. Nak tari gos niñeban? Bin bı sıñ aul konjai nep midebal ak, cın am tap niñeb krop ognap tau dowin aka?” aglak. ¹⁴ Niñ nıbak, bin bı apıl mogım gilak okok, bin niñpai okok mer, bı okok nep me wök pagel paip tausan (5000) rek amnak.

Pen Jisas bı ne okok krop agak, “Bin bı konjai nep ap midebal sıñ aul agem, bin bı aknıb niñjuıl omal adık gi dam aknıb wajrem alan (50) non ke ke bısiglanj,” agak.

¹⁵ Agek, bı ne okok ne agak rek nep gel, bin bı okok magılsek sıñak bısiglak. ¹⁶ Ne bred magıl aknıb mamıd alan dıl, kıbsal omal sek dıl, kılan gi seb kab ar alan sıñak niñil, God nop tep agıl, tap niñeb nıbak ti panjı, bı ne okok krop niñek, kiri pen dıl, bin bı okok krop nonım li niñlak. ¹⁷ Nelak, kiri magılsek niñ damıl, niñ saknımel rek malek, dai dai yepıl yepıl gilak okok, bı ne okok dı wad aknıb umıgan alan yigel ap ran jakak.

Pita Jisas nop agak, “Nak Krais ak,” agak

(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Pen niñ alap, Jisas amıl ke sıñak God nop sobok gi midıl, bı ne okok krop ag niñil agak, “Bin bı okok yip bı an ag gos niñpal?” agak.

¹⁹ Agek aglak, “Bin bı ognap nep Jon bı niñig pak niñeb ak ag gos niñpal; ognap nep bı ned niñ God mınim agep bı ak Ilaija ag gos niñpal; ognap nep bı birarık ped okok God mınim ag niñligip bı alap kauyan komıñ lıl owip ag gos niñpal,” aglak.

²⁰ Agelak, Jisas krop pen ag niñak, “Pen niñbi ke yip bı ban, agıl, gos niñebım?” agak.

Agek, Pita pen agak, “Nak God Krais ne ak,” agak.

²¹ Nıb agek, Jisas krop agak, “Mınim nıbak bin bı ognap krop ma ag niñimib, mer yib!” agak.

Jisas agak, “Kımil kauyan warıknıgain,” agak

²² Jisas nıb agıl, mınim alap agıl agak, “Bı Ni ne nop yur kıb yib niñgal. Bı mınim tiğ bılokep okok, bı God nop tap sobok gep bı kıb okok, bı lo mınim ag niñeb bı okok, nop niñel mılık yapek niag pak lel, kımnıgab ak pen niñ omal midıl mınek niñ omal nokım ak kauyan warıknıgab,” agak.

²³ Pen Jisas bı ne okok abe, bin bı mıdelak okok abe, krop magılsek agıl agak, “Bin bı yip kisen gin, agıl, gos niñenigal okok, tap lı̄m dai ar wagın aul gos kıb niñpal ak kırıg gi, mıb gon kiri ke gos kıb niñpal ak kırıg gi, niñ nokım nokım mab kros kiri dı ka gił yip kisen ginimel. ²⁴ Bin bı an an, mıb gon cın ke, komıñ mıdep magıl cın ke, gos niñil mıd tep ginigabin, agıl gos niñenigal bin bı okok, pı̄s nep ap yap paknıgal. Pen bin bı an an, Jisas nop niñ dıl, mıb gon cın, komıñ mıdep magıl cın, tarı tarı

gınıgab ak mìnım ma mìdeb, agıl gos nıñıgal bin bı okok, komıñ mìdep magıl ak dıñıgal. ²⁵ Bin bı tap lım dai ar wagın aul dın, agıl gel amnıgab bin bı okok, tap tep tep okok dıl, lım dai ar wagın aul mıd tep gınıgal, pen kisen kımlı lım dai ar wagın aul kırıg gıl, God eip per per mìdenımel rek ma lıñıgab. ²⁶ Bin bı an yıp nabıñ gek, yad Jisas nop ma nıpin, agıl, mìnım yıp ma nıñ dıñıgab ak, yad kisen Bapi cır apıl melik tep ke ak dıl, ejol sıñ melik tep sek okok eip onıgaiñ nıñ ak, bı nıbak nop nabıñ gek, ma nıpin agrıgaiñ. ²⁷ Pen nıbep nıñıd yıb agebin, bin bı mıñi mìdebım sıñ aul ognap ma kımnıgabım; komıñ nep mìdıl, God bin bı dıl kod mìdenıgab nıñ ak nıñıgabım,” agak.

Jisas mıb goñ ne ak ke yıb lak

²⁸ Jisas nıb agıl, nıñ aknıb jıl onıd rek mìdıl, Jon, Jems, Pita kırop poñ dıl, God nop sobok gınıg gı yokop dım nıb sıñak amnak. ²⁹ Amıl, God sobok gı mìdek nıñlıg gı, mılık dai ne ke yıb lıl, walıj ne tıd yıb lıl, melik aknıb ke yıb gek nıñlak. ³⁰⁻³¹ Nıg gek nıñlıg gı, bı bırarık nep kımrek, Mosıs eip, Ilaija eip, God mılık tep aknıb ke magıl ak dıl apıl, Jisas Jerusalem amıl kımlı, wög ne gı saknıg gek mìnım ak ag mìdelak. ³² Pen Pita, Jems, Jon kırop yakam wıśın apek, udın jı́k jı́k gılıg gı mìdelak, pen mìdarık kırı udın nıł nıñıl, Jisas mılık tep ne ak abe, bı nıb omal Jisas eip warıık mìderek okok abe, nıñlak. ³³ Bı nıb omal amnıg ger nıñlıg gı, Pita gos nıñ tep gıl mer, Jisas nop agak, “Bı Kıb, cın sıñaul mìdobın ak, tep yıb mìdobın. Nak cınop yau agek, karıp badak yokop omal nokım, nep alap, Mosıs nop alap, Ilaija nop alap gın,” agak.

³⁴ Nıb agek nıñlıg gı, magıl nıbak nep, kımı mìdıl kıb alap apıl

kırop magılsek kob nıek pırikłak. ³⁵ Pen mìnım alap kımı nab sıñak nıb apıl agak, “Bı aul Nı yad; yad nop ag lınekl. Nıbi mìnım ne agnımın rek nıñnımıb,” agak.

³⁶ Mìnım ag dai juek, magıl nıbak nep nıñlak, bı nıb omal kırı ma mìderek; Jisas nep mìdekl. Pen dım yırık alan mìdıl, tap gak ak nıñelak ak, nıñ nab nıb sıñak bin bı ognap kırop ma ag nıłlak.

Nı sıkol kijeki abañ nıagak alap Jisas gek, komıñ lak

(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Pen mınek, dım gol alan mìdelak nıbak kırıg gıl, majıl sıñak kıyan gı ap yapel nıñlıg gı, bin bı konıai nep apıl kırop nabıñ paklak. ³⁸ Bı alap bin bı nab nıbak sı̄k kıb agıl agak, “Mìnım ag nıeb bı. Nı yad nokım aul, nak nop yımiñ nıñnımın, agıl, dapebin. ³⁹ Kijeki kıyob nıllık per nop abañ nıag mìdıl nop gek, sı̄k kıb yıb agıl gı dam pakıl, kıñık kobkob koşıb masıb apıl, kım dam nab lıllıg gı apeb. Nop nıg gıl, per per nep gek gek me, ne yur mab dılıg gı mìdebl. ⁴⁰ Bı nak okok kırop, kijeki mìdeb nıbak ag yokım, apıñ ak pen kırı ag yok mer nıñıl kırıg gıpal,” agak. ⁴¹ Nıb agek, Jisas agak, “Bin bı mıñi mìdebım lım dai wagın aul, nıñ akal mìnım nıñ dıñıgabım? Yad bırarık nep mıker nıbep dad ajebin; pen kisen nıñ titi gıl mıker nıbi dı amnım?” agak. Nıb agıl, bı nıbak nop agak, “Nı nak nıbak ulep sıñaul dowan,” agak. ⁴² Jisas nıb agek, nı nıbak dad apek nıñlıg gı, kijeki kıyob nıllık nı ak nop kılıs yıb gıl, pag pe gı yokek gı dam lım eyan pañab sakak. Jisas pen kijeki kıyob nıllık ak nop ag gek, ke amek nıñlıg gı, nı nıbak komıñ lek, Jisas dam nap nop nıak. ⁴³ Bin bı ap mìdelak okok, God kılıs ne aknıb ke nıbak nıñıl, nıaul dıłak.

Jisas, "Yip mimig ginigal," agak (Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

Bin bi niñj midełak okok, Jisas tap tari tari gak ak niñjil, niaul díl niñj mideł niñlig git, Jisas bi ne okok kírop agak,⁴⁴ "Mínim agníg gebin niñaul, niñbi tímíd li niñj tep yib gíl mideñimib. Ulep mideb, Bi Niñ ne nop mimig niñjil, bi ognap kírop niñigal," agak.⁴⁵ Pen míñim agak niñbak, kíri tik niññimel rek ma lak. Pen pírtikil Jisas nop ma ag niñlak.

Bi an rek bin bi kib mideñigab (Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Jisas bi ne niñb okok kíri ke ag amil apil gíl, bi alap agak, "Yad bi kib mideñ," agak. Pen bi alap pen agak, "Wiñ! Nak mer, yad bi kib mideñ," agak.⁴⁷ Jisas bi ne okok gos niñlak niñbak ke niñjil, niñsikol alap dap ne midek bak siñjak lít agak,⁴⁸ "Bin bi an yip gos niñjil, niñpai sikol aul niñrek díñigab ak, yip abe díñigab. Pen bin bi an yip díñigab ak, Bi yip ag yokek onek nop abe díñigab. Pen bi an nab niñbi siñjak bi yokop yib rek mideb, bi niñbak nep ne bi kib yib," agak.

⁴⁹ Jisas niñb agek, Jon agak, "Bi Kib, cín niñpiñ, bi alap yib nak agil, kíjeki kíyob niñlik tap okok ag yokak. Pen bi niñbak cín eip ma ajobiñ rek, 'Nak niñ ma giniñim,' agnok," agak.

⁵⁰ Agek, Jisas agak, "Tari giniñ nop niñb ag gihek? Bin bi niñbep niñjel miñlik ma yoniñgab okok, bi niñeb cín, agil niññimib," agak.

Sameria kai Jisas nop ma díłak

⁵¹ Pen Nap ne Jisas nop dam karip lím ne seb kab ar alan dad ameb fiñ ak ulep gak niñjil Jisas, Jerusalem amním, agil, gos kílis git niñjil me amnak.⁵² Ne bi ne ognap ned ag yokak. Kíri amil tap nop giñnginiñ, karip lím Sameria nab siñjak karip tiriñg tironj alap amniłak.⁵³ Pen Sameria bin bi

karip tiriñg tironj niñbak kineñigipal okok, Jisas Jerusalem amniñ gek miñim ak niñjil, nop ag wasu ma díłak.⁵⁴ Niñ gelak, Jisas bi ne Jems eip Jon eip niñjil, Jisas nop agrek, "Bi Kib, seb kab ar alan niñb mab miñan agar, apil bin bi niñgipal okok kírop yinnimim akan?" agrek.

⁵⁵ Niñb agek, Jisas adik gíl kírop mal niñjil, niñ ma giniñgabir, agil, kírop mal ag gak.⁵⁶ Bin bi niñb okok kíri Jisas nop ma díñigal ak niñjil, kíri karip tiriñg tironj ke niñb alap amniłak.

Bi alap Jisas nop agak, "Yad nak eip ajonigabir," agak (Mat 8:19-22)

⁵⁷ Pen majiñ nab okok amel niñlig git, bi alap apil, Jisas nop agak, "Karip lím akal akal amniñgan okok, yad eip ajonigabir," agak.

⁵⁸ Niñb agek, Jisas nop agak, "Yad eip koslam ajenigán. Kain sapeb okok karip kineb kíri lím miñgan okok mideb; yakir okok tin kíri ak ke mideb; pen Bi Niñ ne, kau kineb ne alap ma mideb," agak.

⁵⁹ Pen Jisas bi alap nop agak, "Nak yad eip ajor," agak. Niñb agek, bi niñbak pen agak, "Bi Kib, yip yau agek, yad am bapi yad tigel gíl onim," agak.

⁶⁰ Agek, Jisas nop pen agak, "Bin bi yip ma niñ dípal ognap kímel, bin bi yip ma niñ dípal ognap dam tigel giniñmel. Nak pen amil, God bin bi díl kod mideñigab miñim ak ag ñek amnanj," agak.

⁶¹ Pen bi alap agak, "Yad nak eip ajonigabir ak pen yip yau agek, yad amil ami bapi, ai mam yad okok kírop miñim ag niñtep gíl, niñmagiñ pakil, onim," agak.

⁶² Agek, Jisas pen agak, "Bin bi an wög dai wagin gíl, gos par niñjil, nab siñjak kírig giniñgab ak, God bin bi díl kod mideñigab

mìnîm tep ak ag ñeb bî wög ak gìnîmîñ rek ma lîp,” agak.

10

Jisas bî ne koñai nep ag yokek amîl karîp lîm ke ke amnîlak

¹ Kîsen Jisas bî ne ñînjuñl omal nokîm adîk gî dam umîgan alan (72) dîl, kîrop bîlokîl omal ke, omal ke, karîp lîm okok ke ke ag yokníg gîl agak, “Nîbi ned amîl, mìnîm yad ak ag ñem, yad kîsen nînîgain,” agak. ² Pen kîrop mìnîm alap agak, “Tap wög kîb yîb mîdeb ak pen bin bî tap magîl pag dowep okok koñai ma mîdebal. Nîb ak, Bî Kîb wög dai nap nîb ak nop ag nîñem, bin bî tap magîl pag dowep ognap sek agek, am pag dolanj. ³ Nîbi amnîm! Pen nîbep kaj sipsip ñîlik rek kain sapeb mîdebal nab siñâk ag yokebin. ⁴ Nîbi mani tin, wad, tob tîrîp okok sek ma dad amnîmîb. Bin bî ognap eip majîl nab siñâk mìnîm ag parsek ma mîdenîmîb. ⁵ Pen karîp alap amjakîl, karîp ñîlik mîgan amlig gî, kîrop mìnîm tep ag ñîl agnîmîb, ‘God nîbep kod mîdenj,’ agnîmîb. ⁶ Nîb agenîgabîm, bin bî God mìnîm sain tep ne dep rek alap mîdenîgab ak, mìnîm sain nîbi nîbak dînîgal. Mer ak, mìnîm sain agnîgabîm ak nîbep ke adîk gî onîgab. ⁷ Pen karîp nîbak nep mîdîl, tap magîl dap ñînîgal ak ñîblig gî mîdenîmîb. Bî wög gîpal okok pen saj dînîmel. Nîbak rek, kîrop mìnîm tep ak ag ñenîgabîm rek, kîri pen tap magîl dap ñînîgal. Pen nîbi karîp karîp ma gînîmîb. ⁸ Pen taun alap amem, nîbep ag wasu dîl, tap magîl ñenîmel ak, dî ñînîmîb. ⁹ Karîp lîm nîbak, bin bî tap gonîmîñ okok kîrop gem, komîñ lînîmîñ. Bin bî okok magîlsek kîrop ag tep gîl agnîmîb, ‘God bin bî dîl kod

mîdenîgab ak, tob wagîn nîbep ak bîr owîp,’ agnîmîb. ¹⁰ Pen taun alap amem, nîbep ag wasu ma denîmel ak, majîl nab siñâk amîl agnîmîb, ¹¹ ‘Karîp lîm nîbep aul aposin ak, sîlpîl acîp acîp tob cînop cîg dîp ak, nîbepe ke lîg gî yokîl amobîn. Pen nîj tep gîm! God bin bî dîl kod mîdenîgab ak, tob wagîn nîbep ak bîr owîp,’ agnîmîb. ¹² Yad nîbep agebin, kîsen mìnîm kîb nînîgal ñîn ak, taun kîb Sodom bin bî tap si tap tîmel nep gel gel yîn sîbok ñîb amnak ak, mìnîm kîb nîñîl yur sîkol rek dînîgal; pen bin bî mìnîm nîbi am agem ma dînîgal okok, mìnîm kîb nîñîl yur kîb yîb dînîgal.

Pen yur kîb dînîgal

¹³ ‘Korasin bin bî okok abe, Betsaida bin bî okok abe, tap ma gep rek ak gen, nîñîl kîrig gîpîm rek, yur kîb yîb dînîgabîm. Pen taun kîb omal Taia Saidon bin bî okok kîrop, tap ma gep nîbak rek ognap gen nîplap ak, kîri walij pîg gî rîk yowîp ognap yîmîl bisig gîl, tîn se dî lîlîg gî dî lîlîg gî mîdîl, tap tîmel göligîpal nîbak kîrig gîplap. ¹⁴ Mìnîm kîb nînîgal ñîn ak, Taia Saidon bin bî okok yur sîkol rek dînîgal; pen nîbi Korasin bin bî okok abe, nîbi Betsaida bin bî okok abe, yur kîb yîb dînîgabîm. ¹⁵ Pen ñîn nîbak, nîbi Kapaneam bin bî okok ak rek nep, seb kab ar alan siñâk ma amnîgabîm; pîs nep kau mîgan kîb eyañ amnîgabîm,” agak.

¹⁶ Jisas bî ne okok kîrop agak, “Bin bî mìnîm nîbep dînîgal okok, mìnîm nîbep nep mer, mìnîm yad ak, kîri ak rek nep dînîgal. Pen nîbep ma dînîgal okok, nîbep nep mer, yîp ak rek nep ma dînîgal. Pen yîp ma dînîgal okok, yîp nep mer, Bî yîp ag yokek onek ak, nop ak rek nep ma dînîgal,” agak.

Bî ne agyokak okok adîk gî olak

17 Pen kisen b̄i ne n̄injuıl omal nokim adık ḡi dam umı̄gan alan (72) n̄ib okok, karıp l̄im okok ḡi rag k̄irig ḡil apıl, tep aglıg ḡi Jisas nop aglak, “B̄i K̄ib! K̄ijeki k̄iyob n̄ilik bin b̄i aban n̄opal okok, ȳib nak agıl, ‘Jisas m̄ideb rek amn̄ım!’ agon, apın rek n̄ı̄jıl ambal,” aglak.

18 Agelak, Jisas k̄rop agak, “Yad n̄ı̄j m̄iden n̄ı̄jlig ḡi, k̄ijeki k̄iyob n̄ilik nap k̄iri Seten, añım añım rek d̄il seb kab ar alan n̄ib ap yap pakak. 19 N̄ibep ag l̄ipin ak me,toi soin sarau, gaiwadö, kodal, tap sapeb n̄ib okok abe, Bi Kaual Maual k̄ilis ne ak abe, n̄ibep ḡi t̄imel ḡinimel rek ma l̄ip. 20 Pen k̄ijeki k̄iyob n̄ilik tap okok apın rek n̄ı̄jıl söj ambal, agıl, m̄iñ m̄iñ ma ḡinimib; God ne ȳib c̄inop seb kab ar alan s̄ı̄jak n̄u k̄il t̄ikip, agıl, m̄iñ m̄iñ ḡinimib,” agak.

*Jisas Nap God nop tep agak
(Mat 11:25-27; 13:16-17)*

21 Magıl n̄ibak, Kaun Sı̄n ak Jisas nop ap ran jakıl m̄idek n̄ı̄jlig ḡi, ne m̄iñ m̄iñ ḡılıg ḡi, Nap ne nop agak, “Bapi, nak Bi K̄ib seb kab ar alan abe, l̄im dai wagın aul abe kod m̄ideban ak, gos nak ke n̄ı̄nek tep ḡip ar ak nep ḡipan. C̄in bin b̄i k̄ib gos n̄ı̄j k̄id ȳıkıl ke n̄ı̄pin, apal bin b̄i okok, k̄rop m̄inim tep wagın ak ma yomban, pen n̄ı̄ pai s̄ı̄kol okok, nak k̄rop gos tep n̄ek, m̄inim tep wagın ak n̄opal ak me, nep tep agebin,” agak.

22 Jisas n̄ib agıl agak, “Bin b̄i ognap yad b̄i tigepl̄i rek m̄idebin ak ma n̄opal; Bapi ne nep ȳip n̄ı̄jip. Pen Bapi ne b̄i tigepl̄i rek m̄ideb ak, bin b̄i ognap ma n̄opal; yad ke nep n̄ı̄pin. Ne ȳip k̄ilis tap ne okok magılsek n̄ib rek, bin b̄i k̄rop yomn̄ım agn̄ı̄gain bin b̄i okok nep, Bapi k̄rop yomen nop n̄ı̄njigal. Bin b̄i ognap sek Bapi nop ma n̄ı̄njigal,” agak.

23 Jisas n̄ib agıl, adık ḡil, b̄i ne okok nep k̄rop agıl agak,

“Tap n̄ibaul n̄ı̄jebim ak, m̄iñ m̄iñ ḡinimib. God n̄ibep nep me d̄i tep ȳib gek n̄ı̄jebim. 24 God m̄inim agep b̄i okok konjai nep abe, kinj okok konjai nep abe, tap n̄ibi udın n̄ı̄jebim n̄ibaul, n̄ı̄jn̄ı̄, agıl, kod m̄ideligipal ak pen k̄iri ma n̄ı̄nlak; m̄inim n̄ibi peyig n̄ı̄jebim n̄ibaul, n̄ı̄jn̄ı̄, agıl, kod m̄ideligipal ak pen k̄iri ma n̄ı̄nlak.

*Jisas, b̄i tep Sameria n̄ib ak,
m̄inim sid t̄ikıl agak*

25 N̄ın alap nab s̄ı̄jak, b̄i lo m̄inim ag n̄eb b̄i alap, Jisas ȳip tari m̄inim agn̄ı̄mij, agıl, apılnop ag n̄ı̄jıl agak, “M̄inim ag n̄eb b̄i, yad tari tari ḡil, komı̄n per m̄idep magıl ak d̄inim?” agak.

26 Agek, Jisas nop agak, “Lo m̄inim ak n̄u k̄il t̄ikıl, tari aglak?” agak.

27 Agek, b̄i lo m̄inim ag n̄eb b̄i n̄ibak agak, “Lo m̄inim ak n̄ipin, Mosis n̄u k̄il t̄ikıl agak, ‘God Bi K̄ib nak ak nop m̄iñ m̄iñ ḡil,

gos t̄imid nak ak nop n̄ıl, k̄ilis nak ak magılsek nop n̄ıl, nop m̄idmagıl ȳib l̄inimin. Nak ke m̄idmagıl l̄ipan rek, bin b̄i ognap k̄rop ak rek nep m̄idmagıl l̄inimin,’ agak.”

28 N̄ib agek, Jisas b̄i n̄ibak nop agak, “Nak ȳipd̄i ḡil apan; ar n̄ibak nep k̄isen ḡil, komı̄n per m̄idep magıl ak d̄inigan,” agak.

29 Jisas n̄ib agek, b̄i lo m̄inim ag n̄eb b̄i n̄ibak, ȳib yad ak s̄ı̄kol ḡinigab, agıl, Jisas nop kauyan ag n̄ı̄jıl agak, “Lo m̄inim n̄u k̄il t̄ikak ak, bin b̄i ognap k̄rop m̄idmagıl l̄inimib, agıl, n̄u k̄il t̄ikak. N̄ib ak, bin b̄i akal k̄rop m̄idmagıl l̄inimib, agıl, n̄u k̄il t̄ikak?” agak.

30 Agek, Jisas b̄i lo m̄inim ag n̄eb b̄i n̄ibak nop, m̄inim pen aglıg ḡi, kesim d̄il agak, “Bi alap Jerusalem k̄irig ḡil, taun k̄ib Jeriko amn̄ım, agıl, majıl nab s̄ı̄jak amek n̄ı̄njig

gi, bi tap si dep ognap apil, nop tapin magil pakil, walij tap ne okok pil g dad amel nijlig gi, ne majil nab sijak kimnig mapal tib midek. ³¹ Bi God nop tap sobok gep bi alap, majil ar nibak amil bi nibak kimnig mapal tib midek sijak nijil, pis kid nep ajep l il amnak. ³² Pen bi Lipai wagin bi alap, majil ar nibak nep amil, bi nibak kimnig mapal tib midek sijak nijil, ne ak rek nep pis kid nep ajep l il amnak. ³³ Pen bi Juda mer, karip lim Sameria nib bi alap, majil par nokim nibak nep amil, bi nibak kimnig mapal tib midek sijak nijil, nop yimig yib nijak. ³⁴ Nop yimig yib nijil, midek manj sijak amil, soi nop okok wel ognap l il, n ig wain ognap l il, soi nop okok non gak. Soi non gil, di donki ar ne ak l il, karip mani tauil kineligipal ak dam l il, kod mid tep yib gak. ³⁵ Minek amnig gil, bi karip kod midoligip nibak nop silpa kid omal nil agak, ‘Nak bi nibaul nop kod mid tep ginimin. Pen mani titi agnigan ak, adik gi apil nep n i ngain,’ agak, agak.

³⁶ Jisas kesim nibak dil, ne bi lo minim ag neb bi nibak nop ag nijak, “Bi majil nab sijak pak l ilak ak, bi omal nokim padiklig gi amnilak okok, bi an ne ke midmagil lak rek, nop midmagil lak?” agak.

³⁷ Agek, bi lo minim ag neb bi ak agak, “Bi nop yimig nijil gi tep gak bi nibak,” agak.

Agek, Jisas nop agak, “Nijid nep ageban. Me nak amil, ar nibak rek nep ginimin,” agak.

Jisas ne Mata Maria air mal karip krop amnak

³⁸ Pen Jisas bi ne okok eip karip lim alap amjakelak, bin karip lim nibak midek alap apil, krop pon dil dam karip ne ak amnak. Bin nibak yib ne Mata. ³⁹ Karip ne

ak ninai alap midek. Yib ne ak Maria. Maria ne Jisas midek ulep sijak ap bisig gil, Jisas minim agek ak nij midek. ⁴⁰ Mata ne ke nep tap magil dagil, gos par nijil, ap Jisas nop agak, “Bi Kib, Maria yip kirig gek, yad ke nep tap magil cin dagilebin ak tep ma gi p. Nop agek apil yad eip tap magil dagilir,” agak. ⁴¹ Agek, Jisas agak, “Mata, Mata, nak tap konai nep gos par nijeban ak tep mer. ⁴² Maria minim tep yad nijnim, agil, gos nokim ak nep nijil, ap minim yad nij mideb. Bin bi alap tap tep dip nibak pil g dinimin rek ma lip,” agak.

11

God nop sobok ginig, nig gil rek agnimib, agak
(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ Nin alap, Jisas karip lim ke mi gan alap midil, Nap God nop sobok gilg gi midek. Sobok gi juek nijlig gi, bi ne alap apil nop agak, “Bi Kib, God nop titi gil sobok gin? Jon bi ne okok krop ag nek nopal rek, nak cinop ak rek nep ag nek nijin,” agak.

² Agek, Jisas krop pen agak, “God nop sobok ginig gil, nibgil agnimib, ‘Bapi, bin bi okok yib nak agel ar amnan.

Nak bin bi dil kod midenigan nin ak kasek onimij.

³ Tap magil cinop nin nokim nokim per per niban rek ninimin.

⁴ Bin bi ognap cinop gi timel gel, krop pen gi timel ma gi pin rek, cin tap si tap timel gi pin okok nijil kirig ginimin.

Cinop kod midenimin, gos alap piwakonimij, gi timel ma gi jin, agnimib,” agak.

5-6 Jisas mìnìm nìbak agıl, bì ne okok kìrop mìnìm sìd tìkìl agak, "Nìbi bì alap, kìslim nab kìb eyan, bì nìnejeb ne karıp amıl agnigab, 'Nìbemmam, bì nìnejeb yad alap par okok nìb apıl karıp yad ak apjakosıp. Pen tap nop ñen nìñniminj ak ma mìdebek ak me, nep apebin. Yıp bred magıl omal nokım ñan,' agnigab. Agenigab, bì nìnejeb ne nìbak mìnìm pen agnigab, ⁷ 'Kìslim nab kìb aul apıl yıp aknìb ma agnìmìn! Yad ñìtai yad okok eip kijon giñtil kinobin. Nìb ak, yad titi gıl warıkıl, nep tap ageban nìb okok dì nìním?' agnigab. ⁸ Pen nìbep agebin, bì karıp nap nìb ak, bì nìnejeb yad, agıl, kasek dì ma nìñigab, pen nop ñan agıl kod mìdlıg gi, kılıs gi mìdebek, agnigab rek nìñigab. ⁹ Nìb ak, nìbep agebin, tap tari ma mìdoniminj, God nop ag nìñem, nìbep nìñigab. Tap tari pıyo nìñigabım ak, dìnigabım. Cınop kijon ak yikan, agıl, pak gu gu gem, yıknıgab. ¹⁰ Tari gìnig: bin bì God nop ag nìñigal okok, dìnigal. Bin bì tap pıyo nìñigal okok, dìnigal. Bin bì cınop kijon yikan, agıl, pak gu gu gel, kìrop kijon yıknıgab. ¹¹ Nìbi ñìtai nap okok, ñìtai alap kıbsal nen agenigab,toi alap nìñigan aka? ¹² Aka pen, yakır magıl nen agenigab, kodal alap nìñigan aka? Ak rek nep nìg ma gìnig. ¹³ Nìbi bin bì tep mer ak pen ñìtai nìbi okok tap tep okok nep nìñigabım. Bapi seb kab ar alan sıñak mìdebek ak Bì tep yıb. Ne tap tımel alap ma nìñigab. Kaun Sıñ ak cınop ñan, agenigabım ak, Bapi nìbep nìñigab," agak.

Jisas Seten kılıs dıl tap ma gep rek geb, aglak

(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Pen bì alap nop kijeki abanı nagek, mìnìm agıl mer, yokop nep mìdebek. Jisas kijeki nìbak ag yokek,

bì abanı nìag mìdebek ak mìnìm agek nìñlig gi, bin bì nìñ mìdelak okok kìb gaul gılak. ¹⁵ Pen bin bì nìb okok ognap aglak, "Ne kijeki kiyob nìlik nap kiri Bielsebul kılıs ne ak dıl, kijeki kiyob nìlik okok ag yokeb," aglak.

¹⁶ Pen bin bì nìb okok ognap, Jisas tari gìnigab, agıl, aglak, "Tap ma nìñep alap ke seb kab ar epel gek nìñil me, God nep ag yokekonak ak, nìñnigabın," aglak.

¹⁷ Pen Jisas gos tom kiri ke nìñlak ak ke nìñil agak, "Karıp lım kìb nokım alap, tıg asık ke ke lıl, bin bì kiri ke eip pen pen genigal ak, karıp lım nìbak pıs nep ap yap paknigab. Bin bì wagın nokım alap, ak rek nep tıg asık ke ke lıl, bin bì kiri ke eip pen pen nìagenigal ak, bin bì wagın nokım nìbak ap yap paknigab. ¹⁸ Nìb aknìb rek nep, Seten wagın ne ak tıg asık ke ke lenigab ak, titi gıl mìd tep gìniminj? Pen nìbi yıp agebım, 'Bielsebul kılıs ne ak dıl, kijeki kiyob nìlik ag yokek söy ambal,' agebım. ¹⁹ Nìb agebım ak, yakam nìbi ke okok kijeki kiyob nìlik okok titi gıl ag söy yokpal? Yakam nìbi ke agnigal, bin bì nìg gìnimek rek ma lıp. ²⁰ Pen yad God kılıs ne dıl, kijeki kiyob nìlik tap okok ag söy yokebin rek, nìbi nìñigabım, God bin bì dıl kod mìdebek nìtai ak cınop bır owıp aul, agıl nìñigabım.

²¹ "Pen bì kılıs alap, cım tu ne lı tep gıl, karıp ne ak nìñ mìdenigab, bin bì ognap tap ne alap pılı gi dìnigal rek ma lıñigab. ²² Pen bì kılıs yıb alap ke apıl, nop eip pen pen gıl pakenigab ak, cım tu karıp sıñak lı tep gak ak sek pılı gi dıl, tap si dìnigab okok dam nonım lı nìñigab.

²³ "Bin bì an an yad eip ma mìdebal okok, wög yad gebin ak tıb wal gebal. Bin bì an an kiri bin bì ognap yıp ma dapenigal okok,

bin b̄i ȳip on̄ig gebal okok k̄rop ȳik ḡi dam yokebal.

Kijeki kiyob n̄ilik tap okok kauyan adik ḡi onim̄rek lip, agak

²⁴ “Kijeki kiyob n̄ilik alap, bin b̄i aban̄ n̄ag m̄idek, ag söj yokek amn̄igab ak, am m̄iñ mab nep nab okok amiñ, kau alap piyo n̄injil m̄idenim̄, agil, am nab n̄ib okok piyo n̄ij tag tag mer n̄injil, ‘Karip n̄ilik m̄igan ned midil opin ak amnin,’ agn̄igab. ²⁵ Agil, amiñ n̄injigab, karip n̄ibak lig ḡi tep gek, kau tep nep m̄idenigab. ²⁶ Ne n̄injil okok amiñ, ne rek mer, kijeki kiyob n̄ilik timel ȳib akn̄ib ar on̄id ak sek pon̄ d̄ dapil, m̄igan n̄ibak am m̄idenigal. N̄ig gek, b̄i n̄ibak ned tep s̄ikol s̄ikol midoligip rek mer; m̄iñi ne pis nep timel ȳib ḡil m̄idenigab,” agak.

²⁷ Jisas min̄im̄ n̄ibak agek, bin b̄i kon̄ai m̄idelak nab n̄ib s̄injok bin alap warikil, s̄ik s̄ik agil agak, “Nanim̄ nep tik dap ci ūak ak, m̄iñ m̄iñ ȳib ḡinim̄,” agak.

²⁸ Agek, Jisas pen agak, “N̄ib ageban ak pen bin b̄i an an God Min̄im̄ ak n̄injil ageb rek ḡinigal okok, k̄iri m̄iñ m̄iñ ḡinigal,” agak.

*Tap alap ke gek n̄injin, aglak
(Mat 12:38-42; Mak 8:12)*

²⁹ Pen bin b̄i kon̄ai ȳib nep ap mogim̄ gel n̄injig ḡi, Jisas k̄rop agak, “Bin b̄i m̄iñi m̄idebim̄ nab s̄injaul, tap si tap timel ḡiliç ḡi midil agebim̄, ‘Tap ma gep rek alap seb kab ar alan̄ gek n̄injin,’ agebim̄. Pen yad n̄ibep agebin, tap alap ke gen ma n̄injigabim̄. B̄i God min̄im̄ agep Jona nop gak ar ak nep ȳip gek, n̄injigabim̄. ³⁰ Taun k̄ib Ninepa bin b̄i okok, God min̄im̄ agep b̄i Jona apil gak rek n̄injil God nop n̄ij d̄ilak rek, bin b̄i m̄iñi m̄idebim̄ okok, yad B̄i N̄i ne ḡinigain rek n̄injil, n̄injigabim̄. ³¹ Pen birarik nep bin kwin karip l̄im̄ par m̄idek

kok n̄ib apil, Kin̄ Solomon min̄im̄ tep ageb ak n̄injin, agil, owak. Pen n̄ibi bin b̄i m̄iñi m̄idebim̄ okok, b̄i k̄ib Solomon rek mer, yad B̄i K̄ib ȳib apil nab n̄ibep s̄injaul midil, n̄ibep min̄im̄ tep ȳib ag n̄en ma n̄inj dipim̄. N̄ib ak, min̄im̄ k̄ib agep n̄in ak, kwin n̄ibak warikil n̄ibep bin b̄i m̄iñi m̄idebim̄ okok min̄im̄ k̄ib agn̄igab. ³² Birarik nep Jona am Ninepa bin b̄i okok k̄rop agek, tap si tap timel göligipal okok, tari ḡinig n̄ig ḡipin agil k̄irig ḡil, God nop n̄inj d̄ilak. Jona ne agek n̄ij d̄ilak ak pen m̄iñi yad B̄i K̄ib ȳib apil nab n̄ibep s̄injaul midil, min̄im̄ tep ȳib ag n̄en, tap si tap timel ḡipim̄ okok ma k̄irig ḡipim̄. N̄ib ak, min̄im̄ k̄ib agep n̄in ak, Jona ne warikil n̄ibep bin b̄i m̄iñi m̄idebim̄ okok min̄im̄ k̄ib agn̄igab.

*Kisl̄im nab okok rek ma
m̄idenim̄ib
(Mat 23:1-26; Mak 12:38-40;
Luk 20:45-47)*

³³ “Bin b̄i okok s̄ip dagil tin cög m̄igan okok ma we ḡinigal; ar s̄injok alan̄ tik lel melik gek, bin b̄i okok karip n̄ilik m̄igan n̄ibak apil m̄isenj n̄injigal. ³⁴ Pen udin magil ak s̄ip melik rek m̄ideb. Udin magil ak mid tep ḡinigab ak, m̄ib gon̄ nab adañ melik ḡil mid tep ḡinigab, pen udin magil mid tep ma ḡinigab ak, m̄ib gon̄ nab adañ k̄isl̄im ḡip ak rek m̄idenigab. ³⁵ N̄ibi n̄ij rep ḡinim̄ib, nab n̄ibi adañ melik m̄ideb aka k̄isl̄im m̄ideb. N̄ibi gos n̄ipim̄, nab c̄in adañ melik m̄ideb ag gos n̄ipim̄ ak pen k̄isl̄im onim̄rek lip rek, n̄ibi ke n̄ij rep ḡinim̄ib. ³⁶ M̄ib gon̄ n̄ibi nab adañ magilsek melik ḡi midlig ḡi, m̄igan s̄ikol eñap k̄isl̄im ma m̄idenigab ak, s̄ip melik gek n̄ibep melik pak n̄inigab akn̄ib rek lin̄igab,” agak.

*N̄ibi Perisi kai gac sek m̄idebim̄,
agak*

37 Pen Jisas mìnìm ag juek nìñlıg git, bì Perisi alap nop agak, “Apek karip yad amıl tap nìñır,” agak. Agek, Jisas karip ne amıl, karip mìgan eyan tap nìñrıg bisigak.

38 Bisigil, tap nìbek nìñlıg git, bì Perisi nìbak, gos ne ke nab okok nep nìñıl, bì nìbaul tari gìnig cìn Juda kai per gipin rek, nìnmagıl ne ak nìg lì yokıl mer, yokop nep tap nìbeb, agıl, gos ak nìñak.

39 Jisas gos nìñak nìbak ke nìñıl nep agak, “Nìbi Perisi kai, kiri pler kap okok sön ken okok nìg pak tep gipal rek ak gipim ak pen nab nìbi eyan tap si tap timel gipim gac ak ap ran jakıl mìdeb. Nìbi bin bì tap tep kìrop okok dìn, agıl, git timel yìb nep gipim. 40 Nìbi saköl sek yìb. God nìbep wak ak nep ma git lak; nab adañ abe git lak. 41 Nìb ak, tap pler kap mìgan eyan mìdeb ak, bin bì tap ma mìdeb okok kìrop nìñimib. Nìg genigabim ak, tap nìbi magilsek tìd gìnigab.

42 “Pen nìbi Perisi kai, nìñ tep yìb gìnimib: nìbi mìker kìb yìb dinigabim. Sìnib, dil, tap yokop ki tep owep wög dai tanib okok nìñem, tap kìb rek lek, wök pag nìñ damıl, wajrem alan amek, nonim lìl God nop nokım alap nìñ, agıl, per gos nìpim. Tap sìkol sìkol okok per nìg git gipim ak tep, pen tari gìnig mìnìm wagın yìb ak nìñıl kisen ma gipim? Bin bì okok kìrop yìpid git gip ar ak ma gipim; kìrop timel git gip ar ak nep gipim. God nop midmagıl ma lìpim. Nìg git, git timel gipim.

43 “Pen nìbi Perisi kai, nìñ tep yìb gìnimib: nìbi mìker kìb yìb dinigabim. Nìbi Juda mogım gep karip okok amıl, bì kìb mab bog bisigpal ar ak nep bisigpim. Gos nìbi nìpim ak, bin bì konjai mìdebal nab okok amon, ‘Mìnìm ag nìeb bì apearan e!’ agel, cìnop tep gìnigab, agıl, nìpim. 44 Pen nìbi Perisi kai, nìñ

tep yìb gìnimib: nìbi mìker kìb yìb dinigabim. Bin bì ognap nìñıl, nìbep bì tep yìb apal ak pen cip tigel gipal ki timel mìdeb mìgan okok bin bì ma nìñıl ar alan ajpal rek mìdebim,” agak.

45 Jisas nìb agek, lo mìnìm ag nìeb bì alap nop agak, “Mìnìm ag nìeb bì, mìnìm kılıs yìb lìl ageban nìbak, cìnop ak rek nep ag jueban,” agak.

46 Agek, Jisas agak, “Pen nìbi lo mìnìm ag nìeb bì okok, nìñ tep yìb gìnimib. Nìbi mìker kìb yìb dinigabim. Mìnìm kìl tep apim ak, wad mìker kìb okok rek, bin bì okok kìrop gom nìbim ak pen kìrop yìmig nìñıl ag tausak ma dìpim. 47 Pen nìbi lo mìnìm ag nìeb bì okok, nìñ tep yìb gìnimib. Nìbi mìker kìb yìb dinigabim. Nased acık nìbi okok birarık nep bì God mìnìm agep bì okok kìrop nìag pak lìlak. Pen nìbi God mìnìm agep bì okok cip tigel kìrop git lìpim. 48 Gipim nìbak, tep nep paklak, agıl, gipim. Nased acık God mìnìm agep bì okok nìag pak lìlak; nìbi pen cip tigel kìrop git lìpim. 49 Nìb ak, God gos tep ke nìñip ak agak, ‘Bì mìnìm yad agep okok, bì mìnìm tep yad dad ameb okok kìrop ag yoknígain, pen kìrop yo nìñıl, ognap git timel git, ognap pis nep nìag pak lìnígal,’ agak. 50 Pen birarık nep, God lìm dai wagın aul git lìníg gak nìñ ak tìkil, bì God mìnìm agep okok kìrop per pakel owip rek, bin bì mìñi mìdebim sìñ aul, tap dai nìbak pen dinigabim. 51 Mìker nìbak me, bì Ebol nop ned wagın git nìag pakil, nìag pak dapıl, nìag pak dapıl, kisen Sekaraia nop, kau tap sobok git nìeb karip nìlik mìgan ak kidadan, kab kolim dì git lìlak bìd ar sìñ aul, nab sìñak nìag pak lìlak. Nìbep nìñid yìb agebin, mìnìm mìker nìbak magilsek, bin bì mìñi mìdebim okok dinigabim.

52 Pen n̄ibi lo m̄inim ag ūeb b̄i okok, n̄iŋ̄ tep ȳib ḡin̄im̄ib. N̄ibi m̄iker k̄ib ȳib d̄in̄igabim̄. M̄in̄im̄ tep ak, gos tep n̄iŋ̄eb kar̄ip ūilik m̄igan k̄ijon̄ ki ak n̄ibi d̄il, okok we ḡip̄im̄. Okok we ḡip̄im̄ ak, bin b̄i kar̄ip ūilik m̄igan am n̄iŋ̄in̄, aḡil gos n̄ipal okok, k̄irop per maj̄il magrem ag r̄ikp̄im̄,” agak.

53-54 Jisas k̄irop n̄ib aḡil söŋ̄ amek n̄iŋ̄lig gi, lo m̄in̄im̄ ag ūeb b̄i okok abe, b̄i Perisi okok abe nop yo n̄iŋ̄lig gi aglak, “M̄in̄im̄ tari ak agon, pen agek n̄iŋ̄il, nop dam m̄in̄im̄ k̄ib aḡin̄,” aḡil, Jisas nop m̄in̄im̄ esek esek ar ognap agel amnak.

12

Tap we ḡil ḡipal okok m̄iseŋ̄ n̄iŋ̄igal

(Mat 10:26-27)

1 Pen ūin̄ alap, bin b̄i konjai ȳib nep ap mogim̄ ḡil, pen pen c̄irok c̄irok ūil bin b̄i ognap tob tau pag j̄is̄ip̄ik masip̄ik ḡiliŋ̄ gi amel n̄iŋ̄lig gi, Jisas b̄i ne okok k̄irop agak, “Perisi kai per gi t̄imel ḡipal ak we ḡil, mid̄ tep ḡip̄in̄, ag gos n̄ipal. N̄ibi n̄ib akn̄ib rek ḡin̄im̄ib rek l̄ip ak, n̄ibi ȳis̄ kiri ak n̄iŋ̄ tep ȳib ḡin̄im̄ib. 2 Tap we ḡil ḡip̄im̄ okok, k̄isen̄ m̄iseŋ̄ lek n̄iŋ̄igal. M̄in̄im̄ kapkap ag we ḡip̄im̄ okok, ak rek nep m̄iseŋ̄ lek n̄iŋ̄igal. 3 Pen m̄in̄im̄ k̄isl̄im̄ eyan̄ ap̄im̄ ak, melik sek agel n̄iŋ̄igal. M̄in̄im̄ kapkap kar̄ip m̄igan eyan̄ ap̄im̄ ak, meg m̄igan dap ran̄il kar̄ip ar alaŋ̄ agel, ȳig dad kar̄ip l̄im̄ okok dad amn̄igal,” agak.

God nop nep p̄ir̄ikn̄im̄ib
(Mat 10:31)

4 “Bin b̄i yad s̄in̄ aul, n̄ibep agebin, God nop c̄ig gon, c̄inop ūag pakn̄igal, aḡil, ma p̄ir̄ikn̄im̄ib. Ak yokop m̄ib gon ar ak nep gi t̄imel gel, ki ḡin̄igab. K̄isen̄ kiri tap alap n̄ibep ḡin̄imel rek ma

lin̄igab. 5 N̄ib ak, yad n̄ibep agebin, n̄ibi p̄ir̄ik ḡin̄ig, Bi n̄ibep m̄ib gon ūag pak l̄il, kisen̄ n̄ibep mab ke ȳineb m̄igan eyan̄ di yokn̄im̄in̄ rek l̄ip, Bi n̄ibak nep p̄ir̄ikn̄im̄ib. Ne nep Bi p̄ir̄ikep me; nop nep p̄ir̄ikn̄im̄ib.

6 “N̄ibi n̄ip̄im̄, bin b̄i yakir̄ s̄ikol akn̄ib mamid̄ alan̄ s̄ikim̄ ḡil, mani lakaň̄ s̄ikol omal nep d̄ipal. Yakir̄ s̄ikol n̄ib okok, God nokim̄ alap ma n̄iŋ̄im̄in̄ rek ma l̄ip; maḡilsek n̄iŋ̄eb ak nep m̄ideb. 7 Pen n̄ibi bin b̄i okok tap ȳib; yakir̄ okok n̄ibep eip adip̄ adip̄ rek mer. God nabic̄ cög k̄imkas n̄ibep ak maḡilsek wök paḡip ak me, n̄ibi ma p̄ir̄ikil, gos sek m̄idenim̄ib,” agak.

Jisas bin b̄i ne m̄idebim̄ ak, bin b̄i okok m̄iseŋ̄ agn̄im̄ib
(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 “N̄ibep m̄in̄im̄ n̄iŋ̄id agebin, bin b̄i Jisas p̄is ken̄ m̄idobin̄, aḡil, bin b̄i m̄idebal nab s̄in̄jak m̄iseŋ̄ ag ȳiken̄igal ak, yad k̄irop pen abe bin b̄i s̄in̄ aul ȳip p̄is ken̄ m̄idebal, aḡil, God ejol ne m̄idebal nab s̄in̄jak m̄iseŋ̄ ag ȳikn̄igain. 9 Pen bin b̄i Jisas p̄is ken̄ ma m̄idobin̄, aḡil, bin b̄i m̄idebal nab s̄in̄jak m̄iseŋ̄ agen̄igal ak, yad k̄irop pen abe bin b̄i s̄in̄ aul ȳip p̄is ken̄ ma m̄idebal, aḡil, God ejol ne m̄idebal nab s̄in̄jak m̄iseŋ̄ agn̄igain.

10 “Bi ūi ne nop ag juen̄igal ak, God n̄iŋ̄il k̄ir̄ig ḡin̄ig, k̄ir̄ig ḡin̄igab; pen Kaun S̄in̄ ak nop ag juen̄igal ak, God ne n̄iŋ̄il ma k̄ir̄ig ḡin̄igab.

11 “Pen n̄ibep m̄in̄im̄ k̄ib agn̄ig ḡil, dad Juda mogim̄ gep kar̄ip s̄in̄jak, aka gapman b̄i k̄ib m̄idebal nab s̄in̄jak, aka kin̄ m̄idebal nab s̄in̄jak, dapen̄igal ak, pen m̄in̄im̄ tari ak d̄il aḡin̄, aḡil, gos par ma n̄iŋ̄im̄ib. 12 Warik agem n̄iŋ̄lig gi, won n̄ibak nep Kaun S̄in̄ ne n̄ibep gos ūek n̄iŋ̄lig gi, n̄iŋ̄il agn̄igabim̄,” agak.

Tap konjai dîn, agîl, gos ak ma niñnimib

13 Bin bî konjai mîdelak nab nîb sînjak, bî alap Jisas nop agak, “Mînim ag ñeb bî, nak mam yad ak nop agek, bapi tap ne dî lîl kîmak okok, nonim li yîp pîs kîd ke ñan,” agak.

14 Agek, Jisas nop pen agak, “Yîp bî an agîl, ‘Bî tap tîg bîlok ñeb ak mîdenimîn,’ agek nîñil tap nîbep okok dî nonim li ñînîm?” agak.
15 Jisas nîb agîl, bin bî mîdelak okok kîrop agak, “Niñ tep yîb gînîmib. Tap konjai nep dîn, agîl, gos ak ma niñnimib. Tap konjai dîn, agîl, gos niñnîgabim ak, mîd tep gînîmib rek ma lînîgab,” agak.

16 Pen Jisas mînim alap kîrop minim sid tîkil agak, “Bî mani konjai mîdenîgab alap, wög dai ne ak, wid magîl tap okok konjai yîb nep mîdenîgab. 17 Gos ne okok nep ke niñ damîl, ‘Tap ñînjeb yad konjai nep mîdeb okok, karîp ñîlîk mîgan akal dap lîl, nîb mîdenim?’ agnîgab. 18 Pen gos alap nîñil, ‘Karîp sîkol okok tîb wal gî yokîl, karîp kîb kîb okok nep gî lîl, wid magîl yad abe, tap yad okok abe magîlsek dî karîp ñîlîk mîgan nîb okok dam lînîgain. 19 Yad nîg gîl, adi ke agnîgain, ‘Bî aul. Nak tap tep konjai yîb mîdeb ak mi konjai yîb nep mîdîl ma kîr gînîgab. Nîb ak, wög nak ak kîrig gîl, tap nak nîb okok nep ñîblig gî, ñîg ñîblig gî, mîñ mîñ gîlîg gî, gî mîdenimîn,’ agnîgain, agnîgab. 20 Nîb agîl gos niñnîgab, pen God nop agnîgab, ‘Nak bî sakôl sek yîb! Mîñi kîslîm nab eyan nep kîmnîgan. Tap nak konjai nep gî jîn gî lek mîdeb nîb okok, an rek dî ñîb mîdenîgab?’ agnîgab.

21 “Nîbak rek me, bin bî tap tep okok konjai nep dî mogîm gîpal ak pen God udîn yîrik ne sînjak kîri bin bî yîm gep rek mîdebal,” agak.

God cînop kod mîdenîgab, agîl, gos par ma niñnimib

22 Jisas nîb agîl, bî ne okok kîrop agak, “Nîb ak, ‘Tap magîl akal nîb dîl ñîb mîdojîn, walij akal nîb dîl yîm mîdojîn,’ agîl, gos par ak ma niñnimib. 23 Tap ñînjeb ak tap kîb mer. Komiñ mîdep won ak tap yîb. Walij tap okok tap kîb mer. Mîb gon ak tap yîb. 24 Yakîr mîdebal okok niñim. Yakîr okok, bin bî gîpal rek, wid wög gî yîmel, pok gek ma tîk dopal. Wid magîl tîk dap mogîm gep karîp kîri alap ma mîdeb. God nep me tap ñînjeb kîrop nîb. Ne tap sîkol okok gos niñil nîg gîp ak, nîbi tari gînîg cînop bin bî ma kod mîdenîgab, agîl, gos par nîpîm? Yakîr okok tap sîkol; nîbi tap sîkol mer. 25 Pen nîbi gos par niñenîgabim ak, kîmnîg gînîgabim ñîn ak kîrig gîl, magîl alap sek mîdenîgabim aka? 26 Ak tap sîkol, pen nîbi ke tap sîkol nîbak gînîmib rek ma lîp. Nîb ak, nîbi tari gînîg tap yokop ar ognap gos par nîpîm? 27 Tap be okok tanîl, magîl pilîl sîm yokip ak pen ke walij gîl tîb kadîg gînîmin rek ma lîp. God nep gek, tîb kadîg tep yîb gî mîdeb. Pen Kin Solomon tîb kadîg tep yîb goligîp ak, kausîl okok tîb kadîg tep gî mîdeb ak rek ma goligîp. 28 Tap be okok tanîb nîb okok tap yokop; per ma mîdenîgab. Mîñi rek mîdîl, tol menîk tîb gî rîk dî mab dagîlel yînnîgab. God ne tap yokop okok gos niñil nîb gîp ak, nîbi tari gînîg cînop walij ma ñînîgab, agîl, gos par nîpîm? Niñ dep magîl nîbi ak par ma mîdeb. 29 Cîn tap magîl, ñîg, tap okok akal nîb dîl ñînîn, agîl, gos mîker ak ma niñnimib. 30 Bin bî God nop ma nîpal okok, gos nîbak rek nîpal. Pen Nap nîbi ak nîbep sakôl ma gîp; tap nîbi ma mîdeb okok niñîp. 31 Nîb ak pen, God bin bî dîl kod mîdenîgab

ak, c̄inop sek d̄inim̄in, aḡil, gos nok̄im n̄iñil gem amek me, n̄ibep kod m̄idlig gi, tap n̄ib okok n̄ibep n̄inigab.

Karip lim seb kab ar alan siñak tap tep d̄i mogim ginim̄ib

³² “Kaj sipsip bad s̄ikol yad siñ aul, Nap n̄ibi ak, n̄ibep d̄il kod m̄idenigain, aḡil n̄iñip ak me, n̄ibi ma p̄irikn̄im̄ib. ³³ Tap n̄ibi m̄ideb rek okok, s̄ikim gi mani d̄il, bin bi tap ma m̄ideb okok k̄rop n̄inim̄ib. Nig genigabim ak, mani tin n̄ibi wor ma ḡil per per nep m̄idenigab; tap tep tap n̄ibi seb kab ar alan siñak m̄idil ma k̄ir ginigab; bi si dep apil si ma d̄inigab; s̄ipsep tap okok ma n̄inigab. ³⁴ Pen tap tep n̄ibi okok lim dai ar wagin aul d̄i mogim genigabim ak, c̄ibur gos m̄idmaḡil n̄ibi ak, ak rek nep lim dai ar wagin aul m̄idenigab. Pen tap tep n̄ibi seb kab ar alan siñak d̄i mogim genigabim ak, c̄ibur gos m̄idmaḡil n̄ibi ak, ak rek nep n̄ib alañ m̄idenigab.

Gijin ḡil m̄idenim̄ib

³⁵ “N̄ib ak, walij n̄ibi ak ulep ulep pag tep ḡil, s̄ib nag pog li tep ḡil, s̄ip dagit̄ l̄il n̄iñig gi m̄idenim̄ib. ³⁶ Bi wög gi ñeb okok agnigal, ‘Bi k̄ib c̄in ak, bi n̄iñeb ne bin dil eip tap k̄ib n̄ib m̄idel n̄iñig gi, ulep adik gi onigab,’ agil, n̄iñ nep m̄idenigal. Bi k̄ib k̄iri ak adik gi apil, k̄ijon pak gu gu gek, kasek yiknigal. N̄ib akn̄ib rek n̄ibi nig ginim̄ib. ³⁷ Pen ne adik gi apil, k̄iri n̄iñ m̄idenigal ak n̄iñil, k̄rop d̄i tep yib ginigab. Bi k̄ib n̄ibak ne ke, walij ne ak ulep ulep pag tep ḡil, s̄ib nag pog li tep ḡil, k̄rop agek, apil tap n̄iñeb li ñibal kau ak bisig k̄is k̄is gel, ne ke tap n̄iñeb okok dam k̄rop n̄inigab. ³⁸ Pen bi k̄ib k̄isl̄im nab k̄ib eyan aka kilokil agenigab won ak apil n̄iñigab, bi ne okok wiñin

ma k̄inenigal, k̄rop d̄i tep yib ginigab. ³⁹ N̄ib ak, n̄iñim. Bin bi karip nap n̄ib okok, bi tap si dep bi onigab ñin ak, aḡil, n̄iñ m̄ideblap ak, karip k̄rop pipaḡil, tap k̄rop okok ma si d̄ipkop. ⁴⁰ N̄ib akn̄ib rek, Bi ñi ne onigab, aḡil, kod m̄idenim̄ib. Ma onigab aḡil gos n̄iñigabim maḡil ak nep onigab,” agak.

*God nop wög gi tep ginim̄ib
(Mat 24:45-51)*

⁴¹ Jisas n̄ib agek, Pita agak, “Bi k̄ib, minim sid t̄ikil ageban n̄ibak, c̄inop nep ageban aka bin bi okok maḡlsekḡ ageban?” agak.

⁴² Agek, Bi k̄ib pen agak, “Bi an gos tep m̄idek, wög gi tep ginigab bi ak, bi k̄ib ne karip ne ak amn̄ig ḡil bi n̄ibak nop agnigab, ‘Bi wög yip ḡipal ognap k̄rop kod m̄idil, tap n̄iñeb k̄rop okok nonim l̄i n̄iñig gi m̄idenim̄in,’ agil, amn̄igab. ⁴³ N̄ib ak, k̄isen adik gi apil, agnigab rek nep genigab ak n̄iñil, nop d̄i tep yib ginigab. ⁴⁴ Yad n̄ibep agebin, bi k̄ib n̄ibak agek, bi ne gi tep ginigab n̄ibak tap ne okok maḡlsekḡ kod m̄idenigab. ⁴⁵ Pen bi wög gi ñeb ne ak, bi k̄ib yad ak kasek ma apeb, aḡil, bin bi wög gi ñeb ognap k̄rop tapin maḡl pakil, tap k̄ib ñibil, nig wain konjai ñibil, sakol ñaḡil, gi m̄idenigab.

⁴⁶ Pen bi k̄ib ne ma onigab, agil, n̄iñigab ñin ak nep apil, nop t̄ib gi r̄ik ma r̄ik ḡil, bin bi minim nop ma n̄ipal nab k̄rop siñak ag yoknigab.

⁴⁷ “Bi wög gi ñeb bi alap, bi k̄ib ne minim agnigab ak n̄iñ tep ginigab, pen minim nop ak t̄ib juul, agnigab rek ma ginigab ak, bi k̄ib agek, k̄iri nop tapin paknigal.

⁴⁸ Pen bi wög gi ñeb bi alap, bi k̄ib ne minim agnigab ak ma n̄iñil, minim agnigab rek ma ginigab ak, bi k̄ib agek, k̄iri nop pakil yur s̄ikol rek ñinigal. God bin bi

kırop tap konjai ñinigab okok, yip pen tap konjai ñinimib, agnigab; pen bin bi kırop tap konjai yib ñinigab okok, yip pen tap konjai yib ñinimib, agnigab.

*Bin bi ognap Jisas nop ma dıl
asık ke ke lñigal*
(Mat 10:34-36)

49 “Yad opin ak, lım dai ar wagın aul sıp pig yokníg opin. Karip lım okok magilsek bir yinbkop ak tep! 50 Yip yur pak ñinig gebal ak, yip miker kib yib gip. Miker kib nıbak mid dam dam, yip yur pak saknigal ñin ak nep auan amnigab. 51 Nibi yip agnigabim, bin bi tig jim ñinig owip agnigabim ak pen ak mer. Yad opin rek, bin bi okok gos ar ke ke niñil asık ke ke lñigal. 52 Miñi ñin aul tikił, amilgon apilgon aknib mamid rek midenigal ak, omal nokim yip del, omal yip madıl, asık ke ke lñigair. Pen mer ak, omal yip der, omal nokim yip ma dıl, asık ke ke lñigal. 53 Bi apil mal, ñi ne aka nap yip ma dek me, asık ke ke lñigair. Bin amil mal, pai ne aka nonim yip ma dek me, asık ke ke lñigair. Nonim eip ñi ne bine ak eip, ak rek nep gñigair; nonim aka ñi ne bine ak yip ma dek, asık ke ke lñigair,” agak.

Krais ak apeb, agil, ma niñlak
(Mat 16:2-3; Mak 8:11-13)

54 Pen Jisas minim alap sek kırop agak, “Pib panjid ameb pis kid kimi komib niñil, miñi miñab ñagnig geb, agil niñ midem, midak midak apim rek nep miñab ñagnigab. 55 Yigen kib okim nıb okol gi apek niñlig gi, miñi pib kib lñig geb, agil niñ midem, midak midak apim rek nep pib kib lñigab. 56 Nibi bi esek agep! Tap lım dai wagın aul niñ tep gił, tap seb kab ar alan niñ tep gił gipim ak, pen tarı gñig ñin kib per kod mideligipim ak, miñi bir owip, agil ma niñpim?” agak.

*Bi nep minim kib agnigab ak eip
minim tig asiknimib*
(Mat 5:25-26)

57 “Nibi ti gñig, majıl nıbak tep, majıl nıbak timel, agil ma niñpim? 58 Pen bi alap, nep minim kib agnig dad amebin, agonimij, minim kib nıbak tari gñig agnig amobır, agil, majıl nab siñak amlig gi, nop eip minim ag tig asık tep gñimir. Mer ak, nep dam bi kib minim nıheb ñinmagil ar ne ak yokek, ne pen nep dam polisman ñinmagil ar kırop okok lek, nep pis nep dam miñ lñigal. 59 Nib ak, yad nep agebin, nak nagiman nep midil, tap dai nak okok pis nep dai pag ju sakil me, söy amnigan,” agak.

13

*Nibi tap si tap timel gipim
ak ma kiriç gñigabim ak,
kÿnnigabim*

1 Magil nıbak, bin bi ognap apil, Jisas nop agil aglak, “Galili bin bi ognap apil, God sobok gep karip ak tap sobok gi ñel niñlig gi, magil nıbak nep gapman bi kib Pailot kırop pis nep ñag pak lak,” aglak. 2 Agelak, Jisas kırop agak, “Galili bin bi nıb okok nep, tap si tap timel aknib ke gel nıb gip, pen Galili bin bi ognap tap si tap timel sıklol sıklol gipal rek nıb ma gip, agil, niñpim ar? 3 Ak mer! Yad nıbep agebin, tap si tap timel gipim okok tari gñig nig gipin, agil, ma kiriç gñigabim ak, bin bi nıb okok kÿmlak rek nep, nıbi magilsek ak rek nep kÿnnigabim. 4 Pen Siloam cöb ulep siñak, karip par kib ti pan pe gił bin bi aknib kagol pis kid adan (18) kırop pak lak ak, tap si tap timel aknib ke gel nig gip, pen bin bi Jerusalem midébal ognap tap si tap timel sıklol sıklol gipal rek nig ma gip, agil, niñpim ar? 5 Ak mer! Yad nıbep agebin, tap si tap timel

gipim okok tari ginig nig gipin, agil, ma krig ginigabim ak, bin bi nib okok kimlak rek nep, nibi magilsek ak rek nep kimnigabim.

Mab alap magil ma pilip

⁶ Pen Jisas minim sid tikil krop agak, "Bi alap ulem magil alap pilan, agil, yin ak ju dapil, nag wain wog ne sinjak yimnigab. Kisen adik gi apil niyngab magil alap ma pilnigab. ⁷ Bi wog gep ne ak nop agnigab, 'Mi omal nokim mi nokim nokim yinek niyng gi, per apil niphin ulem yimnek ak magil niyeb alap ma pilip. Nib ak, wog dai yad nab sinjak middeb ak tep ma gip. Tib yukan!' agnigab. ⁸ Agenigab, bi wog gi neb ne agnigab, 'Bi kib, ulem wagin nibak minni tib ma yokep. Yad ulem wagin nibak kipil gi tep gil, tap kas kas ognap dap len, ⁹ mi kisen nib ak magil pilnimin ak, krig ginimin; pen magil ma pilnimin ak, tib gi rit yoknimin, agnigab," agak.

Jisas bin alap kid magil nik gak gek, yipid gak

¹⁰ Pen Juda God nop sobok gep nin alap, Jisas Juda mogim gep karip alap amil, krop minim ag ni midiek. ¹¹ Karip nilik migan nibak bin alap ap midiek. Bin nibak nop kijeki kiyob niklik gek, kid magil ne ak nik nik gil nep ajoligip mi aknib kagol pis kid adan (18) yinak. ¹² Jisas bin nibak nop agek apek agak, "Tap nep gip ak komin lip," agak. ¹³ Nib agil, nop di niyek niyng gi, magil nibak nep kid magil ne ak yipid gek, God yib ne ak agek ar amnak.

¹⁴ Pen Jisas God nop sobok gep nin ak gek komin lak ak niyil, bi kib Juda mogim gep karip nibak kod midoligip ak, Jisas nop niyek milik yapek, bin bi ap midelak okok krop agak, "Nibi bin bi tap gip okok, wog gep nin aknib kagol

onid nep apem komin linimin. Minni God nop sobok gep nin aul nig ma ginimib," agak.

¹⁵ Nib agek, Bi kib nop pen agak, "Nibi bi esek agep! Kaj kau, kaj donki nibi okok non gi lem midenigab sinjak, God nop sobok gep nin ak nig nen gek, krop nag wisib, dad amem nig niyngal aka mer? ¹⁶ Pen based acik cin Abraham tikil, tik dap lilaik pai aul, Seten nop birarik nep non gi lek, mi yin kagol pis kid adan middeb ak, nop yimig ma nepim ar? Minni God nop sobok gep nin aul, nag ne wisib yokesin, yip minim kib agebim ar? ¹⁷ Jisas nib agek, bi nop niyel milik yowak okok nabiy yib gak. Pen bin bi ognap okok, Jisas tap ma gep rek goligip okok niyil, min min yib gilak.

Mab mastad magil ak, minim sid tikil agak

¹⁸ Jisas minim alap sek agil agak, "God bin bi dit kod midenigab minim ak nibep ag ninig gebin ak, titi gil agen, nibi niy tep ginigabim? ¹⁹ Me minim agnig gebin ar nibaul rek middeb. Bi alap mab mastad magil ak dam wog dai ne ak yimek, tan kib gil tam li kid kid amenigab, yakir okok apil lek lek kid kid midenigal," agak.

²⁰ Minim alap pen kauyan agak, "God bin bi dit kod midenigab minim ak, titi gil agen, nibi niy tep ginigabim? ²¹ Ar nibak rek, bin alap yis bad sikel sikel alap dit, plaua tin kib eyan sek tit adik madik gek midlig gi, kib yib tannigab rek ak ginigab," agak.

Kijon sikel ak

(Mat 7:13-14,21-23)

²² Pen Jisas Jerusalem amniq gil, yipid gil ma amnak. Ne taun okok abe, bin bi karip tirig tironj midelak okok abe, nab nab kinlig gi, minim ag niyng gi amnak. ²³ Bin bi midelak nib okok, bi alap Jisas

nop agak, “Bî Kîb, God yokop bin bî omal nep dî komiñ yoknîgab aka?” agak.

Agek, Jisas kîrop agak, ²⁴ “Nîb ak, nîbi kîlis gîl nep, kîjon wagîn sîkol tam nîbak amnîgabîm. Bin bî konjai yîb nep, kîjon tam sîkol nîbak amnîn, agîl, am sisinj tîk mer nîjnîgal. ²⁵ Tari gînîg, bî karîp nap nîb ak kîjon gînîgab, nîbi söñ okok nep mîdîl, pak gu gu gîl agnîgabîm, ‘Bî kîb, kîjon yîkan!’ agnîgabîm. Nîbi nîb agem, ne pen pe agnîgab, ‘Nîbi akal nîb? Yad nîbep ma nîpin!’ agnîgab. ²⁶ Agenîgab, nîbi pen agnîgabîm, ‘Nak ned karîp lîm cîn ak apîl, nep eip tap nîbîl nîg nîbîl golîgîpîn; nak cînop mînîm ag nîlîgîpan,’ agnîgabîm. ²⁷ Nîbep pen agnîgab, ‘Yad nîbep ma nîpin. Nîbi akal nîb yad ma nîpin. Nîbi bin bî tap si tap tîmel gîpîm ak me, nîbep kîjon ma yîknîgain. Amnîm!’ agnîgab. ²⁸ Kîsen nîbi nîjnîgabîm, Ebraham, Aisak, Jekop, bî God mînîm agep bî okok, God karîp lîm per mîdep ak God eip mîdenîgal, pen nîbep ag söñ yokek, sil kîb aglîg gî, meg mîgan su tîbîklîg gî nep mîdenîgabîm. ²⁹ Pen bin bî par okok nîb, pîb apeb pîs ken nîb, pîb panjîd ameb pîs ken nîb, okim okok nîb, okîd okok nîb, God karîp lîm per mîdep ne ak apîl, bîsîg gî jîm nîl tap kîb nîjnîgal. ³⁰ Pen bin bî miñi kîd ken yîb sîñak mîdebal okok, kîsen ognap ned am mîdenîgal. Pen bin bî miñi ned amebal okok, kîsen ognap kîd ken yîb okok mîdenîgal,” agak.

Jisas Jerusalem nîjek mapîn gak

³¹ Won nîbak nep, bî Perisi ognap apîl Jisas nop aglak, “Gapman bî kîb Herod nep ñag pak lînîg geb. Nîb ak, nak karîp lîm aul kîrîg gîl, karîp lîm ke alap amnîn,” aglak.

³² Agelak, Jisas agak, “Nîbi am kain sapeb nîbak nop agem, nîj mîdonîmîñ. Mîñi abe, tol abe, bin bî kîjeki kîyob nîlîk aban ñagîp okok gen komiñ lîl, bin bî tap gîp okok gen komiñ lîl, gînîgab. Mînek pen, fiñ omal nokîm ak me, wôg yad ak gî saknîgain. ³³ Pen miñi, tol, menîk yad majîl amnin ag gos nîpin ak amnîgain. Bî God mînîm agep okok kîrop Jerusalem nep ñag pak lînîgal.

³⁴ “Jerusalem! Jerusalem! God ne mînîm agep bî ne nîbep nen agîl ag yokak bî okok, tari gînîg per kab ju pak lîpîm? Kîlokîl nîlîk dî auan mok okok lîp rek ak, yad per nî pai nak okok dî tep gînîm, agîl, nîpin ak pen yîp yîrîk nîjîl mer apîm. ³⁵ Nîb ak, nîjîm. Karîp nîbi ak kau nep mîdeb. Mîdak, nîbi yîp ma nîjnîgabîm; kîsen okok, ‘Bî nîbaul Bî Kîb ag yokîp apeb aul, God gek, yîb ne ar alanj amnan,’ agnîgabîm nîn ak me, yîp kauyañ nîjnîgabîm,” agak.

14

Jisas, bî ñînmagîl tob su gak alap nop gek, komiñ lak

¹ Juda God nop sobok gep ñîn alap, Jisas amîl Perisi bî kîb alap karîp ne ak tap nîbek nîjîg gî, bin bî mîdelak okok, ne tari rek gînîmîñ, agîl, nîj i sek lî mîdelak. ² Tari gînîg: ñîn nîbak, bî ñînmagîl tob su gak alap ap mîdek. ³ Jisas, bî Perisi okok abe, bî lo mînîm ag ñeb bî okok abe, kîrop agak, “God nop sobok gep ñîn aul, bî tap gîp alap gon komiñ lînîgab ak tep aka mer? Lo mînîm tari ageb?” agak.

⁴ Agek, mînîm alap pen ma aglak. Nîb ak, Jisas bî ñînmagîl tob su gak ak nop dî nîjek komiñ lak. Komîñ lek, Jisas bî nîbak nop ag yokek amnak. ⁵ Jisas bî nîbak ag yokîl, bî nîb okok kîrop agak, “Ñî pai nîbi alap aka kaj kau

nībi alap, God nop sobok gep nīn ak nīg miłpim kau mīgan eyan yapanigab ak, nībi kasek am dī yoknīgabim aka mer?" agak.

⁶ Agek, kīri pen mīnim alap agnīmel rek ma lak.

Cin yīb kīb mīdeñ, agīl, gos ak ma nījnīmīb

⁷ Pen bin bī nīb okok tap magīl nījnīg apīl, kau bīsigeñ tap tep ar ak nep nīñl bīsigeñ, agīl, bīsigeñlak ak, Jisas nīñl, mīnim alap mīnim sīd tīkil agak, ⁸ "Bī alap bin dīnīg gīl, tap kīb nījnīg nībep sīk agek amīl, kau bīsigeñ tap līnīmīn ar ak ma bīsigeñmīb. Tari gīnīg: bin bī kīb ognap onīmel rek līp. ⁹ Nīb ak, nībi kau bīsigeñ tap ar nībak bīsigeñ genīgabim ak, bī nībep sīk agnīgab ak apīl agnīgab, 'Nak ke sīñak ammonj, bī kīb aul ar nīb sīñak bīsigeñ,' agek, nod nabīñ gek nīñlīg gīt, am līlīg gīt am bak okok bīsigeñgaban. ¹⁰ Pen nībep, tap nīñjīn, agīl, sīk agenīmel, am gol okok bīsigeñ mīdem me, bī nībep sīk agnīgab ak apīl agnīgab, 'Bī nībemmam. Nak apīl kau ar tep aul bīsigeñ gan,' agek, bin bī tap nījnīg ap mīdenīgal okok nep nīñjīl, bī ak nab aul bī kīb nep mīdeb, agnīgab. ¹¹ Nīb aknīb rek, cin yīb kīb mīdeb, ag gos nīpal bin bī okok, God yīb kīrop gek ap yonīgab. Pen cin yīb kīb ma mīdeb, ag gos nīpal bin bī okok, God yīb kīrop gek ap rannīgab," agak.

¹² Jisas mīnim ar nībak agīl, bī tap kīb nījnīg bin bī sīk agak bī ak nep agak, 'Nak tap kīb nījnīg, bī nījēb nak okok, nanai namam yakam nak okok, bin bī karip līm alog nak mani konjāi mīdeb bin bī okok, kīrop ma sīk agnīmīn. Bin bī nīb okok, cin dai nīñ, agīl, nep pen tap nījnīg sīk agnīmel rek līp. ¹³ Nak tap kīb nījnīg, bin bī yīm gep rek okok, bin bī nīnmagīl tob kalau gīp okok, bin bī udīn kwoi gīp okok, bin bī tob tīmel gīp okok, kīrop ponīd dowan,' agnīgab. ²² Agenīgab, agnīgab rek gīl, kīsen bī wōg gī ūeb nībak agnīgab, 'Bī kīb, apan rek gīpin ak

gīp okok, bin bī udīn kwoi gīp okok, kīrop sīk agem, apenīgal, tap nījnīmīb. ¹⁴ Bin bī yīm gep rek nīb okok, nep pen nīnīmel rek ma līnīgab ak me, kīsen God bin bī komīñj tep ne okok gek warīknīgal nīn ak, ne ke nep pen nīnīgab," agak.

Tap kīb nījnīgal ak, mīnim sīd tīkil agak

¹⁵ Pen mīnim nībak nīñl, bī kīri eip tap nībelak alap Jisas nop agak, "God bin bī ne dīl kod mīdenīgab ak, ne eip jīm nīl tap kīb nībenīgal okok, mīñ mīñ yīb gīnīgal," agak.

¹⁶ Agek, Jisas agak, "Bī alap tap kīb nījnīg gīl, bin bī konjāi nep sīk agnīgab. ¹⁷ Pen tap kīb nījēb nīn nībak apenīgab, bī wōg gī ūeb ne ak nep agnīgab, 'Mīñi nak amīl bin bī ned ag līpin okok kīrop am ponīd dowan,' agnīgab. Bī wōg gī ūeb ne pen amīl agnīgab, 'Tap magīlsek dap gījīn gīpīn; apem amnīn!' agnīgab. ¹⁸ Agenīgab, bin bī nīb okok alap agnīgab, 'Yad amnīm ak pen līm dai alap taupin ak nījnīg amebin,' agnīgab. ¹⁹ Pen alap agnīgab, 'Yad amnīm ak pen kaj kau aknīb wajrem alaŋ taupin ak, wōg gīt tep gīnīgal aka, agīl, am nījnīgain,' agnīgab. ²⁰ Alap agnīgab, 'Yad amnīm ak pen bin yad kīsen nep dīpin ak me, onīm rek ma līp,' agnīgab. ²¹ Nīb agenīgal, bī nībak adīk gī amīl, bin bī okok kīri tari tari agnīgal ak, bī kīb ne ak nep agnīgab. Agenīgab, bī kīb ak cībur nop ak tīmel gek, bī ne ak nep kauyan ag yokīl agnīgab, 'Nak kasek am majīl kīb okok abe, majīl sīkol okok abe amīl, bin bī yīm gep rek okok, bin bī nīnmagīl tob kalau gīp okok, bin bī udīn kwoi gīp okok, bin bī tob tīmel gīp okok, kīrop ponīd dowan,' agnīgab. ²² Agenīgab, agnīgab rek gīl, kīsen bī wōg gī ūeb nībak agnīgab, 'Bī kīb, apan rek gīpin ak

pen mığan ognap kau nep mideb,’ agnigab. ²³ Agenigab, bi kib ak bi wög gi ñeb ne nop agnigab, ‘Nak majil kib okok abe, majil sîkol okok abe amil, bin bi minim kîlis agil agek, kiri apel, karip ñîlîk mîgan yad ak pis nep tib dinimîn. ²⁴ Pen bin bi ned sîk agen ma opal okok, bin bi alap tap yad sîkol sîkol ognap ma ñîñigab, mer yib,’ agnigab,” agak.

*Gos niñ tep gîl, yip pis ken onimîb, agak
(Mat 10:37-38)*

²⁵ Jisas majil amek ak, bin bi konjai yib nop kisen gîlak. Ne adik gîl kîrop agak, ²⁶ “Bin bi okok yip pis ken amniñ agnigal ak pen gos kib kiri amnigab nonim nap, bin ñi pai, nînai nîmam, aka miñ gon kiri ke, bin bi okok bin bi yad mîdenimel rek ma lip. ²⁷ Bin bi ognap agnigal, Jisas bin bi ne mîdojin ak pen niñ gon, bin bi ognap cînop gi timel gînîmel rek lip, agil, miñ gon kiri ke nep gos niñlig gi, mab kros kiri di ka gîl yip sain ma gînigal ak, bin bi yad mîdenimel rek ma lip. ²⁸ Pen bi nîbi alap, karip par kib i ar alan alap gînig, ned mani titi gîl rek dîl gînim, agil, gos niñ tep gîl gînigab. ²⁹ Pen, gînim gînim, agil, kab ned nep gînigab ak pen kisen mani ulep gek, karip ulep gek, bin bi okok nop ag juil agnigal, ³⁰ ‘Ake! Bi par aul karip gînig gi rek gi damil, karip dai kîrig gîp sisak geb,’ agnigal. ³¹ Pen nîbak rek, bi kin alap, bi kin alap eip pen pen gînig, ned gos niñ tep gîl amnigab. Pen ne gos niñ damil, ami bi yad ak ten tausan nep mideb; pen kin nîbak ami bi ne twenty tausan mideb; pen pen gîl, ne ami bi yad ñag pak linimîn rek lip, agnigab. ³² Gos nîbak niñil, kin alap par okok kisen apek niñlig gi, minim yokil agnigab, ‘Cir titi gîl, minim ag jîm niñ?’ agnigab.

³³ Nîb ak, niñ tep gînimîb. Tap nîbi okok magilsek kîrig gîl, yad eip ma onigabim ak, bin bi yad mîdenimîb rek ma lip.

³⁴ “Dek tap tep yib ak pen dek kal ne amnigab ak, kiri tari gel kauyan yidek gînigab? ³⁵ Dek nîbak rek, di wög dai aka kîlokîl cîb sînjak yokel tap magil tan tep ma gînigab. Dek nîbak rek wög alap ma mideb; di yokep rek nep lip. Nîbi bin bi gos timid mîdonimîn okok, minim agebin aul timid li niñ tep gînimîb,” agak.

15

*Kaj sipsip alap kîr gak
(Mat 18:12-14)*

¹ Pen bi takis dep okok abe, bin bi tap si tap timel gîlak okok abe, Jisas minim ageb ak niñin, agil, ap niñ mîdelak. ² Pen bi Perisi okok abe, bi lo minim ag ñeb bi okok abe, Jisas nop ag juil aglak, “Ne tari gînig bi tap si tap timel gîpal okok dîl, eip tap magil jîm ñîl niñbeb?” aglak. ³ Nîb agelak, Jisas minim alap sid tîkil kîrop agak, ⁴ “Bi nîbi alap, kaj sipsip niñjuil akniñ mamid alan (100) miñ mîdenigab. Pen nokim nîb alap kîr genigab ak, ognap dam lim silin silin mideb okok lîl, am kaj sipsip ne kîr gînigab ak piyo niñ tag tag, nop piyo niñ dam dam niñ dinigab. ⁵ Kaj sipsip ne nîbak piyo niñ dek, tap gek niñlig gi, di wajrem ne ak ar alan linigab. ⁶ Wajrem alan dap karip amil, bin bi niñeb ne okok, bin bi karip lim alog ne okok, kîrop sîk agil, ap mogim genigal agnigab, ‘Kaj sipsip yad kîr gîp ak, piyo niñil bîr dîpin ak, nîbi apem yad eip miñ miñ gîn,’ agnigab. ⁷ Niñ akniñ rek me, bin bi konjai nep okok, cîn gi tep gîl tap si tap timel ma gîpin, agil, gos niñpal okok, seb kab ar alan sînjak mîdebal okok niñil miñ miñ ma gînigal; pen bin bi nokim

alap, tap si tap t̄imel ḡipin okok tari ḡinig n̄ig ḡipin, agil, k̄irig genigab ak, seb kab ar alaŋ s̄ıňak n̄iňil miň miň ḡinigal.

Kab magil alap k̄ir gak

⁸ “Aka pen, bin alap mani silpa magil ne aknib wajrem alaŋ m̄idenigab. Pen magil alap, karip n̄ılık m̄igan okok kapkap ap yapanigab ak, ne tari ḡinigab? Ne s̄ip dagil ar s̄in epel l̄l, piyo n̄in n̄in kau acip acip l̄ig l̄ig, kab magil ne n̄ibak d̄inigab. ⁹ Kab magil ne n̄ibak piyo n̄in dek, tep gek n̄inlig gi, bin bi n̄injeb ne okok, bin bi karip l̄im alog ne okok, k̄rop s̄ik agek, ap mogim genigal agnigab, ‘Kab magil yad yowip magil nokim n̄ibak piyo n̄inil bir d̄ipin ak, n̄ibi apem yad eip miň miň ḡin,’ agnigab. ¹⁰ N̄ibak rek me, bin bi nokim alap, tap si tap t̄imel ḡipin okok tari ḡinig n̄ig ḡipin, agil, k̄irig genigab ak, seb kab ar alaŋ s̄ıňak God ejol ne okok n̄inil miň miň ḡinigal,” agak.

N̄i alap nap nop k̄irig amnak ak, minim sid t̄ikil agak

¹¹ Jisas minim n̄ibak agil agak, ‘Bi alap ni ne omal m̄idenigab ak. ¹² Ni ne kisen ak, apil nap nop agnigab, ‘Bapi, tap c̄rop mal apan okok, t̄ig asik yip okok ke ŋan,’ agek, nap tap k̄rop mal okok t̄ig asik ke ke n̄inigab. ¹³ Nek, ni ne kisen ak magil ulep magil alap midil, nap tap nop t̄ig asik ŋok okok magilsek s̄ikim gi, mani dil, dad karip l̄im par okok amnigab. Am n̄ib okok midil, bin si tap t̄imel okok ḡilg gi, mani tap ne dad amnigab okok, abramek bin bi okok ni saknigab. ¹⁴ Ni ge, mani ne sakek, karip l̄im n̄ibak yuan kib yib linigab. Pen tap magil tau n̄inmin mani alap ma m̄idenigab. ¹⁵ Ni ge, ne amil, bi karip l̄im n̄ibak ni nap kiri alap ag n̄injek, nop kaj mikep wög

ak ag linigab. ¹⁶ Pen nop yuan kib yib ak lek gi midék midék, kaj mikeligipal womai wak okok ognap niňnim agnigab ak pen bin bi ognap nop tap magil ma niňigal. ¹⁷ Pen gos magil ne niň dad amek gos tep magil ak apek agnigab, ‘Bapi yad bi nop wög gipal okok, tap magil konjai mideb. Pen yad s̄ıňaul midébin, yip yuan kib yib lip. ¹⁸ Niň ak, yad karip l̄im aul k̄irig gi, bapi midéb s̄ıňak kauyan adik gi amil, nop agnigain, ‘God udin yirik ar ne ak gi t̄imel gi, udin yirik ar nep ak gi t̄imel gi, ḡipin rek, ¹⁹ nak yip ni yad ma agnimin. Yip bi wög gi ňeb nak alap rek ag lek ḡinigain,’ agnigain, agnigab. ²⁰ Gos n̄ibak n̄inil, bapi karip adik gi amnigain, agil, paŋ d̄inigab. Am am am, nap ne par okok niň ni ne n̄ibak nop yipid n̄inigab. Nap ni ne n̄inil, nop yimig yib ḡinigab. Ne kasek piq gi rikid ag amil nop nab nab li di kain gi, t̄ig bom silokil milik n̄inigab. ²¹ Nap ni ḡek, ni agnigab, ‘Bapi, God udin yirik ar ne ak gi t̄imel gi, udin yirik ar nep ak gi t̄imel gi, ḡipin rek, nak yip ni yad ma agnimin,’ agnigab. ²² Nap pen, bi wög gi ňeb ne okok k̄rop agnigab, ‘Niňbi kasek nep am walij par kib yad ak dap nop yim niň, niňmagil nop ak rin li niň, tob t̄irip li niň, gi. ²³ Ni ḡil, amil kaj kau niňlik marip silin tep yib ak pak dam dagilem, miň miň ḡilg gi tap kib niňin. ²⁴ Ni yad ak pis nep k̄imak rek lak ak, pen miňi ne kauyan komij mideb. Ned ne pis nep k̄irig gak ak, pen miňi nop piyo n̄inil adik d̄ipin,’ agnigab. Nap n̄ib agek, kiri am kaj kau niňlik pak dapil, tap magil dagilel, miň miň ḡinigal.

²⁵ “Pen ni ne ned ak, wög dai okok gi tag k̄irig gi, adik gi yokop karip ulep s̄ıňak apil n̄inigab, cacin, mab cög paklig

gi, kogim paglig gi, miñ miñ gilig gi middenigal. ²⁶ Niç genigab, ni ned ak nap bi wög gi ñeb ne alap nop sik agek apek ag niñil agnigab, ‘Tari gebal?’ agnigab. ²⁷ Agenigab, agnigab, ‘Namam kisen nak kimib agil niñip ak pen miñi adik gi aposip, nap kaj kau ñilik marip siliñ tep ak pak dagil ñiblig gi miñ miñ gebal,’ agnigab. ²⁸ Agenigab, nop milik kal yib yapek, karip ñilik migan ma amnigab; söñ siñak eyan nep middenigab. Nap pen söñ amil, apek karip ñilik migan amniñ, agil, nop minim sain sain agil agnigab. ²⁹ Nap ne minim sain sain agenigab pen ni ned ne agnigab, ‘Yad minim nak apan rek per nep kisen gi, bi miñ wög gep nak rek midil, wög nep per per gen gen mi konjai yib nep amib. Pen yip kaj meme ñilik alap ñek, ñibemmam yad okok eip pak dagil ñibil miñ miñ ma gipin. ³⁰ Pen ni nak nibak, tap nonim li ñinak okok damil, bin si tap okok gi gi ñib yok sakil owip, nop yimig niñil, kaj kau ñilik marip siliñ tep yib ak pakpan!’ agnigab. ³¹ Niç agenigab, nap ni ne ned nop agnigab, ‘Cir apil per midobir rek, tap yad okok magilsek nak dinigan. ³² Namam kisen nak pis nep kimak rek lak ak, pen miñi ne kauyan komij mideb. Ne pis nep kır gak rek lak ak, pen miñi nop piyo niñ adik dipin. Niç ak me, ciñ miñ miñ gin, agnigab,’ agak.

16

Bi wög kod mideb bi ak, minim sid tikil agak

¹Jisas bi ne okok krop agak, ‘Bi kib tap konjai middenigab alap, bi tap ne kod mideb bi alap ag lek, tap ne okok kod middenigab. Pen bi kib ak, minim alap niñigab, bi tap ne kod middenigab nibak, tap ne okok abramek ginigab. ² Bi

kib minim nibak niñil, nop sik agek apenigab agnigab, ‘Tap yad okok kod mid tep ma geban ak, yip ag ñel nippin. Niç ak, nak amil, tap yad titi mideb okok magilsek wök pag niñ tep gi, bin bi okok krop tap dai yad titi mideb okok magilsek wök pag niñ tep gi, ap yip ag ñil, wög yad geban ak kisen ma ginigan,’ agnigab. ³ Agenigab, bi tap ne kod mideb nibak, nab ne okok nep gos par niñil agnigab, ‘Bi kib ak yip ag yokniñ geb ak pen yad tari ginim? Yad bi kiliñ ma midebin rek, lim piñil pag ginim rek ma lip. Bin bi ognap tap krop ak asib ag gi ñibenigain ak, yip nabij ginigab,’ agnigab. ⁴ Pen kisen gos niñ tep gi agnigab, ‘Yad tari ginim ak miñi nippin. Ar nibak gen, kisen bi kib yad yip ag yokniñ gab ñin ak, bin bi ognap yip del, karip krop siñak kin middenigain,’ agnigab. ⁵ Niç agil, bin bi ognap krop bi kib ne tap dai middenigab okok sik agnigab. Sik agek, bi ned onigab ak nop agnigab, ‘Nak bi kib yad tap dai titi mideb?’ agnigab. ⁶ Agenigab agnigab, ‘Wel ñinjeb dílam ñinjuil akniñ mamid alan (100),’ agnigab. Agenigab agnigab, ‘Tiket aul dil, kasek bisigil dílam ñinjuil omal adik gi dam akniñ wajrem alan (50) ñu kıl tikian,’ agnigab. Agenigab, agnigab rek nep ginigab. ⁷ Kisen bi alap apenigab, agnigab, ‘Nak bi kib yad tap dai titi mideb?’ agnigab. Agenigab agnigab, ‘Wid bek ñinjuil akniñ mamid alan (100),’ agnigab. Agenigab agnigab, ‘Tiket aul dil, kasek bisigil bek ñinjuil omal omal (80) ñu kıl tikian,’ agnigab. Agenigab, agnigab rek nep ginigab. ⁸ Niç genigab, kisen bi kib ne ak niñil agnigab, ‘Bi tap yad kod midep bi nibak, gos niñ tep gi, tari tari gi mid tep ginigain, agip ak, ne gi tep

gip,’ agnigab. Nib ak nijim. Bin bi lim dai ar wagin aul gos nopal okok apal, ‘Miñi titi gil kisen bisig middep cín ak mid tep ginimij?’ apal. Pen melik tep nopal bin bi okok nig akni rek nep giplap ak tep.

⁹ “Mani tap lim dai ar wagin aul middeb okok, bin bi ognap okok nem me, kisen tap nib okok pis nep kır ginigab nin ak, God karip lim per middep ne siñak nibep ag wasu dinigab. ¹⁰ Mani tap sirkol alap, bin bi alap ninmagil ar ak lel, kod mid tep ginigab ak, tap kib okok nel, ak rek nep ginigab. Pen mani tap sirkol alap, bin bi alap ninmagil ar ak lel, kod mid tep ma ginigab ak, tap kib okok nel, ak rek nep ginigab. ¹¹ Pen nibi mani tap lim dai ar wagin aul middeb ak dil, esek agil, kod mid tep ma ginigabim ak, bi an nibep tap tep yib ar alan nib ninigab? ¹² Bi alap mani tap ne di ninmagil ar nibep linigab ak, nibi esek agil, kod mid tep ma genigabim ak, bi an mani tap nibep ke ninigab? ¹³ Bi nokim alap, bi kib omal kirop wög ginimij rek ma lip. Bi omalgil kirop wög ginigab ak pen ne bi kib alap nop midmagil li, bi alap nop midmagil ma linigab. Aka bi kib alap nop midmagil li, bi alap nop midmagil ma linigab. Akni rek, nibi mani tap okok tap tep yib agil niñenigabim ak, God nop wög gipim ak kırig ginimib rek lip,” agak.

¹⁴ Bi Perisi okok, gos kib kiri mani ar ak nep niñoligipal ak me, Jisas minim agek ak niñil sik agil ag juelak. ¹⁵ Ag juelak, kirop agak, “Nibi bin bi udin yirik ar ak, cín bin bi tep midobin, apim ak, pen God cibur gos midmagil nab nibep adan niñip. Tap bin bi niñek tep gip okok, God niñek tap timel rek lip.

¹⁶ “Jon bi nig pak neb ma owak

nin ak, lo minim nu kıl tiklak ak abe, bi God minim agep minim nu kıl tiklak ak abe agel, bin bi niñil, ar nibak gel amoligip. Pen Jon owak nin ak tikek, God bin bi dil kod midenigab minim tep ak agel, bin bi niñil kiri magilsek ar nibak nep amnin, agil, kılıs gil gel ameb. ¹⁷ Seb kab ar alan abe lim dai wagin aul abe kır ginimij rek lip, pen lo minim ak dai sirkol alap kır ginimij rek ma lip.

¹⁸ “Pen, bi alap bin dil kırig gil, am bin kisen nib alap dinigab ak, bin si dinigab. Pen bi alap warikil, bin ak, bi dil kırig ginigab bin nibak dinigab ak, ne ak rek nep bin si dinigab.

Bi mani sek bi alap eip, Lasaras eip

¹⁹ “Bi alap mani tap ne konai yib midoligip. Ne waltj tep tep nep yimil, tap niñeb tep tep nep niñoligip. ²⁰ Pen karip kijon wagin gol ne siñak, bi soi birbir sek tap ma midoligip bi alap dap lel midoligip. Yib ne Lasaras.

²¹ Gos ne ak nep niñil, ‘Bi tap konai middeb aul tap niñek, tap yipil yipil abañ mok sij aul yonigab ak, yad niñenigain yuan ma linigab,’ agil, niñoligip. Pen kain okok apil, soi ne okok bileg gi niñeligipal. ²² Kisen bi yigen nibak kimak. Ne kimak, ejol okok apil, nop dam karip lim ar alan siñak amil, Ebrahim pis ne pis kid lek tap kib niñak. Pen bi gep nibak abe kimak, tiigel gilak. ²³ Bi gep nibak kimil, mab ke yineb eyan siñak amek, nop yur kib yib gek niñlig gi midoligip. Pen midil kilan gi niñak, Ebrahim Lasaras eip ke ke sij alan miderek. ²⁴ Niñil, sik par agil agak, ‘Bapi Ebrahim, yip yimig niñil, Lasaras nop agek, ninmagil par ne alap nig alap tauil, dap aleb yip ak di niñek, yip sain gan. Mab ak sij yinil, yip yur kib yib gip,’ agak. ²⁵ Agek,

Ebrahim agak, ‘Ñiñ niñjan! Lím dai ar wagin eyan midelegipan ñin ak, nak tap tep tep nak bir dölegipan, pen Lasaras tap timel timel nep doligip. Pen miñi karip lim aul, ne sain tep midek niñlig git, nep yur kib gip. ²⁶ God ne mol kib yib nab aul gi lak ak me, cin bin bi pis kid aul talak gil pis kid adan rej ma lip; pen nibi pis kid talak gil pis kid aul onimib rek ma lip,’ agak. ²⁷ Agek, bi nibak agak, ‘Nib ageban rek, Lasaras nop agek, ne bapi yad karip amil, ²⁸ mam yad aknib mamiñ alañ kirop minim kilis yib agek, karip lim yur ke timel per nep gip siñaul ma onimel,’ agak. ²⁹ Agek, Ebrahim pen agak, ‘Mosis abe, bi God minim agep bi okok abe, minim nu kil tiklak ak niñnimel,’ agak. ³⁰ Agek, agak, ‘Bapi Ebrahim, nig ma ginigal; pen bin bi alap kimil warikil, am agenigab ak me, niñid agip, agil, tap si tap timel gipal ar ak, tari ginig nig gipin, agil, kiri ginigal,’ agak. ³¹ Agek, Ebrahim agak, ‘Kiri Mosis abe, bi God minim agep bi okok abe, minim nu kil tiklak minim nibak ma niñigal ak, bi alap kimil wariknigab ak, kiri ak rek nep ma niñigal,’ agak,’ agak.

17

*Tap si tap timel gep magil ak
(Mat 18:6-7; Mak 9:42)*

¹ Jisas bi ne okok kirop agak, ‘Bi alap aka bin alap nag timel ar ak gil, bin bi ognap kirop gos ñek, kiri abe nag timel ar nibak gil ap yap paknigal. Nag ar nibak ned goligipal, miñi gipal, kisen ak rek nep ginigal. Pen bin bi kiri gos timel niñigal okok, kiri yur aknib ke yib dinigal. ² Pen bi alap aka bin alap, niñ pai okok nokim alap nig ginig ginigab ak, ned kab kib wid pa ciñ jakep kab alap dil kiñam nop ak sek nag li riñikil,

dam nig solwara yoklap ak tep. Tari ginig: ne komin midil, niñ pai alap nop gek ap yap paknigab ak, yur kib yib dinigab. ³ Nib ak, nibi ke gos niñ tep gil ginimib.

“Nanai namam nak alap tap si tap timel gonimij, nop silik agem, tari ginig nig gipin, agil gos niñenigab ak, gi timel gak nibak niñil kiri ginimib. ⁴ Tap nibep rek ognap gi timel gil, kisen apil, tari ginig nig gipin, agil agenigab ak, tap timel gak nibak niñil kiri ginimib. Pen niñ nokim alap, nig gek gek aknib ar onid ak genimij ak, ak rek nep niñil kiri ginimib,” agak.

Niñ dep magil ak

⁵ Jisas nib agek, bi minim ne dad ameb okok aglak, “Nak cinop gek, niñ dep magil cin kib ginimij,” aglak.

⁶ Agelak, Jisas kirop agak, “Niñ dep magil kib mer, niñ dep magil nibi mab mastad magil sikol yib ak rek nep midelegipab ak, nibi mab nibaul, wagin sek ju amil nig solwara nab siñ adan tan midei, agil agenigabim rek ginigab.

Bi wög gi ñeb alap wög ne

⁷ “Nibi gos tari nipiñ? Bi wög gi ñeb bi alap lim dai piñil pag sakil, aka kaj sipsip mit sakil, adik gi karip apek, bi nap ne ak nop minim tari agnigab? ‘Nep yuan gip ak, nak siñaul bisigil tap magil niñjan,’ agnigab aka? ⁸ Mer. Nib ma agnigab. Ne agnigab, ‘Walij dek ap ranek, sib nag pog lil, niñ tap yad okok dap ñek niñben, kisen niñ tap nak okok niñjan,’ agnigab.

⁹ Nibi gos tari nipiñ? Bi wög gi ñeb nibak, bi kib agnigab rek genigab ak, bi kib minim tep ognap nop agnigab aka? Mer. Bi wög gi ñeb ne mideb ak me, bi kib ne agnigab rek nep ginigab. ¹⁰ Nib aknib rek me nibi. God nibep wög aglinigab rek, gi sakil, agnigabim,

'Cın bin bı wög gi ñeb tep mer. Tap ar alap ke ma gipin; wög cın ke gep ak rek nep gipin,' agnigabim," agak.

Bı aknib wajrem alan soi kısak lak okok, Jisas gek, komıñ lak

¹¹ Jisas Jerusalem amnim, agil, karip lim Sameria aul, karip lim Galili kidadan nab siñak adan amil amil,¹² karip tiriq tiron alap ajek niñlig gi, bı soi kısak lak aknib wajrem alan, nop nabıñ pakıl, ke ke siñ adan midil,¹³ meg miñgan dap ranıl aglak, "Jisas, Bı Kıt, cınop yımig niñjan," aglak.

¹⁴ Agelak, Jisas kırop agak, "Nıbi amil, bı God nop tap sobok gep okok kırop wak nıbi okok yomnimib," agak. Nıb agek, kiri amil, majıl nab siñak amel niñlig gi, kırop komıñ lak.¹⁵ Pen kırop niñ gıl komıñ lek, bı Sameria nıb alap, nop komıñ lak ak niñil, minim kıl aglig gi, God yıb nop agek ar amek niñlig gi,¹⁶ adık gi apıl, Jisas midek ulep tob wagın siñak yap pakıl, mılık dai ne kıyan gi lim eyan niñil, Jisas nop tep agak.¹⁷ Ne niñ gek, Jisas agak, "Yad gos niñpin e, bı aknib wajrem alan komıñ lip ak, pen bı aknib ajıp alan okok akal?"¹⁸ Bı ognap tarı gìnig ma opal? Bı par okok nıb, bı Juda mer ak nep apıl God nop tep ageb ar?" agak.¹⁹ Jisas nıb agil bı nıbak nop agak, "Jisas yıp gek komıñ liniñgab, agil, niñ dıpan rek, nep komıñ lip amnoj," agak.

*God bin bı dıl kod middenigab
(Mat 24:23-28)*

²⁰ Pen niñ alap bı Perisi okok Jisas nop ag niñil, "God bin bı dıl kod middenigab niñ nıbak niñ akal onigab?" aglak. Agelak, Jisas pen agak, "God bin bı dıl kod middenigab, agebim nıbak, bin bı okok kırı kırı ak kod midil midil, niñ tep gel gel, kisen kırı kırı apek, bin bı nop udın niñil, miñi apeb,

agnigal rek ma gìnigab.²¹ 'Mıdeb aul,' aka 'Mıdeb adan,' ma agnigal. Tari gìnig: ne kapkap apıl, nab niñbep siñaul bıñ mideb," agak.

²² Nıb agil, bı ne okok kırop agak, "Kisen okok, Bı Ni ne apek nop niñin, agil, mıdmagıl niñbep piñıl niñl nep middenigab, pen nop ma niñniñgabim.²³ Bin bı ognap niñbep agnigal, 'Mıdeb aul,' aka 'Mıdeb adan,' agenigal ak pen minim nıbak niñid agebal, agil, piñ gi rıķıd ag amil, kırop eip ma amnimib.²⁴ Tari gìnig: Bı Ni ne onigab niñ ak, añim añim dil, melik parsek amib niñpal ak rek onigab.²⁵ Pen niñi bin bı miñi midebim siñ aul, Bı Ni ne nop yırık niñil, nop ma dil, nop miker kıl yıb niñniñgabim.²⁶ Bı Ni ne onigab niñ nıbak, birarık nep Noa midek niñ ak gak rek gìnigab.²⁷ Noa midek niñ ak, bin bı okok tap magıl niñblig gi, niñ niñblig gi, bin pen pen niñlgi gi, gi midek niñlig gi, Noa amılgon apılgon niñ magöb kıl niñlik miñgan amel niñlig gi, nogob asad kıl yıb niagebin, agek, niñ ulık apıl bin bı okok kırop magılseki dı yıpıl yıpıl yokek kım saklak.²⁸ Pen bı Lot midek niñ ak, Sodom bin bı okok ak rek nep tap niñblig gi, niñ niñblig gi, tap okok sıkim gılıg gi, tap wög dai okok gılıg gi, karip gılıg gi, gi midek niñlig gi,²⁹ Lot karip lim nıbak kırıq gıl, karip lim miñgan alap ke amek niñlig gi, won nıbak nep, mab mılañ kıl seb kab ar alan nıb apıl, Sodom bin bı kırop magılseki yın sıbok niñ amnak.³⁰ Bı Ni ne onigab niñ ak, niñ aknib rek nep gìnigab.

³¹ "Niñ nıbak, bin bı karip ar alan middenimel okok, tap kiri karip niñlik miñgan eyan mideb ak dıñig karip miñgan eyan ma amnimel. Pen bin bı wög dai okok ajenimel okok, tap ognap

dinig adik gi karip ma amnime. ³² Lot bine nop gak ar ak nep gos niñil, niñ teq ginimib. ³³ Bin bi an, yad ke niñ teq gił komiñ midenigain, agil niñniqab ak, kimnigab; pen bin bi an, Krais minim tep ageb rek wög nop gi damil kimnigain, agil niñniqab ak, komiñ midenigab. ³⁴ Niñbep agebin, niñ nibak kislım eyan bi omal abañ ar nokim alap kinenigair ak, alap dil, alap kırıq ginigain. ³⁵ Pen bin omal wid magıl pak jisipik masipik ligolig genigair ak, alap dil, alap kırıq ginigain. ³⁶ Bi omal wög dai okok wög gi midenigair ak, alap dil, alap kırıq ginigain,” agak.

³⁷ Jisas nib agek, kiri aglak, “Bi Kib, minim ageban nibak, karip lim akal niq ginigab?” aglak.

Agelak, Jisas agak, “Kimin kobri alap kimil midenigab sinqak, yakır gilgalap niñil ap sibaibai ginigal,” agak.

18

Bi minim tig bi lokep alap, bin kanıl alap

¹ Jisas, bi yad okok gos par ma niñnimel, God nop sobok gılıg gi nep midenimel, agil, kırop minim alap minim sid tikil agak, ² “Karip lim alap, bi kib minim tig bi lokep bi alap midenigab. Pen bi nibak, God nop gos ak ma niñil, bin bi okok kırop yimig ma niñniqab. ³ Pen bin kanıl karip lim nibak nib alap, per nep apıl nop agnigab, ‘Bi kaual maual yad alap minim cırop ak niñnimin,’ agnigab. ⁴ Niñb agnigab ak pen bi minim tig bi lokep bi kib nibak minim ne ak ma dinigab. Pen bin kanıl nibak, ne per per apıl ag niñ gek gek, kisen bi kib nibak agnigab, ‘Yad God nop ma pırıkpin; bin bi okok kırop yimig ma niñpin; ⁵ pen bin kanıl aul yıp per per apıl ag niñ gek gek yıp yırık gip ak me,

yad am minim kib nibak niñnim, agnigab,” agak.

⁶ Bi Kib nib agil agak, “Bi minim tig bi lokep nibak bin bi yimig ma gak, pen ne minim tari agak ak niñ teq ginimib. ⁷ Niñbi gos tari nıpm? God ne bin bi ne ke ag lip okok, piñ nab kislım eyan nop sobok genigal ak, minim kırop niñil yimig ma niñniqab, agil, nıpm? Kiri mielek par kod midenigal, agil, nıpm? ⁸ Yad niñbep agebin, ne minim agnigal nibak niñil, kırop yimig niñil, kasek nep bi kaual maual kırop gi timel ginigal okok majıl piñlin ginigab. Pen Bi Ni ne lim dai ar wagın aul adik gi onigab niñ ak, bin bi ognap nop niñ diliq gi midenigal aka mer?” agak.

Bi Perisi alap, bi takis dep alap

⁹ Bin bi ognap, cin bin bi teq, bin bi ognap okok bin bi timel, agil, niñlak rek, Jisas kırop minim alap minim sid tikil agak, ¹⁰ “Bi Perisi alap, bi takis dep alap, God nop sobok ginig, God sobok gep karip ak amnigair. ¹¹ Bi Perisi nibak, nab ne okok nep God nop sobok gi agnigab, ‘Nep teq yib agebin. Yad bi ognap gipal rek, tap teq konjoi nep dil, tap si dil, bin si dil, ma gipin. Yad bi takis dep epim aul rek mer. ¹² Wik per per, niñ omal tap magıl bil gipin sek. Per tap yad aknib wajrem alan dil, nep nokim nib alap niñbin,’ agnigab. ¹³ Pen bi takis dep nibak, nop nabın gek, seb kab ar alan ma niñil, ke ke sinq adaq kibor kiyani gil, pabil cög ne ke pakıl, gos par niñil agnigab, ‘God, yad bi tap si tap timel gipin ak, yıp yimig niñnimin,’ agnigab. ¹⁴ Niñbep agebin, bi takis dep ak nib agek, God nop, tap si tap timel gipan ak niñil kırıq gebin, agnigab. Pen bi Perisi ak nop God nib ma agnigab. Tari ginig; bin bi yib kiri ke dap rannigal okok, God gek ap yap paknigal. Pen bin bi

yib kiri ke ma dap rannigal okok,
God gek kiri yib midenigab," agak.

*Jisas ñīt̄aī sīkol̄ okok̄ kīrop̄ dī
nīñak̄*

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Bin bi okok, Jisas nīt̄ pai s̄ikol c̄inop di n̄īn̄aŋ, ağıl, dapelak. Jisas k̄rop di n̄īn̄ek n̄īn̄lig gī, bī ne okok nīg gesal ak n̄īn̄ıl, bin bī n̄īb̄ okok k̄rop s̄ılık ağıl aglak, "N̄ībī akn̄īb̄ ma ḡin̄im̄īb̄," aglak. ¹⁶ Jisas pen nīt̄ pai n̄īb̄ okok s̄ık agek apelak, bī ne okok k̄rop agak, "Tari ḡin̄ig k̄rop n̄īb̄ ag gebim? Nīt̄ pai s̄ikol n̄īb̄ okok k̄ir̄ig gem ȳip olan. God bin bī d̄il seb kab ar alan kod m̄idenigab ak, nīt̄ pai s̄ikol n̄īb̄ okok rek m̄idenigal," agak. ¹⁷ God M̄in̄im̄ ag nīt̄ n̄īb̄ ḡil m̄ideb agenigal ak, nīt̄ pai s̄ikol okok God M̄in̄im̄ n̄ibak n̄īn̄ıl, kasek n̄īn̄ d̄in̄igal. N̄īb̄ ak, yad n̄ibep n̄īn̄id agebin, bin bī nīt̄ pai s̄ikol ȳip n̄īn̄ d̄ipal rek, ȳip n̄īn̄ denigal bin bī okok, God k̄rop d̄il kod m̄idenigab. Pen bin bī nīt̄ pai s̄ikol ȳip n̄īn̄ d̄ipal rek, ȳip ma n̄īn̄ d̄in̄igal bin bī okok, God karip l̄im̄ ne s̄ı̄nak ma amn̄igal.

*Juda b̄ kib alap tap kojai m̄idek
(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)*

¹⁸ Juda b̄ k̄b alap Jisas m̄idek s̄iŋak apil agak, "B̄i m̄inim ag ñeb b̄i tep yad. Yad tari ḡl, komiŋ per m̄idep won ak d̄inim?" agak.

¹⁹ Agek, Jisas agak, "Yip tariginig, 'Bi tep,' ageban? Bin bi alap tep ma mideb; God nokim me Bi tep mideb. ²⁰ Pen nak God lo minim ak napan: 'Bin si bi si maginimib; cip ma nagnimib; tap si ma dinimib; minim kib agnigal okok am minim esek ma agnimib; nanim nap agnimir ar ak nep ninil, kisen ginimib,' " agak.

²¹ Nib agek, bi nibak agak, "Yad
ni s̄ikol nep t̄ikil, lo minim ar nib
okok magilsek git dap dap, m̄inji

ñin aul ak rek nep gî midebin," agak.

²² Jisas mìnìm nìbak niñjil nop pen agak, "Tap nokım alap nep ma gipan. Tap nak okok magılseki sìkim gıl, mani dıl, bin bı yım gep rek okok kırop nonım lı niñinimın. Nıg geniğan ak me, mıd tep gep nak ak middenıgab God karıp lım seb kab ar alan sıñak. Ageben rek gıl, apek, yad eip ajor," agak.
²³ Jisas mìnìm nìbak agek, Juda bı kib nìbak mani tap ne okok konjai nep midek ak gos niñjil mapın gek, gos par niñak.

²⁴ Gos par nijek ak, Jisas nōp
nijil agak, "Bin bi tap konjai
midenigab okok, koslam yib God
bin bi ne mideb, kirob dil, karip ne
sinjak kod midenigab. ²⁵ Kaj kamel
okok nu mauöl nag yokpal migan
ak amnitg, koslam amnitgal ak pen
bin bi kibap klnok tap okok konjai
nep mideb okok, God karip lim ne
ak koslam yib amnigal," agak.

²⁶ Nîb agek, bin bî mîdelak okok aglak, "Mînîm ageban nîbak, God ne bin bî alap dî komîn yoknîmîn rek ma lîp aka tarî?" aglak.

²⁷ Agelak, Jisas agak, "Ar ognap bin b̄t ḡn̄mel rek ma l̄p ak pen God ne ḡn̄ig, ḡn̄im̄j rek nep l̄p," agak.

²⁸ Nîb agek, Pita agak, “Nîñjan! Karîp tap cîn okok magîlseк kîrîg gîl, nep eip nep jîm nîl ajobîn,” agak.

²⁹ Agek, Jisas kîrop agak, "Nîbep nînjid agebin, bin bi, God mînîm tep ne ak dad ajojn, agil, karip, bin, nîmam, nonîm nap, nî pai kîri okok kîrig gînîgal okok, God kîrop saköl ma gînîgab. ³⁰ Mîñi mîdobin nîn nab aul, God ne kîrop kod mid tep gek, tap kîri okok, bin bi kîri okok konjai nep mîdenîgab. Pen nîn kîsen ak, ne eip per per nep mîdenîgal." agak.

Jisas kauyanj, “Yip ñag pak lel, kimir wariknigain,” agak

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³¹ Jisas bi ne aknib umigan alan kirop dam gol okok amil agak, “Niñim. Miñi Jerusalem amobin. Amjaknigabon ak, Bi Ni ne nop, God minim agep bi okok bizarik nep God Minim ak nu kil tikil aglak rek nep ginigal. ³² Nop dil, bi Juda mer okok niñmagil ar kirop lel, nop ag juil, niñloj ltl, kiñik ñagil, nag di pakil, pis nep ñag pak linigal. ³³ Pen niñ omal midil, mînek niñ omal nokim ak kauyanj wariknigab,” agak.

³⁴ Pen Jisas nib agek, bi ne okok gos pag yiknimin rek ma lek, minim ageb ar ak, agil, ma niñlak.

Jisas bi udin kwoi gak ak gek, udin nil niñjak

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³⁵ Pen kisen, Jisas am Jeriko amjakek niñlig gi, bi udin kwoi alap midek. Bi nibak ne majil gol siñak bisig midil, mani tap niñ, agil, asib aglig gi midek. ³⁶ Bin bi konai nep minim ag padikel niñlig gi, bin bi ognap kirop ag niñil agak, “Tari gebal?” agak.

³⁷ Agek aglak, “Jisas bi Nasaret nib ak apil padikeb,” aglak.

³⁸ Nib agelak, ne sik kib agil agak, “Jisas, Depid Ni ne, yip yimig niñjan!” agak.

³⁹ Agek, bin bi padikelak okok nop ag gil aglak, “Tari ginig ap raneban? Kapkap midei!” aglak. Nib aglak ak pen ne kapkap ma midek. Sik par yip aglig gi agak, “Jisas, Depid Ni ne, yip yimig niñjan!” agak.

⁴⁰ Agek, Jisas niñil wös gil, bin bi okok kirop agak, “Ponjd ulep siñaul dowim,” agak. Agek, ponjd dapelak agak, ⁴¹ “Nep tari ginim?” agak.

Agek agak, “Bi Kib, yip gek udin magil ak kauyanj niñin,” agak.

⁴² Agek, Jisas nop agak, “Jisas yip gek, udin magil nil niñnigain, agil, gos niñ deban rek, udin magil nil niñjan,” agak.

⁴³ Agek, magil nibak nep udin nil niñil, God yib ne ak agek ar amek niñlig gi, Jisas amek siñak kisen gak. Bin bi magilsek Jisas gak nibak niñil, God yib ne ak agel ar amnak.

19

Sakias, bi takis dep alap

¹ Jisas Jeriko amil, nab nib siñak ap padikak. ² Pen Jeriko siñak, bi mani tap okok konai midoligip alap, bi takis bi döligipal okok kirop magilsek kod midoligip. Yib ne Sakias. ³ Jisas taun nab siñak padikek niñlig gi, bin bi konai nep ap niñnig gelak. Sakias ne bi ulep won ak me, Jisas bi tige perek mideb ak niñin, agil, niñjak ak pen ma niñjak. ⁴ Niñ gek, ne ned piñ gi rikid ag am mab bid alap tan ar alan amil, Jisas apek tam onjd niñlig gi midek. ⁵ Jisas pen mab tan midek wagin nib siñak apil, kilan gi niñil, Sakias nop agak, “Sakias, nak kasek wagin aul yowan! Miñi am karip nep ak eip midenigain,” agak.

⁶ Agek, Sakias kasek wagin eyan yapil, miñ miñ gilig gi, Jisas nop poñ di dam karip ne dad amnak.

⁷ Bin bi okok gak nibak niñel milik yapek niñil aglak, “Bi nibak am bi tap si tap timel gip karip ak kinnig ameb,” aglak.

⁸ Pen Sakias warikil, Jisas nop agak, “Bi Kib, nak niñjan! Miñi tap yad okok nonim li pis ak ke ltl, pis ak bin bi yim gep rek okok kirop niñigain. Pen yad ned wai nil, bin bi ognap tap kiri si dinék rek lip okok pen niñigain, agil, tap nokim alap si dinék rek, pen omal omal niñigain; pen tap omal si dinék rek, pen aknib jil onjd ak niñigain.

Nığ ḡi dam dam maḡilek dai pag ju sakıl, kırıḡ ḡinigain,” agak.

⁹ Agek, Jisas agak, “B̄i aul Ebraham n̄ı̄ ne alap. M̄īnī God ne yakam karıp aul kinebal tap si tap t̄imel ḡipal okok n̄ı̄n̄ıl kırıḡ ḡil d̄i komı̄n̄ yokıp. ¹⁰ B̄i N̄ı̄ ne owak ak, bin b̄i kırıḡipal okok kırrop piyo n̄ı̄n̄ıl d̄i komı̄n̄ yokn̄ım, agil, owak,” agak.

*B̄i akn̄ı̄b wajrem alan manī d̄ilak ak, m̄in̄ım s̄ı̄d t̄ikil agak
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Pen bin b̄i n̄ı̄b okok, Jisas me, B̄i K̄ı̄b per kod m̄idobın̄ ak, Jerusalem amek, nop kin̄ ag lon, c̄inop kod m̄idek, m̄id tep ȳı̄b ḡinigabin̄, agil gos ak n̄ı̄nlak. Jisas, gos kırı n̄ı̄nlak n̄ı̄bak ke n̄ı̄n̄ıl, kırrop m̄in̄ım alap sek s̄ı̄d t̄ikil agak. ¹² Jisas m̄in̄ım s̄ı̄d t̄ikil agak, “B̄i k̄ı̄b alap, b̄i k̄ı̄b kod m̄idep yad m̄ideb s̄ı̄njak amen, ȳı̄p kin̄ ag lek, adık ḡi apıl, bin b̄i karıp l̄ım yad s̄ı̄n̄ aul kırrop kin̄ kod m̄idenı̄m, agıl, karıp l̄ım par m̄ilek okok amn̄ı̄gab. ¹³ Pen ned b̄i wög gep ne akn̄ı̄b wajrem alan kırrop s̄ı̄k agek apenigal, b̄i k̄ı̄b ne kab maḡıl gol nok̄ım nok̄ım ke ke nonı̄m l̄ıl agn̄ı̄gab, ‘Kab maḡıl ñ̄ebin aul d̄ıl, s̄ı̄kim ḡi adık madık ḡıl, konjai d̄i l̄ı̄n̄ı̄m̄ı̄b; k̄ı̄sen yad kauyañ on̄ı̄gain,’ agn̄ı̄gab. ¹⁴ N̄ı̄b agıl amn̄ı̄gab ak pen bin b̄i karıp l̄ım ne kod m̄idek okok, nop m̄ılık yapek n̄ı̄nlı̄ḡ ḡi, b̄i ognap ag yokel, k̄ı̄sen amıl, b̄i k̄ı̄b ȳı̄b ak nop agn̄ı̄gab, ‘B̄i n̄ı̄baul ne kin̄ c̄in ma m̄idenigab,’ agn̄ı̄gab.

¹⁵ “Pen b̄i k̄ı̄b ȳı̄b ak m̄in̄ım kırı ak ma d̄ıl, b̄i k̄ı̄b n̄ı̄bak nop kin̄ kırı ag l̄ı̄n̄ı̄gab. Nığ gek, ne kauyañ adık ḡi apıl, b̄i wög ḡi ñ̄eb ne okok kırrop s̄ı̄k agek apenigal, kin̄ kırı ak agn̄ı̄gab, ‘Kab maḡıl gol ñ̄ı̄bin̄ okok, n̄ı̄bi d̄i s̄ı̄kim ḡi adık madık ḡıl, pen titi ḡıl d̄ı̄pı̄m?’ agn̄ı̄gab. ¹⁶ Agek, b̄i ned ak apıl agn̄ı̄gab, ‘B̄i k̄ı̄b, kab maḡıl gol nok̄ım ȳı̄p

n̄ı̄nak ak, s̄ı̄kim ḡi adık madık ḡıl, pen akn̄ı̄b wajrem alan kab maḡıl gol d̄ı̄pin,’ agn̄ı̄gab. ¹⁷ Agenigab, b̄i k̄ı̄b ne ak agn̄ı̄gab, ‘Nak ḡi tep ḡipan. Tap s̄ı̄kol ak n̄ı̄nek wög ḡi tep ḡipan rek, m̄īnī taun k̄ı̄b akn̄ı̄b wajrem alan nep agen, kod m̄idenigān,’ agn̄ı̄gab. ¹⁸ Pen b̄i alap apıl agn̄ı̄gab, ‘B̄i k̄ı̄b, kab maḡıl gol nok̄ım ȳı̄p n̄ı̄nak ak, s̄ı̄kim ḡi adık madık ḡıl, pen akn̄ı̄b mamı̄d alan kab maḡıl gol d̄ı̄pin,’ agn̄ı̄gab. ¹⁹ Agenigab, b̄i k̄ı̄b ne ak agn̄ı̄gab, ‘Ḡipan n̄ı̄bak rek, m̄īnī taun k̄ı̄b akn̄ı̄b mamı̄d alan nep agen, kod m̄idenigān,’ agn̄ı̄gab. ²⁰⁻²¹ Pen b̄i wög gep ne alap apıl agn̄ı̄gab, ‘B̄i k̄ı̄b, yad nep n̄ı̄pin. Nak b̄i kal ȳı̄b. Bin b̄i ognap tap kırı okok, nak s̄ı̄kim ḡi tep ḡıl mer, tau p̄ı̄lı̄ ḡi d̄ı̄pan. Tap wög koslam ḡi ȳı̄bal okok, nak k̄ı̄lis ḡıl nep n̄ı̄ban. N̄ı̄b ak, yad nep p̄ı̄rıkıl me, kab maḡıl gol nok̄ım ȳı̄p n̄ı̄nak ak, dam l̄ı̄psam tin̄ ñ̄on ḡi len m̄idek. Maḡıl gol nok̄ım nak ak m̄īnī dopin aul,’ agn̄ı̄gab. ²² Agenigab, b̄i k̄ı̄b ne ak agn̄ı̄gab, ‘M̄in̄ım nak apan ak t̄ı̄ḡ adık ḡıl, m̄in̄ım k̄ı̄b nak eip agn̄ı̄gain. ‘Nak b̄i kal ȳı̄b, bin b̄i ognap tap kırı okok, nak s̄ı̄kim ḡi tep ḡıl mer, tau p̄ı̄lı̄ ḡi d̄ı̄pan; tap wög koslam ḡi ȳı̄bal okok, nak k̄ı̄lis ḡıl nep n̄ı̄ban,’ ageban ar? ²³ N̄ı̄b ak, tari ḡin̄ı̄g kab maḡıl yad ak dam beg pasbuk lek, adık ḡi apıl sin̄ı̄n̄ ognap sek ma d̄ı̄pin?’ agn̄ı̄gab. ²⁴ N̄ı̄b agıl, b̄i ulep s̄ı̄njak m̄idenigal okok kırrop agn̄ı̄gab, ‘Kab maḡıl gol yad ak p̄ı̄lı̄ ḡi d̄ıl, b̄i s̄ı̄njak kab maḡıl gol wajrem alan m̄ideb ak nop n̄ı̄m,’ agn̄ı̄gab. ²⁵ Agenigab agn̄ı̄gal, ‘B̄i k̄ı̄b. Ne kab maḡıl gol wajrem alan b̄ı̄r m̄ideb!’ agn̄ı̄gal. ²⁶ Agenigal agn̄ı̄gab, ‘N̄ı̄bep agebin̄, per bin b̄i tap kırı konjai m̄idenigab okok ognap sek d̄ı̄n̄ı̄gab, pen bin b̄i tap kırı s̄ı̄kol s̄ı̄kol m̄idenigab okok gel, tap s̄ı̄kol n̄ı̄bak p̄ı̄s nep yap

lıg amnıgab. ²⁷ Pen bin bı yıp nıñıl mılık nıñıl, bı nıbak ne kiñ cın ma mıdenıgab, aglak bin bı okok, kırop am dapıl, udın yırık ar yad sıñaul ñag pak lım, ’agnıgab,” agak.

*Jisas Kiñ rek Jerusalem amnak
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon
12:12-19)*

²⁸ Jisas kırop mınım nıbak agıl, bı ne okok eip Jerusalem amnı, agıl, ne ned gak. ²⁹ Am am Olip Dım sıñak, karıp tırıq tıron Betpagi Betani gol sıñak ulep amjakıl, bı ne omal kırop ned ag yokıl agak, ³⁰ “Karıp tırıq tıron mıgan kıdadaj amıl nıñıgair, kaj donki marıp bin bı dad ma ajpal alap, nag ñon gi lel mıdenıgab ak, wısiñ donımir. ³¹ Pen bin bı ognap apıl, ‘Kaj donki ak tari gınıg wısiñ dad amebir,’ agenımel ak, agnímir, ‘Bı Kıt ak wög mıdeklı cırop ag yokosıp, dıníg apobır,’ agnímir,” agak.

³² Nıb agek, amıl nıñrek, agak rek nep mıdeklı. ³³ Am nag wısiñ ger nıñlıg gi, bı kaj donki nap nıb okok apıl aglak, “Kaj donki marıp ak tari gınıg nag wısiñbebir?” aglak.

³⁴ Agelak agrek, “Bı Kıt ak wög mıdeklı cırop ag yokosıp, apıl nag wısiñbebir,” agrek. ³⁵ Nıb agıl, kaj donki marıp nıbak nag wısiñıl, poñ dapıl Jisas mıdeklı sıñak amjakıl, walıj kiri bad ognap tıg juıl, dı kaj donki ar ak lıl, Jisas nop dı kaj donki ar nıb alan lırek. ³⁶ Jisas donki ar alan bısig gił, majıl ar ak amek nıñlıg gi, bin bı okok walıj tap kiri ognap dap majıl ar nıbak lel nıñlıg gi, kaj donki Jisas bısig mıdeklı nıbak walıj tap kiri ar nıbak taulıg gi taulıg gi amnak.

³⁷ Am am Jerusalem ulep ulep gel nıñlıg gi, Olip Dım majıl tam kıyan gep kau sıñak, bin bı ne okok koñai yıb nep, magılseklı nop mıñ mıñ yıb giłig gi, Jisas tap tari

tari gak okok gos ak nıñlıg gi, sık kıt aglıg gi, God yıb ne dap ranıl aglak,

³⁸ “Bı Kıt ne Kiñ cınop ag yokek apeb aul,

God nop dı tep gınımin!

God karıp lım seb kab ar alan sıñak,

cıbur sain sain won ak nep mıdeblı.

God ne ar i oklañ mıdıl,

ne melık tep aknıb ke sek mıdeblı,” aglak.

³⁹ Nıb agel nıñlıg gi, bı Perisi ognap nab nıb sıñak mıdelak okok, Jisas nop aglak, “Mınım ag ñeb bı. Bin bı nak okok kırop ag gek, nıg aknıb rek ma aglañ,” aglak.

⁴⁰ Agelak, Jisas pen agak, “Nıbep ageben, kiri mınım nıbak rek ma agenıgal ak, kab okok ke sık agnígal,” agak.

Jisas Jerusalem nıñıl sil agak

⁴¹ Jisas Jerusalem ulep ulep giłig gi, taun kıt nıbak nıñıl, udın nıg piğ gi rık yapek nıñlıg gi agak,

⁴² “Karıp lım Jerusalem aul, nıbep yıñıg yıb nıñebin. Yad nıbep dı God eip jım ñıl, cıbur sain sain magıtlı ak nıbep nıñıg onek ak nıpkep ak, tep yıb giłkop. Pen mıñi nıbi ma nıñıl, udın kwoi rek mıdeblı.” ⁴³ Kısen bı kaual maula nıbi apıl, taun kıt nıbi aul, ulıñın lıl kıs kıs gi mıdıl, ⁴⁴ apıl gi tımel yıb gel, wög wari, karıp okok magılseklı, kab alap kab alap ar alan koşıgil ma mıdenıgab; bin bı, ñı pai, kab wari mıgan nab eyan mıdenıgal okok, karıp sek pag jıspılk masıplık gi yoknıgal. God nıbep dıñıg owıp ñıñ aul ma nıpmı ak me, nıg gınıgab,” agak.

*Jisas God sobok gep karıp ñıllık
mıgan eyan amnak*

*(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19;
Jon 2:13-22)*

⁴⁵ Jisas nıb agıl, God sobok gep karıp ak amıl, bin bı sıkım gelak okok kırop ag söñ yoklıg gi agak,

46 "God MİNİM ak ñu kıl tı̄kıl aglak, 'Karip yad ak, yip sobok gep karip middenigab,' aglak ak pen n̄bi s̄t̄kim git gem gem, bin bi tap si d̄l dap we git k̄inbal karip alap rek lip," agak.

47 Pen Jisas ne per per, ñin nokim nokim amil God sobok gep karip ñilik migan ak, bin bi okok k̄rop minim ag ñoligip. Bi God nop tap sobok gep bi kib okok, bi lo minim ag ñeb bi okok, bi minim tig bilocep okok, nop ñag pak lin, agil, gos nokim ak niñelak. 48 Nig gos niñlak ak pen bin bi magilsek, minim tep ne niñin, agil, nop miñ miñ gel niñlig git, kiri Jisas nop ñag pak linimel rek ma lak.

20

*"Nep an agek nig git ajeban?"
aglak*

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Pen niñ nab nib siñak, Jisas ne God sobok gep karip ñilik migan ak amil, ne bin bi di God eip jit ñil linigab minim tep ak bin bi okok k̄rop ag ñi midek niñlig git, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi lo minim ag ñeb bi okok abe, bi minim tig bilocep okok abe olak. 2 Apil nop aglak, "Bi an nep agek, nak apil nig git ajeban?" aglak.

3 Agelak agak, "Yad nibep pen ag niñeb alap ag niñning gebin. 4 Jon bin bi okok k̄rop ñig pak ñek ak, God nop agek nig gek aka gos ne ke niñil gek?" agak.

5 Agek, kiri ke ag niñ ag niñ git aglak, "God agek Jon bin bi okok k̄rop ñig pak ñak," agenigabin ak, ne agnigab, 'Nib ak, minim ne ak tarig ginig ma dipim?' agnigab. 6 Pen, 'Jon gos ne ke nep niñil bin bi okok k̄rop ñig pak ñak,' agenigabin ak, bin bi siñ aul, God ne Jon minim agep bi ne ag lek apil gek, agil gos niñpal rek, kiri kal juil c̄inop kab ju pak linigab,"

aglak. 7 Pen kiri gos nibak niñil, Jisas nop pen aglak, "Jon apil bin bi okok k̄rop minim ag ñil, ñig pak ñil gak ak, c̄in ma niñpin, God agek gak aka gos ne ke gak ak ma niñpin," aglak.

8 Nib agelak, Jisas k̄rop agak, "Niñbi yip pen ma ag nibim rek, yad pen an agek apil gebin ak, nibep ak rek nep ma ag niñigain," agak.

*Bi wain wög dai kod midebak
okok, minim sid tikil agak*
(Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Jisas bin bi okok k̄rop minim sid tikil agak, "Bi alap wain wög dai alap git yimil, bin bi ognap ag l̄il, am karip lim par okok middenigab. 10 Pen wain magil pok giñigab ñin ak, bi ne alap ag yokil agnigab, 'Am bin bi wain wög git midebal okok k̄rop agek, wain magil yip ognap ñel dowan,' agnigab. Agek, ne amjakek, bin bi wain wög git middenigal okok nop pak pak l̄il, yokop ag yokel adik git onigab. 11 Nig gel, bi wain wög nap nib ak, bi alap pen ag yokek amniñgab. Amenigab nop ak rek nep pak pak l̄il, yokop ag yokel adik git onigab. 12 Nig gel, bi k̄isen nib alap ag yokek amjakek, nop tapin magil pakil, lip git dam soñ siñak eyan yoknigal. 13 Nig gel, bi wög dai nap nib ak agnigab, 'Yad ti giñim? Ni midmagil yad ak ag yokenigain ak, minim ne agnigab rek niñnimel rek lip,' agil ag yoknigab. 14 Ag yokek amjakek, bin bi wain wög git middenigal nib okok agnigal, 'Ni apeb aul, nap wain wög ak ne dñiminiñ rek lip. Nop pis nep ñag pak l̄il, c̄in dñin,' agnigal. 15 Nib agil, nop lip lip git dam soñ okok amil, pis nep ñag pak lel kiñnigab.

"Pen nig genigal ak, bi wain wög dai nap nib ak k̄rop tarig ginigab?
16 Ne apil, bin bi nib okok k̄rop ñag pak l̄il, wain wög dai nibak

bin b̄i ognap k̄rop pen agek kod m̄denigal,” agak.

Jisas n̄ib agek, bin b̄i n̄in m̄idelak okok aglak, “Ageban n̄ibak rek ma ḡinim̄in!” aglak.

¹⁷ Agelak, Jisas k̄rop n̄in k̄is k̄is ḡilḡ git̄ agak, “N̄ib agebit̄m̄ ak pen n̄ib ak, God M̄inim̄ ūu k̄il t̄iklak dai alap t̄ik n̄inj̄il waḡin ak ȳip ag n̄inim̄ib. Dai agebin n̄ibak n̄iḡ git̄ m̄ideb,”

B̄i karip̄ gep okok, kab alap
tep ma git̄, agil̄, k̄iriḡ git̄lak
kab n̄ibak nep
m̄in̄i karip̄ sap nab eyan̄ ak
piñj̄il̄ n̄il̄ m̄ideb,’ aglak.

¹⁸ “Bin b̄i an an ap yap kab ar n̄ibak pakn̄igal okok, k̄rop p̄is nep pag j̄isip̄ik masip̄ik git̄ lin̄igab. Pen kab n̄ibak pa ju ap yap bin b̄i pak t̄ibit̄kn̄igab ak, k̄rop p̄is nep pak c̄ib ma c̄ib jak lin̄igab,” agak.

¹⁹ Jisas n̄ib agek, c̄inop nep ageb, agil̄, b̄i lo min̄im̄ ag ūeb b̄i okok abe, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, m̄in̄i nep nop m̄in̄im̄ k̄ib agin̄, agil̄ n̄inj̄lak ak, pen bin b̄i konjai nep n̄in̄ m̄idelak okok n̄inj̄il̄, p̄ir̄it̄l̄ k̄iriḡ git̄lak.

“Rom b̄i k̄ib Sisa nop takis n̄in aka mer?” aglak

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Pen Jisas nop titi git̄ dam min̄im̄ k̄ib agn̄ig amn̄in̄, agil̄, am bin b̄i ognap k̄rop min̄ig git̄ aglak, “N̄ibi bin b̄i tep rek ulek l̄il̄, am min̄im̄ tom tom paḡil̄, nop min̄im̄ ognap agem, ne pen min̄im̄ tari agonim̄in̄ n̄inj̄il̄, nop dam gapman b̄i min̄im̄ k̄ib d̄i b̄ilokep ak dad amn̄igabin̄,” aglak.

²¹ N̄ib agel, b̄i okok k̄iri amil̄ Jisas nop min̄im̄ ognap tom paḡil̄ aglak, “M̄in̄im̄ ag ūeb b̄i, c̄in̄ n̄ip̄in̄ nak p̄is k̄id alap nep ma amban; ȳip̄id git̄ nep apan. God M̄in̄im̄ ak bin b̄i okok k̄rop ag n̄ibar ak, ak rek nep ȳip̄id git̄ nep apan. ²² N̄ib ak, c̄in̄ tari ḡin̄? Rom gapman b̄i k̄ib Sisa nop takis n̄in̄ aka mer?” aglak.

²³ K̄iri min̄im̄ tom paḡil̄ aglak n̄ibak n̄inj̄il̄, Jisas k̄rop agak,

²⁴ “Mani takis n̄ibak alap ȳip̄ d̄i yomem n̄inj̄in̄,” agak. Agek, d̄i yomelak, n̄inj̄il̄ agak, “Mani bak ak, kaunan an rek m̄ideb? Ȳib ūu k̄il t̄iklak n̄ibak, an ȳib rek m̄ideb?” agak.

Agek aglak, “Sisa kaunan ne ak m̄idil̄, ȳib ne ak nep m̄ideb,” aglak.

²⁵ Agelak, Jisas k̄rop agak, “N̄ib ak, Sisa tap ne m̄idonim̄in̄, Sisa nop n̄inim̄ib. God tap ne m̄idonim̄in̄, God nop n̄inim̄ib,” agak.

²⁶ Jisas ne bin b̄i m̄idelak nab n̄ib s̄in̄jak n̄ib agek, min̄im̄ ne t̄ib jun̄imel rek ma lek, gos par n̄inj̄il̄ min̄im̄ alap ma aglak.

Bin b̄i warikn̄igal ak, ag n̄in̄eb alap

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Bin b̄i Sadyusi okok, bin b̄i k̄im̄il̄ ma warikn̄igal, agil̄, gos ak n̄ipal. Pen Sadyusi b̄i ognap Jisas m̄idek s̄in̄jak ap̄il̄, nop ag n̄in̄eb alap ag n̄inj̄lak. ²⁸ Ag n̄inj̄il̄ aglak, “M̄in̄im̄ ag ūeb b̄i. M̄osis min̄im̄ alap c̄inop ūu k̄il t̄ikil̄ agak, ‘B̄i alap bin d̄il̄, n̄i pai t̄ik dap̄il mer, yokop k̄imn̄igab ak, n̄imam ne alap pen bin n̄ibak d̄il̄, n̄i pai ne ak, agil̄, t̄ik don̄im̄in̄,’ agak.

²⁹ N̄ib ak, b̄i waḡin sek akn̄ib ar onj̄id okok m̄edenigal. N̄imam ned ak bin d̄il̄, n̄i pai t̄ik dap̄il mer, yokop k̄imn̄igab. ³⁰ K̄imek, n̄imam ȳigwu nab n̄ib ak pen bin n̄ibak d̄il̄, ak rek nep n̄i pai t̄ik dap̄il mer, yokop k̄imn̄igab. ³¹ N̄ig gek, n̄imam ȳigwu nokim̄ n̄ib ak pen bin n̄ibak d̄il̄, ak rek nep n̄i pai t̄ik dap̄il mer, yokop k̄imn̄igab. N̄ig git̄ dam dam, n̄imam akn̄ib ar onj̄id magil̄sek n̄i pai t̄ik dap̄il mer, yokop k̄imn̄igal. ³² K̄isen bin n̄ibak ak rek nep k̄imn̄igab.

³³ Pen k̄im̄il̄ warikn̄igal apan ak, bin nokim̄ n̄ibak b̄i ne akn̄ib d̄i ar

onj̄d l̄inigab ak, k̄isen b̄i an bine m̄idenigab?” aglak.

³⁴ Agelak, Jisas k̄rop pen agak, “M̄iñi m̄idobin ñiñ aul, bin okok b̄i d̄ipal, b̄i okok bin d̄ipal. ³⁵ Pen bin b̄i God gek warikil, karip ne seb kab ar alan s̄injak amn̄igal okok, bin okok b̄i ma d̄inigal, b̄i okok bin ma d̄inigal. ³⁶ Pen k̄iri kauyan ma k̄imnigal; ejol okok rek per per nep komiñ m̄idenigal. K̄iri wariknigal ak me, God ñiñ pai ne m̄idenigal. ³⁷ Bin b̄i k̄imil warikpal minim ak, Mosis ak rek nep mab yinek kesim ak agil ñu k̄il t̄ikak. Mosis minim ñibak ñu k̄il t̄ikil agak, ‘B̄i K̄ib ne Ebrahim, Aisak, Jekop, God k̄iri m̄ideb,’ agak. ³⁸ Bin b̄i ned k̄imlak okok, ‘God k̄iri m̄ideb,’ agak rek, c̄in n̄ipin, bin b̄i ned k̄imlak okok miñi komiñ m̄idebal. God n̄iñeb, bin b̄i ne magilsek komiñ m̄idebal,” agak.

³⁹ Jisas niñ agek, b̄i lo minim ag ñeb b̄i ognap aglak, “Minim ag ñeb b̄i, minim yipid gił nep agesan!” aglak. ⁴⁰ Minim ag tep gak ñibak ñiñil, p̄irikil, k̄isen minim ognap nop ma ag ñiñlak.

“Mesaia ne Bi an ñi ne m̄ideb?” agak

⁴¹ Pen Jisas k̄rop agak, “Bin b̄i okok tari ḡinig, Mesaia ak Depid ñi ne ak nep m̄ideb, apal? ⁴² Depid ne ke God Minim dai Sam alap ñu k̄il t̄ikil agak,

‘B̄i K̄ib ne B̄i K̄ib yad nop agak,
“Nak ñiñmagil yipid ken k̄id
yad bisig m̄idenimin;

⁴³ mid damil yad kaual maual nak
okok k̄rop gen,
tob mok nak okok k̄rop tob
tau ribiknigan,” agak.

⁴⁴ Pen Depid ne Mesaia ak nop, ‘B̄i
K̄ib yad,’ agak rek, tari ḡinig, Me-
saia ak Depid ñi ne ak nep m̄ideb,
apal?” agak.

*Lo minim ag ñeb b̄i okok ḡipal
rek ma ginimib, agak*

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40;
Luk 11:37-54)

⁴⁵ Bin b̄i okok niñ m̄idel niñlig
gi, Jisas b̄i ne okok k̄rop agak,
⁴⁶ “N̄ibi lo minim ag ñeb b̄i okok
ḡipal rek ginimib rek lip ak, niñ
tep ginimib. K̄iri ḡipal ar ak, c̄in
okok gi ajon, bin b̄i okok c̄inop
b̄i k̄ib ag gos niñlan, agil, walij
par tol gił, bin b̄i okok eip mogim
gel, bin b̄i okok k̄rop niñil, ‘B̄i k̄ib
apebim e!’ agenigal ak, miñ miñ
ginigal; Juda mogim gep karip
okok amił, b̄i k̄ib bisigpal sea ar
ak nep bisignigal; pen tap k̄ib
niñligal ñiñ ak, am b̄i k̄ib bisigpal
kau ak nep bisignigal. ⁴⁷ B̄i lo
minim ag ñeb b̄i okok, bin kanjil
karip tap k̄iri okok si d̄il, God nop
sobok ginigabin ak, bin b̄i niñlan,
agil, minim par k̄ib tom tom ar
ognap apal. Nig ḡipal ak, k̄isen yur
k̄ib ke yib d̄inigal,” agak.

21

*Bin yadu alap God nop tap k̄ib
ñak*

(Mak 12:41-44)

¹ Jisas God sobok gep karip
ñilik migan am midil niñjak, bin
bi mani sek okok mani ognap
dap mab kinañ migan ak yokelak.

² Pen bin yadu yim gep rek eñap
cab magil lakañ sikol magil omal
dap yokak. ³ Nig gek Jisas niñil
agak, “Yad niñid agebin, bin b̄i
ognap mani sikol dap yokebal; pen
bin yadu yim gep rek aul mani ne
k̄ib yib dap yokip. ⁴ Pen bin b̄i
ognap mani k̄iri konai nep midek
niñlig gi mani yokebal; pen bin
yadu yim gep rek aul mani ne
mideb rek magilsek yokip. Tap
tau niñeb mani alap ma mideb,”
agak.

*God sobok gep karip ak gi timel
ginigal, agak*

(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

5 Pen b̄i ne ognap aglak, "God sobok gep karip aul kab tep tep, tap tep dap God nop n̄il t̄ib kadig n̄ilak ak, tep ȳib m̄ideb," aglak. N̄ib agelak, Jisas k̄rop agak,
 6 "N̄ib agebim ak pen k̄isen tap tep niñebim n̄ib okok ma m̄idenigab. Magilsek t̄ig wal ḡi yokel, kab alap kab alap ar alan ma m̄idenigab," agak.

*Kisen m̄iker k̄ib onigab, agak
(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)*

7 Agek, nop ag niñil aglak, "M̄inim ag ūeb b̄i, tap n̄ibak n̄in akal rek n̄ig ginigab? Pen tap tari rek gek niñil, miñi ginig geb agnigabin?" aglak.

8 Agelak, Jisas k̄rop agak, "Niñ tep ginimib! Bin b̄i konjai nep apil tom pagil, ȳib yad ak d̄il agnigal, 'Yad nep apebin. N̄in k̄ib ak owip, agnigal. N̄ib agenigal ak, niñid agebal agil, k̄rop k̄isen ma ginimib. 9 Pen karip l̄im miñan ognap warikil, karip l̄im miñan ognap eip pen pen ginigal. Karip l̄im miñan ognap k̄iri ke nep pen pen ginigal. N̄ig genigal ak niñil, n̄in k̄ib apal ak onig geb niñil n̄ig gebal agil, ma p̄irikn̄imib. N̄in k̄ib n̄ibak k̄isen onigab," agak.

10 N̄ib agil k̄rop agak, "Karip l̄im miñan ognap warikil, karip l̄im miñan ognap eip pen pen ginigal. Kiñ ognap yakam k̄iri warikil, kiñ ognap yakam k̄iri eip pen pen ginigal. 11 Karip l̄im okok konjai nep monmon k̄ib ȳib d̄il, yuan k̄ib gil, miñak k̄ib ȳib gil ginigab. Tap seb kab ar alan siñak ke k̄isen n̄ib l̄il, tap akn̄ib ke p̄irikep rek ar alan siñak linigab. 12 Tap n̄ib okok k̄isen n̄ig ginigab pen ned yad j̄im n̄il eip midobim rek, n̄ibep gi timel ginigal. N̄ibep minim k̄ib agnig, dam Juda mogim gep karip okok amil, minim k̄ib agil, n̄ibep miñi l̄il, dam kiñ gapman b̄i k̄ib okok dad amnigal. 13 N̄ibep ginigal

n̄ibak, minim tep yad ak k̄rop m̄iseñ ag niñimib rek linigab. 14 Pen n̄ibep minim k̄ib agenimel ak, minim tari rek pen agin, agil, ned ma piyo niñnimib. 15 Yad ke n̄ibep gos tep n̄il minim magil fiñ, n̄ibi minim n̄ibak nep ag niñem, k̄iri pen agil di yokep rek ma linigab. 16 Pen nanim nap, namam s̄ikop, b̄i t̄idig niñeb, b̄i niñeb k̄iri ke ognap n̄ibep m̄imig niñil, di kaual maual niñmagil ar lel, n̄ibep ognap pis nep ūag pak linigal. 17 Yip niñ dipim rek, bin b̄i okok magilsek n̄ibep milik kal niñigal. 18 Pen nabic k̄imkas n̄ibi nokim alap ma k̄ir ginigab. 19 Pen yip c̄ig di k̄ilis gil m̄idenigabim ak, n̄ibi komiñ m̄idep magil ak d̄il, per per nep m̄idenigabim.

*Jerusalem gi timel ginigal, agak
(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)*

20 "Pen ami b̄i okok apil, Jerusalem binem yokil kis kis ginigal niñ ak, miñi ulep m̄ideb Jerusalem gi timel ginigal, agil niñigabim. 21 Bin b̄i karip l̄im Judia m̄idenimel okok, p̄irik gi d̄im gol okok amnimele. Bin b̄i Jerusalem m̄idenimel okok, p̄irik gi mis ken ar amnimele. Pen bin b̄i mis ken ar m̄idenimel okok, Jerusalem wari miñan ma amnimele. 22 Tari ginig: niñ n̄ibak me, k̄iri God nop k̄irig gitpal rek, God minim agep b̄i okok magilsek God Minim nu k̄il t̄ikil aglak rek nep ginigab niñil k̄iri pen yur k̄ib dinigal. 23 Pen niñ n̄ibak, bin ni kogi m̄idenigal okok abe, bin ni painaj ci niñigal okok abe, k̄rop m̄iker k̄ib ȳib ginigab. God Juda bin b̄i k̄rop m̄iker k̄ib ȳib ginim, agil, bin b̄i karip l̄im n̄ibaul m̄idebal k̄rop gi timel ȳib ginigab. 24 Bi par okok n̄ib apil, bin b̄i ognap k̄rop tu par kid d̄il t̄ib linigal, bin b̄i ognap k̄rop nag l̄il dam karip l̄im ke t̄igon t̄igon magilsek dad amnigal. Pen Juda

bin bî mer okok apîl, Jerusalem gi tîmel gel gel, God ñîn ne agak ak ap padikek, kîrig gînîgal.

*Bî Ñî ne melîk sek onigab, agak
(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)*

²⁵ “Pen kîsen, pîb takîn gap tap ke alap mîseñ lîl, ñîg si pag apîl gu kîb genîgab. Pen karîp lîm wagîn aul bin bî karîp lîm tîgon tîgon magîlsek gos par nîjîl, tari geb, agîl, gos par lîl pîrîknîgal.
²⁶ Tap seb kab ar alan mîdeb tap okok, adan nîb aul nîb gek, lîm dai aul tari gînîg geb, agîl, pîrîkîl, gos magîl tîke apek kîmbe rek lînîgab.
²⁷ Nîg gînîgab ñîn ak, Bî Ñî ne kîmi nab sînjak apek nîjîlgît, bin bî kîri kîlis ne ak abe, melîk tep aknîb ke yîb ne ak abe nîjîngal.
²⁸ Tap agebin aul genîgab ak, Bî Kîb cînop dî komîn yoknîgab ñîn ak ulep mîdeb, agîl, udîn kîlan gîl salmol gî nîjîlgît mîdenîmîb,” agak.

Mab kanînaj ak, mînîm sîd tîkîl agak

(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Jisas nîb agîl, kîrop mînîm sîd tîkîl agak, “Mab kanînaj abe, mab ognap abe, ³⁰ sîlip lek, mînî pîb lînîg gî geb, agîl, nîpîm. ³¹ Nîb ak rek, tap agebin okok gek, God bin bî dîl kod mîdenîgab ñîn ak ulep apeb, agîl nîjîngabîm.

³² “Yad nîbep nîjîd agebin, bin bî mînî mîdebal sîn aul magîlsek ma kîmnîgal; ognap komîn mîdel nîjîlgît, tap agebin aul magîlsek gînîgab. ³³ Seb kab ar alan abe, lîm dai wagîn aul abe kîr gînîgab, pen mînîm magîl yad okok ma kîr gînîgab.

Nîj tep gîl mîdenîmîb, agak

³⁴ “Pen nîj tep gînîmîb. Nîbi ñîg wain ñîg kîlis konjai nîbil saköllîl, tap lîm dai ar wagîn aul nep gos nîj mîdenîgabîm ñîn nîbak nep, yakîr kaj kîmin kobri gon lel, kasek nep dîp rek ak gînîgab.

³⁵ Sîn aul nep ma gînîgab; bin bî karîp lîm wagîn kîgîn yîm ñâk okok magîlsek mîdebal mîdebal rek gînîgab. ³⁶ Nîb ak, nîbi per per nîj tep gînîmîb, God nop sobok gîlîg gî nep mîdîlgît agnîmîb, “Tap nîb okok cînop ñâg pak ma lînîmîn; nak cînop kod mîdek, komîn amîl, am Bî Ñî ne udîn yîrîk ar ne ak mîdojîn, agnîmîb,” agak.

³⁷ Ñîn sîkol bad nîbak, Jisas per am God sobok gep karîp ñîlîk mîgan ak am mîdîl, bin bî okok kîrop mînîm ag ñolîgîp. Pen kîslîm gek nîjîlgît, Jisas ne am karîp lîm alap Olip Dîm apal ak kinolîgîp. ³⁸ Bin bî okok magîlsek, mînîm nop ak nîjîn, agîl, kîslîm sek yîb warîkîl, God sobok gep karîp ak amelîgîpal.

22

*Judas Jisas nop mîmîg gak
(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2,10-11;
Jon 11:45-53)*

¹ Juda kai Bred Yîs Sek Ma Ñînejb ñîn kîb kîri ak, Pasopa apal ñîn kîb kîri ak, manj manj gak. ² Bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, bî lo mînîm ag ñeb bî okok abe, Jisas nop ñâg pak lîn, aglak ak pen bin bî okok kîrop pîrîkîl, titi gîl ñâg pak lîn, agîl, ag nîj mîdelak.

³ Ag nîj mîdel nîjîlgît, Seten ne apîl, Judas yîb ne alap Iskarîot agölîgîpal bî nîbak, nop yîpîl sîkak. Bî nîbak Jisas bî ne aknîb umîgan alan okok bî alap. ⁴ Yîpîl sîkek, Judas ne am God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, God sobok gep karîp kod mîdelîgîpal polisman bî kîb kîri okok abe mîdelak sînjak amîl, Jisas nop titi gîl mîmîg gî dam ñen nop ñâg pak lîlân, agîl, mînîm nîbak kîrop eip ag nîjîk. ⁵ Agek, kîrop tep gek nîjîlgît aglak, “Nep mani nîjîngabîn,” aglak. ⁶ Agelak, Judas ne, won akal rek Jisas bin bî okok

eip ma middenigab ak, nop m̄m̄ig
ḡi dam b̄i k̄ib okok k̄iroq n̄iñigain,
aḡil, kod n̄in m̄idek.

*Pasopa tap n̄iñig ḡijin ḡilak
(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21;
Jon 13:21-30)*

⁷ Pen Bred Ȳs Sek Ma Ñ̄nejb
n̄in n̄ibak apek, Pasopa kaj sipsip
n̄ilik pak sobok gep n̄in miñi, aḡil,
⁸ Jisas ne Pita eip Jon eip k̄iroq
mal ag yok̄il agak, “Ñ̄tri mal am
Pasopa tap n̄iñigabin ak ḡi lī tep
ḡinimir,” agak.

⁹ Agek agrek, “Akal n̄ig gir?”
agrek.

¹⁰ Agerek, Jisas agak, “Ñ̄tri mal
taun k̄ib ak amił n̄iñigair, b̄i
alap n̄ig mil dapenigab. Nop
nabiq̄ pak̄il, amonim̄ karip̄
ak amił, ¹¹ b̄i karip̄ nap n̄ib
n̄ibak nop agnimir, ‘Minim Ag
Ñ̄eb Bi nep ag n̄iñip, “Karip̄
n̄ilik miñan akal b̄i yad okok eip
Pasopa tap n̄iñigabin?” agip̄,
agnimir. ¹² N̄ib agenigair, n̄irep
mal dam karip̄ n̄ilik miñan k̄ib
tebol tap okok sek middenigab
ar alan̄ ak agenigab ak, Pasopa
tap n̄iñigabin okok n̄ilik miñan
n̄ibak ḡi jin ḡinimir,” agak.

¹³ Agek amił n̄iñrek, agak agak
rek nep m̄idek. N̄ib ak, Pasopa tap
n̄iñig ḡilak okok ḡi lī tep ḡirek.

*Jisas b̄i ne okok k̄iroq bred wain
ñak*
(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26;
1Ko 11:23-25)

¹⁴ Pen karip̄ digepl̄ magił ak
tap n̄iñig ḡil, b̄i minim ne dad
ameb okok eip tebol ak bisig k̄is
k̄is ḡil, ¹⁵ k̄iroq agak, “Gos yad
per n̄ipin ak, n̄ibep eip Pasopa
tap n̄iñig gobin aul n̄ibil me,
k̄isen yur k̄ib dinim, aḡil, gos ak
n̄ipin. ¹⁶ Pen yad n̄ibep agebin,
Pasopa tap ak k̄isen kauyan̄ ma
n̄iñigain; k̄isen Pasopa kaj sipsip
n̄ilik per pak n̄ibin wagin n̄ibak
m̄isen l̄inigab n̄iñil God bin b̄i ne

d̄il kod middenigab n̄in ak nep tap
k̄ib n̄iñigabin,” agak.

¹⁷ Jisas n̄ib aḡil, n̄ig wain kap
d̄il, God nop tep aḡil, b̄i ne okok
k̄iroq n̄ilik ḡi agak, “N̄ig ñebin aul
n̄ibi ke di n̄iñim. ¹⁸ Pen n̄ibep
agebin, miñi n̄in aul t̄kek, n̄ig
wain kauyan̄ ma n̄iñigain; God
bin b̄i ne d̄il kod middenigab n̄in ak
nep n̄ig wain kauyan̄ n̄iñigain,”
agak.

¹⁹ N̄ib aḡil, bred alap d̄il, God
nop tep aḡil, tī panjil k̄iroq n̄ilik
ḡi agak, “Miñ ḡon yad aul n̄ibep
ñebin. N̄ibi k̄isen n̄ig akn̄ib
rek nep ḡil, yip̄ gos n̄iñig ḡi
middenim̄ib,” agak. ²⁰ Kiri tap n̄ib
sakil, Jisas fīg wain kap ak d̄il,
k̄iroq n̄ilik ḡi agak, “Lakañ yad soñ
ḡi yapek k̄imen me, God n̄ibep,
bin b̄i yad, aḡil, dinigain agak
minim ar ak am k̄ilis ḡinigab ak
me, n̄ibep n̄ig wain aul ñebin.

²¹ Pen b̄i yip̄ kain ḡi dad
amnigab ak eip bisig m̄idebin.

Ñ̄inmagił yad tebol ar aul m̄ideb
ñ̄inmagił ne abe ar aul m̄ideb.

²² Bi Ñ̄i ne, God birarik nep
agak miñ ar ak nep k̄isen ḡil
k̄imnígab ak pen b̄i nop kain
ḡi dam amnigab ak nop yimig
n̄iñebin,” agak.

²³ Jisas n̄ib agek, b̄i ne okok k̄iri
ke nep, an rek n̄ig ḡinigab, aḡil,
pen pen ag n̄iñig ḡi m̄idelak.

*Bi ne okok, n̄ibi mer, yad nep b̄i
k̄ib m̄idebin, aglak*

²⁴ Jisas bi ne okok, n̄ibi mer,
yad nep bi k̄ib m̄idebin, aḡil, k̄iri
ke nep pen pen agelak. ²⁵ N̄ib
agelak, Jisas k̄iroq agak, “Kiñ okok
Juda bin bi mer okok k̄ilis ḡil kod
m̄idl̄ig ḡi apal, ‘K̄iroq dī tep yib
ḡipin,’ apal. ²⁶ Pen n̄ibi akn̄ib
rek ma ḡinim̄ib. Bi k̄ib n̄ibi
okok, nī praj rek middenimel; bi
k̄ib yib okok, bi wög ḡi ñeb rek
middenimel. ²⁷ Lim dai ar wagin
aul ḡipal nag ar ak, bi k̄ib am

bisigel, bı wög gi ūeb okok tap magıl tap kırop okok piłak piłak gipal. Pen yad nab nıbep bı wög gi ūeb rek nep midebin.

²⁸ “Yıp miker yıp goligip ak niñıl yıp ma kırıg gipım; yıp kod midebm. ²⁹ Niğ gipım ak, God yıp agıp, ‘Nak Kinj midil, bin bı okok kırop kod middenigan,’ agıp rek, yad pen ak rek nep nıbep agebin, niñbi kinj rek midil bin bı okok kırop kod middenabım. ³⁰ Niñ nıbak niñbi karıp lım yad ak amıl, yad eip bisigil tap magıl niñbil, niğ niñbil, giniñabım; niñbi kinj bisigpal sea ar ak bisigil, Isrel wagın ke ke aknib umigan alan kırop minim kib niñniñabım,” agak.

Pita, Jisas nop ma niñpin, agniñab

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:36-38)

³¹ Jisas ne Pita nop agak, “Saimon, Saimon, niñjan. God ne Seten nop yau agek, nıbep bi, wid magıl sonj gel sonj gel, magıl yıp ak ke lıl, dai dai ak ke lıl gipal rek ak gił, niñbi gi tımel giniñabım aka mer agıl gi niñniñab,” agak. ³² Pen yad God nop sobok gipin rek, yıp pis nep ma kırıg giniñgan. Pen tap si tap tımel giniñgan ak, tari giniñ niğ gipin, agıl, yıp kauyan adık gi onigan. Pen niğ gił, kisen apıl namid namam nak ognap kırop minim ag ni tepe gek, kiri kılıç gił yıp kisen giniñmel,” agak.

³³ Jisas nıb agek Pita agak, “Bı Kib, yad nep ma kırıg giniñgain. Omalgıl nep ajonigabır. Nep miñ lıl, yıp abe miñ linimel. Pen nep niag pak lıl, yıp abe niag pak linimel,” agak.

³⁴ Agek, Jisas agak, “Pita, yad nep agebin, miñi kıslım eyaj kılıçlı sığ ma agniñab won ak, Jisas nop ma niñpin, agıl, yıp omal nokım wai niñigan,” agak.

Mani tin, wad, tu par kıl

³⁵ Jisas nıb agıl kırop agak, “Ned nıbep ag yokıl agnek, ‘Mani tin, wad, tob tırıp okok dil ma dad amniñmib; yokop amniñmib,’ agnek. Agnek ambek niñ nıbak, tap niñbi ognap midek aka ma midek?” agak.

Agek aglak, “Mer, tap cın ulep ma gak; midek,” aglak.

³⁶ Agelak, Jisas agak, “Pen miñi niñbi mani tin, wad midonimij ak, sek dad amniñmib. Bı an tu par kıl ma midonimij ak, kolsior ne ak bı ognap kırop sığim gił mani dil tu par kıl alap tauan. ³⁷ Pen niñim! Ned God minim agep bı Aisaia God Minim dai alap nu kıl tıkkı agak, ‘Ne bı tap si tap tımel gep bı alap,’ agniñgal,” agak. Agak nıbak yıp nep agak. Minim agıl nu kıl tıkkak nıbak miñi giniñ geb,” agak.

³⁸ Jisas nıb agek, kiri aglak, “Bı Kib, tu par kıl cın omal mideb,” aglak.

Agelak agak, “Ak niğ ma agniñmib,” agak.

Jisas Olip Dım sığak Nap nop sobok gak

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisas Jerusalem söj amıl, per Nap nop sobok goligip Olip Dım sığak amnak; bı ne okok kisen giłak. ⁴⁰ Karıp lım nıbak amjakıl kırop agak, “Gos tımel apek gi tımel giniñmib rek lıp ak, God nop sobok giłig gi middenimib,” agak.

⁴¹ Nıb agıl, kırop kırıg gił, ne ke ke sığak amıl, kogim yımıl God nop sobok gił agak, ⁴² “Bapi, gos yad niñpin ak niğ silek kap yıp niñig geban ak ma niñimin. Pen yad gos niñpin ar ak ma giniñmin; gos nak ke niñpan ar ak nep giniñmin,” agak. ⁴³ Jisas nıb agek, ejol alap seb kab ar alan sığak nıb apıl nop kılıç fık. ⁴⁴ Nop miker yıp gek, Jisas ne Nap nop kılıç yıp gił sobok giłig gi midek

nıñlıg gi, wişib ak lakañ rek pıg gi
rı̄kil wagın eyañ yowak.

⁴⁵ Nap nop sobok gi mid juıl
amıl nıñjak, bi ne okok mı̄ker gi
dap yapek nıñlıg gi, wişin kinelak.
⁴⁶ Nı̄g gelak ak nıñıl kırop agak,
“Tari gınig wişin kinebīm? Seten
ne gos ñek nībi gi tı̄mel gınimib
rek lip ak, warı̄kil, sobok gılıg gi
mı̄dem,” agak.

Jisas nop tı̄g cici lı̄lak
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;
Jon 18:3-12)

⁴⁷ Jisas mı̄nim nībak ag mı̄dekl
nıñlıg gi, bi ne Judas bi ñon kı̄b
alap pon dıl dad apjakīl, Jisas nop
di bom sīloknīg gek. ⁴⁸ Nı̄g gek,
Jisas nop agak, “Judas, ‘Bi me aul
nop ñag pak lı̄m,’ agıl, yīp Bi Nī ne
di bom sīloknīg geban ar?” agak.

⁴⁹ Nīb agek nıñlıg gi, bi ne okok
tap tari gınig gelak nībak nıñıl
aglak, “Bi Kīb, cın kırop tu par kıd
dıl tı̄bin aka?” aglak. ⁵⁰ Nīb aglı̄g
gi, bi alap tu par kıd ne ak dıl,
bi God nop tap sobok gep bi kı̄b
yīb bi wög gi ñeb ne ak, nop tı̄mid
yīpid kıd pīs nep tı̄b gi rı̄k yokak.

⁵¹ Nı̄g gek, Jisas nıñıl agak, “Nı̄g
ma gı̄m! Me tep,” agak. Nīb agıl,
tı̄mid ak di nıñek komı̄n lak.

⁵² Pen God nop tap sobok gep
bi kı̄b okok abe, God sobok gep
karıp kod mı̄delīgipal polisman bī
kı̄b kiri okok abe, bi mīnim tı̄g
bīlokep okok abe, ap nop dı̄nig
gelak okok, kırop agak, “Nībi tu
par kıd dıl, yır pakep dıl dopım
ak, yīp bi pen pen ñagep bi alap
rek ag gos nıñıl, di cici lı̄nig opı̄m
ar? ⁵³ Yad nībi eip per per God
sobok gep karıp ak mı̄denek yīp
ma dīpek. Pen mīnī Seten, bī
kislım pīs ken mı̄deb ak, ñın ne ak
me, nı̄g gebīm,” agak.

Pita, Jisas nop ma nīpin, agak
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50;
Jon 18:3-12)

⁵⁴ Jisas nīb agek nıñlıg gi, nop dī
cici lı̄l, dam God nop tap sobok gep
bi kı̄b yīb karıp ak dad amnīlak.
Pita pen kı̄sen kı̄sen nıñlıg am-
nak. ⁵⁵ Karıp nībak amjakīl,
karıp gol sı̄jak mab dagıl bı̄sig
mı̄delak. Pita kı̄sen amjakīl kırop
eip bı̄sigak. ⁵⁶ Pita eip bı̄sig mı̄dekl
nıñlıg gi, pai karıp nībak wög gi
ñolı̄gip alap nop nı̄n dap ran dap
yapı̄l gi agak, “Bi aul abe Jisas
eip mı̄dolı̄gip,” agak. ⁵⁷ Agek, Pita
agak, “Pai, bi nībak adi ma nīpin!”
agak.

⁵⁸ Nīb agıl, yokop sı̄kol won alap
mı̄dekl nıñlıg gi, bī alap pen apıl
Pita nop nıñıl agak, “Nak ak rek
nep Jisas bi ne alap,” agak.

Agek, Pita agak, “Bi aul, yad
mer!” agak.

⁵⁹ Pen kı̄sen sı̄kol sı̄kol magı̄l
alap aua nokı̄m alap rek mı̄dekl, bī
alap pen apıl, kılı̄s gıl agak, “Nījı̄d
agebin, bī aul Jisas eip mı̄dolı̄gip.
Ne abe karıp lı̄m Galili nīb,” agak.

⁶⁰ Agek, Pita agak, “Bi aul,
mīnim ageban ak adi ma nīpin
me!” agak.

Nı̄b agek nıñlıg gi, dai kılókīl
sık agak. ⁶¹ Nı̄g gek, Jisas adık
gīl, Pita nop nı̄n i sek lek, Pita pen
Jisas, “Mīnī kislım eyañ kılókīl
sık ma agnı̄gab won ak, Jisas nop
ma nīpin, agıl, yīj omal nokı̄m
wai ñı̄nigan,” agak mīnim ak gos
nıñjak. ⁶² Nı̄g nıñıl, kıljam mı̄lep
gek, molıl pag apek, söñ amıl sıl
agak.

Jisas nop ag julı̄g gi, paklak
(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ Bī Jisas nop dī mı̄delak okok
nop ag julı̄g gi, paklı̄g gi gılak.

⁶⁴ Kiri walı̄j bad alap dī udı̄n nop
ak karık ñıl, nop paklı̄g gi aglak,
“Nak bī ke nīpan ak, nep an pakeb
ak cınop ag ñı̄an!” aglak. ⁶⁵ Pen
mīnim tı̄mel nībak rek, nop tapın
konjai nep aglak.

*Juda b̄i k̄ib m̄in̄im t̄ig b̄ilokek
okok Jisas nop m̄in̄im k̄ib aglak
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Jon 18:19-24)*

⁶⁶ K̄isl̄im sek, Juda b̄i m̄in̄im t̄ig b̄ilokek okok l̄il, God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok l̄il, b̄i lo m̄in̄im ag ñeb okok l̄il, ap mogim gel, Jisas nop pon d̄il Kansol k̄ib n̄ibak m̄idelak nab s̄ıňak dad olak.

⁶⁷ Pen Kansol b̄i okok k̄iri Jisas nop aglak, “Pen nak ke agn̄im̄in, nak Mesaia ak aka mer,” aglak.

Agelak, Jisas k̄rop agak, “Pen yad n̄ibep agen̄igain ak, n̄iňjil ageb, agiľ, ma n̄iňn̄igabim. ⁶⁸ Pen ag n̄iňeb yad m̄ideb ak, n̄ibep ag n̄iňen̄igain ak, yip pen ma ag ñiňn̄igabim. ⁶⁹ Pen m̄iňi t̄ikil m̄id damil k̄isen okok, Bi Ņi ne God Bi k̄ilis akn̄ib ke sek m̄ideb ak, ñiňmagil yipid p̄is ar ne s̄ıňak bisig m̄idenigab,” agak.

⁷⁰ N̄ib agek, b̄i kansol okok magilsek nop aglak, “N̄ib ak, nak ke God Ņi ne ak aka?” aglak.

Agelak, Jisas agak, “Me n̄ibi ke agebim me ak,” agak.

⁷¹ Agek aglak, “Tari ḡin̄ig m̄in̄im k̄ib tapin ag m̄idil, b̄i ognap ag n̄iňon, Jisas n̄ig ḡip n̄ig ḡip agen̄imel? Meg m̄igan ne ke agosip n̄ipin ak,” aglak.

23

*Gapna Pailot Jisas nop m̄in̄im
s̄ıňak*

*(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5;
Jon 18:28-38)*

¹ N̄ib agiľ, magilsek warikil, Jisas nop dam gapman b̄i k̄ib Pailot m̄idek s̄ıňak amniłak.

² Damil, nop m̄in̄im k̄ib agn̄ig, m̄in̄im okok n̄ib okok n̄ib dapil aglak, “Cin p̄iyo n̄iňil n̄ipin, b̄i n̄ibaul bin b̄i cin okok m̄in̄im esek agiľ agiľ, ‘Bi k̄ib Sisa nop takis ma ñiňn̄im̄ib, gapman kai m̄in̄im ak, ak rek nep ma n̄iňn̄im̄ib,’ agiľ. Pen m̄in̄im alap agiľ, ‘Yad

ke Mesaia ak, yad ke kij n̄ibak,’ agiľ,” aglak. ³ Agelak, Pailot Jisas nop ag n̄iňjil agak, “Nak Juda kai kij k̄iri ak aka?” agak.

Agek, Jisas nop pen agak, “Me nak ke ageban me ak,” agak.

⁴ Agek, Pailot pen b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, bin b̄i yokop ap m̄idelak okok abe k̄rop agak, “Yad nepin, b̄i aul nop m̄in̄im k̄ib agep wagin alap ma m̄ideb,” agak.

⁵ N̄ib agak ak pen k̄iri m̄in̄im k̄ilis agiľ aglak, “Gapman m̄in̄im ma n̄iňn̄imel, agiľ, m̄in̄im ag ñi ajiľ, Juda bin b̄i karip lim cin okok magilsek ag ñi ajoligip. Karip lim Galili t̄ikil, ag ñi ajiľ dam dam m̄iňi Jerusalem s̄ıňaul owip,” aglak.

*Jisas nop dam kin Herod m̄idek
s̄ıňak amniłak*

⁶ Agelak, Pailot k̄rop ag n̄iňjil agak, “Bi n̄ibaul Galili n̄ib aka?” agak. ⁷ Agek, yau aglak. Pen kin Herod karip lim Galili kod m̄idoligip ak, ñin nab ak apil Jerusalem m̄idek. N̄ib ak, Jisas ne Galili n̄ib b̄i alap aglak ak n̄iňjil, nop Herod ñiňmagil ar ag yoken m̄in̄im k̄ib aul n̄iňn̄im̄iň, agiľ, Pailot k̄rop agek, Jisas nop dam Herod m̄idek s̄ıňak dad amniłak.

⁸ Herod, Jisas tap tari tari goligip ak per m̄in̄im nep n̄iňjil, ñin akal rek tap ma gep rek alap gek n̄iňn̄igain, agiľ, gos ak nep n̄iň m̄idoligip rek, ñin n̄ibak Jisas nop ponjd d̄i dapjakel, ne miň miň yip gak. ⁹ Pen Herod ne Jisas nop m̄in̄im konjai nep ag yigin wagin gak, pen Jisas m̄in̄im alap pen ma agak. ¹⁰ Pen b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i lo m̄in̄im ag ñeb b̄i okok abe, m̄in̄im k̄ilis agiľ, b̄i konjai nep pedak pedak aglak. ¹¹ Herod abe, ami b̄i ne okok abe, Jisas nop gitimel gitilig gi, ñiňlon l̄ilig gi, gapman b̄i k̄ib tol gitpal walij tep alap tol git ñil,

kauyan Pailot midek sijak ag yoklak.¹² Ned Herod eip Pailot eip ñag ñijeb rek midöligipir ak pen ñin nibak minim niñ jim ñirek.

Juda bin bi okok, "Jisas nop ñag pak lím," aglak

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

¹³ Pen Pailot, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi minim tig bilocep bi kib okok abe, bin bi yokop okok abe krop agek ap mogim gilak. ¹⁴ Kiri ap mogim gelak, ne krop agak, “Bi aul minim nab pag agil, bin bi okok krop nib nib agip, agebitm ak pen miñi udin yirt ar nibep aul minim nippin ak, ne tap timel giñ minim wagin alap ma piyo nippin. ¹⁵ Herod ak rek nep minim wagin alap ma piyo niñip ak me, adik cinope ke nib. Yad nibin, tap timel alap ma giñ; nib ak nop ñag pak lep rek ma lip. ¹⁶ Nib ak, ami bi yad okok agen, nop yokop pakil, ag yokel amnanj,” agak. ¹⁷ Pen Juda kai ñin kib kiri Pasopa ak apek, Pailot per mi nokim nokim nagiman kiri nokim alap yokop ag yokoligip.

¹⁸ Pen ñin nibak kiri magilsek meg migan bleble gił sik kilis gił aglak, “Bi nibak ñag pak lím! Barabas nop ag yokem cinoop owanj!” aglak. ¹⁹ Bi Barabas nibak ne taun kib nibak bin bi ognap dil, karip lim nibak kod midoligip bi kib nibak eip pen pen gił, ciñ alap pis nep ñag pak lak rek, nop minim kib agil miñ llik.

²⁰ Pen Pailot Jisas yokop ag yoken amnanj, ag gos niñil, krop kauyan agil nib agak. ²¹ Agek, kiri kauyan meg migan bleble gił sik agil aglak, “Nop mab bak alanj ñag pak lím! Nop mab bak alanj ñag pak lím!” aglak.

²² Agelak, Pailot krop kauyan agil agak, “Bi nibaul tap tar i giñmel giñ? Yad nibin, tap timel

alap ma giñ rek, nop ñag pak ljjin rek ma lip. Nib ak, ami bi yad agen, nop yokop pakil, ag yokel amnanj,” agak.

²³ Agek, kiri kilis yib gił, Jisas nop ñag pak lel kimanj, agil, meg migan kiri bilalo giñ dap ranil, ag gel gel, ²⁴ Pailot minim krop ak dil, ²⁵ bi alap, bin bi ognap dil karip lim kod midoligip bi kib ak eip pen pen gił, ciñ alap pis nep ñag pak lak bi nibak nop ag yokek komij amnak; pen ami bi ne okok krop agak, “Kiri Jisas tari ginig giñ, agil agebal ak, nep giñ,” agak.

Jisas nop mab bak alanj ciñil pak llik

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Jisas nop ñag pak linig dad amnilak. Nab sijak amlig gi, Sairini taun nib bi alap Jerusalem apek. Bi nibak yib ne Saimon. Nop nabij pakil, di ciçi lil, mab kros di ka giñ il aglak, “Jisas ameb ak kisen amnon,” agel, dad kisen amnak. ²⁷ Pen Jisas nop dad amel niñlig giñ, bin bi konai nep kisen gilak. Bin bi amelak nab nibak bin ognap Jisas nop yimig niñil sil agelak. ²⁸ Niñ gel, Jisas adik gił krop agak, “Niñi Jerusalem bin, yip ginig geb ak sil ma agim. Niñep giñ timel gił, niñ pai niñi okok giñ timel gił genigab nibak sil agim. ²⁹ Kisen mikir kib ak apek, agnigal, ‘Bin niñ pai ma tiñ dopal okok abe, bin niñ pai ci ma niñbal okok abe, kiri nep miñ miñ ginimel,’ agnigal.

³⁰ Niñ nibak, tari ginig midojin, agil, pis nep kimin, agil, agnigal Dím gol okok pag pe giñ apil, cinoop ñag pak linimin aka koji dil cinoop lim niñmin ak tep,’ agnigal.

³¹ Yad mab komij rek midebin pen yip niñ giñ giñ timel gebal. Pen niñi mab milep rek midebitm rek, niñep tari rek giñ timel ginigal?” agak.

³² Pen bı gapman lo mìnım tıb jurek bı omal, mab bak alanñ ñag pak lınig sek dad amnílak. ³³ Dam karıp lım Cıp Nabıc Cög Tıñıl apal sığak amjakıl, Jisas nop dam mab bak alanñ cipıl pak lıl, bı gapman lo tıb jurek bı omal kırıp dam mab pıs pıs cipıl pak lılkak. ³⁴ Nıg gel, Jisas agak, “Bapi, yıp gebal ak, ti gınig nıg gobın, agıl, nıñ tep gıl ma gebal. Nıb ak, kırı gı tımel gebal ak nıñıl kırıg gınımın,” agak.

Pen ami bı okok, Jisas walıj ne tıg ju lel mıdekk okok, kırı ke sadu gılolo gıpal rek ak gıl dılk. ³⁵ Bin bı konjai nep nıñ mıdel nıñlıg gı, Juda bı kıl okok Jisas nop paj agıl aglak, “Ne, ‘Yad Mesaia ak; God yıp dosıp ne eip mıdobır,’ agıl, bin bı ognap kımbal gosıp warıkpal. Gıp nıbak rek, ne ke ak rek nep nıg gıl komıñ amek nıñın,” aglak.

³⁶ Pen ami bı okok ak rek nep, Jisas mıdekk ulep sığak apıl nop paj agıl, ñıg wain silek ñıllıg gı aglak, ³⁷ “Nak, ‘Juda Kiñ kırı mıdebin,’ apan ak, nak ke gıl komıñ amnrıñ!” aglak. ³⁸ Pen Jisas nop cipıl pak lılkak mab bak sığak alanñ, mab bog bad alap ar ak mìnım ñu kıl tılkak:

JUDA KAI KIN KIRI ME AUL.

³⁹ Bı gapman lo mìnım tıb jueł, mab bak alanñ ñag pak lılkak omal, bı alap Jisas nop ag juıl agak, “Nak Mesaia mıdeban ak, nak ke gıl komıñ amıl, cırop mal ak rek nep gek, komıñ amnrıñ!” agak.

⁴⁰ Agek, bı alap pen nop ag gıl agak, “Bı nıbaul yur kıl dıl kımnıg geb; cır mal ke ak rek nep yur kıl dıl kımnıg gobır ak, agıl, God nop ma pırıkpın ar? ⁴¹ Cır mal gı tımel gıpır rek yur dobır, pen bı nıbaul tap tımel alap ma gıp,” agak. ⁴² Ne nıb agıl, Jisas nop agak, “Nak karıp lım nak sığak am kin mıdıl, yıp gos nıñnımın,” agak.

⁴³ Nıb agek, Jisas nop pen pe agak, “Yad nep nıñıd yıb agebin, mıñi ñın aul nep nak yad eip am karıp lım tep ak mıdonıgabır,” agak.

Jisas kimak

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Magıl nıbak, pıb nab epel magıl ak kıslım gıl, mıd damıl pıb sıneim okol gak magıl ak kauyan melık gak. ⁴⁵⁻⁴⁶ Pen Jisas sık kıl agıl agak, “Bapi, kaun yad ak ñınmagıl ar nep ak lebin,” agak. Nıb agıl ake bad kır gak. Jisas ake bad kır gak, magıl nıbak nep, God sobok gep karıp magıl ñıllık kapkap mıgan eyan, walıj dı kıjon pılıñ gılak ak, nab eyan pak talıkkıl, lıllıg gı pıs pıs amek, kıjon yıkkıl mıdekk.

⁴⁷ Pen ami bı kod mıdep bı kıl ak, gek nıbak nıñıl, God yıb ne ak dap ranlıg gı agak, “Nıñıd yıb! Bı nıbaul bı tep nep!” agak.

⁴⁸ Bin bı ap nıñ mıdelak okok, tap gak nıbak nıñıl, molıl pag apek pabıl paklıg gı, adık gıl karıp kırı amnílak. ⁴⁹ Pen Jisas bin bı nıñeb ne okok abe, bin Galili nıb nop kısen gılak okok abe, kırı ke ke sığ adanñ mıdıl, tap gak nıbak nıñ mıdelak.

Josep ne Jisas mıb goj dam tıgel gak

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Pen Juda Kansol kıl bı alap, yıb ne Josep. Ne bı tep, mìnım tıg bılok tep golıgıp. Ne Arimatia taun, karıp lım Judia nab sığak nıb. Ne Juda Kansol bı ognap, Jisas nop ñag pak lın, agıl, gos nıñlak rek ma sığak. Ne, God bin bı dıl kod mıdenıgab ñın ak onıgab, agıl, kod mıdolıgıp. ⁵² Ne Jisas kimak, cıp se dam tıgel gınig gıl, Pailot mıdekk sığak amıl, ag nıñek yau agak. ⁵³ Nıb ak, Josep ne amıl cıp se tıg asık dap yapıł, walıj tıd

tep alap dî kom kam gîl, dam kab mîgan kîsen nep yîg jîrîk lîl cîp tîgel ma gîlak mîgan ak tîgel gak.
⁵⁴ Pen Juda God nop sobok gep ñîn ak manj apeb, agîl, Praide* dîgep dîgep magîl ak cîp tîgel gak.
⁵⁵ Pen bin ñon, Jisas eip Galili nîb olak okok, Josep amek nînjîg gi, kîsen gi amîl cîp tîgel amjâkil, cîp se titi gîl tîgel gak ak nîn tep gîl, adîk gi karîp kîri amnîlak.
⁵⁶ Karîp kîri amîl, agnoj ñîg ki tep owe ognap cîp se li ñînig gîl, gi li tep gîlak.

Mînek ñîn ak nep doplap ak pen Sarere ñîn kîb kîri yokop mîdêp ak nînjîl me, yokop mîd mîd kînlak.

24

Jisas warîkak

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10)

¹ Mînek Sade ñîn ak, karîp kîsen tîkak magîl ak, bin ñon nîbak agnoj ñîg ki tep owe ak dîl, cîp se mîb gonj anöñ li ñîn, agîl, dad cîp tîgel gîlak sînjâk amnîlak.
² Amîl nînjîlak, kab salai kîb cîp tîgel mîgan pilîj gîlak ak, lîlîg gi am bak kîd sînjâk mîdek.
³ Pen kîri mîgan nîbak amîl nînjîlak, Bi Kîb Jisas mîb gonj ne ma mîdek.
⁴ Ti gîp, agîl, ag mîdel nînjîg gi, dai bi omal gol nîb sînjâk warîkîl mîderek. Bi omal walij kîri tîd melîk sek aknîb ke mîdek.
⁵ Bin okok kîrop nînjîl, jel gek pîrîkîl, kogim yîmîl jîl kîyan gîl mîdel nînjîg gi, bi nîb omal agrek, "Tari gînig bi komiñ mîdeb ak nop cîp tîgel gîpal nab sîñ aul pîyo nîj ajebîm?"
⁶ Ne sîñaul ma mîdeb; mîdarîk nep warîkîp. Pen ne nîbep eip Galili mîdîl mînîm agak ak gos nînjîm.
⁷ Ne nîbep agak, Bi Ñî ne ak nop, dî bin bi tap si tap tîmel gîpal ñînmagîl ar kîrop lel, nop mab bak alanj ñîg

pak lel, kîmîl ñîn omal mîdîl, mînek ñîn omal nokîm ak kauyan warîknîgab,' agak," agrek.

⁸ Nîb ager nînjîg gi, gos magîl kîri ak pag yîkek, Jisas ned Galili mîdîl mînîm agak nîbak gos nîj dam nînjîlak.
⁹ Bin okok kîri cîp tîgel ak kîrig gîl, kauyan adîk gi amîl, tap gak nînjîlak nîbak, Jisas bi ne aknîb agîp alanj okok abe, bin bi ne ognap okok abe ag nîlak.
¹⁰ Bin ñon mînîm ag nîlak nîbak, Maria Magdala ak, Joana ak, Jems nonîm Maria ak, bin ognap sek.
¹¹ Pen kîri mînîm ag nîlak nîbak peyîg nînjîl, nînjîd agebal, agîl, ma nînjîlak. Nînîlonj lîl rek agebal, agîl gos ak nînjîlak.
¹² Pen Pita mînîm nîbak nînjîl, pîg gi rîkîd ag amîl, tîgel gîlak kab mîgan ak sîpsîp nînjâk, cîp walij kom kam gîlak bad ak nep mîdek. Nîbak nînjîl, tari gi, agîl, gos par yîb lîlîg gi, cîp tîgel ak kîrig gîl kauyan adîk gi amnak.

Bi omal karîp tîrig tîronj Emeas amnîrek
(Mak 16:12-13)

¹³ Ñîn nîbak nep, bi omal karîp tîrig tîronj Emeas, yokop Jerusalem ulep nîb sînjâk* amnîr, agîl, majîl amlîg gi,
¹⁴ tap tari tari gek nînjîrek mînîm ak kapkap ag nînjîg gi amerek.
¹⁵ Amerek nînjîg gi, Jisas kîd ken apîl, kîrop mal pon dîl amnak.
¹⁶ Pen bi nîb omal Jisas nop nîprep ak pen God gos magîl kîrop mal dî we gek, Jisas nop nîjer bi aknîb ke rek lak.
¹⁷ Ne kîrop mal ag nînjîl agak, "Mînîm ak tari mînîm ager ameb?" agak.

Nîb agek, kîri cîb gep rek wös gi warîk mîdlîg gi,
¹⁸ bi Kliopas agak, "Nak nep me, mîñi ñîn sîkol bad aul Jerusalem sîñaul ap mîdîl

* 23:54: Juda Sarere ñîn kîri ak Praide dîgep dîgep wagîn gîl, gi damîl, Sarere dîgep dîgep juoligip. * 24:13: Grik 60 stadia (11 kilomita)

tap tari tari gip ak ma nıpan ar?" agak.

¹⁹ Agek, Jisas agak, "Tap nıbak tari gek agebir?" agak.

Agek agrek, "Jisas Nasaret nıb gak ak me. Bi God mınım agep ak, mınım ag ni tepe gıl, tap ma gep rek okok goligip ak me, God nop tepe gıl, bin bi okok krop tep gıl gak. ²⁰⁻²¹ Ne nıg goligip ak, gos cın nıñıl agnok, 'God nop ag yokek cınop Isrel bin bi dıl, kod mid tepe gınigab,' ag gos nıñok ak pen God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi mınım tig bilocep bi kib okok abe, nop mınım ag gıl, dam Rom gapman bi kib ak nop ñel, ne mınım kib agil, nop ami bi ne okok krop ñek, dam mab bak alan ñag pak lel kımak. Pen tap gak nıbak ñin omal nep ap amnak me. ²² Miñi kislım sek magil ak, bin ñon cın alap, amıl nop tigel gılak kau migan kau ak nıñıl, apil cınop tap tari tari gip ak ag ñel nıñıl pak ju dıpın. ²³ Bin okok kiri apal, 'Cip se par ak ma midosp, pen ejol omal apil apir, "Ne warıkil komıñ mideb," apir' apal. ²⁴ Nıb agel, bi cın ognap nop tigel gılak kau migan kau ak amıl nıpal, bin okok agesal rek nep midosp. Pen Jisas nop ma nıpal," agrek.

²⁵ Nıb agerek, Jisas agak, "Nırı mal gos nıñ tepe ma gipir. Bi God mınım agep okok mınım aglak ak magilsek, tari gınig mınım nıñid apal, agil, ma nıpir? ²⁶ Bi God mınım agep bi okok aglak rek, Mesaia ak ned yur kib yib denigab me, pen kisen ne melik tepe ke sek midenigab," agak. ²⁷ Nıb agil, Mosis abe, bi God mınım agep bi okok magilsek abe, Krais nop God Mınım nu kıl tıklak mideb mınım nıbak magilsek krop ag ni tepe gek amnak.

²⁸ Karip lım amelak ulep nıb sijnak amjakıl, Jisas krop mal tausak lıl, kırıq amníg rek gak.

²⁹ Pen kiri mal nop mınım kılıç

agil agrek, "Digepl aul opin. Kislım gınig geb nıñıl nak apek cir mal eip kiriñ," agrek. Ager, krop mal eip karip amniłak. ³⁰ Karip am midil, tap nıñig, ne bred dıl, God nop tepe agil, ti panjil krop mal ñek nıñig gi, ³¹ gos magil kiri mal ak gos piwakek, ak Jisas nep, agil nıñel nıñig gi, kapkap kırı gak. ³² Nıg gak ak nıñıl agrek, "Majil nab sijnak aplig gi, mınım ognap ag ñılıg gi, God Minim nu kıl tıklak mınım wagın ak ag ñılıg gosip ak, midmagil cirrop ak mab rek yinil pılıs gi nıb," agrek.

³³ Nıb agil, magil nıbak nep kauyan adık gi Jerusalem amıl nıñrek, Jisas bi ne aknıb agip alaç, bin bi nıñeb kiri ognap sek eip ap mogim gıl midelak. ³⁴ Amjakıl kiri nıñrek, bin bi okok kiri ke Jisas nop mınım ag midelak. "Nıñid nep! Jisas kımak ak pen kauyan warıkıl, ap Saimon midosp sijnak misen losip nıñip," aglak.

³⁵ Mınım agelak nıbak nıñıl, bi omal agrek, "Cir mal majil nab sijnak amosır, Jisas cirrop nabıñ pakosip, dam karip cir mal ak amıl, tap nıñig gi, ne bred dıl, God nop tepe agospak, ak Jisas nep, agil nıpir," agrek.

Jisas bi ne okok nop misen nıñlak
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;
Jon 20:19-23)

³⁶ Pen mınım nıbak ag midel nıñig gi, Jisas ne ke midelak nab sijnak misen lıl, nab sijnak alan warık midil agak, "God nıbeş kod miden," agak.

³⁷ Agek, kiri cip kaun, agil, jel gek pırıklak. ³⁸ Pırıkelak, Jisas krop agak, "Tari gınig pırıkebiñ? Uđın nıbi ke nıñebiñ ak pen tari gınig gos omal nıñebiñ?
³⁹ Nınmagil tob yad okok nıñim. Yad nep me! Yip dı pok nıñıl nıñim. Cip kaun mıb gon tipik sek ma mideb. Pen yad yipil abe,

tıpkı abe midebin ak, udın nıbi ke bir niñebim,” agak.

⁴⁰ Nıb agılıg gi, niñmagıl tob ne okok kırop yomak. ⁴¹ Nıg gek, kırı mıñ mıñ gılıg gi, gos par lılıg gi, ak Jisas nep aka agıl, gos omal niñel niñlig gi, Jisas kırop agak, “Tap niñeb nıbi ognap sıñaul mideb aka?” agak. ⁴² Agek, nop kıbsal dagıl lılkak alap niñlak. ⁴³ Kırı niñ mideł niñlig gi, ne kıbsal nıbak dı niñjak.

⁴⁴ Pen Jisas kırop agak, “Ned yad nıbep eip mıdıl, mıñi yıp geb aknıb rek ak gınıgab, agıl, nıbep ag niñligipin. Mosis yıp mıñım ū kıl tıkkak ak, bı God mıñım agep yıp mıñım ū kıl tıkkak ak, God Mıñım dai Sam ak yıp mıñım ū kıl tıkkak ak, yıp ū kıl tıkkak rek nep magılseк aknıb rek nep gınıgab, agıl, nıbep ag niñ tep ginek,” agak.

⁴⁵ Nıb agıl, God Mıñım ū kıl tıkkak ak niñ tep gilan, agıl, gos tep yıp ak kırop niñ. ⁴⁶ Ne nıg gıl, kırop agak, “Ned okok ū kıl tıkkıl aglak, ‘Mesaia ak yur kıb dıl kımek, tıgel gel, niñ omal mıdıl, niñ omal nokım ak kauyan warıknıgab. ⁴⁷ Nıb ak, mıñım tep ne ak karıp lım Jerusalem wagın gi ag niñ, ag niñ damıl, bin bı karıp lım tıgoj tıgoj magılseк ag niñ amek niñlig gi, bin bı tap si tap tımel gi pal okok, tari gınıg nıg giıpın, agıl, kırıg gıl, Krais nop cıg gel niñlig gi, tap tımel acır kırop ak liğ gi yoknıgab,’ aglak. ⁴⁸ Pen yıp gak nıbak udın magıl nıbi ke niıpım. ⁴⁹ Pen Bapi yad mıñım ned ag lak rek, yad nıbep niñigain. Nıb ak, nıbi taun kıb sıñaul nep mıdıl, kod mıdenimib. Seb kab ar alan sıñak nıb kılıs ke apıl nıbep gon lenıgab ak niñıl amnıgabım,” agak.

*Jisas ap ran jak karıp lım seb
kab ar alan sıñak amnak
(Mak 16:19-20; Apo 1:9-12)*

⁵⁰ Jisas nıb agıl, kırop ponjıd damıl, Jerusalem kırıg gıl, karıp tırig tıron Betani ulep sıñak amił, God kırop kod mıdej, agıl, niñmagıl ne dap ranıł, God nop sobok gak. ⁵¹ Jisas nıg gek niñlig gi, God nop dam ap ran jak karıp lım seb kab ar alan sıñak dad amnak. ⁵² Nıg gek, kırop tep gek niñlig gi, yıb ne ak agel ar amek niñlig gi, adık gi Jerusalem amnılık. ⁵³ Amıl, per per nep God nop sobok gep karıp niñlik mıgan ak amił, God yıb ne agel ar amolıgip.

Jon

Jisas Krais MİNİM TEP ak Jon ñu kıl tıkkak

*God MİNİM ne karıp lım wagın
aul owak*

¹ Karıp lım bırarık ped okok ma gi lak ñin ak, God MİNİM midek. God MİNİM ne God eip midek. God MİNİM ne ak rek nep God. ² Wös rek God MİNİM ne God eip midek. ³ God ne gek, God MİNİM ne tap okok magılseki gi lak. Tap alap ke ma lak; ne ke gi lak tap okok nep mideb. ⁴ God MİNİM ne komıñ midep wagın ak. Komıñ midep won nıbak bin bi kırop melik ñak. ⁵ Melik nıbak amıl bin bi kıslım gi nab sıñak midebal okok ñi leb niñıl kıslım Melik nıbak posıg gınimel rek ma lip.

⁶⁻⁷ Bin bi okok magılseki Melik nıbak nop niñ dıniñmel, agıl, God bi alap nop ag lek, ne apıl Melik nıbak nop mİNİM ag ñoligip. Bi mİNİM ag ñoligip bi nıbak yib ne Jon. ⁸ Jon ne Melik nıbak mer. Ne yokop bi an Melik mideb mİNİM ak bin bi okok kırop ag niñig owak. ⁹ Melik niñid yib nıbak ne karıp lım wagın aul apıl, bin bi okok magılseki kırop melik ñeb.

¹⁰ Ne karıp lım wagın aul apıl midekip. God ne gek, ne lım dai wagın aul gi lıl, bin bi okok gi lak. Pen ne karıp lım wagın aul ap midek ak, bin bi nop udın niñıl, ne bi an, agıl, ma niñlak. ¹¹ Ne karıp lım ne ke owak ak pen bin bi ne ke nop ma dılak. ¹² Pen bin bi an an, mİNİM tep ne ak niñ dıl, nop Bi Kib cın, agıl, niñ dıpal bin bi okok, ne kırop gek kiri magılseki God ñi pai ne midenigal. ¹³ God ñi pai ne midenigal ak, bi ber gon okok dıl, ñi pai tıkkak dapel midebal

rek ma midenigal. God ne ke gek ñi pai ne midenigal.

¹⁴ Pen MİNİM nıbak, ne apıl bi miñb gon lıl, cınop eip kın midekip. Nıb ak, cın melik won tep ne bir nıpin. Ne Biñen Ñi ne nokım yib ak me, Biñen ne ke melik won tep ke sek mideb rek, Ñi ne ak rek nep melik won tep ke sek mideb. Pen ne bi miñb gon lıl apıl, cınop magılseki yimig yib niñıl di tep yib gıl, mİNİM niñid magılseki ag ñi tep goligip.

¹⁵ Ne owak ak, Jon ne niñıl, sık agıl bin bi okok kırop agak, “Bi miñi apeb aul nep, yad nıbep ned agnek, ‘Bi alap ne yip kısen onıgab ak pen yip ma tıkkak dorek ar ak, ne bırarık ped okok midekip. Nıb ak, ne yad rek mer; ne Bi Kib yib,’ agnek ak, bi nıbak me aul,” agak.

¹⁶ Ne cınop bin bi magılseki yimig yib niñıl, di tep yib gıl, tap tep tep koñai nep ñib. ¹⁷ Wösrek nep lo mİNİM ar ak, God Mosis nop ñek, Mosis cınop ñak ak pen God bin bi yimig niñıl di tep giñp mİNİM niñid nıbak, Jisas Krais owak ak me, miñi misen niñobın. ¹⁸ Bin bi ognap God nop ma nıpal. God Ñi nokım ne ak nep Nap eip midebir. Ne Nap ne ag misen lak niñıl miñi cın Bapi God bıñ nıpin.

*Jon Bi Ñig Pak Ñeb ak, “Yad
Mesaia ak mer,” agak*

*(Mat 3:1-12; Mak 1:7-8; Luk
3:15-17)*

¹⁹ Juda bi kib Jerusalem nıb okok kiri bi God nop tap sobok gep bi ognap abe, bi God sobok gep karıp wög gi ñoligipal bi ognap abe ag yokıl aglak, “Ñibi Jon mideb sıñak amıl, ‘Nak bi an?’ agıl, ag niñimib,” aglak.

²⁰ Kiri Jon midek sıñak amjakıl, nop ag niñıl aglak, “Nak bi an?” aglak.

Ag nijelak, ne we ma ñak. Krop misen agil agak, "Yad Krais ak* mer," agak.

²¹ Nib agek, kiri pen aglak, "Nib apan ak, nak bi an? Nak Ilaija aka?" aglak.

Nib agelak, Jon agak, "Yad Ilaija mer," agak.

Nib agek, kiri pen aglak, "Nak bi God minim agep per kod midobin ak aka?" aglak.

Agelak, Jon mer agak.

²² Nib agek, bi nib okok pen aglak, "Nib ak, nak bi an? Pen, yad bi an, agil, agnigan ak, cin amil bi kib cinop ag yokpal okok krop ag niginabin," aglak.

²³ Agelak, Jon krop agak, "Yad minni gebin aul, bi God minim agep Aisaia ned agak rek nep gebin. Ne agak,

"Yad bi alap karip lim bin bi konjai ma midebal,
min mab kab nep mideb nab
sinjak am midil, sik kib aglit
gi agebin,

"Per Bi Kib apeb, agil,
kanib lig gi tep ginimib," agebin,' agak.

Yad Jon minni gebin me ak," agak.

²⁴ Pen bi Jon nop ag nijenig olak nib okok, bi Perisi ognap eip olak.

²⁵ Kiri Jon nop ag nijil aglak, "Nak apan, yad Krais mer, Ilaija mer, bi God minim agep kod midobin ak mer apan go pen tari ginig bin bi okok krop nig pak nebin?" aglak.

²⁶ Agelak, Jon agak, "Yad krop yokop nig pak nebin. Pen bi alap nab nibep sinjal mideb, ne tige perek mideb, agil, ma nipi. ²⁷ Bi nibak ne yad kisen onigab pen ne yad rek mer; ne bi kib yib, yad bi sikol. Yad tob tirip ne ak nag wisibnim rek ma lip," agak.

²⁸ Jon bin bi okok krop nig pak noligip karip tirig tiron Betani, nig Jodan gol pis kid adan nijil bi

nib okok apil nop minim nibak ag nijelak.

Jisas ne God Sipsip Nilik ne

²⁹ Minek Jisas apek nijlig gi, Jon Jisas nijil bin bi okok krop agak, "Nijim! God Sipsip Nilik ne cinop ag yokip me ak. Ne me bin bi lim dai ar wagin aul tigon tigon magilsek tap si tap timel gipal gac ak lig gi yoknitgab. ³⁰ Bi nibak me, yad agnek, 'Bi alap ne yip kisen onigab ak pen yip ma tik dorek ar ak, ne birarik ped okok midoligip. Nib ak, ne yad rek mer; ne Bi Kib yib,' agnek. ³¹ Bi Kib nibak bi an, agil, adi ma nijoligipin. Pen Isrel bin bi, Bi Kib nibak bi tige perek bi rek mideb ak nijnimel, agil, krop nig pak nini onek," agak.

³²⁻³³ Pen Jon Jisas minim ar nibak nep agil agak, "Bi nibaul bi an, agil, yad ke ma nijnepe; pen bi yip ag yokek apil bin bi krop nig pak nebin ak agak, 'Nak nijenigan, Kaun ne bi an apil, eip midenigab, bi nibak nep bin bi okok krop Kaun Sin pak nijigab,' agak. Agak nibak me, minni Kaun ak seb kab ar alaŋ nib yakir tibaglem rek ug gi nop aposip ³⁴ nijil yad nij tep gi krop minim nijid agebin, bi nibaul ne God Ni ne ak nep," agak.

Jisas bi ne omal ned dak

³⁵ Minek pen, Jon bi ne omal eip, kauyan ap nig pak noligip kau sinjak mideb nijlig gi, ³⁶ Jisas ap padikek, Jon ne Jisas nijil bin bi okok krop agak, "Bi nibaul me God Sipsip Nilik ne ak," agak.

³⁷ Nib agek, Jon bi ne omal, minim nibak nijil, Jisas amek migan ak sain amnirek. ³⁸ Pen Jisas adik gi krop mal nijil agak, "Tari ginig apebir?" agak. Agek agrek,

"Rabai! Nak kinban akal?" agrek. Hibrus minim agil "Rabai" agrek minim nibak wagin ak "Minim Ag

* **1:20:** Grik minim "Krais ak" abe, Hibrus minim "Mesaia ak" abe, wagin nokim alap nep mideb: "God ag laki Bi ak."

Neb Bi.” ³⁹ Pen kiri n̄ig ḡil ag niñrek, Jisas agak, “N̄ib ak, yad eip amil niñnígair,” agak. Agak n̄in n̄ibak nep d̄ige p̄on ak amil, ne eip m̄iderek.

⁴⁰ Jon bi ne n̄ib omal, bi alap ȳib ne Edru. Edru n̄imam ne me Saimon Pita. ⁴¹ Edru won n̄ibak nep am n̄imam Saimon nop p̄yo niñíl agak, “Mesaia ak on̄igab agil per kod m̄idobin ak miñi n̄ip̄ir,” agak. (“Mesaia” agak m̄inim won ak, Grik m̄inim agil “Krais” apal.)

⁴² Edru n̄ib agil, n̄imam Saimon nop poñ d̄il Jisas m̄idek s̄iñak amek, Jisas Saimon nop niñíl agak, “Jon ñ̄i ne Saimon. Nep Sipas agnigal,” agak. Arameik m̄inim agil, ȳib Sipas agak m̄inim won n̄ibak, Grik m̄inim agil Pita apal. Sipas abe Pita abe wagin nokim n̄ibak “kab.”

Jisas Pilip Natanyel k̄rop mal dak

⁴³ Minek, Jisas karip l̄im Galili amniñ, am Pilip nop niñíl agak, “Yad eip amniñ,” agak. ⁴⁴ Pilip, Edru, Pita, karip l̄im kiri Betsaida n̄ib. ⁴⁵ Pen Pilip am Natanyel nop niñíl agak, “C̄in bi ak, Mos̄s abe, bi God m̄inim agep ognap abe ū k̄il t̄ik̄il aglak bi n̄ibak nop miñi n̄ip̄in. Ne me Jisas, Josep ñ̄i ne. Karip l̄im ne Nasaret n̄ib,” agak.

⁴⁶ Pilip n̄ib agek, Natanyel agak, “Bi tep alap karip l̄im timel n̄ibak n̄ib ma on̄igab,” agak.

Agek, Pilip agak, “N̄ib ageban ak, apek am niñir?” agak.

⁴⁷ N̄ib agil, kiri bi omal amil ulep ulep ger niñlig gi, Jisas Natanyel nop niñíl agak, “Bi n̄ibak bi Isrel ȳip̄id ḡil ak me, ne esek ar ak ma agnigab; ne niñid nep misen agnigab,” agak.

⁴⁸ N̄ib agek, Natanyel agak, “Nak titi ḡil ȳip n̄ipan?” agak.

Agek, Jisas agak, “Pilip nep k̄isen poñ d̄inig n̄ib; yad nep ned n̄ipin,

nak b̄isig m̄idesan tauan wagin s̄iñak,” agak.

⁴⁹ N̄ib agek, Natanyel agak, “M̄inim ag ñ̄eb bi, nep n̄ipin! Nak God ñ̄i ne, Isrel bin bi Kin c̄in,” agak.

⁵⁰ N̄ib agek, Jisas agak, “Nep yokop tauan wagin s̄iñak n̄ipin apin ak me, ȳip niñ d̄ipan? K̄isen tap ke n̄ib ognap niñnígan,” agak.

⁵¹ Jisas n̄ib agil agak, “N̄ibep magilsek niñid agebin, seb kab ar alañ s̄iñak pag ȳikek, ejol okok apil, ȳip Bi ñ̄i ne niñ amil apil, niñ amil apil, genigal niñnígabim,” agak.

2

Jisas ne niñ ȳib ak gek niñ wain lak

¹⁻² Ñ̄in omal midil, bi alap bin d̄inig ḡil, bin bi s̄ik agek amil, tap niñlak Kena taun, karip l̄im Galili nab s̄iñak. Minek n̄ibak, Jisas abe, bi ne okok abe, k̄rop ak rek nep s̄ik agel amniłak. Pen Jisas nonim abe am karip n̄ibak m̄idek. ³ Niñ wain ak n̄ib sakelak, Jisas nonim apil Jisas nop agak, “Wain ak n̄ib sakpal,” agak.

⁴ N̄ib agek, Jisas agak, “Ȳip niñ gan niñ gan, agil, ȳip ma agnimir. Ñ̄in yad ak ma owip,” agak.

⁵ Agek, nonim ne am bi wög gi ñ̄eb okok k̄rop agak, “Jisas m̄inim alap agonimir, agnimir rek nep ḡinimir,” agak.

⁶ Pen Juda bin bi kab d̄il ḡilak tin k̄ib ȳib aknib kagol onj̄id ak d̄i lel m̄idek. Tin k̄ib nokim nokim niñ lita aknib niñjuñ mamid ak mil dap lep. Pen Juda bin bi nag ar kiri göligipal rek, God udin ȳirik bin bi t̄id tep m̄idojin, agil, tin n̄ib okok niñ mil dap soñ ḡil, niñ tob niñ li yokoligipal. ⁷ Jisas pen, bi wög gi ñ̄eb okok k̄rop agak, “Kab tin ognil, niñ mil dap soñ gem, ap ran jaknimir,” agak.

Agek, agak rek gelak agak,
8 "Miñi ñig mił dap lı̄pı̄m ak, mił
damı̄l, bı̄ tap ñı̄bobiñ aul kod
miđeb ak nop ñı̄m," agak.

9 Agek, ñig yı̄b nı̄bak mił dam
bı̄ kı̄b ak nop ñelak, ne dıl ñı̄b
nı̄njak, ñig wain tep ak miđek. Pen
ne ñig wain nı̄bak akal nı̄b, agı̄l,
ma nı̄njak; bı̄ wög gı̄ ñeb okok kı̄ri
nep nı̄nlak. Pen ne ma nı̄njak rek
me, bı̄ bin dı̄nig gak nı̄bak nop sı̄k
agek apek agak, 10 "Per nep, ñig
wain tep ak ned dap ñel ñı̄b sakel
me, kı̄sen ñig wain tı̄mel ak ñel
ñı̄bal. Pen nak ñig wain tep ak dap
lek miđosı̄p, miñi nep dap ñeban,"
agak.

11 Jisas tap ma gep rek ned sab-
dan eyaŋ gak nı̄bak, ne Kena taun,
karıp lı̄m Galili nab sı̄njak miđıl
gak. Tap ma gep nı̄bak gı̄l, ne titi
bı̄ rek miđek ak yomek bı̄ ne okok
nı̄njıl, nop nı̄n dı̄lak. 12 Pen Kena
taun kırı̄g gı̄l, Jisas ne ke, nonım,
nímam kı̄sen, bı̄ ne okok eip taun
sı̄kol Kapaneam amił, yokop ñı̄n
bad alap nı̄b sı̄njak miđelak.

*God sobok gep karıp ak tap
sı̄kim gelak, Jisas kı̄rop yı̄klı̄g gı̄
söŋ eyaŋ yokak*

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17;
Luk 19:45-46)

13 Juda kai Pasopa ñı̄n kı̄b kı̄ri ak
maŋ gak nı̄njıl Jisas Jerusalem am-
nak. 14 Jisas Jerusalem amił, God
sobok gep karıp mı̄gan ak nı̄njak,
bı̄ ognap kı̄ri kaj kau, kaj sipsip,
yakır tı̄baglem okok dap sı̄kim gı̄l,
bı̄ ognap abañ bad okok lı̄l, mab
bog ar bı̄sig gı̄l, mani yı̄mjı̄klı̄g gı̄
miđelak. 15 Jisas nı̄njıl, nag alap
dıl malıkıl, kaj sipsip kaj kau okok
yı̄klı̄g gı̄l söŋ eyaŋ yokıl, mani dap
pen pen yı̄mjı̄klı̄g gelak abañ bad
okok mani sek tı̄g son gı̄ yokak.

16 Ñig gı̄l, bin bı̄ yakır tı̄baglem
dap sı̄kim gelak okok kı̄rop agak,
"Tap nı̄b okok dad amním. Bapi
yad karıp ne ak gem sı̄kim gep
karıp rek ma lı̄nımın," agak.

17 Jisas nı̄g gek, bı̄ ne okok gos
kı̄ri amnak God Miñim ñu kıl
tı̄klak miñim alap ar ak. Miñim
nı̄bak ñu kıl tı̄kıl aglak, "Sobok
gep karıp nak ak miđmagıl yı̄b lı̄l
kı̄mını̄gain," aglak.

18 Pen Juda bı̄ kı̄b ognap apı̄l,
Jisas nop ag nı̄njıl aglak, "Nep bı̄
an agosip apı̄l nı̄g geban? God
nep agek apı̄l gebin, agı̄l, tap ma
gep rek alap gek cın nı̄njıl, 'Ñı̄njı̄d
ageban,' ag nı̄njın," aglak.

19 Nı̄b agelak, Jisas kı̄rop pen
agak, "Nı̄bi God sobok gep karıp
nı̄baul tı̄b wal genı̄gabım, ñı̄n
omal nokım kauyan gı̄ lı̄nı̄gain,"
agak.

20 Nı̄b agek aglak, "God sobok
gep karıp nı̄baul, mī ñı̄njuıl omal
adık gı̄ dam aknı̄b kagol oñı̄d (46)
gı̄ saklak ak pen nak ñı̄n omal
nokım kauyan gı̄ lı̄nı̄gain ageban
ar?" aglak. 21 Pen Jisas ne sobok
gep karıp miñim agak nı̄bak, mił
gon ne ke nep agak. 22 Nı̄b ak me,
kı̄sen Jisas ne kı̄mıl warı̄kak ak,
bı̄ nop kı̄sen gölı̄gı̄pal okok, God
Miñim ak abe, Jisas ne ke miñim
agak nı̄bak abe gos nı̄njıl, "Ñı̄njı̄d
agı̄p," agı̄l nı̄nj dı̄lak.

Jisas bin bı̄ okok magı̄lsek nı̄njıp

23 Jisas, Juda kai Pasopa ñı̄n kı̄b
kı̄ri ak Jerusalem kın̄ miđıl, tap
ma gep rek ognap gek ak nı̄njıl, bin
bı̄ okok, "Ne nep Mesaia ak," agı̄l,
nop nı̄nj dı̄lak. 24-25 Bin bı̄ titi gı̄l
rek miđebal ak, bı̄ alap Jisas nop
ma ag fılölgı̄pal. Jisas ne ke bin bı̄
nag ar gı̄pal bı̄r nı̄nj tep gı̄p. Bin
bı̄ nı̄b okok gos kı̄ri ar akal ameb
ak nı̄nj tep gı̄p ak me, ne bin bı̄ nı̄b
okok bin bı̄ nı̄nejb yad, agı̄l, kı̄rop
ma dak.

3

*Jisas Nikodimas nop ag ñı̄t tep
gak*

1 Bī Juda Kansol kı̄b ak bı̄ alap
miđolı̄gı̄p, yı̄b ne ak Nikodimas.
Ne Perisi bı̄ alap. 2 Ne kı̄slım eyan,

Jisas nop nijenig, midek sijak apil agak, "M-nim ag neeb bi. Cin nipiñ, tap ma gep rek gipan okok, nak ke ma gipnap; God ne ke nep nep eip mideb ak me, tap ma gep rek nib okok gipan. Nib ak, cin nipiñ, God ne nep nep ag yokek apil cinop minim ag niban," agak.

³ Agek, Jisas agak, "Yad nep nijid yib agebin, bin bi ke komij kisen nib linigal okok nep, God kirop dil, 'Bin bi yad' agil, kod midenigab," agak.

⁴ Nib agek, Nikodimas wal agil gos par nijil agak, "Bin bi tik lel kib gipal okok, kauyan nonim kogi nab adan amel, kauyan tik dapel, bin bi ke komij kisen nib lilan, agil, ageban aka tari?" agak.

⁵ Agek, Jisas agak, "Nep nijid yib agebin, bin bi sijak, nig ak abe, God Kaun ak abe dil ke komij kisen nib linigal okok nep, God kirop dil, 'Bin bi yad' agil, kod midenigab. ⁶ Bin bi tik dopal rek tik dapel midebal ak pen God Kaun ne apil kaun won nibep nab adan gek komij midenigabim.

⁷ Nib ak, "Nibi bin bi magilsek ke komij kisen nib linimb," minim agesin nibak, nak wal agil gos par ma nijnim. ⁸ Pinem ak gos ne ke apil ameb. Pinem dosip nippim ak pen apeb tam ak sek, ameb tam ak sek, nibi ma nippim. Nib ak rek me, bin bi God Kaun bak lek, ke komij kisen nib lipal okok," agak.

⁹ Nib agek, Nikodimas agak, "Nak ageban ar nibak, titi git giniim?" agak.

¹⁰ Agek, Jisas agak, "Nak Isrel bin bi minim ag neeb bi kib kiri alap pen nak ma nipan ar? ¹¹ Nep nijid yib agebin, cin ke tap tari nij tep git, tap tari udin cin ke nijil nipiñ nibak nep nibep ag nobin ak pen minim agobin nibak ma nij dipim. ¹² Yad nibep lim dai ar wagin aul git rek agen, ma nij dipim rek, titi git God karip

lim seb kab ar alan sijak git rek agen, nij dinigabim? ¹³ Pen bin bi alap God karip lim seb kab ar alan sijak ajil ma nijak; yad ke Bi Ni ne nep nib alan midil onek.

¹⁴ "Pen birarik nep miñ mab kab nep midoligip nab sijak, soin timel okok Isrel bin bi kirop su lel kimalak ak nijil Mosis soin timel nib okok rek alap di mab bak sij alan lek, bin bi an an soin nib alan nijlak okok, kirop komij lak. Nib ak rek me, Bi Ni ne nop mab bak alan ntag pak lel, ¹⁵ bin bi an an nop nij dinigal okok, komij per midep ak dinigal. ¹⁶ God bin bi karip lim wagin aul midebal okok kirop midmagil yib li, Ni ne nokim yib ak kirop nen agil nuk. Nib ak, bin bi an an Ni ne nibak nop nij dinigal okok, kirop komij per midep magil ak nek, kimil ma kir ginigal. ¹⁷ God Ni ne ag yokak ak, bin bi okok kirop minim kib agnimiñ, agil, ma ag yokak; bin bi okok di komij yoknimiñ, agil, ag yokak.

¹⁸ "Bin bi an an Ni ne nop nij dinigabal okok, God kirop minim kib agil pen yur ma ninigab. Pen bin bi nop ma nij dinigal okok, God Ni ne nokim yib nibak nop ma nij dinigal rek, God kirop bir minim kib agil, pen yur kib dinigal, agak. ¹⁹ God bin bi okok kirop minim kib agil pen yur ninigab, wagin nibak nig git mideb: Melik lim dai ar wagin aul owip ak pen bin bi okok, melik mideb sijak amnin, agil gos ak ma nipa. Kiri tap si tap timel git midebal rek, kislim git okok nep midojin, agil gos ak nep nipa. ²⁰ Melik nibak nijel milik yapek, 'Timel gitpin ak, misen ma nijnimel,' agil, melik mideb sijak ma onigal. ²¹ Pen bin bi yipid git gipal okok, 'God agit rek nep gobin ak misen nijlan,' agil,

melik mideb ar sijak opal,” agak.

Jon Ñig Pak Ñeb Bi ak, Jisas bi tige p bi rek mideb, agil, minim ag ñak

²² Kisen Jisas bi ne okok eip am karip lim Judia nab okok am midlig gi, bin bi okok kirop nig pak ni midek. ²³ Ainon karip lim Salim manj nib sijak midek. Pen karip lim Ainon sijak nig konjai midek. Nib ak, nin nab nib sijak, Jon ne Ainon sijak am kin midil, bin bi konjai nep apeligi pal okok kirop nig pak noligip. ²⁴ Nin nibak kiri Jon bi nig pak neeb nop min ma lilkak. ²⁵ Pen Juda bi alap apil, Juda nag ar kiri, nig li yokil God udin yirik ar sijak mid tep gijin, agoligipal minim ar ak agil, Jon bi ne ognap eip minim pen pen aglak. ²⁶ Minim pen pen agil, Jon bi ne okok apil Jon nop aglak, “Minim ag neeb bi. Bi aul nig Jodan gol pis kidadan midek, nop Bi Kib agenak bi nibak, mi ni apil bin bi kirop nig pak neeb ninil bin bi magilsek nop amebal,” aglak.

²⁷ Nib agelak, Jon pen agak, “God gos ne ke ninip rek, cinop wog ar ke ke ag lip. ²⁸ Nibi ke nipi yad nibep agnek, ‘Yad Krais mer; God agek yad yokop kanib ne ak lig yipd gebin,’ agnek. ²⁹ Bi alap bin dinigab nin ak, ne bin ne dinigab. Bin nibak bin ne me ak. Bi bin dinigab bi ak, bi ninjeb ne alap apil nop gi ninigab. Minek akal bin ne dinig onigab, agil, nop kod midenigab. Pen ne bin dinig apil ‘Bir opin aul’ agenigab ak, bi ninjeb ne minim ne ninil min ni gningab. Yad me nibak rek. Jisas ne bin bi okok kirop nig gil geb ak, yip tep gip. Min ni yad min ni yib gebin. ³⁰ Yib ne ap ranek ninlig gi, yib yad ap yonigab ak tep.

³¹ Bi seb kab ar alan sijak nib owip ak, ne bin bi okok magilsek ar i alan mideb. Bi lim dai wagin aul nib bi ak, ne lim dai wagin

aul nib ak me, lim dai ar wagin aul gos ninil minim apal rek ageb. Pen bi seb kab ar alan sijak nib owip ak, ne bin bi okok magilsek ar i alan mideb. ³² Ne seb kab ar alan sijak midil tap tari udin ninip ak, minim tari peyig ninip ak, bin bi okok kirop ag neeb, pen minim ne ak ma debal. ³³ Pen bin bi minim ne nin dipal okok, God minim ninid ak nep ageb, agil, nin dipal. ³⁴ God ne Jisas ag yokak ak, Kaun ne ak nop neek ap ran jakek, God minim magil ne nep ag neeb. ³⁵ Nap Ni ne nop midmagil lil, ‘Tap okok magilsek kod midenimin,’ agil, di ninmagil ar nop ak lip. ³⁶ Bin bi an an Ni ne nop nin dipal okok, per komin midep won ak bir dipal. Pen bin bi an an Ni ne nop ma nin dipal okok, kiri per komin midep won ak ma dinigal; God bin bi nib okok kirop minim kib agek, miker diligit nep midenigal,” agak.

4

Jisas bin Sameria nib alap nop minim ag ñak

¹ Pen bi Perisi okok minim alap peyig ninjak, bin bi konjai nep, Jisas eip midon, agil, ne midek sijak apel ne kirop bin bi konjai nep nig pak nillig midek; pen bin bi sikol bad alap nep Jon midek sijak apel ne kirop nig pak nillig midek. ² Pen Jisas ne ke bin bi okok kirop nig ma pak nñak; bi ne okok nep kirop nig pak nñlak.

³ Pen Perisi kai minim nibak rek agelak ninil, Jisas karip lim Judia krig gil, adik gi karip lim Galili amnak. ⁴ Pen kanib nab sijak amlig gi, ne karip lim Sameria amjakak. ⁵ Pen karip lim Sameria nab sijak amlig gi, Sikar taun amjakak. Sikar manj nib sijak me, birarik nep Jekop ni ne Josep nop lim dai alap agak. ⁶ Pen Jekop nig kau dak ak midek ak me, Jisas

apek apek, pib nab alaŋ won ak nop masos gek rek, ne amil ñig kau gol manj nib siŋak bisigak.

⁷⁻⁸ Pen bi ne okok tap magil taunig, Sikar taun nibak amnilak. Jisas ñig kau manj siŋak bisig midék niŋlig gi, bin Sameria nib alap ñig miŋlig owak. Apek, Jisas nop niŋil agak, "Yip ñig mil ŋek niŋin," agak.

⁹ Agek, bin nibak agak, "Nibi Juda bin bi, c̄inop Sameria bin bi niŋil, asik mosik gi rep gipim rek, tari giniq, 'Yip ñig mil ŋek niŋin,' agil ageban?" agak.

¹⁰ Nib agek, Jisas pen agak, "Nak God tap tep bin bi niŋig geb ak niŋil, yad nep, ñig mil dap ñan, agebin, yad bi an midébin niŋnap ak, nak yip apnap, yad nep ñig komiq magil ŋeb nibnep," agak.

¹¹ Agek, bin nibak agak, "Bi kib. Ñig m̄ilep tin nak alap ma midéb; ñig kau ak rek nep i okeyaq midéb. Nib ak, ñig komiq magil ŋeb nibak akal nib dinigan? ¹² Based acik c̄in Jekop ñig kau nibaul c̄inop ñak. Ñig nibaul nep, ne ke abe, ñi ne sikop abe nibil, kaj sipsip tap ne okok nibil göligipal. Nib ak, yad bi kib, Jekop bi sikol, agil gos niŋpan ar?" agak.

¹³ Agek, Jisas agak, "Bin bi ñig aul niŋigal okok, kirop kauyan ñig nen giniqab; ¹⁴ pen bin bi ñig yad ŋen niŋigal okok, kirop kauyan ñig nen ma giniqab. Pen ñig yad niŋigain nibak nibel, kirop nab adan ñig k̄lam kajon rek julig gi, kirop per midép ak niŋigab," agak.

¹⁵ Jisas nib agek, bin nibak pen agak, "Bi kib. Yip ñig nibak ŋek niŋen, kisen yip ñig nen ma giniqab; apil ñig aul ma miŋim," agak.

¹⁶ Nib agek, Jisas agak, "Am bi nagimil nak ponid dowan," agak.

¹⁷ Agek agak, "Yad bi sek mer," agak.

Agek, Jisas agak, "Minim nibak niŋid ageban. ¹⁸ Bi aknīb mamid alaŋ dinak ak pen bi miŋi eip midébir ak, bi nagimil nak mer. Nib ak, niŋid ageban," agak.

¹⁹ Nib agek, bin nibak agak, "Bi kib. Yad niŋin, nak bi God minim agep bi alap. ²⁰ Apis based c̄in birarik nep okok dim aul God nop sobok göligipal rek, c̄in ak rek nep sobok gi midobin ak pen nibi Juda kai apim, 'Jerusalem nep God nop sobok giniqab,' apim," agak.

²¹ Nib agek, Jisas agak, "Yad minim niŋid agebin nibaul niŋan. Kisen dim nibaul abe Jerusalem abe Bapi nop ma sobok giniqabim. ²² Nibi Sameria bin bi sobok gipim pen bi tigepli rek nep sobok gipim ak ma niŋim; pen c̄in Juda bin bi, Bi sobok gipin Bi ak niŋin. Tari giniq: God ne titi gīl bin bi di komiq yokniqab ak, c̄inop Juda bin bi agak. ²³ Niŋ ulep apeb, pen miŋi bir owip aul, God Kaun ne bin bi gos ŋek niŋlig gi, kiri Bapi nop yipid gīl sobok giniqab; niŋ giniqab ak, nop tep giniqab. ²⁴ God ne Kaun midéb ak me, bin bi God nop sobok gīl, kaun kirop nab adan niŋid nep sobok giniqab."

²⁵ Jisas nib agek, bin nibak pen agak, "Yad niŋin, kisen Masaia ak apil, c̄inop tap magilsek ag nīt tep giniqab," agak.

²⁶ Agek, Jisas agak, "Bi nibak me yad midébin. Nak eip minim agobir me aul," agak.

²⁷ Jisas nib agek niŋlig gīl won nibak bi ne okok apjakil niŋlak, Jisas bin alap eip minim ag miderek, niŋil kiri pak ju dilak. Pen bi kiri alap warikil, bin ak nop "Nak minim tari midéb?" agil ma aglak. Jisas nop ak rek nep, "Tari giniq bin nibak eip minim dai dai agesan?" agil ma aglak.

²⁸ Pen bin nibak, ñig tin ak kiri gīl, kauyan adik gīl taun nibak amil, bin bi midelak nib

okok k̄rop agak,²⁹ “Ap̄il, tap okok maḡlsek ḡipin rek ag ūib b̄i ak n̄ijim! Ne Mesaia ak aka?” agak.

³⁰ N̄ib agek, bin b̄i n̄ib okok taun n̄ibak k̄irig ḡil, Jisas nop n̄ijin, agil, apelak. ³¹ Pen Jisas b̄i ne okok Jisas nop neb neb ḡil aglak, “M̄inim ag ūeb b̄i. Tap ūijan!” aglak. ³² Agelak, ne pen agak, “Tap ūijeb yad m̄ideb ak n̄ibi ma n̄ipim,” agak. ³³ N̄ib agek, b̄i ne okok k̄iri ke nep ag ūij ag ūij ḡil aglak, “Bin b̄i ognap nop tap maḡl dap ūibal aka?” aglak.

³⁴ Pen Jisas k̄rop agak, “N̄ibep tap maḡl n̄ib okok nen ḡip; ȳip pen tap maḡl n̄ib okok nen ma ḡip. Bapi m̄inim agak ak nep gos ḡip ak me, gos n̄ibak ūijil, ne ȳip wōg ag l̄ip n̄ibak gi juin, agil gos n̄ipin. Tap ūijeb yad me ak. ³⁵ Pen n̄ibi m̄inim alap ap̄im, ‘Takin omal omal m̄idil, wid maḡl pok gek am tik donigabin,’ ap̄im ak pen miñi n̄ig ma agn̄imib. Udin n̄ibi ke s̄injak ūij padikilg ūijim! Wid wōg okok bir pok gil tik dowep rek m̄ideb. ³⁶ Pen miñi nep, bin b̄i wid pok tik dopal bin b̄i okok, miñ miñ ḡiliç gi wid pok ḡip n̄ibak tik dam komiñ per m̄idep miñan ak l̄il, saj k̄iri d̄ipal me ak. N̄ib ak me, bin b̄i wid maḡl tanan, agil, dam yokpal okok abe, bin b̄i wid pok ḡip tik dopal okok abe j̄im ūil, wid pok ak komiñ per m̄idep miñan ak m̄idenigab ak ūijil, miñ miñ ḡiniçal. ³⁷ C̄in m̄inim alap ap̄in, ‘Bin b̄i ognap wid maḡl yokel tannigab, bin b̄i ognap am tik donigal,’ ap̄in ak, ūijid ȳib ap̄in. ³⁸ Yad n̄ibep ag yoken, am wid tik dapebim. Wid wōg dai n̄ibak n̄ibi wōg k̄ilis ḡil ma ḡipim; bin b̄i ognap k̄ilis k̄iri ak gel tanib. N̄ibi yokop am tik dapil tap tep ak debim,” agak.

³⁹ Bin Sameria n̄ib n̄ibak am bin b̄i ne okok k̄rop agak, “B̄i n̄ibak tap ḡipin ḡipin okok maḡlsek ȳip

ag ūib,” agak ak me, bin b̄i Sameria n̄ib taun n̄ibak m̄idelak okok konjai nep Jisas nop ūij d̄ilak.

⁴⁰ Pen Sameria bin b̄i, k̄iri Jisas m̄idek s̄injak ap̄il, Jisas m̄inim neb neb ḡil aglak, c̄in eip am midon, agel, Jisas ūin omal am k̄iri eip m̄idil, ⁴¹ m̄inim ag ūek, bin b̄i ognap sek konjai nep m̄inim n̄ibak ūijil nop ūij d̄ilak. ⁴² Pen k̄iri ūig ḡil ūij d̄il, bin n̄ibak nop aglak, “M̄ini m̄inim nak ak nep agek c̄in ma ūij d̄ipin; Jisas m̄inim ne ak ke agek ūijil ūipin, ne nep bin b̄i karip lim ar wagin aul m̄idebal t̄igoñ t̄igoñ maḡlsek k̄rop di komiñ yokniç owak.

Jisas, b̄i k̄ib alap ūi ne ak nop gek, komiñ lak

⁴³ Jisas ūin n̄ib omal karip lim n̄ibak m̄idil, m̄inek karip lim Galili amnak. ⁴⁴ Ne ned m̄inim alap agil agak, “B̄i God m̄inim agep b̄i okok, karip lim k̄iri ke s̄injak m̄idil m̄inim agn̄igal ak, m̄inim k̄rop ma d̄inigal,” agak. ⁴⁵ Pen Pasopa ūin ak, Galili bin b̄i ognap am Jerusalem m̄idelak. K̄iri Jerusalem m̄idelak ūijlig gi, Jisas tap ma gep rek okok gek ūijlak ak me, Jisas miñi karip lim Galili amjakek, k̄iri tap ma gep rek Jerusalem gak ak gos ūijil, nop miñ miñ ḡiliç gi ag d̄ilak.

⁴⁶ Pen Jisas am Galili m̄idil, kauyan Kena taun amnak. Kena taun n̄ibak me, ned ūig ȳib ak gek ūig wain lak.

Pen taun s̄ikol Kapaneam s̄injak, b̄i k̄ib alap ūi ne tap gak. ⁴⁷ B̄i k̄ib n̄ibak m̄inim alap ūijak, Jisas karip lim Judia k̄irig ḡil, ap karip lim Galili m̄idek. N̄ib ak, Jisas m̄idek ak ap̄il, nop neb neb ḡiliç gi agak, “Ūi yad ak tap ḡip k̄imnig geb. Nak kasek am nop gek komiñ lan!” agak.

⁴⁸ N̄ib agek, Jisas agak, “N̄ibi yokop ȳip ma ūij d̄inigabim; tap

ma gep rek ognap gen nıñıl nep, yıp nıñ dıñigabım,” agak.

⁴⁹ Pen bı kıb nıbak agak, “Bı Kıb! Apek amnır! Mer ak, nıt yad ak kımnıgab!” agak.

⁵⁰ Agek, Jisas pen agak, “Amnoŋ! Nıt nak ak komıñ lıl mıdenıgab,” agak.

Nıb agek, Jisas nıñıd agıp, agıl, pañdak. ⁵¹ Kanıb nab sıñak amek nıñlıg gi, bı wög gi nıeb ne ognap apıl nop nabıñ pakıl aglak, “Nıt nak ak ma kımıb; mıdebat,” aglak.

⁵² Nıb agelak, nıt yad ak won akal rek komıñ lıp, agıl, kırop ag nıñek aglak, “Tol pıb kim gak won ak, wak pıboŋ gak ak komıñ lak,” aglak.

⁵³ Nıb agelak bı nap ne nıñak, Jisas, “Nıt nak ak komıñ lıl mıdenıgab,” agak won ak nep komıñ lak. Nıb ak me, bin bı ne okok eip magilsek Jisas nop nıñ dıłak.

⁵⁴ Pen Jisas ne ned Kena apıl, tap ma gep ned nıb gıl, nıg yıp ak gek adık gıl nıg wain lak; kısen pen tap ma gep yıgwu nab nıb ak gıl bı kıb ak nıt ne nop gek komıñ lak.

5

Bı tap gak alap nıg cöb gol sıñak mıdebat, Jisas gek komıñ lak

¹ Kısen pen Juda kai tap kıb nıñeb nıñ ak mıñi, agıl, Jisas Jerusalem amnak. ² Karıp lım Jerusalem nıbak, kaj sipsip dap amıl apıl gıpal kıjıñ tam gol sıñak nıg cöb kıb alap mıdebat. Nıg cöb nıbak Arameik mıñım lıl, Betesda apal. Pen nıg gol omal omal abe nıg kıbın nab sıñak mıdebat ar ak abe, karıp badak par aknıb mamıd alan mıdebat. ³ Pen bin bı tap gak okok konjai nep ap karıp badak nıb okok kın mıdelak. Bin bı nıb okok, ognap udın kwoi gak, ognap tob tımel gak nıñıl ma ajölögipal, ognap mıb goj kıri pıs nep kalau gak. Pen nıg cöb ak

kaun gınigab aka agıl, apıl kod mıdılgıg gi kın mıdölgipal. ⁴ Nıñ ognap God ejol alap apıl, nıg cöb ak dıt kaun gek, bin bı an ned preñıd nıg cöb nıb eyaŋ yapolıgıp ak, nop tap tari golıgıp ak komıñ lolıgıt. ⁵ Pen bı alap tap gek, per nep kım mıdebat, mıt yın nıñ juıl nokım alap adık gi dam kagol pıs adaŋ (38) lak, nıg cöb gol sıñak dap lıłak kın mıdebat. ⁶ Jisas bı nıbak nıñıl, mılek padek nıg gılgıg gi mıdolıgıp ak nıñıl, nop agak, “Yıp komıñ lıñımiñ, agıl, nıpan aka?” agak.

⁷ Agek, bı tap gak nıbak agak, “Bı kıb. Nıg ak kaun gek nıñlıg gi, yıp dıt nıg cöb nab eyaŋ lıñımel bin bı alap ma mıdebat. Yad nıg nab eyaŋ ned amnım ag gos nıpin ak pen bin bı ognap kasek nep ned ambal,” agak.

⁸ Nıb agek, Jisas pen nop agak, “Warıkıl, mıj nak piyak wıñıg dad amnoŋ,” agak. ⁹ Agek, won nıbak nep nop komıñ lek nıñlıg gi, warıkıl mıj ne ak wıñıg dıł, dad amnak.

Pen Jisas bı nıbak nop gek komıñ lak nıñ nıbak, Juda kai God nop sobok gep nıñ kıri ak me, ¹⁰ Juda bı kıb okok, bı komıñ lak nıbak nop aglak, “Nıñ aul God nop sobok gep nıñ cın. Pen nak mıj bad nak ak dad ajeban ak, lo mıñım cın ak mer agıp,” aglak.

¹¹ Agelak, agak, “Bı yıp gosıp komıñ lıp ak agıp, ‘Warıkıl, mıj bad nak ak wıñıg dad amnoŋ,’ agosıp ak me, dad ajebin,” agak.

¹² Agek, aglak, “Bı nep agek, mıj bad wıñıg dad ajeban bı nıbak bı an?” aglak. ¹³ Pen Jisas ne bin bı konjai mıdelak nab nıb sıñak kapkap amnak rek, bı komıñ lak nıbak, bı yıp gıp komıñ lıp me aul, agıl, agnıñımın rek ma lak.

¹⁴ Kısen pen, Jisas bı nıbak nop God sobok gep karıp mıgan ak nıñıl agak, “Nıñan! Nep komıñ lıp.

Nıb ak, tap si tap tımel göligipan
ak kırıq gìnımın. Mer ak, nep tap
kib yib gìnımın rek lıp,” agak.

¹⁵ Pen bi nıbak ne adık gi amił, Juda bı kib okok kırop agak, “Jisas nep yip gi komıñ lıp,” agak. ¹⁶ Nıb agek nıñıl, God nop sobok gep nıñ ak gek komıñ lak, agıl, Juda bı okok Jisas nop mılık kal nıñlak. ¹⁷ Jisas pen kırop agak, “Bapi yad ak per nep wög gılıg gi nep mideb rek, yad ak rek nep gìnım,” agak. ¹⁸ Nıb agek, Juda bı kib okok, ned nop nıagın, agıl gos nıñlak ak, mıñi kılıs yib gıl nıñlak. Kiri aglak, “Ne God nop sobok gep nıñ cın ak tıb rıtkıl, ‘Yad God Nı ne,’ agip. Nıb ak, God ne mideb rek, yad nıb aknıb rek nep midebin, agip,” aglak.

*Nap ageb rek nıñıl, Nı ne wög ar
ke ke geb*

¹⁹ Jisas pen kırop agak, “Nıbep nıñıl agebin, Nı ak ne ke tap alap gìnımın rek ma lıp; Nap tap gìnigab okok nep nıñıl gìnigab. Nıb ak, Nap gìnigab rek, Nı ne ak rek nep gìnigab. ²⁰ Nap Nı ne nop midmagıl lıı, tap ne geb geb okok magılsek yomeb. Nap ognap sek abe yomek me, Nı ne tap ke yib okok gek nıñıl, nıbi magılsek wal agnigabım. ²¹ Pen Nap bin bı kımbal okok gek warıkpal rek, Nı ne ak rek nep, bin bı ognap, kırop gen warıklan, agnigab ak, gek warıknıgal. ²² Bin bı tari tari gıpal, gos tari tari nıpal ak, Nap nıñıl kırop mınım kib ma agnigab; Nı ne nop agek, ne kırop magılsek mınım kib agnigab. ²³ Nıb ak me, bin bı kiri Nap yib ne agel ar amnigab ak rek, Nı ne yib ak abe ak rek nep agel ar amnigab. Pen bin bı God Nı ne ak nop nıñıl, yib ne agel ar ma amnigab okok, Nap Nı ne ag yokak

* 5:32: “Bı alap sek” agak ak, God ne ke

ak abe, ak rek nep yib agel ar ma amnigab.

²⁴ “Nıbep nıñıl agebin, bin bı an mınım yad ak nıñıl, Bı yip ag yokek onek ak nop nıñ dıpal okok, mınım kib ag yur dep ar ak ma nıñıgal; kıri komıñ per midep magıl ak bir dıpal. Nıb ak, kiri kımeb magıl ar ak kırıq gıl, komıñ per midep ar ak bir midebal. ²⁵ Nıbep nıñıl yib agebin, nıñ kisen per kod midebin ak manj apeb—pen mıñi bir owıp aul—bin bı kımlı rek midebal okok, God Nı ne mınım agek, mınım nıbak nıñıl nıñ dıñıgal okok, komıñ lıñıgal. ²⁶ Bapi tap okok magılsek komıñ midep wagın ak midebin rek, yad Nı ne ak rek nep komıñ midep wagın ak midebin. ²⁷ Yad Nı ne pen, Bı Nı ne midebin rek, yip agek, bin bı okok kırop mınım kib agıl nonım lıñıgain. ²⁸ Mınım agebin nıbak nıñıl wal ma gìnımib: kisen yad agen, bin bı kımel tıgel gıpal okok, ²⁹ magılsek mınım yad nıñıl, warıkkıl, bin bı gi tep gıpal okok, am yad eip komıñ mıdenıgal; pen bin bı gi tımel gıpal okok, warıkkıl mınım kib nıñıl pen yur kib dıñıgal. ³⁰ Pen yad tap tari tari gìnigain okok, ke nıñıl ma gìnigain; Bapi yip agnigab rek nep gìnigain. Nıb ak, bin bı mınım kib agıl nonım lıñıgain ak, Bapi agnigab rek nıñıl, yipd gıl nep nonım lıñıgain. Tari gìnig: yip tep gìnigab ar ak mınım kib ma agnigain. Bı yip ag yokek onek Bı nıbak nop tep gìnigab ar ak nep gos nıñıl, mınım kib agıl nonım lıñıgain.

*Yad bı tıgep bı rek midebin ak
nıñım, agak*

³¹ “Yad ke, ‘God yip ag yokek opin,’ apnep ak, mınım nıbak yipd gıl ma mideb apkep. ³² Pen

Bî alap sek* yad bî tigepli bî rek mîdebin ak ageb. Yad nîpin, mînim ageb nîbak nînjid nep ageb. ³³ Nîbi Juda kai bî nîbi ognap ag yokem, kiri Jon nop amîl, yad bî tigepli bî rek mîdebin, agil, ag nînjilak ak, ne mînim nînjid nep kîrop agak me ak. ³⁴ Jon aka bî karîp lîm ar wagîn aul bî alap yad bî tigepli bî rek mîdebin agnigab ak, yîp tap kîb mer. Pen nîbi Jon mînim agak ak nînjil, mînim nînjid yîb, agil, nîj dîl, komîj amnigabim, agil, Jon mînim yîp nîg gîl agak, agebin. ³⁵ Jon mînim agak ak, ne sîp mîlan melîk ñeb rek mîdek, nîbi mînim agak nîbak melîk rek nînjil, won sîkol ulep won alap nep mîñ mîñ gîpek.

³⁶ “Jon nîbep ag tep gak pen ak yokop mînim nep agak. Yad lîm dai wagîn aul apîl, Bapi yîp gînîmîn agak rek, tap ke yîb okok gebin ak me, nîbi Bapi ne nep yîp ag yokip ak, agil, mîsen yîb nîpkep. ³⁷ Bapi yîp ag yokak ak, ne ke, yad bî tigepli bî rek mîdebin ak, nîbep mînim nînjid ageb. Pen nîbi meg mîgan ne ak peyîg ma nîpîm. Ne bî tigepli bî rek mîdeb ak, agil, ma nîpîm. ³⁸ Nîbi yad bî ne ag yokak mînim yad ak ma nîj dîpîm rek, God Mînim mîdmagîl nîbep nab adan ma mîdeb.

³⁹⁻⁴⁰ “Nîbi, komîj per mîdep magîl dîn, agil, God Mînim ak udîn li nîj tep gîpîm ak pen mînim nîbak, yîp agil ñu kîl tîklak rek nînjil, komîj per mîdep magîl dîn, agil, yîp ma apebîm.

⁴¹ “Bin bî okok yîb yîp agel ar amnañ, agil, ma agebin. ⁴² Pen nîbi bin bî tigepli bî rek mîdebin ak bîr nîpin. Nîbi God nop mîdmagîl ma lîpîm ak nînjil agebin. ⁴³ Bapi ne ke yîp ag yokek opin ak pen nîbi yîp ma dîpîm. Pen bî yokop alap gos ne ke nînjil apenigab ak, nop dînigabim. ⁴⁴ Bin bî ognap okok

yîb kiri agel ar amenigab ak, nîbep tep gînigab. Pen Bî God nokîm nep mîdeb ak cînop nînek tep gînîmîj, agil, gos ar ak ma nîpîm. Nîb ak, nîbi titi gîl yîp nîj dînigabim?

⁴⁵ “Pen Bapi mînim yad dîl, nîbep mînim kîb agnigab, agil, gos ak ma nînjîmîb, mer. Mosis cînop gî nînigab apîm ak pen Bapi ne Mosis mînim ne agak mînim nîbak dîl nîbep mînim kîb agnigab. ⁴⁶ Mosis ne God Mînim ñu kîl tîklak mînim ognap yad bî tigepli bî rek mîdebin mînim ak ñu kîl tîkak. Pen Mosis mînim ñu kîl tîkak mînim nîbak ma dîpîm rek, mînim yad agebin ak rek nep ma dînigabim. ⁴⁷ Mosis mînim ñu kîl tîkak ma dîpîm rek, nîbi ti gîl mînim yad agebin ak dînigabim?” agak.

6

Jisas bî aknîb paip tausân tap ñek nînjilak

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Pen Jisas nîg gî midîl, kisen nîg magöb dîl, Nîg Cöb Galili juîl, pîs kîdadân amnak. Nîg Cöb Galili nîbak nep me, yîb alap Nîg Cöb Taibirias apal. ² Pen Jisas ne bin bî tap gak okok gek komîj lak ak nînjöligîpal rek, bin bî konjai nep nop kisen gîlak. ³ Pen Jisas bî ne okok eip am dîm sînjak alar amîl, bîsig mîdelak. ⁴ Ñîn nab nîb sînjak Juda kai Pasopa ñîn kîb kiri ak ulep ulep gak. ⁵⁻⁶ Jisas bî ne eip dîm sînjak bîsig midîl, udîn kîlan gîl nînjak, bin bî konjai sîkerek yîb nep nop apelak. Jisas nînjil, ne tarî tarî gînigab ak ke nînjak ak pen bî ne Pilip tarî agnigab, agil, nop agak, “Cîn tap magîl akal nîb dîl, bin bî konjai nep sîj aul kîrop ñon nînjîmel?” agak.

⁷ Agek, Pilip pen agak, "Kab magil silpa won aknib ñin juil wajrem alan (200) rek yokil, bred tau dapil, di pag gil sikel sikel gil, bin bi nub sin aul non, magilsek tap sikel sikel nibenimel rek linigab," agak.

⁸ Nib agek, bi ne Edru, Saimon Pita nimam ak agak, ⁹ "Ñi sikel alap bred bali plaua di dagilpal bred won aknib mamiid alan, kibsal omal sek di mideb aul, pen tap nibak bin bi konjai yib sin aul tap kib mer," agak.

¹⁰ Agek, Jisas agak, "Bin bi okok agem bisiglan," agak. Agek, bi ne okok bin bi okok krop agelak, tap kas konjai nep tan tep gak ain ar nib sinjak magilsek bisigel amnak. Bi okok nep me paip tausan (5000) rek amnak.

¹¹ Kiri nig gil bisiglak ninil, Jisas bred won nib okok dil, God nop tep agil, krop nonim li nuk. Kibsal ak, ak rek nep gak. Krop nig gil nonim li nuk, bin bi okok kiri magilsek bred kibsal titi rek dijin agil gos ninilak ak rek nep dilak. ¹² Nig gil nibel nibel kogi gek krig gilak. Jisas bi ne okok krop agak, "Bin bi tap nibil krig gipal okok, di adan aul ma ginimib," agak. ¹³ Agek, bi ne okok bred dai dai okok yiprig wad yigel yigel, wad aknib umigan alan ak ap ran jakak.

¹⁴ Bin bi okok Jisas tap ma gep rek gak nibak ninil aglak, "Cin minni nipiin, bi aul me, Bi God Minim Agep lim dai wagin aul onigab agil per agobin bi me ak," aglak. ¹⁵ Pen Jisas ninjak, bin bi okok, yip kin bi kib kiri midenim, agil, apil yip kilis gil dad amnigal, ag gos ninil, ne kauyan amil dim okok ne ke ausek midek.

*Jisas nig kas ar tauid amnak
(Mat 14:22-23; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Pen digep won ak, Jisas bi ne okok am Niig Cob Galili

eyan amil, ¹⁷ Jisas ma owak rek, kislom gek, kiri nep nig magob dil kauyan taun sikel Kapaneam amnig pandilak. ¹⁸ Amelak ninilg gi, yigen kib dil, nig ak pagak. ¹⁹ Pen kiri tapin nig magob nig kas parik nab sinjak kilomita aknib mamiid alan aka kagol onid amil ninilak, Jisas nig ar sinjak tauid apek. Kiri ninil midmagil kib amnak ninil pirkilak. ²⁰ Pen Jisas agak, "Nibi ma pirkimib. Yad nep apebin," agak. ²¹ Nib agek, kiri ma pirkil, nop di nig magob migan ak lel ninilg gi, nig magob ak miini nep karip lim amnig gilak migan ak amjakak.

Jisas nop piyo ninilak

²² Minek bin bi Niig Cob Galili pis kidadan kinkak okok gos ninil ninilak, tol digep nig magob nokim alap nep midek ninil Jisas bi ne okok nep nig magob nibak amnilak; Jisas ne ke nig magob nibak ma amnak. ²³ Midel ninilg gi, nig magob ognap bin bi ognap taun kib Taibirias nib apil, Bi Kib ne God nop tep agil tap nuk ninilak kau ak nig gol sinjak ap wos gilak. ²⁴ Pen bin bi midelak okok ninilak, Jisas abe bi ne okok abe ma midelak; nibak Jisas nop piyo ninin, agil, kiri nig magob nib okok amil Kapaneam amnilak.

Yad bred rek, yip dil komin midenigabim, agak

²⁵ Niig Cob Galili am am pis kidadan amjakil, Jisas nop ninil aglak, "Minim ag neeb bi. Nak won akal aul opan?" aglak. ²⁶ Agelak agak, "Nibep minim ninid agebin, bred nen nibem kogi gak rek, yip piyo niy ajebim; pen tap ma gep rek gipin okok minim wagin ak ninil yip piyo niy ma ajebim. ²⁷ Tap magil ki gi yonig geb ak din, agil, wog kilis ma ginimib; God ne Bi Ni ne niyebir agek owip rek,

tap magıl per midep ne ñinigab ak
dîn, agıl, wög kılıç gìnîmib,” agak.

²⁸ Nîb agek aglak, “Cin wög tari
gon, God nop tep gìnigab?” aglak.

²⁹ Agelak, Jisas agak, “God ne Bi
ag yokek owip ak, Bi nîbak nop
niñ dînigabim ak, God nop tep
gìnigab,” agak.

³⁰ Nîb agek aglak, “Cin tap
ma gep rek alap niñigabin ak,
agnigabin, ‘God nep nep ag yokip,’
agıl, nep niñ dînigabin. Nîb
ak, cinop tap ma gep tari rek
gìnigaban? ³¹ Bîrarîk nep apis
based sîkop miñ mab kab nep
mîdoligip nab okok mîdil, tap
mana agòligipal ak ñîbeligipal.
God Mînim ñu kîl tîkîl aglak, ‘Ne
bred seb kab ar alan siñak nîb og-
nap kîrop ñek ñîbeligipal,’ aglak,”
aglak.

³² Nîb aglak ak pen Jisas kîrop
pen agak, “Nîbep mînim niñid yîb
agebin, Mosîs bîrarîk okok bred
kîrop ñek niñlak bred nîbak, bred
seb kab ar alan siñak nîb mer.
Bred seb kab ar alan siñak nîb
bred niñid nîbak, Bapi yad nîbep
ñeb. ³³ God bred ne ak, God ag
yokek, seb kab ar alan siñak nîb
lîm dai wagîn aul apîl, bin bi okok
kîrop komiñ midep won ak ñeb,”
agak.

³⁴ Jisas nîb agek aglak, “Bi Kîb.
Mîni bred nîbak cînop per nep
ñîlig gi nep mîdenimîn,” aglak.

³⁵ Agelak, Jisas agak, “Yad nep
me bred komiñ midep bred nîbak.
Bin bi yîp onîgal okok, kîrop
kauyan yuan ma gìnigab. Bin
bi yîp niñ dînigal okok, kîrop
kauyan ñîg nen ma gìnigab. ³⁶ Pen
nîbep mîdarîk nep ag ñesin ak,
yîp udîn niþim ak pen yîp ma
niñ dîpim. ³⁷ Bapi yîp agip bin
bi okok kîri magîsek yîp onîgal.
Bin bi yîp onîgal okok, ma ag
yoknigain, mer yîb. ³⁸ Pen tari:
yad seb kab ar alan siñak nîb opin
ak, gos yad niþin ar ak gìnîm,

agıl, ma opin; Bapi yîp ag yokip
ak, gos ne niñil agip rek gìnîm,
agıl, opin. ³⁹ Bapi bin bi yîp
agip okok kîrop niñ mîden, alap
ma kîr gìnîmîñ; mînim kîb agep
niñ ak, yad gen, kîri magîsek
warîknîmel. Nîg gìnigab ak, Bapi
yîp ag yokak ak, nop tep gìnigab.

⁴⁰ Bapi yad nop tep gìnigab ak, bin
bi an an yîp niñil niñ dînigal okok,
kîri magîsek per per nep komiñ
mîdenigal. Pen mînim kîb agep
niñ ak, yad ke gen kîri magîsek
warîknîgal,” agak.

⁴¹ Pen Jisas, “Yad me, bred
seb kab ar alan siñak nîb opin
ak,” agak ak me, Juda bin bi
okok mînim ali gîrîra gîrîra gelak.
⁴² Juda bin bi okok ali gîrîra gîrîra
gil aglak, “Bi aul, nonim nap ne ak
cîn ke niþin. Ne Josep ñi ne Jisas
nep. Nîb ak, ne titi gi agip, ‘Yad seb
cab ar alan siñak nîb opin,’ agip?”
aglak.

⁴³ Nîb agelak, Jisas pen agak, “Ali
gîrîra gîrîra ma gìnîmîb. ⁴⁴ Bin
bi alap ne ke yîp ma niñ dînigab.
God nop gos tep ñek nep me, yîp
apek, mînim kîb agep niñ kîsen
ak yad gen ne kauyan warîknîgal.

⁴⁵ Bi God mînim ñu kîl tîkîl aglak, ‘God
ne bin bi nîb okok magîsek kîrop
ag ñînigab,’ aglak. Bin bi Bapi
kîrop mînim ag ñek niñ dînigal
okok, kîri magîsek yîp onîgal.
⁴⁶ Bin bi ognap kîri God nop udîn
ma niþipal; yad Bi ne ag yokek onek
ak nep Bapi nop udîn niþin.

⁴⁷ “Pen yad nîbep niñid yîb
agebin, bin bi yîp niñ dînigal
okok, komiñ per midep won nîbak
bir dîl, per per nep mîdenigabal.

⁴⁸ Bred ñîbil komiñ mîdenigal ak,
yad me bred nîbak. ⁴⁹ Nased yes
sîkop bîrarîk nep miñ mab kab
nep mîdoligip nab okok mîdil, tap
mana ak niñlak ak pen mid damîl
kîmlak. ⁵⁰ Pen bred Biñen ag
yokek seb kab ar alan nîb apeb

bred nı̄bak, bin bı̄ nı̄bıl, komı̄n per per nep mı̄dıl ma kı̄mnı̄gal.

51 "Yad ke bred komı̄n seb kab ar alan sı̄njak nı̄b opin bred nı̄bak. Bin bı̄ an an bred nı̄baul nı̄b nab eyań lı̄nı̄gal okok, per nep per nep komı̄n mı̄denı̄gal. Bred agebin nı̄baul mı̄b goń yad ak me. Bin bı̄ karıp lı̄m ar wagı̄n aul mı̄debal kırı̄ per nep per nep komı̄n mı̄denı̄mel, agı̄l, mı̄b goń yad ak nı̄nı̄gain," agak.

52 Jisas nı̄b agek, Juda bin bı̄ nı̄b okok kırı̄ ke nep mın̄ım pen pen agı̄l, ognap aglak, "Bı̄ aul titi gıl, cı̄nop mı̄b goń ne ak ūek nı̄nı̄gabın?" aglak.

53 Agelak, Jisas kırı̄op agak, "Yad nı̄bep nı̄nı̄d yı̄b agebin, nı̄bi Bı̄ ūı̄ ne mı̄b goń ne, lakań ne ma nı̄nı̄gabım ak, komı̄n mı̄dep won ak nı̄bep nab adan ma mı̄denı̄gab. 54 Bin bı̄ an mı̄b goń yad, lakań yad nı̄nı̄gab ak, ne komı̄n per mı̄dep won ak bı̄r dı̄p nı̄nı̄l mın̄ım kı̄b agep nı̄tń ak yad gen ne kauyan warı̄knı̄gab.

55 "Pen tari: mı̄b goń yad ak tap nı̄njeb yı̄b; lakań yad ak nı̄tń nı̄njeb yı̄b. 56 Bin bı̄ an an mı̄b goń yad lakań yad nı̄nı̄gal okok, yad nab adan mı̄denı̄gal; yad kırı̄op nab adan mı̄denı̄gain. 57 Bapi per per nep komı̄n mı̄deb ak, ne yı̄p ag yokıp Bapi nı̄bak, ne yı̄p gek komı̄n mı̄debin ak me, bin bı̄ yı̄p dı̄ nab kırı̄ adan lı̄nı̄gal okok, kırı̄op ak rek nep gek, komı̄n mı̄denı̄gal. 58 Mın̄ım ar nı̄bak me, bred seb kab ar alan sı̄njak nı̄b owı̄p, agı̄l agesin. Bred nı̄bak, apı̄s based sı̄kop tap mana agölögipal ak nı̄bıl mı̄d damıl kı̄mlak rek mer; bin bı̄ bred yad agesin aul kırı̄ nı̄b nab eyań lı̄nı̄gal ak, komı̄n per nep per nep mı̄denı̄gal," agak.

Bin bı̄ końai nep Jisas nop kırı̄g gılak

59 Jisas Juda mogı̄m gep karıp Kapaneam sı̄njak mı̄dıl, mın̄ım

nı̄bak agek, 60 bin bı̄ ne okok końai nep nı̄nı̄l aglak, "Jisas mın̄ım ageb nı̄bak mın̄ım kı̄lis yı̄b. Mın̄ım ne nı̄nı̄ dı̄jın rek ma lı̄p," aglak.

61 Kırı̄ ali gırı̄ra gırı̄ra gıl age-lak, Jisas ke nı̄nı̄l agak, "Mın̄ım agesin nı̄bak nı̄nı̄l gos par nı̄nı̄l kırı̄g gı̄n ag gos nı̄pı̄m ar? 62 Pen Bı̄ ūı̄ ne seb kab ar alan sı̄njak mı̄dıl owak ak, ne kau nı̄b ar sı̄njak alan kauyan adık gi amenı̄gab ak, nı̄bi gos tari nı̄nı̄gabım? 63 God Kaun komı̄n mı̄dep won ak ūek, bin bı̄ komı̄n lı̄nı̄gal; bin bı̄ kı̄lis kırı̄ ke komı̄n ma lı̄nı̄gal, mer yı̄b. Yad mın̄ım nı̄bep agesin ak, mın̄ım nı̄bak gek, God Kaun ne nı̄bep apı̄l, komı̄n mı̄dep won ak nı̄bep nı̄nı̄gab nı̄nı̄l nı̄bi komı̄n lı̄nı̄gabım," agak.

64 Pen Jisas ne ned nep, bin bı̄ an nop ma nı̄nı̄ dı̄nı̄gab, an nop mı̄mı̄g nı̄nı̄gab ak nı̄nı̄l agak, "Nı̄bi ognap yı̄p ma nı̄nı̄ dı̄pı̄m," agak. 65 Pen mın̄ım ognap sek agı̄l agak, "Ar nı̄bak nep nı̄bep apı̄l, bin bı̄ alap gos ne ke nep nı̄nı̄l yı̄p ma nı̄nı̄ dı̄nı̄gab; Bapi nep genı̄gab ak me, bin bı̄ alap yı̄p apı̄l yı̄p nı̄nı̄ dı̄nı̄gab," agak.

66 Jisas mın̄ım nı̄bak ag juek nı̄nı̄l gı̄, bin bı̄ apı̄l mın̄ım nop nı̄nı̄lögipal okok, końai nep nop kırı̄g gıl, ke ke amní̄lak. 67 Nı̄g gıl amel nı̄nı̄l gı̄, Jisas bı̄ ne aknı̄b umı̄gan alan okok kırı̄op ag nı̄nı̄l agak, "Nı̄bi ak rek nep yı̄p kırı̄g amní̄gabım aka?" agak.

68 Agek, Saimon Pita agak, "Bı̄ Kı̄b. Bı̄ an nop amı̄jn? Mın̄ım nak ageban ak nı̄nı̄l me, per per nep komı̄n mı̄donı̄gabın. 69 Cı̄n nep nı̄nı̄ dı̄pı̄n rek, cı̄n nı̄pı̄n, God ne Bı̄ Sı̄jı̄ cı̄nop ag yokıp ak, nak Bı̄ nı̄bak me ak, agı̄l nı̄pı̄n," agak.

70-71 Saimon Pita nı̄b agek, Jisas pen Saimon Iskariot ūı̄ ne Judas ak, kı̄sen nop mı̄mı̄g nı̄nı̄gab ak nı̄nı̄l, kırı̄op agak, "Yad nı̄bep bı̄ aknı̄b umı̄gan alan dı̄pı̄n ak pen

bi nibi nokim alap kijeki bi ne,” agak.

7

Jisas nimam kisen nop minim aglak

¹ Kisen pen Juda bi kib okok Jisas nop ñagnig gelak ninjil Jisas karip lim Judia okok ma ajoligip; karip lim Galili okok nep ajoligip.

² Pen Juda nin kib kiri, karip badak sikol gil lil nin ognap kinbal nin ak manj manj gek ninjig gi,
³ Jisas nimam kisen okok midek siñak apil nop aglak, “Nak miñan niñaul kirig gil karip lim Judia amil, bin bi minim nep nin dípal okok ak rek nep tap ma gep rek geban okok ognap ninjigal.”
⁴ Bi kiri bi kib midon agnigal okok, tap kiri okok we gil ma ginigal; misen yib ginigal. Nib ak, nak tap ke yib gipan rek, bin bi konjai midebal nab siñak tap ma gep ognap gek, bin bi magilsek ninjigal,” aglak.

⁵ Pen Jisas nimam kisen ne ke okok nop ma nin dílak.
⁶ Nib agelak, Jisas kirop pen agak, “Nibi nin akal amnigabim ak amnigabim; pen nin yad ameb ak ma owip ninjil adi miñi ma amnigain. ⁷ Bin bi lim dai ar wagin aul okok, nibep bi milik kal ninjimel wagin alap ma mideb. Pen yad bin bi lim dai ar wagin aul okok tap si tap timel gipal ak ag misen len yip milik kal ninjebal. ⁸ Nib ak, Karip Badak nin kib manj apeb rek, nibi Jerusalem amnimib; pen yad nin ameb ak ma owip rek, yad eip ma amnigain,” agak. ⁹ Nib agil, ne karip lim Galili midek.

Karip Badak nin kib owak ninjil Jisas Jerusalem amnak

¹⁰ Pen Jisas nimam sikop okok Jerusalem amnilak ninjil Jisas ne kapkap sain amnak. ¹¹ Juda bi

kib okok, “Jisas akal?” agil, bin bi konjai nep ap midelak okok kirop ag ninjlak. ¹² Pen bin bi yokop okok, Jisas minim ak kiri ke ag ninj ag ninj gi, ognap aglak, “Ne bi tep alap,” aglak; ognap pen aglak, “Mer, ne bin bi okok kirop wai ñeb bi,” aglak. ¹³ Pen bin bi yokop okok, Juda bi kib nib okok kirop piñiklak rek, kiri minim ognap misen ma aglak.

¹⁴ Karip Badak nin kib kiri nibak nin ognap padikak. Yokop nin bad alap nep midek, Jisas apjakil, God sobok gep karip ak amil, bin bi okok kirop minim ag ñak. ¹⁵ Jisas minim ag nit midek ninjig gi, Juda bi kib okok wal agil aglak, “Bi aul skul ma agak ak pen ne titi gil minim okok magilsek ninjip?” aglak.

¹⁶ Nib agelak, Jisas agak, “Minim yad ag ñebin ak, gos yad ke ninjil ma ag ñebin; Bi yip ag yokek onek ak nep yip gos ñek ag ñebin. ¹⁷ Bin bi an, God ageb rek ginim, agil, gi dad amnigab ak, God ne minim yip ñek agebin aka minim yad ke agebin ak, ninjigab. ¹⁸ Nibi nipim, bin bi an minim ne ke ageb ak, yib yad ke ap ranan, ag gos ninjil, minim okok nib okok nib dil ageb. Pen bi an ne Bi ne ag yokak yib ne nep ap ranan, ag gos ninjip ak, bi nibak bi yipd gil minim ninjd nep ageb; ne minim esek ognap ma ageb. ¹⁹ Mosis, God agak agak rek kirop lo minim ag ñak ak pen lo ar nib okok nibi bi alap ma gipim. Pen yad minim alap midek mer, yip yokop ñag pak linig gebim,” agak.

²⁰ Jisas nib agek, bin bi ap midelak okok aglak, “Nep bi an ñag pak linig gek ageban? Nep kijeki aban ñagip ageban,” aglak.

²¹ Agelak, Jisas agak, “Yad tap ma gep nokim alap gen, nibi magilsek

* **7:21:** God nop sobok gep nin ak tap ma gep nig cõb Betesda ak gak ak ninjil pak ju dílak.

pak ju dípek.* 22-23 Níbi Mosís God lo mìnîm agak rek, ñi níbi okok tîk dapil, ñin aknîb ar onjîd ak mîdîl, mînek jîl ñin ak wañ wak tîb rîkpîm. Gîpîm nîbak, Mosís ne mer, nased acîk sîkop ned wagîn gîl göligîpal miñ ar ak me kisen gîl niñ gîpîm. Pen wak tîb rîkep ñin jîl nîbak, ñin ognap God nop sobok gep ñin ak nep lînígab pen, miñi God nop sobok gep ñin ak, agîl, ma kîrig gîpîm; abramek wak tîb rîkpîm. Gîpîm nîbak rek, yad God nop sobok gep ñin ak bî alap nop gen, miñ goñ magîlsek komiñ lak ak, níbi ti gînîg yîp niñjem miñlik yowîp? 24 Nîb ak, kisen mìnîm ar ar nep niñjîl ma agnîmîb; yîpîd gîl mîdonîmîj ar ak nep niñ tep gîl agnîmîb,” agak.

“Jisas me Krais ak aka?” aglak

25 Jerusalem bin bî ognap aglak, “Juda bî kîb okok warîkîl bî ñag pak lîníg gebal bî me aul aka?

26 Pen niñjîm! Ne bin bî nab kîb aul mìnîm agek niñjîg gi, kîri pen mìnîm alap ma agebal. Nîb ak, kîri ke nîpal ne Krais ak mîdeb rek yîpîd gîl rek lîp! 27 Pen ne Krais ak opkop ak, cîn ne karîp lîm akal nîb owîp ak ma nîpnop; pen bî aul ne karîp lîm akal nîb owîp ak cîn magîlsek nîpîn. Nîb ak, ne Krais ak mer,” aglak.

28-29 Pen Jisas ne God sobok gep karîp mîgan eyañ mìnîm ag ñîlîg gi nep mîdîl, meg mîgan dap ranîl agak, “Nîbi gos nîpîm, nîbi yîp niñ tep yîb gîl, akal nîb onek ak nîpîm. Pen mer. Gos yad ke nep ma onek. Bî yîp ag yokek onek ak, ne Bî yîpîd gîl, Bî mìnîm niñjîd nep ageb. Yad ne eip mîdîl, yîp ag yokek onek rek, nop nîpîn; pen nîbi nop ma nîpîm,” agak.

30 Nîb agek, nop dî cîci lîn, agîl niñlak ak pen ñin ne ma owak rek, bî alap nop dî cîci ma lak. 31 Pen bin bî nîb okok, bin bî koñjai nep Jisas tap ma gep okok gak niñjîl

aglak, “Krais ak kisen onigab apal ak, pen tap ma gep koñjai yîb gîl, bî nîbauл geb rek gînîmîj rek ma lînígab,” aglak. Gos nîbak niñjîl kîri aglak, “Jisas ne Krais ak nep,” agîl, nop niñ dîlak.

Juda bî kîb okok, Jisas nop am poñ dowîm, agîl, bî ognap ag yoklak

32 Pen bin bî okok Krais mìnîm nîbak kapkap agelak niñjîl, Perisi bî kîb okok abe, bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, Jisas nop am dî cîci lîl donîmîb, agîl, God sobok gep karîp kod mîdeligîpal polisman ognap ag yoklak.

33 Jisas pen agak, “Yad nîbep eip tapîn won alap mîdîl, Bî yîp ag yokek onek ak ker adîk gi amnîgain. 34 Yîp, akal amîb, agîl, piyonigabîm ak pen yîp ma niñnjîgabîm. Yad amnîgain ar ak, nîbi kisen gînîmîb rek ma lînígab,” agak.

35 Nîb agek, Juda bî kîb okok kîri ke nep aglak, “Ne akal amnîgab, nop ma niñnjîgabîn? Ne am Juda bin bî ju am Grik bin bî eip mîdebal okok amîl, bin bî nîb okok kîrop mìnîm ag ñîlîg gi mîdenîgab aka tarî? 36 Pen ne ti gînîg agîp, ‘Yîp, akal amîb, agîl, piyonigabîm ak pen yîp ma niñnjîgabîm. Yad amnîgain ar ak, nîbi kisen gînîmîb rek ma lînígab,’ agîp?” aglak.

God Kaun niñg kîlam kajon rek juîl onigab

37 Juda Karîp Badak ñin kîb kîri nîbak, ñin kisen, ñin kîb yîb ak, Jisas warîkîl, meg mîgan dap ranîl agak, “Bin bî an kîñjam mîlep gînîmîj ak, yîp apîl niñg niñjanj.

38 Bin bî an yîp niñ dînígab ak, God Mînîm ageb rek, niñg komiñ mîdep ak nab nop adanj nîb kîlam juîl onigab,” agak. 39 Ñin nîbak Jisas kîmîl warîkîl Nap nop ma amnak ar ak me, Jisas ne Kaun ak

bin bî okok kîrop ma ñak. Pen ñig kîlam juîl onîgab mînîm agak nîbak wagîn nîbgîl mîdeb: bin bî Jisas nop nîj dînîgal okok, Jisas ne Kaun ak kîrop nînîgab, agîl agak.

Kîri ke tîg asîk ke ke lîlak

⁴⁰ Jisas nîb agek, bin bî konjai nep mîdelak nîb okok, ognap mînîm agak nîbak nînjîl aglak, “Bî aul, ne bî God Mînîm agep onîgab, agîl, kod mîdolîgîpîn bî nîbak nep me,” aglak.

⁴¹ Ognap aglak, “Mer, ne Krais ak!” aglak.

Nîb agelak, ognap pen aglak, “Mer, Jisas ne Galili nîb; Krais ak ne Galili nîb ma onîgab! ⁴² God Mînîm ak agîp rek, Krais ak, Depid tîkek tîkel tîk dam dapîl gîl, Krais ak Depid taun ne Betlehem sînjak tîk donîgal,” aglak. ⁴³ Jisas mînîm nîbak agek nînjîl, bin bî konjai nîj mîdelak nîb okok bîlok ke ke lîlak. ⁴⁴ Ognap nop dî cîci lîl dam mînîm kîb agnîg dad amnîn aglak ak pen bî nokîm alap nop ma dak.

Juda bî kîb okok Jisas mînîm agak ak ma nîj dîlak

⁴⁵ Pen God sobok gep karîp polisman okok adîk gî amel nînjîg gî, bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, bî Perisi okok abe kîrop ag gîl aglak, “Bî nîbak nop tari gînîg ma dopîm?” aglak.

⁴⁶ Agelak, God sobok gep karîp polisman nîb okok aglak, “Bin bî ognap okok bî nîbak mînîm tep yîb ageb rek ma apal,” aglak.

⁴⁷ Nîb agelak, pen bî Perisi okok pen aglak, “Bî esek agîp nîbak, bin bî ognap ne nînjîd agîp agîl nîpal rek, nîbi ak rek nep nîpîm ar?

⁴⁸ Cîn bî kîb bî alap aka bî Perisi bî alap Jisas nop ma nîj dîpîn. ⁴⁹ Bin bî sîn aul kîri lo mînîm ak ma nîpal rek, God kîrop mîlîk kal nînjîl gî tîmel yîb gînîgab,” aglak.

⁵⁰ Pen bî kîri Nikodimas, bî sînjak ned kîslîm eyan amîl, Jisas

nop mînîm ognap ag nînjak bî nîbak me, kîrop agak, ⁵¹ “Cîn Juda lo ar ak, bî alap nop yokop pen yur ñîl gî tîmel ma gînîgabîn; mînîm kîb agîl mînîm wagîn alap piyo nînjîl nep me, nîg gînîgabîn,” agak.

⁵² Nîb agek aglak, “Nak ak rek nep Galili nîb rek? God Mînîm ak udîn lî nîj damîl nînjîgan, bî God mînîm agep alap Galili nîb ma onîgab,” aglak. ⁵³ Nîb agîl kîri kîrîg karîp kîri ke ke amnîlak.

8

Bin alap amîl bî alap eip gîrek

¹ Pen Jisas Olip Dîm amnak.

² Minek karîp tîk dam lak nînjîl, kauyan adîk gî God sobok gep karîp ak apek, bin bî konjai nep apîl nop pînjîl kos kos gelak nînjîl ne bîsig mîdîl, kîrop mînîm ag ñî mîdek. ³ Jisas nîg gîl mînîm ag ñî mîdek nînjîg gî, bî lo mînîm ag ñeb bî okok ognap abe, bî Perisi ognap abe, kîri bin alap am bî alap eip dosîp, bin ak nop dap bin bî mîdelak udîn yîrîk ar sînjak warîk ñîl, ⁴ Jisas nop aglak, “Mînîm ag ñeb bî. Bin aul bî sek ak pen bî alap eip desir nînjîl dapobîn me aul. ⁵ Mosîs lo cînop ñîk ak agak, ‘Bin nîb okok rek, kab ju pak lel kîmlanj,’ agak. Pen nak tari agnîgan?” aglak. ⁶ Kîri mînîm tom aglak nîbak, nîb agon Jisas tari agek, nop mînîm kîb agîn, agîl, aglak.

Pen Jisas ne kîbor kîyan gîl, sîlpîl ar ak ñînmagîl mînîm won ognap ñu kîl tîklîg gî mîdek. ⁷ Pen kîri Jisas nop mînîm nîbak rek ag nînjîg gî mîdelak, ne kîd almîl lîl kîrop agak, “Bî tap si tap tîmel ma gîp alap mîdonîmîn ak, kab dî bin nîbauł ned paknîmîn,” agak. ⁸ Nîb agîl kauyan kîyan gîl, lîm eyan mînîm won ognap ñu kîl tîk mîdek nînjîg gî, ⁹ bî Jisas nop mînîm kîb agîn aglak nîb okok,

Jisas mìnîm agak nîbak nîñjîl, bî kîb kîb kîrig amnîlak nîñjîl bî okok magîlsek nokîm nokîm kîrig gîl ke ke am saklak; Jisas eip bin ak eip nep mîderek. ¹⁰ Jisas ne kîd almil lîl, bin nîbak nop agak, “Bî okok akal? Bî nep mìnîm kîb agnîmîn alap ma mîdebar?” agak. ¹¹ Agek, bin ak agak, “Bî Kîb. Bî yîp mìnîm kîb agnîmîn alap ma mîdebar,” agak. Agek, Jisas agak, “Yad ak rek nep nep mìnîm kîb ma agnîgain. Pen tap si tap tîmel gölgîpan ak kîsen ma gînîmîn; mîñî nak bîr amnoj,” agak.

Bin bî lîm dai ar wagîn aul mîdebal okok melîk kîri me Jisas

¹² Jisas mìnîm alap bin bî okok kîrop kauyan agîl agak, “Bin bî lîm dai ar wagîn aul mîdebal okok, yad melîk kîri mîdebin. Bin bî an yîp sain gîl ajenîgab ak, kîslîm nab okok rek ma ajenîgab; komîn per mîdep melîk tep ak dîl ajenîgab,” agak.

¹³ Jisas nîb agek, bî Perisi okok nop pen aglak, “Mìnîm nak ke ag ñeban ak, cîn nîpîn mìnîm nîbak dîjîn rek ma lîp,” aglak.

¹⁴ Nîb agelak, Jisas agak, “Mìnîm nîbak yad ke agebin ak pen mìnîm nînjîd agebin. Pen tarî: yad opin okok nîñjîl, amnîgain okok abe nîñjîl gîpin. Pen nîbi, yad opin okok ma nîñjîl, amnîgain okok abe ma nîñjîl gîpîm. ¹⁵ Nîbi mìnîm tîg bîloklig gî, ‘Ar ak gî tep gîpîm; ar ak gî tîmel gîpîm,’ apîm ak, bin bî lîm dai ar wagîn aul gos nîñjîl apal rek nep apîm. Pen yad bî alap nop mìnîm kîb ma apin. ¹⁶ Bapi yîp ag yokek onek ak, ne yad eip mîdobîr rek, yad mìnîm tîg bîlok gînîg, nînjîd nep agîl mìnîm tîg bîlokniçgain. ¹⁷ Lo mìnîm nîbi ar ak apîm, ‘Bin bî omal mìnîm

ar nokîm nep agnîgair ak me, bin bî nîñjîl agnîgal, ak nînjîd apîr, agnîgal,’ apîm. ¹⁸ Lo nîbi agîp nîbak rek, yad tîgep bî rek mîdebin ak, yad ke mìnîm bîr apîn; pen Bapi yîp ag yokak ak, ak rek nep yad tîgep bî rek mîdebin mìnîm ak bîr agîp. Mìnîm cîr apîl mìnîm ar nokîm nep apîr ak me, nînjîd apîr apkep,” agak.

¹⁹ Nîb agek, nop aglak, “Nap nak me akal?” aglak.

Agelak, Jisas pen agak, “Nîbi yîp ma nîpîm rek, Bapi yad nop ak rek nep ma nîpîm. Yîp nîpkêp rek, Bapi yad ak rek nep nîpkêp,” agak.

²⁰ Jisas God sobok gep karîp mîgan, kab magîl kîri God nop ñeb dap yokpal mîgan ak, mìnîm nîbak ag ñî mîdek pen ñîn ne ma owak rek, bî alap nop dî cîcî ma lak.

Yad amnîgain okok nîbi ma amnîgabîm

²¹ Jisas kîrop kauyan agak, “Yad kîrig gîl amenîgain; yîp pîyo nîñjîgabîm ak pen nîbi tap si tap tîmel gîlîg gî nep mîdîl kîmnîgabîm rek, yad amnîgain okok nîbi ma amnîgabîm,” agak.

²² Nîb agek, Juda bî kîb okok aglak, “Ne agîp, ‘Yad amnîgain okok nîbi ma amnîgabîm,’ agîp ak, tarî gînîg nîb agîp? Ne ke ñag pak lînîg gîl nîb agîp aka?” aglak.

²³ Nîb aglak ak pen Jisas kîrop agak, “Nîbi eyaç nîb; yad alanj nîb. Nîbi lîm dai ar wagîn aul nîb; yad lîm dai ar wagîn aul nîb mer. ²⁴ Nîb ak nîñjîl me, ‘Nîbi tap si tap tîmel gîlîg gî nep mîdîl kîmnîgabîm,’ agesin. Pen yîp, Yad Mîdebin Rek Mîdebin,* ma nîj dînîgabîm ak, tap si tap tîmel gac sek mîdebin rek mîdîl kîmnîgabîm,” agak.

* **8:24:** God Mînîm dai Eksodas ak (Eks 3:14) God yîb ne ke agîl, Yad Mîdebin Rek Mîdebin agak. Pen sîñaul Jisas abe yîb ne ke agîl, Yad Mîdebin Rek Mîdebin agak. Nîb ak, Juda bin bî okok ognap, mìnîm agak ak nîñjîl, Jisas nop mîlik kabiam nîñjîl, ñag pak lîn, aglak.

²⁵ Nıb agek, nop ag nıñıl aglak, “Nak bı an?” aglak.

Agelak, Jisas agak, “Yad nıbep per nep ag ñebin rek nep midebin. ²⁶ Nıbep mınım kib ag gınım ar ak, mınım koñai nep mideb. Bı yıp ag yokek onek ak, magılısek nıñ tep gıp rek, yıp gos ñek nıñlıg git, yad pen bin bı okok kırop ag ñebin,” agak.

²⁷ Jisas ne Nap mınım ag ñak nıbak ma nıñlak rek, kırop agak, ²⁸ “Bı Ñı ne nop dı oklañ lıñigabım ñin ak, gınigab gınigab rek nıñıl ñin nıbak nıñigabım. Yad Midebin Rek Midebin me. Yad tap alap ke nep nıñıl ma gıpın; Bapi mınım yıp agıp rek nep ag ñebin ak, nıñigabım. ²⁹ Bı yıp ag yokek onek ak, yad eip mideb. Nop tep gıp ar ak nep per per gıpın rek, yıp ma kırıg gıp; yad eip nep mideb,” agak.

³⁰ Jisas mınım nıbak agek nıñlıg git, bin bı koñai nep nop Krais ak, agıl, nıñ dıłak. ³¹ Pen Jisas ne Juda bin bı nop Krais ak agıl nıñlak nıb okok kırop agak, “Ñıbi mınım yad pıs nep nıñ dil, apın rek nep genigabım ak me, nıñıd nep bin bı yad midenigabım. ³² Nıg genigabım ak, God ne tigep Bı rek mideb ak nıñıl, mın wög rek gıpım ak kırıg git, mıd tep gınigabım,” agak.

³³ Nıb agek aglak, “Mınım ageban nıbak tari? Cın based Ebraham ñı pai ne mıdobın ak, cın bin bı ognap kırop mıñ wög rek ma gıpın. Nıb ak, cınop tari gınig, Mıñ wög rek gıpım ak kırıg git, mıd tep gınigabım,’ ageban?” aglak.

³⁴ Agelak, Jisas pen agak, “Yad nıbep nıñıd yıp agebin, bin bı tap si tap tımel gıpal okok, tap si tap tımel gep won ak nep mıñ wög gep bin bı rek midebal. ³⁵ Mıñ wög gep bı alap, nap ne karıp ak per ma midenigab; kısen bı ke

nıb alap mani yokıl nop tauek, nap ned nıb karıp ne ak kırıg git, karıp ke amıl nap kısen nıb ak nop mıñ wög gınigab. Pen ñı alap nap karıp sıñak kau ne per per nep middenigab. ³⁶ God Ñı ne nıbep bin bı tauıl, mıñ midebin ak wıśıb yokenigab ak, nıbi mıñ wög gölögipım ak pıs nep kırıg git, mıd tep yıp gınigabım. ³⁷ Nıbep Ebraham tıkek tıkel tık dam dapıl git apek midebin ak nıpin ak pen mınım apın ak ma dil, yıp ñag pak lıñig gebım. ³⁸ Yad Bapi eip mıdıl nıpin rek nıbep ag ñebin; pen nıbi, nap nıbi ak mınım agek nıpım ar ak nep gebım,” agak.

³⁹ Agek aglak, “Bapi cın me Ebraham,” aglak.

Agelak, Jisas agak, “Ñıbi Ebraham ñı pai ne midebkep rek, ne goligip rek gıpkep. ⁴⁰ Yad God mınım agıp rek nıñıl, mınım nıñıd yıp ak nıbep ag ñıbin ak pen yıp ñag pak lıñig gebım. Pen nıbi gınig gebım nıbak rek, Ebraham ne ma gak. ⁴¹ Nıb ak, nap nıbi gıp rek, nıbi ke nıb aknıb rek nep gıpım,” agak.

Nıb agek aglak, “Cınop bin si dil ma tıkpı; God nokım me Bapi cın yıp,” aglak.

Seten ñı pai ne

⁴² Nıb agelak, Jisas pen agak, “God nokım me Bapi cın yıp,” apım ak pen God ne Nap nıbi mıdobkop, yad God nıb apı, mıñı sıñaul midebin ak nıñıl, yıp mıdmagıl lıpkı. Yad okok mıdıl, gos yad ke nıñıl ma onek; God eip mıdıl, yıp nıñebir ag yokek sıñaul onek. ⁴³ Nıb ak, mınım yad ak tari gınig nıñ tep ma gıpım? Gıpım nıbak, cın ma nıpin, agıl, gıpım. ⁴⁴ Nıbi nap nıbi kıjeki ñı pai ne midebin ak me, nop tep gıp ar ak nep gın, agıl gos nıpım. Ne ned wagın git, bin bı okok kırop ñag pak lolögip rek, mıñ ar ne nıbak nıg git nep mideb. Gos tep ognap,

gos nijid ognap ma nijip yib; ne minim nijid ognap ma nijip. Minim esek ageb ak, minim yib ne me ak. Ne per nep minim esek ageb; tom agep wagin ak kijeki me ak. ⁴⁵ Pen yad nibep minim nijid nep agebin ak me, nibi nijil ma dipim. ⁴⁶ Pen yad gebin ar ak nijil, ar ak tap si tap timel geban, agil, agnimib rek ma lip. Nib ak, yad minim nijid nep agebin ak nijil, nibi tari ginig minim yad ma nij debim? ⁴⁷ Bin bi God eip midebal okok, minim ne ak nij dipal. Pen nibi nop eip ma midebim rek, minim ne ak ma nij dipim,” agak.

Abraham nop ma tik dowep ar ak, Yad Midebin, agak

48 Juda bi kib okok Jisas nop aglak, “Nak bi Sameria nib, nep kijeki aban nagi, apin ak, nijid apin aka?” aglak.

49 Agelak, Jisas agak, “Yip kijeki aban ma nagi. Yad Bapi yib ne ak agen ar ameb pen nibi yib yad ak agem stjak eyan ap yapeb. ⁵⁰ Yib yad ke agen ar amna, agil gos ma nipi; pen God ne bin bi tari tari gipal nij tep gip ak, bin bi yib yad agel ar amna, agil gos nijip. ⁵¹ Nibep nijid agebin, bin bi an minim yad ak nijil, agebin rek ginigab ak, ne ma kimnigab; ne per nep per nep komij midenigab,” agak.

52 Jisas nib agek, kiri aglak, “Nak minim ageban nibak nijil nipi, nak kijeki aban nagi ageban. Abraham abe, bi God minim agep okok magilsek abe kimlak, pen nak tari gil ageban, ‘Bin bi an minim yad ak nijil, agebin rek ginigab ak, ne ma kimnigab; ne per nep per nep komij midenigab,’ ageban? ⁵³ Based cin Abraham abe, bi God minim agep okok magilsek abe kimlak rek, bi nib okok bi sikol, yad bi kib, agil gos nipa aka?” aglak.

⁵⁴ Agelak, Jisas agak, “Yib yad ke agen ar ambkop, tap yokop rek lipkop. Pen Bi yib yad agek ar ameb bi nibak Bapi yad. Nibi bi nokim nibak nep, God cin, apim.

⁵⁵ God cin, apim ak pen nop ma nipi; pen yad nop nipi. ‘Nop ma nipi,’ apnep, nibi minim tom apim rek apnep. Nib ak, yad nop nipi ak me, minim ne ageb rek nijil gipin. ⁵⁶ God birarik nep nap Abraham nop agil, yad Jisas minni apil midebin nin aul nep agil, ‘Nin kisen ak onigab,’ agak. Pen nap Abraham God minim agak ak nijil, minim nibak God nijid agip, agil, min min gilig git gos sek midek; nin nibak nijil min min gak,” agak.

⁵⁷ Jisas nib agek, Juda bi okok aglak, “Mi nak nin juil omal adik git dam aknib wajrem ala (50) rek ma mideban ak pen nak tari gil, Abraham birarik ped okok gak ak nijnek, ageban?” aglak.

⁵⁸ Agelak, Jisas kirog agak, “Nibep nijid yib agebin, Abraham nop ma tik dowep ar ak, Yad Midebin,” agak.

⁵⁹ Jisas nib agek, nop kab ju nagi pak linig gelak ak pen ne God sobok gep karip migan midek ak sil git lili soj amil amnak.

9

Bi alap tik dolak nin ak nep udin kwoi gil midek, Jisas gek udin nib nijak

¹ Pen Jisas bi ne okok eip amlig git nijlak, bi tik dolak nin ak nep udin kwoi gek udin magil ma nijoligip bi alap midek. ² Jisas bi ne okok bi nibak nijil Jisas nop aglak, “Minim ag neeb bi. Bi an tap si tap timel gek, bi nibaul tik dolak nin ak udin ne ak kwoi gek udin magil ma nijeb? Ne ke aka nonim nap gerek git?” aglak.

³ Agelak, Jisas agak, “Udin ne kwoi gil mideb ak, ne ke aka

nonim nap tap si tap t̄mel gerek ma gip. Pen udin ne kwoi gil middeb ak, bin bi okok God ne Bi kilīs aknib ke middeb nīn tep gilan agil gip. ⁴M̄nī pīb nab won aul, Bi yip ag yokek onek ak, wög nop ak gin. Kislim ginig geb nīnjil c̄n wög gījin rek ma linigab. ⁵Yad lim dai ar wagin aul midebin won aul, bin bi lim dai ar wagin aul midebal okok melik kiri ak yad midebin,” agak.

⁶Jisas minim nibak agil, lim eyan kinīk nīagil, gek uleb lek, dil bi udin kwoi gī middek ak nop udin magil ne s̄njak l̄l, ⁷agak, “Nak Siloam c̄ob s̄njak amil, udin nak ak nīg linim̄in,” agak. Nīg gil ag yokek, am nīg l̄l, udin ne ak nīl nīnjil, karip ne amnak. Siloam minim wagin ak “Ag Yokek Amnak”.

⁸Pen bin bi karip yakam ne eip j̄im nīl okok abe, ned ne tap asib goligip nījoligipal bin bi okok abe aglak, “Bi aul, bi s̄njak bisig midlig gī, tap asib goligip ak rek lip,” aglak. ⁹Agelak, ognap aglak, “Yau me, bi nibak nep,” aglak. Ognap pen aglak, “Mer. Bi nibak rek lip ak pen bi aul bi ke nib,” aglak. Nīb agelak, bi nibak ne ke agak, “Yad me bi nibak,” agak. ¹⁰Agek, nop aglak, “Udin nep ak titi gil komij lip?” aglak. ¹¹Agelak agak, “Bi Jisas apal ak, lim eyan kinīk nīagil, gek uleb lek, dil udin magil yip ak l̄l agip, ‘Siloam c̄ob amil, udin nak ak nīg linim̄in,’ agek, am udin yad ak nīg l̄l, dai udin nīl nīpin,” agak. ¹²Agek aglak, “Bi nibak mīnī middeb akal?” aglak. Agelak agak, “Adi ma nīpin,” agak.

Bi Perisi okok, “Bi udin kwoi gī midosip ak titi gil komij lip?” aglak

¹³⁻¹⁴Pen Jisas gek udin nīl nīnjak bi nibak, Juda kai God nop sobok gep nīn kiri ak nīg gak ak me, bin bi ognap bi nibak nop dam bi

Perisi midelak s̄njak dolak. ¹⁵Bi Perisi bi nibak nop aglak, “Nak titi gil udin nīl nīpan?” aglak. Agelak agak, “Jisas lim uleb alap dil, udin yad ak lek, yad am udin yad ak nīg l̄l, mīnī udin nīl nīpin,” agak.

¹⁶Nīb agek, bi Perisi ognap aglak, “God nop sobok gep nīn ak nib gip rek, ne God nop sobok gep nīn lo ar ak t̄ib juip. Nīb ak, c̄n nīpin, God nop ag yokek ma owip,” aglak. Nīb agelak, bi kiri ognap pen aglak, “Bi tap si tap t̄mel gep alap midobkop, ne titi gil tap ma gep nibak gīpkop?” aglak. Nīb agil kiri ke nep asik ke ke l̄lak. ¹⁷Bi Perisi okok, bi nibak nop kauyan ag nīnjil aglak, “Bi udin yip gek udin nīl nīpin, apan ak, nak bi nibak bi tari, agil gos nīpan?” aglak. Agelak agak, “Yad nīpin ne bi God minim agep bi alap,” agak.

¹⁸Pen Juda bi kib okok, bi udin kwoi gak komij lak minim ne ak ma dil, nonim nap ne cinop onimir, agel, ber mal aperek, ¹⁹aglak, “Nī aul nī niri aka?” aglak. Agelak agrek, “Yau, nī ak nī cir,” agrek. Agerek aglak, “Niri nop udin kwoi sek tik dorek aka?” aglak. Agelak agrek, “Yau, nop udin kwoi sek tik dorok,” agrek. Nīb agerek aglak, “Nīb ak, mīnī titi gil udin nīl nīnejeb?” aglak.

²⁰⁻²³Agelak, kiri ber pen bir nīnjrek, Juda bi kib nib okok ned minim kilīs ar alap agil aglak, “Bin bi an an Jisas ne Krais ak agil misen agnigal okok, Juda mogim gep karip nibak kauyan ma onigal,” aglak. Minim aglak nibak bir nīnjil me, pirīkīl, agrek, “Nī ak, nī cir middeb ak, nīpir; nī cir nibak udin kwoi sek tik dorok ak abe nīpir; pen mīnī titi gil udin nīl nīnejeb ak ma nīpir; bi an ne gek udin nīl nīnejeb ak abe cir ma nīpir. Pen ne nī s̄ikol mer; nop ke ag

nıñenigabım ak, ne ke agnígab,” agrek.

²⁴ Nıb agerek, bı kıb okok bı nıbak nop kauyan sık agel apek aglak, “Nep komıñ lıp nıbak, God udın yırık ne ar ak mıñım nıñjıd nep agan. Cın nıpın, bı tap si tımel gep bı alap,” aglak.

²⁵ Nıb agelak, bı nıbak pen agak, “Ne bı tap si tap tımel gep bı alap aka mer, yad ma nıpin. Yad tap nokım alap nep nıpin. Ned udın kwoi gı mıdenek pen mıñi udın nıñl nıpin,” agak.

²⁶ Agek aglak, “Nep titi gıl gosıp, udın nıñl nıpan?” aglak.

²⁷ Agelak agak, “Yad nıbep mıdarık nep ag nıbin ak pen nıbi mıñım yıp ak ma dıpm. Tari gınig mıñım mıdarık nep agesin mıñım ak kauyan agan, agıl agebım? Nıbi ke ak rek nep bı ne alap mıdon, agıl, ag nıñebım aka?” agak.

²⁸ Nıb agek, nop mılık kal nıñjı, nop mıñım tımel agıl aglak, “Cın Mosıs bı ne me, pen nak bı yokop ak bı ne alap! ²⁹ God Mosıs nop mıñım ag ūek agolıgıt ak nıpin, pen bı aul akal nıb owiç ak ma nıpin!” aglak.

³⁰ Agelak bı nıbak ne pen agak, “Ake! Bı ognıl! Ne udın yıp ak gek komıñ lıp, pen ne akal nıb ak nıbi ma nıpm e! ³¹ Pen cın nıpin, bin bı tap si tap tımel gılıg git, God nop sobok genımel ak, ne mıñım kırop ma dıñigab; bin bı God nop nıñ dıl, ne mıñım ageb rek gılıg git, nop sobok genımel ak, ne mıñım kırop nıñigab. ³² Lım dai git lak nıñ ak tıkił, mıd dap mıñi mıdobın nıñ aul, bin bı udın kwoi sek tık dolak alap gek udın ma nıñ nıñak. ³³ Bı nıbak God ag yokek ma opkop, ne tap alap ginıñım rek ma lıpkop,” agak.

³⁴ Nıb agek, kırı pen aglak, “Nanım nap nep tık dorek nıñ ak,

bı tap si tap tımel gep ak tık dorek, pen nak cınop mıñım ag nıñig geban ar? Nıb agıl, Juda mogım gep karıp aul kauyan ma onıgan,” agıl, nop dı neb neb gı dam mıs eyan yoklak.

Bin bı Jisas nop ma nıñ dıpal okok, udın kwoi rek mıdebal

³⁵ Pen bı nıbak nop dı mıs yoklak, Jisas mıñım nıbak nıñjıl, am nop pıyo nıñjıl agak, “Nak Bı Nı nenop nıñ dıpan aka?” agak.

³⁶ Agek agak, “Bı Nı ne bı an? Bı nıbak me ak, agek, yad nop nıñ dıñım,” agak.

³⁷ Nıb agek, Jisas agak, “Bı nıbak mıdarık nep nıpan. Me nak eip mıñım ag mıdobır aul,” agak.

³⁸ Nıb agek, bı nıbak Jisas mıdekk wagın sıňak kogım yımil agak, “Bı Kıb! Yad nep nıñ debin,” agak.

³⁹ Agek, Jisas agak, “Yad lım dai wagın aul opin ak, bin bı lım dai ar wagın aul mıdebal okok kırop nonım lıñig opin. Bin bı udın kwoi git okok melik sıňak apıñ nıñigal; pen bin bı, cın bır nıñ tep gitip ag gos nıpal bin bı okok, kırı melik kırıg gıl, kıslım eyan amıl, ma nıñigal.

⁴⁰ Nıb agek, bı Perisi ulep nıb sıňak mıdelak ognap, mıñım nıbak nıñjıl aglak, “Nıb ageban ak, cın abe udın kwoi git, agıl, ageban ar?” aglak.

⁴¹ Agelak, Jisas kırop agak, “Nıbi udın kwoi mıdebkep rek, tap si tap tımel gitip ak mıñım kıb ma dıpkep; pen nıñ tep gitip, apıñ ak me, nıbi gac sek mıdił mıñım kıb dıñigabım,” agak.

10

Kaj Sipsip Mıkep Bı Tep ak

¹ Jisas mıñım alap sıd tıkił agak, “Yad nıbep nıñjıd yıb agebin, kaj sipsip mıdebal wari mıgan ak amníg, kıjon wagın yıpid gıl mıgan ak mıdekk nıñlig git, yokop

tam sığak talak gıl amnıgal okok, kiri tap si dep bin bi. ² Bi sipsip mîkep ak, yokop tam ak talak gıl ma amnıgal; kijon wagın yipid gıl migan ak nep amił, wari karıp migan eyan amnıgal.

³ “Pen bi sipsip mîkep ak amjakek, bi kijon wagın kod mideb ak nop niñ teq gînigab rek, kijon ak yîknigab. Pen sipsip okok ak rek nep, bi nîbak meg migan nop ak niñngal rek, sipsip ne ke okok yib nîlîg gi ponjd söj amnıgal. ⁴ Sipsip ne ponjd söj amił, ne ned gek niñlig gi, kiri meg migan ne ak niñngal rek, nop kisen gînigal. ⁵ Pen bi poñiñ nîb alap ap agek, nop kisen ma gînigal; meg migan ne ma niñngal rek, pîrîk amnıgal,” agak. ⁶ Jisas nîbgîl minim sid tîkil agak pen minim ageb ar ak agil ma tîk niñlak.

Jisas ne Sipsip Mîkep Bi Tep ak

⁷ Jisas minim ma tîk niñlak rek, ne kauyan agak, “Yad nîbep niñid yib agebin, yad ke sipsip okok kijon tam ameb midebin. ⁸ Pen, ‘Cin kaj sipsip mîkep bi,’ agil, ned olak bi okok, kiri magilek tap si dep bi mîdeligipal. Sipsip okok minim kîrop ak ma niñeligipal. ⁹ Pen yad ke sipsip okok kijon tam ameb rek midebin. Bin bi yip apil wari karıp migan amnıgal okok, komiñ nep mîdenigal. Kijon tam amił apil gîlîg git, tap kas kas niñngal. ¹⁰ Bi si dep okok, tap si dînig, cip ñaq pak lînig, gi tîmel gînig nep opal. Pen yad opin ak, nîbep gen, nîbi komiñ per mîdep won nîbak dîl, komiñ mîd tep gep ar ak nep mîdem amnañ, agil, opin.

¹¹ “Yad Sipsip Mîkep Bi Tep. Sipsip Mîkep Bi Tep ak kaj sipsip okok nen kîmnıgal. ¹² Bi sığak mani dînig kaj sipsip kod mîdenigab ak, bi kaj sipsip mîkep yipid gîl mer; sipsip okok sipsip ne mer ak me, kain sapeb okok apenıgal ak niñil

pîrîk gi amnıgal. Nîb ak me, kain sapeb nîb okok sipsip okok kîrop yik gi dam ke tîgon tîgon yoknigal. ¹³ Bi nîbak mani dînig kaj sipsip kod mîdîl, sipsip okok kîrop gos ma niñngab ak me, pîrîk gi amnıgal.

¹⁴⁻¹⁵ “Yad Sipsip Mîkep Bi Tep. Bapi cîr apil pen pen niñ teq gîpîr rek, yad sipsip okok eip pen pen niñ teq gîpîn. Nîb ak, yad kîrop nen agil kîmnıgain. ¹⁶ Sipsip wari karıp migan aul mîdebal nep mer, sipsip ognap sek mîdebal. Sipsip nîb okok ak rek nep dînigain. Kiri ak rek nep minim yad ak niñngal. Sipsip karıp migan nokim alap mogim gi mîdîl, bi mîkep kiri nokim alap nep mîdîl gînigab.

¹⁷ “Yad nîbep nen agil kîmîl warîknıgain rek, Bapi yip mîdmagîl lîp. ¹⁸ Bin bi ognap gos kiri niñil gel ma kîmnıgain; pen yad gos yad ke niñil kîmnıgain. Yad ke kîmnim, agil, kîmnıgain; yad ke warîknim, agil, warîknıgain. Nîb ak, Bapi yad, nak aknîb gînimim, agip minim ne ak dîl, agip rek nep gînigain,” agak.

¹⁹ Jisas minim nîbak agek, Juda kai kauyan asîk pis ak ke, pis ak ke lîl, ²⁰ ognap aglak, “Ne kijeki aban ñagek, minim tom ageb ak, tarî gînig minim ne ak niñebim?” aglak.

²¹ Nîb agelak, ognap pen aglak, “Ne kijeki aban ñapkop ak, nîb ag rep ma gîpkop. Pen kijeki aban ñagek, titi gîl bin bi udîn kwoi gi mîdelak okok gek kauyan udîn ñîl niplap?” aglak.

²² Pen kisen Juda bin bi, God sobok gep karıp sığ teq mîdeb ak miñ miñ gep ñîn kîb ak miñi, agil, Jerusalem am mogim gîlak. Pen ñîn kîb nîbak, karıp yîgen ñîn ak me, ²³ Jisas ne God sobok gep karıp söj ar “Solomon Karıp Badak” apal sığak tagek niñlig gi,

²⁴ Juda bin bì okok Jisas mìdekk sìnjak apìl aglak, “Cìnop gek per nep ma kod mìdojin; nak Krais ak mìdenimìn ak, mìsen agek nìnjìn,” aglak.

²⁵ Agelak, Jisas pen agak, “Yad nìbep bìr ag nìbin ak pen mìnìm yad ak mìnìm nìnjid, agìl, ma nìnj dìpek. Bapi yad kìlis ne dìl tap ma gep okok gìpin ak nìnjìl, mìnìm yad ak mìnìm nìnjid ageb, agìl, nìnj dìpkep.” ²⁶ Pen sipsip yad ma mìdebbim rek, mìnìm yad ak mìnìm nìnjid, agìl, ma nìnj dìpim. ²⁷ Sipsip yad okok mìnìm yad agebin ak nìpal; yad kìrop nìpin nìnjìl kìri yìp kisen gìpal. ²⁸ Sipsip yìp kisen gìpal okok, kìrop komiñ per mìdep won ak nìbin ak me, kìri ma kìmnigal. Nìnmagil ar yad mìdebal rek, bin bì ognap apìl kìrop tìg sak dad amnìmel rek ma lìp. ²⁹ Bapi yad kìrop dì yìp nìb ak, ne Bì kìlis aknìb ke yìb mìdeb ak me. Nìnmagil ar ne mìdebal rek, bin bì ognap apìl kìrop tìg sak dad amnìmel rek ma lìp. ³⁰ Bapi ke, yad ke, mer; cìr apìl nokìm yìb mìdobir” agak.

³¹ Jisas nìb agek, Juda kai nop kauyan kab ju paknìg gelak. ³² Nìg gelak, Jisas kìrop pen agak, “Bapi yìp agek, nìbi mìdebek nìnjìl tap tep ke ke konjai nep gìnek. Pen tap tep gìnek nìb okok, ar akal gì tìmel gìnek nìnjìl yìp nìag pak lìníg gebim?” agak.

³³ Agek aglak, “Tap tep ar nìb okok nìnjìl, nep nìag pak lìníg ma gobin; nak bì yìb pen, yad God rek mìdebin, agìl, God yìb ne tau dap yap lìpan ak me, nep nìag pak lìníg gobin,” aglak.

³⁴ Nìb agelak, Jisas pen agak, “Lo nìbi ke dai alap ñu kìl tìkìl aglak, ‘God ne agak, ‘Nìbi ke god rek mìdebbim,’ agak,’ aglak. ³⁵ God Mìnìm ak mìnìm alap esek ma agnìgab; per nep per nep nìnjid nep mìdenigab. God ne bin bì

yokop okok mìnìm agesin nìbaul nìl, ‘Nìbi god rek mìdebbim,’ agak.

³⁶ Pen yad, yad lìm dai wagìn aul opin ak, Bapi yìp wög ne ag lìl ag yokek opin. Pen yad

God Nì ne mìdebin agnek mìnìm nìbak nìnjìl, nìbi tari gìnìg, God yìb ne tau dap yap lìp, agìl, yìp nìag pak lìníg gebim? ³⁷ Yad

God wög ne genìgabin ak, mìnìm yad nìnj dìnímìb. Mer ak, mer.

³⁸ Pen mìnìm yad ma nìnj dìpìn, agnìgabim ak, yad tap ma gep rek gìpin okok nìnjìl, nìnj dìnímìb. Nìbi nìg gìl nìnj dìl me, yad Bapi eip mìdebin Bapi yad eip mìdeb ak nìnjìgabim,” agak.

³⁹ Jisas nop kauyan di cìci lìt aglak ak pen ne kapkap sìl gì lìl amnak. ⁴⁰ Jisas nìg sìl gì amìl, kauyan nìg Jodan juìl pìs kìdadañ amìl, Jon ned mìdil bin bì nìg pak nòlìgip karìp lìm tìgoñ okok am mìdek. ⁴¹ Bin bì konjai nep mìdekk sìnjak apìl aglak, “Jon ne tap ma gep rek ognap ma golìgip, pen ne bì aul nop agìl, mìnìm tari tari agolìgip ak, magilsek mìnìm nìnjid nep agolìgip,” aglak. ⁴² Nìb agìl, bin bì mìgan nìbak mìdelak okok konjai nep Jisas nop nìnj dìlak.

11

Lasaras kìmak

¹ Karìp tìrìg tìronj Betani nìb bì alap tap gak; yìb ne ak Lasaras. Bì nìbak, nìnai ne omal mìdölgìpir; alap Maria, alap Mata. ² Maria me, Jisas nop tob kìd ne ak wel soj gì nìl, kìmkas ne dì lìg gì yokak bin nìbak. Nìmam ne Lasaras tap gak. ³ Lasaras nìnai mal Jisas nop mìnìm pìñìl yokìl agrek, “Bì Kìb! Bì mìdmagil nak ak tap gìp,” agrek.

⁴ Pen Jisas mìnìm ag yokrek nìbak nìnjìl agak, “Ne tap gìp pen pìs nep ma kìmnigab. Pen God ne ke nìnjip rek, ne kìlis ke ne gek, bin bì okok God yìb ne ak abe, God

Ñi yib ne ak abe agel ar amnigab, agil, gak,” agak.

⁵ Jisas ne Mata, ninai ne Maria, nimam niri Lasaras krop yakam midmagil loligip. ⁶ Pen Lasaras tap gak minim nibak niñil, Jisas nop niñinig kasek ma amnak; karip lim midek siñak ñin omal sek midek. ⁷ Ñin omal yapek, bi ne okok krop agak, “Karip lim Judia adik gi amnин,” agak. ⁸ Nib agek, bi ne okok aglak, “Minim ag ñeb bi. Tol won ak nep, bi Juda okok nep kab ju pakniig gelak ak pen nak kauyan karip lim nibak adik gi amniig geban aka?” aglak.

⁹ Agelak, Jisas agak, “Nibi nipiim, ñin nokim alap, aua akniib umigan alaç nep mideb. Bin bi melik sek ajenigal okok, lim dai melik nibak melik ñek, tap ognap krop li dil amek ma ap yap pakniigal. ¹⁰ Pen bin bi kislim eyan ajenigal okok, melik kiri ma midek, tap ognap krop li dil amek ap yap pakniigal,” agak.

¹¹ Jisas nib agil, minim alap sek krop agil agak, “Bi niñeb cin Lasaras wisin kineb; pen yad amil nop agen warik onigab,” agak.

¹² Agek, bi ne okok pen aglak, “Bi Kib. Ne wisin kineb, apan rek, komij linigab,” aglak. ¹³ Jisas ne Lasaras bir kimib ak niñil, “Lasaras wisin kineb,” agak. Pen bi ne okok Jisas minim ne niñil, Lasaras yokop wisin kineb, agil gos niñlak. ¹⁴ Bi ne okok ma niñep ar midebak niñil Jisas krop misen agil agak, “Lasaras bir kimib. ¹⁵ Pen yad Lasaras eip ma midenek kimib ak, nibep nen agil miñ miñ gipin. Nib gip ak me, nibi minim yad niñ dinimib rek lip. Pen Lasaras mideb siñak amnин,” agak.

¹⁶ Agek, Tomas Didimas ne Jisas bi ne ognap okok krop agak, “Cin magilsek minim ag ñeb bi cin eip karip lim Judia amon, nop ñag pak

lil, cinop abe ñag pak linimel,” agak.

Jisas Mata Maria air mal krop minim agak

¹⁷ Pen kiri karip tiring tiron Betani amjakelak, bin bi okok Jisas nop aglak, “Lasaras kimak tigel ginok, ñin omal omal padikip,” aglak. ¹⁸ Pen karip tiring tiron Betani nibak, Jerusalem man siñak, kilomita aknib omal nokim rek nep midoligip rek me, ¹⁹ Lasaras kimek, Juda bin bi konjai nep apil, Mata Maria air mal yimig niñil sil magil ag midebak. ²⁰ Pen Jisas apeb, agel, Mata niñil, ninai Maria nop karip ak kiringgil, am Jisas nop niñinig amnak. ²¹ Mata ne am Jisas nop niñil agak, “Bi Kib. Nak aul midebnap, mam yad Lasaras ma kimbkop. ²² Pen yad nippin, miñi nak God nop tap tari ag niñenigan ak, agnigan rek ginigab,” agak.

²³ Agek, Jisas agak, “Namam kauyan wariknigab,” agak. ²⁴ Agek, Mata agak, “Yad nippin minim kib agep ñin ak wariknigab,” agak.

²⁵ Agek, Jisas agak, “Yad ke gen bin bi wariknigal; yad ke gen bin bi komij midenigal. Bin bi yip niñ díl kimnigal okok, komij midenigal. ²⁶ Bin bi komij midil yip niñ dinigal okok, ma kimnigal; per nep per nep komij midenigal. Minim agebin nibaul niñ dipan aka mer?” agak.

²⁷ Jisas nib agek, Mata agak, “Bi Kib. Yae, yad niñ dipin, nak me Krais ak, God Ñi ne lim wagin aul onigab, agoligipal ak nep,” agak.

²⁸ Mata minim nibak agil, karip adik gi amil, ninai ne Maria nop timid wagin okok mimig titkil agak, “Minim ag ñeb bi bir owip; nep akal agil ag niñeb,” agak. ²⁹ Maria minim nibak niñil kasek warikil, Jisas nop niñinig amnak. ³⁰ Pen Jisas karip tiring tiron Betani bir ma owak; Mata

nop niñjak migan nib siñjak nep midek. ³¹ Maria ne niñ kasek amek, Juda bin bi nop eip karip migan midelak okok ag niñlak e, cip tigel adan sil agnig ameb, agil, amek niñlig gi sain amnilak.

³² Maria am Jisas nop niñil, midek tob wagin siñjak mapik yimil agak, “Bi Kib, nak siñaul midebnap, mam yad ma kimbkop!” agak.

³³ Pen Maria abe, Juda bin bi ne eip olak okok abe sil agelak ak niñil, Jisas gos cibur midmagil ne mapin kib yib gak. ³⁴ Nib gek, Jisas agak, “Nop tigel gitim akal?” agak.

Agek aglak, “Apek am niñin,” aglak.

³⁵ Jisas udin niñig yowak. ³⁶ Jisas udin niñig yapek ak niñil, Juda bin bi okok niñil aglak, “Niñim! Lasaras nop midmagil yib lip!” aglak.

³⁷ Ognap pen aglak, “Ne bi udin kwoi gak ak nop gek udin niñil niñjak rek, tari ginig tap bi nibaul nop gak ak gek komin ma lak?” aglak.

Jisas Lasaras nop gek, warikak

³⁸ Pen Jisas kauyan gos cibur midmagil ne mapin kib yib niñil, Lasaras nop tigel gitak migan ak amjakak. Cip tigel gitak nibak, kab migan alap tigel gitak; pen kab kib alap di kijon pilin gel midek. ³⁹ Pen Jisas bi okok agak, “Kab ak di yokim,” agak.

Jisas nib agek, bi Lasaras kimak nibak ninai ne Mata agak, “Bi Kib, cip ak kimek tigel ginok, niñ omal omal padikip ak, ki timel yib onigab,” agak.

⁴⁰ Agek, Jisas pen agak, “Nep tari agesin? Nep apin, ‘Yip niñ di midil me, God kiliñ ne ke niñnigan,’ apin,” agak.

⁴¹ Nib agek, kab ak di yokel, Jisas kilan gi niñil agak, “Bapi, yad nep ag niñen yip niñpan ak,

nep tep agebin. ⁴² Yad nep ag niñen yip per niñpan ak bir niñpin ak pen minim agebin nibaul, bin bi siñaul warik midebal okok, nak nep yip ag yokek onek ak kiri niñ dinimel, agil, agebin,” agak.

⁴³ Jisas nib agil, meg migan dap ranil agak, “Lasaras, nak mis aul owan el!” agak. ⁴⁴ Agek, walij niñ tob nop kom kam siłokil, nabic meg migan walij kom kam gil, dam tigel gitak walij okok, niñ gil midek niñlig gi, cip se par ak warikil walij sek kom kam gil mis owak. Agek, Jisas bi okok kirog agak, “Walij nop kom siłokipm okok wisib yokem amnañ,” agak. Agek, agak rek gitak.

Jisas nop niñag pak lin, agil gos ak niñlak

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Juda bin bi Maria nop niñig olak nib okok, Jisas Lasaras nop gek warikak ak niñil, bin bi konjai nep Jisas ne Krais ak, agil, nop niñ dílak. ⁴⁶ Pen ognap adit gil bi Perisi midelak siñjak amil, Jisas gak nibak kirog ag niñlak. ⁴⁷ Ag niñlak, bi Perisi okok abe, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, kiri Juda Kansol minim tig asik loliçipal bi kib okok kirog sit agel, am mogim gelak, kirog aglak, “Bi nibak tap ma gep konjai nep geb ak, cin tari gin? ⁴⁸ Cin niñil kiriç gon, ne ar nibak nep gek amek, bin bi magilsek nop niñ díl, kin kib cin, agenigal ak, Rom bi kib okok apil, God sobok gep karip cin ak gitimel gil, cinop Juda bin bi gitimel gil, ginigal,” aglak.

⁴⁹ Pen mi nibak nep, bi alap nop ag lel, ne bi God nop tap sobok gep bi kib yib ak midek. Bi nibak yib ne Kaiapas. Ne mogim gelak nab ak minim agil agak, “Nib gos ma lip. ⁵⁰ Yad nibep agebin, bi nokim alap kimek cin magilsek komin amnigabin ak tep; cin

magilsek k̄imn̄igabın ak t̄imel,” agak.

⁵¹ Kaiapas ne m̄in̄im agak n̄ibak, ne ke ma agak; ne b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib mīn̄ibak m̄idek rek, ne tap tari tari k̄isen ḡin̄igab okok gos n̄ijil, Jisas ne Juda bin b̄i okok k̄irop nen agil k̄imn̄igab, agil, m̄in̄im n̄ibak agak. ⁵² Pen Juda kai k̄irop nep mer; bin b̄i God n̄it pai ne d̄in̄ig geb okok magilsek d̄i j̄im n̄it lek, wagin ne nokim ȳib m̄idenigal, agil, k̄imn̄igab, agak.

⁵³ N̄ib ak, n̄in n̄ibak wagin ḡil, Juda b̄i k̄ib n̄ib okok Jisas nop titi ḡil n̄ag pak l̄in, agil, per nep m̄in̄im n̄ibak nep ag amil apil gī m̄idelak.

⁵⁴ Juda b̄i k̄ib okok Jisas nop n̄ag pak l̄in̄ig gelak ak n̄ijil, Jisas ne karip l̄im k̄iri Judia nab s̄in̄jek m̄isen ma tagoligip; ne b̄i ne okok eip karip l̄im Judia s̄in̄jek ju am Epraim taun amjakil, miñ mab kab nep m̄idoligip gol s̄in̄jek m̄ideligipal.

⁵⁵ Pen Juda kai Pasopa n̄in k̄ib k̄iri ak ulep ulep gek n̄ijil, bin b̄i konjai nep karip l̄im k̄iri ke okok k̄irig ḡil, c̄in God udin ȳirik bin b̄i t̄id tep midil, Pasopa tap n̄ijin, agil, wög ar k̄iri birarik okok ḡoligipal rek ḡin̄ig Jerusalem amnilak. ⁵⁶ K̄iri Jerusalem apjakil, Jisas nop p̄iyo n̄in̄ m̄idelak. K̄iri amil God sobok gep karip n̄ilik m̄igan ak midil, Jisas akal, agil, pen ag n̄in̄ pen ag n̄in̄ ḡil aglak, “N̄ibi tari gos n̄ipim? Ne Pasopa n̄in̄ aul onigab aka mer?” aglak. ⁵⁷ Pen God nop tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, b̄i Perisi okok abe, m̄in̄im alap aglak, “Bin b̄i alap Jisas nop n̄ijonim̄in̄ ak, ne ap c̄inop agenigab, c̄in am nop d̄i c̄ici l̄in,” aglak.

12

Maria Jisas nop wel ki tep owep

li n̄ak

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Pasopa tap n̄ijnjig ḡilak ak, n̄in aknīb kagol onjd ak nep m̄idek n̄ijlig gi, Jisas Lasaras k̄imak nop gek warikak karip ne ak amnak. Karip t̄irig t̄iron n̄ibak ȳib Betani.

² Betani amil, tap n̄ijin, agil, Jisas ak, Lasaras ak, bin b̄i ognap abe, bisig m̄idelak n̄ijlig gi, Mata tap magil okok nonim lak. ³ N̄inai Maria pen, agnoj ki tep mani k̄ib ȳib taupal barol alap dapil, Jisas tob ar ak soñ gi n̄it, k̄imkas ne ak d̄il tob nop l̄ilig gak. N̄ig gek, agnoj ki tep n̄ibak, karip m̄igan m̄idelak n̄ibak magilsek ki tep ȳib pak n̄ek amnak. ⁴ N̄ig gek, Judas Iskariot, Jisas b̄i ne s̄in̄ok nop k̄isen m̄imig n̄in̄jek b̄i n̄ibak, ki tep n̄ibak n̄ijil agak, ⁵ “Mani k̄ib ȳib taupal agnoj n̄ibaul rek yokil, mani d̄il, bin b̄i tap ma m̄ideb okok k̄irop n̄ibkop ak tep. B̄i agnoj n̄ib rek taunig geb ak, ne takin aknīb wajrem alan wög ḡil mani d̄il amil agnoj n̄ibaul taunigab,” agak. ⁶ Ne n̄ib agak ak, bin b̄i tap ma m̄ideb okok ȳimig n̄ijil ma agak; ne mani wad ak d̄i ajil, ognap kapkap si doligip ak me n̄ib agak.

⁷ Pen Jisas agak, “Nop ma ag ḡin̄im̄in. Yip t̄igel ḡin̄ig n̄in ak li n̄in̄ig dap l̄ip ak, miñi dap li n̄eb.

⁸ Bin b̄i mani ma m̄ideb okok eip per m̄idenigabim; pen yad eip per ma m̄idenigabim,” agak.

Lasaras nop kapkap n̄ag pak l̄in, aglak

⁹ Jisas Betani ap m̄ideb aglak m̄in̄im n̄ibak n̄ijil, Juda bin b̄i konjai nep okok nop n̄ijnjig amnilak. Pen Jisas nop nep n̄ijnjig ma amnilak; Lasaras b̄i k̄imak Jisas gek warikak b̄i n̄ibak nop abe n̄ijnjig amnilak. ¹⁰⁻¹¹ Pen Lasaras k̄imak Jisas nop gek warikak rek, Juda bin b̄i konjai nep miñ ar k̄iri gi m̄ideligipal ak k̄irig ḡil,

Jisas nop nıñ dılak. Nıg gelak, bı God nop tap sobok gep bı kıb okok, Lasaras nop abe ñag pak lıñgabın, agıl gos ak nıñlak.

*Jisas kiŋ rek Jerusalem amnak
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Mınek, bin bı konjai yıb Pasopa tap nıñŋig olak okok, Jisas Jerusalem apeb aglak mınım nıbak nıñıl, ¹³ nop am nıñjn, agıl, albad kas ognap tık dap pıpal paklıg gı, sık kıb aglıg gı aglak, “Bı Kıb yıb ne ak agon ar amnań!”

“Bı Kıb ne Bı ne nıbaul ag yokek owıp me aul!”

“Ne Bı tep. Yıb ne agon ar amnań!”

“Ne Isrel Kiŋ apeb me aul! Yıb ne agon ar amnań!”

¹⁴ Jisas kaj donki marıp alap dıl, ar nıbak bısig gıl amek. Nıg gak ak, God Mınım ak nu kıl tıkkil aglak rek nep gak. God Mınım dai nıbak nu kıl tıkkil aglak,

¹⁵ “Saion pai, nak ma pırıknımin. Kiŋ nak ak kaj donki marıp ar ak bısig gıl apeb,” aglak.

¹⁶ Gak nıñ nıbak, Jisas bı ne okok, God ne nıg gınigab agak rek nep geb ak, agıl, ma nıñlak; pen kisen Jisas kımlı warıkkı, God ker karıp lım seb kab ar alan sıňak bır amnak nıñ nıbak nep, Jisas bı ne okok gos nıñ tep gıl nıñlak, Jisas Jerusalem amek nıñ nıbak tap tari tari nop gılak okok, ned God mınım agep bı okok God Mınım nu kıl tıkkil aglak rek nep gılak.

¹⁷ Jisas Lasaras kımak nop gek warıkkak ak, bin bı nıñlıg gı mıdelak okok mınım nıbak ag amıl apıl gı mıdelak. ¹⁸ Nıb ak, bin bı konjai nep tap ma gep gak nıbak nıñıl, Jerusalem kırıg gıl, nop kanıb nab sıňak nıñŋig amnílak. ¹⁹ Kırı nıg gılak rek, bı Perisi okok nıñıl, kırı ke nep mınım agıl aglak, “Nıñım! Cın

tap alap gıjın rek ma lıp. Bin bı lım dai ar wagın aul magıłsek bı nıbak nop sain gebal,” aglak.

Grik bin bı ognap Jisas nop nıñŋig amnílak

²⁰ Pen Pasopa nıñ ak apeb, agıl, God nop sobok gınig Jerusalem amnílak nıñ nıbak, Grik bin bı ognap eip amnílak. ²¹ Grik bin bı nıb okok apıl, Pilip karıp lım Galili sıňak Betsaida taun nıb bı ak nop aglak, “Bı kıb yıb, cın Jisas nop nıñjn,” aglak.

²² Nıb agelak, Pilip am Edru nop ag nııl, Edru eip omalgıl amıl Jisas nop ag nırek. ²³ Ag nerek, Jisas agak, “Mıñi God gek, Bı Nıne Bı melik tep ke sek mıdeb ak nıñŋigal nıñ ak bir owıp.” ²⁴ Yad nıbeپ nıñjıd yıb agebin, wid magıl alap lım eyan yapıł ma kımnıgab ak, yokop wid magıl nokım alap nep mıdenıgab. Pen wid magıl nıbak lım eyan yapıł kımenıgab ak, kisen tanıl magıl konjai nep pılnıgab. ²⁵ Bin bı an, ‘Lım dai ar wagın aul komıń mıdep won yad ke nep gos nıñıl mıd tep gınım,’ agıl gek amnígab ak, ne kımlı pıs nep kımnıgab; pen bin bı an, ‘Lım dai ar wagın aul komıń mıdep won yad ke gos par ma nıñım; mıd tep gınıgain aka mıd tep ma gınıgain ak tap kıb mer,’ agıl gek amnígab ak, komıń mıdep won ne ak per nep per nep mıdenıgab. ²⁶ Pen bin bı an yıp wög gınig gınıgain, agnígab ak, ne yıp sain gınımiń; yad akal mıdenıgaiń ak, bin bı wög gı ūeb yad eip mıdenıgab. Bin bı an wög yıp gı ūinıgab, Bapi yad bin bı nıbak yıb nop ak dap rannıgab.

Jisas, “Kımnıgaiń,” agak

²⁷ “Mıñi yıp mıker geb ak tarı agním? ‘Bapi yıp talak tauek, yıp tap tari gınig geb ak ma gınımiń,’ agıl agním aka? Mer! Mıker nıbak dıñig onek. ²⁸ Pen Bapi, nak gek

bin bî okok nîññigal, nak Bî melîk tep ke sek mîdeban,” agak.

³⁸ Jisas nîb agek nîñlig gi, mînîm alap seb kab ar alan nîb apîl agak, “Yad gen, bin bî okok bîr nîpal yad Bî melîk tep ke sek mîdebin. Pen yad kauyan gen, bin bî okok aknîb rek me kauyan nîññigal,” agak.

²⁹ Pen bin bî mîdelak okok, God mînîm agak nîbak nîñil, ognap aglak, “Tîmîk agosîp,” aglak; ognap pen aglak, “Ejol alap Jisas nop mînîm ognap agosîp,” aglak.

³⁰ Nîb aglak ak pen Jisas kîrop agak, “Mînîm agosîp nîbak yîp nen agîl ma agosîp; nîbep nen agîl agosîp. ³¹ Pen tari: miñni bin bî lîm dai ar wagîn aul okok, kîri tari tari gîpal ak, God ne ke nîñil, pen nîil, kîrop dî bîlok ke ke lînîgab. Bin bî lîm dai ar wagîn aul yîp ma nîñ dîpal okok kîrop kîn rek kod mîdeb bî tîmel nîbak, God nop yîk gi yoknîgab. ³² Yîp dî ar sîñ alan lenîgal ak, yad bin bî karîp lîm ke okok nîb okok nîb magîlseki lîp gi dam dînîgaiñ,” agak. ³³ Jisas mînîm agak nîbak, yîp titi gîl gel kîmnîgaiñ, agîl, agak.

³⁴ Pen bin bî konjai nep ap mîdelak nîb okok Jisas nop pen aglak, “Lo mînîm cîn ak agîp, ‘Krais ak per per nep komîñ mîdenîgab,’ agîp ak pen nak ti gînîg gîl ageban, ‘Bî Ñî ne nop dî ar sîñ alan lînîgal,’ ageban? Pen Bî Ñî ne agîl ageban ak, bî an nop ageban?” aglak.

³⁵ Agelak, Jisas agak, “Melîk ak sîkol eñap sek nîbep eip mîdenîgab. Nîb ak, melîk nîbep eip mîdeb won aul, kanîb tag tep gînîmîb; mer ak, kîslîm apîl nîbep karîk yugnîgab. Bin bî an kîslîm sîñak ajenîgab, akal amebin, agîl ma nîññigab. ³⁶ Melîk nîbep eip mîdeb won aul, melîk ak nîñ dînîmîb. Melîk ak nîñ denîgabîm ak, melîk ñî pai ne lînîgabîm,” agak. Jisas nîb agîl, bin bî nîb

okok kîrig gîl ke okok amîl we gîl mîdek.

Bin bî okok konjai nep Jisas nop ma nîñ dîlak

³⁷ Jisas ne tap ma gep konjai nep bin bî okok udîn yîrik ar kîri gek nîñlak pen nop ma nîñ dîlak.

³⁸ Bin bî Jisas nop ma nîñ dîlak ak, bî God mînîm agep Aisaia bîrarîk nep God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak rek nep gîlak. Ne mînîm nîbak ñu kîl tîkîl agak,

“Bî Kîb, mînîm tep nak kîrop ag nîbîn

pen kîri mînîm nîbak mînîm tep agîl ma dîpal;

nak kîlis ke yîb nak ke gîl genak ak nîpal ak

pen nep Bî Kîb agîl ma nîñ dîpal,” agak.

³⁹⁻⁴⁰ Nîb ak, kîri Jisas nop ma nîñ dîlak. Nîg gîlak ak, Aisaia God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak rek nep gîlak. Ne mînîm nîbak ñu kîl tîkîl agak,

“God ne bin bî okok kîrop gek kîri udîn kwoi rek mîdebal; God ne gek kîri gos tîmid tep ma mîdeb.

God ne kîrop gak nîbak, kîri udîn magîl nîñ tep gîl, gos tîmid nîñ tep gîl, yîp oplap, yad gen kîrop komîñ lîpkop, agîl, gak,” agak.

Ar nîbak nep kîri Jisas nop nîñ dînîmel rek ma lak. ⁴¹ Aisaia bîrarîk nep mînîm agak nîbak, ne Jisas melîk tep ne ak nîñil nîb agak.

⁴² Pen Juda bî kîb okok kîri magîlseki Jisas nop ma kîrig gîlak; bî kîb konjai yîb nep nop nîñ dîlak. Pen, bî Perisi cînop ag yokel cîn Juda mogîm gep karîp ñîlik mîgan ak kauyan ameb rek ma lînîgab, agîl me, Jisas nîñ dîlak ak mîseñ ma aglak. ⁴³ Jisas nîñ dîlak ak mîseñ ma aglak ak, bin bî okok yîb cîn agel ar amnañ, agîl gos nîñil, nîg gîlak. Pen tap tari gon God

nıñek, nop tep gınigab, agıl, gos ar nıbak ma nıñlak.

Jisas mìnım tep ne ak nep bin bi krop mìnım kib agnigab

⁴⁴ Pen Jisas meg mı̄gan dap ranıl agak, “Bin bi an yıp nıñ dı̄nígab ak, yıp nep mer, bi yıp ag yokek onek nop abe nıñ dı̄nígab.” ⁴⁵ Bin bi an yıp udın nıñnígab ak, yıp nep mer, bi yıp ag yokek onek nop abe udın nıñnígab. ⁴⁶ Yad lım dai wagın aul apıl bin bi okok krop melik ñebin. Nıb ak, bin bi yıp nıñ dı̄nígal okok, kıslım nab okok ma mı̄denigal.

⁴⁷ “Bin bi mìnım yad ak nıñıl agebin rek ma gınigal okok, krop mìnım kib ma agnigain. Pen tari: yad bin bi lım dai ar wagın aul midebal krop mìnım kib agnig ma onek; krop dı̄ komıñ yokníg onek.” ⁴⁸ Pen bin bi yıp ma dıl, mìnım yad ma dı̄nígal okok, mìnım kib agep nıñ ak, mìnım yad apin ak nep krop mìnım kib agnigab. ⁴⁹ Tari gınig: mìnım yad apin ak, ke nıñıl ma apin; Bapi yıp ag yokak ak, nıb nıb agnımın, agıp rek nep apin. ⁵⁰ Yad nıpin, mìnım ne ak nıñ denigal ak, krop komıñ per midep magıl ak nıñigab. Nıb ak, mìnım yad agebin ak, Bapi mìnım nıb nıb rek agnımın, agıp rek nep agebin,” agak.

13

Jisas bi ne okok tob krop nıg lig gi yokak

¹ Nıñ kib Pasopa nıñeb nıñ ak tol, agıl, Jisas nıñak, Nap nop lım dai ar wagın aul ag lak nıñ ak padık amnak nıñıl ne adık gi Nap ameb nıñ ak manj owak. Pen bin bi ne ke lım dai ar wagın aul mı̄dmagıl lı̄ mı̄dıl, mı̄d damıl, nop nıag pak lel, ne kımil Nap ne ker adık amnak. ² Kijeki pen Saimon Iskariot nı̄ ne Judas nop gos ñek, Jisas nop titi gīl damıl bi kib okok

krop nıñım, agıl, gos ak ned nep nıñ we gī lıl, kisen cın Jisas bi ne okok Jisas eip Pasopa tap nıñníg bı̄sig gınok. ³ Jisas ne nıñıp, God ne tap okok magılsek dı̄ nı̄nmagıl ar ne lak. Jisas nıñıp, ne Nap God eip mı̄dıl lım dai wagın aul apıl, mı̄d damıl, kisen kımil, adık gī Nap mı̄deb amníg gek. ⁴ Nıb ak, Jisas warıkıl, walı̄ par kib ne ak tı̄g juıl, tauel alap nab sı̄ňak adan panjıl, ⁵ nıg ognap dı̄ cög mı̄gan alap sonj gıl, cınop bi ne okok tob cın ak nıg lı̄líg gī, tauel pagak nıbak dı̄ lig gī yoklı̄g gī mı̄dek.

⁶ Jisas nıg gī dam dam, Saimon Pita tob ne nıg lı̄nım, agek, Pita nop agak, “Bi Kib. Nak ke tob yıp ak nıg lig gī yokníg geban?” agak.

⁷ Agek, Jisas agak, “Mı̄ni gebin aul, nak mı̄ni ma nıpan, pen kisen mı̄dıl nıñnígaban,” agak.

⁸ Jisas nıb agek, Pita agak, “Mı̄ni aka kisen okok, tob yıp ak nıg lig gī ma yoknígan, mer yıb!” agak.

Agek, Jisas pen agak, “Tob nep nıg lig gī ma yokenigain ak, bi yad alap ma mı̄denigan,” agak.

⁹ Jisas nıb agek, Saimon Pita agak, “Bi Kib! Nıb ageban ak, tob yıp ak nep nıg lig gī ma yoknímın; nıñ kıl, kımīg cög yad abe nıg lig gī yokan!” agak.

¹⁰ Nıb agek, Jisas pen agak, “Bin bi an nıg bir pakıp, bi nıbak mı̄b goj ne magılsek tı̄d tep mı̄deb. Kauyan nıg ma paknígab; tob kıl ak nep nıg lig gī yoknígab. Nıbi tı̄d tep mı̄debim; pen nıbi nokım alap nep tı̄d tep ma mı̄deb,” agak.

¹¹ Jisas agak ak, nop mı̄mig nıñníg gek bi nıbak nop bir nıñak ak me, ne agak, “Nıbi nokım alap nep tı̄d tep ma mı̄deb,” agak.

¹² Pen Jisas tob cınop nıg lig gī yok sakıl, walı̄ tı̄g ju lak ak dı̄ tol gīl, am kau ne sı̄ňak bisig gīl agak, “Nıbep tob nıg lig gī yokpin mìnım wagın ak nıpmı̄m aka?” agak. ¹³ Nıb agıl Jisas agak,

“Yip Minim Ag Neb Bi aka Bi Kib apim ak, niñid apim. Yad Minim Ag Neb Bi nibi abe Bi Kib nibi abe midebin. ¹⁴ Nib ak, yad Minim Ag Neb Bi nibi, Bi Kib nibi, tob nibep nиг lig gi yokpin rek, nibi ak rek nep pen pen tob nиг lig gi yokil, tob nиг lig gi yokil, giniñimb. ¹⁵ Yad nibep gipin rek ak niñil, nibi pen am bin bi ognap krop nig aknib rek nep giniñimb, agil, nibep kanib tep nibaul yobin. ¹⁶ Nibep niñid yib agebin, bi wög gi neb bi ak bi kib, bi nop kodeb bi ak bi sikol, ma middeb; ak rek nep bi minim dad ameb bi ak bi kib, bi nop ag yokak ak bi sikol, ma middeb. ¹⁷ Nag tep agesin niñim ar nibak gem amek, nibi miñ miñ giniñabim.

¹⁸ “Nibi nokim alap nep tid tep ma middeb,’ agesin ak, nibep magilsek, agil ma apin. Pen yad nibep bi yad dipin okok niñ tep gipin. Bi alap yip mimig giniñ giniñab ak, God Minim ak nu kıl tikil aglak rek nep giniñab. Minim nibak nu kıl tikil aglak, ‘Bi yad eip tap jim nil niborok bi nibak kaual maulrek lili yip gi tımel gak,’ aglak. ¹⁹ Nibep ned, nib gil nib gil giniñab, agil agebin rek, kisen nig aknib rek nep genigab ak, ‘Yad Midebin Rek Midebin’ apin minim nibak minim niñid, agil, niñ dinigabim, agil, agebin.

²⁰ “Yad nibep niñid yib agebin, bin bi yad ag yoknigain okok, bin bi an an krop dinigal okok, krop nep ma dinigal; yip abe dinigal. Pen bin bi an yip dinigal okok, yip nep ma dinigal; Bi yip ag yokek onek ak abe dinigal,” agak.

Jon Jisas nop ag niñak, “Bi an nep mimig giniñab?” agak

²¹ Jisas minim nibak agek, gos cibur midmagil ne miker yib gek, agak, “Nibep niñid yib agebin, nibi bi alap yip mimig giniñab,” agak.

²² Nib agek, cin bi ne okok, bi an nop ageb ak, agil, gos par lili udin pen pen niñinok. ²³ Pen Jisas bi ne midmagil yib loligip bi nibak, Jisas middek manj siñak bisig middek ak me, ²⁴ Saimon Pita bi nibak nop udin kibin niñ padikil agak, “Bi an nop ageb ak ag niñon,” agak.

²⁵ Agek, ne Jisas middek manj siñak lili lig gi amil agak, “Bi Kib. Bi nibak bi an agesan,” agak.

²⁶ Agek, Jisas agak, “Yad bred kid aul di nиг kinan eyan tauil nop niñigain bi me ak,” agak. Nib agil, bred kid di midosip ak nиг acab eyan tauil, di Saimon Iskariot ni ne Judas nop nnak. ²⁷ Judas bred kid ak dip won nibak nep Seten ne Judas yipil nab ne eyan sikak. Jisas Judas nop agak, “Tari giniñ geban ak, kasek gan!” agak.

²⁸ Pen cin Jisas bi ne, tari giniñ Judas nop nib ageb, agil gos ma niñinok. ²⁹ Judas ne mani wad ak kod midoligip rek, cin Jisas bi ne ognap gos niñinok, Jisas ne Judas nop agil, “Nak amil Pasopa tap niñigabin ognap taunimin,” agil ag yokeb, agil gos niñinok; cin ognap pen gos niñinok, Jisas ne Judas nop agil, “Nak amil bin bi mani ma middeb okok krop mani ognap niñimin,” agil ag yokeb, agil gos niñinok. ³⁰ Pen Judas bred kid nibak dil warikil mis amnak. Karip bir kislím gak.

Bi Kib lo kisen nib nnak

³¹ Judas mis amnak niñil Jisas agak, “Manj middeb God ne gek bin bi okok niñigal, Bi Ni ne melik tep ke sek middeb. Pen Bi Ni ne melik tep ke sek middeb ak niñil, God melik tep ne abe niñigal.

³² Pen bin bi kiri Bi Ni ne niñ denigal ak, God melik tep aknib ke sek middeb ak niñigal. Nib ak, dai God gek bin bi okok Bi Ni ne melik tep aknib ke sek middeb ak misen niñigal.

³³ “Ñi m̄idmagil yad s̄in aul! Yad n̄ibep eip tapin ma m̄idenigain. Yad amenigain, yip amib akal, agil, yip piyo mer niñni gabim. Pen Juda bi kib okok krop apin rek, miñi n̄ibep ak rek nep agebin: yad amnigain ak, n̄ibi amn̄imib rek ma lip.

³⁴ “Pen miñi n̄ibep lo kisen n̄ib alap ag ūebin: n̄ibi pen pen m̄idmagil lñimib. Yad n̄ibep m̄idmagil lipin rek ak, n̄ibi ak rek nep pen pen m̄idmagil lñimib.
³⁵ Pen pen m̄idmagil lenigabim ak, bin bi okok magilsek misen niñngal, n̄ibi bi yad m̄idebim,” agak.

Jisas Pita nop agak, “Jisas nop ma n̄ipin,’ agnigan,” agak

³⁶ N̄ib agek, Saimon Pita agak, “Bi Kib! Nak akal amnig geban?” agak.

Agek, Jisas agak, “Yad amnigain okok nak miñi kisen gñim̄in rek ma lip; pen kisen me, yip kisen gñigan,” agak.

³⁷ Agek, Pita agak, “Tari gñig miñi nep kisen ma gñim? Nep kodnigain; yip ūag pak lenigal ak, minim ma m̄ideb,” agak.

³⁸ Agek, Jisas pen agak, “Eip k̄imnigabir ageban minim n̄ibak minim niñid ageban aka? Nep niñid yib agebin, kilokil kisen gaul gñigab; ned nep yij omal nokim agnigan, ‘Yad Jisas nop ma n̄ipin,’ agnigan,” agak.

14

Jisas ne kanib

¹ Pen Jisas agak, “N̄ibi gos miker niñil ma p̄irkñimib. Bapi nop niñ dipim rek, yip ak rek nep niñ dinimib. ² Bapi yad karip ne ak niñlik migain konjai nep m̄ideb. Yad amil kau n̄ibep gi jin gñigain. Mer ak, n̄ib ma apne. ³ Yad am kau n̄ibep gi jin gil, apil n̄ibep ponjd d̄ dam, yad m̄idenigain siñak n̄ibi eip kabsek

m̄idonigabin. ⁴ Yad amnig gebin kanib ak n̄ibi n̄ipim,” agak.

⁵ Jisas n̄ib agek, Tomas agak, “Bi Kib! Nak akal amnigian ak cin ma n̄ipin. N̄ib ak, cin titi gil kanib ameb niñin?” agak.

⁶ Agek, Jisas agak, “Yad nep kanib; yad nep minim niñid; yad nep komiñ m̄idep wagin ak. Bin bi yip onigal okok nep, Bapi onigal. Bin bi yip ma onigal okok, Bapi ma onigal. ⁷ Yip niñ tep gipkep, Bapi yad ak rek nep niñ tep gipkep. Pen miñi n̄ibi Bapi bir n̄ipim; udin magil n̄ibi ke Bapi bir n̄ipim.

⁸ N̄ib agek, Pilip agak, “Bi Kib! Nak Bapi cinop yomek, niñil, kisen tap alap nep ma ag niñngabim,” agak.

⁹ Agek, Jisas agak, “Pilip. Yad n̄ibep eip m̄ilek padek m̄idenek ak, yip ma niñil n̄ib ageban ar? Bin bi yip udin n̄ipal okok, Bapi abe bir udin n̄ipal. N̄ib ak, nak tari gñig ageban, ‘Bapi cinop yomek niñin,’ ageban? ¹⁰ Yad Bapi nab ne adan m̄idebin, Bapi nab yad adan m̄ideb minim ak ma niñ dipan ar? Minim n̄ibep agebin ak minim yad ke mer. Pen Bapi ne nab yad adan m̄idil gek, cir apil mal wög ne nep gobir me ak. ¹¹ N̄ib ak, yad Bapi nab ne adan m̄idebin, Bapi nab yad adan m̄ideb minim ak, minim niñid, agil, niñ dipkep. Pen minim agebin ak ma niñ dinigabim ak, Bapi gek cir apil mal tap ma gep okok gobir ak gos niñil, ‘Ñi ak Bapi nab ne adan m̄ideb, Bapi Ñi ne nab adan m̄ideb ak me, niñ gebir,’ agil, niñ dinimib.

¹² “Yad n̄ibep niñid yib agebin, bin bi yip niñ dinigal okok, yad tap ma gep gipin okok, kiri abe ak rek nep gñigal. Pen yad Bapi ker amnigain rek, kiri aknib rek nep ma gñigal; kiri ke yib gñigal. ¹³ Pen n̄ibi bi yad m̄idebim rek, yib yad ak agil, tap tari tari

ag nıñigabım ak, Bapi melik tep ke sek mideb ak nıñel, agıl, agnigabım rek gınigain. ¹⁴ Nıb ak me, tap tari tari yıb yad ak agıl ag nıñigabım ak, agnigabım rek gınigain,” agak.

Jisas agak, “Yad nıbep Kaun Sıj ak ag yoknigain,” agak

¹⁵ “Nıbi yıp midmagıl lenigabım ak, nıbep agebin rek nep gınigabım. ¹⁶ Nıbi nıg genigabım ak, yad pen Bapi nop agen, ne nıbep Bi Gon Bak Lep ak ag yokek apıl, nıbep eip per per nep midil, yad nıbep gı ñölgipin rek, ne nıbep ak rek nep gı ñinigab. ¹⁷ Bi Gon Bak Lep ak ne Kaun minim nıñid ag ñeb ak. Ne God ne bi tigepli rek mideb minim nıñid nıbak ag ñeb. Bin bi lım dai ar wagın aul okok Bi Gon Bak Lep nop udın ma nıpal; ne bi tigepli rek mideb ak ma nıpal. Nıb ak, nop nıñ dinimel rek ma lıp. Pen mıñi Bi Gon Bak Lep ne nıbep eip mideb; pen kisen nab nıbep adań midenigab. Nıb ak, nıbi nop bir nıpm. ¹⁸ Yad kımıl, nıbep nı nap ma mideb rek piş nep ma kırıg gınigain; yad nıbep adık gı onigain. ¹⁹ Mań mideb, bin bi lım dai ar wagın aul midebal okok yıp ma nıñigal pen nıbi yıp nıñigabım. Yad komıń midenigain rek, nıbi ak rek nep komıń midenigabım. ²⁰ Nıń nıbak yad Bapi yad nab ne adań midebin minim agnek wagın ak nıñ tep gınigabım. Pen nıbi yıp nab adań midebım, yad nıbep nab adań midebin wagın ak, ak rek nep nıñ tep gınigabım. ²¹ Bin bi minim yad agebin ak nıñ dıl, agebin rek nep kisen gebal okok, yıp midmagıl lıl me, nıg gebal. Pen bin bi yıp midmagıl lıpal okok, Bapi yad kırop ak rek nep midmagıl lenigab; yad ak rek nep kırop midmagıl lıl, yad bi tigepli rek midebin kırop yomen, kırı yıp nıñ tep gınigal,” agak.

²² Jisas nıb agek, Judas (Judasnop mimig nıñak ak mer, Judas ke alap) ne Jisas nop agak, “Bi Kib. Tari gınig nak bi tigepli rek mideban ak, cınop bi nıon nep yomnigan, pen bin bi lım dai ke ke okok nep ma nıñ dıpal bin bi okok kırop ma yomnigan?” agak.

²³ Agek, Jisas agak, “Bin bi an yıp midmagıl lenigab ak, minim agebin ak dıl agebin rek nep gınigab. Bapi yad nop midmagıl lıl, cir apıl nop apıl, nop eip midonigabır. ²⁴ Bin bi an yıp midmagıl ma lenigab ak, minim agebin ak dıl agebin rek ma gınigab. Pen yad minim agen nıñebım ak minim yad ke mer; Bapi yıp ag yokek onek ak, minim ne me.

²⁵ “Yad nıbep eip midebin nıń aul me, minim nıbaul ag ñesin.

²⁶ Yad amnigain pen Bapi ne Bi Gon Bak Lep ak, Kaun Sıj ak, ag yokek apıl wög yad gipin rek gınigab. Kaun Sıj ak ne nıbep eip midil minim tep ak magılseki ag nı tepli gıl, nıbep gos tep ñek, nıbi yad minim tari tari apin okok magılseki gos nıñlig gı midenigabım. ²⁷ Yad amnigain pen nıbi kapkap mid tep gıl midenimib. Minim nıbak bin bi lım dai ar wagın aul okok yokop apal rek ma agebin. Yad ke apıl gen, bin bi kapkap mid tep genimel rek lıp. Nıb ak nıñıl yad nıbep agebin, kapkap sain tıktıl mid tep gıl midenimib. Nıb ak, cıbur gos midmagıl miker nıñıl ma pırıknımib.

²⁸ “Yad amıl adık gı onigain, agesin minim ak nıñıl, nıbi ti gınig cıbur gos midmagıl miker nıñlig gı midebım? Nıbi yıp midmagıl lıpkep ak, Jisas amıl Nap ne eip midenigab, agıl, mıñ min gılıg gı midebkep. Ti gınig: Bapi ne yad rek mer; Bapi ne Bi kib yıb. ²⁹ Nıb ak, nıbep kırıg ma ambin magıl aul, nıbep ned

agebin me ak; kisen amenigain, gos ognap ma piyo niñigabim; minim agebin ak niñ dinigabim, agil agebin. ³⁰ Bin bi lím dai ar wagin aul yip ma niñ dipal okok kirok kin rek kod mideb bi timel nibak apeb ak me, yad nibep eip minim par kib ag midenim rek ma lip. Pen bi timel nibak yip git timel ginigain ageb ak, kilis ne ma middeb. ³¹ Yad Bapi yad midmagil lipin ak, bin bi okok niñnimel, agil, Bapi yip agip rek nep magilsek gebin.

“Pen miñi apem bir amnín,” agak.

15

Jisas ne ke nag wain rek, bin bi ne okok nag lek lek okok rek

¹ Jisas minim agil agak, “Yad me nag wain ak; Bapi yad me bi wög dai nap nib ak. ² Lek kid yad alap magil ma pilnigab ak, Bapi ne lek kid nibak tib yoknigab. Pen lek kid pilnigab ak, kisen magil konjai nep pilnigab, agil, ne tib git rik dit tep ginigab.

³ “Yad nibep minim tep ag nen nipiñm rek, nibi bir siñ tep rek middebim. ⁴ Yip nab adan midenimib; yad nibep nab adan midenigain. Lek kid okok, wagin sek jím nil midil nep, magil pilnigab; ke nep midil magil ma pilnigab. Nib aknib rek nep, nibi yip jím nil ma midenigabim ak, magil ognap ma pilnigab.

⁵ “Yad me nag wain ak, nibi me mibil lek okok. Bin bi an an yad eip jím nil midenigal okok, magil konjai nep pilnigal; pen nibi ke ausek nep midenigabim ak, tap alap ma ginigabim. ⁶ Nib ak, bin bi an yip nab adan ma midenigab ak, nag lek tib git rik gel wagin eyan yapil milep ginigab rek ak midenigab; nag lek nib okok dil dam mab dagilel yinnigab. ⁷ Pen nibi yip nab adan

midel, minim magil yad nab nibep adan niñ dilig gi midenigabim ak, tap tari tari ag niñigabim ak, Bapi agnigabim rek ginigab. ⁸ Nibi tap magil konjai yib nep pilnigab ak, bin bi yad niñid yib midenigabim. Nib ak, bin bi okok kiri niñil, Bapi yad Bi melik tep ke sek middeb ak niñigal.

⁹ “Bapi yip midmagil yib lip rek, yad nibep ak rek nep midmagil yib lipin. Nib ak, nibi yip cig gilig git nep midenimib, niñil yad nibep midmagil liliq git midenigain. ¹⁰ Yad Bapi minim ne ak kisen gen, yip midmagil liliq git nep middeb. Nib aknib rek nep, nibi minim yad ak kisen genigabim ak, yad nibep midmagil liliq git nep midenigain.

¹¹ “Minim nibep agebin nibaul, yad ti ginig gil agebin? Yad miñ miñ yib gebin rek, nibi ak rek nep miñ miñ yib ginimib, agil, minim nibaul agebin. ¹² Yad pen nibep minim kilis alap agnigain: yad nibep midmagil yib lipin rek ak, nibi abe ak rek nep pen pen midmagil yib linimib. ¹³ Bi alap ne bi niñeb ne okok gos niñil kirok nen agil kimnigab ak, bi nibak bi niñeb ne midmagil yib li me, nit ginigab. ¹⁴ Yad agnigain rek ginigabim ak, nibi bi niñeb yad midenigabim. ¹⁵ Pen miñi yad nibep bi wög git ñeb yad ma agebin; nibep bi niñeb yad agebin. Bi wög git ñeb okok, bi kod middep kiri, tap kiri ar ak ma nipa. Pen yad Bapi minim tari tari yip ag nib ak, nibep misen ag nibin rek, nibep bi niñeb yad apin. ¹⁶ Nibi yip din, agil, ma gipek; yad me nibep dinim, agil, nibep dínek. Nibi amem, tap magil konjai nep, tap magil per per nep midenigab ak pilnimij, agil, nibep wög nibak ag lipin. Nibi nig genigabim ak, nibi yib yad agil Bapi nop ag niñem, tap tari tari ag

nıñnígabım ak, ag nıñnígabım rek
nıbep ńinigab.

¹⁷ “Yad nıbep mınım kılıç
agıl agebin, pen pen midmagıl
linimib,” agak.

*Bin bı lım dai ar wagın aul okok,
kiri Jisas bin bi kırop mılık kal
nipal*

¹⁸ Jisas bı ne okok kırop mınım
ognap sek agıl agak, “Bin bı lım
dai ar wagın aul nıbep mılık kal
nıñnígal ak, gos kıb ar nıbak ma
nıñnímib; Jisas nop ned mılık
kal nıñlak rek, cınop gebal, agıl
gos ak nıñnímib. ¹⁹ Nıbi bin
bı lım dai ar wagın aul yıp ma
nıñ dıpal okok rek mıdebkep ak,
nıbep, bin bı cın, agıl, dı midmagıl
lıplap. Nıbep ma dınek ńin ak,
lım dai ar wagın aul gos nipal
rek gos nıñöligipım ak pen nıbep
dıntıgain agıl den bı yad mıdebiṃ.
Nıb ak me, bin bı lım dai ar wagın
aul nıbep mılık kal nipal. ²⁰ Pen
ned nıbep mınım agnek ak saköl
ma gınımib: ‘Bı wög gi ńeb bı ak
bı kıb, bı nop kod mıdeb bı ak
bı sıkol, ma mıdeb.’ Nıb ak, bin
bı okok ognap yıp gi tımel gıpal
rek, bin bı okok ognap nıbep ak
rek nep gi tımel gınigal; pen bin
bı okok ognap mınım yad nıñ dıl
kısen gıpal okok rek, bin bı okok
ognap mınım nıbi ag ńinigabım
ak, ak rek nep dıl kısen gınigal.
²¹ Kiri bı yıp ag yokek onek ak nop
ma nipal rek, nıbi bı yad mıdebiṃ
ak nıñıl, nıbep gi tımel gınigal.

²² “Yad apıl kırop mınım tep
ma apnep ak, tap si tap tımel gıl
mınım kıb yıp ma dıplap. Pen
yad apıl kırop ag ńı tep gıneb rek,
kanıb kiri ameb alap ma mıdeb;
kiri tap si tap tımel gıpal ak bir
nipal, pen mıñi kiri ak rek nep tap
si tap tımel nınebir gebal. ²³ Pen
yıp mılık kal nipal rek, yıp nep
mer, Bapi nop abe mılık kal nipal.
²⁴ Yad kırop eip midıl, tap ma gep
okok ma gıpnep ak, tap si tap tımel

gıl mınım kıb yıp ma dıplap. Pen
yad apıl tap ma gep okok gen yıp
mılık kal nipal rek, Bapi yad abe
nop mılık kal nipal ak me, mınım
kıb nıbak dınígal.

²⁵ “Gıpal nıbak, Depid ne God
Mınım ak Juda kai lo cın apal
mınım ognap ńu kıl tıkil agak
rek nep gıpal. Ne mınım nıbak
ńu kıl tıkil agak, ‘Mınım wagın
mıdek mer, yıp yokop nep mılık
kal nipal,’ agak.

²⁶ “Pen yad am Bapi nop agen,
ne pen Bı Gon Bak Lep ak nop
ag yokek apıl nıbep eip kod
mıdenigab. Kaun mınım nıñıd
nep ag ńeb ak, yad bı tıgep bı
rek mıdebin ak, nıbep gos ńek,
nıñnígabım. ²⁷ Pen nıbi yad eip
per ajöligipım ak rek, nıbi abe
amıl bin bı okok kırop, yad tıgep
bı rek mıdebin mınım ak ag ńem
amnanj,” agak.

16

¹ Jisas mınım agıl agak, “Yad
nıbep mınım agesin nıbaul, nıñ
tep gem me, kısen tari gek, yıp
kırıg gıl ma ap yap paknígabım,
agıl agesin. ² Pen nıbep Juda
mogım gep karıp okok ag söñ
yokıl, ‘Kauyañ ma onımib,’
agnigal. Pen nıbak nep mer; kısen
nıbep ńaq pak lıníg genigal ak, nıg
genigabın God nop tep gınigab,
agıl gos nıñnígal. ³ Nıg gınigal ak,
Bapi cırop apıl ma nipal rek, nıg
gınigal. ⁴ Yad nıbep ned, nıg gıl
nıg gıl gınigab, agıl mınım agesin
nıbak, kısen nıg aknıb rek nep
genigab ak, Jisas ned cınop nıg
gınigab agak rek nep geb, agıl gos
nıñnígabım, agıl, nıbep mınım
nıbaul ag ńesin.

Jisas, “Kaun Sıj onigab,” agak

“Pen ned yad ke nıbepe eip
mıdöligipın ak me, yad nıbep ned
mınım nıbak rek ma ag ńinek.”

⁵ Mıñi Bı yıp ag yokek onek ak
adık gi amnig gebin pen nıbi

bı alap yıp, ‘Akal amníg geban?’ agıl, ma ag niñeb. ⁶ Mınım yad nıbaul niñem, mıdmagıl nıbep ak piñıl ūek, gos par niñebim. ⁷ Pen yad nıbep niñid agebin, yad amenigain ak, nıbep tep gìnigab. Pen tari: yad ma amnígain ak, Bi Gon Bak Lep ak nıbep ma onigab; pen yad amenigain ak, yad nop ag yoken, nıbep onigab. ⁸ Ne apıl, bin bı lım dai ar wagın aul mıdebal okok kırop gos kılıç ūek, kırı tap si tap tımel gıl gac sek mıdebal wagın ak niñıl, kırı titi gıl komıñ tep mıdenigal wagın ak niñıl, God kırop mınım kıb agnígab wagın ak niñıl, niñigal. ⁹ Nıb ak, yıp ma niñ dıpal rek, Bi Gon Bak Lep ak kırop tap si tap tımel gıpal ak yıpıd gıl ag niñıl, ‘Gac sek mıdebiñ, agnígab.’ ¹⁰ Yad am Bapi eip mıdenigain niñıl kırı yıp ma niñigal rek, Bi Gon Bak Lep ak bin bı okok kırop komıñ tep mıdep wagın ak yıpıd gıl ag niñıl, ‘Gac sek mıdebiñ, agnígab.’ ¹¹ Pen bin bı lım dai ar wagın aul yıp ma niñ dıpal okok kırop kınj rek kod mıdeb bı tımel nıbak, God ne nop mınım kıb bir agak rek, Bi Gon Bak Lep ak, Seten bin bı ne okok ak rek nep mınım kıb niñigal, agnígab.

¹² “Mınım yad konjai nep mıdeb pen nıbi mınım nıb okok miñi niñ dinimib rek ma lıp.” ¹³ Pen Kaun mınım niñid nep ag ūeb ak apenigab ak, God ne bı tıgep bı rek mıdeb mınım niñid nıbak magılsek nıbep ag niñtep gìnigab. Mınım ne ar ognap ke dıl ma agnígab; mınım peyiñ niñigab mınım nıbak nep ag niñig gıt, kısen gìnigab mınım ar ak nıbep ag niñigab. ¹⁴ Mınım yad ak dıl, nıbep ag niñigab. Ne niñ gek, bin bı okok melik tep ke yad ak niñigal. ¹⁵ Pen Bapi tap ne tari tari mıdeb okok, magılsek tap yad mıdeb. Nıb ak me agesin, ‘Kaun

ne mınım yad ak dıl, nıbep ag niñigab,’ agesin.

¹⁶ “Yokop won alap mıdeb, yıp ma niñigabim; pen kısen yokop won alap mıdıl, yıp kauyan niñigabim,” agak.

¹⁷ Jisas nıb agek, bı ne okok kırı ke nep aglak, “Yokop won alap mıdeb, yıp ma niñigabim; pen kısen yokop won alap mıdıl, yıp kauyan niñigabim,” agosıp mınım nıbak wagın tari mıdeb? Pen mınım alap agosıp, ‘Yad Bapi ker amnígain,’ agosıp ak, tari mınım agosıp?” aglak. ¹⁸ Nıb agıl, kırı pen ag niñ, pen ag niñ gıl aglak, “Yokop won alap’ agosıp ak, tari gìnig gıl agosıp? Agosıp ak cın wagın alap ma tıg niñobin,” aglak.

¹⁹ Nıb agıl, Jisas nop ag niñig gelak ak, ne ke niñıl kırop agak, “Yokop won alap mıdeb, yıp ma niñigabim; pen kısen yokop won alap mıdıl, yıp kauyan niñigabim,” agesin mınım nıbak niñıl me, pen pen ag niñebim ar? ²⁰ Yad nıbep niñid yıp agebin, bin bı lım dai ar wagın aul yıp ma niñ dıpal okok, tap kırı ke okok nep gos niñıl miñ miñ gìnigal; pen nıbi mapın gek sil aglig gıt mıdenigabim. Sıł ag mıdenigabim pen kısen nıbi kauyan miñ miñ yıp gıt mıdenigabim. ²¹ Bin alap nıtai pai nıbek niñig gıt, yur kıb dıp, pen kısen nıtai pai tık dap lıl, won ak nep ne niñaj kısen karıp lım sıñaul owıp ak niñıl, yur mab ak saköl gıl, miñ miñ gılıg gıt nep mıdenigab. ²² Nıbi nıb aknıb rek, miñi mıdmagıl yur nıbep piñıl niñ mıdeb ak pen yıp kauyan niñıl, miñ miñ yıp gìnigabim. Bin bı ognap apıl miñ miñ gep nıbi ak ma pılı gıt dınígal.

²³ “Nıñ kısen nıbak, nıbi tap alap yıp ma ag niñigabim. Nıbep niñid yıp agebin, nıbi yıp yad agıl

Bapi nop ag niñem, tap tari tari ag niñnígabim ak, ag niñnígabim rek níbep niñigab. ²⁴ Niñi ned yib yad agil Bapi nop tap alap ma ag niñim. Pen miñi, yib yad agil ag niñem, ag niñnígabim rek nep giniñigab niñil niñi miñi miñi yib giniñigabim.

²⁵ “Yad Bapi miñim ne ar ak agil, per miñim bak okok lñ apin ak pen miñi mañ midéb, miñim niñbak rek ma agnigain; misen nep agnigain. ²⁶ Niñ niñbak apek, Bapi nop ag niñnígabim ak, yib yad agil ag niñnígabim. Pen yib yad ag niñnígabim ak, yad ke Bapi ag niñnígabim ar ak ma agnigain, mer; niñi ke yib yad agil Bapi ag niñnígabim ak, niñnígab. ²⁷ Pen tari: Bapi nep yip ag yokek onek ak niñ dil, yip midmagil lipim ak me, ne ke níbep midmagil lip. ²⁸ Bapi eip midil kiriñ gil lim dai wagin aul onek; miñi lim dai wagin aul kiriñ gil kauyan Bapi midéb siñak amil eip midonigabir,” agak.

²⁹ Jisas nib agek, bi ne okok aglak, “Miñi miñim bak okok lñ ma ageban; misen yib ageban. ³⁰ Miñi cññ niñpin, nak miñim okok magilsek bir niñpan. Bin bi ognap miñim ag niñeb kiri midenigab ak, nep ma ag niñpal won ak, nak ke niñil kirok ag niñigan. Giñpan niñbak cññ niñpin, nak God eip midil onak,” aglak.

³¹ Nib agelak, Jisas agak, “Nib ak, ‘Cññ miñi niñ dipin,’ agil gos niñim ar? ³² Ulep apeb—pen miñi bir owip aul—yip kiriñ gil nibi karip ke ke amem, yad ke ausek midenigain. Pen yad ke ausek ma midenigain; Bapi yad midéb rek, eip midonigabir.

³³ “Pen níbep miñim ag ñesin niñbaul, yip nab adan nep midil, kapkap mid tep giniñim, agil, ag ñesin. Lim dai ar wagin aul midébim rek, níbep miñer

niñigal. Pen gos sek midenim, tap tari tari lim dai ar wagin aul níbep giniñigab ak, yad kiliñ niñbak magilsek di talak miñan yad ak bir lipin,” agak.

17

Jisas Nap nop sobok gak

¹ Jisas miñim niñbak ag dai juil, seb kab alaç niñil agak,

“Bapi. Niñ yip agnak ak miñi owip. Nib ak, nak gek, bin bi okok niñigal, yad Ni nak melik tep akniñ ke sek midébin; pen yad Ni nak gen, kiri niñigal, nak Bapi melik tep akniñ ke sek midéban. ² Tari giniñ: yip ke agnak rek, yad bin bi tigoñ tigoñ magilsek kod midil, bin bi yip ag linak okok kirok dil, komiñ per midép won ak kirok niñigain. ³ Bin bi kiri, nak God niñid nokim nep midéban ak niñil, yip Jisas Krais ag yoknak ak niñigal bin bi okok, per per nep komiñ midenigal. ⁴ Wög yip karip lim ar wagin aul agnak ak, gi damil gi sakpin ak me, bin bi lim dai ar wagin aul midébal okok kiri niñpal, nak Bi melik tep akniñ ke sek midéban. ⁵ Pen Bapi. Miñi nak genim, ned karip lim ma gi lirok niñ ak, ciri apil melik tep akniñ ke sek midöligipir rek, miñi kauyan nib akniñ rek nep midenigabir.

Jisas bi ne okok nen agil Nap nop sobok gak

⁶ “Bin bi lim dai ar wagin aul okok ognap yip niñak. Bin bi nib okok, kiri bin bi nak midöligipal pen yip niñak. Nak tigeip bi rek midéban ak kirok ag niñek. Yad miñim tep nak kirok ag niñek, kiri niñ dil, ageb rek nep giñpal. ⁷ Miñi kiri bir niñpal, yad tap tari giñpin okok, yad ke ma giñpin. Kiri niñpal tap tari nak yip niñban ak nep dil kirok niñbin.

⁸ MİNİM tari tari yip agnak ak, krop ag ñen niñ dipal. Nib ak, yad ned nak eip midoligipir, nak yip ag yokek lim dai wagin aul onek minim ak, niñ dipal.

⁹ "Krop nep sobok gebin. Bin bi lim dai ar wagin aul nep niñel milik yowip okok ma sobok gebin. Bin bi yip apan okok nep, bin bi nak midebal rek, nep sobok gebin. ¹⁰ Bin bi yad okok ke, bin bi nak okok ke mer, bin bi cir apil nokim nep midebal me. Kiri gipal nibak niñil, bin bi ognap okok nopal, yad bi melik tep ke sek midebin. ¹¹ Pen miñi yad mideban ak niñigain rek, kiri ke ausek midenigal. Bapi Sij! Nak kilis ke sek mideban rek, yib yip niñak yad ak rek nep midebin. Yib kilis ke yib nak ak dil, krop talak tauenim, cir apil jim nil midobir rek, kiri nib aknib rek nep jim nil midenimel. ¹² Yad krop eip midil, yib nak kilis nibak yip niñak ak dil, krop talak tauil kod mid tep gipin. Bi alap ma kir gip. God Minim nu kil tikil, bi alap pis nep ap yap pakil yur kib dinigab, aglak rek, bi nibak nep kir gak. Gak nibak, God Minim ned nu kil tklak rek nep gak.

¹³ "Pen nak mideban sijak niñig gebin rek, miñi maij won alap sek lim dai ar wagin aul midebin rek, kiri niñ midebil niñig gi, nep minim nibaul agebin. Nib ak, yad miñ miñ yib gipin rek, kiri ak rek nep miñ miñ yib ginimel. ¹⁴ Minim tep nak ak krop ag ñen niñ dipal rek, bin bi lim dai ar wagin aul okok krop milik kal nopal. Yad bin bi lim dai ar wagin aul gos nopal rek gos ma nipin rek, kiri ak rek nep bin bi lim dai ar wagin aul gos ma nopal. Nib ak me, bin bi lim dai ar wagin aul krop

milik kal nopal. ¹⁵ Pen krop lim dai wagin aul nib dam nak mideban sijak dad amnoj, agil ma agebin; nak krop lim dai ar wagin aul kod midenim, Seten krop gi timel ginim rek ma linigab, agil agebin. ¹⁶ Yad bin bi lim dai ar wagin aul gos nopal rek gos ma nipin; kiri ak rek nep bin bi lim dai ar wagin aul gos nopal rek gos ma nopal. ¹⁷ Minim nak ak, minim niñid nep nibak, krop ag niñim, kiri sij midenigal. ¹⁸ Nak yip bin bi lim dai ar wagin aul midebal nab okok ag yoknak rek, yad krop ak rek nep bin bi lim dai ar wagin aul midebal nab okok ag yokpin. ¹⁹ Wög tari tari yip niñban ak, yad gi saknigain. Yad nig gebin ak, bi yad okok kiri yip niñil, cin ak rek nep God bi wög gep bi ne nep midon, agil, wög krop tari tari niñban ak, ak rek nep gi saklaç, agil, gebin.

*Jisas bin bi ne okok magilesek
nen agil, Nap nop sobok gak*

²⁰ "Yad nep sobok gebin aul, bi miñi agesin krop nep ma sobok gebin; kiri minim ag ñel, bin bi okok minim krop niñ dil, yip niñ dinigal okok, krop abe sobok gebin. ²¹ Bapi, nak yip nab adañ mideban, yad nep nab adañ midebin. Cir apil jim nil midobir rek, kiri magilesek nib aknib rek nep cir apil eip jim nil midenimel. Nig ginigab ak, nak nep yip ag yokek onek ak, bin bi lim dai ar wagin aul midebal okok niñ dinimel. ²² Cir apil jim nil midobir rek, kiri ak rek nep jim nil midenimel, agil, nak melik tep aknib ke yip niñak ak, yad pen krop abe ak rek nep niñbin. ²³ Nib ak, nak yip nab adañ mideban rek, yad krop nab adañ miden me, kiri jim nil yip midenimel. Nig gek

me, bin bî lîm dai ar wagîn aul okok nîñnígal, nak nep yîp ag yokek onek nîñjîl nak yîp mîdmagîl lîpan rek, kîrop ak rek nep mîdmagîl lîpan.

²⁴ “Bapi! Yîp tep gîp ak, bin bî yîp nîban okok, am yad mîdenigain sînjak eip mîdîl, lîm dai ma gi lîrok nîn ak, yîp mîdmagîl lîl melîk tep aknîb ke yîp nînak ak nîñnímel.

²⁵ “Bapi! Nak me bî asîj ma mîdeb! Bin bî lîm dai ar wagîn aul okok kîri nep ma nîpal. Pen yad nep nîpin. Bin bî yad sîj aul nak nep yîp ag yokek onek ak, nîpal. ²⁶ Nak tigepli bî rek mîdeban ak, yad kîrop ag nîbin. Pen kisen ak rek nep, nak tigepli bî rek mîdeban ak yad kîrop ag nîtep gînigain. Nîg gił, yad ke kîrop nab adan mîden, nak yîp mîdmagîl lîpan rek nîj tep gił, kîri ak rek nep pen pen mîdmagîl lînîmel,” agak.

18

Jisas nop dî cîci lîlak

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jisas Nap nop sobok gi mîbil juıl, bî ne okok eip nîg sîkol Kidron juıl, pîs kîdadan amîl, mab olip wög dai ak amnîlak. ² Mab olip wög dai nîbak Jisas bî ne okok eip per am mogîm göligîpal rek, Judas bî Jisas nop mîmîg nîñníjîl, amîl, mab olip wög dai ak amnîlak. ³ Perisi bî okok abe, bî God nop tap sobok gep bî kîb okok abe, Judas nop agelak, ne am amî bî ognap pon dîl, God sobok gep karîp polisman ognap pon dîl, dam Jisas mîdek sînjak amjakkak. Kîri pen pen nîgepli tap ognap dîl, sîp ognap lam ognap dagîl dîl, apelak. ⁴ Jisas nop tap tarî gînîg gak ak nînjak ak me, apelak ak amîl agak, “Bî an nop pîyo nîj ajebîm?” agak.

⁵ Agek aglak, “Jisas, bî Nasaret nîb ak,” aglak.

Agelak, Jisas agak, “Bî nîbak me yad aul,” agak. Pen won nîbak, bînop mîmîg nînjak ak, Judas, kîri eip nîb sînjak mîdek. ⁶ Pen Jisas, “Bî nîbak me yad aul,” agek, kîri kîd ken lîlîg gi amîl gi dam pak lak.

⁷ Jisas pen kîrop kauyan agak, “Bî an nop pîyo nîj ajebîm?” agak.

Agek aglak, “Jisas, bî Nasaret nîb ak,” aglak.

⁸ Agelak, Jisas agak, “Nîbep mîdarîk nep apin, ‘Bî nîbak me yad aul.’ Yîp pîyo nîj ajebîm rek, bî sîj aul kîrop kîrîg gem amnîlan,” agak.

⁹ Gak nîbak, Jisas ned Nap nop agak rek nep gak. Ne Nap nop agak, “Bapi. Bî yîp nînak okok, nokîm alap ma kîr gîp,” agak.

¹⁰ Pen won nîbak nep, Saimon Pita tu par kîd dowak ak lîp gi dîl, bî alap nop tîmid yîp id pîs kîd pîs nep tîb sak yokak. Bî nîbak yîb ne Malkas. Ne God nop tap sobok gep bî kîb yîb ak nop bî wög gi nîb ne ak mîdolîgîp. ¹¹ Pita nîg gek, Jisas agak, “Tu par kîd dîpan kauyan lek amnañ! Nak Bapi nîg sîlek yîp nîb ak ma nîñnígai, agîl nîpan ar?” agak.

Jisas dî Anas mîdek sînjak amnîlak

¹² Jisas nîb agek nîñlig gi, ami bî okok abe, God sobok gep karîp polisman okok abe, Jisas nop dîcîci lîl, nag lî wös gił, ¹³ kîri ned Jisas dam Anas mîdek sînjak amnîlak. Bî Anas nîbak, Kaiapas nîmak ne. Kaiapas me, mî nokîm nîbak, God nop tap sobok gep bî kîb yîb wög ak ag lel gi mîdek. ¹⁴ Kaiapas ne me ned Juda bîmînîm dî bîlokepli kîrop agak, “Bî nokîm alap kîmek cîn magîlsekkomîn amnîgabîn ak tep,” agak.

*Pita, "Jisas nop ma n̄ipin," agak
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68;
Luk 22:55-57)*

15 Pen Jisas nop n̄ig ḡil, dam Anas karip ak amelak n̄injil, Saimon Pita eip, yad Jon eip, cir mal kisen kisen amn̄irok. Bi God nop tap sobok gep bi kib yib ak yip n̄inj tep gak rek, yad amil pis nep karip ne warı migan eyan am n̄inek; 16 pen Pita ne s̄on̄ kid eyan ar midék. Yad pen adik gi apil, bin kijon wagin kod midék ak nop agil, Pita nop pon dil wari migan eyan amn̄irok. 17 Pen bin kijon wagin kod midék ak, Pita nop agak, "Nak ak rek nep Jisas bi ne alap ar?" agak.

Agek, Pita pen agak, "Yad mer," agak.

18 Pen Kaiapas nop wög gi ñeb bin bi ognap abe, God sobok gep karip polisman ognap abe, krop yigen gek, mab bij tin kab nab nib siŋak pibon̄ midék, warikil manjil midelak. Pita nop ak rek nep yigen gek, ap nab nib siŋak kab sek, krop eip mab manjil midék.

*Anas Jisas nop minim ag n̄injak
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;
Luk 22:66-71)*

19 Pen Anas, bi God nop tap sobok gep bi kib yib ned midoligip ak, Jisas nop ag n̄injak, "Bin bi nak bin bi an an? Nak minim tari tari bin bi nak ag n̄iban?" ag n̄injak. 20 Agek, Jisas pen agak, "Yad minim ognap we gil ma ag n̄ibin; bi nibi okok n̄in midel n̄inlig gi, Juda mogim gep karip okok abe, God sobok gep karip ak abe, per misen ag n̄ibin. 21 Nib ak, tari ginig yip minim ag n̄ineban? Bin bi minim ag n̄inek n̄in midelak ognap dapil ag n̄inim. Minim tari tari ag n̄ibin ak n̄ipal me," agak.

22 Jisas nib agek, God sobok gep karip kod midoligip polisman alap, nop mikem ak pakil agak,

"Tari ginig bi God nop tap sobok gep bi kib yib ak nop minim nibak rek ageban?" agak.

23 Agek, Jisas pen agak, "Yad minim esek alap apin, agil, minim esek apin nibak bin bi sinj aul krop misen ag n̄an. Pen minim n̄injd apin ak, nak tari ginig yip pakesan?" agak.

24 Jisas nop nag li r̄ibiklak rek midék n̄inlig gi, Anas agek kiri Jisas nop dam, bi God nop tap sobok gep bi kib yib kisen nib ak, Kaiapas, dad amnilak.

Pita kauyan, "Jisas nop ma n̄ipin," agak

25 Pen Pita ne n̄ig warikil gi midil mab manjil midék n̄inlig gi, bi ognap nop aglak, "Nak abe bi ne alap eip aka?" aglak.

Agelak, Pita ag silokil agak, "Yad mer," agak. 26 Pen bi Pita timid tib sak yokak ak, bi tidig lek lek ne alap, God nop tap sobok gep bi kib ak nop wög gi ñeb bi ne alap ap midék. Ne apil, Pita nop agak, "Yad nep n̄ipin, nak bi nibak eip mab olip wög dai siŋak midesan ar?" agak.

27 Agek Pita kauyan ag silokil agak, "Yad mer," agak. Nib agek n̄inlig gi, dai kilokil gaul gak.

Jisas nop dam Pailot midék siŋak amnilak

*(Mat 27:1-2,11-14; Mak 15:1-5;
Luk 23:1-5)*

28 Karip tik dam lek n̄inlig gi, Juda kai kiri Jisas nop Kaiapas karip nibak nib dam Rom gapman bi kib Pailot karip kib ak amnilak. Juda kai aglak, "Cin Rom bi karip migan aul amon, cinop asin ultik ginigab n̄injil cin Pasopa tap n̄injin rek ma linigab," agil, mis eyan midelak. 29 Nib ak, Pailot mis amil agak, "Bi aul nop tarı minim n̄injl dopim?" agak.

³⁰ Agek, kiri aglak, “Ne tap t̄imel alap ma apkop, nep n̄ig ma dopnop,” aglak.

³¹ Agelak, Pailot agak, “N̄ib dam lo n̄ibi ke ageb rek ar ak n̄ij̄il, n̄ibi ke m̄in̄im kib agim,” agak.

Agek, Juda kai pen aglak, “C̄in bin b̄i okok k̄rop m̄in̄im kib agil, n̄ag pak lon k̄imn̄imel, lo ar ak ma m̄ideb. Rom gapman kai c̄inop mer apal,” aglak. ³² Juda kai n̄ig ḡilak ak, Jisas yip titi gel k̄imn̄igain, agil, agak rek nep ḡilak.

³³ Pen Juda kai n̄ib agelak, Pailot kauyan adik gi karip m̄igan eyan amil, Jisas owaŋ, agek, apek nop agak, “Nak Juda kai kin̄ kiri ak aka?” agak.

³⁴ Agek, Jisas agak, “M̄in̄im yip ag n̄ijeban ak, meg m̄igan nak ak ke ageban aka bin b̄i ognap meg m̄igan kiri ak dil ageban?” agak.

³⁵ Agek, Pailot agak, “Yad Juda b̄i mer. Juda kai nak okok nep, b̄i God nop tap sobok gep b̄i kib nak okok nep me, nep dapil n̄inmagil ar yip n̄ibal. Nak tap tari genak n̄ig ḡipal?” agak.

³⁶ Agek, Jisas agak, “Yad bin b̄i dil kod m̄idenigain ak, kin̄ l̄im dai ar wagin aul m̄idebal rek ma m̄idenigain. Yad l̄im dai wagin aul kin̄ m̄idn̄ig gebnep, Juda bin b̄i okok yip nag lin, agebal okok, bin b̄i yad okok warikil k̄rop eip pen pen n̄aplap. Pen yad bin b̄i dil kod m̄idenigain nag ar yad ke m̄ideb; l̄im dai wagin aul ḡipal rek mer,” agak.

³⁷ N̄ib agek, Pailot agak, “N̄ib ak, nak kin̄ alap aka?” agak.

Agek, Jisas pen agak, “Me nak eyik apan me ak. Ar n̄ibak nep me, yip l̄im dai ar wagin aul tik dapel, yad mid kib gil, m̄in̄im n̄ijid yipil yib ak ag n̄ebin. Bin b̄i m̄in̄im n̄ijid yib din, agil gos n̄ipal okok, m̄in̄im yad ak n̄in̄ d̄ipal,” agak.

³⁸ N̄ib agek, Pailot agak, “Pen m̄in̄im okok n̄ib okok n̄ib konjai nep pig dil m̄ideb ak, cin titi gil m̄in̄im n̄ijid yib me ak, agil n̄ijin?” agak.

*Juda bin b̄i Pailot nop aglak,
“Jisas nop n̄ag pak l̄im,” aglak
(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;
Luk 23:13-25)*

Pailot m̄in̄im n̄ibak agil, kauyan soñ amil, Juda kai k̄rop agak, “Yad ne tap t̄imel alap ḡip ma n̄ipin. ³⁹ Pen cin Rom gapman, mi nokim nokim, Pasopa n̄in kib ak apek, b̄i nagiman n̄ibi alap yokop wisib yokpin. N̄ib ak, Juda kai kin̄ kiri ak, yokop wisib yoken amn̄imij aka?” agak. ⁴⁰ Agek, meg m̄igan dap ranil aglak, “Nop mer! C̄inop Barabas nop wisib yokan!” aglak. Bi Barabas n̄ibak, bin b̄i okok kañ kañ gek gapman kai k̄rop eip pen pen n̄aglak.

19

Pailot Jisas m̄in̄im kib agak

¹ N̄ib agelak, Pailot ami b̄i ne okok agek, Jisas nop nag dil pak adik madik gilak. ² N̄ig gil pakil, nag migoñib nu nu sek ognap dil, kin l̄ipal rek usajil bad alap gil, Jisas nop tol gi n̄il, walij mik par sek alap li n̄il, ³ nop kauyan amil kauyan amil aglak, “Nak Juda kai kin̄ kiri, nak per nep m̄idenimil!” aglak. N̄ib aglig gi, nop milik jo milik paklak.

⁴ Pen Pailot kauyan soñ amil, Juda bin b̄i k̄rop agak, “N̄ijim! Yad Jisas nop soñ aul donigain n̄ijil n̄ibi n̄ijigabim, yad ne tap t̄imel ḡip wagin alap ma piyo n̄ipin,” agak. ⁵ Pen Jisas nop usajil nu nu sek bad ak tol gi n̄il, walij mik par sek ar li n̄ilak ak sek apek n̄ijig gi, Pailot k̄rop agak, “Nop n̄ijim!” agak.

⁶ N̄ib agek, b̄i God nop tap sobok gep b̄i kib okok abe, God sobok gep karip polisman okok abe, Jisas nop

nıñıl mınim bleble gıl aglak, “Nop mab bak alań ñag pak lım! Nop mab bak alań ñag pak lım!” aglak. Nıb agelak, Pailot agak, “Kiń nıbi ke nop damıl, mab bak alań ñag pak lım. Yad ne tap tımel gıp wagın alap ma piyo nıpin!” agak.

⁷ Agek, Juda kai aglak, “Ne, Yad God Nı ne,’ agıp ak, lo cın alap agıp, ‘Kımnımin,’ agıp,” aglak.

⁸ Nıb agelak, Pailot nıñıl, tapın pırıkkıl, ⁹ kauyan karıp mıgan eyanı amıl, Jisas nop ag nıñıl agak, “Nak karıp lım akal nıb?” agak. Agek, Jisas mınim alap pen ma agak. ¹⁰ Pailot agak, “Nak yıp mınim ma agnigan ar? Nak nıpan. Yad nep kod midebin. Nıb ak, nep wişib yokníg wişib yoknígain; pen nep mab bak alań ñag pak lılań, agen, nep ñag pak lıngal,” agak.

¹¹ Agek, Jisas pen agak, “Pen nak yıp kod mideban ak, nak ke mer, God nep agek kod mideban. Nıb ak, yıp gıtımel geban mıker ak, nak nep ma dıniğan; bı yıp dıl nep nıb ak, mıker kıb yıp ak dıniğab,” agak.

¹² Jisas nıb agek, Pailot nop yokop ag yokin, agıl, gos nıňjak ak pen Juda kai nop bıllalö gıtımel aglak, “Nak Jisas nop wişib yokenıgan ak, Rom bı kıb Sisa bı nıňeb ne ma middenıgan. Bı, yad kiń midebin, apal okok, Sisa eip pen pen ñag lın, agıl me, mınim nıbak rek apal,” aglak.

¹³ Nıb agelak, Pailot mınim nıbak nıñıl, am Jisas nop poj dıl söj amıl, ne am bı mınim dı bılokep sea ar sıňjak alań gılak ar ak bısiğak. Kau bısiğak nıbak, “Kab Kijoń” apal. Pen Arameik mınim lıl, “Gabada” apal.

¹⁴ Pen ñıń nıbak, Juda bin bı Pasopa tap kiri mogım gep ñıń. Pıb nab kıb alań won ak, Pailot kırop agak, “Kiń nıbi me aul!” agak. ¹⁵ Agek, meg mıgan dap

ranıl aglak, “Nop ñag pak lan! Nop mab bak alań ñag pak lan!” aglak.

Agelak, Pailot agak, “Kiń nıbi nıbaul mab bak alań ñag pak lınim aka?” agak.

Agek, bı God nop tap sobok gep bı kıb okok aglak, “Kiń cın alap ma mideb; Rom bı kıb Sisa nep mideb,” aglak.

¹⁶ Pen nıg gıtımel ag damıl, Pailot mınim kırop ak dıl, ami bı okok kırop agak, “Jisas nop dam mab bak alań ñag pak lım,” agak.

Jisas nop mab bak alań ñag pak lılań

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Pen nop ñag pak lıning gılak mab kros ak, Jisas nop ke ñel, nedı ka gıtımel dam “Cıp Nabıc Cög Tıjiń” apal dım ak apjakak. Dım nıbak Arameik mınim lıl “Golgota” apal. ¹⁸ Jisas nop mab kros cıpıl pak lıl, bı omal, alap pıs kıd, alap pıs kıd, ñag pak lılań. Jisas nab sıňjak midek.

¹⁹ Pen Pailot agek, bı ne okok mab bog alap dıl ñu kıl tıkkıl, Jisas nop ñag pak lılań mab kros bak nabıc sıňjak adań dılam gıtımel. Ñu kıl tıkkılań mınim ak:

**JISAS NASARET NıB JUDA KAI KIN
KIRI ME AUL.**

²⁰ Mınim nokım ar nıbak nep, Arameik mınim ñu kıl tıkkıl, Latin mınim ñu kıl tıkkıl, Grik mınim ñu kıl tıkkıl gılak me, Jerusalem ulep nıb sıňjak midek rek, Juda bin bı konjai nep udın lı nıňlań. ²¹ Pen God nop tap sobok gep bı kıb okok am Pailot nop aglak, “Mınim ñu kıl tıkkıpan ak yıpıd gıl ma gıp. Juda kai kiń kiri’ mınim ak ma middenımin; yokop agnımın, ‘Ne agıp, ‘Yad Juda kai kiń kiri midebin,’ agıp,’ agıl, mınim nıbak nep ñu kıl tıkkımin,” aglak.

²² Nıb agelak pen Pailot kırop pen agak, “Yad mınim tarı ñu kıl tıkkıpin ak, nıg gıtımel nep middenıgab,” agak.

²³ Pen Jisas nop mab bak alan ñag pak lîl, ami bî omal omal Jisas waliј ne okok bîlok ke ke dîl, waliј par sek gîl ñag dör ma gîlak ak, ak rek nep bîlok dînîg aglak, ²⁴ “Tîg bîlîl ma gîn! Yokop sadu rek gîl, bî an dînîmîj ak, ne dînîgab,” aglak. Gîlak nîbak, God bîrarîk nep bin bî okok kîrop gos ñek, God Mînim ak ñu kîl tîkîl, kisen nîb gînîgal, aglak ak me, kisen aknîb rek nep gîlak. Mînim nîbak ñu kîl tîkîl aglak,
“Waliј yîp ak bîlok ke ke dîl, waliј par sek yad ak, sadu rek gîl dîn, aglak,” aglak.

²⁵ Pen ñîn nîbak, Jisas nonîm ak, nîmañ ak, Klopas bine Maria ak, Maria Magdala ak, apîl Jisas nop mab kros ñag pak lîlak mañ gol nîb sînjak mîdelak. ²⁶ Yad Jon, Jisas yîp mîdmagîl lolîgîp bî ak, ak rek nep ap mañ nîb sînjak mîdenek ak me, Jisas yîp ñînîl, nonîm Maria nop agak, “Bin aul, ñî nak me ak,” agak. ²⁷ Nîb agîl, ne pen nonîm Maria nînîl yîp agak, “Nanîm nak me ak,” agak. Nîb agek nînîlgît, ñîn nîbak, Jisas nonîm nop poj dîl karîp yad ak damîl, eip mîdoligîpîr.

Jisas kîmak

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Jisas nînîk, wög ar ne ak magîsek gî sakak ak me, God Mînim agak ak nînîd lînîmîj, agîl, agak, “Yîp kînjam mîlep gîp,” agak. ²⁹ Pen ñîg wain sîlek barol alap dap nîb sînjak lel mîdek ak me, ami bî alap, tap sain bad alap dîl, wain sîlek nîbak lîl, dî mab hisop lek dai ak kabîs ñagîl, dap ranîl Jisas nop joñîb wak ar sînjak lak. ³⁰ Jisas ñîg wain sîlek nîbak ñîbîl agak, “Dai juip,” agîl, kîbor kîyan gîl, kaun ne God nop ñâk.

Jisas tîglem bak ne ak pîn lîlak

³¹ Pen Juda bî kîb okok, kagol ñîn ak dîgep won ak bîr aposîp

nînîl aglak, “Tol God nop sobok gep ñîn cîn ak, cîp okok mab bak alan ma mîdenîmel,” agîl, am Pailot nop aglak, “Bî mab bak alan ñag pak lîpal okok, ami bî okok tob kîrop okok pak pagel, kasek kîmel, dî lîm eyan lînîmel,” aglak. ³² Agelak, Pailot ami bî okok kîrop agek, am bî Jisas eip ñag pak lîlak omal, tob kîrop mal pak paglak. ³³ Pen Jisas tob nop ak pak pagin, agîl, nînîlak, ne bîr kîmak. Nîb gak ak me, tob nop ak pak pag ma gîlak. ³⁴ Pen ami bî alap, golîn alap dîl, Jisas nop tîglem dai sînjak pîn lek, dai lakañ sek, ñîg sek soñ gak. ³⁵ Nîb ak, nîbi bin bî mînîm ñu kîl tîkebin nîbaul nînîngabîm okok abe Jisas nop nîn dînîmîb, agîl, yad Jon, Jisas nop gak ak udîn yad ke nîpin rek, nîbep mînîm nînîd yîb nîbaul agîl ñu kîl tîkebin. ³⁶ Pen gak nîbak, God bîrarîk nep bin bî okok kîrop gos ñek, God Mînim ak ñu kîl tîkîl, kisen nîb gînîgal, aglak ak me, kisen nîg anîb rek nep gîlak. God Mînim ak ñu kîl tîkîl aglak, “Tînîl nop ak, alap pak pag ma gînîgal,” aglak. ³⁷ Pen mînîm alap aglak, “Bî nop pînîl gesal ak nop nînîngal,” aglak.

Josep ne Jisas mîb goj dam tîgel gak

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Bî Arimatia taun nîb alap, Jisas mînîm nop nîj dak ak pen, Juda bî kîb kîrop pîrikîl, Jisas nop nîj dîpin, agîl, mîsen ma agoligîp. Bî nîbak yîb ne Josep. Ne Jisas nop dam tîgel gînîm, agîl, am Pailot nop ag nîjek, yau agek, dad amnak. ³⁹ Nikodimas ne Josep eip amnîrek. Nikodimas, bî ned am Jisas nop kîslîm eyan nînîk bî nîbak. Nikodimas tap ki tep oweç konjai nep, kilo aknîb ñînjuül nokîm alap adîk gîj dam aknîb ajîp pîs adan (35) rek, dîl amnak. Tap

ki tep owep n̄ibak, mab mö mok ak abe, mab alos mok ak abe d̄il ḡilak. ⁴⁰ Pen k̄iri mal am c̄ip se ak t̄ig asik dap yapıł, Juda bin b̄i göliḡipal rek, mab mok dad amnak ak, c̄ip se par anöy l̄i n̄il, linin d̄il walij t̄id ḡilak s̄ikol par ak d̄il, kom kam ḡirek. ⁴¹ Jisas mab bak alaŋ n̄ag pak l̄ilak kau n̄ib ulep s̄inj̄ak wög dai alap m̄idek. Wög dai n̄ibak nab s̄inj̄ak kab m̄igan k̄isen nep k̄irik̄il, c̄ip t̄igel ma ḡilak alap m̄idek. ⁴² Juda kai God nop sobok gep n̄in k̄iri ak ulep ulep gak rek, kasek t̄igel ḡir, aḡıl, kab m̄igan yokop ulep n̄ib s̄inj̄ak dam t̄igel ḡirek.

20

*C̄ip t̄igel ḡilak ak kau nep m̄idek
(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)*

¹ Sade n̄in ak, karip t̄iknig gek n̄inj̄ig gi, Maria Magdala c̄ip t̄igel ḡilak m̄igan amil n̄inj̄ak, kab k̄ib c̄ip t̄igel p̄iliŋ ḡilak ak, l̄ilig gi am gol s̄inj̄ak m̄idek. ² Ne n̄inj̄il, kauyan p̄ig gi r̄ik̄id ag apil Saimon Pita c̄ir mal m̄idorok s̄inj̄ak apil agak, “B̄i K̄ib ak nop kapkap dad ambal; pen dap l̄ipal okok ma n̄ipin,” agak.

³⁻⁴ N̄ib agek, Pita c̄ir mal n̄inj̄ig kasek p̄ig gi r̄ik̄id ȳib ag amil paŋ d̄irok. Yad ned amjak̄il, ⁵ mis ar k̄ideyan nep m̄idil, kab m̄igan onj̄id s̄ips̄ip n̄inj̄ek walij bad okok nep m̄idek. ⁶⁻⁷ Pen Saimon Pita ne k̄isen apil, kab m̄igan ak s̄ik̄id amil n̄inj̄ak, Jisas nop walij kom s̄ikol yoklak okok wiſib ma gak; t̄igel ḡilak rek nep m̄idek. Pen walij nabic onj̄id pag kom mid pakid ḡilak ak, ak rek nep ma wiſibak; pag kom mid pakid ḡilak rek nep asik gi ke s̄inj̄ak m̄idek. ⁸ Yad ned c̄ip t̄igel ḡilak s̄inj̄ak apjaknek pen miñi yad ak rek nep kab m̄igan s̄ik̄id amil n̄inj̄ek, walij okok kom s̄ikolak rek m̄idek

ak me, ak me Jisas warik̄ip, aḡıl, n̄inj̄ d̄inek. ⁹ Pen n̄in n̄ibak, God M̄inim ūn̄ k̄il t̄ik̄il, Jisas k̄imil warikn̄im̄inj̄, aglak m̄inim ak, c̄ir n̄inj̄ rep ma ḡirok. ¹⁰ Niğ n̄inj̄il adik̄ gi karip amn̄irok.

*Maria Magdala Jisas m̄iseŋ lek
nop n̄inj̄ak*

(Mat 28:9-10; Mak 16:9-11)

¹¹⁻¹² Pen Maria c̄ip t̄igel ḡilak t̄igel m̄igan n̄ibak söy ar s̄inj̄ak warik̄il m̄idil s̄il agl̄ig gi m̄idek. S̄il ag m̄idilḡi, k̄id maḡıl n̄it̄ik ḡil kab m̄igan onj̄id s̄ips̄ip n̄inj̄ak, ejol walij t̄id l̄irek omal, Jisas c̄ip se ned m̄idek kau n̄ibak b̄isig m̄idilḡi, alap nabic dai onj̄id, alap tob dai eim, m̄iderek. ¹³ Ejol n̄ib omal Maria nop agrek, “Tari ḡinig s̄il ageban?” agrek.

Agerek agak, “B̄i K̄ib yad ak nop damil akal dam l̄ipal ak ma n̄ipin!” agak. ¹⁴ N̄ib agil, adik̄ ḡil n̄inj̄ak, Jisas warik̄ m̄idek. Pen nop n̄inj̄ek, b̄i akn̄ib ke rek lak. Jisas n̄inj̄ak ak pen ak Jisas nep, aḡıl ma n̄inj̄ek.

¹⁵ Jisas pen Maria nop agrek, “Bin aul. Tari ḡinig s̄il ageban? B̄i an nop p̄iyo n̄inj̄eban?” agak.

Agek, Maria agak e, b̄i wög dai nap n̄ib ak nep ȳip ageb, aḡıl, agak, “B̄i k̄ib n̄inj̄eb. C̄ip ak dad ambin, aḡıl, akal dam l̄ipan ak ȳip agenim̄in, yad dad amnin,” agak.

¹⁶ Agek, Jisas agak, “Maria!” agak.

Agek, Maria, Arameik m̄inim l̄il, “Rabonai!” agak. (M̄inim agak n̄ibak, “M̄inim Ag Ñeb B̄i.”)

¹⁷ Agek, Jisas agak, “Yad karip l̄im wagin aul k̄iriḡ ḡil, Bapi ker adik̄ gi s̄in̄ alaŋ ma ambin rek, ȳip ma dan. Pen nak amil, mam s̄ikop k̄rop agnim̄in, Jisas aḡip, “Yad Bapi yad, Nap n̄ibi, God yad, God n̄ibi m̄ideb s̄inj̄ak adik̄ gi amebin,” aḡip, agnim̄in,” agak.

¹⁸ Jisas n̄ib agek, Maria Magdala amil Jisas b̄i ne okok k̄rop agak,

“Yad Bi Kib ak nop niñil apebin,” agak. Nib agil, Jisas minim tari tari nop agak ak, Maria ne Jisas bi ne okok kirop minim nibak agak.

*Jisas misen lek bi ne okok niñlak
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ Pen Sade ñin ak, piñp panjid amnak niñil, bi ne okok Juda bi kib okok kirop pirkil, karip migan amil kijon ak giñ wös gil, kapkap midelak niñil, Jisas apil nab nib siñjak misen lîl agak, “God nibep kod miden,” agak. ²⁰ Nib agil, ñinmagil ur ne ak kirop yomil, tiğlem pis kid ne ak yom ñak. Yom ñek Bi ne okok niñil, ak Bi Kib nep, agil, miñ miñ yiñgilak.

²¹ Jisas pen kirop kauyan agak, “God nibep kod miden. Bapi yiñp ag yokek apil wög ne giñpin rek, nibep pen abe ag yokebin,” agak. ²² Nib agil, kirop piñlig gi agak, “Kaun Siñ ak dinimib. ²³ Bin bi ognap tap si tap timel giñpal okok niñil kiriñ giñigabim ak, God ak rek nep niñil kiriñ giñigab. Pen niñil ma kiriñ giñigabim ak, God ak rek nep niñil ma kiriñ giñigab,” agak.

Jisas misen lek bi ne Tomas nop niñjak

²⁴ Pen Jisas ap misen lîl kirop minim agak ñin nibak, bi ne Tomas, yiñ alap Ni Tam apal bi nibak, kirop eip ma midék. ²⁵ Nib ak, kisen Jisas bi ne Tomas nop aglak, “Bi Kib ak niñpin,” aglak.

Agelak, ne pen agak, “Niñ agebiñ ak pen ñinmagil nop ciñpil paklak ak abe, tiğlem piñil lîlak ak abe, udin yad ke niñil ñinmagil yad di niñnigain ak me, minim nibak niñ dîl, warikip, agil, niñ dinigain; mer ak, mer,” agak.

²⁶ Nib agil, pen wîk nokim alap midil, Jisas bi ne okok Tomas eip kauyan karip migan ak midelak. Kijon giñ wös gilak ak pen Jisas ne apil nab nib siñjak misen lîl

agak, “God nibep kod miden,” agak. ²⁷ Jisas nib agil, Tomas nop agak, “Ñinmagil nak ak, yiñ ciñpil paklak aul di niñjan. Ñinmagil yad niñjan. Tiğlem pis yad piñil lîlak aul abe di niñjan. Gos par ma liñ, yiñ niñ dinimîn,” agak.

²⁸ Agek, Tomas agak, “Bi Kib yad, God yad!” agak.

²⁹ Pen Jisas Tomas nop agak, “Yiñ misen niñil me, yiñ niñ diñpan. Pen bin bi yiñ misen ma niñil, yiñ niñ dinigal okok, miñ miñ yiñ giñigal,” agak.

Jon minim nibaul tari giñig ñu kil tiñkak

³⁰ Pen minim ñu kîl tiñkebin nibaul, ciñ Jisas bi ne okok niñ midon niñlig gi, Jisas tap ma gep ke ke konjai nep goligip rek, magilsek ñu kîl ma tiñkpin. ³¹ Pen niñbi, Jisas nep me Krais ak, God Ni ne yiñ ak nep, agil, nop niñ dem, nibep dek, nop eip komiñ midenigabim, agil, minim nibaul ñu kîl tiñkpin.

21

Jisas misen lek bi ne akniñ ar onjîd ak nop niñlak

¹ Pen kisen ciñ Jisas bi ne okok Niñ Cöb Taibirias siñjak midonok niñil Jisas ne misen lek niñnok. Tari gak ak agnig gebin. ² Saimon Pita ak, Tomas ak (yiñ alap Ni Tam apal bi nibak), Natanyel bi Kena taun karip lîm Galili siñjak nib ak, Sebedi ñi Jems ciñ mamîl mal, Jisas bi ne omal sek eip, jîm ñil am Niñ Cöb Taibirias siñjak midonok.

³ Saimon Pita ciñop agak, “Yad kîbsal nen amebin,” agak. Agek, “Ciñ eip amniñgabîn,” agil, am nop eip Niñ magöb dîl, giñ ajon ajoñ miñab tiñ da yokak pen kîbsal ognap ma dinok.

⁴ Pen piñb lîm giñig gek niñlig gi, Jisas apil Niñ cöb gol siñjak warik midék. Nop niñnok pen

ak Jisas nep, agıl, ma nıñnok.
⁵ Ne cınop agak, “Ñı̄t ognıl. Nı̄bi kıbsal nen git tag mer nı̄pım ar?” agak. Agek, cın yau agnok. ⁶ Nı̄b agonok, cınop agak, “Uben ak dı̄ ñı̄g magöb ñı̄nmagıl yıpı̄d kıl pı̄s ken yokıl me, kıbsal ognap dı̄nı̄gabım!” agak. Agek, uben ak dı̄ ñı̄g nab eyan yokıl, kıbsal konjai yı̄b nep dıl, lıp gon onı̄mıt rek ma lak. ⁷ Nı̄g gek, yad Jon, Pita nop agnek, “Bı̄ nı̄bak Bı̄ Kı̄b ak nep,” agnek. Nı̄b agenek, Pita nı̄njıl, waltj ne sı̄njak lak ak dı̄ sı̄b nag nab sı̄njak adan pañıl, prenjı̄d ñı̄g nab eyan lak. ⁸ Cın bı̄ ognap ñı̄g magöb ar ak mı̄dıl, uben kıbsal sek ap ran jakıl mı̄dekl ak, lıp git dap, par okok mer, mita aknı̄b ñı̄njūl mamīd alan (100) rek nep, ñı̄g gol sı̄njak onok.

⁹ Gol nı̄b sı̄njak apıl nı̄nnok, mab yın bij yowak ar ak, kıbsal ognap yın mı̄dekl. Bred ognap ak rek nep mı̄dekl. ¹⁰ Pen Jisas cınop agak, “Kıbsal mı̄nī dı̄pım okok, ognap dowım,” agak. ¹¹ Agek, Saimon Pita ñı̄g magöb ar ak amıl, ne eip uben kıbsal konjai nep (153) mı̄dekl nı̄bak kab kılıp ar sı̄njak lıp git donok. Uben ak mı̄ker gak pen ma pı̄g rı̄kak.

¹² Jisas pen cınop agak, “Apıl, tap nı̄nım,” agak. Cın pen nabı̄n gek, nak bı̄ an amıl mı̄deban, agıl, nop ma ag nı̄nnok; ak Bı̄ Kı̄b ak nep, ag gos nı̄njıl, kırı̄g gınok. ¹³ Jisas ne am bred ak dıl, cınop nonım lıl, kıbsal abe dı̄ cınop nonım lıl gek, nı̄nnok.

¹⁴ Pen Jisas kı̄mıl warıkıl, cınop bı̄ ne okok ñı̄n omal eper mı̄señ lek nop nı̄nnok.

Jisas Pita nop mı̄nım agak

¹⁵ Pen cın tap nı̄b sakıl, Jisas Saimon Pita nop ag nı̄njak, “Saimon Jon ñı̄ ne. Bı̄ sı̄ñ aul rek mer; nak yıp nı̄njı̄d nep mı̄dmagıl lı̄pan aka?” agak.

Agek, Pita agak, “Bı̄ Kı̄b. Yad nep mı̄dmagıl lı̄pin ak, nak nı̄pan,” agak.

Nı̄b agek, Jisas agak, “Sipsip nı̄lik yad okok kod mı̄denimın,” agak.

¹⁶ Jisas nı̄b agıl, kauyan ag nı̄njak, “Saimon Jon ñı̄ ne. Nak yıp nı̄njı̄d nep mı̄dmagıl lı̄pan aka?” agak.

Agek, Pita agak, “Bı̄ Kı̄b. Yad nep mı̄dmagıl lı̄pin ak, nak nı̄pan,” agak.

Nı̄b agek, Jisas agak, “Sipsip yad okok kod mı̄denimın,” agak.

¹⁷ Jisas kauyan pen ag nı̄njak, “Saimon Jon ñı̄ ne. Nak yıp mı̄dmagıl lı̄pan aka?” agak.

Pen Jisas nı̄g gıl, mı̄nım ar nokım nı̄bak nep, “Nak yıp mı̄dmagıl lı̄pan aka?” ag nı̄njıl ag nı̄njıl gek me, Pita gos par nı̄nlı̄g git agak, “Bı̄ Kı̄b. Nak tap okok magılsek nı̄pan. Nı̄b ak, yad nep mı̄dmagıl lı̄pin ak, nak bı̄r nı̄pan,” agak.

Agek, Jisas agak, “Nı̄b ak, sipsip yad okok kod mı̄denimın. ¹⁸ Yad nep nı̄njı̄d yı̄b agebin, nak bı̄ praj rek mı̄denak ñı̄n ak, waltj gos nak ke nı̄nnak rek dı̄ lıl ajelı̄gın. Pen nak kı̄sen bı̄ mı̄lep lı̄nı̄gan ñı̄n ak, nak ñı̄nmagıl nak kılın git mı̄dekl nı̄nlı̄g git, bı̄ ke nı̄b alap nep nag ñı̄n gıl, ma amnı̄gan mı̄gan ak poñ dıl dad amnı̄gab,” agak. ¹⁹ Jisas mı̄nım agak nı̄bak, bin bı̄ ognap kı̄sen Pita ñı̄ag pak lı̄nı̄gal ak, Jisas ned nı̄njak me ak. Bin bı̄ kı̄sen nı̄b okok, Pita nop tap tarı̄ gını̄gal kı̄mnı̄gab ak nı̄njıl, God ne melik tep sı̄ñ ke sek mı̄deb ak nı̄nrı̄gal. Pen Jisas Pita nop agak, “Yıp kı̄sen gan,” agak.

²⁰ Jisas mı̄nım nı̄bak agak nı̄njıl Pita adık gıl nı̄njak, yad bı̄ Jisas mı̄dmagıl lolı̄gip ak mı̄denek. Yad bı̄ nı̄bak me, ned Jisas Pasopa tap nı̄b mı̄dekl wagın sı̄njak bı̄sig mı̄dıl ag nı̄nnek, “Bı̄ Kı̄b. Bı̄ an nep

m̄imig ḡin̄igab?” agnek. 21 Pen Pita ȳip n̄iñjil Jisas nop agak, “Bi K̄ib. Bi aul nop tari ḡin̄igab?” agak.

22 Agek, Jisas agak, “Ak gos yad. Yad agen ne m̄idep nep m̄idek n̄iñlig gi, adik gi onigain ak, m̄in̄im nak mer. Pen nak ȳip k̄isen gan,” agak.

23 Jisas m̄in̄im agak n̄ibak, bin bi nop n̄iñ d̄ilak ognap aglak, “Jisas bi ne n̄ibak ma k̄imn̄igab,” aglak. Pen Jisas bi ne n̄ibak ma k̄imn̄igab, agil, m̄in̄im n̄ibak ma agak; ne yokop agak, “Yad agen, ne m̄idep nep m̄idek n̄iñlig gi, adik gi onigain ak, m̄in̄im nak mer,” agak.

24 Jisas bi ne n̄ibak me, ne ke m̄in̄im n̄ibaul ū k̄il t̄ik̄il, magilsek m̄in̄im n̄iñid ȳib nep m̄ideb ak n̄iñjil, ū k̄il t̄ik̄ip me ak.

25 Jisas tap ar ke ke konjai nep gak ak pen m̄in̄im n̄ibak yokop ognap nep nab s̄iñaul ū k̄il t̄ik̄pin. Yad n̄ipin, m̄in̄im n̄ib okok magilsek ū k̄il t̄ik̄ buk konjai nep eyan l̄iplap, l̄im dai aul s̄ikol gek, dam lep kau ak ma m̄idobkop.

Aposil Bî Jisas mînîm dad ameb okok kîri tap tari tari gîlak

Luk Tiopilas nop kauyanj ñu kîl tîkak

¹ Mam Tiopilas. Yad nep mînîm ned ñu kîl tîknek ak, Jisas nop tîk dapek, pobîñ gîl, wög wagîn gîl mîd damîl, tap tari tari gîl, mînîm tari tari ag ñîl gak ak, nep mij ned ak ñu kîl tîknek. ² Kîsen, God Jisas nop dad ap ran jak seb kab alanj sînjak dad amnak. Pen ne seb kab ar alanj sînjak amnîg gak won ak, ne gek Kaun Sîj ne mînîm ne dad ameb ag lak bî okok kîrop ag ñî tep gak. Mînîm nîbak magîlseks ned ñu kîl tîkîl nep ñînek. ³ Jisas kîmak pen kauyanj warîkîl, ñîn aknîb ñînjuîl omal (40) nab ak ñîn koñjai nep mîsenj lîl, mînîm ne dad ameb bî ne okok eip mîdîl, God bin bî dîl kod mîdenîgab mînîm ak kîrop ag ñoligip. Nîg gek, kîri udîn magîl kîri ke nînlak ne komîñ mîdek. ⁴ Pen kîmîl warîkîl, lîm dai ar wagîn aul mîdoligip ñîn nab nîb sînjak, ñîn alap bî ne nîb okok eip tap magîl ñîblig gî agak, "Yad nîbep ned agnek rek, Bapi yad tap tari nîbep ñînîgain agak ak, Jerusalem sînjaul nep mîdîl, kod mîdenîmîb. ⁵ Jon ñîg pak ñeb bî ak bin bî kîrop ñîg ak nep pak ñoligip, pen ñîn omal nep ap padîkek, Kaun Sîj ak apîl nîbep pak ñînîgab," agak.

Jisas ne karîp lîm seb kab ar alanj sînjak ap ran jak amnak

⁶ Pen ñîn alap Jisas ne bî ne nîb okok mîdelak nab sînjak mîsen lek, nop aglak, "Bî Kîb, nak mîñi kinj cîn mîdek, cîn Isrel bin bî karîp

lîm cîn aul kauyanj ke kod mîdîl, karîp lîm ognap sek kod mîdîl gînîgabîn aka?" aglak. ⁷ Agelak, kîrop agak, "Ñîn akal gînîgab ak, Bapi gos ne ke nîñjîl ag lak; tap nîbi mer. ⁸ Pen Kaun Sîj ne nîbep apek, nîbi kîlîs dîl amîl, Jerusalem bin bî, Judia bin bî, Sameria bin bî, bin bî karîp lîm tîgonj tîgonj magîlseks okok, yad tari tari gîpin ak kîrop ag ñînîgabîm," agak.

⁹ Nîb agîl, bî ne okok nîj mîdel nîñlîg gî, God nop dad ap ran jak seb kab ar alanj sînjak dad amek nîñlîg gî, kîmi bad alap apîl nop karikak.

¹⁰ Pen ne amek, kîri seb kab alanj nîj mîdel nîñlîg gî, magîl nîbak nep bî walîj tîd yîmrek omal apîl kîrop eip warîk mîderek. ¹¹ Bî nîb omal agrek, "Bî Galili nîb sîj aul, nîbi tari gînîg seb kab alanj nîj mîdebim? Nîbi nîñlîg gî mîdem nîñlîg gî, God ne gek, Jisas ap ran jak seb kab ar alanj sînjak dad amîb ak, kîsen ne ke aknîb rek nep adîk gî onîgab," agrek.

Judas kîmak ak Mataias kau ne dak

¹² Olip Dîm alanj mîdelak ak kîrîg gîl, Jerusalem adîk gî amnîlak. Kanîb par mer, Olip Dîm Jerusalem nîb ulep; Juda God nop sobok gep ñîn ak ajpal rek nep.*

¹³ Jerusalem amîl, karîp kîneb kîri amjakîl, karîp ñîlîk ar alanj mîgan ak amnîlak. Bî mîdelak okok: Pita, Jon, Jems, Edru, Pilip, Tomas, Batolomyu, Matyu, Alpias ñî ne Jems ak, Saimon Selot ak, Jems ñî ne Judas ak. ¹⁴ Kîri per per mogîm gîl, God nop sobok göligîpal. Jisas nonîm Maria ak, Jisas nîmam sîkop okok, bin ognap sek per nîg göligîpal.

¹⁵ Pen ñîn nab nîb sînjak, bin bî ñînjuîl aknîb kagol onjîd (120) rek ap mogîm gel nîñlîg gî, Pita warîkîl kîrop agak, ¹⁶ "Ai mam

* 1:12: kilomita nokîm alap nep rek

sikop niñim. Kaun Sij ne bırarık nep Depid nop gos ſiek, Judas Jisas nop mımig niñak bı ak gınigab rek niñil ſu kıl tıkek, agak agak rek nep gak. ¹⁷ Jisas bı Judas nıbak dek, cın eip mıdıl, wög ne ak jım niñil goligipin,” agak.

¹⁸ Pen kisen ne Jisas nop mımig niñil, kab magıl dak ak damıl, lım dai alap tauıl, mıd damıl, niñ nokım alap ap yap pakıl, kogi ne ak pawıkıl, cıbur magılsek lım gi söj apek kımak. ¹⁹ Nıg gıl kımek, Jerusalem bin bı magılsek niñil, lım dai tauıl kımak nıbak, yıb Akeldama, aglak. Akeldama aglak mınım wagın ak, “Lakañ Yowak Lım Dai,” agıl aglak.

²⁰ Pita agak, “Depid bırarık nep God Mınım dai Sam ſu kıl tıkil agak,

‘Karıp ne cög nep mıdonımıñ; bin bı ognap karıp ne am ma mıdenimel,’ agak.

Depid mınım alap pen agak, ‘Wög ne ak bı alap dıniñimıñ,’ agak. ²¹ Agak nıbak, bı cın ke alap niñil dıniğabin. Cın Bı Kıt Jisas eip tagoligipin ak, bı cın eip per tagoligip bı alap niñil dıniğabin. ²² Bı cın eip per tagıl, Jon Jisas nop niñig pak ſıak ak niñil, mıd damıl, Jisas kımil warıkıl seb kab ar alan amnak niñak bı alap niñil dıniğabin. Bı nıbak rek don me, Bı Kıt Jisas kımil warıkak mınım ak ag nitep gınigab,” agak.

²³ Pita nıb agek, bı nak Mataias eip Josep eip kırop mal ag lılk. Pen Josep niñ ognap yıb ne alap Basabas, alap Jastas, agoligipal. ²⁴⁻²⁵ Bı nıb omal kırop niğ gıl ag lılk, God nop sobok gıl aglak, “Bı Kıt, Judas ned gitmel gıl kımil, karıp ne mıdonımıñ sıňak amnak ak, kau ne ak an dıniñimıñ, agıl, bı omal aul ag lıpin. Nıb ak, nak bin bı magılsek gos niñil gıpal rek niñpan ak me, nep ag niñobın, nak ke bı ak agek, cın niñil dıniğabin,”

aglak. ²⁶ Nıb agıl, bı nıb omal yır bopis tıg gılıg gi del, Mataias yıb ap ranek, Jisas mınım dad ameb aknıb agıp alan eip jım niñ, kauyan bı aknıb umıgan alan lak.

2

Kaun Sij ne owak

¹ Bin bı Jisas nop niñ dılak okok, Pedikos niñ kıb ak mıñi, agıl, apıl karıp niłtık mıgan nokım alap mıdelak. ² Nıg gıl mıdel niñlig gi, dai gu kıb seb kab ar alan nıb agıl, yıgen rek dıl, karıp fiılık mıgan bısig mıdelak sıňak eyaŋ owak. ³ Pen magıl nıbak nep niñlak, mab mılañ ſıon rek ak apıl, pılaſıkıl ke ke piç gi rık amıl, bin bı nabıc cög ar alan nokım nokım am mıdekk. ⁴ Am mıdekk niñlig gi, Kaun Sij apıl, kaun kırop nab adaŋ ap ran jakak niñil kırı mınım yıb ar ke ke aglak.

⁵ Pen niñ nıbak, Juda bin bı okok, kırı mıgan ke ke, karıp lım okok nıb okok nıb apıl, Jerusalem mogım gi mıdelak. Bin bı nıb okok kırı God Mınım ageb rek niñil, ar nıbak rek nep gi mıdelak.

⁶ Gu kıb nıbak agek niñil, tari geb, agıl, bin bı konjai nep kasek karıp nıbak apıl niñlak, mınım yıb ar ke ke yıpid gıl nep age-lak. ⁷ Kırı niñil, kıb gaul gıl aglak, “Bin bı sıŋ aul magılsek Galili nıb.” ⁸ Pen titi gıl mınım yıb cın ke ke apıñ rek yıpid gıl agebal niñobın? ⁹ Cın ognap Padia nıb, ognap Midia nıb, ognap Ilam nıb, ognap Mesopotemia nıb, ognap Judia nıb, ognap Kapadosia nıb, ognap Podas nıb, ognap Esia nıb, ¹⁰ ognap Prijia nıb, ognap Pampilia nıb, ognap Ijip nıb, ognap karıp lım Libia, Sairini taun gol okok nıb, ognap Rom nıb opıñ.

¹¹ Bin bı Rom nıb opal okok, ognap Juda bin bı yıpid gıl, ognap Juda bin bı mer pen mıñi Juda bin bı gıpal rek ar ak gıpal. Ognap Krit

nib, ognap Arebia nib opin. Pen cin nij midon niñlig git, minim yib cin ke ke agobin rek yipid git agil, God ne tap aknib ke yib git, agil, yib ne agel ar amek, niñjobin,” aglak. ¹² Nib agil, gos par niñlig git, pen ag niñek, pen ag niñek git aglak, “Ke yib geb nibak tari giniñ geb,” agil, gos par yib niñlak.

¹³ Bin bi ognap pen kiri niñilon lili aglak, “Ak niñ wain konjai nep nibil, sakol ñagip agebal,” aglak.

Pita minim ag ñak

¹⁴ Pen Pita bi Jisas minim dad ameb bi aknib agip alañ eip warikil, meg miñgan dap ranil, bin bi konjai nep midelak okok krop agak, “Nibi Juda bin bi cin abe, nibi bin bi Jerusalem siñaul kin midebim okok abe, siñaul tari gosiñ ak yad nibep minim agniñ gebin aul niñ tep ginimib. ¹⁵ Nibi ognap agebim, ‘Bi siñ aul niñ wain konjai nep nibil, sakol ñagip agebal,’ agebim ak, pen kiri niñ wain nibel sakol ma ñagip. Miñ pib kisen nep aposip won ak nep me. ¹⁶ Pen minim yib ke ke agebal niñebim nibaul, bi God minim agep Joel birarik nep agil nu kıl tikak rek nep geb me ak. Ne minim nibak nu kıl tikil agak,

¹⁷ ‘God ageb, “Niñ kisen ak, bin bi magilsek okok krop Kaun yad son gi yoknigain.

Niñ pai nibi okok God minim ne ak bin bi okok krop ag niñigal.

Bi praj nibi okok dai niñigal. Bi pobin nibi okok wiñin niñigal.

¹⁸ Niñ nibak, wög gi ñeb bin bi yad okok, bin okok abe bi okok abe, krop Kaun yad son gi yoken, minim tep yad ak bin bi okok krop ag niñigal.

¹⁹ Pen yad seb kab ar alañ tap ke ma gep rek ognap git,

lim dai ar wagin aul tap niñep ma niñep ke nib og nap ginigain.

Lakañ git, mab yinil, sikim adpil kib git ginigab.

²⁰ Piñ melik ma ginigab; takin lakañ sek linigab.

Nig genigab, kisen niñ aknib ke nib misen linigab.

Bi Kib melik tep aknib ke sek onigab.

²¹ Pen bin bi an an, Bi Kib yip di komij yokan, agil, ag niñigal okok, krop di komij yoknigab,” agak.

²² Pita ne Joel nu kıl tikak minim nibak ag dai juil agak, “Nibi Isrel bin bi, minim agniñ gebin aul niñ rep ginimib. Jisas bi Nasaret nibi ak bi yokop mer; God ne ke nop ag yokek owak. Niñ yad ak ag yoken, tap ma gep rek konjai nep git, tap niñep ma niñep konjai nep git ginigab nab krop siñak niñil, bi nibak God ne ke ag yokek owak ak niñlaj, agil, nop ag yokek owak. Jisas ne tap ma gep rek nab nibi siñak gak ak, nibi ke biñ niñim. ²³ God nibi ginigabim rek ned niñil, Jisas nop di niñmagil ar nibep ak lek, nibi dam bin bi tap si tap timel giñpal okok krop ñem, nop mab kros bak alañ ñag pak lel kimak. ²⁴ Ne yur kib yib diñ kimak ak pen pis nep ciñ tigel siñak midil, ki gi yap pak amniñtiñ rek ma lak. God gek kauyan warikak. ²⁵ Depid pen birarik nep Jisas nop minim nu kıl tikil agak,

Yad niñpin, Bi Kib yad eip per per mideb.

Ne niñmagil yipid yad pis ken mideb ak me, yad ma piñknigain.

²⁶ Nig giñ ak, ciñbur midmagil yad pis geb niñil yad miñ miñ yib git agebin.

Mib goj yad k̄imnig geb
pen gos sek midil ma
piriknigain.

²⁷Ti ginig? Nak yip cip tigel migan
ma kiriq ginigan.

Nak Bi Siñ nak kiriq gek, mib
goj ne ki gi yap pak ma
amnigab.

²⁸Nak yip komij midep kanib ak
yomnak.

Yad nak eip midil, min miñ
yib ginigain,’ agak,” agak.

²⁹Pita Depid agak minim nibak
ag juil agak, “Ai mam sikop, yad
nibep minim yipidgil agen, niñ
tep ginigabim. Based acik Depid
kimek tigel gilak kau migan
ak mideb; kau migan nibak miñi
cın ak rek nep nipiñ. ³⁰Pen Depid
ne God minim agep bi alap
midoligip ak me, ne niñak, God
birarik nep minim ag lil agak,
‘Nak niñ tikenigan tik damil tik
linigal niñ alap ne kau nep dil, kin
midenigab,’ agak. ³¹Depid tap
kisen ginigab ak niñil, Mesaia ak*
ne kimir wariknigab, agil, agak,
‘Nop cip tigel migan ma kiriq gak.
Mib goj ne ki gi yap pak ma
amnak,’ agak.

³²“Miñi God gek, Jisas ne
warikil komij mideb. Ne komij
mideb ak cin magilsek udin magil
cin ke nipiñ. ³³God Jisas nop dam
niñmagil yipid pis ar ne ak lak.
Lil, ne Kaun Siñ niñigain, agil
agak ak, Jisas nop ñek, ne pen
cınop ñek, apil gu kib agek, cin
minim ke ke agostin siñaul nibi
ke niñebim. ³⁴Pen Depid minim
agak nibak, ne ke ma agak. Depid
ne lim dai ar wagin aul midil, seb
kab ar alan ma amnak. Pen ne
agak,

‘Bi Kib ne Bi Kib yad ak nop agak,
“Niñmagil yipid yad pis ar
bisig midenimin;

³⁵yad gen kaual maual nak okok,

talak migan nak okok
midenigal,” agak,’ agak.

³⁶“Nib ak, nibi Isrel bin bi
magilsek niñ rep gñimib: Jisas bi
mab bak alan ñag pak lem kímak
bi nibak nep, God gek Bi Kib yib
mideb. Ne nep Mesaia per kod
midoligipin me ak,” agak.

³⁷Pita minim nibak agek, bin
bi niñ midelak okok niñel ñaul
amnak. Nig gek, kiri Pita abe, Jisas
minim dad ameb bi okok abe, ag
niñil aglak, “Nib ak, mam sikop,
cın miñi tari gin?” aglak.

³⁸Agelak, Pita agak, “Nibi nokim
nokim magilsek midebim rek, tap
si tap timel gipim ar ak, tari ginig
nig gipin, agil, kiriq gil, Jisas Krais
nop niñ dil, nig paknimib. Nig
genigabim, God tap si tap timel
gipim ak niñil kiriq gil, Kaun
Siñ ne ak nibep niñigab. ³⁹God
birarik nep agak, ‘Yad Kaun yad
nibep Isrel bin bi nil, niñ pai nibi
tik donigabim okok kiroq nil, bin
bi par okok kiroq abe nil ginigain,’
agak. Nib ak, cın nipiñ, God bin
bi an an olan, agnigab okok, kiroq
magilsek Kaun Siñ ak niñigab,”
agak. ⁴⁰Pita kiroq yimig niñil,
minim konai nep agil agak, “Bin
bi miñi midelal ognap abramek
gi timel gipal rek, nibi kiriq gil,
mid tep gñimib. Mer ak, yur kib
dinigabim,” agak. ⁴¹Bin bi konai
nep Pita minim agak ak niñil, Jisas
Krais nop niñ dil, nig paklak. Niñ
nibak nep, bin bi tri tauson (3000)
rek Jisas Krais nop niñ dil, Jisas
bin bi ne eip jim nil midelak.

⁴²Nib ak, kiri per per apil,
bi Jisas minim dad ameb okok
eip jim nil midil, God Minim ag
nelak ak niñ tep gin, agil, ag amil
apil gilig gi, bred ti panjil jim nil
nißlig gi, God nop sobok gilig gi
mideligipal.

Jisas bin bi ne okok göligipal rek

* ^{2:31:} Grik minim “Krais ak” abe, Hibrus minim “Mesaia ak” abe wagin nokim alap nep mideb: “God ag lak Bi ak.”

⁴³ God bì Jisas mìnîm dad ameb okok kîrop kîlis ñek, tap ma gep rek konjai nep gil, tap nînjep ma nînjep konjai nep gil gel, bin bì okok nînjil, kîb gaul gilak. ⁴⁴ Bin bì Jisas nop nîj dîlak okok, jîm ñîl midil, bin bì tap ma midék okok, bin bì ognap kîrop tap abramek bîlok ñîlak. ⁴⁵ Lîm dai, tap okok ak rek nep sîkim gîl, mani dîl, bin bì tap ma midék okok kîrop nonim lî ñîlak. ⁴⁶ Kiri per per, ñîn nokîm nokîm, God sobok gep karîp ak am mogîm göligîpal. Pen karîp kiri okok ak rek nep am mogîm gîl, bred tî panjîl, midmagîl ar nokîm lîlig gîl, miñ miñ gîl gîl, tap jîm ñîl ñîbeligîpal. ⁴⁷ Pen bin bì midelak okok magîlse, Jisas nîj dîlak bin bì kîrop nîjel, tep gak. Per per, ñîn nokîm nokîm, Bî Kîb ne bin bì ognap sek dî komîn yokek, kiri Jisas nop nîj dîl, apîl Jisas bin bì ne ned nîb okok eip nab sakîl mideligîpal.

3

Bî tob tîmel gak ak, Pita gek, komîn lak

¹⁻³ Praj nonim tîk dowak ñîn ak nep tob tîmel gak alap, nop ñîn nokîm nokîm per per dapîl, God sobok gep karîp kijon wagîn, Kijon Kîl Tep, apal ak, gol sînjak lel bisig midoligîp. Midlig gîl, bin bì God sobok gep karîp ñîlik miğan ap amelîgîpal okok, kîrop mani tap yîp alap ñîm, agîl asîb goligîp.

Pen mînek alap, Pita eip, Jon eip pîb kim gak dîgep won ak, God nop sobok gînig, ap padîker nînjîg gîl, bî tob tîmel gak nîbak kîrop mal nînjîl agak, "Yîp mani ognap ñîr," agak. ⁴ Agek, kiri mal nop nîj i sek lî midil, Pita agak, "Cîrop mal nîjan!" agak. ⁵ Agek, yîp tap alap ñînig gebir, agîl, kîrop mal nîj midék nînjîg gîl, ⁶ Pita agak, "Mani silpa, mani gol, yad ma mideb ak

pen tap yad nokîm alap mideb ak nep ñînigain. Jisas Krais Nasaret nîb ak, yîb ne agîl nep agebin, 'Warîk amnon!' " agak. ⁷ Pita nîb agîl, ñînmagîl yîpid pîs kîd nop dîl, dî warîk ñek nînjîg gîl, magîl nîbak nep tob abe, tob gol abe tep gak. ⁸ Tep gek, kasek warîk amlîg gîl, talak talak gîl gîl, God nop tep agîl gîl, kiri mal eip God sobok gep karîp ñîlik miğan ak amnak. ⁹ God nop tep, agîl, tob taulig gîl ajek ak, bin bì midelak okok nînjîl, ¹⁰ bî tob tîmel per apîl, God sobok gep karîp kijon wagîn, Kijon Kîl Tep, apal ak, gol sînjak bisig midil, mani tap okok asîb agoligîp bî nîbak, titi gîl tob yîb taulig gîl apeb, agîl, kiri gos par nînjîl kîb gaul gîlak.

Pita mìnîm ag ñak

¹¹ Bî nîbak ne, God sobok gep karîp mis ken, Solomon Karîp Badak, apal, miğan ak midil, Pita eip, Jon eip kîrop mal nab nab lîl dî midék nînjîg gîl, bin bì magîlse kîb gaul gîl gîl, pîg gîl rîkîd ag apelak. ¹² Bin bì apelak, Pita ne nînjîl agak, "Isrel bin bì sîn aul, nîbi tari gînig gos par nînjîl cîrop bî mal nîj i sek lebîm? 'Cîr mal bî kîlis, bî tep midil gesir, bî nîbaul kanîb tag tep geb,' agîl, gos ak nînejbîm ar? Ak mer. ¹³ Ebrahim, Aisak, Jekop, based acîk cîn sîkop okok sobok göligîpal, God nîbak nep ne ke gek, bî wög gîl ñeb ne Jisas warîkek, bin bì okok nînjîl, ne melik tep aknîb ke sek mideb, agîl, nîpal. Nîbi pen Jisas nop ma dîpek. Pailot, Jisas nop wîsîb yokin, agak ak pen nîbi ke, nop dam mab bak alaç ñag pak lîlan, apek. ¹⁴ Jisas ne Bî Sîn; ne Bî Komîn Tep per nep God ageb rek nep geb. Pen nîbi apek, Jisas ne bî nînejb cîn mer, bî cîp ñagoligîp bî ak cînop wîsîb yukan, apek.

¹⁵ Nîg gîl, Bî komîn midep magîl ñeb Bî ak nop ñag pak lîpek. Pen God gek, ne warîkak ak, cîn udîn

magıl cın ke nıñıl agobır. ¹⁶ Bi tob tımel per nıpım aul, mıñni komıñ losıp nıpım. Jisas kılıç ne gek me, komıñ lıp. Jisas nıñ dıl, yıb ne agor, ne gek pı̄s nep komıñ lıp.

¹⁷ “Pen midemam yad sıñaul. Nıbi ke abe, bi kib nıbi okok abe, sakıl sek midil, Jisas nop nıg gīpek. ¹⁸ Pen God ne bi mınım ne agep okok kırop bırarık nep gos ñek aglak, ‘Kısen God Mesaia ne yur kib yıb dıl kımnıgab,’ aglak ak me, aglak rek nep gīpek. ¹⁹ Nıb ak, tap si tap tımel gīpım ak, tari giñig nıg gīpın, agıl, kırig gīl, God nop adık gī apem, ne tap si tap tımel gīpım acır ak lıg gī yoknıgab. ²⁰ Nıg gem, Bi Kib ne kaun nıbep nab adan kılıç ne fıl, Krais ak nıbep bırarık nep ag lak ak ag yoknıgab. Krais ak Jisas. ²¹ God ne bırarık nep agek, bi mınım agep sıñ ne okok aglak rek, Jisas ne karıp lım seb kab ar alan sıñak mideb rek midenıgab nıñlıg gī, God tap magılsek kauyan gī lı rep giñigab nıñ ak onıgab. ²² Mosı̄s agak, ‘Kısen Bi Kib God nıbi, ne bi mınım agep yad rek, bi wagın nıbi ke alap, ag yoknıgab. Ne apıl, mınım agnıgab ak magılsek nıñ tep giñimib. ²³ Bin bi mınım ne ma dınígal okok, bin bi ne ma midenıgal; kırı pı̄s nep söñ ar eyan amıl, kımnıgab,’ agak.

²⁴ “Bi God mınım agep Samyuel abe, bi God mınım agep kısen olak okok abe, magılsek tap mıñni mıseñ leb nıñjobın ak, bir ag fılak. ²⁵ God bırarık nep nased acık nıbi mınım ag lak ak, nıbi ke tap ame debım me ak. God based Ebra-ham nop giñigain, agıl, mınım ag lak. Mınım ag lıl agak, ‘Nı̄ pai nak tıkek, kırı tık dam dapıl gīl tıknıgal okok, bi alap midil me, ne gek bin bi okok magılsek mıñ mıñ giñigal,’ agak. ²⁶ Pen God Bi Wög Gī Neb ne Jisas karıp lım wagın aul ag yokak ak, nıbep nep nen

agıl, ned ag yokek owak. Isrel bin bi tap si tımel tımel yıb gīpal ak, tari giñig nıg gīpın, agıl, ar nıbak kırig gīl, mid tep gīlanj, agıl, nıbep Isrel bin bi sıñ aul ned ag yokek owak,” agak.

4

Pita eip Jon eip kırop mınım kib aglak

¹ Pita eip, Jon eip bin bi kırop mınım ag ñerek nıñlig gī, bi God nop tap sobok gep bi okok abe, God sobok gep karıp polisman bi nabıç kırı ak abe, bi Sadyusi okok abe, amıl mınım agelak nıbak peyīg nıñlak. ² Jisas kımlı warıkkak rek, bin bi Jisas nop nıñ dıñıgal okok ak rek nep kımlı warıknıgal mınım ak, tari giñig nıb ag ñebir, agel, mılk yowak. ³ Nıb ak, kırı Pita eip Jon eip dı cıci lıl, mıñi dīgep magıl aul mer, tol mınım kib agnıgabın, agıl, kırop mal dam mıñ lılkak. ⁴ Pen Pita Jon bi omal mınım tep nıbak ag ñerek, bin bi nıñıl, konjai yıb nıñ dılkak. Nıb ak, bin bi Jisas nıñ dılkak okok aknıb paip tausan (5000) rek amnak.

⁵ Pen mınek, Juda bi kib karıp lım nıbak kod mideligīpal okok abe, bi mınım tıg bılokep okok abe, bi lo mınım ag ñeb bi okok abe, Jerusalem sıñak ap mogım gīlak. ⁶ God nop tap sobok gep bi kib yıb Anas eip, Kaiapas eip, yakam kırı bi Jon ak, Aleksada ak, bi yakam kırı ognap sek apıl, nab nıb sıñak midelak. ⁷ Kırı mogım gīl agel, Pita Jon kırop mal poñ dıl dap nab sıñak lel, kırop mal ag nıñıl aglak, “Bi tob tımel gak ak titi gī gesir komıñ lıp? Kılıç akal nıb dıl, yıb tari agıl, nıg gīpir?” aglak. ⁸ Agelak, Kaun Sıñ ne am Pita nab adan ap ran jakek nıñlıg gī, Pita agak, “Nıbi Juda bi kib abe, bi mınım tıg bılokep abe, mınım agebin aul nıñım. ⁹ Bi yım gep tob tımel gak ak cir gor komıñ lak

ak niñjıl, ‘Niri titi gi gesir komiñ lip?’ agıl, cırop mìnım kib agebim ar? ¹⁰ Nib ak, nibi mìnım agníg gebin aul niñj tep gìnimb. Isrel bin bi okok magılsek ak rek nep niñj tep gìnimeł. Jisas Krais bi Nasaret nib, cir yib ne ak nep niñj dil, yib ne agor, ne gek, bi nibaul nop pis nep komiñ lek, tag tep geb niñebim. Nibi Jisas Krais nop mab bak alañ ñag pak lipek ak pen God gek kauyan warıkak. ¹¹ Bi Jisas nibak nop gos niñlıg gi me, God Minim nu kıl tikil aglak,

‘Nibi bi karip gep okok, kab par alap, ak kab tımel, agıl, kırıg gihek ak, miñi karip sap nab eyan piñjil niñl mideb,’ aglak.

¹² God ne Jisas yib ne nep cınop agak niñjıl Jisas ne nep cınop di komiñ yoknımış rek lip. Lım dai ar wagın aul bi ke nib alap cınop di komiñ yoknımış rek ma lip, mer yib,’ agak.

¹³ Pita Jon kiri bi omal warıkıl, ma pırıkkıl, abramek yıpıd gił nep agrek ak, bi kib nib okok niñjıl, wal yib agıl aglak, ‘Bi omal aul kiri skul ma agrek ak pen kiri Jisas eip midil niğ gił gebir,’ aglak. ¹⁴ Bi tob tımel gak komiñ lak ak nab kiri siñok midek niñlıg gi, kırrop mal mìnım ag gìnimeł rek ma lak.

¹⁵ Nib ak me, kiri aglak, ‘Kansol karip aul söñ eyan am midebanımir,’ aglak. Söñ eyan am midebanımir, kiri ke ag niñ ag niñ gił aglak,

¹⁶ ‘Bi omal aul cın tarı giñ? Kiri tap ma gep rek ak ger, Jerusalem bin bi magılsek bır nıpal. Nib ak, kiri mal tap ma gep rek alap ma gipir agıñ rek ma lip. ¹⁷ Pen kiri amıl, mìnım nibak bin bi tıgoñ ognap ager, kiri ak rek nep niñjımel rek lip. Niğ giñ ak, cın kırrop mal mìnım kılıs agıl agıñ, ‘Jisas yib ne ak kisen bin bi ognap ma agnımır, mer yib,’ agıñ,’ aglak.

¹⁸ Nib agıl, kırrop mal agel

aperek aglak, ‘Jisas yib ak kisen ma agnımır; bin bi ognap Jisas mìnım ak ma ag niñımır, mer yib,’ aglak. ¹⁹ Nib agelak, Pita Jon kiri pen pe agrek, ‘Cir God mìnım nop ak kırıg gił, mìnım niñbep ak dor, God nop tep gìnigab aka mer? Nibi ke niñım. ²⁰ Pen Jisas tari tari gak, mìnım tari tari agak ak, cir bin bi okok kırrop ag niñ kırıg giñır rek ma lip,’ agrek.

²¹⁻²² Nib agerek, Kansol bi kib okok gos kiri ke niñjıl, ‘Bi aul miñiñjuıl omal (40) midil, miñi komiñ lip aul, bin bi okok niñjıl magılsek God nop tep agebal. Cın bi nib omal aul kırrop tap alap genigabin ak, bin bi siñ aul kal onıgal,’ agıl, kırrop mal yokop mìnım kılıs agıl, ag söñ yoklak.

*Bin bi Jisas nop niñ dılak okok
God nop sobok giłak*

²³ Pita Jon kırrop mal niğ gił ag söñ yokel, kiri am Jisas bin bi ne okok kırrop niñjıl, bi God nop tap sobok gep bi kib okok abe, bi mìnım tiğ bılokep okok abe, mìnım tari tari aglak ak kırrop ag niñrek. ²⁴ Ag niñrek, kiri niñjıl magılsek God nop sobok gił aglak, ‘Nak Bi Kib nokım nep mideban. Nak seb kab ar alañ gi lıl, lım dai wagın aul gi lıl, niğ solwara gi lıl, tap tari tari mideb okok magılsek gi lıl, gi lınak. ²⁵ Birarık nep nak gek, Kaun Siñ ne based cın Depid nop gos ñek, mìnım nep ak agıl agak,

‘Juda bin bi mer okok kiri tari giñig kal jupal?

Bin bi okok tari giñig gos niñ
tep gił mer,
mìnım ar nokım ag lıl mımig
mìnım apal?

²⁶ Kiñ karip lım ke ke kod midebal
okok abe,
gapman bi kib karip lım ke ke
kod midebal okok abe,
mìnım ag ar nokım lıl apal,

“God Bi Kib eip, Mesaia ne eip, krop eip pen pen gin,” agak.

²⁷ Kiñ Herod abe, gapman bi kib Podias Pailot abe, Juda bin bi mer okok ognap abe, Isrel bin bi sij aul niñ ognap abe, Jerusalem aul apil, Bi Wög Gi Ñeb sij nak ak Jisas, Mesaia ag linak ak nep, minim ag ar nokim lilk. ²⁸ Pen nak Bi kiliñ, ned gos nak ke niñil agnak, Krais nop nig nig ginigal agnak ak me, kiri niñ ginimel rek lak; yokop ak kiliñ kiri ma midobkop. ²⁹ Bi Kib, miñi cñop minim kiliñ timel yib agebal ak nak gos niñimin. Cñop bin bi wög git neeb nak kod midil, kiliñ nak cñop neek, cñin ma pirkil, kiliñ yib git minim nak bin bi okok krop misen ag niñ. ³⁰ Bin bi tap giñ okok, nak gek, cñin Bi Wög Gi Ñeb sij nak Jisas yib ne agon, krop komiñ linimin. Nak gek, cñin Jisas yib ne agon, tap ma gep rek ognap, tap niñep ma niñep rek ognap gin,” aglak.

³¹ Pen kiri God nop nig git sobok gitig git midel niñlig git, karip midelak ak monmon rek dil, Kaun Sij ne apil nab krop adan ap ran jakek, ma pirkil, God Minim ak kiliñ yib git ag niñlak.

Jisas bin bi ne tap nonim liñi tep gitak

³² Pen bin bi Jisas nop niñlak nib okok, minim ar nokim agil, gos ar nokim niñil, tap kiri tap tari midel okok, tap kiri jim nil nep midel, tap cñin ausek, agil ma niñlak. ³³ Bi Jisas minim dad ameb okok, bin bi okok krop minim kiliñ git agil ageligipal, “Jisas nop flag pak lel, kimil warikak, nop udin cñin ke niñnok,” agoligipal niñil God krop magilsek yimig yib niñil dit tep yib goligip. ³⁴ Krop bi ognap tap ulep git ma midel; magilsek tap midel. Bin bi lim dai aka karip ognap midel okok, sikim git

mani dil, ³⁵ bi Jisas minim dad ameb okok krop nöligipal. Kiri pen dil, bin bi tap ma midel okok krop nonim li nöligipal.

³⁶ Pen bi Lipai wagin tik damil tklak bi alap yib ne Josep. Karip lim ne Saipras nib. Bi nibak ne bin bi ognap krop minim sain agil ag niñ rep gek, kiri niñil gos sek mideligipal rek, bi Jisas minim dad ameb okok nop Banabas aglak. ³⁷ Josep lim dai ne alap agek, bin bi ognap taulak niñil mani nibak dad apil bi Jisas minim dad ameb okok krop niñak.

5

Ananaias ber tom agrek

¹ Pen bi ber alap miderek. Nigmil yib ne ak Ananaias, bin ne yib ne ak Sapaira. Ber mal kiri lim dai kiri alap ager taulak. ² Tael, Ananaias ne mani nibak pis kid kiri ke nonim lil, pis kid dam Jisas minim dad ameb bi okok krop niñak. Bine abe niñak.

³ Pen Ananaias mani nibak nig git dap neek, Pita agak, “Ananaias, Seten nep gos neek, nak tom agil agesan, ‘Lim taupal mani magilsek dapebin aul,’ agesan. Minim esek agesan nibak, Kaun Sij nop ak rek nep esek agesan. Mani lim dai taupal nibak pis kid we git opan. ⁴ Lim dai nibak, lim dai nak. Sikim ginig, sikim giñnap; kiring ginig, kiring giñnap. Pen lim sikim gek, mani taulak nibak, magilsek donig, magilsek dopnap; ognap nep donig, ognap nep dopnap; magilsek karip nak sijak kiring onig, kiring opnap. Minim ma midobkop. Pen nak minim wai nesan ak, cñop bi nep minim wai ma nesan; God nop ak rek nep minim wai nesan. Nak ti ginig nig gesan?” agak.

⁵ Pita nib agek, Ananaias niñil, won nibak nep ap yap lim eyan pakil pis nep kimak. Nig gek

nıñlıg gi, bin bi okok gak nıbak nıñıl, jel gek pırıklak. ⁶ Pen bi praj okok apıl, cıp se par ak wali kom kam gıl, dam tıgel gılak.

⁷⁻⁸ Pen bine, nıgmıl ne kimek dam tıgel gılak ak ma sıñak. Ne yokop ulep won alap mıdıl apjakek, Pita nop agak, “Lım dai nıri ber ak sıkim gırek, mani nıg aknıb rek nep taulak aka?” agak.

Agek, bine agak, “Taulak ak dowıp me ak,” agak.

⁹ Agek, Pita nop agak, “Nıri ber tari gınig mınım ag ar nokım lıl nıg gıpir? Bi Kıt Kaun ne mınım esek nıbak ma nıñıngab, agıl, nıg gıpir? Nıñan! Nagımlı kımosıp, dam tıgel gıpal bi okok mıdebal kıjon wagın sıñaul. Nep ak rek nep dad amnıg gebal,” agak.

¹⁰ Nıb agek nıñlıg gi, magıl nıbak nep, Pita tob wagın sıñak ap yap lım eyan pakıl kımak. Bi praj nıñıg nıgmıl nep dam tıgel gılak nıbak apıl, bine ak rek nep bir pıs nep kımak ak nıñıl, nep dam nıgmıl nep tıgel gılak pıs kıd tıgel gılak. ¹¹ Krais nop nıñ dıłak bin bi okok abe, bin bi ognap okok abe, tap gak nıbak nıñıl, magılsek jel gek pırıklak.

Tap ma gep rek ognap ke ke gılak

¹² Bi Jisas mınım dad ameb aknıb umıgan alan tap ma gep rek konjai nep bin bi mıdelak nab sıñak gi mıdelak. Pen bin bi God Mınım nıñ dıł Krais nop nıñ dıłak okok, magılsek ap mogım gölügıpal God sobok gep karıp söy ar “Solomon Karıp Badak” apal ak. ¹³ Bin bi ognap okok, Krais nop nıñ dıłak bin bi okok kırop nıñel, tep gak ak pen, Krais bin bi ne mıdebal okok, cın titi gıl am kırop eip mogım gın, ag gos nıñıl, pırıklak. ¹⁴ Pen per per bin bi kisen nıb konjai yıb nep, Bi Kıt nop nıñ dıł, bin bi ned nıb okok eip ap jım nıł mogım gölügıpal.

15 Jerusalem bin bi, bi Jisas mınım dad ameb okok gılak rek nıñıl, bin bi mıñak gak okok dap kanıb kıt gol sıñak lıl, mij par mıgan mıgan lıl aglak, “Pita padikek, pıb mımtan ne ak kırop pak nıek, kırop komıñ lıñıgab,” aglak. ¹⁶ Bin bi mañ karıp lım Jerusalem ulep sıñak mıdelak okok, ak rek nep bin bi tap gak okok dıł, bin bi kıjeki kıyob nıllık sek mıdelak okok dıł, dolak. Dapelak, kırop gel, magılsek komıñ lak.

Jisas mınım dad ameb bi okok kırop gi tımel gıl mıñ lıłak

¹⁷ Nıg gelak, bi God nop tap sobok gep bi kıt yıb ak abe, bi nıñeb ne bi Sadyusi okok abe, bi Jisas mınım dad ameb okok kıri tap ma gep rek nıg gel yıb cınop ap yonıgab, agıl, bi okok kırop nıñel mılık yowak. ¹⁸ Kırop mılık yapek, bi Jisas mınım dad ameb okok kırop tıg cıçtı lıl, dam gapman kai kırop nıel, mıñ lıłak. ¹⁹ Mıñ lıłak ak, pen nıñ nıbak nep kıslım eyan, Bi Kıt agek, ejol alap apıl, kıjon ak yıķıl, kırop por dad söy amnílak. ²⁰ Söy amel, ejol agak, “Nıbi God sobok gep karıp ak amił, bin bi okok kırop, God gek per per komıñ mıdenıgal mınım tep ak magılsek ag nı̄l tep gınımıb,” agak.

²¹ Agek, mıñab tıkkak nıñlıg gi, God sobok gep karıp ak amił, ejol ak agak rek, bin bi okok kırop wagın gıl mınım ag nıłak. Nıg gıl ag nıel nıñlıg gi, God nop tap sobok gep bi kıt yıb ak abe, bi nıñeb ne okok abe apjakıl, bi mınım dı bılokep okok kırop magılsek sıķ agel, ap Kansol kıt ak mogım gel, bi God sobok gep karıp kod mıdep bi okok ag yokıl aglak, “Bi Jisas mınım dad ameb okok mıñ lıpiń ak mıñi am ulık gi dowım,” aglak. ²² Agelak, bi God sobok gep karıp kod mıdelak bi okok mıñ lep karıp ak amił nıñlak, bi Jisas mınım dad

ameb okok ma m̄idelak. Kiri adık git apil aglak,²³ “Cin am n̄ipin, kijon ak ḡñlak rek m̄idosip, bi kod m̄idep bi okok ak rek nep kijon wagin ak niñ m̄idesal ak pen cin kijon yikil, karip n̄ilik m̄igan eyan amil n̄ipin, bi alap ma m̄idosip yib,” aglak.²⁴ Nib agelak, bi God sobok gep karip kod m̄idelak bi kib kiri ak abe, God nop tap sobok gep bi kib okok abe, minim nibak niñil, nig gip tari ginigab, agil, gos par yib niñlak.

²⁵ Nig gil gos par niñ m̄idel niñlig git, bi alap apil kiroc agak, “Bi min l̄ipek okok, kiri am God sobok gep karip ak midlig git, bin bi okok kiroc minim ag nebal,” agak.²⁶ Nib agek, bi God sobok gep karip kod m̄idelak bi kib kiri ak, bi ne ognap kiroc ulik git, bi Jisas minim dad ameb nib okok kiroc dinig amnilak. Amil, Jerusalem bin bi siñ aul cinop kab ju paknigal, agil, kiroc ma ag ḡlak; kapkap ulik git dolak.

²⁷ Jisas minim dad ameb bi okok kiroc kapkap ulik git Kansol ap mogim git m̄idelak nab siñak dapet, God nop tap sobok gep bi kib yib ak kiroc agak,²⁸ “Cin nibep, Jisas minim ak ma agnimb, agil, minim kilis git agil apin ak pen ag mer niñil kiriç gipin. Nibi pen amil Jerusalem bin bi kiroc magilek Jisas minim ak agñil git, cinop ag juil agebit, ‘Kiri nep Jisas nop n̄ag pak l̄ilak,’ agebit,” agak.

²⁹ Nib agek, Pita bi Jisas minim dad ameb ognap eip aglak, “Cin bin bi minim apal ak ma dinigabin; God minim ne ak nep dinigabin!³⁰ Jisas nop mab bak alañ n̄ag pak lem kimak ak pen, apis based sikop sobok goligipal God ak nep gek, ne kauyan warikil, God ne gek, am karip lim seb kab ar alañ siñak amil, God niñmagil

yipid pis ken mideb. Nib ak cin n̄ipin, ne nep Kij m̄idil, cinop di komij yoknigab. Ne cinop Isrel bin bi yimig niñil, tap si tap timel gipin ak, tari ginig nig gipin, agil, kiriç gon, ne niñil tap timel gipin okok kiriç git, cinop di komij yoknigab.³² God gip nibak, cin udin magil timid m̄igan cin ke niñil, bin bi okok kiroc ag nobin. Bin bi minim ne niñ d̄il ageb rek nep ginigal okok, God ne Kaun Sij ak kiroc nek, ne kiroc ak rek nep minim tep nibak ag ni tepe gek niñnigal,” aglak.

³³ Bi Jisas minim dad ameb okok nib agelak, bi minim di bilocep ap mogim git m̄idelak nib okok kal juil aglak, “Kiroc pis nep n̄ag pak lin,” aglak.³⁴ Nib aglak ak pen, nab nib siñak bi alap midek, yib ne ak Gameliel. Ne bi Perisi, lo minim ag neb bi kiri alap. Juda bin bi magilek nop niñel tep goligip. Bi Gameliel nibak warikil agak, “Bi non nibaul kiroc agem soñ amnilan. Yad nibep minim alap ag n̄in,” agak. Nib agek, bi nib okok ag soñ yoklak.³⁵ Bi nib okok ag soñ yokel niñlig git, Gameliel ne bi Kansol okok kiroc agak, “Isrel bi siñ aul, nibi bi siñ aul kiroc tari ginig gebim ak, gos niñ tep git ginimib.³⁶ Nibi n̄ipim, ned bi Tudas, yad bi kib, agil agek, minim ne agoligip ak bin bi konai nep, po hadred rek, niñ döligipal. Pen kisen bi ognap nop n̄ag pak lel, bin bi minim nop niñ döligipal okok ke ke amel kiriç gak.³⁷ Pen kisen, yib cinop dilañ n̄in ak, ak rek nep bi Judas Galili nib ak agak, ‘Cin gapman okok eip pen pen git, kiroc yik git yoknigabin,’ agak. Nib agek, bin bi konai nep minim nop d̄il, warik gapman eip pen pen gitlak. Pen mid damil, bi nibak nop ak rek nep n̄ag pak lel, bin bi minim nop niñ döligipal okok ke ke amel

kır gak. ³⁸ Nıb ak me, yad nıbep agebin, bı minım kıb agobın sıñ aul kırop gıt tımel ma gınımib. Kırop yokop ag yokem amnímel. Mınım kırı ke nep agenigal ak, kıb gınımın ag mer nıñıl ap yonigab. ³⁹ Pen God ne ke agek genigal ak, nıbi ke nep tap alap gınımib rek ma lınigab. Kırop gıt tımel gın, agenigabım ak, kırop eip pen pen ma gınigabım; God eip pen pen gınigabım,” agak.

⁴⁰ Gameliel nıb agek, bı okok agak rek nıñıl, bı Jisas mınım dad ameb okok kırop agel apelak, kırop nag dı tapın magıl pa gıs pakıl, “Jisas mınım ak kisen ma agnímib, mer yıb,” agıl, kırop ag yokel amnílak.

⁴¹ Pen bı Jisas mınım dad ameb okok, cınop tari gınig nıg gıpal, agıl, ma nınlak. God cınop Jisas bı ne yıpıd gıl, agıl gek, cınop nıg gıpal, agıl, tep gek nıñlıg gıt, Kansol kıb nıbak kırıg gıl amnílak. ⁴² Amıl, per per God sobok gep karıp söñ ar sıñjak amıl, bin bı karıp karıp okok amıl, Jisas ne Krais ak mınım tep ak ag nölıgıpal.

6

Tap bilok ūeb bı aknıb ar onıd ag lıläk

¹ Pen mid damıl, bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok konjai yıb midelak. Pen Juda bin bı Grık mınım nep nınlak okok, Juda bin bı kırı Juda mınım yıpıd gıl nınlak okok kırop ag gıl aglak, “Bin kañıl kırı okok kırop manı tap magıl tap okok nonım lı ūı tep gıpal pen bin kañıl cın okok kırop nonım lı tep ma gıpal,” aglak. ² Nıb agelak, bı Jisas mınım dad ameb aknıb umıgan alan okok nıñıl, bin bı Jisas nıñ dıläk okok magılsek sıñ agel apelak aglak, “Ai mam sıkop. Cın God Mınım ag ūobın ak kırıg gıl, bin bı okok kırop

tap nonım lı ūinigabin ak, yıpıd gıl ma gınigab. ³ Nıb ak, nıbi bı aknıb ar onıd nıñıl ag lem, kırop wög nıbak ag lon, wög nıbak gınigal. Pen God Kaun kırop ap ran jakıl gos tep ūıb bı okok nep nıñıl ag lınımib. ⁴ Cın pen God nop sobok gılıg gıt, bin bı okok kırop God Mınım ak ag ūılg gıt, gıt midonigabin,” aglak.

⁵ Mınım agelak nıbak nıñıl, kırop magılsek tep gek, bı aknıb ar onıd ag lıläk. Bı nıb okok alap me Stipen ak. Stipen ne God nop nıñ dı kılıs yıb goligıp. Kaun Sıñ nop ap ran jakıl midoligıp. Alap Pilip ak, alap Prokoras ak, alap Naikena ak, alap Timon ak, alap Pamenes ak, alap Nikolas ak. Nikolas ne taun kıb Adiok nıb. Ne ned bı Juda mer ak pen kisen Juda bin bı gos nınlak rek nıñ dak. Pen kisen ne Jisas nop nıñ dak. ⁶ Bı aknıb ar onıd nıb okok ag lıläk, kırop dam bı Jisas mınım dad ameb okok midelak sıñjak dapel, kırı God nop sobok gıl, ūinmagıl nabıc kırop ar alan lıläk.

⁷ Pen kırı God Mınım ag ūel, amek nıñlıg gıt, Jerusalem bin bı konjai yıb nep Jisas nop nıñ dıläk. Pen bı God nop tap sobok gep bı okok konjai yıb nep Jisas mınım tep ak nıñıl nıñ dıläk.

Stipen nop mınım kıb aglak

⁸ God ne Stipen nop dı tap yıb gıl, kılıs ne nop ūek, Stipen ne tap ma gep rek okok, tap nıñep ma nıñep okok, konjai nep bin bı midelak nab sıñjak goligıp. ⁹ Pen Juda bin bı karıp lım ke ke okok nıb ognap apıl, Juda mogım gep karıp alap apıl, God nop sobok gölügıpal; Juda mogım gep karıp nıbak, “Mıñi Mıñ Ma Mıdobın Karıp” agölögıpal. Bı Juda nıb okok, ognap Sairini taun nıb, ognap Silisia Propins nıb, ognap Esia Propins nıb. Kırı Stipen gak rek

nıñjıl, kılıs yıb gıl nop mìnım pen pen aglak ak pen,¹⁰ God Kaun ne Stipen nop gos tep yıb ñek nıñlıg gi, bı Juda okok nop mìnım tari aglak ak, gos nıñ tep gıl pen ak rek nep mìnım tep yıb agek, nop pen agnímel rek ma lakov.

¹¹ Pen kiri Stipen nop ag mer nıñjıl, am bı mìnım tom agep ognap kırop kamger ag rep gel, kiri apıl aglak, “Cın nıpın, bı aul ne Mosis mìnım nu kıl tıkkak ak ag juıl, God nop ag juıl gıp,” aglak.

¹² Kiri mìnım tom nıbak age-lak, bin bı yokop okok lıl, bı mìnım tıg bılokep okok lıl, bı lo mìnım ag ñeb bı okok lıl, cıbur kırop ak tımel gek, Stipen nop mìnım kıb agníg dam Juda Kansol kıb mìdelak okok dad amnílak.¹³ Damıl, bı mìnım tom agep ognap sek dapel, kiri aglak, “Cın nıpın, bı nıbaul per nep God sobok gep karıp sıñ aul ag juıl, Mosis lo mìnım nu kıl tıkkak ak ag juıl gıp.”¹⁴ Pen ne mìnım alap agosıp nıpın ak, agıp, ‘Jisas bı Nasaret nıb ak, kisen God sobok gep karıp aul git tımel gıl genıgab, Mosis mìnım cınop ag ñak gıpın ak kırıg gıl, mìnım kisen nıb dıl sain gınıgabın,’ agıp,” aglak.

¹⁵ Pen Juda Kansol kıb mìdelak bı okok, Stipen nop nıñ i sek lıl nıñlak, mılık jo mılık ne ak ejol mılık jo mılık rek lak.

7

Stipen Juda Kansol Kıb bı okok kırop Krais mìnım tep ak ag ñak

¹ Kiri mìnım esek nıbak agel, God nop tap sobok gep bı kıb yıb ak Stipen nop agak, “Mìnım nep agebal nıbak nıñd agebal aka esek agebal?” agak.

² Agek, Stipen agak, “Bapi mam sıkop, nıñım! Based acık cın Ebraham bırarık nep taun kıb Haran ma amnak ñin ak, karıp lım Mesopotemia mìdekl won ak, God

melık tep ke sek mıdeb ak nop agak,³ ‘Karıp lım nak aul kırıg gıl, bin bı nak okok kırıg gıl, karıp lım ke yad nep yomnıgain ak amnímın,’ agak.

⁴ “Agek, Ebraham karıp lım kıb Kaldia mìdoligıp ak kırıg gıl, taun kıb Haran am mìdoligıp. Kisen Ebraham nap kımek, God agek, apıl karıp lım nıbi mìdebim nab sıñaul mìdoligıp.⁵ Ñin nıbak God Ebraham nop lım dai mıgan alap ma agak. Apıl yokop nep mìdoligıp. Ñin nıbak Ebraham ñı pai alap ma tıkkak; yokop nep mìdoligıp. Pen God Ebraham nop agak, ‘Kisen lım dai nıbaul, nak dìnıgan. Ñı pai nak tıkkak donıgan tıkkap amnígab okok, lım dai nıbaul ak rek nep dıl mìdenıgal,’ agak.

⁶ Pen God mìnım alap agil agak, ‘Ñı pai nak tıkkak donıgan tıkkap amnígab okok, amıl bin bı ognap karıp lım okok mìdel, kırop magılseki mıñ lıl, gi tımel yıb gıl, mıñ wög rek ag lel, gel nıñlıg gi, mı aknıb po hadred (400) yınnıgab.⁷ Pen bin bı kırop nıg genıgal okok, yad pen kırop git tımel gınıgab. Bin bı nak okok, karıp lım nıbak kırıg gıl, ap yıp sobok gılıg git mìdenıgal karıp lım aul,’ agak.⁸ Pen God Ebraham nop mìnım kılıs nıñd alap ag lıl agak, ‘Ñı pai nak tıkkak donıgan tıkkap amnígab okok, nıbepl kod mìdenıgain ak me, nıñjan lakañ sek wañ wak tıb git rıkk gınımib,’ agak. Agek, kisen Ebraham ñı ne Aisak nop tıkkap, ñı aknıb ar onıd mìdıl, ñıñ jıl onıd ak ñı ak nep wañ wak tıb git rıkk. Aisak pen Jekop nep tıkkap, Jekop ne pen ñı aknıb umıgan alan okok kırop tıkkap me, cın Isrel bin bı wagıñ ke ke mìdobın.

⁹ “Based acık cın nıb okok, nımam ned sıkop okok nımam kisen Josep nop gos tımel nıñjıl, mılık yapek, bı ognap ñel, nop tau

dad karıp lım Ijip dad amnılık. Dad amel, mıd tep ma gak ak pen God nop saköl ma gak. ¹⁰ Tap mı̄ker Josep nop apek ak, God ne nı̄njıl Josep nop kod mıd tep goligip. God ne Josep nop gos tep nı̄l gek, Ijip Kij Pero, bı̄ Josep aul gos nı̄n tep yı̄b geb, agıl, nop agek, lım dai Ijip abe, karıp tap ne okok magılısek abe, kod mı̄doligip.

¹¹ “Kı̄sen nı̄n alap yuan kı̄b yı̄b ak, karıp lım Ijip abe, karıp lım cın Kenan aul abe apek, based cın karıp lım Kenan aul mı̄delak okok tap magıl pı̄yo nı̄njıl, tap nı̄njeb alap ma mı̄dekl, gos par yı̄b lı̄lak. ¹² Pen nap kiri Jekop mı̄nım alap nı̄njak, tap magıl konjai nep karıp lım Ijip mı̄dekl. Nı̄b ak nı̄njıl nı̄t ne okok kı̄rop agek, tap magıl taunı̄g Ijip amnılık. ¹³ Am tau dapıl, nı̄b sakıl, kauyan pen taunı̄g amnılık. Amel, nı̄mam Josep kı̄rop agak, ‘Mam sı̄kop, nı̄bi yı̄p bı̄ an, agıl nı̄pı̄m? Yad namam nı̄bi Josep nep,’ agak. Agek, Ijip Kij Pero mı̄nım nı̄bak nı̄njıl agak, ‘Ak Josep nı̄mam sı̄kop ne okok el!’ agak. ¹⁴ Josep pen, bapi yad Jekop, bin bı̄ ne okok eip kasek onı̄mel, agıl, mı̄nım ag yokek, nap Jekop bin bı̄ nı̄njuıl omal nokım adık gī dam ajıp pı̄s kid adanı̄ (75) rek dıl, eip amnılık. ¹⁵ Nap Jekop nı̄g gīl, karıp lım Ijip am mı̄dıl, kı̄mak. Mıd damıl, based sı̄kop nı̄b okok magılısek kı̄m saklak. ¹⁶ Pen kı̄sen nı̄t kiri okok nap tı̄njl damıl, taun kı̄b Sekem tı̄gel gīlak. Cı̄p tı̄gel nı̄bak, based acı̄k Ebraham, Hemor nı̄t ne okok kı̄rop manı̄ alap nı̄l tauak.

¹⁷ “Pen God Ebraham nop ned gını̄gain, agıl, mı̄nım ag lak rek gını̄g gīl gak ak me, bin bı̄ cın Isrel karıp lım Ijip mı̄delak okok, nı̄t pai tı̄k damıl tı̄k dam dapıl gīl, konjai yı̄b nep mı̄delak. ¹⁸ Bin bı̄ cın Isrel konjai nep mı̄delak nı̄n nı̄bak, karıp lım Ijip ak kijı̄ kı̄sen

nı̄b mı̄sen lak. Kijı̄ kı̄sen nı̄b nı̄bak based Josep nop ma nı̄njak ak me, ¹⁹ bin bı̄ cın okok gītı̄mel yı̄b gīl, mı̄nım kı̄lis agek, nı̄t pai kiri okok tı̄k dapıl, söñ ken okok yokel, ke mı̄dıl kı̄meligipal. ²⁰ Nı̄g gīlak ak pen, nı̄n nab nı̄b sı̄njak, ber mal nı̄t wak tep yı̄b alap tı̄k dapıl, yı̄b ne Mosı̄s agrek. Nı̄t nı̄bak nop takın omal nokım karıp nı̄luk mı̄gan okok nep we ger mı̄doligip. ²¹ Kı̄sen nı̄njañ nı̄bak nop dam söñ sı̄n eyañ lı̄rek, Pero pai ne ak apıl, nop nı̄njıl, dam nı̄t yad, agıl, yı̄mag loligip. ²² Ne nı̄g gīl yı̄mag lek, kı̄b gek, Ijip bin bı̄ kiri tari tari göligipal ak, nop ag nı̄t tep gīlak. Ne bı̄ mı̄nım kı̄lis gīt agıl, wög kı̄lis gīl goligip.

²³ “Pen Mosı̄s mı̄t ne aknı̄b nı̄njuıl omal (40) yı̄nek, bin bı̄ yad Isrel kı̄rop am nı̄njıl owin agak. ²⁴ Pen amıl nı̄njak, Ijip bı̄ alap Isrel bı̄ alap nop tapın magıl pakek. Mosı̄s nı̄njıl, bı̄ Isrel nop dı̄ komı̄j yokıl, Ijip bı̄ ak nop pı̄s nep nı̄ag pak lek kı̄mak. ²⁵ Pen Mosı̄s gos ne nı̄njak ak, ‘Bin bı̄ yad Isrel agnı̄gal, ‘God Mosı̄s nop gos nı̄ek, apıl cınop tı̄g asık yokek, mı̄d tep gını̄gabın,’ agnı̄gal,’ ag nı̄njak ak pen kiri gos nı̄bak ma nı̄nlak. ²⁶ Pen mı̄nek Mosı̄s amıl nı̄njak, Isrel bı̄ omal pen pen gerek. Nı̄g gerek nı̄njl agak, ‘Bı̄ aul, nı̄ri mamıl mal mı̄debir; pen pen gebir ak kırı̄g gir!’ agak.

²⁷ “Agek, bı̄ alap bı̄ alap nop pakek ak, Mosı̄s nop dı̄ okdañ yokıl agak, ‘Nak bı̄ an agek, bı̄ kı̄b mı̄dıl, cı̄rop bı̄ mı̄nım tı̄g bı̄lokep rek kod mı̄deban?’ ²⁸ Nak tol Ijip bı̄ ak nı̄ag pak lı̄nak ak, mı̄nı̄ yı̄p abe nı̄ag pak lı̄nı̄g ageban aka?’ agak. ²⁹ Nı̄b agek, Mosı̄s bı̄ nı̄ag pak lı̄pin nı̄bak nı̄pal, agıl, pı̄rık gīt am karıp lım Midian amıl, bı̄ yokop alap rek mı̄doligip. Nı̄n nab nı̄b sı̄njak, ne bin dıl, nı̄t omal tı̄k dowak. ³⁰ Nı̄g gīl yokop

nep midek miñinjuil omal (40) yinak. Kisen nin alap miñ mab kab nep mideb Sainai Dım ulep siñak midil niñjak, ejol alap apil, mab bid nokim alap milan gek nab siñak misen lek niñjak.³¹ Nig gek Mosis niñil, tap nibak tari geb, agil, am ulep siñak apil niñek niñlig git, Bi Kib agak,³² ‘Nased acik Ebrahim, Aisak, Jekop, God kiri yad midebin,’ agak. Nib agek, Mosis, ak Bi Kib nep ageb, agil, pirktil jep jep dil, kiyang git udin ma niñjak.

³³ ‘Pen Bi Kib Mosis nop agak, Lim dai siñ aul ap mideban rek, tob tirip nak ak tig juan.³⁴ Ijip bin bi okok bin bi yad Isrel karip lim Ijip midebal okok krop git temel yib gipal, yad nippin. Kiri sil agebal ak peyig niñil, apil krop tig asik yoknig opin. Nib ak, nak adik git Ijip amnon,’ agak.

³⁵ ‘Isrel bin bi ned Mosis nop aglak, ‘Nak bi an agek, bi kib midil, cirop bi minim tig bilocep rek kod mideban?’ aglak. Pen kisen, God ejol ne ag yokek apil, mab bid milan gek nab siñak Mosis nop misen lek, God ne ke Mosis nop bin bi kib kiri midil krop tig asik yokan, agil, ag yokak.³⁶ Pen Mosis Ijip amil, tap ma gep rek ognap siñak git, bin bi ne Isrel krop dil nig solwara ‘Lakan’ apal ak amil, tap ma gep rek ognap siñak git, kisen Isrel bin bi pon dil dam miñ mab kab nep midoligip nab okok amil, tap ma gep rek ognap siñak git midoligip. Nig git midek midek, miñ niñjuil omal (40) yinak.

³⁷ ‘Mosis ne nep me bin bi Isrel krop agak, ‘God ne bi minim ne agep alap, niñ nibi ke bi yad rek alap, ag yokek nibep onigab,’ agak.³⁸ Mosis ne miñ mab kab nep midoligip nab okok midek; ne apis based cin eip midek; Sainai Dım siñak ejol alap apil

Mosis nop minim agnak. Mosis minim nibak dil cinop Isrel bin bi ag niñigab, agil, God ne minim komij nibak Mosis nop nak.

³⁹ ‘Mosis minim komij nibak ag nak ak pen based cin okok minim nibak ma dilak. Kiri Mosis nop ag juil, adik git Ijip amnin, agil, gos ak niñlak.⁴⁰ Kiri Mosis nimam Eron nop aglak, ‘Bi nak Mosis cinop Ijip nib dowip ak, nop tari git ak ma nippin. Nib ak, nak cinop tap god rek ognap gek, bi cin ognap god ginigan nib okok di ned amel, cin kisen amnin,’ aglak.⁴¹ Niñ nibak nep, god esek kaj kau niñlik rek alap git lil, yakir tap okok pak dap sobok git niñlak. Kiri tap niñmagil kiri ke git liñlak okok niñil, ak god cin, agil, miñ miñ gitig git tap kib dagil niñlak.⁴² Nig gelak, God krop krig git agak, ‘Nig gipal ak, pib, takin, gap okok abramek sobok gitlan,’ agak. Niñ nibak kiri tap nib okok nep sobok goliçipal ak me, bi God minim agep alap God Minim ak nu kıl tikil agak, ‘Isrel bin bi.

Nibi ned miñ niñjuil omal miñ mab kab nep midoligip nab okok ajoligipim niñ ak, kaj kau kaj sipsip tap okok pak yip sobok git ma noliçipim.

⁴³ Nibi tap yokop esek omal nibi ke git lipak ak
nop tap pak sobok git dagil
niñlig git, git mideligipim.

Tap nibak, alap Molok agoligipim, alap gap rek git lil, Repan agoligipim.

Tap god tom nib omal nep,
sel karip git di ajlig git, sobok
gitig git mideligipim.

Gi mideligipim nibak, yad nibep
ag yoken,
am miñ midenigabim taun
kib Babilon ben kid okok,
agak.

⁴⁴ ‘Based sikop cin okok miñ mab kab nep midoligip nab okok

midelak ñin ak sel karip dad ajöligipal. Sel karip nibak midek ak nijil, God cinop eip mideb, agil nijöligipal. Sel karip nibak, God minim agak rek nep git lel midek.⁴⁵ Kisen pen bi nap sikop okok, kiri sel karip nibak yes kiri Josua based sikop cin okok krop nel, kiri dylak. Kisen, kiri sel karip nibak dapelak nijlig gi, God ne bin bi karip lim sijau midebak okok pinjil ju yik gi yokak. Sel karip nibak midil, mid damil, kisen Depid tik dolak.⁴⁶ Based Depid, bi God nijek tep gak bi ak, ne God nop ag nijil agak, 'Nak yau agek, yad karip nep tep alap gi len, nak God Jekop ned sobok goligip ak, karip nibak midenigan,' agak.⁴⁷ Agek pen God ne yau ma agak. Kisen Solomon ne God sobok gep karip nibak gi lak.

⁴⁸ "Pen God ar i oklan mideb ak, bin bi nijnmagil dil gi linigal karip okok ma midenigab. Bi God minim agep alap minim nibak agil agak,

⁴⁹ Bi Kib ak ne agip,

"Karip lim seb kab ar alan sijak sea kinj yad rek ar sijak bisig midil,

lim dai wagin aul tob yad tau ribil hilig gi midebin.

Yip tari karip gi lem, yad kin midenim?

Yad karip sij akal ake linim?

⁵⁰ Tap okok magilsek nijnmagil yad ke ma gi lipin aka?" agak, agak.

⁵¹ "Cin ke niñ rep gipin, agil, tap si tap timel nep gi, God Minim ma nippim. Nased sikop goligipal rek nep gipim. Kaun Sij ne nibep gos tep nek nippkep, pen per mer apim.⁵² Nased sikop okok, bi God minim agep okok krop magilsek gi timel gilak. Bi God minim agep birarik okok, 'God Bi Wög Gi Neb tep yib ak apeb,' aglak. Pen nased sikop okok kiri bi nib okok ak rek

nep ñag pak lilkak. Pen miñi God Bi Wög Gi Neb tep yib nibak apek me, nibi nop mimig nijil ñag pak lipek.⁵³ Pen God lo minim ne ak, ejol ne okok krop ag yokek dapel dipek, pen ageb rek nijil ma gitrim," agak.

Stipen nop kab ju pak lilkak

⁵⁴ Stipen minim nibak agek nijlig gi, krop milik kal yib yapek, meg magil su ribikil kal julak.⁵⁵ Pen Kaun Sij ne Stipen ap ran jakil midek nijlig gi, ne kilan gi nijil seb kab ar alan sijak nijak, God melik tep aknib ke yib ne midek nijil Jisas ne God nijnmagil yipid pis ken ar ne warik midek.⁵⁶ Stipen nijil agak, "Nijim! Yad nijebin, seb kab ar alan sijak kijon yik mideb. Bi Ni ne ak God nijnmagil yipid pis ken ar ne warik mideb!" agak.

⁵⁷ Stipen nib agek, timid kiri ak nijnmagil di pilin gi, dai magilsek warikil, minim bleble agil minim kib yib agil, pig gi rikid ag amil ne midek amnilak.⁵⁸ Nop dit cici lil, dam dam taun kib nibak soy ar eyan dad amnilak. Bi nop minim esek aglak okok kal juil, walij par kiri okok tig juil, bi praj Sol midek ulep sijak yokel, ne kod midek nijlig gi, kiri Stipen nop kab ju paklak.⁵⁹ Nop nig gi pakel nijlig gi, Stipen Bi Kib nop sik par agil agak, "Bi Kib Jisas, kaun magil yad dan," agak.⁶⁰ Nib agil, kogim yimil, sik kib par agil agak, "Bi Kib! Yip ñag pak lebal aul, tap si tap timel gebal ak nijil kiri ginnimin," agak. Nib aglig gi kimak.

8

¹ Stipen nop kab ju pak lilkak ñin ak, Sol man sijak midil, paj agil wobi yal yal agak.

Jisas bin bi ne krop yik gi yokel, ke ke amnilak

Ñin nıbak nep, Jerusalem kai wagın gıl, bin bı Jisas nıñ dı mıdelak okok kırop gi tımel yıb gelak. Nıg gelak, bin bı Jisas nop nıñ dı mıdelak okok kırı magılsek pırıık gıl, karıp lım Judia okok abe, karıp lım Sameria okok abe, ke ke amnílak. Pen bı Jisas mınım dad ameb aknıb umıgan alan okok kırı nep Jerusalem sıňak mıdelak. ² Pen God Mınım ageb rek nep gölügipal bı ognap, Stipen nop mapın yıb gek nıñıl sıl kıb yıb aglıg gi, cıp dam tigel gılak. ³ Sol pen, bin bı Jisas nıñ dıpal okok gi tımel yıb gınıgain, agıl, karıp karıp gılıg gi, bin bı nıb okok kırop abramek lıp gi dam mıñ lolıgip.

*Pilip karıp lım Sameria amıl
God mınım ag ñak*

⁴ Bin bı Jisas nop nıñ dı mıdelak okok pırıık gi am karıp lım ke tıgon tıgon mıdelak. Pen nıb okok am mıdıl, Jisas mınım tep ak dam bin bı nıb okok kırop ag ñölögipal. ⁵⁻⁶ Bı nak Pilip ak rek nep amıl taun kıb alap karıp lım Sameria sıňak mıdıl, bin bı okok kırop, Mesaia owak mınım tep ak ag ñak. Pilip mınım agak ak abe, tap ma gep rek gak ak abe nıñıl, mınım ne tari tari agak ak, tımidlı nıñ tep yıb gılak. ⁷ Pilip ne bin bı kıjeki kıyob ñılık sek mıdelak okok konjai nep gek, tap nıb okok wal agıl mis amnílak. Ne bin bı ñınmagıl tob pınok gek kalau gak okok konjai nep abe, bin bı tob gi go geb mo geb gak okok konjai nep abe kırop gek, komıñ lak. ⁸ Nıg gek nıñlıg gi, bin bı taun nıbak kın mıdelak okok nıñıl magılsek mıñ mıñ yıb gılak.

⁹ Pen taun kıb nıbak bı alap kın mıdolıgip, yıb ne ak Saimon. Ne kıj gıl, tap ma gep rek ognap gek, Sameria bin bı okok magılsek gos par yıb nıñölögipal. Yad bı pobıñ yıb mıdebin, agolıgip. ¹⁰ Saimon

ne nıg gek, bin bı yıb mıdeok abe, bin bı yıb ma mıdeok abe, Saimon mınım agak rek nep nıñıl aglak, “Bı nıbaul ne god ‘Kıls Kıt’ apın ak nep,” aglak. ¹¹ Tap ma gep rek okok per golıgip nıñıl bin bı okok gos par nıñıl, mınım agolıgip rek nep nıñölögipal. ¹² Pen kisen Pilip apıł, God bin bı dıl karıp ne seb kab alan sıňak kod mıdenıgab mınım tep ak abe, Jisas Krais mınım tep ne ak abe ag ñek, bin bı okok kırı mınım nop nıñ dıl, nıg paklak. ¹³ Saimon ne ke ak rek nep, Jisas nop nıñ dıl nıg pakak. Pilip amek, Saimon nop sain gek nıñlıg gi, Pilip tap ma gep aknıb ke rek gek ak nıñıl, Saimon ne wal yıb agak.

¹⁴ Bı Jisas mınım dad ameb okok Jerusalem mıdel nıñlıg gi, kırop mınım alap aglak, “Sameria bin bı God Mınım nıñ dıpal,” aglak. Kırı mınım nıbak nıñıl, Pita Jon kırop mal ag yokel, karıp lım Sameria amnírek. ¹⁵⁻¹⁷ Amıl nıñrek, bin bı okok Jisas nop nıñ del, Bı Kıt Jisas yıb agıl kırop nıg pak ñılık ak pen Kaun Sıñ ne kırop ma owak. Nıb ak, Pita Jon bı omal, Kaun Sıñ ne kırop owañ, agıl, sobok gıl, ñınmagıl nabıc cög kırop ar alan lel, Kaun Sıñ ne kırop nokım nokım owak.

¹⁸ Kırı mal ñınmagıl nabıc cög ar alan ler, God ne Kaun Sıñ bin bı okok kırop ñak ak, Saimon nıñıl, yad ak rek nep gin, agıl, kırop mal mani yomıl agak, ¹⁹ “Mani aul dıl, yıp kıls nıbak ñer, yad bin bı an an ñınmagıl yad nabıc cög ar alan len, kırı ak rek nep Kaun Sıñ dıniçgal,” agak.

²⁰ Nıb agek, Pita agak, “God tap tep ne yokop ñeb nıbak, tari gınıg mani taunıg ageban? Mani nıbak nak ke eip ki gi yonıgab! ²¹ Wög cir gobır ak nak eip mer. Cıbur gos mıdmagıl nak nıñ dı mıdeban ak, God nıñek tep ma giç. ²² Tap si

tap t̄mel ḡnim, aḡl, gos n̄nejeban ar ak k̄ri ḡl, God nop sobok genigan ak, gos t̄mel ȳb n̄nejeban n̄bak n̄nj̄l k̄ri ḡn̄m̄n̄j̄ rek l̄p,” agak. ²³ Yad n̄pin, tap tep k̄ri s̄nj̄k tap yad rek m̄dokkop, aḡl, gos t̄mel n̄nj̄l, tap si tap t̄mel gek ameb. N̄b ak, nak tap si tap t̄mel gep maḡl ak, m̄ñ w̄ög gep b̄ rek m̄deban.

²⁴ Agek, Saimon agak, “N̄r mal B̄ K̄b ak nop sobok ger, tap ȳp ḡn̄m̄n̄j̄ rek l̄p, aḡl agebir n̄bak ma ḡn̄m̄n̄j̄,” agak.

²⁵ Pen Pita eip Jon eip, Jisas k̄rop mal tari tari gak m̄n̄im ak abe, B̄ K̄b m̄n̄im tep ak abe, bin b̄ okok k̄rop aḡl sak̄l, ad̄ik ḡ Jerusalem amn̄ig, kanib nab okok aml̄g ḡt, karip l̄m Sameria nab s̄nj̄k karip t̄ri ḡt t̄ron konjai nep bin b̄ okok k̄rop Jisas m̄n̄im tep ak aḡl amn̄rek.

Pilip ne b̄ Itiopia n̄b alap nop Jisas m̄n̄im tep ak aḡl ñak

²⁶ Pen B̄ K̄b ejol alap ap̄il Pilip nop agak, “Jerusalem n̄b taun k̄b Gasa ambal kanib par ak amnoj,” agak. ²⁷ Agek, Pilip kanib agak par n̄bak amił n̄nj̄k, b̄ k̄b alap, kaj hos l̄p ḡt dad ameb tap bad ar alan̄ bisig ḡl, kanib par n̄bak amek. B̄ n̄bak ne bin kwin Kadaki, karip l̄m k̄b Itiopia kod m̄dekl̄ bin ak nop w̄ög ḡl̄g ḡt, mani ne ak kod m̄doliḡp. Pen ne Jerusalem God sobok gep karip ak amił sobok ḡl̄g ḡt m̄d juıl, ²⁸ ad̄ik ḡt karip l̄m Itiopia amił, God M̄n̄im dai Aisaia ñu k̄l t̄kak ak d̄l, udin l̄ n̄nj̄l ḡt amek. ²⁹ Pen God Kaun Pilip nop agak, “Hos tap bad l̄p ḡt dad ameb adan̄ am ulep bak s̄nj̄k amił, b̄ n̄bak eip amn̄mir,” agak.

³⁰ God Kaun agak rek nep, Pilip p̄ig ḡt r̄k̄id ag ulep bak s̄nj̄k amił n̄nj̄k, b̄ Itiopia n̄b n̄bak, b̄ God m̄n̄im agep Aisaia God M̄n̄im dai ñu k̄l t̄kak ak, udin l̄ n̄nj̄l ḡt amek. Pilip n̄nj̄l agak, “Nak m̄j

udin l̄ n̄nj̄l ḡt ameban p̄iyak ak, m̄n̄im waḡin ak n̄b ageb, aḡl n̄pan aka mer?” agak.

³¹ Agek, ne pen agak, “Bin b̄ ognap rek ȳp aḡl n̄el n̄nj̄l rek agn̄im,” agak. N̄b aḡl ne Pilip nop agak, “Ap ar s̄ñaul b̄s̄igek c̄r eip amn̄ir,” agak. Agek, Pilip am ar n̄bak b̄s̄igak.

³² B̄ n̄bak God M̄n̄im dai Aisaia ñu k̄l t̄kak n̄bak udin l̄ n̄nj̄k. M̄n̄im n̄bak n̄bḡl m̄debl̄: “Ne kaj sipsip pon d̄l dam ñag pak l̄pal rek nep m̄dekl̄.

Kaj sipsip ñil̄k kas t̄kel, wal ma aḡl rek, ne ak rek nep m̄n̄im alap ma agak.

³³ Tap t̄mel alap ma gak ak pen nop m̄n̄im esek aḡl, ḡt t̄mel ḡl̄lak.

Nop p̄is nep ñag pak lel k̄mak ak me, kisen b̄ an rek m̄dil, ‘N̄b n̄b goliḡp,’ agn̄igab?” agak.

³⁴ B̄ k̄b Itiopia n̄b ak m̄n̄im n̄bak n̄nj̄l, Pilip nop agak, “M̄n̄im ageb n̄baul, God m̄n̄im agep b̄ ak ne ke ageb aka b̄ ke n̄b alap ageb?” agak. ³⁵ Agek, Pilip God M̄n̄im dai udin l̄ n̄nj̄sir ak nep waḡin ḡl ag dam dam, Jisas m̄n̄im tep ak aḡl t̄p gak.

³⁶ Pen ñig ḡl m̄n̄im ag damlig ḡt n̄nj̄rek ñig alap m̄dekl̄. B̄ n̄bak Pilip nop agak, “Ñig m̄debl̄ aul ȳp ñig pak ñin̄iḡan aka?” agak.

³⁷ Agek, Pilip agak, “Nak Krais nop c̄bur gos m̄dmaḡl yad n̄nj̄d nep ñij̄ d̄pin agenigan ak, yad nep ñig pak ñin̄iḡain,” agak. Agek, b̄ n̄bak pen agak, “Jisas Krais ne God Ñ̄ ne m̄debl̄ ak, yad ñij̄ d̄pin,” agak. ³⁸ Agek, kaj hos tap l̄p ḡt dad ameb ar bisig aperek ak, hos ak sek n̄b s̄nj̄k l̄l, ñig eyan amił, Pilip b̄ n̄bak nop ñig pak ñak. ³⁹ Ñig ḡl ñig pak ñil, gol s̄nj̄k aper n̄nj̄l ḡt, dai B̄ K̄b Kaun ne Pilip nop d̄l, ke m̄igan

alap dad amek nıñlıg gi, bi pobıñ nıbak nop ma nıñjak. Ne pen mıñ miñ yıb gılıg gi kaniñ ar nıbak amnak. ⁴⁰ Pen Bi Kib Kaun ne Pilip nop dam karıp lım Asotas lek, bin bi karıp lım nıb okok taun ke ke midelak okok kırop magısek Jisas mıñim tep ak ag nı dam dam, taun kib Sisaria amjakak.

9

Sol Jisas nop nıñ dak

¹ Pen Sol ne Bi Kib mıñim tep nıñ dıl kisen göligipal bin bi okok kırop nıag pak lin, agıl, per kılıç yıb goligip. Mıñek alap ne am God nop tap sobok gep bi kib yıb ak nop agak, ² “Yıp mıj ognap nı kıl tık nıenimın, yad dam Juda mogım gep karıp ke ke mıdebin taun kib Damaskas amıl, kırop nıñigain. Mıj nıbak nı kıl tıkıl agnımın, ‘Taun kib Damaskas sıñak, nıbi bin bi Jisas nop nıñ dipal ognap Juda mogım gep karıp okok mıdenimel ak, Sol nop agem, kırop mıñ lıl Jerusalem donımın,’ agıl, nı kıl tıknımın,” agak. ³ Sol mıj nıbak dıl, Damaskas ulep ulep gek nıñlıg gi, dai melik seb kab ar alan nıb ap yapıł nop nıñjak. ⁴ Sol kaj hos ar alan nıb ap yap lım eyan pakek nıñlıg gi, mıñim alap nop agak, “Sol, Sol, yıp tarı gınig gi per gi timel giyan?” agak. ⁵ Agek, Sol agak, “Bi Kib, nak bi an?” agak.

Agek, agak, “Yad Jisas, yıp per gi timel giyan ak nep agebin. ⁶ Pen nak warıkil, Damaskas amıl, bi alap apıl nep mıñim agenimın rek nıñıl gınımın,” agak.

⁷ Pen bi Sol eip olak okok mıñim magıl ak nep nıñıl, bi nonim ak ma nıñıl, gos par yıb nıñıl mıñim ognap ma aglak. ⁸ Sol pen warıkil udın nıñıl nıñjak, udın ne ak piş nep kwoi gak. Nıg gek, bi ne eip olak okok nıñmagıl kıl ne ak dıl, poñ dıl Damaskas amnıłak. ⁹ Nop nıg gił udın kwoi gek, nıg, tap

magıl tap okok ma nıbıl, nıñ omal nokım yokop nep mıdeklar.

¹⁰ Pen Jisas nop nıñ dak bi alap Damaskas mıdeklar, yıb ne ak Ananaias. Bi nıbak ne nıgrıkep nıñjak, Jisas nop agak, “Ananaias!” agak.

Agek agak, “Bi Kib, yad mıdebin,” agak. ¹¹⁻¹² Agek, Jisas agak, “Sol bi taun kib Tasas nıb ak, God nop sobok gılıg gi, nıgrıkep nıñıp, bi Ananaias apal ak, nop am dı nıñosıp, udın ne kwoi gak ak nıñıl nıñıp. Ne mıñi yıp sobok gılıg gi mıdebl Judas karıp ak. Nıb ak, nak kaniñ ‘Yıpıd’ apal ak amıl, Judas karıp ak amjakıl kırop agnımın, ‘Sol nop nıñlıg apebin,’ agnımın,” agak.

¹³ Jisas ne nıb agek, Ananaias agak, “Bi Kib. Yad nıpin bin bi konjai yıb nep apal, ‘Bi Sol nıbak bin bi nep piş ken mıdebal Jerusalem okok kırop per gi timel yıb giyan,’ apal. ¹⁴ Ne mıñi Damaskas aul owıp ak, bi God tap sobok gep bi kib okok mıj ognap nop nıel, bin bi an an yıb nak agel ar amnıgab okok, kırop mıñ lin, agıl, owıp,” agak.

¹⁵ Ananaias nıb agek, Bi Kib nop agak, “Amnon! Bi nıbak wög ognap yad ke nop aglıpın. Ne mıñim tep yad ak Isrel bin bi kırop ag nıñıl, Isrel bin bi mer okok kırop ag nıñıl, kiñ okok kırop ag nıñıl gınıgab.

¹⁶ Pen ne yur mab dıl miker kib dilig gi wög yad nıbak gınıgab. Nıg gınıgab ak yad ke nop ag nıñtep gınıgab,” agak.

¹⁷ Bi Kib nıb agek, Ananaias amıl, Sol mıdekl karıp ak apjakıl, mıgan eyan amıl, Sol nop nabıc cög ar alan nıñmagıl lıl agak, “Mam Sol. Bi Kib Jisas nep kanib nab sıñak ap yapıł mısej lek nıñnak ak, yıp ag yokosıp opin aul. Nak udın nak kauyanı nıñıl nıñıl, Kaun Sıñ ne nep am ap ran jaknimın, agıl, yıp ag yokosıp

opin me aul,” agak. ¹⁸ Ananaias nıb agek nınlıg gi, tap apab sagał bad rek Sol udın nop karıkıl midek ak, wal gi yapek nınlıg gi, dai udın nıl nınlı, warık amıl, nıg pakak. ¹⁹ Sol tap nıbil kılıs dak.

*Sol Damaskas bin bı okok kırop
Jisas mınim tep ak ag nıak*

Pen Sol ne nıñ ognap bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok eip Damaskas kın mıdlıg gi, ²⁰ Juda mogım gep karıp okok gi tagıl, Jisas ne God Nı ne mıdeb mınim tep ak bin bı okok kırop ag nıak. ²¹ Ne nıg gił ag nı midek nınlıg gi, kıri nınlı pak ju dılıg gi aglak, “Bı aul nep me, Jerusalem bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok kırop gi tımel golıgip! Mıñi bin bı ognap sek nag lı dam, bı God sobok gep bı kıb okok kırop nınlı, agıl, owıp,” aglak. ²² Pen Sol Jisas mınim tep ak ag nı damıl, Jisas ne nep Meseia ak mınim yıpid gił yıb agek, bı Juda Damaskas kın mıdelak okok mınim alap pen agnımel rek malak.

²³ Pen kısen mıd damıl, Juda kai ap mogım gił, mınim ag ar nokım lıl aglak, “Sol nop nıag pak lıı,” aglak. ²⁴ Pen mınim aglak nıbak, bı alap nınlı Sol ag nıak. Taun kıb nıbak, bırarık nep kab wari gi kıs kıs gılak ak me, kıjon tam ajolıgipal okok, Sol nop nıag pak lıı, agıl, pıb nab kıslım eyan ulıñjin lı mıdelak. ²⁵ Nıg gelak nınlı Sol bı ne okok kıslım nab eyan nop dı wad mıgan pobıı alap yıgıl, nag nıon gił, lıp gi wari nıbak mıgan alap mis ken ar alan nıb lıı eyan yokel, pırık gi amnak.

Sol Jerusalem am midek

²⁶ Sol Jerusalem amıl, bin bı Jisas pıs ar mıdelak okok eip mıdenim, agek pen kıri nınlı, bı aul Jisas bı ne alap mer, cınop nıag pak lııg owıp, agıl, jel gek

pırıklak. ²⁷ Nıg gelak, Banabas ne Sol nop dam bı Jisas mınim dad ameb okok mıdelak sıňak amıl, kırop agak, “Bı nıbaul nop nınlı ma pırıknımıt. Mınek alap taun kıb Damaskas amlıg gi, kanıb nab sıňak amıl, Bı Kıb nop nınej, nop mınim ognap agak. Kısen am Damaskas bin bı kırop ma pırıklı, Jisas mınim tep ak abramek nep ag nıak,” agak. ²⁸ Banabas nıb agek, kıri Sol nop del, ne kırop eip Jerusalem kın mıdıl, taun kıb nıbak mıgan mıgan okok amıl, Jisas mınim tep ak abramek yıb nep ag nıolıgip. ²⁹ Pen bı Juda Grik mınim nınlı okok nop eip mınim pen pen ag amıl apıı gił, nop nıag pak lıı, agıl, gos ak nınlı. ³⁰ Pen bı Jisas nop nıñ dıläk ognap mınim nıbak nınlı, nop poj dıl dam taun kıb Sisaria amıl yokel, taun kıb Tasas amnak.

³¹ Nıñ nab nıb sıňak, karıp lıım Judia, Galili, Sameria okok, bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok mıd tep gölügipal. Kaun Sıı ne kırop kod mıd tep gił, kılıs nıek nınlıg gi, kıri kılıs gił, Bı Kıb nop gos nınlıg gi mıdıl, bin bı ognap sek Jisas mınim tep ak ag nıel, kıri ak rek nep Jisas nop nıñ dıläk.

Pita Inias nop gek warık amnak

³² Pita karıp lıım ke ke okok gi ajlıg gi, bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok kırop am nıñ ajolıgip. Nıg gił kırop nıñ ajıl, mınek alap, bin bı Jisas nop nıñ dıläk okok kırop nıñjin, agıl, karıp tırıg tıron Lida amnak. ³³ Karıp lıım nıbak bı alap mıdeklı, yıb ne ak Inias. Pen nınmagıl tob ne okok kalau gek, kau ar ne ak nep kın mıdolıgip mi aknıb jıl onıd yınak. ³⁴ Pita bı nıbak nop agak, “Inias. Tap nep gił ak Jisas gek komıı lııgab. Warıkıl, kau nak ak yad tep gan,” agak. Nıb agek nınlıg gi, magıl nıbak nep Inias nop komıı lek warıkak. ³⁵ Inias warıkıl gi tagek

nıñlıg gi, karıp tırıg tıron Lida bin bı okok abe, karıp lım Seron bin bı okok abe nop nıñıl, Bı Kıt nob nıñ dıłak.

Tabita kımak, Pita gek, warıkak

³⁶ Pen Pita karıp tırıg tıron Lida nıbak mıdeklı nıñlıg gi, bin Jisas nob nıñ dak alap kımak yep taun kıt Jopa sıñjak. Bin nıbak yıb ne Tabita. Pen Grik mınım agıl nob Dokas agölgipal. Ne bin bı okok kırop kod mıd tep gıl, bin bı yım gep rek okok kırop wög gi nıoligip. ³⁷ Bin nıbak nob tap gek bir kımek, nob nıg pak nı cıp se dam karıp nılk mıgan ar alan lıłak. ³⁸ Jisas bin bı ne Jopa mıdelak okok mınım alap nıñlak, Pita ap mıdeklı karıp tırıg tıron Lida sıñjak. Lida taun kıt Jopa ulep sıñjak mıdeb nıñıl kırı bı omal kırop ag yokel, Pita mıdeklı sıñjak amıl mınım kılıs agıl agrek, "Nak cır eip kasek apek amnın," agrek. ³⁹ Agerek, Pita kırop mal eip Jopa amıl amjachel nıñlıg gi, nob poŋ dı dam Tabita kımak dam lıłak karıp mıgan ar alan amnılık. Pita nob poŋ dı dad amel nıñlıg gi, bin kanıl ap mıdelak okok, bin kımak nıbak ned komıñ mıdoligip ak, walıj par walıj ognap kırop yokop nıoligip okok, Pita nob yomlıg gi, sıl aglıg gi mıdelak.

⁴⁰ Pita pen bin bı ap mıdelak nıb okok kırop ag söy eyan yokıl, kogım yımıl, God nob sobok gılıg gi, adık gıl, cıp se nıñlıg gi agrek, "Tabita, warıkan!" agrek. Agerek, Tabita udın nı Pita nob nıñıl, warık bısigak. ⁴¹ Pita pen nınmagıl kıd ne ak dıl, tıg warık nı, bin kanıl okok abe, bin bı Jisas nob nıñ dıłak okok abe, kırop magılsek sık agek apelak agrek, "Tabita aul," agrek. ⁴² Pen Pita nıg gek, mınım nıbak Jopa bin bı magılsek nıñıl, bin bı konjai nep Bı Kıt nob nıñ dıłak. ⁴³ Pen Pita ne taun kıt Jopa nıbak, bı kaj kau

wak wög goligip bı alap eip nıñ ognap tapın kın mıdoligipir. Bı nıbak yıb ne Saimon.

10

Ejol alap apıl Koniliyas nob mınım agak

¹ Pen ami bı okok kırop kod mıdoligip bı kıt alap taun kıt Sisaria mıdoligip. Yıb ne ak Koniliyas. Ami bı ne kod mıdoligip nıb okok kırop "Itali Ami Bı" agölgipal. ² Bı kıt Koniliyas nıbak eip, bin bı karıp ne okok eip, God nob nıñ dıłak. Juda bin bı tap kırı ognap ma mıdoligip ak, Koniliyas ne mani tap okok abramek nıoligip. Pen ne God nob per sobok goligip. ³ Mıneklı alap pıb kim gak magıl ak, Koniliyas ne nıgrıkep nıñjak, God ejol alap apıl agrek, "Koniliyas!" agrek.

⁴ Agek, Koniliyas pırıklı nob nıñ i sek lıł agak, "Bı kıt, yıp tari ageban?" agrek.

Agek, ejol ak nob agak, "Nak God nob sobok gıl, bin bı yım gep okok kırop tap abramek nıł gıpan ak, God nob tep gek nep sakıl ma gıp. ⁵ Nak bı ognap agek, kırı am taun kıt Jopa amıl, bı Saimon Pita apal ak nob agel onımın. ⁶ Ne Saimon, bı kaj kau wak wög geb ak eip kın mıdebir nıg solwara gol sıñjak," agrek.

⁷ Pen ejol mınım nıbak agıl amek nıñlıg gi, Koniliyas bı wög nob gi nıoligipir omal abe, ami bı God nob nıñ dak alap abe agek apelak, ⁸ kırop ejol ak mınım tari tari agrek ak ag nı tepe gıl ag yokek, Jopa amnıg pañdıłak.

⁹ Kırı am am kanıb nab sıñjak kınlak. Mıneklı am am, pıb nab epel magıl ak, Jopa manı manı gılak. Won nıbak Pita God nob sobok gınıg amnak karıp ar alan mıgan ak. ¹⁰ Ne amıl, God nob sobok gi mıdeklı nıñlıg gi, nob yuan kıt yıb lak. Pen bin bı ne okok tap magıl dagılel nıñlıg gi, Pita nob

dai alap yomak. 11 Pita nop dai ak yomek nıňjək, seb kab ar alan mıgan pag yikek, wad kib alap nıon par omal omal gol pis pis nıon gıl midek nab sıňjak yap yap lım wagın eyan yowak. 12 Wad mıgan nıb eyaň kaj, kimin kobri,toi, yakır ke ke okok magılsek nep midek. 13 Mınim alap pen nop agak, "Pita, nak warıkıl tap nıb piyak okok pak nıňjan," agak.

14 Agek, Pita pen agak, "Bı Kib. Mer yib! Tari gınig, nıňjan, agıl ageban? Cın Juda bin bı tap bıl gep nıb okok tap ognap ma nıbin yib," agak.

15 Agek, mınim nıbak kauyan agak, "Tap tari tari God tap nıňjeb, agıp okok, bıl gep, agıl ma agnımın," agak.

16 Gak nıbak, yij omal nokım gak. Kisen me, tap wad kib nıbak adık gi seb kab ar alan amnak.

17 Nıg gek, Pita nıgrıkep nıpin nıbak tari gınigab, agıl, gos par nıj midek nıňlig gi, Koniliyas bı

ag yokek nop agnig olak bı nıon ak kijoň wagın sıňjak apjaklak.

18 Apjakıl aglak, "Bı Saimon Pita sıňjak mideb aka?" aglak.

19 Pita nıgrıkep nıjosıp nıbak gos nıňlig gi midek nıňlig gi, God Kaun nop agak, "Nak nıňjan! Bı omal nokım nep piyo nıj apebal.

20 Nıb ak, warıkıl tam sıňjak eyan amnoň. Yad ke krop ag yoken apebal. Nıb ak, apek eip amniň agenimel ak, gos par ma nıňil eip amniňmın," agak.

21 God Kaun nıb agek, Pita sıň eyan amıl bı nıb okok krop agak, "Bı piyo nıňebim bı ak, yad me aul. Yip mınim alap agnig apebiň aka?" agak.

22 Agek, aglak, "Bı kib Koniliyas, ami bı okok krop kod mideb bı kib ak cınop ag yokek apobin. Ne God nop nıj dıl, God Mınim ageb rek gip; Juda kai nop nıňje krop magılsek tep gip. Pen ne

nıgrıkep nıňjək, God ejol alap apıl nop agak, 'Nak bı ognap ag yokek, am Saimon Pita nop poj dı dapel, mınim agonımın ak nıňnımın, agak,' aglak.

Pita Koniliyas karıp amnak

23 Nıb agerek, Pita krop agek karıp nıllık mıgan eyan amıl kılnek.

Minek Pita, bı Jopa nıb Jisas nop nıj dılak ognap dıl, Koniliyas ag yokak bı nıon nıbak eip am am kanıb nab sıňjak kılnek.

24 Minek ak, Sisaria amjakıl, Koniliyas karıp ak amjaklak. Pen Koniliyas ne Pita apeb, agıl, bin bı ne okok abe, nımid nımam ne okok abe, krop sıňk agek ap mogım gi midełak.

25 Pita ne amıl karıp mıgan amniň gek nıňlig gi, Koniliyas nop nabıň pakıl, nop bı kib, agıl, am tob wagın ne sıňjak kogım yimak. 26 Nıg gek nıňlig gi, Pita pen nop tıg warık nıll agak, "Nak warikan! Yad ak rek nep bı alap me aul," agak.

27 Agek, warikek nıňlig gi, mınim aglıg gi, karıp nıllık mıgan eyan amniřek. Amıl Pita nıňjək, bin bı konjai nep ap mogım gi midełak.

28 Pita krop agak, "Nıbi ke nıpiň, cın Juda bin bı asık mosık gi tep gipin. Juda bin bı mer okok eip ma ajpiň; karıp krop ma ambıń. Pen yad nıgrıkep nıňnek, God yip mınim alap agak. Ne mınim agak nıbak, yad bin bı ognap asık mosık midebal, agıl, krop asık mosık giniň rek ma lıp.

29 Nıb ak nıňil me, Koniliyas mınim ag yokak ak nıňil ma kırıg gipin; agak rek nep nıňil opin. Nıb ak, mınim tari midek ag yoknak opin?" agak.

30 Pita nıb agek, Koniliyas agak, "Yad menik nep me, mını piň kim gip magıl ak rek, karıp nıllık mıgan eyan God nop sobok gi midełig gi nıňnek, bı walıj tıd yib yimak alap apıl, mideñek bak

sıñjäk warıkıl midek. ³¹ Ne yıp agak, ‘Koniliyas, nak God nop sobok gıl, mani tap okok bin bı tap ma mideb okok krop abramek nı̄l gīpan ak, God nı̄njip. ³² Nı̄b ak me, bı ognap ag yokek, taun kib Jopa amıl, Saimon yı̄b ne alap Pita apal ak, nop poŋ dı̄ dolan. Ne Saimon bı̄ kaj kau wak wög geb ak eip kın midebir nı̄g solwara gol sıñjäk,’ agak. ³³ Ejol ak yıp nı̄b agek, yad kasek nep bı̄ yad ognap ag yoken, nep am ulık gī dapesal, yıp tep gīp. Cın bin bı̄ sıñjaul God eip mı̄dobın rek, Bı̄ Kib mınim krop ag nı̄nımın, agıl, nep ag yokek opan ak, mı̄ni cınop ag nek nı̄njın,’ agak.

Pita Koniliyas bin bı̄ ne okok krop mınim ag nı̄ak

³⁴ Koniliyas nı̄b agek, Pita agak, ‘Yad mı̄ni nı̄pin, God ne, bı̄ ulep sıñjaul nı̄b nep bı̄ tep, bı̄ par okok nı̄b bı̄ tı̄mel, agıl, ma nı̄njip. ³⁵ Karıp lı̄m ke ke okok nı̄b, wagın ke ke okok nı̄b, bin bı̄ an an God nop nı̄njı̄l sı̄skol dil, mınim ne nı̄njı̄l ageb rek gınigal bin bı̄ okok, krop magilsek dı̄nigab. ³⁶ Pen God ne cınop Isrel bin bı̄ mınim tep ag yokak ak nı̄pı̄m. Yad ke eip jı̄m nı̄l midehan, agıl, God ne Jisas Krais nop ag yokak. Jisas Krais ne nep me, bin bı̄ okok magilsek Bı̄ Kib kiri mideb. ³⁷ Nı̄bi ke nı̄pı̄m, Jon bı̄ nı̄g pak nı̄eb ak, nı̄g pak nı̄ljig gī, mınim tep nı̄bak wagın gīl, karıp lı̄m Galili ag nı̄ak. Nı̄g gīl agek, ag damlıg, ag damlıg, bin bı̄ karıp lı̄m Isrel midebal okok magilsek nı̄njı̄lak. ³⁸ Pen nı̄bi nı̄pı̄m, Jisas Nasaret nı̄b ak God eip mı̄dıl, Kaun Sı̄j ak nop nı̄ek, kod midek nı̄njig gī, kılıs ne nep dıl, karıp lı̄m ke ke okok magilsek taglıg gī, bin bı̄ okok gī tep gīl ig gī, bin bı̄ Seten krop gek koslam midebak okok krop gek, komı̄n loligip.

³⁹ “Pen Jisas Juda bin bı̄ karıp lı̄m kiri okok gī taglıg gī, Jerusalem gī taglıg gī, gak gak rek cın udın cın ke nı̄njok ak agebin. Pen kisen nop mab bak alan nı̄og pak lel kı̄mak. ⁴⁰ Kı̄mak ak pen nı̄n omal mı̄dıl, God gek, nı̄n omal nokım ak kauyan warıkıl, am mı̄sen lek udın cın ke nı̄njok. ⁴¹ Bin bı̄ magilsek nop udın ma nı̄njı̄lak. God cınop bin bı̄ ag lak okok nep Jisas nop udın nı̄njok. Ne kı̄mıl warıkek nı̄njig gī, eip mı̄dıl jı̄m nı̄l tap nı̄bil nı̄g nı̄bonok. ⁴² Jisas cınop agak, ‘Mınim tep yad ak bin bı̄ okok krop ag nı̄l agnı̄mıt, “God agak rek me, kisen Jisas bin bı̄ komı̄n mı̄denigal okok abe, bin bı̄ kı̄mnı̄gal okok abe, krop magilsek mınim kib agnı̄gab,” agnı̄mıt, agak. ⁴³ Pen ar nı̄bak, bı̄ God mınim agep okok magilsek Jisas Krais nop agıl aglak, ‘Bin bı̄ an an Krais yı̄b kılıs yı̄b ne ak nı̄j dı̄nigal okok, tap si tap tı̄mel gīpal ak, God nı̄njı̄l kı̄rig gīnigab,’ aglak,’ agak.

Juda bin bı̄ mer okok Kaun Sı̄j dilak

⁴⁴ Pen Pita nı̄g gīl mınim ag midek nı̄njig gī, Kaun Sı̄j ne bin bı̄ nı̄j midebak okok krop magilsek owak. ⁴⁵⁻⁴⁶ Kaun Sı̄j krop apek, kiri mınim ar ke ke aglig gī, God yı̄b ne agel ar amek, Juda bin bı̄ Jisas nop nı̄j dı̄lak Pita eip Jopa nı̄b olak okok, God Juda bin bı̄ mer okok krop Kaun Sı̄j nı̄b me ak, agıl, wal yı̄b aglak.

Pita pen agak, ⁴⁷ “God ne Kaun Sı̄j cınop nı̄ak rek ak, mı̄ni bin bı̄ sı̄j aul krop ak rek nep nı̄b. Nı̄b ak, kiri nı̄g paknı̄gaun, agel, bin bı̄ ognap krop mer agnı̄mel rek ma lı̄p,” agak. ⁴⁸ Pita nı̄b agıl bı̄ ne ognap krop agak, “Nı̄bi bin bı̄ sı̄j aul krop Jisas Krais yı̄b ne agıl nı̄g pak nı̄nımıt,” agak. Nı̄g pak nı̄el nı̄njig gī, kiri aglak, “Pita,

nak c̄inop eip n̄in s̄ikol maḡıl eñap s̄ı̄njaul m̄idenim̄in,” aglak. Agel, n̄in s̄ikol maḡıl eñap k̄rop eip k̄in m̄idek.

11

Pita Jerusalem amek nop m̄inim ag ḡilak

¹ Pen Jisas m̄inim dad ameb b̄i okok abe, karip l̄ım Judia bin b̄i Jisas nop n̄in d̄ılak okok abe n̄injlaç, Juda bin b̄i mer okok ognap God M̄inim n̄in d̄ılak. ² N̄ib ak, k̄isen Pita Jerusalem amek, Juda b̄i mer okok ak rek nep wak t̄ib gī r̄ık ḡinimel, agölgīpal b̄i okok, Pita nop kal ḡıl aglak, ³ “Nak tari ḡinig b̄i wak t̄ib gī r̄ık ma ḡipal okok karip k̄iri amıl, k̄rop eip tap j̄im n̄il n̄ıban?” aglak.

⁴ N̄ib agelak, Pita taun k̄ib Jopa m̄idil n̄igr̄ikep n̄ınjak kesim ak k̄rop ag n̄ılıg gī agak, ⁵ “Yad taun k̄ib Jopa m̄idil, God nop sobok gī m̄idil, n̄igr̄ikep n̄ınjek, seb kab ar alan n̄ib, wad k̄ib alap rek n̄on par omal omal gol p̄is p̄is t̄ın ḡıl m̄idek yap yap wagın yad m̄idenek s̄ı̄njaç ap yowak. ⁶ Apek, yad wad n̄ibak m̄idek ulep s̄ı̄njaç amıl n̄ınjek, kaj, k̄imin kobri,toi, yakır okok okok maḡilek m̄idek. ⁷ Pen m̄inim alap yip̄ agak, ‘Pita, nak warik̄il tap n̄ib p̄iyak okok pak n̄ınjən,’ agak.

⁸ “Agek, yad pen agnek, ‘B̄i K̄ib. Mer yib! Tari ḡinig, n̄ınjən, agıl ageban? C̄in Juda bin b̄i tap b̄ıl gep n̄ib okok tap ognap ma n̄ibin yib,’ agnek.

⁹ “N̄ib agenek, m̄inim n̄ibak kauyan agak, ‘Tap tari tari God tap n̄ınejeb, agıp okok, b̄ıl gep, agıl ma agn̄im̄in,’ agak. ¹⁰ Gak n̄ibak, yij omal nokim gak. Pen k̄isen tap wad k̄ib n̄ibak adık gī seb kab ar alan amnak.

¹¹ “Pen maḡıl n̄ibak nep, b̄i omal nokim karip k̄in m̄idenek ak apjaklak. B̄i n̄ib okok b̄i k̄ib Koniliyas, Sisaria n̄ib ag yokek, yip̄ poŋ d̄inig

olak. ¹² God Kaun yip̄ agak, ‘Gos par ma n̄ıñjıl, k̄rop eip abramek amn̄im̄in,’ agak. N̄ib agek, yad mam Jisas m̄inim n̄in d̄ıpal akn̄ib kagol onj̄id dil, c̄in b̄i okok eip Koniliyas karip ne ak amn̄inok. ¹³ Amjakon, Koniliyas kesim dil agak, ‘Ejol alap apıl yip̄ agak, “B̄i ognap agenim̄in, taun k̄ib Jopa amıl, b̄i alap Saimon Pita apal ak nop poŋ d̄ı dolaŋ. ¹⁴ Poŋ d̄ı dapel, ne nep m̄inim ognap ag ūek, bin b̄i karip nak eip m̄idebim̄ okok, God n̄ibep maḡilek d̄ı komiŋ yokek, bin b̄i ne m̄idenigabim̄,’ agak,’ agak.

¹⁵ “Koniliyas yip̄ n̄ib agek, yad wagın ḡıl m̄inim ag ūen n̄ıñlıg gī, Kaun Sı̄n ne c̄inop ned owak rek, bin b̄i n̄ib okok k̄rop ak rek nep owak. ¹⁶ N̄ig gek, B̄i K̄ib c̄inop ned agak m̄inim ak gos n̄ıñnek. Ne agak, ‘Jon k̄rop n̄ig pak ūak ak pen maŋ m̄ideb, God ne n̄ibep Kaun Sı̄n ak pak n̄ıñigab,’ agak.

¹⁷ Pen c̄in B̄i K̄ib Jisas Krais nop n̄in d̄inok n̄in ak, God tap tep yib c̄inop ūak rek, k̄rop ak rek nep ūak. N̄ib ak, yad titi ḡıl God nop, ‘N̄ig ma ḡinim̄in,’ apnep?’ agak.

¹⁸ Pita n̄ib agek, b̄i nop m̄inim kal ag ḡilak okok m̄inim agak ak n̄ıñjıl, m̄inim kal ognap sek ma ag ḡilak. God yib agel ar amek n̄ıñlıg gī aglak, “C̄inop nep mer; Juda bin b̄i mer okok ak rek nep, tap si tap t̄ımel ḡipal ak, tari ḡinig n̄ig ḡipin, agıl, nop sobok geniŋal ak, ne n̄ıñjıl, tap si tap t̄ımel ḡipal okok k̄irig ḡıl, komiŋ per m̄idep maḡıl ak k̄rop n̄ıñigab,” aglak.

Adiok bin b̄i Jisas m̄inim tep ak n̄ıñ d̄ılak

¹⁹ Pen Stipen nop kab ju pak l̄ıläk n̄in nab s̄ı̄njaç, b̄i Juda Jerusalem m̄idelak okok, bin b̄i Jisas nop n̄in d̄ılak okok k̄rop gī t̄ımel yib gel, k̄iri p̄irik gī ke ke amn̄ilak. Ognap p̄irik gī karip l̄ım Pönisia amn̄ilak, ognap p̄irik

gi karip l̄im ñig tib kis gak airan Saipras amnilak, ognap p̄irik gi taun kib Adiok amnilak. Amil, Jisas minim tep ak Juda bin bi mer okok krop ma ag nilak, bin bi kiri ke Juda kai ju am nib okok mideligipal okok krop nep ag nilak. ²⁰ Pen bin bi Jisas minim tep ak niñ d̄ilak ognap Saipras nib, ognap Sairini taun nib, p̄irik gi Adiok amil, Bi Kib Jisas minim tep ak Juda bin bi mer okok krop ag nilak. ²¹ Bi Kib kils ne ak krop eip midek ak me, bin bi okok krop Jisas minim tep ak ag nel, bin bi konjai nep Bi Kib nop niñ d̄ilak.

²² Pen Jerusalem bin bi Jisas nop niñ d̄ilak okok, minim nibak niñil, bi kiri Banabas nop agel, Adiok amnak. ²³ Banabas ne Adiok amjakil niñak, God ne bin bi nib okok yimig niñlig gek, Jisas minim tep ak niñ d̄ilak. Nib ak me, ne miñ miñ gił, krop minim ognap sek ag nibig gi agak, "Bi Kib nop niñ d̄ipm ak ma kirtig ḡinimib; nop nokim nep cibur gos midmagil nibi nab adan niñ di kils gił, c̄ig giłig gi nep midenimib," agak. ²⁴ Banabas ne bi tep yib. Kaun Sij ne Banabas apil ap ran jakil midek. Ne Jisas minim tep ak pis nep niñ dak. Ne Jisas minim tep ak bin bi okok ag ñek, bin bi konjai nep Bi Kib nop niñ d̄ilak.

²⁵ Banabas pen bi Sol nop am donim, agil, taun kib Tasas amnak. ²⁶ Banabas Tasas amjakil, Sol nop piyo niñil, poj dil adik gi am Adiok amil, mi nokim nibak bin bi Jisas nop niñ d̄ilak okok krop Jisas minim tep ak ag nibig gi miderek. Adiok bin bi Jisas Krais nop niñ d̄ilak okok, ned yib nil Krais Bin Bi aglak.

²⁷ Niñ nab nib sijak, bi God minim agep ognap Jerusalem nib Adiok amnilak. ²⁸ Amil, God Kaun ne bi kiri alap Agabas nop gos

ñek agak, "Yuan kib yib karip l̄im magilsek linig geb," agak. Agek, agak rek yuan kib yib ak, gapman bi kib Klodias kod midoligip niñ ak owak. ²⁹ Niñ gił yuan kib lak niñil Adiok bin bi Jisas nop niñ d̄ilak okok aglak, "Bin bi Jisas minim tep ak niñ d̄ipal ognap karip l̄im Judia okok midel niñlig gi, krop yuan kib yib lip ak, cin nokim nokim krop mani ognap mogim gił niñ," aglak. ³⁰ Nib agil, mani li mogim gił, Banabas eip Sol eip krop nil aglak, "Niri bi omal mani aul damil, Krais bin bi ne kod midebal bi kib okok krop niñr," aglak.

12

*Herod Jems nop ñag pak lil, Pita
nop miñ lak*

¹ Niñ nab nib sijak, gapman bi kib Herod, bin bi Jisas niñ d̄ilak okok ognap krop gi timel gił, dam miñ lak. ² Ami bi ne okok ognap agek, Jon nimam Jems nop tu par kid dil pis nep ñag pak lel k̄imak. ³ Herod agek niñ gelak, Juda bin bi okok niñil miñ miñ giłak. Miñ miñ giłak ak, Herod niñil, Pita nop ak rek nep agek, nop dam miñ lilak. Giłak nibak, Juda bin bi Bred Yis Sek Ma Niñeb niñ nab sijak giłak. ⁴ Herod Pita nop niñ gił dam miñ lil, ami bi akniñ jil pis kid adan (16) krop nonim li yigwu par yigwu par lil agak, "Pib nab kisl̄im eyaq bi omal omal nop kod tep gi midenimib," agak. Herod gos ne ak ke niñil agak, "Pasopa niñ ak ap padikek me, kisen Pita nop dam bin bi midenigal nab sijak amil minim kib agnigabin," agil gos niñak.

⁵ Pita ne niñ gił miñ midek niñlig gi, bin bi Jisas nop niñ d̄ilak okok Pita nop gos niñlig gi, kils gił God nop sobok giłig gi nep midelak.

6 Pen gapman b̄i k̄ib Herod Pita
nop minim k̄ib agnim, agil, niñjak
ñin n̄ibak nep k̄islim nab eyan,
Pita nop sen omal ñon ḡil, ami b̄i
omal p̄is k̄id p̄is k̄id niñ midel
niñlig gi, Pita nab eyan k̄inek. Ami
b̄i ognap ak rek nep k̄ijon wagin
siñjak niñ midelak. 7 Pen dai Bi K̄ib
ejol ne alap warik m̄idek niñlig gi,
mab miñan rek am miñ lep karip
ñilic miñan ak s̄ikd amnak. Ejol
n̄ibak am Pita nop t̄iglem pak niñil
agak, "Kasek jakan!" agak. Agek,
Pita warikek niñlig gi, sen nop ñon
ḡilak ak wiñbak.

8 Ejol Pita nop agak, "S̄ib nag nak
ak pog l̄il, tob t̄irip nak piyak d̄i
lan," agak. Agek, Pita ejol agak rek
nep gek, ejol ak agak, "Walij par
k̄ib nak ak yiñmek, yad eip amnir,"
agak. 9 Agek, walij par k̄ib ne
ak yiñnil, karip ñilic miñan m̄idek
ak k̄irig ḡil, ejol ak eip pandirek.
Ejol gak n̄ibak, Pita ne ag niñjak
e, ak nigrikep niñebin agil niñjak.
10 Pen ami s̄ikop niñ midelak k̄ijon
wagin omal siñ ḡil, k̄ijon k̄ilis yib
ain dil ḡilak k̄ijon söj eyan ak
ke yiñkek niñlig gi, mis amnirek.
Amil, kanib nab okok amlig gi Pita
niñjak, ejol ak ma m̄idek.

11 Niñ gek niñil Pita agak, "Miñi
niñ rep ḡipin. Ak Bi K̄ib nep, ejol
ne ak ag yokek, apil gapman b̄i k̄ib
Herod yip miñ k̄ilis lip ak wiñbak
yokip. Gapman b̄i k̄ib Herod abe,
Juda bin bi okok abe, tap t̄imel
yip ḡinig gesal ak, ḡinimel rek ma
lip," agak. 12 N̄ib agil, gos niñ
tep ḡil, bi nak Jon Mak nonim
Maria karip ak amnak. Karip
n̄ibak bin bi konjai nep apil, God
nop sobok gi midelak. 13 Pita apil,
k̄ijon ak pak gu gu gek, pai Roda,
karip n̄ibak wög goligip ak k̄ijon
ak yiñkig owak. 14 Pai n̄ibak k̄ijon
apil niñjak, Pita meg miñan ak nep
agek. Ne niñ niñil, miñ miñ yib
ḡil, sakol padek k̄ijon ma yiñkak;
am bin bi okok k̄rop agak, "Pita

ap m̄ideb söj eyan," agak.

15 Agek, k̄iri aglak, "Nak sakol
losip ageban," aglak. N̄ib agelak,
ne k̄ilis yib ḡil agak, "Esek ma
apin; niñid yib agebin. Pita m̄ideb
söj eyan," agak. Agek aglak, "Ak
kaun ne ak rek lip ap m̄ideb,"
aglak. 16 Pen Pita ne k̄ijon ak
kauyan pak gu gu gek gek, am
k̄ijon ak yib yokil niñlak, Pita nep
m̄idek niñil wal yib aglak. 17 Wal
agel niñlig gi, Pita k̄rop ñin miñic
gi ñil agak, "Minim ma agnimib!"
agak. N̄ib agil, miñ lep karip
m̄idek niñlig gi, God ejol alap ag
yokek apil, nop tari tari ḡil dowak
minim ak k̄rop ag ñilic gi agak,
"Minim n̄ibaul Jems abe, bin bi
Jisas nop niñ d̄ipal okok abe, k̄rop
ag ñinimib," agil, ke miñan alap
amnak.

18 Miñek miñab t̄ikek niñlig gi,
ami s̄ikop okok Pita ma m̄idek ak
niñil, tari ḡip, agil, ag ap ran ap
yaplig gi midelak. Piñikil, "Akal,"
agil, piñolak ak pen ma niñlak.
19 Herod ami s̄ikop n̄ib okok k̄rop,
Pita nop kasek piyo niñil dowim,
agek, piyo mer niñjel, k̄rop minim
k̄ib agil, minim agek, ami bi ne
ognap ami bi n̄ib okok pis nep ñag
pak l̄ilak.

Herod k̄imak

K̄isen Herod karip lim Judia
k̄irig ḡil, am taun k̄ib Sisaria
midoligip. 20 Herod am Sisaria
midil, taun k̄ib omal Taia Saidon
bin bi okok k̄rop niñek miñik
yowak. Pen Taia Saidon bin bi
apil, bi Herod karip ne kod m̄idek
bi Blastas nop siñ ag ñil aglak,
"Cinop per yuan gek, apil Herod
karip lim ne aul tap magil tau
dad ambin sek. N̄ib ak, cinop kal
kal ma junimib; kapkap jim ñil
midojin," aglak. Agelak, Blastas
ne pen agak, "Ak niñid agebim,"
agak.

21 Pen Herod minim n̄ibak niñil,
ñin alap minim agnigain, agil, ag

lak. Kisen ag lak ñin nïbak apek, ne kiñ kai yiñbal rek walij tep tep yiñ okok yiñil, sea kiñ kib ne ar ak bïsiñ gïl, bin biñ okok kïrop minim ag ñak. ²² Herod minim nïbak ag ñek niñlig gi aglak, "Ak biñ alap rek ma ageb; god alap rek ageb," aglak. ²³ Pen Herod minim nïbak niñjil, "Yip minim nïbak rek ma agnîmib; God yiñ ne nep agem ar amnañ," ma agak. Nïb ak, Biñ Kib ejol ne alap ag yokek, apil Herod nop gek, miñak kib gïl, kisoí lek piñ nep kïmak.

²⁴ Pen God Minim ak ag ñel amek niñlig gi, karip lim okok kïd kïd amnak.

²⁵ Pen Banabas eip Sol eip Jerusalem midil, tari giñig orok ak bïr giñir, agil, Jon Mak nop poj dil adik gi Adiok amniñlak.

13

Banabas eip Sol eip minim ag niñlig gi amniñrek

¹ Taun kib Adiok nïb siñak biñ God minim agep biñ ognap abe, biñ God minim ag ñeb biñ ognap abe midelak. Biñ nïb okok me, alap Banabas; alap Simion. Biñ Simion nïbak nop Biñ Kiñir agöligipal. Biñ alap Lusias, ne Sairini taun nïb. Biñ alap Maneyen, ne Kiñ Herod biñ niñjeb ne alap. Pen biñ alap Sol. ² Pen ñin alap kiri tap magil ma ñibil, Biñ Kib nop nep sobok giñ midel niñlig gi, Kaun Siñ ne kïrop agak, "Ñibi Banabas eip Sol eip agem, wög kïrop ag lïnek ak ger amniñmin," agak. ³ Nïb agek, kiri tap magil ma ñibil, God nop sobok gïl, Banabas eip Sol eip kïrop ñinmagil ar alan liñ, God kïrop mal kod miden, agil, kïrop ag yoklak.

⁴⁻⁵ Kaun Siñ ne kïrop kod midék niñlig gi, biñ nak Jon Mak, wög cirop sïkol sïkol ognap giñ ñan, agil, nop poj di Selusia taun ñig gol eyan amil, ñig magöb dil, karip

lim ñig tib kis gak airan Saipras amniñlak. Amil, taun kib Salamis amil, Sol eip Banabas eip Juda mogim gep karip okok amil, bin biñ okok kïrop God Minim ag ñirek. ⁶ Pen bin biñ Saipras midelak nïb okok kïrop God Minim ag ñit dam dam, taun kib Pepos amjakil, Juda biñ alap kij coge su juep biñ alap nabij pakrek. Biñ nïbak yiñ ne Ba-Jisas. Ne minim esek agil agak, "Yad God minim agep biñ alap," agak. ⁷ Taun kib Pepos siñak, Saipras gapman biñ kib yiñ kïn midoligip, yiñ ne Segias Polas. Biñ nïbak ne biñ gos niñ kïd yiñ yikil niñjoligip. Ne Banabas eip Sol eip God Minim yip ager niñjin, agil, kïrop agek apil, nop God Minim ag ñirek. Pen biñ kij coge su juep biñ ak ne biñ kib nïbak biñ niñjeb ne alap. ⁸ Biñ Ba-Jisas nïbak, Grik minim agil nop Elimas agöligipal. Banabas eip Pol eip kiri Segias Polas nop God Minim tep ak ag ñer, ne timid li peyig niñ tep gak ak pen, biñ kij su juep biñ ak niñjil, Banabas Pol minim timel ke gi agil, Segias Polas Jisas minim ak ma niñ dñimij, agil, nop agak, "Biñ nïb omal minim esek agebir ak ma niñnimin," agak. ⁹ Sol yiñ ne alap me Pol agöligipal. Kaun Siñ ne Pol nop ap ran jakil gos tep ñek niñlig gi, biñ kij su juep biñ ak nop niñ i sek li midlig giñ agak, ¹⁰ "Nak kijeki kiyob ñilik tik dowak; giñ timel nep giñpan. Tap tari tari tep midel ak kiriñ gïl, bin biñ okok kïrop esek ar ak nep giñpan. Nak per per Biñ Kib minim niñjd ne ak dil minim esek rek liñpan. Nak ñin akal giñ timel giñpan ak kiriñ giñigan?" ¹¹ Ñig giñpan ak, God gek, ñin bad alap udin nep kwoi gek piñ melik ma niñnigan," agak.

Pol minim nïbak agek, dai Ba-Jisas niñak, kimi kiñir rek bad alap udin ne pak karkek piñ nep kïslim gak. Ñig gek, biñ alap yiñ

ñinmagıl dı kanıb yomanj, agıl, tıg rırıkol gılıg gi midek. ¹² Banabas Pol kiri bı omal Bi Kib mınım ak nop ag ñerek ak ñıñıl, Segias Polas ne wal agak. Nıb ak, Ba-Jisas gak ak ñıñıl, ne Jisas nop ñıñ dak.

Banabas Pol kiri taun kib Adiok, karıp lım Pisidia sıñak amnirek

¹³ Pen Pol bı ne okok eip ñıg magöb dıl, Pepos kırıg gıl, Pega taun, karıp lım Pampilia sıñak amnıläk. Am mıdıl, Jon Mak ne kırop mal sıñak kırıg gıl, adık gi Jerusalem amnak. ¹⁴ Kiri pen Pega taun kırıg gıl, taun kib Adiok, karıp lım Pisidia sıñak amnirek. Am mıdıl, Juda God nop sobok gep ñın ak, Juda mogım gep karıp ak amıl, bisig miderek. ¹⁵ Juda mogım karıp kod mıdelak bı okok warıkıl, Mosis lo mınım ūu kıl tıkkak dai ognap abe, bı God mınım agep okok ūu kıl tıkkak dai ognap abe, udın li ñıñıl bin bı ap mıdelak okok kırop aglak. Kiri mınım ag dai juıl, bı alap ag yokel Banabas Pol bisig miderek sıñak amıl agak, "Mam omal. Bin bı sıñ aul ñıñ dep mınım ognap mıdonımın ak, cınop ag ñer ñıñın," aglak.

¹⁶ Agelak, Pol warıkıl mınım agníg ñinmagıl dap ranıl agak, "Nıbi Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer God nop sobok gıpım okok abe, mınım agníg gebin aul tımid li ñıñım. ¹⁷ God ne bırarık nep apıs based sıkop cın okok dak. God nıbak ne Isrel bin bı God cın me. Kisen kiri karıp lım Ijip am mıdelak, God kırop kod mıd tep gek, ñı pai tık dapıl, konjai yıb nep mıdelak. Bı kib Pero kırop, ma amnígabım, agak ak pen God kılıs ke yıb ne ak gıl, kırop pon dı dapek Ijip mis ken olak. ¹⁸ Kiri mi ñıñjuıl omal (40) miñ mab kab nep mıdoligıp nab sıñak mıdıl, God nop mınım konjai yıb nep aineb li agölígipal ak pen God kırop kod mıd tep

gak. ¹⁹ Pen ned karıp lım Kenan bin bı tıgon ke ke aknıb ar onıd mıdelak, pen God bin bı ne kırop kod mıd tep gıl kılıs ne ñek, bin bı tıgon ke ke aknıb ar onıd ned mıdelak okok kırop eip pen pen gıl, yık gi yokıl ñıag pak lıı, karıp lım nıbak karıp lım kiri ke rek dıläk. ²⁰ Kiri Ijip mıdel mi yınak ak wök pagıl, karıp lım eywo nep nab okok mıdel mi yınak ak wök pagıl, bin bı yık gi yokıl, karıp lım kiri dıläk mi yınak ak abe wök pagıl gel me, mi aknıb po hadred pıpti (450) yınak.

"Pen God kırop dam karıp lım Kenan sıñaul lıı, bı mınım tıg bılokep ognap ag lek, kırop kod mıdeligıpal. Kisen bı God mınım agep Samyuel mıdeklı ak, ²¹ bin bı Isrel okok kiri Samyuel nop aglak, 'Nak kınj alap ag lek, cınop bin bı magısek kod mıdenigab,' aglak. Agelak, God bı nak Kis ñı ne Sol nop ag lek, kınj kiri mıdoligıp. Bı nıbak Benjamin kığın tık damıl tık damıl tık lıläk. Sol kınj kiri mıdeklı, mi ñıñjuıl omal (40) yınak. ²² Pen kisen God ne gek Sol kınj ma mıdeklı. God ne Depid kınj kiri ag lak. God ne Depid mınım agıl agak, 'Cıbur gos mıdmagıl yad ke gos gıp rek ak, Jesi ñı ne Depid cıbur gos mıdmagıl ne abe aknıb rek nep gos gıp; tap tarı tarı gañ ag ñıñıñıgain ak, ne nıg aknıb rek nep gınigab,' agak.

²³ "Pen God ne gek, Depid ñı pai tıkek, tık dam dapıl gıl, Jisas nop tık dolak. Nıb ak, God ned mınım kılıs ag lak rek, ne Isrel bin bı kırop Dı Komıñ Yokep Bi alap ag yokak. ²⁴ Pen Jisas wagın gıl wög ma gak won ak, Jon ne apıt, Isrel bin bı kırop agak, 'Tap si tap tımel gıpım ak, tarı gınig nıg gıpın, agıl, kırıg gem, nıbep ñıg pak ñıñıñıgain,' agak. ²⁵ Jon wög ne gi dai junıg gek ñın nab ak, bin bı okok kırop agak, 'Nıbi yıp bı an,

agıl, gos niñebim? Bi Kib per kod midebim bi ak yad mer. Bi nibak kisen onigab. Tob tirip ne ak di nag wiñibnim rek ma lip, agak.

²⁶ “Ai mam yad, nibi ognap Ebraham ni paí ne midebim; nibi ognap Juda bin bi mer pen God nop sobok giþim. Krais bin bi di komiñ yokep minim Jon ag ni midoligip nibak, God ne ciñop nen agıl agak. ²⁷ Jerusalem bin bi okok abe, bi kib kiri okok abe, Jisas ne Krais ak owip, agıl ma niñlak. Jisas nop ñag pak lel kiñan, aglak ak, God minim agep minim nu kıl tiklak rek nep giłak. Pen God nop sobok giñig Juda mogim gep karip per apeligi pal ak, kiri minim nu kıl tiklak nibak per per nep niñoligipal. ²⁸ Ne tap timel alap giþ aka agıl, piyo mer niñil, gapman bi kib Pailot nop aglak, ‘Nak agek nop ñag pak liñan,’ aglak. ²⁹ Pen God Minim agak rek, magilsek nep Jisas nop giłak. Kisen bin bi ne okok apil, ciþ se tiç asik dam kab miñan tiçel giłak. ³⁰ Tiçel giłak ak pen God gek kauyan warikak. ³¹ Ne warikil, komiñ midek niñlig gi, bin bi ne eip Galili niñ Jerusalem olak okok, nop niñ konjai nep niñ midełak rek, miñi Isrel bin bi kirok Jisas minim tep ak ag ñebal.

³² “Pen cir bi omal opir aul, nibep Krais minim tep ak ag niñig opir. God birarik nep apis based sikop ciñ kirok minim kılıç ag liñ giñigain agak minim nibak nep ³³ gos niñ midil, God ne Jisas nop di warik ñak. Gak nibak apis based sikop okok ma niñlak ak pen ciñ ni paí tik lep kiri okok miñi bir niþin. Depid ne God Minim dai Sam siñak Kimep yigwu nab niñu kıl tikil agak,

Nak Ni yad.

Yad miñi Nap nak midebin, agak.

³⁴ God ne gek, Jisas warikak ak me, kisen kiñil, miþ gonj ki gi yap lig pak amniñ reek ma lip. Minim nibak God Minim dai alap nibgil mideb:

Yad Depid nop minim siñ kılıç niñid ag lınek ak
nibep nep niñigain, agak.

³⁵ Pen God Minim dai alap nibgil mideb:

“Nak Bi Siñ nak kiriç gek,
miþ gonj ne ki gi yap lig pak
ma amniñ, agak.

³⁶ “Pen Depid ne God wög nop ag lak ak, bin bi ne mideligi pal niñ nibak gi damil kiñak. Pen Depid ne kiñek, nap nised sikop kirok tiçel göligipal okok dam tiçel gel, miþ gonj ne ki gi yap lig amnak.

³⁷ Pen God ne gek warikak Bi nibak, miþ gonj ne ki gi yap lig ma amnak.

³⁸ “Niþ ak, midemam niñim. Jisas ne kiñil warikak ak me, God tap si tap timel giþim ak niñil kiriç giñigab minim tep ak nibep ag ñobir. ³⁹ Ciñ Juda lo minim ar ak nep niñil genigabin ak, God tap si tap timel giþin ak niñ nep midenigab. Pen Jisas mab bak alañ ñag pak lel kiñak ak me, ciñ Jisas nop niñ donigabin ak, God tap si tap timel giþin ak niñil, kiriç gił, ciñop bin bi tep yad, agnigab. ⁴⁰ Pen bi God minim agep okok birarik nep aglak rek ciñop ma giñim, agıl gos ak niñ rep giñimib. Kiri aglak,

⁴¹ ‘Nibi bin bi yip aleb aleb niþim okok niñim!

Nibi midebim magil aul, tap ke niþ alap giñigain.

Tap giñigain niþak niþep ned agenigal ak,
niñil on li agebal, ag gos niñigabin.

Niþ ak, nibi pak jep jep dil
pis nep kim kir giñimib!
aglak,” agak.

⁴² Pol eip Banabas eip minim niþak agil, Juda mogim gep karip

nıbak mıs amer nıñlıg git, bin bi okok aglak, "God nop sobok gep niñ kisen ak kauyan apıl, cınop mìnım nıbak ognap sek ag fiır," aglak. ⁴³ Bin bi okok mogım git midelak okok karıp ak kırıg git, ke ke amel nıñlıg git, Juda bin bi yipid git ognap abe, bin bi okok nıb Juda kai nıñ dölgipal rek nıñ dıłak ognap abe, Pol eip Banabas eip kırop kisen git amnılık. Pol Banabas kanıb nab sıñak amlıg git kırop agrek, "God cınop yımıt nıñlıd itep git," agıl, gos ar nıbak nep nıñlıg git midenimib," agrek.

⁴⁴ Pen Juda God nop sobok gep niñ kisen ak, bin bi taun kıb nıbak midelak okok magılseк rek, Bi Kıb mìnım nıñlıg ap mogım gitlak. ⁴⁵ Pen Juda bi kıb okok bin bi kojai sıkerek olak ak nıñel, mılık yapek, Pol Banabas kırop bi omal nıñlıg gos tımel nıñlak. Pol mìnım tari tari bin bi okok kırop agak ak ag juıl, yıb ne ak ag sıkol gitlak. ⁴⁶ Juda bi okok nıg gelak, Pol eip Banabas eip ma pırıkkıl, mìnım pen kılıs git agrek, "God Mìnım tep ak nıbep Juda bin bi ned ag fiır, apır ak pen nıbi mìnım tep nıbak ma dıl, cın komıñ per midep magıl ak nıñ dıjin rek ma lıp, apım ak me, mıñi Juda bin bi mer okok kırop ag nıñigabır. ⁴⁷ Tari gıñıt: Bi Kıb cınop agıl mìnım nıg git agak,

'Yad agen, nıbi Juda bin bi mer okok kırop melik kırı midıl, karıp lım ke ke okok amenigabım,

bin bi okok magılseк melik nıbak nıñel nıñlıg git,
yad kırop di komıñ yoknigain,' agak," agak.

⁴⁸ Juda bin bi mer okok mìnım nıbak nıñıl, mıñ mıñ git, Bi Kıb mìnım ak, mìnım tep aknıb ke yıb, aglak. Nıb ak, bin bi God, per per midenimel, agıl, ag lak

okok magılseк mìnım tep nıbak nıñ dıłak.

⁴⁹ Pen Bi Kıb mìnım ak, karıp lım nıb okok magılseк agel amnak. ⁵⁰ Nıg gak ak, Juda bin bi okok nıñel mılık yapek, amıl Adiok bin pobıñ God nop nıñ dıłak ognap abe, bi pobıñ karıp lım nıbak kod mideligi pal okok ognap abe, kırop agel, kırı amıl bin bi kojai nep dapıl, Pol eip Banabas eip kırop git tımel git, karıp lım kırı okok ag mıs yoklak. ⁵¹ Nıg git ag mıs yokel, bi omal kırı Adiok kırıg amlıg git, mìnım tep dam ag nosır ma dıpım, agıl, tob kırı acıp acıp okok lıg git yokıl amıl, taun kıb Aikoniam amnirek. ⁵² Pen Kaun Sıñ ne bin bi Jıasnop nıñ dıłak okok ap ran jakek, kırı mıñ yıb gitlig git midelak.

14

Pol eip Banabas eip taun kıb Aikoniam ajerek

¹ Pol eip Banabas eip am taun kıb Aikoniam kın midıl, Juda mogım gep karıp ak amıl, mìnım ag fiı tep ger nıñlıg git, Juda bin bi okok lıl, Juda bin bi mer okok lıl, kojai nep Jıasnop nıñ dıłak. ² Pen Juda bin bi ognap, Jıas mìnım agebir ak ma nıñ dıñigabin, agıl, amıl Juda bin bi mer okok kırop mìnım nıñep ma nıñep tom agelak nıñıl kırı bin bi Jıas nıñ dıłak okok kırop nıñel mılık kal yowak. ³ Pen Pol eip Banabas eip, mìnım nıbak nıñıl, karıp lım nıbak ma kırıg amnirek. Kırı sıñak nep kın midıl, Bi Kıb mìnım ak kılıs git mısej nep ag nöliğipir. Bi Kıb kırop mal eip kod midek nıñlıg git, tap ma gep rek ognap gerek, bin bi ognap nıñıl aglak, "Nıb ak, mìnım agebir nıbaul nıñıl nep agebir," agıl nıñlak. ⁴ Pen Aikoniam bin bi nıb okok asık ke ke lıl, pıs ak Juda bin

bî okok mînîm aglak rek nîj dîlak, pîs ak bî Jisas mînîm dad ameb okok aglak rek nîj dîlak. ⁵ Pen Juda bin bî ognap okok lîl, Juda bin bî mer ognap okok lîl, bî pobîn kîri okok abe, Pol eip Banabas eip kîrop gî tîmel gîl, kab ju pak lîn, agîl, gos ak nîjelak. ⁶ Kîri mal pen mînîm nîbak nîjîl, pîrîk gî am taun kîb omal Listra Debi, karîp lîm Likonia sînjâk amnîrek. ⁷ Amîl, nîb okok gî ajlîg gî, Krais mînîm tep ak ag nölgîpir.

Bî tob tîmel gak alap, Pol gek, komîj lak

⁸ Pen taun kîb Listra nîbak, bî alap nonîm nop tîk dowak nîn ak nep tob tîmel gek, kanîb ma tagoligîp bî alap mîdoligîp. ⁹ Bî nîbak ne ap bîsîg mîdîl, Pol mînîm agek ak nîj mîdek. Pol bî nîbak nop nîj i sek lîl gos nîjâk, bî nîbaul, God yîp gek komîj lînîmîj rek lîp, ag gos nîjeb, agîl gos nîjâk. ¹⁰ Nîb ak, Pol nop nîjîl, meg mîgan dap ranîl agak, "Warîkan!" agak. Agek, bî nîbak kasek warîkil, tob taulîg gî amnak.

¹¹ Pol nîg gek, bin bî nîj mîdelak okok mînîm yîb kîri Likonia mînîm ak agîl aglak, "Bî seb kab ar alanj nîb okok, god omal bin bî rek lîl ap agebir aul," aglak. ¹² Nîb agîl, Banabas nop, god Sus, aglak. Pen Pol ne mînîm konjai nep agoligîp rek, nop, god Hemis, aglak. ¹³ God esek Sus sobok gölgîpal nîbak, sobok gep karîp ak yokop gî lîlak taun gol nîb sînjâk me, god esek Sus sobok gep bî kîb ak abe, bin bî sînjâk mîdelak okok abe, god Sus per sobok gîpîn ak mînî owîp aul, agîl, kaj kau anjlam ognap dîl, mab sîm tep tep ognap tîg rîk dîl, bin bî konjai yîb olak.

¹⁴ Pen Pol eip Banabas eip, gelak nîbak nîjîl, walîj kîri okok tîg bîl bîl gîl, bin bî konjai nep mîdelak nab nîb sînjâk amîl agrek, ¹⁵ "Nîb tarî gînîg nîg gebîm? Cir mal god

mer! Nîbi bin bî yîb mîdebîm rek, cir ak rek nep aknîb rek mîdobîn. Cir Jisas Krais mînîm tep ne ak nîbep ag nînîg opîr. God ne seb kab alanj gî lîl, lîm dai wagîn aul gî lîl, nîg solwara ak gî lîl, tap tarî tarî mîdeb okok magîsek gî lîl, gak. Cir nîbep Krais mînîm tep ak agor, tap yokop esek sobok gî mîdebîm okok kîrig gîl, God komîj mîdeb ak nep sobok gî mîdenîmîb, agîl, nîbep agobîr. ¹⁶ Pen ned bin bî karîp lîm ke ke okok mîdîl, gos kîri ke nîjîl tap yokop sobok gîlak ak, God nîjîl kîrop gî tîmel ma gak. ¹⁷ Pen nîbi yokop ma mîdebîm; nop nînîg, nînîgabîm. Ne per per nîbep dî tep gîp. Ne nep gek, mînâb pakil, tap magîl konjai nep mîdek nîjîl gî, mînî mînî gîlîg gî tap nîb mîdebîm. Nîb ak, ne nîg gîp ak nîjîl, nîjîd nep God cîn mîdeb ak, agîl, bir nîpkep," agrek. ¹⁸ Nîb agrek ak pen bin bî nîb okok kîlis gîl, bî nîb omal aul seb kab ar alanj nîb opîr, agîl, kaj kau anjlam ognap pak sobok gî nînîg gelak ak nîjîl Pol Banabas koslam yîb ag mer agrek.

Pol nop kab ju paklak

¹⁹ Pen kîri mal taun kîb Listra nîbak nep mîdel nîjîl gî, Juda kai taun kîb Adiok, karîp lîm Pisidia sînjâk mîdeligîpal bin bî ognap abe, taun kîb Aikoniam mîdeligîpal bin bî ognap abe apîl, bin bî nîb okok kîrop mînîm esek agîl aglak, "Bî omal mînîm tep ma agebir; esek agebir," aglak. Nîb agelak, bin bî nîb okok nîjîl, Pol nop kab ju pak lîl, pîs nep kîmîb, agîl, lîp gî dam kab wari kîs kîs gîlak ak mîs ken kîdeyan yoklak. ²⁰ Nîg gelak nîjîl bin bî Jisas nop nîj dîlak okok apîl pînîl kîs kîs gel nîjîl gî, Pol warîkil taun kîb nab nîbak adîk gî amnak. Pen mînek Pol eip Banabas eip Listra kîrig gîl Debi amnîrek. ²¹⁻²² Pol

eip Banabas eip Debi amıl, Jisas mìnım tep ak bin bı okok kırop ag ñerek, bin bı konjai nep Jisas nop nıñ dıłak. Pen kırı mal, ned orok kanıb ar ak nep amnır, agıl, adık gıt Listra, Aikoniam, Adiok karıp lım Pisidia sıñjak amlıg gıt, bin bı Jisas mìnım tep ak ager nıñ dıłak okok kırop kauyañ ag ñı̄ teþ gılıg gıt amnirek. Kırop ag ñı̄ teþ gılıg gıt agrek, "Jisas mìnım tep ak ma kırıg gınimib; nıñ dıþım rek nep nıñ dıł middenimib. Nı̄g gem, nı̄bep miker konjai ñıñigal pen gos ak ma nıñnimib; God cınop dıl kod middenigab, agıl, kılıs gıl, gos ar ak nep nıñjem amnimeñ," agrek.²³ Nı̄b agıl, cöc ke ke nı̄b okok, bin bı Jisas nıñ dıłak okok bı nabıc middenimel, agıl, bı ognap wög nı̄bak ag lırek. Nı̄g gıl, kırı mal tap magıl ma ñı̄bil, God nop sobok gılıg gıt agrek, "Bı kıb, bı sıñ aul nep nıñ dıpal rek, kırop kod middenimin," agrek.

Pol eip Banabas eip taun kıb Adiok, Siria Propins sıñjak amnirek

²⁴ Nı̄g gıl karıp lım Pisidia okok ajıl, karıp lım Pampilia amnirek.²⁵ Pampilia amıl, Jisas mìnım tep ak bin bı Pega taun okok kırop ag ñı̄l, taun kıb Atalia amnirek.

²⁶ Atalia amıl, ñı̄g magöb dıl, taun kıb Adiok, Siria Propins sıñjak, ned kın midıl orek sıñjak adık gıt amnirek. Kırı ned amnig gerek mìnек ak, Adiok bin bı Jisas nop nıñ dıłak okok, God nop sobok gıl aglak, "Mìnım tep nak ak bin bı okok kırop ag ñıñig amebir rek, kırop mal kod mid teþ genimeñ," agıl, kırop mal ag yokel, amıl, mìnım nı̄bak ag ñı̄ ajöligipir.²⁷ Nı̄b ak, adık gıt Adiok apıl, bin bı Jisas nop nıñ dıłak okok kırop sıñ agel apelak, God ne gek kırı tarı tarı gılak okok magılsek ag ñı̄ teþ gılak. Juda bin bı mer okok konjai nep Jisas mìnım tep ak nıñ dıłak kesim ak abe ag ñı̄lak.²⁸ Kırop nı̄g

gıl ag ñı̄l, kırop eip ñı̄n bad alap tapın miderek.

15

Bı kıb Jerusalem ap mogım gıl mìnım aglak

¹ Pen bı ognap karıp lım Ju-dia nı̄b Adiok apıl, bı Juda mer Jisas nop nıñ dıłak okok kırop ag ñı̄lak, "Mosis bırarık nep cınop Juda bin bı agak, 'Nıñanı kisen tık dapıl, wañ wak kırı tıb gıt rı̄k gınimib,' agak. Nı̄b ak, nı̄bi ak rek nep wak tıb gıt rı̄k ma gınigabım ak, God nı̄bep dı komıñ ma yoknı̄gab," aglak.² Nı̄b age-lak, Pol eip Banabas eip mìnım ak yıpıd gıl ma agebal, agıl, kırop eip mìnım pen pen agel amnak. Nı̄g gelak, Adiok bin bı Jisas nop nıñ dıłak okok, bin bı kırı ke ognap abe, Pol Banabas bı omal abe ag lı̄l aglak, "Nı̄bi Jerusalem amıl, mìnım nı̄baul dam, bı Jisas mìnım dad ameb okok abe, Jisas bin bı ne okok kırop kod midébal bı okok abe kırop ag ñı̄em, kırı pen ag amıl apıl gıl gos tarı nıñigal ak, adık gıt ap agem nıñin," aglak.³ Nı̄b agıl, kırop ag yokel, kırı am karıp lım Pönisia nab sıñjak amlıg gıt, Juda bin bı mer okok Jisas nop nıñ dıłak mìnım nı̄bak ag ñel nıñig gıt, ai mam nıñıl magılsek mıtın mıtın gılak. Karıp lım Pönisia nı̄bak kırıg gıl, kırı amıl karıp lım Sameria nab sıñjak amlıg gıt, mìnım ak rek nep ag ñel nıñig gıt, ai mam okok ak rek nep nıñıl mıtın mıtın gılak.⁴ Pen kırı karıp lım Sameria kırıg gıl, amıl Jerusalem amjakerek, bin bı Jisas nop nıñ dıłak okok abe, bı Jisas mìnım dad ameb okok abe, Jisas bin bı ne okok kırop kod midelak bı okok abe, kırop ag wasu dıl use teþ apebım e aglak. Agelak, Pol eip Banabas eip, God ne gek tap tarı tarı gırek ak magılsek kırop ag ñı̄ teþ gırek.

5 Nı̄b agerek, Perisi bı̄ Jisas nop nı̄n dı̄lak okok ognap warıkıl aglak, “Juda bin bı̄ mer okok Jisas nop nı̄n dı̄nígal ak, wak tı̄b gı̄ rı̄k gıl, Mosı̄s lo agak agak rek nep gı̄lañ,” aglak.

6 Nı̄b agelak, bı̄ Jisas mınım dad ameb okok abe, Jisas bin bı̄ ne kod mı̄dölögipal bı̄ okok abe, mınım nı̄bak ag tep gın, agıl, ap mogım gılak. 7 Ap mogım gıl, mınım nı̄bak ag amıl apıl gı̄ mı̄del nı̄nlı̄g gi, Pita warıkıl agak, “Mam sı̄kop. Nı̄bi nı̄pım, ned God cınop nonım lıl, Juda bin bı̄ mer okok Jisas mınım tep ak nı̄n dı̄nímel, agıl, yıp ag lek, yad am kırop Krais mınım tep ak ag nı̄t ajpin. 8 God gos tı̄mid mı̄dmagıl cın magılsek nı̄nıp ak, Kaun Sı̄n cınop ūak rek, Juda bin bı̄ mer okok kırop ak rek nep ūak. Nı̄g gak ak cın nı̄pın, ne kırop abe dı̄ tep gıp. 9 Cınop Juda kai mınım alap ke agıl, Juda bin bı̄ mer okok kırop mınım alap ke agıl ma gıp. Krais mınım tep ak nı̄n dı̄pal ak me, God ne tap si tap tı̄mel gı̄pal gac mı̄dmagıl kırop nab adanı̄ mı̄deb ak lig gı̄ yokıp. 10 God Juda bin bı̄ mer okok pı̄s nep dı̄p rek, nı̄bi tari gını̄g neb neb gılı̄g gı̄ agebım, ‘Mosı̄s lo mınım ūu kıl tı̄kıl agak agak rek nep, lo sı̄kol alap ma gını̄gabım ak, God nı̄bep dı̄ komı̄n ma yoknı̄gab,’ agebım? Asık mosık gı̄ rep gını̄mıt, apım ak, apı̄s based sı̄kop gı̄ mer nı̄nlak. Cın ak rek nep gı̄ mer nı̄pın ak pen mı̄nī Juda bin bı̄ mer, Jisas nop nı̄n dı̄pal okok kırop, mı̄ker nı̄bak dı̄nímel, agıl, agebım ar? 11 Ak tep mer. Bı̄ Kı̄b Jisas cınop Juda kai yımı̄g nı̄nıp ak, wagın nokım nı̄bak nep me, Bı̄ Kı̄b Jisas ne ke gek, cın nop nı̄n don, cınop dı̄ komı̄n yoknı̄gab. Nı̄b aknı̄b rek nep, Bı̄ Kı̄b Jisas Juda bin bı̄ mer okok kırop yımı̄g nı̄nıp ak, wagın nokım nı̄bak nep me, Bı̄ Kı̄b Jisas

ne ke gek, kırı nop nı̄n del, kırop ak rek nep dı̄ komı̄n yoknı̄gab,” agak.

12 Pen bin bı̄ ap mı̄delak okok magılsek, mınım alap agıl mer, kapkap mı̄del nı̄nlı̄g gi, Banabas eip Pol eip kırop kesım dıl, kırı mal karıp lım ke tı̄gon tı̄gon amlı̄g gi, Juda bin bı̄ mer okok Jisas mınım tep ak ag nı̄t ajerek nı̄nlı̄g gi, God ne tap ma gep rek okok, tap nı̄nep ma nı̄nep okok gak ak, kesım ar nı̄bak magılsek kırop ag nı̄t tep gı̄rek. 13 Pen bı̄ omal mınım ag dai juer nı̄nlı̄g gi, Jems warıkıl agak, “Mam sı̄kop. Mınım agnı̄g gebin aul nı̄nım! 14 God Juda bin bı̄ mer okok kırop yımı̄g nı̄nıl dı̄ tep gıl, bin bı̄ yad ke mı̄denı̄gal, agıl, bı̄r dı̄p ak, Saimon mı̄nī nep mınım agosıp ak nı̄pın. 15 God gı̄p nı̄bak, God mınım agep okok bı̄rarık nep agıl ūu kıl tı̄klak rek nep gıp. Mınım nı̄bak ūu kıl tı̄kıl aglak,

16 ‘Bı̄ Kı̄b ne ageb,
“Kı̄sen yad adık gı̄ apıl,
Depid karıp pag ajıl gı̄ pag jı̄sıpık
masıpık gı̄ yowıp ak,
yad ke kauyan gı̄ tep gen, kılıs
yıp gı̄ mı̄denı̄gab.

17 Nı̄b ak, Juda bin bı̄ mer karıp lım ke okok nı̄b okok nı̄b,
ognap bin bı̄ yad mı̄denı̄gal
apın okok, yıp pı̄yo
nı̄nlı̄gal.

18 Tap tari tari kı̄sen gını̄gab ak,
yad bı̄rarık ped okok ag
linek. Yad Bı̄ Kı̄b nı̄bak nep
mınım aul agebin,” ageb,
aglak,” agak.

19 Jems mınım nı̄bak agıl agak,
“Gos yad nı̄pın ar ak, Juda bin
bı̄ mer Jisas nop nı̄n dı̄nígal
okok, kırop mı̄ker ognap ma nı̄jın.
20 Pen kırop mij ūu kıl tı̄k yokıl
agın, ‘Bin bı̄ ognap tap yokop
god esek okok sobok gı̄ nı̄nı̄g,
kımın kaj tap okok pakenı̄mel,
nı̄bi ma nı̄nımıt. Bin si bı̄ si

ma ḡinimib. K̄min kaj tap okok k̄njam t̄ig k̄bor juel k̄monim̄n ak, ma n̄injnim̄b. K̄min kaj tap okok lakañ ak ma n̄injnim̄b,’ aḡin. Minim̄ ognap sek ma aḡin. ²¹ Pen ti ḡinig: based s̄ikop b̄iararik nep ḡilak rek, m̄ifi ak rek nep taun t̄igoñ t̄igoñ magilsek, God n̄op sobok gep n̄in ak Juda mogim̄ gep karip ak am mogim̄ ḡil, per per minim̄ Mosis aḡil n̄u k̄il t̄ikak ak udin̄ li n̄injöliḡpal,” agak.

*Juda bin b̄i mer okok k̄rop mij
n̄u k̄il t̄ikil yoklak*

²² Jems n̄ib agek, b̄i Jisas minim̄ dad ameb okok l̄il, b̄i Jisas bin b̄i ne okok k̄rop kod midelak b̄i okok l̄il, bin b̄i Jisas n̄op n̄in d̄ilak okok magilsek l̄il, aglak, “C̄n b̄i c̄n ognap ag lon, Pol Banabas b̄i omal eip Adiok amn̄ilan̄,” aglak. N̄ib aḡil, b̄i Jisas bin b̄i ne okok kod midelak b̄i omal Judas Basabas eip, Sailas eip, k̄rop ag l̄ilak. ²³ M̄ij alap n̄u k̄il t̄ikil, Pol Banabas b̄i non̄ n̄ilak. M̄ij n̄ig ḡil n̄u k̄il t̄iklak:

Mam s̄ikop, n̄ibi midebim̄?

C̄n namam n̄ibi, b̄i Jisas minim̄ dad ameb okok abe, Jisas bin b̄i ne okok k̄rop kod midebir b̄i omal ak abe, n̄ibep Juda bin b̄i mer taun k̄ib Adiok abe, Siria Propins abe, Siliisia Propins abe midil Jisas n̄op n̄in d̄ipim̄ okok, mij n̄u k̄il t̄ikil yokobin̄. ²⁴ Ti ḡinig: minim̄ alap owip n̄ipin̄, bin b̄i c̄n s̄in aul ognap, c̄nop ag n̄injil mer, gos k̄iri ke ak nep n̄injil, amil minim̄ k̄ib n̄ibep gos par linim̄rek minim̄ ognap n̄ibep ag n̄ilak. ²⁵ N̄ib ak, c̄n b̄i ognap c̄n ke ag lon, b̄i midmagil c̄n tep yib Pol Banabas b̄i omal kabsek n̄injgal. ²⁶ Pol Banabas b̄i omal okok ajil, b̄i okok k̄rop n̄ag pak linjgal, agil, gos ar ak rek ma n̄ipir. Bi K̄ib Jisas Krais minim̄ tep ne ak bin b̄i okok k̄rop ag n̄ir, agil, gos nokim̄ n̄ibak nep

n̄injil, abramek ag n̄i tep ḡilig gi ajöliḡpir. ²⁷ Judas Sailas bi omal ag yokn̄ig gebin̄. K̄iri amil mij n̄u k̄il t̄ikobin̄ aul minim̄ ar ak nep n̄ibep ag n̄i tep ḡinigair. ²⁸ C̄n mogim̄ ḡil, minim̄ n̄ibak ag amil apil gon n̄injil gi, Kaun S̄in ne c̄nop gos tep n̄ek, mij n̄u k̄il t̄ikil m̄iker ognap n̄ibep ma n̄injigabin̄, agil, ag l̄ipin̄. Yokop minim̄ omal nep agn̄igabin̄, agil, ag l̄ipin̄. ²⁹ Bin bi ognap tap yokop god esek okok sobok gi n̄injig, k̄min kaj tap okok pakenimel, n̄ibi ma n̄injnim̄b. K̄min kaj tap okok lakañ ak ma n̄injnim̄b. K̄min kaj tap okok k̄njam t̄ig k̄bor juel k̄monim̄n ak, ma n̄injnim̄b. Bin si bi si ma ḡinim̄b. Tap agobin̄ aul k̄irig ḡinigabim̄ ak, gi tep ḡinigabim̄. Minim̄ bir apin̄ me ak. N̄ibi mid tep ḡinim̄b.

M̄ij n̄u k̄il t̄iklak ak me ak.

³⁰ M̄ij n̄ibak n̄u k̄il t̄ikil b̄i okok n̄el, k̄iri Jerusalem k̄irig ḡil, taun k̄ib Adiok, Siria Propins okok adik gi amn̄ilak. Amjakil, bin b̄i Jisas n̄op n̄in d̄ilak okok agel, magilsek ap mogim̄ gelak n̄injil mij dolak ak n̄ilak. ³¹ M̄ij n̄el, bin b̄i k̄iri minim̄ n̄ibak udin̄ li n̄injel, k̄rop tep yib gek, gos sek midil c̄bur k̄rop min̄ miñ yib gak. ³² Judas Sailas bi God minim̄ agep b̄i omal miderek ak me, n̄in bad alap Adiok kin midil, Jisas bin b̄i ne okok k̄rop minim̄ konjai nep ag n̄i tep ger n̄injig gi, k̄iri Jisas minim̄ tep ne n̄in di k̄ilis ḡil gos sek midelak. ³³⁻³⁴ N̄ig ḡil ag n̄i dai juil, amn̄ig ger n̄injig gi, bin b̄i Jisas n̄op n̄in d̄ilak n̄ib okok ap mogim̄ ḡil, sobok ḡilig gi, Bi K̄ib k̄rop mal kod mid tep gek, k̄iri kapkap mid tep gir, agil, k̄rop mal ag yoklak. ³⁵ Pen Pol eip Banabas eip Adiok s̄injak kin midil, bi n̄ib okok n̄ib bi ognap eip, Bi K̄ib minim̄ tep ak bin b̄i okok k̄rop ag n̄ilḡ gi miderek.

Pol Banabas ke ke amnirek

³⁶ Pen m̄d damıl, Pol ne Banabas nop agak, "Cır mal ned tagıl Bı Kıtın mıñım agor amnak karıp lı̄m okok, nı̄ŋ dı̄ kılı̄s gılı̄g gī nep m̄debal aka agıl, am nı̄ŋıl owır," agak. ³⁷ Agek, Banabas agak, "Nı̄b ak, Jon Mak nop abe poŋ dı̄ dad amnır," agak. ³⁸ Agek, Pol agak, "Nı̄ nı̄bak ned poŋ dı̄ dad amor, wög gī sakıl ma owak; ne Pampilia nep amıl kırı̄g amnak. Nı̄b ak, mıñi nop poŋ dı̄ ma dad amnı̄gabır," agak. ³⁹ Pol nı̄b agek, kırı̄ mal ke nep pen pen agıl, Banabas ne Jon Mak eip nı̄g magöb dıl, karıp lı̄m nı̄g tı̄b kıs gak airan Saipras amnirek. ⁴⁰ Pol ne pen Sailas nop dak. Bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok, sobok gīl, Bı̄ Kıtın ne Pol Sailas kırrop mal kod m̄deñ, agıl, bı̄ oral ag yoklak. ⁴¹ Pol ne Siria Propins okok abe, Silisia Propins okok abe gī taglı̄g gī, bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok kırrop God Mıñım ognap sek ag nı̄t tep gek, kırı̄ nı̄ŋıl nı̄ŋ dı̄ kılı̄s gī m̄delak.

16

Pol karıp lı̄m ajoligip okok kauyan adık gī amnak

¹ Pol Sailas kırı̄ mal tag tag lıl, Debi amıl, Listra amjakrek. Karıp lı̄m nı̄b okok Jisas nop nı̄ŋ dak bı̄ alap m̄değ; yı̄b ne ak Timoti. Bı̄ nı̄bak nonım ne ak Juda nı̄b bin alap pen Jisas nop nı̄ŋ dak. Nap ne ak Grik nı̄b bı̄ alap. ² Listra bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok abe, Aikoniam bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok abe, Timoti bı̄ tep aglak. ³ Pol pen, Timoti yad eip Jisas mıñım ak ag nı̄t ajojır, agıl gos nı̄ŋak ak pen, Juda bin bı̄ okok agnı̄gal, "Timoti nap ne ak Grik bı̄ alap rek, nı̄t ne wak tı̄b gī rı̄k ma gak rek, mıñım ne ak ma dobın," agnı̄gal, ag gos nı̄ŋıl, Timoti nop dad amek wak tı̄b gī rı̄k gīlak.

⁴ Pol Sailas Timoti kırı̄ taun taun okok gī ajlı̄g gī, bı̄ Jisas mıñım dad ameb okok abe, bı̄ Jisas bin bı̄ ne okok kırrop kod m̄delak bı̄ okok abe, Jerusalem sı̄njak mogı̄m gīl mıñım tari tari aglak ak, bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok kırrop ag nı̄l, nı̄b nı̄b gīnı̄mib, aglak. ⁵ Nı̄g gīl tı̄goŋ tı̄goŋ gī taglı̄g gī, bin bı̄ Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak okok, kırrop Jisas mıñım tep ak ag nı̄t tep gel, kırı̄ mıñım nı̄bak nı̄ŋ dıl, kılı̄s gīl, ne agak rek nep gī m̄delak. Nı̄n nokı̄m nokı̄m per per bin bı̄ ognap sek Jisas mıñım tep ak nı̄ŋıl, Jisas nop nı̄ŋ dı̄lak.

Pol nı̄grı̄kep nı̄njak

⁶ Pol bı̄ ne okok eip Esia Propins m̄debal bin bı̄ okok kırrop Krais mıñım tep ag nı̄n, agıl, amnı̄g gelak ak pen Kaun Sı̄n ne, ma amnı̄mib mer, agak. Nı̄b ak, karıp lı̄m Prijia nab okok tagıl, Galesia Propins nab okok taglı̄g gelak. ⁷ Kırı̄ am am, karıp lı̄m Misia maŋ maŋ aplı̄g gī, Bitinia Propins amnı̄n agelak ak pen Jisas Kaun ne kırrop, ma amnı̄mib mer, agak. ⁸ Jisas Kaun ne nı̄b agek, kırı̄ Bitinia Propins ma amnı̄lak; karıp lı̄m Misia nab sı̄njak amlı̄g gī taun kıtın Troas amnı̄lak. ⁹ Troas amıl, kıslı̄m nab eyan Pol nı̄grı̄kep nı̄njak, bı̄ Masedonia Propins nı̄b alap warık m̄dıl, nop mıñım neb neb gī agıl agak, "Nak nı̄g juıl pı̄s aul Masedonia apı̄l, cı̄nop gī nı̄nı̄mın," agak. ¹⁰ Pol nı̄g gī nı̄grı̄kep nı̄njek, cı̄n agnok, "Ak God nep, Masedonia bin bı̄ kırrop Jisas mıñım tep ak am ag nı̄m, ag nı̄sıp," agıl, magıl nı̄bak nep Masedonia amnı̄g gī tap gī jı̄n gīnok.

Bin Lidia Jisas nop nı̄ŋ dak

¹¹ Amıl nı̄g magöb dıl, Troas kırı̄g gīl, karıp lı̄m nı̄g tı̄b kıs gak airan Samotres amnı̄nok. Mı̄nek pen Samotres kırı̄g gīl, Niapolis taun amjaknok. ¹² Nı̄g magöb dıl,

Pilipai, Masedonia Propins nab sığjak amjaknok. Rom gapman bin bı konjai nep amıl, Pilipai mı̄dıl, kod mı̄deligipal. Nı̄b ak, karıp lım nab sığjak Pilipai taun kı̄b yı̄b mı̄deke. Cın nı̄n bad alap Pilipai okok kın mı̄donok. ¹³ Juda God nop sobok gep nı̄n ak, God nop sobok gep kau alap mı̄denigab, agıl, taun kı̄jon kırı̄g gıl, nı̄g gol ar eim amnı̄nok. Amıl nı̄nok, bin ognap ap mı̄delak. Nı̄b sığjak bisigıl, kırop mı̄nım ag nı̄nok. ¹⁴ Bin nı̄n mı̄delak nı̄b okok, bin alap taun kı̄b Taiataira nı̄b, yı̄b ne ak Lidia. Ne walı̄j mık okok gı̄ lek, taueligipal. Ne God nop sobok golı̄gip. Bı̄ Kı̄b ne bin nı̄bak nop gos tep nı̄ek, Pol mı̄nım tep agak ak, nı̄nı̄d ageb, agıl, nı̄n dak. ¹⁵ Pen Lidia abe, bin bı̄ karıp ne eip kınlak okok abe, kırop nı̄g pak nı̄n, Lidia agak, “Yad Bı̄ Kı̄b yı̄pid gıl nı̄n dı̄pin, agıl nı̄pı̄m ak, nı̄bi apıl karıp yad kın mı̄denimı̄b,” agak. Cınop nı̄b agek, mı̄nım ne dıl, am karıp ne ak kın mı̄donok.

Pol Sailas kırop mal mı̄n lı̄lak

¹⁶ Cın mı̄nek alap God nop sobok gep kau ak amıl, pai mı̄n wög gep alap nop nabı̄n paknok. Pai nı̄baknop kı̄jeki aban nı̄agek, tap tari tari kı̄sen gı̄nigab ak, bin bı̄ okok kırop ag nı̄ek, nop mani nı̄ölögipal. Ne nı̄g gek, bı̄ nop tau dapel, mı̄n wög kırop golı̄gip bı̄ okok mani kı̄b döligipal. ¹⁷ Cın amonok nı̄nılıg gı̄, pai nı̄bak cınop kı̄sen gı̄líg gı̄ agak, “Bı̄ sığ aul, God ar i oklan mı̄deb ak nop wög gı̄pal. God titi gıl nı̄bep dı̄ komı̄n yoknı̄gab, mı̄nım ar nı̄bak nep nı̄bep ag nı̄bal,” agak. ¹⁸ Pen pai ak mı̄nım nı̄bak rek per per agek agek agek, nı̄n alap Pol nop yırı̄k yı̄b gek, adık gıl kı̄jeki pai aban nı̄agak ak nop agak, “Jisas Krais yı̄b ne ak nı̄nılı, pai nı̄baul nop kırı̄g gıl mı̄s amnoñ!” agak. Dai kı̄jeki nop aban nı̄agak ak, söñ amnak.

¹⁹ Pen pai nı̄bak nop mani tauel, kırop mı̄n wög golı̄gip bı̄ okok, Pol kı̄jeki ag yokak mı̄nım ak nı̄nı̄l, mani kı̄b dı̄pı̄n ak kı̄sen ma dı̄nı̄gabın, agıl, Pol Sailas kırop mal dı̄ cıcı dıl, Rom bı̄ pobı̄n mı̄delak okok mı̄nım kı̄b agnı̄g, lı̄p gı̄ dam mı̄nım agep kau ak amnı̄lak. ²⁰ Rom bı̄ mı̄nım tı̄g bı̄lokeb bı̄ pobı̄n okok mı̄nım kı̄b agıl aglak, “Bı̄ omal aul bı̄ Juda nı̄b. Taun kı̄b cın aul apıl ger, cın bin bı̄ karıp lım cın nap nı̄b aul ger, mı̄lök kal yowı̄p.” ²¹ Cın Rom bin bı̄ mı̄nım ned nı̄b ar ak ke mı̄deb, pen kı̄ri mı̄nım kı̄sen nı̄b mı̄nım cın ma nı̄nep ar ak, nı̄nı̄l gı̄nımı̄b, agıl, ag ajebir,” aglak.

²² Bin bı̄ nı̄n mı̄delak okok ak rek nep, mı̄nım ar nı̄bak nep agıl, Pol Sailas kırop mal mı̄nım kı̄b agel, bı̄ mı̄nım tı̄g bı̄lokeb bı̄ pobı̄n okok aglak, “Walı̄j kırop mal okok tı̄g juıl, yır dı̄ pakım,” aglak. ²³ Agel, yır dı̄ pak adık madık gıl, dam mı̄n lep karıp nı̄lök mı̄gan ak yokıl, bı̄ mı̄n lep karıp kod mı̄deke ak nop aglak, “Kırop mal nı̄n tep gı̄ mı̄denimı̄n,” aglak. ²⁴ Agel, bı̄ mı̄n lep karıp kod mı̄doligip ak, kırop mal poŋ dı̄ dam karıp nı̄lök mı̄gan yı̄b sığjak eyaŋ lıl, tob kı̄d kırop mal dı̄ mab kı̄b mı̄gan ak yokel amek, pak rı̄bık wös gak.

²⁵ Pen kı̄slı̄m nab kı̄b eyaŋ, Pol Sailas kı̄ri mal God nop sobok gı̄líg gı̄, kı̄mep ognap ag mı̄derek nı̄nılıg gı̄, bı̄ nagı̄man ognap kı̄ri peyı̄g nı̄n mı̄delak. ²⁶ Nı̄g gerek nı̄nılıg gı̄, dai monmon kı̄b yı̄b ak dıl, mı̄n lep karıp ak sek tı̄g jı̄nomno gıl, kı̄jon okok ke yı̄kil, bı̄ nagı̄man okok kırop sen nı̄on gı̄lak okok magı̄lsek wı̄sı̄bak. ²⁷ Nı̄g gek, bı̄ nagı̄man okok kırop kod mı̄deke bı̄ ak warı̄kil nı̄njack, kı̄jon okok magı̄lsek yı̄kil mı̄deke. Ne nı̄nılı, “Bı̄ nagı̄man okok, kı̄jon yı̄kek, pı̄rıkıl am sakpal rek, bı̄ kı̄b yad

ak yip ñag pak linigab,” agil, tu par kib ne ke ak tig lip gi dîl, ne ke piñil linig gek. ²⁸ Pol pen nop sik kib par agil agak, “Tari ginig nak ke piñil linig geban? Cin ma pirk gî ambin. Magilsek midobin aul,” agak.

²⁹ Pol nib agek, nagiman kod midék bi ak sik agil agak, “Sip kasek dowim,” agak. Agek, sip dapel, ne dad pîg gi rikid agil karip nîlik migan eyan amil, jel gek, gîl gîl gîlig gi, amil Pol Sailas miderek wagin sijak kogim yimak. ³⁰ Pen nig gîl kogim yimil, warikil, kirop mal poj di mis eyan amil agak, “Bi kib tep yad omal, yad tari gen, God yip di komiñ yoknîmîñ?” agak.

³¹ Agek, nop agrek, “Bi Kib Jisas nop niñ denigan ak, nak ke abe, bin bi nak eip kin mideban okok abe, nibep di komiñ yoknîgab,” agrek. ³² Nib agil, bi nibak nop abe, bin bi ne eip kin midelak okok magilsek abe, kirop Bi Kib minim tep ak ag nirek. ³³ Nib ag ñer, kirop mal kislîm nab kib eyan nep damil, miñ gon paklak okok ñig li yokak. Nig gek, magil nibak nep nop abe, bin bi ne okok abe, kirop magilsek ñig pak nirek.

³⁴ Kirop magilsek ñig pak ñer, bi nagiman okok kirop kod midék bi ak, kirop mal poj di dam karip ne damil, tap magil ñek, ñijerek. Bi nibak ne ke abe, bin ñi pai ne okok abe, miñi cin God nop niñ dipin, agil, miñ miñ yib gîlig gi midelak. ³⁵ Mînek pen, Rom bi kib okok polisman okok kirop aglak, “Bi miñ midibir omal kirop wisib yokem amnir,” aglak. ³⁶ Agel, bi nagiman okok kirop kod midék bi nibak, minim nibak dam Pol Sailas miderek sijak amil agak, “Minim tig bilocep bi kib okok nirep apal, ‘Wisib yokem amnir,’ apal. Nib ak, niri mal amnir. Bi kib nirep kod mid tep gek, kapkap

mid tep gi midenimib!” agak.

³⁷ Agek, Pol agak, “Cir mal ak rek nep bi Rom nib omal pen minim kib niñil mer, bin bi nab sijak cirop mal yir di pak adik madik gîl, dam miñ lipal ak, tep ma giç. Nib ak, cirop mal kapkap we giç ag yokin, agil, agebal ar? Bi kib okok kiri ke miñ lep karip aul apil, cirop bi omal poj di damil, kausek soñ eyan amnîn,” agak.

³⁸ Pol nib agek, polisman okok minim nibak niñil, adik gi amil minim tig bilocep bi kib okok kirop ag ñel, Pol Sailas kiri Rom nib bi omal minim ak niñil, pirkilak. ³⁹ Pirkil, kiri am Pol Sailas kirop bi omal poj di damil, kausek soñ eyan amil, minim sain sain agil aglak, “Nirep mal tep gonimîñ ak, taun kib nibaul kiriç gi amnîmir,” aglak. ⁴⁰ Pol Sailas miñ lep karip ak kiriç giç, bin Lidia karip ak am midil, bin bi Jisas nop niñ dîlak okok eip mogim giç, Bi Kib minim tep kirop ag ñel, kiri niñil, minim tep nibak di, gos sek midil, miñ miñ giçlak.

17

Tesalonaika bin bi Pol Sailas kirop mal ñag pak linig gelak

¹ Pen Pol Sailas kiri mal taun kib Pilipai kiriç giç, amil taun kib Ampipolis amjakerek. Ampipolis kiriç giç, am taun kib Apolonia amjakerek. Pen Apolonia kiriç giç, am taun kib Tesalonaika amjakil niñrek, Juda mogim gep karip alap midék. ² Niñil, Pol per goligip rek, Juda God nop sobok gep niñ omal nokim, bin bi okok eip Juda mogim gep karip nîlik migan ak amil, kirop eip minim ag amil apil gak. ³ God Minim wagin ak kirop ag ñi tep giç, God minim agep bi okok birarik okok, Mesaia ak yur kib dîl kîmil kauyan wariknigab aglak minim nibak ag ñi tep giç, “Mesaia ak Jisas, bi nibep agebin

aul,” agak. ⁴ Pol nıb agek, bin bı ognap nıñjıd ageb, agıl, mınım agek rek nep nıñjıd, Pol Sailas pıs ak amníłak. Bin yıb sek konjai nep abe, Grik bin bı God nop nıñjıd dilak konjai nep abe, Pol agak mınım nıbak nıñjıd dilak.

⁵ Pol Sailas mınım ager bin bı konjai nep nıñjıd delak ak, Juda bı okok ognap nıñjel, mılık yapek, bı tımel yokop taun kanıb nab sıñjak mıdelak okok ognap del, kırı pen am bin bı konjai nep dap lıl, mınım gi gu kıb yıb gılak. “Cın Pol Sailas kırop mal pıyo nıñjıl, bin bı sıñj aul kırop nıñ, bı omal kırop nıag pak lılañ,” agıl, am Jeson karıp ak bıñem kıs kıs gıl pıyo mer nıñjıak. ⁶ Pıyo mer nıñjıl, Jeson nop dıl, bin bı Jisas nop nıñjıd dilak ognap sek dıl, dam gapman bı kıb mıdelak sıñjak amıl, mınım kıb aglak. Mınım kıb agıl aglak, “Pol Sailas bı omal karıp lım ke tıgon tıgon magıłsek gı tagıl ager, bin bı okok magıłsek mınım pen pen mınım saköl gıpal. Pen mını ap mıdebir karıp lım cın aul. ⁷ Kırı gapman bı kıb cın Sisa mınım ne tıb juıl, kin cın ke alap mıdeb, agıl, bı Kin nıbak Jisas apal. Pen bı Jeson aul, bı nıb omal kırop dam karıp ne ak lek kın mıdesir,” aglak. ⁸ Nıb agelak, bin bı konjai nep ap mıdelak okok abe, taun gapman bı kıb okok abe nıñjıl, mınım saköl kıb yıb aglak. ⁹ Mınım saköl kıb yıb agıl, Jeson nop manı ognap dıl, bin bı nop eip dolak okok manı ognap dıl, aglak, “Kısen mınım nıbak kauyanı gıñgabım ak, manı nıbi nıbaul pıs nep dıñigabın,” aglak. Nıb agıl, kırop ag söñ yoklak.

Taun kıb Beria bin bı konjai nep Jisas mınım tep ak nıñjıd dilak

¹⁰ Kıslım gak magıl ak nep, bin bı Krais nop nıñjıd dilak okok Pol Sailas kırop mal dam yokel, taun

kıb Beria amnírek. Beria amjakıl, Juda mogım gep karıp ak amnírek. ¹¹ Amıl, Jisas mınım tep ak ag nıñjıd, Juda bin bı Beria mıdelak okok, bin bı Tesalonaika mıdelak okok rek mer; mınım kırop mal ak nıñjel, tep gek nıñjılgı, “Pol nıñjıd ageb aka?” agıl, God Mınım ak nıñjıd nokım nokım per per udın lı nıñjıd tep gılıgıpal. ¹² Pen Juda mogım gep karıp nıbak bin bı olak okok konjai nep Jisas nop nıñjıd dilak. Grik bin yıb mıdekorok ak rek nep, konjai nep Jisas nop nıñjıd dilak. Grik bı ak rek nep, konjai nep Jisas nop nıñjıd dilak.

¹³ Pen Pol amıl Beria bin bı kırop God Mınım ag nıeb, agel, Juda bin bı Tesalonaika mıdelak okok mınım nıbak nıñjel, mılık yapek, apıl, Beria bin bı kırop mınım neb neb gel, kal junıg gelak. ¹⁴ Nıg gek nıñjılgı, bin bı Jisas nop nıñjıd dilak okok, Pol nop dam yokel, nıg solwara gol okok amnak. Pen Sailas Timoti bı omal Beria sıñjak mıderek. ¹⁵ Pen bı ognap Pol nop dam taun kıb Atens yokıl, adık gı amníg gelak nıñjıd Pol kırop agak, “Sailas Timoti kırop mal agem, kasek onımir,” agak.

Pol taun kıb Atens mıdekorok

¹⁶ Pol ne Sailas Timoti kırop mal taun kıb Atens sıñjak kod mıdlıgı gı nıñjıak, bin bı nıb okok god tom kırı sobok gılıgıpal tap okok, konjai yıb nep mıdekorok. Ne nıñjek, cıbur nop ak tımel yıb gak. ¹⁷ Nıg gek, Juda mogım gep karıp ak amıl, Juda bin bı okok ognap abe, Grik bin bı God nop nıñjıd dilak ognap abe, kırop eip mınım ag amıl apıl gılıgıpal. Pen nıñjıd nokım nokım per per mınım agep kau sıñjak amıl, bin bı ap mıdelak okok, kırop eip ak rek nep mınım ag amıl apıl gılıgıpal. ¹⁸ Taun kıb Atens nıbak, bin bı gos ar ke ke nıñjıd dilak okok, yıb ke ke agıl, ognap Epikorian bin bı aglak, ognap Stowik bin

bı aglak. Nın alap, Pol bin bı nıb okok krop Jisas kımıl warıkak mìnım tep ak agek, Epikorian bı gos tep nıneb ognap, Stowik bı gos tep nıneb ognap, Pol mìnım agak ak nıñıl, nop eip ag amıl apıl gıl, ognap aglak, "Bı mìnım fıg fıg lıp mìnım ak tari mìnım agníg geb?" aglak. Pen ognap aglak, "Bin bı par okok sobok gıpal god kırı okok rek nep ageb," aglak. ¹⁹⁻²⁰ Pen Pol nop dam kansol kai mıdelak sıňak amıl aglak, "Nak mìnım kisen ke nıb bin bı okok krop ageban ak, mıñi cınop ak rek nep ag nı̄l tepek, cın abe mìnım wagın nıbak nıñ rep gın," aglak. ²¹ Pen bin bı Atens nıb okok abe, bin bı ke okok nıb apıl Atens kın mıdelak okok abe, mìnım kisen nıb ar ognap nıñıl ag mıdojin, agıl, gos ak nep nıñölgiyal.

²² Pol pen ne kansol kai mıdelak nab sıňak warıkıl agak, "Nıbi Atens bin bı. Yad nıpin nıbi kılıs yıb gıl, tap ognap sobok gın, agıl, gos ak nıpin. ²³ Yad sıj aul tagıl nıpin, nıbi kab kaunan ke ke gı lıl, tap ke ke sobok gıpım rek, yıb ak ar nıbak nı̄l tı̄k lıpım. Pen kab bıd tap sobok gı ūeb alap gı lıpım ak, yıb ak nı̄l tı̄k lıpım, 'Bı sobok gıpal ma nıpin ak, kab kaunan ne me aul,' apım. Mìnım ma nıpin, agıl, nı̄l kıl tı̄k lıpım nıbak, mıñi nıbep mìnım wagın ak agníg gebin.

²⁴ "God lım dai wagın aul gı lıl, tap lım dai ar wagın aul mıdebal okok magılseki gı lıl gak Bi nıbak ne Bi Kıt yıb. Seb kab ar alan abe, lım dai wagın aul abe, Bi Kıt mıdıl kod mıdebal. Bin bı okok God sobok gep karıp nınmagıl kırı gı lel, ne ap karıp nab nıb okok ma mıdenigab, mer. ²⁵ God ne cınop gı lıl, ake bad ak ūek, ake lı̄l gı mıdobın. Tap cın okok magılseki ne nep nıb. Ne Bi kılıs tı̄mel ke yıb nıñıl cın nınmagıl cın tap tepe

alap gıl nop nıñıl rek ma lıp. ²⁶ Ne bı nokım alap nep, Adam nop gı lek, Adam ne pen tı̄k damıl, tı̄k dam dapıl gel, mıñi bin bı ke ke okok lım dai ar wagın aul tı̄gon tı̄gon magılseki okok mıdobın. Pen God ne nep ned gos nıñıl gek me, bin bı ognap karıp lım apıl apıl mıdıl, mıd damıl, kisen ne ke agak nın ak, bin bı okok nıb ognap apıl kau kırı nıbak dıpal. ²⁷ God ne ke gos nıñıl geb ak, nın ognap koslam mıdıl, yıp pıyo nıñıl, dı̄ rırıkol gılıg gı, yıp pıyo nıñ dı̄nime, agıl, geb. Pen nop nıñ dı̄nig gonıgabın ak, ne cınop magılseki par okok ma mıdebal. Cın eip mıdebal aul. ²⁸ Nınmagıl ar ne ak me, cın mıdobın. Pen bı mìnım nı̄l tı̄kep nıbi ke ognap, 'Cın abe nı̄l pai ne mıdobın,' apal ak, nıñıl apal.

²⁹ "Pen cın God nı̄l pai ne mıdobın rek, gol, silpa, kab okok dıl, gos cın ke nıñıl, nınmagıl cın ke tap ognap kaunan gı lıl, ma sobok gıjın. ³⁰ Ned God mìnım tep ne ma nıñelgıpal rek, krop mìnım kıb ma agak. Pen mıñi bin bı karıp lım ke tı̄gon tı̄gon magılseki krop ageb, 'Tap si tap tı̄mel gıpım ak, tari gınig nıg gıpın, agıl, kırıg gım,' ageb. ³¹ Kisen ne ke nep nıñıp nın ak, Bi ne ag lak ak nop ag yokek apıl, bin bı lım dai ar wagın aul mıdebal magılseki mìnım kıb agıl, nonım lı̄nigab. Cın nıpin, Bi mìnım kıb agnígab nıbak, nop ūag pak lel kımek, God gek kauyan warıkak. Nıg gak ak, bin bı okok magılseki nıñıl, mìnım kıb agnígab agak ak, mısej nep agak ak nıñlon, agıl, gak," agak.

³² Pol, bı alap kımıl warıkıp mìnım agosıp ak nıñıl, bin bı nıñ mıdelak okok ognap ag sık aglak; pen ognap aglak, "Nın ognap sek mìnım nıbak kauyan agek nıñın," aglak. ³³ Nıb agel nıñlıg gı, Pol

kansol kai m̄idelak okok k̄rop k̄irig amnak.³⁴ Pen taun k̄ib Atens n̄ibak, bin b̄i ognap Pol m̄inim nop ak d̄il, Jisas nop n̄iñ d̄ilak. Bin b̄i n̄ib okok me, b̄i alap ȳib ne ak Dionisias. Ne b̄i k̄ib kansol k̄ib k̄iri karip l̄im n̄ibak n̄ib b̄i alap. Bin alap ȳib ne ak Damaris. Pen bin b̄i ognap sek abe Jisas nop n̄iñ d̄ilak.

18

Pol am taun k̄ib Korid okok m̄idek

¹ Pol taun k̄ib Atens k̄irig ḡil, taun k̄ib Korid okok amnak. ² Pol Korid amil n̄ijak, b̄i Juda ber mal m̄iderek. N̄igm̄il ȳib ak Akwila; nop karip l̄im Podas t̄ik dapel, k̄ib ḡil ne ju dam karip l̄im Itali, taun k̄ib Rom ulep s̄ıñjak, m̄idoliḡip. Pen k̄isen gapman b̄i k̄ib Kłodias, Juda bin b̄i ognap Rom ma m̄idenimel, agek, Akwila eip bin ne Prisila eip, Itali k̄irig ḡil, am Korid s̄ıñjak m̄iderek. Pen Pol, ber mal k̄rop am n̄iñig ḡil, karip k̄rop amnak. ³ Bi ber n̄ibak, k̄iri sel karip göliḡipir. Pen Pol ak rek nep wög n̄ibak rek göliḡip ak me, amil k̄rop eip k̄in m̄idil, sel okok göliḡipal. ⁴ Pol ne pen, Juda bin b̄i okok abe, Grik bin b̄i okok abe, k̄iri maḡilek Jisas m̄inim tep ak n̄iñ d̄ilan, aḡil, Juda God nop sobok gep n̄iñ ak, ne per per Juda moḡim gep karip ak amil, k̄ilis ḡil k̄rop eip m̄inim ag amil apil göliḡip.

⁵ Pen k̄isen Sailas eip Timoti eip Masedonia Propins k̄irig ḡil, Pol Korid m̄idek s̄ıñjak aper, Pol ne per per Jisas m̄inim tep ak ag n̄iñ damil damil, Juda bin b̄i okok k̄rop m̄inim ag n̄iñ, Mesaia per kod m̄idoliḡipin ak me Jisas nep, agoliḡip. ⁶ Pol n̄ib agek, Juda bin b̄i okok m̄inim ne ak ma n̄iñil, nop ag juil, m̄inim t̄imel agel n̄iñlig ḡi, Pol ne, Jisas m̄inim tep ak tari ḡinig k̄irig ḡipal, aḡil, walij ne ak p̄ipal paklig ḡi agak, "Yad n̄ibep Jisas m̄inim tep ak ag

n̄en ma n̄ipim rek, God n̄ibep d̄i komiñ ma yoknigab ak, tap n̄ibi ke. Miñi n̄ibep Juda bin b̄i k̄irig ḡil, Juda bin b̄i mer okok k̄rop am ag n̄iñigain," agak.

⁷ Pol n̄ib aḡil, k̄rop k̄irig ḡil, b̄i Juda mer alap karip ak amnak. Bi n̄ibak ȳib ne Titias Jastas. Ne God nop sobok goliḡip. Karip ne ak Juda moḡim gep karip gol ulep s̄ıñjak. ⁸ Pen Krispas, b̄i Juda moḡim gep karip kod m̄idoliḡip b̄i ak, bin b̄i ne eip k̄in m̄idelak okok eip Jisas nop n̄iñ d̄ilak. Taun k̄ib Korid okok, bin b̄i ognap konjai nep, Pol Jisas m̄inim tep agak ak n̄iñil, n̄iñid ageb, aḡil, m̄inim n̄ibak n̄iñ d̄il, n̄ig paklak.

⁹ N̄iñ alap k̄islim eyaŋ Pol n̄igrikep n̄iñjak, Bi K̄ib nop agak, "Nak ma p̄irikn̄im̄in. Nak gos sek m̄idil, k̄ilis ḡil, m̄inim tep yad ak bin b̄i okok k̄rop abramek ag n̄ek amnañ. ¹⁰ Yad nep eip m̄idebin. Taun k̄ib aul bin b̄i yad konjai ȳib nep m̄idebal; bin b̄i ognap nep ḡi t̄imel ḡinimel rek ma l̄ip," agak. ¹¹ Bi K̄ib n̄ib agek, Pol Korid nep k̄in m̄idil, mi nokim alap takin akn̄ib kagol onj̄id ak, bin b̄i okok k̄rop God Minim ak ag n̄iñ m̄idoliḡip.

¹² Pen Rom bi k̄ib okok Galio nop ag lel, ne amil Akaia Propins kod m̄idek n̄iñ ak, Juda bin b̄i okok, Pol nop n̄ijel milik yapek, m̄inim ag ar nokim l̄il, nop d̄i cici li dam m̄inim k̄ib agnig dad amn̄ilak. ¹³ Pol nop m̄inim k̄ib aḡil aglak, "Bi aul bin b̄i s̄iñ aul k̄rop aḡil, 'N̄ibi God nop sobok ḡinig ḡil, n̄ib n̄ib ḡim,' ageb. Pen m̄inim ageb ak d̄il genigal ak, k̄iri lo c̄in t̄ib junigal," aglak.

¹⁴ N̄ib agelak, Pol pen agnig gebin ag n̄iñjak ak pen, Galio pen warikil, Juda bin b̄i okok k̄rop agak, "N̄ibi Juda bin bi. Bi aul tap t̄imel alap gobkop, m̄inim k̄ib agnig gebim ak n̄ipnep. ¹⁵ Pen

nı̄bi yokop mı̄nım magıl okok nı̄b okok nı̄b dıl, pen pen agıl, bı̄ yı̄b kirī nı̄lak okok ak rek nep dıl, mı̄nım pen pen agebım, ak mı̄nım kı̄b mer; mı̄nım yokop nı̄bak yad ma nı̄njı̄gain. Ak mı̄nım yad mer. Mı̄nım nı̄bak nı̄bi ke agnı̄mıt!” agak. ¹⁶ Nı̄b agıl, bı̄ polisman ne okok ahek, mı̄nım kı̄b agep mı̄gan ak kı̄rop yı̄k gı̄ dam mı̄s eyan yoklak. ¹⁷ Kirī mı̄s amlı̄g gı̄, bı̄ Juda mogım gep karıp kod mı̄doligıp ak, Sostenes, polisman okok nop yır dıl pak gı̄s gı̄ paklak. Gapman bı̄ kı̄b Galio nı̄njıl, mı̄nım alap ma agak.

Pol kauyan taun kı̄b Adiok, Siria Propins sı̄njack amnak

¹⁸ Pen Pol Korid tapın kın mı̄dıl, bin bı̄ Jisas mı̄nım nı̄n dılak okok kı̄rop, “Nı̄berık sı̄njaul mı̄dem,” agıl, Akwila Prisila ber mal eip karıp lı̄m Siria amnı̄n, agıl, Senkria taun, nı̄g solwara gol sı̄njack amnı̄lak. Senkria okok am mı̄dıl, Pol mı̄nım kılı̄s nı̄njı̄d nı̄njı̄d nep God nop agebin agıl, kı̄mkas ne tı̄kak. ¹⁹⁻²¹ Nı̄g magöb dıl, Senkria kırı̄g gıl, amīl amīl taun kı̄b Epesas amjaklak. Pol ne Juda mogım gep karıp nı̄lök mı̄gan ak amīl, Juda bin bı̄ okok eip mı̄nım ag amīl apıl gek. Nı̄g gek, bin bı̄ okok nop aglak, “Nı̄n ognap sek cı̄nop eip sı̄njaul mı̄denimın,” aglak. Pen mı̄nım kı̄rop ak ma dıl agak, “Nı̄bi sı̄njaul mı̄dem. God yı̄p, yau, agenı̄gab ak, kisen adık gı̄ nı̄bep ker onı̄gain,” agak. Nı̄b agıl, Akwila Prisila ber mal kı̄rop bin bı̄ nı̄b okok eip Epesas sı̄njack ag lı̄l, ne nı̄g magöb dıl pañdak. ²² Nı̄g magöb nı̄bak amīl amīl Sisaria amjakek, Pol nı̄g magöb nı̄bak kırı̄g gıl, wagın ar amīl Jerusalem amnak. Jerusalem amjakıl, bin bı̄ Jisas nop nı̄n dılak okok, “Nı̄bi mı̄debım?” agıl, kı̄rop eip mı̄nım ognap agak. Pol nı̄g gıl, Jerusalem

kırı̄g gıl, nı̄g magöb kauyan dıl, taun kı̄b Adiok, Siria Propins sı̄njack amnak.

²³ Pol Adiok amīl, yokop tapın nı̄n bad alap kın mı̄d kırı̄g gıl, amīl Galesia Propins okok abe, karıp lı̄m Prijia okok abe gı̄ taglı̄g gı̄, bin bı̄ Jisas nop ned nı̄n dılak okok, kirī Jisas mı̄nım tep ak nı̄n dı̄ kılı̄s gını̄mel, agıl, kı̄rop magılsek ag nı̄t tep gak.

Bı̄ nak Apolos mı̄nım ak

²⁴ Pen bı̄ Juda taun kı̄b Aleksadria nı̄b alap apıl Epesas sı̄njack mı̄dekk. Yı̄b ne ak Apolos. Ne bı̄ gos tep nı̄njıl mı̄nım ag tep gep bı̄ alap. Ne God Mı̄nım dai ned nı̄n kıl tı̄klak ak nı̄n tep goligıp.

²⁵ Bı̄ ognap nop Bı̄ Kı̄b Kanı̄b Ameb mı̄nım ak ag nı̄lak. Nı̄b ak me, ne kılı̄s yı̄b gıl, Jisas ne akal nı̄b apıl bı̄ tı̄gep bı̄ rek mı̄dekk ak, bin bı̄ okok kı̄rop yı̄pı̄d gıl nep ag nı̄lögip. Pen mı̄nım ag nı̄lögip nı̄bak, Jon bı̄ nı̄g pak nı̄eb ag nı̄lögip rek nep nı̄njıl ag nı̄lögip. Mı̄nım ognap sek ma nı̄njak. ²⁶ Pen Apolos ma pı̄rıkıl, Juda mogım gep karıp ak amīl, mı̄nım nı̄bak abramek yı̄b ag nı̄lögip. Pen nı̄n alap mı̄nım ag nı̄t mı̄dekk nı̄njıl Prisila Akwila ber mal nı̄njıl, nop poŋ dı̄t dam karıp kı̄rī ak amīl, God Kanı̄b Ameb mı̄nım ma nı̄njak magıl ognap nop ag nı̄t tep yı̄b gı̄rek.

²⁷⁻²⁸ Kisen Apolos ne Akaia Propins amnı̄g gek, Epesas bin bı̄ Jisas nop nı̄n dılak okok, Apolos ne amīl kı̄rop mı̄nım tep ak ag nı̄nı̄gab ak tep, agıl, Akaia bin bı̄ Jisas nop nı̄n dılak okok kı̄rop mı̄j alap nı̄n kıl tı̄kil aglak, “Bı̄ God wı̄ğ gep Apolos amjakek, nop dı̄nımıt,” aglak. Nı̄g gel me, Apolos Akaia Propins amjakıl, mı̄j nı̄bak yomek, Akaia bin bı̄ God kı̄rop yı̄mı̄g nı̄njıl gos tep nı̄ek, Jisas nop nı̄n dılak bin bı̄ okok, Apolos nop dılak. Nop del, ne pen kau-

krop dıl, mìnìm agep kau sìnjak Juda bin bì okok eip mìnìm ag amìl apil gıl, God Mìnìm ar ak ag ñì tep gìlg gì, "Mesaia, agìl, kod mìdebim ak Jisas nep," agak. Nìg gıl, ag ñì tep gek, nòp mìnìm alap pen agnìmel rek ma lak. Nìg gek, bin bì Jisas nòp nìj dìlak okok krop gì ñì tep gek, mìd tep gìlak.

19

Pol Epesas am midil Krais mìnìm tep ak ag ñak

¹ Apolos Korid kìn mìdek ñìn nab nìb sìnjak, Pol ne amìl Galesia Propins sìnjak abe, karip lìm Prijia sìnjak abe, nab sìnjak gì taglig gì, taun kìb Epesas amjakak. Amjakil nìj, bin bì Jisas nòp nìj dìlak ognap mìdelak. ² Pol krop ag nìj, "Nìbi Jisas nòp nìj dìpekk ñìn ak, Kaun Sìj sek dìpekk aka mer?" agak.

Agek, aglak, "Mer. Kaun Sìj alap mìdeb, agìl, cìn ma nìpìn," aglak.

³ Nìb agelak, Pol krop agak, "Pen nìbi ñìg pakpek ak, wagìn ak tari, ag gos nìpìn?" agak.

Agek, aglak, "Cìn Jon agoligip mìnìm ak dìl me, ñìg paknok," aglak.

⁴ Nìb agelak, Pol agak, "Jon Isrel bin bì okok agek, ñìg pakeligipal ak, tap si tap tìmel gìpìn ak, tari gìnig ñìg gìpìn, agìl, nìjel me, krop ñìg pak ñoligip. Pen Jon krop agoligip, 'Bì Kìb kisen onìgab ak apek, nòp nìj dìnmìb,' agoligip. Bì kisen onìgab agak nìbak, Jisas nep," agak. ⁵ Pol nìb agek, cìn Bì Kìb Jisas nòp nìj dìl bin bì ne ke yìb mìdojin, agìl, ñìg paklak. ⁶ Kìri ñìg pakel nìnlìg gì, Pol ñìnmagil ne krop ar sìnjak lek, Kaun Sìj krop apek, kìri mìnìm ar ke ke aglig gì, God mìnìm tep ak ag ñìlak. ⁷ Bì aknìb umìgan alap rek ñìg gìlak.

⁸ Pol takin omal nokim, Juda bin bì mogim gep karip olak okok eip, God bin bì dìl kod mìdenigab mìnìm ak nìj dìnmìl, agìl, kìlis gıl, mìsej nep mìnìm ag amìl apil gì mìdoligip. ⁹ Pen bin bì ognap gos mìdmagil kìri ak, gos mìdmagil kìri nab okok nep mìdekk nìj, Pol mìnìm agak ak ma dìngabın, agìl, bin bì magilsek mìdelak nab sìnjak amìl, Bì Kìb Kanib Ameb ak mìnìm tìmel aglak. Nìb agel, Pol bin bì Jisas nòp nìj dìlak okok krop nep poj dì dam, Tiranas skul karip kìb ak amìl, krop mìnìm ag ñì mìdoligip. ¹⁰ Pol ñìg gìl ag ñì mìdekk, mì omal yìnek me, Juda bin bì okok lìl, Grik bin bì okok lìl, Esia Propins mìdelak okok magilsek Jisas mìnìm tep ak nìnlìk.

Sipa ñì ne okok

¹¹ God ne Pol eip mìdekk nìj, ne tap ma gep rek ke yìb ognap goligip. ¹² Bin bì ognap kìri Pol agsip walij bad ne okok dam, bin bì mìnìk gak okok mìb gon krop lel, warìk ameligipal; kìjeki kiyob nìlìk bin bì aban ñagoligip okok kìri ak rek nep söj ameligipal.

¹³ Juda bin bì ognap kìj tap okok gìl, kìjeki kiyob nìlìk tap okok ag söj yok ajoligipal. Pen kisen, Pol gek rek nìj, cìn ak rek nep Bì Kìb Jisas yìb agon, kìjeki kiyob nìlìk söj amnìlan, agìl, kìjeki kiyob nìlìk bin bì aban ñagak okok krop aglak, "Jisas, Pol mìnìm ne ageb bì ak, yìb ne agobın ak nìj, mìs amnoj!" aglak. ¹⁴ Pen bì God nòp tap sobok gep bì kìb yìb alap Sipa, ñì ne aknìb ar onìd ñìg gì mìdelak. ¹⁵ Pen mìnek alap kìri, kìjeki kiyob nìlìk ag yokin, agìl, nìb agel nìnlìg gì, kìjeki bì aban ñagak ak mìnìm krop ak nìj krop pen agak, "Yad Jisas nìpìn, Pol nòp nìpìn ak pen nìbi bì an?" agak. ¹⁶ Nìb agìl, bì kìjeki aban

ñagak ak kılıç ke yıb kırop talak gıl, tapın magıl pak adık madık gıl, waliј kırop okok tıg bıl bıl gi yokek, kiri magıl nep me karıp nıbak kırıg gıl, sapai sek pırıќ gi amnílak.

¹⁷ Pen mìnım nıbak, Juda bin bı abe, Grik bin bı abe, Epesas mìdelak okok magılsek nıňıl, jel gek pırıќıl, Bi Kıt Jisas yıb ne ak nep agel ar amnak. ¹⁸ Nıg gek, bin bı Jisas nop nıň dıłak okok konjai nep ap mogım gıl, tap tari tari gi tımel gılak okok ag mıseň lıłak. ¹⁹ Kıt tap okok gıl, buk ńu kıl tıkkıl lölögipal okok, bin bı ognap dapel, bin bı ognap okok nıň mìdel nıňlıg gi, kiri mab pak dagılel yınak. Buk tap nıb okok, mani kab magıl silpa tauep wök pagel, pipti tausen (50,000) rek amnak. ²⁰ Pen taun kıt Epesas nıbak nıg gelak me, Bi Kıt mìnım tep ak tıgon tıgon amıl kılıç yıb gak.

Epesas bin bı mìnım sakö/aglak

²¹ Pen kisen, God Kaun ne Pol nop gos ſnek, Pol agak, "Yad Masedonia amıl, Akaia amıl, Jerusalem amnígain. Pen kisen Rom ak rek nep amnígain," agak. ²² Nıb agıl, bı omal ne eip wög gölügipir, Timoti eip Erastas eip kırop ag yokek, Masedonia Propins amnírek. Ne pen Esia Propins tapın nıň bad alap kın mìdek.

²³ Pol Epesas mìdek nıň nab nıb sıňak, Epesas bin bı ognap warıkkıl, Bi Kıt Kanıb Ameb mìnım tep nıbak nıň dıłak bin bı okok kırop nıňel, mılık yapek, pen pen gınig rek gelak. ²⁴ Pen bı alap, yıb ne Demitrias ak, bı ne ognap eip kab silpa dıl, god esek sobok gölügipal, yıb Atemis, agölögipal ak, karıp sıkol kıl tep ognap gi lel, bin bı ognap apıl, tau dam lıl, bin kıt cın Atemis nop sobok gep karıp ak, agıl, sobok gölügipal. Bi nıb okok wög nıbak gıl, mani kıt yıb dölögipal. ²⁵ Demitrias ne,

bı nop wög gölügipal okok abe, bı wög kiri gölügipal nıbak rek gölügipal bı okok abe agek, ap mogım gelak, agak, "Nıbi nıpmı, cın wög nokım nıbak gıl me, mani kıt yıb dıpin. ²⁶ Pen mıni bı narık Pol apıl, bin bı okok kırop mìnım esek agıl agıp, 'Nınmagıl dıl tap gıpal okok tap sobok gep mer,' agıp. Nıb agosıp, Epesas sıňaul abe, Esia Propins okok abe, bin bı konjai yıb nep mìnım ne nıň dıpal. ²⁷ Pol mìnım esek ak agek, nıň dıl, tap gi lon tauelögipal ak, kısen ma taunıgal. Pen ar nıbak nep ma agebin. Cın ke abe, bin bı Esia Propins okok magılsek abe, bin bı karıp lım ke tıgon tıgon magılsek abe, god kıt Atemis ak nop sobok gıpin. Pen nop kırıg gıl, karıp kıt nop sobok gıpal ak, ak rek nep kırıg gınimel rek lıp, agıl, agebin," agak.

²⁸ Demitrias nıb agek, bı nıb okok nıňel, mılık kal yıb yapek, meg mıgan dap ranıl aglak, "Atemis Epesas nıb ne kıt yıb! Atemis Epesas nıb ne kıt yıb!" aglak. ²⁹ Nıg gıl mìnım kıt agel amek nıňlıg gi, bin bı taun kıt nıbak magılsek apıl, Pol bı ne omal dı cıčı lıl lıp gi dam mìnım agep kau sıňak dad amnílak. Pol bı ne nıb omal ne eip Masedonia Propins nıb ap mìderek. Yıb kiri mal ak, Gaias eip Aristakas eip. ³⁰ Pol pen, bin bı ap mogım gıl, mìnım agelak nab sıňak amnin, agak ak pen bin bı Jisas nop nıň dıłak okok nop mer aglak. ³¹ Pen Esia Propins gapman bı kıt ognap, Pol nop bı nıňeb ne okok me, nop mìnım yokıl aglak, "Bin bı mìnım agep kau sıňak ap mogım gıl mìnım agebal sıňak ma amnímın mer," aglak.

³² Pen bin bı konjai nep ap mogım gıl, mìnım kıt agıl, mìnım ke ke yıb nep aglak. Bin bı konjai nep kiri mìnım wagın mìdeb

nıñjıl agobın ak, agıl, ma nıñlak; abramek nep aglak. ³³ Pen bı Juda ognap, bı cın Aleksada kırop ag ñı̄ tep gıñigab, agıl, nop bin bı udın yırık sıñak yokıl, bin bı ognap mìnım ar ognap nı̄g nı̄g giagnımınj, agıl, sı̄k par agelak pen ne mìnım agníg gi, nı̄bi mìnım ma agím, agıl, ñı̄nmagıl tı̄g mılıc gi ñı̄k. ³⁴ Aleksada ñı̄nmagıl tı̄g mılıc gi ñek nıñlıg gi, bin bı okok nıñlak, ne Juda nı̄b bı alap, nıñjıl meg mı̄gan dap ranıl, mìnım ar nokım nep sı̄k kı̄b par agıl aglak, "Atemis Epesas nı̄b ne kı̄b yı̄b! Atemis Epesas nı̄b ne kı̄b yı̄b!" agıl, mìnım ar nokım nı̄bak nep ñon sek sı̄k par aul yı̄b par ag mìdelak.

³⁵ Kırı tu aua nep nı̄g sı̄k par ag mìdel mìdel, kı̄sen bı̄ taun gapman wög gi, ñu kıl tı̄kep bı̄ kı̄b kırı ak warıkıl, kırop agak, "Kapkap mìdem!" agak. Nı̄b agek kapkap mìdel nıñlıg gi, ne agak, "Epesas bin bı̄. Karıp lım cın aul, god kı̄b Atemis kab kaunan ne seb kab alan nı̄b ju owak ak dil, karıp gi lī tep gi, sobok giþin ak, bı̄ an ma nıñjıp, agıl, mìnım saköl agebım? ³⁶ Mìnım nı̄bak, bin bı̄ okok magı̄lsek bı̄r nı̄pal. Nı̄b ak, nı̄bi kapkap mìdel sı̄dol ma gıñımib. ³⁷ Pen bı̄ dopım omal aul, god cın Atemis nop ag juı̄l, karıp sobok giþin sıñak tap ognap si ma dı̄pir ak, pen kırop sıñaul dopım. ³⁸ Nı̄b ak, Demitrias aka bı̄ ne ognap, bı̄ alap nop mìnım kı̄b agníg gıñigal ak, bı̄ kı̄b mìnım tı̄g bı̄lokep bı̄ okok mìdebal sıñak amıl mìnım agel, kırı mìnım kı̄b nı̄bak nıñjigal. ³⁹ Pen mìnım mìker ognap mìdonımınj ak, gapman bı̄ mìnım tı̄g bı̄lokep ñı̄j mìdenigal udın yırık kırı sıñak agem nıñlanj. ⁴⁰ Cın mìnî sıñaul ap mogım gi, mìnım pı̄g agobın ak, mìnım wagın alap mìdek ma agobın. Gapman bı̄ kı̄b yı̄b

alap, 'Tari gıñig ap mogım gił nı̄g gebım,' agek, pen mìnım alap agjin rek ma līp," agak. ⁴¹ Ne nı̄b agıl, bin bı̄ okok kırop ag yokek, ke ke amnılak.

20

*Pol Masedonia Propins amıl,
Akaia Propins amnak*

¹ Pen bin bı̄ okok mìnım pı̄g kılopıl ag mìd kırıg gił, am karıp kırı ke ke okok amnılak. Pol bin bı̄ Jisas nop ñı̄j dı̄lak okok kırop sı̄k agek, apelak, kırı gos sek mìdıl Jisas nop ñı̄j dı̄ kı̄l̄s gı̄l̄g gi mìdenimel, agıl, ne mìnım ognap ag ñı̄ tep gi, "Nı̄bi sıñaul mìdem," agıl, kırop kırıg gił Masedonia Propins amnak. ² Amıl, nı̄b okok gi taglıg gi, bin bı̄ Jisas nop ñı̄j dı̄lak nı̄b okok, kırı gos sek mìdıl Jisas nop ñı̄j dı̄ kı̄l̄s gı̄l̄g gi mìdenimel, agıl, ne mìnım ognap ag ñı̄ tep gi damıl, Akaia Propins amjakak. ³ Akaia amjakıl, takın omal nokım nı̄b okok kın mìdıl, ñı̄g magöb dı̄l̄ Siria Propins amnım, agak ak pen ne mìnım alap nıñjak, Juda kai nop ñag pak lı̄ntı̄g gelak. Mìnım nı̄bak nıñjıl me agak, "Wagın ar nep adı̄k gi Masedonia amnin," agak. ⁴ Pen Pol ne eip ajelak bı̄ okok me: Piras ñı̄ne Sopata taun kı̄b Beria nı̄b ak; Aristakas eip Sekadas eip taun kı̄b Tesalonaika nı̄b omal ak; Gaias taun kı̄b Debi nı̄b ak; Ticikas eip Tropimas eip Esia Propins nı̄b omal ak; Timoti ak. ⁵ Bı̄ nı̄b okok kırı ned amıl, taun kı̄b Troas amıl, cınop kod mìdelak. ⁶ Pen ñı̄n kı̄b Bred Yı̄s Sek Ma Ñı̄nejb ñı̄n ak mìdon, ap amek nıñlıg gi, ñı̄g magöb dı̄l̄, ñı̄n aknı̄b mamı̄d alan nab kınıl, Troas amıl, bı̄ ned amnılak okok eip am kausek mìdıl ñı̄n aknı̄b ar onjı̄d nı̄b okok kın mìdonok.

*Pol ñı̄ kı̄mak alap nop gek,
kauyan warıkak*

7-8 Wik nokim alap Troas midonok nibak, sabdañ eyanñ ñin ak, bred ti pag git ñiñig git, karip ñitlik miñgan ar alan am mogim git, Pol, tol amniñgain, agil, minim agek niñig git, minim ne niñ midonok. Niñ git niñ midon midon, kislim gek, sip milan konai nep dagil ar siñ epel lili, Pol minim agek ak niñ midonok. ⁹ Pen bi praj alap wido ar siñjak bisig git, Pol minim agek ak niñ midek. Yib ne ak Yutikas. Ne niñ git niñ midek midek, wisin kal yib apek me, udin jik jik git git pis nep karip ar yib alan nib git dam lim siñ eyan pakak. Niñ gek, kiri am siñ eyan di niñlak, pis nep bir kimil midek. ¹⁰ Pol ne pen siñ eyan amil, niñ nibak nop nab nab li dil, agak, "Gos par ma niñnimib; ne komij mideb," agak. ¹¹ Niñ agil, kauyan karip miñgan ar alan amil, bred ognap ti panjil, jim nil nibil, Pol kauyan minim ag midek midek, miñab tik melik lak ak amnak. ¹² Pen bi praj ap yap pakil kimak ak nop komij karip pon damil miñ miñ yib gilak.

Pol Troas kiriç git, Mitilini amnak

¹³ Pol cinop agak, "Niñi niñ magöb dil, taun kib Asos am midenimib; pen yad wagin ar apil, taun kib nibak niñ magöb kausek dil karip lim Mitilini amninan," agak. Niñ agek, cin niñ magöb dil, Asos amninanok. ¹⁴ Asos amil, Pol nop dil, karip lim Mitilini amninanok. ¹⁵⁻¹⁶ Minet Mitilini kiriç git, karip lim niñ tib kis gak airan Kaios ulep siñjak amjaknok. Minet ak, karip lim niñ tib kis gak airan Semos amjakil, Pol ne gos alap niñjak, Epesas amil, sisain nep git taglig git, Pedikos niñ ak Jerusalem ma niñningabin rek lip, ag gos niñjak. Niñ ak me, cin Epesas pis kid jus dil, pis nep taun kib Mailitas amninanok.

*Pol Epesas bin bi kiroc agak,
"Yad pis nep amebin," agak*

¹⁷ Taun kib Mailitas amjakil, Pol minim yokek, Epesas amek, bin bi Jisas niñ dilak okok kiroc kod midelak bi okok kiroc agak, "Yad Mailitas midebin siñaul owim," agak. ¹⁸ Niñ agek, bi niñ okok apelak, kiroc agak, "Ned Esia Propins nibi siñjak apil, nibep eip kin midil, mid damil, tari tari goliçipin ak niñpim. ¹⁹ Yib yad den ar ma amnak. Bi Kib nop wög ak ginek niñig git, Juda bin bi yip gitmel gin, agel niñig git, sil aglig git minim ag niñ amnak. ²⁰ Niñi niñpim, yad Jisas minim tep ne alap ma kiriç ginek, pen mogim giçipim kau okok abe, karip nibi okok abe amil, tari minim nibep git niñigab ak magilek abramek ag niñ amnak. ²¹ Niñi Juda bin bi okok lili, Grik bin bi okok lili, minim kiliç agil, ag niñ tep git, agnek, 'Tap si tap gitmel giçipim ak, tari ginig niñ giçipin, agil, kiriç git, God minim ne ak niñ dil, Bi Kib cın Jisas nop niñ dinimib,' agnek.

²² "Pen miñi niñim! God Kaun yip miñ rek lili Jerusalem dad ameb ak, yip tari rek giñigab ak ma niñpin. ²³ Pen yad niñpin, taun kib tigoñ tigoñ amjaken, Kaun Siñ ne yip per agip, 'Nak Jerusalem amniñgan, nep miñ lel, koslam midenigan,' agip. ²⁴ Pen ak minim ma mideb. Yad ke nep mid tep giñim, agil, gos ak ma niñpin. Yip paknigal, agil, ma piñikpin, mer. Bi Kib Jisas, wög yip ag lak ak nep gos niñil, God cinop yimig niñil dip minim tep ak, ag niñig git nep midenigain. Yad gos nokim nibak nep niñil, amil, kanib nibak pis nep amniñgain.

²⁵ "Pen yad niñpin, nibi bin bi okok akal magilek, God bin bi dil kod midenigab minim nibak agen niñpim okok, yip kauyan ma niñningabim, mer. ²⁶ Miñi amniñ-

gıl me, nı̄bep mı̄sen̄ agebin, bin bı̄ an an God mın̄ım̄ tep ak ma nı̄n̄ dil yur kı̄b dı̄nígal ak, ak tap kırı̄ ke; yad mer. ²⁷ Yad God tap tari tari gı̄níg geb mın̄ım̄ ak alap ma kırı̄g gı̄pin, mer; magı̄lsek yı̄b nı̄bep ag nı̄n̄bin. ²⁸ Nı̄bi ke nı̄n̄ rep gıl, bin bı̄ Kaun Sı̄n̄ ne agek kod mı̄debīm̄ okok abe nı̄n̄ rep gıl mı̄denim̄b. Bı̄ kaj sipsip mı̄kep okok kaj sipsip kırı̄ okok kod mı̄d̄ tep gı̄pal rek, nı̄bi ak rek nep, God bin bı̄ ne, lakañ ne ke tau adı̄k dak bin bı̄ nı̄b okok me, kı̄rop kod mı̄d̄ tep gıl mı̄denim̄b. ²⁹ Yad nı̄pin, yad amen, kain saköl okok apıl, kaj sipsip nı̄bi mı̄kebīm̄ okok ognap su nı̄n̄igal. ³⁰ Pen bin bı̄ nab nı̄bi sı̄n̄jak mı̄debal ognap ak rek nep, bin bı̄ Jisas nop nı̄n̄ dı̄pal okok kı̄rop lı̄p gı̄ dad amon, kırı̄ cın̄ eip amnı̄n̄, agıl, kı̄rop mın̄ım̄ esek agnigal. ³¹ Pen yad mı̄ omal nokı̄m̄, karıp lı̄m̄ nı̄bi Epesas sı̄n̄jak kın̄ mı̄dıl, pı̄b nab, kı̄slı̄m̄ eyan̄, nı̄bep yı̄m̄ig gek, sıl aglı̄g gı̄, nı̄bep magı̄lsek nokı̄m̄ nokı̄m̄ ag nı̄t̄ tep gı̄nek. Mın̄ım̄ ag nı̄nekk nı̄bak saköl ma gı̄n̄im̄b; nı̄n̄ rep gıl mı̄denim̄b.

³² “Yad nı̄bep God nı̄n̄magıl ar ne ak lı̄l, mın̄ım̄ tep ne ak, ne bin bı̄ yı̄m̄ig nı̄n̄ıp mın̄ım̄ tep nı̄bak ar ak lı̄l, amebin. God nı̄bep eip mı̄denigab. God mın̄ım̄ tep ne ak nı̄n̄ denigabım̄ ak, ne gek, nı̄bi Jisas nop nı̄n̄ dı̄ kılı̄s gıl bin bı̄ ne ke mı̄dıl, tap tep tep bin bı̄ ne nı̄n̄ig geb ak dı̄nígabım̄. ³³ Yad nı̄bep eip kın̄ mı̄denek nı̄n̄ ak, bin bı̄ ognap mani gol, mani silpa, walı̄j tap kırı̄ okok ası̄b ma agnek. ³⁴ Nı̄bi nı̄pı̄m̄, nı̄n̄magıl yad ak ke nep wög gıl, bı̄ yad eip tagoligıpın̄ okok eip, tap magıl nı̄bil, walı̄j tau yı̄m̄il mı̄doligıpın̄. ³⁵ Pen yad gı̄pin̄ nı̄bak rek, nı̄bi ak rek nep gıl, bin bı̄ yı̄m̄ gep rek okok kı̄rop dı̄ tep gıl, gı̄ nı̄n̄im̄b. Bı̄ Kıt̄ cın̄ Jisas ne ke mın̄ım̄ agak ak nı̄n̄

mı̄denim̄b. Ne agak, ‘Bı̄ ognap nı̄bep tap nı̄enigal ak, nı̄bep tep gı̄nígab; pen nı̄bi bin bı̄ ognap kı̄rop tap nı̄enigabım̄ ak, nı̄bep tep yı̄b gı̄nígab,’ agak.

³⁶ Pol mın̄ım̄ nı̄bak ag mı̄bil juıl, Epesas bin bı̄ Jisas nı̄n̄ dı̄lak okok kı̄rop kod mı̄delegipal bı̄ okok eip kogı̄m̄ yı̄m̄il, God nop sobok gak. ³⁷ Pol sobok gek nı̄n̄lig gı̄, kırı̄ sil agıl, nop am dı̄ kaig gıl, mı̄lik rek nı̄bil bom̄ siloklak. ³⁸ Kisen mı̄lik dai yad ak ma nı̄n̄igabım̄, agak, mın̄ım̄ ak nep nı̄n̄ıl, kı̄rop mapın̄ yı̄b gek nı̄n̄ıl, sıl aglak. Nı̄g gılı̄g gı̄, Pol nop nab nab lı̄ dam nı̄g magöb mı̄gan ak yoklak.

21

*Pol nı̄g magöb dıl Jerusalem
amnı̄g amnak*

¹ Pen cın̄ Epesas bin bı̄ okok kı̄rop, sı̄n̄aul mı̄dem, agıl, nı̄g magöb dıl, pındı̄nok. Yı̄gen ak ap tep gek, yı̄pid gıl nep amıl amıl, karıp lı̄m̄ nı̄g tı̄b kıs gak airan Kos amnı̄nok. Pen mı̄nek ak, Kos kırı̄g gıl, karıp lı̄m̄ nı̄g tı̄b kıs gak airan Rodos amnı̄nok. Pen mı̄nek ak, Rodos kırı̄g gıl, taun kı̄b Patara amnı̄nok. ² Taun kı̄b Patara amıl nı̄n̄nok, nı̄g magöb alap karıp lı̄m̄ Pónisia amnı̄g gek. Nı̄b ak, cın̄ nı̄g magöb nı̄bak dıl pındı̄nok. ³ Amıl amıl, karıp lı̄m̄ nı̄g tı̄b kıs gak airan Saipras nı̄n̄magıl anı̄dken pı̄s ar mı̄dekk nı̄n̄lig gı̄, amıl amıl, karıp lı̄m̄ Siria manj apıl me, tap kako okok dı̄ yoknı̄g amıl taun kı̄b Taia wös gı̄nok. ⁴ Taia am wös gıl, amıl bin bı̄ Jisas nop nı̄n̄ dı̄lak okok kı̄rop pı̄yo nı̄n̄ıl, kı̄rop eip wik nokı̄m̄ alap kın̄ mı̄donok. Pen God Kaun ne kı̄rop gos nı̄ek, kırı̄ Pol nop aglak, “Jerusalem amnı̄g geban ak, ma amnı̄m̄in,” aglak. ⁵ Pen amnı̄g gı̄nok won ak, bin bı̄ Jisas nop nı̄n̄ dı̄lak nı̄b okok, bin bı̄ nı̄t̄ pai kırı̄ okok magı̄lsek cın̄op damıl taun kı̄b nı̄bak mı̄s ken nı̄g

gol sığnak amıl, kırop eip kogım yımıł, God nop sobok gınok. ⁶ Pen cın, “Nıbi sığaul mıdem,” agon, kırı pen, “Nıbi okok amním,” agel, cın am nıg magöb ak karıp mıgan ak amon nıñlıg gi, kırı adık gi karıp kırı amnílak.

Agabas, Pol nop nıb nıb gınigal, agak

⁷ Pen cın nıg magöb dıl, taun kıl Taia kırıg gił, am taun kıl Tolemais wös gınok. Wös gił, bin bı Jisas nop nıj dılak okok kırop, “Nıbi mıdebiṁ?” agıl, nıñ bad alap kırop eip nab nıb sığak kın mıdonok. ⁸ Mınek ak kırop kırıg gił, am Sisaria amjakıl, Pilip karıp ak am kınnok. Ne Jisas mıñım tep ag nı ajep bı alap. Ne me, ned Jerusalem mıdıl, bı aknıb kagol onıd okok eip tap magıl nonım lolıgip. ⁹ Pen bı Pilip nıbak, pai ne omal omal, Jisas mıñım tep ak ag nıölgiçpal. Pai nıb okok kırı bı ma dılak.

¹⁰ Cın Pilip eip kın mıdonok nıñ nab nıb sığak, bı God mıñım agep Agabas karıp lı̄m Judia nıb owak. ¹¹ Agabas apıl, Pol sıb nag ne ak dıl, nıñmagıl tob ne ke nag lı̄l agak, “Kaun Sı̄n ageb, ‘Bı sıb nag nap nıb nıbaul, Juda kai Jerusalem sığak nop nag lı̄l, dam Juda bin bı mer okok kırop nıñigal,’ ageb,” agak.

¹² Cın magılsek mıñım nıbak nıñıl, Pol nop turaj lı̄l neb neb gił agnok, “Jerusalem ma amnímın,” agnok. ¹³ Agonok, Pol pen agak, “Yı̄p tari gınig mapın gek sıl agem, mı̄dmagıl yad yur gıp. Yad Jerusalem amıl, ‘Bı Kıl yad Jisas,’ agnıgain. Kırı mıñım ak nıñel, mılık yapek, yı̄p nag lenıgal aka pı̄s nep nıag pak lenıgal ak, yad ma pı̄rıkniçgain. Abramek am agnıgain,” agak. ¹⁴ Pen cın Pol nop nıg gi ag mer nıñıl, kırıg gił, agnok, “Bı Kıl ne ke nıñıp rek gınigab,” agnok.

Jerusalem bin bı Pol nop ag ju-lak

¹⁵ Pen cın nıg gił Sisaria kın mıdıl, Jerusalem amnígabın, agıl, tap cın okok gi jı̄n gi lı̄l, pındı̄nok. ¹⁶ Bin bı Jisas nop nıj dılak Sisaria nıb ognap eip Jerusalem amnínok. Kırı cınop dam Neson karıp ak lel, eip kınnok. Bı Neson nıbak Saipras nıb. Ne Jisas nop ned nep nıñ dak.

¹⁷ Jerusalem amjakon, bin bı Jisas nop nıj dılak okok magılsek cınop nıñel tep gak. ¹⁸ Tol Pol cın eip Jems nop mıñım agnig amnínok. Jerusalem bin bı Jisas nop nıj dılak okok kırop kod mı̄delak bı okok magılsek ap mogım gił mı̄delak. ¹⁹ Pen cın amjakıl, Pol kırop, “Nıbi mıdebiṁ?” agıl, God nop kod mı̄deki nıñlıg gi, karıp lı̄m tı̄goñ tı̄goñ ajił, Juda bin bı mer okok tap tari tari gak ak magılsek, bı nıb okok kırop kesim nıbak agak.

²⁰ Pol nıg gił kesim nıbak agek nıñıl, kırı God nop tep agıl, Pol nop aglak, “Mam. Nak nıpan, Juda bin bı konjai sıkerek Jisas nop nıj dı̄pal ak pen kılıs yı̄b gił apal, ‘Cın Juda bin bı mı̄dobın. Nıb ak, Juda lo ar ak nep gın,’ apal.

²¹ Pen Juda bin bı okok ognap Jerusalem aul apıl apal, ‘Pol ne, Mosis bırarık nep lo mıñım nı̄ kıl tı̄kak ak kırıg gił, cın Juda kai gıpın ar ak kırıg gił, Juda bin bı ju amıl Juda bin bı mer karıp lı̄m nab okok mı̄debal kırop ageb, “Nı nıbi okok wak tı̄b gi rı̄k ma gınımıb, Juda kai gı̄pal rek ma gınımıb,” ageb,’ apal. ²² Nak mıñi Jerusalem aul opan, mıñım nıbak tı̄goñ tı̄goñ amek nıñıgal. Nıb ak, cın titi gın, agıl, mıñım nıbak ag amıl apıl gınok. ²³ Mıñım ag amıl apıl gił, mıñım ag ar nokım lı̄nok ak mıñi nep agnıg gobın, nak nıñıl, kısen gınımın. Bı cın aul bı omal omal, mıñım kılıs nıñıd nıñıd God

nop agobın, apal. ²⁴ Nıg gıpal rek, God nop tap pak sobok gi nıñig gebal. Nıb ak, nak am nıñ ognap kırop eip mıdıl, tap tari tari gił God udın yırık tıd mıdenigal ak, gił tep gił, tap God nop sobok gił nıñigal okok, nak tau nıl kırop gił nıek me, kisen nabıc kımkas kiri ak tıknigal. Nıg genigan ak me, bin bı okok magılseк nıñigal, nep mınım aglak nıbak esek nep aglak. Kiri nıñigal, nak Juda nıb ak me, cın Juda kai gıpın rek nep gıpan. ²⁵ Pen Juda bin bı mer Jisas nop nıñ dıłak okok kırop mij nıu kıl tık nıl apıñ, ‘Bin bı ognap tap yokop god esek okok sobok gił nıñig, kımın kaj tap okok pakenımel, nıbi ma nıñimıb. Kımın kaj tap okok lakañ ak ma nıñimıb. Kımın kaj tap okok kıjam tıg kıbor juel kımonimıñ ak, ma nıñimıb. Bin si bı si ma gınimıb,’ agıl, mij nıu kıl tık nıbin, aglak.

²⁶ Nıb agelak, Pol mınım kırop ak dıł, mıneк bı omal omal tap sobok gił nıñig giłak bı nıb okok eip, kiri tap tari tari gił God udın yırık tıd mıdenigal ak, gił tep gił, God sobok gep karıp ak amníłak. Amıl, Pol bı kod mıdelak okok kırop agak, “Cın nıñ aknıb kagol onıd ak mıdıl, nıñ ar onıd ak God nop tap ognap ke ke dapıl, nop sobok gił nıñigabın,” agak.

Juda bin bı Pol nop di cıci lıłak

²⁷ Pol nıb agıl, kiri tap tari tari gił, God udın yırık tıd mıdenigal ak, gił damıl, ar onıd nıñ ak ulep gek nıñig gił, Juda bin bı Esia Propins mıdıl olak ognap nıñlak, Pol God sobok gep karıp mıgan ak mıdeк. Ne mıdeк sıñak nıñil, bin bı mıdelak okok mınım agel, kiri kal juıl Pol nop di cıci lıłak. ²⁸ Pol nop di cıci lıł, sık kıb agıl aglak, “Bin bı Isrel sıñaul. Bi nıbaul ne karıp lım ke tıgoñ tıgoñ magılseк ajıl, bin bı okok kırop

mınım tom agıl, cın Isrel bin bı abe, lo cın abe, God sobok gep karıp aul abe, mınım tımel ageb. Pen ar nıbak nep, mıñi ne Juda bin bı mer okok God sobok gep karıp nılik mıgan sıñak ma ameb okok, kırop abramek pon di dowip. Nıb ak, ne karıp sıñ nıbaul gił tımel gıp,” aglak. ²⁹ Kiri mınım aglak nıbak, gos kiri ke nep nıñıl esek aglak. Pol yokop Tropimas eip God sobok gep karıp mañ okok ajerek nıñig gił, gos kiri ke nıñıl aglak, “Pol bı nak Tropimas Epesas nıb ak eip God sobok gep karıp nılik mıgan ak ambır,” aglak.

³⁰ Pen kiri nıb agel, mınım nıbak bin bı okok magılseк nıñıl, ke nıb ke nıb apıl Pol nop tıg lıp gił dam God sobok gep karıp mı̄s eyan yokel nıñig gił, dai kıjon gił nıłak. ³¹⁻³² Bin bı konjai yıb mınım sakól kıb aglig gił, kal juıl Pol nop piş nep nıag pak lıñig gelak. Pen gelak mınım nıbak Rom ami bı kıb yıb mıdeк sıñak amek, ne ami bı kod mıdelak bı kıb ne ognap dıł, ami bı ognap dıł, kasek amıl bin bı mogım gił mıdelak sıñak amjaklak nıñıl Pol nop pak adık madık gelak ak kırıg giłak.

³³ Ami bı kıb nıbak apıl, Pol nop tıg cıci lıł, bı ne okok kırop agak, “Nıbi nop sen omal lıñimıb,” agak. Agek, agak rek giłak. Pen ne bı ned mıdelak okok kırop ag nıñak, “Ne tap tari gosıp nop nıg gebim?” agak. ³⁴ Agek, kiri mınım ke ke agıl, mınım piğ kıb yıb aglak. Nıg gel, ami bı kıb ak mınım wagın alap ma nıñıl, bı ne okok kırop agak, “Nop dam karıp kıb kılıç nıbi dad amním,” agak. ³⁵ Agek, ami bı kiri Pol nop dam kıjon wagın gol sıñak amjakel nıñig gił, bin bı konjai yıb nep kabsek amlıg gił Pol nop sılıkıl, di pakın, agıl, pen pen gił yokelak nıñıl bı ami bı ognap Pol nop di ka gił, karıp mıgan kiri dad amníłak. ³⁶ Pen

bin bî okok kîri kal agîl agîl, aglak, “Nop pîs nep ñag pak lîm!” aglak.

³⁷ Pen ami bî okok Pol nop dam karîp nîlik mîgan eyan amnîg gel nînlig gi, Pol ami bî kîb yîb ak nop agak, “Minîm yad nep alap agnîm aka?” agak.

Agek, ami bî kîb yîb ak agak, “Yad nîpin nak Grik minîm nîpan. ³⁸ Yad gos nîpin e, nak me, bî sînjak Ijip nîb bî pen pen gîpal po tau-san (4,000) nep dîl, dam mîn mab kab nep mîdeb nab okok we gîl mîdelak, nak bî ak nep, ag nîpin. Pen nak Grik minîm nîpan ak me, nak bî nîbak mer,” agak.

³⁹ Agek, Pol agak, “Mer, yad bî Juda alap. Yîp tîk dolak taun kîb Tasas, Silisia Propins sînjak. Taun kîb yad ak yîb mîdeb. Pen yîp yau, agenîmîn, yad bin bî sînj aul kîrop minîm alap ag nîn,” agak.

⁴⁰ Agek, ami bî kîb ak yau agek, Pol kab kîbiñ tan ameb ar ak tob tau mîdîl, nîn mîlic gek, bin bî okok minîm kîrig gel nînlig gi, Juda bin bî agelîgîpal minîm ak lîl, kîrop minîm agak.

22

¹ Pol ne Juda bin bî agelîgîpal minîm ak lîl, agak, “Bapi mam sîkop. Minîm nîbep agnîg gebin aul nîn mîdem,” agak.

² Nîb agek, ne Juda bin bî agelîgîpal minîm yîb agak rek nînjl, minîm minîm ma gîl, kap-kap yîb nep mîdelak. ³ Kîri kap-kap mîdel nînlig gi, Pol kîrop agak, “Yad Juda nîb ak pen yîp tîk dolak taun kîb Tasas, Silisia Propins sînjak. Pen yad apîl Jerusalem aul, minîm ag ñeb bî Gameliel eip mîdîl kîb gînek ak me, apîs based sîkop lo minîm tarî tari aglak ak magîsek yîp ag ñek, nîpin. Nîb ak, nîbi God nop di tep gîn, agîl, kîl tep nep gîpîm rek, yad ak rek nep göligîpin. ⁴ Bin bî Jisas Kanîb nîbak amnîlak okok

kîrop gi tîmel yîb göligîpin. Kîrop ñag pak lin, agîl, bin abe bî abe kîrop abramek nag lîl, dam mîn lîlögîpin. Pen ognap gi tîmel gi dam pak len, pîs nep kîmeltigîpal. ⁵ Göligîpin nîbak, God nop tap sobok gep bî kîb yîb ak abe, bî minîm tîg bîlokep Kansol mîdebal bî kîb okok abe, kîrop ag nînem, esek ageb, agîl, ma agnîgal; nînjd ageb, agnîgal. Nîn alap yad Damaskas amnîg genek, bî kîb nîb okok yîp mij ognap nîmam sîkop kîri Damaskas mîdelak okok nû kîl tîkil nîlak. Mij nîb okok nû kîl tîkil aglak, ‘Pol nop kod mîdenîmîb. Damaskas bin bî Jisas nop nîn dîpal okok kîrop nag lîl, dad Jerusalem aul donîmîn,’ aglak. Yad mij nîb okok dîl, bin bî okok kîrop nag lî Jerusalem dapen, yur dînîgal, agîl, Damaskas amnînek.

Pol ned Jisas nop nîn dak, kesim ak agak

⁶ “Pen yad mij nîb okok dîl, bî ognap eip amîl amîl pîb nab epel won ak, Damaskas manj manj gon nînlig gi, dai melîk kîb aknîb ke seb kab ar alan nîb ap yapîl yîp nînjak. ⁷ Nîg gek, yad ap yap lîm eyan paken nînlig gîl, minîm alap yîp agak, ‘Sol, Sol, yîp tarî gînîg gîl per gi tîmel geban?’ agak.

⁸ “Agek, yad agnek, ‘Bî Kîb! Nak bî an?’ agnek.

“Agenek, agak, ‘Yad Jisas Nasaret nîb; yîp per gi tîmel geban ak nep agebin,’ agak. ⁹ Bî yad eip amonok okok, melîk kîb ak nînlak ak pen minîm magîl yîp agak ak peyîg ma nînlak.

¹⁰ “Yad pen agnek, ‘Bî Kîb. Yad tarî gînîm?’ agnek.

“Agenek, yîp agak, ‘Nak warîkîl, Damaskas amnonj, bî alap apîl, tarî tarî gînîgan ak nep agnîgab,’ agak. ¹¹ Melîk nîbak melîk kîb yîb gîl, udîn yîp ak pîs nep kwoi gak. Nîg gek, bî yad eip amonok okok,

yip n̄inmaḡl k̄id ak d̄il, poj d̄il Damaskas amn̄inok.

12 “Pen taun k̄ib n̄ibak b̄i alap m̄idek, yib ne ak Ananaias. Ne lo c̄in ak n̄ij tep ḡil, ageb ageb rek nep golgīp. Bi n̄ibak nep, Juda bin bi Damaskas m̄idelak okok maḡlsek aglak, ‘Ak bi tep yib, aglak.’ 13 Pen ne yad m̄idenek ulep s̄injak apil yip agak, ‘Mam Sol. Udin maḡil nak kauyan n̄il n̄injan,’ agak. N̄ib agek n̄injig gi, dai udin yad kwoi gak ak pis nep kom̄in lek, n̄il n̄injil nop n̄innek.

14 “N̄ig gek, Ananaias yip agak, ‘God ap̄is based s̄ikop c̄in sobok ḡolgīpal God ak nep, nep d̄ip. Ne tap tari tari ḡinigain ag gos n̄injip ar ak nep yomek n̄injigan. Ne gos n̄injip, nak Bi Komīn Tep ne ak nop ke m̄iseñ n̄injil, min̄im meg m̄igan ne ke agen̄im̄in min̄im ak m̄iseñ n̄injigan.’ 15 God wög ḡt n̄eb bi midil, nep tari tari gek udin n̄injnak ak, min̄im tari tari agek peyig n̄injnak ak, bin bi okok maḡlsek k̄rop ag n̄injigan.’ 16 N̄ib ak, ma kod m̄idenim̄in. Warikil, God nop sobok ḡil, n̄ig paken̄igan, ne tap si tap tīmel ḡipan gac ak l̄ig gi ke yokn̄igab,’ agak.

“Juda bin bi mer okok k̄rop min̄im tep yad ak ag n̄inim̄in,” agak

17 “N̄ib agek, agak rek nep ḡinek. K̄isen Jerusalem aul ap̄il, God sobok gep karip ak amil, God nop sobok gi midil, n̄igr̄ikep n̄innek.” 18 N̄igr̄ikep n̄injil, yad Bi K̄ib n̄innek n̄injig gi, ne yip agak, ‘Bin bi Jerusalem s̄in aul min̄im tep yad agen̄igan ak ma n̄ij din̄igal. N̄ib ak nak kasek Jerusalem k̄irig ḡil, karip lim ke okok amnoñ,’ agak.

19 “N̄ib agek, yad agnek, ‘Bi K̄ib. K̄iri ke yip n̄ipal, yad ned Juda moḡim gep karip okok ajil, bin bi nep n̄ij d̄ilak okok k̄rop miñ l̄il, tapin maḡil nep pakoliḡipin.

20 Pen n̄in alap bi min̄im tep nak agep Stipen nop kab ju pak lel n̄injig gi, yad bi nop pak lelak okok waltj k̄iri t̄ig ju l̄ilak okok kod midil, paj agnek,’ agnek.

21 “N̄ib agenek, Bi K̄ib yip agak, ‘Yad nep ag yoken amil Juda bin bi mer par okok m̄idebal okok amn̄igan,’ agak,” agak.

Ami bi k̄ib ak Pol nop kod m̄idek

22 Juda bin bi Pol min̄im agek ak n̄ij mid damil, Juda bin bi mer min̄im ak nep agosip ak n̄injil, k̄iri meg m̄igan dap ranil min̄im k̄ib yib agil aglak, ‘Nop di n̄ag pak lim! Bi akn̄ib rek kom̄in ma midonim̄in,’ aglak.

23 Min̄im k̄ib n̄ib aglig gi, walij k̄iri ognap t̄ig ju l̄il, silpil yiprig d̄il, di yokel ap ranak. 24 N̄ig gelak, ami bi k̄ib yib ak, bi ne ognap k̄irog agak, ‘Nop dam karip n̄ilik m̄igan damil, pakem, bin bi s̄in aul tari ḡinig nop min̄im k̄ib agebal waḡin ak n̄ibep ag n̄oñ,’ agak.

25 N̄ib agek, nop pakn̄ig damil, nag n̄on gi l̄ilak. Pen Pol ne ami bi k̄ib ulep n̄ib s̄injak warik m̄idek ak nop agak, ‘C̄in Rom bin bi lo alap n̄ig ḡil ma mideb. Bi Rom n̄ib yipid ḡil okok yokop ma pakn̄igal. K̄iri ned min̄im k̄ib agil, min̄im t̄ig b̄lokil, ḡinigal,’ agak.

26 Pol n̄ib agek, ami bi k̄ib n̄ibak am bi k̄ib yib ak nop agak, ‘Nak tari ḡinig geban? Bi n̄ibak ne bi Rom n̄ib rek,’ agak.

27 N̄ib agek, ami bi k̄ib yib ak ap̄il, Pol nop agak, ‘Nak n̄ijid bi Rom n̄ib rek aka? Yip agek n̄inj,’ agak.

Agek, Pol agak, ‘Yau. N̄ijid, yad bi Rom n̄ib rek,’ agak.

28 Agek, ami bi k̄ib yib ak agak, ‘Yad mani k̄ib yib ak yokil me, Rom bi midebin,’ agak.

Agek, Pol pen agak, ‘Yip Rom n̄ib rek t̄ik dolak ak me, yad bi Rom n̄ib rek midebin,’ agak.

29 Pol n̄ib agek, b̄i nop nag l̄lak okok p̄iriklak. Ami b̄i k̄ib ȳib ak, “B̄i aul Rom n̄ib b̄i alap pen nop nag l̄pin,” aḡil, ak rek nep p̄irikak.

30 M̄inek per ami b̄i k̄ib ȳib ak, Juda kai Pol nop m̄inim tari agebal ak n̄ij rep gin, aḡil, God tap sobok gep b̄i k̄ib okok abe, Juda kansol b̄i okok maḡlsek abe, ow̄im agek, ap moḡim gel n̄ijlig ḡi, Pol nop am w̄isib ḡi dap̄il, m̄idelak nab s̄injak l̄lak.

23

Pol Juda Kansol k̄ib b̄i okok k̄rop m̄inim agak

1 Pol ne Juda Kansol k̄ib b̄i n̄ib okok k̄rop n̄ij i sek l̄l agak, “Mam s̄ikop. Yad God ageb rek per ḡipin ak me, gos par n̄ijlig ḡi ma m̄idebin,” agak. 2 Pol n̄ib agek, Ananaias, b̄i God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib ak, b̄i ulep s̄injak m̄idelak okok k̄rop agak, “Jonjib wak nop pakim,” agak. 3 N̄ib agek, Pol Ananaias nop agak, “Nak m̄ilik s̄igi daḡil m̄ideban. Bin b̄i okok nep n̄ijel, b̄i tep rek m̄ideban ak pen gos maḡil nak n̄ipan ak t̄imel ȳib ḡip. N̄ib ageban n̄ibak, God nep pen eyik paknigab. C̄in Juda ḡipin rek n̄ijil, ȳip m̄inim k̄ib ageban ak pen Juda ḡipin ar ak k̄irig ḡil, ‘Nop abramek pakim,’ agesan,” agak.

4 Pol n̄ib agek, b̄i ulep s̄injak m̄idelak n̄ib okok aglak, “God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib ak nop ag jueban aka?” aglak.

5 Agelak, Pol pen agak, “Mam s̄ikop. Ne God nop tap sobok gep b̄i k̄ib ȳib aḡip, aḡil ma n̄ipin. God M̄inim ak n̄u k̄il t̄ikil aglak, ‘B̄i k̄ib n̄ibi okok k̄rop ma ag junimib mer,’ aglak,” agak.

6-8 Pen Pol ne n̄ijak, b̄i Kansol k̄ib m̄idelak n̄ib okok ognap Sadyusi bin b̄i gos n̄ijlak rek gos n̄ijlak, ognap Perisi bin b̄i gos n̄ijlak rek gos n̄ijlak. B̄i Sadyusi

kok gos k̄iri ak n̄ijil agöligipal, “Ejol okok ma m̄idebal. Kaun ma m̄idebal. Bin b̄i okok k̄imil, p̄is nep k̄imil, ma war̄knigal,” agöligipal. Pen b̄i Perisi okok akn̄ib gos ma n̄ijelgipal. GOS k̄iri ak n̄ijil agöligipal, “Ejol okok m̄idebal. Kaun m̄idebal. Bin b̄i okok k̄imil, p̄is nep k̄imil mer, war̄knigal,” agöligipal. Pol ne yakam ke ke m̄idelak n̄ibak n̄ijil, m̄inim k̄ib aḡil, agak, “Mam s̄ikop. Based b̄i yad okok maḡlsek Perisi n̄ib; yad ak rek nep Perisi n̄ib nep. Yad bin b̄i k̄imil war̄knigal m̄inim apin ak me, ȳip pen m̄inim k̄ib agebal,” agak. N̄ib agek, b̄i Sadyusi Kansol k̄ib okok as̄ik ke ke l̄l, b̄i Perisi Kansol k̄ib okok as̄ik ke ke l̄l, m̄inim pen pen aglak. 9 M̄inim pen pen aḡil, m̄inim bleble ḡil, m̄inim sakol aglak. Agelak, Perisi kai b̄i lo ag n̄eb b̄i k̄iri ognap war̄kil, m̄inim pen pen aḡil, aglak, “B̄i aul tap t̄imel alap ḡip, aḡil, ma agobin. Ne Damaskas amek n̄in ak, kaun alap aka ejol alap nop agek n̄ijak rek l̄ip; c̄in ma n̄ipin,” aglak. 10 N̄ib aḡil, pen pen ag dad amelak n̄ijlig ḡi, ami b̄i k̄ib ȳib ak n̄ijil, m̄idak m̄idak n̄ib ag damil Pol nop t̄ig ḡi r̄ik ḡi dai dai linimel rek l̄ip, aḡil, ami b̄i ne okok k̄rop agek, Pol nop poj di dam karip k̄ib m̄igan k̄iri dam l̄lak.

11 Pen n̄in n̄ibak k̄isl̄im nab eyan. B̄i K̄ib ap̄il Pol m̄idek ulep s̄injak war̄ik m̄idil agak, “Gos sek m̄idenim̄in. M̄inim tep yad ak Jerusalem aul apan rek, taun k̄ib Rom amil, ak rek nep agnigagan,” agak.

Pol nop n̄ag pak linigabin, aglak

12-13 M̄inek pen Juda b̄i n̄injuil omal rek ap moḡim ḡil, m̄inim ag ar nokim l̄l aglak, “C̄in Pol nop p̄is nep n̄ag pak linigabin. Nop n̄ag pak ma l̄ipin won aul, tap ma n̄ibil, n̄ig ma n̄ijningabin!”

aglak. ¹⁴ Nıb agıl, amıl God nop tap sobok gep bı kıb okok abe, bı mìnım tıg bılokep okok abe, kırop aglak, “Cın mìnım kılıç mìnım nıñjıd nıñjıd God nop apıñ. Tap magıl ma nıñjnıgabın; Pol nop pıs nep ñıag pak lıl me, kisen tap nıñjnıgabın. ¹⁵ Nıb ak, nıbi abe Juda Kansol kıb bı okok abe, Rom ami bı kıb yıb ak nop mìnım pıñjıl yokıl, esek agnımıt, ‘Pol nop poj dı aul dapem, nop mìnım ognap sek ag nıñjıd gın!’ agnımıt. Nıbi esek nıb agenıgabım, cın ulıñjın lı mıđıl, ne aul apek nıñlıg gı, nop pıs nep ñıag pak lıñıgabın,” aglak.

¹⁶ Pen Pol ñı yıñ ne ak, Pol nop paknıg gelak mìnım nıbak nıñjıl, nıbap Pol nop dam lıłak mıđek karıp ak amıl, nop ag ñıak.

¹⁷ Ag ñek, Pol nıñjıl, ami bı kırop kod mıđek bı alap sık agek, apek, nop agak, “Bı praj aul mìnım ne alap mıđeb. Nop ulıç gı ami bı kıb yıb mıđeb ak amek, mìnım nıbak agan,” agak. ¹⁸ Pol agek, ami bı nıbak ñı yıñ ne nıbak nop ulıç gı dam ami bı kıb yıb mıđek sıñjak amıl, agak, “Bı nagıman Pol ak agıp, ‘Bı praj aul mìnım alap mıđeb nıñjıl nop ulıç gı dam ami bı kıb yıb mıđeb sıñjak amek, mìnım nıbak agan,’ agosıp, nop ulıç gı dapebin aul,” agak.

¹⁹ Nıb agek, ami bı kıb yıb ak, bin bı ognap nıñjnıgal, agıl, ñı nıbak nop ñıñmagıl kıd ak dıl, kapkap ulıç gı ke ke gol sıñjak amıl, agak, “Yıp mìnım agnıg geban ak agan,” agak.

²⁰ Agek, ñı praj nıbak agak, “Juda bı okok tol nep mìnım yokıl, esek agnıgal, ‘Pol nop dam Juda Kansol kıb mıđebal ak apenımın, mìnım ognap sek ag nıñjıd rep gın,’ agnıgal. ²¹ Nıb ak, mìnım kıri agenımel ak ma nıñjnımin, mer. Bı kıri nıñjuıl omal rek Pol nop ñıag pak lıl nep me, kauyan tap magıl nıbıl ñıg nıbıl gınıgabın,

agıl, mìnım ag lıpal. Kırı mìnım nep ak nıñjıl, nıb gın, agıl, kod mıđebal,” agak.

²² Nı praj nıb agek, ami bı kıb yıb ak nıñjıl, nep ag yoklıg gı agak, “Bin bı ognap kırop nıñjıl, ‘Ami bı kıb yıb ak nop nıb nıb gı agıl apebin,’ agıl, ma ag ñıñjmın, mer yıb,” agıl kab lak.

Pol Gapna Piliks mıđek amnak

²³ Ami bı kıb yıb ak nıb agıl, ami bı kod mıđep ne omal kırop sık agek, aper, agak, “Ami bı okok nıñjuıl aknıb wajrem alan (200) dıl, ami bı kaj hos ar bıstıg gıl pen pen gıpal okok nıñjuıl omal nokım adıık gı dam aknıb wajrem alan (70) dıl, ami bı cım kısal pen pen gıpal okok nıñjuıl aknıb wajrem alan (200) dıl, mıñi kıslım nab eyan nep Sisaria amnımir. ²⁴ Pol nop kaj hos ognap sek ñııl, nep poj dı dam tep gıl, gapman bı kıb Gapna Piliks mıđeb sıñjak yokıl, onımir,” agak.

²⁵ Nıb agıl, ne Gapna Piliks nop mıj alap ñı kıl tıkkak:

²⁶ Yad Klodias Lisias. Nep gapman bı kıb Gapna Piliks mıj aul ñı kıl tıkebin.

Nak mıđeban?

²⁷ Bı nep ag yokebin aul, Juda bin bı nop dı cıcı lıł pak lıñıg gelak ak pen yad nıñnek ne bı Rom nıb rek ak nıñjıl me, ami bı yad ognap eip am nop ulıç gı donek. ²⁸ Dapıl, nop ñıag pak lıñıg gelak mìnım wagın nıbak nıñjmın, agıl, nop damıl Juda Kansol kıb mìnım agep kırı sıñjak amıl nıñnek, ²⁹ Juda bin bı kırı gıpal rek lo mìnım ar ognap nep mıđek. Pen ne tap tımel ognap gek, nop pıs nep ñıag pak lep aka mıñ lep mìnım wagın alap ma mıđek.

³⁰ Pen mìnım alap aglak, ‘Bı nıbak nop ulıñjın lıł ñıag pak lıñıgabın,’ agelak yad jelep nıñjıl, nak mıđeban sıñjak ag yokebin. Bı nop mìnım

apal nıb okok ognap ag yoken, amił, nep mìnım wagın nıbak ag nıñigal.

Mìnım apin me ak.

³¹ Ami bı kib yib ak nıb agıl, mij nıbak ūek, ami bı okok Pol nop kıslım eyaŋ nep ulık gı damıl, taun kib Adipatris amjaklak.

³² Mınek ami bı wagın tageliğipal okok magilsek adılkı gı Jerusalem amniłak. Ami bı kaj hos ar bısig gıl pen pen gölögipal okok nep Pol nop dad taun kib Sisaria amniłak. ³³ Sisaria amjakıl, amił mij dapesal ak, bı karıp lım nıbak kod mıdolğıp Gapna Piliks nop nııl, Pol nıñmagıl ar ne ak lıłak. ³⁴ Gapna Piliks ne mij nıbak udın lı nıñıl, Pol nop agak, "Karıp lım nak akal nıb?" agak. Agek, Pol agak, "Yad Silisia Propins nıb," agak. ³⁵ Pol Silisia Propins nıb bı midek mìnım ak nıñıl, Gapna Piliks nop agak, "Bı nep mìnım agnigal okok apenigal, mìnım kib nak agnigabın," agak. Nıb agıl, bı ne ognap kırop agak, "Nop dam Herod karıp kib gı lak ak lıł, kod mıd tep gıñimib," agak.

24

Juda bı kib okok Pol nop mìnım kib aglak

¹ Pol nop dam Herod karıp gı lak ak lel, nıñ omal omal midek. Mınek mamıd nıñ ak, God nop tap sobok gep bı kib yib Ananias, taun kib Sisaria ak amniğ, bı mìnım tıg bılokep ognap pon dıl, bı mìnım agep kiri Tetalas eip Sisaria amniłak. Mìnım kib agep karıp ak amił, kiri gapman bı kib Gapna Piliks ak nop, Pol nıg gıl nıg gıl gak ak mìnım kib agnig gobın, aglak. ² Pol karıp mıgan ak dapel nıñlig gı, bı mìnım agep Tetalas Gapna Piliks nop agak, "Nak me mılek par cınop kod midesan, pen pen gıllıg gı ma gıl, mıd tep gıpin. Nak gos nıñ tep gıl gesan ak me,

karıp lım cın aul tap tep tap kisen nıb mısej lıp ak, cın mıd tep gıpin. ³ Karıp lım cın aul tıgon tıgon okok magilsek per nep gı tep gıpan nıbak nıñıl cın mıñ mıñ gıl nep tep yib agobın. ⁴ Pen nep mìnım par kib ma agnigain. Mìnım manj won alap agnig gebin ak, tımid pak nıñnimin.

⁵ "Bı sıñaul mıdeb aul, cın nıpiń ne per nep gı tımel gıp. Bin bı okok kırop mìnım esek agek, kiri mìnım esek nıbak nıñ dıl, ne gı tımel gıp rek kiri nıg aknıb rek nep gı tımel gıp. Karıp lım ke tıgon tıgon magilsek gı tagıl mìnım esek agıl, Juda kai kırop tıg asık ke ke lek nıñlig gı, kiri gapman mìnım ag juıl, pen pen gıp. Bin bı Jisas bı Nasaret nıb ak nop nıñ dıpal okok, bı kib kiri alap me aul. ⁶⁻⁷ Ne God sobok gep karıp gı tımel gıñig gek, cın nıñıl nop tıg cıç lıł, tap cınop gı tımel gak nıbak, lo cın ke mìnım kib agnig gonok, ami bı kib yib Lisias kal ju apıł, nop damıl agak, 'Bı ak nop mìnım kib agnig gebal okok, bı kib Piliks mıdeb sıñak damıl, mìnım kib agnimeł,' agak. Nıb agek me, cın mıñi opın. ⁸ Mìnım nıbak Pol nop ag nıñenimin, ne ke, cın mìnım kib agobın wagın ak agek, nak nıñigagan," agak.

⁹ Tetalas nıb agek, bı Juda ap mıdelak okok, mìnım ne agak ar ak nep agıl, aglak, "Nıñid yib agıp," aglak.

Pol Gapna Piliks nop mìnım agak

¹⁰ Gapna Piliks ne nıñmagıl dap ranlıg gı, Pol nop, mìnım agan, agek, Pol agak, "Nak mı konjai nep karıp lım aul kod mıdıl, nıñ tep gıl, mìnım tıg asık tep geban rek, yıpid gıl nep agnigan. Nıb ak nıñıl, yıp tep gek nıñlig gı nep mìnım agnigain. ¹¹ Nak bı okok kırop ag nıñenimin, agnigal

ñin aknib umigan alaç ma amnak nep, yad Jerusalem amil, God sobok gep karip ak sobok gìnigain, agil, amnînek. ¹² Yad bin bi ognap dîl, God sobok gep karip ak aka Juda mogim gep karip okok aka Jerusalem nab siňak, cibur tîmel gep rek minim ognap ma agnek, mer. ¹³ Yip miňi minim kib agebal ak, nak niňnigan minim wagin alap ma midenigab, mer. ¹⁴ Pen nep minim alap misen agnig gebin. Yip apal, ‘Pol cîn Juda bin bi giňin ak rek ognap ma giň; ne tom agil, Kanib kisen nib ak ameb,’ apal. Yip Kanib kisen nib ajeb, apal ak, niňid apal. Yad Kanib kisen nib tagil, based sîkop sobok göligipal God nokim nibak nep sobok giňin. Mosis Lo minim nu kîl tîkak ak abe, bi God minim agep okok minim nu kîl tîklak ak abe, magilsek niň dilig gi midebin. ¹⁵ Bi Juda siňaul midebal, bin bi tep okok abe, bin bi tîmel okok abe, magilsek kimil wariknigal, agil niňpal rek ak, yad ak rek nep niňpin. ¹⁶ God eip amil midenigain, agil, yad abramek ma giňin, mer. God niňil aka bin bi okok niňil, Pol yipid giľ ma giň, agnigal ak niňil, per niň tep giľ, mid tep giňin.

¹⁷ “Pen yad mi ognap Jerusalem ma amnînek. Pen kisen yad amil, bin bi yad tap ma midet okok kîrop mani ognap niňil, God nop tap sobok giňin, agil, Jerusalem amnînek. ¹⁸ Jerusalem amil, cîn Juda bi, God udin yîrik ar ne siňak mid tep giň, agil, tari tari giňin ak, giňek. Niň gi sakil, God nop tap sobok giňin, agil, God sobok gep karip ak am midenek. Niň giľig gi midenek ak, bi siňaul kiri apil yip niňlak. Pen bin bi konai nep yad eip ap ma midelak. Pen pen agep minim ognap ma agnek. ¹⁹ Pen Juda bin bi Esia Propins nib okok Jerusalem apil, God sobok

gep karip siňak midelak. Minim kiri midobkop ak, kiri siňaul apil, minim nibak aplap. ²⁰ Ma opal ak, bi Juda Kansol kib siň aul yip Jerusalem minim kib agil, yad tap tîmel gînek minim wagin niňlak ak agel nak niňjan! ²¹ Pen yip minim kib aglak niň ak, yad minim nokim alap nep agnek. Meg miňan dap ranil agnek, ‘Yad bin bi kimil wariknigal, agil, gos ak nep niňpin ak me, yip minim kib agebiim aul,’ agnek,” agak.

²² Pol nib agek niňlig gi, Gapna Piliks, Kanib ak agoligipal minim ak niň rep gak ak me, Juda bi okok minim agelak ak ma dîl, agak, “Kisen ami bi kib yib ak Lisias apek, minim ne ak niňil, minim nibak agnigain,” agak. ²³ Nib agil, bi nagiman kai kîrop kod midet ak nop agak, “Pol nop kod mid tep gînimin; nop piş nep nag wös ma lînimin. Ne tap ognap ma midonim, bin bi ne okok kîrop ag niňek, nop niňimel,” agak.

Pol mi omal miň midet

²⁴ Niň sîkol bad alap amek, niň alap Piliks bin ne Drusila eip orek. Bin Drusila nibak ne Juda nib bin. Pen kiri ber apil, nigmil ne Pol nop sîk agek, apil, Krais Jisas nop titi giľ niň dijal minim ak agek, Piliks niň midet. ²⁵ Pol ne minim ag damlig gi, cîn titi giľ gi tep gînigabin minim ak abe, cîn titi giľ cibur gos midmagil cîn gos giň rek nep ma gînigabin minim ak abe, God kisen cînop minim kib agnigab minim ak abe, Piliks nop agak. Pen Pol nib agek, Gapna Piliks minim nibak niňil, pîrikil, Pol nop agak, “Nak miňi am midenim. Kisen yad niň alap nep sîk agen, onimin,” agak. ²⁶ Pen gapman bi kib nibak, gos ne ke okok nep niňjak, “Yad Pol nop per per sîk agenigain ak, ne pen gos niňnigab, ‘Yad bi aul nop kapkap mani ognap ñen, ag

yokek, amnin,’ agıl, yıp mani ognap nıñigab,” ag gos ak nıñjak. Pen gos nıbak nep nıñ midil, Pol nop diçep mìnnek sık agek, apıl, mìnım ageligiçipir.

²⁷ Mı̄ omal ap amek nıñlıg gi, bı̄ nak Posias Pestas, Piliks kau nop dıl, karip lı̄m nı̄bak gapna mı̄dekk. Pen Piliks, Juda kai yıp bı̄ tep agnigal ak tep, agıl, Pol mı̄n mı̄dekk ak ma wişib yokak.

25

Pestas Pol nop mìnım kı̄b nıñjak

¹ Pen Pestas taun kı̄b Sisaria sıñjak amıl, gapna wög nı̄bak dıl, nı̄n omal nokım nep midil, Jerusalem amnak.

²⁻³ Pestas Jerusalem amek nıñlıg gi, God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b okok abe, Juda bı̄ kı̄b ognap abe nop am nıñıl, Pol nı̄g gıl nı̄g gıl gi tı̄mel gak mìnım nı̄bak nop aglak. Juda bı̄ okok kırı̄ ke kapkap mìnım ar nokım ag lıl, Pol nop kanı̄b nab sıñjak ulı̄ñın lıl, nı̄ag pak lı̄niçabın, agıl, aglak, “Cınop yı̄mig nıñıl, bı̄ nak ognap agek, Pol nop kasek pon dıl Jerusalem dolan,” aglak.

⁴ Nı̄b agelak, Pestas agak, “Pol mı̄n mı̄dekk Sisaria. Nı̄b ak, yad Sisaria amnig gebin rek, ⁵ nop mìnım ognap midonimıñ, bı̄ kı̄b nı̄bi ognap agem, yad eip Sisaria amıl, nop mìnım kı̄b agnı̄mel,” agak.

⁶ Pestas nı̄b agıl, nı̄n jıl onjı̄d aka wajrem alan sek Jerusalem kın midil, adık gi Sisaria amnak. Mìnnek, Pestas ne mìnım kı̄b agek karip nı̄lik mı̄gan ak amıl, Pol nop dowım, agak. ⁷ Pol nop dapelak, Juda bı̄ Jerusalem nı̄b olak okok apıl nop piñıl kı̄s kı̄s gıl, mìnım ar ke ke konjai nep aglak. Pen mìnım aglak ar nı̄b okok mìnım wagın alap mı̄dekk, ma aglak.

⁸ Kırı̄ mìnım agelak, Pol warıkıl pen agak, “Yad Juda bin bı̄ lo mìnım nı̄bi ak ma tı̄b jupin; yad God sobok gep karip ak tap tı̄mel

alap ma gıpın; yad Rom Empra Sisa nop mìnım tı̄mel alap ma apin,” agak.

⁹ Agek, bı̄ kı̄b Pestas, Juda bin bı̄ okok yıp bı̄ tep agnigal ak tep, agıl, Pol nop ag nıñıl, agak, “Mìnım kı̄b agobın nı̄baul, Jerusalem amıl agın aka?” agak.

¹⁰ Agek, Pol agak, “Mı̄ñi Sisa mìnım kı̄b ar ne ak bir mı̄debin. Yad Juda bin bı̄ kı̄rop tap tı̄mel alap ma gıpın ak, nak ak rek nep bir nı̄pan. ¹¹ Pen tap tı̄mel alap gen, yıp mìnım kı̄b agıl, nı̄ag pak lı̄n, aplap ak, ma pırı̄kpne; nı̄b ak yıp nı̄ag pak lı̄plap. Pen mìnım kı̄b agıl, mìnım wagın alap ma mı̄deb ak, bı̄ alap yıp Juda bin bı̄ kı̄rop nı̄nımın rek ma lı̄p. Nı̄b ak, nak yıp Sisa mı̄dekk ak ag yokek, ne ke mìnım nı̄baul nı̄ñigab,” agak.

¹² Pol nı̄b agek, bı̄ kı̄b Pestas amıl, bı̄ ne okok eip mìnım nı̄bak ag amıl apıl gıl, adık gi apıl, agak, ‘‘Sisa mìnım kı̄b yad ak nı̄ñigab,’’ apan ak me, nep Sisa mı̄dekk ak ag yoknı̄gain,” agak.

Kı̄j Agripa eip nı̄nai ne Benis eip

¹³ Pen yokop nı̄n omal yapek nı̄ñlıg gi, Kı̄j Agripa eip nı̄nai ne Benis eip, Pestas kisen nep gapna owak rek nop am nı̄ñır, agıl, Sisaria amıl, Pestas eip nı̄n bad tapın alap kın mı̄derekk. ¹⁴ Kırı̄ nı̄n konjai nep sıñjak kın mı̄dnig ger nı̄ñlıg gi, Pestas ne Kı̄j Agripa nop agak, “Ned Piliks gapna mı̄dekk nı̄n ak, ne bı̄ alap mı̄n lak. Pen gapna wög ne ak kırı̄g gıl, bı̄ nı̄bak mı̄n lep kau ak kırı̄g amnak. ¹⁵ Yad Jerusalem amenek, bı̄ Juda God nop tap sobok gep bı̄ kı̄b okok abe, Juda bin bı̄ mìnım tı̄g bı̄lokep bı̄ kı̄b okok abe, bı̄ nı̄bak nop yıp mìnım kı̄b agıl, aglak, ‘‘Nak agek, Pol nop nı̄ag pak lı̄lan,’’ aglak.

¹⁶ Pen mìnım wagın alap ma agelak nı̄ñıl yad kı̄rop agnek, ‘‘Cın Rom bin bı̄ lo alap nı̄g gıl ma mı̄dekk. Bin bı̄ yokop ma nı̄ag pak

lij̄n. M̄in̄im k̄ib agn̄igabin n̄ij̄l b̄t m̄in̄im m̄idonīmij okok am̄il, b̄t k̄rop ḡi t̄imel gak udin yirik ne s̄ījak m̄in̄im misen̄ agen̄igal; ne m̄in̄im pen̄ agen̄igab; m̄in̄im waḡin alap m̄iden̄igab ak, nop ūaḡ pak l̄in̄imel, agn̄igabin,’ agnek. ¹⁷ N̄ib agil, Juda b̄t okok yad eip Sisaria aul ap̄il, m̄inek me, yad am̄il m̄in̄im k̄ib agep kar̄ip ūilik m̄igan ak b̄siḡil, Pol nop am dowim agen, dolak. ¹⁸ Yad gos n̄ij̄nek e, m̄in̄im k̄ib yib m̄ideb, agnek ak pen̄ m̄in̄im k̄ib aglak ak m̄in̄im agel n̄ij̄lig ḡi n̄ij̄nek, m̄in̄im k̄ib ma m̄idek, mer. ¹⁹ K̄iri yokop aglak, ‘God m̄in̄im ak, c̄in̄ ag tep ḡip̄in rek ma agip. Pen b̄t Jisas ak bir̄ k̄imak ak pen̄ Pol agip̄ ne kom̄ij̄ m̄ideb agip̄,’ aglak. ²⁰ M̄in̄im agelak ak yad n̄ij̄ tep ma ḡinek rek, Pol nop ag n̄ij̄nek, ‘Nak Jerusalem amen̄igan, nep̄ m̄in̄im k̄ib agn̄igal aka?’ agnek. ²¹ Agenek, ne mer agak. Ne agak, ‘Yad m̄in̄ m̄iden̄igain. K̄isen Empra Sisa ne ke m̄in̄im n̄ibak agn̄igab,’ agak. N̄ib agek, yad nop Sisa m̄ideb s̄ījak ag yokn̄igain, agil, m̄in̄ l̄inek rek m̄ideb,’ agak.

²² Pestas n̄ib agek, K̄in̄ Agripa agak, ‘Pestas. Bī n̄ibak m̄in̄im ne ke agek, yad n̄ij̄n̄igain,’ agak. Agek agak, ‘N̄ib ak, tol n̄ij̄n̄igian,’ agak.

²³ N̄ib agek, m̄inek, Agripa n̄inai Benis eip, walīj tep tep nep̄ yim̄il, ami b̄t k̄ib ogn̄ap abe, b̄t k̄ib yib ogn̄ap abe pon̄ d̄il, bin b̄t k̄ib apobin̄, agil, m̄in̄ m̄in̄ ḡil̄ig ḡi m̄in̄im k̄ib n̄ij̄eb kar̄ip ūilik m̄igan ak amn̄ilak. Ap m̄idel n̄ij̄lig ḡi, Pestas b̄t ne ogn̄ap k̄rop agak, ‘Pol nop am dowim,’ agak. ²⁴ Agek, dapelak, Pestas agak, ‘K̄in̄ Agripa abe, bin b̄t ap m̄idebim s̄īj̄ aul abe, b̄t aul nop n̄ij̄im. Juda bin b̄t nop m̄in̄im k̄ib agil, b̄t n̄ibaul p̄is nep̄ ūaḡ pak lep, apal. Yad Jerusalem m̄idenek, yip̄

n̄ib akn̄ib rek nep̄ aglak. S̄ījaul opin, yip̄ ak rek nep̄ apal. ²⁵ Yad n̄ip̄in, bin b̄t okok tap t̄imel yib gel, n̄in̄ ogn̄ap ūaḡ pak l̄ip̄al ak pen b̄t aul nop m̄in̄im k̄ib agil n̄ij̄nek, tap n̄ibak rek alap ma ḡip, mer. Pen ne ke agak, ‘Empra ne ke m̄in̄im yad agn̄igab,’ agak. N̄ib ak me, yad nop Empra nop ag yokn̄igain. ²⁶ Bī n̄ibaul Empra nop ag yokn̄igain ak pen ne tap tari tari ḡip̄ m̄in̄im waḡin ak, mij̄ sek ūu k̄il t̄ik̄ ūin̄im rek ma l̄ip̄. N̄ib ak, nak K̄in̄ Agripa abe, bin b̄t ogn̄ap s̄īj̄ aul abe, b̄t n̄ibaul tap tari tari ḡip̄ m̄in̄im waḡin ak n̄ij̄n̄igabim. N̄ibi m̄in̄im ne ak n̄ij̄l, m̄in̄im waḡin magil ak yip̄ agen̄igabim, yad ūu k̄il t̄ik̄il, Empra m̄ideb s̄ījak yokn̄im. ²⁷ Pen gos yad n̄ip̄in ak, b̄t naḡiman Empra m̄ideb s̄ījak yokop ag yokil, lo tari tari t̄ib juip̄ ak ma agen̄igain ak, tep ma ḡip̄, mer,’ agak.

26

Pol K̄in̄ Agripa nop m̄in̄im agak

¹ Pen K̄in̄ Agripa Pol nop agak, ‘Yad nep̄ peyig n̄ij̄lig ḡi m̄idebin, m̄in̄im agan!’ agak.

N̄ib agek, Pol n̄inmagil dap ranlig ḡi agak, ² ‘K̄in̄ Agripa. Nak nep̄ ap̄il yip̄ m̄in̄im agan, agesan, Juda bin b̄t m̄in̄im yip̄ agebal ak, nep̄ agn̄ig gebin ak, yip̄ tep ḡip̄. ³ C̄in̄ Juda bin b̄t ḡip̄in ḡip̄in ar ak abe, m̄in̄im pen̄ pen̄ ap̄in ap̄in ar ak abe, nak magilsek bir̄ n̄ip̄an ak me, nep̄ agn̄ig gebin aul, yip̄ tep ḡip̄. N̄ib ak, yad m̄in̄im agen, yip̄ yirik ma n̄ij̄n̄im.

⁴ ‘Yad ūī s̄ikol kar̄ip l̄im yad ke okok m̄idenek ūin̄ ak abe, k̄isen am Jerusalem m̄idenek ūin̄ ak abe, yad b̄t tigepl̄ b̄t rek m̄idenek ak, Juda bin b̄t okok magilsek bir̄ n̄ip̄al. ⁵ K̄iri yip̄ m̄ilek par n̄ij̄oliḡip̄al. Yad b̄t Perisi, Juda lo m̄in̄im n̄ij̄l, k̄ilis ḡil, asik mosik ḡi tep yib ḡi m̄idoliḡip̄in. K̄iri

nep mìnım nıbak mísesen agenigal ak, yad mìnım nıñjıd agebin ak, agıl nıñjıgan. ⁶ Pen God bırarık nep apıs based sıkop kırop mìnım tep agek, gos sek kod mıdeligipal mìnım nıbak nep nıñ dıpin ak me, kırı yıp mìnım kıb agebal. ⁷ Cın Juda wagın ke ke aknıb umıgan alan magılsek, God apıs based sıkop kırop ag lak mìnım tep ak kod mıdobın. God ne tap tap nıñgain ag lak tap tep nıbak dıñ, agıl, pıb nab kıslım eyan nop sobok gılıg gi mıdobın. Pen Kiñ Agripa, nak nıñjan! God mìnım agak nıbak mìnım nıñjıd nep ageb, agıl, nıñ dılıg gi nep mıdebin ak me, yıp mìnım kıb agebal me aul. ⁸ Pen nıbi tari gınıg bin bı kımbal okok, God gek ma warıknıgal, ag gos nıpım?

⁹ “Pen ned yad ke, bin bı Jisas Nasaret nıb mìnım agelak bin bı okok kırop gi tımel gin, ag gos nıñölögipin. ¹⁰ Pen Jerusalem mıdıl, yad ak rek nep geneke. God nop tap sobok gep bı kıb okok yıp agel, bin bı Jisas nop nıñ dılak okok konjai nep am dapen, kırop mıñ lölögipal. Yad ke bı mìnım tıg bılokep okok eip yau agen, ognap pıs nep nıag pak lel kımlak, kırop paj agögipin. ¹¹ Juda mogım gep karıp okok gi tagıl, bin bı Jisas nop nıñ döligipal okok kırop mılık kal nıñıl, kırı Jisas mìnım ne ak kırıg gılan, agıl, kırop gi tımel gölügipin. Yad gos ar nokım alap nep nıñıl, nıñ ognap bin bı nıb okok kırop pıyo nıñjin, agıl, karıp lım par kıb okok ajögipin.

Jisas Krais Pol nop dak ak, Pol kesım nıbak agak

¹² “Pen nıñ alap Damaskas bin bı Jisas nop nıñ dılak okok kırop nag lı donım, agenek, God nop tap sobok gep bı kıb okok, yau, agıl, mıj ūu kıl tık ūel, dıl sandınekk. ¹³ Pen kiñ tep yad nıñjan! Yad pıb nab sıñ epel owak magıl ak,

kanıb nab sıñjak amlıg gi nıñnek, melık kıb aknıb ke seb kab ar alan nıb yad bı ognap eip amonok okok pak ūak. Melık pak ūak nıbak, pıb melık rek mer; melık nıbak ke yıb gak. ¹⁴ Nıg gek, cın magılsek lım eyan ap yap pakı, yad nıñnek, mìnım alap, mìnım yıb cın Arameik mìnım agıl, yıp agak, ‘Sol! Sol! Yıp tari gınıg per gi tımel geban? Nep per kanıb tep yomnım, apin ak pen nak yad eip pen pen geban ak, nep ke yur adık ūeb,’ agak.

¹⁵ “Agek, yad agnek, ‘Bı Kıb, nak bı an?’ agnek.

“Ageneke, Bı Kıb agak, ‘Yad Jisas, yıp per gi tımel geban ak nep agebin,’ agak. ¹⁶ Nıb agıl yıp agak, ‘Pen mıñi nak warıkan! Yad nep mìnım agnıg opin. Nak wög gi ūeb bı yad mıdıl, yıp mıñi udın nıñjeban ak abe, yad nep kısen yomnıgain ak abe, bin bı ognap okok kırop ag nıñjıgan. ¹⁷ Yad nep ag yoken, nak amıl Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe ag ūek, nep gi tımel gel nıñjıg gi, nep kod mıdıl tıg asık yoknıgain. ¹⁸ Nak mìnım tep yad kırop ag ūek, udın kwoi mıdebal ak, udın nıl nıñjıgal. Nak mìnım tep yad kırop ag ūek, kıslım okok mıdebal ak, kırıg gıl melık onıgal. Nak mìnım tep yad kırop ag ūek, Seten kılıs won ne mok okok mıdebal ak, kırıg gıl God nop onıgal. Nıg genıgal, tap si tap tımel gıpal okok, Bapi nıñıl kırıg gek, bin bı ned yıp nıñ dıpal okok eip kausek komıñ mıdenıgal,’ agak.

Pol God nop wög golıgip mìnım ak agak

¹⁹ “Pen Kiñ Agripa. Yad nıgrıkep karıp lım seb kab ar alan sıñjak nıb apıl mìnım agak nıñnek nıbak ma kırıg gınekk. ²⁰ Damaskas amıl, bin bı nıb okok kırop mìnım tep nıbak ag ūek. Kısen amıl Jerusalem bin bı kırop ag ūıl, karıp lım

Juda bin b̄i m̄idebal okok maḡilsek k̄rop ag ñil, Juda bin b̄i mer okok ag ñil, ḡinek. K̄rop ag ñil agnek, Tap si tap t̄mel ḡip̄im ak, tari ḡinig n̄ig ḡip̄in, aḡil, k̄irig ḡil, God nop nok̄im n̄in d̄l, tap t̄mel okok b̄ir k̄irig ḡip̄in ak n̄ijñimel, aḡil, God ageb rek nep ḡinimib̄, agnek.²¹ Yad n̄ig ḡinek ak me, ñin alap God sobok gep karip̄ s̄inj̄ak ameneck, Juda b̄i s̄inj̄aul k̄iri ȳip d̄i c̄ic̄i l̄il, ñag pak l̄inig gelak.²² Pen God ȳip per nep kod m̄ideb rek, yad m̄iñi won aul nep s̄inj̄aul warik̄ m̄idil, m̄inim tep ne ak, bin b̄i ȳib m̄ideb okok abe, bin b̄i ȳib ma m̄ideb okok abe ag ñilḡi m̄idebin. M̄inim ag ñebin n̄ibak, ar alap ke mer; b̄i God m̄inim agep b̄i okok abe, b̄i nak Mosis abe, k̄isen ḡinigab, aḡil, ñu k̄il t̄iklak m̄inim ak nep ag ñebin.²³ God m̄inim agep b̄i Aisaia God M̄inim ñu k̄il t̄ikil agak, 'Krais ap̄il, yur d̄il k̄imnigab, pen ne b̄i ned nep kauyanj wariknigab ak me, Juda bin b̄i okok abe, Juda bin b̄i mer okok abe n̄ijñigal, God k̄rop ak rek nep d̄i komiñ yokn̄imij rek l̄ip. N̄ig ḡinigab ak, ne k̄rop melik̄ rek pak n̄ijñigab,' agak," agak.

²⁴ Pol m̄inim n̄ibak agek n̄ijñiḡi, Gapna Pestas m̄inim k̄ib aḡil agak, "Pol, nak b̄i m̄inim ar ke ke n̄ipan rek, nabic̄ j̄in mok nak m̄ilep ḡip saköl ñaḡil ageban," agak.

²⁵ Agek, Pol pen agak, "B̄i pobinj tep yad Pestas. Yad saköl ñagek ma agebin. Gos n̄ijñil n̄in tep ḡil, m̄inim n̄ijñid ȳib ak agebin.²⁶ Yad tari m̄inim agebin aul, Kiñ Agripa ne ke b̄ir n̄ijñip. Jisas nop tari tari ḡil m̄inim tari tari aḡil ḡilak ak we ḡil ma ḡilak. M̄iserj nep ḡilak ak me, yad n̄ipin, Kiñ Agripa ne maḡilsek b̄ir n̄ijñip. N̄ig gek n̄ijñil yad nop p̄irikil ma agebin, mer," agak.²⁷ Pol n̄ib aḡil Kiñ Agripa nop n̄ijñil agak, "Kiñ Agripa. Nak

b̄i God m̄inim agep okok m̄inim aglak ak, n̄ijñid aglak, aḡil, gos n̄ipan aka? Yad n̄ipin, m̄inim n̄ibak n̄ijñid apal, aḡil, n̄ipan," agak.

²⁸ Pol n̄ib agek, Kiñ Agripa pen agak, "Pol. Nak ȳip, m̄inim s̄ikol alap agen, Jisas b̄i ne alap m̄idenj, aḡil, ȳip m̄inim n̄ibak ageban aka?" agak.

²⁹ Agek, Pol agak, "M̄inim ulep agn̄im aka m̄inim par agn̄im, yad gos nok̄im alap nep n̄ijñil, God nop sobok ḡil agebin, nak abe, bin b̄i m̄inim agebin n̄ijebal s̄inj aul maḡilsek abe, yad m̄idebin rek m̄idenimib̄, aḡil, sobok gebin. Pen ȳip sen ñion ḡipal rek n̄ibep l̄ilan, aḡil, ma sobok gebin," agak.

³⁰⁻³¹ Pol n̄ib agek, Kiñ Agripa ak, Gapna Pestas ak, Agripa n̄inai Benis ak, bin b̄i m̄idelak okok maḡilsek warikil, söj amil, aglak, "Bin b̄i ognap ḡi t̄mel gel me, m̄inim k̄ib aḡil, ognap m̄iñ l̄il, ognap p̄is nep ñag pak l̄inigal. Pen b̄i aul tap t̄mel alap ma ḡip, mer," aglak.

³² N̄ib aḡil, Kiñ Agripa ne Pestas nop agak, "M̄iñi m̄iñ lep karip̄ k̄irig ḡil m̄is ambkop ak pen ne, 'Sisa m̄inim k̄ib yad n̄ijñigab,' aḡip ak me, m̄iñ m̄idil, b̄i k̄ib Sisa m̄ideb ak amnigab," agak.

27

Pol Rom amnig ḡi ñig magöb dak

¹ Gapna Pestas Pol Rom m̄iñi amn̄imij, aḡil agek, ami s̄ikop okok kod m̄idep b̄i k̄ib Julias ak, Pol abe naḡiman b̄i ognap sek abe d̄il kod m̄idek. Ami s̄ikop n̄ib okok k̄rop "Empra Ami S̄ikop Ne" agölígipal.² Pen ñin n̄ibak, ñig magöb karip̄ l̄im Adramitiam n̄ib ak, Esia Propins amnig ḡi, Sisaria am wös gak. N̄ib ak, ñig magöb n̄ibak d̄il ñig nab eyaj amn̄inok.

Bî taun kîb Tesalonaika, Masedonia Propins sînjak nîb bî alap eip amnînok. Yîb ne ak Aristakas.

³ Mînek taun kîb Saidon amjakîl am wös gînok. Julias ne Polnop dî tep gîl agak, "Amîl namîd namam sîkop kîrop nînjîl, nep tap tari ma mîdonîmîn okok nep nînîmel," agak. ⁴ Pen cîn Saidon kîrig amnîg gîl nînjnok, yîgen kîb yîb ak apîl, nîg solwara ak abe pag apek. Nîg gek, karîp lîm nîg tîb kîs gak airan Saipras pîs kîd amnînok. ⁵ Nîg gîl, amîl amîl Silisia Propins sîl gîl, amîl karîp lîm Pampilia sîl gîl, am Lisia Propins amîl, taun kîb Maira amjakîl wös gînok. ⁶ Amjak wös gîl, ami bî kîb bî nagîman okok kîrop kod mîdek ak nînjak, nîg magöb Aleksadria nîb alap karîp lîm Itali amnîg gek. Nîb ak, ne cînop agek, nîg magöb nîbak amnînok. ⁷ Nîg magöb nîbak amîl, nîg nab kîb eyan amîl, sîsain sîsain nep koslam amîl amîl taun kîb Kînidos amjaknok. Pen yîgen kîb ma apek nînjîl yîpid gîl ameb rek ma lak. Nîb ak me, pîs kîd nep amîl amîl karîp lîm Salmoni sîl gîl, karîp lîm nîg tîb kîs gak airan Krit bej kîd jus dil, ⁸ koslam amîl amîl karîp lîm sîkol nîg gol sînjak alap, "Nîg Magöb Mîd Tep Gep Kau," agölîgîpal, amjakîl sînjak wös gînok. Karîp lîm nîbak Lasia taun ulep sînjak.

⁹ Cîn nîg gîl, sîsain sîsain nep git ajon nînjîg git me, Juda bin bî tap ma nînjeb nîn ak ap padîkek, nîg solwara kîb pag owep nîn ak bîr owak. ¹⁰ Pen Pol ne kîrop agak, "Bî ognîl. Ameb rek ma lîp rek, amenîgabîn ak, tap wîs wad tap okok magîlsek tîmel gîl, nîg magöb abe tîmel gek, cîn magîlsek nîg nînjîn rek lîp," agak. ¹¹ Pol nîb agak ak pen, nîg magöb bî wög gelak kod mîdek bî kîb ak abe, bî nîg magöb nap nîb ak abe, mînîm ke agerek nînjîl, ami bî kîb Julias,

Pol mînîm kîrig gîl, mînîm kîrop ak dak. ¹² Bî konjai nep aglak, "Karîp lîm aul karîp lîm tîmel. Yîgen kîb dîp nîn aul, karîp lîm tîmel nîbaul ma mîdojin; Piniks ulep mîdeb sînjak am mîdojin. Yîgen kîb apeb nîn ak, nîg magöb dam karîp lîm nîbak lon, tîmel ma gînîmîn," aglak. Piniks taun nîbak, karîp lîm nîg tîb kîs gak airan Krit mîdeb. Nîg magöb Piniks apoligîp ak, yîgen kîb pîb apeb pîs ken apenîgab ak, nîg magöb kapkap pîb panjîd ameb pîs ken amnîgab; pen yîgen kîb pîb panjîd ameb pîs ken apenîgab ak, nîg magöb kapkap pîb apeb pîs ken amnîgab.

Yîgen kîb apîl, nîg solwara pagak

¹³ Pen kîri nîb agel, sînjak mîdonok nînjîg git, yîgen sîkol sîkol apek ak nînjîl, "Mîni amîl amnîgabîn," agîl, bî nîg magöb wög gelak okok, aga yoklak ak lîp git dîl, karîp lîm nîg tîb kîs gak airan Krit nîg gol ar sînjak amnînok. ¹⁴ Nîg gîl amon nînjîg git, dai asad kîb yîb, airan Krit pîs kîd nîb, nîg magöb amnîg gonok pîs ken apîl, nîg magöb tîg jînommo gak. ¹⁵ Nîg gek, bî nîg magöb wög gelak okok nînjîl, dad yîpid gîl amnîn, agîl, git mer nînjîl, kîrig gel, cînop sek dad nîg solwara nab kîb okok dad amnak. ¹⁶ Yîgen nîg gîl dad amek, amîl amîl karîp lîm nîg tîb kîs gak airan sîkol Kauda apal ak, pîs kîd alap amonok nînjîl yîgen kîb apek ak ulekak. Nîg gek nînjîg git, agnok, "Yîgen sîkol apeb rek, nîg magöb sîkol bad ak dîl, nîg magöb kîb mîgan ak dî lîn," agîl, koslam yîb dî lînok. ¹⁷ Nîg magöb sîkol bad ak dî lî tep gîl, nîg magöb kîb ak pîpag gînîmîn rek lîp, agîl, nîg magöb okok nîb okok nîb nag nîn gîl, lîp git lî kîlis gîlak. Pen, "Yîgen kîb apeb aul, nîg magöb cîn

ak dam kab kılıp Sötis apal okok amıl, kab kılıp tımel ak pın lek, tımel gınıgab,” agıl, sel nıon gılak ak wişib yokel, jel gek pırıklıg gi amnıñok. ¹⁸ Yıgen kıl ak aplıg gi midek ak me, mınek nıg magöb ak auan amnan, agıl, wiş wad tap okok dı nıg yoklak. ¹⁹ Mınek ak, ak rek nep, yıgen dı nep midek ak me, tap tari tari nıg magöb mıd tep gañ, agıl, karıp mıgan lel midek ak, magılsek nınebir dı nıg eyan yoklak. ²⁰ Pen cın per per pıb gap okok ma nıñoligipın, mer. Yıgen ak nıg gıl dılıg gi nep midek ak me, gos alap nıñıl, agnok, “Karıp lım alap ma amnıgabın; kım saknıgabın,” agıl, gos nıñnok.

²¹ Pen mılek par kırı tap magıl ma nıbeligipal. Kisen Pol mıdelak nab sıňak warıkıl agak, “Bı ognıl, mınım yad agnek ak nıpkıp rek, cın airan Krit nep mıdıl, wiş wad tap okok dı nıg eyan ma yokpnop. ²² Pen yad nıbep agebin, mıñi gos par ma nıñımıt; gos sek mıdenımıt. Cın alap ma kımnıgabın. Nıg magöb ak nep pıs nep tımel gınıgab. ²³ Yad God nop wög gi ūeb bı ne midebin ak me, mıñi kıslım eyan God ejol ne alap ag yokek, apıl yad midesin ulep sıňak apıl yıp agıp, ²⁴ ‘Pol, nak ma pırıknımın! Mıdıl, nak bı kıl Sisa mideb sıňak amıl, mınım kıl nıñıigan. Pen bin bı nıg magöb karıp mıgan midebal okok, God kırop ak rek nep kod midek ognap ma kımnıgal. God ne nep yımig nıñıl, komıñ midep magıl kırı ak nep ūıb,’ agıp. ²⁵ Nıb ak, bı ognıl, nıbi ma pırıknımıt; gos sek mıdenımıt. Yad nıpin, God nop nıj dıpin ak, ne ageb rek nep gınıgab. ²⁶ Pen cın amıl amıl, karıp lım nıg tıb kıs gak airan alap amon, nıg magöb kab kılıp pın lı wös gınıgab,” agak.

Nıg magöb pıs nep tımel gak

²⁷ Pen yıgen ak cınop nıg gıl dı damek damek nıñ aknıb wa-jrem pıs kıl adan amek nıñlıg gi kıslım eyan me, nıg solwara Edriatik, apal ak, nab sıňak amlıg gi, bı nıg magöb wög gelak okok, gos alap nıñıl, ulep karıp lım alap apjaknıgabın rek lıp, aglak. ²⁸ Kırı gos nıbak nıñıl, kab kılıp ulep ulep mideb aka agıl, tap nıg lı nıpal alap lıl nıñlak par kıl kıl 40 mita midek. Yokop sıklol sıklol magıl alap amıl, tap nıbak kauyan lıl nıñlak 30 mita midek. ²⁹ Nıg gek, cın kab kıl salai ar sıňak amjn rek lıp, agıl, pırıklı, aga omal omal yoklak nıñıl, nıg magöb kılıs gak. Kılıs gek nıñlıg gi, God nop sobok gıl aglak, “Karıp kasek tıkkıl pıb lanj,” aglak. ³⁰ Pen bı nıg magöb wög gelak okok, karıp lım nıg tıb kıs gak airan nıbak yokop ulep nıb sıňak amnıg, bin bı okok nıj midebek rek, esek wai nıl aglak, “Nıg magöb sıklol ak dam nıg magöb nabıc pıs ar yokıl, aga ognap sek yokın,” aglak. ³¹ Kırı esek nıg gel nıñlıg gi, Pol nıñıl, Julias ami bı ne okok eip kırop agak, “Bı nıg magöb wög gebal aul, kırı nıg magöb sıklol ak dıl pırıklı amenigal ak, nıbi magılseki kım saknıgabım,” agak. ³² Pol nıb agek, ami bı okok, nıg magöb nıg eyan yokníg gelak nag ak, pıs nep tıb gi rıkkı gi yokel, nıg nab eyan yowak.

³³ Pen mıñab tıknıg gak magıl ak, Pol kırop agak, “Nıñ aknıb wa-jrem pıs kıl adan ak (14) gos par nıñıl, tap magıl ma nıbil, yokop nep midebim. ³⁴ Nıb ak, mıñi tap ognap nıñım. Mer ak, nıbi titi gıl mıdenıgabım. Bin bı nokım alap nabıc kas nokım alap ma yonıgab,” agak. ³⁵ Pol nıb agıl, bred ognap dıl, kırı midebek nab sıňak God nop tep agıl, tı panjıl, tap ognap nıñjık. ³⁶ Pol ne nıbek nıñlıg gi, kırı ak rek nep cıbur tep

gek, tap ognap dî ñiñlak. ³⁷ Cîn mañ ñîn juîl aknîb wajrem pîs kîd adan (276) bin bî ñig magöb mîgan nîbak mîdonok. ³⁸ Pen tap ñîb sakîl, ñig magöb auan amnañ, agîl, wid mîdek okok dî ñig eyan yoknok.

³⁹ Mîñab tîkek nîñlig gi, karîp lîm nîbak nîñnok. Pen bî ñig magöb wôg gelak okok karîp lîm nîbak tari, agîl, ma ñiñlak. Pen kîri ñiñlak, ñig solwara onjîd pak sak amnak ak, kab kîlip tep nep mîdek kîd ak me, aglak, “Ñig magöb ar nîbak yîpid gîl amnîgabîn,” aglak. ⁴⁰ Nîb ak, ñig magöb aga yoklak nag okok pîs nep tîb gi rîkîl, ñig magöb pîs pîs lîlak stia omal wîsîb yeplîl, sel kîb ak wîsîb lîlak ak kauyan dap ran ñon gîl, pañdîlak. ⁴¹ Amîl amîl me, ñig magöb mîlik dai ak, kab kîlip ar ak pîñil, paklîg gi kîlis gak. Ñig gîl paklîg gi kîlis gek, ñig solwara ak pag apîl, ñig magöb cîmgan dai pîs nep pag jîsîpîk masîpîk gi dad amnak.

⁴² Ñig gek, ami bî ognap apîl, bî kîb kîri Julias nop aglak, “Ñig magöb aul tîmel geb. Bî nagîman okok pîrik gi amel, cînop ag gînîgal. Nîb ak, kîrop ñag pak lîn,” aglak. ⁴³ Nîb aglak ak pen Julias, Pol nop gos nîñil, kîrop mer agîl, agak, “Bî ñig kas parîk nîpal okok ned ñig kas parîk amniñlan. ⁴⁴ Kisen bî ñig kas parîk ma nîpal okok, mab bog dai dai okok dîl, dî cîci lîl amniñlan,” agak. Agek, agak rek nep gînok. Bî alap ñig ma nîñnok; magîlsek komîñ amniñok.

28

Pol karîp lîm Molta am mîdek

¹ Pen cîn karîp lîm ñig tîb kîs gak nîbak amniñok, bin bî nîb okok mîdelak okok cînop aglak, “Karîp lîm aul Molta,” aglak. ² Nîb agîl, cînop dîl gi tep gîlak. Cînop mîñab pak kalau gak rek, cînop

dî tep gîl, mab dap dagîlel, manjîl tep gînok. ³ Pol pen amîl mab lek lek ognap yîpriç dapîl dagîlek nîñlig gi, kodal alap mab lek lek dapek nab nîb sîñak mîdek ak me, pîboñ gek, ap ranîl Pol nop ñînmagîl kîd ak su i sek lak. ⁴ Nîg gek, bin bî karîp lîm nîbak mîdelak okok nîñil, kîri ke aglak, “Bî nagîman aul gi tîmel gîp rek komîñ amnîmîñ rek ma lîp. Ñig solwara nab sîñak mîdlîg gi, ñig magöb ak tîmel gek ma kîmîb ak pen mîñi kîmnîgab,” aglak. ⁵ Nîb aglak ak pen Pol ñînmagîl ne ak pîpal pakek, kodal nîbak yapîl, mab yînak. Pen Pol nop tap alap ma gak. ⁶ Nîg gek, bin bî nîb okok kîri ke aglak, “Bî aul nop kodal suîp ak su gînîmîñ aka su ma gek kasek kîmnîmîñ,” agîl, tapîn nep ñij mîdelak. Pen ñig gi ñij mîdel, nop tap alap ma gak, mer. Kîri nîñil, aglak, “Bî nîbak bî yîb alap mer; ne god alap,” aglak.

⁷ Pen bî kîb karîp lîm nîbak kod mîdek ak yîb ne ak Pablîas. Karîp lîm ne ak ulep nîb sîñak mîdek ak me, cînop dad karîp ne ak amîl, ñîn omal nokîm kod mîd tep yîb gak. ⁸ Bî kîb nîbak nap ne ak mîb gon ne ak, mab rek yînil, cîb yîpîl gîl, kîm mîdek. Pen Pol ne Pablîas nap nop nîñil, God nop sobok gîl, nop ñînmagîl lek nîñlig gi, tap gak nîbak pîs nep komîñ lak. ⁹ Ñig gek me, bin bî karîp lîm nîbak tap gak okok peyîg nîñil apel nîñlig gi, Pol ne God nop sobok gek, kîrop komîñ lak. ¹⁰ Pol ñig gek me, cînop kod mîd tep yîb gîl, ñig magöb dîl amnîg gonok ñîn ak, tap tari tari ma mîdek okok cînop abramek ñîlak.

Pol taun kîb Rom amjakak

¹¹ Pen karîp lîm nîbak, ñig magöb Aleksadria nîb alap, ak rek nep ap mîdek. Ñig magöb nîbak yîb ne ak “Ñî Tam” aglak. Ñîn

nibak yigen kib dep nin ak owak ak me, ameb rek ma lek, nib sinjak midek. Cin abe karip lim nibak midon, takin omal nokim yowak.¹² Pen yigen kib ma owep nin ak, nig magob Ni Tam nibak amil, taun kib Sairakius amjakil wos ginok. Amjak wos gil, nin omal nokim nib sinjak midonok.¹³ Nig magob nibak nep dil, Sairakius kiri gil, taun kib Regium amnionok. Minek yigen kib alap kid ken apil, nig magob ak dil, kasek amek me, nin omal nep nig nab sinjak midil, Putiolai taun amjakil wos ginok.¹⁴ Karip lim nibak bin bi Jisas nop nin dilak ognap midelak ak me, cinop aglak, "Cin eip kin midil, amnimb," aglak. Agelak, kirop eip nin aknitb ar onid kin midil, "Rom amn," agil, pандинок.¹⁵ Pen Rom bin bi Jisas nop nin dilak okok, "Pol bi non onigal," agel, niyil, ognap ap cinop Apias Maker nab sinjak nabij paklak rek, ognap ap cinop Karip Kineb Omal Nokim midek karip lim sinjak nabij paklak. Pol kirop niyek, cibur ne tep gek, God nop tep agak.¹⁶ Pen cin amil Rom midonok, gapman bi kib ak Pol nop agak, "Karip nak alap ke kinmin," agak. Nib agek, Pol ne karip alap piyo niyil kin midek niyil gi, ami bi alap nop kod midek.

*Pol Jisas minim tep ak taun kib
Rom sinjak ag nuk*

¹⁷ Pol nin omal nokim midil, Juda bi kib karip lim nibak midelak okok kirop sik agek, ap mogim gelak, agak, "Mam sikop. Yad bin bi cin okok tap timel alap ma gil, apis based sikop minim aglak ak ma tib jupin ak pen Juda bi kib Jerusalem nib okok yip di cici lili, dam Rom gapman bi kib nib okok kirop nillak.¹⁸⁻¹⁹ Rom gapman bi okok yip minim kib agil niyilak minim wagin alap ma

midek. Cin nop nag pak lijin rek ma lip aglak. Nib ak, yip, wisib yokin, agil, niyilak ak pen Juda kai midelak okok kilis yib gil, yip kauyan minim kib aglak. Nig gel me, yad agnek, 'Sisa ne ke minim yad ak niyinigab,' agnek. Pen yad bin bi yad Juda okok kirop minim alap agnig ma opin.²⁰ Pen cin Juda kai Bi Kib nop gos sek kod midobin minim tep ne ak nep ag nen, yip min lipal aul. Minim nibak agnig me nibep sik agen opim," agak.

²¹ Pol nib agek, nop pen aglak, "Bi karip lim Judia nib nib okok, aul apil aka mij nel apek, minim timel ognap nep agel, ma nipiin.²² Pen cin nipiin, Juda bin bi okok okok magilsek apal, 'Bin bi gos nak niparek nipaok, bin bi tep mer' apal. Nib ak, nak minim nak ke agek, cin ke niyin," aglak.

²³ Pen kiri nib agil, nin alap minim agnigabin, agil, ag lillak. Nin ag lillak nibak nep, bin bi ned olak rek mer, bin bi konjai yib nep Pol midek karip ak kislism sek nep ap mogim gilak. Nig gil, ap mogim gel niyil gil, Pol ne, God bin bi dinig gil, Ni ne ag yokek, Kin rek owak minim ak ag niyig, Mosis abe, bi God minim agep bi okok abe, birarik nep Jisas nib nib gil ginigab, agil, nu kil tiklak minim ak kirop ag nuk. Jisas minim ak agen niyil, agil, Pol minim nibak ag midek niyil gi, pit panjd amnak.²⁴ Pen minim agak nibak, ognap agak rek nin dilak pen ognap ma nin dilak.²⁵ Pol bin bi ma nin dilak okok kirop agak, "Birarik nep Kaun Sin ne Aisaia nop goj lek, apis based kiri okok kirop minim niyid yib agak.²⁶ Minim nibak Aisaia ne God Minim dai alap nu kil tikil agak,

'Juda bin bi okok kirop amil agnimin,

“MİNİM AGNİGAL NİÑNİGABİM AK
pen mİNİM AGİP AK, AGİL, MA
NİÑNİGABİM.

UDİN NİÑNİGABİM AK
pen tap alap ma nİñnİgabİM.
27 Bin bİ sİN aul mİNİM yad agebin
ak
KİROP YİRİK GEK MA NİÑEBAL.

God MİNİM NİÑON, CİNOP GEK,
bin bİ ne mİDOJİN rek lİP AGİL,
TİMDİD PİLİN GİL, UDİN JİKİL NEP
MİDEBAL,” AGNİMİN,’ AGAK.

28 “NİB AK, JUDA BIN Bİ SİN AUL
NİÑİM! NİBI JUDA KAI, GOD MİNİM
TEP AK KİRİG GİPİM REK, NE AGEK,
MİNİM TEP NİBAK JUDA BIN Bİ MER
MİGAN OGNAF AMNİGAB NİÑİL KİRI
MİNİM NİBAK DİNİGAL,” AGAK. 29 POL
KİROP MİNİM NİBAK AG DAI JUEK
NİÑLİG GI, JUDA BIN Bİ OKOK KİRI KE
AMLİG GI, PEN AGEK PEN AGEK GİLIG
GI AMNİLAK.

30 PEN POL TAUN KİB ROM KİN
MİDOLİGİP KARİP AK TAULİG GI KİN
MİDEK, Mİ OMAL YİNAK. BIN Bİ
NOP NİÑNİG APESİLGİPAL OKOK KİROP
MAGİLSEK AG WASU DİL, Dİ TE
GOLİGİP. 31 BIN Bİ NOP APESİLGİPAL
OKOK, GOD BIN Bİ DİNİG GI, Nİ NE
AG YOKEK, KİN REK OWAK MİNİM
AK KİROP AG NİL, Bİ KİB JISAS KRAIS
MİNİM TEP AK AG NİL, GOLİGİP. NE
NİG GEK, ROM GAPMAN Bİ KİB OKOK
NOP MA AG GİLAK AK ME, BIN Bİ OKOK
KİROP MİNİM KİLS Gİ AGİL, YİPİD GİL
NEP AG NİOLİGİP.

Rom Pol Rom bin bî kîrop mîj ñu kîl tîkak

Pol Rom bin bî kîrop mîj ñu kîl tîkak

¹ Yad Pol. Krais Jisas wög giñeb bî ne mîdebin. God yîp ag lek, Krais Jisas mînim tep dad ameb bî alap mîdebin. God ne yîp dek, God mînim tep ak dad ajpin. ² Pen mînim tep nîbak, God bîrarîk nep bî mînim agep ne okok kîrop agek, kiri God Mînim ak Mînim Sîj ak ñu kîl tîkîl aglak rek nep gak. ³ Mînim Sîj ñu kîl tîkîl aglak nîbak, kiri God Ñî ne mînim ak nep aglak. Karîp lîm ar wagîn aul lak ak, bî nak Depid tîkek, tîk dam dapîl gîl, nop tîk dolak. ⁴ Pen ne ke God, ne ke bî sîj yîb, ne kîmîl warîkak ak me, kîlis ke yîb nîbak nîjîl nîpin, ne God Ñî ne yîb, Bî Kîb cîn Jisas Krais.

⁵ Jisas Krais yîp yîmîg nîjîl dî tep gak. Jisas Krais yîb ne ar amnañ, agîl, God bî okok abe yîp abe ag lîl agak, nîbi lîm dai okok tîgon tîgon bin bî magîlsek yîb kîrop Jisas mînim tep ag ñem, kiri mînim tep nîbak nîj dîl, ageb rek nep gînîmel, agak. ⁶ Pen nîbi Rom bin bî mîdebîm sîjâk, God nîbep ak rek nep Jisas Krais bin bî ne ke ag lak.

⁷ Nîb ak, nîbep Rom kai, God, bin bî yad mîdelanj, agîl, dî mîdmagîl yîb lîp okok, nîbep mîj aul ñu kîl tîkebin. Bapi God, Bî Kîb Jisas Krais, nîbep dî tep gîl, kod mîd tep ger me, nîbi kapkap mîd tep gînîmîb.

*Pol taun kîb Rom amnin, agîl,
gos ak nîjâk*

⁸ Mînim ned agnîg gebin ak, nîbi Jisas Krais nîj dîpîm ak, bin bî karîp lîm gol pîs pîs okok

magîlsek kesim nîbak nîjîl agel ameb. Nîb ak, yad Jisas Krais nop sobok gîl, God nop tep agebin. ⁹⁻¹⁰ Yad God Ñî ne mînim tep ak, gos ar nokîm ak nep nîjîl kîlis gîl, ag ñî ajîl, God nop wög gebin. God ne nîjîp, yad nop sobok gîl, per nep yîb nîbep agebin. God ne kanîb yîkek, nîbi mîdebîm sîjâk am nîjnîgain, agîl, nop sobok gebin.

¹¹ Jisas mînim tep ne ognap nîbep ag ñen, God Kaun ne kaun nîbep tap tep alap ñek, kaun nîbep nab adan kîlis mîdenîmîb, agîl, nîbi mîdebîm sîjâk am nîjnîm, agîl gos ak per nîjebin. ¹² Pen ar nîbak nep mer. Yad onigain ak, yad Jisas Krais nîj dîpîm rek nîjîl, nîbi kaun nîbep nab adan kîlis dîl, Jisas Krais nop nîj dî kîlis yîb gînîgabîm. Pen nîg aknîb rek, nîbi Jisas Krais nîj dîpîm rek nîjîl, yad ak rek nep kaun yad nab adan kîlis dîl, Jisas Krais nop nîj dî kîlis yîb gînîgain.

¹³ Ai mam sîkop. Yad nîbep am nîjnîm, agîl, gos ak per nîpin ak pen kanîb ma mîdek. Amîl, Jisas Krais mînim tep ak ag ñen, nîbi mînim tep ak nîjîl, ageb rek nep nîj dîl, Jisas Krais nop nîj dem, ne nîbep tîg asîk yoknîmîj, ag gos nîpin. Lîm dai ke ke okok, bin bî ognap nab kîrop okok gînek rek, am nab nîbep sîjâk ak rek nep gîpnep.

¹⁴ Pen Jisas Krais yîp dî komîj yokak ak me, yad gos nîpin yad tap dai mîdeb. Yad bin bî okok mînim tep ne ak ag ñînîm. Grik bin bî okok abe, Grik bin bî mer okok abe, bin bî ñu kîl nîpal okok abe, bin bî ñu kîl ma nîpal okok abe, kîrop magîlsek mînim tep ne ak ag ñînîm, agîl, gos ar ak nîpin. ¹⁵ Nîb ak me, yad nîbi taun kîb Rom mîdebîm sîjâk ak rek nep, am Jisas mînim tep ak nîbep ag ñînîm, agîl, gos nokîm ak nep

nıpın. ¹⁶ Jisas Krais mìnım tep ne ak God kılıs sek ageb ak me, bin bı mìnım nıbak nıñ denigal ak, mìnım tep nıbak kırop tıg asık yoknígab; Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe, kırop magilsek tıg asık yoknígab. Nıb ak, yad Jisas mìnım tep ne ak gos nıñıl, gos sek nep mıdebin. ¹⁷ Jisas mìnım tep ak nıñıl nıpın, God ne titi gıl bin bı tap si tap tımel gıpal okok kırop bin bı tep yad, agnıgab. Bin bı okok kırı gı tepe gıpal ak nıñıl, God kırop bin bı komıñ tep yad, ma agnıgab; kırı Jisas mìnım tep ak nıñ dıpal ak nıñıl, kırop bin bı komıñ tep yad, agnıgab. Ar nıbak nep, God Mìnım nu kıl tıkił aglak, “Bin bı God Mìnım ageb rek nıñ dıniçgal okok, God kırop bin bı tep yad, agek, kırı komıñ yıb mıdenıçgal,” agak.

Bin bı Jisas Krais nop ma nıñ dıniçgal okok mìnım kıb nıñnígal

¹⁸ Bin bı God Mìnım nıñıl nıplap ak pen bin bı ognap God nop gos ma nıñıl, gı tımel gıl, God Mìnım nıñıl ak pak karıkpal. Nıb ak me, God ne kal juıł, kırop mìnım kıb agnıg geb. ¹⁹ God ne tigeplek rek mıdebin ak, ne ke mıseñ lek nıpal. ²⁰ Ne bırarık ped okok lı̄m dai aul gı lak nıñ ak tıkek, ne God kılıs sek yıb per per mıdebin ak mıseñ mıdebin nıpal. God ne tap tari tari gı lak okok nep nıñıl, ne tigeplek rek mıdebin ak nıplap. Ma nıñenıçgal ak, tap kırı. ²¹ Nıb ak, God nop nıpal ak pen nop tep agıł, yıb nep ak ageb ar ma amıb. Gos abramek nıñıl, saköl nıagıl, kıslım gıp okok rek mıdebin. ²² Cın bin bı gos tep nıñobın, apal ak pen kırı bin bı saköl rek mıdebin. ²³ God per mıdebin ak nop saköl gıl, tap yokop ognap dıl, bin bı rek gı lı̄l, kımin yakır rek gı lı̄l, soñ sarau rek gı lı̄l, tap nıb okok, god cın, agıł, sobok gıpal. ²⁴ Nıg gel, God kırop kırıg gek, kırı gos tımel yıb

nıñıl, bin si bı si gıl, nag tımel ar nıbak amıł, mıb goñ kırı ke gı tımel gıpal.

²⁵ God Mìnım nıñıl ak kırıg gıl, mìnım esek nıñ dıpal. God tap gı lak okok nep sobok gıl, ne tap gı lak okok nep yıb ageb ar amıb. Pen God ne tap magilsek gı lak ak, yıb nep nep ageb ar ambkop. Yıb nop nep per per nep agon ar amnañ. Nıb aknıb rek tep.

²⁶ Kırı nıg gılıg gı tımel yıb gelak ak me, God kırop kırıg gek, tap nabıñ yıb gıp ar ak nep gı mıdebal. Bin okok, bı yıpıd gıl dı mıdebin rek kırıg gıl, bin ognap eip nag tımel ar ognap gıpal. ²⁷ Bı okok ak rek nep, bin yıpıd gıl dı mıdebin rek kırıg gıl, bı alap bı alap nep nıñek mab rek yıneñ, bı okok mıb goñ kırop ke nep gı tımel yıb gıpal. Nıg gıl pen yur dıpal.

²⁸ Kısen God mìnım ma nıñnígabın, agıł, gos nıñlak ak me, God kırop kırıg gek, tap tımel tap ma gep kırop mıdmagıl pılıs gı ñeb okok nep gıpal. ²⁹ Pen kırop tap tımel gep ar ak gos nokım ak nep lek, kırı tımel yıb nep gılıg gı, tap okok cın nep mıdeñ, agıł, gos ak nıñlıg gı, abramek gı tımel gılıg gı, gıpal. Bin bı tap tep kırı okok cın rek ma lı̄p, agıł, gos tımel nıñıl, cın nıagıl, pen pen gıl, esek agıł, gos tımel nep nıpal. Pen, nep agıp yıp agıp, agıł, ³⁰ bin bı ag juıł, God nop mılık kal nıñıl, bin bı ag sıkol gıl, cın nep bin bı kıb ag gos nıñlan, agıł, yıb kırı ak ke dap ranbal. Gos kısen nıb ar ognap nıñıl gı tımel gın, agıł, gos kırı nıbak nep nıpal. Nonım nap mìnım apal ak tıb jupal. ³¹ Kırı gos tımid ma lı̄p. Mìnım ke ag lı̄pal ar ak kısen ma gıpal. Nıb pai amılgon apılgon kırı ke okok mıdmagıl ma lı̄pal. Bin bı ognap kırop nıñel, yımıc ma gıp. ³² Gıpal nıbak, God mer agek yur kıb dep ak nıpal ak

pen kiri ke gil aka bin bi ognap eip
gil, ak gi tep gi pin, agil apal.

2

*God minim kib agil, minim
yipid gil nep tig biloknigab*

¹ Pen nibi bin bi ognap krop
ag juil agnigabim, "Bin bi okok
tari ginig tap si tap timel gi pal,"
agnigabim ak pen nibi ke ak
rek nep gi pim ak me, God niñil
niñep minim kib agenigab ak,
nibi abe minim pen agnimib rek
ma linigab. ² Cin niñin, God
ne minim niñid nep ageb. Nib
ak, bin bi nig akniñrek ginigal
okok, krop minim kib agnigab ak,
minim yipid gil nep agnigab. ³ Bin
bi tap si tap timel gi pal okok, agil,
ag junigabim ak pen nibi ke ak
rek nep gi pim. Nib ak, nibi gos
tari niñim? God cinop minim kib
ma agnigab, agil niñim ar? ⁴ God
bi tep, niñep bin bi per yiñig
yib niñil, kapkap sain tik damil,
kasek kal ma giñ ak niñem, ne bi
yokop alap rek lip ar? Pen niñim!
Ne kapkap sain tik midel ak, yad
kasek kal ma juenigain, kiri tap
si tap timel gi pal okok, tari ginig
nig gi pin, agil, kiri ginimel, agil,
kapkap sain tik midel. ⁵ Pen God
kapkap sain tik midil kasek kal ma
giñ ak, nibi tap si tap timel gi pim
ak, tari ginig nig gi pin, agil, ma
kiri gi pim. Nibi minim ne yo
niñil, tap si tap timel gi pim okok
nep giñig gi midel. Nib ak, God
bin bi gi pal gi pal rek niñil, minim
kib agnigab niñ ak, nibi minim
kib yib niñigabim. Niñ nibak,
ne minim kib agil, yipid gil nep
agnigab ak, misen niñigal. Tap
si tap timel gi pim ak, ne niñil kal
juil niñep yur pen niñigab. ⁶ "Bin
bi nokim nokim gi pal gi pal rek
niñil, God krop ak rek nep nokim
nokim pen niñigab."

⁷ Niñ nibak bin bi an an, God
cinop melik tep ne nil, minim tep

agil, komij per midel magil ak
niñigab, agil, bin bi ognap krop
per per gi tep gi pal okok, God
krop komij per midel magil ak
niñigab. ⁸ Pen bin bi an an, tap
miñ goniñ kiri ke nep gos niñil, nag
tep ar nibak yo niñil, nag timel ar
ak gel amnigab okok, God krop
niñek milik yib yapek, kal juil, yur
kib yib niñigab.

⁹ Pen Juda bin bi okok abe, Juda
bin bi mer okok abe, nag timel
ar ak gel amenigab ak, God krop
minim kib agek, kiri magil sek
koslam midil gti, gos par yib
niñig gi, gi midenigal. ¹⁰ Pen Juda
bin bi okok abe, Juda bin bi mer
okok abe, gi tep genigal ak, God
krop magil sek melik tep ne nil,
minim tep agil, di tep gek, mid tep
ginigal. ¹¹ Tari ginig: God ne pis
kid aka pis kid ma amnigab. Yipid
gil nep niñil, bin bi okok krop tig
asik ke ke linigab.

¹² Juda bin bi mer okok, lo Mosis
agak ma niñpal okok, tap si tap
timel genigal ak, lo minim ma
niñpal ak pen kiri karip lim timel
amnigal. Pen bin bi lo Mosis agak
niñpal okok, tap si tap timel genigal
ak, God lo minim niñbak dil, krop
minim kib agnigab. ¹³ Bin bi lo
minim niñpal okok, God krop, bin bi
bi tep yad, agil ma agnigab. Bin
bi lo minim ageb rek nep giñigal
okok nep, God krop, bin bi tep
yad, agnigab. ¹⁴ Juda bin bi mer
okok lo Mosis agak ma niñpal. Pen
kiri gos kiri ke niñil, lo minim
ageb rek genigal ak, gos magil kiri
ke lo rek midel. ¹⁵ Kiri nig gil gos
niñil gi pal ak me, cin niñil niñin,
lo minim ak nab kiri adan midel.
Niñ ognap gi damil, nab kiri eyan,
"Gi timel gobin," agil niñpal. Pen
niñ ognap gi damil, nab kiri eyan,
"Gi tep gobin," agil niñpal.

¹⁶ Jisas Krais minim tep ag niñ
ajpin ak ageb, minim kib agep niñ
ak, God Jisas Krais nop agek, bin bi

tap si tap t̄mel we ḡil ḡipal okok ag ȳk m̄iseñ lek, ne gos won k̄iri ke m̄idmaḡil nab k̄iri adan tari tari aḡip ak n̄ijil, k̄rop m̄inim k̄ib agn̄igab.

God ne lo m̄inim c̄inop ñak ak me, c̄in Juda kai bin b̄i ne ke ȳb m̄idobin, aglak

¹⁷ Pen n̄ibi Juda bin b̄i okok, ȳb n̄ibi ke dap ranlıg ḡi ap̄im, "God ne lo m̄inim c̄inop ñak ak me, bin b̄i ne ke ȳb m̄idobin. ¹⁸ C̄in lo m̄inim n̄ip̄in ak me, nag ar n̄ibak tep, nag ar n̄ibak t̄mel, ag gos n̄ijil, God nop tep ḡip ar ak nep ḡip̄in," ap̄im. ¹⁹ Pen m̄inim ar alap ap̄im, "Bin b̄i ma n̄ipal okok k̄rop ag n̄i tep ḡil, bin b̄i udin kwoi gek k̄ıslım ḡip rek m̄idebal okok k̄rop ag n̄i tep ḡil, ²⁰ bin b̄i lo m̄inim ma n̄ipal okok k̄rop ag n̄i tep ḡil, n̄i pai s̄ikol okok k̄rop ag n̄i tep ḡil ḡip̄in," ap̄im. Ap̄im n̄ibak, ap̄im, "God ne lo m̄inim c̄inop ñak ak me, gos tep maḡilek abe, gos n̄ijid maḡilek abe bir n̄ip̄in," ap̄im.

²¹ N̄ibi lo m̄inim ak n̄ijil, bin b̄i okok k̄rop ag n̄ibim ak pen m̄inim bin b̄i okok ag n̄ibim rek n̄ibi ke ma ḡip̄im. Bin b̄i ognap k̄rop ap̄im, "Tap si ma d̄inimib," ap̄im ak pen n̄ibi ke tap si d̄ip̄im aka? ²² Bin b̄i ognap k̄rop ap̄im, "Bin si b̄i si ma ḡinimib," ap̄im ak pen n̄ibi ke nig ḡip̄im aka? Bin b̄i ognap k̄rop ap̄im, "Tap abramek okok God rek ma sobok ḡinimib," ap̄im ak pen kar̄ip sobok ḡipal m̄igan n̄ib okok amił, tap dap l̄ipal okok ognap si d̄ip̄im aka?

²³ Ȳb n̄ibi ak ke dap ran l̄il ap̄im, "God lo ak c̄inop Juda bin b̄i ñak," ap̄im ak pen m̄inim ne ak t̄ib jup̄im rek, ȳb ne ak rek nep ag jup̄im aka? ²⁴ Ḡi t̄mel ḡip̄im n̄ibak, b̄i alap ned God M̄inim ū k̄il t̄ikil agak rek nep ḡip̄im. Ne agak,

"N̄ibi Juda bin b̄i, God lo m̄inim n̄ip̄in ap̄im ak pen n̄ibi ke m̄id tep ma ḡip̄im rek,
Juda bin b̄i mer okok,
God nop ag jupal," agak.

²⁵ N̄ibi Juda kai, God bin b̄i ne m̄idoj̄in, agił, n̄i okok t̄ik dap̄ił, per per wañ wak t̄ib ḡi r̄ik ḡip̄im. Pen lo m̄inim ne ak t̄ib juıl, ke n̄ijnjigabim rek ḡinigabim ak, bin b̄i yokop n̄i wañ wak t̄ib ḡi r̄ik ma ḡipal rek ak m̄idenigabim. ²⁶ N̄ib aknił rek, bin b̄i s̄injak Juda mer n̄i wak t̄ib ḡi r̄ik ma ḡipal okok, lo m̄inim ageb rek genigal ak, God k̄rop bin b̄i n̄i wak t̄ib ḡi r̄ik ḡipal ak rek n̄ijnjigab.

²⁷ Juda bin b̄i mer, n̄i wak t̄ib ḡi r̄ik ma ḡipal okok, lo m̄inim ageb rek ḡipal. Pen n̄ibi Juda kai, Mosis lo ū k̄il t̄ikak ak d̄il, n̄i wak t̄ib ḡi r̄ik ḡip̄im ak pen lo m̄inim t̄ib jup̄im ak me, n̄ibep m̄inim k̄ib m̄idenigab.

²⁸ C̄in bin b̄i ognap ap̄in, bin b̄i n̄i wak t̄ib ḡi r̄ik ḡipal okok nep Juda bin b̄i ȳip̄id ḡil, ap̄in ak pen ak m̄inim n̄ijid ma ap̄in. Bin b̄i an an k̄iri Juda bin b̄i ȳip̄id ḡil m̄idebal? M̄ib goj nep n̄ijil, Juda bin b̄i aka Juda bin b̄i mer, agił, ma agn̄igabin. ²⁹ Juda bin b̄i ȳip̄id ḡil okok, nab k̄iri adan n̄ijil agn̄igabin, b̄i n̄ibaul ne Juda n̄ib ȳip̄id ḡil, agn̄igabin. C̄in m̄idmaḡil ne ak wak t̄ib ḡi r̄ik ḡi m̄ideb n̄ijil, b̄i ak b̄i Juda ȳip̄id ḡil, bin ak bin Juda ȳip̄id ḡil, agn̄igabin. Lo Mosis ū k̄il t̄ikak lo ak gek, m̄idmaḡil k̄rop s̄injak wak ma t̄ib ḡi r̄ikn̄igab; God Kaun ne nep m̄idmaḡil k̄rop s̄injak wak t̄ib ḡi r̄ikn̄igab. Bin b̄i m̄idmaḡil k̄iri aknił rek m̄ideb okok, bin b̄i okok k̄rop n̄ijel ȳb ma m̄ideb, pen God n̄ijek ȳb m̄ideb.

3

God ageb rek nep geb

¹ Nıb agebin ak, bı alap agnígab, “Juda bin bı mer, wak tıb gı rık ma gıpal rek mıdobnop tep gıpkop,” agnígab ak pen ar nıbak ma agebin. ² Juda bin bı mıdobın ak tep yıb mıdobın. Mınım yad ke bin bı ognap kırop ag fıflan, agıl, God cınop Juda bin bı nep mınım tep ne nıak. ³ Pen Juda bin bı ognap nısed sıkop mınım kılıs aglak rek ma gılak. Nıg gılak ak, God mınım kılıs kırop agak ak kırıg gınıgab aka? ⁴ Mer yıb, ma kırıg gınıgab. Bin bı okok magılsek nıın ognap esek agnígal, pen God ne bı nınjıd yıb agıl, ageb rek nep gınıgab. Mınım nıbak rek God Mınım ak nu kıl tıkkil aglak,
“God, nak mınım yıpid gıl nep
apan ak,
nep mınım ognap pen
agnımel rek ma lıp.

Nep mınım kıb agenıgal ak,
mınım wagın alap ma
mıdenıgab,” agak.

⁵ Cın per per gı tımel genıgabın ak, bin bı ognap nınjıl, God per per gı tep gıp ak mısen nınnıgal. Nıb ak, God cınop kal gıl mınım kıb agníg geb ak tep ma gıp,” agnígabın aka? (Pen mınım nıbak, bin bı nınjıl apal rek nep agebin.) ⁶ Mer yıb! God bin bı magılsek mınım kıb agnígab ak, pıs kıd aka pıs kıd ma amnígab; yıpid gıl ar ak nep agnígab.

⁷ Pen nıbi ognap agnígabım, “Cın per per esek ar ognap genıgabın ak, bin bı ognap nınjıl, God per per nınjıd nep ageb ak mısen nınjıl, Bı melık sek yıb mıdeb, agıl, yıb ne agel ar amnígab. Nıb ak, tari gınıg God cınop bin bı tap si tap tımel gıpmı, agıl, mınım kıb agıl, yur kıb nıniagab?” agnígabım. ⁸ Mınım esek nıbak rek agıl agnígabım, “Tap si tap tımel ak nep gon gon, God cınop yımıc yıb nınjıl, tap si tap tımel ke ke koñai yıb gınıgabın nıbak nınjıl kırıg gınıgab ak, bin

bı okok nınjıl, ne bı tep aknıb ke agıl yıb ne agel ar amnígab,” agnígabım. Pen bin bı ognap yıp ke ag juıl, Pol mınım nıbak rek agıp, apal. Pen yad mınım nıbak rek ma apin! Esek apal rek, God nınjıl, kırop mınım kıb agıl, pen yur kıb nıniagab.

Bin bı tep ma mıdobın

⁹ Nıb ak, tari agın? God nınjek, cın Juda bin bı okok mıd tep gıpın; Juda bin bı mer okok mıd tep ma gıpal, agın aka? Mer! Mıdarık nep me apin rek, cın bin bı magılsek, Juda bin bı okok abe, Juda bin bı mer okok abe, tap si tap tımel nag ar nıbak cınop kılıs gı lıp gı dad amníg geb.

¹⁰ Mınım nıbak rek, God Mınım ak nu kıl tıkkil aglak,
“Bin bı per gı tep gıpal rek ognap
ma mıdebal.

¹¹ Bin bı, nag ar nıbak tep,
nag ar nıbak tımel, agıl nıpal
okok ognap ma mıdebal.
Bin bı, ‘God pıs ar amił,
nop eip mıdojn,’ ag nıpal
okok ognap ma mıdebal.

¹² Bin bı okok magılsek God nop
kırıg gıl,
bin bı tımel rek mıdıl,
tap si tap tımel nep gıpal.
Kırı magılsek aknıb rek nep
gıpal.

¹³⁻¹⁴ Aleb kırı ak adık madık gıl,
per esek yıb nep apal.
Tıgu mıgan kırı ak, cıp kımek
pırau nı tep ma gel,
ki tımel owıp ak rek mıdeb.

Bin bı ognap kırop nınel mılk
yapek, ag juıl,
mınım tımel apal ak,toi tımel
kodal rek mıdebal.

¹⁵ Kal tımel yıb juıl,
bin bı okok kırop yur nııl,
nag pak lın, agıl,
gos ak nep nınjıl,
¹⁶ bin bı okok kırop per gı tımel
gel,
gos par yıb nep nıpal.

17 Bin bî okok eip mîdîl,
kapkap mîd tep gînîmel rek
ma lîp.

18 God Bî Kîb nîj mîdeb, agîl,
ma pîrikpal,” aglak.

19 God lo mînîm nîbak cînop
Juda bin bî nep ñâk ak me, mînîm
nîbak magîlsekl cînop Juda bin
bî ageb. Nîb ak, God mînîm
kîb agnîgab ñîn ak, bin bî karîp
lîm tîgoj tîgoj magîlsekl mînîm
pen alap agnîmel rek ma lînîgab;
kîri magîlsekl mînîm mîdenîgab.
20 Nîb ak, bî alap lo mînîm ageb
rek genîgab ak, God bî nîbak nop,
bî komîj tep yad, ma agnîgab.
Pen God lo mînîm ageb rek nîjîl,
cîn tap si tap tîmel gîpîn, agîl
nîjnîgabîn.

*Bin bî Krais nop nîj dîpal okok
nep, kîrop bin bî asîj ma mîdeb tep
yad, agnîgab*

21-22 Pen mîñi Mösîs abe, bî
God mînîm agep bî okok abe, nîg
gînîgab, agîl, ñu kîl tîkîl aglak rek,
Jisas Krais cînop nen agîl kîmak
ak me, nop nîj don, God cînop
agnîgab, “Nîbi bin bî komîj tep
yad,” agnîgab. Pen cîn Juda bin
bî okok abe, Juda bin bî mer okok
abe, lo ar ak nep nîjîl gon, nîg ma
agnîgab.

23 Cîn bin bî magîlsekl tap si tap
tîmel gîpîn rek, God melîk magîl
tep ne ñîb dîjîn rek ma lîp ak
pen²⁴ God cînop yîmîg nîjîl, Krais
Jisas ag yokek apîl cînop tau adîk
dîp ak me, God cînop bin bî tep
yad agnîgab.

25 Yad titi gen, bin bî tap si
tap tîmel gîpîl okok kîrop bin
bî tep yad, agnîgain ak nîjnîmel,
agîl, God ne Krais Jisas nop tap
sobok gep rek lîm dai wagîn aul
ag yokak. God ne bin bî tap si tap
tîmel ned gîlak okok, mînîm kîb
agîl, kal juîl, yur pen ñîl, pîs nep
ñâg pak lîpkop ak pen ne kapkap
sain tîk mîdîl, nîg ma gak. Pen
mîñi Krais Jisas ne apîl, bin bî tap

si tap tîmel gîpîl okok magîlsekl
mîb gon ne ke dîl yur kîb dîl
kîmak. Nîb ak me, bin bî an
an, Jisas lakañ ne tap si tap tîmel
cînop lîg gî yokîp, agîl, Jisas nop
nîj denîgal bin bî okok, God kîrop
nîjîl kal juîl yur pen alap ma
ñînîgab. ²⁶ Yad titi gen, bin bî tap
si tap tîmel gîpîl okok kîrop bin
bî tep yad, agnîgain ak nîjnîmel,
agîl, God ne nîg gak. Mînîm kîb
agîl, tap si tap tîmel gîpîl rek pen
yur ak rek nep ñînîgain, agak ak
me, ne agak rek nep gîl, Krais Jisas
nop tap sobok gep rek ag yokek,
bin bî nop nîj denîgal okok kîrop
bin bî tep yad agnîgab.

²⁷ Nîb ak, lo ar ak gon, God cînop
bin bî tep yad agîl dek, bin bî ne
mîdobîn, agîl, yîb cîn ke agon ar
amnîmîj rek ma lîp. Jisas cînop
nen agîl kîmak mînîm tep ak nîj
dîl me, God bin bî ne mîdobîn.
²⁸ Nîb ak, bin bî okok lo mînîm
ageb rek gîpîl, agîl, God kîrop bin
bî tep yad ma agnîgab. Bin bî
Krais Jisas gak mînîm tep ak nîj
dîpal, agîl me, God kîrop bin bî tep
yad agnîgab.

²⁹ God ne cîn Juda bin bî, God
cîn nep mer; ne Juda bin bî mer
okok God kîri abe mîdeb. ³⁰ Tari
gînîg: God ne nokîm ak me, bin
bî ñît wak tîb gî rîk gîpîl okok
abe, bin bî wak tîb gî rîk ma gîpîl
okok abe, kîri kanîb nokîm ak nep
amel, God kîrop bin bî tep yad
agnîgab. Nîb ak, kîri magîlsekl
Krais Jisas gak mînîm tep nîbak
nep nîj dînîmel.

³¹ Pen cîn Jisas mînîm tep ak
nîj don, God cînop bin bî tep yad
agnîgab, agebin ak, lo mînîm okok
kîrig gînîgabîn, agîl ma agebin,
mer. Bin bî Jisas mînîm tep ak
nîj dînîgal okok, kîri mînîm tep
nîbak ageb rek nep gel, lo mînîm
ak am kîlis gînîgab.

God Ebrahim nop bı̄ tep yad agak

¹ Cın Juda bin bı̄, based acı̄k cın wagın gıl tı̄kek, tı̄k amıl apıl gıl tı̄kel mı̄dobın okok, based cın ak me Ebrahim. Pen God Ebrahim nop dak ak, titi gıl Ebrahim dak? ² Ebrahim ne ke tap tep alap gek, God nak bı̄ tep yad, apkop, Ebrahim bı̄ okok agıl “Yad bı̄ tep,” apkop. Pen God nı̄nıp Ebrahim yı̄b ne ke dap raneb wagın alap ma mı̄dekk. ³ Pen tīgınig Ebrahim yı̄b ne ke ma dap ranbkop? God Mı̄nim ageb, “Ebrahim ne God mı̄nim agak ak nı̄n dak ak me, God nop ‘Nak bı̄ tep yad,’ agak.”

⁴ Bı̄ alap wög gıl pe dıl, mani nı̄baul yokop dı̄pin ma agnígab; wög genek pen ak mani aul dı̄pin agnígab.

⁵ Pen bin bı̄, cın God nop kılı̄s cın ke wög genígabın, ne cınop bin bı̄ tep yad agnígab, ag gos nı̄nigal okok, God kırrop bin bı̄ tep yad ma agnígab. Pen bin bı̄, tap si tap tı̄mel gı̄pın ak pen God tap si tap tı̄mel gı̄pın nı̄bak yokop kırı̄g gıl, cınop bin bı̄ tep yad agnígab nı̄pal okok, kırrop bin bı̄ tep yad agnígab.

⁶ Mı̄nim agebin aul rek, Depid ak rek nep bı̄rarık nep God Mı̄nim ak nı̄u kıl tı̄kil, bin bı̄ tap tep alap ma gınigal pen God kırrop bin bı̄ tep yad agnígab okok mı̄n mı̄n gınigal, agak. Ne agak,

⁷ “Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok, God tap si tap tı̄mel kırı̄g gı̄pal okok nı̄nıl kırı̄g gınigab rek, tep gek nı̄nlig gı̄ mı̄denigal.

Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok, God tap si tap tı̄mel kırı̄g gı̄pal okok mı̄nim kı̄b ma agnígab rek, mı̄n mı̄n gı̄lig gı̄ mı̄denigal.

⁸ Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok, Bı̄ kırı̄b tap si tap tı̄mel kırrop lı̄g gı̄ yoknígab rek,

mı̄n mı̄n gı̄lig gı̄ mı̄denigal,” agak.

⁹ Depid mı̄n mı̄n gep magıl agak ak, bin bı̄ nı̄ wak tı̄b gı̄ rı̄k gı̄pal okok nep mı̄nim ak dı̄nigal? Mer yı̄b! Bin bı̄ nı̄ wak tı̄b gı̄ rı̄k ma gı̄pal okok abe dı̄nigal. God Mı̄nim nı̄u kıl tı̄kil aglak dai nı̄bak mı̄nī nep agesin: “Ebrahim ne God mı̄nim agak ak nı̄n dak ak me, God nop, ‘Nak bı̄ tep yad,’ agak.”

¹⁰ Based acı̄k cın Ebrahim, wak tı̄b gı̄ rı̄k ma gak nı̄n ak, God mı̄nim agak ak nı̄n dek, God nop, “Nak bı̄ tep yad,” agak.

¹¹ “Ebrahim mı̄nim yad nı̄n dak ak me, yad, ‘Nak bı̄ tep yad,’ apin ak, bin bı̄ okok nı̄nlañ,” agıl, kisen God agek, Ebrahim wak tı̄b gı̄ rı̄kak. God nı̄g gak ak nı̄pın. Nı̄b ak, bin bı̄ nı̄ wak tı̄b gı̄ rı̄k ma gıl, God Mı̄nim nı̄n del, kırrop, “Bin bı̄ tep yad,” agnígab bin bı̄ okok, Ebrahim nı̄sed acı̄k kırı̄ mı̄deb.

¹² Pen bin bı̄ nı̄ wak tı̄b gı̄ rı̄k gıl, Ebrahim wak tı̄b gı̄ rı̄k ma gak nı̄n ak God mı̄nim ne nı̄n dak rek nep nı̄n dı̄pal bin bı̄ okok, Ebrahim nı̄sed acı̄k kırı̄ ak rek nep mı̄deb.

¹³ Pen Ebrahim lo ar okok nı̄nlig gek, God nop, “Nak bı̄ tep yad,” agıl ma dak. Ebrahim ne God mı̄nim agak ak nı̄n dak ak me, God nop, “Nak bı̄ tep yad,” agıl, mı̄nim kılı̄s nı̄nıld agıl, Ebrahim abe nı̄t pai ne nı̄b okok abe kırrop agak, “Nı̄bi karıp lı̄m wagın aul tı̄gon tı̄gon magılsek dı̄nigabım,” agak.

¹⁴⁻¹⁵ God mı̄nim kılı̄s nı̄nıld agak ak, bin bı̄ lo ar ak nı̄nıl gı̄pal okok apkop, God mı̄nim kılı̄s nı̄nıld agak nı̄bak tap yokop rek lı̄pkop. Tari gınig: bin bı̄ lo ar ak kisen gıl, God bin bı̄ ne mı̄donigabın agıl nı̄pal bin bı̄ okok, kırı̄ magılsek lo mı̄nim ognap tı̄b junigal nı̄nıl God kal juıl, mı̄nim kı̄b agıl, pen yur nı̄nigab. God mı̄nim kılı̄s nı̄nıld agak ak, bin bı̄ lo ar ak nı̄nıl gı̄pal okok apkop, God mı̄nim agak nı̄n dı̄pal ak tap yokop rek lı̄pkop. Ti

gînîg: bin bî God mînîm agak nîj dîpal okok nîj tep ma gîl, sîdol gînîgal. God mînîm kîlis nîjîd Abraham nop agak ak ma dînîgal.

¹⁶ Nîb ak, cîn nîpîn, God gînîgain, agîl, mînîm kîlis nîjîd ag lak nîbak, bin bî God mînîm agak nîj dînîgal okok kîrop nep agak. Nîb ak, God gos ne ke bin bî yîmîg nîjîl, yokop dî tep gînîgab ak me, Abraham nît pai ne okok magîlsek God mînîm kîlis nîjîd agak ak rek dînîmel. Bin bî God ne kîrop lo mînîm nîak okok abe, bin bî Abraham rek wak tîb gî rîk ma gîl God mînîm nîj dak rek nîj dîpal okok abe, kîri magîlsek God mînîm kîlis nîjîd agak ak nep dînîmel. Abraham ne based acîk cîn magîlsek mîdeb me ak. ¹⁷ God Mînîm ak nû kîl tîkîl aglak, "God Abraham nop agak, 'Yad gen, bin bî wagîn ke ke konjai nep mîdebal okok, nep based acîk cîn, agnîgal,' agak," aglak. Nîb ak, God udîn yîrîk ar ne ak, cîn bin bî wagîn ke ke okok nîb nop nîj dîpîn okok magîlsek based acîk Abraham nît pai ne yîb mîdobîn. God ne bin bî kîmbal okok gek, kîri warîkpâl. God ne nep gek, tap ned ma mîdoligîp ak mîni mîsen lîp.

Abraham God nop nîj dak rek nep gîn

¹⁸ Pen Abraham mîlep yîb lîl, nît pai tîknîmîj rek ma lek, God nop agak, "Nak wagîn gek, bin bî nît pai nak kîsen mîdenîgal okok, wagîn ke ke konjai yîb mîdenîgabîm," agak. Nîb agek Abraham, God mînîm nîjîd ageb, agîl, gos sek mîdîl me, agak rek nep me, bin bî nît pai ne wagîn ke ke konjai yîb nep mîdebal.

¹⁹ Pen Abraham nîjak, mîb gon kîri ber mal mosîk bir gî mosîk yowak. Abraham mi ne man nîn juîl aknîb mamîd alaç (100) amnak ak me, nît pai tîkep rek

ma lak. Bin ne Sera ak rek nep mîlep yîb lek, nît pai tîkep rek ma lak. Pen ne God mînîm nop agak ak nîj dî kîlis gî damîl, gos sek mîdeklar. ²⁰⁻²¹ God ne Abraham nop mînîm kîlis nîjîd agak ak, Abraham gos omal ma nîjak; ne pîs nep nîj dak. God Bi kîlis sek, mînîm kîlis nîjîd agak rek nep gînîgab, agîl, God mînîm agak ak nîj dîlîg gî mîdeklar. ²² Abraham gak nîbak, God Mînîm ak nû kîl tîkîl aglak, "Abraham ne God mînîm agak ak nîj dak ak me, God nop, 'Nak bî tep yad,' agak," aglak. ²³ "God nop, 'Nak bî tep yad,' agak," mînîm nû kîl tîkîl aglak, Abraham nop nep nû kîl ma tîkîl. ²⁴ Cînop abe, nîjnîmel agîl, nû kîl tîkîl. God ne gek, Bi Kîb cîn Jisas warîkak nîbak nîj dîpîn ak me, ne cînop abe bin bî tep yad agnîgab. ²⁵ Pen tap si tap tîmel gîl asîj mîdonok rek, God cînop yîmîg nîjîl, Nît ne Jisas Krais nop ag yokek apîl, "Kîri tap si tap tîmel gîpal nîbak God nîjîl kîrîg gînîmîj," agîl, kîmak. Pen Jisas kîmîl, God gek, kauyan warîkak rek, asîj kîb gac cînop ulîk gak nîbak komij lînîmîj rek lîp.

5

God nop nîj denîgabîn ak, cînop bin bî asîk masîk ma mîdeb agnîgab

¹⁻² Pen God cînop yîmîg nîjîl gak nîbak nîj dîpîn ak me, cînop bin bî asîk masîk ma mîdeb agîl, dîp. Nîb ak, Bi Kîb cîn Jisas Krais ne gek, cîn God eip jîm nîl mîdîl, kapkap mîd tep gîpîn. Pen karîp lîm cînop ag lîp ak amîl, God melîk tep ne ak nîjîl, nop eip mîdenîgabîn, agîl, tep gek nîjîl gî mîdobîn.

³ Mîker apek, koslam mîdobîn ak, miñ miñ gîlig gi mîdobîn. Tari gînig: mîker apek, koslam mîdenigabîn ak, cîn kîlis gîl, Jisas Krais cîg tep gîl, ma kîrîg gînigabîn. ⁴ Cîn kîlis gîl, Jisas Krais cîg tep gîl, gi dam dam, cîn bin bi gos magîl kîlis sek mîdenigabîn. Pen gos magîl kîlis sek mîdenigabîn ak, cîn gos sek mîdenigabîn. ⁵ Pen niç gîl gos sek mîdenigabîn ak, yokop ma mîdenigabîn. Tari gînig: God ne Kaun Sîñ ak cînop ñîl cînop mîdmagîl yîb lîpir.

⁶ Pen cîn bin bi lîm dai ar wagîn aul mîdobîn okok, tap si tap tîmel gi damîl gac sek mîdonok, God eip jîm ñîl mîdojîn rek ma lak. Cîn kanîb ameb alap ma mîdek. Pen God ne ag lak ñîn ak nep, Krais cînop bin bi tîmel nen agîl kîmak. ⁷ Per bin bi ognap, bi tep alap nop niñjîl, "Yad nop nen agîl kîmen, ne komîn amnañ," agîl ma kîmnîgal. Pen ñîn nokîm nokîm ognap bi alap bi tep yîb alap rek niñjîl, "Yad nop nen agîl kîmen, ne komîn amnañ," agîl kîmnîgal aka ma niñpin. ⁸ Pen cîn tap si tap tîmel gi mîdonok ñîn nîbak nep, Krais cînop nen agîl kîmak. Nîb ak, cîn niñpin, God cînop mîdmagîl yîb lîp.

⁹ Krais ne cînop nen agîl kîmek, lakañ ne yapek, God cînop bin bi tep yad agak. Nîb ak me, cîn niñpin, God kal juñl mînîm kîb agnîgab ñîn ak, Krais ne cînop dî komîn yoknîgab. ¹⁰ God kauual maual ne mîdonok ñîn ak me, Ñî ne kîmîl, cînop Nap eip dî jîm ñâk. Miñi Nap eip jîm ñîl mîdobîn ak me, Ñî ne warîkîl komîn mîdeb ak, cînop niñjîd nep dî komîn yoknîgab! ¹¹ Pen nîbak nep mer. Cîn God eip jîm ñîl mîdobîn rek, Bi Kîb cîn Jisas Krais ne nep gek, God eip jîm ñîl mîdobîn, agîl, yîb kîrop apîl mal dap ranlıg gi, tep gek niñlig gi mîdobîn.

*Adam yakam ne kîmbal pen
Jisas yakam ne komîn per mîdep
magîl dipal*

¹² Pen tap si tap tîmel gîl kîmeb wagîn ak, Adam nep wagîn gîl gek me, asîñ ne nîbak bin bi tîk lep ne okok magîlsek kîmbal. Tari gînig: God niñek, Adam gak nîbak, cîn bin bi tîk lep ne okok magîlsek niç gînok. Ñîn nîbak cînop ma tîk dolak ak pen cîn eip gînok.

¹³ God Mosîs nop lo mînîm ñâk ar ak, tap si tap tîmel gep gos ak lîm dai ar wagîn aul ned mîdek. Pen lo ma mîdek ñîn ak, God tap si tap tîmel gîlak ak niñjîl, kîsen pen niñigal, agîl, gos ma niñ mîdek.

¹⁴ Pen Adam wagîn gîl gi tîmel gek, asîñ ne nîbak bin bi okok kîrop ulîk gek, magîlsek kîm dap dap, Mosîs lo mînîm ag ñâk ñîn ak owak. Adam God mînîm nop agak ak tîb juak rek, bin bi ognap ma tîb julak ak pen Adam kîmak rek magîlsek kîmlak. Adam ne Bi kîsen onîg gek Bi ak rek.

¹⁵ Adam gi tîmel gak ak ke; Jisas Krais tap tep ñâk ak ke. Adam tap si tap tîmel gek, bin bi magîlsek kîmbal. Pen Jisas Krais bin bi yîmîg niñjîl kîmak rek, God bin bi okok magîlsek yîmîg yîb niñjîl, dî tep gîl, tap tep yîb ñîb.

¹⁶ Bi nokîm nîbak tap si tap tîmel gak ak ke; God tap tep ñîb ak ke. Adam tap si tap tîmel nokîm nîbak gak ak, God niñjîl mînîm kîb agîl, nak kîmnîgan agak. Pen Adam ñî pai ne tap si tap tîmel gi dam dam, Jisas Krais tap tep yokop ñek, God, "Bin bi okok magîlsek per per komîn mîdenîmel rek lîp," agak.

¹⁷ Ned bi nokîm alap tap si tap tîmel gek, asîñ kîlis tîmel yîb nîbak cînop magîlsek ulîk gak. Pen kîsen, niç ar nîb aknîb rek mer, God bin bi yîmîg yîb niñjîl dî tep yîb gek, bin bi asîñ ma mîdeb agnîgab okok, bi nokîm Jisas Krais

gek, kiri komij m̄dil ne eip tep
gek n̄nj̄l̄ḡ ḡ m̄denigal.

¹⁸ Adam tap si tap t̄mel magil nokim alap nep gek, asin n̄bak bin bi magilsek ulik gek, God minim kib agil, "Bin bi magilsek kimnigal," agak. Pen Jisas Krais n̄n nokim alap nep tap tep yib gek, God bin bi magilsek krop bin bi tep yad, agil, komij midep magil ak n̄nit̄mij rek lip. ¹⁹ Bi nokim alap God minim agak ak tib juak rek, God n̄jek, cin bin bi magilsek tap si tap t̄mel ginok. N̄n n̄bak cinop ma tik dolak ak pen cin eip ginok. N̄b aknib rek nep, bi nokim alap God minim agak rek n̄j̄l̄ kimek, God bin bi magilsek krop bin bi yad agnit̄mij rek lip.

²⁰ Bin bi ned tap si tap t̄mel gi m̄deligpal; God ne lo minim kisen n̄ak. God lo minim n̄ak ak, bin bi, lo minim tib juil tap si tap t̄mel gi pal ak n̄nj̄mijel, agil, lo minim n̄ak. N̄b ak, tap si tap t̄mel ḡlak okok konjai yib nep gel amnak. Pen God bin bi tap si tap t̄mel ḡlak okok krop yimig yib n̄nj̄l̄, di tep yib ḡl, bin bi tep yad, agil, komij per midep n̄bak n̄nit̄gab. Bi Kib cin Jisas Krais ne gi tep gak ak me, God n̄g ginigab.

6

*Jisas eip pis nep kimnok agil,
tap si tap t̄mel gep gos ar ak ma
n̄nj̄jin*

¹ God cinop yimig n̄nj̄p n̄bak, bin bi ognap agnigal, "Tap si tap t̄mel abramek ḡl̄ḡ gi midon midon, God cinop ned n̄nj̄l̄ di tep gi p̄rek mer, kisen cinop yimig yib n̄nj̄l̄ di tep yib ginigab," agnigal.

² Pen minim esek nig rek ma agin! Cin tap si tap t̄mel gep nag ar ak, cin bir kimnok. N̄b ak, midmagil cin pilis gek, tap si tap t̄mel gi jin rek ma lip. ³ N̄bi n̄pim, cin bin bi Krais Jisas eip jim nil m̄dojin agil nig paknok okok, "Ne kimak rek jim nil kimbin," agil, nig paknok. ⁴ Cin nig paknok ak, Krais Jisas eip cip tigel mi gan yapil kimnok rek lip. Tari ginig: Krais ne kimek, kab mi gan ak tigel ḡlak pen Nap kilis ke yib ne ak gek, warikil komij mideb rek, cin aknib rek cip tigel mi gan rek midobin ak warikil, komij kisen n̄b ar ak m̄dojin rek lip.

⁵ Krais eip jim nil kimnok ak me, ne kauyan warikil komij mideb rek, kisen cin ak rek nep warikil komij m̄denigabin. ⁶ God ne gos n̄nj̄ak, tap si tap t̄mel gep nag ak pis nep tib gi rik gek, kisen bin bi okok krop miñ wög gep bi rek, kaniib t̄mel ak di lip gi ma dad amnit̄mij, ag gos n̄nj̄ak. N̄b ak me, nag ar t̄mel goligipin ak, Krais eip mab bak alan n̄ag pak lel kimak. ⁷ Pen tari, bin bi pis nep kimbal okok, tap si tap t̄mel gep magil ak midmagil kiri pilis gek ginimel rek ma lip.

⁸ Cin n̄pim, Krais eip kimnok ak me, ne eip komij m̄denigabin. ⁹ Cin n̄pim, Nap ne gek Krais warikak rek, ne kauyan ma kimnigab. Miñ kimel won ak Krais nop tap alap ginimij rek ma lip. ¹⁰ Krais ne n̄n nokim alap nep kimak ak pen tap si tap t̄mel gep kilis ak pis nep kir gi p. Krais kauyan warikil, am God eip midebir.

¹¹ N̄b ak me, Krais Jisas eip ulik gi, tap si tap t̄mel gep ar ak pis nep kimil, warikil God eip komij midobin, agil gos n̄nj̄nimib. ¹² Tap si tap t̄mel gep won ak, n̄bep non gi lip gi dam, bi miñ wög gep rek midil, tap si tap t̄mel gi m,

agnigab. Pen n̄ibi mer agn̄im̄ib.
 13 Pen gos t̄imel n̄ibi ak, m̄ib goj ŋin̄ tob n̄ibep dai alap, tap si tap t̄imel ḡin̄im̄in̄, aḡil, l̄ip ḡi gon̄im̄in̄ rek, n̄ibi m̄ib goj n̄ibi dai dai okok maḡilek p̄is nep mer agn̄im̄ib. Jisas eip k̄im̄il warikp̄in̄ ak me, gos m̄idmaḡil t̄im̄id c̄in̄ God nop ŋil, m̄ib goj dai okok God nop ŋil, ne ageb rek nep ḡin̄, aḡil n̄iñnim̄ib.

14 Ned lo m̄in̄im ar ak n̄iñil ḡin̄, ag gos ak n̄ipek ak pen tap si tap t̄imel gep gos ak nep lek, n̄ig ḡoliḡip̄im. Pen m̄iñi ar n̄ibak rek ma m̄idebim̄. God n̄ibep ȳim̄ig n̄iñil dek, Krais bin b̄i ne m̄idebim̄ ak, nop c̄ig ḡil, tap si tap t̄imel ḡip̄im okok k̄irig ḡin̄igabim̄.

Nag asin̄ ma m̄ideb tep ar ak nep amjin̄

15 Pen God lo m̄in̄im ar ak gon, God n̄iñil c̄inop ma d̄ñigab; ne ke c̄inop ȳim̄ig n̄iñil, Krais nop ag yokek ap̄il, c̄inop nen aḡil k̄imak rek, d̄ñigab. N̄ib ak, tap si tap t̄imel nep ḡi m̄idojin̄ aka? Mer ȳib! N̄ig ma ḡin̄. 16 N̄ibi n̄ip̄im, n̄ibi b̄i k̄ib alap nop, c̄in b̄i m̄iñ wög gep nak m̄idil, wög tari agn̄igan ḡin̄igabın̄, agen̄igabim̄ ak, n̄ibi b̄i k̄ib n̄ibak mok ne okok m̄idebim̄. N̄ibi tap si tap t̄imel gep nop m̄iñ wög gep b̄i rek m̄iden̄igabim̄ ak, tap si tap t̄imel gep mok okok m̄idil k̄imniñigabim̄. Pen n̄ibi God m̄in̄im ageb m̄iñ wög gep b̄i rek m̄iden̄igabim̄ ak, God m̄in̄im ageb mok okok m̄idem, ne n̄ibep bin b̄i tep yad agn̄igab.

17 Ned n̄ibep tap si tap t̄imel gep gos ak nep lek, bin b̄i m̄iñ wög gep rek m̄idil, ar n̄ibak nep ḡoliḡip̄im. Pen k̄isen, Jisas m̄in̄im tep ak n̄iñil, p̄is nep n̄ij d̄ip̄im. N̄ig ḡip̄im ak, yad God nop tep agebin. 18 God ne gek, n̄ibi tap si tap t̄imel mok okok m̄idil, an̄ dil, God m̄iñ wög gep bin b̄i rek m̄idil, ne ageb rek ḡi tep ḡip̄im.

19 Pen n̄ibi ke k̄ilis ma m̄idebim̄ rek, m̄in̄im agn̄ig gebin aul, yad m̄iseñ nep agen n̄ij tep ḡin̄imel, aḡil, m̄iseñ nep agn̄igain.

Ned n̄ibi gos t̄imel ȳib n̄iñil, m̄iñ wög gep bin b̄i rek m̄idil, m̄ib goj ŋin̄ tob n̄ibi okok tap si tap t̄imel ȳib ḡi damil, ḡi t̄imel ȳib nep ḡoliḡip̄im. Pen m̄iñi gos tep ȳib n̄iñil, m̄iñ wög gep bin b̄i rek m̄idil, m̄ib goj ŋin̄ tob n̄ibi okok God m̄in̄im ageb rek nep ḡi damil, kom̄in̄ tep nep m̄iden̄igabim̄. 20 Ned tap si tap t̄imel gep m̄iñ wög gep bin b̄i rek m̄idelḡip̄im ak, God m̄in̄im ageb ar ak n̄ibep kod m̄idek, mok ne okok ma m̄idelḡip̄im̄. 21 Pen ned ḡi t̄imel ḡoliḡip̄im n̄ibak, m̄iñi n̄iñil agn̄igabim̄, “Per n̄ig ḡi t̄imel ḡoliḡip̄in̄ ak, nabin̄ ḡip̄. N̄ig ḡil tap tep alap ma d̄ip̄in̄,” agn̄igabim̄. Bin b̄i n̄ig ḡip̄al okok k̄imniñigebal.

22 Pen m̄iñi God ne gek, n̄ibi tap si tap t̄imel mok okok m̄idil, an̄ dil, God m̄iñ wög gep bin b̄i rek m̄idil, God n̄iñek tep ḡin̄igab ar ak nep ḡil, kom̄in̄ per m̄idep maḡil ak d̄ñigabim̄. 23 Tap si tap t̄imel gep ar ak ḡi damil, saj dil k̄imniñigabın̄; pen B̄i K̄ib c̄in Jisas Krais eip j̄im ŋil m̄iden̄igabın̄ ak, God c̄inop kom̄in̄ per m̄idep maḡil ak yokop ŋiñigab.

7

Krais m̄ib goj ne m̄idebim̄ rek, ne eip k̄im̄bek

1 N̄ibi ai mam lo m̄in̄im n̄ip̄im okok. N̄ibi n̄ip̄im, bin b̄i kom̄in̄ m̄idebal okok nep lo m̄in̄im k̄isen ḡin̄igal; k̄imen̄igal, m̄iker k̄irog ognap ma m̄iden̄igab.

2 M̄in̄im alap bak okok rek alap m̄ideb. Lo m̄in̄im alap aḡip, b̄i ne m̄iden̄igab, bin ne n̄igmiñ eip m̄iden̄im̄in̄; pen n̄igmiñ k̄imniñigab ak, lo n̄ibak k̄ir ḡin̄igab. 3 Bin ne n̄igmiñ m̄idek n̄iñlig ḡi, am

bî kisen nîb alap nîjîl denîgab ak, nop agnîgal, "Lo mînîm tîb juîl, nak bî si dep bin," agnîgal. Pen nîgmîl kîmek, am bî kisen nîb nîjîl denîgab ak, mînîm ma mîdeb. "Lo mînîm tîb juîl, nak bî si dep bin," agîl, ma agnîgal.

⁴ Pen ai mam sîkop. Nîb aknîb rek nep, nîbi Krais mîb goj ne mîdebim okok, ne eip kîmbek rek, lo mînîm dî cîcî lôlîgîpîm ak kîrig gipek nîjîl Bî alap nîbep dînîgab. Bî sîjak kîmîl warîkak Bî ak nîbep dek, nîbi God nop tep gînîmîn ar ak nep gînîgabîm.

⁵ Ned pen Krais cînop ma dak nîn ak, tap si tap tîmel gep won ak cînop dî cîcî lolîgîp. Lo mînîm ar ak nep kisen gîn, ag mîdoligîpîn ak pen gos tîmel nab cîn adan pag yîkek, mab sîlek nîb kîmeb magîl ak mîsen lek, mid tep ma goligîpîn. God eip mîdojin rek ma lak. ⁶ Pen mîni Krais eip kîmbîn rek, lo mînîm cînop nag rek lîl dî cîcî lolîgîp ak pak ulek lîl me, Juda lo mînîm nû kîl tîklak ar ak nîjîl ma gîpîn; God Kaun gos nîeb ar ak nep nîjîl gîpîn.

Lo mîdeb rek, tap si tap tîmel gîpîn ak mîsen nîpîn

⁷ Nîb ak, cîn tari agîn? God lo mînîm agek aglak ak, mînîm tîmel ageb, agîn aka? Mer yîb! Aknîb rek ma agîn.

Lo ma mîdobkop, yad tap si tap tîmel titi rek mîdeb ak ma nîpnep. Lo mînîm ar alap nû kîl tîkl aglak, "Bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdebkop, agîl, gos ak ma nîjnîmîb," aglak. Nîb ak me, yad nîpîn, bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdebkop, ag gos nîjenîgain ak, tap si tap tîmel gînîgain. ⁸ Nîb ak, yad gos nîpîn, kisen yad tap si tap tîmel gîl, bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdebkop, ag gos ak ma nîjnîgain. Yad nîbgîl gos nîjîl gîpîn ak pen dai tap si tap

tîmel gep won ak am gos tîmid yad lîp gî dad amek, bin bî ognap tap kîri okok konjai yîb nep tap yad rek mîdebkop, ag gos ak nep nîjnek. Pen lo mînîm ma mîdobkop, tap si tap tîmel gep magîl kîlis ma mîdobkop, bî bîr kîmîb rek mîdobkop.

⁹ Lo mînîm, ak gînîmîn, ak ma gînîmîn, ageb ak, yad ned ma nîjîl gîpîn. Yad nîg gîl komîn mîdenek. Pen lo mînîm ak apek, tap si tap tîmel gep magîl ak, bî komîn mîdeb rek lîl, kîlis dîl yîp lîp gî dad amek, kîmnek. ¹⁰ God lo mînîm nîak ak, cînop kanîb per mîdep ak yobkop pen yîp kîmeb magîl nep nîak. ¹¹ Nîb ak, yad gos nîpîn, kîsen yad tap si tap tîmel gîl, bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdebkop, ag gos ak ma nîjnîgain. Yad nîbgîl gos nîjîl gîpîn ak pen, dai tap si tap tîmel gep magîl ak am gos tîmid yad lîp gî dad amek, bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdebkop, ag gos nîjnek. Tap si tap tîmel gep magîl ak, God lo mînîm agak ak nep dîl, yîp nîag pak lak.

¹² Nîb ak, cîn nîpîn, God lo mînîm ak sîj mîdeb. Cîn nîpîn, "Bin bî ognap tap kîri okok tap yad rek mîdobkop, ag gos ak ma nîjnîmîb," lo mînîm nîbak, God ne ke mînîm kîlis agak ak, sîj nep, yîpid gîl nep, tep nep mîdeb. ¹³ God lo tep nîbak yîp nîag pak lek kîmnek aka tari? Ak mer! God lo mînîm tep ak agek nîpîn rek, mîker kîb nîbak ma dînîgabîn. Tap si tap tîmel gîpîn rek, mîker kîb nîbak dînîgabîn. Pen ne cînop lo mînîm agak nîbak, gos alap ke nîjîl ma agak; tap si tap tîmel gep magîl ak gac kîb yîb mîdeb ak nîjnîmel, agîl, lo mînîm agak. Nîb ak, God lo mînîm ak agel nîpîn rek, ma kîmnek; tap si tap tîmel gep magîl ak, lo mînîm tep nîbak

dıl, yıp ñag pak lek kımnek.

*Tap ma gin ag gos nıpin tap
okok nep gipin*

¹⁴ Cın nıpin, lo mınım ak, God gos ñek ñu kıl tıklak. Nıbak pen yad bı nep midebin; yad mıñ wög gep bı rek midil, cıbur gos tımel yad ak per ameb tap si tap tımel gep mıñ ar ak. ¹⁵ Nıb ak me, tap tep ginim, ag gos nıpin ar ak ma gipin; yad tap si tap tımel gep mıñ ar ak, yad magıl nıbak mılık kal nıpin ak, yad nıg ma ginim, ag gos nıpin ar ak nep gipin. Pen tari ginig nıg gipin ak ma nıpin. ¹⁶ Yad gı tımel ma ginim, ag gos nıpin ar ak nep gipin rek, yad nıpin, gos magıl yad abe God lo mınım ak abe adıp adıp rek mideb.

¹⁷ Mıñi yad ke tap tımel ma gipin ak me. Yad ke tımel ginim, agıl, ma gipin; tap si tap tımel gep magıl ak gos cıbur midmagıl yad nab adanı mideb ak nep gıp. ¹⁸ Yad nıpin, yad bı nep midebin rek, midmagıl acır nab yad adanı mid tep ma gıp. Gos cıbur midmagıl yad gos tep ñek, tap tep alap ma ginigain. Gos magıl yad ak, gı tep ginim agıl nıpin ak pen yad ginim rek ma lıp. ¹⁹ Nıg gek me, gı tep ginim, ag gos nıpin ar ak ma gipin; gı tımel ma ginim, ag gos nıpin ar ak nep per gen ameb. ²⁰ Nıb ak, yad gı tımel ma ginim, ag gos nıpin ar ak nep gipin rek, yad ke tap tımel ma gipin. Tap si tap tımel gep magıl ak gos cıbur midmagıl yad nab adanı mideb ak nep gek gek geb nıñıl gipin.

²¹ Nıb ak, yad nıpin, yad gı tep ginim ag gos nıpin ak pen per gı tımel ginim rek lıp. ²²⁻²³ Gos yad ak God lo ñak ak mıñ mıñ yıb gipin ak pen gos cıbur midmagıl yad nab adanı aknıb ke gıl, gos magıl yad ak eip pen pen gek, tap si tap tımel gep magıl ak mıb gon yad nab okok midil, yıp dı cici lek, yad bı nagıman rek midebin.

²⁴ Yad mıñ mıñ ma gipin; bı yım gep rek midebin. Gos cıbur midmagıl yad ak yıp ñag pak lınıg geb; bı an yıp dı komıñ yoknígab? ²⁵ Bı Kıt cın Jisas Krais nep! God nop tep agebin!

Pen mınım agebin aul, nıg gıl mideb: gos yad ak God nop mıñ wög gep bı rek midebin ak pen midmagıl acır nab yad adanı sıñak, tap si tap tımel gep magıl ak mıñ wög gep bı rek midebin.

8

*God Kaun cın eip middenigab ak,
cın tige bin bı rek middenigabin*

¹⁻² Pen cın Krais Jisas eip jım nıl midobın ak, Krais Jisas ne kımek, God Kaun komıñ magıl nıb ak ne cınop dı komıñ yokek, cın mıñi tap si tap tımel gep magıl ak abe, kımeb magıl ak abe, kırop mıñ wög gep bin bı rek ma midobın. Nıb ak, God cınop mınım kıb ma agnigab. ³ Pen bin bı tep ma midobın rek, God lo ar ak gı damıl, mid tep gjıjn rek ma lek, God Nı ne ke ak ag yokek, bı yıb mıb gon cıbur midmagıl cın aknıb rek lıl, owak. Ne kımil tap si tap tımel gep magıl ak pıs nep gı ke yokan, agıl, God ne Nı ne ke tap sobok gep rek yokıl, tap si tap tımel gep magıl ak bin bı midmagıl acır nab kırı adanı mideb ak, mınım kıb agıl, dai juıp agak. ⁴ God nıg gak ak, cın gos tımel midmagıl acır nab cın eyan nıb owıp ar ak kırıg gıl, God Kaun gos ñeb ar ak gı damıl, lo mınım yad ageb rek gı tep ginimel, ag gos nıñıl gak.

⁵ Bin bı gos tımel midmagıl acır nab kırı eyan nıb apek, ar nıbak nep gel ameb okok, cıbur midmagıl kırı tari gos gıp ar ak nep gos nıpal. Pen bin bı God Kaun kırop gos ñek gel ameb okok, God Kaun tari gos gıp ar ak nep gos nıpal. ⁶ Bin bı cıbur midmagıl kırı tari gos gıp ar ak nep gos

nıpal okok, ar nıbak nep tap si tap tımel gıl kımnıgal. Pen bin bı God Kaun nop tep gınigab ar ak nep gos nıpal okok, ar nıbak nep gı̄ tep gıl, God eip jım nı̄l komıñ mı̄dil, mı̄d tep gınigal.

⁷ Bin bı cıbur mı̄dmagıl kırı tari gos gıp ar ak nep gos nıpal okok, gos magıl kırı God nop kaual maual rek mı̄deb. Gos magıl kırı God lo ne ma nıñıp; God lo ne nıñıñmıñ rek ma lıp. ⁸ Bin bı gos tımel mı̄dmagıl acır nab kırı eyan nı̄b apek, ar nıbak gel ameb bin bı okok, God nop tep gınimıñ ar ak gınimel rek ma lıp.

⁹ Pen nı̄bi bin bı God Kaun nı̄bep nab adan mı̄deb okok, gos tımel mı̄dmagıl acır nab nı̄bi eyan nı̄b apek, ar nıbak ma gıpı̄m; God Kaun nı̄bep gos fıeb ar ak nep gıpı̄m. Bin bı Krais Kaun ne kırop nab adan ma mı̄deb okok, Krais bin bı ne ma mı̄debal. ¹⁰ Krais ne nab nı̄bep adan mı̄denigab ak, tap si tap tımel gep magıl ak gek, mı̄b goj nı̄bi kımnıgal; pen Jisas kımek God nı̄bep nı̄nek, bin bı tep rek mı̄debı̄m ak rek, Kaun ne gek, kaun nı̄bi komıñ mı̄denigab. ¹¹ God ne gek Jisas warı̄kak ak, Kaun ne nı̄bep nab adan mı̄deb ak me, God nokı̄m nı̄bak nep nı̄bep ak rek nep gek, Kaun ne nı̄bep nab adan mı̄deb ak ne mı̄b goj nı̄bep komıñ mı̄dep magıl nı̄nigab.

¹² Nı̄b ak, ai mam sı̄kop, cın dai alap mı̄deb. Gos tımel mı̄dmagıl acır nab cın adan pılı̄s gı̄ ſı̄ek ar nı̄bak gıl, dai nı̄bak ma nı̄nigabın. ¹³ Ar nı̄bak gem amek, kımnı̄g gebı̄m. Pen God Kaun ak nı̄bep gı̄ ſı̄ek nı̄nlig gı̄, nı̄bi tap si tap tımel gıpı̄m nı̄bak pı̄s nep kırı̄g genigabı̄m ak, God eip komıñ mı̄denigabı̄m.

¹⁴ God Kaun gos ſı̄ek nı̄nlig gı̄ ajpal bin bı okok, God nı̄tai ne mı̄debal. ¹⁵⁻¹⁶ Kaun nı̄bi dı̄pı̄m ak, nı̄bep lıp gı̄ dad amek, nı̄bi ned

pı̄rikölgı̄pı̄m rek kauyan pı̄rikıl, mı̄n wōg gep bin bı rek ma mı̄denigabı̄m. Kaun nı̄bi dı̄pı̄m ak, ne gek, God nı̄tai ne mı̄debı̄m. Nı̄b ak nı̄nlig cın nop “Aba! Bapi!” apı̄n.

¹⁷ Nı̄tai ne mı̄dobın ak me, tap tep tari tari nı̄tai ne nı̄nigab ak, cın dı̄nigabın. Pen Krais nop ag juıl gı̄ tımel gılak rek, cınop ak rek nep gı̄ tımel gel, ma pı̄rikı̄nigabın ak, God Krais nop dı̄t tep gak rek, cınop ak rek nep dı̄t tep gınigab.

Kisen mid tep gınigabin

¹⁸ Gos yad nı̄pin, cın Krais nop cı̄g mı̄dil, mı̄ker ognap gek, koslam mı̄denigabın ak, ak tap sı̄kol. Kisen God ne tap tep yı̄b cınop ſı̄ek, ne eip mı̄d tep gınigabın ak, ak tap kı̄b.

¹⁹ God tap tari tari gı̄ lak okok magılsek mı̄ni mı̄d tep gınimıñ rek ma lıp. Tap okok magılsek kod mı̄dek, God ne nı̄tai ne mı̄sen dı̄nigab nı̄n ak nep, ne gek, tap nı̄b okok kauyan mı̄d tep gınigab. ²⁰⁻²¹ Gı̄ nı̄bak, God bı̄rarı̄k nep nı̄njebir gınigab agak rek nep gıp. Pen God bı̄rarı̄k ped okok nı̄njaç, nı̄tai yad mı̄sen dı̄nigain nı̄n ak, yad gen, nı̄tai yad mı̄n mı̄n gıl mı̄d tep yı̄b gınigal rek, tap magılsek gı̄ lı̄nek okok ak rek nep, ma pı̄yam gı̄ yapı̄l, mı̄n mı̄n gıl mı̄d tep yı̄b gınigab.

Pen tap gı̄ lak nı̄b okok, ned mı̄d tep ma gınigab. Pen cınop gek, nı̄tai ne ke yı̄b mı̄dil ne eip mı̄d tep gınigabın nı̄n ak nep me, kauyan gek tap nı̄b okok mı̄d tep gınigab.

²² Cın nı̄pin, tap God gı̄ lak nı̄b okok magılsek mı̄d tep gınig geb ak pen bı̄rarı̄k nep mı̄ker gek, bin nı̄tai tı̄knı̄g gel yur gıp rek ak goligıp. ²³ Pen cın abe mı̄ker nı̄bak mı̄deb. Kisen kırop pı̄s nep dı̄nigain, agıl, God ne Kaun ak ned nep ag yokek apı̄l cınop nab adan mı̄deb ak, pen nı̄n akal rek cınop nı̄tai ne ke yı̄pı̄d gıl yı̄b mı̄sen

dek, cın mib gon kisen nib ulek lin, agil, midmagil cın nab adan miker nibak gek nijlig gi, lkm dai ar wagin aul kod midobin.

²⁴ God tap kisen misen linigab agak minim ak nij don, cinop dak. Pen tap tari tari kisen misen linigab ak magilsek bir nippnop, minni gos sek midil nin kisen ak ma kod midobnop. Tap bir nipa ak ma kod midenigal. ²⁵ Pen, tap kisen misen linigab, ag gos ak nijil me, yirik gek nijlig gi ma kod midobin; gos sek kod midobin.

²⁶ Bin bi kils ma midobin rek, Kaun cinop gi nijlig gi mideb. Cin God nop sobok gin agebin ak pen titi gi God nop sobok ginigabin ak ma nippin. Pen Kaun cinop tau sak lil, God nop sobok gilig gi mideb. Minim bin bi nijeb rek mer; kadkad minim lil sobok gilig gi mideb. ²⁷ God pen gos cin magilsek nijip; ne Kaun gos ne ak abe nijip. Kaun ne cinop Krais Jisas bin bi ne miker dil, God nop agek, ageb rek ginigab. Kaun ne God nop sobok gilig gi mideb ak, God ginim, ag gos nijip ar ak nep sobok gilig gi mideb.

²⁸ Cin nippin, God nop midmagil lipin bin bi okok, God ne cinop kod midek nijlig gi, tap ognap ke ma ginigab; mid tep ginigabin ar ak nep cinop ginigab. God ne bizarik ped okok gos nijil agak rek, cinop, "Nibi yip onimib," agak. ²⁹ Pen ar nibak nep, God bin bi ned nijak okok, "Yad gen, kiri Nbi yad mideb rek lil, ninai nimam kisen ne konjai yib midenigal," agak. ³⁰ Nib ak, bin bi Nbi yad rek midenigal, agak bin bi okok, kiro, "Yip onimib," agak. Bin bi, yip onimib, agak bin bi okok, kiro bin bi asin ma mideb agak. Bin bi kiro asin ma mideb agak okok, Nbi yad melik tep sek mideb

rek, kiri ak rek nep midenigal, agak.

Krais cinop midmagil lil kod mid tep gi

³¹ Pen God ne cinop nig gi ditep gi ak, bi an cinop gi timel ginigab? Bi alap cinop gi timel giniminj rek ma lip, mer yib!

³² God ne ma pirkil, Nbi ne ke ak cinop nen agil ag yokek apil kimak ak tap kib yib. Pen God cinop nig gak ak me, ne cinop ditep gi, tap tep nep cinop ak rek nep ninigab. ³³ Pen God ne cinop ag lip rek, bi an cinop minim kib agnigab? God ne ke gek asin ma mideb rek midobin ak, minim ma mideb, agak. ³⁴ Nib ak, bi an cinop minim kib agnigab? Bi alap nib agniminj rek ma lip. Krais Jisas cinop nen agil, kimil warikil, am God ninmagil yipid pis ken ar ne midil, cinop nen agil, Nap nop sobok gilig gi mideb.

³⁵ Krais cinop midmagil yib lip ak me, bi an nop mer agil cinop tig asik ke linigab? Tap alap ke misen lil, cinop tig asik ke liniminj rek ma lip.

Cinop miker ognap ginigab aka, koslam midenigabin aka, yuan kib lenigab aka, waltj ma midenigab aka, gos par nijningabin aka bi ognap cinop, Krais eip midebal, agil, cinop gi timel ginigal aka, ntag pak linigal aka, tap tari ginigab, Krais eip jim nil nep midonigabin.

³⁶ Minim nibak rek God Minim nu kiel tikil aglak, "Nep eip midobin rek, per cinop nijil,

kaj sipsip rek ntag pak lin, ag gos nopal," aglak.

³⁷ Nib ak, kimeb rek nab ak midobin ak pen cin bi cinop midmagil lil kimak ak Krais eip

midił, tep gek niñlıg gi nep midił, tap nıb okok ma pırıknıgabın.
38 Ar nıbak yad nıpin, kımnıgabın aka komıñ mindenigabın, God cınop midiñmagıl lı nep mindenigab nıñlıl tap alap cınop tıg asık ke lınıñmıtıñ rek ma lip. God ejol ne okok, tap kılıs sek seb kab ar alan mideb okok, tap kal timel okok, tap mıñi mideb okok, tap kisen mindenigab okok, 39 tap ar okpel mideb okok, tap mok okpi mideb okok, tap tari tari mideb okok magılsek, tap alap cınop tıg asık ke lınıñmıtıñ rek ma lip. Bı Kıtın Krais Jisas mideb rek, God cınop midiñmagıl lıñlıg gi nep mindenigab.

9

*God gos ne ke nijil Isrel kai
kirop dinig gak*

1 Mînim agebin nîbaul, yad
Krais bî ne mîdebin rek, esek ma
agebin. Kaun Sîn ak gos magîl
yad ageb, mînim ageban nîbak
mînim nînjîd ageban, ageb. 2-3 Pen
ai mam sîkop. Isrel bin bî ognap
Krais nop ma dîpal okok kîsen
mînim kîb nînjîl yur kîb dînîgal
ak, yîp yîmîg yîb gîp. Nîb ak, yad
gos par yîb nîpin. Mîdmagîl yad
per yur kîb yîb gîp. Yad nînjîd
nep agebin, kanîb mîdobkîp, yad
ai mam yad okok kîrop nen agîl
yur den, kîri pen komîn amblap.

dolak. Kığın nokım ak nep tık
dam dapıl gi damıl, Krais nop bı
yıb tık dolak. Krais ne ke God
mídil, bin bı magılsek kod mıdeb.
Kırı magılsek yıb ne ak per agel ar
amnañ.

⁶ God MİNİM agak ak, agak rek nep gak. Isrel ñi pai tikel, tık dam dapıl gi damıl, tık dolak okok ognap Isrel bin bi yipid gił ma midebal. ⁷ Ebrahim ñi pai tikel, tık dam dapıl gi damıl tık dolak okok ognap Ebrahim ñi pai ne yipid gił ma midebal. God Ebrahim nop agak, "Aisak ñi pai tıknigab okok nep ñi pai ar nepe rek middenigal," agak. ⁸ Nıb ak, Ebrahim ñi pai tikel, tık dam dapıl gi damıl, tık dolak okok ognap God ñi pai ne ma midebal. God minim kılıs nıñid ahek Ebrahim ñi pai tık donigal ñi pai okok nep, kiri God ñi pai ne middenigal. ⁹ God Ebrahim nop minim kılıs nıñid nıbak agıl agak, "Ñin yad aq linek ñin ak nep yad adık gił apen, bin nak Sera ñi alap tık donigab," agak.

¹⁰ Pen apis cīn Rebeka ñi ne
omal bī nokim nep tīkak. Bī nibak
based cīn ak Aisak. ¹¹⁻¹² Pen God
gos ne ke nīñip rek gīnīgab. Bin bī
an an ag līnīgain agenīgab ak, ag
līnīgab. Kīri tap tep ognap genīgal
ak nīñił ma ag līnīgab. God gos ne
ke nīñip rek gīnīgab. Nīb aknīb
rek nep me, apis based cīn Aisak
Rebeka ber mal ñi tam ma tīkrek
won ak, God ne Rebeka nop agak,
“Ñi nak ned tīknīgan ak, bī kīb rek
ma mīdenīgab; ne ñi nak kīsen ak
nop wög gī ñīnīgab,” agak. Ñi kogi
nab okok nep mīderek nonim ma
tīk dowak ar ak nep, tap tep tap
tīmel alap gerek nīñił mer, God
gos ne ke nīñił nīb agak. ¹³ God
Mīnim dai alap nū kīl tīklak ak,
God mīnim agił agak, “Yad Jekop
nop mīdmagīł līl dīpin pen Iso nop
mīdmagīł līl ma dīpin,” agak.

God ne gip ak, yipid gil nep gip

¹⁴ Nib ak, God yipid gil ma gip, agin? Mer! Ne yipid gil nep gip.
¹⁵ God ne Mosis nop agak,

"Bin bi yimig niñigain okok
krop yimig niñigain.
Bin bi midmagil lil di tep
giniñgain okok
krop midmagil lil di tep
giniñgain," agak.

¹⁶ Nib ak niñin, cini ke kils gil
gipin ak niñil cinop ma dinigab;
cini ke kils gil gos sek midobin
ak niñil cinop ma dinigab. Ne ke
yimig niñigab bin bi okok nep
dinigab.

¹⁷ God Minim dai alap nu kil
tiklak ak, God minim agil Pero
nop agak, "Yad gos niñen, bin
bi karip lim tigon tigon midebal
okok magilsek niñigal, nak kin
Ijip nib ak bi kib bi kils yib
pen yad God gen nak bi yokop
rek midenigan. Nig genigab, kiri
niñil, minim nibak ag amil apil
gil yib yad ak agel karip lim
tigon tigon magilsek amnigab. Ar
nibak nep yad ke gen, nak Ijip kin
mideban," agak. ¹⁸ Nib ak niñin,
God gos ne ke niñip rek, bin bi
ognap yimig niñigab pen bin bi
ognap krop niñebir gek, gos timel
kiri niñpal ak kidil amnigab.

¹⁹ Nibi ognap God gip nibak rek
niñil agnigabim, "God ne nep gek,
gos nibi ak kidil amib ak, tari
ginig pen, mid tep ma gipim, agil,
cinop minim kib agnigab? God ne
ke, 'Tap nib okok giniñab,' agnigab
ak, bi an ne pen, 'Tap okok ma
giniñab,' agnigab?" agnigabim.
²⁰ Nib agnigabim ak pen nibi bi
kib an rek midil, God minim ne ak
dai dinigabim?

Ar nibak rek, God Minim ak bi
nak Aisaia nu kil tikil agak, "Bi
alap lim dil, tin cog alap gek, 'Yip
tari giniñ nig gil gipan,' agil pen
ma agnigab. Mer yib!" agak. ²¹ Bi
tin cog giniñ geb bi ak, ne gos ne

ke niñip rek giniñab. Lim bad
nokim alap tig gi rik dapil, tin tep
tep nin nokim nokim dagilep alap
gi lil, tin yokop per per dagilep
alap gi lil, giniñab. Ak minim ma
mideb; gos ne ke. ²²⁻²³ Nib akniñ
rek me, God gip. Ne bin bi gi
timel gi midebal okok niñek, yirik
yib gek, krop nág pak liniñim re
lip ak pen, ne milik sek mideb
ak niñil kils ne mideb ak niñlan,
agil, krop kasek nig ma gip. God
birarik ped okok gos ne ke niñil
agak, bin bi yimig niñil di tep
giniñgain bin bi okok melik tep
yad ak niñimel, agak. Nib ak,
bin bi nib okok melik tep yad ak
niñimel, agil, ne bin bi gi timel gi
midebal okok gek, gos cibur timel
kiri ak kidil amib. ²⁴ Bin bi yimig
niñil di tep giniñgain, agak minim
ak, cinop Juda bin bi abe, Juda bin
bi mer okok abe, agak. ²⁵ Minim
ar nibak rek, God minim agak
ognap bi nak Hosea God Minim
dai alap nu kil tikil agak,
"Bin bi yad ma midelegipal okok,
krop 'bin bi yad' agnigain.
Pen bin bi midmagil ma loligipin
okok,
krop 'bin bi midmagil yad'
agnigain.

Pen Hosea God Minim dai alap sek
nu kil tikil agak,

²⁶ Ned 'Bin bi yad ma midebim,'
agnek ak,
karip lim nokim nibak nep krop
'God per komij mideb ni pai
ne,' agnigain," agak.

²⁷ Pen God Minim dai alap, bi
God minim agep Aisaia minim
bleble gil ageb,
"Isrel kai kab kilip nág gol okok
mideb rek
konjai nep midenigal ak pen
Bi kib ne yokop sicol bad alap nep
di komij yoknigab.

²⁸ Tari giniñ: Bi kib ne kasek nep
bin bi lim dai ar wagin aul
midebal okok
magilsek minim kib agil

pis nep pen ñinigab,” agak.

²⁹ Gñigab nibak, Aisaia ne ned God Minim dai alap nu kil tikil agak,

“Bi Kib ke kili sek middeb ak, cñop ñi pai yokop bad alap nep ma kiri gipkop; Sodom Gomora bin bi krop gak rek ak, cñop gipkop,” agak.

Isrel kai abe Jisas minim tep ak niñ dilan; kanib tam nokim ak nep middeb

³⁰ Nib ak, niñim! Juda bin bi mer okok, ned, mid tep gil God eip jim ñil midojin agil gos ak ma niñlak ak, pen miñi Jisas minim tep ak niñ del, God krop asin ma middeb agek, ne eip jim ñil midebal. ³¹ Pen Isrel bin bi ned God lo minim ak dil, agip agip rek gin, aglak ak pen miñi ne eip jim ñil ma midebal. ³² Pen tari, God nop niñ dil mer, cñ ke ar ognap gil, ne eip jim ñil midenigabin, agil, God ne kab tep lak ar ak amnín agel niñlig gi, tob kiri kab ar nibak li yokek ap yap pakpal.

³³ Minim nibak rek, Aisaia ne God minim agak rek nu kil tikil agak, “Niñim! Yad taun kib Saion kab alap len, bin bi tob kiri kab ar nibak li yokek ap yap paknigal; pen bin bi nop niñ dinigal okok, God nop niñil nabin ma dinigal,” agak.

10

Isrel bin bi, cñ ke lo minim ar nibak kisen gin, agil gi damil ap yap paklak

¹ Midemam yad okok. Gos kili yip owip ak, God bin bi yad Isrel kai krop di komij yoknimin, agil, nop per nep sobok gilig gi midebin. ² Yad kiri gipal rek niñil niñpin, cñ God bin bi ne midojin, agil, kili yib gipal ak pen gos niñ tep gil ma gipal. ³ “Krais

kimak rek, God cñop, ‘Bin bi asin ma middeb yad,’ agnigab,” agil gos ak niplap ak pen ar nibak niñ tep ma gil, gos kiri ke ar ak nep niñil aglak, “Cñ lo ar ak gon amenigab ak, God bin bi tep ne midonigabin,” aglak. Nib ak, lo minim ar nibak kisen gin, agil gi damil, kisen ap yap paklak. ⁴ Krais gak nibak, miñi lo ak kiri gip. Nib ak me, bin bi an an Jisas minim tep ak niñ dinigal okok, God krop magilsek, bin bi asin ma middeb yad, agnigab.

Bin bi karip lim tigon tigon magilsek komij amnimek rek lip

⁵ God Minim ak, Mosis minim ognap nu kil tikil, lo minim dil asin ma middeb rek midenigal minim ar ak agil, Isrel kai krop agak, “Lo minim ak dil, ageb rek nep gil me, komij amnigabim,” agak. ⁶ God Minim ak, Mosis minim ognap nu kil tikil, Krais nop niñ dil asin ma middeb rek midenigal minim ar ak agil, Isrel kai krop agak, “Nibi, ‘Bi an ar alan amnigab?’ ma agnimib,” agak. (Minim agak ak wagin ak me, kiri am seb kab ar alan siñak nib Krais nop poñ dil ma donigal.)

⁷ Nib akniñrek nep, “Nibi, ‘Bi an cip kaun kartp middeb mok okpi amnigab?’ ma agnimib,” agak. (Minim agak ak wagin ak me, kiri am cip kaun kartp middeb mok okpi nib Krais nop poñ dil ma donigal.) ⁸ Pen God Minim dai nibak, Mosis minim ar ognap tari tari nu kil tikil Isrel kai krop agak. Ne agak, “Minim magil nibak midmagil nab kiri adañ middeb per apim ar ak nep,” agak. Mosis ne Jisas minim tep, minim niñ dep nibak nep agak. Minim tep niñ dep nibak nep cñ per nep ag nibin me ak.

⁹ Nib ak, God gek Jisas warikip, agil gos ak niñ midil, “Jisas ne

Bî Kîb yad,” mîsen agnîgabîm ak, God nîbep bin bî asîj ma mîdeb yad, agîl, nîbep dî komîj yoknîgab. ¹⁰ Pen tari, nîbi gos mîdmagîl nab nîbi adan mînîm tep ne nîj dînîgabîm ak, God nîbep bin bî asîj ma mîdeb yad agnîgab. Meg mîgan nîbi mînîm tep nîbak agîl, bin bî okok mîsen ag nînîgabîm ak, God nîbep dî komîj yoknîgab. ¹¹ Ar nîbak rek, Aisaia ne God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Bin bî nop nîj dînîgal okok, God nop nîjîl nabîj ma dînîgal,” agak. ¹² Juda bin bî okok, Juda bin bî mer okok, ke ke ma mîdebal. Bî Kîb ne bin bî okok nîb okok nîb magîlsek Bî Kîb nokîm nep mîdeb. Bin bî okok nîb okok nîb an an nop sobok gînîgal okok, kîrop dî tep yîb gînîgab. ¹³ Ar nîbak nep, bî nak Joel, God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Bin bî an an Bî Kîb nop, yîp dî komîj yokan, agîl ag nîjel, kîrop dî komîj yoknîgab,” agak. ¹⁴ Pen kîri Bî Kîb nop ma nîj dînîgal ak, kîri nop titi gîl sobok gînîgal? Pen kîri Jîsas mînîm tep ak peyîg ma nînîgal ak, kîri titi gîl mînîm tep nîbak nîj dînîgal? Pen bin bî ognap apîl Jîsas mînîm tep ar ak ma ag nînîgal ak, kîri titi gîl mînîm nîbak peyîg nînîgal? ¹⁵ Pen bin bî Krais Jîsas nîj dîpal okok kîrop ma ag yoknîgal ak, kîri titi gîl amnîgal? Ar nîbak nep, Aisaia ne God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Bin bî mînîm tep dopal okok, kîri gîl tep yîb gîpal,” agak.

¹⁶ Pen Isrel bin bî Krais Jîsas mînîm tep ak nîjîl okok ognap ma nîj dîlak. Mînîm ar nîbak nep, Aisaia ne God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Yad mînîm tep nak ak kîrop ag nîbin pen bî an nîj dîp?” agak. ¹⁷ Nîb ak, bin bî ognap God mînîm ag ñel, bin bî nîjîl mînîm nîbak nîj dînîgal.

Pen God mînîm ag ñel, nîj dînîgal ak, Krais mînîm tep me ak. ¹⁸ Pen Isrel kai mînîm nîbak ma nîjîlak aka tari? Mer yîb! Nîjîlak. Kîri ned nîjîlak ak me, Depid ne God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Kîri karîp lîm tîgon tîgon magîlsek amîl, mînîm nîbak ag ñîbal; kîri mînîm ag ñel, karîp lîm okok tîgon tîgon magîlsek yîb amîb,” agak.

¹⁹ Pen yad ag nîjeb alap sek mîdeb: Isrel kai mînîm nîbak nîjîl wagîn ak ma nîjîlak aka tari? Mer yîb! Wagîn ak nîjîlak. Mosis ne God mînîm agak ak dîl, God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Yad bin bî sakîl sek mîgan ognap kîrop dîl, dî tep gen, nîbi Isrel bin bî kîrop mîlîk kal nîjîl, God cînop rek nîb ma gîp, agîl nînîgabîm,” agak.

²⁰ Aisaia ne God mînîm agak ak dîl, God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl mîsen yîb agîl agak, “Bin bî yîp nîjîn agîl ma pîyo nîpal okok yîp pîyo nîpal; kîri yîp nîjîn agîl ma ag nîpal pen yad ke kîrop mîsen len yîp nîpal,” agak.

²¹ Pen Isrel gîpal rek, Aisaia ne God mînîm agak ak dîl, God Mînîm dai alap ñu kîl tîkîl agak, “Yad per bî nîjeb kîri rek mîdîl, ‘Yîp owîm!’ apin pen yîp ma opal.

Kîri aleb aleb ñîl, gos kîri ke nîpal rek nep gîpal,” agak.

11

God Isrel bin bî kîrop pîs nep ma kîrig gîp

¹ Nîb ak, yad ag nîjeb alap mîdeb: God Isrel bin bî okok kîrop pîs nep kîrig gîp aka? Mer yîb! Kîrop pîs nep ma kîrig gîp. Yad

Pol ak rek nep Isrel n̄ib b̄i alap. Ebraham t̄ikek, t̄ik damıl, Benjamin nop t̄iklak; Benjamin pen t̄ik dam dapıl gak wagın ak, yad m̄idebin.

² Pen God bin b̄i b̄irarık nep n̄ijil, bin b̄i yad m̄idenimel, ag gos n̄ıňak bin b̄i okok k̄rop ma k̄ırıg gip. K̄iri b̄i Ilaija nop kesim d̄ıl God M̄inim n̄u k̄ıl t̄iklak ak b̄ir n̄ipim. Ilaija God nop sobok gıl agak, ³ “Isrel bin b̄i okok magılseк nep k̄ırıg gıl, b̄i m̄inim nak agep okok k̄rop n̄ag pak l̄ıl, kab k̄inan gıl tap pak nep sobok gep kab okok, pag j̄isipik masipik ḡi yokpal. Yad ausek nep m̄idebin ak pen yıp ak rek nep, n̄ag pak l̄ın, agıl, yık dad ajebal,” agak. ⁴ Agek, God nop pen agak, “B̄i yad konjai yıb nep sepen tausan rek (7,000) m̄idebal okok, Bal god tom ak nop, ‘B̄i k̄ib cın,’ agıl, nop ma sobok ḡipal,” agak.

⁵ N̄ib ak rek, God bin b̄i yımig yıb gip ak me, ne cınop bin b̄i Isrel yokop bad alap yımig n̄ijil ag lek m̄idobın. ⁶ Cınop yımig n̄ijil d̄ip n̄ibak, lo ar ak gonok aka tap ognap ke gonok n̄ijil ma d̄ip. Cınop yokop yımig n̄ijil d̄ip ag gos n̄ipin ak, pen cın tap alap ke gon cınop dopkop, cın n̄ig gos ma n̄ipnop. ⁷ Bin b̄i Isrel kılıs yıb gıl pıyo n̄ıň damıl ma d̄ılak. God bin b̄i k̄rop d̄inigain agıl ag lak bin b̄i okok nep d̄ılak. God ne ke gek, bin b̄i ognap m̄inim ne ak n̄ijil ma n̄ijlak.

⁸ Ar n̄ibak nep, Mosis God M̄inim dai alap n̄u k̄ıl t̄ikil agak, “God ne gek, k̄iri wıśin kınıl, udın jık jık ḡi m̄idelak; ne gek, k̄rop udın kwoi gek, udın ma n̄ijelak; ne gek, k̄rop saköl n̄agek, m̄inim peyig ma n̄ijelak; n̄ibak nep m̄id damıl, m̄ini aknib rek nep m̄idebal,” agak.

⁹ Pen Depid God M̄inim dai alap n̄u k̄ıl t̄ikil agak, “K̄iri per tap k̄ib n̄ibal ak, k̄rop waknan gon rek d̄i cıči d̄inimij.

Amnın ag gos n̄ıňnígal kanib n̄ibak p̄is nep p̄iliň ḡinimij.

N̄ib ak, k̄iri ḡi t̄imel ḡipal ak, k̄iri pen d̄inimel.

¹⁰ Udın k̄iri kwoi gek udın ma n̄ıňnímel. M̄iker k̄ib apek per koslam k̄id pak dad ajenimel,” agak.

God Juda bin b̄i mer okok d̄ip

¹¹ Pen Isrel kai ap yap pakpal ak, p̄is nep ap yap ma pakpal. K̄iri tap si tap t̄imel ḡilak rek, God k̄rop k̄ırıg gıl, Juda bin b̄i mer okok k̄rop d̄ip. D̄ip n̄ibak, “Isrel kai, ‘Cınop rek n̄ig gıl ma d̄ip,’ agıl n̄ıňlan,” agıl gip.

¹² Pen Isrel kai tap si tap t̄imel gelak rek, bin b̄i karıp lım t̄igon t̄igon tap tep yıb d̄ipal. God Isrel kai k̄ırıg gak rek, Juda bin b̄i mer okok tap tep yıb d̄ipal. N̄ib ak, God bin b̄i Isrel d̄i komıň yoknígab n̄in ak, bin b̄i ne okok magılseк tap tep tep yıb d̄inigal.

¹³ Yad m̄iňi n̄ibep Juda bin b̄i mer okok agebin. Krais Jisas yıp, “Juda bin b̄i mer okok k̄rop m̄inim tep yad ag n̄ıňimin,” agak ak me, n̄ibep Juda bin b̄i mer okok Jisas m̄inim tep ak ag n̄i m̄iden yıp tep gip. ¹⁴ Pen yad n̄ibep Jisas m̄inim tep ak ag n̄en n̄ipek, bin b̄i yad ke Isrel ognap n̄ijil, “God k̄rop d̄ip rek cınop ma d̄ip,” agıl nop apenimel ak, yıp tep yıb ḡinigab.

¹⁵ God Isrel kai k̄rop k̄ırıg gak rek, Juda bin b̄i mer okok k̄rop, bin b̄i yad, agıl, d̄ip. N̄ib ak, k̄isen Isrel kai k̄rop dek, cıp k̄imil kauyan warıknıgal ak rek ḡinigab.

¹⁶ K̄iri bred dai alap God nop sobok ḡi n̄enigal ak, bred magılseк God tap ne. K̄iri agnigal,

"Mab olip wagin ak God mab wagin ne," agnigal ak, tam l̄l lek pak k̄d k̄d amnigab ak abe God tap ne.

17 Pen God ne mab olip lek k̄d ned n̄b okok sak yokil, n̄bep olip lek be okok n̄b rek dapil j̄m ñek, j̄m ñil m̄debīm. N̄b ak me, mab olip ned n̄b ak komiñ midil l̄m epi n̄b ñig ak dek, lek kisen n̄b ak mid tep ḡip. 18 N̄bi mab lek ned n̄b ak, lek yokop, agil gos ak ma niñnimib. N̄bi niñnimib, n̄bi mab lek kisen n̄b ak ñig d̄l mab wagin ak ma ñibim; mab wagin epi ñig d̄l n̄bep mab lek anjek ñib. 19 N̄bi agnigabim, "God ne, 'Olip lek be okok n̄b dapil t̄g j̄m ñinim,' agil, olip lek ned n̄b okok sak yokek, kau n̄bak d̄l midobin," agnigabim. 20 Minim n̄bak niñid agnigabim ak pen niñ tep ḡinimib. Isrel kai Krais nop ma niñ del, k̄rop k̄rig gak; n̄bi pen Krais nop niñ dem, n̄bep dak. Pen n̄bi nabij d̄l, ȳb n̄bi ke agem ar ma amnimiñ. 21 Tari ginig: God mab olip lek ned n̄b okok sak yokak rek, n̄bep ak rek nep ḡinimib rek l̄p.

22 God ne b̄i sain tep ȳb ak pen ne b̄i k̄lis ȳb rek m̄deb. Bin b̄i nop k̄rig ḡilak okok k̄rop b̄i k̄lis rek l̄l k̄rig gak. Pen n̄bep kapkap sain t̄kil, midmagil l̄l, dak. N̄bi niñ gil Krais nop niñ diliç ḡi m̄denigabim ak, ne n̄bep kapkap sain t̄kil, midmagil l̄l, ḡi m̄denigab. Pen Isrel kai k̄rop gak rek, cinop ak rek nep ḡinimib rek l̄p, agil, niñ tep ḡinimib. 23 Isrel bin b̄i n̄b okok kisen Krais nop niñ denigal ak, God k̄rop d̄i pak j̄m ñinigab. God k̄rop d̄i pak j̄m ñinimib rek l̄p. 24 Pen tari, n̄bep mab olip lek be okok n̄b dapil, mab olip ȳmib pak j̄m ñek m̄debīm ak, olip lek ȳpid ḡil okok kauyan pak j̄m ñinig, pak j̄m ñinigab.

Kisen Isrel bin b̄i magilsek k̄rop dñigab

25 Pen ai mam sīkop. Ȳb n̄bi ke agem ar amnimiñ rek l̄p. N̄b ak, minim ned ma niñoligip̄in alap n̄bep agnig gebin. Isrel bin b̄i konai nep miñi udin kwoi rek m̄debal ak pen per nig ma ḡinigab. God Juda bin b̄i mer okok k̄rop dñigain, agil gos niñjak, bin b̄i okok magilsek dñigab. 26 Bin b̄i n̄b okok d̄i sakil, kisen Isrel bin b̄i k̄rop magilsek d̄i komiñ yoknīgab. Minim ar n̄bak rek, God minim agak ak d̄l God Minim dai alap nu k̄il t̄kil aglak, "God agak,

Jekop k̄igin ȳip k̄rig ḡilak
okok
k̄rop d̄i komiñ yoknīgab Bi ak,
taun k̄ib Saion n̄b onigab.

27 Yad k̄rop eip minim k̄lis niñid
agnek rek,
tap si tap timel ḡipal gac ak lig
gi yoknīgain, agak," aglak.

28 Isrel kai Krais ma niñ diliç
rek, k̄iri God kauai mauai ne
m̄debal. Pen n̄bi Krais niñ d̄l,
miñ miñ giliç gi m̄debīm. Pen
God birarik nep Isrel kai nised
acik k̄iri Ebraham Aisak Jekop b̄i
okok k̄rop minim k̄lis niñid agak
ak niñil, God Isrel kai midmagil
liliç gi nep m̄deb. 29 God ne
tap tep alap ñil, kisen gos kisen
n̄b niñil, tap tep n̄bak ma adik
dñigab. N̄b akn̄b rek nep, God
ne, ḡinigain, agil, minim k̄lis
niñid agenigab, kisen gos kisen
n̄b niñil, ke ma ḡinigab. Minim
agnigab ak ma k̄rig ḡinigab.
Agnigab rek nep ḡinigab.

30 N̄bi ned God minim agak ak
di yokoligip̄im pen kisen Isrel bin
b̄i God minim ne k̄rig gel, n̄bep
pen ȳmig niñil d̄i tep gek, ne eip
mid tep ḡip̄im. 31 God n̄bep ȳmig
niñil dak ak, Isrel bin b̄i niñiel,
miliç yapek, Krais minim tep ak di
yoklak, pen kisen God k̄rop ak rek
nep ȳmig niñil dñigab.

³² Nib ak n̄ipin, Isrel bin b̄i okok abe, Juda bin b̄i mer okok abe, God m̄inim ne ak d̄i yoklak rek, God k̄rop maḡlsek n̄inebir k̄irīg gek, k̄irī b̄i naḡiman rek m̄idil, tap si tap t̄mel ḡi dam dam dad amel, k̄isen k̄rop ȳimig n̄ijil d̄inigab.

God ȳib ne per agon ar amnanj

³³ Nib ak, yad n̄ipin, God tap maḡlsek n̄ijip;

gos ne gos tep ȳib.

God ne gos n̄ij k̄id ȳib n̄ij ȳikil, ar n̄ibak ke ȳib ḡip.

God ne gos n̄ijil, tap nib nib ḡinigain, aḡil, gos tep n̄ijip rek, b̄i alap gos tep aknib rek ma m̄ideb.

Cin God gos t̄mid ne n̄ijil, ne ke ḡip rek ḡin, aḡil, ma ḡinigabin!

³⁴ God M̄inim ak n̄u k̄il t̄ikil aglak, "Bin b̄i an, Bi Kib gos tep n̄ijip rek ak n̄ijip?

Bin b̄i an, Bi Kib nop, 'Nak n̄ig gan, n̄ig gan,' agnigab?

³⁵ Pen bin b̄i an, tap tep alap God nop ūek, pen n̄inimij?

Mer ȳib! Bin b̄i alap nop n̄ig ḡinimel rek ma l̄p," aglak.

³⁶ Tari ḡinig: God ne tap okok maḡlsek ḡi lak;

kilīs ne nep tap nib okok maḡlsek m̄ideb;

tap nib okok maḡlsek God nop mīn mīn ḡilg gī m̄idenimel.

Nib ak, ȳib ne ak per per nep agon ar amnanj!

Nib aknib rek tep.

12

God pis ar midobin, agil, nop tep ḡinimij ar ak nep gem amnimij

¹ Nib ak, ai mam s̄ikop. God ne n̄ibep ȳimig n̄ijil d̄ip rek, nibi pen tap God nop sobok ḡi n̄ibal rek, m̄ib goj gos t̄mid nibi ak, tap komij sek rek, tap s̄ij rek,

God nop n̄inimib. Tap damil, God nop sobok ḡi n̄ibal okok, tap t̄mel t̄mel okok ma n̄ibal. Tap tep tep, tap alap ma ḡip okok nep nop n̄el me, ne mīn mīn ḡil d̄ip. Nig aknib rek me, God ne m̄ib goj gos t̄mid cinop ke tap nop sobok ḡi n̄ibal rek d̄inimij, aḡil, nop n̄ij d̄ilig gī m̄idil, ageb ageb rek nep ḡinimib.

² Pen bin b̄i l̄m ar wagin aul gos n̄ijil ḡipal nag ar ak rek ma ḡinimib. Pen God nop ag n̄inem, ne n̄ibep gos tep ūek, gos t̄mid m̄idmagil nibi nab adaq k̄isen nib l̄l, bin b̄i ke k̄isen nib rek linimib. Nib ak, nibi n̄injigabim, cin titi gon, God nop tep ḡinimij. Nib n̄injigabim kanib tari kanib tep ȳib; yipid ḡil nep ḡinigab ar ak n̄injigabim. Pen nibi nig ḡil n̄ij tep ḡil, nib aknib rek nep ḡinigabim. ³ God ȳip ȳimig n̄ijil dek, wög ne ḡipin. Nib ak, n̄ibep maḡlsek agebin, cin bin b̄i kib, ag gos ma n̄inimib. God ne n̄ij dep maḡil ak n̄ibep ke nokim nokim nib. Nib ak me, nibi nabij d̄il, cin tige p bin b̄i rek m̄idobin, aḡil n̄injimib.

⁴ Cin n̄ipin, cin maḡlsek m̄ib goj nokim m̄ideb ak pen dai dai ke ke konai nep m̄ideb. Dai okok wög ke ke m̄ideb; tob ak wög ne ak ke ḡip, n̄inmagil ak wög ne ak ke ḡip, udin ak wög ne ak ke ḡip. Nib ak, wagin ke ke m̄ideb rek, wagin ke ke nep ḡipal.

⁵ Nib ak rek, cin Krais pis ar m̄idobin okok ak rek nep wög ke ke ḡipin ak pen bin b̄i kigjn ne j̄im n̄il nokim ak nep m̄idobin.

⁶ God cinop nokim nokim ȳimig n̄ijil di tep ḡil, tap tep cinop ke ke nib rek, ar nibak nep n̄ijil ḡinigabin. God bin b̄i ognap tap tep n̄il, minim yad bin b̄i okok ag n̄inimij, agenigab ak, ne God n̄ij dep magil nib rek ag n̄inimij. ⁷ God bin b̄i ognap tap tep n̄il agnigab, bin b̄i okok

wög ognap gi ñinimin, agenigab ak, bin bi okok wög ognap gi ñinimin. God bin bi ognap tap tep ñil agnigab, bin bi ñi pai bi okok minim tep ognap ag ñinimin, agenigab ak, bin bi ñi pai minim ag ñinimin.

⁸ God bin bi ognap tap tep ñil agnigab, ai mam nak alap yirik gonimin ak, nop minim ag ñi tep gek, ne gos tep niñil miñ miñ ginimib, agenigab ak, ne akniñ rek ginimib. God bin bi ognap tap tep ñil agnigab, bin bi okok mani tap okok ulep gip ak, krop mani tap ognap ñinimin, agenigab ak, mani tap ognap abramek ñinimin. Bin bi ognap tap tep ñil agnigab, bin bi ognap krop kod midenimin, agenigab ak, ne gos niñ tep giñ krop kod midenimin. Bin bi ognap tap tep ñil agnigab, bin bi ognap krop yimig niñil di tep ginimin, agnigab ak, ne miñ miñ gilig gi yimig niñil di tep ginimib.

Bin bi okok krop midmagil linimib

⁹ "Bin bi okok krop midmagil lipin," agil, esek ma agnimib; krop midmagil yib lil, di tep yib ginimib. Tap si tap timel gep magil ak nop kaual maual nibi rek milik kal niñimib. Pen kilis giñ nag tep ar ak nep di riñ ginimib. ¹⁰ Bin bi ai mam sikop pen pen midmagil lipal rek, nibi Krais pis ar midebim ak rek nep ai mam sikop pen pen midmagil linimib. Ai mam sikop nibi okok yib krop agem ar amnimin; pen yib nibi ke agem ar ma amnimin. ¹¹ Wög yirik marik ma ginimib; kilis giñ ginimib. Bi Kib cin ak nop wög gobin agil, tep gek niñlig gi ginimib. ¹² Bi Kib cinop dinigab, agil, tep gek niñlig gi, nop kod midenimib. Nibep miker ognap onimib, kapkap sain rikil midenimib. God nop sobok gep ak ma kiriç giñ, per nep sobok

gilig gi midenimib. ¹³ Bin bi God pis ar midil, mani tap kiri ulep gonimib, krop mani tap ognap nonim li ñinimib. Bin bi par okok nib apenimel, poñ dil karip nibi dad amnimib.

¹⁴ Bin bi ognap nibep gi timel genimel ak, nibi pen, "God nop sobok gon krop gi timel gan," agil ma sobok ginimib; "God nop sobok gon krop gi tep gan," agil sobok ginimib. ¹⁵ Bin bi ognap kiri miñ miñ gilig gi midenimel, nibi krop eip miñ miñ gilig gi midenimib; pen bin bi ognap yim gep rek midenimel, nibi krop eip yim gek niñlig gi midenimib. ¹⁶ Bin bi yib middeb okok krop di tep gin, bin bi yib ma middeb okok krop di tep ma gin agil, gos ak ma niñnimib. Krop magilsek adip adip rek di tep ginimib. Cin bin bi yib middeb, agil, gos ak ma niñnimib. Bin bi yib ma middeb okok eip nab sakil midenimib. Cin nep niñ tep giñin, agil gos ak ma niñnimib.

¹⁷ Pen bin bi ognap nibep niñel milik yapek, gi timel genimel ak, krop pen ak rek nep gi timel ma ginimib. Bin bi okok niñel tep ginimin ar ak nep ginimib.

¹⁸ Bin bi ognap eip pen pen gin, agil gos ak ma niñnimib. Bin bi okok magilsek eip kapkap jim ñil midojin, agil gos ak nep niñnimib.

¹⁹ Pen bin bi tep yad okok. Bin bi ognap nibep gi timel genimel ak, krop pen gi timel gin, agil, gos ak ma niñnimib. Ak God tap ne, agil niñnimib. Yad krop pen abe gi timel gin, agil, God ne ke gos niñip rek ginigab. Mosis ne God minim agak ak dil, God Minim dai alap nu kiliç agak, "God ageb, 'Nibep gi timel genimel ak, yad krop pen abe gi timel ginigain; ak gos yad,' ageb," agak. ²⁰ Nib ak, bi nak Solomon God Minim dai alap nu kiliç agak,

“Bin bi nibep ned gi timel gilak
okok

kirop yuan lenimin ak, tap
magil ninimib;

kirop nig nen genimin ak, nig
ninimib.

Nig genigabim ak, bi nibep ned gi
timel gilak okok

nabic kirop ar alan mab yineb
yineb rek yokem yinek
niningal,” agak.

²¹ Nib ak me, nibep gi timel
genimel, kirop pen gi timel ma
ginimib; kirop gi tep gem, ke sain
gek amnimin.

13

*Gapman kai agnimel rek
ginimib*

¹ Pen cin magilsek gapman
agnimel rek ninijn. Ke gos ninijl,
gapman ma mideb; God agek,
gapman mideb. ² Nib ak, bin bi an
gapman minim tib juenigab, God
agek gapman mideb minim ne ak
abe tib junigab. Bi nibak God nop
minim kib agnimab. ³ Bin bi gi tep
ginigal okok, gapman bi kib okok
jel gek ma piriknigal; bin bi gi
timel ginigal okok nep, gapman bi
kib okok jel gek piriknigal. Nib ak,
gapman bi kib okok ma piriknijn,
ag gos ninienigabim ak, nibi mid
tep ginimib ninijl gapman bi kib
okok, “Nibi gi tep gipim,” agnimal.
⁴ Pen tari: God agek, gapman bi
okok, wog gep bi ne rek midil,
nibep kod midel me, nibi mid tep
ginigabim. Pen nibi nilj tep gil,
gi timel ma ginimib; gapman bi
tu par kid di ajpal ak, yokop ma
di ajpal. God agek, gapman bi
okok, wog gep bi ne rek midil,
bin bi okok gi timel genimal ak,
kirop dam minim kib agil, pen
yur ninigal.

⁵ Nib ak, pen yur dijin rek lip,
agil, gapman minim ak kisen ma
gin; God gapman niniebir ag lek,
cinop kod midebal ak me, tari

ginig gapman minim tib juin, agil,
minim kirop kisen gil kapkap mid
tep gin.

⁶ Ar nibak nep me, takis ak rek
nep nin. God gapman bi okok
kirop niniebir agek, gapman wog
kiri nibak gil, pe dipal. ⁷ Tap dai
nibi tap tari tari rek midenimij
ak, dai magilsek pag dai junimib.
Gapman takis nieb ak, kirop takis
ninimib. Bin bi ognap takis ar ke
ognap nieb ak, kirop ak rek nep
takis ninimib. Bin bi minim kiri
nilj dep okok, minim kirop nilj
dinimib. Bin bi yib dap rannimel
okok, yib kirop dap rannimib.

Pen pen midmagil linimib

⁸ Tap dai nibi ognap midonimij,
pis nep dai pag ju dinimib. Pen
cin tap dai nokim alap mideb
ak cin dai ak pag ju dipin, agil
ma agnimabin; bin bi pen pen
midmagil lep dai nibak agebin.
Bin bi okok kirop midmagil
linigabin ak, God lo minim
ageb ageb rek nep ginigabin.
⁹ God ne ke minim kilis agak
ak, Mosis ne God Minim dai
ognap nu kil tikil agak, “Bin si
bi si ma ginimib; cip ma niag
paknimib; tap si ma dinimib; bin
bi ognap tap kiri okok tap cini rek
midobkop, agil gos ma ninimib,”
agak. God minim kilis ognap
sek agak. Pen God minim kilis
tari tari agak ak minim wagin
nokim ak nep mideb: “Nak ke
midmagil lipan rek, bin bi ke nib
okok kirop ak rek nep midmagil
linimin.” ¹⁰ Nibi bin bi ognap
kirop midmagil linigabin ak,
kirop gi timel ma ginigabin. Ar
nibak nep, nibi bin bi midmagil
linigabin ak, God lo minim ageb
ageb ak magilsek ginigabin.

¹¹ Nin midobin nab nibaul nilj
tep ginimib. Jisas nop nilj dil,
kisen God (ne bin bi yad ke,
agil,) cipop pis nep dam karip
ne ar alan sinjak dad amnimab, ag

gos nıñoligipin. Pen mi ognap apıl amnak, ñin nıbak miñi ulep mideb. Nıb ak me, tari gınig wiśin kın saköl gi midebim? Warıkıl, gos nıñlig gi middenimib. ¹² Tapın kislım nab mıdobın rek, karıp tıknig geb. Nıb ak me, kiri tap tari tari kislım nab eyań rek ajıl gi tımel gi midebal ar ak kırıg gił, Seten eip pen pen gep sior kılıs, usajıl bad kılıs, tap melik sek God ñıb okok dı yımın. ¹³ Nıb ak, cın Jisas melik tep ne ar ak mıdobın, agıl, gi tep gılıg gi nep midenigabin. Pen tap konjań yıb ñıbil, ñig kılıs ñıb saköl ñagıl, bin si bi si gił, abramek gił, pen pen gił, tap kiri tap cın rek mıdobkop agıl, gipal okok, ma giń. ¹⁴ Pen nıbi Bi Kib Jisas Krais dı waliј rek yımıl, mıdmagıl acır nab cın adan gos gił ar ak titi gił gınigabin, agıl gos ak ma nıñnimib.

14

Asik mosik gipal okok kırop ma ag gınimib

¹ Bin bi ognap Krais Jisas nop niń dipal ak pen niń dı kılıs ma gił, gos omal nıpal okok, "Kırop dil ag amıl apıl gon, gos niń tep gınimel," agıl, ma ag gınimib; kiri Jisas Krais nop niń dipal ak, bin bi cın, agıl, dı tep gınimib. ² Cın nıpin, bin bi ognap Krais Jisas nop niń dı mıdıl, tap okok abramek ñıbal; pen bin bi ognap, Krais Jisas nop gos ar ar nep niń dıl, nop tep ma gınigab, agıl, kaj kımın kobri tap okok bıl gił, yokop tap magıl bep nep ñıbal. ³ Pen bin bi tap abramek ñıbal okok, bin bi tap bıl giyal okok kırop ma ag junimel. Bin bi tap bıl giyal okok, bin bi tap abramek ñıbal okok, God niñek tap si tap tımel giyal, agıl, kırop ma ag gınimel. Tari gınig: God bin bi nıb okok kırop dek, bin bi ne midebal. ⁴ Bi wög gep alap bi kib ne nop wög ognap gınigab, nak

nıñil, gi tep giyan aka gi tep ma giyan, agıl ma agnigan. Bi kib ne ke nıñil, gi tep giyan aka gi tep ma giyan, agnigab. Pen ne gi tep gınigab. Bi Kib ne ke nop gi ñek, ne tep gınimib rek lıp.

⁵ Pen bin bi ognap nıñel, ñin alap God ñin kib ne rek lıp, ñin alap ñin yokop rek lıp. Pen bin bi ognap nıñel, ñin alap God ñin kib ne rek ma lıp, ñin magılsek ñin ke ke rek ma mideb. Nıb ak, nıbi ke ke midebim rek, gos nıbi tep nıpiń ar nıbak nıñil gem amnímib.

⁶ Ñin alap God ñin kib ne rek lıp, agıl nıpal okok, Bi Kib nop gos nıñil me nıg gił gos nıpal. Pen bin bi kaj kımın kobri tap okok ñıbal okok, God nop tep agıl ñıbal. Bin bi asık mosik gi tep gił, tap ognap nep ñıbal okok ak rek nep, God nop tep agıl ñıbal.

⁷ Cın komıń mıdıl, cın ke ausek mıdobın, agıl gos ak ma nıñin. Kımniг gınigabin ak, cın ke ausek mıdıl kımniгabin, agıl gos ak ma nıñin. ⁸ Tari gınig: cın komıń mıdıl, bin bi Bi Kib yıb agel ar amnań, agıl, gos ak nep nıñil mıdonigabin. Kımniг gınigabin ak, bin bi Bi Kib yıb agel ar amnań, agıl, gos ak nep nıñil kımniгabin. Nıb ak, komıń middenigabin aka kımniгabin, cın Bi Kib bin bi wög gep ne mıdobın. ⁹ Ar nıbak nep, Krais ne kımıl warıkak. Nıb ak me, cın komıń mıdobın okok abe, bin bi bir kımbal okok abe, cın magılsek Bi Kib bin bi ne mıdobın.

¹⁰ Nıb ak, nıbi tari gınig ai mam Krais pıś ar midebal ognap kırop, nıg giplı, nıg giplı, agıl mınım ag giplı? Pen nıbi tari gınig ai mam Krais pıś ar midebal ognap kırop nińem, kiri bin bi yokop rek lıp. Niń tep gınimib: cın magılsek God udın yırık ar ne ak mıdon, cınop mınım kib agnigab.

11 Aisaia God MİNİM dai alap ñU KİL TIKİL agak,
“Bİ KİB ageb, ‘Yad NIÑİD YİB agebin,
kisen bin bİ okok magılsek yİP NIÑİL,
nabiñ dİl, kogım yİml,
“God ne nokım Bİ KİB mİdeb,”
agnıgal,’ ageb,” agak.

12 NİB ak, NIÑİM. CİN nokım
nokım mİdobın rek, God cİNop
magılsek ag niñek, cİN komıñ
mİdıl tap tari tari gİpın okok
ag ñİl, ti gİníg nig gİpın agıl
agnıgabın.

*Ai mam Krais pİs ken mİdebal
ognap kİrop gos niñniñib*

13 NİB ak, ai mam Krais pİs ar
mİdebal ognap kİrop, nig gİpim,
nig gİpim, agıl mİNİM ag gİpim
ak kİrig gİniñimib. Nİbi gos niñil,
yad gen ai mam Krais pİs ar mİdeb
alap sİdol gİl, kanıb koslam ajep
rek ak amıl, yap pakıl gİ tİmel
gİnígab, agıl, kapkap mİdıl, ar
nİbak nep gem amniñim. 14 Bİ
KİB Jisas bİ ne mİdebin rek, gos
yad ak niñ tepl gİpın, tap bİl gep
ognap ma mİdeb. Bin bİ ognap
gos kİri ke niñil, tap bİl gİpal. Pen
tap nİbak niñbon, God niñek tepl
ma gİnígab, agıl bİl gİnígal ak,
tap nİbak ma niñniñmel. 15 Pen

nİbi, ai mam Jisas kİrop nen agıl
kİmak nİb okok kİrop mİdmagıl
ma lİl, tap kİri asık mosık gİpal
okok abramek nİbem, kİri gos
par niñil ap yap pakniñmel rek
lİp. Ar nİbak gİ tİmel gİnígabim.
16 Nİbi ke niñil, ar ognap gİniñimib
rek lİnígab ak pen bin bİ ognap
nig gİnígabim ak niñil agnígal,
“Krais pİs ar mİdobın apal ak
pen kİri niñebir tap si tap tİmel
gebal ak me, cİN niñpiñ, Jisas
mİNİM tepl ne mİNİM niñ dep apal
ak esek apal,” agnígal. 17 Tari
gİníg: God ne kİñ cİN mİdeb
mİNİM ar nİbak agonıgabın ak,
tap niñeb nig niñeb mİNİM nİbak

ma agnígabın; gİ tepl gep mİNİM
ar ak nep agnígabın; kapkap
sain tİk mİdepl mİNİM ar ak nep
agnıgabın; mİñ mİñ gİlíg gİ mİdepl
mİNİM ar ak nep agnígabın. Tap
tepl nİb okok Kaun Sİñ ne ñek
diniñabın. 18 CİN Krais nop niñ dİl
nig gİlíg gonıgabın ak, God niñek
tepl gİnígab; bin bİ okok niñil, gİ
tepl gİpal, agnígal.

19 CİN titi gİl ai mam eip kap
kap jİm ñİl mİdıl, cİN magılsek
Krais mİNİM tepl ne ak niñ dİ kİlis
gİn, agıl, kanıb nİbak nep kİlis
gİlíg gİ kisen gİniñimib. 20 Tap

magıl ognap bİl ma gep. Pen bİ
alap gos gos lİl tap okok abramek
nİbek, Krais nop niñ dİp bin bİ
alap niñil, sİdol gİl, Krais niñ
dİp ak kİrig gİl ap yap pakniñgab
ak, bİ abramek nİñniñgab bİ nİbak
nop gİ tİmel gİnígab. Tap magıl
nİbil, God wög ne gİ tİmel gİnígab.
Nİbi nig aknıb rek ma gİniñimib.
21 NİB ak, cİN niñbon ai mam
alap ap yap pakniñm İ rekv lİp,
ag gos niñniñgabim ak, kaj yİpil
okok kİrig gİl, nig wain okok kİrig
gİl, tap okok kİrig gİl gİnígabim
ak tepl. Tari gon ai mam alap
ap yap pakniñm İ rekv lİp, ag gos
niñniñgabim ak, ai mam kİrop nen
agıl, nig ma gİniñimib.

22 Yad tap niñeb ma niñeb
mİNİM agesin ak, nİbi tari gos
niñpim ak, nİbi ke God eip. God
cİNop gos tepl niñb rek niñil gİ
damıl, ai mam ognap kİrop ma
tau niñniñgabın ak, mİñ mİñ gİlíg gİ
mİdeniñgabın. 23 Pen tap ognap
gos par lİlíg gİ niñniñgabın ak,
mİNİM mİdeniñgab. Tari gİníg: nig
genıgabın, God nop tepl gİniñm İ,
ag gos niñil ma niñniñgabın; nop
tepl gİniñm İ aka tepl ma gİniñm İ,
ag gos niñil niñniñgabın. CİN nig
gİl rek abramek genıgabın ak, tap
si tap tİmel gİnígabın.

*Bin b̄i ognap mid tep ginimel
rek ar ak nep gos niñin*

¹ C̄in bin b̄i Krais nop niñ d̄i k̄ilis ḡi m̄idobin okok, c̄inop ke tep ginigab ar ak niñil ma ḡin. ² Bin b̄i Krais nop niñ d̄i k̄ilis ma ḡipal okok, nop niñ d̄i k̄ilis ginimel, agil, gos ar ak niñil gijin. C̄in ke tep ginigab ak tap kib mer; pen bin b̄i ognap, Krais nop niñ d̄i k̄ilis ginigal aka nop niñ d̄i k̄ilis ma ginigal ak tap kib. ³ Krais ak rek nep, ke tep gak ar ak ma gak. Krais ne Nap nop minim agak ognap, Depid ne God Minim dai alap nu kil tikil agak, "Nep ag jupal ak miñi yip ak rek nep ag juebal," agak. ⁴ Kiri niñ tep ginimel, agil, God ne gek niñil bi ned niñ okok God Minim ak nu kil tiklak. C̄in God Minim nibak udin li niñil, minim tep nibak niñ dil, Jisas Krais niñ d̄i k̄ilis gil, k̄ilis gil gi tep gil, kapkap miñ miñ giliç gi gos sek m̄idenigabin. Ar nibak nep God ne gek, God Minim nibak nu kil tiklak. ⁵ God ne gek, n̄ibi Jisas Krais niñ d̄i k̄ilis gil, k̄ilis gil gi tep gil, kapkap miñ miñ giliç gi gos sek m̄idenigabim. Pen Krais Jisas gak rek niñil nibak rek ḡin, agil, nop niñ gil kisen gil, God ne gek, n̄ibi gos ar nokim niñil j̄im niñil midil, ginimib. ⁶ N̄ibi niñ gil, gos nokim nep, meg miñan nokim adip adip ak nep, Bi Kib c̄in Jisas Krais Nap yib ne ak agem ar amnimin.

*God Isrel bin b̄i mer okok kiroc
ak rek nep yimig niñip*

⁷ Gos niñ tep ma gipek niñ ak, Krais nibep yimig niñil d̄i tep gek, bin b̄i ne midebim ak, n̄ibi ke kapkap pen pen yimig niñil, d̄i tep gil, midmagil liliç gi midem, bin b̄i ognap niñil God yib ne agel ar amnigab. ⁸ God birarik nep Juda kai nised acik kiri okok kiroc minim kiliç niñid agak ak, agak rek nep ginigab ak niñimel,

agil, Krais ne Juda kai kiroc nen agil owak. ⁹ Niñ ak, Juda bin bi mer okok, God ne c̄inop yimig yib niñip, agil, yib nop agel ar amnan, agil, Krais owak. Krais ned Nap God nop minim agak rek, Depid God Minim dai ognap nu kil tikil agak,

"Niñ ak, yad Juda bin bi mer nab okok midil, kimep agil, yib nak ak agen ar amnigab," agip, agak.

¹⁰ Minim alap Mosis God Minim dai alap nu kil tikil agak, "Niñi Juda bin bi mer okok, God bin bi ne eip pak j̄im nil, miñ miñ ginimib," agak.

¹¹ Pen minim alap Depid God Minim dai alap nu kil tikil agak, "Niñi Juda bin bi mer okok magilesek

Bi Kib yib ne agem ar amnan. Niñi bin bi karip lim ke tigon tigon magilesek kimep aglig gi, yib nop agem ar i oklaç amnan," agak.

¹² Pen Aisaia ak rek nep God Minim dai alap nu kil tikil agak, "Bi Jesi tikek tik damil tik donigal bi alap apil, bin bi karip lim ke ke midebal okok magilesek kod midenigab.

Juda bin bi mer okok, Bi nibak nep gos niñil, gos sek midenigal," agak.

¹³ God ne gak ak niñil, gos sek m̄idobin. God gek, n̄ibi nop niñ d̄i k̄ilis gil, miñ miñ giliç gi, kapkap c̄ibur sain sain giliç gi m̄idenimib. Niñ giliç gi midem, Kaun Sij ne kiliç sek gos timid midmagil nab niñep adan apil gek, n̄ibi gos sek nep m̄idenigabim.

*Pol tari ginig minim kiliç agil
mij nu kil tikak?*

¹⁴ Pen ai mam sikop. Gos yad niñebin n̄ibi bin bi tep yib; nag ar tari gem God nop tep ginigab ak

nij̄īj̄ tep gipim; n̄ibi ai mam n̄ibi okok God Minim̄ tep ak pen pen ag n̄īj̄ tep ginim̄ib rek lip. ¹⁵ Pen n̄ibep mij̄ n̄u k̄il t̄ikebin n̄ibaul, minim̄ k̄ilis rek ognap agebin. God yip yimig n̄injil, dī tep ḡil, wög gep bī ne ag lak ak me, yad n̄ibep minim̄ k̄ilis n̄ibak, kauyanj agen nij̄īj̄ tep ḡim̄, agil agebin. ¹⁶ God yip ag lek, yad Krais Jisas wög gep bī ne midil, Juda bin bī mer okok k̄irop gī n̄īl, God minim̄ tep ak k̄irop ag n̄ībin. Yad God minim̄ tep ag n̄ībin ak, yad God nop tap sobok gep bī rek midil, minim̄ tep ne ag n̄ībin. Nig gen, Juda bin bī mer okok, God nop tap sobok gī n̄ibal tap tep yib tap ma gīp rek lel, God nop tep ginigab. Kaun Sij̄ ne gek, kiri bin bī ke komij̄ tep rek lel, God k̄irop miñ̄ miñ̄ ḡil dinigab.

17 Krais Jisas eip j̄im ñ̄il m̄idebin
ak me, ȳip tep gek n̄in̄lig gi,
God nop wög ḡil̄ig gi m̄idebin.
18-19 Krais gek yad nop wög gi,
yad wög tari tari ḡipin ak nep
agn̄gain. Yad Juda bin b̄i mer
okok k̄rop Krais m̄in̄im tep ak ag
ñ̄i ajenek n̄in̄lig gi, Kaun tap ma
gep rek ognap gek n̄in̄lig gi, Juda
bin b̄i mer okok n̄in̄il, God m̄in̄im
ak d̄ipal. Yad karip l̄im Jerusalem
wagin gi, Krais m̄in̄im tep ak
magilsek ȳipid gi nep kanib par
ȳib ag ñ̄i tep gi dam dam karip l̄im
Ilirikam amil, adik gi onek. 20 Gos
yad per n̄ipin ak, bin b̄i Krais
m̄in̄im ne ned ma n̄ipal karip l̄im
okok nep amil ag ñ̄in̄im, agil gos
n̄ipin. B̄i Krais m̄in̄im ag ñeb
ognap ned amil sap bir piñil ḡipal
ar ak karip ḡin̄im, agil ma gos
n̄ipin. 21 Aisaia ne God M̄in̄im dai
alap nu k̄il t̄ikil agak,

"Kırop mìnìm tep ne ma ag ñibal
pen kiri niñnígal.
Bin bì mìnìm tep ne peyig ma
niñpal okok,
kiri niñjl niñj tep gìnigal,"
agak.

Pol taun kib Rom amnin, agak

22-23 Nı̄b ak, mı̄ konjai yı̄b nep, karıp lım sığ aul ag nı̄f aj aj, taun kı̄b nı̄bi Rom amnım agölögipin ak pen nı̄nım rek ma lak. Pen mı̄nı̄ karıp lım tı̄goŋ sığ aul wōg gınım rek ma lı̄p nı̄nıl yad nı̄bep nı̄nı̄nig nı̄nı̄gain. 24 Yokop ulep mideb, karıp lım Spen amnig gebin. Gos yad nı̄pin ak, am nı̄bep eip sı̄kol magıl alap kın̄ minden tep gek nı̄nlı̄g gī, kisen nı̄bi yı̄p dam Spen kanı̄b tam ak yoknı̄mı̄b, ag gos nı̄nebin. 25-26 Pen Maseddonia Propins bin bı̄ abe, Akaia Propins bin bı̄ abe, Jerusalem bin bı̄ Krais pı̄s ken mı̄dıl mani tap kırı̄ ma mideb okok, kırrop mani tap kırı̄ okok abramek nı̄bal ak, mı̄nı̄ kırrop nı̄nım, agıl nı̄nı̄gain. 27 Gos kırı̄ ke nı̄nıl gı̄pal nı̄bak, gī tep gı̄pal. Juda bin bı̄ Krais mı̄nım tep ak dam, Juda bin bı̄ mer okok kırrop ag nı̄bal rek, God mani tap kırrop nı̄b okok ognap Juda bin bı̄ kırrop pen nı̄nı̄gal ak tep.

28 Pen mani yip n̄ibal n̄ibak
maḡlsek dam Jerusalem b̄i okok
n̄il, Spen kanib ak amil, n̄ibi
midebit̄im siňak n̄inigain. 29 N̄in
n̄ibak apil n̄ibep eip kin m̄iden,
Krais gos tep ne c̄inop n̄iek, n̄ibi
nop n̄in d̄i c̄ici l̄il miň miň yib
ginigabim.

³⁰ Ai mam yad okok. Bi Kib Jisas Krais pis ar midebim ak, God Kaun nab nibep adan midil nibep midmagil lep magil ak nibrek, yip ag gos nijil, God nop sobok gilig gi nep midenimib. ³¹ God nop sobok gilig gi midenimib, yad Jerusalem amniggil, karip lim Judia amen, Judia bin bi Krais nop ma nij dipal okok yip gi timel genimel, God ne yip di kominj yoknimij. Pen God nop sobok gilig gi midenimib, yad Jerusalem amjakil, Krais bin bi ne okok kiroptar taritari gi nijigain ak gen, kiroptep gek nijil gi, eip jum nijil

midojın. ³² Nıb ak, God yıp yau agonımış, nıbi midebim sığjak amıl, won alap kın minden tep gek niñlig git, nıbep eip mindenigain.

³³ God nıbep magilsek kod midek niñlig git, kapkap jım niñ midil mid tep gınımış. Nıb aknıb rek tep.

16

Pol, "Nıbi midebim?" agak

¹ Pen ai cın Pibi, Senkria taun sığjak cöc wög git bin ak, neb. Ne bin tep yib. Nıbi midebim sığjak amjakek, nop dı tep gınımış. ² Yıp tep gınigab ak, ne midebim sığjak amjakek, nıbi Bi Kib niñ dipim rek, Bi Kib bin bi ne pen pen dı tep gitpal ak rek, nop dı tep gınımış. Nop tap ognap ma midonımış, abramek niñımış. Ne bin bi okok konjai nep krop dı tep git, yıp abe dı tep git git.

³ Pen bin Prisila abe, niğmil Akwila abe, Krais nop wög jım niñ goligipin ber mal krop agnimış, "Pol nırep ber mal, 'Midebir?' agip," agnimış. ⁴ Ned yıp niag pak lıñig gelak, ber tep yad omal midil, yıp dı kasın girek. Pen cirop ke niag pak lıñimel, agıl gos ak ma niñıl, niç ger, yıp tep git, Juda bin bi mer karip lım ke par okok ag niñ Krais Jisas niñ dipal okok krop abe tep git.

⁵ Pen bin bi Krais Jisas niñ dipal karip krop ber ak apıl mogım gitpal okok krop ak rek nep agnimış, "Pol nıbep, 'Midebim?' agip," agnimış.

Mam midmagıl yad Epintas nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış. Esia Propins sığjak, Krais nop ned dak bi me nıbak.

⁶ Bin Maria nıbep kılıs yib git wög git noligip ak nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış.

⁷ Pen bi tıdig yad niñeb rek, Adronaikas abe, Junias abe, krop mal agnimış, "Pol nırep mal, 'Midebir?' agip," agnimış. Kiri mal Krais nop ned niñ direk, yad kisen niñ dinék. Yıp miñ lıłak rek, krop mal ak rek nep miñ lel, jım niñ midoligipin. Pen bi Jisas minım dad ameb okok, bi nıb omal krop niñ tep yib gitpal.

⁸ Mam midmagıl yad Amplietas, Krais nop cıg tep git bi nıbak, nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış.

⁹ Mam Urbanis nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış. Mam nıbak yad eip Krais nop wög jım niñ goligipir. Mam tep Stakis nop ak rek nep agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış.

¹⁰ Apeles, miker apek, Krais nop niñ dı wös git mid tep git bi ak, nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış.

Bin bi Aristobyulas karip kın midebal okok krop agnimış, "Pol nıbep, 'Midebim?' agip," agnimış.

¹¹ Bi tıdig yad niñeb Herodion nop agnimış, "Pol nep, 'Mideban?' agip," agnimış.

Bin bi Nasisas karip ak kın midil, Bi Kib niñ dipal okok krop agnimış, "Pol

nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agıp,’ agnımı̄b.

- ¹² Bin Traipina abe Traiposa abe, Bī Kib nop nı̄n dılıg gī, nop wög gipir bin nı̄b omal kırop agnımı̄b, ‘Pol nı̄rep mal, ‘Mı̄debir?’ agıp,’ agnımı̄b.

Ai tep yad Persis, Bī Kib nop nı̄n dılıg gī, nop wög kılıs gīp bin nı̄bak nop ak rek nep, ‘Pol nep, ‘Mı̄deban?’ agıp,’ agnımı̄b.

- ¹³ Bī Rupas, Krais nop wög kılıs gīl gīp ak, nop agnımı̄b, ‘Pol nep, ‘Mı̄deban?’ agıp,’ agnımı̄b. Nonım ne ak, ami yad rek lı̄p ak, nop ak rek nep agnımı̄b, ‘Pol nep, ‘Mı̄deban?’ agıp,’ agnımı̄b.

- ¹⁴ Asinkritas, Pligon, Hermes, Patrobas, Hermes, nı̄mam sı̄kop kiri eip mı̄debal okok abe kırop magı̄lseki, ‘Pol nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agıp,’ agnımı̄b.

- ¹⁵ Pilologas, Julia, Nereus, Nereus nı̄nai ne Olimpas, Krais bin bī ne kiri eip mı̄debal okok magı̄lseki, ‘Pol nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agıp,’ agnımı̄b.

- ¹⁶ Nı̄bi Bī Kib nop nı̄n dı̄pı̄m rek, pen pen ag wasu dılıg gī, mı̄kem bom sı̄lokñımı̄b. Krais bin bī ne sı̄n aul, Krais nop sobok gını̄g cöc ke ke mogı̄m gīpal okok nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agebal.

Mınım esek agebal okok ma dı̄nımı̄b

- ¹⁷ Ai mam tep yad okok, nı̄n tep gını̄mı̄b. Bin bī ognap mınım okok nı̄b okok nı̄b dapıl, bin bī Krais pı̄s ar mı̄debal okok kırop ag nı̄l fīl, gos tep ned nı̄nlak ar ak kırı̄g gīl, mınım esek apal nı̄bak dı̄l, asık ke ke lı̄pal. Nı̄bep nı̄b

aknı̄b rek nep gını̄mı̄j rek lı̄p ak, mınım esek agenı̄mel ak ma dı̄nımı̄b. ¹⁸ Bin bī nı̄g gīpal okok, Bī Kib cın Krais nop wög ak gın, agil gos ak nı̄nıl, ma gīpal; kırop ke tep gīp ar ak nep gos nı̄nıl, gīpal. Kiri mınım sain sain rek, bin bī yı̄b dap raneb mınım ak nep aglıg aglıg gī mı̄del nı̄nılıg gī, bin bī nı̄n tep ma gīpal okok mınım esek kiri nı̄n dı̄l sı̄dol gīpal. ¹⁹ Nı̄bi pen God mınım tep ak dı̄ tep gīl, ageb rek gīpı̄m, bin bī okok magı̄lseki nı̄pal ak, yı̄p tep yı̄b gīp. Tap tari God udın yırı̄k ne tep gını̄mı̄j ak, nı̄bi bin bī gos nı̄njeb rek mı̄dıl, tap tari God udın yırı̄k ne tap si tap tı̄mel rek mı̄donı̄mı̄j ak, nı̄bi bin bī gos saköl rek mı̄denı̄mı̄b ak, yı̄p tep gını̄gab.

²⁰ Māj mı̄deb, God bin bī kod mı̄d tep gīp ak, ne Seten nop dı̄talak mok nı̄bep okok lek, kılıs ne ma mı̄denı̄gab.

Yad God nop sobok gebin, Bī Kib cın Jisas nı̄bep yı̄mı̄g nı̄nıl dı̄ tep gek nı̄nılıg gī, nı̄bi mı̄d tep gını̄mı̄b.

²¹ Bī yad eip wög jı̄m fīl gīpir, Timoti, nı̄bep ageb, ‘Mı̄debım?’ ageb. Bī tı̄dıl nı̄njeb yad okok Lusias, Jeson, Sosipata ak rek nep nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agebal.

²² Pen yad bī Tetias, Pol agek mīj ū kıl tı̄kebin aul, ak rek nep nı̄bi Rom kai Krais pı̄s ar mı̄debım okok nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agebin.

²³ Bī Gaias, yı̄p Pol dam karıp ne ak lı̄l, kod mı̄d tep gīp ak, nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ ageb. Bī nı̄bak nep Krais pı̄s ar mı̄debal bin bī okok agek karıp ne ak amıl mogı̄m gīpal, kırop dı̄ tep gīl mı̄deb.

Pen bī kuskus pe ū Erastas abe, mam cın Kwotas abe, ak rek nep nı̄bep, ‘Mı̄debım?’ agebir.

²⁴ Yad God nop sobok gebin, Bī Kib cın Jisas Krais nı̄bep magı̄lseki yı̄mı̄g nı̄nıl dı̄ tep gek nı̄nılıg gī,

n̄bi m̄d tep ḡn̄m̄b. N̄b akn̄b
rek tep!

²⁵⁻²⁶ Pen God ȳb ne agon ar
amnañ. Ne nep me n̄bep kod
m̄dekl n̄n̄l̄g gi, nop c̄ig tep ḡl
m̄denim̄b rek l̄p. Jisas m̄n̄m
tep n̄bak ned we ḡl m̄doliḡp ak
pen m̄ñi, b̄t God m̄n̄m agep okok
God M̄n̄m ū k̄l t̄klak wagin ak
m̄sej lek, yad m̄n̄m tep n̄bak
bin b̄t okok k̄rop per ag n̄bin.
God nep agek me, bin b̄t karip l̄m
ke t̄gonj t̄gonj magilsek ag ñon,
nop n̄n̄ d̄l ageb rek ḡn̄mel.

²⁷ God nokim̄ gos tep gos k̄lis ḡl
n̄n̄ip ak, Jisas Krais nop c̄inop nen
agil ag yokek owak rek, ȳb ne per
nep per nep agon ar amnañ. N̄b
akn̄b rek tep.

1 Korid

Pol mij ned ak Korid bin bî kîrop ñu kîl tîkak

¹⁻² Yad Pol. God ne ke yip ag lak rek, Krais Jisas minim dad ameb bi ne alap midebin. Mam cin Sostenes eip siñaul midil, mij nibaul nibep taun kib Korid siñak God bin bi ne midebim okok nu kli tikebin. Nibi Krais Jisas nop niñ dipe ak, God agek, nibi bin bi ke komin tep ne midebim. Bi Kib cin Jisas Krais nop sobok gipal bin bi karip lim tiñon tiñon magilsek, God kîrop bin bi siñ ne midenimel agil ag lak. Krais Jisas ne Bi Kib cin mideb; ne ak rek nep Bi Kib nibi mideb.

³ God Bapi cin abe, Bi Kib Jisas Krais abe, nibep yimig niñil di tep ger, nibi mid tep ginimib.

Pol God nop tep agak

⁴ Krais Jisas nop cig midem, God ne nibep di tep gil tap tep niñ ak niñil, yad per God nop tep agebin. ⁵ Tari ginig: nibi Krais nop cig midem, Krais nibep di tep yib gek, nibi gos niñ tep gil, minim ag niñ tep gipim. ⁶ God ne gek, Krais minim tep ak nab nibep adan apek, nibi niñ dil, ageb rek nep gipim. ⁷ Niñ ak, Bi Kib cin Jisas Krais onigab agil kod midel gi niñ tep gek, nibi karip lim wagin aul midil, minim tep ne ak niñ dilig gi midil, nop ma kiriñ ginigabim. Bi Kib cin Jisas Krais onigab niñ ak, nibi minim ognap ma niñigabim. ⁹ God ageb rek nep geb. Ne nibep ag lek, nibi Niñ ne Bi Kib cin Jisas Krais eip jim niñ midebim.

Krais bin bi okok gos di ar nokim niñil, jim niñil midenimel

¹⁰ Ai mam sîkop. Bi Kib cin Jisas Krais pis ar midobin ak me, minim ke ke ar ognap ma linimib. Gos ar nokim niñil, minim ar nokim agil, jim niñ yib midenimib. ¹¹ Pen bin Klowi bin bi ne ognap apil yip agek nippin, nibi ai mam yad ognap nibi ke pen pen agebim. ¹² Niñ ak, ognap agebim, "Cin Pol bin bi ne," agebim. Ognap agebim, "Cin Apolos bin bi ne," agebim. Ognap agebim, "Cin Sipas bin bi ne," agebim. Ognap agebim, "Cin Krais bin bi ne," agebim.

¹³ Agebim nibak Krais nop tiñ asik ke ke linimib rek lip. Yad mab kros bak alaç ñag pak lel nibep nen agil kimen rek, yib yad agil Pol bin bi ne midobin agebim aka? Pol yib agil niñ pakpek aka? Niñ ak, "Cin Pol bin bi ne," "Cin Apolos bin bi ne," agebim ak esek agebim. ¹⁴ Pen amil nibep eip midenek niñ ak, bin bi konjai niñ ma pak niñek. Bi omal nep Krispas Gaias nep niñ pak niñek. Niñ ak, God nop tep agebin. ¹⁵ Mer ak, yokop esek apkep, "Pol yib ne agil niñ paknok," apkep. ¹⁶ Pen sakol gipin. Yad Stepanas bin bi ne okok kîrop abe niñ pak niñek. Pen bin bi ognap sek niñ pak niñek aka ma nippin. ¹⁷ Krais yip, "Bin bi okok kîrop niñ pak niñimin," agil ma agak. "Kîrop minim tep yad ak ag niñimin," agak. Niñ ak, minim tep ne ak ag niñbin. Pen bin bi ognap gos kid yik niñil apal rek ma ag niñbin. Minim niñ gil agen, Krais mab kros bak alaç ñag pak lîlak minim ak minim yokop alap rek lek, bin bi okok ma niñ dinimel, agil, minim tep ne ak yipid gil nep ag niñbin.

¹⁸ Bin bi mab ke yineb kanib nibak amebal okok, Krais mab kros bak alaç cinop nen agil kîmak minim ak niñel, minim

saköl rek linīgab. Pen cın God cınop dı komı̄n yokeb nīnjıl, Krais mab kros bak alan cınop nen agıl kı̄mak mı̄nim nībak nīnjıl, God kılı̄s sek, ne ke cınop dı komı̄n yokeb, agıl nījobın. ¹⁹ Ar nībak God Mı̄nim ak, Aisaia ne God mı̄nim agak ak ū kil tı̄kıl agak, “Bin bı̄ gos kı̄d yık nīpın apal okok,

gos kiri ak ke nīnjıl, gos tep nīpal.

Pen yad gen, gos nīnjıl apal rek ma linīgab,
mı̄nim abramek apal rek linīgab,” agak.

²⁰ Nīb ak, bin bı̄ gos nīnjeb okok, bin bı̄ koles kib ambal okok, bin bı̄ mı̄nim tari tari ag amıl apıl gı̄pal okok, mı̄nim kib tep tep kiri nīpal ak, God nīnej, mı̄nim saköl rek lek, pı̄s nep ap yap paknı̄gal.

²¹ God ne ke nīn tep gı̄p rek, bin bı̄ gos cın ak ke nīnjın, agıl, ke pı̄yo nīnjı̄gal okok, ne tigep bı̄ rek mı̄deb ak ma nīnjı̄gal. Bin bı̄ nīb okok Krais mı̄nim tep ag ūnobın ak nījel, kı̄rop mı̄nim saköl rek linīgab. Pen God ne ke gını̄gain agıl ag lak rek, bin bı̄ mı̄nim saköl ag ūnobın nībak nīn denı̄gal okok, God kı̄rop tı̄g asık yoknı̄gab.

²² Juda bin bı̄ okok apal, “Tap ma gep rek ognap gem nīnjıl, nīnjı̄d agebım, agıl nīnjı̄gabın,” apal. Pen Grik bin bı̄ okok gos tep tep kisen nīb ar ognap nīnjın, agıl per nep pı̄yo nīpal. ²³ Nīb ak me, Krais cınop nen agıl kı̄mak mı̄nim ak agon, Juda bin bı̄ okok nīnjıl apal, “Mı̄nim yırı̄k gı̄p ak tari gını̄g agebım,” apal. Pen Juda bin bı̄ mer okok apal, “Mı̄nim kisen nīb pı̄yo nījobın ak ma agebım. Ak mı̄nim nīñīlon lılı̄g agebım,” apal.

²⁴ Pen God cınop Juda bin bı̄ ognap abe, Grik bin bı̄ ognap abe, bin bı̄ yad dı̄nı̄gain, agıl ag lak nīnjıl cın Krais nop nīnjıl nīpın, God kılı̄s sek mı̄deb rek, Krais abe nīb aknı̄b rek nep kılı̄s sek mı̄deb;

God gos kı̄d yık nīnjeb rek, Krais abe nīb aknı̄b rek nep gos kı̄d yık nīnjeb. ²⁵ Bin bı̄ okok Krais apıl kı̄mak ak nīnjıl, God ne kılı̄s ma mı̄deb agnı̄gal; pen God ne kılı̄s ne ke gak gos ak ma nīnjı̄gal. Bin bı̄ okok Krais apıl kı̄mak ak nīnjıl, God ne gos tep ma mı̄deb agnı̄gal; pen God ne gos tep ne ke gos nīnjak wagın ak ma tı̄k nīnjı̄gal.

²⁶ Ai mam sı̄kop. Nībi ke nīnjı̄m! God nībep sı̄k agak ūn ak, nībi bin bı̄ tigep rek mı̄debek nībep sı̄k agak? Bin bı̄ gos nīnjeb apal okok, bin bı̄ kib okok, bin bı̄ yı̄b mı̄deb okok, nībep konjai sı̄k ma agak.

²⁷ Bin bı̄ gos kı̄d yık nīpın apal okok nabı̄n dı̄lan, agıl, God bin bı̄ gos tep ma nīpal okok dak. Bin bı̄ kılı̄s mı̄dobın apal okok nabı̄n dı̄lan, agıl, God bin bı̄ kılı̄s ma mı̄deb okok dak. ²⁸ Bin bı̄ yı̄b sek mı̄dobın apal okok bin bı̄ yokop rek mı̄delan, agıl, God kı̄rop kı̄rig gıl, bin bı̄ tam okok yı̄b ma mı̄deb apal okok kı̄rop dak.

²⁹ God ne nīg gak ak, bin bı̄ ognap God udın yırı̄k ar ak, yı̄b kiri ke agel ar amnı̄mın rek ma linīgab, agıl gak.

³⁰ God gek, Krais Jisas eip jı̄m nīl mı̄debım. Nīb ak, God gek, Krais Jisas nop nīn dı̄l, nop eip jı̄m nīl mı̄dıl, nop gos nīnjı̄g gı̄t mı̄dobın ak me, cın gos kı̄d yık nīnjeb bin bı̄ rek mı̄dobın. Krais eip jı̄m nīl mı̄dobın ak me, God cınop nīnjıl bin bı̄ komı̄n tep yad ageb. Krais eip jı̄m nīl mı̄dobın ak me, God cınop nīnjıl tap sī tap tı̄mel gı̄pım gac ak Nī yad bı̄r lig gı̄t yokıp ageb. ³¹ Mı̄nim ar nībak God Mı̄nim ak ū kil tı̄kıl aglak, “Bin bı̄ mīn mīn gı̄jın agenı̄mel ak, kiri Bı̄ Kib cınop tap tari tari nīb ak gos nīnjıl, mīn mīn gını̄mel,” aglak.

2

Pol Krais c̄inop nen aḡıl mab kros bak alan k̄imak m̄ın̄ım ak ag n̄oligip

¹ Pen ai mam s̄ikop. Yad amıl n̄ibep eip k̄in m̄idenek n̄in ak, God M̄ın̄ım n̄in̄id ȳib ak ag n̄in̄ım, aḡıl, m̄ın̄ım kıl tep owip okok rek aka gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım okok rek ma ag n̄inek. ² Amıl k̄rop eip m̄idil, gos ognap ke n̄in̄ıl k̄rop m̄ın̄ım ag n̄in̄ıgain, aḡıl, gos ak ma n̄ijnek. Jisas Krais nop mab kros bak alan n̄ag pak lel c̄inop nen aḡıl k̄imak gos ar nokım n̄ibak nep n̄in̄ıl, k̄rop ag n̄in̄ıgain, aḡıl, gos ak nep n̄in̄nek. ³ N̄ib ak, n̄ibep eip m̄idenek ak, m̄ib gon yad k̄ılıs ma m̄idek; yad jel gek p̄ırıkkıl, jep jep d̄ılıg gi m̄idenek. ⁴ Bin b̄i ognap m̄ın̄ım ke piyo n̄in̄ıl, m̄ın̄ım ȳidek kal adip adip ar n̄ibak nep rek agin aḡıl ḡipal rek ma ḡinek. God Kaun ak ȳip k̄ılıs ne ak n̄ek n̄in̄ılig gi, Jisas m̄ın̄ım tep ak k̄ılıs sek ag n̄inek ak m̄iseñ n̄ipek. ⁵ God n̄ig gak ak, b̄i ognap m̄ın̄ım kıl tep ak agel, n̄ibi b̄i n̄in̄ıl God nop ma n̄in̄ d̄in̄ımel; pen yad k̄ılıs yad ke gen, k̄iri ȳip n̄in̄ d̄ılañ, aḡıl, God n̄ig gak.

God Kaun gos tep n̄eb

⁶ Pen yad amıl bin b̄i Krais nop ȳipid ḡıl n̄in̄ d̄ı k̄ılıs ḡipal okok eip am m̄idil, k̄rop gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım ognap ag n̄ibin. Pen karıp l̄ım ar wagın aul gos k̄id ȳık n̄ipal rek ma ag n̄ibin. K̄in̄ okok b̄i k̄ib okok, k̄iri gos k̄id ȳık n̄ipal rek ma ag n̄ibin. K̄in̄ okok b̄i k̄ib okok k̄iri p̄is nep k̄ir ḡin̄igal. ⁷ Pen yad k̄rop m̄ın̄ım ag n̄ibin n̄ibak, God gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım we ḡıl m̄idoligip ak ag n̄ibin. God gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım n̄ibak b̄ırarık ped okok karıp l̄ım ma gi lak n̄in̄ ak nep we ḡıl m̄idoligip. God ne b̄ırarık ped okok karıp l̄ım ma gi lak n̄in̄ ak nep, Krais Jisas eip

melik sek m̄idenigal, aḡıl, gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım tep n̄ibak ag lek, w̄ös rek ȳib we ḡıl m̄idoligip. Yad gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım n̄ibak nep n̄ibep ag n̄ibin. ⁸ L̄ım dai ar wagın aul k̄in̄ okok abe, b̄i k̄ib okok abe, gos k̄id ȳık n̄ijeb m̄ın̄ım n̄ibak ma t̄ık n̄ijlak. N̄iplap rek agep, B̄i K̄ib melik sek seb kab ar alan n̄ib owak ak nop n̄ag pak ma l̄iplap.

⁹ Pen God M̄ın̄ım ak n̄u kıl t̄ıkıl aglak,

“Bin b̄i God nop m̄idmagıl l̄ipal okok,

God k̄rop d̄ı tep ȳib ḡıl, tap tep tap n̄in̄ıgab.

Udın ma n̄ijlak; ag n̄el peyig ma n̄ijlak;

gos ke nep n̄in̄ıl, n̄ig ḡin̄ıgab, aḡıl ma n̄ijlak;

God k̄rop tap tep ke ȳib nep n̄in̄ıgab,” aglak.

¹⁰ Pen m̄ın̄ım ma n̄in̄ıligipal n̄ibak, God ne Kaun ne c̄inop n̄ek n̄ipin.

God Kaun tap okok maḡilek p̄iyo n̄in̄ip. God ne tap we gi lak tap okok abe p̄iyo n̄in̄ip. ¹¹ C̄in̄ gos tari tari n̄ipin ak, bin b̄i ognap ma n̄ipal, pen kaun c̄in̄ ke c̄inop nab adan m̄ideb ak n̄in̄ip. N̄ib akn̄ib rek nep, God ne gos tari tari n̄ijeb ak, God Kaun ne ak rek nep n̄ijeb. ¹² Pen c̄in̄ bin b̄i l̄ım dai ar wagın aul gos n̄ipal rek gos ma n̄ipin. God ne Kaun ne ke c̄inop ag yokek owak n̄in̄ıl God tap tep c̄inop abramek n̄ib ak t̄ık n̄ipin.

¹³ God c̄inop tap tep abramek n̄eb m̄ın̄ım ar n̄ibak nep ag n̄obin. B̄i gos k̄id ȳık n̄ipal ognap c̄inop m̄ın̄ım n̄ibak agel ma n̄ipin; God Kaun gos n̄eb rek m̄ın̄ım n̄ibak n̄in̄ıl me, bin b̄i okok k̄rop ag n̄obin. God Kaun c̄inop m̄ın̄ım agek n̄in̄ıl, bin b̄i God Kaun nab k̄iri adan m̄ideb bin b̄i okok k̄rop ag n̄obin. ¹⁴ Pen bin b̄i God Kaun nab k̄iri adan ma m̄ideb bin b̄i

okok, God Kaun tap tep abramek ñeb tap okok ma dñigal. Mñim tep nïbak nïjel, mñim saköl rek lek, ma tïk nïjnigal. God Kaun bin bï nab kiri adan mïdenigab ak, God Kaun tap tep ñeb okok tïk nïjnigal.

¹⁵ Pen bin bï God Kaun nab kiri adan mïdeb okok, kiri tap okok magïsek nïjil tïk nïj tep gïnigal. Pen bin bï God Kaun nab kiri adan ma mïdeb okok, kiri bin bï God Kaun eip mïdeb bin bï okok kïrop ma tïk nïjnigal.

¹⁶ God Mñim ak, Aisaia dai alap nu kïl tïkil agak,

“Bin bï an, Bi Kïb tari gos nïjip ak tïk nïjil,

nop, ‘Nïg gïnimin, nïg gïnimin,’ agnigab?” agak.

Pen Krais bin bï ne mïdobïn ogok, cïnop gos ne nïjeb rek ñek nïnjig gi, cïn nïj tep gïpin.

3

Jïm ñil midil, asik ke ke ma linimib

¹ Ai mam sïkop. Ned nïbep eip kin mïdenek ñin ak, bin bï God Kaun nab kiri adan mïdeb okok kïrop ag ñïbin rek, nïbep ak rek nep ag ñïbnep, pen nïbi Krais nop nïj dïl, ñi painjan rek nep mïdeligipim. Nïb ak, nïbep bin bï karïp lïm ar wagïn aul rek ag ñöligipin. ² Ñi painjan ci ñïbal rek mïdeligipim ak me, yad nïbep ci nep ñöligipin; nïbi tap magïl yïb dï ñïb yoknïmib rek ma lïp; nïbi ñi painjan rek nep mïdebim. ³ Mïdebim ñin aul ak rek nep, nïbi bin bï karïp lïm ar wagïn aul gos nïpal rek nep gos nïpim. Bin bï ognap tap kiri okok tap cïn rek mïdobkop, agïl gos nïpim. Milik yapek, pen pen ag mïdebim. Nïg

gil, bin bï yokop lïm dai ar wagïn aul gïpal rek nep gi mïdebim. ⁴ Ognap agebim, “Cïn Apolos bin bï ne mïdobïn,” agebim. Ognap agebim, “Cïn Pol bin bï ne mïdobïn,” agebim. Nïb ak, nïbi yokop bin bï lïm dai ar wagïn aul gos nïjil apal rek agebim.

⁵ Apolos cïr mal bï kïb tari rek mïdobïr nïjil mñim nïbak agebim? Cïr yokop bï wög gep omal nep mïdobïr. Bi Kïb wög tari ke ke ag lak ak gi midil, Jisas Krais mñim tep ak nïbep ag ñor nïbi nïjil nïj dïpek.

Pen Bi Kïb cïrop mal wög ke ke agak rek nep gïpir. ⁶ God yïp agek, yad am karïp lïm nïbep ak ned amil tap yïj ak yïmnek. God Apolos nop agek, ne kïsen amil, ñïg am mil dapïl, tap yïmnek nïbak son gak. Pen God ne nep gek tanak. ⁷ Nïg gek, cïr bï yokop tap yïj yïmil, ñïg son gïl gïpir ak, yïb cïrop ak agem ar ma amnïmin. God gek yïj tanib rek, yïb ne ak nep agem ar amnïmin. ⁸ Bin bï tap yïj yïmbal okok, bin bï ñïg dap son gïpal okok, wög ar nokïm yïb gïpal ak me, God wög gïpal gïpal rek nïjil, kïrop pen ñïnigab. ⁹ Cïr mal God wög ak jïm ñil gosir me, wög dai ne ak nïbi mïdebim.

Nïbi God karïp ne mïdebim

Pen mñim alap: nïbi God karïp ne mïdebim. ¹⁰ God yïp yïmig nïjil dï tep gïl tap tep ñak ak dïl, bï karïp gep ne yïb ak midil, karïp sap kïb nab eyan ak pïnjil ñi tep gïnek; pen kïsen bï alap apïl karïp dai dai mïdenigab okok geb. Pen bin bï ognap apïl, karïp nïbak gïn, agenïmel ak, nïj tep gïl gïnimel. ¹¹ God karïp ne ak Jisas Krais nop sap kïb nab eyan bïr pïs nep pïnjil wös gi lïp ak, bin bï ognap sap ke kïsen nïb alap pïnjil ñïnimel rek ma lïp.

¹² Jisas Krais sap kïb pïnjil lïp mïdeb ak, bin bï ognap, karïp

dai dai gın, agıl, gol, silpa, kab
tep tep dapıl gınıgal; pen bin bı
ognap mab lek, wid lek dai dai,
tap kas kas okok dapıl gınıgal.
¹³ Pen Krais apıl bin bı mìnım kib
agnıgab nıñ ak, wög git tep gılak
ar ak ke mısen mıdekl nıñıgal;
abramek gılak ar ak ke mısen
mıdekl nıñıgal. Mab mılan apıl
wög git tep gınıgal ak mıdenıgab;
pen wög ar ar gınıgal ak pıñ nep
yın sıbok nıb amnıgab. ¹⁴ Sap
kib pıñıl lıp mıdebl ar ak, bin bı
wög git tep gıl karıp dai alap gel,
mab mılan apıl karıp dai nıbak
yın sıbok ma amnıgab ak, kiri pen
dınıgal. ¹⁵ Pen bin bı ognap wög
ar ar nep gıl karıp dai alap gel,
mab mılan apıl karıp dai nıbak
yın sıbok nıb amnıgab ak, God
kırop ke dı komıñ yoknıgab pen
bin bı yım gep rek, karıp yınek, lıp
git söñ yokel, tap ma mıdebl rek ak
mıdenıgal karıp ne ar alan sıñak.

¹⁶ God sobok gep karıp ne ak
nıbi mıdeblı; God Kaun nab nıbi
adañ mıdebl. ¹⁷ Bin bı ognap
apıl God sobok gep karıp ak git
tımel genıgal ak, kırop pen abe
git tımel gınıgab. God sobok gep
karıp nıbak karıp ne ke nep. Pen
sobok gep karıp ne ak nıbi bin bı
mıdeblı.

¹⁸ Nıñ tep gınımlı. Nıbi ognap
gos kib bin bı lım dai ar wagın
aul gos nıñıl apal rek nıñıl, yokop
okok pıyo nıpal rek nep nıñıl,
bin bı gos kıd yık nıñeb mıdobın
agnıgabım ak pen saköl nıagek nıb
agnıgabım. Cın bin bı saköl sek
mıdobın, agıl me, gos tep yım ak
pıyo nıñıgabım. ¹⁹ Tari gınıg:
lım dai ar wagın aul mìnım kib
kib rek agıl apal ar ak, God nıñek,
mìnım saköl ma nıñep rek lıp.
God Mìnım ak nıñ kıl tıklı aglak,
“Bin bı gos kıd yık nıñıl,

nıñ tep gıpın apal okok,
ne gek, gos kıd yık nıñeb won
nıbak,
gon alap rek lıl,

gos tımid mıdmagıl kırop dı cici
lek,
bı nagıman rek gus pak
mıdenıgal,” aglak.

²⁰ God Mìnım dai alap sek, Depid
nu kıl tıklı agak,
“Bin bı gos kıd yık nıpin apal
okok,
mìnım ognap agel,
Bı Kib ne nıñek,
mìnım wagın alap ma
mıdebl,” agak.

²¹ Nıb ak, nıbi bin bı ognap nıñıl,
kiri bin bı kib mıdebal, agıl, yım
kırop agem ar ma amnımın. Pen
bin bı aka tap tari tari mıdebl
okok, God nıbep ag gos nıñıl git lek
mıdebl. ²² Yad Pol, Apolos, Sipas,
cın wög gep bı nıbi nep mıdobın.
Lım dai ar wagın aul tap tari tari
mıdebl okok, God nıbep git nıñan,
agıl, nıbep nıb. Komıñ mıdebl
won ak abe, kımebl won ak abe,
God nıbep nıb. Mıñi mıdeblı
rek, kısen mıdenıgabım rek, God
nıbep git nıñan, agıl, magılseb nıbep
nıb. ²³ Pen Bı Kib nıbi Krais; Krais
ne God Nı ne.

4

Jisas mìnım dad ameb bı okok

¹ Nıb ak, God mìnım tep we gıl
mıdolıgıt ak, Krais ne Apolos Pol
kırop mal ag lek, kiri wög gep bı
ne mıdeblı, agıl gos ak nıñımın.

² Bı kib alap, bı wög git nıeb ognap
eip mìnım ag lıl, wög alap kırop ag
lenıgab ak, bı wög gep bı okok nap
kiri agnıgab rek nep gınımel.

³ Pen nıbi yıp mìnım kib
agenıgabım ak, yad gos par ma
nıñıgagın. Bin bı ognap okok yıp
mìnım kib agenıgal ak, yad ak
rek nep gos par ma nıñıgagın. Ak
yıp tap yokop alap rek lıp. Yad
ak rek nep yad ke mìnım kib ma
agebin. ⁴ Yad ke bin bı ognap
git tımel ma gıpın agıl nıpin ak
pen yad nıb agen, Bı Kib yıp bı
asın ma mıdebl agıl ma agnıgab.

Bı Kib ne ke nep yip minim kib agnigab. ⁵ Nib ak, minii nin aul minim kib ma agnimib. Bı Kib ne ke apil minim kib agnigab. Bı Kib ne gek, tap tari tari kapkap we gil gipal okok magilsek misen linigab; gos midmagil timid nab kiri adan gos tari tari nopal ak, ak rek nep misen linigab. Nin nibak, God ne bin bi magilsek ke ke nokim nokim gi tep gipal gipal rek krop minim tep agnigab. ⁶ Pen ai mam yad okok. Apolos cir mal minim nibep miini agesin nibaul, nibi minim magil alap wagin ak nin tep ginimib, agil, nibep agesin. Minim magil nibak ageb: "Gos nibi ke mer; tap tari nu kil tiplak ak nep ninjil kisen ginimib." Minim nibak ageb rek genigabim ak, bi alap yib nop dap rani, bi alap yib nop dap yapil, ma ginigabim. ⁷ Cin bin bi kib, bin bi okok bin bi sikol, agil nipiim ak tep mer. Nibep tari tep middeb ak, God ne nep nibep nib. Nib ak, nibi ti ginig, cin ke gi tep gipin, agil, yib nibi ke agem ar ameb?

⁸ Gos nibi ke nipiim ak, cin ke tap magilsek bir dipin; tap sikol alap ulep ma giip, agil gos ninjebim. Gos nibi ke nipiim ak, cin ke bin bi gep rek bir midobin; bi alap cinop gos ognap ma ag ninigab, agil gos nipiim. Gos nibi ke nipiim ak, cin ke kin rek bir midobin, agil nipiim. Pen gos nibi nipiim ak, Jisas minim tep dad ameb bi okok kin rek ma midebal, agil gos nipiim. Pen nibi ninjid yib kin midebkep, cin min min gil nibep eip kin midobnop. ⁹ Gos yad nipin ak, God ne cinop Jisas minim tep dad ameb bi okok dam, bin bi okok midebal nab sijak, bi timel ntag pak lep rek dam lip. Bi ognap gi timel genigal ak, bi kib minim kib agil, bin bi nin midel ninjig gi, krop ntag pak linimel, agnigal. Gos yad nipin ak, God ne gek, cin

nib aknib rek nep midobin. Bin bi lim dai ar wagin aul abe, ejol seb kab ar alan abe, niñ midel ninjig gi, cinop bi timel rek ntag pak linig gebal. ¹⁰ Krais nop ninj dil wog nop gon, cinop bi sakol, agil nopal ak, pen nibep ninjil, Krais bin bi ne gos kilis ninjeb okok, agil nopal. Cin bi yokop sain ak, pen nibi bin bi kal yib. Cin bi yib middeb bi ak rek mer, pen nibi bin bi yib middeb ak rek middebim. ¹¹ Birarik nep ped okok tikil, mid damil, miini midobin nin aul yuan lek, kinjam milep gek, walij ma midek, karip ma midek, kimeb rek lek, cinop per pak gel gel koslam yib midobin. ¹² Cin ke nep yur mab dil, tap nibin. Cinop ag jupal, krop pen God krop kod miden, agil, nop sobok gipin. Cinop gi timel gel, ma pomil apin. ¹³ Cinop minim timel apal, pen minim sisain apin. Nib ak, cin tap yokop tap silikil dai dai alap rek midon midon nin aul owip.

¹⁴ Minim nu kil tikebin aul, nibi nabij dinimib, agil ma agebin; nibi niñ pai midmagil yad okok nen agil timid ukil agebin. ¹⁵ Bi Krais pis ar midebal okok, konjai yib apil nibep di tep gil minim ag ninigal. Pen bi Krais pis ar midebal okok, nibep nap nokim nep mideb. Yad ned Krais Jisas minim tep ne ak nibep ag nen, nibi Krais Jisas niñ dipek ak me, yad nap nibi midebin. ¹⁶ Nib ak, nibep agebin, yad gipin gipin rek ninjil, ar nibak nep ginimib. ¹⁷ Ar nibak nep, niñ midmagil yad Timoti, Krais Jisas minim ag nen niñ tep gil, Bi Kib wog gi tep giip ak ag yoken ninigab. Amjakil, yad Krais Jisas nop ninj dil, Krais Jisas eip jim niñ midil, titi gil rek gil gipin ak nibep yisul kauyan agek ninjigabim. Yad Krais bin bi ne okok krop magilsek per ag nibin

mìnìm ak, ak rek nep kïsen gïl Krais Jisas eip jïm ñïl mïdebin.

¹⁸ Pen nïbi ognap, Pol ma onïgab, agïl, aleb aleb ñïlig gi mïdebiñ. ¹⁹⁻²⁰ Pen Bi Kïb ak yïp yau agek, kasek nïnïgain. Yokop mìnìm nep agïl, God bin bï ne ma mïdebal; kïlis ne ak dïl me, bin bï ne yïb mïdebal. Nïb ak, amjakïl bin bï aleb aleb ñïbal okok mìnìm nep apal aka God kïlis ne dïl mïdebal agïl nïnïgain. ²¹ Nïb ak, yad apil nïbep tari gïnïm? Yïr alap donïm aka nïbep mïdmagïl lïl mìnìm sain sain agnïm? Yad tari gen, nïbep tep gïnïmïñ?

5

Bi alap nap bin ne ak nop si dak

¹ Mìnìm alap sek agel apek yïp apal, "Nïbi God eip mïdebiñ okok bï nïbi alap warïkïl nap bin ne ak nop si dïp," apal. Pen bin bï God nop ma nïpal okok tap si tap tïmel nïbak rek ma gïpal rek me. ² Pen gos nïbi nïpïm ak, cïn bin bï tep, apïm. Pen namam nïbi alap aknïb gïp ak, nïbep yïmïg gobkop; bï nïbak ag söñ yokpkep; bin bï Bi Kïb pïs ar mïdebiñ okok ap mogïm gïnïgabïm ñïn ak, bï nïbak nïbep eip mogïm ma gïpkop. Pen namam nïbi nïbak nïg gek, nïbep nabïñ gïl yïmïg ma gïp ar? ³ Yad par ke sïñ aul mïdebin ak pen nïbep gos nïnïlig gi nep mïdebin. Bi tap si tap tïmel gïp nïbak, nop tari tari gïnïgabïn ak yad bïr nïj lïpin. ⁴ Nïbi bin bï Bi Kïb cïn Jisas pïs ar mïdebiñ okok ap mogïm genïgabïm ñïn ak, Pol cïnop gos nïñeb, agïl, Bi Kïb cïn Jisas kïlis ne nïbep ñek dïl, ⁵ bï nïbak nop ag gem, nïbep eip mogïm ma gïnïmïñ. Seten eip nep ajïl me, miñb goñ ne tïmel gek, gos kïsen nïb nïñil, Bi Kïb mìnìm kïb agnïgab ñïn ak, kaun ne komïñ mïdenimïñ rek lïp.

⁶ Pen nïbi bï tap tïmel gïp ak eip jïm ñïl mïdïl, mïd tep gïpïn, agïl gos nïpïm ak tep ma gïp. Bred gïn, agïl, tap yïs sïkol eñap nep dï plaua tin eyan sek lel, yïs sïkol ak genïgab plaua nïbak magïlseñ kïb yïb tan ap rannïgab. ⁷ Nïbi mïñi bred yïs sek ma mïdeb rek mïdebiñ ak, tap yïs ned nïb ak magïlseñ dï ke okok yokïl, bred yïs ma mïdeb rek, bin bï asïñ ma mïdeb nep mïdenimïb. Nïbi bin bï asïñ ma mïdeb bir mïdebiñ. Tari gïnïg: Pasopa ñïn ak Juda kai sipsip ñïlik pak God nop sobok gi ñïl, God ne kïrop tïg asïk yokak ak tep gek nïnïlig gi mïdelak. Pen Krais nop Pasopa sipsip ñïlik cïn rek bir pak sobok gïlak ak me, God udïn yïrik ne ak cïn bin bï asïñ ma mïdeb bir mïdobïn. ⁸ Nïb ak, Krais nop tap sobok gep rek ñag pak lel, God cïnop dï komïñ yokak ak, gos nïñil, Pasopa cïn ak tep gïp agïl nïnïñ. Pen Pasopa cïn nïnïgenigabïn ak, yïs sek, tap si tap tïmel okok sek, ma nïnïnigabïn; gos tep won ak nep nïñil, mìnìm nïñid ak nep nïñil, bred yïs ma mïdeb okok nep dïl nïnïnigabïn. ⁹ Nïbep mij alap ñu kïl tïkïl agnek, "Bin si dep bï okok, bï si dep bin okok, kïrop eip jïm ñïl ma mïdenimïb," agnek. ¹⁰ Pen nïbi agnïgabïm, "Pol agïp, 'Bin bï Krais nop nïj dïpal okok kïri bin bï Krais nop ma nïj dïpal okok kïrop magïlseñ kïrig gïlan,' agïl agïp," agnïgabïm. Pen ak mer. Bin bï Krais nop ma nïj dïpal okok, bin si bï si gïl, per nep tap tep ognap sek dïn agïl, bin bï ognap tap kïrop pïli gï dïl, tap yokop okok god cïn agïl sobok gïl, gi mïdebal bin bï okok, lïm dai ar wagïn aul sïkol ma mïdebal. Karïp lïm okok magïlseñ mïdebal ak, kïrop kïrig gïjïn rek ma lïp. ¹¹ Pen mij ned nïb ñu kïl tïk yoknek mìnìm nïbak mïñi ag tep gïnïgain. Bi Kïb Jisas mïdenimïñ rek lïp.

nıñ dı̄pın apı̄m bin bı̄ okok bı̄ alap aka bin alap warıkıl, bin si bı̄ si gıl, per nep tap tep ognap sek dı̄nım agıl, tap yokop okok god cı̄n agıl sobok gıl, bin bı̄ okok mınım tı̄mel agıl, bin bı̄ ognap tap kı̄rop ognap pılı̄ gı̄ dıl, nı̄g wain nı̄g kılı̄s konjai nı̄njek saköl nı̄agek, gı̄ mı̄deb bı̄ nı̄bak eip ma tagıl, tap jı̄m nı̄l ma nı̄njı̄mı̄b.

¹²⁻¹³ Bin bı̄ Krais nop ma nı̄j dı̄pal okok, tap si tap tı̄mel genı̄mel ak, tari gını̄g nı̄g gebı̄m, agıl, yad kı̄rop mınım kı̄b ma agnım. God ne nep mınım nı̄bak kı̄rop agnı̄gab. Pen Bı̄ Kı̄b Jisas nop nı̄j dı̄pın apal bin bı̄ okok, tap si tap tı̄mel genı̄mel ak, tari gını̄g nı̄g gebı̄m, agıl, kı̄rop mınım kı̄b agnımı̄b. God Mınım ak Mosı̄s dai alap nı̄ kıl tı̄kil agak, “Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄ mı̄debal okok ag söñ yokem amnı̄lan,” agak.

6

Krais bin bı̄ ognap mınım midonı̄mı̄j ak, nı̄bi ke tı̄g bı̄lokı̄nımı̄b

¹ Pen namam nı̄bi Krais nop nı̄j dı̄p alap mınım mı̄donı̄mı̄j, bı̄ Krais nop nı̄j dı̄pal okok nep mınım kı̄b nı̄bak nı̄njı̄gal. Pen ti gını̄g nı̄bi amem, bı̄ Krais nop ma nı̄j dı̄pal okok mınım kı̄b nı̄bak nı̄njı̄mel? ² Cı̄n Krais bin bı̄ ne, kisen bin bı̄ karıp lı̄m ar wagın aul tı̄goñ tı̄goñ magı̄lsek kı̄rop mınım kı̄b agıl tı̄g bı̄lokı̄nı̄gabın. Pen nı̄bi bin bı̄ karıp lı̄m ar wagın aul magı̄lsek mınım kı̄b agıl tı̄g bı̄lokı̄nı̄gabı̄m ak, nı̄bi bin bı̄ nı̄bi ke ognap mınım mı̄denı̄gab ak nı̄njı̄l ag tı̄g bı̄lokı̄nı̄gabı̄m. ³ Cı̄n kisen ejol okok kı̄rop abe mınım kı̄b agıl tı̄g bı̄lokı̄nı̄gabın. Nı̄b ak, lı̄m dai ar wagın aul mınım mı̄denı̄gab ak, ke agın. ⁴ Krais bin bı̄ ne okok, kı̄ri mınım kı̄b dı̄bı̄lokep bı̄ kı̄b ognap nı̄njı̄l, Krais mınım ma nı̄j dı̄pal, agıl, kı̄rop

gos mı̄ker nı̄pal. Nı̄b ak, mınım kı̄b ognap mı̄donı̄mı̄j, nı̄bi ti gını̄g bı̄ kı̄b nı̄b okok ambı̄m?

⁵ Mınım agebin nı̄baul, nı̄bep nabı̄j gını̄mı̄j, agıl agebin. Nı̄bi ke bı̄ gos tep nı̄neb bı̄ alap, Krais bin bı̄ nab cı̄n sı̄njaul mınım kı̄b agon nı̄njı̄mı̄j bı̄ alap ma mı̄deb, agıl agebı̄m aka? ⁶ Nı̄b aknı̄b rek nep gı̄pkep ak tep. Pen nı̄bi aknı̄b rek ma gı̄pı̄m. Krais nı̄j dı̄p nı̄mam alap warıkıl, Krais nı̄j dı̄p nı̄mam ne ke dam Krais ma nı̄j dı̄pal bin bı̄ okok mı̄debal nab sı̄njaç mınım kı̄b apal.

⁷ Pen nı̄bi Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pı̄m ognap warıkıl, nanai namam nı̄bi ke ognap dam mınım kı̄b apı̄m ak nı̄njı̄l nı̄pın, nı̄bi Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pal bin bı̄ gı̄pal rek ma gı̄pı̄m. Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pı̄m nanai namam ognap nı̄bep gı̄ tı̄mel genı̄mel ak, nı̄j kırı̄g gını̄gabı̄m ak tep; nı̄bi warıkıl kı̄rop dam mınım kı̄b agnı̄gabı̄m ak tep mer. Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pı̄m nanai namam ognap tap nı̄bep lı̄p gı̄ denı̄mel ak, nı̄j kırı̄g gını̄gabı̄m ak tep; nı̄bi warıkıl kı̄rop dam mınım kı̄b agnı̄gabı̄m ak tep mer. ⁸ Pen nı̄bi warıkıl, Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pal nanai namam nı̄bi ke ognap tap kı̄rop lı̄p gı̄ dı̄pı̄m. Nı̄bi warıkıl Bı̄ Kı̄b Jisas nı̄j dı̄pal nanai namam nı̄bi ke ognap kı̄rop gı̄ tı̄mel gı̄pı̄m. ⁹ Pen nı̄bi nı̄j rep gını̄mı̄b. Bin bı̄ gı̄ tı̄mel gı̄ mı̄debal okok, God kı̄rop dad karıp tep ne alan ma dad amnı̄gab. Nı̄j tep gıl, sı̄dol ma gını̄mı̄b. Tap yokop okok god cı̄n agıl sobok gı̄pal bin bı̄ okok; bin si bı̄ si gı̄pal bin bı̄ okok; bı̄ bin eip mer bı̄ alap eip gı̄ tapal bı̄ okok; God kı̄rop dam karıp tep ne ar alan sı̄njaç ma dad amnı̄gab. ¹⁰ Nı̄j rep gını̄mı̄b. Tap si dı̄pal bin bı̄ okok; per nep tap tep ognap sek dı̄n ag gos nı̄pal bin bı̄ okok; bin bı̄ nı̄g wain nı̄g kılı̄s konjai nı̄bıl saköl nı̄agıl gı̄pal bin bı̄

okok; bin b̄i ognap k̄rop m̄inim t̄mel m̄inim esek apal bin b̄i okok; bin b̄i ognap tap k̄iri pili ḡi d̄ipal bin b̄i okok; God k̄rop maḡlsek dam karip tep ne ar alan ma dad amnigab. Ak n̄ij tep ḡil, s̄idol ma ḡinimib. ¹¹ N̄ibi ognap ned n̄ig rek ḡi m̄ideliḡip̄im. Pen Bi K̄ib Jisas Krais c̄inop nen agil k̄imak ak me, God c̄in Kaun ne ak apil, tap si tap t̄mel gac n̄ibi ak l̄ig ḡi yokil, n̄ibep God nop wög gep bin b̄i ke l̄il, bin b̄i asij ma m̄ideb m̄idebim agak.

¹² N̄ibi ognap ap̄im, "Yad tap tari ḡinim agnigain ak ḡinigain; ak m̄inim ma m̄ideb," ap̄im. N̄ib ap̄im ak pen ar ognap genigain yip̄ tap tep alap ma ḡi n̄inigab. N̄ibi ap̄im, "Yad tap tari ḡinim agnigain ak ḡinigain; ak m̄inim ma m̄ideb," ap̄im. N̄ib ap̄im ak pen yad ar ognap ḡil, ḡi dam dam m̄idak m̄idak yad b̄i nagiman rek m̄idil, ar n̄ibak nep gos n̄injil ḡinigain; yokop m̄idenim rek ma linigab. N̄ib ak n̄injil, yad n̄ig ḡil ma ḡinigain.

¹³ N̄ibi ognap pen ap̄im, "C̄inop kogi m̄ideb ak me, tap n̄iblig ḡi nep m̄idenigabin," ap̄im. N̄ib ap̄im ak pen God gek kogi ak abe, tap n̄ib okok abe k̄iri ḡinigab. God bin b̄i m̄ib gon k̄iri ḡi lak ak, bin si b̄i si ḡinimel, agil ma ḡi lak. M̄ib gon k̄ilis n̄ibi ak, Bi K̄ib nop wög ḡil ḡi m̄idenimib, agil gak. Bi K̄ib ne nep m̄ib gon n̄ibep tap n̄ib. ¹⁴ God k̄ilis ne ak nep gek me, Bi K̄ib warikak. K̄ilis ne ak nep gek me, c̄in ak rek nep wariknigabin.

¹⁵ N̄ij tep ḡinimib. N̄ibi Krais eip j̄im n̄il m̄idebim ak, n̄in k̄id tob k̄id ne ke ak m̄idebim. Krais m̄ib gon ne ak, b̄i si dep bin eip j̄im ma n̄inimij, mer yib! ¹⁶ God M̄inim ak, Mosis dai alap n̄u k̄il t̄kil agak, "Bi bin d̄il eip j̄im n̄il m̄idenigair ak, k̄iri mal m̄ib gon nokim alap nep m̄idenigair," agak. N̄ib ak rek, b̄i an ne b̄i si dep bin alap d̄i eip j̄im n̄il m̄idenigab

ak, k̄iri mal m̄ib gon nokim alap nep m̄idenigair. ¹⁷ Pen bin b̄i an Bi K̄ib eip j̄im n̄il m̄idenigab ak, kaun ne Bi K̄ib Kaun ne eip j̄im n̄il m̄idenigair. ¹⁸ Bin si b̄i si ma ḡinimib. Bin b̄i tap si tap t̄mel ognap ḡinigal okok, m̄ib gon söñ ken ḡinigal, pen bin si b̄i si ḡinigal okok m̄ib gon k̄iri ke ḡi t̄mel ḡinigal. ¹⁹ N̄ij tep ḡinimib. God ne Kaun Sij ak ag yokek apil, nab n̄ibep adan m̄ideb. M̄ib gon n̄ibi ak Kaun Sij karip n̄ilic ne m̄ideb ak. N̄ib ak, ke gos n̄ipin rek ḡin, agil gos ak ma n̄injün. M̄ib gon gos t̄imid m̄idmagil n̄ibi tap n̄ibi ke mer. God ne n̄ibep tau adik dak. ²⁰ Krais ne tap tep yib yokil n̄ibep tau adik dak. N̄ib ak me, m̄ib gon n̄ibi okok ḡi tep ḡil ḡi m̄idem n̄injil ḡi, God n̄injek nop tep ḡinimij; bin b̄i okok n̄injil God nop tep agnimel.

7

Ber mal m̄ib gon k̄iri nokim alap m̄ideb

¹ Yip̄ mij n̄u k̄il t̄kil m̄inim apek ak, n̄ibep pen agnig gebin. Bi okok bin ma d̄inigal ak tep. ² Pen bin si b̄i si ḡipal ak t̄mel ḡip rek, bi okok bin k̄iri ke d̄il m̄idenigal ak tep; bin okok b̄i k̄iri ke d̄il m̄idenigal ak tep. ³ Pen n̄ig ḡi m̄idil ḡi, bin ḡinig agonimij ak, n̄igmil yau agnimij. N̄igmil ne ḡinig agonimij ak, bin ne ak rek nep yau agnimij. ⁴ Bine m̄ib gon ak tap ne ke mer; n̄igmil eip tap k̄iri alog j̄im n̄il. N̄igmil m̄ib gon ak, ak rek nep tap ne ke mer; bine eip tap k̄iri alog j̄im n̄il. ⁵ N̄ib ak, n̄igmil agek, bine mer ma agnigab. Bine agek, n̄igmil mer ma agnigab. Yau nep agil ḡinimir. Pen God nop gos nokim n̄injil, sobok ḡil ḡi nep m̄idor, agil, m̄inim ag ar nokim alap l̄il, n̄in ognap yokop m̄idil, God nop sobok ḡil ḡi m̄idenigair. K̄isen kauyan ḡinigair. Mer ak,

yokop middenigair rek, gos ognap niñj ger amek, Seten nibepl ap dek, ap yap paknimir rek lip. ⁶ Pen niri ber ñin ognap yokop midil, God nop sobok git middenimir ak ma agebin. Pen niri ke ber mal minim ag ar nokim alap lil, fin ognap yokop midil, God nop sobok git midor, agnigair ak, ak minim ma mideb, agil agebin. ⁷ Gos yad niñpin ak, bin bi magilsek yad yokop midebin rek middenimb ak tep. Niñ gil gos niñpin ak pen God gos ne ke niñeb rek, cinop tap tep ke ke ñib. Bin bi ognap tap tep alap ñek, ar ognap ke gitpal; pen bin bi ognap tap tep alap ke ñek, ar ognap ke gitpal. Niñ ak rek, niñbi magilsek yad yokop midebin rek middenimb, agil ma agebin.

⁸ Pen bin praj bi praj midebim okok abe, bin kajil okok abe, yad yokop midebin rek middenigabim ak tep. ⁹ Pen bin bi ognap yokop midil si gin, agil gos ak nep apek, mid tep ma ginigal. Niñ genimij ak, bi okok bin kiri ke ke dinimel, bin okok bi kiri ke ke dinimel. Mer ak, nab kiri eyan mab rek yinek, mid tep ma ginigal.

¹⁰ Bi ber gon okok, kirop minim alap agnig gebin. Pen yad nep mer; Bi Kib ak minim ne. Bin okok nagimil sikop niñbi ma kiri amnimib. ¹¹ Pen ognap kiri amenimel ak, bi kisen niñbi ma dinimel; yokop nep middenimel. Bi dinig, am niñgimil kiri ned niñbi ak nop kauyanj dinimel. Niñbi bi okok ak rek nep nabin sikop niñbi ak rek nep ma ag yoknimib.

¹² Pen nibepl bin bi ognap okok minim alap agnig gebin. Pen Bi Kib minim ne ak dil, nibepl ma agebin; gos yad ke niñebin rek ak nibepl agebin. Pen bi alap, ne bin Krais nop ma niñ dip bin alap dil middenigair ak, bin niñbak, niñgimil eip midor, agenigab ak, niñgimil ne, bin Krais nop ma niñ dip, agil, asik masik gil ma kiri amnigab. ¹³ Pen

bin alap, ne bi Krais nop ma niñ dip bi alap dil middenigair ak, bi niñbak, bine eip midor, agenigab ak, bin ne, niñgimil Krais nop ma niñ dip, agil, asik masik gil ma kiri amnigab. ¹⁴ Bin Krais nop niñ dip ak me, bi Krais ma niñ dip bi ne ak bine eip jím ñil mider, God niñek, bin ak abe niñgimil ak abe bin bi ne ke omal midebir. Pen bi Krais nop niñ dip ak me, bine Krais ma niñ dip bin ne ak niñgimil eip jím ñil mider, God niñek, niñgimil ak abe bin ne ak abe bin bi ne ke omal midebir. Mer ak, niñpai kiri okok bin bi Krais ma niñ dipal niñpai rek liplap. Pen nap kiri aka nonim kiri Krais nop niñ dipal rek, God ak rek nep niñek, niñpai ne ke rek midebal.

¹⁵ Bi ber gon dil midebal okok, niñgimil nep Krais nop niñ dil midek, bin ne Krais nop niñ dil ma middenigab ak ne kiliç gil niñgimil ne nop kiri amnig gonimij ak, niñgimil ne, bin yad, agil, turaj ma linimij; yau agek, amnimij. Mer ak, pen pen gil mid tep ma ginigair. Pen bin ak Krais nop niñ dil midek, niñgimil ne Krais nop niñ dil ma middenigab ak ne kiliç gil bin ne nop kiri amnig gonimij ak, bin ne, bi yad, agil, turaj ma linimij; yau agek, amnimij. Ak minim ma mideb. Mer ak, pen pen gil mid tep ma ginigair. God kapkap mid tep gilan agil cinop dip.

¹⁶ Pen niñbi bin okok, Krais nop niñ dipim ak, nagimil Krais ma niñ dip ak eip midil, ne Krais niñ dinimij rek lip. Pen niñbi niñgimil sikop okok, Krais nop niñ dipim ak, nabin Krais ma niñ dip ak eip midil, ne Krais niñ dinimij rek lip. ¹⁷ Bin bi Krais pis ar midebal karip okok magilsek kirop per apin, "Niñbi ke tari tari gil rek midem, God niñbep sik agil dak ak, ar niñbak nep middenimb," apin. ¹⁸ Bi wak bir tib git rik gilak alap,

kisen God nop sık agıl dıñigab ak, ne nıg gıl mıdebin agıl gos par ma nıñnímınj. Pen bı wak tıb gı rık ma gılak alap, kisen God nop sık agıl dıñigab ak, yıp wak tıb gı rık ma gıpal agıl gos ak ma nıñnígab; nop wak tıb gı rık ma gınimel. 19 God ne nıñek, bı wak tıb gı rık gıpal aka tıb gı rık ma gıpal ak, ak tap yokop yıb; God agek nıñıl gınigabın ak, ak tap kıb yıb.

20 Nıbi ke tari tari gıl rek mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenimib. 21 Nıbep ognap bı ognap tauıl dam wög kırı ak ag lel, pe ak ma dıl, apal apal rek gıl, mıñ wög rek gıpım. Pen God nıbep sık agıl dek bin bı ne mıdebin ak, mıñ wög rek gıpım ak kırıg amnın agıl gos ak ma nıñnímib. Pen kisen kırıg gıl yokop mıdenimib rek lonimınj ak, kırıg gıl yokop mıdenimib. 22 Bin bı an an, bı ognap tauıl dam wög kırı ak ag lel, pe ma dıl, apal apal rek nep mıñ wög rek gılıg gı mıdem, kisen Bı Kıb nıbep sık agıl, tap tep yıb yokıl, nıbep tau adık dek, bin bı ne ke mıdebin. Pen bin bı an an, bı ognap apal apal rek nep mıñ wög rek gılıg gı ma mıdebek, kisen Bı Kıb nıbep sık agıl, tap tep yıb yokıl, nıbep tau adık dek, bin bı mıñ wög gep ne ke mıdebin. 23 Krais ne tap tep yıb yokıl nıbep tau adık dek, bin bı ne mıdebin. Nıb ak, bin bı ognap mıñ wög gep bin bı kırı mıdon, agıl gos ak ma nıñnímib. 24 Nıb ak, ai mam sıkop. Nıbi ke tap tari tari gılıg gı mıdem, God nıbep sık agıl dak ak, ar nıbak nep mıdenimib.

25 Pen bin dıñimib aka bin ma dıñimib, mınım ag nıpek ak agnıg gebin. Mınım nıbaul Bı Kıb ak agek nıñıl nıbep ma agebin. Pen ne yıp yımig nıñıl dıl wög ke ag lak rek, gos nıñ tep gıl nıbep mınım agnıg gebin nıbaul mınım nıñıl agıl nıñnímib. 26 Cın bin bı Krais nop nıñ dıl, mıñi mıker dıl

koslam mıdenigabın ak, mıdebin rek nep mıdenimib ak tep. 27 Nıbi bı bin sek mıdebin okok, bin cın okok kırıg gıl yokop mıdojin, agıl gos ak ma nıñnímib. Pen nıbi bı bin sek ma mıdebin okok, bin dın, agıl gos ak ma nıñnímib. 28 Pen nıbi bı okok, bin dıñigabım ak, tap si tap tımel ma gınigabım. Nıbi bin praj okok, bı dıñigabım ak, tap si tap tımel ma gınigabım. Nıbi dıl koslam mıdenigabım agıl gos ak nıñıl nıbep agebin.

29 Ai mam sıkop. Mıñi mıdobın nıñ aul par mılek ma mıdenigab. Nıbi bin sek mıdebin bı okok, bin sek bı ma mıdebin rek mıdenimib. 30 Sil agebım bin bı okok, sil ma gep bin bı rek mıdenimib. Mıñ mıñ gebım bin bı okok, mıñ mıñ ma gep bin bı rek mıdenimib. Tap tauebım bin bı okok, tap ma mıdebin bı rek mıdenimib. 31 Lım dai ar wagın aul tap okok dıl gebım bin bı okok, gos ar nokım nıbak nep nıñıl ma gınimib. Lım dai wagın aul ke kisen nıb lıñigab nıñ ak ulep mıdebin.

32 Yıp tep gıp ak, nıbep mıker kıb ma gınimınj. Bı bin ma dıp ak, Bı Kıb nop nep gos nıñıl, yad tap tari gen, Bı Kıb nop tep gınigab, agıl gos ak nıñnígab. 33 Pen bı bin dıp ak, yad tap tari gen, bin yad ak nop tep gınimınj, agıl, tap lım dai ar wagın aul gos kıb nıñıl gek amnígab. 34 Nıg gek, ne gos omal nıñnígab. Pen bin bı ma dıp ak, Bı Kıb nop nep gos nokım nep nıñnígab. Mıb goj gos tımid mıdmagıl yad magılsek Bı Kıb nop nep nıñıl, nop mıdmagıl lı, wög gınim, agıl gos ak nep nıñnígab. Pen bin bı dıp ak, yad tap tari gen, bı yad ak nop tep gınimınj, agıl, tap lım dai ar wagın aul gos kıb nıñıl gek amnígab. 35 Mınım agebin nıbaul, nıbep mer agıl ma agebin; nıbep gos nıñıl, Bı Kıb nop nokım nep gos nıñlıg gı, mıdmagıl

lilīg gī m̄idenim̄ib, aḡil agebin.

³⁶ Pen bī alap yokop m̄idek, nop bin dap ñ̄el, yad bī waske m̄idenigain, aḡil, m̄id damīl, k̄isen bin ñ̄ibak nop ñ̄inj̄il, ne m̄id tep ma gīp, aḡil, nop ȳim̄ig ñ̄inj̄il d̄inigain, agnigab ak, d̄inim̄in. M̄inim̄ ma m̄ideb. Ne tap si tap t̄im̄el alap ma ḡinigab. Bin d̄inigab ak tep. ³⁷ Pen bī alap yokop m̄idek, nop bin dap ñ̄el, yad bī waske m̄id̄il m̄id tep ḡinigain, aḡil, gos ar ñ̄ibak nep k̄ilis gī ñ̄inj̄ damīl, bin ma d̄inigain, agnigab ak, ma d̄inim̄in. M̄inim̄ ma m̄ideb. Ne ak rek nep gī tep ḡinigab. Bin ma d̄inigab ak tep. ³⁸ Ñ̄ib ak, bin dap ñ̄el, d̄inim̄in ak, gī tep ḡinigab. Pen bin dap ñ̄el, ma d̄inim̄in ak, gī tep ȳib ḡinigab.

³⁹ Bin okok, n̄igmīl komīn m̄idenigab ak, eip m̄idenigair. K̄imnigab ak me, am bī k̄isen d̄inigain, agnigab ak, d̄inigab; gos ne. Pen d̄inig ḡinigab ak, Bī K̄ib p̄s ar m̄ideb bī alap nep d̄inigab. ⁴⁰ Pen gos yad n̄ipin ak, n̄igmīl k̄imek, bin yokop karj̄il m̄idebal rek m̄idenim̄in ak tep. Ne miñ miñ gilīg gī m̄id̄il, m̄id tep ḡinigab. Yad gos n̄ipin, God Kaun ne ȳip gos ñ̄ek ñ̄inj̄ig gī ñ̄ibep minim̄ n̄ibaul agebin.

8

“Tap pak god esek c̄ip saj tap okok sobok gīpal ak ñ̄inj̄in aka mer?” aglak

¹ Pen bin bī tap esek c̄ip saj tap okok sobok gīpal okok, tap alap dap pak tap esek ñ̄ib okok k̄rop sobok gī ñenigal ak, ñ̄inj̄in aka ma ñ̄inj̄in, aḡil ȳip ag n̄ipim̄ ak, ñ̄ibep pen agnig gebin. “C̄in bin bī maḡilsek gos ke ke m̄ideb,” ap̄im̄ ak, ñ̄inj̄id nep ap̄im̄. Pen gos t̄im̄id c̄in ke ñ̄inj̄il, ñ̄inj̄ tep gīpin, agnigabin ak, ȳib c̄in ke agon ar amn̄im̄in rek l̄ip. Pen bin bī okok k̄rop m̄idmaḡil linigabin ak, k̄ilis

ognap sek d̄il, Krais ageb rek nep gī tep gon amn̄igab.

² Pen c̄in gos n̄inj̄eb m̄idobin apal bin bī okok, yokop ar ar nep n̄inj̄il ñ̄ib apal. ³ Bin bī God nop m̄idmaḡil l̄ipal okok, God ne k̄rop n̄inj̄in.

⁴ Pen bin bī tap alap dap pak tap esek ñ̄ib okok nop sobok gī ñenigal ak, ñ̄inj̄in aka ma ñ̄inj̄in? Pen c̄in n̄ipin, tap esek sobok gīpal ñ̄ib okok tap ñ̄inj̄id mer, ak tap yokop. C̄in n̄ipin, God nokim̄ nep m̄ideb. ⁵ Bin bī ognap, god konjai nep, bī k̄ib konjai nep seb kab ar alan abe l̄im dai ar waḡin aul abe m̄idebal, aḡil gos ak n̄ipal. ⁶ Pen God c̄in ak nokim̄ ȳib m̄ideb. Ne Bapi c̄in tap okok maḡilsek gī lak m̄ideb. Ne m̄idek ñ̄inj̄ig gī me, c̄in m̄idobin. Bī K̄ib Jisas Krais ak, ak rek nep nokim̄ nep m̄ideb. Ne m̄idek me, God tap okok maḡilsek gī lak m̄ideb. Ne m̄idek ñ̄inj̄ig gī me, c̄in m̄idobin.

⁷ Pen bin bī ognap minim̄ ñ̄ibak ma n̄ipal. Nag ar ak tep, nag ar ak t̄im̄el, aḡil ñ̄inj̄ tep ma gīpal. Ñ̄ib ak, god esek okok nop tap pak sobok gī ñ̄ibal tap ak ñ̄ibil, tari ḡinig god esek nop sobok gī ñesal tap ñ̄ibin, aḡil gos par ñ̄inj̄igal. ⁸ Pen tap asik mosik ḡinigabin aka abramek ñ̄inj̄igabin ak, God ñ̄injek, minim̄ ma m̄ideb.

⁹ Pen ñ̄ibi bin bī ñ̄inj̄ tep gīpim̄ okok, tap alap ñ̄ibon, ai mam ñ̄inj̄ tep ma gīpal okok ñ̄inj̄il ap yap pakn̄im̄el rek l̄ip, aḡil gos ak ñ̄inj̄ig gī, tap ñ̄inj̄im̄ib. ¹⁰ Tari ḡinig: ñ̄ibi bin bī ñ̄inj̄ tep gīpim̄ okok, am god esek sobok gīpal karip ñ̄ilik mīgan ak amīl, tap ñ̄ibem, nanai namam ñ̄inj̄ tep ma gīpal okok, alap ñ̄ibep ñ̄inj̄il, k̄iri ak rek nep ñ̄inj̄im̄el rek l̄ip. ¹¹ Ñ̄ib ak, ñ̄ibi ñ̄inj̄ tep gīpin, aḡil gem, nanai namam Krais d̄inigain aḡil k̄imak alap gos par lilīg gī ak rek nep tap ñ̄ibak ñ̄ibil, ap yap pakn̄igab.

12 N̄bi n̄ig gen̄igabim ak, ar n̄bak nep nanai namam n̄bi okok n̄ijil, kanib tep akal, kanib t̄mel akal, n̄ij tep ma ḡin̄igal. N̄ib ak, n̄bi nanai namam okok k̄rop tap si tap t̄mel ḡil, Krais nop tap si tap t̄mel ḡin̄igabim. ¹³ N̄ib ak, tap n̄ijeb ognap n̄iben, ai mam alap n̄ijil ap yap paken̄igab ak, yad tap ȳipil ognap ma n̄ijin̄igain; yokop bep maj tap nep n̄ibil k̄imn̄igain.

9

Pol pe ma doligip ak nop tep gak

¹ Yad Jisas m̄in̄im dad ameb bi alap m̄idebin. Yad Bi K̄ib c̄in Jisas nop udin yad ke n̄ijnek. N̄bi Bi K̄ib bin bi ne m̄idebim ak, yad Bi K̄ib nop wög ḡil, n̄ibep m̄in̄im tep ne ak ag ūnenek, n̄ij d̄il me, bin bi ne m̄idebim. N̄ib ak, tap alap ȳip kanib ma uren ḡip. ² Yad Jisas m̄in̄im dad ameb bi alap m̄idebin ak, pen bin bi ognap ȳip n̄ijil, Pol Jisas m̄in̄im dad ameb bi alap m̄ideb, agil ma n̄ijin̄igal. Pen gos yad n̄ipin, n̄bi bin bi okok, n̄ijid nep Pol Jisas m̄in̄im dad ameb bi alap m̄ideb agil n̄ipim. Bin bi okok pen, n̄bi Bi K̄ib bin bi ne m̄idebim ak n̄ijen̄igal ak, n̄ijid nep Bi K̄ib ne ke Pol m̄in̄im ne dad ameb bi alap ag lak m̄ideb, agn̄igal.

³ Bin bi ognap ȳip m̄in̄im k̄ib apal okok k̄rop pen n̄ibgil agn̄ig gebin. ⁴ N̄ibep wög gi n̄ibin ak pen tap magil d̄in̄im rek ma l̄ip aka? ⁵ Wög n̄ibep ḡipin rek, yad pen bin Jisas nop n̄ij d̄ip alap d̄il, dam Jisas m̄in̄im tep ag n̄i ajl̄ig gi, tap n̄ijjir rek ma l̄ip aka? Bi Jisas m̄in̄im dad ameb bi ognap abe, Bi K̄ib n̄imam k̄isen ne okok abe, Pita abe, per bin k̄iri okok sek damil, Jisas m̄in̄im tep ag n̄i ajpal. ⁶ Aka Banabas c̄ir mal nep mani wög ḡil tap magil n̄ijjir?

⁷ Bi ami okok wög ḡipal rek, tap k̄iri ke ma p̄yo n̄ipal. K̄rop tap

n̄el n̄ibal. Bi wain wög gi ȳibal okok, ȳibal rek, wain magil ognap pag dapil n̄ibal. Bi kaj sipsip m̄ikpal okok, m̄ikpal rek, ci ognap d̄il n̄ibal. ⁸ M̄in̄im agebin n̄bak n̄ijem, bin bi okok gos n̄ipal rek nep ageb, agn̄igabim rek l̄ip. Pen lo m̄in̄im ar n̄bak nep ageb me. ⁹ God M̄in̄im ak, Mos̄is dai alap n̄u k̄il t̄k̄il agak,

“N̄bi kaj kau okok poj dapil, wid c̄in tau c̄ib jakel, magil ak ke l̄il, cög ak ke l̄il gan̄, agil,

dap lem wög gel n̄ijlig gi, meg m̄igan k̄rop ak nag li r̄ib̄ik ma ḡin̄imib.

Wög ḡin̄igal rek ognap n̄ijin̄igal,” agak.

Pen God ne kaj kau okok gos n̄ijil m̄in̄im n̄bak ma agak. ¹⁰ C̄inop bin bi gos n̄ijil agak. Bin bi wög k̄ilis ȳib ḡilg gi wög ȳimbal okok, bin bi wög k̄ilis ḡilg gi tap pag dopal okok, wög ḡipal rek k̄rop ognap n̄el n̄ibil, tap gek n̄ijlig gi wög ḡin̄imel, agak. ¹¹ God m̄in̄im ageb tap tep ak m̄idmagil nab n̄ibep adan̄ bir ȳimb̄in ak rek, n̄bi pen tap l̄im dai ar wagin aul m̄ideb ognap c̄inop pag dap n̄in̄igabim ak tep. ¹² Pen bi ognap n̄ibep m̄in̄im tep ak ag n̄el, mani tap okok n̄ibim rek, Banabas c̄ir bi omal n̄ibep per ag n̄oligipir ak, c̄irob bi ma n̄in̄igabim aka?

Pen n̄ibep ag n̄iprop, mani tap okok d̄iprop, pen bin bi ognap n̄ijil aplap, “Mani tap ag asib ḡilg gi ajebir ak pen tom agil, ‘Krais m̄in̄im tep ak ag n̄i ajobir,’ apir,” aplap. N̄ib ak n̄ijil, Krais m̄in̄im tep ak ma n̄ijin̄imel rek l̄ip, agil, mani tap k̄iri okok ma d̄ipir. Mani c̄ir ke wög ḡil, tap tau n̄ibil, Krais m̄in̄im tep ak ag n̄i ajpir.

¹³ Pen n̄bi n̄ipim: bi God sobok gep karip n̄ilik m̄igan wög ḡipal okok, tap God nop dap n̄ibal okok ognap d̄il n̄ibal. Bi God wög ḡilg

gi, yakır kimin bıd ar pak sobok gi'pal okok ognap dıl nı̄bal. ¹⁴ Nı̄g aknı̄b rek nep, Bī Kib agek, mın̄im tep ne ag nı̄nigal bin bı̄ okok, kırop pen tap kiri Bī Kib nop ūeb ognap nı̄nigal, dam tap nı̄njeb tap kiri okok tauıl, mid̄ tep gīlig gī wög nı̄bak gīnigal.

¹⁵ Pen nı̄bep Krais mın̄im tep ak ag nı̄t ajen nı̄t dıp̄im rek, mani tap nı̄njeb nı̄bi ognap ma dıp̄in ak yı̄p̄ tep yı̄b gīp̄. Mı̄nī mı̄j nı̄u kıl tı̄kebin aul, tap nı̄bi ognap dın̄im, agıl ma agebin. Mer yı̄b! Mani yad ke wög gīl, tap tau nı̄nigain; mer ak kım̄nigain. Yad tap nı̄bep ognap ma dın̄igain.

¹⁶ Pen mın̄im ag nı̄t ajpin nı̄bak, gos yad ke ag nı̄t ma ajpin. Wög Bī Kib nop gīpin nı̄bak, ne ke gīn̄im̄in agak rek nep gīpin; gos yad ke nı̄njīl ma gīpin. Nı̄b ak, yad Jisas mın̄im tep ak kırı̄g gīn̄im̄ rek ma lı̄p̄; ag nı̄tlı̄g gī nep mı̄denigain.

¹⁷ Gos yad ke nı̄njīl Jisas mın̄im tep ak ag nı̄bnep, yad tap tep ognap dıp̄nep. Pen gos yad ke mer, Bī Kib agek, mın̄im tep ne ag nı̄bin ak rek, yad yokop wög yı̄p̄ ag lak ak gīpin. ¹⁸ Nı̄b ak, yad tap tep ma dıl, nı̄bep yokop ag nı̄bin ak, yad tap tari tari pen dın̄im̄? Pen dıp̄in ak, mani tap ognap ma dıl, Jisas mın̄im tep ak ag ūen, bin bı̄ okok kiri tap ognap ma nı̄l, yokop mın̄im tep nı̄bak nı̄njīl, Jisas nop nı̄j dın̄igal, ag gos ak nep nı̄pin; pen dıp̄in me ak. ¹⁹ Yad, bı̄ tau dap lel, mı̄n̄ wög gīpal rek bı̄ alap ma mı̄debin ak pen bin bı̄ konjai nep God pīs ar mı̄delan̄, agıl, bin bı̄ karı̄p lı̄m ke ke okok mı̄debal magı̄lsekī kırop mı̄n̄ wög gep bı̄ alap rek mı̄debin. ²⁰ Juda kai mı̄debal nab ak amıl, Krais mın̄im tep ak ag ūen nı̄njīl dı̄lan̄, agıl, kiri gīpal ar ak nep gīpin. Yad lo Mosı̄s nı̄u kıl tı̄kil agak nı̄bak nı̄njīl kisen ma gīpin ak pen Mosı̄s nı̄u kıl tı̄kak lo nı̄bak kisen gīpal

bin bı̄ okok mı̄debal nab ak amıl, Krais mın̄im tep ak ag ūen nı̄njīl dı̄lan̄, agıl, yad lo mın̄im nı̄bak ak rek nep kisen gīpin. ²¹ Pen bin bı̄ lo mın̄im ak ma nı̄pal nab ak amıl, Krais mın̄im tep ak ag ūen nı̄njīl dı̄lan̄, agıl, bin bı̄ lo mın̄im ma nı̄pal okok gīpal rek nep gīpin. Pen nı̄g gīl, abramek gīlig gī God lo mın̄im ak ma kırı̄g gīpin; Krais lo mın̄im ak kisen gīpin. ²² Bin bı̄ Krais nı̄j dı̄ kılı̄s ma gīpal nab ak amıl, Krais mın̄im ak ag ūen nı̄njīl dı̄lan̄, agıl, mın̄im kal mın̄im kılı̄s mer, mın̄im sı̄sain nep ag nı̄bin. Nı̄b ak, bin bı̄ ke ke mı̄debal rek, ognap Krais nop nı̄j del, kırop dı̄ komı̄j yoknı̄m̄, agıl, kırop eip mı̄dīl, kiri gīpal rek nep gīpin. ²³ Gīpin nı̄bak, Krais mın̄im tep ak ag nı̄t tep gen, bin bı̄ nop nı̄njīl del, ne kırop abe yı̄p̄ abe dı̄ komı̄j yoknı̄gab, agıl, nı̄g gīpin.

Kılı̄s yı̄b gon amenigab me, mid̄ tep yı̄b gīnigabin

²⁴ Nı̄bi nı̄p̄im̄: bin bı̄ resis gīpal okok konjai nep resis gīpal, pen bı̄ nokım̄ alap ned amjaknı̄gab ak nep tap tep dın̄igab. Nı̄b aknı̄b rek, nı̄bi ak rek nep kılı̄s gīl, kanı̄b kasek am tep gīl, tap tep dın̄igabım̄. ²⁵ Bin bı̄ resis gīl, ned amjakın̄ agıl gos ak nı̄pal okok, ası̄k mosı̄k gīl, per kılı̄s gīl eksais gīl dam dam, kisen resis gīnigal. Usajıl bad per mı̄dep mer ak, tap sı̄kol nep dın̄, agıl, nı̄g gīpal. Pen cın̄ usajıl bad per mı̄deb dın̄, agıl, nı̄g gīpin. ²⁶ Nı̄b ak me, yad resis gīpin ak, ke okok ma nı̄pin; kanı̄b amnı̄g gīpin mı̄gan ak nep nı̄njīl, kasek nep amıl ambin. Pen bı̄ yokop sı̄lp̄ı̄n̄ nı̄l pen pen pakpal okok, abramek ma pakpal, nı̄j tep gīl pakpal rek ak gīpin. ²⁷ Pen yad mı̄b gon̄ gos tı̄mid̄ yad ke kılı̄s wīsib gīl eksais gīl, per kırop Jisas mın̄im tep ak ag ūen,

Jisas nıñ dıl tap tep dınimel, yad abe tap tep dınim, agıl, nıg gipin.

10

Apis based sıkop okok gılak ak saköl ma gın

¹ Pen ai mam sıkop. Apis based açık cın okok kesim ak saköl ma gınimib. God kimi bad rek lıl, krop talak tauıl kod midek, magilsek komıñ amnílak. Kiri nıg solwara Lakañ apal olak ak, God ne gek, nıg nıbak lılıg gi pis pis amek, magilsek pis kid aul komıñ olak. ² Kiri magilsek Mosis eip jım nıl midıl, kimi bad sıňak abe, nıg solwara sıňak abe, nıg paklak. ³ Bin bi nıb okok magilsek, God nölgip tap ak nıbeligipal. ⁴ Bin bi nıb okok magilsek, God nıg nölgip ak nıbeligipal. God kab alap ūnek, krop eip amek nıñıl nıg nıbak kab nab sıňak nıb apek nıbeligipal. Kab nıbak me Krais nep. ⁵ Pen God ne bin bi nıb okok mıñ mıñ ma gak. Ne kal juıl krop nıag pak lek, cip se par konjai nep mıñ mab kab nep midoligip nab okok ki gi yap amnak.

⁶ Pen apis based açık sıkop okok nıg gak ak, God cınop bin bi kisen tık dolak okok, bi ned nıb per midmagıl gos timid kiri tap si tap timel okok nıñelak rek ma gınimel agıl gak. ⁷ Apis based açık sıkop okok ognap tap esek okok sobok gi mideligipal; nıbi ak rek nıg ma gınimib. God Mınim ak, Mosis dai alap ū kil tikak mınim nıbak bir nıpm: “Bisigil tap nıblig gi, nıg nıblig gi, kogım pag silpiñ nıñig warıklak,” aglak.

⁸ Pen ognap bin si bi si gılig gi mideligipal; cın aknib rek ma gın. Bin bi nıb okok nıg gılig gi gel amek nıñig gi, nıñ nokım alap twenty tri tausan (23,000) bin bi kim saklak. ⁹ Kiri ognap Bi Kib nop aleb aleb nölgipal; cın aknib rek ma gın. Bin bi nıb okok

nıg gelak ak, God ne gek toi kodal okok krop suek bir kımlak. ¹⁰ Kiri ognap God nop ag juölgipal; nıbi aknib rek ma gınimib. Bin bi nıb okok nıg gelak ak, God ejol bin bi nıag pak lep ak ag yokek apıl krop nıag pak lek kımlak. ¹¹ Pen God ne apis based açık sıkop okok nıg gak ak, bin bi ognap okok nıñıl, gos nıñ tep gi, nıg aknib rek ma gınimel agıl gak. Pen gak nıbak, God Mınim ak ū kil tıkil aglak ak, God cınop bin bi kisen tık dolak okok, Krais kauyan adık gi onıgab agıl kod midobın nıñ aul, gos nıñ tep gi, apis based açık sıkop okok gi timel gılak rek ma gınimel, agıl, bi minim agep ne okok krop gos ūnek, God Mınim dai alap ū kil tıkiklak. Cın God Mınim dai nıbak udın li nıñıl bir nıpm. ¹² Pen nıbi bin bi ke nıñ tep gipin, apım okok, ap yap pakjin rek lip, agıl, nıñ tep gınimib. ¹³ Tap si tap timel gın agıl gos ar ke ke owıp ak nıbep nep ma owıp; bin bi okok konjai nep krop ak rek nep nıg gip. Pen God ne tap tari tari agnigab ak, agnigab rek nep gınigab. Nıb ak, nıbep kod mid tep gek, Seten apıl, tap si tap timel gınimel, agıl, nıbep gos timel ognap ūnigab ak, God ne gek, tapin gınimij rek ma linigab. Seten nıbep gos timel ognap ūnigab ak, God ne kanib alap yomenigab, kanib nıbak amıl ap yap ma paknigabim.

Cın bred magıl dai nokım nıbin ak me, mıb goj nokım nep midobın

¹⁴ Nıb ak, bin bi nıneb tep yad okok. Tap yokop god esek okok ma sobok gınimib.

¹⁵ Nıbi bin bi gos timid sek midebim ak me, minim agnig gebin aul, minim nıñid ageb aka mer, agıl, nıbi ke nıñimib. ¹⁶ Cın mogım gi, nıg kap ak dıl, God nop tep agıl nıbin ak, Krais lakañ ne nıbin. Pen bred magıl di pag gi nıbin ak, Krais mıb goj ne nıbin.

17 CİN bin bİ konjai nep mİdobİN ak pen jİM nİl mİdil bred magİl dai nokİm nİbİN ak me, mİb gon nokİm alap nep mİdobİN.

18 Pen Juda kai gİpal ak bİr nİpİm. Meme sipsip tap okok damİl, pak God nop sobok gİ nİbal. Pen kİri ned gos ar nokİm alap gos nİnjİl, eip jİM nİl meme sipsip tap nİbak pak sobok gİ nİbal; kİsen bin bİ nİb okok eip jİM nİl dai ognap nİbal.

19 Pen yakır kİmİN tap okok god esek nop sobok gİ nİbal ak, god esek nİbak tap yİb ma agebin; ak tap yokop. lİm alap, mab alap, kab gol alap dİl, kaj kau kaj kau nİlik kaunan alap gİ lİl, sobok gİpal tap esek nİb okok, tap yİb agİl ma agebin; tap esek nİb okok yokop lİm, mab dai, kab gol dai nep. 20 Pen nİbep agebin: bin bİ God nop ma nİpal okok, tap esek nİb okok sobok gİl, yakır kİmİN tap dap pak kab bİd ar ak lİn, agenİgal ak, kİri kİjeki cİp saj cİp kaunan kab dai mab dai yİweyu tap okok sobok gİl pakpal; God nop sobok gİ ma pakpal. Nİb ak nİnjİl, nİbi yakır kİmİN tap kİjeki nop sobok gİ pak nİbal yakır kİmİN tap okok bin bİ okok eip jİM nİl nİbİl, kİjeki kai eip jİM nİl mİdenİgabİm, agİl, nİbep mİnİm nİbaul agebin. 21 Krais bin bİ ne eip mogİm gİl, Bİ Kİb kap ne dİ nİbİl, amİl kİjeki kap ne dİ nİnjİmİb rek ma lİnİgab; Bİ Kİb tap ne nİbİl, amİl kİjeki tap ne nİnjİmİb rek ma lİnİgab. 22 Nİg genİgabİm, Bİ Kİb nop aleb aleb nİl genİgabİm. Nİbi bin bİ kİlİs ma mİdeb, Bİ Kİb bİ kİlİs yİb nop nİg genİgabİm ak, cİnop pen yur ma nİnjİmİn, apİm ar?

23 Nİbi ognap apİm, "CİN tari tari gİN agnİgabİN ak, gİNİgabİN; ak mİnİm ma mİdeb," apİm. Pen ar ognap genİgabİN ak pen cİnop gİ tİmel gİNİgab. Nİbi apİm,

"CİN tari tari gİN agnİgabİN ak, gİNİgabİN; ak mİnİm ma mİdeb," agebİm. Pen ar ognap genİgabİN ak bin bİ Krais pİs ar mİdebal okok kİrop tap tep alap ma gİ nİnjİgab. 24 CİN ke mİd tap gİNİgabİN agİl ar ak nep nİnjİl ma gİN; bin bİ ognap kİrop gos nİnjİl, kİri mİd tap gİNİmel agİl ar ak nep nİnjİl gİN.

25 Kİri yakır kİmİN tap pak dam maker lenİmel ak, kİjeki cİp saj tap okok pak sobok gİ dap maker lİpal aka agİl, gos par nİnjİl, kİrop ma ag nİnjİmİb. Abramek tau nİnjİmİb. 26 Tari gİNİg: God Mİnİm ak Depid ne dai alap nü kİl tİkİl agak, "Karİp lİm wagİn aul abe, tap lİm dai ar wagİn aul mİdeb tap okok abe, magİlseK Bİ Kİb tap ne mİdeb," agak.

27 Pen bin bİ Krais pİs ken ma mİdebal ognap nİbep, "Apem tap nİnjİn," agenİmel, nİbi karİp kİrop amnİgabİN, ag gos nİnenİgabİm ak, gos par nİnjİl ma amnİmİb. Amİl kİrop eip bİsİgİl, kİri yakır kİmİN tap okok dam dai nİbep nİnenİgal okok, kİjeki cİp saj tap okok pak sobok gİ dap nİbal aka, agİl, gos par nİnjİl, kİrop ma ag nİnjİmİb. Tap nİnejb nİbep nİnenİgal rek abramek dİ nİnjİmİb.

28 Pen bin bİ ognap apİl nİbep agenİmel, "Tap nİbak kİjeki cİp saj tap okok pak sobok gİ dap lİpal," agenİmel ak, tİk nİnjİl, cİN nİbİon, bin bİ cİnop ag nİsal okok gos par nİnjİgal, agİl, kİrig gİNİmİb. Mer ak, gos magİl kİri nab adan, ak tep ak tİmel ageb gos magİl nİbak sİdol gİNİgab. 29 Pen gos magİl nİbepe ma agebin; bin bİ ognap nİbep ag nİnenİgal okok, gos magİl kİri nab adan mİdeb nİbak tİmel gİNİgab, agİl agebin.

Pen gos magİl yad ke nİnjİl, tap tari tari gİNİm agnİgaiN ak, gİNİgaiN; bin bİ ke gos magİl kİri nİnjİl, nİg ma gİNİm, ma agnİgaiN. 30 Tap nİnejb nİb okok, God nop tep

agıl ñiñnígaiñ ak, tari gìnig bin bı ognap yıp mìnım ag gìnigal? ³¹ Nıb ak, tap ñiñníg gìnigabım aka ñig ñiñníg gìnigabım aka tap tari tari gìnig gìnigabım, God yıb ne ar amnan agıl gos ak nep ñiñıl gìnimib. ³² Pen Juda bin bı okok aka Grik bin bı okok aka Krais pıs ar midebal bin bı okok nıñel, tep ma gìnimij ar ak ma gìnimib. ³³ Yad gıpın ar ak, yıp ke tep gìnimij ar ak ma gıpın; bin bı okok konjai yıb nep Jisas mìnım tep ak ñiñ del, krop dı komıñ yoknımij, agıl, ar ak nep gıpın.

11

¹ Nıb ak, yad Krais gıp ar ak ñiñıl gıpın rek, nıbi ak rek nep yad gıpın ar ak nep ñiñıl gìnimib.

Bin bı God nop sobok gìnig mogım genigal ak, kiri tari rek middenimel

² Yad tap tari tari gıpın ak ñiñ damıl, Jisas mìnım tep ak dapıl nıbep ag ñinek ak, ñiñ damıl ñiñlig gi nep midıl gıpım ak, nıbep bin bı tep yıb agebin. ³ Pen mìnini agní gebin aul ñiñnimib. Bi okok nabıç kiri Krais; bin okok nabıç kiri ñigmıl sıkop; Krais nabıç ne God. ⁴ Pen bı okok nabıç kiri pırau yokıl, God nop sobok genigal aka bin bı okok krop God Mìnım ag ñenigal ak, nabıç kiri ke dap yonigal. ⁵ Pen bin okok nabıç kiri ak miseñ midek ñiñlig gi, God nop sobok genigal aka bin bı okok krop God Mìnım ag ñenigal ak, nabıç kiri ke dap yonigal. Bin alap nig genigab ak, bin tap timel gìnigab nabıñ gañ, agıl, kımkas pıs nep tikel nabıñ gìnigab ak, ak rek nep lıñigab. ⁶ Pen bin alap kımkas ne ma pıraunigab ak, kımkas ne ak tık ulep ulep gìnimij; mer ak tık kerak lıñimij. Pen nig gen nabıñ gìnigab agonimij ak, kımkas ne pıraunimij. ⁷ Bi okok, God krop ne ke rek gi lek midebal ak rek,

nabıç kiri ak ma pıraunimel. Pen bin okok, God krop bı rek gi lek midebal. ⁸ God bin tıglem kıd ak dil, bı ma gi lak; bı tıglem kıd ak dil, bin gi lak. ⁹ Pen bin ke ausek mideb ak timel gıp, agıl, ñigmıl nop ma gi lak; bı ke ausek mideb ak timel gıp, agıl, bine nop gi lak. ¹⁰ Ar nıbak, bin nabıç pırau yoklıg gi middenigab. Nig genigab ak, bin bı ñiñıl, bin nıbak mìnım ñıñeb, agnígal. Nig genigab ak, ejol okok ñıñel nabıñ ma gìnigab.

¹¹ Pen ñiñ tep gìnimib. Bi Kib udın yırık ak, bin ke ausek ma mideb; bı ke ausek ma mideb. God ne bin abe bı abe omalgıl gi lak.

¹² God bı tıglem kıd ak dil, bin gi lak ak pen mìnini bin okok ñitık dapıl ñiñlig gi, pobin gi kib gił, bi lıñigal. Pen magısek God ne wagın nokım nıbak nep mideb.

¹³ Pen bin okok nabıç kiri miseñ midek ñiñlig gi, God nop sobok gìnigal ak, tep gìnigab aka mer, nıbi ke bılok ñiñim. ¹⁴ God ne titi gił bi gi lıł, bin gi lıł, gi lak ak ñiñıl tık ñiñigabım ak, bı okok kımkas par middenigab ak timel gìnigab, ¹⁵ pen bin okok kımkas par middenigab ak tep gìnigab ak, agıl ñiñigabım. Kımkas par nabıç pırauan, agıl, God kımkas par bin okok ñak. ¹⁶ Pen bin bı ognap mìnım agebin ar nıbaul ñiñıl, mìnım middenimij ak, yad mìnım nıbaul nep agní gebin. Yad per nig aknıb rek nep gıpın. Bin bı Krais pıs ar midebal karıp lı̄m okok magısek nig aknıb rek nep gıpal. Ar alap ke ma gıpal.

¹⁷ Pen mìnım kib nıbep agní gebin aul, nıbep mìnım tep ognap agním rek ma lı̄p. Tari gìnig: nıbi Krais pıs ar midebal bin bı okok eip mogım gıpım ak, ai mam nıbi okok gos ñiñıl, gi tep ma gıpım. ¹⁸ Pen bin bı ognap yıp apal ñıpin, nıbi Krais pıs ar midebal bin bı amıl mogım gıpım ñıñ ak, nıbi

asık ke ke lüpim. Nib apal ak, nibi ognap nig gipim agil nippin. ¹⁹ Pen gos ar ke ke nijil gem ameb nibak, bin bi okok Krais nij di wos gipal, pen bin bi okok Krais nij di wos ma gipal, agil, misen nijngabın. ²⁰ Krais bin bi ne eip mogim gil tap nibim nibak, Bi Kib nig tap jim nil nijnimib agak rek ma nibim; esek ar ak gipim. ²¹ Nibi tap nijng opim ak, nibi ned apil ai mam ma opal okok gos nijil ma kod midebim. Ned opal ak, nig wain tap okok konjai nep abramek nibil nib sakpal. Nig gel, bin bi ognap kisen apel yuan linigab; bin bi ognap ned apil nig wain konjai nibel sakol nagnigab. ²² Pen karip nibi ke ma midék, mogim gep karip ak amil, tap niblig gi, nig niblig gi, gi midebim ar? Aka, nibi God bin bi ne midebim ak, tap yokop rek lip? Nibi nig gi, bin bi tap ma mideb okok ag jupim. Nig gipim ak, nibep tari agnim? Nibep bin bi tep agnim? Mer yib! Nibep nig ma agnigain.

²³ Bi Kib yip minim ag nıak ak, yad nibep ag nınek: Bi Kib Jisas, bi nop kain gak nın ak, karip digak won ak, bred magıl alap dak. ²⁴ Bred magıl alap dil, God nop tep agil, dai dai di pagıl dai alap bi ne okok krop nılig gi agak, "Mib gon yad nibep nebin aul. Nig gi, yip gos nijlig gi midenimib," agak. ²⁵ Pen tap nib sakelak, nig wain kap ak, ak rek nep di God nop tep agil, krop nılig gi agak, "Nig wain kap nibaul, yad kimen lakañ yad yapek, bin bi okok God eip jim nil rek linigab, agil, nibep nebin me aul. Nig wain kap nibaul kisen nibil, nig aknib rek nep gi, yip gos nijlig gi midenimib," agak. ²⁶ Nib ak, Bi Kib ma adik gi owip nın aul, bred magıl ak abe nig wain kap ak abe niblig gi nep midenigabim ak, Bi Kib cinop nen agil kimak minim tep nib ak, bin

bi okok krop misen ag nijngabim. Nig gi, per nib midem midem, ne adik gi onigab nin ak nep kiri gijngabim.

²⁷ Pen bin bi ognap gos tep nijil mer, Bi Kib bred dai nig wain kap abramek di nibenigal ak, Bi Kib cinop nen agil kimak mib gon lakan ne ak, tap yokop rek linigab. Bin bi an an nig genigal okok, God nijek, kiri Krais mib gon lakan ne ak tap si tap timel ginigal. ²⁸ Nib ak, titi gi midebim ak, ned cibur gos midmagil nab nibi adan ke nijil bilok tep gi, kisen bred wain ak di nijnimib.

²⁹ Tari ginig: bin bi an an bred nig wain ak Jisas mib gon ne ak ag gos nijil mer, abramek bred wain agil di nibenigal okok, tap si tap timel gi minim kib nijngigal. ³⁰ Ar nibak nep, bin bi nibi ognap masos gi, miňak gi, gip; ognap pis nep kimbal. ³¹ Nib ak, ned titi gi midobin ak, cibur gos midmagil nab cin adan ke nijil bilok tep gi, kisen bred nig wain di nijngabın ak, tap si tap timel gi minim kib ma nijngabın. ³² Pen cin tap si tap timel genigabın ak, Bi Kib bin bi ne midobin rek, ne cinop timid ukek me, cin gos nijil, bin bi lim dai ar wagin aul abramek tap si tap timel gipal okok eip mab ke yineb kau miyan eyaq ma amnigabın. ³³ Nib ak, ai mam sirkop yad, nibi tap nijng onigabim ak, nibi ned apil ai mam ma onigal okok gos nijil kod midil, jim nil nijnimib. ³⁴ Pen nibep ognap yuan lenigab ak, karip nibi ke okok tap nibil onimib. Mer ak, abramek gijngabim ak, minim kib dinigabim.

Minim dai ognap, yad kisen nibi midebim sirkop amil, ag ni te gijngain.

12

God Kaun tap tep ke ke ñib

¹ Pen ai mam s̄ikop. God Kaun ne tap tep c̄inop nokim nokim ke ke ñib ak, m̄iñi minim n̄ibak n̄ibep ag ñī tep ḡinigain. ² N̄ibi n̄ipim: ned Krais nop ma n̄ij d̄il m̄ideligip̄im ñin ak, l̄im, mab dai, kab gol, tap okok d̄i ḡi l̄ipal tap gos ma m̄ideb n̄ib okok, gos n̄ibep l̄ip gek, tap esek n̄ib okok sobok ḡilḡ ḡi m̄ideligip̄im. ³ N̄ib ak, yad n̄ibep agebin, God Kaun bin b̄i k̄rop eip nab adan m̄idenigab ak, Jisas nop minim t̄imel aḡil ag jun̄imel rek ma l̄inigab. Pen bin b̄i alap, Jisas Bī K̄ib m̄ideb, agnigab ak, Kaun Siñ nop nab adan m̄idek me n̄ijlig ḡi n̄ib agnigab.

⁴ God Kaun ne tap tep bin b̄i nokim nokim ke ke ñib ak pen Kaun tap tep ñib n̄ibak ne Kaun nokim nep m̄ideb. ⁵ C̄in wöḡ ar nokim nokim ke ke ḡip̄in ak pen Bī K̄ib nop wöḡ ḡip̄in ak ne Bī K̄ib nokim alap nep m̄ideb. ⁶ C̄in tap tep ke ke d̄il wöḡ ar nokim nokim ke ke ḡip̄in ak pen God nokim nep ak ne ke gek, c̄in nokim nokim wöḡ ar ke ke gon ameb.

⁷ God Kaun c̄inop tap tep ke ke ñek, wöḡ ar ke ke ḡip̄in n̄ibak, Krais p̄is ar m̄idebal bin b̄i okok d̄i tep ḡil ḡi tep gon, bin b̄i ne magilsek m̄id tep ḡilan, aḡil ḡip̄.

⁸ God Kaun ne c̄inop bin b̄i ognap tap tep ñek, gos n̄ij tep ḡil Krais minim tep ak bin b̄i okok ag ñibin. Pen Kaun nokim n̄ibak ne c̄inop bin b̄i ognap tap tep ñek, Krais minim tep ak wagin ak gos n̄ij k̄id yikil bin b̄i okok ag ñī tep ḡip̄in. ⁹ Kaun nokim n̄ibak c̄inop ognap tap tep ñek, Krais nop n̄ij d̄i kilis yib ḡip̄in; Kaun nokim n̄ibak c̄inop ognap tap tep ñek, bin b̄i ognap tap ḡip̄ okok gon komiñ lip. ¹⁰ Kaun c̄inop ognap tap ma gep rek ḡilan aḡil kilis ak ñib. Kaun c̄inop ognap tap tep ñek, God

minim ne ke ageb minim n̄ibak n̄ijil bin b̄i okok misen ag ñibin. Kaun c̄inop ognap tap tep ñek, God Kaun aka kaun ke n̄ib alap k̄rop aban ñagek apal ak n̄ipin. Kaun c̄inop ognap tap tep ñek, c̄in minim ke yib minim ned ma agoligip̄in ke ke apin. Kaun c̄inop ognap tap tep ñek, bin b̄i ognap minim ke yib ned ma agoligip̄in ak agel c̄in n̄ijil, adik ḡil bin b̄i okok k̄rop ag ñibin.

¹¹ Pen God Kaun nokim nep m̄ideb ak, gos ne ke n̄ijip rek, c̄inop bin b̄i nokim nokim tap tep ke ke ñek n̄ijlig ḡi, wöḡ ar ke ke gon ameb.

Krais m̄ib goj ne nokim nep m̄idobin

¹² M̄ib goj c̄in nokim nep m̄ideb ak pen dai dai ke ke konai nep m̄ideb. Dai dai ke ke ñib okok magilsek eip j̄im ñil m̄ib goj nokim nep m̄ideb. Krais abe nīg aknīb rek m̄ideb. ¹³ Nīg aknīb rek nep, c̄in Juda bin b̄i okok abe, Juda bin b̄i mer okok abe, bin b̄i kiri bin b̄i ognap k̄rop miñ wöḡ ḡipal okok abe, bin b̄i kiri gos kiri ke n̄ijil ḡipal okok abe, God Kaun nokim n̄ibak nep c̄inop magilsek pak ñek, Krais m̄ib goj ne nokim nep m̄idobin. God ne Kaun nokim n̄ibak nep c̄inop ñib m̄idmagil nab c̄in adañ m̄ideb.

¹⁴ M̄ib goj c̄in nokim nep m̄ideb ak pen dai dai ke ke konai nep m̄ideb. ¹⁵ Tob k̄id ak, ñin k̄id ak n̄ijil, yad ñin k̄id m̄idebnep ak tep, pen tob k̄id m̄idebin ak rek, m̄ib goj dai alap ma m̄idebin, agenigab ak, c̄in tob k̄id n̄ibak m̄ib goj dai alap ma m̄ideb, aḡil ma agnigabin. ¹⁶ T̄imid ak, ak rek nep, udin ak n̄ijil, yad udin m̄idebnep ak tep, pen t̄imid m̄idebin ak rek, m̄ib goj dai alap ma m̄idebin, agenigab ak, c̄in t̄imid n̄ibak m̄ib goj dai alap ma m̄ideb, aḡil ma agnigabin. ¹⁷ Pen

God cınop gi lak nıñ ak, udın okok magılsek gebkop ak, titi gił mìnım agel tımid pak nıpnop? Pen tımid magılsek nep gebkop ak, titi gił ki nıpnop? ¹⁸ Pen God gos ne ke nıñjl, mıb goj dai dai ke ke magılsek gi li tep gak. ¹⁹ Dai dai ke ke ma mıdobkop ak, mıb goj ak rek nep ma mıdobkop. ²⁰ Nıb ak me, dai dai ke ke konjai nep mıdeb pen magılsek eip jım nıñl mıb goj nokım nep mıdeb.

²¹ Pen udın ak, nıñ kıl ak nop, "Tari gınıg yad eip mıdeban? Wög nak alap ma mıdeb," ağıl, asık am ke nep mıdıl, mıd tep ma gınıgab. Nabıc cög magıl ak, ak rek nep, tob kıl ak nop, "Tari gınıg yad eip mıdeban? Wög nak alap ma mıdeb," ağıl, asık am ke nep mıdıl, mıd tep ma gınıgab. ²² Pen mıb goj dai ognap kılıs ma mıdeb, apın okok, wög kırı abe mıdeb. Asık ke ke lek, mıb goj mıd tep gınımınj rek ma lıp. ²³ Pen dai okok dai yokop apın dai okok, cın gos nıñ tep gił, walıj tıb kadıg tep gıpın. Pen dai okok dai ma nıñep apın dai okok, cın gos nıñ tep gił, walıj tıb kadıg gi tep gıpın. ²⁴ Pen dai okok dai tep apın dai okok, cın tap ke alap ma gıpın. Pen God ne ke mıb goj dai okok dıl, dai okok dai yokop apın dai okok dı yımeb yıb gił, dai okok magılsek dı jım nıek, mıb goj nokım nep mıdeb. ²⁵ Nıb ak, mıb goj nokım nep mıdıl, asık ke ke ma lı, bin bı ne ognap eip adıp adıp rek mıdıl, pen pen mıdmagıl lıñımel. ²⁶ Pen dai alap mıker genıgab ak, dai ognap magılsek abe mıker genıgab; pen dai alap nop yıb agel ar amenıgab ak, dai ognap magılsek abe mıñ mıñ gınıgal.

²⁷ Pen nıbi magılsek Krais mıb goj ne mıdebim. Mıb goj ne ak gek nıbi nokım nokım dai dai mıdebim. ²⁸ Bin bı wagın ne mıdobın nab ak, ne cınop ag lıp

rek wög ke ke gıpın. Ned ak, cın ognap Jisas mìnım dad ameb bı okok mıdobın; yıgwu nab nıb ak, Jisas mìnım tep ak ag nıeb bı okok mıdobın; omal nokım nıb ak, Jisas mìnım tep ak bin bı nıt pai kırop ag nıeb bin bı okok mıdobın; pen cın ognap tap ma gep rek okok gıpın; ognap bin bı tap gıp okok kırop gon komıñ lıp; ognap bin bı yımeb nıñjl dı tep gıpın; ognap bin bı okok kırop kod mıdon nıñlıg gi, mıd tep gıpın; ognap mìnım ke yıb mìnım ned ma agoligıpın ke ke apın. ²⁹ Pen cın magılsek Jisas mìnım dad ameb bı ma mıdobın. Cın magılsek Jisas mìnım tep ak bin bı nıt pai kırop ag nıeb bin bı okok ma mıdobın. Cın magılsek tap ma gep rek okok ma gıpın. ³⁰ Cın magılsek bin bı tap gıp okok kırop gon komıñ ma lıp. Cın magılsek mìnım ke yıb mìnım ned ma agoligıpın ke ke ma apın. Bin bı ognap mìnım ke yıb ned ma agoligıpın ak agel cın magılsek nıñjl, adık gił bin bı okok kırop ma ag nıbın. ³¹ God Kaun tap tep nıb nıb okok, gos tımid mıdmagıl nab nıbi adañ gos nıñjl, tap tep tep nıb nıb okok dın, ağıl gos ak nıñnímib.

Pen mıñi yad nıbep kanıb tep yıb ak agnıg gebin.

13

Bin bı ke okok kırop mıdmagıl lıñıgabın ak, ak tap kıb yıb

¹ Mìnım yıb ke ke agnıgabın aka ejol mìnım apal rek agnıgabın ak pen bin bı ke okok kırop mıdmagıl ma lıñıgabın ak, kırı mìnım cın nıñjl belo pakpal agıp rek lıñıgab.

² God mìnım ne ke ageb mìnım nıbak nıñjl, bin bı okok mısej ag nıñıgabın ak pen bin bı ke okok kırop mıdmagıl ma lıñıgabın ak, cın bin bı yokop rek lıñıgabın.

Gos niñ kíd yíkíl, Krais mìnım tep ak niñ tep gìnigabin ak pen bin bi ke okok kírop midmagıl ma línigabin ak, cín bin bi yokop rek línigabin. Krais mìnım tep ak mìnım wagın ak gos niñ kíd yíknigabin ak pen bin bi ke okok kírop midmagıl ma línigabin ak, cín bin bi yokop rek línigabin. Krais nop niñ dí kílis yíb gıl, dím gol won ognap agon ke okok amnígab ak pen cín bin bi ke okok kírop midmagıl ma línigabin ak, cín bin bi yokop rek línigabin. ³ Pen tap cín magılsek mideb rek, noním líl bin bi tap ma mideb okok kírop níñigabin aka God wög ak gon niñlig gi, bin bi ognap cínop niñel, miliç yapek, cínop mab yíneb nab ak dí yokel kímnigabin ak, God nop tep gìnigab agnígabin ak pen midmagıl ma línigabin ak, tap yokop rek línigab.

⁴ Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, kírop mìnım sain sain agıl, dí tep gıl, gi tep gìnigabin. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, tap tep kíri okok cín rek ma líp, agıl gos ak ma niñnígabin. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, yíb cín ke agon ar ma amnígab. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, cín nep bin bi kíb bin bi okok bin bi síkol, agıl gos ak ma niñnígabin. ⁵ Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, bin bi kírop mìnım tímel agıl, abramek ma gìnigabin. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, per tap tari tari cíni ke tep gìnimíñ ar ak gos niñil ma gìnigabin. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, kasek kal juł mìnım pen pen ma agnígabin. Cín bin bi okok kírop midmagıl lenigabin ak, bin bi ognap cínop gi tímel genígal ak, mìnım níbak gos niñlig gi ma midonigabin.

⁶ Cín midmagıl lenigabin ak, nag tímel ar níbak niñil miñ miñ ma gìnigabin; tap tari niñid nep middeb ak nep niñil miñ miñ gìnigabin. ⁷ Cín midmagıl lenigabin ak, miker tari tari cínop onímíñ, gos sek midonigabin. Cín midmagıl lenigabin ak, per Bi Kíb nop niñ dí kílis gílig gi nep midonigabin. Cín midmagıl lenigabin ak, per Bi Kíb nop niñ dílig gi gos sek midonigabin. Cín midmagıl lenigabin ak, per kílis gıl Bi Kíb ageb rek gílig gi midonigabin.

⁸ Cín midmagıl lenigabin ak, tol menik per per nep niğ gi damıl, amıl Bi Kíb eip seb kab ar alan sıñak midonigabin niñ ak, midmagıl lílig gi nep midonigabin. God Kaun cínop tap tep ñek, God mìnım ne ke ageb mìnım níbak niñil, bin bi okok mísen ag ñíbin ak, kísen niğ ma gìnigabin. God Kaun cínop tap tep ñek, cín mìnım ke yíb mìnım ned ma agoligipin ke ke apin ak, kísen niğ ma gìnigabin. God Kaun cínop tap tep ñek, Krais mìnım tep ak mìnım wagın ak niñ kíd yík niñipin ak, kísen niğ ma gìnigabin. ⁹ Tari gìnig: God Kaun cínop tap tep ñek, Krais mìnım tep ak mìnım wagın ak niñ kíd yík niñipin, ag gos niñipin ak pen miñi ognap nep niñipin. God Kaun cínop tap tep ñek, God mìnım ne ke ageb mìnım níbak niñil bin bi okok mísen ag ñíbin, ag gos niñipin ak pen God Mìnım ne ognap nep niñil, bin bi okok ag ñíbin. ¹⁰ Pen Krais Bi tep aknib ke onigab ak, cín tap okok ognap nep ma niñnígabin; cín bin bi magılsek tap okok magılsek mísen niñ saknígabin.

¹¹ Ñí painjan midoligipin niñ ak, ñí painjan gos nipal rek gos niñil, ñí painjan apal rek agıl midoligipin. Pen kísen kíb gıl, bin bi kíb líl, ñí painjan gos niñil gi pal

rek ak p̄is nep k̄irig ḡipin.

¹² M̄ñi ñin n̄baul, ñig kaunan rek pag n̄pal rek ak n̄ñjil, tap okok magilsek n̄ñj tep ma ḡipin. Ognap n̄ipin; ognap ma n̄ipin. Pen ñin kisen n̄bak, tap okok ognap nep ma n̄ñnjigabin; c̄in bin b̄i magilsek tap okok magilsek udin magil c̄in ke misen n̄ñjil, n̄ñj saknigabin. M̄ñi ñin n̄baul, God ne tigeper b̄i rek middeb ak ognap n̄ipin, ognap ma n̄ipin. Pen ñin kisen n̄bak, God c̄inop n̄ñj tep yib ḡip rek ak, nop ak rek nep n̄ñj tep yib ḡinigabin.

¹³ N̄ib ak, minim kib omal nokim per middeb: Krais nop n̄ñj dep ak; Krais nop gos sek kod middep ak; midmagil lep ak. Pen minim kib yib ak me, midmagil lep ak.

14

God Kaun bin bi ne k̄rop tap tep n̄ib

¹ Bin bi okok k̄rop midmagil linigabin ak, ak tap kib yib; n̄ibi gos n̄bgil n̄ñjil ḡinimb. God Kaun tap tep n̄ib n̄ib okok, gos timid midmagil nab n̄ibi adañ gos n̄ñjil, tap tep n̄ib n̄ib okok din, agil gos ak n̄ñnjimib. Pen tap tep tep yib ak, Krais minim tep ak bin bi k̄rop ag ñin, agil gos ar ak n̄ñnjimib. ² Pen bin bi minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agenigal ak, kiri bin bi ognap k̄rop ma apal; kiri God nop nep apal. Bin bi ognap minim n̄bak n̄ñjil ma n̄ñnjigal. God Kaun kilis ñek minim n̄ñjd we gil middeb okok apal. ³ Pen bin bi Krais minim tep ak misen ag ñenigal ak, bin bi ognap minim k̄rop ak rek nep n̄ñjil n̄ñj tep ḡinigal. Minim n̄bak n̄ñjil Krais minim tep ak n̄ñj tep gil kilis ognap sek dil, gos sek midlig gi, tap tari ḡinigab ak gos par ma n̄ñnjigal. ⁴ Bin bi minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep

rek agenigal ak, kiri ke nep minim n̄bak tik n̄ñjil, kiri ke nep kilis ognap sek dinigal. Pen bin bi Krais minim tep ak misen ag ñenigal ak, bin bi Krais pis ar middebal okok magilsek ak rek nep n̄ñjil, kilis ognap sek dinigal. ⁵ N̄ibi magilsek minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agenigabim ak, yip tep ḡinigab ak pen yip tep yib ḡinigab ak, Krais minim tep ak misen ag ññnjigabim. Bi alap minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agil, kisen ne ke wagin agesin ak n̄ib n̄ib gil middeb agenigab ak, bin bi peyig n̄ñnjigal okok kilis ognap sek dinigal. Nig ḡinigab ak tep. Mer, minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agep ak tap sikol; Krais minim tep ak misen agep ak tap kib.

⁶ Pen yad n̄ibi middebim sinjak amil, minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agil God Minim agenigain ak, n̄ibi titi gil n̄ñjil, Krais nop n̄ñj dí kilis ḡinigabim? Pen God Kaun yip minim ognap agek, n̄ibep ag ññnjigain ak tep ḡinigab. Aka God Kaun gek, gos timid yad apek rek n̄ibep ag ññnjigain ak tep ḡinigab. Aka God Kaun yip gos ñek, Krais minim tep ognap n̄ibep ag ññnjigain ak tep ḡinigab. Yad n̄ibep ag ñen, n̄ibi Krais Jisas minim tep n̄ñj tep gil, ageb rek ḡinigabim ak tep. Krais minim wagin ak ognap ag ññnjigain ak, Krais nop n̄ñj dí kilis ḡinimib rek linigab.

⁷ Tap okok ognap gos ma middeb pen minim agip. Gaub gita tap okok minim agip. Pen gaub gita minim ag tep ma genigab ak, bin bi okok n̄ñjil minim tari tari ageb agil sidol gil kimep ma agnigal.

⁸ Pen akit magil ak, ak rek nep, ag tep ma genigab ak, bi an warikil pen pen ḡinigabin, agil, kod midenigab? ⁹ N̄ib ak rek me, n̄ibi bin bi okok k̄rop minim ke n̄ib minim ma n̄ñjep rek agil God

MİNİM AGENİGABİM AK, KİRİ TITİ GİL
MİNİM APAL ME AK, AGİL NIÑNİMEL?
NIÑBI KE NEP AG AG JU LINİGABİM.

¹⁰ LİM DAI AR WAGİN AUL MİNİM
YİB KE KE KOÑAİ NEP MİDEB REK,
MİNİM WAGİN AK MİDEK NIÑLIG GI
APAL; YOKOP MA APAL. ¹¹ BIN BI
OGNAP MİNİM AGEL MA NIÑNİGABİN
AK, CİNOP NIÑEL, BIN BI PAR OKOK
REK LINİGAB. CİN PEN KİROP NIÑJON,
AKNIB REK GİNİGAB. ¹² NIÑBEP NIÑB
AKNIB REK NEP GİNİGAB AK, NIÑ TEП
GİNİNMİB. GOS TİMİD MİDMAGİL NAB
NIÑBI ADANJ GOS NIÑJIL, GOD KAUN
TEП TEP NIÑB NIÑB OKOK DIN, AGİL
GOS AK NIÑEBİM AK TEП. PEN
BIN BI KRAIS PİS AR MİDEBAL OKOK
MAGİLSEK KRAIS NOP NIÑ Dİ KİLİS
GİNİMEL, AGİL, TEП TEP GOD KAUN
NIÑB OKOK DİL, KİLİS YİB GİLIG GI
MİDENİGABİM AK TEП YİB.

¹³ NIÑB AK REK ME, NIÑBI BIN BI
OKOK KİROP MİNİM KE NIÑB MİNİM
MA NIÑJEP REK AGİL, GOD MİNİM
AGENİGABİM AK, GOD NOP AG NIÑJEM,
NIÑBEP GOS NIÑLIG GI, MİNİM
AGNİGABİM NIÑBAK TİG ADIК GI, NIÑB
NIÑB AGOSIN, AGİL, KİROP AK REK
NEP AG NIÑNİMİB. ¹⁴ TARI GİNİG:
MİNİM KE NIÑB MİNİM MA NIÑJEP
REK AGİL, GOD NOP SOBOK GİNİGAIN
AK, KAUN YAD SOBOK GİNİGAB PEN
MİNİM WAGİN NIÑ GİL APİN AK, AGİL
MA NIÑNİGAIN. ¹⁵ NIÑB AK, YAD KAUN
YAD AK GOD NOP SOBOK GİNİGAIN;
PEN YAD AK REK NEP GOS TİMİD YAD
AK NIÑLIG GI NEP MİDİL GOD NOP KİMEP
AGNİGAIN. ¹⁶ NIÑBI KAUN NIÑBI AK NEP
GOD NOP TEП AGİL SOBOK GENİGABİM
AK, BIN BI OKOK MİNİM AGNİGABİM
AK NIÑJIL MA TİK NIÑNİGAL. NIÑB
AK, KİRİ GOD NOP SOBOK GİL TEП
AGNİGABİM MİNİM NIÑBAK WAGİN
AK TİK NIÑJIL, TEП GİP AGİL "NIÑJİD"
AGNİMEL REK MA LINİGAB. ¹⁷ GOD
NOP TEП AGLİG GI MİDENİGABİM

AK PEN BIN BI NIÑB OKOK MİNİM
AGNİGABİM AK NIÑJIL, GOS OGNAP SEK
DİL KİLİS OGNAP SEK MA DİNİGAL.

¹⁸ PEN GOD KAUN TAP TEП NIÑK,
MINİM KE NIÑB MİNİM MA NIÑJEP
REK APİN AK, NIÑBEP NEP MA NIÑB.
YİP AK REK NEP NIÑK, MİNİM KE NIÑB
MİNİM MA NIÑJEP REK KOÑAİ NEP
PER APİN AK, GOD NOP TEП AGEVIN.

¹⁹ PEN KRAIS PİS KEN MİDOBİN BIN BI
OKOK EIP MOGİM GİL, MİNİM KE NIÑB
MİNİM MA NIÑJEP REK AGEN, BIN BI
OGNAP NIÑJIL MA TİK NIÑNİGAL AK, AK
YİP TEП MA GİNİGAB. MİNİM NIÑJEB
OMAL NEP AGEN, BIN BI OGNAP NIÑJIL
GOS OGNAP SEK DİNİGAL AK, AK YİP
TEП GİNİGAB.

²⁰ PEN AI MAM SİKOP. NIÑ PAINJAN
GOS NIÑPAL REK GOS AK REK MA
NIÑNİMİB; BIN BI KİB GOS NIÑPAL REK
GOS AK REK NIÑNİMİB. TAP SI TAP
TİMEL MA GEP AR AK NEP NIÑ PAINJAN
REK MİDENİMİB.

²¹ GOD MİNİM AGAK OGNAP AGİL,
AISAIA GOD MİNİM DAI ALAP NIÑ KİL
TİKİL AGAK,
"BI KİB AGEV,"

"YAD BIN BI SİJ AUL TİMİD UKEN,
BIN BI PAR OKOK NIÑB AGEN APİL,
MİNİM YİB KİRİ KE AGNİGAL,
PEN BIN BI SİJ AUL MİNİM
YAD AGNİGAIN NIÑBAK MA
NIÑNİGAL," AGEV, AGAK.

²² NIÑB AK NIÑPIN, GOD KAUN TAP
TEП NIÑK, MİNİM KE NIÑB MİNİM MA
NIÑJEP REK APAL AK, BIN BI KRAIS
NOP NIÑ DİPAL OKOK NIÑNİMEL AGİL
MA NIÑB; BIN BI KRAIS NOP MA NIÑ
DİPAL OKOK NIÑNİMEL AGİL NIÑB. PEN
GOD KAUN TAP TEП NIÑK, BIN BI KRAIS
MİNİM TEП AK MİSEN AG NIÑBAL AK,
BIN BI KRAIS NOP NIÑ DİPAL OKOK,
NOP NIÑ Dİ TEP GİNİMEL AGİL NIÑB;
BIN BI KRAIS NOP MA NIÑ DİPAL
OKOK, NOP NIÑ DİNİMEL AGİL MA NIÑB.

²³ PEN NIÑBI BIN BI KRAIS PİS
KEN MİDEBİM OKOK AP MOGİM GİL,
MAGİLSEK MİNİM KE NIÑB MİNİM MA
NIÑJEP REK AGENM NIÑLIG GI, BIN BI
MİNİM NIÑBAK MA NIÑPAL OKOK OGNAP

aka bin bî Krais nop ma nîj dîpal okok ognap karîp mîgan nîbak apenîgal ak, mînim nîbi nîbak nînjîl, bin bî okok saköl ñagek agebal, agnîgal. ²⁴ Pen Krais mînim tep ak mîsen ag ñîlig gi mîdem nînjîg gi, bin bî Krais nop ma nîj dîpal okok ognap aka bin bî mînim nîbak ma nîpal okok ognap karîp mîgan nîbak apenîgal ak, mînim nîbi nîbak nînjîl, kîri tap si tîmel tîmel gîpal ak nînjîl, gos par nînjîgal. ²⁵ Gos par nîjel nînjîg gi, tap tari tari gos tîmid mîdmagîl kîri we gîl mîdeb okok mîsen lek nînjîgal. Kîri nîg gîl gos nînjîl, God nop nîjel jel gek, kogîm yîmîl, God yîb ne agel ar amek nînjîg gi agnîgal, "Nîjîd! God nîbep eip mîdeb," agnîgal.

God nop sobok ginig am mogîm genigabîm ak, yîpiâd gîl nep ginimîb

²⁶ Nîb ak, ai mam sîkop, mînim agnîg gebin aul nînjîmîb. Nîbi ap mogîm genigabîm ñîn ak, bî alap kîmep alap agnîgab; bî alap Krais mînim tep ak dai alap mînim ag nînjîgab; bî alap God Kaun gos nînjîgab rek mînim ak ag nînjîgab; bî alap mînim ke nîb mînim ma nîjep rek agnîgab; bî alap mînim agenîgab nîbak, tîg adîk gîl, nîb nîb agosîp agnîgab. Nîb ak me, bin bî Krais pîs ken mîdebal okok Krais nop nîj dîkilis gînimel agîl gos ak nep nînjîl gînimîb. ²⁷ Pen bî ognap mînim ke nîb mînim ma nîjep rek agenîgal ak, bî omal aka omal nokîm nep mînim agnîmel. Koñai nep ma agnîmel. Pen bî nokîm alap nep warîkil mînim agnîgab; bî kausek ma agnîmel. Bî nokîm alap nîg gîl warîkil mînim agenîgab, bî ke nîb alap pen warîkil, mînim ne ak tîg adîk gîl, nîb nîb agosîp, agnîgab. ²⁸ Pen mînim tîg adîk gîl, nîb nîb agosîp agîl ag ñeb bî alap ma mîdonîmîj ak, mînim ke nîb mînim ma nîjep

rek agnîg gebal bî okok mînim nîbak ma agnîmel; kîri ke kapkap kîrop ke abe God nop abe agnîmel. ²⁹ Bî omal aka omal nokîm Krais mînim tep ak ag ñel nînjîg gi, bî ognap yîpiâd gîl agebal aka agîl, nîj mîdenîmel. ³⁰⁻³¹ Pen bî bisig nîj mîdenîgal nîb okok, bî alap God Kaun gek, gos tep pag yîkek, bî ned warîkil agonîmîj ak gos nîbak nînjîl bisigek, bî kisen warîkil agnîmîj. Pen pen tau sakîl ma agnîmel. Nokîm nokîm warîkil agnîmel. Nîb ak, nîbi magîlsek Jisas Krais mînim tep ak ag damîl dapîl gîl me, Jisas Krais gos ognap sek dîl, gos sek mîdenîgabîm.

³² Bin bî God nîbep tap tep ñek, Krais mînim tep ak ag ñîbîm okok, gos nîbi ke nîj tep gîl, mînim ag ñînîmîb. Pen nîbi ak rek nep gos nîj tep gîl, bîr mînim apin me ak agîl kîrîg gînimîb. ³³ Tari gînîg: God gek bin bî Krais pîs ken mîdebal okok abramek ma gîpal; gos nînjîg gi gel amek, kapkap mîd tep gîpal.

Pen nîbi ap mogîm gîl, Krais pîs ken mîdebal bin bî karîp lîm tîgoñ tîgoñ magîlsek gîpal rek gînimîb. ³⁴ Nîbi ap mogîm gîl, God nop sobok gîpîm ñîn ak, bin okok mînim ma agnîmel. Bî okok nep agel, bin okok yokop peyîg nînjîmel. Juda lo mînim nîb aknîb rek nep ageb.

³⁵ Bin okok mînim ognap sek nîjîn agenîmel ak, kîri karîp kîri ke okok amîl, nîgmił sîkop kîrop ag nîjel, ag ñînîmel. Pen bin bî Krais pîs ken God Mînim nîjîn agîl mogîm genîgal nab sîñak, bin alap warîkil mînim ag ñînîgab ak, gi tîmel yîb gînîgab.

³⁶ Nîbi bin bî Korid ned yîb Jisas mînim tep ak dîl bin bî okok damîl ma ag ñîbek. Pen cîn Jisas mînim tep dad ameb bî okok, mînim tep nîbak damîl, nîbep bin bî Korid

nep ma ag ñinok. ³⁷ Nibi bì an an, God Kaun cìnop tap tep ñek, Jisas mìnìm tep ak bin bì okok ag ñibìn agil gos nìpìm okok, yad Bi Kìb ageb rek ñu kìl tìkebin me ak, agil nìñnimib. ³⁸ Pen bì an mìnìm ñu kìl tìkebin nìbaul ma nìñigab ak, nìbi pen ak rek nep mìnìm ne ma nìñnimib.

³⁹ Nìb ak, ai mam sìkop. Gos kìb nìbi ak, Jisas mìnìm tep ak ag ñin, agil gos ak nìñnimib. Pen bin bì mìnìm ke nìb mìnìm ma nìñep rek agenimel ak, kìrig gím, agil ma agnìmib. ⁴⁰ Pen nìbi bin bì Krais pìs ken mìdebiìm okok apìl God Mìnìm nìñigabìm ñin ak, tap tari tari genigabìm, magìlsekk gos nìñ tep gìlgìg gi gem amnìmìñ.

15

Krais kìmìl kauyan warìkak

¹ Ai mam sìkop. Krais mìnìm tep ak ned ag ñeneck nìbi dìl, mìnìm nìñid yìb agil nìñ dì kìlis gìpìm ak, kauyan ag ñi tep gìnìg gebin. ² Mìnìm tep nìbak nìbep agen nìñil dìpekk ak, nìñ dì kìlis gìlgìg gi mìdenigabìm ak, God nìbep dì komìn yoknígab. Pen nìñ dì kìlis gìlgìg gi ma mìdenigabìm ak, nìbi mìnìm nìñid nìbak yokop nìñ dìpìm rek lìñigab.

³ Mìnìm yad ned nìñnek nìbak, mìnìm pobïj mìnìm tep yìb agil nìbep ag ñinek. Cìn tap si tap tìmel gìpin rek, Krais cìnop nen agil kìmak ak, God Mìnìm ñu kìl tìkil, gìnìgab aglak rek nep gak. ⁴ Krais kìmek tìgel gel, ñin omal mìdil, ñin omal nokìm ak kauyan warìkak ak, ak rek nep God Mìnìm ñu kìl tìkil, gìnìgab aglak rek nep gak.

⁵ Pen Jisas kauyan warìkil, Pita mìdek sìñak mìsen lek, nop ned nìñjak. Kìsen mìsen lek, bì mìnìm ne dad ameb aknìb umìgan alaç okok nìñlak. ⁶ Kìsen ñin alap, Krais kauyan mìsen lek,

ñin nokìm nìbak nep ai mam paip hadred (500) rek nìñlak. Ai mam nìb okok ognap kìmbal pen magìlsekk rek komìn mìdebal.

⁷ Kìsen ñin alap, Krais kauyan mìsen lek, Jems nìñak. Ñin alap pen, bì mìnìm ne dad ameb okok magìlsekk nop nìñlak. ⁸ Pen bin bì ognap nop nìñlak ñin ak ap padìkek, kìsen Jisas yìp abe mìsen lek nìñnek. Nìb ak, yad ñi tìñil acìb tìk dopal rek alap mìdenek yìp dak.

⁹ Yad bin bì Krais pìs ken mìdelak okok kìrop gi tìmel yìb gi mìdenek ak, Jisas mìnìm tep dad ameb bì mìdenim rek ma lak.

¹⁰ Pen God yìp yìmìg nìñil dì tep gek, bì ne mìdil ke yìb gìpin. Jisas mìnìm tep dad ameb bì ognap wòg gìpal rek ma gìpin; yìp yìmìg nìñil dì tep yìb gek, wòg kìb yìb ak gìpin. ¹¹ Yad nep God nop wòg gìpin, agil ma agebin; kìri nep gìpal, agil ma agebin. Cìn magìlsekk Krais mìnìm tep ak ar nokìm ag ñon ameb. Nìbi mìnìm tep nìbak nep nìñil nìñ dìpek.

Bin bì kìmìl okok kauyan warìknìgal

¹² Pen Krais kìmìl warìkak agil mìnìm per ag ñibìn ak, nìbi ognap tari gìnìg ma nìñil, cìp se okok kìmìl kauyan ma warìknìgal, agil nìñebìm? ¹³ Pen cìp se okok kìmìl kauyan ma warìknìgal, agnìgabìm ak, Krais ne ke kauyan ma warìkip, agnìgabìm.

¹⁴ Pen Krais kauyan ma warìkpìkak ak, Krais mìnìm tep ag ñibìn mìnìm ak, mìnìm yokop rek lìpkop. Krais kauyan ma warìkpìkak rek agep, Krais mìnìm tep nìñ dìpìm ak mìnìm yokop rek lìpkop. ¹⁵ Cìp se kìmìl warìknìmel rek ma lìpkop ak, God Krais nop gek ma warìkpìkak. Nìb ak, God gek Krais warìkak mìnìm tep per ag ñibìn ak, mìnìm esek rek lìpkop. ¹⁶ Tari gìnìg: cìp se

okok kîmîl kauyan ma warîknîgal, agnîgabîm ak, Krais ne ke ak rek nep kauyan ma warîkip, agnîgabîm. ¹⁷ Pen Krais kauyan ma warîkpkop, Krais mînîm tep nîj dîpim ak mînîm yokop rek lipkop. Krais kauyan ma warîkpkop, tap si tap tîmel gîpim gac ak lîg gi ma yokpkop. ¹⁸ Pen Krais kauyan ma warîkpkop, bin bî Krais nop nîj dîl kîmbal okok, bîr pîs nep kîm yap pak amblap. ¹⁹ Krais cînop bîr dîp ak me, gos sek mîdobin. Pen lîm dai ar waqîn aul mîdîl, pîs nep kîmbnop, bin bî yîm gep rek yîb mîdobnop.

²⁰ Pen Krais warîkîl komîn mîdeb ak me, bin bî Krais nop nîj dîl kîmbal okok, ak rek nep warîkîl komîn mîdenîgal. ²¹ Bî alap gek, bin bî kîmnîgal. Bî alap gek, bin bî warîknîgal. ²² Mînîm agebin nîbak, Adam bin bî yakam ne mîdobin ak magîlsekkîmnîgabîn, pen Krais bin bî yakam ne mîdobin ak magîlsekkarîknîgabîn. ²³ Pen God Krais nop ned gek warîkîl, am ne eip mîdeb ak me, ne kîsen apîl bin bînop pîs ken mîdobin okok gek, magîlsekkarîknîgabîn.

²⁴ Seten kîjeki kaun tîmel ne okok bin bî okok gi tîmel gînîgal ak pen Krais ne kîrop pîpag pe gi yokîl, bin bî ne kod mîdenîgab okok, Bapi God nop nînîgab; nîbak nîn kîsen nîbak onîgab. ²⁵ Tari gînîg: Krais bin bî okok kod mid damlîg gi, Nap gek, kauual maual ne magîlsekk Krais tob mok ne sînjak mîdenîgal. ²⁶ Kauual maual nokîm alap nep mîdenîgab: kîmeb magîl ak nep. Pen nîn kîsen nîbak, kauual maual nîbak abe pîs nep nîag pak lînîgab. ²⁷ Pen God ne gek bin bî okok tap okok magîlsekk tob mok ne sînjak mîdeb, agîl nû kîl tîklak ak, God Krais mok ne sînjak mîdeb ma aglak. God ne nep gek, magîlsekk Krais

mok ne sînjak mîdeb. ²⁸ Bin bî okok tap okok magîlsekk, Nî ne Krais mok ne sînjak mîdel nînîlig gi, Krais ne agnîgab, "Bapi mîni nak bin bî okok tap okok magîlsekk kod mîdeban. Mîni yad mok nep sînjak mîdenîgain," agnîgab. Nîb ak me, God nokîm nep ne tap tari tari mîdeb okok magîlsekk kod mîdenîgab.

²⁹ Bin bî kîmbal okok warîknîgal agebin ak nîpîm. Ma warîknîgal ak, bin bî ti gînîg nîmîd nîmam kîmbal okok kîrop nen agîl nîg pakpal? Kiri warîknîgal agîl nep nîg gîpal. ³⁰ Pen cîn ak rek nep, cîn tarigînîg mînîm tep nîbak agîl, bî cînop gi tîmel gînîg gebal okok gos par ma nîpin? ³¹ Yad ma nîpin, nîn aul bî alap yîp nîag pak lînîgab aka mer, ak ma nîpin. Yad nîbep bin bî gos nînîl, mînî mînî gîlîg gi, Bî Kîb cîn Krais Jisas nop tep gîp agebin. ³² Pen yad taun kîb Epesas aul apîl, kain sapeb okok rek eip pen pen gînek. Kîmîl pîs nep kîmnîgabîn, apîm ak, yad tari gînîg nîg gînek? "Mîni mîdobin nîn aul, tap tep tep nîbîlîg gi, nîg tep tep nîbîlîg gi, gi mîdon; kîmîl pîs nep kîmnîgabîn," apnep. Mînîm tep ag nî tapin ak kîrig ambnep.

³³ Pen bin bî gos nîbak rek nîpal okok, eip ma mîdenîmîb. Bin bî mid tep gîpal okok, bin bî gi tîmel gîpal okok eip mogîm genîgal ak, ar nîbak nep gînîgal. ³⁴ Pen gos ar ke nînîl tap si tap tîmel gîpim ak kîrig gi, mid tep gînîmîb. Nîbi ognap God nop gos ma nîpîm ak, nîbep nabîn gîpkop.

Kauyan warîkîl mîb goj nîbi ak titi gił rek mîdenîgab?

³⁵ Pen nîbi ognap agnîgabîm, "Bin bî kîmbal okok titi gił warîknîgal? Warîkîl, mîb goj kiri ak titi gił rek mîdenîgab?" agnîgabîm. ³⁶ Pen mînîm apal

ar ak mînîm saköl rek. Nîbi tap yîn magîl okok yokem, ausek mîdîl komîn ma lînîgab; kîmîl nep komîn lînîgab. ³⁷ Wid magîl aka tap tari magîl yokpîm ak, tan kîb gîp rek ma yîmbîm; magîl sîkol okok nep yokpîm. ³⁸ Pen magîl ke ke yokpîm nîb okok, God tannîmîn agîl nîn lak rek tanîb.

³⁹ Mîb gon okok ak rek nep ke ke mîdeb. Bin bî okok ke lak; kaj kîmîn okok ke lak; yakîr okok ke lak; kîbsal okok ke lak. ⁴⁰ Mîb gon seb kab ar alan okok ke mîdeb; mîb gon lîm dai ar wagîn aul okok ke mîdeb. Mîb gon seb kab ar alan tep ak ke mîdeb; mîb gon lîm dai ar wagîn aul tep ak ke mîdeb. ⁴¹ Pen pîb melîk ak tep ak ke lak; takîn melîk ak tep ak ke lak; gap melîk ak tep ak ke lak. Pen gap okok ak rek nep ke ke mîdeb rek melîk ak tep ke ke lak. ⁴² Bin bî kîmîl warîknîgal ak aknîb rek. Cîp tîgel gînîgal mîb gon ak ki gi yonîgab; warîknîgal mîb gon ak ki gi ma yonîgab. ⁴³ Tap yîm gep rek kau mîgan lîpal; warîkîl melîk sek mîdenîgab. Tap kîlis ma mîdeb kau mîgan lîpal; warîkîl kîlis sek mîdenîgab. ⁴⁴ Mîb gon kau mîgan lîpal ak mîb gon lîm dai ar wagîn aul ajpal rek mîdeb; warîkîl kaun seb kab ar alan ajpal rek mîdenîgab.

⁴⁵ Ar nîbak nep, God Mînîm dai alap Mosis ñu kîl tîkîl agak, "Adam ned nîb ak ne ke bî komîn sek lak," agak. Adam kîsen nîb ak pen Kaun mîdeb; ne bin bî okok komîn mîdep magîl ak nîb. ⁴⁶ Nîb ak me, ned mîb gon lîm dai ar wagîn aul tagep; kîsen mîb gon kaun tagep. ⁴⁷ Bî ned nîb ak lîm nep owak; Bî kîsen nîb ak seb kab ar alan sînjak nîb owak. ⁴⁸ Bin bî lîm dai ar wagîn aul mîdebal okok, bî ned nîb mîdolîgîp ak rek nep mîdebal. Bin bî seb kab ar alan mîdebal okok, Bî seb kab ar alan mîdeb

rek mîdebal. ⁴⁹ Mînî cîn bî lîm owak rek mîdobîn; kîsen Bî seb kab ar alan sînjak nîb owak rek mîdenîgabîn.

⁵⁰ Ai mam sîkop, yad nîbep agebin, mîb gon yokoak ak God karîp lîm tep ak amnîmîn rek ma lîp. Tap kîm ki gi yonîgab ak per per mîdonîmîn rek ma lîp. ⁵¹ Pen mînîm ned ma nînelîgîpal alap nîbep agnîg gebin. Cîn Krais bin bî ne mîdobîn okok magîlseks ma kîmnîgabîn. Pen cîn magîlseks ke kîsen nîb rek lînîgabîn. ⁵² Akîl magîl aget, añîm añîm kasek nep melîk gîp rek, bin bî kîmbal okok warîkîl mîb gon ki gi ma yowep mîdenîgal; pen cîn magîlseks ke kîsen nîb rek lînîgabîn. ⁵³ Mîb gon ki gi yonîgab ak, ki gi ma yowep lînîmîn; mîb gon kîmeb ak, per per mîdep lînîmîn. ⁵⁴ Mîb gon ki gi yonîgab ak, ki gi ma yowep lînîgab; mîb gon kîmeb ak, per per mîdep lînîgab ñîn nîbak, mînîm ñu kîl tîkîl aglak rek gînîgab. Bî God mînîm agep Aisaia God Mînîm ñu kîl tîkîl agak, "Bî Kîb kîmeb magîl ak ñag pak lek bir pîs nep dai juîp," agak. ⁵⁵ Pen bî God mînîm agep Hosea God Mînîm ñu kîl tîkîl agak,

"Kîmeb magîl, mînî kîlis nak mîdeb akal?"

Kîmeb magîl, mînî yur nak mîdeb akal?" agak.

⁵⁶ Kîmeb magîl yur ak tap si tap tîmel gep nîb; tap si tap tîmel gep kîlis ak lo mînîm nîb. ⁵⁷ Pen God ne Bî Kîb cîn Jisas Krais nop ag yokek apîl cînop tîg asîk yokek komîn ambîn. Nîbak nînîl, God nop tep agîn.

⁵⁸ Nîb ak, ai mam tep yad okok, nîbi kîlis gîl, ke okok ma amnîmîb. Bî Kîb nop wög gîpîn ak yokop ma gîpîn, agîl, per nep kîlis gîl, Bî Kîb nop wög gîlîg gi nep mîdenîmîb.

16

Mani Krais bin bî kîrop ñeb

¹ Mani dî mogim gîl, God bin bî kîrop ñinigabim minim ak agnig gebin. Krais Jisas bin bî Galesia Propins midebal okok kîrop agnek rek, nîbi ak rek nep gînimib.
² Nîbi bin bî ke ke magilsek wil nokim nokim ñin ned ak mani dîpim rek ak nîjîl ognap dî ke okok lîl dî mogim gînimib. Nîg gînigabim ak, yad apjakîl mani nen agîl ma ag ajenim.

³ Pen yad nînigain ak, bî an nîbi nîjîl bî tep midebal okok ognap agem, yad kîrop mij ñu kîl tîk ñen, kiri pen mij ak abe mani ñinigabim ak abe dam Jerusalem dad amnîmel. ⁴ Pen yad ameb rek lenigab ak yad ke kîrop poñ dîl dad amnîgain.

⁵ Pen yad Masedonia Propins ak amîl, midebim sînjak nînigain. ⁶ Amjakîl, nîbep eip sîkol magîl alap kîn midenim rek lîp. Yîbaud aul nîbep eip kîn midîl, karîp lîm ognap amnig gen, yîp dam kanib nab sînjak yokem amnîgain. ⁷ Nîbep yokop melîk pîb nab nîjîl ameb ak yîp tep ma gîp. Bî Kîb yau agenigab, am nîbep eip tapin kîn midîl kisen okok amnîgain.

⁸ Yad taun kîb Epesas aul midîl, Pedikos ñin kîb ak ap padîkek nîjîl kisen nînigain. ⁹ Taun kîb Epesas aul, Bî Kîb wög kîb gîpin, pen bin bî konjai nep yîp yo nîpal.

¹⁰ Pen Timoti midebim sînjak aponimîn ak, nop dî tep gem, ne ma pîrîknigab. Ne yad Bî Kîb ak nop wög gîpin rek nep gîp ak nîjîl, ¹¹ nop ma kîrig gînimib. Nîbi magilsek nop dî tep gînimib. Kisen amnig gonimîn ak, nop dam kanib nab sînjak ag yokem, yad midebin aul adîk gî onimîn. Mam ognap sek eip onigal, agîl, kod midebin.

¹² Pen mam cîn Apolos nop minim kîlis agîl apin, mam ognap amnig gebal rek eip amnîmin, apin ak pen ne miñi ma nînigab. Kisen neb rek lenigab, nînigab.

Minim dai ognap agak

¹³ Nîbi gos nînlig gî midenimib. God nop nîj dî kîlis gîlig gî midenimib. Tap alap ma pîrîknimib. Kîlis yîb gîlig gî midenimib. ¹⁴ Pen tap tarì tarì gînigabim, bin bî okok kîrop midmagîl lîl gî midenimib.

¹⁵ Ai mam sîkop. Nîbi nîpim, Grik kai Krais nop nîj dîlak okok, Stepanas bin bî yakam ne okok ned nîj dîlak. Nîj dîl me, bin bî Krais pîs ken midebal okok kîrop midmagîl lîl wög gî nînlig gî nep midebal. Nîb ak, ai mam yad nîbep agebin, ¹⁶ bin bî tep nîb okok rek abe, ai mam nîbi eip wög gîpal okok abe nîjîl, agnîmel rek nep gînimib.

¹⁷ Pen nîbi apîl yîp nînîmib rek ma lek, Stepanas, Potyunetas, Akaikas apîl yîp nîpal ak yîp tep yîb gîp. ¹⁸ Nîg gîpal nîbak yîp tep gîl nîbep tep gîl gîp. Bî tep nîb okok minim agenigal ak nîj tep gînimib.

¹⁹ Pen bin bî God pîs ken midebal Esia Propins aul, nîbep Korid bin bî okok, "Ai mam sîkop, nîbi midebim?" agebal. Akwila Prisila ber mal nîbep Korid bin bî, "Bî Kîb nîbep kod miden," agebir. Bin bî apîl karîp kîrop ber mogim gîl God nop sobok gîpal okok ak rek nep agebal. ²⁰ Pen ai mam Krais pîs ken midebal sînj aul magilsek, "Nîbi midebim?" agebal. Nîbi Bî Kîb nop nîj dîpim rek, pen pen ag wasu dîlig gî, mîkem bom siloknîmib.

²¹ Yad Pol, minim mîbil won aul ñinmagîl yad ak ke nu kîl tîkil "Nîbi midebim?" agebin.

²² Bin bî an, Bî Kîb nop midmagîl ma lînigab ak, pen yur

daŋ. Nib ak, Bi Kib cın, nak
onimin!

²³ Bi Kib cın Jisas nibep yimig
niŋil d̄i tep ḡinimin.

²⁴ Ai mam yad Krais Jisas pis
ken midebim okok, yad nibep
magilsek midmagil lipin. Nib
aknib rek tep.

2 Korid

Pol mij kisen ak Korid bin bi krop nu kil tikak

¹ Yad Pol. God yip ag lek, Krais Jisas minim dad ameb bi alap midil, mam cin Timoti eip sinjaul midil, nibep God bin bi ne taun kib Korid midebim okok abe, Akaia Propins nab nab tigoen tigoen magilsek midebim okok abe, mij nibaul nu kil tikabin. ² Nibep agebin, yip tep gip ak, Bapi God abe Bi Kib Jisas Krais abe nibep yimig nijil di tep girek, kapkap mid tep ginimib.

Pol God nop tep agak

³ Bi Kib cin Jisas Krais Nap ne God nop tep agin. Bapi God ni pai ne yimig yib nijil, di tep gil, per per kod mid tep yib gip. ⁴ Miker ognap cinop apek, ne cinop kod mid tep gip ak me, cin pen adik gil, bin bi ognap miker apek, krop ak rek nep di tep gil kod mid tep ginigabn. ⁵ Krais eip midobin ak me, ne yur dak rek cin ak rek nep yur ognap dipin. Pen Krais eip midobin ak me, ne cinop per per kod mid tep gip nijil cin gos sek midobin. ⁶ Nibi mid tep gil gos sek midil, am ne eip per per midenigabim, agil, Krais Jisas ne miker ognap cinop nib. Pen Krais ne cinop kod mid tep gip rek, cin gos sek midobin ak nijigabim ak me, miker ognap nibep apenigab ak, Krais cinop ak rek nep kod mid tep ginigab nijil mid tep gin, agil, gos sek midenigabim. ⁷ Gos cin nipi ak, nibi Krais nop ma kiriq ginigabim. Cir bi omal yur dipir rek, nibi ak rek nep yur dinigabim; pen God cirop mal di tep gip rek, nibep ak rek nep di tep gil kod mid tep gek, gos sek midenigabim.

⁸ Pen ai mam sikop nijim. Cir bi omal Esia Propins midil, miker kib dil koslam yib midorok. Komij midojir rek ma lip, bir kimnigabir, agrok. ⁹ Bir kimnigabir, agrok. Pen gak ar nibak, cir gos par yib nij midorok ak me, cir ke kilis midobir, agil, ma apir; God bin bi kimbal okok gek warikpal ak nep cirop kod midek nijlig gi midobir, apir. ¹⁰⁻¹¹ Cirop pis nep ntag pak linimel rek lak ak pen God ne cirop di komij yokak ak me, miini ne cirop kauyan di komij yoknig geb. Nibi God nop sobok gilig gi midem, kisen okok abe ne ak rek nep cirop di komij yoknigab, agil, gos sek midobir. Nib ak, bin bi konjai nep God nop sobok gilig gi midel, God ne nijil cirop mal di komij yokek me, bin bi konjai nep, ne cirop ginigab ak nijil yib ne agel ar amnigab.

Pol krop am ma nijak, minim ak agak

¹² Midmagil cir nab adan nipi, bin bi okok eip midil tap tari tari gipir okok, God cirop eip midek nijlig gi, nop gos nijlig gi gipir. Cir minim nijid nep agil gi tep nep gipir. Yad misen agebin, nibep per per nib akitrek nep gipir. Pen bin bi okok gos nopalrek gos nijil nig ma gipir. God cirop yimig nijil di tep gil gos nek nig gipir. ¹³⁻¹⁴ Mij nibep nu kil tikpin okok, minim bak okok rek agil matikpin; nibi udin li nijil, wagin ak kasek nijnimib, agil, misen nep tikpin. Miini ke ke rek midobin ak me, nibi yip nipi pen yip nij rep ma gipim; pen yip tep gip ak, yip nij tep gem me, kisen Bi Kib cin Jisas adik gi onigab nin ak, ap mogim gil, yad nibep nijil miin miin ginigain; nibi pen ak rek nep yip nijil miin miin ginigabim. ¹⁵⁻¹⁶ Ar nibak nep me, ned Macedonia Propins ma amnikek nin ak,

yad gos alap nıñıl nıbep am nıñıñig nıñıgain, agnek. Yad Masedonia bin bı kırop nıñıñig amnıgain, pen ned am nıbep nıñıl kisen amnin, agnek. Pen adık gi apıl, Judia amnıg, kanıb par nokım nıbak nep apıl, nıbep kauyan nıñılg gi ap padıknım, agnek. Nıg gen me, nıbi miñ miñ gıl yıp pen giñıl tap magıł ognap ñem ñıblıg gi Judia amnin, agnek. ¹⁷ Gos nıbak rek nıñıl me, nıbep ned mınım pıñıl yoknek ak pen kisen ma nınek. Nıg ginek ak, yıp pen agnıgabım, “Bı par ak nop ke tep giç ar ak kisen gıl, ‘Gınıgain gınıgain,’ agıl, mınım nep agıl, kisen ma giç. Ne yokop bı mınım ñıg pak ajeb par ak,” agnıgabım rek lıp ak pen, ¹⁸ God bı nıñıd yıb nep ageb ak eip mıdebin rek ak, yad gos omal nıñıl nıbep ma agebin. ¹⁹ Yad, Sailas, Timoti, cın nıbep God Ñı ne Jisas Krais mınım ag ñıñok. Jisas Krais gos omal ma mıdeb. Ne yau, agıl, kisen mer ma agnıgab. Mınım tari tari ageb ak, ageb rek nep gınıgab. ²⁰ God mınım ar tari tari agak ak, Jisas Krais apıl, nıb aknıb rek nep magılseki gıç. Cın ne nıg giç nıbak nıpin ak me, God nop sobok gılıg gi, Jisas Krais yıb ne agıl, “Nıñıd” apın. Nıg giçin ak, God yıb ne ak ar alaç amnaç, agıl, nıg giçin. ²¹ God ne nep gek me, cın abe, nıbi abe, Krais nop cıg tep gıl mıdobın. Ne nep me cınop “Bin bı yad ke,” agıl, ag lıl, ²² Kaun ne ak cınop ñek, apıl mıdmagıl nab cın adan gon lı mıdeb. Nıb ak cın nıpin, cın God bin bı ne ke mıdobın nıñıl ne agıç agıç rek nep magılseki cınop nıñıgab.

²³ Pen yad nıbi Korid kai mıdebım okok nıñıñig ginek ak pen amił mınım kıb agen, nıbi yur dıñımıt rek lıp nıñıl me, nıbep yıñıg nıñıl me ma nıbin. God ne mıdmagıl yad nab adan nıñıç yad esek ma agebin. ²⁴ Pen mınım yad

ak nep kisen gı̄m, agıl, gos ar ak ma nıpin. Nıbi ke Krais nop gos nıpım ak me, yad am nıbep agıñen, nıbi kılıs gıl Krais nop nıñıtep gıl, cıg kılıs gıl, miñ miñ gılıg gi mıdenımıt, agıl agebin.

2

¹ Pen yad gos alap nıñıl agnek, “Kırop kauyan am nıñıl mınım kılıs agen, kırop kauyan yur dıñımel rek lıp ak, ma am nıñım,” agnek. ² Pen yad

gen nıbi yur denıgabım ak, an pen mıdıl yıp genıgab miñ miñ gınıgain? Bin bı nıbak rek ognap ma mıdebal. ³ Nıbak nıñıl me, nıbep mij ñu kıl tı̄knek. Yad gos nıñıne, “Amjakıl bin bı okok nıñıl miñ miñ yıb gıpnep pen mer, amjakıl kırop nıñen, yıp mıker yıb gınımın rek lıp ak me, yad ma amnıgain,” agnek. Yad gos nıñıne, “Yad ke miñ miñ gınıgain ak, kırı abe miñ miñ gınıgal,” agnek.

⁴ Mıj ned ñu kıl tı̄knek nıbak, mıdmagıl yad ak yur gek, gos par lılıg gi, udın ñıg tı̄g gi rı̄k yoklıg gi ñu kıl tı̄knek. Nıbep mıker kıb gınımın, agıl, ma tı̄knek; nıbep mıdmagıl yıb lı̄pin rek nıñımıt, agıl, tı̄knek.

Bı tap tı̄mel gak ak, miñi tap tı̄mel gak nıbak kırıg gıl nop mıdmagıl lı̄l dıñımıt

⁵ Pen yad gos nıpin bı alap gek mıker gak ak, yıp ma gak, nıbep bin bı sıñak mıdebin nıbep magılseki gak. ⁶ Pen nıbi magılseki rek nop kırıg gıpeki ak, ne yur dı̄l, gi tı̄mel gak ak bir nıñıç. Nıb ak, miñi nıg ma gınımıt; kırıg gınımıt. ⁷ Miñi gi tı̄mel gak nıbak kırıg gıl, nop mınım sain sain agnımıt. Tari gınıg: nop nıg ma gem, yıñıg kıb yıb gek, pı̄s nep ap yap paknımıt rek lı̄p. ⁸ Nıb ak, yad nıbep agebin, nop mam cın agıl mıdmagıl lı̄pım ak, nop agem nıñıtep gınımın. ⁹ Yad nıbep mij

ñu kıl tıknek ak, mìnım yad ak dıl, mìnım tari tari agnígain magílseк kisen gıl gınıgabım aka, agıl, mij ñu kıl tıknek. ¹⁰ Bin bı nıbi okok ognap gıt tımel genımel pen nıbi nıñıl kırıg genıgabım ak, yad ak rek nep gıt tımel genımel nıbak nıñıl kırıg gınıgai. Pen yad gıt tımel genımel nıbak nıñıl kırıg gınıgai ak, Krais yıp nıñı mıdeb, agıl, nıbep nen agıl kırıg gınıgai. ¹¹ Pen mer ak, Seten cınop Krais bin bı ne ognap gek, ap yap pakjın rek lıp. Seten per nep, gen ap yap paknımel, agıl nıñıp ak, bır nıpın.

¹² Pen Krais mìnım tep ak Troas bin bı kırop ag nıñım, agıl, Troas amenek, Bi kıl yıp kanıb yikek, wög ne ak karıp lım nıbak gınım rek lak ak pen, ¹³ mam yad Taitas Troas sıñak ma pıyo nıñnek ak me, yad gos par nıñıl, Troas bin bı kırop, "Sıñaul mıdem" ag lıl, Taitas nop nıñníg Masedonia Propins sıñaul onek.

¹⁴ Nıb ak, God gıp rek nıñıl, nop tep yıb agebin. Nı ne Krais nop ag yokek, apıl Seten nop dı talak mıgan ne okok lıl, cınop dak. Ne cınop dıl, ami bı kıl rek cınop poŋ dıl ned ameb nıñlıg gıt, bin bı ke ke okok cınop nıñıl Krais mìnım tep ne ki tep yıb rek nıpal. ¹⁵⁻¹⁶ Krais mab ki tep owepl dı God nop dagıl sobok gıt nıb ak rek, cın mıdobın. Bin bı Krais kırop dı komıñ yokeb okok ki nıbak nıñıl ki tep aknıb ke nıñel, kırop komıñ mıdep magıl ak ñeb. Pen bin bı Krais nop kırıg gıpal okok, ki nokım nıbak nep nıñıl cıp ki tımel ak, agel, kırop kımeb magıl ak ñeb. Pen bin bı an wög nıbak gınımıñ rek lıp? ¹⁷ Bin bı konjai nep manı tap okok konjai nep dın, agıl, God Mìnım tep ne ak ag ajpal. Pen cın aknıb rek ma gıpın. God ne cınop ag lıl wög ne gınıg ag yokıl nıñı mıdeb nıñlıg gıt, cın Krais bin bı ne mıdıl mìnım nıñıd yıb nep agın, agıl,

God Mìnım tep ne ak yıpıd gıl nep ag ñıbın.

3

¹ Pen mìnım ñu kıl tıkebin nıbaul, "Yad mij ñu kıl tıken, cınop dı tep gınımel," agıl, ma tıkebin. Cın bin bı yokop rek mıdon, cınop dıñımıb, agıl, bin bı nıbi nıpın ognap kırop agon, mij ognap ñu kıl tık ñel, cın dap nıbep ñon nıñıl, cınop ma dıñıgabım. Pen nıbi, "Bı ognıl kırop dıñımıb," agıl, mij ognap ñu kıl tık ñem, cın dam bin bı ognap kırop ma ñıñıgabın. ² Pen mij mıdmagıl nab cın adan ñu kıl tık mıdeb rek me, nıbi bin bı mıdebım. Gos cın nıpın ak, nıbep mìnım ag ñon nıñıl dıpım ak me, bin bı okok nıbep nıñıl, cın bı tıgep bı rek mıdobın ak nıñıgal. ³ Pen cın Krais nop wög gon, Krais ne ke mij nıbaul ñu kıl tıkił cınop ñak. Yıg tap ñu kıl tıkepl dıl tıkpıal rek mer; kab ar ak ñu kıl tıkpıal rek mer. God per komıñ mıdeb Kaun ne ak Krais mìnım tep ne ak bin bı mıdmagıl nab kırı adan tıkip.

⁴ Yad mìnım agebin nıbaul, God tari tari ageb ak Krais magılseк nıb aknıb rek nep gınıgab, agıl agebin. ⁵ Cın nıpın, cın kılıç cın ke gon wög tep amnımıñ rek ma lıp; God nep me cınop gıt ñek nıñlıg gıt, gon wög tep amnıgab. ⁶ God ne nep gek, cın wög gıt ñeb bı ne mıdıl, God Mìnım kisen nıb ag lıp ak, damıl bin bı okok kırop ag ñıbın. God Mìnım kisen nıb ag lıp nıbak, lo mìnım ak rek mer; mìnım kisen nıb ag lıp ak God Kaun ñıb. Lo mìnım gek, bin bı kımnıgal; pen God Kaun gek, bin bı komıñ mıdenıgal.

⁷ Lo mìnım nıbak, God kab salai bad ar ak ñu kıl tıkek, Mosis dapek nıñlıg gıt, melik kıl yıb gak. Melik kıl nıbak Mosis mılık jo mılık ne melik goligip. Mıdarık mıdarık melik kıl nıbak bır kır gek pen

Isrel bin bî Mosîs mîlîk jo mîlîk ne nîññîmel rek ma lak. Lo mînîm kîmeb magîl dowak ak pen melik kîb yîb sek owak. ⁸ Pen God Kaun wög ne gîp ak melik tep aknîb ke sek mîdeb. ⁹ Mînîm kîb agep lo mînîm ak melik sek owak rek, cîn God udîn yîrîk ar ne ak bin bî komij tep rek lep mînîm tep nîbak melik tep aknîb ke sek owak. ¹⁰ Melik tep aknîb ke miñni bir owip ak me, lo mînîm ned melik sek owak ak miñni melik ma gîp. ¹¹ Lo mînîm ak per ma mîdil kîr gînîg gek ak pen lo mînîm ak melik sek owak; nîb ak me, mînîm tep ak per per mîdil ma kîr gînîgab mînîm tep ak melik tep aknîb ke sek mîdeb.

¹² Nîb ak, cîn gos sek mîdil, nabîn ma dîl, kîlîs gîl Krais mînîm tep ak mîsen ag ñîbîn. ¹³ Mosîs gak rek ma gîpîn. Ne lo mînîm ak damîl, mîlîk jo mîlîk ne ak melik kîb yîb gak, pen mîdarîk mîdarîk melik kîb gak nîbak sîkol gek apek nîñlig gî, Mosîs ne bin bî okok melik sîkol gak nîbak ma nîññîmel, agîl, usajîl bad alap dîl, mîlîk jo mîlîk ne ak pak karîk ñâk. ¹⁴⁻¹⁵ Pen gos kîri nîn tep ma gîlak. Tari gînîg: usajîl bad rek gos kîri kom kam gîl mîdek ak me, God ned bîrarîk nep mînîm nîñjîd ag lep agak mînîm ak udîn lî nîñlak ak pen mînîm wagîn ak ma nîñlak. Miñni ak rek nep kîri lo mînîm nîbak udîn lî nîpal pen tap usajîl bad rek gos kîri kom kam gek, mînîm wagîn ma nîpal. Tap usajîl bad rek gos kîri kom kam gîp ak, Krais ne nep dî ke okok yoknîmîn rek lîp. ¹⁶ Pen bin bî Bi Kîb ak nop onîgal ak, ne usajîl bad gos kîri karîkîl mîdeb ak, tîg wal gî yokek, gos kîri pag yîkek, nîññîgal. ¹⁷ Bi Kîb agebin ak, Kaun ak me. Bi Kîb Kaun ne cîn eip mîdenîgab ak, tap tari tari gîl cînop bî nagîman rek lînîmîn ak, ne pak pag gî ke okok yokîl

cînop tîg asîk yoknîgab. ¹⁸ Pen mîlîk jo mîlîk cîn ak karîk we gîl ma mîdobîn rek, cîn magîlseb Bi Kîb melik tep ne ak mîsen nîpîn. Ne gek, cîn magîlseb ne ke melik tep sek mîdeb rek lînîgabîn. Cîn magîl alap nep ne mîdeb rek ma ulek lînîgabîn; pen nîn nokîm nokîm ne per nep cînop gî gî gek, cîn melik tep ne mîdeb rek ulek lînîgabîn. Bi Kîb nîg gîp Kaun ak me.

4

Lîm dî tin cög gîpal rek ak, cîn bin bî mîdobîn

¹ God cînop yîmîg nîñjîl dîl, wög nîbaul ag lek gîpîn ak me, cîn gos par ma nîpîn. ² We gîl gîpal ar ak abe, nabîn gek nîñlig gî gîpal ar ak abe, cîn ma gîpîn. Bin bî okok kîrop mînîm esek ma apîn. Cîn God Mînîm ag nîñlig gebîn ak, mînîm cîn ognap sek agîl ma ag ñîbîn. Tap tari tari gîpîn ak, esek ar ak ma gîpîn. God Mînîm tep ne ak yîpid gîl nep mîsen ag ñîbîn. Nîg gon, bin bî okok cînop nîñjîl, mîdmagîl nab kîri adan nîññîgal, cîn God udîn yîrîk ar ne ak bî tigepl bî rek mîdobîn. ³ Bin bî kîmebal okok nep, mînîm tep mîsen ag ñîbîn ak nîñjîl, usajîl bad rek mînîm tep ak karîk mîdek nîñlig gî, ma nîpîn apal. ⁴ Kîri ma nîpal ak, Seten karîp lîm wagîn aul god rek mîdeb ak, gos kîri kom kam gek, Krais mînîm tep melik sek mîdeb mînîm ak ma nîpal. God ne mîdeb rek, Krais ak rek nep mîdeb ak ma nîpal. ⁵ Pen mînîm ag ñîbîn ak, cîn bî tigepl bî rek mîdobîn mînîm ak ma ag ñîbîn; Jisas Krais ne nep Bi Kîb mîdeb nîñjîl Jisas wög nop gîl, wög gî ñeb bî nîbi mîdobîn, agîl, mînîm tep nîbep ag ñîbîn. ⁶ God ned “Kîslîm nab eyan melik gan,” agak. God nokîm nîbak nep melik ne mîdmagîl nab cînop adan ñîleb. Nîb ak, God melik tep ne ak

Krais mîlîk jo mîlîk melîk geb ak
bir nîpîn.

⁷ Lîm dî tin cög gi cînop rek ak,
cîn bin bî mîdobîn. Pen God ne
tap tep aknîb ke nîbaul cînop nab
adañ lîp. Nîb ak nîpîn, kîlis cîn
ke mer; God kîlis ne ke ñek dîl
níg gîl mîdobîn ak nîpîn. ⁸ Cînop
pîs pîs yîkîl gebal ak pen cîn pag
yoklîg gî amobîn. Gos par nîjnobîn
ak pen gos sek mîdobîn. ⁹ Cînop
yîk gî yokebal ak pen God per cîn
eip mîdeb. Cînop yokop gab gab
pakebal ma kîmobîn. ¹⁰ Jisas nop
pakîl ñag pak lîlak rek, cînop ak
rek nep pakîl ñag pak lînîg gebal
koslam mîdobîn. Pen nîg gek, bin
bî okok mîb gon cîn nîjîl, Jisas
komîj mîdeb ak mîsen nîjîngîl.
¹¹ Cîn komîj mîdobîn ak, Jisas nop
nîj dîpal, agîl, cînop per per nep
ñag pak lînîg gebal. Pen gîpal
nîbak, bin bî okok mîb gon cîn
nîjîl, Jisas komîj mîdep magîl ne
ak nîjînîmel, agîl, God kîrop kîrîg
gek nîg gîpal. ¹² Cîn per per kîmîjîn
rek lîp ak pen cîn nîg gon, nîbi
komîj mîdenîmîb rek lîp.

¹³ God Mînîm ak bî alap ñu kîl
tîkîl agak, "God nop nîj dîpin ak
me, nîb agebin," agak. Nîb ak
rek, cîn ak rek nep God nop nîj
dîpin ak me, mînîm agobîn. ¹⁴ Cîn
nîpîn, God ne Bî Kîb Jisas nop dî
warîk ñak rek, cînop ak rek nep
dî warîk ñîl, cînop abe nîbep abe
damîl Jisas mîdeb sînjak lînîgab.
¹⁵ Tap agebin nîb aul magîlsek
nîbep nen agîl agebin. Nîg gon,
ñîn nokîm nokîm God ne bin bî
tîgonj tîgonj konjai nep dî tep gîl kod
mîdek, kîri God nop tep aglîg gî
gel nîjîlg gî, yîb ne ak i ar alanj
amnîgab.

God nop nîj dîl gos sek mîdobîn

¹⁶ Nîb ak, cîn gos sek mîdobîn.
Mîb gon ñîn tob cîn sain gi
yonîmîn rek lîp ak pen God cînop
per per kaun nab cîn adañ kîlis
ñek nîjîlg gî komîj mîdobîn.

¹⁷ Mîker sîkol dîpîn nîb okok tap
kîb mer; yokop won ulep alap nep
dîpîn. Pen mîker nîb okok dîl, am
Krais eip mîdîl per nep per nep
melîk tep kîb yîb sînjak mîd tep
gînîgabîn. ¹⁸ Lîm dai ar wagîn
aul mîdîl, tap udîn magîl nîjeb
okok gos par ma nîpîn; tap ar alanj
sînjak udîn magîl ma nîjeb gos
nîpîn. Tap udîn magîl nîjeb okok
won ulep nep mîdenîgab; tap udîn
magîl ma nîjeb okok per nep per
nep mîdenîgab.

5

¹ Mîb gon cîn mînî mîdeb ñîn
nab aul, karîp badak bad rek
mîdeb. Pen karîp badak nîbak
tîg wal gel aka ajîl gek, God ne
cînop karîp kîsen nîb alap karîp
lîm ne seb kab ar alanj sînjak gî
lek mîdenîgabîn. Karîp nîbak bî
karîp gîpal rek mer; God ne ke gî
lek, per nep per nep mîdenîgab.

² Karîp kîsen nîb nîbak kasek dîl
walîj rek tol gîn, ag gos nîjîlg gî
kod mîdobîn. ³ Tari gînîg: God
ne cînop walîj tol gî ñek, magîl
nep ma mîdonîgabîn. ⁴ Mînî karîp
badak nîbaul mîdîl, mîker gek
nîjîlg gî gîs pakîl ake agobîn. Pen
kîrîg gîl magîl nep mîdon, agîl
gos ak ma nîpîn; seb kab ar alanj
mîdep mîb gon ak dîn, agîl gos ak
nîpîn. Mîb gon komîj mîdep ak
apîl, mîb gon kîmîb ned nîb ak
pîs nep ñîb saknîmîn, ag gos ak
nîpîn. ⁵ God gos ne ke nîjîl, mîb
gon kîsen nîb ñînîm, agîl, Kaun
ne ak nep ag yokek apîl cînop eip
mîdeb ak me, God ne agak rek nep
gînîgab ak nîj tep gîpîn.

⁶ Nîb ak me, cîn per per gos sek
mîdobîn. Pen mîb gon nîb aul
sek mîdobîn ñîn nab aul, Bî Kîb
karîp ne seb kab ar alanj sînjak ma
mîdobîn. ⁷ Bî Kîb nop gos nîjîlg gî
ajpîn ak pen nop udîn ma nîpîn.
⁸ Cîn gos sek mîdobîn. Mîb gon
cîn aul kîrîg gîl, am Bî Kîb eip

karıp lım ne seb kab ar alan sığjak mıdojin, ag gos ak nıpin.

⁹ Nıb ak, karıp lım cın sığjauł mıb goj mıdonıgabın aka kırıg gıl Bi Kıt karıp ne am mıdonıgabın ak, nop tep gınigab ar ak nep gın, ag gos ak nıpin. ¹⁰ Tari gınıg: cın magılsek am Krais udın yırık ar ne sığjak mıdon, mıñi mıb goj sek mıdıl tari tari gıpın, tep gıpın aka titi gı rek gıpın ak nınjıl, pen nıbak rek nıningab.

¹¹ Bi Kıt ne Bi pırıkep mıdeb ak nınjıl, kılıs gıl, bin bi okok nop nıñ dınimel, agıl, kırop mıñım tep ne ag nıbin. Cın bi tigepli rek mıdobın ak, God nıñ tep gıp; nıbi ak rek nep, cın bi tigepli rek mıdobın ak abe nıñnímıb rek lıp. ¹² Mıñım nı kıl tıkebin nıbaul, cın bi tep cınop dınimıb, agıl ma agebin. Mıñım nı kıl tıkebin nıbaul nınjıl, cınop nen agıl gos nıñjıl mıñ mıñ gınimıb, agıl, nı kıl tıkebin. Nıg gen, bin bi mıdmagıl nab adan mer, mıb goj söj ar ak nep tari rek mıdeb ak gos nıpal bin bi okok, nıbi kırop mıñım pen agnıgabım, agıl, mıñım nıbak nı kıl tıkebin.

¹³ Pen mıñım agebin aul, nıbi ognap agnıgabım, saköl losıp mıñım nıbak ageb, agnıgabım. Pen nıbi nıg gıl rek agenıgabım ak, Pol, bi okok God yıb nop agel ar amnañ agıl, nıb ageb, agıl gos ak nıñnímıb. Pen Pol bi saköl mer, bi gos mıdeb rek ageb, agenıgabım ak, Pol, cınop nen ag gos nıñjıl, bi okok mıñım tari agebal ak cınop ageb, agıl, mıñım yad nıñ dınimıb. ¹⁴ Krais ne bi nokıñ yıb ak bin bi magılseken agıl kımak rek, cın bin bi magılseken eip kımınok, agıl nıpin. Krais cınop bin bi magılseken mıdmagıl lıp ak nıñjıl, gos cın ar ak ke nıñjıl ma gıpın. ¹⁵ Krais bin bi magılseken nen agıl kımak. Nıb ak, mıñi tıkił kisen, cınop ke tep gınigab ar ak nıñjıl ma gın; Bi Kıt cınop nen agıl

kımił kauyañ warıkak ak nop tep gınimıñ ar ak nep gın.

¹⁶ Bin bi lım dai ar wagın aul nıb okok nıpal rek nep nıñjıl, "Bin bi okok tep, bin bi okok tımel," agıl ma nıpin. Krais nop ned gos esek ar nıbak rek nep nıñnok ak pen mıñi nop ar nıbak rek ma nıpin. ¹⁷ Bin bi Krais nop cıg gıpı okok, God gek komıñ kısen nıb ar ak mıdebal. Tap ned nıb ak kır gek, ned mıdeligıpırek ma mıdebal; tap kisen nıb bir owıp. ¹⁸ Cın komıñ kisen nıb mıdobın nıbak, God ne nep gek mıdobın. Ned bin bi nıag nıñjeb ne mıdonok ak pen kisen Krais nop ag yokek apıl, cınop dı God eip jım nıl lıl, bin bi ognap sek God eip jım nıl mıdenımel, agıl, cınop wög nıbak ag lak. ¹⁹ Krais kırop nen agıl kımak ak me, God bin bi okok magılseken tap si tap tımel gıpı okok nıñjıl kırıg gen, yad eip jım nıl mıdenımel, agıl gak. Pen God ne cınop mıñım tep nıbak nıl, bin bi okok magılseken ag nıñnímıb, agıl, cınop bin bi wög gep ne ag lak. ²⁰ Cın me, Krais bi nab nıb ne mıdıl, God mıñım tep ageb ak dıl bin bi okok kırop ag nıbin. Krais bi ne mıdobın ak me, nıbep agobın, Krais mıñım tep ak nıñ dıl, yau agem, God nıbep dı tep gıl nop eip dı jım nıningab. ²¹ Krais tap si tap tımel alap ma gak pen God tap si tap tımel cın magılseken Krais nop nıak. God gak nıbak, cın Krais eip mıdıl, God komıñ tep mıdep magıl ne ak sek dıniğabın, agıl gak.

6

¹ Cın God eip jım nıl wög gıpın rek, nıbep mıñım kılıs gı agıl agobın, God nıbep yımig nıñjıl dı tep gıpı ak, ma kırıg gınimıb. ² God ne ageb,
"Mıñım nak nıñním agıl mıdenek
nıñ ak,
yıp ag nıñnak nıñnek."

Nep dî komiñ yoknîm, agenek ñin
ak,
nep gî ñinek,” agak.

Pen niñim! Mîñi ñin aul nep God
bin bî okok mînîm niñim agîl
kod mîdeb. Mîñi ñin aul nep God
bin bî okok kîrop tîg asîk yokek,
komiñ amniçgal.

³ God nop wög gîpîn ak am tep
gînîmîñ, agîl, niñi tep gîl gîpîn.
Bin bî ognap cînop niñîl, gos ognap
apek, ap yap paknîmel ar ak
ma gîpîn. ⁴ Pen tari tari gîpîn ak,
God nop wög gîpîn ak niñnîmel,
agîl, nag tep ar ak nep gîpîn. Nîb
ak, God nop wög gîl koslam mîdîl
ma kîrop gîpîn. Mîker tari tari gek,
koslam mîdobîn, agîl gos nîbak
ma niñin. ⁵ Cînop ñin ognap
tapîn magîl pakpal; ñin ognap
mîñ lîpal; ñin ognap karîp lîm
alap bî warîkîl polisman eip aka
ami bî eip pen pen gîl ulep cînop
nab sînjak abe ñag pak lînîg gîpal;
ñin ognap wög gîl dam dam añiñ
ma lîpin; ñin ognap kîn tep ma
gîpîn; ñin ognap yuan nep kînbîn.
⁶ Pen gos tep nep niñîl, niñi tep
gîl, bin bî kîrop niñon cînop mîlik
yapek mer, kîrop dî tep gîpîn. Cîn
titi gîlîg gîl niñi gîpîn? Kaun Sîñ
cînop nab adan mîdeb ak me, bin
bî mîdmagîl yîb lîpin; ⁷ God cînop
kîlis ne ñek, Krais mînîm tep ak
yîpîd gîl nep apîn; gîl tep gep ak
kadîñ kîsal cîn rek ñînmagîl yîpîd
abe ñînmagîl anjîdken abe mîdeb.
⁸ Bin bî ognap yîb cînop agel ar
ameb; bin bî ognap yîb cînop del
piyak yapeb. Ognap cînop mînîm
tep apal; ognap cînop mînîm tîmel
upal. Cînop bî tom agep ag gos
niñpal ak pen cîn mînîm niñîd nep
apîn; ⁹ cînop bin bî yîb ma mîdeb
ag gos niñpal ak pen yîb cînop
niñpal; cîn bir kîmbîn rek lîp ak
pen komiñ mîdobîn. Cînop tapîn
magîl pakpal ak pen ma kîmbîn;
¹⁰ mîker kîb gîp ak pen mîñ mîñ
gîlîg gîl mîdobîn; bî yîm gep rek

mîdobîn ak pen wög cîn gîpîn ar
ak bin bî konjai nep bin bî gep
rek mîdebal; tap ma mîdeb rek
mîdobîn ak pen magîlsek dîpîn.

¹¹ Nîbep Korid bin bî okok
mînîm we gîl ma agobîn, mîsen
yîb nep agobîn; nîbep mîdmagîl
lîpîn. ¹² Cîn ned nîbep mîdmagîl
lîlîgîpîn ak, mîñi ak rek nep niñ
gîl nep gîpîn ak pen nîbi cînop
ned mîdmagîl lîlîgîpîm nag ar ak
pen dam akal yokpîm? ¹³ Nîbep
ñi pai yad rek lek me agebin: cîn
nîbepe mîdmagîl lîpîn rek, nîbi ak
rek nep cînop mîdmagîl lînîmîb.

*Bin bî Krais nop ma niñ dîpal
okok eip ma jîm ñînîmîb*

¹⁴ Nîbi bin bî Krais nop ma niñ
dîpal okok eip ma jîm ñînîmîb.
Bin bî gîl tep gîpal okok, titi gîl bin
bî gîl tîmel gîpal okok eip jîm ñîl
mîdîl gel amek tep gînîgab? Bin bî
melîk mîdebal okok, titi gîl bin bî
kîslîm eyañ mîdebal okok eip jîm
ñîl mîdîl gel amek tep gînîgab?
¹⁵ Krais eip kîjeki eip mînîm ag ar
nokîm ma lînîgair. Bin bî Krais
nop niñ dîpal okok, bin bî Krais
nop ma niñ dîpal okok eip ak rek
nep gos ar nokîm ma niñnîgal.
¹⁶ God komiñ ak, cîn sobok gep
karîp ne mîdobîn. God ne agak,
“Yad nab kîrop adan mîdîl,

God kîri ak mîden,
kîri pen bin bî yad
mîdenîgal,” agak.

Pen God sobok gep karîp eip, tap
yokop sobok gîpal tap esek okok
eip, mînîm alap ag ar nokîm lîl gel
amnîmîñ rek ma lîp.

¹⁷ Nîb ak, Bî Kîb ne agak,
“Kîrop kîrîg gîl,
nîbi ke mîdenîmîb.
Tap yîp asîñ lîp okok ulîk malîk
ma gînîgabîm ak,
nîbep dînîgain.

¹⁸ Nap nîbi mîden,
nîbi ñi pai yad mîdenîgabîm.
Yad Bî Kîb aknîb ke, bî gep yîb ak,
nîb agebin,” agak.

7

¹ Nı̄bemmam tep yad okok. God cınop mìnım tep mìnım nı̄njı̄d nı̄bak agıp rek, tap si tap tı̄mel gıpın okok mı̄b gon cın abe, gos tı̄mid cın abe, gı̄ tı̄mel gıp ak, tap ası̄j pıs nep kırı̄g gıl, God nop pırı̄kıl, per per nep gı̄ tep nep gı̄ mı̄don.

Pol mı̄n mı̄n gak

² Nı̄bi cınop dı̄ mı̄dmagıl lı̄nımı̄b. Cın bin bı̄ nı̄bep alap mìnım esek agıl, gı̄ tı̄mel gıl, abramek gıl ma gıpın. ³ Yad nı̄bep ag sı̄kol gını̄g ma agebin. Ned nı̄bep agnek rek, cın nı̄bep mı̄dmagıl yı̄b lı̄pın; nı̄bep eip komı̄j mı̄denı̄gabın aka kı̄mnı̄gabın ak, nı̄bep mı̄dmagıl lı̄l jı̄m nı̄l nep mı̄donı̄gabın. ⁴ Nı̄bep gos ke nı̄b ognap ma nı̄pin, tep gek nep nı̄njı̄l gı̄ mı̄debin. Yad nı̄bep gos nı̄njı̄l, mı̄n mı̄n gılı̄g gı̄ gos sek mı̄debin. Cınop mı̄ker yı̄b gıp ak pen yad mı̄n mı̄n gılı̄g gı̄ mı̄debin.

⁵ Pen cın Masedonia Propins apjaknok nı̄n ak, won alap ańı̄j lı̄l yokop ma mı̄donok. Mı̄ker ke ke konjai yı̄b mı̄dekk, cınop pen pen gel, gos par yı̄b nı̄jonok. ⁶ Pen God bin bı̄ yı̄mıc nı̄pal okok dı̄ tep gıp ak, Taitas nop ag yokek apek, cınop dı̄ tep gak. ⁷ Taitas ne sı̄naul apıl, nı̄bi tari tari gıl nop dı̄ tep gı̄pekk mìnım ar ak agıl; yı̄p gos nı̄njı̄l gı̄pım mìnım ar ak agıl; nı̄bi yad eip gos ar nokım nep ma nı̄jonok ak nı̄bep yı̄mıc gıp mìnım ar ak agıl; nı̄bi yad eip kauyan jı̄m nı̄l mı̄don, ag gos nı̄pım, mìnım ar ak agıl; yı̄p mìnım nı̄bak ag ūek nı̄njı̄l yı̄p tep yı̄b gak.

⁸ Mı̄j nı̄u kıl tı̄knek ak nı̄jem, nı̄bep yı̄mıc yı̄b gak ak yad won alap gos kıl nı̄njek; pen mı̄nī yad gos kıl ma nı̄pin. Mìnım kılıs agıl mı̄j nı̄u kıl tı̄k yoknek nı̄bak, nı̄bi nı̄jem, mapın gak ak

pen ak yokop won ulep won alap nep gak. ⁹ Kı̄sen me, nab cın aul nag tı̄mel ar ak ma gın, agıl mapın nı̄njı̄l kırı̄g gı̄pekk ak, yad mı̄n mı̄n gıpın. Nı̄bep mapın gak nı̄bak, God gınım agıl nı̄njak rek nep nı̄bep gı̄ tep gak ak me, mı̄j nı̄u kıl tı̄knek nı̄bak, tep nep tı̄knek. ¹⁰ Bin bı̄ God nop gos nı̄njı̄l, tap si tap tı̄mel gı̄pal ak tari gını̄g nı̄g gıpın agıl, nag tı̄mel gı̄pal ar ak kırı̄g gel, God kırı̄p dı̄ komı̄j yoknı̄gab ak tep. Pen bin bı̄ God nop gos ma nı̄njı̄l, yokop nep tap sı̄dol gıpın ak tari gını̄g nı̄g gıpın, agnígal ak, kı̄mil God ker ma amnígal. ¹¹ Pen nı̄bi, tap si tap tı̄mel gı̄pım ak tari gını̄g nı̄g gıpın, apek nı̄bak, God gek, gos nı̄njı̄l tep gıl gı̄pekk. Nı̄bi kılıs gıl, nab cın aul gı̄ tı̄mel ma gıpın nı̄njı̄l, apek. Nı̄bi pırı̄kıl, kal gıl, bı̄ nab nı̄bi sı̄njak gı̄ tı̄mel gak bı̄ nı̄bak nop gos nı̄n, apek. Nı̄bi kılıs gıl, mı̄dmagıl yı̄b lı̄pım ak, cın nı̄pım nı̄bi tap nı̄bak gı̄ tı̄mel ma gıpım. ¹² Nı̄bep mı̄j ned nı̄u kıl tı̄k yoknek ak, bı̄ tap si tap tı̄mel gak ak aka bı̄ nop gı̄ tı̄mel gak ak gos nı̄njı̄l nı̄u kıl ma tı̄knek. Nı̄bep bin bı̄ nep gos nı̄njı̄l, God nı̄njı̄l mı̄dekk nı̄njı̄l gı̄, nı̄bi cınop mı̄dmagıl lı̄pım ak nı̄bi ke nı̄njı̄l tep gını̄gabım, agıl, mı̄j nı̄u kıl tı̄knek. ¹³ Pen nı̄bi mı̄j nı̄bak nı̄njı̄l, cınop dı̄ tep yı̄b gı̄pım ak me, cın mı̄n mı̄n gıl gos sek mı̄dobın.

Pen Taitas nı̄bep am nı̄njı̄l adık apıl kesim dıl mı̄n mı̄n gak ak nı̄njı̄l, cın ak rek nep mı̄n mı̄n yı̄b gıpın. Taitas nop dı̄ tep gı̄pekk ak, mı̄nī ne mı̄n mı̄n gıl mı̄d tep gıp. ¹⁴ Taitas nop ned, ai mam Korid okok nep dı̄ tep gını̄gal agnek rek nep nop gı̄pekk ak me, yı̄p nabın ma gıp. Mìnım nı̄bep apin okok per nı̄njı̄d nep apin rek, mìnım Taitas nop agnek ak, tapın agnek ak pen ak rek nep nı̄njı̄d yı̄b nep agnek. ¹⁵ Pen Taitas amjakıl

nibep minim agek, nibi pak gil gil gilig git, minim ne ak dil, nop di tep gipec ak gos nijil, ne nibep midmagil yib lip. ¹⁶ Pen yad miñi nij tep gipin, nibi ar alap ke maginigabim; git tep nep giniigabim ak me, yad miñ miñ yib gipin.

8

Masedonia bin bi mani kib nillak

¹ Pen ai mam sirkop. Bin bi Krais eip midebal Masedonia Propins tigon okok, God ne krop yimig nijil di tep yib gip. ² Mani kiri ma midek, koslam midebak ak pen kiri miñ miñ gilig git mani kiri God nop abramek nillak. ³ Yad ke nippin, mani kiri konjai ma midek ak pen mani kiri neb nab ak nep ma nillak; kiri kib yib rek nillak. Gos kiri ke nijil, ⁴ cinop minim kilis agil aglak, bin bi Krais pis ken midebal okok yuan kib lek yokop midebal okok krop mani nin, aglak. ⁵ Pen ginimel ag gos nijnok rek ma gilak. Kiri gos nillak, "Bi Kib bin bi ne midobin ak me, cinop wog tari niniigab ak giniigabin," ag gos nillak. Nib agil, Bi Kib nop wog gilig git, God nop tep gak ak rek cinop wog ognap git niniimb agnok ak, kiri nib akitrek nep gilak. ⁶ Pen Taitas ne ned am nibep agek, wog tep nibak wagin git giniig gebek rek, nop apin, "Am Korid bin bi okok eip midenimin, kiri bin bi okok midmagil lep wog tep giniig gebal nibak, nak git nenimin pis nep gilan," apin. ⁷ Nibi me, Krais nop nij di kilis gipim; minim tep ne ak nij tep gipim; minim wagin ak nij tep gipim; kilis yib gipim; cinop midmagil lipim. Nib ak me, miñi mani bin bi okok niniig gebim ak, wog nibak ak rek nep git tep yib giniimb.

⁸ Pen yad minim kilis agil nig giniimb ma agebin. Yad yokop minim sain sain agebin. Nib

ak, bin bi ognap cinop midmagil lipal ak, nibi ak rek nep cinop midmagil lipim aka mer ak nij tep giniigain. ⁹ Bi Kib cin Jisas Krais cinop yimig nijil git tep gak rek nipiim; ne karip ne sinjak midil, tap alap ulep ma gek. Mid tep yib gek ak pen nibep nen agil, magilsek midek sinjak kiri git, wagin aul apil, bi yim gep rek yib ak midek. Ne nig gak ak, nibi bin bi gep rek, bin bi tap alap ulep ma git rek midenimin agil, nig gak. ¹⁰ Mit ned nib ak, nibi ned nep gos nij tep gil, nig giniigabim apek. Pen nig gil gos nijil, nibi ak rek nep ned nep mani nibek. Nib ak, gos yad nippin ak nibep agebin. ¹¹ Mit ned nib ak nibi gos kilis nijil giniigabim apek ak gos nijlig git midenimin, pen miñi ak rek nep gos kilis nibak nep nijil, tari giniigabim apek ak bir git dai junimib. Mani nibi miñi midonimin okok nonim li, krop neb rek ak miñi pis nep niniimb. ¹² God nop tep git ak, mani God nop abramek nin. Pen abramek nin, agon, sikol nep neb rek lek, ak abe God nop tep git. God mani tap cin mideb okok nep wok pageb; mani tap cin ma mideb okok sek wok ma pageb.

¹³ Bin bi mani niniigabim okok kiri mid tep gel, nibi pen koslam midem, agil ma agebin. ¹⁴ Pen mani tap nibi miñi konjai mideb rek, krop ognap nonim li nem me, kisen nibi ma midenigab nin ak, kiri pen nibep ognap nonim li niniimel. Nig git, krop eip adip adip rek midenigabim. ¹⁵ God Minim ak nu kil tikil aglak, "Bin bi tap mana apal ak konjai nep yiprig dilak okok nillak kib rek ma gak; kiri nijeb rek ak nep midek. Pen bin bi sikol yiprig dilak okok krop ak rek nep ma tik dak; kiri ak rek nep nijeb rek ak nep midek," aglak.

Pol ne Taitas nop Korid ag yokak

¹⁶ God Taitas nop gos ñek, yad ke kîlis gîl nîbep dî tep gînîm, agîl nîpin rek nep Taitas gos nîñjip ak, God nop tep agebin. ¹⁷ Taitas am kîrop nîñjil owan, agen, ne ke tep gîp rek, miñ miñ gîl nîbep sînjak nîñigab. ¹⁸ Pen bî tep cîn alap sek Taitas eip ag yoknîgabîn. Bî nîbak ne Krais bin bî karîp lîm sîkol ke ke okok kîrop mînîm tep ak ag ñî ajek nîñjlig gî, nop bî tep yîb apal. ¹⁹ Cîn bin bî okok gî ñon, kîri Bî Kîb yîb ne agel ar amnañ, ag gos nîpîn ak me, cîn mani nîbak dad amnîgabîn. Pen Krais bin bî ke ke okok mîdebal Taitas nop ag lîl, ne cînop eip amîl wög tep nîbak gînîmîj, aglak. ²⁰ Pen Krais bin bî ne mani kîb ñîbal ak dîl kod mîd tep gîl, dam bî okok kîrop ñon, kîri pen dîl nonîm lî bin bî tap ma mîdeb okok nonîm lî ñîñigal. Magîlsek gos nîñj tep gîl, gî tep nep gînîgabîn ak, cînop mînîm alap agnîmel rek ma lîñigab. ²¹ Bî Kîb abe bin bî okok abe cîn gî tep nep gîpîn ak nîñjîmel ag gos ak nîpîn.

²² Pen mam cîn alap sek ag yoknîgabîn. Mam nîbak ne per kîlis gîl miñ miñ gîlîg gî wög gîp. Pen miñi ne nîbi bin bî tigeplrek bî rek mîdebalîm ak nîñjil, ne miñ miñ gîlîg gî sînjak nîñigab. ²³ Ñîbemmam Taitas nop ag yoknîg gobîn ak, ne me yad eip wög jîm ñîl gîl, nîbep mînîm tep ag ñîbîr. Pen bî ne eip nîñigair oral, Krais bin bî ne okok cîrop mal wög nîbak ag lel, Krais yîb ne agor ar amnañ, ag gos nîñjil, nîñigair.

²⁴ Pen kîri piyak sînjak amjaker, kîrop mîdmagîl yîb lîl, dî tep gînîmîb. Nîg gem me, mînîm nîbak kîb amek, Krais bin bî ne mîdebal karîp lîm ke ke okok nîñjil agnîgal, "Pol ne Krais bin bî Korid sînjak mîdebal okok yîb kîrop

agek ar amîb ak, nîñjîd nep agîp," agnîgal.

9

Krais pîs ken mîdebal bin bî okok dî tep gînîmîb

¹ Pen Krais bin bî ne Jerusalem mîdebal okok mani ñînîmîb, agebin mînîm ak, yokop agebin; nîbi ke nîñj tep gîpîm. ² Nîbi Akaia Propins mîdebalîm okok, mi ned ak, mani nîbi ñîñig gebek ak, yad bin bî Masedonia Propins mîdebal okok kîrop tapîn nep apin. Nîbi Akaia bin bî ñîñig gebek ak, Masedonia kai kîrop mînîm agnek, miñi bin bî konjai nep gos nîñj tep gîl mani kîri ak rek nep ñebal. ³ Pen mam cîn miñi agesin okok nîbep ag yoknîgain ak, nîbi mani Krais bin bî okok kîrop ñeb ak dî lî tep gîl gî jîn gî mîdem, Masedonia bin bî okok, Pol mînîm ñîg nep ageb, agîl ma agnîmel, agîl, kîrop ag yoknîgain. ⁴ Nîbi mani lî mogîm gî tep ma gînîgabîm ak, Masedonia bin bî ognap pon dîl Korid amjakon, cînop nabîj gînîgab. Pen nîbep nabîj yîb gînîmîj rek lîp. ⁵ Nîb ak, mam cîn okok kîrop ned ag yoknîgain. Kîri am nîbep eip mîdel, mani ñîñigabîn apek ak, lî mogîm gem mîdonîmîj. Kîsen yad amjaknîgain ak, nîbi miñ miñ gîlîg gî mani ñîñigabîm nîbak gî jîn gî mîdenîgal.

⁶ Nîbi nîpîm, bin bî tap yîn konjai ma yîmnîgal okok, tap konjai ma dînîgal; bin bî tap yîn konjai yîmnîgal okok nep, tap konjai nep dînîgal. ⁷ Nîb ak, nîbi bin bî nokîm nokîm mîdebalîm rek, gos nîbi ke nîñjil mani ñînîmîb. Yîrik gek nîñjlig gî ma ñînîmîb. Bin bî ognap nîbep neb neb gel nîñjil, ma ñînîmîb. Bî miñ miñ gîl mani ñîñigab ak, God bî nîbak nop mîdmagîl lîp. ⁸ God ne tap tep nîbep ñîñig geb ak, tap sîkol

ma n̄in̄igab; tapın nep n̄in̄im̄iŋ rek l̄ip. N̄ib ak, per nep n̄ibi ke tap konjai m̄idenigab n̄in̄il bin b̄i mani ulep ḡin̄im̄iŋ okok k̄rop tap konjai n̄in̄im̄iŋ rek l̄in̄igab. ⁹ Ar n̄ibak rek, God M̄in̄im̄ ak n̄u k̄il t̄ik̄il aglak,

“Ne bin b̄i ȳim̄ gep okok k̄rop tap
tep abramek n̄in̄igab.

Ne per nep k̄rop d̄i tep ḡil ḡi
tep ḡin̄igab,” aglak.

¹⁰ God c̄inop per tap ȳin̄ n̄il, tap magiŋ n̄il ḡip ak, n̄ibep tap ȳin̄ konjai ȳib n̄in̄igab. Pen ne gek tan tep ḡin̄igab n̄in̄il n̄ibi d̄il ognap bin b̄i tap ulep ḡip okok k̄rop nonim̄ l̄i ūn̄em me, tep ȳib ḡin̄im̄iŋ rek l̄ip. Mani tap n̄ibi n̄in̄igabim̄ ak, God ne gek tap magiŋ konjai ȳib nep p̄iln̄igab. ¹¹ God n̄ibep per gek, tap n̄ibi konjai nep m̄idek, abramek ūeb rek l̄in̄igab ak me, n̄ibi tap ūn̄lig ḡi m̄idem, c̄in damiŋ Krais bin b̄i Jerusalem m̄idebal okok dam ūon, bin b̄i konjai nep God ȳib ne agel ar amnīgab.

¹² N̄ig ḡil, Krais bin b̄i tap ulep ḡip okok k̄rop ḡi tep genīgabim̄ ak, k̄iri tap ulep ḡip n̄ibak d̄il m̄id tep ḡil, God ȳib nop ak nep agel ar amnīgab. ¹³ N̄ig gem, bin b̄i okok k̄iri God nop gos n̄in̄il agn̄igal, “Krais bin b̄i ne Korid m̄idebal okok, k̄iri Krais m̄in̄im̄ tep ak d̄il, ageb rek nep ḡil, c̄inop mani k̄iri abramek ūil, bin b̄i okok k̄rop abramek ūil ḡipal ak, nep tep ȳib agobin̄,” agn̄igal. ¹⁴ God n̄ibep ȳim̄iŋ n̄in̄il d̄i tep ȳib ḡip rek n̄in̄il, gos k̄iri am n̄ibep kom kam gek tep gek n̄in̄lig ḡi, n̄ibep nen agiŋ God nop sobok ḡin̄igal. ¹⁵ God ne tap tep akn̄ib ke c̄inop ūib ak rek, c̄in nop tep ḡip agin̄!

10

Pol agak, “Bin b̄i ognap ȳip m̄in̄im̄ timel agebal,” agak

¹⁻² Bin b̄i ognap ȳip apal, “Pol ne c̄in eip m̄idil, b̄i sain m̄in̄im̄

ma agep b̄i alap rek m̄ideb ak pen am par okok m̄idil, miŋ ūu k̄il t̄ik̄il, m̄in̄im̄ k̄ilis agiŋ agiŋ,” apal. Pen k̄iri m̄in̄im̄ ar alap agiŋ apal, “Pol ne bin b̄i l̄im dai ar wagin aul n̄ib okok n̄ipal rek nep n̄in̄il agiŋ,” apal. Krais ne Bī sain tep kapkap m̄ideb rek, ȳib ne agiŋ, yad ke Pol n̄ibep m̄in̄im̄ k̄ilis agiŋ agebin, n̄ibi gos n̄in̄ tep ḡil ḡi tep ḡin̄im̄iŋ. Yad amiŋ bin b̄i ȳip m̄in̄im̄ timel agebal okok k̄rop m̄in̄im̄ k̄ib agn̄igain. Pen n̄ibi ḡi tep gem, n̄ibep n̄ig akn̄ib rek ma ḡin̄igain ak ȳip tep ḡin̄igab. ³ C̄in l̄im dai ar wagin aul m̄idobin ak pen bin b̄i l̄im dai ar wagin aul pen pen ḡipal rek ma ḡipin̄. ⁴ C̄im kadiŋ c̄in d̄il pen pen ḡipin̄ ak, l̄im dai ar wagin aul d̄i pen pen ḡipal rek mer. C̄im kadiŋ c̄in d̄il pen pen ḡipin̄ n̄ibak, God k̄ilis ne ke sek m̄ideb ak me, ūag juek k̄ijeki wari ne t̄ig wal ḡin̄im̄iŋ rek l̄ip. ⁵ Bin b̄i okok k̄iri God gos n̄in̄eb ak k̄iri ḡil, gos k̄iri ke ak n̄in̄il, ȳib k̄iri ke agel ar ameb ak pen c̄in God k̄ilis ne d̄il m̄in̄im̄ tep ne agon, bin b̄i n̄ib okok m̄in̄im̄ tep n̄ibak pen agn̄imel rek ma l̄ip; c̄in gos k̄iri d̄i nag lon, k̄iri Krais m̄in̄im̄ tep n̄in̄ d̄il ageb rek nep gel ameb. ⁶ Pen n̄ibi Krais ageb rek ḡiliŋ ḡi m̄idenigabim̄ ak n̄in̄il c̄in k̄isen bin b̄i Krais nop aleb aleb ūibal okok gos ūon n̄in̄im̄el.

⁷ N̄ibi ognap udin nep n̄ipek. N̄in̄ tep ḡin̄im̄iŋ. Bī alap Krais b̄i ne m̄idebin ag gos n̄in̄eb ak, Pol ak rek nep Krais b̄i ne m̄ideb ak n̄in̄im̄iŋ. ⁸ Bī K̄ib ak nep ȳip wög ag lek, n̄ibep bin b̄i kod m̄idebin agebin ak, tapin agebin ak pen, ȳip nabin̄ ma ḡip. Pen Krais ne ȳip wög ag lak ūibak, n̄ibep agen ap yap pakn̄im̄iŋ, agiŋ, ȳip ma ag lak; n̄ibep agen Krais m̄in̄im̄ tep ak n̄in̄ d̄i tep ḡil nop cig tep ḡin̄im̄iŋ, agiŋ, ȳip ag lak. ⁹ Pen n̄ibep miŋ ūu k̄il t̄ik̄il yoknek ak, n̄in̄il p̄irik̄im̄, agiŋ,

ma yoknek. ¹⁰ Bin b̄i ognap ȳib apal, “Ne par okok m̄idil, m̄ij nep ūnu k̄il tik yokil, minim k̄ilis ȳib agip ak pen s̄injaul owip n̄ipin ak, b̄i k̄ib minim apal rek ma agip,” apal. ¹¹ Pen bin b̄i n̄ib agebal okok n̄inj m̄idenimel. Yad amjakil, ar alap ke ma ḡinigain; par s̄inj aul m̄idil, m̄ij ūnu k̄il tikil agebin rek nep ḡinigain.

¹² Pen bin b̄i ȳib kiri ke agel ar ameb okok, kiri k̄ib aka yad k̄ib aka agil, gos ak ma p̄iyo n̄injigain. Kiri gos ma l̄ip rek apal, “C̄in nep me tep. Bin b̄i c̄in ḡipin rek ḡipal okok, ḡi rep ḡipal; bin b̄i c̄in ḡipin rek ma ḡipal okok, ḡi rep ma ḡipal,” apal. ¹³ Pen yad God wög ḡil ḡi tep ḡipin aka titi ḡipin minim agnig gebin ar ak, God bin b̄i ke n̄ib okok k̄iröp wög ke ag lak ak, yad minim ma agnigain. God ne ȳip ke wög ag lak ak nep agnigain. Pen Krais minim tep n̄ibep ag ūneb wög n̄ibak, God ne ȳip ūnb. ¹⁴ Yad n̄ibi m̄idebim s̄injok ma amjakpne, minim n̄ibaul ma apnep. Pen n̄ibi m̄idebim s̄injok yad ke ned nep amil, n̄ibep Krais minim tep ak ned ag ūnnek. ¹⁵ God ne wög ȳip ag lak. Karip lim ke n̄ib okok ne bin b̄i ognap k̄iröp wög ag lak. Kiri karip lim n̄ib okok amil wög ḡipal ak, yad kesim alap ma dinigain. Pen ȳip tep ḡinigab ak, n̄ibi Krais minim tep ak n̄inj d̄i k̄ilis ȳib ḡi midem, yad n̄ibep nab okok wög k̄ilis gen, wög dai k̄ib rek lek, tap magil pil tep ḡinigab. ¹⁶ Kisen me n̄ibep talak gi apil, am karip lim ned ma ag ūnlak ped okok amil, Krais minim tep ak bin b̄i n̄ib okok k̄iröp ag ūnigain. Karip lim ke n̄ib okok ne wög n̄ibak bin b̄i ognap k̄iröp ag lak. Kiri karip lim n̄ib okok amil wög ḡipal ak, yad kesim alap ma dinigain. ¹⁷ “Bin b̄i ȳib alap agel ar amnig ḡinigab okok, B̄i K̄ib ak ȳib nop nep agel ar amnan.”

¹⁸ Ȳib c̄ini ke agon ar amnigab ak, God n̄injil c̄inop dinimin rek ma linigab; pen B̄i K̄ib ȳib c̄inop agek ar amnigab ak me, God n̄injil c̄inop dinimin rek linigab.

11

Jisas minim agobin, agil, esek apal bin b̄i okok

¹ Yad minim saköl rek agnigain ak pen minim wagin m̄idek n̄injlig gi agnig gebin. ² God n̄ibep m̄idmagil l̄ip rek, yad n̄ibep ak rek nep m̄idmagil l̄ipin. N̄ibep me bin praj m̄id tep ḡip ak b̄i nokim alap nop ag l̄inek. B̄i n̄ibak me Krais. ³ Pen yad p̄irikpin ak, b̄irarik nep soinj ak esek agek, Ip n̄inj dak rek, bin b̄i ognap n̄ibep ak rek nep minim esek okok ag dad amel, n̄ibi pen gos kiri n̄ipal rek n̄injil, Krais nop gos nokim n̄injil d̄i tep ḡipim ak, kiri ḡinimib rek l̄ip. ⁴ Minim agebin ak, yad n̄ipin, n̄ibi bin b̄i okok n̄ib ognap k̄iröp kau ūnem, Jisas yad minim ag ūnbin ak rek ma ag ūnbal; Jisas alap ke rek minim ak ag ūnel, abramek d̄ipim. Pen n̄ibi Kaun ak abe, minim tep ak abe ned n̄inj d̄ipek ar ak rek mer; n̄inj dep ke kisen n̄ib alap nep d̄ipim.

⁵ Pen gos yad n̄ipin, Krais minim tep dad ameb b̄i tep tep n̄ibi n̄ib okok b̄i k̄ib, yad b̄i tam okok rek alap ma m̄idebin. ⁶ Minim kiri ak, dek kal ȳib apal ak pen, yad apin rek minim wagin n̄inj tep ḡil ma apal. N̄ibi n̄ipim, yad per nep minim wagin n̄inj tep ḡil n̄ibep minim ag ūnbin.

⁷ Pen n̄ibep God minim tep ag ūnnek ak pen mani tap ognap ūninimib agil ma agnek. Yad n̄ibep nab s̄injok m̄idil n̄ig ḡinek ak, yad b̄i s̄ikol rek m̄iden n̄ibi bin b̄i k̄ib rek li m̄idenimib, agil, n̄ig ḡinek. Ḡinek n̄ibak, ȳip b̄i tam okok rek alap agil n̄ipim aka tari? ⁸ Yad n̄ibep eip m̄idil Krais minim tep

ak ag ñöligipin ak, Krais bin bî karîp lîm ke nîb ognap yîp mani tap ñîlak. Mani kîri si dil, Krais mînîm tep nîbep ag ñînek.⁹ Nîbep eip kîn mîdenek ñîn ak, tap nîbep alap ma dînek. Ai mam Masedonia nîb olak okok nep, tap yad tari ulep gak okok yîp dap ñîlak. Pen kîsen ak rek nep, tap nîbi ognap ma ag nînjîgain.¹⁰ Mînîm agebin nîbaul, aglîg gî nep mîdenîgain. Yad Akaia Propins tîgoj tîgoj okok amîl apîl gî ajenîgain ak, mani tap kîri ognap ma dînîgain. Krais bî ne mîdebin rek, nînjîd yîb agebin.¹¹ Pen mînîm agebin nîbaul, nîbep mîdmagîl ma lîpin aka tari? Mer yîb. God nîjeb yad nîbep mîdmagîl lîpin.

¹² Pen mani tap nîbep okok ma döligipin ak kîsen ak rek nep gen, bin bî mînîm esek ag ajpal okok, cîn Pol nop rek adîp adîp mîdobîn, ağıl agnîmel rek ma lînîgab.¹³ Kîri söj ar ak Krais mînîm dad ameb bî rek lîl, Krais wög gobîn, apal ak pen Krais mînîm dad ameb bî ma mîdebal. Mînîm esek dad ameb bî mîdebal.¹⁴ Pen ñîn ognap Seten ne ke, God ejol melîk tep ne alap rek ulek lîl owîp.¹⁵ Seten nîg gîp ak, bînop wög gîpal okok, bî wög tep gîl gî tep gîpal rek ulek lîl apenîmel, cîn gos kîb ma nînjîn. Pen kîsen okok tari tarî gînîgal okok pen dînîgal.

Pol God wög gîlîg gî mîker dak

¹⁶ Yad kauyan agebin, nîbi ognap yîp bî saköl ağıl gos ak ma nînjîmîb. Pen yîp bî saköl ağıl nîjenîgabîm ak, yîp kîrig gem, bî saköl okok yîb kîri ke agel ar ameb rek yad ak rek nep mînîm ognap agnîgain.¹⁷ Yîb yad ke agnîg gebin ak, Bî Kîb gek nîg ma gînîgain; bî saköl ñagek yîb kîri ke agel ar ameb rek agnîg gebin.¹⁸ Pen bin bî konjai nep ognap gos ke nînjîl, yîb kîri ke agel ar ameb rek ak, yad ak rek nep gînîgain.¹⁹ Nîbi

gos nîj tep yîb gîpîm rek, bî saköl okok am mînîm agel, nîbep yîrik ma gîp.²⁰ Bin bî okok nîbep wög gî ñeb bî kîri rek mok kîri okok lîl, nîbep lîp gî damîl, abramek gîlîg gî, mîlik jo mîlik nîbep pakel, nîbi mînîm ma mîdebal.²¹ Pen yad bî sain bî yokop rek mîdîl, nîg ma gîpin ak, yîp nabîj gîp.

Pen yad mînîm saköl rek agebin ak, yîb kîri ke agel ar ameb rek, aknîb rek agebin.²² Kîri Hibru bin bî? Yad ak rek nep Hibru bî alap. Kîri Isrel bin bî? Yad ak rek nep Isrel bî alap. Kîri Ebraham wagîn alap? Yad ak rek nep Ebraham wagîn ak mîdebin.²³ Kîri Krais nop wög gîpal? Yad bî saköl yîb rek, yîb yad ke agen ar ameb ak pen yad wög kîlis gî gî, mîker ar ke ke dîpin rek, bin bî esek apal okok ma gîpal. Yîp ñîn konjai nep mîñ lîlak. Yîp ñîn konjai nep tapîn magîl paklak. Yad ñîn konjai nep kîm dam nab lîl onek. Bin bî okok nîg aknîb rek ma gîpal.²⁴ Juda kai ñîn ke ke aknîb mamiâd alan, nag dil, yîp yîj konjai yîb nep pak gîs gîl ñîn juîl nokîm alap adîk gî dam mamiâd pîs kîd adan paklak (39).²⁵ Rom kai ak rek nep ñîn ke ke ñîn omal nokîm yîp yîr dil paklak. Ñîn alap bin bî konjai nep yîp kab juîl paklak. Nîg magöb kîb ajenek, ñîn ke ke omal nokîm nîg magöb ak pîs nep pîpag pakak. Nîg magöb tîmel gak ñîn nîb okok, mînek alap tap dai bad alap dî wös gîl, nîg solwara kas ar alan ap ran ap yap sisib gîlîg gî mîden mîden, pîb panjîd amîl, kîslîm gîl gî damîl, mînâb tîkak.²⁶ Yad per nep amîl apîl gî ajpin. Per ajpin okok, koslam yîb ajpin. Nîg ulîk sînjak jupin; tap si dep bî mîdebal nab sînjak ajpin; bin bî yad ke aka Juda bin bî mer nab okok gî ajîl, koslam yîb ajpin; taun kîb okok aka be okok aka nîg solwara nab okok gî amîl,

koslam yib ambin; bin bi ai mam apal ak pen Krais bin bi ne ma midebal nab okok git ajil, koslam yib ajpin. ²⁷ Yad wög koslam gil, wisin kinil mer, nin konjai nep tap magil ma midék, yuan gek, nig nen gek, walij ma midék, yigen gil git. ²⁸ Pen mikter ar alap me, bin bi Krais pis ken midebal karip lim ke ke okok, mid tep gitpal aka agil, gos par nippin. ²⁹ Krais bin bi ognap yap paknig gel, kiliis yad ke ak rek nep yonigab rek ak nippin. Pen bin bi ognap kirop lip gel tap si tap timel gel, midmagil yip nab adan yur git.

³⁰ Yib yad ke ar ognap agnim ak, yad bi kiliis ma mideb ak niijniimb, agil minim nibak agnigain. ³¹ Bi Kib Jisas Nap God, per nep yib dap raneb God ak, yad esek ma agebin ak niijip. ³² Yad Damaskas midenek, kin Aretas bi gapna ne Damaskas kod midoligip ak, yip min lin, agil, polisman okok agek, Damaskas kijon tam okok magilsek binem tuk saklak. ³³ Nig gilak ak pen mam cin ognap yip di wad kib migan ak yigil, nag non gil, dam kab waris kis kis gilak kijon sirkol migan ak lip gi yokel, am am lim eyan amil, pirkil ke miinab tam ognap amninem.

12

Pol dai niijak minim ak ag nnak

¹ Yib yad ke agen ar amnigab ak tep ma ginigab ak pen Bi Kib ak bi alap nop gek dai niijak minim ak agnig gebin. ² Mi aknib wajrem pis kid adan (14) yowak ak, Krais bi ne alap nippin ak, God nop dam karip lim tep seb kab ar alan sijak dad amnak. Pen bi nibak mib gon sek nig ar alan amnak aka, mib gon kiri git kaun nep amnak aka, ma nippin; God nep niijip. ³ Pen yad nippin, bi nibak — mib gon sek aka kaun nep aka ma nippin; God nep niijip — ⁴ God nop dam karip

lim tep seb kab ar alan sijak dad amnak. Pen nib alap amil, minim ke yib niijak. Minim niijak nibak, minim ma agep, bin bi ag neb rek mer; minim ke yib ak niijak. ⁵ Bi gak nibak yad kiliis gil yib ne nep agen ar amnigab ak pen yib yad ke agen ar ma amnigab. Yib yad ke minim ognap agnig gebin ak, yad bi kiliis ma mideb rek nep midebin minim nibak nep agnigain. ⁶ Pen yib yad ke dap raneb minim ognap apnep yad bi sakol rek ma apnep; nijid nep apnep. Pen nib agen, bin bi ognap yip niijil, “Bi ak bi tep ke mideb,” aplap ak yip tep ma gitkop. Yip tep git ak, kiri yad gitpin gitpin rek niijil aka minim apin apin rek niijil me, yad bi tigez bi rek midebin ak ke niijimel. ⁷ God yip dad amek, bin bi ognap ma nopal rek niijek nibak, yib yad ke agen ar amnimej rek lip, agil, God yip tap yur neb alap nib. Tap nibak Seten bi ne rek alap apil, yip nu rek piijil i sek mideb. ⁸ Bi Kib ak nop nin omal nokim ag niijnek, yip nig git rek ma ginimij ag niijnek ak pen ⁹ yip agak, “Nak ke nep mid tep ginimin rek ma lip ak pen yad bin bi kiliis ma mideb okok kirop yimig niijil kiliis yad ke nen niijig git kiri tep nep midenigal,” agak. Nib agak ak me, yib yad ke agen ar amnigab ak tep ma git; yip tep git ak, yad kiliis ma mideb bi alap rek midebin ak ag miden niijig git, Krais yip di tep gitlip git midenimij. ¹⁰ Yad kiliis ma mideb; yip ag jupal; yad tap tek dip; yip git timel gitpal; yad koslam midebin. Pen Krais pis ken midebin rek, yip titi ginigal ak, min mii nep ginigain. Pen yad ke kiliis ma mideb ak nin midenigain ak, God ne gek, kiliis ne dil kiliis gitlip git midenigain.

Pol Korid bin bi okok kirop midmagil lip

11 Yad bî saköl rek agesin. Pen nîbi nep gem yad nîg gesin. Yîp dî tep gîl, mînîm tep ar ognap apkep ak pen yîp kîrig gîl, bî ognap kîrop dîpîm. Yad bî tam nîb bî alap rek mîdebin ak pen, Krais mînîm tep dad ameb bî tep tep nîbi nîb okok bî kîb, yad bî sîkol, gos ak ma nîpin. 12 Yad am nîbep eip kîn mîdîl, cîn Krais mînîm tep dad ameb bî okok per gîpîn rek nep gî mîdenek. Nîbi tap ma gep tap ma nîjep genek ak nîjîl, yad Krais mînîm tep dad ameb bî ne mîdebin ak bîr nîpîm. 13 Nîb ak, Krais bin bî ne mîdebal tîgoñ ognap kîrop gînek gînek rek nep nîbep ak rek nep gînek ak pen ar nokîm alap nep ke gînek. Ar nîbak me, tap yîp tîk dak okok yîp nîm, agîl ma agnek. Pen nîbep gî tîmel rek gînek ak nîjîl kîrig gînimib.

14 Nîbep ned nîn omal am nîjnek; mîñi kauyan ak nînîg gebin. Tap nîbep alap dînîm agîl ma nînîgain; nîbep nînîm agîl nînîgain. Nonîm nap sîkop tap dî li tep gîl, nît pai kîri okok kîrop nîbal. Pen fît pai okok, nonîm nap sîkop kîrop nîg ma gîpal. 15 Nîb ak, gos yad nîpin ak, nîbep nen agîl, mani tap yad okok magîlsek yok saknîgain aka wög gî dam dam Krais mînîm tep ak ag nît dam dam kîmnîgain ak, mînîm ma mîdeb. Pen yad nîbep mîdmagîl yîb lîpin ak nînîgabîm ak, yîp pen mîdmagîl ma lînîgabîm aka? 16 Pen nîbi agnîgabîm, "Mani tap cînop ma dîpan pen nak mînîm wai nît agek cîn sîdol gîpîn," agnîgabîm. 17 Yad mam ognap nîbep ag yoknek ak, mani tap nîbep okok udîn udîn lî dînîmel agîl ag yoknek aka? 18 Yad nîbep nen agîl Taitas nop ag yokin, agîl, nop ag nîjen yau agak nîjîl mam cîn alap sek ne eip ag yoknek. Pen yad nîpin Taitas tap nîbep ognap ma lîp gî dak. Taitas yad gîpin ar

ak nep gîp; ne ar alap ke ma gîp.

19 Pen yad tari gînîg mînîm nîbaul ñu kîl tîkesin? Nîbi gos tari nîpîm? Pol mînîm ageb ak, yîb ne ma ap yonîmîn agîl ageb, ag nîpîm ar? Pen ar nîbak ma agesin mer. God ne nîj mîdek nînjîg gî, yad Krais bî ne ar mîdîl mînîm agesin. Ai mam tep yad nîbi kîlis gîl Krais nop cîg tep gînimib, agîl gos nînjîl agesin. 20 Yad pîrikpin ak, yad am nîbep nînîgain nîn ak, nîbi gîpîm rek nîjen, yîp tep ma gînîgab. Nîbak rek, nîbi yîp nînîgabîm ak, yad gîpin rek nîjem, nîbep tep ma gînîgab. Nîbi pen pen agîl asîk ke ke lîl, tap kîri okok cîn nep dîn agîl, ai mam ognap nîjem mîlik yapek, nîbep ke nep tep gînimîn ar ak nep gos nîjîl, bin bî ognap kîrop mînîm tîmel agîl, kîrop mînîm dîl, yîb nîbi ke dap ranîl, abramek gîl gînimib rek lînîgab ak yad pîrikpin. 21 Pen yad pîrikpin ak, pîyak sîjâk kauyan amîl nînîgain, nîbi ognap gos tîmel ar ak nîjîl, bin si bî si gîpîm ak, tari gînîg nîg gîpîn agîl ma kîrig gîl, bin si bî si gî damîl, gos tîmel nînjîg gî damîl, abramek gîlîg gî nep mîdenîgabîm. Gînîgabîm nîbak God nîjîp, agîl, yad bî tam nîb okok alap rek mîdîl, nabîn gek nînjîg gî, nîbep nen agîl sil aglîg gî nep mîdenîgain.

13

1 Yad ned nîbep nîn omal am nîjnek. Mîñi pen kauyan nînîg gebin. God Mînîm ak ñu kîl tîkil aglak, "Bin bî ognap kîrop mînîm kîb agnîg gebal ak, bin bî omal aka omal nokîm rek udîn kîri ke nîj mîdel nînjîg gî, gî tîmel gelak, bin bî okok apîl mîsen agenîgal, nînjîd rek lînîgab," aglak. 2 Mînek nîn yîgwu nab nîb ak nîbep am nîjîl, bin bî tap si tap tîmel gî mîdelak okok, yad kîsen apîl kîrop ag gînîgain agîl, adîk onek. Mîñi

nibep eip ma midebin pen kauyan minim ned agnek rek nep agebin, yad amjakil, bin bi ned tap si tap timel git midelak okok abe, bin bi minni tap si tap timel gitim okok abe, nibep yimig ma niyngain.
³ Pen nibi Pol Krais eip mideb aka mer ag gos nippim ak, niy teq ginimib. Krais tap ognap karip lim nab nibi okok gek niyngabim, ne Bi yokop mer; ne Bi kiliis ke nib. ⁴ Ne bi yokop alap rek lek, nopp mab kros bak alaq noag pak lel kimak ak pen God kiliis ne ak gek, kauyan warikil komij mideb. Nib ak rek, cin Krais eip midil bi yokop rek midobin ak pen Krais komij mideb ak ne cinop God kiliis ne ak nek, nibep nen agil wog gin.

⁵ Pen nibi Krais nopp niy dil nopp cig gitpin aka mer agil gos bilok amil apil git, Krais nibep eip mideb ak ke niyngabim. Aka pen gos niy damil Krais nibep eip ma mideb agil ak ke niyngabim. ⁶ Pen yad gos nippin, cinop bi gos niy damil me, Krais cinop eip mideb ak ke niyngabim. ⁷ Cin nibep nen agil, God nopp sobok git agobin, "Kirup kod midenimin, timel ar ak ma ginimel," agobin. Pen God nopp sobok gobin nibak, nibi mid tep gem yib cin ap rannimin agil, ma sobok gobin. Yib cin yonigab ak tap yokop; nibi git tep nep ginigabim ak tap kib.

⁸ Pen Krais minim tep ak kib ginimin ar ak nep gin; Krais minim tep ak sikol ginimin ar ak ma gin. ⁹ Cinop tep git ak, cin bin bi kiliis ma mideb rek lon, nibi pen bin bi kiliis linimib. Nib ak, cin nibep God nopp sobok gitpin, "Kirup kod midek, nag ar tep nep ginimel," apin. ¹⁰ Bi Kib ne yip wog ag lak nibak, nibep agen ap yap paknimib agil ma ag lak; nibep agen Krais minim tep ak niy di tep git nopp cig tep

ginimib agil yip ag lak. Ar nibak nep yad par kib sin aul midil, nibep ned nep mij nibaul nu kil tik yokebin. Nibi minim yad nibaul niyil, agebin rek git midenigabim ak me, yad amjakil minim kiliis agnig gos nippin ak kirig ginigain.

¹¹ Ai mam sikop. Miji minim ag junig git, "Nibi midebim?" agebin. Mij nu kil tikebin nibaul onigab ak niyil, cin tap tep ar ak nep gin agil kiliis nep nig gilig git midil, minim nu kil tikebin aul dil, minim ag ar nokim lili, kapkap mid tep ginimib. Nig gem me, God bin bi midmagit lili di tep git ak, nibep eip nep midenigab. ¹² Nibi Bi Kib nopp niy dipim rek, pen pen ag wasu dilig git, mikem bom siloknimib. ¹³ Krais bin bi sijaul midébal magilsek, nibep ai mam okok "Midébim?" agebal.

¹⁴ Bi Kib Jisas Krais nibep magilsek yimig niyil di tep gilig git midenimin; God ne nibep magilsek midmagit lili git midenimin; Kaun Sin ne nibep magilsek gon bak lili git midenimin.

Galesia

Pol Galesia bin bî kîrop mîj ñu kîl tîkak

¹ Yad Pol, bî Jisas mînîm dad ameb alap mîdebin. Pen wög gîpin nîbak, bin bî ognap agel aka gos yad ke nîjîl ma gîpin; Jisas Krais abe, Nap nop gek warîkak ak abe, kîri apîl mal nep ager gîpin.

² Cîn ai mam Krais eip mîdobin sîj aul, nîbep ai mam Krais pîs ar Galesia Propins mîdebim okok, "Nîbi mîdebim?" agobin.

³ Bapi God abe, Bî Kîb cîn Jisas Krais abe, nîbep yîmîg nîjîl kod mîder mid tep gînimîb. ⁴ Cîn tap si tap tîmel gîlîg gi mîdonok pen Bî Kîb cîn Jisas Krais, Bapi cîn God agak mînîm ak dîl, tap si tap tîmel gîpin okok acîr ak lîg gi yokním, agîl, cînop nen agîl yur dîl kîmak. Kîmak ak, bin bî tap si tap tîmel gîpal nab okok mîdonok, cînop dî komîj yokníg kîmak. ⁵ Nîb ak, God Bapi cîn yîb ne ak per per nep agon ar amnîmîj. Nîb aknîb rek tep.

*Jisas cînop nen agîl kîmak
mînîm tep nîbak nep nîj dîn*

⁶ Yad gos par yîb nîpin. God nîbep cîb nîjîl, Jisas nop agek, nîbep nen agîl kîmak ak pen kasek nep God nop kîrig gîl, mînîm tep ne ak kîrig gîl, mînîm kîsen nîb ke dopal ognap, mînîm aul mînîm tep, agîl, nîj dînîg gebim. ⁷ Mînîm nîbak, Krais mînîm tep ak mer; yokop bin bî ognap apîl, mînîm esek ke nîb ar ognap nîbep agel, nîbi sîdol gîl, "Mînîm nîbak nîjîn aka?" gîl gos ak nîpîm. ⁸ Krais mînîm tep nîbep ned ag ñînok ak, mînîm nîjîd yîb ak ag ñînok. Pen cîn ke aka ejol seb kab ar alan nîb alap apîl, mînîm ke nîb mînîm esek ognap nîbep ag ñînîgab ak, God bî nîbak agek mab ke per

yîneb ak amîl per per nep sîjâk mîdenîgab ak tep. ⁹ Mînîm nîbak nîbep kauyan agebin. Bî alap apîl, mînîm tep ned nîj dîpek ak bak okok lîl, mînîm ke nîb mînîm esek ognap nîbep ag ñenîgab ak, God bî nîbak agek mab ke per yîneb ak am per per nep sîjâk mîdenîgab ak tep.

¹⁰ Mînîm agebin nîbaul, bin bî okok yîb yad ak agel ar amnanj, agîl, ma agebin. God yîp nîjîl mîn mîn gînimîj, agîl, agebin. Yad bin bî okok kîrop kañ kañ gîlîg gi ma agebin. Ti gînîg: yad nîg gîl kañ kañ gîlîg gi apnep ak, Krais wög gî ñeb bî ne alap ma mîdebnep.

God nep agek Pol wög ne goligîp

¹¹ Ai mam sîkop. Yad nîbep nîjîd agebin. Mînîm tep nîbep ned ag ñînek ak, bin bî mînîm apal rek mer. ¹² Mînîm nîbak, bî alap agek ma nîjnek; mînîm nîbak bî alap yîp ag ñek ma dînek. Jisas Krais ne ke nep yîp mîsen ag ñek nîjnek.

¹³ Pen ned yad Juda bin bî gos nîjöligîpal rek gos nîjöligîpin ak, nîbi nîpîm. God bin bî ne okok pîs nep kîmlanj, agîl, yad kîrop gi tîmel yîb göligîpin. ¹⁴ Based sîkop mînîm ak nîj dîl, kîlis yîb göligîpin; bî Juda yad eip adîp adîp kîb gînok okok, kîri göligîpal rek mer, yad nokîm Juda lo mînîm nîj tep yîb gîl, based sîkop agöligîpal rek kîlis gîl göligîpin.

¹⁵ Pen ami yîp ma tîk dowak ñîn ak, God yîp yîmîg nîjîl dî wög gi ñeb bî ne alap ag lak. Kîsen kîb gen, God ne ke tep gak ñîn ak nep,

¹⁶ Ñî yad Jisas Pol nop yomen, ne nîj tep gîl, Juda bin bî mer okok kîrop mînîm tep yad ak ag ñî tep gînîgab, agîl, Ñî ne yîp yomek, nîj tep gînîk. Nîg gek, Jisas mînîm ak ti geplrek mîdeb, agîl, bin bî ognap ma ag nîjnek. ¹⁷ Pen Jisas ned

ag lek mìnìm tep dad ameb bì ne mìdelak okok kîrop nînjîm, agîl, Jerusalem ma amniñek. Yokop karîp lîm par kîb Arebia am mîdil, adîk gi apîl, taun kîb Damaskas mîdölgipin. ¹⁸ Mî omal nokîm yînek, Pita Jerusalem mîdek ak nînjîg amîl, ne eip nîn konjai ma kîn mîdenek; yokop nîn aknîb ajîp pîs adan (15) mîdenek. ¹⁹ Pen yad bî Jisas mìnìm dad ameb ognap sek ma nînjîk; Pita eip Jisas nîmam Jems eip kîrop nep nînjîk. ²⁰ Mìnìm ñu kîl tîkebin nîbaul, God nîj mîdeb ak, nîbep nînjîd yîb agebin.

²¹ Pen yad kîsen Siria Propins amîl, Silisia Propins amîl, gînek. ²² Ned nîn nîbak, bin bî Krais ken ar Judia karîp lîm sîkol ke ke mîdelak okok udîn magîl kîri ak yîp ma nînlak ak ²³ pen bin bî ognap mìnìm yîp ak yîg damîl aglak, “Bî Jisas mìnìm tep ne ak ag juîl, cînop gi tîmel gîl golîgip bî ak, mînî Jisas mìnìm tep ak bin bî okok kîrop ag ñî ajeb,” agel, ²⁴ mìnìm nîbak nînjîl God yîb ne ak agel ar amolîgip.

2

Pol Krais mìnìm tep dad ameb bî ognap eip mogîm gîl, mìnìm ag jîm nîlak

¹ Pen mîd damîl, mi yîn aknîb wajrem pîs adan (14) yapek, mam Banabas cîr mal, Taitas nop porj dîl Jerusalem amniñok. ² God yîp mîsen agek Jerusalem amniñok. Amîl, bin bî Jisas nop nîj dîlak bî kîb rek mîdeligipal okok eip am mîgan alap bîsîg gîl, kîri tarî rek agnîmel, agîl, Juda bin bî mer okok kîrop mìnìm tep tarî rek ag ñölgipin mìnìm nîbak kîrop ag yommek. Wög ned gînek ak abe wög kîsen gînîgain ak abe ma yap paknîmîj, agîl, mìnìm nîbak kîrop ag ñî tep gînek.

³ Bî yad Taitas ne Grik nîb ak pen nop wak tîb gi rîk gînîgab agîl ma aglak. ⁴ Pen bî ognap esek agîl, Krais Jisas bî ne rek lîl, kap-kap apîl cîn eip ulîk gîl mîdelak. Pen cîn Krais Jisas nop cîg mîdîl, Juda lo mìnìm ke ke ar ak ma gîl, mîd tep golîgipin rek, kîri nîjel, cîbur kîri tîmel gak. Juda lo mìnìm ke ke ar ak gîlan, agîl, apîl mìnìm esek nîbak aglak. ⁵ Pen Krais mìnìm tep ak mìnìm nînjîd nep mîdenimîj, nînjîl nîbi mìnìm nînjîd nîbak nep nîj dînîmîb, agîl, mìnìm esek aglak nîbak ma dînok.

⁶ Pen bin bî Jisas nop nîj dîlak bî kîb rek mîdeligipal okok kîri yîp mìnìm ognap ma aglak. Bî kîb rek agebin pen kîri bî kîb aka bî sîkol ak yîp tap yokop rek lîp. God ne bî kîb dî tep gînîm bî sîkol dî tep ma gînîm agîl gos nîbak rek ma nînjîp. ⁷ Pen kîri nînlak, God ne Pita abe yîp abe mìnìm tep ne ag ñî ajep wög nîbak ag lak. God Pita nop ag lek, wak tîb gi rîk gîpal bin bî okok kîrop ag ñî ajolîgiprek ak, yîp ak rek nep ag lek, wak tîb gi rîk ma gîpal bin bî okok kîrop ag ñî ajolîgipin. ⁸ Nîb ak nînjîl me aglak, “God Pita nop kîlis ne ñîl kod mîdek nînjîg gi, ne am wak tîb gi rîk ma gîpal bin bî okok kîrop Krais mìnìm tep dad ameb bî mîdeb rek, Pol nop ak rek nep kîlis ne ñîl kod mîdek nînjîg gi, ne am wak tîb gi rîk ma gîpal bin bî okok kîrop Krais mìnìm tep dad ameb bî mîdeb,” aglak. ⁹ Jems, Pita, Jon kîrop bî kîb apal bî okok, God yîp wög nîbak ñâk nînlak ak me, wög cîn ar nokîm gîpin, agîl, Banabas cîrop mal ñînmagîl paklak. Nîg gîl cîn mìnìm ag ar nokîm lînok nînjîl kîri aglak, “Banabas Pol bî omal amîl Juda bin bî mer okok kîrop Krais mìnìm tep ak ag ñîr; pen cîn am wak tîb gi rîk gîpal bin bî okok kîrop Krais mìnìm tep ak ag ñîn,” aglak.

¹⁰ Pen kiri minim nokim alap agil aglak, "Amil karip lim nib okok ajil, bin bi Jisas nop nin dipal okok krop agnimir, bin bi yim gep rek Jerusalem aul midebal okok krop sakol ma ginimel; krop mani ognap yoknimel," aglak. Minim aglak nibak, yip tep gak ar ak nep aglak.

Pol Pita nop ag gak

¹¹ Pen kisen Pita taun kib Adiok apil, ar akni b ke gek, gi tep ma gipan, agil, nop misen ag ginek. ¹² Tari ginig: ne ned Juda bin bi mer nab okok am midil, bin bi Jisas nop nin dilak okok eip tap jim nit naboligip. Pen kisen Jems bi ne ognap Jerusalem nib olak. Jems bi okok yip agnigal, "Bi wak tib gi rik ma gipal okok eip tari ginig tap nitbeban," agnigal, agil, pirkil, kisen Juda bin bi mer okok eip tap ma ninjak. ¹³ Nit gek, Juda bin bi ned ju amil karip lim nib okok midelak okok, Pita minim esek agak nibak ninjil, ak rek nep gilak. Pen mam Banabas ak rek nep ninjil, kiri gelak ar nibak kisen gak.

¹⁴ Pen Jisas minim tep ak nit kiri gelak ak ninjil, bin bi okok magilsek nin midel ninjlig gi, yad Pita nop agnek, "Nak bi Juda nib ak pen Juda bin bi mer okok rek mideligipan. Pen miini tari ginig ke asik lit, Juda bin bi mer okok krop, cin Juda bin bi gipin gipin rek ginimib, agil, ageban?" agnek.

¹⁵ Ami bapi cinop tik dolak ak, Juda bin bi tik dolak. Cinop Juda bin bi mer okok rek ma tik dolak. ¹⁶ Pen cin Juda bin bi nipi, bin bi lo minim ar ak gel amek, God ninjil, krop bin bi komij tep yad agil ma agnigab. Bin bi okok, Jisas Krais cinop nen agil kimak, agil, nop nin dipal bin bi okok nep me, God ninjil, bin bi komij tep yad, agnigab. Cin ak rek nep lo minim ar ak gon amek, God ninjek bin bi

komij tep ne ma midobin. Krais Jisas cinop nen agil kimak, agil, nop nin don ninjlig gi, God ninjek bin bi komij tep ne midobin.

¹⁷ Gos cin nipi ak, Krais minim tep ak ninj don, Krais cinop di ne ke eip di jim ni linigab ak me, God ne cinop bin bi komij tep yad agnigab. Pen Krais minim tep ak ninjil, cin bin bi magilsek tap si tap timel gipin ak misen nipi. Cin Juda bin bi nipi, Juda bin bi mer okok bin bi tap si tap timel gep midebal rek, cin ke ak rek nep midobin. Nit gip ak, bin bi ognap agnigal, Krais tap si tap timel gep nag ak gi kilis ginigab, agnigal. Pen mer yib. ¹⁸ Cin miini nipi, Juda lo minim ke ke ageb rek gon, God wok pagil cinop bin bi komij tep yad midebin ma agnigab. Cin miini nipi minim nibak minim esek agep. Pen yad minim esek minim ned nib nibak kauyan bin bi okok minim ninjdrek ag ninigain ak, yad tap si tap timel ginigain. ¹⁹ Lo minim yip ntag pak lak ninjil miini yad cip se rek midil lo minim ak ma nipi. Pen miini yad God nop tep ginimij ar ak nep ginim. Krais mab kros bak alaj ntag pak likak ak, yipe Krais eip ntag pak lel kimnek. ²⁰ God Nit ne yip yimig ninjil kimak ak, yad nop cig gil me, ne kimak ak, yad eip kimnek. Nit ak, nop cig gil, ned midoligipin rek ma midebin. Krais yad nab adan komij mideb. Miini komij yib midil, nop gos ninjlig gi, yip gos nit ar ak nep gipin. ²¹ God ne bin bi okok krop yimig ninjil tau adik dak minim tep ak ma ag junigain. Bin bi okok lo minim ke ke ar ak gel amek, God ninjil, krop bin bi komij tep yad, apkop ak, Krais cinop nen agil kimak ak yokop kimbkop.

*Tap kıl tep gıpal rek mer; Jisas
nop cıg gıl me, God eip jım nıł
mıdonıgabın*

¹ Galesia bin bı, nıbi gos tep ma mıdeb. Bı an gek nıbep saköl sek lıp. Cın Jisas Krais nop mab kros bak alan ńag tıbık lıłak mınim tep ak ag ńı̄t tep gon nıpek. ² Pen yad nıbep mınim nokım alap ag nıñebin. Nıbi ned tari tari gem, God ne Kaun ne ak nıbep ńak? Nıbi lo mınim ageb rek gem, God ne Kaun ne ak nıbep ńak aka nıbi mınim tep ag ńıñok ak nıñ dem, God ne Kaun ne ak nıbep ńak? ³ God Kaun ak nop dıl me, nıbi bin bı komıñj tep ne mıdebiñ ak pen mıñi saköl ńıagek, kılıs cın ke gıl mıd tep gıniñabın, agıl, nıpm ar? ⁴ Ned Krais nop nıñ dem, nıbep gi tımel yıb gelak ńıñ ak, nop ma kırıg gıpek. Pen mıñi tari gıniñ, lo mınim alap agel, mınim kırı nıbak dıl, Krais nop kırıg gıniñ gebiñ? ⁵ Yıp agem nıñin. Nıbi lo mınim ageb rek gem, God ne Kaun ne ak nıbep ńıł tap ma gep rek nab nıbi okok gıp aka nıbi Krais mınim tep nıñıl nıñ dem, God ne Kaun ne ak nıbep ńıł tap ma gep rek nab nıbi okok gıp?

⁶ Pen Ebrahim nop gos nıñnimib. God Mınim ak ńu kıl tıkił aglak, “Ebrahim God mınim agak ak nıñ dak ak nıñıl God nop, bı komıñj tep yad, agak,” aglak.

⁷ Nıb ak, nıbi nıñim. Bin bı God Mınim ageb ak nıñıl, “Nıñıl ageb,” agıl nıñ dıpal okok, Ebrahim tıdiñ ne mıdebal. ⁸ God Mınim bırarık okok agak, Juda bin bı mer okok, God mınim ageb ak nıñ del, God kırop bin bı komıñj tep yad agnigab, agak. Ar nıbak nep, God Mınim bırarık nep Krais mınim tep ak Ebrahim nop agak, “Nak mıdeban ak me, God ne bin bı okok magıñsek tap tep ńıñigab,” agak. ⁹ Ebrahim God mınim agak ak nıñ dek, God nop dı̄ tep gak rek,

bin bı God Mınim ageb ak nıñıl, nıñıl ageb agıl nıñ dıpal okok, kırop ak rek nep dı̄ tep gıniñab.

¹⁰ Pen bin bı lo mınim ar ak nep nıñıl gon, God cınop dıniñab, apal bin bı okok, yur kıb yıb dıniñal. Tari gıniñ: God Mınim ak ńu kıl tıkił aglak, “Bin bı an, God lo mınim ńu kıl tıklak tıklak rek magıñsek kisen ma gıniñab ak, yur kıb dıniñab,” aglak.

¹¹ Pen mınim alap God Mınim ńu kıl tıkił aglak, “Bin bı yıp nıñ dıpal okok nep me, bin bı komıñj tep yad mıdıl komıñj mıdenıgal,” aglak. Nıb ak nıpm, bin bı lo mınim ar ak nep nıñıl gel amnigab okok, God bin bı komıñj tep yad, agıl, kırop ma dıniñab.

¹² Pen lo mınim ageb rek gep ak ke, Krais mınim tep ak nıñ dep ak ke. Bin bı lo mınim ageb rek kılıs cın ke gıniñabın agnigal ak, sıdol gıniñal. God Mınim ńu kıl tıkił aglak, “Bı lo mınim ke ke magıñsek kisen gıniñab bı nıbak me komıñj amnigab,” aglak. ¹³ Cın God lo mınim ar ak gi mer nıñıl, yur kıb dıniñ gıñok ak pen Krais yur kıb nıbak dıl cınop tau adıñ dak. God Mınim ńu kıl tıkił aglak, “Mab bak alan ńag pak lel kımnigal bı okok, God ne ke pen ńek, yur dıniñal,” aglak.

¹⁴ Pen Krais cınop tau adıñ dak ak, God Ebrahim nop mınim tep agak ak, Krais Jisas gek Juda bin bı mer okok tap tep nıbak dıniñel agıl, nıg gak. Juda bin bı mer okok mınim tep nıbak nıñ del, God ne Kaun ne cınop Krais bin bı ne ńıñigain agıl, nıg gak.

*Lo mınim ak ke; God gıniñagın
agıl ag lak mınim ak ke*

¹⁵ Ai mam sıkop. Yad nıbep mınim alap agnım. Bı ognap mınim ag ar nokım lıł, agnigal rek nep gıniñal. Bı alap apıł mınim tıb rıkił abramek ma gıniñab. ¹⁶ God ne Ebrahim eip ńı ne eip mınim nıñıl ag lep agıl agak ak, God

MİNİM NİBAK NU KİL TİKLİL, “Ñİ OKOK EIP,” NU KİL MA TİKLAK; “Ñİ NAK AK EIP,” NU KİL TİKLAK. Ñİ NOKİM AGLAK NİBAK, KRAIS NOP NEP AGLAK. ¹⁷ PEN YAD AGEBIN AK, GOD EBRAHAM NOP GİNİGAIN AGİL AG LAK MİNİM AK, MİKOÑAJI NEP (430) MİD DAMİL, KİSEN GOD LO MİNİM AK ÑAK. LO MİNİM KİSEN ÑAK NİBAK, TITI GİL MİNİM NİNJİD AG LEP NED AGAK AK TAP YOKOP REK LİG Gİ YOK KE OKOK YOKNİGAB? NİG MA GİNİGAB. ¹⁸ PEN BIN Bİ LO MİNİM KİSEN GEL GOD TAP TEP NİBKOP AK, GOD NED NİG GİNİGAIN AG LAK MİNİM AK GOS NİNJİL Gİ MİDİL TAP TEP MA NİBKOP. PEN GOD NE EBRAHAM NOP NED AG LAK MİNİM NİBAK NEP GOS NİNJİL Gİ MİDİL, NE KE EBRAHAM NOP AG LAK REK NEP GAK.

¹⁹ PEN NİBI AGNİGABİM, “GOD EBRAHAM NOP TAP TEP AG LAK AK YOKOP NİB AK REK, GOD NE TARI GİNİG LO MİNİM ÑAK?” AGNİGABİM. PEN GOD NED YİB EBRAHAM NOP MİNİM KİLİS NİNJİD AK AG LAK; KİSEN YİB Ñİ AGAK NİBAK OWAK. PEN ÑİN NAB SİNJAK BIN Bİ TAP SI TAP TİMEL KE KE GÖLÜGİPAL REK, KİRI TİMEL GÖLÜGİPAL AK NİJNİMEL, AGİL, GOD KİROP LO MİNİM AK ÑAK. PEN LO MİNİM AK, GOD EJOL OKOK NEP DAP Bİ ALAP NOP ÑELAK, NE PEN DAM BIN Bİ OKOK KİROP AG ÑAK. ²⁰ PEN EBRAHAM Ñİ NE GİNİGAB MİNİM AGAK NİBAK MİNİM KİB YİB AK ME, GOD NE KE KİP EBRAHAM NOP AG ÑAK.

Lo mİNİM ak cİNop gos tİMİd ukıp

²¹ NİBI GOS ALAP NİJİL AGNİGABİM, “GOD CİNOP MİNİM OMAL AGAK. PEN LO MİNİM AGAK MİNİM NİBAK EIP, YAD GİNİGAIN AGİL MİNİM KİLİS NİNJİD AG LAK MİNİM NİBAK EIP, ADİP ADİP MA MİDEB,” AGNİGABİM. “MİNİM NİB OMAL KE KE MİDEB,” AGNİGABİM. PEN MİNİM KE KE MER. GOD BIN Bİ KOMİN MİDEP LO MİNİM ALAP AGOBKOP, CİN LO AR NİBAK NEP NİJİL GON, GOD NE NİJİL

CİNOP BIN Bİ KOMİN TEP YAD APKOP. PEN LO NİBAK REK AR ALAP MA AGAK. ²² GOD MİNİM NU KİL TİKLAK REK NEP MİDEB. BIN Bİ KARİP LİM OKOK MAGİLSEK TAP SI TAP TİMEL AR AK GEL GEL, GAC NİBAK KİROP KOM KAM GEK, KE KOMİN AMİNİMEL REK MA LİP. PEN BIN Bİ JİSAS KRAIS NOP NİJ DİNİGAL OKOK, GOD GİNİGAIN AGİL AG LAK REK, TAP TEP AGAK NİBAK KİROP NİNİGAB.

²³ PEN KRAIS MA OWAK ÑİN AK, NOP MA NİJ DİNOK AK ME, LO MİNİM CİNOP Bİ NAGİMAN WARI MİGAN NAB EYAJ MİDEBAL REK AK, Gİ KİS KİS GAK. ²⁴ CİNOP KİS KİS GİL, GOS TİMİD UK DAMİL, GOS ÑEK NİNJİL Gİ MİDON, KRAIS APEK, MİNİM TEP NE AK NİJ DON, GOD CİNOP BIN Bİ KOMİN TEP YAD AGİP. ²⁵ KRAIS MİNİM TEP AK NİJ DİPİN AK ME, MİÑİ LO MİNİM CİNOP GOS TİMİD UK DAM MA GİP.

NİBI GOD Ñİ PAI NE MİDEBİM

²⁶ NİBI KRAIS JİSAS NOP NİJ DİPİM AK ME, NİBI MAGİLSEK GOD Ñİ PAI NE MİDEBİM. ²⁷ NİBI ÑİG PAKİL KRAIS NOP CİG GİPİM AK ME, KE KİSEN NİB KRAIS NE KE REK ULEK LİPİM. ²⁸ NİB AK, JUDA WAGİN AK KE, GRİK WAGİN AK KE MA MİDEBİM; BIN Bİ MİÑ WÖG GİPİM OKOK KE, BIN Bİ GOS NİBI KE NİJİL GİPİM OKOK KE MA MİDEBİM; BIN WAGİN AK KE, Bİ WAGİN AK KE MA MİDEBİM; NİBI KRAIS JİSAS BIN Bİ NE MİDEBİM REK, WAGİN NOKİM YİB MİDEBİM.

²⁹ NİBI BIN Bİ KRAIS PİS AR MİDEBİM OKOK, NİBI EBRAHAM BIN Bİ WAGİN NE MİDEBİM, NİJİL GOD EBRAHAM NOP MİNİM KİLİS NİNJİD AG LİL GİNİGAIN AGAK AK, NİBEP AK REK NEP GİNİGAB.

4

Krais nep gek God ñi pai ne mİdobin

¹ MİNİM YAD AGEBIN AK NİG GİL MİDEB: BIN Bİ OKOK KİMEL, Ñİ PAI KİRI KİSEN KİB GİL TAP KİRI OKOK DİNİGAL. PEN Ñİ PAI SİKOL MİDİL MA DİNİGAL; KİB GİL NEP ME KİRI TAP NİB

okok magilsek dini gal. Ni b ak, ni pai ni b okok tap konjai mideb ak pen kiri ni pai sikol midebal rek, kiri bin bi mi n wög gipal rek nep midebal. ² Pen bin bi ni pai ni b okok krop kod middebal okok, ni b ni b ginimib, agil, ag damil, mani tap kiri okok kod midel midel, nap ag lak ni n ak nep, tap kiri ni b okok dipal. ³ Pen ni b akni b rek nep, cin ni pai sikol rek midil gos ni n tep ma gil, kijeki, cip saj, tap tari tari okok minim tari aglak ak dil, krop bin bi mi n wög gep rek midoligipin. ⁴ Pen God ag lak ni n ak bir owak ak me, God Ni ne ak nop ag yokek, Juda bin alap Ni nibak nop tik dowak. Tik dapek, ne Juda lo minim ar ak ni njil, mid damil, ⁵ Juda bin bi lo minim nipal okok krop tau adik dak. Krop tau adik dak ak, cin God ni pai ne yib rek midonigabin agil gak. ⁶ Nibi ni pai ne yib midebim rek, God ne Ni ne Kaun ne ak ag yokek, Kaun ak apil cinop bak gon lip ak me, God nop "Aba," Bapi," apin. ⁷ Ni b ak, ni bi bin bi, Seten nop bin bi mi n wög gep rek mideligi pim okok, mi ni God ni pai ne midebim ak me, God ni pai ne krop minim kiliis ni njid ag lil, "Nibep tap tep okok ni n i gain," agak minim ak, minim nibi yib.

Pol Galesia bin bi, "Nibep gos par niyebin," agak

8 Pen ned God nop ma nij
döligipim nñin ak, nibi bin bi
mñ wög gep rek midil, tap esek
okok sobok gilig gi, pirkilg gi, gi
mid damil, mid tep ma göligipim.
9 Pen mñni God nop nij dipim.
Pen nibi God nop piyo nijil ma
dipim; ne nep nibep nijil dip. Pen
tari ginig nibi adik gi amil, ned gi
timel göligipim rek kauyan ginig
gebim? Gipim nibak, kauyan bin
bi mñ wög gep okok rek koslam

m̄don, agıl, gipim aka? ¹⁰ Per n̄in kib apal ak nep niñil, takin kib apal ak nep niñil, piñ kib apal ak nep niñil, mi kib apal ak nep niñil gipim. Niggil, git timel gipim. ¹¹ Nit ak, yad minim tep nitbep ag ñen nipek ak, miñi kirig ginimib rek lit, agıl, nitbep gos par niñebin.

12 Ai mam s̄ikop. Yad n̄ibep yimig niñil agebin! Yad ned Juda lo minim niñoligipin rek kırıg gıl, n̄ibi yokop m̄ideligipim rek m̄idebin ak, n̄ibi ak rek nep lo minim n̄ibak kırıg gıl, yad m̄idebin rek m̄idenimib. Ned n̄ibi yip git timel ma gipek. 13 N̄ibi n̄ipim, ned yip tap gak ak me, yad am karıp lim n̄ibi siñak kin midil, n̄ibep minim tep ak ag niñek. 14 Yip tap gek ak, n̄ibi koslam m̄idebek pen yip yırık niñil, ma kırıg gipek; God ejol alap aka Krais Jisas nop ke di tep gipkep rek ak, yip aknib rek nep d̄i tep gipek. 15 N̄ibi ned miñ miñ yib gıl yip di tep gıl, yimig niñil, udin magil n̄ibi okok tig ju yip neb rek lipkop, abramek tig ju n̄ibkep. 16 Pen miñi yip tarı giniñ kırıg gipim? Minim niñid agen ar ak niñem n̄ibep milik yapek yip yırık n̄ipim aka?

¹⁷ Bin bi nibeptimid ukpal okok, kiri gos timel ninjil nig gi pal. Pol bi okok kiri gil, minim cin apin ak nep kisen ginimib, agil, nig gi pal. ¹⁸ Bin bi kilis gil nibepti tep ginigal ak tep. Pen kiri per nep nig genimel. Yad nibepti eip midenigain nin ak abe, par okok midenigain nin ak abe nibepti gos ninjil gi tep ginigal ak tep. Pen yad par okok midenigain nin ak nibepti tom apal ak, tep ma gi p.

¹⁹ Pen ñi pai m̄dmagił yad okok.
Ned, "Krais m̄n̄im tep ak ag ñen,
ñiñ del, Krais k̄rop nab adan
m̄iden," agił, niþep ag ñi tep
gölḡipin ak, bin okok ñi pai t̄ik

* 4:6: Jisas Arameik mînîm agoligip. "Aba" agak mînîm magîl nîbak wagîn ak "Bapi."

donig gel, yur kib gip rek ak, yip gak. Pen miñi kauyan Krais nibep nab adan miden, agil, nibep ag ni tep gebin ak, bin ni pai tik donig gel, yur gip rek ak, yip kauyan geb. ²⁰ Yad nibep eip midebnep ak, minim akal dil agnim, agil, piyo nippnep ak, pen par sin aul midebin ak me, yad nibep gos par niñen, gos yad abic gek apeb.

²¹ Pen nibi lo minim nep niñin, apim okok, lo minim ognap ma niñinimib rek lip. ²² Minim nibak nu kil tikil aglak, "Ebrahim ni omal tik dowak. Ni ne alap, bin praj alap Ebrahim bine ak nop miñ wog goligip bin ak nop dil tik dowak; ni ne alap, bin miñ wog ma goligip bin ak nop yipid gil dil tik dowak," aglak. ²³ Bine miñ wog goligip ni tik dowak ak, ni pai tik dopal rek nep tik dowak; pen bin miñ wog ma goligip bin yipid gil dak bine ak, ni pai womleb midil, God Ebrahim nop ni alap tik donigan agil minim kils niñid ag lil agak rek, ni alap tik dowak.

²⁴ Kesim ar nibak rek, minim ognap bak okok mideb. Bin omal, minim kils niñid ag lep omal. Minim kils niñid ag lep alap Sainai Dím nib apil, ni pai tik dapek kiri miñ wog gilig gi nep midenigal; Hega me ak. ²⁵ Bin Hega ne Sainai Dím karip lim Arebia sinjak rek me. Ne taun kib Jerusalem miñi mideb ak rek mideb. Tari ginig: Jerusalem abe ni pai ne abe miñ wog gipal. ²⁶ Pen Jerusalem seb kab ar alaç mideb sinjak, bin bi miñ wog gil ma amnigal. Karip lim nibak ami cin.

²⁷ Birarik nep kimep alap God Minim nu kil tikil aglak, "Bin ni pai womleb ni pai ma tik dowip ak, miñ miñ yib ginigab.

Bin ni pai tiknig gek ma niñib ak, tep gek niñlig gi, miñ miñ ginigab.

Bin ni pai womleb ak, wagin ne kib middenigab; pen bin nigmil eip ajöligipir ak, wagin ne kib ma middenigab," aglak.

²⁸ Ai mam sikop. God ne minim kils niñid ag lek, Sera Aisak tik dowak. Pen nib aknib rek nep, God minim kils niñid ag lek, nibi ni pai ne midebim. Nib ak, nibi Aisak rek midebim.

²⁹ Nin nibak, Ebrahim ni ne bin bi ni pai tik dopal rek nep tik dowak ni ak, warikil, nimam adik God Kaun gek tik dowak ak nop niñek, milik yapek, gi timel gak. Nib ak rek, miñi Juda bin bi lo minim nopal okok, cinop bin bi Jisas nop niñ dipin okok ak rek nep gipal.

³⁰ God Minim ak nu kil tikil aglak, "Bin wog gi neb amil mal krop ag yokan. Bin miñ wog gi neb ni ne ak, bin yipid gil dil ni tik donak ak, tap ne ognap ma dinigab," aglak.

³¹ Nib ak, ai mam sikop niñim! Cin bin miñ wog goligip ni pai ne rek ma midobin; cin bin miñ wog ma goligip bin yipid gil dak ak, ni pai ne rek midobin.

5

Min midonok, Krais cinop tau adik dak ak me, Juda lo minim okok lo cin mer

¹ Krais cinop pis nep tau adik dak ak, kisen Juda lo minim alap cinop minim kib ma agnim, agil, cinop tau adik dak. Krais nig gak ak gos niñlig gi nep midenimib; ned Juda lo minim ak bi kib nibi rek lek, nop bin bi miñ wog gep rek mideligipim ak kauyan ma adik gi amnimib.

² Yad Pol nibep minim agebin aul niñ tep ginimib! Juda kai minim cin dinimib apal okok krop yau agem, wak nibep tib gi rik genigal ak, kisen Krais nibep gi niñimin rek ma linigab. ³ Yad nibep

kauyan ag tep gìnìgai! Bi okok mìnìm cìn dìnìmib apal okok kìrop yau agem, wak nìbep tìb gi rìk genìgal ak, kìsen nìbi Juda lo mìnìm ak magilsek dìl kìsen gìnìmib. ⁴ Nìbi, "Juda lo mìnìm kìsen gon amek, God cìnop niñjìl, 'Bin bi komiñj tep yad,' agnìgab," ag gos nìpìm bin bi okok, Krais nop kìrig gipìm; bin bi ne ma mìdebìm. Nìbi niñg gil nìpìm rek, Krais nìbep yìmìg niñjìl dìnìmìj rek ma lìp. ⁵ Pen God Kaun cìnop nab adan mìdeb bin bi okok, God cìnop niñjìl, "Bin bi komiñj tep yad," agnìgab niñ ak kod mìdil tep gek niñlig gi, gos sek mìdobìn. ⁶ Bin bi Krais Jisas nop cìg mìdebal okok, wak tìb gi rìk gipal aka tìb gi rìk ma gipal ak tap yokop. Tap kìb nokìm nep mìdeb: Krais nop niñ dìl, bin bi okok kìrop mìdmagil lin.

⁷ Nìbi ned tag tep göligipìm ak pen miñi bi an nìbep kanib binem tìkip niñjìl mìnìm niñjd ak kìrig gipìm? ⁸ God nìbep kanib binem tìkip niñjìl mìnìm niñjd ak ma kìrig gipìm. Ne nep me nìbep sìk ageb. ⁹ Bin bi okok tap yìs apal ak mìnìm alap agìl apal, "Yìs sìkol eñap plaua tin kìb eyañ sek lel, yìs nìbak ke amek amek plaua nìbak kìb yìb tannìgab," apal. ¹⁰ Krais eip jìm ñìl mìdobìn ak me, yad nìpin mìnìm yad agesin nìbaul nìbi ke nìb aknìb rek nep niñnìgabìm. Pen bi an ne apìl mìnìm esek agek, nìbi gos alap alap nìpìm ak, bi nìbak mìnìm kìb niñjìl pen yur dìnìgab.

¹¹ Pen ai mam sìkop niñjìm! Krais bin bi niñ dìpal okok kìrop wak tìb gi rìk gìnìmib apnep, bi okok yìp gi tìmel ma giplap. Yad wak tìb gi rìk gìnìmib apnep, Krais ne bin bi okok nen agìl mab kros bak alañ kìmak mìnìm tep nìbak niñel mìlik ma yopkop. ¹² Pen gos yad, bi mìnìm esek agel

sìdol gipìm bi nìb okok kìrop ke pìs nep tìb gi rìk gìnìgal ak tep!

¹³ Pen ai mam sìkop. Krais cìnop pìs nep tau adìk dak ak, kìsen Juda lo mìnìm alap cìnop mìnìm kìb ma agnìmìj, agìl, cìnop tau adìk dak. Pen gos nìbak niñjìl, gos nìbi ke niñjìl, abramek ma gìnìmib; bin bi okok kìrop yìmìg niñjìl, dì tep gìnìmib. ¹⁴ God lo mìnìm ak magilsek dì jìm ñìl, mìnìm ar nokìm alap nep mìdeb: "Nak ke mìdmagil lìpan rek, bin bi ke nìb okok kìrop ak rek nep mìdmagil linìmìn." ¹⁵ Nìb ak, nìbi ke niñ tep gìnìmib. Kaj kain okok gipal rek mìlik yapek, pen pen gìnìgabìm ak, magilsek ap yap paknìgabìm.

Gos ke nìpìm ar ak kìrig gil, God Kaun gos ñeb ar ak nep gìnìmib

¹⁶ Nìb ak, nìbep agebin, God Kaun gos ñeb ar ak nep gìnìmib. Niñ genìgabìm me, gos nìbi ke niñjìl, tap si tap tìmel göligipìm ar ak kìrig gìnìgabìm. ¹⁷ Gos nìb omal, alap pìs kìd lìp gi damek, alap pìs kìd lìp gi damek ak me, tap giñ agnìgabìm ar ak gìnìmib rek ma lìñigab. ¹⁸ Pen God Kaun nìbep gos ñek niñlig gi gem amek, Juda lo mìnìm okok lo nìbi mer. ¹⁹ Pen bin bi gos kìri ke niñjìl gipal ar ak, bin si bi si gil, abramek gi ajìl, gi tìmel yìb gil; ²⁰ tap yokop god esek okok sobok gil, kij gil, kiyob pakìl; bin bi okok kìrop mìlik kal niñjìl, pen pen gil, tap kìri okok yad rek ma mìdeb agìl, cìbur tìmel gek, yad ke bi kìb mìdenìm agìl, pen pen agìl, am ke ke asik lìl, ²¹ tap kìri okok yad rek mìdobkop, agìl; niñ kìlis ñìbil saköl ñagìl, tap magil koñai nep ñìbil, tap tìmel niñep ma niñep gil, gi tìmel yìb gipal. Yad nìbep ned agnek mìnìm ak miñi kauyan agebin: bin bi nìbak rek gipal okok, God kìrop dìl ma kod mìdenìgab.

22 Pen bin bi God Kaun kırop gos ñek nınjlıg gi gel ameb okok, bin bi okok mıdmagil lıl, mın mın gil, cıtbur sain sain mıdil, bin bi ognap okok yımig nınjl, gi tep gil, mınım kıri ke agnigal ak ar nıbak rek nep gil, 23 bin bi ognap eip mınım sısain agil di tep gil, bin bi ognap kırop gi tımel gel, pen kal ma junigal. Nig genigal ak, lo mınım alap kırop mınım kıb ma agnigab.

24 Krais Jisas bin bi ne okok, gos ke nınjlı abramek goligipin nag ar nıbak kırig gipin. Nag ar goligipin nıbak, mab kros bak alan Krais Jisas eip kımak. 25 Nıb ak, God Kaun ak nep cınop komij kisen nıb ñek, komij mıdobin ak me, God Kaun tap tari cınop agnimir ak, nıb aknıb rek nep gin. 26 Pen cın ke yıb kıb mıden, agil, pen pen agil, tap kıri okok tap yad rek mıdobkop, agil, gos ma nınjin.

6

Bin bi okok mıdmagil lıl, gi tep gınımib

1 Ai mam sıkop. Bin bi cın ognap tap si tap tımel ar ognap genimel ak, nıbi bin bi God Kaun nıbep nab adañ mideb bin bi okok kırop mınım sısain agil, ag tepe gem, kauyan mıd tepe gınımel. “Nın ognap cın ak rek nep gıjın rek lıp,” agil, nıj tepe gınımib. 2 Bin bi cın ognap mıker denimel, kırop yımig nınjl kod mıdem, mıd tepe gınımel. Nig gınıgabim ak, Krais lo ne ageb rek gınıgabim. 3 Cın ke tap tepe alap ma mideb. Bin bi ognap, cın ke bin bi tepe agnigal ak, mınım esek agnigal. 4 Bi nıbak bi tepe aka yad bi tepe, agil, gos ak ma nınınımib; yad ke gi tepe gipin aka gi tepe ma gipin agil, gos ak nep nınınımib. 5 Tari gınıg: cın nokim nokim mıker ke ke mideb rek nınjl, tari tari gil mıd tepe gınıgabim ak, ke nıj tepe gin.

6 Pen bin bi Krais mınım tep ag nıbal okok, bin bi mınım nıbak nıpal okok, mınım ag ñeb bin bi nıb okok kırop sakol ma gınımel; tap tepe kıri mideb okok kırop ognap nonim lı ñinimel.

7 Pen, God bi sakol, yad tap si tap tımel gınıgain ne ma nınınıgab, agil, ma nınınımib. Gınıgabim rek, cınop pen ak rek nep gınıgab. Cın nıpın, tap yımniıgabim rek nep pag donigabin; tap ke ognap ma pag donigabin. 8 Nıb ak, gos cın ke nıpın rek tap yımijn agnigabin ak, kanib tımel amlig gi, pis nep yap pakil, mab per yineb ak pag donigabin. Pen God Kaun gos ñeb rek tap yımijn agnigabin ak, God Kaun ak cınop gek, komij per midep won ak nep pag donigabin. 9 Nıb ak, yırik nınjl, gi tepe gipin ak ma kırig gil, kılis gi tap yımijil, nın kisen ak tap magil tepe pag donigabin. 10 Pen tap nınjeb nıbak wos ma gip ñin aul, bin bi Krais pis ar midebal okok kırop di tepe gep rek lenigab ak, di tepe gin. Pen bin bi ke nıb okok kırop ak rek nep magilsek di tepe gin.

Krais cınop nen agil mab kros bak alañ kımak ak nep tap kıb yıb

11 Yad agen, mam alap mıj nıbaul nu kıl tıkeb. Pen mın nınmagil yad ke nu kıl tıkebin ak me, mınım magil kıb kıb rek nu kıl tıkebin.

12 Bi mıb gon nep nınjl, ak tepe, ak tımel, apal bi okok, kıri kılis gil wak tıb gi rik gınımiıb apal. Krais mab kros bak alañ kımak mınım ak nep agon, bi Juda ognap kabiam juil, cınop gi tımel gınıgal, agil me, nıb apal. 13 Wak kıri ke tıb gi rik gipal ak pen Juda lo mınım okok magilsek kisen ma gipal. Nıbep wak tıb gi rik gınımiıb apal ak, kisen kıri mın mın gil, Juda bi okok ognap kırop agnigal, “Cın agon mınım cın dil mıb gon kıri nıb nıb gipal,” agnigal. 14 Pen

yad tap nokim alap nep gos nijil
 miñ miñ gipin: Jisas yip nen agil,
 mab kros bak alan kimmek, yad eip
 kimnek rek lip ak nijil me, miñ
 miñ gipin. Ne eip kimnek nibak,
 bi pis nep kimib rek ak miden, bin
 bi lim dai wagin aul nib tap kiri
 miñ miñ gipal tap okok, yip tep
 ma gip. Pen bin bi nib okok ak rek
 nep yip nijel, yad tap yokop alap
 rek lek, bi pis nep kimib bi alap
 rek midebin.

¹⁵ Wak tib gi rikip aka tib gi rik
 ma gip ak tap yokop. Pen God
 gek, bin bi kisen nib lili, bin bi
 ne midobin ak tap yib. ¹⁶ Minim
 agesin kisen gipim bin bi okok
 abe, God bin bi ne okok magilsek
 abe, God nibep yimig nijil di tep
 gek nijlig gi nibi kapkap mid tep
 gi midenimib.

¹⁷ Yad minim magil nokim alap
 middeb ak, nibep agnig gebin. Jisas
 minim tep ak agen, yip paklak
 kienauj okok middeb ak me, bi
 ognap apil yip mikter ognap ma
 nijmel.

¹⁸ Ai mam yad okok. Bi Kit cijn
 Jisas Krais nibep yimig nijil, kod
 midonimij. Nib aknib rek tep.

Epesas

Pol Epesas bin bî kîrop mîj ñu kîl tîkak

¹ Yad Pol. God yîp ag lek, Krais Jisas mînîm dad ameb bî alap mîdîl, nîbep God bin bî ne taun kîb Epesas mîdebim okok, mîj nîbauñ ñu kîl tîkebin.

² God Bapi cîn abe, Bî Kîb Jisas Krais abe, nîbep yîmîg nîñjîl dî tep ger, nîbi mid tep gînîmîb.

Krais eip mîdobîn ak, ne kaun cînop tap tep ñîb

³ Bî Kîb cîn Jisas Krais Nap ne God nop tep agîn. Ñî ne nop ag yokek apîl cînop dek me, nop cîg gon, seb kab ar alan tap tep tep mîdeb okok magîlsek kaun cînop ñîb. ⁴ Karîp lîm bîrarîk ped okok ma gî lak ñîn ak God agak, "Krais bin bî ne mîdenîgal okok, kîri bin bî sîñ, bin bî asîñ ma mîdeb yad okok mîdenîgal," agak.

Nîb ak, bîrarîk ped okok God bin bî mîdmagîl lîl, ⁵ ñîn nîbak nep, gos ne nep nîñjîl agak, "Ñî yad Jisas Krais bin bî kîrop dînîgab okok, ñî pai yad ke rek lel, yad ke kîrop dîl yîmagîlnîgair," agak. ⁶ Nîb agîl, Ñî mîdmagîl ne ak abramek ag yokek apîl, cînop dî Nap ñînmagîl ar ne lak ak me, tep gek nîñlig gî yîb ne ak agon ar amnañ.

⁷ Jisas Krais lakañ ne yapek kîmîl cînop tau adîk dek, God, Bî tep yîb ak, cînop yîmîg yîb nîñjîl, tap si tap tîmel gîpîn okok nîñjîl kîrig gîp. Nîb ak, cîn nîpîn God ne bin bî okok mapin yîb nîñjîp. ⁸ God ne gos nîj kîd yîkîl tap magîlsek okok nîñjîp ak, cînop tap tep tep nîb okok abramek ñîb. ⁹ Pen God ne Krais eip tarî gînîg gak ak, tap we gîl mîdoligîp nîbak cînop mîsen agek nîpîn. ¹⁰ God ñîn kîsen ag lak ñîn ak, tap seb

kab ar alan sîñâk abe, tap lîm dai wagîn aul abe, Krais ne nokîm nep magîlsek kod mîdenîgab.

¹¹ God ne ke gos nîñjîl ag lak ak, magîlsek gînîg geb. God ne ke gos nîñjîl ag lak, cîn Krais cîg gîpîn bin bî okok, bin bî ne ke lînîgabîn. God ne bîrarîk ped okok nîg gos nîñjâk. ¹² Ne gak nîbak, cîn bin bî Krais nop ned nîj dînok okok, God yîb ne agon ar amnîmîj, agîl gak. ¹³ Pen nîbi ak rek nep, Krais mînîm tep bin bî dî komîj yokek mînîm nîñjîd nîbak nîj dem, God nîbep dîl, Kaun Sîñ nîbep nab adañ lîl, Krais bin bî ne yîb ag lîp. ¹⁴ God Kaun cînop nab adañ mîdeb ak me, cîn nîpîn, God tap tep tep bin bî yad kîsen ñînîgair agak tap okok, kîsen dîl mid tep yîb gînîgabîn. Nîb ak, God yîb ne agon ar amnañ.

Pol God nop sobok gak

¹⁵ Nîb ak, yad ned nîñnek, nîbi Bî Kîb Jisas nop nîj dîl, bin bî ne okok kîrop mîdmagîl lîpîm ak, ¹⁶ yad sakîl ma gîl, per nep nîbep nen agîl, God nop tep gîp agîl, sobok gîlîg gîl mîdebin. ¹⁷ Bî Kîb cîn Jisas Krais God ne ak, Bapi tep aknîb ke ak, nop per ag nîñjîl agebin, ne Kaun nîbep ñînîgab nîñjîl ne nîbep gos tep ñîl, God ne tîgep bî rek mîdeb ak nîbep yomek, nîbi God nop nîj tep gînîgabîm. ¹⁸ God nop sobok gîl agebin, ne mîdmagîl nîbep nab adañ melîk ne ñî lek, Krais bin bî ne kîrop tap tep aknîb ke ñînîg geb ak nînîgabîm. God tap tep nîbak ñînîgair, agîl me, nîbep sîk agak. ¹⁹ God nop sobok gîl agebin, ne mîdmagîl nîbep nab adañ melîk ne ñî lek, ne Bî kîlis aknîb ke yîb gek, cîn bin bî Krais mînîm tep nîj dîpîn okok kîlis nîbak dîjîn rek lîp ak nînîgabîm. Kîlis nîbak God ñînmagîl ar ne nep mîdeb. ²⁰ Krais pîs nep kîmek, God kîlis nîbak nep Krais warîk ñîl, seb kab

ar alan sığak dam nı̄nmagıl yıpı̄d pı̄s kı̄d ne lak. ²¹ Krais God eip am bı̄sig gıp ak, kaun seb kab alan ned kod mı̄delgıpı̄pal okok abe, kaun seb kab alan kisen kod mı̄denı̄gal okok abe, yı̄b kırı̄ magı̄lsek pı̄yak mı̄deklı̄, Krais yı̄b ne ak i ar alan mı̄deklı̄ nı̄nlı̄g gī, magı̄lsek mok ne okok mı̄deb. ²² God ne bin bı̄ okok tap okok magı̄lsek Krais mok ne okok lak. Pen cın Krais bin bı̄ ne okok magı̄lsek, God Krais nop bı̄ nabı̄c ak ag lak. ²³ Krais bin bı̄ ne okok, cın mı̄b gon ne mı̄dobın. Krais nabı̄c abe mı̄b gon abe mı̄deb me ak.

2

*Krais nep gek, cın komı̄n
mı̄dobın*

¹ Nı̄bi tap si tap tı̄mel göligıpı̄m ak, nı̄bi bin bı̄ pı̄s nep kı̄mbal rek mı̄delgıpı̄m. ² Bin bı̄ karı̄p lı̄m ar wagın aul tap si tap tı̄mel gıpı̄pal rek, nı̄bi ke ned ak rek nep göligıpı̄m. Nı̄n nı̄bak kaun kı̄mi nab alan mı̄debal bı̄ kı̄b kırı̄ gıp rek, nı̄bi ned ak rek nep göligıpı̄m. Kaun nı̄bak ne bin bı̄ God Mın̄ım ma nı̄j dı̄pal okok kı̄rop nab adan mı̄deb. ³ Pen ned cın magı̄lsek nı̄bak rek nep goligıpı̄n. Gos cın ke nı̄noligıpı̄n rek gılı̄g gī, gos ognap ke nı̄njı̄n rek ma lek, tap si tap tı̄mel nep goligıpı̄n. Nı̄b ak, bin bı̄ okok gī tı̄mel gel God kı̄rop pen yur kı̄b nı̄nig geb rek ak, cın ak rek nep goligıpı̄n.

⁴⁻⁵ Nı̄b ak, cın bin bı̄ pı̄s nep kı̄mbal rek mı̄donok, God eip mı̄dojin rek ma lek, God bin bı̄ per nep yı̄mig nı̄njı̄p ak, cınop mı̄dmagıl yı̄b lı̄l, Krais eip dı̄ komı̄n lı̄p. God ne nı̄bep yı̄mig nı̄njı̄p ak me, nı̄bep dı̄ komı̄n yokıp. ⁶ God cınop Krais eip warık nı̄l, seb kab ar alan sığak dam Krais Jisas eip bı̄sig gī nı̄ak.

⁷ Pen God gak nı̄bak, bin bı̄ kisen tı̄k donı̄gal okok, kırı̄ God ne cınop nen agı̄l, Krais Jisas nop ag yokıl

cınop gī tep yı̄b gak ak nı̄njı̄l, God ne bı̄ tep ke yı̄b, bin bı̄ yı̄mig yı̄b nı̄njı̄p ak nı̄njı̄mel agı̄l gak. ⁸ God nı̄bep yı̄mig nı̄njı̄l dı̄ komı̄n yokıp. Krais mın̄ım tep ak nı̄n dı̄peklı̄ ak me, ne nı̄g gak. Pen nı̄bi Krais nı̄n dem nı̄bep dı̄p ak, kılı̄s cın ke gon cınop dı̄p, agı̄l ma gın̄ı̄mı̄b. God ne nep nı̄bep tap tep ak yokop nı̄b. ⁹ Nı̄bi Krais nı̄n dem nı̄bep dı̄p ak, nı̄bi tap tep alap ma gı̄peklı̄. Nı̄b ak, yı̄b nı̄bi ke agem ar amnı̄mı̄n rek ma lı̄p. ¹⁰ Pen God cınop dı̄l Krais Jisas bin bı̄ ne gī lak ak, God bı̄rarık ped okok bin bı̄ okok kı̄rop gī tep gın̄ı̄mel agı̄l, cınop nı̄g gak.

*Krais Juda bin bı̄ okok eip, Juda
bin bı̄ mer okok eip dı̄ jı̄m nı̄ak*

¹¹ Nı̄bi nı̄pı̄m, nanı̄m nap kırı̄ Juda bin bı̄ mer, nı̄njı̄l nı̄bep tı̄k dolak ak, nı̄bi ak rek nep Juda bin bı̄ mer. Juda bin bı̄ okok yı̄b kırı̄ ke agı̄l, "wak tı̄kip" agölögıpı̄pal. Bı̄ okok kırı̄ mı̄b gon nı̄g gı̄pal. Pen nı̄bep Juda bin bı̄ mer okok yı̄b agı̄l, "wak ma tı̄kip" agölögıpı̄pal. ¹² Pen sakıl ma gın̄ı̄mı̄b. Nı̄bi ned Krais pı̄s ken ma mı̄debek; nı̄bi Isrel wagın ak mı̄s ken mı̄debek; God mın̄ım nı̄njı̄d ag lak ak ma nı̄peklı̄; nı̄bi karı̄p lı̄m ar wagın aul mı̄delgıpı̄m ak pen God nop ma nı̄njelı̄gıpı̄m. ¹³ Nı̄bi ned God mı̄deb par sığak mı̄delgıpı̄m pen mı̄nı̄ Krais lakañ ne yowak ak me, Krais Jisas eip God mı̄deb sığak ulep opı̄m. ¹⁴ Nı̄b ak, Krais ne kı̄mak rek, cın Juda bin bı̄ okok, Juda bin bı̄ mer okok mı̄lìk kabiam nı̄njı̄l pen pen goligıpı̄n warinab ak tı̄b wal gī yokıl, wagın omal dı̄ jı̄m nı̄l lek, cın wagın nokı̄m alap nep mı̄dobın. ¹⁵ Jisas mı̄b gon lı̄l kı̄mak rek, Juda lo mın̄ım ke ke okok magı̄lsek pı̄s nep kırı̄ gak. Jisas kı̄mak ak, kisen Juda bin bı̄ okok wagın ak ke, Juda bin bı̄ mer okok wagın ak ke mı̄dıl pen pen ma gın̄ı̄gal; bin bı̄ magı̄lsek okok wagın nokı̄m alap

nep mîdîl kapkap mîdenîgal, agîl kîmak. ¹⁶ Jisas mîb gon ne mab kros bak alan kîmak ak, wagîn omal nîb okok dî God eip jîm ñak; pen pen gep nag ak abe ñag pak lak. ¹⁷ Ned ke ke yîb mîdoligipin ak pen Krais mînîm tep God eip jîm ñil mîdep ak damîl, nîbi bin bî par kîb okok rek mîdeligipim okok ag fîl, cîn Juda bin bî ulep okok mîdoligipin okok ag ñil gak. ¹⁸ Krais kîjon cînop ar nokîm yîkak nîbak, God Kaun ne nokîm mîdeb ak nep gek, cîn wagîn omalgîl Bapi mîdeb sînjak amjîn rek lîp.

*Cîn Krais pîs ar mîdobîn okok,
God karîp ne rek mîdobîn*

¹⁹ Nîb ak, mîñi bin bî karîp lîm ke okok nîb ju apîl mîdebal rek ma mîdebîm. Bin bî ar okok gi ajpal rek ma mîdebîm. God bin bî ne ned nîb okok eip mogîm gîl, bin bî ne yîpid gîl mîdebîm. ²⁰ Nîb ak, cîn God sobok gep karîp ak rek mîdobîn. Krais Jisas karîp sap dî mîdep kîb nab eyan mîdeb. Bî Jisas mînîm dad ameb okok abe, bî God mînîm agep okok abe, karîp sap sîkol sîkol auan okok piñjîl lîpal rek ak mîdebal; karîp bog ñag kîs kîs gîpal rek ak nîbi mîdebîm. ²¹ Krais Jisas karîp sap kîb nab eyan mîdek, karîp nîbak magîlsekk jîm ñil kîb gîl, Bî Kîb sobok gep karîp sîn ne lînîgab. ²² Nîb ak, nîbi Epesas bin bî Krais pîs ar mîdebîm okok, God ne nîbep ak rek nep dî karîp nîbak eip dî jîm ñil lek, karîp ñîlik mîgan tep ne ak God Kaun amîl mîdenîgab.

3

*Pol Krais mînîm tep ak Juda bin
bî mer okok kîrop ag ñoligip*

¹ Yad Pol, Krais nop wög gi ñîlig gi, nîbep Juda bin bî mer okok ag ñî ajen, bin bî ognap

yîp nîjel milîk yapek mîñ lel mîdebin. ² Pen nîbi bir nîpîm, God yîp yîmîg nîjîl mînîm tep ne yîp ag ñek, yad mînîm tep nîbak nîbep ag ñî ajöligipin. ³ God yîp yîmîg nîjîl, mînîm ne ned we gîl mîdoligip ognap yîp yomek nîjek ak, mînîm ognap ñu kîl tîkipin. ⁴ Nîbi mînîm ñu kîl tîkebin aul nîj tep gîl me, God bîrarîk ped okok Krais kîsen gînîgab ag lak mînîm ak nîjîl, yad mînîm ned we gîl mîdoligip nîbak nîj tep gîpin ak, nîjnîgabîm. ⁵ God Kaun ne cînop bî Jisas mînîm tep dad ameb bî ne ke okok abe, bî God mînîm agep bî ne ke okok abe mîsen agîl gos ñek, mînîm bin bî ned ma nîjelîgipal ak nîpîn. ⁶ Mînîm we gîl mîdoligip nîbak nîg gîl mîdeb: Juda bin bî okok abe, Juda bin bî mer okok abe, God tap tep bin bî ñînîgain agak ak dînîgal. Kîri wagîn omal mîb gon nokîm nep mîdek, God ne Krais Jisas ag yokîl bin bî kîrop gi rep gînîgain agak mînîm tep nîbak mînîm kîri magîlsekk. Krais Jisas mînîm tep ak me ak.

⁷ God Bî kîlis yîb ak yîp yîmîg nîjîl dî tep gîl, tap tep ke ñîl, yîp Krais mînîm tep ak wög gi ñeb bî alap ag lek mîdebin. ⁸ God bin bî ne ognap bin bî kîb, ognap bin bî sîkol. Yad bî sîkol yîb ak pen God yîp yîmîg nîjîl gi tep gek, Juda bin bî mer okok kîrop, Krais cînop gi tep yîb gîl dî tep yîb gîp, mînîm tep ak ag ñîbin. Pen mînîm nîbak dai ma juîp. ⁹ Pen God ne karîp lîm ar wagîn aul mîdeb tap okok, tap seb kab ar alan mîdeb tap okok magîlsekk gi lak ak, ne ke nep gek mînîm nîbak we gîl mîdoligip. Pen mîñi God yîp ag lek, yad mînîm we gîl mîdoligip nîbak bin bî magîlsekk okok kîrop mîsen ag ñebîn. ¹⁰ God gak nîbak, mîñi Krais bin bî ne karîp lîm ar wagîn aul mîdebal

okok genigal nijlig git, ejol seb kab ar alaq kod middebal okok, God bi gos nij kid yik nijip ak nijnimel, agil gak. ¹¹ God gak nibak, ne birarik ped okok gos nijak rek nep, Bi Kib cin Krais Jisas nop ag yokil, tap nibak gak. ¹² Cin Krais Jisas nop nij dil cig gipin ak me, God nop ma pirkil, gos sek nep ne middeb ulep sijak amnun. ¹³ Nib ak, nibep ag nit ajen, yip git timel gel, koslam midebin ak, gos par ma nijnimib; yad koslam midebin pen God nibep tap tep nijigab.

Krais bin bi krop midmagil yib lip

¹⁴ Ar nibak nep yad Bapi nop kogim yimil sobok gebin. ¹⁵ Bapi ne ke gi lek, yakam lim dai ar wagin aul middebal okok abe, yakam seb kab ar alaq sijak middebal okok abe, cin magilsek yakam ne midobin. ¹⁶ Bapi God nop sobok gebin, ne Bi melik tep ke sek, ninmagil ne tap tep yib middeb nijil ne Kaun ne nibep nek, cibur gos midmagil nab nibep adan kilis sek midenigabim. ¹⁷ Bapi God nop sobok gebin, nibi Krais nop nij dem, Krais midmagil nab nibep adan midenigab. Yad sobok gebin, nibi tap tari ginig gebim ak, God abe bin bi okok abe krop midmagil lit ginigabim. ¹⁸ Yad sobok gebin, nibi abe Krais bin bi magilsek okok abe, Krais ne per nep bin bi krop midmagil yib lip ak misen nijigabim. ¹⁹ Krais bin bi okok midmagil yib lip ak nijigabim. Pen ar nibak nep mer. Yad God nop sobok gebin ak, ne nibep midmagil yib lip ak, cibur gos midmagil nab nibi ke adan nijigabim. Nib ak, God ne ke nab nibep adan ap ran jaknigab.

²⁰ Cin God nop ag nipin, pen ne ag nipin rek nep ma ginigab;

cin gos nipin rek nep ma ginigab. Kilis ne ke ak cinop nab adan wog gil, ne gi yimeb nep ginigab. ²¹ Nib ak, cin Krais Jisas bin bi ne midil nop cig midobin okok, yib ne per nep per nep ag dad amon ar amnan! Nib akni rek tep.

4

Krais mib goj ne jim nil midenimib

¹ Yad Bi Kib wog gen yip min lel midebin ak, minim agebin aul nijnimib. God nibep bin bi tep yad midenimib agil dip ak, nibi nib akni rek nep gi midenimib. ² Bin bi kib midobin agil kabiam ma juntimib; bin bi sain tep okok midenimib. Nibi pen pen minim sisain agil midmagil linimib. ³ God Kaun nibep dit jim nil lek, jim nil midebim rek, nig gil nep kapkap midojin agil gem amnimin. ⁴ Cin Krais bin bi ne mib goj nokim alap nep mideb. Kaun ak nokim alap nep mideb. Nibi magilsek tap tep nokim alap nep kisen dinigabin agil gos sek midebim. God tap tep nibak nijgain agil nibep sik agak. ⁵ Bi Kib cin ak nokim alap nep mideb. Krais nop nij dep kanib ak nokim alap nep mideb. Nig pakep ak nokim alap nep mideb. ⁶ Bin bi magilsek middebal okok kiri God nokim alap nep, Bapi nokim alap nep mideb. Ne bin bi magilsek okok Bi Kib mideb. Ne bin bi ag lek, kiri magilsek wog ne gipal. Ne bin bi magilsek okok nab krop adan mideb. ⁷ Pen Krais cinop nokim nokim ke ke tap tep ke alap nonim li nek dipin.

⁸ Nib ak, God Minim ak nu kil titkil aglak,
“Karip lim ar alaq amnak nin ak,
kaual maula ne okok min lit,
krop dam lip gi dad amil,
bin bi okok krop tap tep tep
nak,” aglak.

⁹ Ne karip lím ar alan amnak aglak wagin ak titi gil rek mideb? Me ne ned lím dai yipil mok eyan amil, kisen karip lím ar alan amnak. ¹⁰ Nib ak cin nípin, bi lím dai yipil mok eyan amnak ak, bi nibak nep ar alan amil seb kab ar alan siňak amnak. Niň gak ak, karip lím mok eyan siňak abe, karip lím ar alan siňak abe, karip lím magilsek yib amnigain, agil, niň gak.

¹¹ Bi nibak nep bin bi ne tap tep tep niň, ognap ag lek, Jisas minim tep dad ameb wög ak gipal; ognap God minim agep wög ak gipal; ognap bin bi Krais nop ma niňpal okok krop Krais minim tep ak ag niňbal; ognap bin bi Krais nop niň dipal okok krop kod midil ag niň tep gipal; ognap bin bi niň pai okok krop Krais minim tep ak ag niňbal. ¹² God bin bi ne nop wög gel, Krais miň gon ne kib gil kiliş linimij, agil, bin bi ne okok krop tap tep tep niň okok niň. ¹³ Krais miň gon kiliş lek, cin magilsek miň gon nokim alap rek minim tep ne niň dil, God Niň ne tige pib rek mideb ak niň tep gil, cin niň pai sikkol rek mer, bin bi pobij Krais ne ke mideb rek linigabin.

¹⁴ Niň genigab ak, kisen cin niň pai sikkol rek ma midonigabin. Niň kisen nibak, bi God Minim agobin, agil, minim ke ke okok niň okok niň di di tom tom apal okok, cinop yigen dil niň solwara di adik madik giş rek ma ginigal. ¹⁵ Niň kisen nibak, cin bin bi okok krop midmagil liň minim niňid nep agil, tap tari tari ginigabin ak, Nabic tari gişkop ak niňil, niň akniň rek nep gin. Nabic ak me Krais nep. ¹⁶ Krais nabic midek, miň gon kid ke ognap kid ke ognap pen pen midmagil liň, wög ke ke gel, kidil amil miň gon kid ke ke di jim ſek, miň gon magilsek kib gil, kiliş linigab.

Krais bin bi ne midobin rek, nag kisen nib ar ak gin

¹⁷ Nib ak, yad Bi Kib minim ne ak diň níbep minim kiliş agil ageben: bin bi God ma niň dipal okok gişpal rek nag ar ak rek ma ginimib. Bin bi niň okok gos kiri ma mideb. ¹⁸ Kiri kislim pis siňak midebal. Kiri gos alap ma mideb yib. Gos timid midmagil kiri ke gac gil minim ma niňpal. Niň ak, God komij ne krop nab adaň ma mideb. ¹⁹ Tap si tap timel tari tari gişpal okok krop nabij ma giş. Niň ak, kiri tap si tap timel abramek giş dam dam, miňi tap si tap timel kisen niň ognap giş, agil, tapin nep abramek gel ameb.

²⁰ Pen ned Krais minim tep ak ag niň níbep ak, Krais nibi nag ar nibak ginimib agip, niňbep ag niň ma nipek. ²¹ Niňbep Jisas minim niňid ak nep ag niň nipek ak me. ²² Tap si tap timel ned gölügipim ak, gos timid midmagil niňbep gac ginigab. Niň ak, tap si tap timel gölügipim ak pis nep kiriş ginimib. ²³ Gos tep kisen niň ar ak nep niňnimib.

²⁴ Pen God gek nibi bin bi kisen niň midenimib rek lip. Niň ak, nag kisen niň ar ak tig ulek liň, God komij tep mideb rek ak, God ne ſiň ke mideb rek ak midenimib.

²⁵ Niň ak, cin magilsek Krais miň gon ne nokim nep midobin ak me, nibi magilsek bin bi okok krop esek apim ak kiriş gil, minim niňid nep agnimib. ²⁶ Niň ognap bin bi niňbep giş timel gel niňbep milik yonigab. Pen milik yapek, tap si tap timel ma ginimib. Niň gil milik niňlig giş midem niňlig giş, piň panjid ma amnimij. ²⁷ Mer ak, Seten niňbep gos timel ſek, tap si tap timel ginimib rek lip.

²⁸ Bin bi tap si dipal okok kisen tap si ma dinimel; kiliş kiri ke

wög gıl tap midek niñlig gi, ognap bin bi yım gep rek okok krop niñimel. ²⁹ Minim agníg giñimib ak, minim timel ognap ma agnímib. Minim tep, bin bi niñil God nop cıg tep giñimel rek linimin minim ak rek nep agnímib. ³⁰ God niñ kisen ak cınop pis nep dñigain agıl niñ lił, Kaun Sıñ ne ak ned ag yokek apıl niþep nab adañ mideb ak me, timel gıl God Kaun Sıñ nop miker ma niñimib. ³¹ Cıbur timel gek, bin bi ognap niñem milik yapek, kabiam juıl, minim pen pen agıl, bin bi ag juıl, gitimel gıl gitim ak magılsek kırıg giñimib. ³² Pen pen yımig niñil, midmagıl linimib. Niþi Krais pis ar midem, God niþep tap si tap timel gitim ak niñil kırıg git rek ak, niþi ak rek nep pen pen niñil kırıg giñimib.

5

Melik ar ak nep tagojin

¹ Nı̄bi God nı̄ pai mı̄dmagıl
tep ne mı̄debim ak, ne gıp rek
gınımı̄b. ² Krais ne cı̄nop bin
bı̄ mı̄dmagıl lıl, God nop tap dap
sobok gel ki tep owıp rek ak, cı̄nop
nen agıl mab bak alan kı̄mak.
Krais gak nı̄bak nı̄nıl, nı̄bi ke, nı̄b
aknı̄b rek nep bin bı̄ okok kı̄rop
mı̄dmagıl lı̄lig gıt mı̄denimı̄b.

³ Pen God bin bi ne ke yib
midebim ak, bin si bi si gil, okok
ajil abramek gil, tap tep kiri okok
yad dipnep agil, nag ar nibak rek
magilsek pis nep kiriq ginimib.
⁴ Wasikil agil, nilon lil, minim
timel agil ma ginimib. Minim
nibak rek ma agep yib. Nibi pen
God nop tep agnimib.

⁵ Niñ tep gìnimb: bin si bı si
gıpal bin bı okok abe, okok ajıl
abramek gıpal bin bı okok abe, tap
tep kırı okok yad dıpnep apal bin
bı okok abe, kırı God Krais apıl
mal karıp lım seb kab ar alan kod

midebir s̄ıňak ma amniňgal yib. Kiri tap si tap tımel nıb okok gos nıpal ak, tap nıb okok god kiri rek lıp.

⁶ Nag t̄imel agesin n̄ib okok, bin
bi ognap n̄ibep tom aḡil agn̄igal,
“Tap n̄ib okok tap si tap t̄imel
mer,” agn̄igal. N̄ibep esek agel
n̄ijen̄im̄ib rek l̄ip ak, n̄ij tep gil
min̄im̄ k̄rop ma d̄in̄im̄ib. Tap
si tap t̄imel agesin n̄ib okok gem,
God kal juil n̄ibep gi t̄imel yib
ḡin̄igab. ⁷ Min̄im̄ k̄iri n̄ijil k̄rop
eip ma ajen̄im̄ib.

⁸ Ned kışlım nab okok
mîdelîgipim ak pen mîñi Bi Kîb
bin bi ne lîl melîk ne ar ak
mîdebim. Mîñi melîk ne ar ak
mîdebim rek, bin bi melîk ar ak
ajpal rek ajenimib. Melîk ñî pai
rek mîdenimib. ⁹ Melîk magîl ak
tap tep tep konai nep pilnigab:
gi tep gep magîl ke ke konai yîb
pilnigab; tap tari tari God niyek
tep ginigab tap okok magîlsekk
pilnigab; tap tari tari niyid nep
mîdeb per nep pilnigab. ¹⁰ God
nop tep ginimîn ar ak nep niy tep
gil gem amnîmin.

¹¹ Kışlım eyan ajil tap si tap
t̄mel ḡipal ak n̄bi eip ma ḡinimib.
Tap si tap t̄mel ḡipal ak melik ar
ak agem n̄ijnimel. ¹² Kiri tap si
tap t̄mel we ḡil ḡipal ak, c̄in tap
n̄ib okok minim nep agnigabın
ak, nabıñ ḡinigab. ¹³ Karip t̄kek
maḡilek m̄iseñ n̄ipin. N̄ib ak rek,
God melik ne apek, tap tari we ḡil
ḡipal ak m̄iseñ n̄ijnigal. ¹⁴ Melik
apek, maḡilek n̄ipin. Ar n̄ibak
nep, bin b̄i ognap apal,
“Nak k̄imil m̄ideban ak, m̄ini
warikek,

Krais melik ne ak nep melik
pak ñinigab,” apal.

¹⁵ Nib ak, bin bi ognap minim
ma ninjil abramek gipal rek
ma ginimib. ¹⁶ Bin bi tap si tap
timel nep gipal nin nibaul, nibi
per nep nin tepgil gi tep ginimib.

17 Nīb ak, b̄i badi rek ma ḡin̄im̄ib; Bī K̄ib nop tep ḡin̄igab ar ak nep nījil ḡin̄im̄ib. 18 Nīg wain nībem, sakol ma ñagn̄im̄in̄; kan̄ib nībak amnīgab̄im̄ yap paknīgab̄im̄. Pen, God Kaun ap̄il c̄inop nab adan̄ ap ran jakn̄im̄in̄, aḡil, God nop sobok genīgab̄im̄ ak tep. 19 God Mīnim̄ dai Sam okok ognap pen pen agl̄ig gī, Krais mīnim̄ tep ak k̄imep ognap pen pen agl̄ig gī, Bī K̄ib ȳib nop dap raneb k̄imep ognap pen pen agl̄ig gī ḡin̄im̄ib. Tep gek nīnl̄ig gī, midmaḡil nībi nab adan̄ k̄imep ognap Bī K̄ib nop agn̄im̄ib. 20 Bī K̄ib c̄in Jisas Krais bin b̄i ne midob̄in ak me, tap tari tari ḡin̄im̄in̄, nībi per nep tap maḡilek okok Bapi God nop tep agl̄ig gī miden̄im̄ib.

21 Krais Bī K̄ib c̄in middeb ap̄im̄ ak me, ai mam Krais bin b̄i ne middeb̄im̄ okok pen pen d̄i tep ḡin̄im̄ib. Ai mam alap mīnim̄ ognap agon̄im̄in̄ ak, mīnim̄ ne din̄im̄ib.

Bī ber gon

22 Nībi bin okok, Bī K̄ib mīnim̄ nījil k̄isen ḡip̄im̄ rek, b̄i naḡim̄il s̄ikop agen̄im̄el rek nījil k̄isen ḡin̄im̄ib. 23 Ar nībak nīg gīl middeb: Krais bin b̄i ne okok mīb gon̄ ne ke middeb; ne ke nab̄ic middeb. Krais bin b̄i ne d̄i kom̄in̄ yok̄ip. Krais bin b̄i d̄il nab̄ic middeb rek, b̄i okok bin k̄iri d̄il nab̄ic middebal. 24 Krais bin b̄i ne okok k̄rop agek mīnim̄ ne k̄isen ḡipal rek, bin okok, b̄i k̄iri okok agn̄im̄el rek maḡilek k̄isen ḡin̄im̄el.

25 Pen nībi b̄i okok, Krais bin b̄i ne okok midmaḡil l̄il k̄imak rek nījil, bin nībi okok ak rek nep midmaḡil ȳib lin̄im̄ib. 26-27 Krais bin b̄i ne okok midmaḡil l̄il k̄imak ak, ne ke c̄oc ne ak nop mīnim̄ ne ag ñīl, nīg l̄il, ulîk malîk gī tep gīl, c̄oc melîk sek, gac s̄ikol alap, tap t̄imel s̄ikol alap, mīnim̄ s̄ikol alap mer ȳib, c̄oc sīn̄ nep, ne d̄il

nop ke nīn̄igab. 28 Nīb aknīb rek nep, nībi b̄i okok bin nībi okok k̄rop midmaḡil lin̄im̄ib. Mīb gon̄ nībi ke gī tep ḡip̄im̄ rek, bin nībi okok ak rek nep gī tep ḡin̄im̄ib. Bī bin ne midmaḡil l̄ip ak, ne ke midmaḡil l̄ip. 29 Mīb gon̄ c̄in ke ak mīlîk kal ma nīpin; ke nījon tep gek, tap maḡil nīlîg gī nīlîg gī kod mid tep ȳib nep ḡip̄in. Nīb aknīb rek nep, Krais bin b̄i ne kod middeb. 30 Tari ḡin̄ig: c̄in Krais mīb gon̄ nīn̄ k̄id tob k̄id ne okok rek midob̄in.

31 Pen God Mīnim̄ ak ñu k̄il t̄ikil aglak, “Bī alap bin din̄ig, non̄im nap k̄rop k̄irig gīl, bin d̄il j̄im ñīl midil, mīb gon̄ nok̄im rek lek middebir,” aglak. 32 Mīnim̄ nībak waḡin alap middeb pen k̄iri ned ma nīneliḡipal. Yad gos nīpin mīnim nībak Krais abe bin b̄i ne okok abe ageb. 33 Pen nībi b̄i okok maḡilek, mīb gon̄ nībi ke midmaḡil l̄ip̄im̄ rek, bin nībi okok k̄rop ak rek nep midmaḡil lin̄im̄ib. Nībi bin okok maḡilek, b̄i naḡim̄il s̄ikop mīnim̄ k̄rop din̄im̄ib.

6

Nīpai okok; non̄im nap okok

1 Nībi nīpai okok, Bī K̄ib k̄isen ḡip̄im̄ rek, nan̄im nap mīnim̄ agn̄imir rek din̄im̄ib. Nag tep me ar nībak. 2 God mīnim̄ aknīb wajrem alan̄ agak ak aḡil agak, “Nan̄im nap s̄ikop k̄rop d̄i tep gīl, agn̄imir rek ḡin̄im̄ib,” agak. Pen God mīnim̄ nībak nep aḡil mīnim̄ alap sek aḡil agak, “Nībi aknīb genīgab̄im̄, yad nībep tap tep alap nīn̄igain,” agak. 3 God agak, “Nīg genīgab̄im̄ ak, kasek ma k̄imn̄igab̄im̄; lim̄ dai ar waḡin aul mîlek par midil, mid tep ḡin̄igab̄im̄,” agak.

4 Pen nap s̄ikop, nīpai nībi okok mid tep gīlan̄, aḡil, k̄rop yo sīj r̄imel nīnejb rek mīnim̄ ak rek ma agn̄im̄ib. Nīb agem, nīpai nībi okok yo sīj r̄imel nījil, mīnim̄

agnigabim rek ma niñigal. Pen ñī pai nībi okok kib gel niñlig gī, nībi nap sīkop God Minim ag ñī tep gīl, nag tep ar nībak ag yom niñlig gī midebalimib.

Bi miñ wög gipal okok; bi kib krop kod midebal okok

⁵ Pen nībi bin bi, bi kib nībep mani tau dap lel krop miñ wög gī nībim okok, Krais minim agek, pirkil d̄ī tep gīpim rek, bi kib nībi l̄im dai ar wagin aul okok minim agenigal, nībi ak rek nep pirkil kisen gīl d̄ī tep ginimib.

⁶ Bi kib okok niñ midel niñlig gī, wög gī tep gon, krop tep gan agil gos nībak nep ma niñimib; Krais nop miñ wög gīpkep rek, God nop tep gan agil, per wög gī tep ginimib. ⁷ Bin bi l̄im dai ar wagin aul krop nep wög gobin agil ma niñimib; Bi Kib ak nop wög gobin agil, tep gek niñlig gī wög ginimib. ⁸ Nībi nīpim, bin bi miñ wög gipal okok abe, bin bi gos kiri ke niñil wög gipal okok abe, Bi Kib wög krop niñil, wög gī tep genigal ak krop ak rek nep pen niñigab.

⁹ Pen nībi bi kib midil, bin bi cinop miñ wög gilan agil, mani tau dap lipim okok, krop gī tep ginimib. Minim kilīs agem pirkilgī wög ma ginimel. Bi Kib seb kab ar alan mideb ak, ne bin bi miñ wög gipal Bi Kib kiri abe, bin bi krop kod midebal Bi Kib kiri abe mideb. Bi Kib ne bin bi okok kib, bin bi okok sikol, agil ma niñip; udin yirik ne ak adip adip midebal niñil ne gol alap aka gol alap ma amnigab.

Cim kadıñ God cinop ñib ak magilsek di tol gī midon

¹⁰ Minim ag dai junig gebin aul niñ tep ginimib. Bi Kib nop cig gem, ne kilīs ne nībep niñimij. ¹¹ Seten cinop per gī timel niñig geb ak, cim kadıñ God cinop ñib ak magilsek di tol gīl,

kanib tam s̄ı̄jak ulı̄jin lī mid tep gīnimib. ¹² Bin bi mid gon lakañ mideb okok eip pen pen ma gobin. Kijek kiyob niñlik tap timel okok bi kib kiri wagin ke ke seb kab alan kod midil, kislım eyan tapal okok eip pen pen gobin.

¹³ Nīb ak, cim kadıñ God cinop nīb ak magilsek di tol gī tep gī midem me, nīn koslam midep ak apek, kilīs gīl nep midem, tap ognap nībep gīnimel rek ma linigab.

¹⁴ Nīb ak, God Minim niñid ak, sīb nag rek piñ lī tep gīnimib. Abik ñagnigal, agil, per nep yipid gil gep nag ar ak, sior kilīs lipal rek, di pabil bak nībi ak linimib.

¹⁵ Tob tırıp lipal rek, God eip j̄im nīl midep minim tep ak dad amnimb. Bin bi ognap krop minim tep nībak ag niñig per gī j̄in gī midil, gos nībak nep niñil tob tırıp rek linimib. ¹⁶ Kadıñ tenid ñopal rek, God cinop kod midebal, agil, nop gos niñ dilig gī nep midem me, ne gek Bi Timel Gep kinalik ne mab rek yinek niñlig gī ñagnigab okok pis nep son gīnimab. Gos nībak nep niñil, kadıñ rek tenid gīnimib. ¹⁷ Usajil kilīs bad lipal rek, God nībep yimig niñil di komij yokip gos ak, di nabic ar alan usajil bad rek linimib. Tu par kid dad ambal rek, God Kaun tu par kid nībep ñib ak tu par kid rek dad amnimb. God Kaun tu par kid ak God Minim ne me. ¹⁸ Kaun ne gos ñek niñlig gī, God nop minim ar ke ke ag niñlig gī midebalimib. Gos sek midil, bin bi Krais pis ar midebal okok magilsek God nop per nep sobok gilig gī midebalimib. ¹⁹ Yip ak rek nep God nop sobok gem, yip kod midil, minim magil ne ke yip ñek niñlig gī, yad ma pirkil, Krais minim tep ned ma niñelgipal bin bi okok krop abramek ag niñim. ²⁰ Yad Krais bi ne midil, minim tep ne nībak ag nī tagen yip miñ

lel midebin ak pen God nop sobok
gem yad ma pırıkıl abramek ag
ñinim. Yad ak rek nep ginim ak
tep.

Minim dai won ognap

²¹ Pen yad titi gil rek midebin ak, wög tari tari gebin ak, mam tep cin Ticikas, bi God nop per nep wög git tep giip ak, amjakil nibep magilsek ag ninigab. ²² Cin titi gil rek midobin ak, Ticikas amil agek ninjil gos sek midenimib, agil, nop midebim sinqak ag yokebin.

²³ Bapi God Bi Kib Jisas Krais apil mal niþep kod mider niñlig gi, God Minim niñ di kilis gilig gi midil, ai mam okok eip kap-kap midil, pen pen midmagil liliç gi mindenimib. ²⁴ Bi Kib cin Jisas Krais nop midmagil liliç gi nep midebitm okok, God niþep magilsek yimig niñil di tep yib giñiminiñ.

Pilipai

Pol Pilipai bin bı kırop mıtj ūnu kıl tıkkak

¹ Yad Pol. Timoti cır mal Krais Jisas nop wög gıpır rek, ne apıl midek niñlig gi, niñbep mitj aul ūnu kıl tıkebin. Krais Jisas nop cıg git bin bı ne taun kib Pilipai sıñjak midebim niñbep magılsek mitj aul ūnu kıl tıkebin. Niñbep magılsek, Krais bin bı ne midebim okok; Krais bin bı ne kod midebim bı kib okok; bı kod midep okok kırop wög gi niñbim bin bı okok; niñbep magılsek minim niñaul agebin.

² God Bapi cın abe, Bi Kib Jisas Krais abe, niñbep yımig niñjil dı tep ger, kapkap mid tep gìnimtib.

Pol Krais bin bı Pilipai okok sobok git, God nop tep agak

³ Yad niñbep gos niñjil God yad nop tep agebin. ⁴⁻⁵ God nop niñ dipeki nıñ ak tıkek, yad Krais minim tep ak bin bı okok kırop ag niñligipin ak, niibi per yıp gi niñligipim. Nıb ak, niñbep magılsek God nop sobok git, yad per nep miñ miñ gılıg gi sobok gıpın. ⁶ Yad niñpin, God niñbep ned bin bı ne dak ak, niñbep ma kırıg gìnigab me; ne wög tep niñbak gi dam dam niñbep kod mid dam dam, Krais Jisas adık gi onigab.

⁷ Yad ned okok okok amıl, Krais minim tep ak ag ūnenek, bin bı ognap minim pen pen agel niñlig gi, yad kırop eip minim ag amıl apıl git, Krais minim tep ak minim niñjid yıp mideb ak ag niñ ajpin ak abe, miñi sıñaul miñ midebin ak abe, God yıp ag lek wög nop gıpın ak abe, niibi magılsek per nep yıp gi niñbim. Nıb ak nep me, yad niñbep midmagıl lı, gos niñlig gi midebin. ⁸ God niñjip, Krais Jisas niñbep midmagıl lıp rek ak, yad

niñbep niñb aknib rek nep midmagıl lıpin.

⁹ Yad God nop sobok git agebin, niibi pen pen midmagıl lı midem, midmagıl lep magıl ak am kib gek niñlig gi, niibi minim niñjid ak gos niñ tep git, minim tıg asık tep yıp gìnigabim. ¹⁰ Nıb ak, kanib akal kanib tep yıp ak niñ tep git, kanib tep yıp ar niñbak nep amıl, nag tep yıp gıp ar ak nep gi midem me, niñbep minim alap ma midenigab niñlig gi Krais adık gi onigab.

¹¹ Nıb ak, Jisas Krais bin bı ne kırop gi ūnek, kiri gi tep gıpal rek ak, ne niñbep ak rek nep gek, niibi gi tep gitliq gi nep midem, bin bı okok niñjil God yıp ne agel ar alan amnaq.

Pol miñ lılak sıñjak midek pen Jisas minim tep ak kib amnak

¹² Pen ai mam sıkop niñjim! Krais minim tep ak ma niñlaq, agıl, yıp miñ lılak ak pen miñ midebin rek, Krais minim tep ak amıl kib amıl. ¹³ Bin bı gapman bı kib Sisa nop wög gi niñbal okok magılsek abe, bin bı yokop okok konjai nep abe, yad Krais minim ak nep ag ūnen, yıp miñ lıpal ak nipal. ¹⁴ Pen yad miñ midebin ak me, ai mam konjai yıp nep Bi Kib niñ di kılıs git, ma pırıkkıl, kılıs git God Minim ak mısenj ag niñbal. ¹⁵ Niñjid nep, ognap yıp mılık yapek, cın ak rek nep gon cın yıp kib midej, agıl, Krais minim ag niñbal. Pen ognap, yıp gos niñ tep git, Krais minim ag niñbal. ¹⁶ God yıp ag lek, Krais minim tep ak minim niñjid yıp mideb ak ag niñbin ak niñjil, yıp midmagıl lı, kiri ak rek nep Krais minim tep ak ag niñbal.

¹⁷ Pen bin bı yıp mılık yapek Krais minim ag niñbal okok, gos omal midek, niğ gon Pol koslam midenigab, cın pen yıp kib dñigabin, agıl, niğ gıpal. ¹⁸ Pen ak minim ma mideb! Kiri yıp gos tep niñjil Krais minim tep ak

ag ñibal aka yip gos timel nijil Krais minim tep ak ag ñibal ak, tap kib ak kiri Krais minim tep ak ag ñibal. Nib ak, yad miñ miñ gipin.

Pol, Krais yip kod midenigab, agak

Yad miñ miñ gipin ak, kisen ak rek nep miñ miñ ginigain.¹⁹ Yad niñpin, nibi God nop sobok gilig git midem, Jisas Krais Kaun ne yip kod midék, yad miñ midébin aul söñ amnígain.²⁰ Pen yip tep ginigab ak, yad tap tari tari ginigain, kominj midenigain aka kimnígain, yad gos sek midil mitb goñ yad kiliç gil Krais minim tep ne ak ag ñil, yib ne ak agen ar alan amek niñlig git yad nabij ma ginimij. Ned nig gak ak, kisen nibi akniñrek nep ginimij ak tep.²¹ Kominj yad ak Krais me; kimnígain ak, miñi midébin rek mer, mid tep yib ginigain.²² Mitb goñ nibaul kominj midenigain ak, wög gen tap magil ognap pilnigab. Nib ak, yad kimnígain aka kominj midenigain ak ma niñpin.²³ Nib ak, yad gos omal midéb, pen kimil am Krais eip midenim agil gos niñpin. Nig giþkop, yip tep yib giþkop.²⁴ Pen gos yad alap midéb ak, mitb goñ nibaul midil, niþbep git ñek, mid tep ginimib ak tap kib.²⁵ Nib ak, yad ke gos kiliç niñpin ak, ma kimnígain; niþbep git ñen, Krais minim tep ne ak niñ di teþ gilig git, nop ciþ di kiliç gilig git, git damil, miñ miñ gilig git midenigabim.²⁶ Nib ak, nibi midébim siþak kauyan amjakil eip cin midenigabin ak, niþbep tep gek, Jisas Krais nop miñ miñ yib gilig git midenigabim.

Nibi ma pirknimib

²⁷ Pen tap kib ak, Krais minim tep ak ageb rek nep niñil git teþ ginimib. Nig genigabim ak, yad midébim siþak niñgain aka siþ

aul miden minim apek, nibi gos nokim nep niñil, wög jím ñil kiliç yib gil, Krais minim tep ak niñ di kiliç gil, bin bi okok ag ñinigabim, yad minim nibak niñil miñ miñ ginigain.²⁸ Pen bin bi niþbep git timel gipal okok niñil, ma pirknimib. Jim ñil midil ma pirkem, kiri niñnigal, God kiroc ñag pak lil, niþbep pen di kominj yoknigab.²⁹ God tap tep alap niþbep nib ak, nibi Krais nop niñ dipim. Pen God tap tep alap niþbep nib ak, nibi Krais bin bi ne midil, bin bi ognap niþbep miilik yapek nibi yur dipim.³⁰ Yad bi ne miden yip git timel gipal rek, miñi niþbep ak rek nep gipal. Niþbep eip miden yip git timel gelak koslam midöligipin ak udin nibi ke niþpek. Miñi ak rek nep, yip git timel gebal ak, bin bi ognap niþbep minim ag nel, niþpim.

2

Ai mam sikop kiroc midmagil lin

¹ Krais niþbep yimig niñil dip ak me, nibi kiliç dil gos par ma niþpim. Krais niþbep midmagil lip ak me, nibi gos sek midébim. Kaun ne niþbep nab adan midéb ak me, nibi nop jím ñil midil, ai mam okok pen pen yimig niñil di rep giþpim.² Nib ak, gos ar nokim niñil, pen pen midmagil lil, gos nibi jím ñil midenimib. Nig gem me, yip tep yib ginigab.³ Cin bin bi kib midon, bin bi ognap cinop niñil yib cin agil ar alan amnan, agil gos ak ma niñnimib. Cin nep bin bi kib, bin bi ognap okok bin bi sikol agil gos ak ma niñnimib. Bin bi okok kiri magilsek di teþ gep bin bi midébal, agil gos ar ak niñnimib.⁴ Cin nep mid teþ gin, agil gos ak ma niñnimib; bin bi ognap ak rek nep mid teþ gilan, agil gos ak niñnimib.

*Krais Jisas ne gos niñıl gak rek
gınimib*

⁵ *Krais Jisas ne gos niñıl gak rek
gınimib:*

⁶ *Krais Jisas bırarık ped okok
per nep God mıdebek rek nep
mıdebek ak pen
God kılıs mıdebek rek ak,
adıp adıp mıdor, agıl gos
niñbak rek ma niñjak.*

⁷ *Gos ne ke niñıl,
tap ne magılsek okok kırıg gıl,
bı nag wög gep rek mıdenım agek,
nonım nop tik dapek niñjan
alap nep lıl,
bin bı mıdebal rek nep mıdebek.*

⁸ *Pen gos yad ke niñıl gınim agıl
ma gak;
God agak rek nep gı dad amek
niñlıg gı,
bı tımel yıb kırop pen yur niñbal
rek ak,
nop mab kros bak alanı nıag
pak lel kımak.*

⁹ *Krais gak niñbak, God nop dam
karıp lım seb kab ar alanı
sınjak lıl,
nop yıb ke yıb, yıb ar alanı mıdebek
alap ūek,
yıb magılsek yıb ne mok okpi
mıdebal.*

¹⁰ *Nıg gak ak, Jisas yıb ne dap
rannıg,
kıri magılsek,
seb kab ar alanı sıñak mıdebal
okok abe,
lım dai ar wagın aul mıdebal
okok abe;*

*lım dai mok okpi mıdebal okok
abe;
kogım yımıl,*

¹¹ *kıri magılsek mıseñ agıl,
Jisas Krais ne Bı Kıt mıdebek,
agnıgal.*

*Mınım niñbak agenıgal ak,
Bapi God melık tep ne ak
niñlıgal.*

*Sıp melik pakıp ak rek, melik
gılıg gı midon*

¹² *Nıb ak, bin bı mıdmagıl yad
okok. Nıbep eip kın mıdenek niñ
ak, mınım agen niñıl gölügipım.
Pen mıñi sıñ aul mıdebin ak,
mınım niñbep agebin niñbaul, niñ
aknıb rek nep niñıl gınimib. God
bin bı ne karıp lım seb kab ar alanı
sınjak dı amnıgab agak mınım tep
ak mınım cın agıl, per nep God
nop gos tep niñıl, ne ageb rek
nep niñıl, kılıs yıb gı mıdenimib.
¹³ *God ne nep kılıs gıl mıdmagıl
niñbep nab adañ gos ūek, nop
tep gınigab ar ak gın, agıl, nıg
gıpm. ¹⁴ Mılik yapek, pen pen
ma agnımib. ¹⁵⁻¹⁶ Nıbi nıg gıl,
karıp lım ar wagın aul mıdıl, bin
bı tımel yıb tap si tap tımel gıpal
okok eip mıdebiñ ak pen niñbi God
niñpai ne tep yıb asıñ ma mıdebek
mıdenigabım. Komıñ ūeb mınım
ak dı bin bı tap si tap tımel gıpal
okok kırop ag niñl, gap magıl seb
kab alanı niñlıg lıp rek ak, niñbi
melık niñnimib. Niñb ak, Krais mınım
tep niñbep per ag niñbin ak, agen
ma yap pak lı amıb, kırı niñıl ar
niñbak nep gıpal, agıl, mıñ mıñ yıb
gınigain.**

¹⁷ *Nıbi God nop niñ dıpım ak,
nop tap pak sobok gı ūel nop tep
gıp rek ak gıp. Pen Krais mınım
tep ak per ag ūen yıp nıag pak
lel lakañ yad son gı yoniçab ak,
mınım ma mıdebek. Ak yokop niñ
wain dı tap pak sobok gıpal ar ak
son gıpal rek ak mıdebek. Nıbi God
nop niñ dıpım ak tap pak sobok
gep; lakañ yad son gı yoniçab ak
niñg wain ar ak son gep. Nıg gek,
cın sek God nop tap sobok gı ūon,
nop tep gınigab ak niñıl, niñbep eip
mıñ mıñ gınigain. ¹⁸ Niñb ak, niñbi
ak rek nep mıñ mıñ gıl tep gek
niñlıg gı mıdenimib.*

Timoti niñigab

¹⁹ *Nıbi mıd tep gıpım aka titi
gı rek mıdebiñ ak ma niñpin. Bı
Kıt Jisas yau agek, ulep mıdebek*

Timoti nop ag yoken am n̄ibep n̄ijil apil m̄inim n̄ibak agek, ȳp tep ḡin̄im̄iñ. ²⁰ Timoti b̄i tep, yad n̄ibep ȳm̄ig n̄ijil midmagil l̄ipin rek, ne n̄ibep ak rek nep ȳm̄ig n̄ijil midmagil l̄ip. Timoti rek b̄i alap yad eip s̄in̄aul ma m̄ideb. ²¹ Bi ognap n̄ig ma ḡipal; k̄rop ke tep ḡin̄im̄iñ rek gos n̄ijil ḡipal; Jisas Krais nop tep ḡin̄im̄iñ rek gos n̄ijil ma ḡipal. ²² Timoti ne b̄i tep ȳb m̄ideb ak ud̄in n̄ibi ke bir n̄ip̄im. Ne n̄i yad ke rek m̄idek, c̄ir b̄i apil mal rek Jisas m̄inim̄ tep ak ag n̄i ajpir. ²³ Yad gos n̄ip̄in ak, ulep m̄ideb miñ m̄idebin ak m̄inim̄ agel n̄ijil, ȳp tap tari ḡin̄igal m̄inim̄ ak Timoti nop agen, ne amil n̄ibep ag n̄in̄igab. ²⁴ Gos yad n̄ip̄in ak, Bi K̄ib yau agek, ulep m̄ideb yad ke ak rek nep m̄idebim̄ s̄in̄ak n̄in̄igain.

Epaprodaitas n̄in̄igab

²⁵ Pen n̄ibi mam c̄in Epaprodaitas nop ag yokem apil, ȳp kod m̄idek n̄in̄lig ḡi, c̄ir ami b̄i ḡipal rek k̄ilis ḡil God wög ne ak j̄im n̄il ḡipir. Pen miñi nop ag yoken kauyanj m̄idebim̄ s̄in̄ak adik ḡi n̄in̄igab. ²⁶ Ne n̄ibep midmagil l̄il am n̄in̄im̄ ag gos n̄ijip. N̄ibi nop tap gak aglak ak n̄ijil ȳm̄ig n̄ipek ak ne n̄ijil gos par n̄in̄eb. ²⁷ Epaprodaitas nop tap k̄ib gek, mer k̄imak ak, God nop ȳm̄ig n̄ijil gek, warik amnak. Pen nop nep mer; God ȳp ak rek nep ȳm̄ig n̄in̄ak. Mam n̄ibak k̄imbkop, ȳp ȳm̄ig ȳb ḡipkop. ²⁸ N̄ib ak, Epaprodaitas nop kasek ag yoken amjakek, n̄ibep tep gek n̄in̄lig ḡi, yad gos par n̄ip̄in rek ma n̄in̄im̄. ²⁹⁻³⁰ N̄ibi ned par k̄ib okok m̄idem, b̄i ȳp kodep alap ma m̄idek, b̄i n̄ibi n̄ibak agem, Krais wög ar ak ḡin̄im̄ agil apil ȳp kod midil, mer k̄imak. Bi ognap akn̄ib rek ḡipal okok k̄rop di tep ḡin̄im̄ib. N̄ib ak, ne amjakek, Bi K̄ib nop wög

ḡip mam c̄in ak apeb, agil, nop ag wasu d̄il miñ miñ ȳb ḡin̄im̄ib.

3

Krais nop n̄ij dipin ak me, God ȳp n̄ijil bi komiñ tep yad ageb

¹ Ai mam s̄ikop. Yad m̄inim̄ ulep ag dai junig ḡil, n̄ibep m̄inim̄ alap sek agn̄ig gebin. Bi K̄ib bin b̄i ne m̄idebim̄ rek, miñ miñ ḡin̄im̄ib. M̄inim̄ n̄ibep ned agnek ak, kauyanj nu k̄il t̄ikn̄im̄ agen, ȳp m̄iker ma ḡip. Kauyanj nu k̄il t̄ikil agen mid tep genigabim̄ ak tep.

² Kain saköl okok n̄ij tep ḡil ḡi m̄idenim̄ib. Kiri tap t̄imel ȳb ḡipal. Kiri m̄ib gonj t̄ib ḡi r̄ik ḡipal. ³ C̄in me God bin b̄i ne ȳpid ḡil m̄idobin. Tari ḡin̄ig: God Kaun ne ak c̄inop eip m̄idek, God nop sobok ḡipin. Krais Jisas nop c̄ig ḡil tep gek n̄in̄lig ḡi m̄idobin ak me, God bin b̄i ne ȳpid ḡil m̄idobin. C̄in m̄ib gonj tap okok ḡipal gos n̄ijil God bin b̄i ne ma m̄idonigabin, agil gos n̄ip̄in ak me, God bin b̄i ne ȳpid ḡil m̄idobin.

⁴ Pen m̄ib gonj tap okok ḡipal m̄inim̄ ak agil, c̄in b̄i k̄ib m̄idobin agn̄igal ak, yad agn̄igain, kiri m̄ib gonj tap n̄ib okok b̄i k̄ib mer, yad ke nep b̄i k̄ib m̄idebin. ⁵ Ȳp t̄ik dapil n̄in akn̄ib j̄il ak midil, wanj wak yad ak t̄ib ḡi r̄ik ḡilak. Based acik c̄in Isrel, n̄i ne kisen Benjamin wagin ak me, yad b̄i Hibrus ȳpid ḡil m̄idebin. Pen Juda lo m̄inim̄ apal ak, yad b̄i Perisi m̄idenek rek, m̄inim̄ n̄ibak ageb rek magilsek n̄ij tep ḡil ḡi m̄idoligipin. ⁶ Juda m̄inim̄ n̄ibak n̄ij damil k̄ilis ȳb ḡil, Krais bin b̄i k̄rop n̄ijil, ḡi t̄imel ȳb ḡoligipin. C̄in Juda bin b̄i lo m̄inim̄ s̄ikol s̄ikol ke ke okok ḡoligipin rek, b̄i k̄ib okok ȳp m̄inim̄ alap agn̄imel rek ma lak. ⁷ Pen kisen yad gos n̄ij tep ḡil, ned ḡoligipin ar ak ḡi tep ma ḡoligipin ak n̄ijil, Krais

yıp gip ak nep tap tep agıl gos ar nokım nıbak nep nınlıg gi, ned gölgipin tap okok magılsek tap yokop rek piş nep kırıg ginek. 8 Pen ned gölgipin tap okok nep mer. Gos yad nıpin ak, Krais Jisas Bi Kib yad nop bir nıpin ak tap kib yib. Tap ognap okok magılsek tap yokop yib. Krais Jisas nop wög gınım, agıl, tap okok magılsek kırıg ginek. Yad Krais bi ne midil, nop nıñ tep gınım, agıl, tap yokop okok magılsek tap acıp acıp rek nıpin. 9 Yad Krais eip jım nıñ nep middenim. Yad Juda lo minim ar ak genigabin ak, God yıp nıñil bi komıñ tep yad ma agnigab. Pen Krais nop nıñ dıpin ak me, God yıp nıñil bi komıñ tep yad agnigab. 10 Nıb ak, Krais nop nıñ tep gıl, ne warıkkak ak kılıs nıbak nıñil, ne miker kib dak ak rek miker dıl, ne kımak ak rek kımil, 11 ne warıkkak ak rek God gek yad ak rek nep warıknigain.

Pol kılıs gıl gak

12 Yad tap agesin nıbaul magılsek dıl bi asın ma mideb midebin ak ma agebin. Pen Krais Jisas yıp dek bi titi bi rek middenigain agıl gak ak rek dınim, agıl, kılıs gıl kasek amebin. 13 Ai mam sıkop. Tap tep nıbak bir dıpin agıl ma agebin. Pen yad gos nokım alap mideb. Ned gölgipin ak sakol gıl, kılıs gıl tap tep kanib sığjak nıñil kasek amebin. 14 God tap tep yıp nıñigab ak dınim agıl gos abab gek nınlıg gi, kanib sığjak yıp id gıl nep kasek amıl, resis dai junigab nag nıbak kasek amebin. God yıp sık agıl tap tep nıñigab ak, Krais Jisas yıp gek karıp lim seb kab ar alan sığjak per middenigain. 15 Cın bin bi God nop cıg tep gi midobın okok magılsek gos ar nıbak rek nep nıñin. Pen minim ar ognap gos ke nınenigabım ak, God nıbep gos yıp id gıl nıneb magıl ak yomnigab. 16 Pen Krais

mınim tep nıñ dıpin ak ma kırıg gi; minim nıbak nıñ tep gılıg gi gon amniñim.

17 Ai mam sıkop. Nıbi yad gipin rek gi damıl, bin bi ar nıbak rek gel amoniñim bin bi okok kırop nıñil dıniñim. 18 Tari gınıg: nıbep per agölgipin rek sil agıl kauyan agebin, bin bi konai nep okok tap si tap tımel gıl, Krais mab kros bak alan kımak ak kaual maul rek midebal. 19 Kiri karıp lim tımel eyan ak amniçgal. Mıb gon kiri gos gip ar ak nep gos nıpal. Tap si tap tımel gel nabıñ gıpköp pen kiri bi okok kırop mısen apal. Tap lim dai ar wagın aul mideb okok nep gos nıpal. 20 Pen karıp lim cın ak karıp lim seb kab ar alan sığjak mideb. Seb kab ar alan sığjak nıb, Bi bin bi kırop dı komıñ yoknigab ak, Bi Kib Jisas Krais, kod midobın. 21 Ne Bi kılıs yib agek, tap okok magılsek minim ne nıñil kisen gınigab. Bi Kib Jisas Krais kılıs nıbak gek, mıb gon nıak cın ki gi yowıp okok gek, mıb gon tep yib, mıb gon ne ke rek lek middenigabın.

4

Mıd tep gınıñim

1 Nıb ak, bin bi tep yad okok. Par kib sığ aul midil, nıbep midmagıl lıl, am nıñinim, agıl gos ak nınlıg gi midebin. Nıbep gos nıñil, mıñ mıñ gılıg gi gos sek midebin. Minim flu kıl tıkesin nıbaul nıñil, nıb aknib rek gıl, Bi Kib nıñ dı kılıs gılıg gi middenim.

2 Yuodia eip Sintiki eip, yad nırep bin omal agebin, nıri Bi Kib ak nop gos nıpir rek, pen pen ma agnimir, jım nıñ middenimir.

3 Pen bi yad eip jım nıñ wög gıpır, nep agebin, bin nıb omal kırop gi ūek, mid tep gınımir. Ned bin nıb omal, yad ak, Klemen ak, bin bi ognap okok eip jım nıñ, Krais minim tep ne ak bin bi okok

ag ñoligipin. God yib kiri buk per midep eyaq tikek mideb.

⁴ Bi Kib nop cig gil, miñ miñ gilig gi midenimib. Kauyan ak nibep agebin, miñ miñ gilig gi midenimib! ⁵ Bin bi sain tep yib midem, bin bi okok magilsek niñngal. Bi Kib ulep oniqab. ⁶ Gos kib ma niñnimib. God nop ag niñlig gi, tep aglig gi, tap magilsek nop sobok gilig gi midenimib. ⁷ Nibi Krais Jisas nop cig tep gi midebim ak me, God cibur sain sain gos midmagil nibep nab adan lek, nibi pirkil gos par ma niñngabim. Bin bi nep midobin rek, God titi gil nig git ak ma niqin.

⁸ Ai mam sikop. Yad minim ulep ag dai junig gil, nibep minim alap sek agnig gebin.

Tap tari ak niñid;

tap tari ak yipid gil;

tap tari ak kab rek;

tap tari ak asin ma mideb;

tap tari ak midmagil lep;

tap tari ak bin bi niñil miñ

miñ gipal;

tap tari ak tep yib;

tap tari ak bin bi niñel tep gip;

tap niñ okok nep gos niñlig gi
midenimib.

⁹ Nibep eip midil, tap tari gen nipek ak, minim tari agen nipek ak, nipek rek nep giniñimib. Niñ genigabim, God nibep eip midil, gos midmagil nibep kod midek, gos par ma niñngabim.

*Pilipai bin bi Polnop tap nelak,
miñ miñ gak*

¹⁰ Yad agnek e, yip sakol gipim ag niñnek ak pen mer; yip gos niñlig gi midebek pen kanib ma midek niñil nibi yip tap alap ma yokpek. Pen miñi yokpim rek, yip gos niñlig gi midebim ak niñil, Bi Kib cin ak nop miñ miñ yib gipin. ¹¹ Niñ ognap yokop midebin gos ak niñil ma agebin; Bi Kib yip gos nek miñi niqin, yip tari tari

giñigab ak, minim ma mideb. ¹² Niñ ognap tap konjai mideb; niñ ognap ma mideb. Mideb niñ okok niñbin; ma mideb niñ okok yokop midebin. Nibak, tap konjai midek aka ma midek, gos kib ma niqin. ¹³ Bi Kib yip kod midil kiliñ niñ ak me, yip tari tari ginimim agnigab ak giñigain.

¹⁴ Pen yip miker gek, nibi yip gos niñil tap niñbim ak, gi tep yib gipim. ¹⁵ Nibi Pilipai bin bi niqin, nibi Jisas minim tep ne ak ned yib nipek niñ ak, yad Masedonia Propins kiring gil, God Minim ag ni ajoligipin, God bin bi ne midebak okok ognap yip tap ma niñlak. Nibi Pilipai bin bi nep yip mani tap okok niñligipim. ¹⁶ Pen amil taun kib Tesalonaika midenek niñ ak, yad tap alap ma midek pen nibi yip mani tap okok per niñligipim.

¹⁷ Pen mani tap okok nen agil ma agebin; gos nibi ke niñil tap abramek nem, God nibep miñ miñ yib gil, nibi gipim ak sakol ma niñigab, agil agebin.

¹⁸ Tap yokpek magilsek ditpin. Bi nibi Epaprodaitas nop mani tap okok nem, dapil yip nek, miñi tap konjai yib midek mid tep gipin. Yip tap yokpek nibak, God nop tap dagil nel, ki tep apek nop tep gip rek ak gipim. ¹⁹ Nibi Krais Jisas bin bi ne midebim ak niñil God yad bi gep yib ak nibep kod midil, tap tari ma midonimini okok magilsek nibep niñigab.

²⁰ Nib ak, God Bapi cin yib ne per nep per nep agon ar alan amanaj. Nib akiñib rek tep.

Minim dai magil ognap

²¹⁻²² Krais Jisas bin bi ne bi kib Sisa eip midebal okok, nibep Krais Jisas bin bi ne midebim okok, "Nibi midebim?" agebal. Nib ak me, God bin bi ne siñaul midobin magilsek, nibep Krais Jisas bin bi ne midebim okok magilsek, "Nibi midebim?" agobin.

23 Bī Kib Jisas Krais nībep
maḡisek ȳm̄g nīŋ̄l kod
m̄don̄im̄in̄.

Kolosi Pol Kolosi bin bı kırop mij ūn kıl tıkak

1-2 Yad Pol. God ne ke yıp ag lek, Krais Jisas mìnım dad ameb bı alap mìdebin. Pen miñi mam cın Timoti yad eip mìdeb nıñlıg gi, nıbep Krais Jisas nop nıñ dıl cıg tep gıl ai mam taun kıb Kolosi mìdebiñ okok, mij nıbaul ūn kıl tıkebin.

God Bapi cın nıbep yımig nıñıl dı tep gek, mìd tep gìnımib.

Pol Krais bin bı Kolosi okok sobok gıl, God nop tep agak

3-4 Agel nıpın, nıbi Krais Jisas nıñ dıl cıg tep gıl, bin bı nop nıñ dıpal okok kırop magılsek mìdmagıl lıpım. Nıb ak, sobok gıl, nıbep gos nıñıl, per nep God Bı Kıb cın Jisas Krais Nap ne ak nop tep apin. **5** Karıp lım seb kab ar alan sıňak amıl tap tep dınígabın, agıl gos nıpım ak me, nıbi Krais Jisas nop cıg tep gıl, bin bı ne okok mìdmagıl lıpım. Mìnım nıñid, Krais mìnım tep ak, ned apek, tap tep nıbep seb kab ar alan sıňak mìdeb ak bır nıpım.

6 Ned yıp Krais mìnım tep ak nıñıl, God bin bı okok yımig nıñıl dı tep gıp mìnım yıpıl yıp ak nıñıl, nıbi ke ausek nıñ dıpım nıñ ak tıkek, Krais mìnım tep ak nıbep nab adañ magıl pılıl kıb tanıl ameb rek ak, nıb aknıb rek nep me, karıp lım tıgon tıgon kıd kıd magılsek okok, Krais mìnım tep ak amıl bin bı nab kırı adañ magıl pılıl kıb tanıl ameb.

7 Epapras, cın eip miñ wög gıl, Krais nop wög per gi tep gıp ak, nıbep ned yıp Krais mìnım tep ak ag ūak. Nıg gak ak, cınop gi ūak.
8 Epapras sıňaul apıl, Kaun nıbep nab adañ mìdek nıñlıg gi bin bı

okok mìdmagıl lıpım ak, cınop ag ūak.

9 Nıb ak, Epapras ne ned yıp cınop mìnım ag ūek nıñnok ūn ak tıkek, nıbep nen agıl God nop per nep sobok gıpın. God nop sobok gıl apın, nop tep gìnımın ar ak nep, Kaun ne nıbep gos ūek nıbi gos nıñ kıd yıkıl tap tari God nop tep gìnigab ak nıñ tep gìnımib, apın. **10** Nıb ak, Bı Kıb bin bı ne yıp rek gi mìdıl, nop tep gìnımın ar ak nep gem amnımın. Nıg gıl, tap tep ke ke konjai nep gi damıl, God ne tıgep bı rek mìdeb ak nıñ tep yıp gìnigabım. Nıg gem, tap magıl konjai nep pılnigab. **11** God ne Bı kılıs aknıb ke yıp melik sek mìdeb ak, ne kılıs ne magılsek nıbep ūek, nıbi kılıs ne dıl, miker ognap apek gos nıbak ma nıñıl, gos sek mìdıl, miñ miñ gılıg gi, **12** Bapi nop tep aglıg gi mìdenimib. Krais bin bı ne karıp lım per melik gıp sıňak tap tep dınígal ak, Bapi ne nıbep gek, nıbi ak rek nep tap tep nıbak dınígabım. **13** Seten, bı kıslım pıs okok kod mìdeb ak, cınop nag nıñ gı kılıs gek mìdonok ak pen God ne cınop wısib yokek, miñi Nı mìdmagıl ne cınop dı tep gıl kod mìdeb. **14** Nı ne nep cınop nen agıl kımıl, miñ mìdonok ak wısib yokıp; ne tap si tap tımel gıpın okok nıñıl kırıg gıp.

Krais tap okok magılsek kod mìdeb

15 Nap God nop mıseñ nıñjin rek ma lıp ak pen Nı ne me Nap rek mìdeb. Bin bı okok tap okok ma gi lak ūn ak, Nı Nap eip mìdek. Bin bı okok tap okok magılsek piyak rek mìdeb; Krais ne ar i pelokok mìdeb. **16** Tap seb kab ar alan okok abe, tap lım dai ar wagın aul abe, tap udın nıpın okok abe, tap udın ma nıpın okok abe, kaun tap okok kod mìdebal okok abe, magılsek ne nep gi lak. Gi lak ak, Krais yıp ne agel ar amnımın agıl gi lak.

17 Karip lîm bîrarîk ped okok ma
gi lak ñin ak, Krais mîde. Ne
mîde ak me, tap okok magîlsek
kau kiri ke mîdil jîm ñîl mîde.
18 Krais ne nabîc won rek mîde;
bin bî ne okok, cîc ak, mîb gon
ne mîde. Ne gek cîc mîb gon
komîn mîde. Ne wagîn gil kîmîl
kauyan warîkak ak me, tap tari
tari mîde. okok pîyak rek mîde;
ne nep ar i pelokok mîde. 19 God
gos ne ke nînîl gek, God ne mîde
rek nep, Krais nîb aknîb rek nep
mîde. 20 Nîb ak, tap tari tari
lîm dai ar wagîn aul mîde abe,
karip lîm seb kab ar alan sînjak
mîde abe, tap okok magîlsek God
eip jîm ñînîmîn rek lîp. Ned tap
okok God nop kaual maulrek
mîdoligip. Pen Ñî ne, Nap ne ke
mîde rek nep mîdil, mab kros
bak alan lakañ yapek kîmîl, mînî
tap okok magîlsek God eip dî jîm
ñînîmîn rek lîp.

21 Nîbi ned tap si tap tîmel gos
nînîlig gi, nîb aknîb rek nep gîlig
gi mîdil, God bin bî ñag ñînîeb ne
mîdil, par okok rek mîdeligipim.
22 Mînî pen Ñî ne mîb gon lîl
kîmak rek, nîbep dî ne ke eip jîm
ñîl lek, karip lîm ne seb kab ar
alan sînjak amîl, God udîn yîrik ar
ne sînjak bin bî sîn, bin bî astîn
ma mîde, bin bî mînîm alap ma
mîde, mîdenîgabim. 23 Pen nîbi
Krais mînîm tep nîn dîpim ak,
karip sap rek nîn dilig gi mîdil,
God tap tep nîbep ñînîgab ak gos
mîdmagîl nîbi nab adan kîlis dîl
gos nînîlig gi mîdenîmîb. Mînîm
tep nîbep agel nîpim nîbak, nîbep
nep mer, bin bî karip lîm okok kîd
kîd magîlsek ag ñel amîb. Yad Pol
ak rek nep wög ar nîbak nep gîpin.

Pol Krais nop wög gek

24 Nîbep nen agîl Krais mînîm
tep ag ñen yîp gi tîmel gel mîker
dîpin ak, mînî yad mîn mîn gîpin.
Krais ne ke mîker kîb yîb dak ak
rek, Krais bin bî mîker kîb yîb

dînîmel, agîl, Krais mîb gon ne ak,
cîc ne ak gi ñînîm, agîl, mîb gon
yad mîker ognap dîpin.

25 God yîp ag lek, nîbep God
Mînîm ak magîlsek ag ñî tep gîpin
ak me, cîc ne ak nop wög gi ñeb
bî alap mîdebin. 26 Mînîm tep
nîbak bîrarîk okok mi konjai yîb
we gil mîdoligip pen mînî God ne
Krais bin bî ne kîrop mînîm nîbak
mîsen lîp. 27 God gos nînîl mînîm
ag lak ak, mînîm tep yîb, mînîm
melîk sek we gil mîdoligip ak, bin
bî okok magîlsek nînîmel, agîl,
bin bî ne kîrop mîsen yomnîgab.
Mînîm tep nîbak wagîn ak nîg gil
mîde: Krais mîdmagîl nîbep nab
adan mîde; nîb ak nîbi karip lîm
seb kab ar alan sînjak amîl, God
melîk ke sek sînjak mîde eip per
mîdenîgabim. 28 Nîb ak, cîn Krais
nep ag nîbîn. Kîri magîlsek Krais
nop cîg tep gîlig gi, mînîm ne
nîn tep gîl, ageb rek nep gîlig gi
mîdenîgal agîl, cîn gos nîn tep gîl
bin bî okok kîrop magîlsek tîmid
ukîl, Krais mînîm tep ak ag ñîbîn.
29 Ar nîbak nep, Krais kîlis tîmel
ne ke magîlsek yîp ñîb ak dîl, kîlis
gil wög ne gîlig gi mîdebin.

2

*Nîbep mînîm tom agenîmel ak
ma nîn dînîmîb*

1 Pen nînîm! Nîbi Kolosi bin
bî okok abe, Leodisia bin bî okok
abe, bin bî ognap sek milîk dai
yad ma nîpal okok abe, mîd tep
gînîmîb, agîl, wög kîlis yîb gebin.

2 Kîri gos sek mîdîl, gos nokîm
alap nep nînîl, pen pen mîdmagîl
lîl, gos nîn kîd yîkîl, God Mînîm
we gil mîdoligip ak magîlsek nîn
tep gînîmel, ag gos nîpin. God

Mînîm we gil mîdoligip ak Krais.

3 Krais nop nab adan nep God gos
tep tep magîlsek we gil mîde ak
me, ne ke nep God gos tep nîbak
mîsen lînîmîn rek lîp.

⁴ Bin bî ognap tom agîl, mînîm kîl tep ognap agel nîñlîg gî, mînîm esek kîri nîbak nîñ dînîmîb rek lîp, agîl, nîbep mînîm nîbaul ag nî tep gînîm. ⁵ Yad karîp lîm par sînjaûl mîdebin ak pen gos yad ak nîbep pîs ar mîdek nîñlîg gî, nîbep gos nîñlîg gî mîdebin. Pen nîbi Krais nop nîñ dî kîlîs gîl, kapkap mîdîl, jîm nîl mîdebin ak, yîp tep yîb gîp.

Cîn Krais eip mîdîl ne ageb rek nep gîn

⁶ Nîbi Jisas Krais nop nîñ dîl, Bî Kîb cîn agîl dîpîm ak me, ar nîbak nep nîñlîg gem amnîmîn. ⁷ Nîbi Krais nop cîg tep gîl, mînîm nîñlîd ne ag ñel nîpek ak nîñ dî kîlîs gîl, ageb rek nep gîl, God nop tep aglîg gî nep mîdenîmîb.

⁸ Pen nîñ tep gînîmîb. Bin bî ognap nîbep mînîm yokop mînîm esek agel, nîbi mînîm esek nîbak dîl kîd kîri okok amnîmîb rek lîp. Mînîm yokop mînîm esek apal ak, based sîkop kesim kîri abe, kaun tîmel tap okok lîm dai wagîn aul kod mîdebal okok kesim abe dîl apal. Krais mînîm tep ak dîl ma apal. ⁹ Tari gînîg, Krais mîb gon sek mîdeb ak pen God mîdeb rek ak, Krais ne nîb aknîb rek nep mîdeb. ¹⁰ God ne gek, nîbi Krais nop cîg gîl, nop eip jîm nîl mîdîl, komîn yîb mîdebin. Ne nep me, kaun tîmel tap okok lîm dai wagîn aul kod mîdebal okok magîlsek ar i pelokok mîdeb.

¹¹ Nîbi Krais eip jîm nîl mîdebin ak me, nîbi bîr Juda bin bî wak tîb gî rîk gîpal rek ak mîdebin. Juda bin bî okok tu nîlîk ñînmagîl dîl wak tîb gî rîk gîpal, pen Krais eip jîm nîl mîdebin ak me, ne tap si tap tîmel göligîpîm nag ak tîb gî rîk gîp. ¹² Nîbep ñîg paklak ak, nîbep Krais eip tîgel gîlak; nîbi God kîlîs ne Jisas dî warîk ñâk ak nîñ dîpekk ak me, God

nîbep Krais eip dî warîk ñek, bin bî komîn kîsen nîb ne mîdebin.

¹³ Nîbi ned tap si tap tîmel ar ak nep göligîpîm. Krais ne tap si tap tîmel göligîpîm nag ak tîb gî rîk ma gak ñîn ak, nîbi bin bî bîr kîmbal rek mîdebek. Pen God ne ke gek, mînî nîbi Krais eip komîn mîdebin. God tap si tap tîmel gîpîn ak magîlsek nîñlîk kîrig gîp. ¹⁴ Tap si tap tîmel gîpîn okok, lo mînîm ke ke pen ñeb mînîm ñu kîl tîklak ak, God dî mab kros bak alanj cîpîl pak lek, pîs nep dai juak.

¹⁵ Mab kros bak alanj Krais ne kaun tîmel tap okok lîm dai wagîn aul kod mîdebal okok mok ne okok lîl, bin bî okok nîñ mîdel nîñlîg gî, kîrop nag ñon gîl dî lîp gî dad amnak.

¹⁶ Nîg gak rek, nîbi tap magîl ognap okok ñîg ognap okok ñîbem, bin bî ognap nîbep ag sîkol genîmel, gos par ma nîñnîmîb. Mînî God nop sobok gep ñîn kîb agîl asîk mosîk gînîgal ak kîsen ma gem, nîbep ag sîkol genîmel, gos par ma nîñnîmîb. Mînî takîn kîsen apeb ñîn kîb agîl asîk mosîk gînîgal ak kîsen ma gem, nîbep ag sîkol genîmel, gos par ma nîñnîmîb. Mînî Juda God nop sobok gep ñîn kîb agîl asîk mosîk gînîgal ak kîsen ma gem, nîbep ag sîkol genîmel, gos par ma nîñnîmîb. ¹⁷ Krais ma owak ñîn ak, tap nîb okok kaunan rek nîñlîk göligîpal; pen tap yîb ak Krais.

¹⁸ Nîb ak, bin bî ognap apîl, mînîm par lîp gîl, dai nîpîn rek, nîbi nîg nîg gînîmîb, aka bin bî tam rek mîdenîmîb, aka ejol okok sobok agnîmîb, agenîmel ak, mînîm kîri dîl, God tap tep nîbep ñînîgab tap ak ma kîrig gînîmîb. Bin bî nîb okok, Krais mînîm tep ak ma nîpal; gos kîri ke nep nîñlîl, gos esek okok nîb okok nîb dîl, cîn bin bî kîb agîl, kesim yokop par yîb dîpal. ¹⁹ Bin bî nîb okok, Krais nop kîrig gîl ar nîbak ambal. Pen

Krais ne nabıç won mîdîl, mîb gon ne ak, magîlsek kîdîl gol rek jîm ñîl lîl, tap tep ñîl, kod mîd tep gek nîñlîg gi, God nop tep gînîmîj rek ak, mîb gon kîb gek gek ameb.

²⁰ Krais cîg gîpîm ak me, nop eip kîmîl, kaun tîmel tap okok lîm dai wagîn aul kod mîdebal okok mok kîri okok ma mîdebîm. Tap alap nîbep gi tîmel gînîmîj rek kîlîs alap ma mîdeb. Nîb ak, tari gînîg bin bî okok gos nîpal rek gos nîpîm? ²¹ “Tap ak ñînmagîl ma dînîmîb! Tap ak ma ñîjnîmîb!” apal, ²² pen tap magîl ñîg tap apal tap okok magîlsek ñîbel kîr gînîgab. Mînîm kîl tep ag ñîbal okok magîlsek bin bî gos ke nîñjîl apal ar ak nep nîñjîl ag ñîbal.

²³ Bin bî nîb okok, ejol abe sobok gîn agîl, bin bî yîm gep rek mîdon tep gînîgab agîl, tap asîk mosîk gił, koslam mîdebal. Nîg gel, bin bî ognap nîñjîl, mînîm nîñjîd rek lînîgab ak pen tap si tap tîmel gep gos ak apek, tap esek okok nep gos nîñjîl, Krais nop cîg ma mîdebal rek, tap alap kîlîs ñiek, mîb gon ke gos gîp ak kîrîg gînîmel rek ma lîp.

3

God cînop gek, Krais eip warîknok

¹⁻² Pen nîbi Krais eip warîkîl komîj kîsen nîb mîdebîm ak, lîm dai ar wagîn aul tap okok gos ak ma nîjnîmîb. Gos kîb nîbi ak amnîmîj tap karîp lîm seb kab ar alan mîdeb okok. Krais ne warîkîl ar alan sînjak amîl, God ñînmagîl yîpid pîs ken ar ne sînjak bîsig mîdeb. ³ Nîbi Krais eip kîmbek ak me, komîj mîdep won nîbi ak God Krais kîrop apîl mal eip we gił mîdeb. ⁴ Komîj mîdep won nîbi wagîn ak Krais. Kîsen ne apenîgab ñîn ak, amîl ne eip melîk aknîb ke sek mîd tep gînîgabîm.

Ned mîdeligîpîm ak ke, mîñi mîdebîm ak ke

⁵ Nîb ak, tap tari mîb gon gos gîp ak ñag pak lînîmîb. Bin si bî si gił, gos tîmel nîñjîl, abramek gił, tap si tap tîmel nep gîn agîl, agon kîlnok kîbap gol mani tap okok konjai nep dîn agîl gem ma amnîmîj. Agon kîlnok kîbap gol mani tap okok konjai nep dîn ag gos nîpal bin bî okok, kîri bin bî tap esek sobok gîpal rek nep mîdebal. ⁶ Ar nîb okok nep gel, God kîrop kal juek, yur kîb yîb dînígal. ⁷ Nîbi ke ned nag tîmel ar nîbak nep gos nîñjîl, nîb aknîb rek nep göligîpîm. ⁸ Pen mîñi nag tîmel ar ak pîs nep yem gînîmîb. Ned mîlik kal nîñjîl, kal yîb juîl, gos tîmel nîñjîl, bin bî okok kîrop ag sîkol gił, wasîkîl agîl göligîpîm rek, mîñi ma gînîmîb. ⁹ Mînîm esek pen pen ma agnîmîb. Krais eip kîmbek ak me, gi tîmel göligîpîm nag ak nîbep walîj rek kom kam gak ak, cîbur gos mîdmagîl ned nîb nîbi ak, tîg asîk ke okok yokpîm.

¹⁰ Cîbur gos mîdmagîl ned nîb nîbi ak tîg asîk yokîl, cîbur gos mîdmagîl kîsen nîb nîbi ak, walîj rek tol gi lîpîm. Bin bî kîsen nîb mîdîl, God nîbep gi lak ak per nep gek, nîbi ne ke mîdeb rek nep lîl, nop nîj tep yîb gînîgabîm. ¹¹ God nîg gak ak me, Grik bin bî okok ke, Juda bin bî okok ke ma mîdebal. Bin bî wak tîb gi rîk gîpal okok ke, bin bî wak tîb gi rîk ma gîpal okok ke ma mîdebal. Bin bî mij ñu kîl udîn li nîpal okok ke, bin bî mij ñu kîl udîn ma li nîpal okok ke ma mîdebal. Bin bî kasîk okok ke, bin bî kîbol okok ke ma mîdebal. Bin bî tau dam lel nag wög gîpal okok ke, bin bî gos kîri ke nîñjîl wög gîpal okok ke ma mîdebal. Bin bî kîsen nîb mîdobîn ak me, Krais ne ke nep cînop magîlsek mîdmagîl nab adaj mîdek nîñlîg gi, tap ognap magîlsek tap yokop rek lîp.

¹² God bin bi ne midebim. Ne nibep midmagil lil, bin bi ne ke ag lak. Nib ak, walij tol gi lipal rek, gi tep gep nag ak tol gi linimib. Bin bi okok krop yimig nijil, di tep ginimib; yib nibi ke agem ar ma amniminj; bin bi sain tep midenimib; bin bi okok minim sisain agil kal ma junimib. ¹³ Krais bin bi ne ognap nibep gi timel genimel, krop pen gi timel ma ginimib. Minim ognap midenimij, Bi Kb ne nibi tap si tap timel gipim nijil kirig gip rek ak, bin bi okok nibep gi timel genimel ak, nibi ak rek nep nijil kirig ginimib. ¹⁴ Pen nibi nag tep nibak tol gi lil, soj ar pelak midmagil lep magil ak tol gi linimib. Bin bi midmagil lep magil ak, tap tep okok magilsek kom kam di jim nil lek, tap tep alap ulep ma ginimij.

¹⁵ God nibep dil mib gon nokim nep jim nil lak ak, nibi kapkap midil pen pen di tep ginimib agil gak. Nib ak, Krais cibur sain sain nib ak nop ag nijil, midmagil nibep nab adan cibur sain sain magil nibak lek, nibi kapkap midil, tap tari nop tep ginigab ak nijnigabim. Nib ak, nop tep aglig gi nep midenimib. ¹⁶ Krais minim tep ak nibep nab adan ap ran jakil rek midenimij nijlig gi, minim ne ak nij tep yib gil me, pen pen ag ni tep gilig gi, God Minim dai Sam ognap, God yib ne dap raneb kimep ognap aglig gi, God nop tep aglig gi midenimib. ¹⁷ Pen minim agnig aka tari tari ginig, Bi Kb Jisas bin bi ne midobin agil, God Jisas krop apil mal tep aglig gi nep gem amniminj.

*Krais bin b*i* ne okok mid tep ginimel*

¹⁸ Nibi bin okok, nibi Krais nij dipim rek, nagimil sikop minim agnimel rek kisen ginimib.

¹⁹ Pen nibi bi okok, bin nibi okok krop minim kilis agil ma agnimib; krop midmagil linimib.

²⁰ Nibi ni pai okok, nibi Krais nij dipim rek, nanim nap agnimir rek magilsek kisen ginimib. Nig genigabim God nop tep ginigab.

²¹ Pen nibi nap sikop, ni pai nibi okok krop minim kilis agil agem agem, gos timel nijil, mid tep ma ginimel rek lip ak, nij tep ginimib.

*Bin b*i* miñ wög gipal okok; bi kib kiri okok*

²² Nibep bin bi, bi ognap miñ nñon gi dapel, krop miñ wög gi nibim okok, minim ognap agnig gebin. Bi kib nij midebal won ak nep nij mideb nijlig gi wög gon, krop tep gan, agil ma ginimib. Gos omal ma nijil, Bi Kb cin seb kab ar alan ak nij mideb rek, gi tep gin, agil, tep gek nijlig gi ginimib. ²³ Nibi tap tari tari genigabim, bin bi lim dai ar wagin aul ognap krop wög gobin, agil, ma ginimib; Bi Kb seb kab ar alan ak nop wög gobin, agil, kilis gil gos tep nijlig gi ginimib. ²⁴ Wög gi nebim ak, Bi Kb Krais nop wög gi nебим. Nibi nipim Bi Kb ne pen nij nibep tap tep nijigab. ²⁵ Pen God ne bin bi gi timel ginigal okok minim kib agnig, bin bi kib okok ke, bin bi sikol okok ke agil, minim kib ma ginigab; ar nokim ak nep agil, yur nijnigab.

4

¹ Nib ak, nibi bi kib rek midebim okok, Bi Kb nibi seb kab ar alan mideb ak gos nijlig gi, bin bi nibep miñ wög gi nibal okok krop kod mid tep gil, tap krop neb rek ak abramek nijnimib.

God nop sobok gilig gi midenimib

² Nibi gos nij tep gilig gi, tep aglig gi, God nop sobok gilig gi midenimib. ³ Cinop ak rek nep

God nop sobok gilig gi midem, God ne kanib yikek, Krais minim tep we gil midoligip ak bin bi okok krop misen ag ninigabin. Krais minim tep ak nep ag ni ajen, yip min lel midebin. ⁴ Pen God nop sobok gem, yip kod midek ninlig gi, minim nibak ag ni tep gen, bin bi niq tep ginimel. Yad aknib rek nep ginim ak tep.

⁵ Nibi per nep gos niq lig gi midem, kanib yiknimin, bin bi Krais nop ma niq dupal okok, nibi gos niq tep gilig gi, krop di tep gil, Krais minim tep ak ag ninimib. ⁶ Meg migan nibi ak dek sol dek kal rek lonimin. Nig gek, bin bi minim nibep niqel, yidek gek, niq tep ginigal. Nibep minim tari rek ag niq nigar, krop pen ag niq tep ginimib.

Pol Ticikas Onesimas bi omal krop ag yokak

⁷⁻⁸ Mam midmagil cin Ticikas, yad Bi Kib nop wog kilis gipin rek gip ak, ag yoken ninigab. Ne midebim sijak amil, yad titi rek gi midebin ak nibep ag nek niqil min min ginimib, agil, ag yoknigain. ⁹ Pen mam midmagil cin Onesimas, bi nibi ke ak, Ticikas eip ninigair. Onesimas ne ak rek nep, yad Bi Kib nop wog kilis gipin rek, ak rek nep gip. Amil, tap tari tari siq aul gip ak magilsek nibep ag niq tep ginigair.

Pol minim ag dai juak

¹⁰ Bi Aristakas, yad eip min midobir ak abe, bi cin Mak abe nibep, "Midebim?" agebir. Mak me, bi cin Banabas nimid ne ak. Bi nibak nep ned minim yokil agnek, "Nop piyak sijak amjakek di tep ginimib," agnek. ¹¹ Bi cin Jisas, yib ne alap Jastas apal ak, ak rek nep nibep, "Midebim?" ageb. Bi Juda omal nokim nib okok me yad eip wog jim nil gipin. Juda ognap yip gos ke ke niqil wog jim nil ma gipin; kiri yakam nep yad

eip God bin bi dil kod midenigab minim tep ak ag nibin.

¹² Bi nibi Epapras, Krais Jisas nop wog gip ak, nibep, "Midebim?" ageb. Ne per per kilis gil nibep God nop sobok gil agip, "Kiri gos ognap ma niqil, Krais minim tep ak niq di kilis gil, nop cig tep gil, nak agnimin rek nep gel amnimin," ageb. ¹³ Udin yad ke niqil nibep agebin, Epapras ne kilis gil nibep wog gil, Leodisia bin bi krop wog gil, Hirapolis bin bi krop wog gil geb.

¹⁴ Pen bi tep cin, soi non gep bi Luk abe, Demas abe nibep, "Midebim?" agebir. ¹⁵ Ai mam taun kib Leodisia midebal okok, bin bi apil bin Nimpa karip God nop sobok gipal okok krop magilsek, "Pol nibep, 'Midebim?' ageb," agnimib.

¹⁶ Nibep mij yokebin aul niqil, nem amek, Krais bin bi Leodisia midebal okok ak rek nep niqnimel. Pen Leodisia bin bi krop mij yokpin ak, nibi ak rek nep dil niqnimib.

¹⁷ Pen Akipas nop agnimib, "Bi Kib wog nep ag lak ak gi dinmin," agnimib.

¹⁸ Yad Pol, mi niqmagil yad ak ke, minim dai magil aul nu kil tkebin. Yip sen dil min kilis lipal ak, yip sakol ma ginimib. God nibep yimig niqil di tep gek, mid tep ginimib.

1 Tesalonaika Pol mij ned ak Tesalonaika bin bi krop nu kıl tıkkak

¹ Cın Pol, Sailas, Timoti, nıbep Bapi God Bi Kıt Jisas Krais apı̄l mal bin bi kiri taun kıt Tesalonaika midebim okok, mij nıbaul nu kıl tıkkobın.

God nıbep yımig nıñıl dı̄ tep gek, mid̄ tep gınimib.

*Tesalonaika bin bi Krais nop nıñ
dil cı̄g tep gılak*

² Cın sobok gıl, nıbep magı̄lsekī per nep God nop tep apı̄n. ³ Cın Bapi God nop sobok gıl, per nep nıbep gos nıñıl, nıbi titi gıl rek gıpim ak gos nıñıl, God nop tep apı̄n. Nıbi Bi Kıt cın Jisas Krais nop nıñ dil cı̄g tep gıl, nop wög gı̄ tep gıpim; nıbi Bi Kıt cın Jisas Krais nop midmagıl lıl, kılıs gıl nop wög gılıg gı̄ midebim; nıbi Bi Kıt cın Jisas Krais eip karıp lı̄m seb kab ar alan sıñak amıl tap tep dı̄nigabın, agıl, miker apek gos par ma nı̄pim.

⁴ Ai mam tep. Cın nı̄pın nı̄bi me, God midmagıl lıl bin bi ne ke dı̄p bin bi okok midebim. ⁵ Cın Krais mınim tep ne ak dam karıp nı̄bi okok amıl, nıbep mınim magıl nep ma ag nı̄nok. Kaun Sıñ ne cınop nab adan midıl, kılıs ne cınop ūek nıñlig gı̄, Krais mınim tep ak mınim nıñid yı̄b mideb agıl, nıbep mınim yı̄pid gıl yı̄b ak ag ūon nıñ dı̄pek. Nıbep eip kin midoligipin ak, nıbep nen agıl nı̄g gılıg gı̄ midoligipin ak, nı̄bi ke bı̄r nı̄pim. ⁶ Bi Kıt goligip ak nıñıl, cın ke goligipin ak nıñıl, nı̄bi nı̄b aknı̄b rek nep gı̄ midoligipim. Nı̄bi koslam yı̄b midoligipim pen Kaun Sıñ ne gek, nı̄bi Krais mınim tep ak nıñıl, miñ miñ gılıg gı̄ nıñ dı̄ midoligipim. ⁷ Nı̄g gılıg gı̄ tep

göligipim nı̄bak, Krais bin bi ne Masedonia Propins midełak okok abe, Akaia Propins midełak okok abe nıñıl, nı̄b aknı̄b rek nep gı̄ tep gı̄ midełak.

⁸ Nı̄bi God nop nıñ dı̄pek ak, mınim nı̄bak amıl amıl, Masedonia Propins, Akaia Propins okok nep mer, karıp lı̄m tı̄goñ tı̄goñ magı̄lsekī amek nıñlig gı̄ bin bi okok magı̄lsekī bı̄r nı̄pal. ⁹ Nı̄b ak, cın karıp lı̄m ognap amjakon, bin bi nı̄b okok ke kesim dıl apal, "Tesalonaika bin bi krop mınim tep ak ag nı̄bek, nı̄bep dı̄ tep gıl, tap esek sobok göligipal okok kırı̄g gıl, God nıñid per komı̄j midebal ak nop nıñ dıl, ne ageb rek nep gıl, ¹⁰ Nı̄ ne Jisas kı̄mek, God gek warı̄kak ak, seb kab ar alan sıñak nı̄b adı̄k gı̄ onigab, agıl, kod midebal," apal. Jisas cınop nen agıl kı̄mak ak me, God kal juıl pen yur kıt nı̄nigab ak ma dı̄nigabın.

2

*Pol Tesalonaika midıl Bi Kıt
nop wög gak*

¹ Ai mam sıkop, nı̄bi ke nı̄pim, ned karıp nı̄bep onok ak, yokop ma onok. ² Taun kıt Pilipai ned amıl ag ūon, bin bi ognap cınop mınim tı̄mel agıl gı̄ tı̄mel gılak ak pen God cınop kod midıl gı̄ ūek, gılak nı̄bak gos par ma nıñıl, Tesalonaika amıl nı̄bep Krais mınim tep ak ag ūon, cınop ak rek nep gı̄ tı̄mel gılak ak pen abramek ag ūek midonok. ³ Mınim nı̄bep ag ūibin ak sı̄dol gıl, gos tı̄mel nıñıl, tom agıl, ma ag ūibin.

⁴ Krais mınim tep dad amnı̄mel, agıl, God ne ke cınop ag lek, mınim tep nı̄bak ag ūibin. Krais mınim ag ūon, bin bi okok nıñel, krop tep gan agıl ma gıpim; God ne nıñek, nop tep gan agıl gıpim. God ne nep gos midmagıl cın nab adan titi rek gı̄ midobın ak nıñip. ⁵ Nı̄bi ke nı̄pim, nı̄bep tep gınimim

agıl mìnım kıl tep ognap nıbep ma ag ñinok; mani tap okok dın agıl mìnım ma ag ñinok. God ne ak rek nep nıñip. ⁶ Nıbi Tesalonaika bin bı yıb cınop agem ar amnañ agıl mìnım ma ag ñinok. Bin bı ognap okok yıb cınop agel ar amnañ agıl mìnım ma ag ñinok.

⁷ Bı Krais mìnım dad ameb mıdobın rek, nıbep mìnım kasek ag ñeb rek, pen cın ma agnok. Bin okok ñi painan kırı dı tep gıpal rek ak, nıbep mìnım sisain tep agıl dı tep gınon. ⁸ Nıbep mıdmagıl yıb lı mıdoligıpın. God Minım tep ne ak nıbep ag ñon, cınop ñag pak lıñig geblap ma kırıg gıpnop. Nıbi ai mam mıdmagıl cın me.

⁹ Ai mam sıkop, nıbi nıpım, nıbep eip kın mıdıl wög kılıs gıl koslam mıdoligıpın. Nıbep eip kın mıdıl, God mìnım tep ne ak nıbep ag ñı ajı, koslam tap magıl cınop pag dap ñıñigal, agıl, pıb nab kıslım eyan mani wög rek gıl tap ñıboligıpın. ¹⁰ Nıbi nıpım, cın nıbep bin bı Krais nop nıñ dıpım okok eip mıdlıg gı, nıbep gı tep nep gıl, bı asıñ ma mıdeb, bı mìnım alap ma mıdeb rek nep mıdonok. God ne ke ak rek nep nıñip. ¹¹ Nıbi nıpım, bıñen sıkop ñı pai kırı ke ag ñı tep gıpal rek nıbep goligıpın. ¹² God nıbep dek, bin bı ne nep melik sek mıdenigabım. Nıb ak, nıbi God gıp nıbak nıñıl, gos nıñ tep gıl, nag tep ar ak nep gı mıdenimıb, agıl, nıbep mìnım sisain ag ñoligıpın. Nıbi gos sek mıdıl, nıbep gı tımel gılak ak gos par ma nıñıl, kılıs gıl, nag tep ar ak ma kırıg ginimıb, agıl, mìnım nıbak rek nıbep ag ñoligıpın.

¹³ Nıbep God mìnım tep ne ag ñon nıñıl, mìnım kırı ke nep ma agebal, God mìnım ne ke agebal, agıl, nıñ dıpek. Nıñıl me, mìnım ag ñıbın ak, God mìnım komıñ gos mıdmagıl nıbep nab adan gek,

magıl pılıp. Nıb ak, cın per nep God nop tep aglıg gı mıdobın. ¹⁴ Pen ai mam sıkop. Krais bin bı ne karıp lım Judia okok cöc ke ke okok ap mogım gıl God nop sobok gelak, Juda bin bı okok kırrop gı tımel gılak rek nep, bin bı nıbi ke Tesalonaika okok nıbep ak rek nep gılak. ¹⁵ Juda bin bı okok kırı God mìnım agep bı okok kırrop ñag pak lıl, Bı Kıt Jisas nop ñag pak lıl, cınop yık gı yoklak. God kırrop nıñıl mıñ mıñ ma gıp. Kırı bin bı okok magılsek nıñel mıltık yowıp. ¹⁶ Krais nop nıñ del kırrop komıñ kısen ñıñigab, agıl, Krais mìnım tep ne ak Juda bin bı mer okok kırrop ag ñon, Juda bin bı okok kal juıl, cınop kanıb uren gıpal. Gıpal nıbak, kırı per nep tap si tap tımel göligıpıpal rek nep gı dam dam damlıg gı amek, tap si tap tımel kırı asmen kıb yıb rek mıdeb. Pen mıñi God kırrop kal juıl gek mıker kıb yıb kırrop owıp.

Pol, nıbep kauyan am nıñım, agak

¹⁷ Ai mam sıkop. Nıbep eip kın mıdon, Juda bin bı cınop yık gı yoklak ak, mapın gek nıñlig gı mıdobın. Mıb gon cın sıñaul mıdobın pen gos cın nıbep eip mıdeb. Nıb ak, nıbep kauyan am nıñın, agıl, gos ak nep nıñ mıdobın. ¹⁸ Nıbep am nıñın ag gos nıñıl, yad Pol, ñıñ omal aka omal nokım onıgain agnek, pen Seten cınop kanıb komıb. ¹⁹ Nıbi gıpım rek nıñıl cın gos sek mıdobın; nıbi gıpım rek nıñıl mıñ mıñ gılıg gı mıdobın; nıbi gıpım rek nıñıl, Bı Kıt cın Jisas onıgab ñıñ ak, mìnım tep nak ag ñon magıl pılıp me aul, agnígabin. ²⁰ Nıbep nep gos nıñıl, mıñ mıñ gılıg gı, tep aglıg gı nep mıdobın.

3

¹ Pen nıbep mapın nıñıl am nıñın agıl, kasek am nıñep rek ma

lek, yad Pol, Sailas, cır mal taun kıl Atens mıdıl,²⁻³ mam cın Timoti, cır eip God nop wög gıl, Krais mınim tep ne ak ag nı̄ tagıp ak, nop ag yokor nak. Nı̄bep gı̄ tı̄mel gel, bin bı̄ ognap Krais nop kırı̄g gını̄mel rek lıp, Timoti amıl, nı̄bep eip kın mıdıl Krais mınim tep ak ag nı̄ tep gek, nı̄bi Krais nop nı̄n dı̄ kılı̄s gıl, gos sek mı̄denı̄mı̄b, agıl, nop ag yokor nak. Pen nı̄bi nı̄pı̄m, Krais bin bı̄ ne mı̄dobın rek, cınop gı̄ tı̄mel gel miker dı̄nı̄gabın.⁴ Cın nı̄bep eip kın mıdıl, cınop gı̄ tı̄mel gını̄gal agnok ak, kırı̄ nı̄b aknı̄b rek nep gı̄pal ak bı̄r nı̄pı̄m.⁵ Nı̄g gelak, yad nı̄bep yı̄mı̄g yı̄b nı̄nı̄l, gos par nı̄nı̄l, titi gıl mı̄debı̄m ak nı̄nı̄mı̄g agıl, Timoti nop ag yoknek. Gos yad nı̄nек ak, Seten ne nı̄bep lıp gek mınim koslam ag nı̄nok nı̄pı̄m ak kırı̄g gını̄mı̄b rek lıp, ag gos nı̄nек.

Timoti adık gı̄ apıl, mid tep gı̄pı̄m, agak

⁶ Pen Timoti nı̄bep am nı̄nı̄l adık apıl agı̄p, nı̄bi Krais nop nı̄n dı̄ cı̄g tep gıl, bin bı̄ okok kırı̄p mı̄dmagıl lıl, cı̄rop mal gos nı̄nı̄l gı̄ mı̄n mı̄n gı̄pı̄m. Cır mal par sı̄n aul mı̄dıl, nı̄bep yı̄mı̄g nı̄pı̄r rek, nı̄bi pen ak rek nep karı̄p lım nı̄bi ke okok mı̄dıl, cı̄rop mal yı̄mı̄g nı̄pı̄m, agı̄p.⁷ Pen cınop gı̄ tı̄mel gel mı̄d tep ma gı̄nok nı̄n ak, Timoti apıl, nı̄bi Krais nop nı̄n dı̄ kılı̄s gı̄pı̄m mınim ak agek, cınop mı̄dmagıl pılı̄s gı̄ ar ar gı̄p.⁸ Nı̄bi Bı̄ Kıl cı̄g tep gıl nop eip jı̄m nı̄l mı̄debı̄m ak nı̄nı̄l, cın komı̄n yı̄b nep mı̄dobın.

⁹ Mı̄d tep gı̄pı̄m ak nı̄nı̄l, God nop tep agobın. God ne gek, nı̄bep gos nı̄nı̄l, mı̄n mı̄n yı̄b gı̄pı̄n. Nı̄b ak, nop tep agı̄l gı̄ mı̄dobın.¹⁰ Kauyan am nı̄bep nı̄nı̄l, Krais mınim tep ak ag nı̄n Krais nop nı̄n dı̄ kılı̄s gını̄mı̄b, agıl, kılı̄s gıl God nop pı̄b nab kı̄slı̄m eyan sobok gı̄l gı̄l gı̄ mı̄dobın.

¹¹ Nı̄b ak, Bapi God ne ke abe, Bı̄ Kıl cın Jisas abe cınop kanı̄b yı̄ker, mı̄debı̄m sı̄njak nı̄nı̄gabın.¹² Cın nı̄bep mı̄dmagıl yı̄b lı̄pın rek, Bı̄ Kıl nı̄bep gı̄ ūek, nı̄bi ke ak rek nep pen pen mı̄dmagıl lıl, bin bı̄ okok kırı̄p magı̄lsek mı̄dmagıl lıl gını̄mı̄b.¹³ Bı̄ Kıl Jisas nı̄bep kılı̄s ne ūıl kod mı̄d damıl, bin bı̄ sı̄nj ne okok magı̄lsek dı̄l adık gı̄ onı̄gab nı̄n ak, ne apıl nı̄bep dek, nı̄bi God Bapi cın udın yı̄rık ar ne sı̄njak, mınim alap ma mı̄deklı̄ bin bı̄ sı̄nj ne mı̄denı̄gabın.

4

God nop tep gını̄mı̄g ar ak nep gını̄mı̄b

¹ Ai mam sı̄kop. Nı̄bep eip kın mı̄donok nı̄n ak, nı̄bi titi gıl God nop tep gını̄gab nag ar ak nep gını̄gabın ak nı̄bep agı̄p. Mınim ag nı̄nok ak nı̄bi dı̄l nı̄b aknı̄b rek nep gı̄l gı̄l gı̄ mı̄debı̄m. Pen mı̄nı̄ cın Bı̄ Kıl Jisas bin bı̄ ne mı̄dobın rek, yad nı̄bep agebin, nı̄bi gı̄ tep gı̄pı̄m ak, mı̄nı̄ ar nı̄bak nep kılı̄s gıl tapın nep gem amnı̄mı̄g.² Bı̄ Kıl Jisas cınop agek nı̄bep mınim tari tari ag nı̄nok ak nı̄bi bı̄r nı̄pı̄m.

³ God nop tep gını̄gab ak, nı̄bi bin bı̄ ke komı̄n tep mı̄dıl, bin si bı̄ si ma gını̄gabın.⁴ Nı̄bi magı̄lsek, God nop tep gını̄gab nag ar ak nep mı̄b gonj nı̄bi kod mı̄d tep gem, bin bı̄ okok nı̄nı̄l nı̄bep mınim alap ma mı̄denı̄gab.⁵ Bin bı̄ God nop ma nı̄pal okok, gos tı̄mel nı̄nı̄l bin si bı̄ si dı̄n agıl gı̄ tapal rek ma gını̄mı̄b.⁶ Pen nı̄bi Krais bin bı̄ ai mam okok tap kırı̄p pılı̄ gı̄ ma dı̄nı̄mı̄b. Bin bı̄ ognap nı̄g gını̄gal ak, Bı̄ Kıl magı̄lsek nı̄nı̄l kırı̄p pen yur nı̄nı̄gab. Mınim nı̄bak nı̄bep ned ag nı̄t tep gı̄pı̄n.⁷ Tap si tap tı̄mel gı̄m, agıl, God cınop mınim tep ne agıl ma dak; gı̄ tep gı̄l gı̄l gı̄ nep mı̄dıl, bin bı̄ sı̄nj mı̄dem, agıl, cınop dak.⁸ Nı̄b

ak, bin bi mìnìm agobın nıb aul yo niñnígal okok, cìnop ma yo niñnígal; God nop yo niñnígal. Pen God ne Kaun Sı̄n ne nıbep nıb.

⁹ Krais bin bı ai mam okok kırop mı̄dmagıl lı̄m, agıl, mìnìm ak nı̄ñ kıl ma tı̄kjın. God nıbep gos tep nı̄ek, nı̄bi ke nı̄ñıl bir pen pen mı̄dmagıl lı̄pım. ¹⁰ Krais bin bı ne Masedonia Propins mı̄debal okok magı̄lsek ak rek nep bı̄r mı̄dmagıl lı̄pım. Pen nıbep mìnìm kılı̄s agıl agobın, kılı̄s gıl per nep nag ar nı̄bak nep gem amek kıb amnı̄mınj.

¹¹⁻¹² Pen nıbep ned agnok rek, bin bi okok eip kapkap mı̄d tep gı̄n, agıl gem amnı̄mınj. Wög wari nı̄bi okok ke gıl tap nı̄ññı̄mı̄b. Nıb ak, tap magı̄l, mani tap nı̄bi okok ke mı̄dekkı̄ nı̄ñlı̄g gı̄, tap ası̄b ma ag niñenigabım me, bin bī Krais nop ma nı̄pal okok, nıbep nı̄ñel tep gı̄nigab.

Bı̄ Kıt adık gı̄ onı̄gab

¹³ Pen ai mam sı̄kop. Nıbep mìnìm alap ag nı̄ñ tep gı̄nigau. Bin bī nı̄bi ognap kı̄mel, pı̄s nep kı̄mbal agıl, bin bī ognap yı̄mıcık gek sıl apal rek ma gı̄nı̄mı̄b. ¹⁴ Jisas kı̄mnak ak, God gek warı̄kıl komı̄n mı̄deb, agıl nı̄pın rek, bin bī Jisas nop nı̄ñ dıl kı̄mbal okok, Jisas adık gı̄ onı̄gab nı̄ñ ak, God ne gek, Jisas bin bī ne kı̄mbal nı̄b okok kausek onı̄gab, agıl nı̄pın.

¹⁵ Pen Bı̄ Kıt ne ke mìnìm ag nı̄loğıp rek nı̄pın, nı̄ñ kı̄sen nı̄bak cìn bin bī komı̄n mı̄don nı̄ñlı̄g gı̄ Bı̄ Kıt adık gı̄ onı̄gab okok, bin bī ned kı̄mlak okok kırop ma yem gı̄ amnı̄gabın. ¹⁶ Mìnìm kıb alap seb kab ar alan nı̄b agek, ejol magı̄lsek okok kod mı̄deb ejol kıb ak sı̄k gaul gek nı̄ñlı̄g gı̄, God akił magı̄l ak agek nı̄ñlı̄g gı̄, Bı̄ Kıt ne ke seb kab ar alan sı̄njak nı̄b onı̄gab. Bı̄ Kıt apek, bin bī Krais nop nı̄ñ dıl kı̄mbal okok

ned warı̄knı̄gal. ¹⁷ Kırı warı̄knı̄gal nı̄ñıl God ne cınop bin bı̄ ne komı̄n mı̄denigabın okok kırop eip ulık nab sak gek, seb kab alan ap ran jak amił Bı̄ Kıt eip mogı̄m gı̄nı̄gabın. Nıb ak, cìn Bı̄ Kıt eip per nep per nep mı̄donigabın.

¹⁸ Nıb ak, mìnìm agobın nıb aul pen pen ag amił apıl gıl, gos sek mı̄denimı̄b.

5

Bı̄ Kıt cìn adık gı̄ onı̄gab ak nı̄ñıl mı̄d tep gı̄l kod mı̄dojın

¹ Pen ai mam sı̄kop. Bı̄ Kıt ne nı̄ñ akal onı̄gab, bin bı̄ tap tari gel nı̄ñlı̄g gı̄ onı̄gab ak, nıbep ma agı̄jn. ² Nı̄bi ke nı̄pı̄m, Bı̄ Kıt onı̄gab ak, nop kod mı̄denigal nı̄ñ ak ma onı̄gab. Bı̄ tap si dep okok bin bī kın ambal won ak opal rek ak onı̄gab. ³ Mìnimi kapkap mı̄d tep gı̄pın, cìnop mìnimi tap alap ma gı̄nı̄gab, agnı̄gal nı̄ñ ak nep kasek apek, gos par yı̄b nı̄ññı̄gal. Bin nı̄ painjan tı̄k donı̄g gek yur gı̄p rek ak gı̄nı̄gab; kasek nep yur tı̄mel dıl pı̄rı̄k gı̄ amnı̄mel rek ma lı̄nı̄gab.

⁴ Pen ai mam sı̄kop. Bı̄ tap si dep okok apıl karı̄p nap bı̄ del, mı̄dmagıl kırı pı̄lı̄s gı̄nı̄gab. Pen nı̄bi kı̄slım pı̄s sı̄njak ma mı̄debīm rek, nı̄ñ kıb nı̄bak apek, mı̄dmagıl nıbep pı̄lı̄s ma gı̄nı̄mınj. ⁵ Nı̄bi magı̄lsek melik nı̄ñ pai mı̄debīm; nı̄bi magı̄lsek pı̄b nab nı̄ñ pai mı̄debīm. Cìn kı̄slım nı̄ñ pai mer; cìn kılıp nı̄ñ pai mer. ⁶ Bin bī ognap wı̄sın kı̄mbal rek ma mı̄dojın; gos nı̄ñ tep gı̄l, gos tı̄mıl sek mı̄dojın. ⁷ Bin bī wı̄sın kı̄mbal okok, kı̄slım eyan nep kı̄mbal. Bin bī nı̄g kılı̄s nı̄bıl sakól fı̄opal okok, kı̄slım eyan nep gı̄pal. ⁸ Pen cìn bin bī pı̄b nab tapın okok, gos nı̄ñlı̄g gı̄ mı̄don. God Mìnìm nı̄ñ dılı̄g gı̄, God nop mı̄dmagıl lı̄lı̄g gı̄ mı̄don; nı̄g gon, sior kılı̄s ami bı̄ tol gı̄ lı̄pal rek, pabıl bak cìn sı̄njak mı̄denigab. Bı̄ Kıt cìn Jisas Krais eip karı̄p lı̄m

seb kab ar alan sığak amıl tap tep dînigabın nı̄pın ak, gos nı̄nlı̄g gī mîdon; nı̄g gon, usajil kîlis bad ami bî tol gī lîpal rek, nabîc cög ar cîn mîdenigab. ⁹ Tari gînîm: God cînop gak ak, yur kîb dînîmel, agîl ma gak; Bî Kîb cîn Jisas Krais gek, karîp lîm seb kab ar alan sığak amıl per nep nop eip komîj mîdenîmel, agîl gak. ¹⁰ Krais cînop nen agîl kîmak ak, komîj mîdon onîgab aka kîmîl mîdon onîgab ak mînîm ma mîdeb; cîn amîl per per nep ne eip komîj mîdenigabın. ¹¹ Nîb ak, nîbi Krais bin bî ne pen pen Krais mînîm tep ak ag nîl, nı̄j dî kîlis gīl, gos sek mîdenîmîb. Pen agesin aul nîbi ke nîb aknîb rek nep bîr gîp+m.

¹² Ai mam sîkop. Bî kîb nîbep koslam wög gī nîlîg gī, mînîm tîg bîlokltîg gī, mînîm ag nîlîg gī mîdebal okok, kîrop dî rep gînîmîb. ¹³ God ke agek wög nîg gîpal ak, kîrop mîdmagîl lîl dî rep gînîmîb. Pen nîbi magîlsekkapkap jîm nîl mîdenîmîb.

¹⁴ Ai mam sîkop nîjnîm. Bin bî wög ma gīl mîd tep ma gîpal okok kîrop mînîm kîlis agnîmîb. Bin bî mapîn gek gos par lî mîdebal okok kîrop mînîm sîsain agîl ag nîl tep gînîmîb. Bin bî sain okok kîrop gī nînîmîb. Bin bî okok magîlsekkîrop per nep mînîm sîsain agîl kapkap mîdenîmîb. ¹⁵ Bin bî ognap nîbep gī tîmel genîmel, pen gī tîmel ma gînîmîb. Pen pen dî tep gīl, pen pen gīl tep gînîmîb. Pen bîgi sîkop okok abe, kîrop magîlsekkîb aknîb rek nep gīl tep gînîmîb. ¹⁶ Per nep miñ miñ gîlîg gī mîdenîmîb; ¹⁷ per nep God nop sobok gîlîg gī mîdenîmîb; ¹⁸ tap tari tari nîbep gînîmîl ak, nîn per per nep God nop tep aglîg gī mîdenîmîb. Krais Jisas bin bî ne midîl nîg gîlîg gī mîdem me, God nop tep gînîgab. ¹⁹ God Kaun cînop gos nînîmîl agîl nînlîg gī

mîdenîmîb. ²⁰ Bin bî God mînîm agep okok mînîm agenîmel ma kîrig gînîmîb. ²¹ Pen bin bî ognap tom agnîmel rek lîp ak, nı̄j tep yîb gînîmîb. God Mînîm yîpîd gīl ak agenîmel nı̄nlîl dînîmîb; esek agenîmel nı̄nlîl ma dînîmîb. ²² Nag tîmel ar ognap ma gînîmîb.

²³ God cînop bin bî dî tep gek kapkap mîd tep gîpîn ak, ne ke nîbep kod mîdlîg gīl gek, nîbi bin bî ke komîj tep ne mîdenigabim. God ne ke gek, Bî Kîb cîn Jisas Krais onîgab nîn ak, kaun nîbi okok, gos tîmîd mîdmagîl nîbi okok, mîb gonj nîbi okok magîlsekk, asîj sîkol acîb eñap ma mîdonîmîj. ²⁴ God nîbep mînîm tep ne agîp ak, mînîm ne ageb ar aknîb rek nep gîp. Nîb ak nîpîn, sînâul agesin rek nîbep gînîgab.

²⁵ Ai mam sîkop. Cînop gos nînîl, God nop sobok gînîmîb. ²⁶ Nîbi Bî Kîb nop nîj dîpîm rek, Krais bin bî ai mam magîlsekk pen pen ag wasu dîlîg gī, mîkem bom sîlokñîmîb. ²⁷ Bî Kîb cîn ak nîj mîdebal rek nîbep agebin, mînîm nîl kîl tîkesin nîbaul, ai mam okok kîrop magîlsekk udîn lî agem nîjnîmel.

²⁸ Bî Kîb cîn Jisas Krais nîbep mapîn nînîl, dî tep gîlîg gīl mîdonîmîj.

2 Tesalonaika Pol mij kisen n̄ib ak Tesalonaika bin b̄i k̄rop ūn̄ k̄il t̄ikak

¹ C̄in Pol, Sailas, Timoti, n̄ibep Bapi c̄in God B̄i K̄ib Jisas Krais apil mal bin b̄i k̄iri taun k̄ib Tesalonaika m̄idebim okok, mij n̄baul ūn̄ k̄il t̄ikobin.

² God Bapi c̄in abe, B̄i K̄ib Jisas Krais abe, n̄ibep mapin n̄ijil d̄i tep ger, n̄ibi m̄idmagil nab n̄ibi adan̄ kapkap m̄id tep ḡinimib.

Krais apek, God ne bin b̄i okok k̄rop m̄inim k̄ib agnigab

³ Pen ai mam s̄ikop. N̄ibi ned Krais n̄ij döligipim rek mer; n̄ibi ned pen pen m̄idmagil lölögipim rek mer; miñi n̄ibi k̄ilis ḡil Krais nop n̄ij d̄i k̄ilis ḡil, n̄ibi magilsek Krais bin b̄i ai mam okok pen pen m̄idmagil l̄ipim ak n̄ijil, c̄in per nep God nop tep agin. ⁴ Krais bin b̄i ne m̄idem, bin b̄i ognap n̄ibep ḡi t̄imel gel, m̄iker apek koslam m̄idebim ak pen gos par ma n̄ijil, Krais nop n̄ij d̄i k̄ilis ḡil c̄ig tep ȳib ḡipim. N̄ib ak, c̄in God c̄oc ne karip l̄im ke ke okok amit, Krais m̄inim tep ag ūt ajit, per nep n̄ibi n̄ig ḡipim ak k̄rop ag ūtbin. ⁵ N̄ib ak c̄in n̄ipin, God ne m̄inim t̄ig b̄ilok tep ḡip n̄ijil ne agek n̄ibi God karip l̄im seb kab ar alan̄ s̄injok am m̄idenigabim. Miñi pen m̄inim tep n̄ibak agem n̄ibep ḡi t̄imel gel m̄iker d̄ilig ḡi m̄idebim. ⁶ God ne m̄inim t̄ig b̄ilok tep ḡip rek, bin b̄i n̄ibep m̄iker ūibal okok k̄rop pen ak rek nep m̄iker ūn̄igab. ⁷ Pen n̄ibi bin b̄i m̄iker d̄ilig ḡi m̄idebim okok, God n̄ibep abe c̄inop abe d̄i tep ḡinigab. B̄i K̄ib Jisas seb kab ar alan̄ n̄ib ejol k̄ilis ne okok pon d̄il, mab milaŋ rek ȳinek n̄ijlig ḡi m̄iseŋ onigab ūn̄ n̄ibak nep

God ne n̄ig ḡinigab. ⁸ Bin b̄i God nop gos ma n̄ijil, B̄i K̄ib c̄in Jisas m̄inim tep ne ak n̄ijil, ageb rek ma ḡipal bin b̄i okok k̄rop pen yur ūn̄igab. ⁹ Bin b̄i n̄ib okok, B̄i K̄ib karip l̄im tep ne k̄ilis sek melik sek m̄idenigab seb kab ar alan̄ s̄injok amn̄imel rek ma ūn̄igab; per mis ken midil yur k̄ib d̄ilig gi m̄idenigal. ¹⁰ B̄i K̄ib apek, bin b̄i s̄inj ne ȳib nop agel ar amn̄igab; bin b̄i nop n̄ij d̄ipal okok, nop n̄ijil k̄ib gaul ūn̄igal. Pen Krais m̄inim tep n̄ibep ag ūn̄ok n̄ij d̄ipek rek, n̄ibi ke abe n̄ib akn̄ib rek nep ūn̄igabim.

¹¹ Ar n̄ibak nep, n̄ibep gos n̄ijil God nop per sobok ḡil apin, "Tesalonaika bin b̄i okok bin b̄i nak ke d̄ipan rek, k̄ilis nak gek k̄iri bin b̄i nak ke ḡipal rek ūn̄imel; k̄ilis nak gek k̄iri gi tep ḡin ag gos n̄ipal ar ak, n̄ib akn̄ib rek nep ūn̄imel; Krais bin b̄i ne midil, ne ageb rek nep ḡin, ag gos n̄ipal ak, k̄ilis nak gek n̄ig akn̄ib rek nep ūn̄imel," apin. ¹² God B̄i K̄ib Jisas Krais k̄iri apil mal n̄ibep mapin n̄ijil d̄i tep ḡipir rek, n̄ibi gi tep nep ḡilg ḡi m̄idem ūn̄lig ḡt, bin b̄i okok ūn̄ijil B̄i K̄ib c̄in Jisas Krais b̄i melik tep ke sek m̄ideb ak ūn̄igal. Pen n̄ibi Jisas Krais bin b̄i ne m̄idebim rek, melik tep ke ne n̄ibak n̄ibep abe pak ūn̄igab. N̄ig ūn̄imij, agit, God nop sobok ḡipin.

2

B̄i t̄imel ak

¹ Ai mam s̄ikop. B̄i K̄ib c̄in Jisas Krais adik gi apil c̄inop ȳiprig dek ne eip m̄idonigabin m̄inim ak agnigain. ² Pen bin b̄i ognap agebal, B̄i K̄ib adik gi onigab ūn̄ ak pis nep owip agebal. Pen m̄inim tom agit, Pol b̄i okok God Kaun gos ūnek m̄inim aglak ak ūn̄ijil n̄ibep agobin, agenimel, aka m̄inim tom agit, Pol b̄i okok n̄ib agel b̄i ognap ūn̄ijil m̄inim dopal

ak niñıl nıbep agobın, agenimel, aka mınım tom agıl, Pol bı okok mij nu kıl tıkkı yoked owıp ak niñıl nıbep agobın, agenimel ak, midmagıl nıbi pılıs gek, Pol bı okok kiri ke mınım nıbaul ag yokpal agıl gos par ma niñınmıb.³ Pen niñ tep gınımbı. Bin bı ognap nıbep mınım esek agenimel, mınım kiri ak ma dıñımbı. Bi Kıt adık gı onıgab fın ak kisen onıgab. Pen ned ak, bin bı konjai nep God nop kırıg gıl, gos kiri ke kisen gıl abramek gınıgal. Nıg gel niñılig gı, God nop kaual maual mıdeb bı ak mıseñ lek bin bı nop niñıngal. Pen kisen Bi Tımel yıb nıbak mab ke eyan amnıgab.⁴ Bi Tımel nıbak tap tari tari yıb god apal okok abe, tap tari tari sobok gıpal okok abe ag sıkol gıl, yıb ne ke nep agek ar amnıgab. Ne am God sobok gep karıp ak am bısig gıl, yad me God, agnıgab.

⁵ Nıbep eip mıdıl, nıg gınıgab agıl agnek ak pen sakıl gıpırm rek lıp. ⁶ Nıbi nıpım, tap alap Bi Tımel kanıb komıb ak me, mıñi nıg gınımiñ rek ma lıp. God ne ke ag lak nıñ ak nep nıg gınıgab.

⁷ Pen mıñi nıñ aul, God nop kaual maual mıdeb bı ak apek, gınıgal ar ak bir gıpal ak pen sıkol nep gıpal; gı kıt gıplap pen bı kanıb komıb bı nıbak mıdek niñılig gı, God nop kaual maual mıdeb bı ak, bin bı okok tapın lıp gı kıt ne okok dad amnımiñ rek ma lıp. Nıb ak, tap si tap tımel sıkol rek gı dam dapıl gel niñılig gı, God gek bı kanıb komıb ak ke okok amnıgab. ⁸ God gek bı kanıb komıb ak ke okok amnıgab ak, God nop kaual maual mıdeb bı ak mıseñ lıñıgab. Pen Bi Kıt Jisas onıgab nıñ nıbak, ne tıb kadıg gıl apıl mınım nep agek, Bi Tımel ak pıs nep ap yap paknıgab. ⁹ God nop kaual maual mıdeb bı onıgab ak, ne Seten kılıs ne magılseк dıl, esek agıl, tap ma gep ke ke konjai

yıb nep, tap niñeb ma niñeb ke ke konjai yıb nep gı dam mıdeк niñılig gı, bin bı kıt gaul gınıgal.¹⁰ God nop kaual maual mıdeк bı ak, bin bı okok kırıp esek agıl, neb neb gıl, lıp lıp gıl gı dam mıdeк niñılig gı, mab ke eyan amnıg gınıgal bin bı okok mınım ne ak dıñıgal. Kiri Krais mınım tep ak niñıl mınım niñıd agıl niñ dıl midmagıl nab kiri adañ lıplap ak, God kırıp bin bı ne ke rek dıpkop. Pen kiri nıg ma gınıgal; kiri mınım tep ak yo niñıgal.¹¹⁻¹² Tari gınıg: Krais mınım niñıd ak ma dıl, tap si tap tımel gıl mıñ mıñ gınıgal. Nıb ak, God gek kiri magılseк mınım tom nıbak tapın niñ dıñıgal niñıl ne kırıp mınım kıt agıl mab ke eyan ag yoknıgab.

¹³ Pen nıbep ai mam Bi Kıt midmagıl lıp okok gos niñıl, per nep God nop tep agın. Tari gınıg: bırarık ped okok God gos ne ke niñıl agak, bin bı okok mınım tep yad ak niñ del, Kaun yad kaun kiri nab adañ mıdıl gos tep ūek kiri bin bı sıñ mıdel niñılig gı, yad kırıp bin bı yad ke dıñıgain, agak. God ne nıb agak ak, nıbep nep niñıl ag lał.

¹⁴ Cın Krais mınım tep nıbep ag nıñok niñılig gı, tap tep agebin nıbaul God ne ke nıbep nıñıgain agak. God gak nıbak, Bi Kıt cın Jisas Krais melik tep aknıb ke sek mıdeb ak, nıbi ne eip mıdıl melik tep ne nıbak ognap dıl mıñ mıñ gıllıg gı mıdenıgabım, agıl gak.¹⁵ Nıb ak me, ai mam sıkop, Bi Kıt Jisas Krais eip mıd tep gınıgabın, agıl, kılıs gıl, mınım nıbep ag nıñok nıpek ak abe, mınım nu kıl tıkkı agnok nıpek ak abe niñ dı kılıs gıl mıdenımıb.

¹⁶ Bapi God cınop midmagıl lıl dı tep yıb gek tap tep dıñıgabın agıl gos sek mıdobın. Bapi God abe, Bi Kıt cın Jisas Krais ne ke abe,¹⁷ apıl mal nıbep kod mıder,

gos sek mīdīl, wög kiri apīl mal ak ma kīrig gīl, mīnīm tep kiri ak ag nīl, gīl tep gīlig gīl nep mīdenimib.

3

Cinop gos nījīl, God nop sobok gīnimib

¹ Pen ai mam sīkop, mīnīm nokīm alap mīdeb. Cīnop God nop sobok gīlig gīl mīdenimib. Nībep Bī Kīb mīnīm tep ag nīnok nīj dīpek, bin bī nībi ognap nībep nījīl Bī Kīb mīnīm tep ak rek nep nīj del, bin bī ognap konjai nep kīd kīd okok mīnīm tep ak nījīl, Bī Kīb mīnīm tep ne ke nep mīdeb ak agīl nīj dīlak. Nīb ak, God nop ag nījīl, Bī Kīb mīnīm tep ak bin bī karip līm nab sīnjal mīdebal kīrop ag nīn, ned nībep nab sīnāk gak rek, nīb aknīb rek nep gīnimīj. ² Pen God nop sobok gīl tap alap ag nīnīmib. God ne gek bī tīmel tap si tap tīmel nep gīpal okok, cīnop tap alap gīnimel rek ma līnīmīj. Tari gīnīg: bin bī ognap Krais mīnīm tep ak ma nīj dīpal.

³ Pen Bī Kīb agīp rek, per nep aknīb rek nep gīp. Ne nībep gek nībi mīnīm ne nīj dī wös gīl nop cīg dī wös gīl gīl mīdem, Seten nībep līp gīl tīmel gīnimīj rek ma līnīgab. ⁴ Pen Bī Kīb cīnop gos ūek gos sek mīdīl nīpīn, mīnīm nībep ag nīnok ak, nībi dīl nīb aknīb rek nep gīlig gīl mīdenigabim. ⁵ Bī Kīb nop sobok gīl agobin, ne nībep gos tep ūek, God bin bī mīdmagīl līp rek nījīl, Krais yur kīb dak pen kīlis gīl tap tari nop gīnīg gak ak ma kīrig gak ak nījīl, nīg aknīb rek nep gīnīgabim.

Wög gīl nep tap nīnīgabim

⁶ Ai mam sīkop. Bī Kīb Jisas Krais mīnīm yad bin bī okok ag nīnīmib ag lak rek nībep agobin. Mam ognap wög ma gīl yokop nep gī ajīl, apīn rek ma genīmel, kīrop eip mīnīm mīnīm ma agnīmib.

⁷ Nībi ke nīpīm, cīn nībep eip kīn mīdīl goligipin ar ak gīnīgabim, Bī Kīb nop tep gīnīgab. Cīn yokop ma mīdoligipin. ⁸ Bin bī ognap tap magīl kīrī yokop ma dī nījīn, agīl, pīb nab kīslīm eyan tīpīk yur gīl nep tap nīboligipin. ⁹ God wög gīpīn rek, nībep ag nījīl tap abramek dīl nībnop ak pen nībep nag tep ar ak yomon nījīl nīg aknīb rek nep gīnīmib, agīl, ke tīpīk yur gīl tap nīboligipin. ¹⁰ Pen nībep eip mīdīl agoligipin, “Bin bī wög ma gīnīmel okok tap ma nīnīmel,” agoligipin ak nīpīm.

¹¹ Mīnīm alap nīpīn ak, bin bī nībi ognap wög ma gīl, yokop nep mīdīl, tīgon tīgon gīl ajīl, mīnīm pīg kīlopīl agīl, bin bī okok nīg gīpal nīg gīpal apal. ¹² Bī Kīb Jisas Krais nop wög gīpīn rek, bin bī nīb okok kīrop mīnīm kīlis agīl agobin, kapkap mīd tep gīl, wög ke gīl tap nīnīmib.

¹³ Pen ai mam sīkop. Nībi nag tep ar ak nep gīl damīl, yīrīk marīk gonīmīj, tap tari tap tep nīpīm ak nep kīlis gīlig gīl nep mīdenimib.

¹⁴ Mīnīm mīj ūu kīl tīkīl agobin aul, bin bī ognap ma nīnīmel, bin bī an an nīb gīpal ak nīj tep gīl, kīrop mīnīm mīnīm ma agnīmib; yokop mīdem kīrop nabīn gīnīmīj. ¹⁵ Pen kīrop kaual maual rek ma nīnīmib; mam cīn agīl ag ūt tep gīnīmib.

Pol, “Nībi mīdebim?” agīp

¹⁶ Bī Kīb cīnop gek gos par ma nīpīn ak, ne ke nībep magīlsek eip mīdek, nībi per nep tap tari tari gīnīgabim ak, mīd tep gīl gos par ma nīnīgabim.

¹⁷ Yad Pol. Mīnīm dai aul nīnmagīl yad ke ūu kīl tīkīl, “Nībi mīdebim?” agebin. Nīnmagīl yad ke mīnīm ūu kīl tīkebin ak, per nīb aul rek nep ūu kīl tīkpīn ak me, nīnīgabim. ¹⁸ Bī Kīb cīn Jisas

Krais n̄bep maḡlsek ȳm̄g n̄n̄l,
d̄i tep ḡl̄g ḡi m̄don̄m̄n̄.

1 Timoti Pol m̄ij ned ak Timoti nop ū nu kıl t̄kak

¹ Timoti. Yad Pol. God D̄ Komıñj Yokep Bi Kib c̄n ak abe, Krais Jisas c̄n niñ d̄l gos sek midobin Bi Kib ak abe, apil mal yip ag ler, Krais Jisas minim tep dad ameb bi ne alap midebin. ² Timoti. Krais minim tep ak nep ag ūnenek, Krais Jisas niñ dipan ak me, nep ni te yad, agil n̄ipin. Bapi God, Bi Kib c̄n Krais Jisas, nep ȳmig niñil, di te gil, kod mid te ger me, nak kapkap mid te ginim̄in.

Minim tom niñ dinimel rek lip ak, kirog ag ni te ḡinim̄in, agak

³ Yad ned Masedonia Propins amniñ gil, nep taun kib Epesas dilil minim ag ūnek ak, miñi ak rek nep kauyanj agebin: nak Epesas siñak midil, bin bi God Minim agobin apal pen kiri minim esek agebal bin bi okok kirog mer agil, ag ni te ḡinim̄in. ⁴ Minim kesim esek ar dil agebal ak, "Apis based c̄n niñ gil niñ gil t̄kel owip," agebal ak, nak agek kiri ḡinim̄el. Minim ar nibak agil, pen pen nep agebal. Minim esek ar nibak bin bi okok kirog agel, God ne bin bi di komiñj yoknitg geb minim tep ak ma niñigal. Niñ ak, kiri Krais minim tep ak niñ dinimel rek ma linigab. ⁵ Bin bi Jisas niñ dipal okok kiri pen pen midmagil linimel, agil, nep minim nibaul agebin. Midmagil kiri nab adan, nag kibin ar ak te, nag kibin ar ak timel, niñ te gil, nag kibin te ar nibak amenigal ak, kiri niñid nep ai mam okok midmagil linigal. Kiri nibgil ai mam okok pen pen midmagil lenigal ak, kiri niñid nep Krais minim tep ak niñ dil, ageb rek nep ḡipal, agil niñigabin. ⁶ Pen bin bi ognap

Krais minim tep ak ageb rek kiri gil, bi sakol rek minim yokop okok ag amil apil ḡipal. ⁷ C̄n God lo minim ag ūneb bi midon, agil, kaun ma dil bin bi okok kirog ag niñbal ak pen kiri kiliç gil minim agobin wagin nibak mideb me ak, agil, wagin nibak tik dam ma n̄ipal.

⁸ C̄n n̄ipin, God lo minim ne agak ak, minim yipid gil, minim tep yib mideb. Pen c̄n God lo minim tep nibak dil, gos c̄n ke niñil sain gil, abramek genigabin ak, te mer. Ne agak rek nep ag ūnenigabin ak, te ḡinigab; mer ak, mer. ⁹ Pen c̄n n̄ipin, God lo minim bin bi gi te ḡipal okok kirog ma ageb; bin bi lo minim tib jupal okok kirog ageb. Bin bi God nop ma n̄ipal okok abe, bin bi tap si tap timel ḡipal okok abe, kirog ageb. Bin bi God nop ma sobok ḡipal okok abe, bin bi God nop minim timel apal okok abe, kirog ageb. Bin bi nonim nap kiri ke ūnag pak lipal okok abe, bin bi c̄ip ūnapal okok abe, kirog ageb. ¹⁰ Bin si bi si ḡipal okok abe, bi kiri bin alap eip mer bi alap eip gil ḡipal okok abe, kirog ageb. Bin bi kiri bin bi ni pai ognap si dad dapet, wög kirog ḡipal, bi okok abe, bin bi minim esek apal okok abe, bin bi "God udin yirik niñid agebin," agil, esek apal okok abe, kirog ageb. Bin bi Krais minim tep ne ak tib jupal okok kirog ageb. ¹¹ Minim tep nibak Krais minim tep ne ak nep. Minim tep nibak God melik sek ak yip minim ag ni ajep bi ne alap ag lip.

Bi Kib Pol nop ȳmig niñak

¹² Yad Krais Jisas Bi Kib c̄n ak nop te agebin. Yip, bi te yad agil, dil, kiliç ne ak yip ūnek, bi wög gep ne midebin. ¹³ Pen ned yad mid te ma goligipin. Yad God nop ag juil, Krais Jisas bin bi ne okok kirog gi timel gil, bi timel, bi kal yib midöligipin. Pen God

nop ma nıñıl, mınım agak wagın ak ma nıñıl ginek ak me, yıp yımış nıñıl dak. ¹⁴ Bi Kib yıp yımış yıp nıñıl, dı̄ tap gıl, Krais Jisas nıñ dep won ak abe, bin bı̄ okok mı̄dmagıl lep won ak abe, mı̄dmagıl yad nab adan yım lak.

¹⁵ Mınım pı̄s nep nıñ dep alap agnig gebin: Krais Jisas karıp lım wagın aul owak ak, bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok kırop dı̄ komıñ yokníg owak. Bi tap si tap tı̄mel kib yıp goligip ak yad nep. ¹⁶ Pen Krais Jisas yıp mapın nıñıl, dı̄ komıñ yokním, agıl, agak, “Bi tap si tap tı̄mel yıp goligip nı̄bak nop dı̄ komıñ yoken, bin bı̄ okok magılsek nıñıl agnigal, ‘Krais Jisas ne bī tı̄mel nı̄bak nop dı̄ komıñ yokak rek, yıp ak rek nep dı̄ komıñ yoknígab,’ agnigal,” agak. Nı̄b ak, kiri Jisas nop nıñ del, ne kırop komıñ per mı̄dep won ak nıñigab. Ar nı̄bak nep, yıp mapın nıñıl dı̄ komıñ yokak. ¹⁷ Kin kib ne bı̄rarık ped okok mı̄doligip, mı̄ñi mı̄deb, kı̄sen per per nep mı̄denigab. Ne komıñ mı̄dep won ak nep mı̄deb; kı̄meb won ak ma mı̄deb. Bin bı̄ nop udın ma nı̄pal. Ne nep God nokı̄m nep mı̄deb. Bi Kib melik aknı̄b ke sek nı̄bak, yıp ne per per nep agon ar amnañ. Nı̄b aknı̄b rek tep.

Pol Timoti nop mınım alap agak

¹⁸⁻¹⁹ Nı̄ yad Timoti. Nep mınım alap agnig gebin. Mınım agnigain nı̄bak, God ned bin bı̄ ognap gos nı̄ek, nak kı̄sen tari tari gınigan ak aglak rek nep agnigain. Mınım nı̄bak dı̄l, Krais Jisas mınım tep ak kılıç gı̄ nıñ dı̄l, tap tari tep, tap tari tı̄mel, agıl nıñ tep gıl, nag kibin tep ar ak nep amıl, kı̄jeki yakam ne okok eip kılıç gıl pen pen gınimın. Bin bı̄ ognap nı̄g ma gıl, God kırop gos tep nı̄b ak kırıç gıl, ap yap pakpal. ²⁰ Bi nak Aimenias eip Aleksada eip nı̄g girek agnek, “Nı̄g gı̄pir ak, cın eip

jı̄m nı̄l God nop sobok ma gın. Kırop bı̄ omal kırıç gon, Seten pı̄s ak mı̄dil, miker yıp gek, God nop ag jupir ak kırıç gınimır rek lı̄p,” agnek.

2

God nop sobok gep

¹ Mınım agnig gebin ak nı̄g gıl mı̄deb: cın bin bı̄ okok magılsek gos nıñıl, kırop God nop sobok gın; bin bı̄ okok kırop tap tari ma mı̄donimın, God nop ag nıñin; bin bı̄ okok God kırop gı̄ nı̄l kod mı̄d tap gınimın, agıl, sobok gın; bin bı̄ okok magılsek God nop tep agın. ² God nop ag nıñon, kin okok abe, gapman bı̄ kib okok abe, kırop magılsek kod mı̄d tap gınimın. Nı̄g gek me, cın kapkap mı̄d tap gıl, God nop gos nıñlig gı̄, gı̄ tap gı̄lgı̄ gı̄ mı̄donigabin. ³ Nı̄b aknı̄b rek gınigabin tep. God, Dı̄ Komıñ Yokep Bi cın ak, nop ak rek nep tep gınigab. ⁴ “Yad bin bı̄ okok magılsek dı̄ komıñ yokníg gebin ak, kiri magılsek mınım tep yad ak nıñ dı̄l, mınım tep mınım wagın ak nıñ tep gınimel,” ag gos ak nıñip.

⁵ Tari gınig:

God nokı̄m alap nep mı̄deb.

Pen Bi nab nı̄b ak, ak rek nep nokı̄m alap nep mı̄deb.

God pı̄s kı̄d mı̄deb;
cın bin bı̄ pı̄s kı̄d mı̄dobın.

Pen Bi nokı̄m alap nep bin bı̄ dı̄
God eip jı̄m nı̄nımın rek lı̄p.

Bı̄ nı̄bak Krais Jisas, ne ke bı̄
yıp alap.

⁶ Tap si tap tı̄mel bin bı̄ okok
magılsek gı̄pal okok,

Krais Jisas ne mab bak alan
mı̄b goj ne ke dı̄l,

yur kib dı̄l, kı̄mıl, saj kib cın nı̄bak
pı̄s nep tauak.

Nı̄b ak, God ag lak nı̄n ak,
Krais Jisas gak nı̄bak bin bı̄ nıñıl
nı̄n dı̄nigal okok,

ne krop magilsek dî komiñ
yoknigab.

⁷ Ar nîbak nep, Krais Jisas yip ag
lek, yad Jisas minim tep dad ameb
bi alap midil, minim tep nîbak
bin bi okok magilsek ag ni tepe gil,
Juda bin bi mer okok krop Krais
Jisas minim niñid ak ag ni ajpin.
Yip wög ag lak nîbak, niñid yib
agebin.

⁸ Bi okok, karip lim magilsek
okok, bi ognap krop milik ma
yapek, pen pen ma agil, kapkap
jim nil nep midil, per nep God
ageb rek nep gil, nop niñmagil
kilan gilig git sobok genimel ak,
yip tep ginigab.

⁹ Pen bin okok ak rek nep kap
kap mid tep ginimel. Kîmkas kiri
ma maliknime. Tap gol dil kil tep
gipal okok, aka bis kibap rek mani
kib tauep okok, aka walij mani
kib tauep okok ma yimnimel. Bin
tap tep tep mib goj yimbal okok,
bin bi ognap cinop niñel tep ganj,
agil, gipal ak, God nop tep ma gip.
¹⁰ Pen bin God nop niñ dil sobok
gin, apal okok, kiri bin bi ognap
okok krop di tep gil, wög ognap gi
nil, krop git tep gil, ginimel. Niñ
giñigal ak, God nop tep giñigab.

¹¹ Bi okok God Minim ag
niñimel ak, bin okok kapkap
midil, niñ tep ginimel. ¹² Yad
bin okok krop agebin, kiri God
Minim bi okok krop ma ag
niñigal; kiri bi okok krop ma kod
midenigal. Bi okok God Minim ag
niñimel ak, bin okok kiri minim
ognap ma agnimel. ¹³ God Adam
nop ned git lîl, kisen bin ne Ip nop
git lak. ¹⁴ God mab magil mer agak
ak, kijeki minim esek agek Adam
ma niñak. Bine Ip kijeki minim
esek ak niñil git timel gak. ¹⁵ Pen
bin okok niñai tîk dapil, kaun dil,
Krais Jisas nop niñ dilig git, bin bi
okok krop midmagil lîlig git, Krais
Jisas minim tep ne ageb rek nep

gilig git midenigal ak, God krop
di komiñ yoknigab.

3

*Bin bi Krais Jisas niñ dipal okok
krop kod middep bi okok*

¹ Minim niñid yib agnig gebin.
Bi ognap, Krais Jisas nop wög gil,
bin bi nop niñ dipal okok krop
kod midon, agil, gos ak nîpal okok,
gos tep yib nîpal. ² Pen kiri bin
bi Jisas niñ dipal okok krop kod
middep bi alap din, agnigabim ak,
bi git tep gipal okok nep niñil
dinimib. Bin kiri nokim alap nep
dil, bi sain tep, gos niñ tep gil,
tap timel ma gil, bin bi par okok
nib ag wasu dam karip kiri eip
nab adan dil, bin bi Krais Jisas niñ
dipal okok krop ag ni tepe gil, gipal
bi okok nep niñil dinimib.

³ Pen bi niñ wain koñai niñbal
okok, bi kal yib jupal okok, bi
minim pen pen apal okok, bi agon
kîlnok kibap mani midmagil lipal
okok, krop niñil ma dinimib. Bi
kapkap sain tikil, mid tep gipal bi
okok nep niñil dinimib. ⁴ Bi bin
niñai pai amilgon kiri okok krop kod
mid tep gel, niñai kiri okok pen,
bapi niñid agip, agil nîpal, bi okok
rek nep niñil dinimib. ⁵ Pen bi bin
niñai ne ke okok kod mid tep ma
giñigab ak, ne titi gil God bin bi ne
okok krop kod mid tep giñigab?

⁶ Bi Krais Jisas nop kisen nep
niñ dipal okok niñil ma dinimib.
Bi Krais Jisas nop kisen nep niñ
dip ak, bi kib middebin, agil, yap
pakek, God nop minim kib agil, ag
ke okok yoknimirrek lip. Kijeki
birarik nep, yad bi kib middebin,
agil, God nop kirtig gek, God pen
nop ag yokak rek ak, nop ak rek
nep giñigab. ⁷ Bi dinigabim nib
ak, bin bi Krais minim tep ak ma
niñ dipal okok niñil, bi ak bi tep,
agil gos nîpal, bi nîbak rek nep
niñil dinimib. Mer ak, bin bi Krais
Jisas nop ma niñ dipal okok bi

nibak nop ag juel, kijeki gon nop dñimñiñ rek lip.

⁸ Pen ntbi bñ kod midep nop wög gñ ñeb bi ognap dñ, agnigabim ak, nñj tep gñl dñimñb. Bin bi okok, bi ak bi tep, agil gos nñpal bi nibak nep nñjil dñimñb. Kiri minim nñjid nep agil, minim tom ma agil, ñig wain konjai ma ñibil, kibap klnok mani tap lip gñ ma dñl, gipal bi okok rek nep nñjil dñimñb. ⁹ God Minim ak magilsek minim nñjid nep agil, kiliñ gñ nñj dñl, mid tep gipal bi okok nep nñjil dñimñb. ¹⁰ Ntb ak, ned wög sñkol ognap krop ag lem, kiri gñ tep genigal ak nñjil agem, bi kodep bi ak nop wög gñ ñeb bi middenimel.

¹¹ Pen bi kodep nop wög gñ ñeb bin ognap dñ, agnigabim ak, ak rek nep nñj tep gñl dñimñb. Bin nñb okok ak rek nep bin tep nep middenimel. Bin bi okok, bin ak bin tep, agil gos nñpal, bin nibak rek nep nñjil dñimñb. Bin bi ognap krop ma ag juil, bin kap-kap sain tñkñl, ñig wain konjai ma ñibil, minim esek ma agil, tap ognap si ma dñl, per gos nñj tep gñ middenigab, bin nibak rek nep nñjil dñimñb. ¹² Pen bi kodep nop wög gñ ñeb bi okok, bin kiri nokim alap nep dñl, bine ñt pai amilgon kiri okok krop kod mid tep gipal bi okok nep nñjil dñimñb. ¹³ Wög gñ ñeb bin bi okok wög kiri gñ tep genigal ak, bin bi Jisas nñj dñpal nab sñjak yib tep dñl, Krais Jisas nop nñj dñ kiliñ gñ middenigal.

¹⁴ Yad nep kasek nñigain, agil, nep mij aul ñu kil tñkebin. ¹⁵ Pen kasek ma nenim ak, nak mij aul dñ nñjil, cñn God bin bi ne, bin bi God per komij mideb ak nop nñj dñl cõc ne mïdobin okok, cñn titi gñl gñ tep gñigabin ak, nñjnigan. Cñn God bin bi ne okok, jñm ñil karip sap kiliñ yib rek midon me, minim nñjid ne ak kiri gñimñj rek ma lip.

¹⁶ Nñjid nep, God minim ne ageb ak minim nñjid yib ageb: Krais Jisas bi miñ gon lek, bin bi nop misen nñjlak.

God Kaun, Jisas gñ tep yib nep gip, agak. Ejol seb kab ar alan sñjak nop nñjlak.

Bin bi karip lim tigon tigon ajil, minim tep ne bin bi okok krop ag ñjlak.

Bin bi karip lim ke ke okok nop nñj dilak.

Nap ne nop di melik tep akniñ ke sek seb kab ar alan sñjak dad amnak.

4

God minim tep ag ñobin, apal ak pen minim esek nep ag ñebal

¹ God Kaun misen agil agip, "Ñin kisen bin bi ognap Krais Jisas minim tep nñj dñpal ak kiriñ gñl, kijeki minim tom nibak nñjil, kijeki kiyob ñilik yakam ne okok minim tom ag ñibal ak nñj dñl, ar nibak nep kisen gñigal," agip.

² Bin bi kijeki minim esek ag ñibal okok, kiri nag ar ak tep, nag ar ak tñmel, agil gos ma nñpal. Gos tñmid won kiri ak, ak tep, ak tñmel, apkop, pen gos tñmid won kiri ak ain milaq rek dagil yñnek pis nep kiri gip. Kiri minim esek nep ag ñibal. ³ Bin bi nñb okok minim esek agil apal, bi okok bin ma dñnimel, bin okok bi ma dñnimel, apal. Kiri apal, tap magil nñb okok tap ññjeb pen tap magil nñb okok tap ma ññjeb asik mosik gñimel, apal. Pen God ne tap magil gñ lñl, bin bi yip nñj dñl minim nñjid yad nñj dñpal okok, kiri tap magil okok magilsek tep agil ññjigal, agil, gñ lak. ⁴ God tap gñ lak okok magilsek tep nep gñ lak. God tap magilsek tep gñ lak mideb okok me, cñn bin bi tap alap asik mosik ma gñigabin. Tap tep gñ lak

mideb okok, magilsek tep, agil, diñijngabın. ⁵ Tari ginig: God nop sobok gil, tep giip, agenigabın ak, God minim ne ageb rek, tap magil niib okok magilsek ke komijn tep rek nep middenigab.

Bin bi okok kirop ag ni tepeginimin

⁶ Minim agebin aul, nanai namam ognap okok kirop ag ni tepeginigan ak, nak Krais Jisas wög giñeb bi tep middenigan. Nak ned ni sikol midil, Krais Jisas minim tep ne nep ag niłak ak niñj tep giil, ageb rek nep kisen giil, gi damil, miñi ak rek nep minim tep ak niñjil kisen giapan. ⁷ Pen kesim yokop okok ag amil apil giipal okok ma niñjimin. Nak kilis giil, God nop tep giñigab ar ak nep gi middenimin. ⁸ Bin bi ognap kilis giil eksais giipal okok, miib gon kiri kilis giñigab. Pen nak kilis giil God Minim ageb rek nep genigan ak, kilis ke dinigan. God nop tep giñigab ar ak nep genigan ak, karip lim ar wagin aul middenigan niin aul abe, karip lim ar alan siñok middenigan niin ak abe, mid tep giñigab. ⁹ Minim agnig gebin niib aul, minim niñjil yib, agil, pis nep niñj dinimin. ¹⁰ God per komijn mideb ak niñj dipin ak me, gos sek midobin. Krais Jisas ne bin bi okok magilsek di komijn yoknigain, agil, kimak. Bin bi Krais Jisas nig gak ak niñj denigal okok, God per komijn mideb ak kirop magilsek pis nep di komijn yoknigab. Cin gos ar nokim niibak nep niñjil, wög kilis gi midebin.

¹¹ Minim agebin aul, nak bin bi okok kirop ag ñek niñjimel. ¹² Bin bi ognap, nep bi praj, agil, minim agnigan ak ma niñjimel rek lip ak, nak niñj tep giñimin. Pen nak gi tep giil gi nep gek amek, bin bi Krais Jisas nop niñj dipal okok, nak minim tep ageban rek, nak gi tep geban rek, nak bin bi midmagil

lipan rek, nak Krais Jisas nop niñj di wös giapan rek, nak miñ kibin tep ar ak nep ameban rek niñjil, kiri ke ak rek nep giñigal.

¹³ Yad niñgaiak pen yip kod mideban niin aul, bin bi okok kirop God Minim ak udin li aglig gi, minim wagin ak ag niñig gi, gi middenimin.

¹⁴ Pen ned okok bin bi Krais Jisas niñj dipal kirop bi kod middep bi okok, niñmagil kiri di nabic ar nep ak li, God kirop gos ñek, nak kisen tari tari rek giñigan minim ak agel, God nep tap tep ke ñak ak sakol ma giñimin. ¹⁵ Tap agesin aul, nak gos ar nokim nep niñjil, kilis yib giñimin. Nig genigan ak, nak Krais Jisas kanib tep ne ak kilis giil, piig gi rikid ag ameban ak, bin bi okok magilsek niñigal. ¹⁶ Nak niñj tep giil, God Minim ageb rek nep giil gi middenimin. Niñj tep giil, God Minim ageb rek nep gos niñig gi middenimin. Nig giil kilis gi dam dam gi middenigan ak, nak ke abe, bin bi minim nep niñigal okok abe, kirop di komijn yoknigan.

5

Krais bin bi ne okok kirop kod mid tep giñimin

¹ Bi nap sikop ognap kirop ma ag giñimin; nap nak ke ag ni tepegiapan rek ak, kirop ak rek nep ag niñjimin. Bi praj okok, namam nak ke gi tep giapan rek ak, kirop ak rek nep giñimin. ² Bin nonim okok, namim sikop nak ke gi tep giapan rek ak, kirop ak rek nep giñimin. Bin praj okok, nanai nak ke gi tep giapan rek ak, kirop ak rek nep giñimin. Nak gos tep ar ak nep niñjil, gos timel ognap ma niñjimin.

Bin kanjil

³ Bin kanjil ni pai kiri ma mideb okok kirop kod mid tep giñimin.

⁴ Pen bin kanjıl n̄i pai kiri ognap m̄idenimel, krop agenim̄in, Krais Jisas nop n̄in d̄ipal rek, n̄ip̄is nonim̄ s̄ikop ned krop tap magil n̄öliḡpal rek, miñi krop pen tap magil n̄il kod mid tep ginim̄el. Nig genigal ak me, God nop tep ginigab.

⁵ Bin kanjıl ke ausek yib m̄ideb ak, ne God nokim̄ yip kod m̄idenigab, agil, piñ nab kisl̄im eyan God nop sobok ḡilḡi nep m̄ideb. ⁶ Pen bin kanjıl yin p̄in gi ajpal okok, komiñ midobin, agil n̄ipal ak pen kimeb rek m̄idebal. ⁷ Minim̄ agebin n̄ibaul, bin bi okok krop ag n̄i tep ginim̄in n̄ijil bin kanjıl abe n̄i pai s̄ikop kiri okok abe minim̄ n̄ibaul n̄ijil kisen gel, krop minim̄ alap ma m̄idenigab.

⁸ Pen bin bi an, bin bi ne ke yib okok, n̄ip̄is nonim̄ s̄ikop ne ke okok, dī tep ḡil tap n̄ijeb n̄il ma ginigab ak, ne Krais minim̄ tep ne ak krop ḡil nig ginigab. Bin bi Krais nop ma n̄in d̄ipal okok, tim̄el yib ḡip n̄ibak rek ma ḡipal.

⁹ Pen bin kanjıl ognap agil, "Yib c̄in ak bin kanjıl okok eip ūu k̄il t̄ikil c̄inop abe tap n̄ijeb tap okok n̄inim̄ib," agenim̄el, n̄in rep ḡil yib krop dinim̄ib. Bin m̄ilep mi aknib n̄in juil omal nokim̄ (60) yinak, bi nokim̄ alap nep dek k̄imak, bin kanjıl okok nep dinim̄ib. ¹⁰ Bin kanjıl bin bi ognap n̄ijel tep ginim̄in bin kanjıl ak nep dinim̄ib. Bin miñ tep ar ak nep ḡil, n̄i pai s̄ikol kod mid tep ḡil tim̄id ukek mid tep ḡipal okok, bin bi okok n̄ib apel dī tep ḡil tap magil n̄il, bin bi Krais nop n̄in d̄ipal okok krop wög ognap ḡi n̄il, bin bi koslam midil gos par lī m̄idebal okok krop dī tep ḡip, bin kanjıl ak nep dinim̄ib. ¹¹ Bin kanjıl m̄ilep ma l̄ipal ognap, yib krop ma dinim̄ib. Krais nop c̄ig ginigabin agnigal ak pen mid damil, midmagil kiri pilis gek, bi

kisen n̄ib d̄il nop c̄ig gin, agil, Krais nop k̄irig ḡil bi kisen n̄ib dinigal. ¹² Minim̄ kiri ke ned aglak ak tī junigal ak, God n̄ijek tim̄el gek, minim̄ m̄idenigab. ¹³ Pen bin kanjıl m̄ilep ma l̄ipal okok, kiri wög yib ma ḡil, yokop karip karip gi ajlig gi, bin bi ognap ag julig gi, minim̄ tom ma agep okok aglig gi, n̄ib ḡipal n̄ib ḡipal aglig gi, gi m̄idebal. ¹⁴ Bin kanjıl kiri bi kisen n̄ib d̄il, n̄i pai t̄ikil, karip kiri ke wög ḡil, mid tep ginigal ak tep. Mid tep ginigal ak, bin bi God nop milik yapek n̄ipal okok, c̄inop ag junim̄el rek ma l̄inigab. ¹⁵ Pen bin kanjıl ognap Krais Jisas nop k̄irig ḡil bir Seten nop kisen ḡipal.

¹⁶ Bin Krais Jisas nop n̄in d̄ipal okok, bin kanjıl yakam kiri ke alap midonim̄in, kiri ke kod m̄idenimel. Bin bi Krais nop n̄in d̄ipal okok j̄im n̄il, bin kanjıl ke ausek yib m̄idebal okok nep kod m̄idenigal. Mer ak, bin kanjıl konjai midel, koslam yib kod m̄idenigal.

*Bin bi Krais n̄in d̄ipal okok
krop bi kod m̄idep bi okok*

¹⁷ Bi kiri bin bi Krais Jisas n̄in d̄ipal okok krop kod mid tep ḡipal okok, bin bi Krais n̄in d̄ipal okok, bi n̄ib okok rek krop dī tep ḡil pe tep n̄inim̄el. Bi kilī ḡil Krais minim̄ tep ak ag n̄i ajpal okok abe, bi kilī ḡil Krais minim̄ tep ak bin bi ne krop ag n̄ibak okok abe, bi n̄ib okok rek krop dī tep ḡil pe tep n̄inim̄el.

¹⁸ God Minim̄ nu k̄il t̄ikil aglak, "Tap wid magil tau cib jakel, magil okok ke l̄il, cog okok ke l̄il gan, agil, kaj kau ponid damil, wid magil ognap n̄ijenigal, agil, meg m̄igan krop nag lī r̄ibik ma ginim̄ib; wög ḡipal rek ak, ognap n̄ijenig, n̄inim̄el," aglak. Pen minim̄ alap aglak, "Bi wög ḡipal okok, krop pe nieb," aglak. ¹⁹ Bi nokim̄ alap nep apil agnigab, "Bin bi Krais n̄in d̄ipal krop bi kod m̄idep bi

ak, n̄ib ḡil n̄ib ḡil ḡi t̄imel ḡip,” agen̄im̄in ak, ma n̄iñn̄im̄in. Bin b̄i omal aka bin b̄i omal nok̄im̄ rek n̄iñt̄l, apil agen̄mel ak, n̄iñt̄d apal rek l̄ip, agiñ, n̄iñn̄im̄in.²⁰ Bin b̄i Krais n̄iñ d̄ipal k̄rop b̄i kod m̄idep b̄i ak, tap si tap t̄imel ḡip ak ma k̄irig ḡinigab ak, Krais bin b̄i am mogim̄ ḡinigal n̄in ak, magilsek n̄iñ m̄idel n̄iñlig ḡi, nop ag ḡinim̄in. N̄ig genigan ak, bin b̄i ognap n̄iñel, ne kaun d̄il, k̄isen n̄ib ma ḡinigab.

²¹ B̄i yad okok ḡi t̄imel ma ḡipal, b̄i n̄ibi okok nep ḡi t̄imel ḡipal, agiñ, gos ak ma n̄iñn̄im̄in. M̄inim̄ wagin̄ m̄idonim̄in ak, n̄iñ tep ḡil nep agn̄im̄in. Nep m̄inim̄ n̄ibaul yokop ma agebin; God, Krais Jisas, ejol ne ag lak okok n̄iñ m̄idel n̄iñlig ḡi agebin.

²² Pen Krais bin b̄i k̄rop kod m̄idep b̄i okok, kasek n̄iñmagiñ nak nabic̄ k̄rop ar ak l̄il, wög n̄ibak ma ag linim̄in. Bin b̄i ognap tap si tap t̄imel genim̄el ak, nak eip ma ḡinim̄in. Nak b̄i asin̄ ma m̄ideb rek nep m̄idenim̄in. ²³ Pen nep tap per per ḡil, yipil suip ak, nak m̄iñi n̄ig nep ma n̄iñn̄im̄in, n̄ig wain s̄ikol s̄ikol ognap sek n̄iñn̄im̄in.

²⁴ Bin b̄i tap si tap t̄imel ḡipal ak, ognap m̄iseñ gel, kasek nep n̄iñil m̄inim̄ ag ḡinigabin. Pen bin b̄i ognap tap si t̄imel kapkap we ḡil gel, kasek ma n̄iñn̄igabin. Kisen n̄iñn̄igabin. Mer ak, God m̄inim̄ k̄ib agn̄igab n̄in ak nep m̄iseñ linigab. ²⁵ Pen n̄ib akn̄ib rek nep, bin b̄i k̄iri bin b̄i ognap k̄rop ḡi tep genigal ak, ognap m̄iseñ m̄idek, kasek nep n̄iñn̄igabin. Pen kasek ma n̄iñn̄igabin ak, we ḡil m̄idonim̄in rek ma l̄ip.

6

Bin b̄i m̄iñ wög gep okok

¹ Krais bin b̄i ne ognap k̄iri m̄iñ wög gep bin b̄i m̄idebal okok, b̄i

k̄ib k̄rop tau dolak okok d̄i tep ḡinim̄el. N̄ig genigal, bin b̄i ognap n̄iñil, God nop ag juil, Krais Jisas m̄inim̄ tep ag n̄iñbin ak ag juil, ma ḡinigal. ² Pen bin b̄i Krais nop n̄iñ d̄ipal okok, b̄i Krais nop n̄iñ d̄ipal ognap k̄rop m̄iñ wög ḡi n̄iliñ ḡi, gos t̄imel n̄iñil, Krais bin b̄i mam c̄in ke okok tari ḡinig k̄rop m̄iñ wög gobin, agiñ, ma agn̄im̄el. Mam tep c̄in Krais nop n̄iñ d̄ipal okok k̄rop wög ḡi n̄obiñ, agiñ, wög k̄rop ak ḡi tep yib ḡinim̄el. M̄inim̄ n̄u k̄il t̄ikebin aul bin b̄i okok k̄rop ag n̄iñ tep gek n̄iñn̄im̄el.

Tap konjai din, agiñ, gos ak n̄ipal

³ Bin b̄i ognap, B̄i K̄ib c̄in Jisas Krais ne m̄inim̄ tep agak ak abe, m̄inim̄ tep ne per ag n̄iñbin ak abe k̄irig ḡil, m̄inim̄ ke ognap ag n̄inigal okok, ⁴ c̄in nep bin b̄i k̄ib m̄idobin, agiñ, saköl n̄ageñ gos ma m̄idek, n̄ig ḡipal. N̄ib ak, k̄iri bin b̄i ognap k̄rop gos t̄imel n̄iñil, m̄inim̄ magiñ ar ak nep pen pen ag amil apil ḡil, bin b̄i ognap n̄iñel m̄ilik yapek, kal juil, m̄inim̄ t̄imel agiñ, gos t̄imel n̄ipal. ⁵ K̄iri Jisas m̄inim̄ n̄iñid ne ak k̄irig ḡil, God kanib amnigabin ak k̄ibap k̄ilnok mani tap okok d̄inigabin, agiñ, gos t̄imel nep n̄iñil, per per nep m̄inim̄ pen pen apal.

⁶ Pen c̄in Krais Jisas n̄iñ d̄il, tap c̄in bir m̄ideb ak m̄iñ m̄iñ ḡinigabin ak, c̄in tap tep yib alap d̄il, mid tep yib ḡinigabin. ⁷ Ami s̄ikop c̄inop tik dolak n̄in ak, tap ognap sek d̄il ma amnigabin. ⁸ N̄ib ak, tap n̄iñeb ognap, walij c̄in ognap m̄idonim̄in, tap c̄in rek s̄ikol me ak, agin̄. ⁹ Pen bin b̄i tap konjai din, agiñ gos n̄ipal okok, saköl n̄agek, gos nok̄im̄ n̄ibak k̄rop l̄ip ḡi d̄i amek, k̄imin̄ tap n̄iñn̄ig apel, gon dek, dai yur k̄ib d̄ipal ak rek k̄rop ḡinigab. K̄rop p̄is

nep gi t̄imel ḡinigab. ¹⁰ Bin bi agon k̄lnok k̄bap mani tap okok midmagil l̄ipal okok, tap si tap t̄imel ar ke ke konjai nep ḡipal. Ognap gos nībak nīnjil, God nop gos ak k̄irig gil, mid tep ma gil, k̄rop ke mapin t̄imel yīb ḡinigab.

God tap nīnmagil ar nep lī nīnak ak, dī tep ḡinim̄in

¹¹ Timoti. Nak God bi ne m̄ideban ak me, tap t̄imel tap esek agesin aul magilsek bīl gil, gī tep gil, God ageb rek nep gil, Krais Jisas nīnj dil, bin bī okok midmagil l̄il, k̄ilis gil gī damil, bī kapkap sain t̄ikil, gī m̄idenim̄in. ¹² Nak Jisas nīnj d̄ipan rek, nīn ognap m̄iker apek, koslam m̄idenigān, pen nak k̄ilis gil, Krais minim̄ tep ak kisen ḡinim̄in. Bin bī konjai nīnj m̄idel nīnjlig gī, yad Krais Jisas nop nīnj d̄ipin, agnak nīn nībak, ne komīn per m̄idep won ak nep nīnak. Komīn per m̄idep won nībak dī wös ḡinim̄in.

¹³ God tap okok magilsek komīn won nīeb ak abe, Krais Jisas Podias Pailot nop minim̄ yipid gil agak ak abe, kiri nīnj m̄idel nīnjlig gī, nep k̄ilis gil agebin, ¹⁴ minim̄ nep agebin aul magilsek nīnj tep gil, kisen gil, gī tep gil gek amek, Bī Kib c̄in Jisas Krais adik gī onigab. Nak nīg genigan, bin bī ognap nīnjil nep ag junim̄el rek ma linigab. ¹⁵ Jisas adik gī onigab nīn nībak, God ne ke ag lak. Nīn ag lak nīn nībak nep Jisas ne kauyan adik gī onigab. God Bī tep ke yīb. Ne nokim̄ nep tap okok magilsek kod m̄ideb. Ne kij okok magilsek Kin kiri m̄ideb. Ne bī kib okok magilsek Bī Kib kiri m̄ideb. ¹⁶ Pen ne nokim̄ nep kimnim̄in rek ma lip; ne per per nep m̄idenigab. Melik tep ne ak ke yīb m̄ideb. Bin bī ognap nop udin ma nīpal yīb; bin bī ognap nop udin nīnjim̄el rek ma lip. Bin bī alap ne m̄ideb manj s̄injak amnjim̄el rek ma lip. Ne God Bī k̄ilis yīb

aknīb ke ak, bin bī magilsek nīnjil, yīb ne ak per per nep agel ar amnāj. Nīb aknīb rek tep.

¹⁷ Bin bī agon k̄lnok k̄bap mani tap konjai m̄ideb okok k̄rop agenim̄in, cīn nep bin bī ke yīb midobin, agil, tap kasek k̄irig ḡinigab okok gos ma nīnjim̄el; God cīnop bin bī kod midil, mid tep ḡinigal, agil, tap tep tep konjai nep cīnop per nīb ak nep d̄il, gos sek midojin. ¹⁸ Nīb ak, k̄rop agenim̄in, tap konjai m̄ideb rek, bin bī okok dī tep gil, k̄rop yīmitg nīnjil, tap kiri ognap k̄rop abramek nīnjim̄el. Kiri bin bī ognap k̄rop gī tep gil, gī dad amel dad amel, k̄rop masos ma ḡinim̄in. ¹⁹ Nīb aknīb rek genigal ak, kiri tap tep yīb kiri alap m̄idenigab God karip lim ne seb kab ar alan s̄injak, nīnjil kiri amil komīn per m̄idep won ak pīs nep d̄il, per nep per nep komīn m̄idenigal. Komīn m̄idep magil nībak, komīn magil nīnjid yīb.

²⁰ Timoti. God tap nīnmagil ar nep nīlak ak, dī tep ḡinim̄in. God nop gos ma nīnjil minim̄ esek minim̄ yokop per per ag amil apil ḡipal okok abe, minim̄ sakol nīagek pen pen apal okok abe, ma dinim̄in. ²¹ Bin bī ognap, minim̄ esek kiri nībak d̄il, mīni God Minim̄ yipid gil nīpin, agil, ke tam ak amil, Jisas minim̄ tep ne nīnj dilak ak pīs nep k̄irig ḡipal.

God nep mapin nīnjil, kod m̄idenim̄in.

2 Timoti Pol mij kisen nib ak Timoti nop nu kil tikak

¹ Yad Pol. God gek niñjil yad Krais Jisas nop ciggil, komijen kisen nib komijen per middep ag lak ak dipin. Nig niñjil, God ne ke agek, Krais Jisas minim tep dad ameb bi ne alap middebin.

² Niñ midmagil yad Timoti, nep mij nibaul nu kil tikebin. Bapi God, Bi Kib cin Krais Jisas, nep yimig niñjil, di tep gil, kod mid tep ger me, nak kapkap mid tep ginimin.

*God minim ag nobin ak, nabij
ma ginimin*

³ Apis based sikop God nop wog gi niñ mideligipal rek ak, yad ak rek nep gos omal ma niñjil God nop nep gos niñjil, wog ne gi niñbin. Yad pit nab kislom eyan God nop sobok gipin ak, yad per nep yib nep aglig gi, God nop tep agebin. ⁴ Sil agnak ak gos niñlig gi middebin. Nib ak, nep am niñjil, yad miñ miñ yib ginigain.

⁵ Nak gos nokim ar nep niñjil Krais Jisas nop niñ di wos gipan ak niñlig gi middebin. Napis Lois eip, nanim Yunis eip, Krais Jisas nop niñ di wos gil midoligpir rek, nak ak rek nep nop niñ di wos gipan, agil gos niñpin. ⁶ Nak Krais Jisas nop niñ di wos gipan rek, yad nep agebin, niñmagil yad di nabic ar nep ak len, God nep tap tep nök ak, gos niñlig gi midenimin. Tap nep nab adan middeb nibak, pigenimin milan ginimin. ⁷ God ne Kaun ne cinop ñek, ma pirkikin; God Kaun ne gek, cin kilis sek midil, bin bi okok krop midmagil lil, gos mib gon cin ke gos gip ar ak ma gin.

⁸ Nib ak, nak Bi Kib cin minim tep ne ag niñ, nabij ma ginimin.

Bin bi okok krop abramek ag niñimin. Yad Bi Kib minim tep ne ag ñenek, yip miñ lilaç ak, nep ak rek nep nabij ma ginimin. Pen God ne kilis ne nep niñb rek, Jisas minim tep ak ag niñ ajenimin. Nig genimin, nep gi timel genimel, gos par ma niñnimin. ⁹ God cinop di komij yokil, bin bi sij yad ke midenigabim, agak. Cin nag tep ar ak gon niñjil God cinop ma dak; ne ke ned nig ginigain, agak rek, cinop bin bi mapin yib niñjil dak. Karip lim birarik ped okok ma gi lak niñ ak, God bin bi mapin yib niñjil, Krais Jisas bin bi okok krop di komij yoknigab, agil gos ak niñak. ¹⁰ Pen miñi, God bin bi mapin yib niñjip ak, misen niñpin. Krais Jisas apil, cinop bin bi nen agil kimak ak me, God cinop bin bi magilsek mapin yib niñjip ak, misen yib niñpin. Krais Jisas cinop bin bi nen agil yur dil kimak ak me, miñi kimeb won ak kilis alap ma middeb. Jisas nig gek ak me, komij middep won ak abe, komij per middep won ak abe, cinop bin bi misen yomib.

¹¹ Minim tep nibak bin bi okok magilsek niñlan, agil, Krais Jisas ne ke yip ag lek, yad Jisas minim tep dad ameb bi ne alap midil, minim tep nibak bin bi okok magilsek ag niñ tep gil, minim yipil ak ag niñ tep gil, gipin. ¹² Jisas minim tep ne ak ag niñ ajenek ak me, yip gi timel gel, koslam middebin. Pen yad kaun amek niñlig gi ma middebin; yad gos sek middebin. Bi niñ dipin ak, Bi nibak bir niñpin. Yad nop tap niñbin ak, ne tap nibak di kod mid tep gil, gi dam dam, niñ kisen ak onigab.

¹³ Minim apin niñpan ak, yipid gil nep middeb, agil, nak bin bi okok krop ag niñimin. Nig gil, Krais Jisas nop niñ dilig gi, bin bi okok krop midmagil lilig gi, gi midenimin. Krais Jisas nop cig tep

gipan ak me, nak n̄ig ḡinim̄in rek l̄ip. ¹⁴ God tap tep n̄inmaḡil ar nep l̄ip ak, ȳiprig d̄i tep ḡinim̄in. Kaun S̄iŋ c̄inop nab adan m̄ideb ak, k̄iliş ne nep gi ūek, ȳiprig d̄i tep ḡinim̄in.

¹⁵ Nak n̄ipan, bin b̄i Esia Propins n̄ib okok maḡilek ȳip k̄irig ḡipal. Pigelas abe, Emogenis abe, n̄ig akn̄ib rek nep ḡipir. ¹⁶⁻¹⁷ Bī K̄ib ne Onesiporas bin b̄i karip ne okok ȳim̄ig n̄ijil d̄i tep ḡinim̄in. Tari ḡinig: ne taun k̄ib Rom ap m̄idek n̄in ak, nabın d̄inigain, agil, ȳip ma k̄irig gak. Yad s̄iŋaul miñ m̄idebin, ne koslam p̄iyo n̄ijil, apil ȳip n̄ijak. N̄in konjai nep apil n̄ijek, ȳip tep ȳib gak. ¹⁸ N̄ib ak, n̄in k̄ib k̄isen ak, Bī K̄ib ne Onesiporas nop ȳim̄ig n̄ijil d̄i tep ḡinim̄in. Epesas m̄idenek, ȳip d̄i tep ḡil tap ke ke tari tari konjai nep gi ūoliḡip ak, nak ke n̄in tep gipan.

2

*Jisas nop c̄ig ḡil, ami b̄i ne rek
m̄idon*

¹ Pen n̄i yad Timoti. Nak Krais Jisas nop k̄isen geniḡan ak, ne nep ȳim̄ig n̄ijil d̄i tep ḡinigab. N̄ib ak, nak gos ar nokim̄ nep n̄ijil, k̄iliş ḡilig gi m̄idenim̄in. ² Minim̄ tep bin b̄i okok k̄iroper ag n̄ibin n̄ipan ak, bin b̄i Krais Jisas minim̄ tep k̄isen ḡipal ognap p̄iyo n̄ijil, ag n̄i tep ḡinim̄in; k̄iri pen bin b̄i n̄i pai ognap k̄iroper ag n̄i tep ḡinigal.

³ Krais Jisas nop wög ḡipin rek, bin b̄i ognap c̄inop gi t̄imel gel, koslam m̄idobin. Nak ak rek nep, Jisas Krais ami b̄i tep ne m̄ideban ak me, ȳip ak rek nep ḡinigal, agil, p̄irikil, nop ma k̄irig ḡinim̄in; wög ne ak abramek ḡinim̄in.

⁴ Ami b̄i okok, b̄i k̄ib k̄iri ak nop tep gaŋ, agil, gos ar nokim̄ ak nep n̄ipal. Tap söŋ ar okok, agil, gos ak ma n̄ipin. ⁵ Bin b̄i resis ḡipal

okok, b̄i resis kod m̄idebal okok apal apal rek nep ḡil, tap tep d̄ipal.

⁶ Pen bin b̄i maj wög ḡipal okok, t̄ijil yur d̄ipal rek, k̄iri ke ned pag n̄injim̄el. K̄isen bin b̄i ognap pag n̄injigal. ⁷ Minim̄ agebin aul, nak n̄injig gi m̄idek, Bī K̄ib nep gos ūek, n̄inj tep ḡiniḡan.

⁸ Jisas Krais nop gos n̄injig gi m̄idenim̄in. Depid n̄i t̄ikek, t̄ik dam dapil ḡil, Jisas nop t̄ik dolak. Ne k̄imil warikak. Jisas Krais minim̄ tep ag n̄ibin ak, minim̄ n̄ibak me ak. ⁹ Yad minim̄ tep n̄ibak ag n̄enek, ȳip b̄i t̄imel alap rek miñ lel m̄idebin. Pen God Minim̄ ak miñ ma m̄ideb. ¹⁰ N̄ib ak, God bin b̄i d̄inigain, agil, n̄inj lak bin b̄i okok, Krais Jisas k̄iroper d̄ikomin̄ yokek, k̄iri God eip melik̄ tep ne sek per per nep komin̄ m̄idenim̄el, agil, bin b̄i okok ȳip milik̄ yapek gi t̄imel genigal ak, yad p̄irikil ma k̄irig ḡinigain.

¹¹ Minim̄ pis nep n̄inj dep alap agniḡ gebin:

C̄in Jisas eip k̄imnok ak me,
ne eip per per nep komin̄
m̄idenigabin.

¹² Krais Jisas nop wög gon,
bin b̄i okok c̄inop milik̄ yapek
gi t̄imel genigal ak,
p̄irikil ma k̄irig ḡinigabin ak,
ne Kin̄ midil bin b̄i okok kod
m̄idenigab n̄in ak,
c̄in ne eip midil, ak rek
nep bin b̄i okok kod
m̄idenigabin.

Krais Jisas nop ma n̄ipin,
agnigabin ak,
c̄inop ak rek nep, k̄iroper ma
n̄ipin, agnigab.

¹³ Pen Krais Jisas minim̄ tep ageb
rek ma ḡinigabin ak,
ne minim̄ tep ne ageb rek nep
ḡinigab.

Tari ḡinig: Krais per nep minim̄
n̄injed nep ageb;
minim̄ n̄injed n̄ibak k̄irig
ḡinim̄in rek ma l̄ip.

*God wög ag lak ak, kılıs gıl gi
tep gìnimìn*

¹⁴ Mìnım ñu kıl tikebin nıbaul, bin bı okok kırop per per ag ñı tep gek saköl ma gìnimel. Nak bin bı okok kırop ag ñı tep gìnimìn, Bi Kıt nıj midek nıñlıg gi, kiri minım magıl ar ak nep pen pen ag amıl apıl ma gìnimel; minım magıl pen pen agnigal ak, tap tep alap ma gìnigab; bin bı mìnım nıbak nıñnígal okok, kırop gi timel yıb gìnigab. ¹⁵ Yad God nop wög gi tep gıl, minım nıñıd ne ak yıpıd gıl nep ag ñı tep gìnigain ak, God yıp tep agnigab, agıl, gos ar nokım nıbak nep nıñıl, kılıs gılıg gi middenimìn. ¹⁶ God nop gos ma nıñıl minım yokop per per ag amıl apıl gìnigal ak, nak eip ma agnımın. Ag dam dapıl gıl, kiri God Mìnım nıñıd ak kırıg gıl par okok amnígal. ¹⁷ Mìnım esek ag nıñigal nıbak, soi sıkol alap lıl, mid damıl, kisen soi kısak kıb yıb lip rek ak lınígab. Bi ag ñeb bı Aimenias eip, Pailitas eip, kiri ar nıbak gipir. ¹⁸ Bi okok God Mìnım nıñıd ak kırıg gıl apal, "Cın bı warıknok; kımlı kauyan ma warıknıgabın," apal. Pen kiri minım esek nıbak agel, bin bı ognap Jisas minım tep ak bı kırıg gipal.

¹⁹ Pen God karıp sap pıñıl gi tep gak ak kılıs mideb. Sap nab sıňak ñu kıl ognap mideb: "Bi Kıt ne bin bı ne ke nıñıp." Mìnım alap abe mideb: "Bin bı kiri Bi Kıt bin bı ne midobın, apal okok, nag timel ar ak ma amnímel."

²⁰ Pen karıp kıb yıb okok, kınan ke ke mideb. Kınan ognap, gol aka silpa dıl giyal. Ognap pen mab aka lım nep dıl giyal. Ognap dıl, tap acır mer, tap tep tep okok nep lipal; pen ognap tap yokop abramek okok lipal. ²¹ Bin bı Krais Jisas nıj dıpal okok magılsek aknıb rek nep. Bin bı an an tap acır tap abramek okok

asık mosık gìnigal okok, kiri bin bı sıň ne ke midil, wög tep tari tari middenigab okok kiri mìn mìn gılıg gi gìnigal. Nıb ak, Bi Kıt bin bı sıň ne ke nıb okok nıñıl, kırop wög tep ognap ag lınígab.

²² Pen bin praj bı praj ognap gos timel nıpal rek ak ma nıñımın. Nak pen gi tep gıl, God ageb rek nep gıl, Krais Jisas minım tep ne nıñ dıl, bin bı okok midmagıl lıl, kılıs gıl gi damıl, bı kapkap sain tıkkı, gi middenimìn. Bin bı midmagıl asıñ ma mideb rek midil Bi Kıt nop sobok giyal okok eip jım nııl midil, agesin ar nıbak nep gi middenimìn. ²³ Pen minım yokop ag amıl apıl gıl, pen pen tıbronj tauron giyal bin bı okok eip ma agnımın. Tari gìnig: nıg genigal ak, kisen mılık yapek, kal juıl, minım timel agıl, pen pen gos timel nıñigal. ²⁴ Bin bı Bi Kıt nop wög genigal okok, pen pen ma agıl, kapkap midil, bin bı dı tep gıl, ag ñı tep gìnigal. Kırop gi timel genimel, pen gi timel ma gìnimel. ²⁵ Pen bin bı ognap minım kırop ma denimel, kiri pen kapkap ag ñı tep gılıg gi midel, God bin bı nıb okok kırop gos tep ñek, tap si tap timel giyal ak tari gìnig nıg giþin, agıl, adık ginop ken ar apıl, minım nıñıd yıpıl yıb ak nıñ dınimel rek lip. ²⁶ Nıg gıl kapkap ag ñı tep gılıg gi midel, gos tep apek, Seten kırop tom tom agıl dek, kıd ne ak midil, minım tom ne nıñ dıpal ak kırıg gıl, mid tep gìnigal.

3

*Nıñ kisen nıbaul bin bı gi timel
yıb gìnigal*

¹ Pen nak nıpan, nıñ kisen nıbaul bin bı koslam middenigal.

² Kiri mıb gon kiri nep gos nıñıl, agon kılınok kıbap manı nep midmagıl lıl, cın nep bı kıb midobın, agıl, yıb kiri ke dap

ranıl, bin bı okok kırop ag juıl, nonım nap sıkop kırop mìnım tıb juıl, bin bı kırop gıt tep gıpal okok kırop tep gıp ma agıl, God nop gos ma niñnígal. ³ Kırı bin bı ognap mıdmagıl ma lıl, bin bı kırop gıt tımel gìnígal ak niñıl ma kırıg gıl, bin bı ognap kırop mìnım tımel mìnım tom agıl, kapkap sain ma tıkił, kal tımel yıb gıl, tap tari tari tep mıdeb ak niñel, kırop mılık yonıgab. ⁴ Kırı mımıcın niñıl, abramek gıt tımel gıl, cın nep bin bı kıb mıdobın agıl, mıb goj cın ke tep gìnimini ar ak nep gıl mıñ mıñ gın agıl, God nop mıdmagıl ma línígal. ⁵ Cın bin bı nıb okok niñıl, bin bı God nop niñ dıpal rek nep gıpal, agnıgabın ak pen God Kaun ne gek, kılıs sek mıdıl, God ageb rek nep gın, agıl, gos ma niñnígal. Bin bı nıb aknıb rek gıpal okok kırıg gıl, eip mogım ma gìnimìn.

⁶ Bı nıb okok rek ognap, kapkap karıp karıp pıyo am niñ amel niñlíg gı, bin gos tep ma mıdeb okok, kırop wasu ag dıl karıp mıgan kırı dad amel, kırı mìnım esek kırop ag ñel, bin nıb okok pıs ken nıb okok amnígal. Bin nıb okok, tap si tap tımel gıpın okok acır ak, titi gıl lig gıt yokıl, mıd tep gın, agıl, mıker kıb yıb niñıl, gos par niñlíg gıt mıdebal. Pen mıdmagıl kırı pıls gek, gos tımel ke ke kojai nep am kırop dı okdań okıl gıl, kanıb tımel nıb okok dı lıp gıt dad ameb. ⁷ Bin nıb okok rek, mìnım okok nıb okok nıb niñnígal ak pen Krais Jisas mìnım tep ak niñenigal ak, ak mìnım niñíd me ak, agıl, ma niñnígal. ⁸ Pen bı Janis Jabris bı omal Mosis mìnım agak ak yo niñrek ak rek, bı esek apal okok ak rek nep Krais Jisas mìnım niñíd ak yo nıpal. Kırı gos tımel yıb nep niñıl, Krais Jisas mìnım tep ak kırıg gıpal. ⁹ Pen gıpal ar nıbak tapın ger amnímın

rek ma lıp. Janis Jabris bı omal gıt tımel gırek, bin bı mıseñ niñlak rek ak, bin bı mıñi nıb aknıb rek nep mìnım tom ag ñıbal okok ak rek nep mıseñ niñnígal.

Jisas Krais mìnım tep ak niñ dı tep gìnimìn

¹⁰ Pen nak yad eip mıdıl, gos ar nokım nep niñıl, Jisas Krais mìnım tep ag ñıbin ak abe, nag tep ar yad gıpın ak abe, nak bır niñ tep gıl nıb aknıb rek nep gıpın. Krais nop niñ dı wös gıl, wög ne kılıs yıb nep gılıg gıt, bin bı okok kırop mıdmagıl lıl, mıker apek koslam mıdıl ma kırıg gıpın ak, nak bır nıpan. ¹¹ Krais mìnım tep ag ñenek yıp gıt tımel gel koslam mıdenek ak, nak bır nıpan. Bin bı taun kıb Adiok, Aikoniam, Listra okok yıp gıt tımel gel gel, koslam yıb mıdenek ak pen Bı Kıb yıp dı komıñ yokak ak, nak bır nıpan.

¹² Bin bı Krais Jisas nop cıg gıl, ageb rek nep gın agnıgall okok, kırop magılseк mıker ñel, koslam mıdenigal. ¹³ Pen bin bı tımel mìnım esek ar ak nep ag ñıbal okok, gıt tımel yıb gel gel amek, kırı ned bin bı tımel mıdeligıpal rek mer, kısen bin bı tımel aknıb ke mıdenigal. Kırı ke God kanıb tep ak ma niñıl, bin bı ognap kırop mìnım esek nıbak ag ñel, kırı ak rek nep God kanıb tep ak ma niñnígal.

¹⁴ Pen nak ñı sıkol nep mıdıl, nep Krais Jisas mìnım niñíd ak ag ñel, niñıl pıs nep niñ dıpan mìnım tep ak kılıs gıl, niñ dılıg gıt, ageb rek nep gılıg gıt, gıt mıdenimìn. Cın bin bı nep mìnım tep ak ag ñon niñnak ak, nak cınop bır nıpan. ¹⁵ Nak nıpan, ñı sıkol yıb mıdenak ñın ak, nak God Mınım Sıñ ak bır niñnak. Cın God Mınım Sıñ ak udın lı niñenigabın ak, God Mınım Sıñ ak cınop gos kıd yık niñeb won nıbak ñek, Krais Jisas nop niñ don cınop dı komıñ

yoknígab mìnım wagın ak nıñ tep gìnigabin. ¹⁶ God Mìnım ak magilsek, God ne ke ake lıl Kaun ne ak pıgak. Nıb ak, God Mìnım ak magilsek bin bı okok kırop ag nıł, bin bı mìnım nıñjıd kırıg gıpal okok kırop tımid ukıl, bin bı gı tımel gıpal okok kırop ag gıl, bin bı kırı, titi gıl God Mìnım ageb rek gın, agıl gos nıpal okok kırop ag nıt tep gıp. ¹⁷ Nıg gıp ak, God nop wög gı ūeb bin bı ne okok, God Mìnım ak nıñ tep yıb gıl, God kırop wög tep tari tari ag lıp ak, kırı gos nıñ tep yıb gıl, gı tep yıb gìnigal.

4

God Mìnım yıpid gıl ak ag nıñimın

¹ Nep mìnım nıbaul yokop ma agebin. Krais Jisas bin bı okok magilsek Kin kırı kod middenigain, agıl, adık gı apenigab nıñ ak, ne bin bı komıñ middenigal okok abe, bin bı kımlak okok abe, nonım ke ke lıñig geb. Nıb ak, God abe, Krais Jisas abe nıñ mider nıñlig gı, nep mìnım nıbaul agebin. ² God Mìnım tep ak ag nıñimın. Bin bı okok mıñ mıñ gìnigal aka mıñ mıñ ma gìnigal, agıl, ma yo nıñimın; God Mìnım mıñi dınígal aka ma dınígal, gos ak ma nıñimın; kılıs gıl nep God Mìnım tep ak ag nıñimın. Bin bı gı tımel gıpal okok ag gıl, bin bı mìnım nıñjıd kırıg gıpal okok tımid ukıl, bin bı kırı, titi gıl God Mìnım ageb rek gın, ag gos nıpal okok, kırop kapkap sain tıkił ag nıt tep gıl, gìnimın. ³ Tari gìnig: nıñ kısen ak, God Mìnım yıpid gıl ak nıñjıl, ma dınígal; ag ūeb bin bı konjai nep poj dıl dapel, kırı mìnım esek mìnım yokop yokop gos kırı ke ameb ar ak nep ag nıel, kırı nıñjıl mıñ mıñ gılıg gı dınígal. ⁴ God Mìnım nıñjıd ak kırıg gıl kesim yokop okok agel, kasek dınígal.

⁵ Pen nak ke, tap tari tari gìnigab ak, gos nıñ tep gılıg gı middenimın. Miker ap onımın, gos par ma nıñimın. Nak kılıs gıl, Krais Jisas mìnım tep ak bin bı okok ag nıt ajenimın. Nak God wög gı ūeb bı mideban ak me, God nep wög tari tari ag lak ak, magilsek gı dam dam amek, pıs nep gı saknıgan.

Yad ulep kınnıg gebin, agak

⁶ Yad Krais wög ne gen, yıp mıñ lel miden miden, mıñi pak lon lakañ yonımın, agıl, yıp gebal. Nıb ak, lım dai ar wagın aul midebin aul, kırıg ameb nıñ ak ulep owıp. ⁷ Yad kılıs gıl, Seten eip pen pen gı damıl, kanıb ulep sıñak bir opin. Yad kılıs gıl, Krais Jisas mìnım tep ak bin bı okok ag nıñ dam dam amek, Krais Jisas nop nıñ dilig gı mıđıl, wög yıp agak ak ma kırıg gıpin; agak rek nep magilsek gıpin. ⁸ Ne Bı Kıt, ne mìnım tıg bılok tep gıl ageb ak me, tari tari gıpin ak nıñ mıđıl, nıñ kıt ne ak apek, yıp bı komıñ tep yad, agnıgab. Pen yad nep mer; bin bı, Bı Kıt onıgab, agıl, tep gek nıñlig gı kod midebal okok, kırop magilsek ak rek nep gìnigab.

⁹ Timoti. Kanıb mıdonımın ak, yad midebin sıñaul kasek onımın.

¹⁰ Bı yad eip mıđolıgıpın okok, mıñi yad eip sıñaul ma midebal. Bı nak Demas, tap lım dai ar wagın aul mıđmagıl lıl, yıp pıs nep kırıg gıl, bir taun kıt Tesalonaika amnak. Bı yad Kresej Galesia Propins amnak. Taitas Dalmesia Propins amnak. ¹¹ Bı nokım Luk nep yad eip mıđobır. Krais Jisas nop wög gıpin ak, Mak ne gı nıt tep gıp. Nıb ak, nak Mak nop amıl poj dıl dapek, eip mıđıl wög gır. ¹² Ticikas nop ag yoken Epesas amnak. ¹³ Onımın nıñ ak, taun kıt Troas apıl, kolsior par yad ak, bı nak Kapas karıp dı lıneklı dıl donımın; kanıb mıdonımın ak, mıj yad kom kam gı mideb

okok dîl donimîn; mer ak, mij kaj meme sipsip wak yîb sek ñu kîl tîklak okok nep dîl donimîn.

¹⁴ Bi kapa wög gîp Aleksada yîp gî tîmel yîb gak. Yîp gak nîbak, God nop pen ak rek nep gînîgab. ¹⁵ Krais Jisas minim tep ag ñîbîn ak, Aleksada ne gî tîmel yîb gak ak me, yîp gî tîmel gak rek, nep ak rek nep gînîmîn rek lîp ak, nîn tep gînîmîn.

¹⁶ Yîp ned minim kîb aglak ñîn ak, bin bi alap yîp kîd okok nîn mîdek minim kîb ma agnek; kîri magîlsek yîp kîrig gîlak. Pen God kîrop gos nîbak nîylig gi ma midonimîn. ¹⁷ Yîp minim kîb aglak nîbak, Bi Kîb yîp kod mîdek nîylig gi, minim tep ne ak, bin bi okok nîb konjai nep apîl mîdelak okok kîrop abramek ageneck nîylak. Bi Kîb gek, kaj layon yîp su ñîjnîmîn rek ma lak. ¹⁸ Yad nîpin, Bi Kîb yîp kod mîdek, tap tîmel alap yîp gînîmîn rek ma lînîgab; ne yîp dî komîj yokîl, dam karîp lîm tep ne seb kab ar alan sînjak dad amnîgab. Bi Kîb nîbak, yîb ne ak per per nep agel ar amnanj. Nîb aknîb rek tep.

Pol agak, “Nîbi mîdebim?” agak

¹⁹ Bin nak Prisila abe, nîgmîl ne Akwila abe, bi nak Onesiporas bin bi karîp ne kîn mîdebal okok abe kîrop agnîmîn, Pol “Nîbi mîdebim?” ageb, agnîmîn.

²⁰ Bi nak Erastas sînjaul ma owak; mîdeb taun kîb Korid sînja. Bi nak Tropimas nop tap gek, kîrig onek taun kîb Mailitas.

²¹ Yîgen kîb owîp ñîn ak ulep mîdeb rek, kanîb midonimîn ak, yîgen ma onîgab ar ak kasek onîmîn.

Pen Yubulas, Pudens, Lainas, Klodia, Krais Jisas bin bi ne taun kîb Rom aul mîdebal okok magîlsek nep, “Nak mîdeban?” agebal.

²² Timoti, Bi Kîb nep eip mîdenimîn.

God nîbep magîlsek yîmîg nînîl dî tep gînîmîn.

Taitas

Pol Taitas nop mij ū kıl tıkkak

¹ Yad Pol. God yip ag lek wög giñeb bı ne alap mıdıl, Jisas Krais minim tep ne dad ajep bı ne alap mıdebin.

God yip ag lak ak, bin bı ne dıñig geb okok kırop God Mınım ak ag ñen kiri minim nıbak niñ dı wös gıl, minim niñid yıpil ak niñ tep gıl, ageb rek nep ginimel, agıl, God yip wög nıbak ag lak. ² God ne minim esek alap ma ageb. Ne birarık ped okok karıp lım ma giłak ñin ak minim niñid agıl agak rek, bin bı an an minim niñid ne nıbak niñ dıl, minim niñid yıpil ak niñ tep gıl, ak rek nep ginigal okok, ne kırop komıñ per mıdep won ak ñinigab.

³ Ñin ne ke ag lak ñin ak nep, God minim ne misen lak. God, Dı Komıñ Yokep Bı cın ak, yip ag lek, minim tep ne misen ag ñi ajpin.

⁴ Taitas, nep mij nıbaul ū kıl tıkebin. God Mınım ak nep ag ñinek, nak Krais Jisas niñ dıl, minim tep ar nokım nıpir ak me, nep ñi tep yad, agebin. Bapi God abe, Dı Komıñ Yokep Bı cın Krais Jisas abe, nep yımig niñıl, dı tep gıl, kod mıd tep ger, nak kapkap mıd tep ginimın.

⁵ Yad nep karıp lım ñig tıb kıs gıp airan Krit ag lıl, agnek, "Bin bı kırop Krais minim tep ak ag ñirok okok kauyañ am niñıl, wög ognap ma gırok ak gılıg gi, bı kıb kırop kod mıdep karıp lım ke ke mıdebal okok ag lınimın," agnek.

⁶ Pen bin bı Krais niñ dıpal okok bı kıb kırop kod mıdep ognap dıñig, bı yokop ma dınimın. Bı gi tep gıp okok nep niñıl dınimın. Bin kiri nokım alap nep dıl, ñi pai kiri okok kırop kod mıd tep gel,

Krais nop niñ dıl, ami bapi minim dıl kisen gıl abramek ma gıp, bı okok nep niñıl dınimın. ⁷ Krais bin bı ne kod mıdep bı okok kiri God wög ne ke kod mıdebal. Nıb ak, bı kod mıdep bı okok kiri gitep nep gel, bin bı ognap kırop minim ag junimel rek ma lınimın. Pen bı minim pen pen apal okok, bı kasek kal jupal okok, bı ñig kılıs ñıbil saköl ñopal okok, bı warık pen pen pakpal okok, bı kıbap kılñok mani si dıñig gıp okok, kırop niñıl ma dınimın. ⁸ Pen bin bı Krais niñ dıpal okok bı kırop kod mıdep okok, bin bı par okok nıb ag wasu dam karıp kiri eip nab adan dıl, tap tari tari tep mıdeb okok mıdmagıl lıl, gos mıb goj kiri ke gos gıp rek ma gıl, bin bı gep abe bin bı tam okok abe magılseki dı tep gıl, bı sığ mıdon, agıl, per nep God Mınım ageb rek nep gos niñıl, kılıs gıl ageb rek nep gıl, ginimel. ⁹ Krais minim niñid ned ag ñelak niñlak ak nep niñ dı wös gılıg gi, Krais bin bı okok kırop Krais minim yıpıd gıl ak nep ag ñi tep gel, kiri niñ dıl gos sek mıdenigal. Nıg gıl, bin bı minim yıpıd gıl nıbak tıb jupal okok, kırop minim yıpıd gıl ar ak ag ñi tep genigal, minim pen agnimel rek ma lıniigab.

¹⁰ Tari ginig: bin bı Krais bin bı ne mıdobın apal okok konai nep God Mınım ak tıb juıl, minim esek okok nıb dıl bin bı ognap kırop ag ñıl, kanıb tımel ak lıp gi dad ambal. Bı nıb okok konai nep bı Juda nıb. Kiri Krais nop niñ dıpal ak pen kiri minim esek agıl apal, "Juda bin bı mer okok kiri Krais nop niñ dıl, wak tıb gi rık genigal ak me, Krais bin bı ne mıdenigal," apal. ¹¹ Nak agenimın minim esek ak kırıg ginimel. Mani tap okok dın, agıl, kiri minim esek nıbak nep ag ñel, bı ognap bin bı ñi pai karıp kiri eip kın mıdebal okok

magilsek minim esek nibak niñ dípal.

¹² Pen bi minim agep kiri ke Krit nib bi alap agak, "Bin bi Krit nib okok per nep minim tom agil, timel yib nep gil, kiri yirik gek wög ma gil, tap tep konjai nep din agil, kain sapeb rek midebal," agak. ¹³ Bi Krit nib minim agak nibak minim niñid yib agak. Niñ gipal nibak nak krop minim kiliç yib agil, minim tom apal ak kiriç gil, Krais minim tep ak yipid gil nep niñ dinimel.

¹⁴ Krop minim kiliç agnimin, Juda bin bi kesim yokop wörek okok agelijipal okok kiriç ganimel; bin bi Krais minim niñid yo nipal okok niñ niñ ganimib apal okok, minim krop ma niñ dinimel.

¹⁵ God bin bi tep ne okok tap ognap bil ma gipal; tap tep agil abramek dípal. Pen bin bi tap si tap timel nep gipal okok abe, bin bi Krais nop ma niñ dípal okok abe, tap konjai nep bil gipal.

Bin bi nib okok rek, gos timid kiri pis nep kañ nib timel gek, gos niñ tep gil ma gipal. ¹⁶ Cin God nop niñ dil, bin bi ne midobin apal ak pen kiri gipal rek niñil niñin, kiri God bin bi ne mer. Kiri God Minim tep ageb rek yo nipal ak me, kiri tap tep alap ganimel rek ma lip. Gipal nibak God niñek milik yowip.

2

Krais bin bi ne okok krop kod mid tep ganimin

¹ Pen nak bin bi okok krop God Minim yipid gil ar ak nep ag niñimin. ² Bi kib rek okok krop ag niñ tep ganimin, niñ wain konjai ma niñinmel; gos niñ tep gil, tap timel ma ganimel; mib goj kiri ke gos gip rek nep ma ganimel; tap tar genimin, kiri kiliç gil Krais minim tep ne ak niñ di wös gil,

Krais nop cig di wös gil, bin bi okok midmagil yib ltl, kiliç gil git damil, bi kapkap sain rikil, git midenimel. ³ Bin nonim rek okok krop ak rek nep ag niñ tep ganimin, kiri God Minim ageb rek nep gil git tep nep ganimel; kiri bin bi ognap krop yib ag juei ma yonimin; niñ wain konjai ma niñinmel; kiri bin niñ pai sikop okok krop nag tep ar ak nep ag niñ tep ganimel. ⁴⁻⁵ Niñ gil mid tep gil, kiri bin tob wagin kisen lipal okok krop ag niñ tep gel, kiri pen nigmil sikop krop midmagil ltl, niñ pai kiri okok krop midmagil ltl, mib goj kiri ke gos gip rek nep ma gil, asin ma mideb rek nep midil, wög karip kiri okok git tep gil, bin bi ognap okok di tep gil, nigmil sikop minim agnimel mok okok midenimel. Niñ gel, bin bi ognap niñil, God Minim ak ma ag junigal.

⁶ Pen bi praj okok krop minim kiliç agnimin, kiri mib goj kiri ke gos gip rek nep ma ganimel.

⁷ Pen nak minim tari tari krop ag niñigan ak, nak ke per nep tap magilsek niñ akniñ rek nep ganimin, bi praj okok nep niñil, kiri niñ akniñ rek nep ganimal. Pen nak bin bi okok minim ag niñigan ak, sik sik aglig git ma agnimin; gos niñ tep gil God Minim yipid gil nep ag niñ tep ganimin. ⁸ Minim magil agnig geban ak niñ tep gil agnimin, bin bi cinop niñel milik yowip okok minim ognap piyo mer niñil krop nabij ganimab.

⁹ Pen Krais bin bi ne, bin bi ognap tau dapel, miñ wög rek gipal okok krop agnimin, bi kib yad tep ganimin ar ak nep ganim agil, minim ognap pen ma agil, bi nap kiri okok agenimel rek nep ganimel. ¹⁰ Nap kiri okok tap si ma dil, per nep nap tap kiri okok magilsek kod mid tep gil, wög magilsek git tep gil ganimel. Niñ gil, git tep genigal ak, bin bi okok niñil, God Di Komij Yokep

Bî cîn ak mînîm ne nîñjîl agnîgal, mînîm nîbak mînîm nîñjîd mînîm nîñ dep, agnîgal.

¹¹ Pen God bin bî okok magîlsek yîmîg yîb nîñjîp rek, Krais Jisas karîp lîm wagîn aul mîsen apîl kîmek, bin bî okok magîlsek karîp ne seb kab ar alan sînjak per nep komîj mîdenîmel rek lîp. ¹² God ne cînop yîmîg yîb nîñjîp ak nîñjîl nîpîn, tap si tap tîmel gîpîn okok abe, mîb gon cîn ke lîp gek gîpîn ak abe, kîrîg gîl, karîp lîm mîdobîn wagîn aul, gos nîñ tep gîl, bin bî ognap kîrop tap tîmel alap ma gîl, kîlis gîl God Mînîm ageb rek nep gîn. ¹³ Nîb ak, God cîn Jisas Krais cînop dî komîj yokak ak, melîk sek adîk gî onîgab, agîl, gos sek mîdîl, tep gek nîñjîg gî mîdobîn. ¹⁴ Jisas cînop nen agîl kîmak ak, “Tap si tap tîmel gîpal okok magîlsek pen nîn, kîri bin bî asîj ma mîdeb yad ke mîdîl, gîl tep nep gîn agîl gos nîñ mîdenîmel,” agîl, cînop nen agîl kîmak.

¹⁵ Mînîm agesin nîbaul bin bî okok kîrop ag nîl tep gînîmîn. Pen bin bî abramek gîpal okok kîrop kîlis gîl ag nînîmîn, meg mîgan nep ak sîpsîp ma nîñnîmel.

3

Krais bin bî kîri titi gîl gînîgal

¹ Krais bin bî okok kîrop agnîmîn, kîj okok abe, gapman bî kîb okok abe mînîm agnîmel rek nep gînîmel. Per nep bin bî ognap okok kîrop gîl tep gînîmel rek lînîmîj ak, kîrop gîl tep gînîmel. ² Pen bin bî ognap okok kîrop mînîm esek agel yîb kîri ma ap yonîmîn; pen pen ma agîl, bin bî ognap okok ag dî tep gîl, bin bî okok magîlsek eip bin bî sain mîd tep gîl, gînîmel. ³ Pen tarî: cîn ke ned ak rek nep gos nîñ tep ma gîl, God Mînîm ageb rek yo nîñjîl, mîb gon cîn ke gos gîp rek nep gîn, agîl, bî nagîman rek mîdolîgîpîn.

Cîn tap si tap tîmel nep gîlîg gî mîdolîgîpîn; bin bî okok kîrop gos tîmel nîñjîl, tap kîri okok tap cîn rek mîdobkop agîl, cîn pen nîñjîn mîlik yapek kîri pen nîñjîl mîlik yapek golîgîpîn. Pen yo nîñjîl pen yo nîñjîl golîgîpîn.

⁴ Ned nîg golîgîpîn ak pen kîsen God, Dî Komîj Yocep Bî cîn ak, God bin bî mapîn nîñjîl mîdmagîl lîp ak cîn bin bî rek mîsen lâk.

⁵ God ne cînop dî komîj yokak. Cînop dî komîj yokak ak, cîn ke tap tep ognap gon cînop dî komîj ma yokak. Ne cînop mapîn yîb nîñjîp ak me, cînop dî komîj yokak. Gak nîbak, Kaun Sîj ak cînop ūek, gac cîn ak lîg gî yokek, bin bî kîsen nîb yîb lîpîn. ⁶ Jisas Krais cînop nen agîl kîmîl dî komîj yokak ak me, God ne Kaun Sîj cînop pîs nep son gî yokek apîl cînop nab adañ mîdeb. ⁷ God gak nîbak, cînop mapîn nîñjîl bin bî komîj tep ne rek dîl, komîj per mîdep magîl dînîmel, agîl, gak. ⁸ Mînîm nîñjîd yîb me nîbak.

Mînîm agesin nîbak nîñ tep gîl kîlis gîl ag nînîmîn, God nop nîñ dîpal bin bî okok gos nokîm nîbak nep nîñjîl, bin bî ognap kîrop gîl tep gîlîg gîl mîdenîmel. Nîg gînîgal ak gîl tep yîb gînîgal. Mînîm nîbaul mînîm tep yîb; karîp lîm tîgon tîgon dad amel, ageb rek nep genîgal ak, bin bî magîlsek kapkap mîd tep gînîgal.

⁹ Pen bin bî ognap mînîm abramek ag amîl apîl gîl, apîs based cîn okok nîb nîb gîl tîkel owîp, agîl, Juda lo mînîm ak nîb nîb gîl mîdeb, agîl, pen pen agenîmel ak, nak eip ma agnîmîn. Mînîm nîb okok wagîn alap ma mîdeb; bin bî mînîm yokop nîbak nîñjîl kapkap mîd tep gînîmel rek ma lîp.

¹⁰ Nîb ak, bin bî ognap God Mînîm yîpîd gîl ak kîrîg gîl, mînîm ognap ke agenîmel, mînek

nokim alap agnimin. Pen ma niñenimel, mînek ak rek nep agnimin. Minek ak rek nep ma niñenimel, kîrop pis nep kîrig ginimin. ¹¹ Nak niñan, bin bi niñ gîpal okok kiri gos timel nep niñil, tap si tap timel nep gîlig gi midel, gos midmagîl nab kiri adan gac mideb ak mîsen lek niñin.

¹² Yad kîsen Atemas aka Ticikas ag yoken, nak mideban sînjak nek, nak kasek oweplrek lenimij kasek Nikopolis taun onimin. Yîbaud gi yigen ginigab ñin ak yad am midenigain karip lim niñbak. ¹³ Bi nak Sinas lo minim niñip ak eip, bi nak Apolos eip, kîrop di tep ginimin, kanib amnig genimir ak, tap kiri ognap ma midonimij kîrop ñek dad amnimir. ¹⁴ Krais bin bi ne Krit midebal okok, kiri wög gîlig gi midel tap niñeb ognap piñimij. Kiri kilis gi per nep gi tep gîlig gi midil, wög gîlig gi midil, tap magîl ñibîl, bin bi tap ma mideb okok kîrop ognap bîlok niñimel.

¹⁵ Taitas. Bin bi yad eip midobin sînjaul nep, "Mideban?" agebal. Pen cîn Krais minim tep niñ dipin rek niñ dîl cînop midmagîl lîpal okok kîrop, "Midebam?" agnimin.

God niñep magîlseki yimig niñil kod midenimij.

Pilimon Pol Pilimon nop mīj ū kīl tīkak

¹ Yad Pol. Krais Jisas nop wōgen, yīp mīn lel mīdebin. Yad mam cīn Timoti eip mīdīl, nībep mīj nībaul ū kīl tīkobir.

Mam tep cīn Pilimon, cīn wōg jīm ū gīpīn. ² Nak ak, ai cīn Apia ak, bī cīn eip God wōg kīlis gīl gīp Akipas ak, Krais Jisas bin bīne karīp nep apil God nop sobok gīpīm okok magīlse, nībep mīj aul ū kīl tīkobir.

³ God Bapi cīn abe, Bī Kīb Jisas Krais abe, nībep yīmīg nījīl dī tep gīl kod mīder, nībi kapkap mīd tep gīt mīdenīmīb.

Bin bīt God nop nīj dīpal okok kīrop mīdmagīl līpan, agak

⁴⁻⁵ Nak Bī Kīb Jisas nop nīj dīlig gīt, God bin bīt ne okok kīrop magīlse, mīdmagīl līpan ak yīp agel nījīl, yad God yad nop sobok gīl gīt, nep gos nījīl per nep tep apin. ⁶ Yad God nop apin, “Bapi. Cīn Pilimon eip Krais mīnīm tep ak ag amīl apil gīl me, cīnop bin bīt Krais nop nīj dīl cīg gīl gīt mīdobīn okok tap tep tarī tarī ūban ak, Pilimon ne magīlse, nīj tep gīnīmīj,” apin.

⁷ Pen mam tep yad Pilimon nījan! Nak God bin bīt ne okok kīrop mīdmagīl yīb līpan ak, kīri mīdmagīl nab kīri adañ mīn mīn gīpal. Yad ak rek nep nījīl mīn mīn gīl gīt gos sek mīdebin.

Onesimas nop mīlik ma nījīmīn, agak

⁸ Nak God bin bīt ne okok kīrop mīdmagīl yīb līpan ak nījīl, nak yad Krais bīt ne māmīl mal mīdobīr rek, yad nep mīnīm kīlis agīl nak nīg gīnīmīn nīg gīnīmīn apnep. ⁹ Yad Pol mīnīt bīt mīlep līpin. Krais mīnīm tep ak ag

ñīt ajen, yīp mīn lel mīdebin rek, nep mīnīm kīlis agīg apnep ak pen nep nīg ma agnīgain. Nak bīt mīdmagīl yad mīdeban rek, yad agebin rek gīnīmīn. ¹⁰ Pen mīnīm yad ak, Onesimas ne ñīt yad ke rek līp. Nep wōg gīl kīrig amnak ak, sīnāul yad eip mīn mīdīl, Krais mīnīm tep ak ag nīn nīj dīp ak me, yad nap ne rek mīdebin; ne ñīt yad ke rek mīdeb. ¹¹ Ned ne nep wōg gīt ñīt tep ma gōlīgīp; pen mīnī ne nep wōg gīt ñīt tep gīl, yīp wōg gīt ñīt tep gīl gīnīgab.

¹² Pen ñīt mīdmagīl yad rek ak nep ag yokebin. ¹³ Ned ag nījīl mīnīm nak ak dīl rek, nop ma ag yokpnep. Krais mīnīm tep agen, yīp mīn lel mīdebin sīnāul, nak apil yīp kod mīdenīmīn rek ma līp ak, Onesimas yīp kod mīdobkop. ¹⁴ Pen yad gos yad ke Onesimas nop dī mīdenīgaiñ ak yīpīd gīl ma gīnīgab, agīl, nep ned ag yokīl, nep kīsen ag nījēbin. Yīp ker kīsen ag yoknīg, ag yoknīmīn. ¹⁵ Yad gos nīpin e, God ne ke gek, Onesimas nep won sīkol eñāp kīrig gīl amīb ak me, mīnī nep adīk gīt apil nak eip per per mīdenīmīj. ¹⁶ Pen mīnīt nop yokop mīn wōg gep bīt nak alap ma nījīnīgaban; mīnīt nop mam mīdmagīl cīr mal yīpīd gīl rek nījīnīgaban. Ne mam mīdmagīl yad yīb, pen ne bīt mīn wōg gīt ñeb nak mīdeb ak me, nak mīn mīn gīl bīt mīn wōg gīt ñeb tep alap abe, Bī Kīb bīt ne mam tep alap abe dīnīgan. ¹⁷ Nīb ak, yīp bīt nījēp nak yīb rek, Bī Kīb wōg eip gīpīr, agīl nīpan ak, ñīt Onesimas nop ag gīnīmīn, agīl gos ak ma nījīmīn. Yad amjaken yīp dī tep gīpnep rek ak, nep ak rek nep dī tep gīnīmīn.

¹⁸ Pen ne nep gīt tīmel gīp aka tap ognap pen ma ñīb, agīl, mīnīm ognap mīdonīmīj, nep ma agnīmīn; mīnīm nībak yīp agnīmīn. Agek, yad nep pen ñīnīgaiñ. ¹⁹ Nījīd

agebin rek, ytb yad ke mij sek nu kıl tı̄kil lebin. Pen yad Krais minim tep ak nep ag ñen nak niñ dtl, Krais Jisas bı̄ ne mideban ak, nep ma agnigain; nak ke bir nīpan. ²⁰ Mam yad. Bı̄ Ktb nop wög eip gipır rek, agebin rek nep ginimın. Krais cirop mal dı̄ tep gek mamıl mal midobır rek, nak nīg ginimın niñıl yad miñ miñ ginigain. ²¹ Yad agebin rek nep mer, nak ke gos niñ tep gīpan ar ak nep niñıl, Onesimas nop ar nībak nep gīnigan, agıl, tep gek niñlig gī nep mij nībaul nu kıl tīkebin.

²² Minim nokim alap nep mideb. Yip karip magıl nīlök mīgan alap niñıl dı̄ lī tep ginimın. Nībi magilek God nop sobok gīpim rek, manj mideb miñ kırı̄g gīl niñim rek lıp, agıl, gos sek midebin.

Pol minim ag mībil juak

²³ Bı̄ nak Epapras ak rek nep Krais Jisas minim ag ñek, nop miñ lel, yad eip miñ midobır sīnjaul. Ne nep “Mideban?” ageb. ²⁴ Bı̄ wög jım fīl gīpin bī okok, Mak ak, Aristakas ak, Demas ak, Luk ak nep “Mideban?” agebal. ²⁵ Bı̄ Ktb Jisas Krais nībep bin bī okok yimig niñıl kod midenimij.

Hibru

Hibru bin bî Krais kîd ar mîdelak okok kîrop mîj ñu kîl tîkak

God Ñî ne cînop mînîm tep ñak

¹ Ned God ne apîs based cîn Juda bin bî okok kîrop mînîm agnîg, bî mînîm agep ne okok ar ke ke gos ñek, kîri nînjîl ag fôlîgîpal. ² Pen ñîn kîsen mîdobîn aul, Ñî ne ke ag yokek apîl cînop mînîm ag ñîb. God agek, Ñî ne karîp lîm tap okok magîsek bîrarîk ped okok gî lak. God agek, Ñî ne karîp lîm tap okok magîsek kod mîdenîgab. ³ Nap melîk kîb sek mîdeb rek ak, Ñî ak rek nep melîk kîb sek mîdeb. Nap bî ti gep bî rek mîdeb ak, Ñî ne aknîb rek nep mîdeb. Ñî mînîm kîlîs yîb ne agek, karîp lîm tap okok magîsek mîdep nep mîdeb. Ñî ne apîl, cînop bin bî magîsek nen agîl kîmîl, bin bî magîsek okok tap si tap tîmel gîpal okok magîsek lîg gî ke okok yokîl, kauyanj warîk ap ran Nap kîlîs ke sek mîdeb ak ñînmagîl yîpid pîs ken ar ne eip bîsig gîl mîdebir.

*Ejol okok pîyak rek mîdebal;
God Ñî ne Bî Kîb yîb mîdeb*

⁴ God ne gek, Krais ne ejol okok rek mer; ne Bî Kîb mîdeb. God ne Krais nop Ñî yad agak ak, yîb ne ejol yîb rek mer; yîb ne i ar oklan sînjâk mîdeb. ⁵ God Mînîm dai alap God mînîm agîl agak,

“Yad mîñi nep agebin, nak Ñî yad mîdeban,
yad Nap nak mîdebin,” agak. Pen mînîm nîbak God ne ejol alap ma agak. ⁶ Pen Ñî ne ned ak lîm dai aul ag yoknîg gak ñîn ak, God ne ejol ne kîrop agak,

“God ejol okok magîlsek yîb nop agel ar amnañ,” agak.

⁷ Pen ejol okok mînîm agîl God agak,

“God ejol ne okok gek,
ñîn alap yîgen rek dîl opal.

Wög gî ñeb bî ne okok gek,
ñîn alap mab mîlañ rek dîl opal,” agak.

⁸ Pen God ne Ñî ne nop mînîm agîl agak,

“Nak God. Nak Kîj per nep per nep mîdîl,
bin bî nak okok per nep kod mîdenîgan.

Bin bî nak kod mîdîl, gî tep gîl,
yîpid gîl nep gîl, kod mîdenîgan.

⁹ Bin bî gî tep gel,
nak mîñ mîñ gîpan,
pen bin bî tap si tap tîmel gel,
nak mîlîk kabiam nîpan.
Nîb ak, yad, God nak, gen,
nak nep Bî Kîb ke yîb
mîdeban;
bî nînjep nak okok mok nak
okok mîdebal,” agak.

¹⁰ God mînîm ognap sek agîl agak,
“Bî Kîb, nak ke bîrarîk ped okok
nep mîdîl,
lîm dai wagîn aul gî lîl, seb
kab sînjâk ñînmagîl nak gî
lînak.

¹¹⁻¹² Tap nîb okok won alap mîdîl,
kîr gînîg geb,
pen nak mîdep nep
mîdenîgan.

Tap nîb okok, walij ajîl lî yapek,
tîg asîk ke sînjâk lîl, kîsen nîb
tol gîpal rek, gînîgan.

Pen nak Bî Kîb, ned mîdeligîpan
rek,
mîñi nîb aknîb rek nep
mîdeban;

ke alap ma lînîgan; mîñi mîdeban
rek

kîsen nîb aknîb rek nep per
nep per nep mîdenîgan,”
agak.

¹³ God Mînîm dai alap God mînîm
agîl agak,

"Nak n̄inmagil yipid p̄is yad
s̄ıŋaul b̄isig m̄idek,
tap tari tari nep kaual maual
rek m̄ideb okok magilsek,
talak m̄igan nak okok
linigain," agak.

Pen minim n̄ibak God ne ejol alap
ma agak. ¹⁴ N̄ib ak, ejol okok tari
rek m̄idebal? God k̄rop ag yokek,
nop wög gi n̄iliq gi, bin bi Krais d̄
kom̄in yokek seb kab ar alan s̄ıŋak
God eip per nep kom̄in m̄idenigal
bin bi okok k̄rop gi n̄ibal.

2

God c̄inop dak ak tap k̄ib yib

¹ N̄ib ak, minim ag n̄el n̄ipin
ak, n̄in d̄ k̄ilis gił, gos n̄inlig gi
nep midon. Pen n̄in d̄ tep ma
ḡinigabin ak, gos esek ar ognap
n̄injil, minim esek p̄is kid okok
amn̄in rek lip. ² Ejol okok nep
lo minim ak damil, Mosis nop
n̄ilak ak pen minim n̄ibak minim
n̄injid nep m̄idek n̄inlig gi, bin
bi minim n̄ibak won alap ageb
rek ma ḡilak okok abe, bin bi
won alap t̄ib t̄iklak okok abe, yur
pen d̄ilak. ³ N̄ib ak, c̄in God
N̄i ne minim tep dowip ak k̄irig
genigabin ak, c̄in kom̄in amjin rek
ma linigab. Bi K̄ib ne ke minim
n̄ibak dad apek, bin bi minim ne
n̄ibak n̄injok okok, minim n̄injid
yib n̄ibak n̄injimib, agil, c̄inop
ag ni te ḡilak. ⁴ Pen gos kiri
ak nep n̄injil ma aglak; God k̄rop
eip m̄idek n̄inlig gi, tap n̄injep ma
n̄injep rek ognap ḡilig gi, tap ma
gep rek ognap ḡilig gi, c̄inop ag
n̄ilak. God gos ne ke n̄injil Kaun
S̄in ne ak bin bi ognap tap tep ſek,
ke yib gelak ak, ak rek nep n̄injok.
N̄ib ak me, Krais minim tep ak
n̄injid yib agebal, agil n̄injok.

*Jisas c̄inop tau adik d̄il c̄inop ai
mam yad agip*

⁵ Pen God c̄inop di ne eip seb
kab ar alan s̄ıŋak lek per nep

m̄idenigabin minim agebin ar ak,
ejol okok bi k̄ib ar oklan rek,
c̄in piyak rek, ma midonigabin.
⁶ Minim ar n̄ibak, God Minim ak
nu k̄il tikil aglak,

"God. Nak bin bi okok k̄rop gos
n̄injil d̄ipan.

Pen kiri nak ke rek ma
m̄idebal;
kiri bin bi yokop rek ak,
nak tari ḡinig k̄rop kod mid
tep ḡipan?

⁷ Nak genak, won ulep alap ejol
okok bi k̄ib rek m̄idelak,
bin bi okok piyak s̄ıŋak rek
m̄idelak ak
pen miñi bin bi okok k̄rop gek,
kiri yib m̄idek,
⁸ tap magilsek okok kod
m̄idenigal," aglak.

God gek bin bi tap magilsek okok
kod m̄idenigal, aglak ak n̄injil c̄in
n̄ipin tap magilsek bin bi mok kiri
s̄ıŋak m̄idenigab. Pen miñi c̄in
n̄ipin tap magilsek bin bi mok kiri
s̄ıŋak ma m̄ideb.

⁹ Pen Jisas gak ak n̄ipin. God
Jisas nop ag yokek lim dai ar
wagin aul apil m̄idek n̄in ak,
ejol okok bin bi k̄ib rek m̄idelak;
Jisas ne bi yokop s̄ikol rek m̄idek.
Pen God ne bin bi yimig n̄injip
rek, Jisas bin bi magilsek okok d̄
kom̄in yoknim, agil, yur k̄ib dil
kimek, God gek miñi Bi K̄ib melik
sek m̄ideb n̄inlig gi, yib ne agel ar
ameb.

¹⁰ God ne tap okok magilsek gi
lił kod m̄ideb ak, bin bi konai nep
d̄ karip lim tep yib ne ak d̄ linig,
Jisas ag yokek apil yur ke yib dek,
God nop kau tep ke yib ne ke ak
n̄ak. Tari ḡinig: Jisas ne ke gak
minim tep ak n̄in d̄il, bin bi konai
nep kau tep ke yib n̄ibak Jisas eip
am m̄idenigal. ¹¹ Pen bin bi tap
si tap timel acir ak lig gi yokeb Bi
n̄ibak abe, bin bi miñi acir sek ma
m̄idebal okok abe, Nap kiri nokim.
N̄ib ak, Jisas bin bi n̄ib okok k̄rop,
ai mam yad s̄ikop okok, agil agek

nop nabıñ ma gip. ¹² Jisas ne God
nop agak,
“Ai mam s̄ikop yad okok k̄rop
kesim nak ak d̄il yib nak ak
ag n̄inigain;
nep sobok ḡinig mogim ḡil,
k̄mep aglig gi,
yib nep agen ar amnigab,”
agak.

¹³ Pen minim alap agak,
“God ne yip kod tep ḡinigab, agil
gos ak n̄ijil,
gos sek m̄idenigain,” agak.
Pen minim alap agak,
“God nīt̄ pai yip n̄ak okok eip
m̄idebin aul,” agak.

*Krais bin bi dinim, agil, bi rek
mib goj lil, owak*

¹⁴ “Nīt̄ pai yip n̄ak” agak nīt̄ pai
nīb̄ okok k̄tri bin bi yib ak me,
ne bi yib alap lil apil, Seten bin
bi lip gi dek k̄imbal bi ak nop
n̄ag pak l̄inig k̄imak. ¹⁵ Nīg gek
me, bin bi k̄imnigabin, agil, per
nep gos par n̄ijil bi nagiman rek
m̄idebal okok, k̄rop w̄isib yokek
per per nep komiñ m̄idenimel rek
lip. ¹⁶ Pen Krais nīg gak ak, ejol
okok dī tep ḡinim, agil, ma gak;
Ebrahim nīt̄ pai dī tep ḡinim, agil,
nīg gak. ¹⁷ Ar nībak nep, Krais apil
c̄in ai mam ne m̄idobin rek bi yib
rek l̄il, bi God nop tap sobok gep
tep yib ak midil, bin bi mid tep
ma gīpal okok k̄rop yimig n̄ijil
dī tep gīl, per nep God nop w̄og gī
nīt̄ tep gīlig gī m̄idek, God ne bin
bi tap sī tap timel gīpal okok gac
nībak n̄ijil k̄irig ḡinigab. ¹⁸ Pen
apil lim dai ar wagin aul midil,
c̄inop m̄iker tari tari gīp ak, nop
ak rek nep gek ne ke n̄ij tep gīp
rek, c̄inop yimig n̄ijil kod mid tep
ḡinigab.

3

Jisas bi kib; Mosis bi s̄ikol

¹ Ai mam s̄ikop yad. God nībep
ak rek nep minim tep ne agek, c̄in

God bin bi ne ke m̄idobin. Jisas
ne bi God minim tep dam neeb bi
ak. Jisas ne bi God nop tap sobok
gep bi kib yib ak. C̄in Jisas minim
tep ak n̄ij d̄il, God Minim ageb
rek nep ḡinigaun ak, Jisas ne per
nep c̄inop gī nīb̄. Nīb̄ ak, nībi
per nep Jisas nop nep gos n̄ijig gī
m̄idenimib.

² Mosis God minim agak ak
n̄ijil, God bin bi ne d̄il kod mid tep
goligip. Nīg aknīb̄ rek nep Jisas
God minim agak ak n̄ijil magilsek
gī tep gak. God Jisas nop w̄og
nībak ag lak. ³ Bī alap karip gī
linigab ak, bin bi okok n̄ijil karip
yib agel ar ma amnigab; bī alap
karip gī linigab ak, bin bi okok
n̄ijil bī nībak nep yib ne agel ar
amnigab. Ar nībak rek nep, God
Mosis nop dī tep gīl gek, bin bī
Mosis bī kib apal; pen Jisas yib kib
yib midel rek, bin bī yib ne agel
ar i oklan sīnjak amnañ. ⁴ Karip
kineb alap ke misen ma lip; bī gī
lel midel. Ar nībak rek nep, tap
tari tari midel okok magilsek God
ne gī lek midel.

⁵ Mosis God bin bi ne nab
sīnjak w̄og gī nīt̄ tep gīlig gī, God
c̄inop kisen minim tari agnigab
ak, minim tep ognap ag n̄ak.

⁶ Pen Krais God Nīt̄ ne yipid gī
midel ak me, c̄inop God wagin ne
m̄idobin okok, bī karip nap nīb̄
rek midil kod mid tep gīp. Tap
tep kisen dinigabin ak n̄ij d̄il gos
sek m̄idenigabin ak, bin bī ne nep
m̄idenigabin.

*God minim tep ak n̄ij dilig gī
midil, ma kirig ḡinimib*

⁷ Nīb̄ ak, Kaun Sīñ agak rek
n̄ijin. Ne agak,

“Nīn aul God minim peyig
n̄ijenimib ak,
minim ne ak n̄ij dinimib.

⁸⁻⁹ Napis nased s̄ikop birarik nep,
mī nīn juil omal (40) mīn mab
kab nep midel nab okok
midelak,

kırop tap ma gep rek okok gılıg gi,
kod mid tep ginek ak pen
God ne cınop tari ginigab,
agıl, minim yad ak ma
niñıl,

gos kiri ke nep niñıl gel amoligip.
Napis nased sikop gilak rek
ak, nibi God minim ma ag
junimib.

¹⁰ Niñ gelak, yad napis nased sikop
okok niñen milik yapek ag
nek,
'Kiri per nep yip yo niñıl,
minim yad kisen ma gipal,'
agnek.

¹¹ Niñ gelak, yad kiroc niñen milik
yapek,
'Karip lim tep amil, yad eip
midil,
ake lili mid tep ginimel, agnek ak,
ma amnigal,' agnek.
Minim kilis agıl pis nep mer
agnek!" agak.

¹² Nib ak, ai mam sikop. Tap
si tap timel gi, God komij midel
ak minim ne ak kiriç gi, gos nibi
ke niñenimib rek lip ak, niñ tep
ginimib. ¹³ God Minim dai agesin
ak ageb, "Niñ aul God minim
peyiñ niñenimib ak, minim ne ak
niñ dinimib," ageb. Nib ak, miñi
cın "Niñ aul" midobin ak, per per
niñ nokim nokim nanai namam
sikop eip Krais minim tep ak ag
amil apil gi, pen pen ag nil, gos
sek midenimib. Mer ak, Seten
niñep tap si tap timel gep minim
esek ognap agıl niñep lip gi dad
amek, Krais minim tep ak kiriç
ginigabim.

¹⁴ Ned Krais minim tep ne ak
niñıl, minim ne niñ di kiliç gi,
nop cig tep ginok ak rek, kisen
per nep kiliç gi, nibi aknib rek
nep Krais minim tep ne ak niñ
di kiliç gi, nop cig tep gił gos
sek midenigabim ak, Krais bin bi
ne midil nop eip jim nil wög
ginigabim.

¹⁵ God Minim dai agesin ak
ageb,

"Niñ aul God minim peyiñ
niñenimib ak,
minim ne ak niñ dinimib.

Napis nased sikop birarik nep,
God ne cınop tari ginigab,
agıl, minim yad ak ma
niñıl,

gos kiri ke nep niñıl gel amoligip.
Napis nased sikop gilak rek
ak, nibi God minim ma ag
junimib," agak.

¹⁶ Mosis ne Isrel bin bi dil
Ijip nib dowak bin bi nib okok
nep magilsek God minim niñıl yo
niñlak. ¹⁷ Miñi juil omal (40)
Isrel bin bi tap si tap timel gi
midel, God kiroc milik yaplig gi
midek niñig gi, miñ mab kab nep
midoligip nab okok midil konjai
nep kim saklak. ¹⁸ Pen Isrel bin bi
per nep God nop yo niñıl, minim
ne agak rek ma gilak ak me, God
ne minim kilis agip, "Yad niñep
niñen milik yowip. Karip lim
tep amil, yad eip midil ake lili
mid tep ginimib agnek ak, ma
amnigabim," agıl, pis nep mer
agak. ¹⁹ Nib ak niñen, minim ne
ma niñ dilak ak me, am karip lim
tep ake lili mid tep geblap sijak
amnigimel rek ma lak.

4

¹ "Nib karip lim tep amil,
yad eip midil ake lili mid tep
ginigabim," agak minim ak Isrel
napis nased sikop ma niñ dilak.
Pen miñi God cınop nep minim
niñid nibak ageb. Nib ak, nibi
magilsek niñ tep ginimib, cın
magilsek karip lim tep amil, God
eip midil ake lili mid tep giñ,
agıl gos niñenimib. Nib niñ tep
ginimib, God niñep, "Bin bi wagin
nokim alap tap tep niñigain agnek
ak ma dinigabim," niñep nib
agnimij rek lip. ² God gek Krais
minim tep ak Isrel bin bi kiroc ag
fiel niñlak rek, cınop ak rek nep
Krais minim tep ak ag nel niñok.
Pen Isrel bin bi Krais minim tep

ak nıñıl, nıñıl ageb, agıl, ma nıñ dılak. Nıb ak, Krais mınım tep ak kırop ma gı ūak. ³ Pen cın bin bı Krais mınım tep ak nıñıl, nıñıl ageb, agıl nıñ dıpin okok, God ne agıl, "Nıbi karıp lım tep amıl, yad eip mıdıl ake lıl mıd tep gınigabım," agak ak, mınım nıñıl nıbak rek gınigabin. God agak, "Nıg gelak, yad kırop nıñen mılık yapek,

⁴ "Karıp lım tep amıl, yad eip mıdıl, ake lıl mıd tep gınigal," agnek ak, ma amnigal, agnek.

Mınım kılıs agıl pıs nep mer agnek!" agak.

God nıb agak ak pen ne bırarık ped okok karıp lım aul ma gı lak nıñ ak, tap magılsek gınigab okok magılsek bır gos nıñıl gınigain agak.

⁴ God Mınım ak dai alap udın lı nıñıl, nıñ ar onıd ak mınım ognap nıñıgan. Mınım nıbak nı kıl tıkkıl aglak, "God nıñ aknıb kagol onıd karıp lım tap okok magılsek gı lı sakıl, nıñ ar onıd ak ake lınim, agıl, yokop mıdek," aglak.

⁵ Pen God Mınım dai mıdarık nep agesin nıbak, God agak, "Karıp lım tep amıl, yad eip mıdıl, ake lıl mıd tep gınigal agnek ak, ma amnigal," agak.

⁶ God gek Krais mınım tep ak Isrel bin bı kırop ag ūılaç pen nıñıl, nıñıl ageb, agıl, ma nıñ dılak. Nıb ak me, karıp lım tep amıl, God eip mıdıl ake lıl mıd tep gıplap ak, ma amnılaç. Pen bin bı ke nıb ognap amnigal. ⁷ Nıb ak, bin bı mınım ne nıñıl kırıç gılak okok kımel, mi konjai nep yınek, based acık Depid God Mınım nı kıl tıkkıl, mınım won mıni nep agesin ak agıl agak,

"Nıñ aul God mınım peyig nıñenimib ak,

mınım ne ak nıñ dınimib.

God mınım ne nıñenimib ak,

yırik gıp agıl ma yo nıñenimib," agak.

Pen God kauyan, "Nıñ aul" agak ak me, cın nıpin, nıñ ne bin bı dıniçab nıñ ak ma owıp; mıdep nep mıdeb.

⁸ Pen nıbi agnigabım, "God bırarık nep, 'Karıp lım tep amıl, yad eip mıdıl ake lıl, mıd tep gınigabım,' agak ak, bı kıb Joshua apıs based sıkop kırop dam karıp lım Kenan amek, mıd tep gılak ar ak agak," agnigabım. Pen nıñ nıbak nep ma agak; kırı amıl karıp lım Kenan mıdel nıñlıg gı, mınım nıbak kauyan agak. ⁹ Nıb ak, God ne nıñ ar onıd ak ake lıl mıd tep gak rek, bin bı ne ak rek nep ake lıl mıd tep gınigal. ¹⁰ God nıñ kagol onıd wög gıl, nıñ ar onıd ak ake lıl yokop mıdek rek, bin bı an an God karıp lım tep sıňak amnigal okok, kırı nıb aknıb rek nep wög gıpal ak kırıç gıl, ake lıl, yokop am ne eip mıd tep gınigal. ¹¹ Nıb ak, karıp lım tep nıbak amıl, God eip mıdıl ake lıl mıd tep gınigabin agak mınım ak, nıñ dı kılıs gıl, kılıs gıl God Mınım ageb rek nep gılgıç gı mıdon. Nıg aknıb rek genigabin ak, Isrel bin bı ned God mınım agak ak ma nıñ dıl, karıp lım tep ma amıl, ap yap paklak rek ak, cın bin bı nokım alap aknıb rek ma gınimib.

¹² Tari gınig: God Mınım ak komıñ nep mıdeb. God Mınım ak, tap tari gınig gınigab. Tu par kıd okok magılsek arık gıp; God Mınım ak kıd yıb. Nab cınop eyaç amıl, gos tımid mıdmagıl ke lıl kaun ke lıl gınigab; nab cınop eyaç amıl, tıñıl gol ke lıl tıñıl silom ke lıl gınigab; nab cınop eyaç amıl, gos tep nıpin aka gos tımel nıpin ak, dı mısej lek nıñ tep gınigabin. ¹³ Tari tari genigabin okok, God nıñ mıdeb nıñlıg gı gınigabin; kapkap we gıl gıjın rek ma lıp. Pen ne nep cınop

mİNİM KİB AGİL, TAP TARI TARI GİPIN
mİNİM AK AG NİNJEK NİNJİG GI NOP
AG NİNİGABİN.

*Jisas God nop tap sobok gep Bi
Kib yib mideb*

¹⁴ NİB AK, GOD NOP TAP SOBOK
GEP BI KIB YİB CİN AK, GOD NI
NE JISAS AK, AMİL NAP EIP MİDEB
REK, KRAIS MİNİM TEP NIJ DİPIN
AK, NIJ Dİ KİLİS GİLIG GI MİDON.
¹⁵ GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KIB
YİB CİN AK APİL LİM DAI AR WAGİN
AUL MİDOLİGİP REK, TAP SI TEP TİMEL
CİNOP LİP GI Dİ AMN+MİN REK LİP
OKOK ABE, MİKER CİNOP TARI TARI GİP
OKOK ABE, NOP AK REK NEP GAK AK
PEN NE GI TİMEL MA GAK. NİB AK,
MİKER TARI TARI CİNOP GİNİGAB AK,
GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KIB YİB
CİN AK NIJ TEP GİP REK, CİNOP YİMİG
YİB NIJİL, ¹⁶ BI NAB NİB CİN TEP YİB
AK MİDEB. NİB AK, CİN GAC SEK
MİDOBİN AK, GOD NOP PİRİKİL, MA
KİRİG GİN. GOD CİNOP YİMİG NIJİL,
NI NE NOP AG YOKEK APİL KİMAK REK,
GOD SEA KİJ BİSIG MİDEB ULEP SİNJAK
AMENİGABİN AK, NE CİNOP YİMİG
NIJİL Dİ TEP GİL KOD MİD TEP GEK
KAPKAP MİD TEP GİNİGABİN.

5

¹ BI GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KİB
OKOK MAGİLSEK, BI YOKOP BIN BI NAB
OKOK NİB AK PEN GOD KİROP AG LEK,
BI NAB NİB MİDİL WÖG NE AK GİPAL.
BIN BI TAP SI TEP TİMEL GİPAL AK
NIJİL, KAJ MEME AKA KAJ SİPSİP DAP
BI GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KİB
OKOK KİROP NEL KİRI PEN BİD AR AK
PAK DAGİL, GOD NOP SOBOK GI NİBAL.
WÖG KİRI ALAP PEN, BIN BI GOD NOP
GOS NIJEL TEP GEK, TAP OGNAP DAP
BI GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KİB
OKOK KİROP NEL KİRI TAP NİB OKOK
GOD NOP SOBOK GI NİBAL. ²⁻³ PEN
BI GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KİB
NİB OKOK, KİRI KE BI YİB MİDEBAL
AK ME, KİRI KE AK REK NEP TAP SI
TEP TİMEL GİPAL. NİB AK, BIN BI
OGNAP OKOK TAP SI TEP TİMEL KİRI

GI PAL AK ABE, KİRI KE TAP SI TAP
TİMEL GİPAL AK ABE GOS NIJİL, GOD
NOP TAP SOBOK GI NİBAL. NİB AK,
BIN BI NIJ TEP MA GİPAL OKOK AP
YAP PAKNİG GİNİGAL AK, GOD NOP TAP
SOBOK GEP BI KİB OKOK KİROP YİMİG
NIJİL, MİNİM SİSAIN APAL. ⁴ KİRI KE,
BI KİB MİDON, AGİL, WÖG NİBAK MA
DİPAL; GOD ERON NOP AG LEK WÖG
NİBAK GOLİGİP REK, KİROP NİG AKNİB
REK NEP AG LEK GİPAL.

⁵ AR NİBAK NEP, KRAIS NE KE, YAD
BI GOD NOP TAP SOBOK GEP BI KİB
YİB MİDENİM, AGİL MA AGAK; GOD
NEP NOP AGAK,

“Nak NI yad;

MIÑI YAD NAP NAK,” AGAK.

⁶ PEN GOD MİNİM AK DAI ALAP UDİN
Lİ NIJİL, GOD MİNİM ALAP SEK AGAK
AK NIPIН. NI NE NOP AGAK,

“MELKISEDEK NE YİP TAP SOBOK GEP
BI MİDOLİGİP REK AK,
NAK YİP TAP SOBOK GEP BI PER
PER NEP MİDENİGAN,” AGAK.

⁷ PEN JISAS LİM DAI AR WAGİN AUL
MİDİL, NOP NİGNİG GELAK, NAP NOP
SİL AGLİG GI, MEG MİGAN DAP RANİL
SOBOK GİLIG GI MİDEK. NAP NOP AG
NIJİL AGAK, “YİP KOD MİDENİMİN.
PEN NİB NİB GİNİMİN MA AGEBIN;
NAK KE GOS NIPIН REK YİP GİNİMİN,”
AGAK. JISAS NİB AGEK, GOD MİNİM
NOP NIJİL, AG NIJAK REK NEP GAK.

⁸ JISAS NE GOD NI NE YİB AK PEN
NE MİKER DİL KOSLAM MİDOLİGİP AK,
YAD TİTİ GİL BIÑEN MİNİM AGNİGAB
REK GİNİGAIN, AGİL GOS NIJİL, NİG
AKNİB REK NEP GEK. ⁹ PEN NAP
MİNİM TARI AGAK, MAGİLSEK GAK AK
ME, NE BIN BI MİNİM NE NIJ DİL
KİSEN GİPAL OKOK TİG ASİK YOKEK,
KİRI KARİP LİM TEP SEB KAB AR ALAN
SİNJAK AMİL PER PER NEP KOMİJ
NEP MİD TEP GİNİGAL. ¹⁰ PEN AR
NİBAK NEP, GOD JISAS NOP AGAK,
“MELKISEDEK NE YİP TAP SOBOK GEP
BI MİDOLİGİP REK AK, NAK YİP TAP
SOBOK GEP BI KİB YİB MİDENİGAN,”
AGAK.

*God mìnìm yìbím yìb ak nìj tep
gìl, nìj dì wös gìnìmìb*

¹¹ Mìnìm ñu kıl tikebin nìb aul rek konjai mìdeb ak pen kasek ma nìpím ak rek, koslam agen nìjnìgabim. ¹² Nìbep God Mìnìm per ag nìbìn ak, nìbi nìj tep gıl bin bı ognap kirop ag nìbkep ak pen kasek ma nìpím rek, mìnìm ned nìpkep mìnìm ak nìbep kauyan ag ñin. Mìñi tap kılıs tegilpkek ak pen mìñi ci nep tegil mìdebal. ¹³ Ñì painaq ci tegil nep mìdebal okok, mìñi ar ak tep, mìñi ar ak tìmel, agil ma nìpal. ¹⁴ Pen bin bı gos sek okok gì damıl, ar ak gep, ar ak ma gep, agil nìj tep gìpal. Kiri tap magıl yìb nìbal.

6

God mìnìm yìbím ak nìj din

¹ Krais mìnìm tep nìbep per ag nìbal okok, kauyan agil kauyan agil ma agnìgain. Karip gìnig, sap pìñıl nìg kauyan tìg juıl, kauyan ak pìñıl nìg, kauyan ak pìñıl nìg, ma gìpal. Nìb ak, cìn ke nep kıl tep gıl me, God bin bı ne mìdenigabın, ag gos nìjnìgipın ak pìs nep kırıg gıl, God Ñì ne nop ag yokek cìnop nen agil kımak mìnìm tep ak pìs nep nìj din. Sap ak tìg juıl, tol gıl, tìg juıl, tol gıl, aknıb ma gìn. ² Ñìg pakpal mìnìm ak; God kirop dì tep gìnìm, agil, ñìnmagıl nabıc ar lıpal mìnìm ak; bin bı kımıl warıkpal mìnìm ak; God bin bı magilsek mìnìm kıb agil kirop nonım lek ognap yur per dìnígal mìnìm ak; mìnìm nìbak kauyan ma agnìgain. Krais mìnìm tep ned nìpek nìb okok, gos nìj nep mìdlıg gì, Krais mìnìm tep ognap sek nìjnìgabim ak tep. ³ Nìb ak, God cìnop kod mìdek nìjnìg gì, Krais mìnìm tep ognap sek ag ñon nìjnìgabim.

⁴ Bin bı Krais mìnìm tep ne nìj dıl, kisen kırıg gìnìgal okok, kiri kauyan tap si tap tìmel gìpal ak cıb

nìñıl, Krais mìnìm tep ne ak ma nìj dìnígal. Kiri God melik tep ne ak bır nìnlak; God tap tep seb kab ar alan nìb nìb ak bır nìnlak; Kaun Sıñ ne kirop nab adañ bır owak. ⁵ God Mìnìm tep ak yìdekl yìb gìp ak bır nìnlak; God ne bin bı karip lım wagın aul kod mìdenigab ak, kılıs ne ak bır nìnlak. ⁶ Tap nìb okok magilsek bır nìnlak ak pen Krais mìnìm tep ak kırıg gılak. Nìb ak, kiri kauyan tap si tap tìmel gìpal ak cıb nìñıl, Krais mìnìm tep ne ak ma nìj dìnígal. Tari gìnig: God Ñì ne ak kauyan mab kros bak alan ñag pak lel bin bı okok nop ag junìgal.

⁷ Lım sıñak yìj yìmel, mìñab paklıg gì paklıg gì, yìj tan tep gıl tap magıl pıl tep gek, bin bı nìpai wög nìbak nìjnìg gìpal okok nìjnìgal. Nìg gek God lım nìbak mìñi mìñi gıl tap tep nìjnìgab. ⁸ Pen lım sıñak yìj yìmel, mìñab paklıg gì paklıg gì, kıpıl ñu ñu sek okok nep tanek, tap magıl ma pìlnìgab ak, lım nìbak lım tìmel yìb. God lım nìbak mìnìm kılıs agek mab ke eyan yìnnìmìj rek lìp.

⁹ Pen bı nìjeb tep yad okok. Mìnìm kıb rek agobın ak pen nìbi ke Krais mìnìm tep ak kırıg gìpım, agil ma agobın; nìj tep gìnìmìb, agil agobın. Tari gìnig: Krais bin bı ne mìdıl, bin bı ne okok gìpal rek gìpım ak nìpın. ¹⁰ God abramek ma gìnìgab; ageb rek nep gìnìgab. Nìbi ned God nop wög gıl, mìdmagıl lıl, bin bı ne kirop dì tep gıl gı nìbek ak abe, mìñi ak rek nep dì tep gıl gı nìbím ak abe, ne saköl ma gìnìgab. ¹¹ Pen cìnop tep gìnìgab ak, nìbi magilsek ar nìbak nep per nep gìlg gı mìd damıl mìd damıl, amıl God eip per nep mìd tep gìn, ag gos nìpım rek, gìnìgab.

¹² Nìbep yırık marık gìnìmìj rek lìp ak, nìj tep gìnìmìb. Krais mìnìm tep ne ak nìj dì kılıs

gil, miker apek kılıs gil gos sek midebal bin bi okok, God tap tep nıñigain agak ak dıñigal. Nibi nıb aknıb rek nep gılıg gi midem, nıber tap tep nıbak nıñigab.

¹³ God based acık Ebraham nop minim nıñid ak agnig, bi kib God rek alap sek ma midek nıñıl, bin bi ognap yib krop ma agak; yib ne ke agil agak, ¹⁴ "Yad midebin rek, nep minim nıñid yib agebin, nep kod miden nıñig gi, bin bi nak konjai yib midenigal," agak. ¹⁵ Ebraham minim ne nıbak nıñıl, kapkap kod midek midek, God tap tep agak ak dak.

¹⁶ Cin bin bi, minim kılıs nıñid yib agnig, bi pobin alap yib ne agil, nıñid yib agobin, apin. Nig gon, bin bi okok nıñıl ak rek nep, minim nıbak nıñid yib agebal, apal. ¹⁷ Nıbak rek, God yib ne ke agil, "Yad midebin rek, nep minim nıñid yib agebin," agak ak, bin bi okok kisen nīt̄ pai tik donigal okok, yad gos kisen nıñıl ar ke ma ginigain ak niñ tep ginimel, agil, minim nıbak rek agak. ¹⁸ Nıb ak, cin bin bi tap si tap timel gil, pırık gil God nop pis ken opin bin bi okok, nıñid nep tap tep krop nıñigain agak ak dıñig gebin, agil, gos sek midon. God yib ne ke agil, yad midebin rek, agak; nep minim nıñid yib agebin, agak. Minim omal agak ak, God minim esek agnimin rek ma lip. Ke ma ginigab. ¹⁹ God Karip Magil Nilik Migan Sij Ke Yib ak walij bad karik yipil yokek, nop udin ma nıpin ak pen minim nıñid yib ak agek, gos nokim nıbak nep nıñıl, gos sek nop kod midobin. Minim nıñid yib nıbak, God karip magil nilik migan ne ak amib ak me, kab kılıs rek mideb; kikaun kikaun ma ginigab. ²⁰ Melkisedek ne bi God nop tap sobok gep bi midoligip rek ak, Jisas ne God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin ak lıl,

God Karip Magil Nilik Migan Sij Ke Yib ak ned amil, cinop nen agil Nap nop sobok gilig gi mideb. Ne God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib per per nep midenigab.

7

Kij alap bi God nop tap sobok gep bi midoligip

¹ Melkisedek nıbak ne kij midil, bin bi karip lim Salem kod midlig gi, bi God kılıs sek yib ak nop tap sobok gep bi ak, ak rek nep midoligip. Pen kij ognap apil, based acık Ebraham nop gi timel gelak, krop yok gi yokil, tap tep tep kiri okok dad apek nıñig gi, Melkisedek apil nop kanib nab sijak nıñıl, God nop sobok gil, Ebraham nop kod midenimin agak. ² Melkisedek nıb agak nıñıl Ebraham tap pil gi dowak okok, magilsek nonim li Melkisedek nop won nokim alap nīl, ne ke won aknib ajip alan dak. Pen Melkisedek yib ne ak jij omal mideb. Yib ne Melkisedek ak tig adik gil, "Kin Tep Yib Nep Gip" apal. Pen ne karip lim Salem kij midoligip ak, yib nıbak tig adik gil, "Kin Kapkap Sain Tik Midep Magil Nīb" apal.

³ Melkisedek ne bi God nop tap sobok gep bi ak pen nonim jij ar ak nig gi mideb, nap nised jij ar ak nig gi mideb, agil agel ma nıpin. Pen nop nu kıl tiklak niñ ak, nonim tik dowak niñ ak, agil agel ma nıpin; kimak niñ ak, agil ak rek nep agel ma nıpin. Ne per nep bi God nop tap sobok gep bi mideb rek, ne God Nī ne rek mideb.

⁴ God based acık Ebraham nop niñek tep gek, bi kib midenigan, agak minim ak niñıl nıpin, ne bi kib midek. Pen Ebraham Melkisedek nop bi kib yib midek ak niñıl, tap pil gi dapek okok,

nonim li nop won nokim alap nil, ne ke won aknib ajip alan dak.

⁵ Ak ned yib nig gak. Kisen Mosis nop tik dapela kibgil, God Minim ak dai alap nu kil tikil agak, "Ebrahim tikkek tik damil, bin bi Lipai wagin midebal okok God nop tap sobok gep wog gi midel nijlig git, nibi Isrel bin bi okok magilsek, mani tap tari tari dinigabim okok, krop nonim li won nokim nokim dap nil, nibi ke aknib ajip alan ak diniminib," agak. Nib ak, cin Mosis lo ar ak nijil nippin, kiri magilsek Ebrahim wagin ne mideligipal ak, pen namam Lipai wagin mideligipal okok krop per won nokim alap nonim li noligipal.

⁶ Pen God based Ebrahim nop agak, "Bin bi nak okok krop di tep ginigain," agak. God minim agak nin ak, Ebrahim ne bi ognap krop tap ma noligip; pen Melkisedek apil Ebrahim nop nijil, God nop sobok gil, Ebrahim nop kod midenimin agek, Ebrahim tap dowak okok won nokim alap nonim lil Melkisedek nop nuk. Pen Melkisedek Lipai wagin bi alap ma midoligip. ⁷ Cin nippin, bi alap apil bi alap God nop sobok gil, bi nibaul nop kod midenimin agenigab ak, bi God nop sobok ginigab ak bi kib, bi alap bi sikol. Nib ak, cin nippin Melkisedek bi kib, based Ebrahim bi sikol. ⁸ Bi Lipai wagin Isrel bin bi won nokim nonim li noligipal ak dit, mid damil milep lil kimlak. Pen Melkisedek ne Ebrahim won nokim alap nonim li nuk dak ak, God Minim ak nu kil tikil, Melkisedek kimil wog ne krig gak, agil, ma aglak.

⁹⁻¹⁰ Ebrahim Melkisedek nop tap nonim li nuk nibak, nit pai ma tik dowak nin ak nuk. Kisen me, Aisak nop tikkek, Aisak pen Jekop nop tikkek, Jekop Lipai nop tikkek, tik amil apil gel, Lipai bi

nib okok God nop tap sobok gep bi wog gel nijlig git, Isrel bin bi okok mani tap kiri okok krop nonim li noligipal. Pen Ebrahim Melkisedek nop tap nonim li nuk ak, krop ma tik dolak won ak nuk ak me, Ebrahim abe, nised ne Lipai wagin abe, Melkisedek nop nonim li neb rek nep midelak ak nippin.

Bi God nop tap sobok gep kisen nib ak, bi ned nib okok kau krop ak dak

¹¹ Mosis God Minim nu kil tikil, nib nib ganimib agak nijil, Juda bin bi kaj meme kaj sipsip tap okok damil, Lipai wagin God nop tap sobok gep bi okok krop nel, kiri pak dagil God nop sobok gi noligipal. Kiri nig gil God bin bi ne mideblap, God Bi kisen nib Melkisedek rek ke alap ma ag yokpkop; Lipai bi okok, God nop tap sobok gi nijlig gi nep mideblap. Pen God Bi kisen nib Melkisedek rek alap ag yokak. ¹² Bi God nop tap sobok gep kisen nib nibak apil, bi God nop tap sobok gep ned nib okok kau krop denigab ak, lo kisen nib ak rek nep apil, lo ned nib ak kau ak diniminj.

¹³ Pen God Minim dai agesin aul, bi God nop tap sobok gep kisen nib ak, Bi Kib cin ak nep. Lipai bin bi wagin ak tik damil nop ma tik dolak; Bi Kib cin wagin ne ak, bi nokim alap God nop tap sobok gep wog ak ma gak. ¹⁴ Juda bin bi wagin ak nep tik damil Bi Kib cin nop tik dolak. Pen Mosis bi Juda wagin ognap God nop tap sobok gep wog ginimel, agil, minim ognap ma agak. ¹⁵ Pen Bi God nop tap sobok gep kisen nib nibak, Melkisedek bi God nop tap sobok gep midoligip rek mideb ak me, tap agebin nibaul misen yib mideb. ¹⁶ Bi jij titi mideb lo alap agek, Bi Kib cin God nop tap sobok gep bi ma mideb. Pen ne Bi kilis

ke sek mideb, tap alap nop ŋag pak lɪnɪmɪŋ rek ma lɪp ak me, God nop tap sobok gep bɪ mideb. ¹⁷ Tari gɪnɪg: God Mɪnɪm dai alap ŋu kɪl tɪkɪl, God mɪnɪm ognap Krais nop agak ak ŋu kɪl tɪkɪl aglak,

“Bɪ yɪp sobok gep Melkisedek rek per nep midebagan,” agak.

¹⁸ Lo God Mosɪs nop agek Mosɪs bin bɪ kɪrop ag ŋak lo nɪbak, tari gɪnɪg gek ak gɪnɪmɪŋ rek ma lak; mɪnɪm yokop rek lak ak me, God ne dɪ ke okok lak. ¹⁹ Lo God Mosɪs nop agek Mosɪs bin bɪ okok kɪrop ag ŋak lo ak, tap tɪmel okok alap dɪ gek, tep rek ma lak. Pen God ne tap tep cɪnop ŋɪb; tap ned nɪb ak mer. Nɪb ak, gos sek mɪdobɪn. Tap tep kɪsen nɪb ak nɪŋ dɪl, God ne mideb sɪŋak ulep onɪgabɪn.

²⁰ Bɪ God nop tap sobok gep ned nɪb okok wög kɪri ned dɪlak ŋɪn ak, God mɪnɪm kɪlɪs ognap ma agak. Pen Bɪ Kɪb cɪn God nop tap sobok gep bɪ lak ŋɪn ak, God mɪnɪm kɪlɪs ke agɪl agak. ²¹ Bɪ Kɪb cɪn God nop tap sobok gep bɪ lɪnɪg, God mɪnɪm kɪlɪs ke agɪl agak,

“Yad Bɪ Kɪb, yad mɪnɪm nɪŋd yɪb agebin;

kɪsen mɪnɪm alap ke ma agnɪgain.

Nak per nep yɪp tap sobok gep bɪ midebagan,” agak.

²² God mɪnɪm kɪlɪs agɪl mɪnɪm nɪŋd yɪb agak ak me, cɪn nɪpɪn Jisas kɪmak ak me, God mɪnɪm kɪsen nɪb tep yɪb ak dɪ ke okok ma lɪnɪgab.

²³ Bɪ God nop tap sobok gep ned nɪb okok, koŋai nep rek wög nɪbak dɪlak. Alap kɪmek, bɪ God nop tap sobok gep kɪsen nɪb alap agel, wög nɪbak gɪ mɪdolɪgɪp; ak kɪmek kɪsen nɪb ak mɪdolɪgɪp; ak kɪmek kɪsen nɪb ak mɪdolɪgɪp. Nɪbak me, alap per ma mɪdolɪgɪp. ²⁴ Pen Jisas nɪbak rek ma gɪp; ne per komɪŋ mideb ak rek, wög nɪbak ma kɪrɪg gɪnɪgab. God nop tap

sobok gep bɪ per nep mɪdenɪgab. ²⁵ Jisas per nep komɪŋ mideb, mɪnɪ komɪŋ mideb, kɪsen per nep komɪŋ mɪdenɪgab ak me, bin bɪ God bin bɪ ne mɪdnɪg, Jisas kɪrop nen agɪl kɪmak mɪnɪm tep ak nɪŋ denɪgal ak, ne per nep kɪrop tɪg asɪk yoknɪmɪŋ rek lɪp.

²⁶ Jisas ne Bɪ sɪŋ yɪb; ne tap si tap tɪmel sɪkol sɪkol ognap ma gɪp; ne asɪŋ ma mideb. Jisas karɪp lɪm ar wagɪn aul bin bɪ tap si tap tɪmel gɪpal okok eip mideb ak pen God nop dɪ ke dam karɪp lɪm tep seb kab ar i oklan sɪŋak lak. God Nop Tap Sobok Gep Bɪ Kɪb Yɪb cɪn me ak. Cɪnop gɪ ŋɪtep gɪnɪmɪŋ rek lɪp.

²⁷ Bɪ God nop tap sobok gep bɪ kɪb yɪb yokop okok, ŋɪn nokɪm nokɪm per nep tap si tap tɪmel kɪri ke gɪpal rek, tap pak God nop sobok gɪ ŋɪl, kɪsen bin bɪ ke nɪb okok tap si tap tɪmel gɪpal rek, tap pak sobok gɪ ŋɪbal. Pen Jisas cɪnop bin bɪ okok magɪlsekk, tap si tap tɪmel gɪpɪn ak nɪŋl, mɪnek nokɪm yɪb mab bak alan nop ke God nop sobok gɪ ŋak. Me tep!

²⁸ Lo God Mosɪs nop agek Mosɪs bin bɪ okok kɪrop ag ŋak lo ak ageb rek gɪl, bɪ tap si tap tɪmel gɪpal okok kɪrop ag lel, kɪri bɪ God nop tap sobok gep bɪ kɪb yɪb mɪdebal. Pen kɪsen ak, God mɪnɪm ke kɪlɪs agɪl mɪnɪm nɪŋd yɪb agak ak, God ŋɪ ne ke ag lak. God tap tari tari ŋɪ ne gɪnɪg geb, agɪl gos nɪnjak ak, ŋɪ ne tap magɪlsekk gɪnɪmɪŋ rek lɪp.

8

Jisas ne God Nop Tap Sobok Gep Bɪ Kɪb Yɪb cɪn

¹ Pen mɪnɪm agobɪn wagɪn ak nɪg gɪl mideb: God Nop Tap Sobok Gep Bɪ Kɪb Yɪb cɪn ak amɪl God seb kab ar alan sɪŋak melɪk sek mideb ak ŋɪnmagɪl yɪpɪd pɪs ken ar ne bɪsɪg mideb. ² God Nop Tap Sobok Gep Bɪ Kɪb Yɪb cɪn nɪbak, ne God sobok gep karɪp sɪŋak wög

gip. God sobok gep karip siňak wög gip ak, bin bi ma gi lila; God sobok gep karip niňid ak, God Bi Kib ne ke gi lak.

³ Bi God nop tap sobok gep bi kib yib lim ar wagin aul okok magilsek, bin bi tap si tap timel gipal okok kaj meme aka kaj sipsip tap okok dap tap sobok gep bi kib yib okok krop nel, kiri pen ognap pak God nop tep agil sobok gi niňbal; ognap pen pak tap si tap timel gi gac sek middebal ak God niňili kiri ginimis, agil, bid ar ak pak dagil God nop sobok gi niňbal. Niň aknib rek nep, God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib middebal. Pen ne karip lim ar wagin aul midobkop, God nop tap sobok gep bi alap ma midobkop. Tari ginig: God agak rek, bi Lipai wagin tik dopal okok nep, God nop tap sobok gep wög gilig gi, Mosis lo minim nu kili tikak rek niňil, tap pak God nop sobok gi niňbal. ⁵ Pen lim dai ar wagin aul God nop tap sobok gep wög gipal ak, kaunan pag niňil gipal rek nep gipal; tap yib ak karip lim seb kab ar alan siňak middebal. Ar niňbak nep, Mosis God sobok gep sel karip ak ginig gak ak, God nop agak, "Nak dim yirik okok midil yad nep yomen niňnak rek nep, magilsek niň aknib rek nep ginimis," agak.

⁶ God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin Jisas, bi God nop tap sobok gep bi kib yib ned niň okok goligipal rek ma gip; ne wög kib yib gip. God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib cin Jisas gek God bin bi ne dinigab minim ak, Mosis nu kili tikak minim ak rek ma middebal. God bin bi ne dinigab minim ak agnig, ne minim kili agil agak, "Yad niňbep minim niňid

agebin, bin bi yad krop tap tep yib niňgain," agak.

⁷ Pen God minim ned ag lak ak tep gipkop, minim kisen niň ak ma dopkop. ⁸ Bin bi okok mid tep ma gilak rek, God krop ag ginig, bi minim agep ne alap gos nek, God Minim nu kili tikil agak, "Yad Bi Kib niňbep agebin, kisen yad Isrel bin bi okok abe Juda bin bi okok abe krop minim tep kisen niň agnigain.

⁹ Napis nased acik okok krop niňmagil ar liil di Ijip niň donek ak pen minim ag ar nokim liil agnek ak ma niňlak ak me, yad krop kiri giniek. Niň ak, minim niňbak rek, krop kauyan ma agnigain.

¹⁰ Yad Bi Kib niňbep agebin, kisen yad Isrel bin bi okok krop minim kisen niň agil minim ag ar nokim liil, lo yad ak gos midmagil nab krop adan li nen, niň tep gi gos niňlig gi midenigal.

Niň ak, yad God kiri midenigain; kiri bin bi yad midenigal.

¹¹ Niň niňbak, bin bi yad okok, niňmid niňmam bin bi ognap krop, Bi Kib ne God ak niň dinimib, agil, ma ag niňigal. Tari ginig: bin bi sikol abe, bin bi kib abe, kiri magilsek yip niňnigal.

¹² Tap si tap timel gipal okok, krop yimig niňil kiri ginigain. Tap si tap timel gipal okok gos niňlig gi midil krop minim kib ma agnigain," agak.

¹³ God ne minim tep kisen niň niňbaul ag liil, "minim tep kisen niň" agak ak me, cin niňpin, minim ned niň ak miňi karip wör gip rek

wög ma mideb, agak; tap wör gip
ak ulep pis nep kiriç ginig geb.

9

*God nop tap sobok gep bi ned
nīb okok, meme sipsip lakañ ak dil,
God nop sobok gī nīlak*

¹ God minim tep ned agak ar ak kisen gil, God nop sobok ginig gelak ak, yokop sobok ginimel rek ma lak; kil tep gilig gi nep sobok giligpal. God ne agek, sel karip alap gi lili am nop sobok gilak. ² Sel karip nibak, karip nilik migan omal gelak. Karip magil nilik migan alap gi lili, Karip Nilik Migan Sij ak aglak. Nilik migan nibak sip milan dagilep tap alap gi lili, abañ bad alap gi lili, God nop sobok gi ñeb bred ak per per dam abañ ar nibak loliçpal.

³ Pen karip magil nilik migan alap, walij kib yib ak pilin gilak. Nilik migan nibak, Karip Nilik Migan Sij Ke Yib ak aglak. ⁴ Nilik migan nibak, mab abañ bad alap gi lili, kab gol di pak gol bad lili magilsek karik nil, tap ki tep owip ak ar nibak dagiloligpal. Kes kab gol di gilak kib alap, God Minim Tep Kes Magil agoligpal ak, ak rek nep midék. Kes migan nib eyan, God lo minim nu kil tikak kab omal ak abe, Eron yir dai di tagep marip gak ak abe, tap mana tin kab gol di gilak migan ak tim lelak midék ak abe lel midoligip.

⁵ God midék aul, agil, Kes Magil midék ar ar sijak alan, ejol rek omal auan bad sek pis pis gi lili. Tap si tap timel gipin gac ak, God niñil kiriç gan, agil, lakañ sikol sikol dap sobok gi ñoligipal nab nibak. Tap nib okok minim ak, miñi ag parsek lili nu kil tiknim rek ma li.

⁶ Pen tap nib okok magilsek gel midék niñil gi, bi God nop tap sobok gep okok per per, sel karip

nilik migan soy ar ak amil, God nop wög ak goliçpal. ⁷ Pen bi God nop tap sobok gep yokop nib okok, karip nilik magil nab eyan amnimel rek ma lak. Mi nokim nokim, God nop tap sobok gep bi kib yib ak nep, sipsip lakañ damil nep, nilik migan nibak amoligip. Tap si tap timel ne ke gak okok gac ak abe, bin bi niñi tep ma gil tap si tap timel gilak okok gac ak abe, God niñi kiriç ginimij, agil, lakañ ak dam nilik migan nibak amil, God nop sobok gi ñoligip. ⁸ Gak nibak, Kaun Sij ak cinop yomek niñin, sel karip nibak karip nilik migan omal sek midoligip rek, Karip Nilik Migan Komin Tep Sij Ke Yib nibak amnimel rek ma lak. ⁹ Pen goliçpal nibak, God cinop bin bi miñi midobin niñin aul gos niñimel, agil agak. Pen tap ñoligipal ak abe, kaj meme kaj sipsip tap okok damil, pak God nop sobok goliçpal ak abe, tap si tap timel gel gac midmagil nab kiri adañ midék ak lig gi yokek, God bin bi asij ma mideb ne midenimel rek ma lak. ¹⁰ Niñ goliçpal ak, kiri yokop tap niñeb, niñ niñeb, niñ lig gi yokep, tap ar ar okok nep niñil goliçpal. Lo minim ned nib nib okok niñil tap kil tep goliçpal nibak, yokop God minim tep kisen nib agnig gak minim nibak kod midlig gi, kaunan rek niñil gipal rek ak goliçpal.

*God nop tap sobok gep bi kisen
nīb ak, lakañ ne ak ke dam God nop
sobok gī ñak*

¹¹ Pen Krais gek tap tep bir owip okok, ne ke tap tep okok God Nop Tap Sobok Gep Bi Kib Yib midék. Pen karip ne sijak bi nab nib cin midil cinop gi ñeb karip nibak, bin bi gi lel sel karip ned nib midoligip rek ma midék; God lim dai ar wagin aul gi lili, Krais wög

geb karıp ak ma gi lak. Krais wög geb karıp ak karıp tep aknib ke. 12 Krais kaj meme kaj kau n̄ilik pakıl, lakañ dam God nop sobok göligipal rek ma gak; lakañ ne ak ke yokak ak nep God nop sobok gi ñak. Pen bi God nop tap sobok gep ned n̄ib okok per per nep lakañ soj gi sobok gi ñöligipal rek ma gak; c̄inop d̄i God eip j̄im ñinig, lakañ ne ke m̄inek nokim yib dam Karıp N̄ilik M̄igan S̄iñ Ke Yib alan amnak ak me, c̄in per per nep komiñ midojin rek l̄ip.

13 Bin bi lo ned n̄ib n̄injil tap kıl tep göligipal rek ma gi asin mideligidipal bin bi okok apel, bi God nop tap sobok gep okok, ñin ognap kaj meme alap pak lakañ ak d̄il, bin bi n̄ib okok k̄rop yokel pīsmas gi pakıl komiñ loligip; ñin ognap kaj kau anlam alap pak lakañ ak d̄il, nīg göligipal; ñin ognap kaj kau neb n̄ilik alap mab dagilel pīs nep yin bij t̄ikak bad ognap d̄il, nīg sek ulik malik gīl d̄il ak rek nep bin bi n̄ib okok k̄rop yokel pīsmas gi pakıl komiñ loligip. 14 Lakañ yokel pīsmas gi yokel komiñ loligip n̄ibak n̄injil nīpin, Krais Bi S̄iñ Ke Yib ak Kaun per per nep mideb ak eip midil, c̄inop nen agil kimek, lakañ yokak ak c̄inop gek, tap si tap timel gīpin gac ak midmagil nab c̄inop adan mideb ak lig gī yokek, nag k̄ibin ap yap pakil kimnigal ar ak k̄irig gīl, God per komiñ mideb ak nop nep wög gi ñin.

Krais lakañ ne yokak rek, c̄inop God eip di j̄im ñil lak

15 Krais God minim tep kisen n̄ib dapil bi nab n̄ib mideb ak, God bin bi yad dinigain, agil ag lak okok, k̄rop tap tep ñinigain agak tap okok dinigal, agil geb. Krais kimak ak me, bin bi Mosis lo minim ñak ak t̄ib juil, tap si tap timel gīpal okok gac n̄ibak lig gī yoknimin rek l̄ip.

16-17 Bin bi ognap minim kılıç agil agnigal, "Yad k̄imen, tap yad okok apin rek nonim linimb," agnigal. Minim n̄ibak yokop nep midek midek, pīs nep k̄imel nep, agnigal rek nonim linigal. Kiri komiñ midel n̄injig gi, tap kiri nonim ma linigal. 18 N̄ib ak rek, God minim tep ned n̄ib Isrel bin bi k̄rop agak ak, tap alap dap pakel lakañ yapek kimek me, minim n̄ibak kılıç gak.

19 God Mosis nop agek Mosis lo minim mij nu kıl tikak. God minim n̄ibak agek, Mosis n̄injil minim n̄ibak magilsek bin bi okok magilsek k̄rop ag ñi dai juil, kaj kau n̄ilik pak lakañ d̄il, kaj meme pak lakañ d̄il, nīg ognap sek soj gī, tap hisop apal lek kid ak d̄il, sipsip kas ak d̄i dai alan nag l̄il, nīg lakañ n̄ibak tauil, lo minim mij n̄ibak abe, bin bi apil midelak okok magilsek abe yokek pīsmas gī pakek agak, 20 "Lakañ yoken mij n̄ibaul abe n̄ibep abe pīsmas gī pakek n̄ib aul, God minim tep ak minim kılıç agil agip ak, n̄ibi n̄ib aknib rek nep ginimib agip ak, bir nīpin, agil, yokebin," agak. 21 Pen lakañ ognap d̄il, God sobok gep sel karip ak yokek pīsmas gī pakıl, tap tari God nop tap sobok ginig l̄ilak karip n̄ibak midek okok magilsek yokek pīsmas gī pakıl gak. 22 Lo minim Mosis nu kıl tikak n̄ibak udin li n̄injil nīpin, tap tari God nop tap sobok ginig l̄ilak karip n̄ibak midek okok magilsek rek, ke s̄iñ tep ma midek; lakañ di yokel pīsmas gī pakek nep, s̄iñ tep midoligip. Lo minim Mosis nu kıl tikak n̄ibak udin li n̄injil nīpin, bin bi tap si tap timel gel, tap alap dap pakel lakañ yapek me, gac n̄ibak lig gī yokoligip.

Krais c̄inop nen agil kimil, gac c̄inop lig gī yokip

23 Tap n̄ib okok, tap karip lim seb kab ar alan s̄iñak mideb okok

kaunan rek nıñıl gipal rek nep midoligip. Pen tap kaunan rek midoligip okok, sipsip alap lakañ yapek me, gac nıbak lig gi yokak ak me, tap yib ak karip lim seb kab ar alan siñak mideb ak, tap yokop nıbak rek mer, tap tep ke yib sobok gi ñeb. ²⁴ Sel karip ned nıb Isrel bin bi gi lıl God nop sobok gi ñoligipal ak, tap karip lim seb kab ar alan siñak mideb okok kauan rek nıñıl gipal rek nep mideb. Pen Krais karip ñılık miñan nıbak rek ma amnak. Ne karip lim seb kab ar alan siñak amil, miñi cınop bi nab nıb rek midil God mideb siñak eip mideb. ²⁵ Isrel God nop tap sobok gep bi kib yib okok, mi nokim nokim, lakañ kiri ke mer, sipsip tap okok pakil lakañ dil, God nop sobok gi ñinig, Karip Ñılık Miñan Siñ Ke Yib ñılık miñan ak ameligipal. Pen Krais ar nıbak rek, ñin konjai nep nop ke sobok gi ñinig karip lim seb kab ar alan siñak ma amnak. ²⁶ Kiri gölögipal rek, Krais abe aknib rek giþkop ak, God bırarık ped okok lim dai aul gi lak ñin ak tıkit, mid damil midobin ñin aul, Krais per per mi nokim nokim cınop nen agil, yur kib dil kimbkop. Pen miñi ñin kisen nıb midobin aul, tap si tap timel gac ak, bin bi ned mideligipal okok gılak, bin bi miñi midobin okok giþin, bin bi kisen midenigal okok giþigal, tap si tap timel gac ak magilsek, Krais ne miñek nokim yib bin bi magilsek nen agil karip lim wagin aul apil kimak.

²⁷ Bin bi okok magilsek miñek nokim yib kımıl, kisen miñim kib ak nıñigal rek, ²⁸ Krais ne miñek nokim nep bin bi tap si tap timel gac kiri magilsek lig gi yokniñig kimak. Ne bi nokim nep; kiri bin bi konjai yib. Krais kauyan onigab. Pen kauyan adik gi onigab ñin ak, bin bi tap si tap timel gipal okok

kirop kauyan tap sobok gi ñinim, agil, ma onigab; ne nigbir pis nep gak. Pen bin bi nop tep gek nıñig gi kod midébal okok kirop pis nep dil tap tep ñinigain agak ak ñinig onigab.

10

Tap sobok gep ned nıb ak, tap si tap timel gac ak ma lig gi yokniñigab

¹ Mosis lo minim nu kıl tıkkak rek nıñıl, sipsip tap okok pak sobok gipal ak, yokop kisen okok giñig geb ak kaunan pag nıñıl gipal rek gipal. Gipal nıbak, mi nokim nokim per gipal. Nıb ak, bin bi God nop onig gebal okok, tap sobok gep lo okok kisen gıl, God bin bi asin ma mideb ne midenimel rek ma lip. ² Sipsip tap okok pak God nop sobok gi ñel, God tap si tap timel gac kiri ak pis nep lig gi yokpkop ak, gos par nıñıl, kauyan gin kauyan gin, agil, ma giþlap; miñek nokim alap nep gıl kiri giþlap. ³⁻⁴ Kaj kau anlam lakañ ak abe, kaj meme lakañ ak abe, tap si tap timel gipal gac ak lig gi yokniñim rerek ma lip ak me, mi nokim nokim per nep tap okok pak God nop sobok gipal ak, kiri bin bi tap si tap timel gac sek midébal ak sakol ginimel rek ma lip.

⁵ Nıb ak, Krais lim dai ar wagin aul onig gıl, ne God nop agak, “Bin bi kiri sipsip tap okok pak nep sobok gipal ak nep tep ma giþp.

Bin bi tap nep ñeb alap dam nep ñibal ak nep tep ma giþp. Pen nak yip bi mib goj alap giþ lipan.

⁶ Pen kaj kau kaj sipsip tap nıb okok sek dagilel pis nep yin bij tıkip ak abe, bin bi tap si tap timel gipal gac ak gos nıñıl sipsip tap okok pak sobok gipal ak abe,

ak rek nep nak nijek tep ma
gip.

⁷ Pen minim ognap sek agil agnek,
'God, yad midebin.'

Birarik nep mij ak nu kil tikil
aglak rek ak,
yad opin ak, gos nak nep nijil
agnigan rek ginigain,'"
agak.

⁸ Krais minim nib omal agak.
Minim alap ak God nop agil agak,
"Bin bi kiri sipsip tap okok pak
nep sobok gipal ak nak nijek tep
ma gip; bin bi tap nep neb alap
dam nep nibal ak abe nak nijek
tep ma gip; kaj kau kaj sipsip tap
nib okok sek dagilel pis nep yin
sibok yowip ak abe nak nijek tep
ma gip; bin bi tap si tap timel
gipal gac ak gos nijil sipsip tap
okok pak sobok gipal ak, ak rek
nep nak nijek tep ma gip," agak.
Mosis lo minim nu kil tikek mideb
rek nep sobok gi noligipal ak pen
Krais nijil, "God nop tep ma gip,"
agak. ⁹ Pen Krais minim alap God
nop agil agak, "God, yad midebin.
Yad opin ak, gos nak nep nijil
agnigan rek ginigain," agak. Nib
ak, bin bi tap pak God nop sobok gi
noligipal minim ned nib ak, God
ne mer agil, minim tep kisen nib
ak gek kilis gek amnak. ¹⁰ Nib ak,
Jisas Krais ne Nap minim ak nijil,
tap si tap timel gipin gac ak lig gi
yoknig, minek nokim yib mit gon
ne ke pis nep sobok gi nuk ak me,
cin bin bi magilsek tap si tap timel
gac ak lig gi ke okok yokek bin bi
sij ne midobin.

¹¹ Bi God nop tap sobok gep okok
nin nokim nokim wog kiri gipal.
Nin nokim nokim kiri per per tap
okok pak God nop sobok gipal.
Pen nig gel, bin bi tap si tap timel
gipal gac ak lig gi yoknimin rek
ma lip.

¹² Pen Krais bin bi tap si tap
timel gac ak lig gi yoknim, agil, ne
ke minek nokim alap nep sobok

gi nil, wog nibak gi dipin, agil,
am God ninmagil yipid pis ke ar
ne sinjak bisigak. ¹³ Krais God
ninmagil yipid ar pis kid bisig
midek nijlig gi, God ne Krais nop
kaual maual midebal okok tob
arak ne mok okok linigab.

¹⁴ Krais ne minek nokim alap
nep kimak ak me, bin bi tap si tap
timel gac kiri lig gi yokip okok,
kiri bin bi sinj ne bir midebal.
Pen kiri bin bi sinj ne per nep
midenigal. ¹⁵ Kaun Sinj ak rek nep
cindop minim nibak rek ag nib.
Ne minim agep bi ne alap nop gos
nek, God Minim ak dai alap nu kil
tikil agak,

¹⁶ "Yad Bi Kib agebin,
kisen yad minim kisen nib
krop agil minim ag ar
nokim lil,
lo yad ak gos midmagil nab krop
adaq li nen,
nij tep gil gos nijlig gi
midenigal," agak.

¹⁷ Pen minim alap agak,
"Tap si tap timel gipal ak nijil
kiri gil,
kisen gos nijlig gi ma
midenigain," agak.

¹⁸ Nib ak cin nippin, God ne bin bi
magilsek tap si tap timel gipal gac
ak nijil bir kiri gip rek, God nop
tap sobok gep bi okok wog alap ma
mideb yib.

God mideb man sinjak amnin

¹⁹⁻²⁰ Ai mam sikop. Jisas mit
gon ne ke lakañ ne ke nep sobok
gi nil yur dil kimak ak me, walij
kib Karip Nilik Migan Sinj Ke Yib
piliñ gilak ak pig gi rik gek, kijon
kisen nib kijon komij ameb alap
cindop pis nep yikak.

²¹ Krais ne cin God wagin ne
midobin okok, bi karip nap nib
rek midil, God Nop Tap Sobok Gep
Bi Kib Yib cin ak mideb. ²² Nib
ak me, Krais tap si tap timel gipin
gac ak bir lig gi yokek, gos magil
cin mid tep gip nijil, cin nig pak

tep gıl, sıñ nep mı̄dıl, God mınım tep ak nıñ dı̄ kılıs gıl, gos nokım nep nıñıl, God mı̄deb manj sıñak amnın. ²³ God per nep agıp rek nep gınigab ak me, God cınop dam karip lım seb kab ar alan sıñak dad amnigab agıp mınım nıñıd nı̄bak nıñ dı̄ kılıs gıl gos sek kod mı̄don. God kisen nıg gınigab mınım ak bin bı̄ okok ag nı̄bın rek, cın ke gos nokım nı̄bak nep nıñ dı̄ kılıs gılıg gı̄ mı̄don. ²⁴ Pen ai mam sı̄kop ognap kırop mı̄dmagıl lıl gı̄ tep gon, kırı̄ pen bin bı̄ ognap kırop mı̄dmagıl lıl gı̄ tep gel, ai mam okok pen pen dı̄ tep gıl, gı̄ nı̄l, pen pen mı̄dmagıl lıl, gı̄ tep gın. Gos ak nep nıñlıg gı̄ mı̄don. ²⁵ Bin bı̄ ognap God Mınım nıñın, agıl, apıl mogım gıpal ak pen kisen kırı̄ gıpal rek, ma gın. Bı̄ Kıt adık gı̄ apıl mınım kıb agnigab nıñ ak ulep mı̄deb, agıl, ap mogım gıl, mınım tep nı̄pin ak, pen pen ag nıñlıg gı̄, jı̄m nı̄l mı̄don.

Krais nop kırı̄ genigabin ak, pı̄s nep ap yap pakjın rek lip

²⁶ Krais mınım tep mınım yı̄pıl ak agel nıñ tep gıl, pen adık gıl tap si tap tı̄mel ar ak kauyan gılıg gı̄ mı̄donigabin ak, tap alap God nop sobok gı̄ nı̄n gac cınop ak lı̄g gı̄ yoknımın rek ma lı̄p. ²⁷ Ar nı̄bak, kanıb cın alap ma mı̄denigab. God nop pı̄rıkıl, mınım kıb ak abe, mab mı̄lañ kıb God kaual maual ne okok kırop yın sı̄bok yonigab ak abe kod mı̄denigabin. ²⁸ Mosis lo mınım nı̄u kıl tı̄kak ak, bin bı̄ nıñel, tap yokop rek lek, tı̄b juejak ak, bin bı̄ omal aka omal nokım udın nıñel, mınım kıb agölögipal nıñ ak, kırop yı̄mıc nıñnımın rek ma lek, bı̄ mınım tı̄g bı̄lokep okok mınım nı̄bak nıñ tep gıl agel pı̄s nep nı̄ag pak lölögipal. ²⁹ Nı̄b ak, bin bı̄ God Nı̄ ne ak nep aleb aleb nı̄enigal ak, God bin bı̄ mınım kıb agnigab nıñ ak kırop mınım kıb agıl, kırop pen yur tı̄mel nı̄nigab.

God Nı̄ ne nop aleb aleb nı̄enigal nı̄bak, Krais lakañ ne ke cınop God eip dı̄ jı̄m nı̄l lı̄nim agıl yokak ak, kırop tap yokop rek lek, nıg gınigal. Pen God Kaun kırop yı̄mıc nıñip ak, nop ak rek nep aleb aleb nı̄nigal. ³⁰ Cın nı̄pin God Bı̄ Kıt ne agak, “Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gıpal okok, yad nokım kırop pen gı̄ tı̄mel gınigain,” agak. Pen mınım alap agak, “Bı̄ Kıt ne ke bin bı̄ ne okok kırop mınım kıb agnigab,” agak. ³¹ Pen God Bı̄ Kıt per per mı̄deb ak, bin bı̄ okok kırop mınım kıb agnigab ak nıñel jel gek pı̄rıknīgal.

God Mınım ageb rek nep gon amanaj

³² Pen ned gölögipım ak saköl ma gınimib. Krais melik tep nı̄bep pak nı̄ek mınım tep ne ak nıñ dem, bin bı̄ ognap nı̄bep miker kıb nı̄lak ak pen nop ma kırı̄ gı̄pek. ³³ Nı̄n ognap nı̄bep mınım tı̄mel agıl, gı̄ tı̄mel gölögipal ak pen gos nı̄bak ma nıñıl, Krais bin bı̄ mı̄gan ognap kırop gı̄ tı̄mel gelak nı̄b okok ken amelgipım. ³⁴ Bin bı̄ Krais mınım tep ak nıñ del, mı̄n lı̄lak bin bı̄ okok, kırop yı̄mıc nıñjögipım. Bı̄ kıb karip lım nı̄bi kod mı̄debal okok apıl tap nı̄bep magılsek dı̄ okok nı̄b okok nı̄b pı̄l gı̄ dad amel, nı̄bi pen gos par ma nıñıl, tap gek nıñlıg gı̄, tap pı̄l gı̄ ma dad ameb, tap tep yı̄b per per nep mı̄denigab tap nı̄bak nep gos nıñlıg gı̄ nep mı̄delögipım. ³⁵ Nı̄b ak, nı̄bi sisain ma gınimib; kılıs gıl gos sek mı̄denigabim ak, God nı̄bep pen tap tep yı̄b nıñigab.

³⁶ Krais mınım tep nıñ dı̄pım ak ma kırı̄ gınimib. God Mınım ageb rek nep gem amek me, God Mınım ageb rek nep nı̄bep tap tep nı̄bak nı̄nigab. ³⁷ God Mınım ak nıñıl nı̄pin, mınım alap nı̄u kıl tı̄kil aglak,

“Won ulep nep alap mı̄deb
Bı̄ onı̄g geb ak onı̄gab.

38 Pen bin bî komiñj tep yad okok, yîp niñj dîl komiñj mîdenigal. Pen bin bî ognap yîp kîrîg genigal ak, yîp tep ma gînigab,” aglak.

39 Pen cîn bin bî God nop kîrîg gîl ap yap paknigal ognap ma mîdobîn; bin bî nop niñj dîl, per per nep komiñj mîdenigal okok mîdobîn.

11

Niñ dep won ak

¹ Bin bî God Mînim ageb ak mînim niñjîd ageb, agîl, God nop niñj dîpal okok, God Mînim kisen nîbep gî tep gînigain ageb ak, nîbi gos omal mer, God Mînim ageb rek nep niñj dî kîlis gîpal. Bin bî God Mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb, agîl, God nop niñj dîpal bin bî okok, God Mînim tap nîb okok niñg gîl niñg gîl mîdeb ageb ak, kîri tap nîb okok udîn ma nîpal ak pen kîri gos omal mer, God Mînim ageb rek nep niñj dî kîlis gîpal. ² Bin bî ognap bîrarîk nep okok, miñni nep ñu kîl tîkebin rek gîlak rek, God nop tep gak.

³ Cîn God nop niñj dîl, God Mînim ageb ak mînim niñjîd ageb apîn ak me, tap seb kab ar alan abe, tap lîm dai ar wagîn aul abe, God tap alap dîl ma gî lak, God mînim ak nep agek mîseñ lak ak, nîpîn.

Ebol, Inok, Noa God nop niñ dîlak

⁴ Bîrarîk nep bî nak Ebol God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb agak ak me, tap dapîl God nop pak sobok gî ñek, God niñjek tep gak. Pen nîmam Ken tap dapîl sobok gî ñak ak, God niñjek tep ma gak.

Ebol ne God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb agak ak me, God nop pen, bî komiñj tep yad, agîl, tap sobok gî ñak ak niñjîl, yîp tep gîp agak. Ebol

kîmîl amek, miñni eip ma mîdobîn ak pen, ne God nop niñj dek kesim nîbak, cînop bin bî ognap gos ñîlig gî nep mîdeb.

⁵ Pen Inok ne ak rek nep God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb, agîl, God nop niñj dî mîd damîl ma kîmak. Ne God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb agak ak me, God nop pen, bî komiñj tep yad, agîl, komiñj nep dad amnak. Bin bî nop pîyo pîyo niñ mer niñlak; God ne ke nop dad karîp lîm seb kab ar alan sînjak ugai dad amnak. ⁶ Bin bî God nop niñj dîl, God Mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb agnigal okok nep, God niñjek tep gînigab. Tari gînig: ne komiñj mîdeb rek, nop sobok gon, cînop mînim ageb rek gînigab apal bin bî okok nep dî tep gînigab.

⁷ Pen Noa ne ak rek nep God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb, agîl, God agîp rek nep gînigab, agîl, agak rek nep gak. God Noa nop miñab kîb paknigab agek, Noa udîn ma niñjak ak pen God nop niñ dak rek, mînim niñjîd agîp, agîl, ñîg magöb kîb ak gî lak. Ñîg magöb kîb nîbak gî lîl, bin ne ñît pai ne okok magîlsek eip ñîlik mîgan nîbak amel, miñab kîb yîb ak pakak pen komiñj mîdelak. Pen God miñab kîb paknigab agek, udîn ma niñjak ñîn ak, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb, agîl, gek amek ñîg magöb gî lak ak me, God nop bî komiñj tep yad agak. Ne komiñj amek niñjîg gî, bin bî mînim nop tîb julak okok bin bî tap si tap timel nep gîlig gî mîdelak ak mîseñ mîdeb.

⁸ Based acîk Ebraham ak rek nep God nop niñj dîl, God mînim tari ageb ak mînim niñjîd nep ageb, agîl, agak rek nep gak. Nap karîp lîm ak mîdek niñjîg gî God agak,

“Ñi pai nak tık donıgan tık dapel amnıgab okok, nıbep karıp lım kib alap pıs nep agnígain ak me, amił nıb okok mıdenımın,” agak. God nıb agek, Ebraham God agak karıp lım nıbak mıdeb okok, agıl, ma nıňjak; God yıp kod mıdenıgab, agıl, abramek amnak. ⁹ Pen God karıp lım nop ag lak am mıdeklar, karıp lım nıbak karıp lım ne mer, bin bı ognap karıp lım kiri. Ne bı par okok nıb rek mıdeklar. Ne nıg gıl mıdıl, sel karıp nep gıl kın ajıl, ñi ne Aisak nop tık dowak. Tık dapek kib gıl, nap gak rek nep sel karıp nep kın ajek. Aisak ñi ne Jekop nop tık dapek kib gıl, ak rek nep sel karıp nep kın ajek. Pen God karıp lım nop ag lıl Ebraham nep agak ak, ñi ne Aisak Jekop kırop ak rek nep ag lak. ¹⁰ Pen Ebraham, God karıp lım kılıs tep per mıdenıgab, agıl, gı lak ak, am mıdenıgain, agıl, gos nıňlıg gı mıdeklar.

¹¹ Ebraham bı mılep lıl, bine Sara bin waske mılep yıb lıl, mıdereklar. Pen Ebraham God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıňjd nep ageb, agıl, agıp rek nep cırop gınıgab, agıl, ñi Aisak nop tık dorek. ¹² Ebraham bı bir kımeb rek mıdeklar ak pen ñi ne nıbak tıkek, tık dam dapił gel, cın bin bı konjai yıb nep, gap seb kab alan sıňjak konjai yıb nep mıdeblar, kab kılıp airan nıg gol sıňjak konjai yıb nep mıdeblar, wök pag ma nıpal rek ak, mıdobın.

¹³ Bı bırarık nep agebin nıb okok, God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıňjd nep ageb, agıl, agıp rek nep cınop gınıgab, agıl, kımlak. God kırop tari tari agek, agıp rek nep cınop gınıgab, agıl, nop nıñ dı mıdelak ak pen God agak nıbak gek nıňjl ma kımlak. God kırop tari tari agak ak, udın ma nıňjl, par okok nıb rek gos kiri nep nıňjl, kısen

God tap tep cınop nıňıgab agak ak cınop nıňıgab, agıl, tep gek nıňlıg gı mıdıl damıl kımlak. Lım dai ar wagın aul mıdıl agölögipal, “Cın bin bı ke okok nıb yokop apıl lım dai ar wagın aul mıdobın,” agölögipal. ¹⁴ Bin bı mınım nıbak rek apal okok, karıp lım cın yıpıd gıl alap mıdeklar ak, ag gos ak nıňjl, nıb apal. ¹⁵ Karıp lım kiri kırıg gıl olak ak gos amek, adık gı amblap pen adık gı ma amnıłak. ¹⁶ Pen gos kib kiri amnak God karıp lım tep seb kab ar alan sıňjak. God ne pen kırop karıp lım alap gı lı tep gıp ak me, cın nıpin God kırop bin bı yad agek nabıñ ma gıp.

¹⁷⁻¹⁹ Pen God, Ebraham agnígain rek gınıgab aka, agıl, nep agak, “Ñi nak Aisak, ‘Tıkek tıkel tık dam dapił gel konjai mıdenıgal,’ agnek ñi ak nep, nep dam nıag pak lıl, yıp sobok gı nıňımın,” agak. Agek, Ebraham God nep nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıňjd nep ageb, agıl, yıp agıp rek nep gınıgab, agıl agak, “Ñi yad nıbak tıkek tıkel tık dam dapił gel konjai mıdenıgal agak mınım ak, God ne ma kırıg gınıgab; ñi yad nokım yıb ak nıag pak len, ne gek kauyan warıknıgab,” agıl, ñi ne Aisak nep dam bıd ar ak nag nıon gı lıl, tu dıl pıñıl lıňıg gek, God agak, nıg ma gınımın agak. Nıb ak, ñi ne Aisak nep bır pıs nep kımak rek lak ak pen nep komıñ dıl dad adık gı amnak.

²⁰ Aisak pen kib gıl ñi omal tık dowak. Ñi alap yıb ne ak Jekop; ñi alap yıb ne ak Iso. Pen nap Aisak ak rek nep God nep nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıňjd nep ageb, agıl, bı mılep yıb lıl, God agıp rek nep gınıgab, agıl, ñi ne omal kırop tap tep kısen gınıgab mınım ak ognap ned ag nıak. Kımek, kısen agak rek nep gak.

²¹ Pen ñi ne Jekop ak rek nep

God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep gınigab, agıl, bı mılep yıb lıl maŋ kımnıg gek nıñ ak, yır dai dı tagep ne ak dıl, God yıb nop agek ar amek nıñlıg gi, nı ne Josep nı tıkkak omal ak kırop agıl, God kırop mal dı tep gi kod mid tep gınimini, agak.

²² Pen nı ne Josep ak rek nep God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep gınigab, agıl, bı mılep yıb lıl maŋ kımnıg gek nıñ ak, Isrel bin bı ne okok kırop agak, "Kisen karıp lım Ijip aul kırıg gi, adık gi karıp lım Kenan amnigabım. Nıñ nıbak, tıñıl yıp okok sek damıl nıb gınimib," agak. Agıl kımek, kisen kırı agak rek nep giłak.

Mosis nop tık dapıl we girek

²³ Mosis nonım nap ber mal ak rek nep God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep gınigab, agıl, nı Mosis nop tık dapıl, kıl tep mıdeklak ak nıñıl, takın omal nokım we gi ñer mıdeklak. Ijip Kın Pero nop ma pırıkrek. ²⁴ Mosis kıb gił, ne ak rek nep God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep gınigab, agıl agak, "Yıp Pero pai ne nı ne ma agnımel. ²⁵⁻²⁶ Lım dai ar wagın aul tap si tap tımel giłig gi mıden, yıp tep ma gınigab; per per mıdenim, agıl, Mesaia nop nıñ den, yıp ag junıgal ak tep; pen Ijip bin bı ameb oweptap tep tep kırı okok yıp tep ma gił agak. Yad bin bı God piş ken mıdel, kırop gi tımel giłpal okok eip mogım gił mıdenim," agak.

²⁷ Pen Mosis ne God udıñ ma nıñep ak nop nıñ dıl, mısen nıñip rek lek, kin Pero nop mılik kal nıñak ak, ma pırıkkak. God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp

rek nep yıp kod mıdenigab, agıl, God agak rek nep gił, Isrel bin bı kırop pon dil karıp lım Ijip kırıg gił owak. ²⁸ Pen Mosis ne God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep cinop gınigab, agıl agek, Isrel bin bı Pasopa sipsip nıllık okok pakıl, lakañ dıl kıjon wagın piş piş yokel pişmas gi paket, dai ar alan abe yokel pişmas gi paket, ejol apıl Ijip bin bı nı ned tıkk dolak okok magılseki ñıag pak lılıg gi, Isrel bin bı karıp kırı ak amıl nı ned kırı okok ñıag pak ma lak.

²⁹ Isrel bin bı God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep cinop gınigab, agıl, Ijip kai kırop yık gel, kırı pen amıl nı solwara Sapai ak junıg gel nıñlıg gi, God gek nıg nıbak lılıg gi piş piş amek, lım mılep ar ak rek amıl, piş kıdadaj amnıla. Pen Ijip kai kırop yık gi dam nab nıbak apelak, nıg apıl kırop karık yıpıl yokek magılseki nıg nıbil kım saklak.

³⁰ Pen kisen Isrel bin bı God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, agıp rek nep gınigab, agıl, amıl taun kıb Jeriko kab wari kılıç ak nıñ aknıb ar onıd ak kıs kıs gel gel, kab wari ak piş nep yap pakak.

³¹ Bı si dep bin Rehap ak, God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb, agıl, bin bı ne God mınım ne kırıg giłak okok eip ma kımak. Tari gınıg: Isrel bı omal taun kıb Jeriko amer, kırop mal ñıag pak lınlıg gelak, pen God Rehap nop agek, karıp lım cin nıñ lınlıg opir, agıl, dı kasın gek, komıñ mıdıl adık gi amnırek.

³² Pen bin bı God nop nıñ dıl, God mınım tari ageb ak mınım nıñd nep ageb agelak, God ne kırop ke yıb gak kesım okok titi gił agen parsek amnigab? Bı nak

Gidion, Barak, Samson, Jepta, Depid, Samyuel bi okok abe, bi God minim agep okok abe gilak gilak rek agen, minim par kib amnigab. ³³ Bin bi nib okok God nop nind dil, God minim tari ageb ak minim nind nep ageb, agil, ognap bin bi karip lim ke tigon ognap kirop yik gi yoklak. Kiri gi tep gilak rek, God ginigain agak rek nep kirop gak. Ognap kirop kain sapeb layon midelak nab sinak di yoklak ak pen God kirop kod mideklar ma sulak. ³⁴ Pen ognap mab kib yinek nab sinak di yoklak ak pen kirop ma yinak. Ognap tu par kid dil kirop pinjil lina aglak ak pen pirik gi komiⁿ amniⁿlak. Bin bi ognap bin bi sain ak pen God kirop kod mideklar kal kiliⁿ yib midelak. Kiri pen pen gilg gi, amil ami bi karip lim ke nib okok kirop yik gi yoklak. ³⁵ Bin ognap nigmil sikop nit pai kiri okok kimelak, God nop nind dil sobok gel, ne gek kauyan wariklak.

Bin bi ognap God nop nind delak rek, kirop yur nillak. God nop kiriⁿ giplap, kirop wisib yokel komiⁿ amblap ak pen, cin kimon God cinop gek warikil karip lim tep ne sinak per per mid tep gin, agil, God nop cig gilg gi nep midil nop ma kiriⁿ gel, kirop tapin gi timel gil yur mab nel nel kimlak. ³⁶ Ognap kirop ag juil, yir di tapin paklak. Ognap sen non gil dam miⁿ yoklak. ³⁷ Ognap kab ju pak lel kimlak. Ognap kirop so dil nab sinak tiⁿ gi rik gi dai dai liⁿlak. Ognap tu par kid dil, kirop pis nep pinjil liⁿlak. Ognap kirop per nep gi timel gil, yik gel gel koslam yib midil, bin bi yim gep rek midil, kaj meme sipsip wak dil walij rek yimil gi ajoligipal. ³⁸ Pen bin bi okok bin bi tep yib; bin bi timel okok nab kirop sinak ma mideblap. Cin eip midelrek rek ma lip, agil, kirop gi timel gel gel,

pirik gi amil miⁿ mab kab nep midel nab okok midil, kab miⁿgan lim miⁿgan okok kin tagoligipal.

³⁹ Bin bi agebin niⁿ okok, God nop nind dil, God minim tari ageb ak minim nind nep ageb, agil, agip rek nep gilgab, agel, God kirop magilsek, gi tep yib gil bin bi komiⁿ tep yad midelbim, agak. Pen God kirop tap tep ninigain agak ak, tap tep ak nind nibak ma dilak. ⁴⁰ Tari gilg: God cinop tap tep yib ninigain, agil, gos ninak rek, nind kisen nokim nibak nep, kiri bin bi okok abe, cinop bin bi abe cinop magilsek dil gek, kabsek am jim nil bin bi sina ne midenigabin.

12

¹ Pen bin bi konjai nep agesin niⁿ okok cinop pinjil kis kis gilg gi midebal rek, tap gos kib nipin okok kiriⁿ gil, tap si tap timel cinop kasek cig gilgimil rek lip ak kiriⁿ gil, kiliⁿ gil God kanib cinop ag lip ak piⁿ gi rikid ag amil amnin. ² Jisas agak rek, cin God nop nind dil, God minim tari ageb ak minim nind nep ageb, agil, kisen God minim ageb ak magilsek misen nep nind tep gilgab. Jisas nop mab kros bak alaj niag pak linig gel, yip bi timel rek niag pak lel nabij diniⁿgain, agil ma agak. Kisen karip lim seb kab ar i oklaⁿ sinak miⁿ miⁿ yib gilgimil, agil, cinop bin bi nen agil k*imil*, warik am God ninimagil yipid pis ken ar ne sinak bisigak. Niⁿ ak, per per nep Jisas nop nep gos ninilig gi midon.

³ Bin bi konjai nep Jisas nop milik kal ninil gi timel gil gel amek, ne ma pirikak ak me gos nininimb. Niⁿbi Jisas gak ar niⁿbak gos ninil, nig akniⁿ rek nep gil, gos sek midil, God ageb rek nep gilg gi midenimib. ⁴ Jisas ne Seten eip pen gak ak, bi okok nop mab

bak alaŋ ñag pak lel kímak. Níbi pen, Seten níbep tap si tap tímel gínig líp gek, níg ma gín, agil, nop eip pen pen gípm ak, níbep ma ñag pak lípal. ⁵ God níbep ñípai yad, agil, mìnim tep agek God Mínim ak ñú kíl tíklak ak saköl gípm aka? Ne agak,

“Ñípai yad sín aul!

Bí Kíb ak níbep tímíd ukníg míker ñíngab ak,
gos kíb ma níñimíb.

Bí Kíb níbep ag gínigab ak,
cínop pís nep kírig gíp, agil,
gos par ma níñimíb.

⁶ Bí Kíb bin bí mídmagíl líp okok
kírop tímíd uknígab.

Ñípai ne okok me, kírop
magílseks míker ñíngab,”
agak.

⁷ Níb ak, koslam mídenigabím
ak, gos par ma níñimíb; God
cínop tímíd ukeb, agil, gos sek
mídenimíb. Níbi nípím, nap
síkop okok ñípai kíri okok
magílseks tímíd ukpal. ⁸ God ne
ñípai ne magílseks tímíd ukíp.
God níbep tímíd ma uknígab ak,
níbi ñípai ne mer, ñípai nap
sek ma midebím ak me, níbep
tímíd ma uknígab. ⁹ Bapi cín lím
dai ar wagín aul midebal okok
cínop tímíd ukel, tep ukpal ak,
agil nípín. Níb ak rek, Bapi cín
seb kab ar alaŋ mideb ak cínop
tímíd ukek, tep yíb níg gíp, ag
níñil, komín mídon.

¹⁰ Bapi cín lím dai ar wagín
aul tímíd ukpal okok, ñípai síkol
mídobín won síkol ak nep, gos kíri
ke níñil cínop tímíd ukpal. Pen
God cínop nen agil, sín midebin
rek nep mideban, agil, cínop tímíd
ukíp. ¹¹ God cínop tímíd ukeb
won ak tep ma gíp ak pen tímíd
ukek, nag tep ar níbak níñil, kap
kap mídił gítep gílig gítep nep
mídonigabín.

*God tap ne okok nep gos níñlig
gí mídenimíb*

¹² Níb ak me, ñín tob kalau
gek owíp ak, yokop gíp, agil,
warík amíl apíl gem kílis gínimíj.
¹³ Kaníb yípíd gíl tep tep ar ak
amem, tap ognap tob gol níbep
okok píg juonimíj, kílis gíl amem
amem yím ñíek komín línigab.

¹⁴ Bin bí okok eip magílseks
kapkap jím ñíl mídon, agil
mídenimíb ak pen God bin bí sín
ne mídenimíb. God bin bí sín ne
okok nep Bí Kíb nop níñigal.

¹⁵ Níbi níj tep gíl, God cínop
yímig níñil dítep gíp ak ma
kírig gínimíb. Níj tep gínimíb,
nab níbi okok bin alap bí alap
gos tímel níñil, bin bí ognap gos
tímel níbak agenigab ak, kíri pen
ak rek nep gel gel, bin bí konjai
nep kírop asiní níbak ulíknímíj
rek líp. ¹⁶ Níj tep gíl, nab níbi
okok bin alap bí alap bin si bí
si ma gínimíj. Níbi magílseks
God tap ne okok nep gos níñlig gí
mídenimíb. Iso bárarík nep gak
rek ma gínimíb. Iso ne God tap
ne okok gos ma níñil, yuan gek,
tap níñin, agil, God nap Aisak tap
tep ñíak ak, Aisak ñíne ned ak
Iso nop ñíngak ak, Iso ñíned
mídił dípkop ak, pen tap tep níbak
tap yokop rek lek ne kírig gíl, tap
magíl ak nep dak. ¹⁷ Pen níbi
nípím, nap Aisak tap tep ñíned
Iso nop ñíngak tap tep níbak, Iso
ma dak ak me, kísen mapín gek síł
aglig gí, kauyan dínim, agil, kaníb
dínimíj alap ma midek, mapín
yíb gek síł aglig gí midek.

*God per komín mideb ak karíp
lím ne ak opím*

¹⁸ Isrel bin bí karíp lím Sainai
Dím mideb ak amíl dím níbak
wagín sínak apel, mab kíb yíb
yíníl, kíslím yíb apíl, yígen kíb
dil gek, udín kíri ke níñlak. Pen
níbi karíp lím níbak rek ma opím.
¹⁹ Akíl magíl mìním kíb ak agil,
mìním seb kab ar alaŋ níb alap
agek, bin bí okok píríkíl Mosíis nop

aglak, "Ake! Mînîm ageb nîbak rek, mînîm ognap agek ma nîñjîn," aglak. ²⁰ Tari gînîg: God mînîm ned ag lak ak Isrel bin bî okok ag nîñjîg gi Mosîs nop agak, "Bin bî, kaj meme, kaj sipsip tap okok dîm nîbauł apenîmel, kab ju pîs nep pak lînîmîb," agak. Mînîm nîbak nîñjîl mîdmagîl kîrop pîs nep kîr gak. ²¹ Tap gak nîbak nîñjîl pîrîklak ak, Mosîs ak rek nep nîñjîl agak, "Yad jep jep dîl pîrîkebin," agak.

²² Nîbi pen Sainai Dîm nîbak ma opîm; nîbi Saion Dîm opîm. Saion Dîm opîm ak, God per komiñ mîdeb ak karîp lîm ne ak opîm, karîp lîm Jerusaleм seb kab ar alan, ejol konjai yîb nep mîñ mîñ gîlig gi mîdebal sînjak, karîp lîm nîbak opîm.

²³ Bin bî Krais mînîm tep ak nîñ del, God kîrop nî ned rek dîl, nîpai yad, agîl, yîb kîrop karîp lîm ne seb kab ar alan sînjak nû kîl tîkip; kîri mogîm gîl mîñ mîñ gîlig gi mîdebal sînjak, nîbi karîp lîm nîbak amîl, Krais nop nîñ dîpal okok eip jîm nîl mîdebiñ. Krais nop nîñ dîpîm ak me, God bin bî okok magîlseк mînîm kîb agnîgab God ak eip jîm nîl mîdebiñ. Bin bî karîp lîm ar wagîn aul mîdîl, God nop nîñ dîl, God Mînîm ageb rek gîl, bin bî komiñ tep ne mîdîl kîmîl, kaun kîri amîl, God eip bin bî sîñ ne mîdebal bin bî okok eip jîm nîl mîdebiñ. ²⁴ Jisas ne God mînîm tep kîsen nîb dapîl bî nab nîb mîdeb ak nop nep opîm. Ken nîmam Ebol nop ñag pak lek lakañ yowak ak, mînîm kîb yîb dak; pen Jisas cînop nen agîl kîmek lakañ ne yowak rek, God eip jîm nîl mîdojîn rek lîp.

Nîñ tep gînîmîb

²⁵ Nîb ak, nîñ tep gînîmîb. Bin bî Sainai Dîm wagîn sînjak mîdîl, God mînîm agak ak ma dîlak okok, komiñ amnîmel rek ma lak rek

ak, God karîp lîm seb kab ar alan sînjak nîb mînîm tep kîsen nîb ak agak ak kîrig genîgabîn ak, cîn ak rek nep komiñ amjîn rek ma lînîgab.

²⁶ Nîn ned nîbak God kîrop mînîm ageb nîñlig gi, monmon rek dak. Pen cînop agak, "Kîsen aknîb rek kauyan gen, lîm dai wagîn aul abe, seb kab ar alan abe magîlseк kîkaun gînîgab," agak.

²⁷ God mînîm magîl "Kauyan" agak nîbak nîñjîl nîpîn, tap per ma mîdenîgab agîl gi lak okok magîlseк kîr gînîgab; tap per per mîdenîgab agak tap okok nep mîdenîgab. ²⁸ Nîb ak, cîn karîp lîm kîkaun ma gep, karîp lîm per per nep kîlis mîdeb, karîp lîm tep yîb amnîgabîn rek, tep aglig gi mîdîl, God nop nîñ dî kîlis gîl, Bî kîlis ke sek mîdeb ak gos nîñlig gi, yîb ne agon ar amnaj. ²⁹ God cîn mab ke yîneb rek mîdeb.

13

Ai mam ognap kîrop mîdmagîl yîb lîn

¹ Krais bin bî okok eip ai mam rek pen pen mîdmagîl lîlig gi nep mîdenîmîb. ² Krais bin bî okok nîb nîbep pîs ken apenîmel, kîrop dî tep gînîmîb. Bin bî ognap, bin bî okok nîb apel, bin bî yokop okok nîb apebal, agîl, ag wasu dîl, bin bî mer, ejol ognap kîrop ag wasu dîpal. ³ Krais bin bî ognap mîñ mîdenîmel, cîn eip mîñ mîdobîn ag gos nîñjîl kîrop gi tep gînîmîb. Krais bin bî ognap koslam mîdenîmel, cîn eip koslam mîdobîn ag gos nîñjîl kîrop gi tep gînîmîb.

⁴ Ber mal dîl, gi tep gîpir. Kîrop ber mal gi tîmel ma gînîmel. Pen ber mal dîl, kîsen bin si bî si gînîgair okok abe, bî praj bin praj bin si bî si gînîgal okok abe, God kîrop mînîm kîb yîb agnîgab.

5 Tap cın dípın okok sıkol gip, agıl, agon kılnoch kıbap gol mani tap okok gos kib ak ma nıñnímib. Tap sıkol cın mideb ak tep mideb, agıl gos nıbak nep nıñnímib. God agak,

“Nıbep ma kırıg gınıgain;
nıbep eip per per nep
midenıgain,” agak.

6 Nıb ak, gos sek mıdıl agın,
“Bı Kib yıp kod mideb rek, ma
pırıknıgain.

Bin bı ognap yıp gi tımel
gınımel rek ma lıp,” agın.

7 Bı kib kiri nıbep God Mınım
tep agel nıpek ak gos nıñlıg gi
midenımib. Kiri God nop nıñ
dıl, mınım ne ageb rek gel amek
kımlak ak gos nıñlıg gi mıdıl, nıg
aknıb rek nep gılıg gi midenımib.

8 Jisas Krais ned mıdoligip rek,
mıñni nıb aknıb rek nep mideb;
pen mıñni mideb rek, kisen per per
nep nıb aknıb rek nep midenıgab.

9 Bin bı ognap nıbep mınım
esek ke ke agenımel ak nıñıl ma
dınımib. God nıbep yımig nıñıl,
di tep gił, kod mıd tep gip ak nep
gos nıñıl, mıdmagıl nab nıbi adan
kılıs dıl, gos sek midenımib. Pen
tap nıñeb lo okok gos alap ma
nıñnímib. Bin bı tap nıñeb lo
okok kisen gił mıd tep ma gınıgal.

10 God nop tap sobok gep bı okok,
God sobok gep karıp ak mıdıl tap
pak bıd ar sıñak God nop sobok
gıpal bı okok, tap bıd cın ar mideb
ak nıñnímel rek ma lıp. 11 God
nop tap sobok gep bı okok kaj kau
kaj meme pakıl lakañ ak dam God
nop tap sobok gep bı kib yıb ak
nop nıel, ne pen bin bı tap si tap
tımel gıpal, agıl, God nop sobok
gınıg, dam Karıp Nılik Mıgan Sıñ
Ke Yıb ak son gıp. Nonım ak pen
dam, midebal söj ar sıñak dagilel
pis nep yın sıbok nıb amıb.

12 Nıb ak rek, Jisas bin bı tap
si tap tımel gıpal gac nıbak lakañ
yad ke lig gi yoknım, agıl, taun kib

Jerusalem kijoñ söj ar sıñak amıl,
yur kib dıl, lakañ yapek kımak.

13 Nıb ak, cın Jisas nop kisen gił,
bin bı yokop okok gel amıb nag
ar ak kırıg gił, söj ar ak amon,
nop ag julak rek cınop ak rek nep
ag junımel. 14 Tari gınıg: lım dai
ar wagın aul per per mıdojin kau
alap ma mideb ak pen kisen karıp
lım seb kab ar alan sıñak amıl per
per mıdojin, agıl, kod mıdobın.

15 Nıb ak, cın per per nep, Jisas
Bı Kib cın, agıl, yıb ne agon ar
amnañ. Nıg gon, God udın yırıık
ne tap sobok gep tep rek lıñıgab.

16 Bin bı ognap okok kırop di tep
gił, gił tep gił, tap cın ognap kırop
nonım li nıñ. Nıg gon, God nıñıl
tap sobok gep tep rek lek, mıñ mıñ
gınıgab.

17 Bı kib nıbep kod midebal
okok, mınım kırop dıl, agnımel
rek gınımib. God wög gipin ak
God nıñek tep gınımın, agıl gos ak
nıñlıg gi nıbep per nep nıñ tep gił
kod mıd tep gıpal. Nıb ak, kiri tap
tari gınımib agnıgal ak, ak rek nep
gınımib. Nıg genıgabım ak, tep
gek nıñlıg gi wög kiri gınıgal. Pen
agnıgal rek ma gınıgabım ak, wög
gınıg gınıgal ak gınıgal ak pen tep
gek nıñlıg gi ma gınıgal. Nıg gel,
nıbep kod mıd tep gınımel rek ma
lıñıgab.

*Nıbi God nop sobok gem, ne
cınop kod mıdonımın*

18 Pen nıbi God nop sobok gem
ne cınop kod mıdonımın. Cın gos
omål mer, gos nokım nep nıñıl,
tap tari gınıgabın, God Mınım
ageb rek nep gılıg gi mıdon, agıl
gos ar ak nep nıpın. 19 Yad tap
kib alap kılıs gił nıbep ag nıñebin:
God nop sobok gem, ne gek, nıbi
midebalı sıñak kasek nıñım.

20-21 God mınım tep per per
midep ak, Bı Kib cın Jisas lakañ
ne yapıł kımak mınım tep nıbak
midep nep mideb. Lakañ ne yapıł
kımek God gek ne warıkıl Sıpsıp

Mîkep Bi Kîb Yîb mîdeb. God bin bi dî tep gek kapkap mîd tep gînîgal ak, nîbep ak rek nep tap tep ñek, tap tari tari God gînîmîb agnîgab ak, gînîgabîm. Pen Jisas Krais mîdmagîl nab cînop adanj mîdîl, God ne cînop bin bi tigepl bin bi rek mîdenîgabîn agnîgab ak, Jisas Krais cînop gek nîb aknîb rek nep mîdenîgabîn. Nîb ak, Jisas Krais yîb nop per per nep agon ar amnañ. Nîb aknîb rek tep.

Mînîm dai ognap

²² Pen ai mam sîkop. Mîj ulep ñu kîl tîkesin nîbaul, mînîm agebin ak nîj tep gîl dînîmîb.

²³ Mam cîn Timoti nop mîñ lîlak ak, mîñi mis owîp. Ulep apenîgab ak, eip nînîgabîr.

²⁴ Bi kîb nîbi okok abe, God bin bi ne okok abe, nîbep magîlsekl “Mîdebîm?” agebin. Krais bin bi ne karîp lîm Itali nîb okok nîbep “Mîdebîm?” agebal.

²⁵ God nîbep magîlsekl yîmîg nînjîl dî tep gîl kod mîdeñ.

Jems

Jems mij ñu kıl tikak

¹ Yad Jems. God, Bi Kib Jisas Krais, krop apil mal wög gi ñibin. Nibep bin bi Jisas Krais minim tep ne ak niñ dil, ju am karip lüm ke tigon tigon midebin okok, mij nibaul nu kıl tikil, "Nibi midebin?" agebin.

Miker tari tari apenigab, nibi gos par ma niñnimib

² Ai mam s̄kop. Miker tari tari onigab, gos par ma niñnimib; miñ miñ gilig gi nep midenimib.

³ Nibi niñim, miker apek koslam midenigabim ak, nibi Jisas Krais nop c̄ig tep giniñabim. Nib ak, kisen miker tari tari nibep apenigab, nibi ma pirkil, Jisas Krais nop niñ di kılıs gił, nop c̄ig tep giniñimib. ⁴ Koslam midil, Jisas Krais nop c̄ig tep gilig gi nep midil, gi damil me, nibi bin bi kılıs, bin bi tep, bin bi asin ma mideb, midenigabim. ⁵ Pen nibi bin bi ognap, cin tari tari gon tep amnigab, agnigabim ak, God bi cinop di tep yib gīp ak nop ag niñem, ne nibep gos tep yipid gīl ak niñigab. God nop ag niñenigabim ak, yip tari giniñ nib ag niñebim, agil, ma agnigab. ⁶ Pen God nop ag niñig, gos ar nokim nep niñil ag niñnimib. Pen cinop niñigab aka ma niñigab, agil, gos omal niñil ma ag niñnimib. Nibi gos omal niñil ag niñigabim ak, yigen apil niñ solwara pagil di okdaj okil gīp rek ak giniñabim. ⁷⁻⁸ Bin bi nib okok rek, gos alap alap niñig gī gel amiñ ak me, Bi Kib nop ag niñigal ak, tap alap krop ma niñigab.

Bin bi tap ma mideb okok; bin bi tap konjai mideb okok

⁹ Krais bin bi ai mam yim gep rek okok, God udin yirik ne ak, yad yib mideb, yad niñ pai ne midebin, agil, miñ miñ giniñab; ¹⁰ pen ai mam tap konjai mideb okok, God udin yirik ne ak, yad ai mam tap ma mideb okok rek adip adip midebin, agil, miñ miñ giniñab. Tari giniñ: tap tep ne ak mab sim rek kasek kır giniñab. ¹¹ Piñ lüm gek, mab sim tep tep nibak piñ kal niñil milep gī lulu gi yowip. Bin bi tap konjai mideb okok, wög kiri gī dam amel niñlig gī, krop aknib rek nep giniñab. Kiri aknib rek nep kır giniñgal.

Bin bi miker apek God nop ma kiriñ gipal

¹² Pen bin bi miker apek God nop ma kiriñ gił, cīg tep giliñ gī nep midenigal okok, usajil bad per per midep ak dinigabin, agil, miñ miñ giniñgal. Bin bi God nop midmagil lipal okok, God krop usajil bad per per midep ak tol gī niñigab. Ne minim kılıs agil nib agak.

¹³ Bin bi, gī timel gin, agil gos niñenigal ak, God gos ñek niñ gin, ag gos niñobin, ma agnimeł mer. God ne ke, tap si tap timel giniñ, ag gos ma niñigab rek, bin bi ognap krop gos nibak rek ma niñigab. ¹⁴ Pen gos timel kiri ke niñpal ar ak, krop lip gī dad amek, tap si tap timel gin, agil gos niñigal. ¹⁵ Gos niñigal nibak, tap yiñ rek yimel, tanil kidił am kılıs giniñab rek ak, tap si tap timel giniñgal. Pen tap si tap timel giniñgal nibak, piñ nep mid kılıs gek, kimiñigal.

¹⁶ Pen ai mam tep yad okok. Minim tom agenimel ak, ma niñnimib. ¹⁷ Tap tep tari tari yipid gī dipin okok, ke okok nib apek ma dipin. Bapi ne piñ, takin, gap melik nibal okok gī lak ne nep, cinop ar alap nib niñ. Ne nag ar alap gī damil, tap kaunan rek adik

gil, nag ar alap ke ma gìnigab. ¹⁸ Gos ne ke nijn̄il gek, cın mìnim nijn̄id ne ak nijn̄ dıl, komıñ kisen nıb dıl, nıt̄ pai ne ke lıl, tap magıl ned nıb mìn mìn gılıg gı pag dopal rek mıdobın.

God Mìnim ak nijn̄ tep gıl, ageb rek nep gìnimb

¹⁹ Ai mam tep yad okok nijn̄im! Bin bı nıbep mìnim agenımel ak, kasek nijn̄il; pen mìnim kasek ma agnimb; bin bı okok kırop kasek mılık kal ma nijn̄imib. ²⁰ Bin bı mılık kal nijn̄igal ak, God ne, kiri gı tep gıl mid̄ tep gılanj, agıl gos nijn̄ip rek ma gìnigal. ²¹ Nıb ak, nıbi gos tımel nijn̄il tap si tap tımel gıpım ak, tari gìnig nıg gıpın, agıl, tap gac gıp nıbak pıs nep kırıg gıl, God mıdmagıl nab nıbep adan mìnim ne yımib ak, dı tep gìnimb. Mìnim nıbak nıbep dı komıñ yoknígab.

²² God Mìnim nıbak tımid̄ ak nep peyig nijn̄il, bır nıpın, agıl ma agnimb. Nıg genigabım ak, nıbi ke mìnim esek agnigabım. Nıbi God Mìnim nijn̄il, ageb rek genigabım me, bır nıpın, agnigabım. ²³ Pen bin bı God Mìnim nijn̄il, ageb rek ma gıpal okok, añañ mılık dai lı nıpal rek gıpal. ²⁴ Añañ lı nijn̄il, mılık dai kiri tari rek mıdeb, agıl, nijn̄ tep gıpal ak pen kırıg gıl amił, kasek nep saköl gıl, titi gı rek mıdosip, agıl, ma nıpal. ²⁵ Pen bin bı an an God Mìnim tep bin bı dı komıñ yokeb mìnim tep ak nijn̄ tep gıl, saköl ma gıl, nijn̄ig gı nep gel amnigab bin bı okok, God kırop kod mıdekl, tari tari gìnigal ak am yımeb gìnigab. Bin bı nıb okok kiri God Mìnim tep ak nijn̄ tep gıl, ageb rek nep gı mıdebal.

²⁶ Pen bin bı, God nop wög gı tep gın, agıl, aleb kiri ke nijn̄ tep ma gìnigal okok, kiri sıdol gıl, kırop ke mìnim esek apal. Kiri wög tari gıpal ak, magılsek tap yokop rek

lip. ²⁷ Nıt̄ pai an an, nonım nap kımbal amoñılık koslam mıdebal okok abe, bin kanıl yım gep rek okok abe, kırop dı tep gìnimb. Pen bin bı lım dai ar wagın aul gos tımel nıpal okok eip mogım gıl, asıñ kiri nıbak ma ulık gìnimb. Nıg genigabım, God ne nijn̄il, nıbi bin bı asıñ ma mıdeb yad, wög gı tep yıb gıpım, agnigab.

2

Bin bı okok bin bı tep, bin bı okok bin bı tımel, agıl ma agnimb

¹ Ai mam sıkop. Nıbi Bı Kıt̄ cın Jisas Krais, Bı tep yıb aknıb ke nop nıñ dıpım rek, bin bı okok nijn̄il, nonım ke ke lıl, bı ak bı kıb, bı ak bı tam okok, agıl ma agnimb. ²⁻⁴ Nıbi God nop sobok gìnig ap mogım gìnigabım. Pen bı tap koñai mıdeb bı alap, walıj tep tep lıl, rıñ gol nıñ gol ne lıl apenigab ak, nıbi bı nıbak nijn̄il agnigabım, “Nak am mab bog ar tep tep okok bısigan,” agnigabım. Pen bı yım gep rek alap, walıj tımel lıl apenigab ak, nıbi bı nıbak nıñ agnigabım, “Nak gol okok warık mıdei,” aka “Nak lım tob wagın yad sıñaul bisig mıdei,” agnigabım. Pen nıg genigabım ak, yıpid̄ gıl ma gìnigab. Nıbi ke gos tımel nijn̄il, ne bı kıb, ne bı tam okok, agıl, nıg gìnigabım.

⁵ Pen ai mam tep yad okok nijn̄im! Bin bı lım dai ar wagın ar aul, bin bı yım gep rek ognap nijn̄il, bin bı sıñak kiri bin bı tam okok, agöligipal. Pen God ne bin bı yım gep rek okok kırop nıg ma gıp. God ne kırop dı tep gıl, gos tep ūek, kiri God nop nıñ dıl cıg tep gıl, kaun kiri nab adan bin bı gep yıb ne okok mıdel nijn̄ig gı, ne per per nep Kin kiri mıdenigab. Ne mìnim kılıs nijn̄id agıl, bin bı yıp mıdmagıl lıpal okok kırop nıg gìnigain, agak. ⁶⁻⁷ Kiri pen bin bı yım gep

rek okok kîrop agnîgabîm, "Nak gol okok warîk mîdei," aka "Nak lîm tob wagîn yad sînjaul bîsig mîdei," agenîgabîm ak, ne nabîñ gek nîñlîg gi bîsignîgab. Bin bî tap konai mîdeb okok nep, Bî Kîb tep nîbep dîp ak nop ag juîl, nîbep ag sîkol gîl, dam mînîm kîb apal.

⁸ Pen God Mînîm ak nû kîl tîkîl aglak, "Nak ke mîdmagîl lîpan rek, bin bî ke nîb okok kîrop ak rek nep mîdmagîl lînîmîn," aglak. God lo mînîm kîb yîb agak ak rek genîgabîm ak, nîbi gi rep yîb gînîgabîm. ⁹ Pen walîj tap okok tol gîpal rek nîñjîl, bin bî nonîm lînîgabîm ak, God lo mînîm nîbak tîb juîl, tap si tap tîmel gînîgabîm.

¹⁰ Tari gînîg: God lo mînîm ne okok magîlsek nîñ damîl, pen lo mînîm nokîm alap nep tîb juenîgabîm ak, God lo mînîm magîlsek tîb junîgabîm rek lînîgab. ¹¹ God ne lo mînîm agîl, "Bin si bî si ma gînîmîb," agîl, "Cîp ma ñag paknîmîb," agîl, agak. Nîb ak, nîbi bin si bî si ma gînîgabîm pen cîp ñag paknîgabîm ak, nîbi God lo mînîm ak tîb junîgabîm.

¹² Nîb ak, mînîm agnîg aka tari tari gînîg, gos ar alap nîñjîl agnîmîb, "God Mînîm bin bî dî komîñ yokîp mînîm tep nîbak nep nîñjîl, cînop mînîm kîb agnîgab," agîl gos ak nîñnîmîb. ¹³ Bin bî, bin bî ognap okok yîmîg ma nîñnîgal okok, God kîrop mînîm kîb agîl, kîrop ak rek nep yîmîg ma nîñnîgab. Pen bin bî, bin bî okok yîmîg nîñnîgal okok, God kîrop ak rek nep yîmîg nîñjîl, mînîm kîb ma agnîgab.

Mînîm nep ma agnîmîb; God mînîm ageb rek gînîmîb

¹⁴ Ai mam sîkop. Bin bî ognap, God nop nîñ dîpîn, apal ak pen God ageb rek ma gîpal. Mînîm nep agîl, God ageb rek ma gînîgab ak, God kîrop pen dî komîñ ma yoknîgab.

¹⁵⁻¹⁶ Ai mam ognap walîj ma mîdek, tap magîl ma mîdek gînîmîñ okok nîñjîl, pen walîj tap magîl ognap dam nîlîg gi mer, yokop, "Amîl mîd tep gînîmîb," agnîgabîm ak, gi tep ma gînîgabîm. ¹⁷ Nîb ak, nîbi God nop nîñ dînîgabîm pen God Mînîm ageb rek ma gînîgabîm ak, nîñ dep magîl nîbi ak tap yokop rek lînîgab.

¹⁸ Nîbi ognap agnîgabîm, "Bin bî ognap God nop nîñ dîpîl; pen bin bî ognap God Mînîm ageb rek gîl, bin bî okok gi tep gîpal. Nîb ak, mînîm ma mîdeb," agnîgabîm. Pen mînîm agnîgabîm nîbak, nîbep pen ag nîñnîgain, "Bin bî God nop nîñd nep nîñ denîgal ak, kîri titi gîl bin bî okok kîrop gi tep ma gînîgal? Yad God nop nîñ dîpîn ak me, ne ageb rek nîñ tep gîl, bin bî okok kîrop gi nîbin," agnîgain. ¹⁹ Nîbi God nokîm nep mîdeb, agîl, gos nîpîm ak gi tep gîpîm. Pen kîjeki okok ak rek nep, gos ar nîbak nep nîñjîl, pîrîkîl jep jep dîpîl. ²⁰ Nîbi bin bî sakîl rek! Nîbi, "God nop nîñ dîpîn," apîm ak pen ne ageb rek ma gîpîm. Nîg gîpîm ak, God nop nîñ dîpîn, apîm ak tap yokop rek lîp. Mînîm agebin nîbaul bîr nîpîm aka yad mînîm ognap sek nîbep agen nîñnîmîb?

²¹ Nîbi nîpîm, based cîn Ebraham ñî ne Aisak nop God nop pak sobok gi ñînîg gek, God nîñjîl Ebraham ne bî tep agak. ²² Nîb ak, Ebraham God nop nîñ dak ak me, God nop bî tep ma agak; Ebraham ne God nop nîñ dak ak abe, God agak rek nep gak ak abe, God tap nîb omal nîñjîl agak, Ebraham ne bî tep, agak. ²³ Ñîn ned nîbak me, God Mînîm dai alap nû kîl tîkîl kîri bîr nînlâk, mînîm nû kîl tîklak nîbak, mînîm nîñjîd nû kîl tîklak: "Ebraham God mînîm ne nîñ dak ak me, God Ebra-

ham ne b̄i komiñj tep yad agak.” Ebrahim gak n̄bak, God Ebrahim nop, b̄i niñjep yad, agak. ²⁴ N̄b ak n̄bi n̄p̄im, n̄bi God nop niñj diniñgabim ak nep, God n̄bep, bin b̄i komiñj tep yad, ma agnigab. N̄bi God nop niñj d̄l, ne agip rek ḡinigabim ak me, God n̄bep bin b̄i komiñj tep yad, agnigab.

²⁵ N̄b ak rek nep, bin Rehap gak. Ne b̄i si dep bin m̄idoliḡip ak pen b̄i Isrel omal karip l̄im ne ak kapkap l̄isim niñjníg aperek, Rehap k̄rop mal karip ne ak kasin gi d̄i we gił, k̄isen kanib ke n̄b par alap ag yokek, k̄iri p̄irik gi amil, karip k̄iri adik gi amnirek. Rehap gak rek niñjil, God Rehap nop bin komiñj tep agak. ²⁶ Pen bin b̄i m̄ib gon nep m̄idil, kaun sek ma m̄idebal ak, k̄iri komiñj m̄idep won ak ma m̄ideb. N̄b ak rek, bin b̄i God nop niñj d̄ip̄in apal ak pen God Minim ageb ar ak ma gipal okok, k̄iri ak rek nep komiñj m̄idep won ak ma m̄ideb.

3

Aleb c̄in niñj tep gił

¹ Ai mam tep yad. N̄bi konjai nep minim ag ñeb b̄i m̄idojin, agił, ma niñjñimib. Tari ḡinig: c̄in minim ag ñeb b̄i okok, minim k̄ib k̄iliş rek niñjñigabin. ² C̄in magiłsek yip̄id gił ma gił ar ak ke ke konjai nep giłpin. Pen bin b̄i aleb k̄iri kod m̄id tep gił, minim yip̄id gił ḡinigab ar ak nep agenigal okok, m̄ib gon k̄iri magiłsek niñj tep ḡinimel rek l̄inigab. ³ Kaj hos ak kaj k̄ib yib ak pen tap ain s̄ikol alap nag ak sek ñon gił, d̄i meg miğan ak l̄il, amniğ gebal piş ken līp gel ambal. ⁴ Nīg magöb k̄ib okok ak rek nep, yīgen apil tap k̄ib n̄bak dam yokop okok ambkop ak pen b̄i kapten okok stia s̄ikol ak d̄il, amniğ gebal piş ken d̄i yip̄id gił gesal amib. ⁵ Aleb c̄in ak rek nep tap s̄ikol yib ak pen

m̄inim agon konjai nep līp. N̄bi n̄p̄im, be k̄ib yib nab ak, s̄ikol m̄ilep bad alap sīp ñel, yin damil magiłsek yinnimij rek līp. ⁶ Aleb mab m̄ilanj rek m̄ideb. M̄ib gon dai c̄in ak t̄imel n̄bak rek alap sek ma m̄ideb; aleb ak nep gek, m̄ib gon c̄in magiłsek acır ḡinigab. Aleb ak nep gek, ameb oweç c̄inop ak magiłsek gi t̄imel ḡinigab. Pen mab m̄ilanj n̄bak, karip l̄im Hel ak n̄b apil me, aleb ak nīg gīp.

⁷ K̄imin yakir, soin sarau, tap be okok m̄ideb okok abe, tap nīg solwara okok m̄ideb okok abe, damil m̄ikel, gos niñjil, nap k̄iri agnigal rek ḡinigal. K̄iri k̄imin yakir tap okok damil m̄ikel nīg gīpal ak pen ⁸ aleb c̄in ak agon, gos niñj dñimijrek ma līp. Aleb per per tap si tap t̄imel tari ḡinim, agił gos niñjil, nīg silek bin b̄i ñaq pak lep ak ap ran jakıl m̄ideb. ⁹ Aleb c̄in ak, Bī K̄ib Bapi c̄in ak yib ne agon ar amniğab, pen bin b̄i God ne ke rek gīl lak okok, tap t̄imel apil k̄rop pakn̄imij, agnigabın. ¹⁰ Nīg gił, aleb nokim n̄bak nep, minim tep abe agił, minim t̄imel abe agił, gīpin. Ai mam s̄ikop. Tari ḡinig nīg gīpin? Ak tep ma gīp. ¹¹ Nīg k̄ilam nokim alap juıl, nīg tep ognap, nīg t̄imel ognap ma owip. ¹² Ai mam s̄ikop. Mab ak, nag magił ma piñigab; nag ak, mab magił ma piñigab. Pen dek kajon ak, nīg komiñj tep ma l̄inigab.

Milīk yapek, asik ke ke ma linimib

¹³ N̄bi gos niñj tep gīpim aka? Gos niñj tep gīpin, agnigan ak, nak niñj tep gił, yib nak ke agek ar ma amniñmij. God nop tep ḡinimij ar ak nep ḡinimij. Nak nīg genigancı ak me, gos niñj tep gīpin, agił, agnigan. ¹⁴ Pen gos nab nak eyan, tap tep k̄iri okok yad ke dñim, ag gos niñjñigan ak, aka yad nep b̄i k̄ib m̄idenim, ag gos niñjñigan ak, yad gos niñj tep gīpin,

agıl, ma agnımın. Nıb agnığan ak, mınım tom agnığan; mınım nıñjıd ak karıknığan. ¹⁵ Bin bı gos nıñjıd tep gıpın apal ak pen tap tımel nıbak rek gıpal okok, God gos tep nıb ar ak ma nıpal; bin bı karıp lım ar wagın aul nıpal rek nep nıpal. Gos kırı ak God Kaun ne ma nıb; Seten ne nep nıb. ¹⁶ Pen bin bı, tap tep okok yad ke dınim, ag gos nıñjıgal okok, aka yad nep bı kıb mıdenım, ag gos nıñjıgal okok, kırı per per pen pen gılıg gıt, tap si tap tımel ar ak nep gel amnígab.

¹⁷ Pen bin bı God gos tep nıb rek nıpal okok, mıdmagıl nab kırrop adan tap si tap tımel acır nıbak rek ma mıdeb. Bin bı kaual maual rek mıdebal okok eip mınım agıl, nıbi jım nıl mıd tep gınımıb, apal. Kırı bin bı okok kırrop ag pasak dıl, dı tep gıpal. Kırı bin bı okok mıdmagıl yıb lıl, yımıcın nıñjıl, dı tep gıl, kırrop tep ar ak nep gıpal. Kırı bı tep ak eip agnığain, bı tımel ak eip ma agnığain, agıl, gos ar ak nıb ma nıpal. Mınım esek ma apal. ¹⁸ Bin bı kaual maual rek mıdebal okok eip mınım agıl, nıbi jım nıl mıd tep gınımıb, agel, kırı mınım nıbak nıñjıl jım nıl mıdenıgal ak, tap yıñ yımbal nıbak tanıl tap tep pılnıgab.

4

God nop cıg tep gınımıb

¹ Per per mılık yapek pen pen gıpım ak, gos tımel nab nıbi adan pen pen gıl, mıb goj nıbi dı lıp gınıg geb ak me, nıg gıpım. ² Tap tep dıñıg nıpım okok ma dıl, kal yıb juıl, bin bı nıag pak lın, agıl, gıpım. Tap tep okok ma dıñımıb rek lek, pen pen agıl, pen pen gın agıl nıpım. God nop ag nıpkep, dıpkep. Pen nop ma ag nıpım. ³ Pen God nop ag nıpım nıñ ak, gos nıñ tep gıl ma ag nıpım. Cınop ke tep gañ, agıl, mıb goj cın ke

tep gañ, agıl, ag nıpım ak me, ag nıpım rek ma gıp.

⁴ Nıbi bı si dep bin rek mıdebı! Nıñım! Bin bı gos kırı tap lım dai ar wagın aul pıs ken nep amiıb okok, God nop mılık yapek, tap nıb okok nep gos nıpal. Nıb ak, nıbi tap lım dai ar wagın aul mıdeb tap okok mıdmagıl lıñıgabım ak, nıbi God kaual maual ne mıdenıgabım. ⁵ Ar nıbak God Mınım nıu kıl tıkkıl aglak, “God Kaun cınop nab adan lı nıb ak, cın tap lım dai ar wagın aul mıdeb tap okok mıdmagıl ma lıñıgabın, agıl, gos nıñlıg gıt mıdeb,” aglak. Pen God Mınım dai nıbak nıpek, tap yokop rek lıp ar? ⁶ Pen ne cınop yımıcın nıñjıl, dı tep gıl, kod mıd tep yıb gıp. Ar nıbak nep, God Mınım ak nıu kıl tıkkıl aglak,

“Bin bı ke nep mıdıl, mıd tep gıpın, apal okok,
God kırrop mınım kılıs rek agıp;

pen bin bı yıb kırı ke agel ar ma amnígab okok,
ne yımıcın nıñjıl, dı tep gıl, kod mıd tep gıp,” aglak.

⁷ Nıb ak, God nop pıs ken mıdıl, ne ageb rek nep gınımıb. Seten nop mer agem, ne nıbep kırıg gıl sıskol dıl amnígab. ⁸ God nop cıg tep gem, ne nıbep cıg tep gınıgab. Nıbi tap si tap tımel gıpım bin bı okok, bin bı tep mıdon, agıl, nıñmagıl nıbi gac gıp ak nıñ lı yok tep gınımıb. Pen nıbi God nop kısen gıpın, agıl, esek apım okok, gos omal nıpım ak kırıg gıl, gos tep nokım nep nıñjıl, God nop nep cıg tep gılıg gıt mıdenımıb. ⁹ Sık kırkır apım ak kırıg gıl, cıb gek nıñlıg gıt sıl aglıg gıt mıdenımıb. ¹⁰ Bı Kıb nıñ mıdeb rek, cın bin bı yıb ma mıdeb, agıl, nop sobok genıgabım ak me, ne yıb nıbep gek ar alan amnígab.

11 Ai mam s̄ikop. Ai mam ognap, kiri tari ḡin̄ig n̄ig ḡipal, agil, k̄rop ag dam ma yokn̄im̄ib. Bin b̄i ai mam ag dam yokpal okok, God lo m̄in̄im ne ak abe ag dam yokpal. N̄ig gen̄igabim̄ ak, bin b̄i God lo m̄in̄im sain ḡipal rek ma m̄idenigabim̄; bin b̄i God lo m̄in̄im tep m̄ideb aka tari rek m̄ideb, ag gos n̄in̄j̄l non̄im li t̄ig b̄ilok nīpal bin b̄i okok rek m̄idenigabim̄. 12 Pen God ne nep lo m̄in̄im ag lak. Ne nep lo m̄in̄im n̄in̄j̄l, bin b̄i m̄in̄im k̄ib n̄in̄j̄gab. Ne nep c̄inop d̄i kom̄in̄ yokn̄igab aka n̄ag pak l̄in̄igab. N̄ib ak, n̄ibi tari ḡin̄ig, “Bin b̄i okok bin b̄i tep, bin b̄i okok bin b̄i t̄imel,” agil agebim̄? N̄ibi n̄ig ma ḡin̄im̄ib.

Ȳib n̄ibi ke agem ar ma amn̄im̄ij

13 Pen n̄in̄j̄m! N̄ibi ognap ap̄im, m̄in̄i aka tol rek, taun k̄ib alap am̄il, n̄ib okok m̄i nokim̄ alap w̄ög bisnis ḡil, mani k̄ib d̄il, adik ḡi ow̄in, ap̄im. Pen n̄in̄j̄ tep ḡin̄im̄ib. 14 K̄isen tari tari ḡin̄igab ak n̄in̄j̄l ma ap̄im. M̄in̄i kom̄in̄ m̄idobin̄ ak pen kom̄in̄ m̄idobin̄ n̄ibak, seb d̄i ȳip̄il yok̄ip̄ rek nep ḡip. Won ak m̄idil, won ak kapkap k̄ir k̄ir gek am̄ib. 15 Ḡip n̄ibak rek, m̄in̄im ap̄im n̄ibak k̄irig ḡil agn̄im̄ib, “B̄i K̄ib nop tep gen̄igab ak, c̄in kom̄in̄ m̄idil n̄ib n̄ib ḡin̄igabın̄,” agn̄im̄ib. 16 Pen bin gep b̄i gep m̄idobin̄, agil, ȳib n̄ibi ke gem ar ameb ak, t̄imel ȳib ḡip.

17 Ar akn̄ib rek gep ak tep, ag gos n̄ip̄in̄ ak pen n̄ig ma ḡin̄igabın̄ ak, tap si tap t̄imel ḡin̄igabın̄.

5

Bin b̄i tap kon̄ai m̄ideb okok

1 N̄ibi bin b̄i gep ȳib okok, m̄in̄im agn̄ig gebin aul n̄in̄j̄m! M̄iker k̄ib d̄in̄ig gebim̄ rek, c̄ib gek s̄il aglig ḡi m̄idenim̄ib. 2 Agon k̄lnok k̄ibap mani tap tep n̄ibi kon̄ai m̄idoliḡip̄ okok b̄ir ajil ḡi

ki gi yow̄ip. Walij tep kon̄ai nep n̄ibi m̄idoliḡip̄ okok, k̄isoı s̄ikol s̄ikol n̄ib n̄ib m̄igan m̄igan juip̄. 3 Gol silpa n̄ibi ki gi yow̄ip ak, n̄ibi tap si tap t̄imel ḡip̄im ak n̄in̄j̄ tep ḡin̄im̄ib. M̄ib gon̄ n̄ibi abe mab m̄ilan rek ȳin̄il s̄ib r̄ik yon̄igab. N̄in̄ k̄isen ak ulep apeb won aul, n̄ibi agon k̄lnok k̄ibap mani tap okok kon̄ai nep d̄i okok we ḡip̄im. 4 N̄in̄j̄m! Bin b̄i w̄ög dai kiri ḡipal okok, k̄rop pe ma n̄ibek, kiri koslam m̄idil s̄il agel, B̄i K̄ib k̄ilis ke ȳib ak n̄in̄j̄p̄. 5 N̄ibi l̄im dai ar wagin aul m̄idil, w̄ög wari ma ḡil yokop m̄idil, mīn̄ mīn̄ ȳib gi ajp̄im. N̄ib ak, kaj okok m̄ik tep ḡil, anen gek pak n̄ibal rek m̄idebim̄ ak, won par ma m̄idenigabim̄. 6 Bin b̄i tep, n̄ibep tap t̄imel alap ma ḡipal okok, k̄rop esek agil n̄ag pak l̄ip̄im.

M̄iker ap on̄im̄ij, c̄in ȳir̄ik mar̄ik ḡil yo ma n̄in̄j̄l, B̄i K̄ib on̄igab, agil, nop kod midon

7 N̄ib ak, ai mam s̄ikop. M̄iker alap apon̄im̄ij, c̄in ȳir̄ik mar̄ik ḡil yo ma n̄in̄j̄n̄; B̄i K̄ib on̄igab, agil, nop kod midon. Bin b̄i tap w̄ög ḡi ȳim̄il kod m̄idel n̄in̄j̄ig gi, mīn̄ab pakek, ȳin̄ mar̄ip ap ran̄il magil tep pīln̄igab. N̄ibi ak rek nep B̄i K̄ib nop kod m̄idenim̄ib. 8 B̄i K̄ib on̄igab n̄in̄ ak yokop ulep m̄ideb, agil, gos sek kod m̄idenim̄ib.

9 Pen ai mam s̄ikop. Ai mam ognap k̄rop ma ag juenigabim̄ ak, B̄i K̄ib n̄ibep pen m̄in̄im k̄ib agn̄igab. B̄i m̄in̄im k̄ib agn̄igab ak ulep s̄in̄jak m̄ideb; ulep won ak nep on̄igab. 10 Ai mam s̄ikop. B̄i God m̄in̄im agep b̄iar̄ik nep m̄ideliḡip̄ okok, B̄i K̄ib m̄in̄im ne agel, k̄rop gi t̄imel gel n̄in̄j̄ig gi, koslam ȳib m̄ideliḡip̄ ak pen kiri ȳir̄ik mar̄ik ḡil yo ma n̄in̄j̄lak. Kiri kapkap m̄id tep ḡilak. N̄ibi ak rek nep ar n̄ibak nep ḡin̄im̄ib.

¹¹ N̄ibi n̄ip̄im, bin b̄i ḡi tep ḡil, yir̄ik mar̄ik ḡil yo ma n̄ijlak okok, k̄iri miñi miñi miñi ḡilḡi mid̄ tep ḡipal, ap̄in. Bi nak Job b̄irar̄ik nep midoliḡip, kes̄im ak n̄ip̄im. NOP m̄iker k̄ib apek, koslam m̄ideb ñ̄in ak, Bi K̄ib NOP gos n̄ijliḡ ḡi mid̄il mid̄ dam amek n̄ijliḡ ḡi, Bi K̄ib Job NOP ḡi tep gek, k̄isen mid̄ tep gak. Tari ḡiniḡ: Bi K̄ib ne per per bin b̄i ȳim̄iḡ ȳib n̄ijil, d̄i tep ȳib ḡip.

¹² Pen ai mam s̄ikop. Tap k̄ib ȳib ak, God ȳib ne ak yokop ma agn̄im̄ib. "God n̄ij m̄ideb rek, n̄ijid agobin," agil, ma agn̄im̄ib. "Seb kab ar alan m̄ideb rek, n̄ijid agobin," agil, ma agn̄im̄ib. "L̄im wagin aul m̄ideb rek, n̄ijid agobin," agil, ma agn̄im̄ib. "Tap okok tap ognap m̄ideb rek, n̄ijid agobin," agil, ma agn̄im̄ib. Yau, agn̄igabim ak, "Yau" nep, agn̄im̄ib. Mer, agn̄igabim ak, "Mer" nep agn̄im̄ib. Mer ak, minim k̄ib dinigabim.

Sobok ḡinim̄ib

¹³ N̄ibep bin b̄i ognap m̄iker gonim̄inj, n̄ibi Bi K̄ib NOP sobok ḡinim̄ib. N̄ibi bin b̄i ognap miñ miñ ḡinim̄ib ak, k̄imep ognap agil, Bi K̄ib ȳib ne agem ar amnañ.

¹⁴ N̄ibep bin b̄i ognap tap gonim̄inj, Krais bin b̄i ne okok kod m̄idebal b̄i k̄ib okok agem ap̄il, sobok ḡil, Bi K̄ib ȳib agil, wel ognap li ñ̄inim̄el.

¹⁵ Pen Bi K̄ib NOP n̄ij d̄il sobok genigal ak, Bi K̄ib ne gek, tap ḡinigab n̄ibak komiñ l̄inigab; tap si tap timel ḡipal ak, Bi K̄ib ne n̄ijil k̄irig ḡinigab.

¹⁶ N̄ib ak, tap si tap timel ḡipim ak, pen pen ag ȳikil, nak ke abe, ai mam okok abe, Bi K̄ib NOP sobok gem, ne gek n̄ibep komiñ l̄inim̄inj. Bin b̄i Bi K̄ib ageb rek ḡipal okok, NOP sobok gel, Bi K̄ib ne k̄ilis ne ḡil, ke ȳib ḡinigab. ¹⁷ Bi God minim agep Ilaija, b̄i yokop cin rek ak pen miñab ma paknim̄inj,

agil, God NOP k̄ilis ḡil ag n̄ijek, miñ omal nokim takin akniñ kagol onj̄id miñab ma pakak. ¹⁸ K̄isen pen ne kauyan God NOP ag n̄ijek, seb kab ar alan n̄ib miñab pakek, lim dai ar wagin aul tap okok tan ap ranil, tap magil pilak.

¹⁹⁻²⁰ Ai mam s̄ikop. Bin b̄i n̄ibi ognap Krais minim n̄ijid ak k̄irig genim̄el, k̄rop ag n̄i tep gem, kauyan Krais NOP n̄ij denigal ak tep. N̄ig gem me, tap si tap timel tari tari ḡipal okok, God n̄ijil k̄irig gek, k̄isen k̄imil pis nep ma k̄imnigal.

1 Pita Pita mīj ned ak ū kıl t̄kak

¹ Yad Pita, b̄ Jisas Krais m̄inim dad ameb b̄ alap. Yad n̄ibep bin b̄ God b̄ırarık ped okok bin b̄ ne ke ag lak okok, mīj aul ū kıl t̄kebin.

N̄ibi ognap Podas m̄idebim, ognap Galesia m̄idebim, ognap Kapadosia m̄idebim, ognap Esia m̄idebim, ognap Bitinia m̄idebim. N̄ibi bin b̄ karıp l̄ım par okok n̄ib rek m̄idebim. M̄inim n̄ib aul ū kıl t̄k yoken, karıp l̄ım ke ke m̄idebim okok amek n̄ıñigabim.

² Bapi God b̄ırarık ped okok n̄ibep gos n̄ıñıl, bin b̄ yad m̄idenigal, agak. N̄ib ak, God Kaun ne ak gek, n̄ibi bin b̄ ne m̄idil, Jisas Krais ageb rek ḡıñigabim n̄ıñıl lakañ ne tap si tap t̄mel ḡıpim gac ak l̄ig ḡı yokn̄igab.

N̄ib ak, God ap̄ıl mal n̄ibep ȳıñig n̄ıñıl, d̄i tep ḡıl, kod m̄ider, n̄ibi per nep kapkap sain t̄ktil m̄idenimib.

*M̄id tep gep magıl c̄ın ak m̄ideb
God karıp l̄ım tep ne seb kab ar alan
s̄ıñak*

³ B̄i K̄ib c̄ın Jisas Krais God ne nop tep agıñ! Jisas Krais Nap ne nop tep agıñ! Ne nep c̄inop ȳıñig ȳib n̄ıñıl, N̄i ne Jisas Krais nop ag yokek ap̄ıl k̄imil, kauyañ warıkkak ak me, n̄īl pai ne ȳib m̄idil, ne eip per per m̄idenigabın, agıl, gos sek m̄idobın. ⁴ God n̄īl pai ne m̄idobın rek, c̄inop karıp l̄ım tep ne seb kab ar alan s̄ıñak d̄i tep ḡıñigab. L̄ım dai ar wagın aul tap okok ajıl l̄ıl ki ḡı yonigab ak pen God karıp l̄ım seb kab ar alan s̄ıñak akn̄ib ma ḡıñigab. God tap tep okok n̄ibep ag lak n̄ıñıl per per nep m̄id tep ȳib ḡıñigab. C̄inop agıp rek,

amıl ne eip per per nep m̄id tep ḡıñigabın.

⁵ God ne kılıs ȳib. N̄ibi God nop n̄ıñ d̄ıl c̄ig tep gem, ne n̄ibep kod m̄id tep ḡıl, m̄id damıl, n̄ıñ kisen ak, n̄ibep dam karıp l̄ım tep ne ak dad amn̄igab. ⁶ N̄ib ak, m̄iñ m̄iñ ḡıllıg ḡı m̄idenimib.

Pen m̄iñi won s̄ıkol eñap n̄ibep, bin b̄i Krais p̄ı̄s ken m̄idebal, agıl, ḡı t̄mel gel koslam m̄idenimib rek l̄ıp. ⁷ Bin b̄i gol taupal okok dagılel ȳıñek, magıłsek gol nep m̄ideb aka tap acıp acıp sek m̄ideb, agıl n̄ıpal. Gol tap yokop rek ak pen n̄ıg ḡıpal. Pen God nop c̄ig ḡıpim aka ma c̄ig ḡıpim ak tap k̄ib ȳib ak me, m̄iker apek koslam m̄idenigabim n̄ıbak, nep c̄ig tep ḡıpim aka c̄ig tep ma ḡıpim ak n̄ıñigab. Pen m̄iker apek, nep c̄ig tep ḡıllıg ḡı nep m̄idenigabim ak, Jisas Krais adık ḡı onigab n̄ıñ ak, God ne n̄ibep, ḡı tep ȳib ḡıpim, agıl, ȳib n̄ibep gek ar alan amek, n̄ibep wasu ag damıl, karıp l̄ım tep ne dad amn̄igab.

⁸⁻⁹ N̄ibi ned Jisas Krais nop udın ma n̄ipek ak pen nep m̄idmagıl l̄ıpim. N̄ibi m̄iñi ak rek nep nop udın ma n̄ıpim ak pen nep n̄ıñ d̄ıl, m̄iñ m̄iñ ȳib ḡıpim. Jisas Krais nop n̄ıñ dem, God ne, kaun n̄ibep per nep komıñ m̄idenimib, agıl, n̄ibep kod m̄ideb. N̄ib ak me, n̄ibi m̄iñ m̄iñ ȳib ḡı m̄idebim. C̄ın m̄iñ m̄iñ gep won n̄ıbak agıñ, agıl, m̄inim ulep ḡıñigab.

¹⁰⁻¹¹ B̄ırarık nep Krais Kaun ne b̄i God m̄inim agep okok k̄ırop nab adañ m̄idil gos ūñek, k̄ıri Krais yur tari tari d̄ıl, kisen tap tep ȳib tari tari ḡıñigab m̄inim ak agıl ūñu kıl t̄klak. Pen Krais yur d̄ıl k̄imek, God n̄ibep ȳıñig n̄ıñıl d̄i tep gek, m̄id tep ḡıñigabim m̄inim aglak n̄ıbak, k̄ıri ke n̄ıñ tep ma ḡıl, c̄inop m̄iñi m̄idobın ageb aka bin b̄i k̄isen okok ke ageb, agıl, kılıs ḡıl p̄ıyo n̄ıñlig ḡı m̄ideligpal.

¹² Pen Krais Kaun ne gos ūnuk God mīnim agep bī okok nīñil mīnim agelak nībak, God kīrop nen agīl ma agak; nībi mīñi mīdebim nīñ aul nep agīl agak. Mīnim tep agelak nībak me, God ne Kaun Sīñ seb kab ar alan nīb ag yokek apīl bin bī ognap kīrop gos ūnek, kīri pen nībep Jisas Krais mīnim tep ak agel nīpīm. God gek nībi mīñi tap tep tep tari tari nīpīm ak, ejol okok, cīn abe nīñin, agīl, ma nīpal.

God cīnop, “Bin bī sīñ mīdenimib,” ageb

¹³ Nīb ak, gos yokop ar ognap ma nīñimib; gos won nībi ke mīb goj nībi ke gos gīp rek nep ma gīnīmib; Jisas Krais adīk gī apīl nībep dīl tap tep nīnigab, gos ak nep nīñil, tap gek nīñlig gī, gos sek mīdenimib.

¹⁴ Nībi ned Jisas Krais mīnim tep ak ma nīñil, gos tīmel nībi ke nīñil gōlīgīpīm rek ma gīnīmib; nībi God nītai ne mīdebim ak me, mīnim ne ageb rek ak nep gīnīmib. ¹⁵ Tari tari gīnīgabim ak, God nībep sīk agīp ak ne sīñ mīdeb rek, nībi ak rek nep sīñ nep mīdenimib. ¹⁶ God agak rek God Mīnim eyaj nū kīl tīkīl aglak, “Yad tap si tap tīmel gep magīl ak ke ke sīñak nīb mīdīl sīñ mīdebin rek, nībi ak rek nep tap si tap tīmel gep magīl ak ke ke sīñak nīb mīdīl sīñ mīdenimib,” aglak.

God tap tep yīb yokīl, cīnop tau adīk dak

¹⁷ God ne bin bī okok kīrop nonīm līl, abramek ma gīp; gīpal gīpal rek nep nīñil nonīm līp. God nīg gīp nībak, Bapi cīn apīm ak, karīp ne seb kab ar alan ma ambīm nīñ aul, ne Bi kīb aknīb ke, agīl, ageb ageb rek nep gīnīmib. ¹⁸⁻¹⁹ Nībi napīs nased sīkop gōlīgīpal ar ak gī damīl komīj amnīgabīn, agīl, gī mer nīñem, God nībep dak ak, gol silpa kībap kīlnok tap ki gīp tap yokop

kok rek tauīl ma dak. Pen sīsīp nīlīk kadlai ma mīdeb gac ma gīp damīl pak God nop sobok gī nōlīgīpal rek ak, Krais damīl nīag pak lel lakañ ne gol silpa kībap kīlnok ma tauep ak yapek kīmak ak me, God nībep tau adīk dak. ²⁰ God līm dai wagīn aul ma gī lak nīñ ak, Krais ne ar nībak gīnīgab, agīl, ag lak ak pen mīñi nīñ kīsen aul nep, nībep gī tap gīnīg mīsenjowak. ²¹ God gek, Krais warīkek, God Krais nop dī ar i alan yīb dak. Nīb ak, God nop nīñ dīl, cīg tap gīl, cīnop ma kīrīg gīnīgab, agīl, gos sek mīdebim.

Ai mam okok kīrop mīdmagīl līnīmib

²² Nībi God Mīnim nīñid yīb ak nīñil, ageb rek gem, nībep tap si tap tīmel gac ak ma mīdeb. Nīg gīl, nībi ai mam God pīsken mīdebal okok kīrop mīdmagīl yīb līpīm. Nīb ak, nībi kīlīs gīl pen pen mīdmagīl yīb līlīg gī mīdenimib. ²³ God Mīnim nep gek, nībi kauyanj nīt painyanj kīsen lakañ sek rek līpīm. Pen komīj kīsen nīb dīpīm ak, nonīm nap okok ma nībal; nonīm nap nītai tīk dapel kīmbal. Pen God Mīnim ak, mīnim per per nep mīdenīgab mīnim komīj nībak nep gek, God nītai ne mīdīl per per mīdenīgabim. ²⁴ God Mīnim ak nū kīl tīkīl aglak,

“Bin bī okok magīlsek tap kas kas rek nep mīdebal;
yīb kīb dīpīl ak mab sīm sīm rek nep mīdeb.

Tap nīb okok kasek mīlep gīl yowīp.

²⁵ Pen God Mīnim ak per per nep mīdenīgab,” aglak.
God Mīnim nībak, mīnim tep nībep ag nīl nīpīm ak nep.

2

Bī Kīb ne Kab Komīj rek per mīdenīgab

¹ Nib ak, gitimel gipim ar ak magilsek pis nep kiri gil, minim esek apim ar ak pis nep kiri gil, minim nep apim ak pis nep kiri gil, tap tep kiri okok cin dipnop agil gos nipiim ak pis nep kiri gil, bin bi ognap ag jupim ak pis nep kiri gil, ginimib.

²⁻³ Ni painan kisen tik dopal okok ci niyin, agil, gos ar nokim ak nep nipl. Nib ak rek, nibi Bi Kib bi tep yib nibep di tep gip ak bir niyipim rek, minim tep ne ci rek niyin, agil, gos ar nokim ak nep niyinmib. Ci nibak niyinigabim ak, nibi kib gil, komij midep won nibak wagin ak niyin tep ginigabim.

⁴ Jisas Krais ne kab alap rek. Ne kab yokop alap mer; ne Kab komij. Kab komij nibak bin bi ognap yo niyil kiri gipal ak pen God ne dil, kab nibak kab tep akniib ke agak. Nibi Kab komij nibak apil, ⁵ nibi ke kab komij rek lem, God ne kab nib okok dil karip ne ginigab. Karip nibak, Jisas Krais ne karip nabic midenigab niyil nibi God nop sobok gep bin bi sin midil, tap tari tari God nop tep gip ak, tap sobok gep rek God nop niyinigabim. Tap sobok gi neb nibak sipsip tap okok mer; tap kaun sobok gi neb nep niyinigabim.

⁶ God Minim ak nu kil tikil aglak,

"Niyim! Yad kab alap taun kib Saion len,
kab nibak Saion karip nab sap
rek pinjil ntil midenigab."

Kab nibak yad ke ag len,
kab nibak kab tep akniib ke
midenigab.

Bin bi an an nop niyin dil cig ginigal
okok,

kisen kiri, cin tari ginig nop
niyin dipin, agil, ma agnigal
yib," aglak.

⁷ God nib agek, bin bi nop niyin
dipim okok, kab nibak kab tep
akniib ke rek linigab; pen bin

bi nop ma niyin dipal okok, God
Minim ak nu kil tikil aglak,
"Kab yo niyil kiri gilak kab ak
nep

miini karip nab sap kilis yib
nab alan dim mideb," aglak.
⁸ Pen minim alap aglak,
"Kab nibak nep, bin bi amil tob
pinjil ginigal;

kab nibak nep, bin bi apil, yap
paknigal," aglak.
Krais minim tep ak ma niyin dipal
ak me, ap yap pakpal. Pen kiri ap
yap pakpal ak, God ginigab agak
rek nep gip.

⁹ Pen God ne ke nibep dil, yakam
ne ke ag lip. Nibi Kir tap sobok
gep bin bi ne midebim. Nibi bin bi
sin ne midebim. Nig gip ak, nibi
bin bi okok nib okok nib, God ne
tap tep akniib ke gip ak ag misen
agil, ned kislim nab okok midil,
koslam gi ajoligipim ak pen God
ne gek, miini melik tep ne niyil
tag tep gipim, minim nibak misen
agnigabim. Nib agil, yib ne agem
ar amnigab.

¹⁰ Ned God bin bi ne ma
mideligipim, pen miini bin bi ne
ke midebim. Ned God nibep yimig
niyil ma dip, pen miini nibep
yimig niyil dip.

*God bin bi ne midebim rek, mid
tep ginimib*

¹¹ Nib ak, bin bi niyep tep yad
okok. Lim dai wagin aul karip
lim nibi yipid gil mer, yokop apil
melik kin midebim. Nib ak, tap si
tap timel lim dai ar wagin aul mit
gon gos gip tap okok, midmagil lil
gem ma amnitim. Tap nib okok
gos niyil gem amek, kaun nibi eip
pen pen gek, ap yap paknimib rek
lip.

¹² Bin bi God bin bi ne ma
midebal okok eip midebim ak, gi
tep yib gi midenimib. Nig gem,
niyin ognap, nibep, gi timel gipim,
agil, ag junigal ak pen kiri gi tep
gipim ak niyil, kisen Jisas Krais

onıgab nıñ ak, gıt tep gıpım rek ag yikenıgal, God yıb ne ak agel ap rannıgab.

¹³⁻¹⁴ Bı Kıt bin bı ne midebiṁ rek, bı kıb nıbep lım dai ar wagın aul kod midebal okok agnımel rek gınımıb. Kin nıbi bı kıb yıb mideb ak me, mınım ne ak nıñıl, bı ne ag yokek apıl nıbep kod midebal okok mınım kiri magılseк nıñıl gınımıb. Bı kıb nıb okok, bin bı gıt tep gınıgal okok kırop dı tep gınıgal; pen bin bı gıt tımel gınıgal okok kırop mınım kıb agıl, yur pen nıñıgal. Tari gınıg: God bı nıb okok wög nıbak gınımel, agıl, ag lak. ¹⁵ Pen God nop tep gınıgab ak, nıbi gıt tep gılıg gıt nep mideb, bin bı gos ma mideb okok nıbep mınım tom agıl ag junımel rek ma lınígab. ¹⁶ Bin bı ognap, ke nıpım rek gınımıb, apal. Nıbak tep pen gos nıbak nıñıl, tap si tap tımel alap ma gınımıb. God bin bı wög gep ne midebiṁ rek, tari tari gınıg gınıgabım ak, ne ageb ageb rek nep gın, agıl, gınımıb.

¹⁷ Bin bı gep okok abe bin bı yokop okok abe mınım kırop nıñımıb. Ai mam Krais pı̄s ken midebal okok kırop mı̄dmagıl lınímıb. God ne Bı kılıs aknıb ke, agıl, sıskol dıl nıñımıb. Kin ne bı kıb, agıl, mınım ne ak nıñımıb.

Cin Krais nop kisen gıl, miker ap onımıj, ma pı̄rıkıngabın

¹⁸ Nıbi Krais bin bı ne midıl, bı ognap kırop mı̄ñ wög rek gıpım ak, bı kıb nıbi okok dı tep gıl, agnımel rek nep gınımıb. Nıbep gıt tep gıl kapkap mı̄d tep gıpal bı okok nep mer, kılıs yıb gıpal bı okok ak rek nep, dı tep gıl, agnımel rek nep gınımıb. ¹⁹ Pen nıbep gıt tımel genıgal ak, God nop gos nıpım rek, kırop gos tımel ma nıñenıgabım ak, God nıbep dı tep gınıgab. ²⁰ Pen nıbi gıt tımel gem, nıbep pakenıgal ak, kırop gos

tımel ma nıñıgabım ak ma agebin; nıg genıgabım ak, God nıbep dı tep ma gınıgab. Pen nıbi mı̄d tep gem, nıbep gıt tımel genıgal ak, kırop gos tımel ma nıñıgabım ak agebin; nıg genıgabım ak me, God nıbep dı tep gınıgab. ²¹ Nıbep miker nı̄l kapkap nep mı̄denımıb, agıl, God nıbep dak. Nıb ak, Krais cı̄nop nen agıl, yur dak gos ak nep nıñımıb. Nıbep miker nı̄l, gos par ma nıñımıb. Krais ne gak rek gıl gem amnımıj.

²² “Ne tap si tap tımel alap ma gak; mınım tom alap ma agak.”

²³ Krais nop ag juelak, ne pen kırop ma ag juak. Nap ne mınım kıb yıpıd gıl nep ageb ak, yıp kod mı̄denıgab, agıl, gos ar ak nep nıñ midek. ²⁴ Krais nop mab bak alan nıag pak lel, ne tap si tap tımel gıpın okok magılseк, mı̄b gon ne ke dıl kımak. “Yad tap si tap tımel kırop dıl kımen, tap si tap tımel gep gos won kiri ak kımlı, kiri komıj amıl, gıt tep gılıg gıt mı̄denımel,” agıl, tap si tap tımel cı̄n okok, mı̄b gon ne ke dıl kımak. Krais ne yur kıb dak ak me, nıbep mı̄ñak gak ak komıj lıp. ²⁵ Nıbi kaj sıpsıp okok ke ke pıñıl amıl apıl gıl ambal rek mı̄deligıpım ak pen nıbi mı̄ñi Bı Kaj Sıpsıp Mı̄kep, Bı kaun nıbep kod mı̄d tep gıp ak, nop bı̄ adı̄k gıt opı̄m.

3

Bı ber gon

¹⁻² Pen nıbi bı sek bin midebiṁ okok, nıbep ak rek nep mınım agnıg gebin. Nagımlı̄ sıskop agnımel rek nıñıl, gıt tep gınımıb. Nagımlı̄ sıskop Jisas Krais mınım tep ak ma denıgal ak, tari gınıg mınım tep ak ma dı̄pan, agıl, ma agnımıb. Pen nıbi ke gıt tep gıl kırop dı̄ tep gem me, bin yad ak Jisas Krais nop cı̄g gıl gıt tep yıb

gip, agil, nop niñ dinigal. ³ Pen bin kıl tep midon, agil, tap tib kadig kasek nep timel ginigab okok lin, agil, ma niñnimib. Kimkas malikil, walij tep tep yimil, tap tep tep kab gol dil gipal okok dit mid gon tib kadij gil, ma ginimib. ⁴ Bin sain midil, gos niñ tep gil, kal ma juil, bin bi okok eip kapkap mid tep ginimib. Nig gi tep genigabim ak, tap tep nib okok midmagil nab nibi adan mideb rek, bin bi udin ma niñnigal pen God udin ne ak, tap kıl tep aknitb ke rek linigab. Tap kıl tep tep nib okok ki ma ginigab; per per nep midenigab. ⁵ Tap kıl tep nib okok midmagil nab adan kab gol rek mideb ak, apis cin God nop niñ döligipal okok dil kiri ke tib kadij goligipal; kiri nigmil sikop krop minim ak niñoligipal. ⁶ Bin Sara nigmil Ebrahim nop, bi kib yad, agil, minim agoligip rek nep dil goligip. Nibi ma pirkil, Sara goligip ak rek gi tep genigabim ak, Sara pai ne yib rek midenigabim.

⁷ Pen nibi bin sek bi midebim okok, nibep ak rek nep minim agnig gebin. Bin okok bi rek kiliis ma midebal rek, bin nibi okok dit tep ginimib. God nibep bi okok nep dil, bin okok krop ma kiri gip; nibep bi okok yimig niñil dip rek, bin okok krop ak rek nep yimig niñil dip. Bin nibi okok krop kod mid tep genigabim ak me, God nop sobok gem, minim nibep ak niñnigab.

Jim nil midenimib

⁸ Minim ag junig gebin. Nibi ai mam Krais pis ken midebim okok magilsek gos ar nokim nep niñnimib; ai mam ognap yur denimel, krop yimig niñnimib; ai mam ognap miñ miñ genimel, nibi ak rek nep miñ miñ ginimib; ai mam pen pen midmagil hil, pen pen yimig niñil dit tep ginimib; yad bin kib, yad bi kib, agil, gos

ak ma niñnimib. ⁹ Bin bi ognap nibep gi timel genimel, krop pen gi timel ma ginimib. Nibep ag juenimel, krop pen ma ag junimib. Nibep tari tari genimel, God nop sobok gil agnimib, krop gi tep gil kod midenimin, agnimib. Tari ginig: God nibep dip ak, nibi bin bi okok krop gi tep ginimib, agil, dip. Nig genigabim ak, God nibep ak rek nep gi tep ginigab. ¹⁰ God Minim ak nu kıl tikil aglak,
 “Bin bi mid tep gil, milep yib lil
 kimin, agil nopal okok,
 minim tom, minim timel ma
 agnimel.

¹¹ Pen tap si tap timel gipal ar ak kiri gil, gi tep nep gil,
 gos kilis niñil, jim nil midon,
 agil, kapkap sain tikil nep
 midenimel.

¹² Tari ginig: bin bi God Minim
 ageb rek nep gipal okok,
 Bi Kib krop kod mid tep gil,
 nop sobok genigal minim krop ak
 niñnigab;
 pen bin bi gi timel gipal
 okok niñek, milik yonigab,”
 aglak.

*Mid tep gem, nibep gi timel
 genimel, ma pirkimib*

¹³ Gi tep gin, agil, kiliis gem amek, bin bi ognap nibep yur ma niñnigal. ¹⁴ Pen nibi gi tep gem nibep gi timel genimel ak, miñ miñ ginimib. Bin bi nibep gi timel gipal okok krop ma pirkil, gos par ma niñnimib. ¹⁵ Pen midmagil nab nibi adan ak, Krais ne nep Bi Kib, agil, yib ne agem ar amnan. Pen nibi per nep gos niñlig gi midenimib, bin bi ognap, tari ginig gos sek midebim, agil ag niñel, krop dit tep gil, minim sisain agil, Krais minim tep ak krop ag ni tep ginimib. ¹⁶ Pen ag niñnigabim ak, cin minim tari agon God nop tep ginimij, agil, ag niñnimib. Krais nop cig gil, gi

tep genigabim ak, bi okok nibep ag junig gebal okok, krop nabinj gek kiri gini gal. ¹⁷ Nibi gi tep gem ninjig gi, God krop niyebir kiri gek, nibep gi timel genigal ak, minim ma mideb. Pen nibi gi timel gem, nibep gi timel genigal ak, God nop tep ma gini gab.

Krais kimil gac cinop lig gi yokak

¹⁸ Nibi gi tep gem, nibep gi timel genimel ak, minim ma mideb, agesin ak, Krais ne Bi tep pen nop gi timel gel kimak. Ne gi tep nep goligip ak pen nibi bin bi tap si tap timel gipim okok, God eip tig jim ninigain, agil, kimak. Minek nokim yib kimak; kisen kauyan ma kimnigab. Krais mib goj ntag pak lel kimak ak pen Kaun ne ma kimak. Kaun ne komij midil, ne kauyan warikak. ¹⁹ Kaun ne nig gek ne amil, bin bi ned kimil am miñ midelak okok krop minim tep ne ak ag nñak. ²⁰ Bin bi miñ midelak okok, Noa midek nñin ak, God minim ak ma niñ dilak ak pen God krop minim kib ma agak; minim yip niyngal aka agil, kod midek. God kod midek niyng gi, Noa nop niñ magob ginimin, agak wög nibak gi damil, bin bi konjai mer, Noa apilgon aknib jil onjd ak nep niñ magob karip miyan adan amil, niñ nab adan am midil mid damil, God gek komij amnilak. ²¹ Pen niñ magob karip miyan am mideb, niñ ak krop dap ranek, komij amnilak nibak rek, miñi cin Jisas Krais kimil warikak minim ak niñ dil, niñ pakil, ak rek nep komij amnigabin. Pen niñ pakpin ak, mib goj acir lig gi yokin, agil, ma pakpin. Krais cinop nen agil, kimil kauyan warikak rek, God gos midmagil cinop nab adan niñil acir alap ma mideb. Gos nibak nep niñil, niñ pakpin. God ne minim kiliñ niñid nñ ag lak me

ak. ²² Krais ne pen kimil warikil, am karip lim seb kab ar alan sijnok amil, God ninmagil yipid pis kid ar mideb niñil ejol okok abe, kijeki tap kiliñ mideb okok abe, magilsek mok ne okok midebal.

4

Miker dilig gi, nag timel ned nib ar ak kiri gini

¹ Krais mib goj ne yur kib dak rek, cin ak rek nep yur dinigabin, agil, gos nibak nep niyng gi midenimib. Tari gini: bin bi mib goj kiri yur kib dipal okok, tap si tap timel gin, agil, gos ak ma nopal. ² Nñin nibak tikil, nñin titi lim dai wagin aul mib goj midenigabin ak, God nop tep ginimin ar ak nep gin, agil, midmagil kiri ke wariknigab ar ak ma gini gal. ³ Nibi ned bin bi God Minim ma niñ dipal okok rek gi mideligipim. Gos timel niñil, bin si bi si gi, niñ kilis nñib sakol lñ, tap konjai yib nñibil, abramek gi, tap tom God ma sobok ginimib ageb tap okok sobok gilig gi mideligipim. ⁴ Miñi pen, bin bi God Minim ma niñ dipal okok, nñbi mid tep gipim ak niñil, tari gini cin eip mogim gi abramek ma gipim, agil, nibep ag jupal. ⁵ Pen ulep mideb, Bi Kib bin bi komij midebal okok abe, bin bi bir kimbal okok abe, tari tari gipal okok, tari gini niñ gipim, agil, minim kib agek, kiri tari tari gipal okok magilsek nop ag misen lñi gal. ⁶ Bin bi magilsek kimbal rek kimil, mib goj kiri pis nep ki gi yowip ak pen kaun amil, God komij mideb rek ak komij midenigab, agil, Krais minim tep ne ak bin bi bir kimbal okok krop ag nñak.

God wög cinop ar ke ke agip rek, gi tep gin

⁷ Ulep mideb, tap tari mideb okok magilsek kiri gini geb. Nib

ak, gos nıñ tep gıl, kapkap mıd tep gıl, God nop sobok gınımib. ⁸ Pen mınım kib yib ak, nıbi Krais bin bi per nep pen pen mıdmagıl yib lılıg gi mıdenimib. Nıbi pen pen mıdmagıl lılıg gi mıdenigabim ak, Krais bin bi ognap tap si tap tımel gıl nıbep nıñ konai nep gi tımel genimel ak, nıbi kasek nıñıl yem gınigabim. ⁹ Krais nıñ dıpal bin bi ognap karıp nıbep apenimel, nıbi akal nıb mıdıl karıp yad apebim, agıl, ma agnimib; krop ag wasu dinimib. ¹⁰ God bin bi yımig nıñıl dı tep gıl, krop gos tep ke ke nıb. God gos tep nıbep nıb nıbak, nıbep nep mer, ai mam Krais bin bi ne mıdebal okok krop magılse ak rek nep gos nıñıl nıb. Nıb ak, God nıbep gos tep nıb nıbak nıñıl, ai mam okok krop gi tep gınımib. ¹¹ God nıbep gos tep nıek, nıbi bin bi okok krop ag nıñigabim ak, gos nıñ tep gıl, God Mınım tep ak yıpıd gıl nep ag nıñimib. God nıbep gos tep nıek, nıbi bin bi ognap wög gi nıñigabim ak, God nıbep kılıs ne nıb ak dıl, bin bi okok krop wög gi nıñimib. Nıg genigabim ak, Jisas Krais bin bi ne mıdebim ak nıñıl, kiri God yib nop ak agel ar amnigab. Jisas Krais, Bi kılıs yib ak nep, nop tep aglig gi, yib ne per per agon ar amnañ. Nıb aknıb rek tep.

*Krais bin bi ne mıdebim rek,
nıbep mıker nıñigal*

¹² Nıbemmam tep yad okok. Krais nop cıg wös gınigal aka kırıg gınigal, agıl, bin bi ognap cınop yur kib mab mılan rek nıbal ak, cınop tari gınig nıg geb, agıl, gos ak ma nıñimib. ¹³ Krais bin bi ne mıdobın ak me, nop gılak rek cınop gebal, agıl, mıñ mıñ gılıg gi mıdem me, ne melık tep yib ne sek onigab nıñ ak, nıbi mıñ mıñ gılıg gi mıdenigabim. ¹⁴ Nıbi Krais bin bi ne, agıl, nıbep ag juenimel,

mıñ mıñ gılıg gi mıdenimib. God Kaun melık tep yib sek ak cınop eip mıdeb ak nıñıl me, nıg gebal, agıl, mıñ mıñ gılıg gi mıdenimib. ¹⁵ Nıbi cıp ma nıgnımib; tap si ma dınimib; bin bi ognap krop gi tımel ma gınımib; tap nıbi rek agıl ma agnimib. Nıbi nıg gi yur dınígabim ak, nabıñ gınigab. Pen gi tep gıl yur dınígabim ak, nabıñ ma gınigab. ¹⁶ Pen nıbi Krais nop nıñ dıl ne ageb rek giıpım rek, nıbep mıker nıenimel, nabıñ ma gınigab. Krais bin bi ne mıdobın rek, cınop nıg gebal, agıl, tep gek nıñlig gi, God yib ne agem ar amnañ. ¹⁷ Ulep mıdeb, God bin bi mınım kib agnigab. Ne wagın gıl bin bi ne ke mınım kib agnigab. Pen cıñ bin bi ne ke koslam mıdenigabin ak, bin bi mınım tep ne ma nıñ dıpal okok kiri titi gıl mıdenigal? ¹⁸ God Mınım ak nu kıl tıkkıl aglak, “Bin bi God ageb rek giıpıl okok koslam yib komıñ amnigal; nıb ak, bin bi God Mınım ma nıñ dıl, tap si tap tımel giıpıl okok, kiri titi gıl komıñ amnigal?” aglak.

¹⁹ Nıb ak, God mıker cınop ag lak rek nep dın, agıl gos par ma nıpin. Bi Kib cınop gi lak ak, abramek ma gınigab pen ne ned agak rek nep cınop dı tep gınigab, agıl, gos ar ak nıñıl, gi tep nep gılıg gi gon amnımın.

5

*Bin bi Krais nıñ dıpal okok bi
koddep mıdıl, krop kod mıd tep
gınımib*

¹ Bin bi Krais nıñ dıpal okok krop bi kod mıdep mıdebim okok, nıbep mınım agnig gebin. Wög nıbi giıpım nıbak rek, yad ak rek nep bin bi Krais nıñ dıpal okok krop kod mıdebin. Krais yur kib dek ak, yad nıñ mıdenek. God

ne Krais melik tep yib ne bin bi okok magilsek krop yomenigab nin ak, yad amil nij midenigain. Nit ak, yad nibep minim nibaul agnig gebin. ² Bi kaj sipsip mikep okok kaj sipsip kiri mik tep gipal rek, God bin bi ne ke ninmagil ar nibep lip okok, krop kod mid tep ginimb. Bin bi ognap nibep neb neb git agel, God wog ak ma ginimb. Mani tap okok din, agil, God wog ak ma ginimb. Min miñ git, tep git, nep God wog ak ginimb. Nig genigabim ak, God nep tep ginigab. ³ Cin bi kib midobin, agil, God sipsip ne okok krop ma ag ginimb. Nibi ke gi tep gem, nibep nijil ak rek nep ginigal. ⁴ Ar nibak gem, Bi Sipsip Mikep Nap yipid git ak apil, usajil bad kiliç per per nep mimelik git midenigab ak nibep ninigab.

Yib cin ke ma dap ranin; gos yipid git nep nijin

⁵ Pen nibi bi praj okok, bi pobin nibep kod midebal okok agnimel rek nijinimb. Nibi magilsek, Krais bin bi ai mam okok nijil, kiri bin bi sirkol, cin bin bi kib, agil, gos ak ma nijinimb. God Minim ak nu kil tikil aglak, "God bin bi cin bin bi kib midobin apal okok krop yo nijil, bin bi cin bin bi sirkol midobin apal okok, krop yimig nijil, di tep yib gip," aglak.

⁶ Nit ak, God Bi kiliç akniç ke ak nop nijil kaunan dil, ageb rek ginimb. Nig genigabim ak, nin kisen ag lak ak, ne gek, nibi bi kib rek midenigabim. ⁷ God ne ke nibep kod mid tep gip rek, miker midonimij, magilsek di ninmagil ar ne ak linimb.

⁸ Pen per per git jin git, midil, nin tep git, git midenimb. Kaual maual bi nibi ak kijeki, kain kib layon minim kib agip rek tigon tigon amil, bin bi alap su ninjin, agil, piyo nijlig git ap ran ap yap git ajeb. ⁹ Kijeki nig git ak, cinop

nep ma git; Krais bin bi ai mam cin karip lim tigon tigon magilsek krop ak rek nep git, agil, kijeki nop mer agil, Krais minim tep ak nij di kiliç git, git midenimb. ¹⁰ God bin bi yimig nijil, di tep yib git rek, nibi per per Krais bin bi ne midem, agil, karip lim tep yib nibep ag lak ak me, won aul nibep git timel gel yur dipim ak pen won sirkol enap God ne ke apil kiliç ne nibep nek, nibi Krais nop nij di kiliç git, nop cig tep yib git, bin bi kiliç ne midil, mid tep yib ginigabim. ¹¹ God per nep per nep Bi kiliç akniç ke yib mideb! Nit akniç rek tep.

Minim dai won ognap

¹² Mam tep yad Sailas cir mal sinjal midobir. Minim nibep agebin aul ne nu kil tikeb nijil yad mij ulep aul nibep yoknitgain. Mam nibak, gos cin nipiñ rek nijip. Nibep minim kiliç agil, minim sirkol nu kil tikesin nit aul, God bin bi mapin nijep magil yipil yib ak nep tikesin. Minim nijaul, minim nijid yib, agil, nijlig git nep midenimb.

¹³ Pen Krais bin bi ne midebal taun kib Babilon sinjal nibep, "Midebim?" agebal. God nibep ag lak rek, bin bi nit okok ak rek nep ag lak. Nit yad Mak nibep ak rek nep, "Midebim?" ageb. ¹⁴ Krais bin bi nanai namam nibi okok, midmagil li pen pen ag wasu dil, mikem bom sirkol nijimib. Krais bin bi ne midebim okok, Krais nibep magilsek di tep gek, nibi kapkap sain tik mid tep git, git midenimb.

2 Pita

Pita mij kisen nib ak nu kil tikak

¹ Yad Saimon Pita, Jisas Krais minim dad ameb bi ne alap. Yad wög gep bi ne alap midebin.

God cin Jisas Krais cinop di komij yokak ak, ne Bi tep aknib ke. Jisas Krais cinop mapin niñil gos tep ñek, cin nop niñil dipin. Nibi bin bi okok, Jisas Krais nibep gos tep ñek, nibi ak rek nep nop niñil dipim okok, nibep mij nibaul nu kil tkebin. ² Nibi God abe, Bi Kib cin Jisas abe, krop gos niñi midem, kiri apil mal nibep mapin niñil, di tep gil, kod mider, nibi per per kapkap mid tep ginimib.

God cinop dip, agil, nop cig tep gin

³ Cin bin bi Jisas Krais pis ken midobin okok, tap si tap timel kiri gil, ne ageb rek nep gi midojin rek lip. Cin Jisas Krais nop niñil dipin ak me, Krais ne ak rek nep God midil, kilis ne nep cinop ñek, cin God Minim ageb rek nep gi midojin rek lip. Ne Bi tep aknib ke, Bi melik tep yib sek pen ne cinop gos niñil, bin bi yad ke midenimel, agil, cinop ag lak. ⁴ Nib ak, Jisas Krais tap tep yib nib okok cinop nib. Tap tep tep nib ak dil, gos timel lim dai ar wagin aul niñil yap paknimek rek lip tap okok kiri gil, God ne ke mideb rek midojin rek lip.

⁵ Nibak, Krais nibep gos tep ñek, nop niñil dipim. Pen nibi Jisas Krais niñi dilig gi midil, kilis gil, bin bi okok krop gi tep ginimib. Pen nibi bin bi okok krop gi tep nep gilig gi midil, kilis gil, Jisas Krais ne Bi tigep Bi rek mideb minim yipil yib ak niñi tep ginimib. ⁶ Pen nibi Jisas Krais ne Bi tigep Bi rek mideb minim yipil

yib ak niñi tep nep gilig gi midil, kilis gil, miñi gos gip rek ma ginimib. Pen nibi miñi gos gip rek ma gil, kilis gil, Jisas Krais nop niñi di kilis gil, cig tep gi midil, ne ageb ageb rek nep gilig gi midenimib. ⁷ Pen Jisas Krais nop nep gos niñil cig tep gil, ne ageb ageb rek nep gilig gi midil, kilis gil, ai mam okok pen pen di tep gipal rek, nibi Krais bin bi ai mam nibi okok pen pen di tep ginimib. Pen nibi Krais bin bi ai mam nibi okok pen pen di tep gilig gi midil, kilis gil, Krais bin bi ai mam nibi okok pen pen midmagil linimib. ⁸ Pen yad sinjaul minim tari tari nu kil tkebin ak, nibi tap nibak nep gos niñil tep gil, kilis gil gi midenigabim ak, nibi Bi Kib cin Jisas Krais ne Bi tigep Bi rek mideb, ag gos niñil, wög nep gi tep gem, tap magil tep ognap pilnigab.

⁹ Pen yad sinjaul minim tari tari nu kil tkebin ak, nibi ognap tap nibak ma niñenigabim ak, nibi bin bi udin kwoi rek. Tap si tap timel giligipim ak, God ne acir nibak lig gi yokip ak, sakol gipim.

¹⁰ Nib ak, ai mam yad okok. God gos ne ke niñil, yip kisen gil bin bi yad midenimel, agil, nibep dip ak, kilis gil nop kisen gil, bin bi ne midenimib. Nig gi me, Krais minim tep ne ak per nep niñi di wös gil, gi damil, ma kiri gningabim. ¹¹ Pen Bi Kib cin Jisas Krais cinop tig asik yokip ak apil, nibep ag wasu ag dilig gi, bin bi ne per per kod midenigab karip nilik migan nibak dam lil kod midenigab.

God minim agep bi okok, Kaun Sin krop gos ñek ninlig gi God minim aglak

¹²⁻¹⁵ Yad sinjaul minim tari tari agebin ak, nibi niñil bir niñi di tep gipim ak pen yad per nep nibep minim nibak aglig gi nep midenigain. Bi Kib cin Jisas Krais

yip, k̄imn̄igan, agil, n̄in ag lak ak ulep apeb ak me, m̄ib goj sek m̄idebin n̄in aul, yad k̄ilis gil, n̄ibep m̄inim n̄ibak aglig git nep m̄idenigain ak tep. Nig ginigain ak, n̄ibi sakol ma ḡinigabim; yad k̄imn̄igain pen n̄ibi m̄inim n̄ibak niñlig git m̄idenigabim.

¹⁶ C̄in n̄ibep ned agil, Bi K̄ib c̄in Jisas Krais ke yib l̄il k̄ilis sek owak, agnok ak, kesim k̄il tep d̄ipal rek ma agnok. Ned Bi K̄ib akn̄ib ke yib k̄ilis sek lek, udin c̄in ke niñil, k̄isen n̄ibep ag n̄inok. ¹⁷⁻¹⁸ N̄in n̄ibak, c̄in Jisas Krais eip am d̄im s̄in s̄injak midonok niñlig git, Bapi God melik tep yib ne ak apil, Jisas Krais yib ne dap ranil agak, "Bi aul N̄i midmagil tep yad; nop niñen yip tep yib git," agak. God ne nib agek, c̄in ke m̄inim ne ak peyig niñnok.

¹⁹ C̄in ke God m̄inim peyig niñnok ak me, c̄in n̄ipin, bi God m̄inim agep okok kiri m̄inim aglak ak, God m̄inim ne nep aglak; m̄inim pis nep niñ dep ak nep aglak. M̄inim aglak n̄ibak, s̄ip milan k̄islim eyan dagil lel, c̄inop melik yomib rek ak git. Melik n̄ibak, niñ liliç git damil, karip miñab t̄knig gek niñlig git, gap poglin misen onigab midmagil nab nibi adan niñnigabim. Misen onigab ak, karip miñab pis nep tik da yokip rek ginigab. ²⁰ M̄inim agebin aul niñ tep ginimib: God m̄inim agep bi okok God M̄inim ne nu k̄il t̄kil aglak ak, gos kiri ke nep niñil, m̄inim wagin ak agnimek rek ma lip. ²¹ Tari ginig: God m̄inim agep bi okok, God m̄inim ak agnig, ke niñlak rek ma aglak; Kaun Sij ne k̄rop gos ūek niñlig git, God m̄inim aglak.

2

Bi God Minim agobin, agil, minim esek ag niñbal okok

¹ Birarik nep bi ognap, God minim agobin, agil, bin bi Isrel k̄rop minim esek ag n̄oligipal. Gölögipal n̄ibak rek, bin bi ognap nab n̄ibep s̄injak midil, ak rek nep minim esek agel, bin bi ognap minim esek k̄rop ak niñ dinimib rek lip. Bi K̄ib k̄rop tau adik dak ak ne Bi K̄ib mer agil, ag junigal. Pen kiri minim esek agil nig ginigal ak, God gek, s̄igij pen yur kib yib dinigal. ² Kiri git timel yib ginigal. Krais bin bi ne midebal bin bi konai nep minim esek kiri ak dil, ak rek nep ginigal. Nig ginigal rek, bin bi okok niñil, kanib komij ameb ak tau acip acip ginigal. ³ Mani tap okok din, agil, n̄ibep minim esek yib agnigal. Nig ginigal ak pen God ne niñ nep middeb. Ne k̄rop minim kib agil ūaq pak linig geb.

⁴ God ejol tap si tap timel ḡilak okok k̄rop kau miñan timel eyan yokek, nag k̄ilis k̄islim owip s̄injak midil, God minim kib agnigab niñ ak kod midebal. ⁵ Pen birarik ped okok bin bi nop k̄irig ḡilak okok, God k̄rop yimig ma niñjak. Ne gek, miñab kib pakil ūig ulik tan ap ranek, bin bi git timel ḡilak okok magilsek ūig niñbil kim saklak.

Pen bi nak Noa bin bi okok k̄rop, nibi God ageb rek nep ginimib, agoligip. Nib ak, God ne Noa abe, bin bi ne aknib ar onid abe, k̄rop nep kod midil di komij yokak.

⁶ Pen bin bi God Minim ageb rek ma ginigal okok, k̄rop ginigain ak bin bi okok magilsek niñ tep gilan, agil, mab milan ak seb kab ar alan nib yokek, apil Sodom Gomora bin bi k̄rop pis nep yin sibok nib amnak. ⁷ Lot ne, bin si bi si gil, tap timel yib göligipal ak niñil, gos par niñoligip ak, God nop di komij yokak. ⁸ Lot bi tep, nab k̄rop s̄injak midil, kiri niñ nokim nokim per per God lo minim ne ak tib juil, tap si tap

t̄mel göligipal okok udin magil ne ke n̄ñjil, m̄n̄im t̄mel ageligipal okok ne ke peyig n̄ñjil, nop yirik yib gak. ⁹ Ne ned n̄ig gak rek, c̄n n̄ipin, m̄iker tari tari onigab, Bi Kib ne bin bi God M̄n̄im ageb rek gipal okok kirop kod midil, d̄ komiñ yokn̄imij rek lip. Pen bin bi God M̄n̄im ageb rek ma gipal okok nag rek lek, m̄iker dilig git, m̄n̄im kib agep n̄in ak kod midenigal. ¹⁰ Pen bin si bi si gipal okok, m̄n̄im kib ke yib dinigal. Bin bi pobin kirop kod midebal okok, m̄n̄im kirop ma n̄ñjil, gos kiri ke owip rek gipal bin bi okok abe, m̄n̄im kib ke yib dinigal.

God M̄n̄im agobin, agil, m̄n̄im esek apal bi nib okok, p̄irikil kau nan ma d̄il, bi melik tep ke sek seb kab ar alan s̄injak midebal okok kirop abramek ag jupal. ¹¹ Ejol okok aknib rek ma gipal. Ejol kiri bi kiliñ yib midebal ak pen kiri Bi Kib udin yirik ne s̄injak bi nib okok kirop ma ag jupal. ¹² Pen bi God M̄n̄im agobin, agil, m̄n̄im esek apal bi nib okok, kimin kobri okok gos ma midék abramek gipal rek gipal. Kiri gos ma midéb pen kiri m̄n̄im timel yib apal. Gipal nibak, kimin kobri gon lipal dip ak rek, kirop ginigab. Kimnigal me ak. ¹³ Kiri bin bi okok yur nibal ak pen kiri ke yur dinigal. Kiri gi timel gilig git, piñ nab tap pobin niblig gi, n̄ig kiliñ niblig gi, abramek gi damil, nabin ma dipal. Bin bi nib okok kiri apil, nibep eip mogim gil tap nibal ak, kiri midmagil warik n̄inmijrek abramek ginimib. ¹⁴ Kiri per per nep bin si din, bi si din, agil, udin li n̄inlig gi nep tapal. Bin bi Krais nop cig tep ma gipal okok kirop neb neb gi dapil kid kiri ak amil, tap si tap timel gipal. Tap okok tap c̄n nep miden, agil, gos ak nep n̄ipal. God ne tap

timel yib gipal okok n̄ñjil, kirop pen yur kib yib n̄inig geb.

¹⁵ Kiri kanib yipid gil ar ak kiri gil, tap si tap timel gin, agil, gos ar ak nep n̄ipal. Bi Beo ni ne Belam gak rek nep gipal. Belam mani tap okok dinim, agil, gi timel gak. ¹⁶ Kaj donki okok m̄n̄im ma apal ak pen donki ne ak, bi apal rek Belam nop ag gek, tom agnig gek nibak kiri gak. Nib ak, Belam gi timel gak nibak, God Belam nop ag gak.

¹⁷ Pen m̄inek ognap, n̄ig miñinig amil n̄ipin, n̄ig kilañ juil apeb s̄injak m̄ilep gip. M̄inek ognap miñab paknig gek, yigen pobin apil lig dad amek, ma pakip. Nib ak rek me, bi m̄n̄im tom agep bi okok, God M̄n̄im ag nobin, apal. Nig gipal ak, God kirop kisl̄im pobin owip nab okok ag yoknigab.

¹⁸ Bi nib okok, yib kiri ke dap ranil apal, "Cinop kisen gil, midmagil warik n̄inmijrek abramek ginimib," apal. Bin bi ognap ned bi n̄injep kiri okok eip tagil, gi timel gil abramek gelak, pen kisen gos tep n̄ñjil miñ ar nibak kiri gil, manj mid tep ginig gebal. Pen bi timel nib okok amil, bin bi miñ manj mid tep ginig gebal okok gos timel nel, kiri kanib tep ak kiri gil, adik gil, kauyan tap si tap timel ar ak gipal. ¹⁹ Bi timel nib okok apal, "Nibi midmagil warik n̄inmijrek abramek ginimib," apal ak pen bi timel okok kiri ke tap si tap timel gep won ak miñ wög gep bin bi rek midebal. Bi ognap apil, bi ognap eip pen pen gil, miñ lenigal ak, kiri miñ wög gep bi kiri midebal. Tap si tap timel gep won ak, bin bi ognap eip pen pen gil miñ lenigab ak, kiri tap si tap timel nib okok miñ wög gep bin bi rek midebal. Miñ wög nibak gi damil, yokop midenimel rek ma lip. ²⁰ Ned Bi c̄n Jisas Krais cinop di komiñ

yokıp ak nop nıñ dıl, bin bı eip tagıl tap si tap tımel lım dai ar wagın aul gos nıñlı abramek gıpal okok kırıg gıl, mıd tep gılak. Pen kisen ak, kırı adık gı amił, tap si tap tımel ned gölügipal kanıb nıbak kauyan amenıgal ak, ned tımel mıdeligipal rek mer, mıñi tımel yıb mıdenıgal. ²¹ Komıñ mıdep nag ak ma nıplap ak, tep rek gıpkop. Pen God kırop agak mıñim tep ak nıñıl, kisen kırıg gınıgal ak, gı tımel yıb gınıgal. ²² Bı God Mıñim kırıg gıpal okok, kırı mıñim ar omal birarık nep ageligiçipal ak rek gıpal. Mıñim omal nıbak alap aglak, "Kain okok wökił, adık gı apıł, tap wök lıpal sıñık kauyan opal," aglak. Mıñim alap pen aglak, "Kaj okok nıg pakıl, dai uleb kolkol gınıgal," aglak.

3

Jisas kisen adık gı onıgab, agıl, gos sek mıdenımib

¹ Bin bı mıdmagıl yad okok. Nıbep mij alap ned ūu kıl tık yoknek. Mıñi mij kisen nıb nıbep ūu kıl tıkebin. Mıj omal pen wagın nokım nep. Yad nıbep mij omal ūu kıl tıken, nıbi mıñim ned nıpek ak nıñ tep gıl, gos nıñlıg gı nep mıdenımib, agıl, nıbep mij kisen nıbaul ūu kıl tıkebin. ² God ne ke bı mıñim agep sıñ ne okok ag lek, kırı birarık nep mıñim ne aglak. Dı Komıñ Yokep Bı cın, Bı Kıt cın ak, ne ke bı mıñim dad ameb ne ag lek, mıñim kılıs agıl, nıg gınımib, agak mıñim ak ag nıbın. Mıñim nıbak nep, kırı birarık aglak abe, cın mıñi ag nıbın abe, nıñ mıdenımib, agıl, nıbep mij nıbaul ūu kıl tıkebin.

³ Pen tap pobıñ agebin aul nıñım. Nıñ kisen mıdobın aul rek, bin bı gos tımel kırı ke nıpal rek gıpal okok, ognap apıł Jisas Krais mıñim tep ne ak ag juıl agnıgal,

⁴ "Bı onıgain, agıl, mıñim ag lak ak, onıgab mıgan akal nıb? Bin bı ned nıb okok mıdel nıñlıg gı, onıgain agak ak pen kırı kım saklak ak ma owıp. Tap magılsek birarık ped okok gı lak nıñ ak mıdeklrek nep mıdebl," agnıgal. ⁵ Bı nıb okok, God birarık ped okok mıñim nep agek, seb kab ar alan lıl, nıg ak kıs kıs gıl, lım dai ak nab eyanı lıl gak. God gak nıbak, kırı nıñ tep gıpal ak pen kırı nınebir kırıg gıpal. ⁶ Kisen, God mıñim nep agek, nıg nıb okok apıł, lım dai tap okok ned mıdoligip ak tawek yapek gek, pıs nep tımel gak. ⁷ God mıñim nıbak nep agek, seb kab ar alan abe, lım dai wagın aul abe, mıñi mıd tep gıp ak pen bin bı God Mıñim ageb rek ma gıpal okok kırop mıñim kıb agıl yur kıb nıñıgab nıñ ak, seb kab alan abe, lım dai wagın aul abe, mab dagılek pıs nep yınnıgab.

⁸ Pen bin bı mıdmagıl yad okok. Mıñim alap saköl gınımib rek lıp. Cın nıñ nokım alap nep nıpın ak pen Bı Kıt nıjek mı konjai yıb rek lıp. Cın mı konjai yıb nep wök pag nıpın ak pen Bı Kıt nıjek nıñ nokım alap nep rek lıp. ⁹ Nıb ak, Bı Kıt ne, onıgain, agıl, kasek ma owıp ak, bin bı ognap mıñim nep agıl kırıg gıpal rek ma gıp; bin bı tap si tap tımel gıl, mab ke eyanı amnıg gebal okok, ognap ma kırı gınımel, kırı magılseklrek yıp ken ar apel kırop dıñım, agıl, Bı Kıt kod mıdebl.

¹⁰ Pen Bı Kıt onıgab ak, bı tap si dep okok kırı nıñ mıdel ma opal rek onıgab. Nıñ nıbak, gu parsek agek nıñlıg gı, seb kab mık ar alan ke ke amnıgab. Gap tap tarı tarı seb kab ar alan mıdebl okok yıñıl, lım dai ar wagın aul tap tarı tarı mıdebl okok magılseklrek yıñ sıbok nıb amnıgab.

¹¹ Kisen tap okok magılsekl

nıg gıl yınnıgab, agıl, nıbi mıñi gıt tep gınigabım aka abramek gınigabım? Ñın kıb onıg geb nıbak gos nıñıl, God Mınım ageb rek nep gıl bin bı sıñ ne middenimib. ¹² Pen God ñın kıb ne ak kasek onıñmın, agıl, mınım tep ne ak bin bı okok kırop ag nılıg git middenimib. Ñın nıbak, takın, gap, tap seb kab ar alan okok, yın sıbok nıg bad lıñigab ak pen ¹³ God seb kab ar alan abe, lım dai wagın aul abe, kisen nıb gınigain, agıl, mınım ag lak ak kod mıdobın. Karıp kisen nıb nıbak, bin bı God eip mıdıl ne ageb rek nep gel amnıgab.

¹⁴ Nıb ak, bin bı mıdmagıl yad okok. Ne onıgab, agıl, kod mıdebiñ ñın aul, gos kılıç nıñıl, God udın yırık ne bin bı asıñ ma mıdeb, bin bı mınım ma mıdeb rek mıdıl, nop eip jıñ mıñil mıdon, agıl, gem amek me, ne apıl nıbep nıñek, tep yıb gınimın. ¹⁵ Pen Bı Kıb ne kasek ma owıp ak, nıbi gos nıñnimib, Bı Kıb nıbep bin bı ognap sek yıp ken ar apel, yad dı komıñ yokním, agıl, kod mıdeb. God ne mam mıdmagıl cın Pol nop gos tep ſek nıñlıg git, nıbep mij ſu kıl tıkkı, mınım nokım nıbak rek agak. ¹⁶ Pol mınım ne ſu kıl tıkkak ak, mij ne tıkkak okok magilsek mınım ar nokım nıbak nep mıdeb. Pol mij ne okok mınım koslam nıñeb rek ognap sek agak. Bin bı God Mınım ma nıñıl, Krais nop cıg tep ma gıpal okok, Pol mınım koslam nıñeb nıbak nıñıl, tıg adık gıl mınım tom ar ak apal. God Mınım bı ognap ſu kıl tıklak okok, kıri ak rek nep mınım nıbak nıñıl, tıg adık gıl mınım tom ar ak apal. Nıg gel, God mınım kıb agnıgab ſıñ ak kanıb kıri komıñ ameb alap ma middenigab.

¹⁷ Pen bin bı tep yad okok. Nıbi mınım nıbaul bıñ nıpım ak me,

nıñ tep gınimib. Nıbi mıñi Krais nop cıg tep gıl mıdebiñ. Pen bin bı ognap apıl, mınım tom agel, nıbi ak rek nep gos tımel nıñıl, kıri git tımel gıpal rek gıl, ap yap paknímib rek lip. ¹⁸ Pen Bı Kıb cın Jisas Krais cınop dı komıñ yokıp ak, ne bin bı yımıc nıñıl dı tep gıp ak nıpım rek, Jisas Krais nop nıñ tep yıb gın, agıl, gos nıbak nıñlıg git mıdem amnıñmın. Bı Kıb cın yıb ne ak per nep per nep agon ar amnañ! Nıb aknıb rek tep.

1 Jon

Jon mịj ned ak ńu kıl tıkak

God Mınım Komıj ak

¹ Karıp lım bırarık ped okok ma gi lak ńin ak, Mınım Komıj ak mıdoligip. Pen ne ke kisen ńin aul nep apıl mınım agek, cın mınım ne peyig ńıñıl, nop udın ńıñıl, ńıñmagıl li ńıñnok. Yad Mınım Komıj nıbak nep agníg gebin. ² Ne per per nep komıj mıdoligip ak, mıb goj lıl mısen owak ak, cın udın ńıñnok. Komıj per mıdep Bi ak, Bapi eip mıdıl karıp lım wagın aul apıl mısen lak ak, nop udın cın ke ńıñıl, mınım ńıñıl nıbak nıbep agobın. ³ Tap tari tari udın ńıñnok ak, mınım tari tari peyig ńıñnok ak, nıbep abe agobın. Cın Bapi God ńi ne Jisas Krais apıl mal eip jım ńi mıdobın. Pen nıbep mınım nıbak agon, ńıñıl nıñ denigabım, cın magılsek God apıl mal eip jım ńi mıdonigabın. ⁴ Nıg genigabım ak, cın miñ miñ gınigabın. Gos ak ńıñıl, nıbep mınım nıbaul ńu kıl tıköbin.

God ne Melik

⁵ Jisas Krais cınop agek ńıñnok mınım ak nıbep agníg gebin. God ne melik; ne kıslım sek ma mıdeb. ⁶ God eip jım ńi mıdobın, agnígabın ak, pen tap si tap tımel gi damıl, kıslım sıñak ajenigabın ak, mınım tom agıl, God Mınım ńıñıl ageb rek ma gıpın. ⁷ Pen God melik tep per per mıdeb rek, cın melik tep ne piş ken mıdenigabın ak, cın ai mam Jisas nop nıñ dıpal okok eip jım ńi mıdon, ńi ne Jisas lakań ne ak tap si tap tımel gıpın gac ak magılsek lig gi yoknígab.

⁸ Pen tap si tap tımel ognap ma gıpın, agnígabın ak, mınım esek agnígabın; God Mınım ńıñıl nep ak mıdmagıl nab cınop adań ma mıdeb. ⁹ Pen cın tap si tap tımel gıpın ak, God nop ag pıwak pe gınigabın ak, ne per per ageb rek nep gił, per per yıpid gił nep gił gıp rek, tap si tap tımel gıpın okok ńıñıl kırıg gił, gac nıbak magılsek lig gi yok saknıgab.

¹⁰ Pen tap si tap tımel ma gıpın, agnígabın ak, God mınım tom ageb, agnígabın; God Mınım tep ne ak mıdmagıl nab cınop adań ma mıdeb.

2

Krais cınop nen agıl, ne ke Napnop sobok gi ńak

¹ ńi pai yad okok. Nıbi tap si tap tımel ma gınimib, agıl, nıbep mınım nıbaul ńu kıl tıkebin. Pen tap si tap tımel genigabım ak, Jisas Krais per per yıpid gił nep gıp ak, ne cınop gi ńi Nap nop agıl, tap si tap tımel gıpal ak ńıñıl kırıg gınimın, agıp. ² God ne tap si tap tımel gıpın okok ńıñıl, cınop par ke okok yokpkop. Pen Jisas Krais ne ke tap si tap tımel gıpın okok mab bak alań sıñak mıb goj ar ne ke dıl kımlı, tap si tap tımel gıpın gac ak magılsek lig gi yokak. Pen tap si tap tımel cın nep mer; bin bi karıp lım tıgoń tıgoń magılsek tap si tap tımel gıpal gac ak lig gi yokak.

³ God Mınım ageb rek genigabın ak, cın ńıñıl nep God nop nıpin ak, ńıñigabın. ⁴ Bi alap, God nop nıpin, agnígab pen God ageb rek ma gınigab ak, ne mınım tom agnígab; mınım ńıñıl ak mıdmagıl nab ne adań ma mıdeb. ⁵⁻⁶ Pen bin bi God Mınım ageb rek gıpal okok, kırı God nop mıdmagıl yił iıpal. God eip jım ńi mıdobın, apal, bin bi okok, Jisas goligip rek nep gınigal. Ne goligip rek

gìnigabın ak me, cın nijnigabın,
God nab adaŋ m̄dobiŋ.

Pen pen m̄dmagıl l̄n̄imib

7 Bin b̄i m̄dmagıl yad okok. M̄n̄im ŋu kıl t̄kebin n̄baul, m̄n̄im kisen n̄b mer; m̄n̄im b̄rarık ped okok agel m̄doligip; m̄n̄im ned n̄b n̄bak nep yad m̄niŋ n̄bep agebin. 8 Pen m̄n̄im n̄bep ŋu kıl t̄kebin n̄baul m̄n̄im kisen n̄b m̄debel. Jisas Krais goligip ak n̄njil, m̄n̄im kisen n̄b n̄bak m̄n̄im n̄njid nep, apal. Pen kiri bin b̄i okok ḡipim ak abe n̄njil, kiri ak rek nep, m̄n̄im kisen n̄b n̄bak m̄n̄im n̄njid nep, apal. Kisl̄im ak m̄niŋ bir kır geb; melik won n̄njid ak bir melik geb.

9 Bin b̄i, melik m̄dobiŋ, agıl, ai mam kiri ognap milik kal n̄pal okok, kiri kisl̄im s̄ıňak m̄debal.

10 Pen bin b̄i ai mam kiri okok k̄rop m̄dmagıl l̄ipal okok, melik m̄debal. Melik okok ajıl, ap yap ma paknigal. 11 Bin b̄i ai mam kiri ognap milik kal n̄pal okok, kiri kisl̄im s̄ıňak m̄debal. Kiri kisl̄im s̄ıňak m̄idel, udin kiri bir kwoi ḡip n̄njil kisl̄im okok ajıl, akal amebal ak ma n̄pal.

12 Jisas Krais ne kımak ak me,
God tap si tap t̄mel ḡipim ak
n̄njil kırıg ḡip.

N̄bak, yad n̄bep ŋi pai m̄dmagıl
yad okok

m̄n̄im n̄baul ŋu kıl t̄kebin.
13 N̄bi b̄i kıl okok,

Jisas Krais b̄rarık ped okok
m̄dıl m̄niŋ m̄debel ak,

nop bir n̄pim ak me,
yad n̄bep b̄i kıl m̄n̄im

n̄baul ŋu kıl t̄kebin.
N̄bi b̄i praj okok,

Seten, B̄i T̄mel Yıb ak, nop
tob n̄bi mok okok bir l̄ipim ak me,

yad n̄bep b̄i praj m̄n̄im
n̄baul ŋu kıl t̄kebin.

N̄bi ŋi pai m̄dmagıl yad okok

Bapi nop bir n̄pim ak me,

yad n̄bep ŋi pai m̄dmagıl yad

m̄n̄im n̄baul ŋu kıl t̄kebin.

14 N̄bi b̄i kıl okok,
Jisas Krais b̄rarık ped okok
m̄dıl m̄niŋ m̄debel ak,
nop b̄ir n̄pim ak me,
yad n̄bep b̄i kıl m̄n̄im
n̄baul ŋu kıl t̄kebin.
N̄bi b̄i praj okok,
God M̄n̄im komiŋ ak
m̄dmagıl nab n̄bep adaŋ komiŋ
m̄debel, n̄bi kılıs ḡil,
Seten, B̄i T̄mel Yıb ak,
nop tob n̄bi mok okok b̄ir l̄ipim
ak me,
yad n̄bep b̄i praj m̄n̄im
n̄baul ŋu kıl t̄kebin.

*Tap l̄im dai ar wagın aul
m̄dmagıl ma l̄n̄imib*

15 Krais bin b̄i ne ma m̄debal
okok, nag ḡipal ar ak gìn, agıl, gos
ak ma n̄jn̄imib. Gos kiri tap l̄im
dai ar wagın aul okok amıl abab
gek, tap okok m̄dmagıl l̄n̄igabım
ak, n̄bi Bapi nop gos ak kırıg
ḡil, nop m̄dmagıl ma l̄n̄igabım.

16 Bin b̄i tap l̄im dai ar wagın aul
gos n̄pal okok, m̄b gon cın tap
si tap t̄mel gos ḡip rek gìn, agıl,
tap tari tari udin n̄jn̄igal okok,
si dın agıl, tap okok kojai nep
dıl, yıb kıl dın, agıl, n̄pal rek gel
amenigab. Bapi k̄rop gos řek n̄ig
ma ḡipal; l̄im dai ar wagın aul tap
okok gos n̄njil, n̄ig ḡipal. 17 Karıp
l̄im wagın aul abe, tap tari tari
karıp l̄im ar wagın aul gos l̄ip ḡip
okok abe, kır gìnigab; pen bin b̄i
God ageb rek ḡipal okok per per
nep m̄denigal.

Krais nop milik kal n̄jeb b̄i ak

18 ŋi pai m̄dmagıl yad okok.
N̄in kisen ak ulep m̄debel. B̄i Krais
nop milik kal n̄jep b̄i ak onıgab,
aglak, ak n̄pim. M̄niŋ bin b̄i Krais
nop milik kal n̄pal okok kojai
m̄debel rek, n̄in kisen ak ulep
m̄debel ak, n̄pın.

19 Bin b̄i Krais nop milik yapek
n̄pal n̄b okok, cın eip mogim ḡil,
kisen kırıg ḡil söj ken amniłak;
cın eip mogim gelak pen cın eip

jım ñıl ma mı̄deligipal. Cın eip jım ñıl mı̄deblap ak, cınop kırıg gıl ke ke ma amblap. Pen söj ken amnılık ak, bin bı yad mı̄sen nep nı̄ñı̄gal bı̄ okok kırıp eip jım ñıl ma mı̄debal, agıl, God ne ke gek, kırı söj ken amnılık.

²⁰ Pen Krais, Kaun Sı̄j ag yokek nı̄bep ar apıl eip mı̄deb rek, nı̄bi magı̄sek God Mı̄nım nı̄ñı̄d ak bı̄ nı̄pı̄m. ²¹ Nı̄bi Jisas Krais mı̄nım nı̄ñı̄d ak ma nı̄pı̄m, agıl, nı̄bep mı̄nım aul ūu kıl ma tı̄kebin; nı̄bi bı̄ nı̄pı̄m. Pen Jisas Krais mı̄nım nı̄ñı̄d ak, mı̄nım tom alap ma mı̄deb.

²² "Jisas ne Mesaia mer," agnı̄gab bı̄ nı̄bak nep ne bı̄ tom agep bı̄. Nı̄g gı̄nı̄gab ak, ne Bapi abe, Nı̄t abe mer agnı̄gab. Bı̄ nı̄bak ne Krais Nop Mı̄lik Kal Nı̄jeb Bı̄ nı̄bak. ²³ Bin bı̄ Jisas ne God Nı̄t mer apal okok, kırı Nap nop ma nı̄pal. Pen bin bı̄ Jisas ne God Nı̄t ne mı̄deb ag mı̄sen gı̄pal okok, kırı Nap nop abe nı̄pal.

Kaun Sı̄j nı̄bep Krais mı̄nım nı̄ñı̄d ak ag nı̄ñı̄gab

²⁴ Mı̄nım ned peyig nı̄pek ak, mı̄dmagıl nab nı̄bi adan dı̄ tep gılı̄g gı̄ mı̄denı̄mı̄b. Mı̄nım ned nı̄pek ak, mı̄dmagıl nab nı̄bi adan dı̄ tep gılı̄g gı̄ mı̄denı̄gabım ak, God Nı̄t eip jım ñıl mı̄dıl, God Bapi eip jım ñıl mı̄dıl mı̄denı̄gabım. ²⁵ Cınop mı̄nım nı̄ñı̄d ag lıl agak, "Nı̄bi per per nep komı̄n mı̄denı̄gabım," agak.

²⁶ Mı̄nım mı̄ñi nep agebin aul, bin bı̄ mı̄nım tom agıl gos nı̄bep lıp gı̄ dad amnı̄g gebal okok gos nı̄ñı̄l agebin. ²⁷ Bin bı̄ okok nı̄bep ma ag nı̄ñı̄mel. Krais ne Kaun Sı̄j ag yokek nı̄bep ar apıl eip mı̄deb rek, ne ke nı̄bep ag ūeb; pen ne mı̄nım tom mer, mı̄nım nı̄ñı̄d nep magı̄sek nı̄bep ag nı̄ñı̄gab. Nı̄b ak, God Kaun gos nı̄b rek, Krais nop cı̄g gıl nep mı̄denı̄mı̄b.

²⁸ Nı̄t pai mı̄dmagıl yad okok. Krais nop cı̄g gıl nep mı̄dem me, ne adık gı̄ onı̄gab ñın ak, nop nı̄ñon nabı̄n ma gı̄nı̄gab; wı̄sı̄bıl ak nep gıl mı̄donı̄gabın. ²⁹ Krais ne nag yı̄pı̄d gıl ar ak nep gı̄ tep gı̄p nı̄pı̄m ak me, nı̄bi ak rek nep nı̄pı̄m, bin bı̄ nag yı̄pı̄d gıl ar ak nep gı̄pal okok, kırı God Nı̄t pai ne mı̄dıl me, nı̄g gı̄pal.

3

God nı̄t pai ne mı̄dobın ak nı̄ñıl, mı̄d tep gı̄n

¹ Bapi God cınop mı̄dmagıl yı̄b lıl, cınop nı̄t pai yad ke, agı̄p ak, yad nı̄ñıl wal yı̄b apin. Cın God nı̄t pai ne nep mı̄dobın. Nı̄b ak, bin bı̄ karı̄p lı̄m ar wagı̄n aul nep gos nı̄pal okok cınop ma nı̄pal. Bapi nop ma nı̄pal ak me, cınop ak rek nep ma nı̄pal. ² Bin bı̄ nı̄ñep tep yad okok. Mı̄ñi cın God nı̄t pai ne mı̄dobın pen kı̄sen bin bı̄ tı̄gep bı̄ rek mı̄donı̄gabın ak ma nı̄pı̄n. Pen cın nı̄pı̄n, Jisas Krais ne mı̄sen lı̄nı̄gab ñın ak, ne ke mı̄deb rek ak udın nı̄ñıl, ne mı̄deb rek lıl mı̄denı̄gabın. ³ God cınop Krais rek lı̄nı̄gab agıl gos nı̄pal bin bı̄ okok, Krais sı̄j mı̄deb rek, cın ak rek nep sı̄j mı̄don, agıl gos nı̄pal.

⁴ Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok, kırı magı̄sek God lo mı̄nım tı̄b jupal. Tap si tap tı̄mel gıl me, God lo mı̄nım tı̄b jupal. ⁵ Pen nı̄bi nı̄pı̄m, Jisas Krais ne owak ak, cın bin bı̄ lı̄m dai ar wagı̄n aul tap si tap tı̄mel gı̄pın gac ak lig gı̄ yoknı̄g owak. Ne ke tap si tap tı̄mel alap ma gı̄p. ⁶ Nı̄b ak, bin bı̄ nop eip jım ñıl mı̄debal okok, tap si tap tı̄mel ma gı̄pal. Bin bı̄ tap si tap tı̄mel gı̄pal okok, Jisas Krais nop ma nı̄pal; ne bı̄ tı̄gep bı̄ rek mı̄deb ak ma nı̄pal.

⁷ Nı̄t pai mı̄dmagıl tep yad okok. Nı̄ñı̄ tep gı̄nı̄mı̄b! Bin bı̄ ognap mı̄nım esek agıl gos nı̄bep lıp gı̄ dı̄ amnı̄g gebal okok, mı̄nım esek

kırop ak ma nıñ dıñimib. Bin bı gi tep gıpal okok kırı nep bin bı komıñj tep; Krais ne ke komıñj tep mıdebal rek, kırı ak rek nep bin bı komıñj tep mıdebal. ⁸ Pen bin bı tap si tap tımel gıpal okok, Seten ñı̄ pai ne mıdebal; Seten bırarık ped okok wagın gıl, gi damıl, tap si tap tımel gı̄p rek gıpal. God Ñı̄ ne karıp lım wagın aul owak ak, Seten tap tımel gı̄p nag ak tı̄b gī rı̄k gı̄nig owak. ⁹ Bin bı God ñı̄ pai ne mıdebal okok, God yı̄n kırop nab adan̄lak ak mıdebal ak me, tap si tap tımel ma gı̄nigal. God ne Nap kırı mıdebal, kırı God ñı̄ pai ne mıdebal ak me, kırı tap si tap tımel gı̄nigal rek ma lı̄p. ¹⁰ Nı̄b ak cın nı̄pın, bin bı an an kırı God ñı̄ pai ne mıdebal, bin bı an an kırı Seten ñı̄ pai ne mıdebal; bin bı gī tep ma gıpal okok, kırı God ñı̄ pai ne ma mıdebal; bin bı ai mam okok kırop mıdmagıl ma lı̄pal okok, kırı ak rek nep God ñı̄ pai ne ma mıdebal.

Nı̄bi God ñı̄ pai ne okok pen pen mıdmagıl lı̄nimib

¹¹ Cın pen pen mıdmagıl lı̄n. Mıñim nı̄baul bırarık ped okok nep aglak nı̄pın. ¹² Adam ñı̄ ne Ken gak rek ma gı̄nigib. Ne Seten, Bi Tımel Yı̄b ak, ñı̄ ne mı̄dıl, nı̄mam kisen nop ñı̄g pak lak. Ne nı̄mam nop ñı̄g pak lak ak, tari gı̄nig ñı̄g pak lak? Ne ke gī tımel gak pen nı̄mam Ebol ne gī tep gak ak nı̄ñıl nop ñı̄g pak lak. ¹³ Nı̄b ak, ai mam yad okok. Bin bı lım dai ar wagın aul nı̄bep mılı̄k kal nı̄ñenimel ak, wal ma agnımib.

¹⁴ Cın Krais bin bı ai mam okok kırop mıdmagıl lı̄pin ak me, cın nı̄pın, cın bin bı bı̄r kımbal rek mıdonok ar ak kırıg gıl, komıñj kisen nı̄b ak bı̄r dı̄pın. Bin bı mıdmagıl ma lı̄pal okok, kırı bin bı̄r kımbal rek mıdebal. ¹⁵ Bin bı an an bin bı̄r ognap mılı̄k kal nı̄pal okok, kırı kırop cı̄p ñı̄opal rek lı̄p. Pen nı̄bi nı̄pın, bin bı̄cıp

ñı̄opal okok, kırı komıñj per mıdebal won ak ma dı̄pal.

¹⁶ Krais cınop yı̄mig nı̄ñıl kımañk ak me, cın titi gıl ai mam cın mıdmagıl lı̄nigabın ak bı̄r nı̄pın. Cın ak rek nep, ai mam cın okok kırop nı̄ñıl yı̄b mıdmagıl lı̄l, kılı̄s gıl, kırop gī tep gı̄n; nı̄g gıl kımnigabın ak, mıñim ma mıdebal.

¹⁷ Bin bı tap konjai mıdebal nı̄ñlig gī, ai mam tap ma mıdebal okok kırop nı̄ñıl yı̄mig ma nı̄ñigal ak, kırı God nop mıdmagıl ma lı̄pal. ¹⁸ Nı̄b ak, ñı̄ pai mıdmagıl yad okok. Ai mam okok mıdmagıl lı̄pın, agnigabın ak, mıñim nep ma agın; kırop nı̄ñıl nep mıdmagıl lı̄l, kılı̄s gıl, kırop dı̄t tep gıl, gī tep gı̄n. Nı̄g genigabın ak, cın ai mam okok mıdmagıl lı̄pın, agnigabın.

Bin bı̄ God nop cı̄g gıpal okok mı̄b wı̄stı̄bil ak nep mıdebal

¹⁹⁻²⁰ Ai mam kırop mıdmagıl lı̄l, kırop gī tep genigabın ak me, cın nı̄ñigabın, Krais mıñim nı̄ñıl ne ak nı̄ñ dı̄pın. Nı̄b ak, gos won cın ke nab adan̄ cınop mıñim kıl agnigab ak pen God udın yırı̄k ar ne ak cın mıñ mıñ gılı̄g gī kapkap mıdenigabın. Gos won cın nab adan̄ ak sain, pen God ne kılı̄s yı̄b. Ne gos won cın magı̄lsek nı̄ñ tep gı̄p. ²¹ Nı̄b ak, bin bı̄ nı̄ñep tep yad okok. Gos won cın ke nab adan̄ cınop mıñim kıl ma agnigab ak, gos sek mı̄dıl, God mıdebal sı̄jak ulep amıl, udın yırı̄k ar ne ak sı̄skol madıñigabın. ²² God mıñim kılı̄s agı̄p rek gıl, tap tari tari nop tep gı̄nigab ak gīl gı̄l gı̄l damıl, nop ag nı̄ñenigabın ak, agnigabın rek gı̄nigab. ²³ God mıñim kılı̄s agı̄l nı̄b agı̄p: cın Ñı̄ ne Jisas Krais nop nı̄ñ dıl, ai mam okok pen pen mıdmagıl lı̄n. God cınop mıñim kılı̄s agı̄l, nı̄g gı̄nigib, agı̄p. ²⁴ Bin bı̄ God mıñim kılı̄s agı̄l agı̄p rek nep gıpal okok, kırı God nab adan̄ mıdebal; ne kırop nab adan̄ mıdebal. God ne

Kaun cınop nıb ak me, cın nıpın,
God ne cınop nab adan mideb.

4

*God Kaun aka tap ke alap kırop
gos nıb*

¹ Nıbemmam tep yad okok. Bin bı God Mınım tom ag tagebal okok koŋjai midebal ak me, bin bı ognap God Kaun eip jım nıl midobın, agenimel ak, nıŋ tep gıl, mınım kırop ak nıŋ dınımib. God Kaun aka tap ognap ke kırop gos ūn̄ agebal, agıl, nıŋnımib. ² God Kaun kaun kiri eip jım nıl mideb ma mideb ak, titi gıl nıŋnigabım? Jisas Krais ne bı mıb goŋ lı̄m, karıp lı̄m wagın aul owak, agenigal ak, God Kaun kiri eip mideb ak, agıl nıŋnigabım. ³ Pen Jisas Krais ne God ker ma owak, agenigal ak, God Kaun kiri eip ma mideb, agıl nıŋnigabım. Jisas Krais Nop Mılik Kal Nı̄geb Bı nıbakan, kaun ne kırop nab adan mideb rek, mınım nıbakan rek agnigal. Kaun tı̄mel nıbakan onigab, agel peyig nıpın. Pen mı̄ni nı̄n aul nep karıp lı̄m wagın aul bir owıp.

⁴ Nı̄pai midmagıl yad okok. God ne nıbep nab adan mideb; ne Bı kılıs yıb. Pen Seten ne bin bı karıp lı̄m ar wagın aul midebal okok kırop nab adan mideb; ne bı kılıs yıb mer. God Bı kılıs yıb ak, ne nıbep nab adan mideb ak me, bin bı mınım tom apal okok gos nıbep lı̄p gi dad amnímel rek ma lı̄p. ⁵ Bin bı mınım tom apal okok, kiri karıp lı̄m wagın aul nıb ak me, mınım apal ak, ak rek nep karıp lı̄m wagın aul nıb. Mınım apal ak karıp lı̄m wagın aul nıb ak me, bin bı karıp lı̄m wagın aul nıb okok mınım tom kiri apal nıŋ dı̄pal. ⁶ Pen cın God nı̄pai ne midobın. Bin bı God nop nıŋ dı̄pal okok, mınım cınop nıŋ dı̄pal. Pen bin bı God nop ma nıŋ dı̄pal okok, mınım cınop ma nıŋ dı̄pal. Ar

nıbakan, Kaun nıŋjıd nep kırop gos ūnek agebal aka kaun esek alap gos ūnek agebal ak, nıŋnigabın.

God cınop midmagıl yıb lı̄p

⁷ Bin bı midmagıl yad okok. Ai mam okok pen pen midmagıl lı̄n. God ne gek me, bin bı midmagıl lı̄pal. Bin bı an an, bin bı okok kırop midmagıl lı̄pal okok, kiri God nı̄pai ne midil God nop nıpal ak me, bin bı okok midmagıl lı̄pal. ⁸ God ne bin bı kırop midmagıl lı̄p ak me, bin bı an an, bin bı okok kırop midmagıl ma lı̄pal okok, kiri God nop ma nıpal. ⁹ God Nı̄ne nokım yıb ak ag yokek apıl gek, cın bin bı karıp lı̄m ar wagın aul midobın per per nep komıŋ midojın rek lı̄p. Nı̄b ak, God cınop midmagıl yıb lı̄p ak, mı̄sen nıpın. ¹⁰ Cın God nop midmagıl ma lı̄nok; God ne ned cınop midmagıl lak. God ne tap si tap tı̄mel gıpın okok nıŋjıl, cınop par ke okok yokpkop. Pen ne cınop midmagıl lı̄l, Nı̄ne Jisas Krais ag yokek apıl, tap si tap tı̄mel gıpın okok, mab bak alan sı̄jak mı̄b goŋ ar ne ke dıl kımıl, tap si tap tı̄mel gıpın gac ak lı̄g gi yokak.

¹¹ Nıbemmam tep yad okok. God ne nı̄g gıl, cınop midmagıl yıb lı̄p rek, cın ak rek nep ai mam okok pen pen midmagıl lenigabın ak, God ne cınop nab adan middenigab. Ne cınop nab adan middenigab ak me, ne bin bı okok midmagıl yıb lı̄p rek, cın ak rek nep bin bı okok midmagıl yıb lı̄nigabın. ¹² Bin bı nokım alap God nop udın ma nı̄nıp; pen cın ai mam okok pen pen midmagıl lenigabın ak, God ne cınop nab adan middenigab ak me, ne bin bı okok midmagıl yıb lı̄p rek, cın ak rek nep bin bı okok midmagıl yıb lı̄nigabın. ¹³ Cınop Kaun ne ke ag yokek apıl cınop nab adan mideb ak me, cın God nab adan midobın, ne cınop nab adan mideb ak, nıŋ tep gıpın. ¹⁴ Bapi God Nı̄ne bin bı kırop dı̄komıŋ yoknımın, agıl, ag yokak ak, cın udın cın ke nıŋjıl, bin bı

okok kîrop ag ñibin. ¹⁵ Bin bî, Jisas ne God Ñî ne yîb mîdeb, agîl mîsen apal okok, God kîrop nab adan mîdeb; kîri God nab adan mîdebal. ¹⁶ Nîbak, God ne cînop mîdmagîl yîb lîp ak nîn dîl, gos nîbak nînjîg gî nep mîdobin.

God Bî mîdmagîl lep. Bin bî mîdmagîl lîpal okok, God nab adan mîdebal; God kîrop nab adan mîdeb. ¹⁷ Cîn God eip jîm ñîl mîdenigabin ak, ne bin bî mîdmagîl yîb lîp ak rek, cîn ak rek nep bin bî mîdmagîl yîb lînigabin. Nîb ak me, God mînim kîb agnîgab ñîn ak, jel gek ma pîriknîgabin; wîsîbil ak nep gîl mîdonigabin. ¹⁸ God cînop mîdmagîl yîb lîp ak me, cîn pîrikjin rek ma lîp. Cînop pen ñîl yur ñînigal, agnîgabin ak me, jel gek pîriknîgabin. Nîbak, bin bî pîrikpal okok, God cînop mîdmagîl yîb lîp, agîl, ma nîpal.

¹⁹ God ne ke ned cînop mîdmagîl lak ak me, kîsen cîn nop mîdmagîl lîpin. ²⁰ Bin bî God nop mîdmagîl lîpin, apal ak, pen ai mam okok kîrop mîlik kal nîpal ak, esek nep apal. Bin bî kîrop mîsen nîpal okok kîrop mîdmagîl ma lenigal ak, kîri titi gîl, God Bî mîsen ma nîpal ak nop mîdmagîl lînigal? ²¹ God mînim kîlis agîl agak, "Bin bî yîp mîdmagîl lîpal okok, nînai nîmam kîri okok ak rek nep mîdmagîl lînîmel," agak.

5

God Ñî ne nop nîj dep won ak

¹ Bin bî, Jisas ne Krais, agîl nîj dîpal okok, kîri magîsek God ñî pai ne mîdebal. Pen bin bî nap mîdmagîl lîpal okok, ñî ne ak rek nep mîdmagîl lîpal. ² God nop mîdmagîl lîl, ne mînim kîlis agîl nîg gînimîb agîp rek nep gînîgabin ak, cîn nînjîgabin, God ñî pai ne okok kîrop mîdmagîl lîpin.

³ God mînim kîlis agîl nîg gînimîb agîp rek nep gînîgabin ak me, cîn God nop mîdmagîl lînigabin. God mînim kîlis ne agîp nîb okok, mîker ma gîp. ⁴ Tari gînîg: God cînop dek, ñî pai ne mîdobin ak me, bin bî yokop okok nag gîpal ar ak, gos cînop lîp gî dad amnîmel rek ma lîp. Jisas ne Krais agîl nîj dîpin ak me, bin bî yokop okok nag gîpal ar ak, gos cînop lîp gî dad amnîmel rek ma lîp. ⁵ Bin bî, Jisas ne God Ñî ne yîb, agîl, nîj dîpal okok nep, bin bî God Mînim ma nîpal okok nag gîpal ar ak, gos kîrop lîp gî dad amnîmel rek ma lîp.

Jisas God Ñî ne yîb

⁶ Jisas Krais owak ak, bî yokop ma owak. Ne ñîg pakak; kîsen lakañ ne yapek kîmak. Ñîg nep pakek, God Ñî ne ak, agîl, ma apîn; ñîg pakîl kîsen lakañ ne yapek kîmak ak me, God Ñî ne mîdeb ak nîpin. God Kaun ne ak, ak rek nep cînop gos ñek nîpin, Jisas God Ñî ne yîb ak mîdeb. Tari gînîg: God Kaun per per mînim nînjîd nep agîp. ⁷ Nîb ak, mînim ar omal nokîm mîdeb: ⁸ Kaun ak; ñîg ak; lakañ ak. Mînim omal nokîm nîbak, jîm ñîl ar nokîm agîp rek, Jisas ne God Ñî ne mîdeb ak, nîj tep gîpin. ⁹ Bin bî okok mînim agnîgal ak, mînim kîrop nîj dinigabin; pen God mînim agîp nîbak, mînim nîbak mînim nînjîd yîb, agîl, kasek nep nîj dîn. Tari gînîg: God ne Ñî ne ak mînim nîbak ag mîsen lak.

¹⁰ Bin bî Jisas ne God Ñî ne yîb, agîl, nîj dîpal okok, God mînim nînjîd ne ak kîrop nab adan mîdek, kîri God Ñî ne nîj dîpal. Pen bin bî Jisas ne God Ñî ne ma nîj dîpal okok, God ne bî esek agep bî, apal. Tari gînîg: God ne ke Ñî ne mînim nînjîd agîp ak ma nîj dîpal. ¹¹ Mînim nînjîd ak nîg gîl mîdeb:

God ne komiñ per midep magil ak c̄inop ñib; komiñ per midep magil ak Ñi ne eip mideb. ¹² God Ñi ne kirop eip mideb bin bi okok, per per komiñ midep magil ak bir d̄ipal; pen God Ñi ne kirop eip ma mideb bin bi okok, per per komiñ midep magil ak ma d̄ipal.

*Jisas Krais nop niñ d̄ipim ak me,
God ñi pai ne midebim*

¹³ Niñbi Jisas ne God Ñi ne ak agil gos niñpim bin bi okok, per per midenigabim ak niñ tep ginimib, agil, yad minim niñbaul niñbep ñu k̄il t̄ikebin.

¹⁴ C̄in niñpin, God nop amil nop tep ginigab ar ak nep ag niñenigabin ak, ne niñnigab. ¹⁵ Niñbak, c̄in niñpin, tap tari tari ag niñenigabin, agnigabin rek nep ginigab.

¹⁶ Pen ai mam alap, tap si tap timel mab ke eyan ma ameb rek ak genigab ak, niñbi God nop sobok gem, God ne ai mam niñbak komiñ midep magil ak kauyan niñigab. Pen ai mam alap, tap si tap timel mab ke eyan ameb rek ak genigab ak, niñbi God nop sobok ginimib, agil, ma agebin. ¹⁷ God tap tari tari mer agip okok genigal ak, tap si tap timel ginigal, pen tap si tap timel ar ognap genigal, God niñil k̄irig ginigab.

¹⁸ C̄in niñpin, bin bi God ñi pai ne midebal okok, tap si tap timel ma ginigal; God Ñi ne kirop kod midek, Seten kirop gi timel ginimij rek ma lip.

¹⁹ C̄in niñpin, c̄in God ñi pai ne midobin; pen bin bi karip lim ar wagin aul gos niñpal okok magilsek Seten niñmagil ar ne midebal.

²⁰ C̄in niñpin, God Ñi ne apil gos tep c̄inop ñek, God per yipid gi agip ak nop niñnigabin. Ñi ne Jisas Krais eip jim ñil midobin ak me, Nap God Bi yipid gi ak eip jim ñil midobin. Jisas Krais ne

God yipid gi ak me. Ne komiñ per mideb Bi ak.

²¹ Ñi pai midmagil yad okok. God c̄in, agil, tap tom sobok gi pal tap okok, niñbi asik mosik giñimib.

2 Jon Jon mịj nab ak ñu kıl tikak

¹ Yad bin bî Jisas Krais nop nîŋ dîpal okok kîrop kod mîdebin.

Nibep, bin God birarik nep dñigain agak bin nibak abe, ñi pai ne okok abe, nibep mij aul ñu kîl tîkebin. Yad nibep midmagil yib lipin. Pen yad nep mer, bin bi Jisas Krais minim nñjid nñj dípal okok magilsek nibep midmagil lipal. ² Jisas Krais minim nñjid nñj don, cínop midmagil nab adan komin midil, per per nep midenigab. Nibak, nibep midmagil lipin. ³ Nap God abe, Ñi ne Jisas Krais abe, cínop yímig nñjil dí tep git, kod mid tep ger nñjlig git, cín Jisas Krais minim nñjid nñj dílig git midil, pen pen midmagil lîlig git midenigabın.

*Jisas Krais minim ninjid nin
dil, pen pen midmagil lilig gi
midenimib*

*Bin bi ognap minim tom ag
ñibal*

7 Bin bî God Minim agobin, agil, minim tom ag ñi ajpal okok, kiri konjai midebal. Kiri apal, "Jisas Krais ne mitb goj lil, karip lim wagin aul ma owak," apal. Bin bî ning gipal okok, kiri bî tom agep bî, bî Jisas Krais Nop Milik Kal Nijeb Bi. 8 Pen nibi ninj tep ginimib. Mer ak, wög God nop gipim ak kiring giniminj rek lip. Ninj tep gil, God nibep tap tep ninjagain agak ak magilsek dinimib.

⁹ Bin bi Krais minnim ag ñak ak kirig gil, minnim esek ognap dingal okok, God nop eip jim ñil ma midebal; bin bi Krais minnim ag ñak ak ninj dilg gi nep midebal okok, Bapi Ñt apil mal eip jim ñil midebal. ¹⁰ Nib ak, bin bi ognap apil, nibep God Minnim ag ñinnig apobin agenimel, ninj tep gil kirop dinnimib. Kiri minnim yipid gil nibak kirig gil, minnim tom ognap agenimel ak, kirop ag wasu ag dil, dam karip nibi migan adan pojid ma amnimib. ¹¹ Tari ginig: nibi bin bi nib okok kirop ag wasu dil, poj dil dam karip nibi dad amenigabim ak, minnim tom kiri agnigal ak, nibi ke abe agebim rek linigab.

Minim magil dai ognap

¹² Yad n̄ibep m̄in̄im kon̄ai m̄ideb
ak n̄u k̄il t̄ikpnep ak pen mij
n̄ig ȳig nep ma t̄ikn̄igain; yad ke
am̄il, n̄ibep ud̄in n̄in̄il, eip b̄isig
m̄idil m̄in̄im aḡil, miñ miñ ȳib
ḡin̄igab̄in. ¹³ Bin tep. Nanai
m̄idmaḡil nak s̄in̄aul m̄ideb n̄i pai
ne nep, "M̄ideban?" agebal.

3 Jon

Jon mij kisen nib ak nu kil tikak

¹ Yad bin bi Jisas Krais nop niñj
diñpal okok kirop kod midébin.

Nep bi niñjep tep yad Gaias
mij aul nu kil tikebin. Yad nep
midmagil yib lipin.

*Gaias git tep gak ak niñjil, Jon
miñ miñ yib gak*

² Niñbemmam tep yad. Yad God
nop sobok giñl agebin, "Gaias
nop kod midenimín, nop miñok
tap alap ma giniñmin, mid
tep giniñmin," agebin. Yad niñpin, nak
kaun nak nab adañ mid tep giñpan.
³ Krais bin bi ai mam ognap siñaul
apiñ, nak Jisas Krais miñim nijid
niñ di kiliñ giñl, ageb rek nep giñlig
gi midéban, agelak ak, yad niñil
miñ miñ yib giñpin. ⁴ Niñ pai
yad okok, Jisas Krais miñim nijid
ageb rek nep giñpal, agenigal ak,
yad miñ miñ yib giniñgain.

⁵ Niñbemmam tep yad. Yad niñpin,
Jisas Krais ageb rek nep giñl, Krais
bin bi ai mam ognap kirop per di
tep yib giñpan. Ai mam karip lim
par kib okok niñ ma niñpan okok,
kirop abramek dil, kod mid tep
giñpan. ⁶ Krais bin bi kirop niñ
giñpan okok ognap apiñ, Krais bin
bi cõc siñaul midébal kirop aglak,
"Gaias Krais bin bi ne okok kirop
midmagil yib lip," aglak. Bin bi
God wög giñl ajpal niñ okok di
tep giñdamil, kiri karip lim ke niñ
alap amnig genimel ak, tap tek
diñ ognap kirop niñmin. Tap
kirop niñigán ak kiri dil, okok ajil,
God nop wög giñl, tap magil tau
niñnigal. ⁷ Kiri Jisas Krais miñim
tep ak ag niñ ajlig giñl, bin bi Krais
nop ma niñ diñpal okok kirop ag
niñil, tap magil tap okok ma diñpal.
⁸ Niñ ak, ciñ bin bi tep niñbak rek

kirop di tep giñl, tap ognap niñil, eip
jiñm niñil, Jisas Krais miñim niñjid
wög ak gon, am tep giñigab.

Daiotrepis git timel gak

⁹ Yad Krais bin bi midébin siñak
niñbep mij alap nu kil tiknek ak
pen bi Daiotrepis, bi kib midenim,
agil, miñim yad apin ak tib juñl
ma niñjip. ¹⁰ Niñ ak, yad midébin
siñak amiñ, ne miñim timel agil
ciñop ag juñp miñim ak agnigain.
Pen niñbak nep mer; ne Krais bin
bi ai mam God Miñim ag niñ ajpal
okok kirop ma dil, bin bi ognap ai
mam okok kirop diñlap okok, ne
mer agil, niñbi niñ genigabim ak,
kisen cõc aul ma onigabim, agip.

Demitrias git tep gak

¹¹ Niñbemmam tep yad. Bin
bi ognap nag kibin timel ar ak
kisen genimel, nak akniñ rek ma
giniñmin. Pen bin bi ognap nag
kibin tep ar ak kisen genimel, nak
akniñ rek giniñmin. Bin bi nag
kibin tep ar ak kisen giñpal okok,
God niñpai ne midébal. Bin bi nag
kibin timel ar ak kisen giñpal okok,
kiri God nop ma niñpal.

¹² Bin bi magil sek Demitrias nop
niñjil, bi tep, apal. Demitrias ne
Jisas Krais miñim niñjid ak ageb
rek giñl ak me, ne bi tep ak misen
lek niñpin. Yad ak rek nep Demi
trias ne bi tep ak, agebin. Nak
niñpan, yad miñim tari apin ak
miñim niñjid nep apin.

Miñim magil dai ognap

¹³ Yad nep miñim konjai nep niñ
kil tiñkpneñ ak pen mij niñig yig nep
ma tiñknigain. ¹⁴⁻¹⁵ Mañ midéb,
yad ke amiñ, nep milik dai niñjil,
eip bisig midil miñim agnigabir.

God nep kod midék, kapkap
midenimín. Niñbemmam siñaul
midobin nep, "Midéban?" agobin.
Niñbemmam nak eip midébin
okok kirop magil sek, "Jon niñbep
agip, 'Midébin?' agip," agnimir.

Jud

Jud mīj ū kıl t̄kak

¹ Yad Jud, Jems n̄mam ne ak. Jisas Krais wög ḡ ū neb b̄ ne alap m̄debin.

M̄n̄im ū kıl t̄kebin n̄baul, n̄bep bin b̄ Bapi God, n̄bep d̄n̄igain, agil d̄l m̄dmagil l̄p bin b̄ okok, ū kıl t̄kebin. Jisas Krais ne n̄bep kod m̄debin.

² God ap̄il mal n̄bep ȳm̄ig n̄n̄j̄l, d̄l tep ḡl, m̄dmagil l̄l, gel amnañ.

B̄ God M̄n̄im esek agep okok

³ Bin b̄ n̄n̄j̄l tep yad. N̄bep mīj ū kıl t̄kıl, Jisas Krais c̄nop d̄ komiñ yokak m̄n̄im tep ak ognap agn̄igain, agil, gos ak n̄n̄nek. Pen yad m̄n̄i gos n̄pin, k̄ri kiliş ȳb ḡl, Jisas Krais m̄n̄im tep c̄nop bin b̄ ne ag ūnak ak, n̄n̄ d̄ kiliş ḡlig ḡl m̄den̄m̄b, m̄n̄im n̄bak m̄n̄i nep mīj ū kıl t̄kıl n̄bep yokn̄igain, ag gos n̄pin. ⁴ B̄ t̄mel God ma n̄pal ognap kapkap ap̄il, n̄bep eip mogim ḡpal. God ne bin b̄ ȳm̄ig n̄n̄j̄l, ū ne ag yokek ap̄il k̄mak ak me, bin b̄ tap si tap t̄mel ḡpal okok, God nop ag n̄n̄j̄l, ne tap si tap t̄mel ḡpal ak n̄n̄j̄l k̄rig ḡn̄igab. Pen b̄ t̄mel n̄b okok, m̄n̄im tep n̄bak t̄g adik ḡl apal, "C̄n tap si tap t̄mel abramek gen̄igabin ak, God c̄nop pen tap alap ma ḡn̄igab," apal. N̄g ḡpal n̄bak, B̄ K̄b c̄n Jisas Krais nop k̄rig ḡl, ḡt t̄mel ȳb ḡpal. B̄rarik ped okok God M̄n̄im ū kıl t̄kıl, bin b̄ n̄g ḡn̄igal okok yur k̄b ȳb d̄n̄igal, aglak. ⁵ B̄rarik nep gak ak n̄p̄im ak pen sakol ḡn̄im̄b rek l̄p ak me, yad n̄bep kauyan agn̄ig gebin. God bin b̄ ne Isrel kai, karip l̄m Ijip n̄b t̄g asik dowak, pen k̄sen nop gos ma n̄n̄lak bin b̄ okok k̄rop ūng pak lek k̄mlak.

⁶ Ejol ognap, karip l̄m tep k̄ri m̄d tep ḡlak okok k̄rig gel, God k̄rop k̄slim ḡp m̄igan ak nag lek, m̄n̄im k̄b agep ūn̄ k̄b ak kod m̄debal.

⁷ N̄b akn̄ib rek, Sodom Gomora abe, taun ognap karip l̄m yokop ulep n̄b okok abe, k̄ri bin si b̄ si ḡt damil, ḡt t̄mel ȳb gelak. Bin b̄ mab ke per per ȳnn̄igab s̄nj̄k amil, yur k̄b d̄n̄igal ak, bin b̄ okok magilsek n̄n̄lan̄, agil, God ne Sodom Gomora bin b̄ okok k̄rop mab m̄lañ seb kab alan n̄b yokek, ap̄il k̄rop ȳn s̄bok n̄b amnak.

⁸ B̄ n̄gr̄ikep n̄n̄j̄l m̄n̄im esek apal, agebin n̄b okok, k̄ri ak rek nep m̄b gon̄ k̄ri ke ḡt t̄mel ḡl, B̄ K̄b m̄n̄im ne ag juil, ejol okok k̄rop m̄n̄im t̄mel agil, ḡpal.

⁹ Pen Mosis k̄mek, ejol k̄b ȳb Maikel eip, Seten eip, Mosis c̄ip se ak d̄n̄ig pen pen agrek ak, Maikel ne Seten nop ma ag juak. Ne yokop agak, "God ne ke nep gos ūn̄m̄in̄!" agak. ¹⁰ Maikel gos n̄n̄j̄l tep ḡl n̄b agak ak pen b̄ agebin okok, tap tari ma n̄pal okok, m̄n̄im t̄mel t̄mel nep agil abramek ag jupal. Pen k̄ri, gos n̄n̄j̄l tep ma ḡl, kaj kain ḡpal rek ḡpal ak me, God pen k̄rop yur k̄b ȳb ūn̄igab.

¹¹ B̄ n̄b okok k̄rop ȳm̄ig n̄pin. Adam ū ne Ken ḡt t̄mel gak rek ḡpal. M̄m̄ig mani tap okok nep gos n̄n̄j̄l, b̄ nak Belam b̄rarik nep gak rek nep ḡpal. N̄b ak, k̄ri b̄ nak Kora, God M̄n̄im t̄b juil k̄mak rek k̄imn̄ig gebal.

¹² Pen n̄bi God nop m̄dmagil l̄l ḡt, ai mam pen pen m̄dmagil l̄l ḡt, tap j̄m ūn̄ ūn̄ig ap̄il, mogim ḡpim ūn̄ ak, k̄ri God nop gos ūn̄j̄l mer, yokop ap̄il tap k̄n̄jam d̄ ūn̄j̄eb ḡt ūn̄bel, gac k̄ri ūn̄bep ak rek nep c̄ig ḡp. N̄b ak, k̄imi ap̄il m̄n̄ab ma pakil yokop pak p̄ig ḡt r̄ik amib rek ak m̄debal. Mab ūn̄j̄eb magil ma p̄ilek wagin sek t̄g ju d̄ yokel b̄r

pis nep milep gip rek midebal.
¹³ Tap timel ke yib gi damil, nigh solwara pag jisipik masipik gil, kini kobkob lili pitak ap yowip rek gipal. Bin bi nib okok, God ne gek, kiri gap ju kislim nab okok amil ma adik gi apeb rek ar ak amnigal.

¹⁴ Adam wagin ne tikak ak, tik damil, Inok nop me kagol onid ak* tik dolak. Inok ne birarik nep God minim ne agil, bi God nop esek apal bi nib okok rek nijil agak, "Nijim! Bi Kib ejol sij ne nin juul konjai yib nep damil,¹⁵ bin bi magilsek minim kib agnigab. Nop gos ma nijil, minim ne ageb rek ma gil, tap si tap timel ar ke ke gil, nop minim kiliis timel ar ke ke agil gipal rek, krop yur kib yib nijigab," agak.¹⁶ Bi minim esek apal, krop agebin okok, kiri per ag kar kar gilig gi, minim dilig gi, gi midebal. Cin ke tep ginigab ar ak gin, agil, abramek gi timel gel ameb. Cin nep bi kib midobin, ag gos nijil, apal. Pen bin bi ognap cinop tep ginimij ar ak gilan, agil, krop yib dap raneb minim esek nep agel ameb.

¹⁷ Pen bi nijep tep yad okok. Bi Kib cin Jisas Krais bi minim ne dad ameb okok ned aglak minim ak gos nijlig gi midenimib.
¹⁸ Nitbep aglak, "Nit kisen ak, bin bi God nop gos ma nipal okok, gos timel kiri ke nipal rek gilig gi, nitbep ag junigal," aglak.
¹⁹ Bi agebin bi nib okok, God Kaun krop eip ma mideb. Gos kiri ke gos apeb rek nijil gipal ak me, nitbep bin bi tig asik ke ke lipal.
²⁰ Pen bin bi nijep tep yad okok. Jisas Krais minim tep ak nij dipim ak, nij dep won sij yib nibak nij di kiliis gil, minim tep nibak yipil ak per nep ognap sek nij tep gil, gi damil, gem

amnimej. Kaun Sij ak nitbep gos nijk nijlig gi, kiliis ne dil nop sobok gilig gi midenimib.
²¹ Bi Kib cin Jisas Krais nitbep yimig nijip ak me, ne nitbep dam karip lim seb kab ar alan sijak lek, per per nep komij midenigabim. Pen am ne eip per per midon, agil, kod midebim nin aul, God cinop midmagil liliq gi nep mideb, agil, gos ar nibak nep nij midenimib.

²² Bin bi gos omal nijil, gos par nipal okok, krop yimig nijil, minim sisain agnimib.
²³ Bin bi ognap mab milaj ar ak amnimej rek lip okok, krop di komij yokem, komij amnimej. Bin bi ognap krop ak rek nep yimig nijil dinimib; pen midmagil kiri ke gos apeb rek gipal rek, cini ak rek nep gi timel gijin rek lip, agil, nij tep gilig gi midenimib. Tap si tap timel kiri gipal okok pirkil, asik mosik ginimib. Tap si tap timel gi midel walij kiri abe gac gip, agil, ma dintimib.

Bi Kib yib dap raneb minim alap

²⁴ Nitni nitbep God nitnigil ar ak lebin.

Ne nitbep kod midek nijlig gi, ma ap yap paknigabim.

Kisen nitbep dil, ne ke melik tep ke sek mideb sijak lek, bin bi asij ma mideb ne midil, miñ miñ yib ginigabim.

²⁵ God ne nokim. Ne cinop di komij yokip.

Bi Kib cin Jisas Krais cinop nen agil, kimil warikak ak, birarik ped okok tikil, mid damil, miñi, kisen, per per nep midep nep midil, ne Bi melik tep sek, Bi tep aknib ke, Bi kiliis timel yib, Bi magilsek kod midep mideb.

* **1:14:** Adam abe wök pagningaun ak, Inok nop ar onid ak tik dolak

Nibak, yib ne per nep agon ar
amnan].
Nib aknib rek tep.

Repelesin

Jon dai nıñıl ŋu kıl tıkak

¹ Yad Jon, God wög gi ŋeb bi ne alap midebin. Mınım ŋu kıl tikebin nıb aul, ned misen ma nıñlak. Bin bi God nop wög gi ŋibal okok, tap tari tari ulep gınigab ak nıñlaŋ, agıl, God ne Jisas Krais nop agek, ne pen ejol ne ak ag yokek apıl gek, yad dai nıñnek. ² Dai nıñnek nıbak, God mınım ne agak ak abe, Jisas Krais mınım ne agak ak abe nıñnek ak, mij nıbaul ŋu kıl tikebin. ³ Ulep mideb, tap tari tari dai nıñnek ak magılsek wagın gıl gi dam amnigab. Nıbak, bin bi mınım ŋu kıl tikebin nıb aul kırı ke udın li nıñnígal okok abe, bin bi ognap udın li nıñ agel peyig nıñnígal okok abe, God Mınım nıbaul nıñ dıl kisen genígal ak, God gek, mij mın gınigal.

*Jon bin bi cöc aknib ar onjıd
midelak okok kırop mınım ag ŋak*

⁴ Yad Jon nıbep bin bi Esia Propins karıp lım sıkol ke ke aknib ar onjıd Krais cöc ne midebim okok, mij aul ŋu kıl tikebin.

God ne mıñi mideb, bırarık ped okok midoligip, kisen per per nep midenigab God nıbak, nıbep yımig nıñıl, di tep gıl, kod midek, nıbi kapkap sain tıkił mid tepe gi midenimib. God nıbak abe, kaun ar onjıd sea kinj bısigep ne ar sıñak midebal okok abe, nıbep yımig nıñıl, di tep gıl, kod midek, nıbi kapkap sain tıkił mid tepe gi midenimib. ⁵ Jisas Krais, mınım tep ak damıl, God agak rek nep gıl kımił, wagın gi warıkıl, karıp lım okok kinj midebal okok kırop magılsek kod mideb Bi Kıl ak, ne ak rek nep nıbep yımig nıñıl, di

tep gıl, kod midek, nıbi kapkap sain tıkił mid tepe gi midenimib. Ne cınop mıdmagıl lıl, lakañ ne yapek kımił, tap si tap tımel gıpın gac ak lig gi yokıp.

⁶ Cın Kin kıl Jisas Krais karıp ne mıdıl, Nap God nop sobok gep bin bi ne mıdobın. Nıb ak, Jisas Krais, Bi melik tep sek ak, Bi kılıs yıb ak, yıb ne ak per nep per nep agon ar amnaŋ! Nıb aknib rek tep.

⁷ Pen nıñım! Ne seb bad sek apek, bin bi karıp lım okok nıb okok nıb magılsek nop misen nıñnígal.

Bi nop golıŋ di piŋ lıłak okok abe magılsek nop misen nıñnígal. Nop nıñıl, bin bi karıp lım okok nıb okok nıb magılsek, tari gınig nıg gıpın, agıl, molıl gek sil kıl agnigal.

Nıñıd, nıg gınigab me ak!

Nıb aknib rek tep.

⁸ God Bi Kıl kılıs ke sek tap okok magılsek gınimıŋ rek nep mideb ak, ne mıñi mideb, bırarık ped okok midoligip, kisen per nep per nep midenigab. Ne agıp, "Yad nep gen, tap okok magılsek wagın gıl mideb. Yad nep gen, tap okok magılsek kır gınig gınigab," agıp.

Jon dai nıñıl Jisas nop nıñak

⁹ Yad namam nıbi Jon, Kin cın Jisas karıp ne mıdıl, nop wög gi ŋon, bin bi okok cınop gi tımel gel, gos par ma nıñıl, gos sek mıdıl, nop ma kırıg gıl, kılıs yıb gıl gon ameb. Yad God Mınım ak ag ŋıl, Jisas apıl mınım tep cınop ag misen lak mınım nıñıd nıbak ag ŋen, yıp mıñ lıl, dam ŋıg solwara tıb kıs gak airan Patmos sıñak lıłak.

¹⁰ Airan Patmos sıñak midden, Bi Kıl ŋın ne alap, God Kaun ak yıp bak lek nıñlıg gi, kıl yad okok

ar mìnìm kîb alap, akił magıl rek agıl agak,¹¹ “Nak tap tari tari nîññigaban okok, mij ñu kîl tîkîl, bin bî taun kîb ke ke aknîb ar onjîd Krais cöc ne mîdebal okok, kîrop mij nîbak yokek amnañ. Epesas alap, Sîmöna alap, Pegamam alap, Taiataira alap, Sadis alap, Piladelpia alap, Leodisia alap yokek amnañ,” agak.

¹² Mìnìm nîb agek nîñlig gi, yad bî mìnìm ageb nîbak nîñjin, agıl, adık gîl nîñnek, lam kab gol dîl gîlak aknîb ar onjîd sîñjak mîdeke. ¹³ Pen lam nab nîb sîñjak, yad nîñnek, bî ñi rek bî alap mîdeke. Ne walij par kîb yîb alap yîmek tob gol ne karikak; kab gol dîl gîlak sîb nag kîb alap dî pabil nab sîñjak alan pog lak.¹⁴ Nabîc cög kîmkas ne ak, kaj sipsip kas tîd mîdebe rek, aka seb tîd mîdebe rek, lak. Uđin ne ak, mab mîlan rek mîdeke. ¹⁵ Tob kîd ne ak, tap kapa kîlis “bras” apal ak dagilel, yîn goopen dîp rek ak gak. Pen mìnìm ne ak, ñig sîj kîb piñil gu agîp rek ak agak.¹⁶ Ñînmagıl yîpid kîd ne ak, gap aknîb ar onjîd ak dîl mîdeke. Pen tu par kîd gol gol gak alap meg mîgan ar alan ap ran jakak. Mîlik jo mîlik ne ak, pîb nab epel apîl, melîk kîd yîb agıl gîp rek gak.

¹⁷ Yad nop nîñjl, tob wagîn ne sîñjak ap yap gon yîmîl, bin bî kîmbal kalau gîp ak rek mîdenek. Nîg gen, ñîn yîpid kîd pîs ne ak yîp dî nîñjl agak, “Ma pîrîknîmîn! Yad ke gen, tap okok magîlseb wagîn gîl mîdebe. Yad ke gen, tap okok magîlseb kîr gînig gînigab. ¹⁸ Yad me Bî Per Komîn Mîdebe ak. Ned kîmnek ak pen nîñjan! Mîni komîn mîdîl, per nep per nep komîn mîdenîgain. Yad ‘Kîmbeb Won’ ak kod mîdebin. Bin bî kîmil, am ‘Cîp Kaunan Karîp’ mîdebal okok, yad piyam ur ak dî mîdîl, ‘Cîp Kaunan Karîp’ kau ak abe, bin bî ‘Cîp Kaunan Karîp’ sîñjak mîdebal okok

abe, kod mîdebin. Yad kîjôj yîkenîgain kîri ak rek nep komîn amnîgal.

¹⁹ “Nîb ak, tap tari tari nîpan ak mij ñu kîl tîknîmîn. Mîni geb rek nîñjl, kisen gînigab rek nîñjl, magîlseb mij eyañ ñu kîl tîknîmîn. ²⁰ Pen tap nîñesan okok, mìnìm wagîn ak nîg gîl mîdebe: lam gol dîl gîlak aknîb ar onjîd nîñesan okok, bin bî karîp lîm ke ke aknîb ar onjîd Krais cöc ne mîdebal okok nîñesan. Pen gap aknîb ar onjîd ñînmagıl yîpid pîs kîd yad ar ak nîñesan okok, ejol cöc aknîb ar onjîd kod mîdebal okok nîñesan,” agak.

2

Krais bin bî ne Epesas mîdeligipal mìnìm ag ñeb

¹ “Pen taun kîb Epesas Krais bin bî ne mîdebal okok, ejol kîrop kod mîdebe ak nop mìnìm ñu kîl tîkîl agnîmîn:

Bî gap aknîb ar onjîd ñînmagıl yîpid pîs kîd ne ar ak dîlîg gi, lam gol dîl gîlak aknîb ar onjîd nab sîñjak ajeb ak, Epesas bin bî kod mîdeban okok kîrop mìnìm nîbaul ag yokîp.

² Ne agîp,

“Nag ar nîbi gîpîm ak yad bîr nîpin. Nîbi wög kîlis gîl gî damîl koslam mîdîl, ma yo nîpîm ak, nîpin. Bin bî gî tîmel gîpal okok kîrop nîjem, nîbep tep ma gîp. Bî Jisas mìnìm dad ameb mîdobîn, agıl, mìnìm esek apal okok kîrop nîj tep gîl, asîk mosîk gîpîm. ³ Yîp nîj dîl mìnìm yad agem nîbep mîker ñîl, ma yo nîñjl, yîp eip cîg gîlîg gî nep mîdebe ak, yîp tep gîp.

⁴ “Pen yad mìnìm alap mîdebe. Yad eip ned cîg gîl mîdmagîl yîb lîl mîdöligipîm miñ ar ak dam yokpîm akal? ⁵ Ned yîp mîdmagîl lîlîg gi, gî tep göligipîm miñ tep nîbak, tari

gınig kırıg gipin agıl kauyan dıl, ned mıd tep gölügipim rek middenimib. Mer ak, yad apıl lam nıbep ak dı pılı gıt dınlıgain.

⁶ “Pen ar alap gipim ak, yıp tep gıp. Bin bı kırı bı Nikolas minım tom ne ak dıl, nag tımel ar ak gel yıp tep ma gıp rek, nıbep ak rek nep tep ma gıp.

⁷ “Nıbi bin bı gos tımid middenimij okok, God Kaun ne Krais bin bı ne midebal karıp lım ke ke okok kırop minım ageb ak nıj tep gınimib.

Bin bı miker apek, gos par ma nıjıl, yıp cıg gılıg git nep middenigal okok, nıin kisen onıgab ak kırop agen, per komıj midep mab magıl God wög dai tep ne ar alan tanıb ak dıl nınlıgal,” agıp, agnimin.

Krais bin bı ne Sımöna midelegipal minım ag ñeb

⁸ “Pen taun kıb Sımöna Krais bin bı ne midebal okok, ejol kırop kod mideb ak nop minım nu kıl tıkil agnimin:

‘Bı ne gek, tap okok magılsek wagın gıl mideb ak; Bı ne gek, tap okok magılsek kır gınig gınigab ak; Bı kımil kauyan warıkak ak, Sımöna bin bı kod mideban okok kırop minım nıbaul ag yokıp.

⁹ Ne agıp,

“Yad nıpin, bin bı ognap, cın God bin bı yıpıd gıl midebin apal ak pen Seten sobok gep karıp ne mıdıl, nıbep minım dılıg git midebal. Miker nıbi tari tari mideb okok, yad ak rek nep nıpin. Nıbi bin bı yım gep rek midebim ak pen yad nıpin God udın yırık ar ne ak nıbi bin bı gep yıb midebim.

¹⁰ Nıbep miker gınig geb ak, gos kıb ma nınlıgal. Nınlı! Ulep mideb, Krais nop cıg tep gipal aka ap yap paknıgal, agıl, Seten gek, nıbep ognap dı min

linigal. Nıbep nıin aknıb wa jrem alaŋ ak rek git tımel git gıt middenigal. Pen nıbep tari tari git, pis nep ñag pak lınlıgenigal ak, gos par nıbak ma nınlıgal. Yıp cıg gılıg git nep mideb ñag pak lenigal ak, nıbep per komıj midep usajıl bad ak nınlıgain.

¹¹ Nıbi bin bı gos tımid middenimij okok, God Kaun ne Krais bin bı ne midebal karıp lım ke ke okok kırop minım ageb ak nıj tep gınimib.

Seten nıbep neb neb gınigab ak pen bin bı yıp cıg gılıg git nep middenigal okok, yur kıb dıl kımbal rek ak kauyan ma kımnıgal,” agıp, agnimin.

Krais bin bı ne Pegamam midelegipal minım ag ñeb

¹² “Pen taun kıb Pegamam Krais bin bı ne midebal okok, ejol kırop kod mideb ak nop minım nu kıl tıkil agnimin:

‘Bı tu par kıd ne gol gol kıd mideb ak, Pegamam bin bı kod mideban okok kırop minım nıbaul ag yokıp.

¹³ Ne agıp,

“Yad nıpin, nıbi koslam yıb midebim. Bin bı karıp lım nıbi midebim nab siňak, Seten kin rek kod mideb. Pen nıbi minım yıp ak nıj dı tep gıl, yıp cıg git tep gılıg git midebim. Karıp lım Seten kod mideb nıbak, namam Adipas minım tep yad ak bin bı okok kırop ag ñi midek, nop ñag pak lılkak ak pen yıp ma kırıg ippek.

¹⁴ Pen minım ognap mideb. Bin bı nıbi ognap, Belam minım ag ñoligip rek ag ñibal. Bı Belam nıbak, Belak nop tımid ukek me, Belak ne am Isrel bin bı okok kırop lip git dad amek, kırı yıp kırıg git, tap ñıneb tap yokop god esek okok nop pak sobok git ñoligipal ak ñıböligliipal. Belak Isrel bin bı kırop agek, kırı bin

si b̄i si ḡöl̄iḡipal. ¹⁵ Isrel bin b̄i b̄iarık okok ḡöl̄iḡipal rek, n̄ibi ognap b̄i Nikolas m̄in̄im esek ne ak d̄il, nag t̄imel ar ne ak k̄isen ḡil gem ameb. ¹⁶ N̄ib ak, tap si tap t̄imel ḡip̄im ak, tarı ḡin̄ig n̄ig ḡip̄in agıl, k̄irig ḡin̄im̄ib. Pen n̄ig ma ḡin̄igab̄im ak, yad ulep kasek ap̄ıl, tu par k̄id meg m̄igan yad eyan n̄ib apjakeb ak d̄il, bin b̄i n̄ig ḡipal okok eip pen pen ḡin̄igain.

¹⁷ N̄ibi bin b̄i gos t̄im̄id m̄idonim̄in̄ okok, God Kaun ne Krais bin b̄i ne m̄idebal karıp l̄im ke ke okok k̄irop m̄in̄im ageb ak n̄in̄i tep ḡin̄im̄ib.

Seten n̄ibep neb neb ḡin̄igab ak pen bin b̄i yip̄ c̄ig ḡil̄ig ḡi nep m̄idenigal okok, yad tap n̄in̄eb mana we ḡilak ak ognap n̄en n̄in̄igal. Pen k̄irop kab t̄id ke ke n̄in̄igain. Kab n̄in̄igain ar n̄ib okok, yib k̄isen n̄ib ak t̄ik ke ke nokim̄ nokim̄ n̄in̄igain, bin b̄i d̄in̄igal okok nep n̄in̄igal,” agıp, agn̄im̄in̄.

Krais bin b̄i ne Taiataira m̄ideliḡipal m̄in̄im ag n̄ieb

¹⁸ “Pen taun k̄ib Taiataira Krais bin b̄i ne m̄idebal okok, ejol k̄irop kod m̄ideb ak nop m̄in̄im n̄u k̄il t̄ikil agn̄im̄in̄:

‘God Ņi ne, udin mab m̄ilan̄ rek m̄idek n̄in̄lig ḡi, tob k̄id ne ak, kapa bras apal ak dagilel yin̄ open t̄ik d̄ip rek m̄ideb ak, Taiataira bin b̄i kod m̄ideban okok k̄irop m̄in̄im n̄ibaul ag yokıp.

¹⁹ Ne agıp,

“Nag ar n̄ibi ḡip̄im ak yad b̄ir n̄ip̄in. Yip̄ abe, bin b̄i okok k̄irop abe m̄idmaḡil l̄il, k̄il̄is ḡil yip̄ wöḡ ḡil̄ig ḡi nep m̄ideb̄im ak, yad n̄ip̄in. Ai mam okok pen pen d̄i tep ḡil, ḡi n̄il, m̄iker apek koslam m̄idil gos par ma n̄ip̄im ak, yad n̄ip̄in. Ḡip̄im n̄ibak, ned s̄ikol s̄ikol ḡöl̄iḡip̄im ak pen m̄ini tapin̄ ḡip̄im ak, yad n̄ip̄in.

²⁰ Pen m̄in̄im alap m̄ideb. Bin Jesebel ak ma ag yokp̄im. M̄in̄im esek agıl, yad God m̄in̄im agep bin alap m̄idebin agıp. Bin b̄i yip̄ n̄in̄ d̄ipal okok k̄irop m̄in̄im esek ag n̄il, lip ḡi dad amek, k̄iri yip̄ k̄irig ḡil, bin si b̄i si ḡipal. Ne k̄irop agek, tap n̄in̄eb tap yokop god esek okok nop pak sobok ḡi n̄ibal ak n̄ibal.

²¹ Ne nag t̄imel ar n̄ibak k̄irig ḡil m̄id tep ḡin̄im̄in̄ aka agıl, n̄in̄ m̄id mer n̄in̄il k̄irig ḡip̄in. ²² N̄ig ḡip̄ rek yad nop abañ ar s̄in̄jak yoken, nop m̄in̄ak k̄ib gek, yur k̄ib yib d̄in̄igab. Bin b̄i ne eip bin si b̄i si ḡipal n̄ib okok, tap si tap t̄imel ḡipal ak, tarı ḡin̄ig n̄ig ḡip̄in agıl, ma k̄irig ḡin̄igal ak, k̄irop ak rek nep gen, m̄in̄ak k̄ib gek, yur k̄ib yib d̄in̄igal. ²³ Bin b̄i nop k̄isen ḡipal okok k̄irop p̄is nep n̄ag pak lenigain me, bin b̄i yad karıp l̄im ke ke cöc ke ke m̄idebal okok, yip̄ n̄in̄i tep ḡil n̄in̄igal, yad bin b̄i gos t̄im̄id nab n̄ibep eyan n̄in̄i tep ḡil, magilek ḡip̄im ḡip̄im rek n̄in̄il, n̄ibep nokim̄ nokim̄ pen n̄ibak rek n̄in̄igain. ²⁴ Pen n̄ibi Taiataira bin b̄i ognap, bin n̄ibak m̄in̄im t̄imel ag n̄ib m̄in̄im ak ma d̄il, Seten m̄in̄im t̄imel yip̄il apal m̄in̄im ak ma d̄ip̄im rek, m̄in̄im m̄iker ognap sek n̄ibep ma agn̄igain. ²⁵ Pen yip̄ n̄in̄ d̄il c̄ig tep ḡip̄im nag ar ak d̄i c̄ici l̄il m̄idem m̄idem, k̄isen yad n̄in̄igain!

²⁶ Bin b̄i yip̄ c̄ig tep ḡil̄ig ḡi nep m̄id damil, m̄iker apek yip̄ ma k̄irig ḡin̄igal okok, yad k̄irop agen, bin b̄i karıp l̄im ke ke okok k̄irop kod m̄idenigal. ²⁷ Tari ḡin̄ig: Bapi m̄in̄im alap yip̄ agıl agak,

Yad agen, ne ain yır alap d̄il,
tin c̄oḡ okok pak j̄istip̄ik
masip̄ik ḡipal rek,
bin b̄i karıp l̄im ke ke okok

kılış tımel yib gıl kırop kod
midenigab,’ agak.

²⁸ Pen bin bi yip niñ dil cıg
tep gıl nag tep ar ak dı cıcı gılıg
gi mindenigal okok, kırop gap
poglin tep karıp lım jın parıkek
niñlig gi nıpal rek ak niñigain.

²⁹ Niñbi bin bi gos tımid
midonimıñ okok, God Kaun ne
Krais bin bi ne midebal karıp
lım ke ke okok kırop minim
ageb ak niñ tep gınimib,” agıp,
agnimın,” agak.

3

*Krais bin bi ne Sadis midelegipal
minim ag ñeb*

¹ “Pen taun kib Sadis Krais bin
bi ne midebal okok, ejol kırop kod
mideb ak nop minim ñu kıl tikil
agnimın:

‘Bi God Kaun tam pak aknib
ar onjıd lıp ak abe, gap aknib ar
onjıd ak abe dı mideb ak, Sadis
bin bi kod mideban okok kırop
minim nıbaul ag yokip.

Ne agıp,

“Nag ar niñbi gipim ak yad bir
nipin. Bin bi okok niñel, komıñ
mıdıl yip kisen gipim rek lıp
pen pis nep kimil yip kisen ma
gipim. ² God yad minim ageb
rek gi damıl, nab sıñak kırıg
gipim ak, God nop tep ma gip.
Nıbak, udın niñbi mımlıñ mideb
ak rek, warıkıl, komıñ won niñbi
kır ginig geb ak niñ tep gem,
kılış gınimıñ. ³ Nıb ak, Krais
minim tep ak ag ñelak niñipim ak,
niñ di wös gıl, tap si tap tımel
gipim ak, tari ginig nig gipin
agıl, kırıg gıl, Krais minim tep
ak ageb rek gınimib. Pen wiñin
sakıl kinil ma warıknigabım
ak, yad bi tap si dep bi okok niñ
mideb ma opal rek ak apen, niñbi
niñil pak plöplö gınigabım.

⁴ Pen niñbi Sadis bin bi
midebım okok, bin bi ognap
walıj kırı gel acır ma gip; minim

tep yad niñ dil, ageb rek nep
gılıg gi midebal rek, kiri walıj
tıd lıl, yad eip ajenigal. ⁵ Bin bi
miker apek, kılış gıl, yip niñ di
wös gıl, cıg gılıg gi nep mideb
amnigab okok, yad kırop ak
rek nep walıj tıd tep nıbak li
niñigain. Pen yib kiri per mideb
buk eyan ñukıl tik len mideb ak,
ma lıg gi yoknígain, mer. Bapi
abe, ejol ne okok abe niñ mideb
niñlig gi, bin bi yad midebal,
agıl, mısen agnigain.

⁶ Niñbi bin bi gos tımid
midonimıñ okok, God Kaun ne
Krais bin bi ne midebal karıp
lım ke ke okok kırop minim
ageb ak niñ tep gınimib,” agıp,
agnimın.

*Krais bin bi ne Piladelpia
midelegipal minim ag ñeb*

⁷ “Pen taun kib Piladelpia Krais
bin bi ne midebal okok, ejol kırop
kod mideb ak nop minim ñu kıl
tikil agnimın:

‘Bi Sıñ ak; Bi minim niñid
yib ageb ak; kin Depid ki ur ne
ned kod mıdoligip ak, Bi ki ur
nıbak mıñi dil mideb ak, kijon
yıkek, bin bi ognap gi niñimel
rek ma lıp; pen kijon gi ñek, bin
bi ognap yıknimel rek ma lıp.
Bi nıbak nep, Piladelpia bin bi
kod mideban okok kırop minim
nıbaul ag yokip.

⁸ Ne agıp,

“Nag ar niñbi gipim ak yad
bir nipin. Niñbi bin bi konjai
ma midebım ak pen minim yip
niñ di wös gıl, niñbi bin bi
yad midebım minim ak mısen
ag niñbım. Niñbak, niñbep kijon
yıken, bin bi ognap gi niñimel
rek ma lıp. ⁹ Bir bi ognap, cın
God bin bi yipid gıl mıdobın
apal ak pen Seten sobok gep
karıp ne midebal. Pen yad
kırop gen, kiri magısek am
tob wagın niñbep sıñak kogım
yımil, kıbor kıyan gıl, yad niñbep

m̄dmaḡıl l̄ipin ak n̄ıññimel.
 10 N̄ıbep ḡı t̄mel ḡıpal ak pen
 n̄ıbi yad apin rek nep ḡıl, gos
 par ma n̄ıñıl, kılıs ḡıl, wög
 yıp ḡılıg ḡı m̄debeñim rek, bin
 b̄ı l̄ım dai ar wagın aul ke
 ke okok, yıp cıg ḡı m̄denigal
 aka yıp kırıg ḡınıgal agı̄l, kırrop
 magı̄lseñ m̄iker n̄ıñigain n̄ıñ ak,
 n̄ıbep abe ma n̄ıñigain.

11 Ulep m̄debeñ n̄ıñigain.
 M̄ınim̄ tep yad n̄ıñ d̄ıpı̄m̄ ak,
 n̄ıñ d̄ı kılıs ḡıl, yıp cıg ḡılıg ḡı
 nep m̄dem̄, per komı̄ñ m̄debeñ
 usajı̄l bad n̄ıbep n̄ıñigain apin
 ak, bin b̄ı ognap pılı̄ ḡı dad
 amn̄imel rek ma l̄ıñigab. 12 Bin
 b̄ı an God M̄ınim̄ ageb rek gek,
 nop ḡı t̄mel gel, gos par ma
 n̄ıñıl, God M̄ınim̄ ageb rek nep
 ḡı damı̄l, yıp cıg ḡılıg ḡı nep
 m̄denigab ak, yad nop gen,
 God yad sobok gep karı̄p ak sap
 k̄ıb alap rek m̄denigab. God
 sobok gep karı̄p n̄ıbak ne per
 per nep m̄igan nab adan̄ m̄ıdıl,
 mis ken ma amn̄igab. Yad wak
 ar nop, God yad yı̄b ne ak abe
 n̄ıñ kıl t̄kıl, God yad taun k̄ıb ne
 Jerusalem k̄ısen n̄ıb seb kab ar
 alan̄ sı̄ňak n̄ıb onı̄gab ak, taun
 k̄ıb n̄ıbak yı̄b ak abe n̄ıñ kıl t̄kıl,
 yı̄b yad k̄ısen n̄ıb ak abe n̄ıñ kıl
 t̄kıl ḡınıgaiñ.

13 N̄ıbi bin b̄ı gos t̄m̄id
 m̄idonim̄ıñ okok, God Kaun ne
 Krais bin b̄ı ne m̄idebal karı̄p
 l̄ım ke ke okok kırrop m̄ınim̄
 ageb ak n̄ıñ tep ḡınim̄ıb,” agı̄p,
 agn̄im̄ın.

Krais bin b̄ı ne Leodisia m̄ideliḡıpal m̄ınim̄ ag n̄ıeb

14 “Pen taun k̄ıb Leodisia Krais
 bin b̄ı ne m̄idebal okok, ejol kırrop
 kod m̄idebeñ ak nop m̄ınim̄ n̄ıñ kıl
 t̄kıl agn̄im̄ın:

“B̄ı yı̄b ne “N̄ıg Akn̄ıb Rek
 Ḡınim̄ıñ” ak; B̄ı, God ne agek,
 tap okok magı̄lseñ ḡı lak ak; B̄ı
 ne God ageb rek nep ḡıl, m̄ınim̄

tep ak dam yıpı̄d ḡıl nep ag n̄ıb
 ak, Leodisia bin b̄ı kod m̄idebeñ
 okok kırrop m̄ınim̄ n̄ıbaul ag
 yokı̄p.

15-16 Ne agı̄p,

“Nag ar n̄ıbi ḡıpı̄m̄ ak yad
 b̄ır n̄ıpin. Yıp pı̄s nep ma cıg
 ḡıpı̄m̄; yıp pı̄s nep ma kırıg
 ḡıpı̄m̄. M̄ınim̄ tep yad ak pı̄s
 nep n̄ıñ d̄ıl, ageb rek ḡınim̄ıb
 aka pı̄s nep kırıg ḡınim̄ıb ak
 tep! Yıp gos ar ar nep n̄ıpı̄m̄
 rek, n̄ıbep wök yokníg gebin.
 17 N̄ıbi apı̄m̄, ‘Cın bin b̄ı gep
 m̄ıd tep ḡıpı̄n; tap cın konjai
 m̄idebeñ; tap alap ulep ma ḡıp,’
 apı̄m̄ ak pen m̄ınim̄ ma n̄ıpı̄m̄
 ak, n̄ıbi bin b̄ı tam okok rek
 m̄idebeñ; n̄ıbi bin b̄ı yı̄m̄ gep
 rek m̄idebeñ; n̄ıbi bin b̄ı tap
 ma m̄idebeñ rek m̄idebeñ; n̄ıbi
 bin b̄ı udın kwoi m̄idebeñ; n̄ıbi
 magı̄l nep m̄idebeñ. 18 N̄ıb ak
 me, n̄ıbep m̄ınim̄ agn̄ig gebin
 aul n̄ıñ tep ḡıl, n̄ıb akn̄ıb rek
 nep ḡınim̄ıb. Bin b̄ı yı̄m̄ gep
 rek m̄idebeñ rek, yıp apı̄l kab
 gol yad dagı̄len yı̄n̄ıl dai dai sek
 ma m̄idebeñ ak tauıl me, bin b̄ı
 gep m̄denigabım̄. Magı̄l nep
 m̄idebeñ ak, bin b̄ı n̄ıñel nabı̄ñ
 ḡınim̄ıñ rek l̄ıp rek, yıp apı̄l
 walı̄j t̄ıd alap tauıl l̄ım̄. Udın
 ma n̄ıpı̄m̄ rek, yıp apı̄l udın
 marasın alap tauıl l̄ıl, udın kwoi
 ḡıp ak fıl n̄ıññigabım̄.

19 Bin b̄ı kırrop m̄dmaḡıl l̄ipin
 okok ḡı t̄mel genigal ak, yad
 kırrop ma kırıg ḡınıgaiñ; m̄ıd
 tep ḡılan̄, agı̄l, m̄iker n̄ıñig ḡı
 t̄m̄id ukpin. N̄ıb ak, gos kılıs
 n̄ıñıl, tap si tap t̄mel ḡıpı̄m̄
 ak, tari ḡıñig n̄ıg ḡıpı̄n agı̄l, pı̄s
 nep kırıg ḡıl, m̄ıd tep ḡınim̄ıb.

20 N̄ıñim̄! Yad apı̄l, söñ ar
 eyan̄ m̄ıdlı̄g ḡı, kijon̄ pak gu gu
 ḡılıg ḡı kod m̄idebeñ. Bin b̄ı
 an̄ m̄ınim̄ yad ak n̄ıñıl kijon̄
 yikenigab ak, yad karı̄p n̄ıñlik
 m̄igan ne ak amı̄l, eip tap n̄ıbel
 jı̄m̄ n̄ıł m̄donigabır.

21 Seten yip miker kib nnak nnak, Bapi yad minim ne ak ma kiring ginek; agak rek nep gi damil me, Bapi eip sea kinj ne ar ak bisig ginek. Nib ak rek, bin bi Seten kirop miker nek, minim tep yad ak ma kiringgil, yip cig gilig gi nep midenigal okok, kirop ag dam yad eip sea kinj yad ar ak bisig ginigabtn.

22 Nibi bin bi gos timid midonimtiq okok, God Kaun ne Krais bin bi ne midébal karip lim ke ke okok kirop minim aqeb ak niq tep ginimib,” agip, agnimin,” agak.

4

¹ Pen minim nu kıl tikesin nibak dai niq damil, kauyan ak dai niqil niqnek, God karip lim seb kab ar alan sijak kijon yikil midek. Ned akil magil rek aqek niqnek ak, kauyan ak agil yip agak, “Ar aul apek, tap kisen ginigab okok nep yomin,” agak. ² Nib aqek niqilig gi, God Kaun ak apil yip gon lak niqil yad niqnek, seb kab ar alan sijak bi alap sea kinj ar sijak bisig midek. ³ Bi sijak bisig midek ak melik sek midek; kab jaspa abe kab kanilian abe tid melik gip rek melik sek midek. Pen kinj sea bisig midéak, sibeñ nop kis kis gil, kab emral rek yin rikin rikin gil, yin rik yaplig gi midek. ⁴ Sea kinj ne ak nab eyan midek niqilig gi, bi kib bisig gipal sea kinj aknib nin juil adik gi dam omal omal (24) okok li kis kis gilak. Bi kib minim tig bilocep okok walij tid yimil, kab gol dil gilak usajil bad okok ke ke lili, bisig midelak. ⁵ Bi sea kinj nab eyan bisig midek sijak nib, anitm anitm dilig gi, timik aglig gi, kis kis gilig gi amil par sek amnak. Sea kinj wagin nib sijak sip melik aknib ar onid ak yinil melik gi midek. Sip melik nib okok me, God Kaun aknib ar onid ne ak. ⁶ Bi sea kinj nab eyan bisig

midek wagin sijak, kab kilmasik ak glas rek kid yib gil midek. Sea kinj bak sijak, tap komiq mideb ke ke omal omal mid kis kis gilak. Tap nib okok udin konjai nep kid okok midil, pabil okok midil gak. ⁷ Tap komiq nib okok, alap layon rek lak, alap kaj kau anlam rek lak, alap bi milik dai rek lak, alap yakir dik auan par lip ak rek lak. ⁸ Pen tap komiq omal omal nib okok magilsek auan aknib kagol onid lak. Udin konjai nep, ar okok lili, pabil okok lili magilsek li sakak. Udin auan mok okok abe midek. Pen pit nab kislim eyan, kimep ag midlig gi agebal,

“NE BI SIJ “NE BI SIJ “NE BI SIJ
GOD BI KIB KILIS AKNIB KE YIB
NE TAP MA GEP ALAP MA MIDEB
TARI TARI GINIG, GINIGAB NE
BIRARIK PED OKOK MIDOLIGIP,
NE MHN MIDEB, NE KISEN PER
PER NEP MIDENIGAB” apal.

⁹ Pen tap komiq ke ke omal omal nib okok, Bi per nep per nep komiq midenigab sea kinj ar bisig mideb ak, ne Bi tep aknib ke mideb agil, nop tep aglig gi, yib melik sek ne agel ar amek niqilig gi, ¹⁰ bi kib minim tig bilocep nin juil adik gi dam omal omal (24), Bi sea kinj bisig mideb wagin sijak kogim yimil, Bi per nep per nep komiq midenigab ak, nop tep aglig gi, yib nop agel ar ameb. Usajil bad kiri okok tig ju ne mideb sijak lili, agebal,

¹¹ “God Bi Kib cin!
Bin bi magilsek okok,
nak Bi kib ke yib, agil,
yib nep agel ar amnaq.
Bin bi magilsek okok,
nak Bi tep ke yib, agil,
yib nep agel ar amnaq.
Bin bi magilsek okok,
nak Bi kiliç ke yib, agil,
yib nep agel ar amnaq.
Nak tap okok magilsek gi linak.
Nak nep aqek,
bin bi midil,

tap okok magılsek mideb,”
agebal.

5

*Jon mij nag ñon g̃i kılıs gak alap
niñjak*

¹ Pen dai niñ damıl niñnek, b̄i sea kinj ar ak bisig midek ak, mij par kib dai dai komlak alap ñinmagil yipid ne pis ar dil midek. Mij nibak, soñ ar okok nu kil tikil, miñan eyan nu kıl tikilgilak. Pen dai dai komil, nag ke ke aknib ar onjd ak ñon gi tep yib gilak. ² Pen yad niñnek, God ejol kılıs yib alap gaul kib agil agak, “Bin bi an rek nag lıłak aul wiśibıl, mij nib aul tig ju tig pis gınimın rek lip?” agak. ³ Nib agak ak pen seb kab ar alan siñak abe, lim dai ar wagin aul abe, lim mok eyan abe, bin bi mij nibak nag wiśibıl tig ju tig pis gınimın rek alap ma midek. ⁴ Seb kab ar alan siñak abe, lim dai ar wagin aul abe, lim mok eyan abe, bin bi mij nibak nag wiśibıl tig ju tig pis gınimın rek lip bi alap ma piyo niñlak rek, yad yimig yib gek sil aglig gi midenek. ⁵ Pen bi kib minim tig bilocep midebak okok alap yip agak, “Nak sil ma gınimın. Niñan! Layon Juda nib ak kinj Depid tikkek tik dam dapıl gel, nop tik dolak. Ne kauual maual ne ak yik gi yokak ak me, mij nibak nag wiśibıl tig ju tig pis gınimın rek lip,” agak.

Jon Sipsip Ñilik ak niñjak

⁶ Nib agek niñlig gi niñnek, Sipsip Ñilik ñag pak lel kimil warıkak rek alap, sea kinj nab siñak midek. Tap komiñ mideb ke ke omal omal abe, bi kib minim tig bilocep okok abe, mid kis kis gilak. Sipsip Ñilik nibak kom aknib ar onjd ak, udin aknib ar onjd ak lak. Udin aknib ar onjd lak minim wagin ak, God ne Kaun ne aknib ar onjd ak ag yokek, karip lim okok magılsek

kid kid amnak. ⁷ Pen Sipsip Ñilik ak Bi sea kinj bisig midek wagin siñak amil, mij ñin yipid ne pis ken ar dil midek ak dak. ⁸ Dek niñlig git, tap komiñ omal omal abe, bi kib minim tig bilocep aknib ñin juil adik gi dam omal omal (24) abe apil, midek siñak kogim yimlak. Bi kib minim tig bilocep nib okok kiri tap gita rek okok ke ke dil, kinan kab gol dil gilak okok ke ke di midebak. Kinan di midebak miñan nib okok, tap dagilel yin sikim gil ki tep owip ak, ap ran jakil midek. Tap God nop dagilel yin ki tep owip nibak, God bin bi ne okok nop sobok giopal ak. ⁹ Pen kiri kiñep kisen nib alap agil aglak,

“Nep ñag pak lel,

lakañ nak soñ gi yapek,
bin bi karip lim ke ke midebal rek,
wagin ke ke midebal rek,
minim yib ke ke apal rek,
wak ke ke lip rek,
nak taunak niñil

kiri God bin bi ne midebal.
Nib ak me, nak nep mij kom ñon
gi tep gak nibak,
wiśib tig ju tig pis gi niñnimin
rek mideb.

¹⁰ Pen nak ginak ak, kiri kinj karip
rek lił,
God nop sobok gep bin bi lił,
God ciñ nop wög gi nibal.
Kiri kisen nak eip bin bi lim dai ar
wagin aul okok,
kirop magılsek kod midebagal,”
aglak.

*Sipsip Ñilik ak yib ne agel ar
amnak*

¹¹ Pen dai niñ damıl kauyan niñil niñnek, ejol ñin juil ñin juil, tausan tausan konjai yib nep minim agelak. Sea kinj nibak abe, tap komiñ omal omal okok abe, bi kib minim tig bilocep okok abe, kirop piñil kis kis gi midebak. ¹² Pen meg miñan dap ranil kiñep aglig gi aglak,

“Sipsip Ņil̄ik ñag pak l̄lak ak, ne
tep ȳib.
Ne tap okok maḡlsek ḡi lak, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne tap alap ulep ma ḡip, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne gos tep ke ȳib m̄ideb, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne k̄il̄is ke ȳib m̄ideb, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne tep ke ȳib m̄ideb, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne mel̄ik tep ke sek m̄ideb, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne ȳib ke sek m̄ideb, aḡil,
ȳib ne agon ar amnañ,” aglak.

¹³ Pen yad n̄ijnek, tap tari tari
God ḡi lek ake l̄ipal seb kab ar
alan̄, l̄im dai ar waḡin aul, l̄im
mok epi, ñig solwara nab okok
maḡlsek k̄imep aḡil aglak,
“B̄i sea kinj b̄isig ḡi m̄ideb ak abe,

Sipsip Ņil̄ik ak abe,
k̄iri ȳib ke sek m̄idebir, aḡil,
ȳib k̄irop mal agon ar amnañ.
K̄iri tep ke ȳib m̄idebir, aḡil,
ȳib k̄irop mal agon ar amnañ.
K̄iri mel̄ik tep ke sek m̄idebir, aḡil,
ȳib k̄irop mal agon ar amnañ.
K̄iri k̄il̄is ke ȳib m̄idebir, aḡil,
ȳib k̄irop mal agon ar amnañ,” aglak.

¹⁴ N̄ib agelak, tap kom̄in̄ omal
omal aglak, “N̄ib akn̄ib rek tep,”
aglak. N̄ib agelak, b̄i k̄ib m̄in̄im
t̄ig b̄ilocep okok koḡim ȳim̄il, God
Sipsip Ņil̄ik k̄irop mal ȳib agel ar
amnak.

6

*Sipsip Ņil̄ik ak nag akn̄ib ar
on̄id ak w̄isibak*

¹ Pen n̄ij m̄iden n̄ijlig ḡi, Sipsip
Ñil̄ik ak, m̄ij kom nag ñon k̄il̄is gak
di m̄idek ak, nag dai sabdañ ak
t̄ig ju w̄isibek n̄ijlig ḡi, tap kom̄in̄
omal omal, nok̄im alap m̄in̄im k̄ib
t̄im̄ik aḡip rek aḡil agak, “Owan

el” agak. ² Agek n̄ijnek, kaj hos
tīd alap apjakak. Hos ar n̄ibak
b̄i alap c̄im d̄il b̄isig m̄idek. God
gek win ḡin̄im̄en rek nep l̄ip rek,
God nop usaj̄il bad win ḡil d̄ipal ak
l̄i ñek, karip l̄im seb kab ar alan̄
k̄irig gil, bin b̄i karip l̄im waḡin
eyan̄ eip pen pen ḡil, ñag ju ȳik
yokn̄ig amnak.

³ Pen Sipsip Ņil̄ik ak, nag dai
ȳigwu nab n̄ib ak t̄ig ju w̄isibek
n̄ijlig ḡi, tap kom̄in̄ omal omal,
ȳigwu nab n̄ib ak agak, “Owan
el” agak. ⁴ Agek n̄ijnek, kaj hos
lakañ ȳib alap apjakak. B̄i alap
hos ar n̄ibak b̄isig m̄idek. God
gek b̄i n̄ibak k̄il̄is ne d̄il, karip l̄im
waḡin eyan̄ amīl gek, bin b̄i karip
l̄im t̄igoñ t̄igoñ maḡlsek kapkap
m̄idelak ak k̄irig gil, pen pen ñag
paklig ḡi gel amnīgab. N̄ibak God
nop tu par k̄ib tu k̄id alap ñak.

⁵ Pen Sipsip Ņil̄ik ak, nag dai
ȳigwu nok̄im n̄ib ak t̄ig ju w̄isibek
n̄ijlig ḡi, tap kom̄in̄ omal omal,
ȳigwu nok̄im n̄ib ak pen agak,
“Owan el” agak. Agek n̄ijnek,
kaj hos mosib alap apjakak. B̄i
kaj hos ar n̄ibak b̄isig m̄idek ak,
tap maḡil tap s̄ikel l̄ipal rek s̄ikel
alap d̄il m̄idek. ⁶ M̄in̄im alap,
tap kom̄in̄ omal omal m̄idelak
nab s̄in̄jak n̄ib aḡil, b̄i kaj hos
mosib ar b̄isig m̄idek ak nop
agak, “Yuan k̄ib on̄igab rek, kab
maḡil k̄id nok̄im damīl, tap kon̄ai
taueliḡipal rek ma taunigal. Wid
maḡil lita* nok̄im alap taunig,
mani pe ñin nok̄im alap d̄ipal rek
nep taunīmel; pen bali maḡil lita
omal nok̄im taunig, ak rek nep
mani pe ñin nok̄im alap d̄ipal rek
nep taunīmel. Pen olip wel ak abe,
ñig wain ak abe per taupal rek
taunigal!” agak.

⁷ Pen Sipsip Ņil̄ik ak, nag dai
ȳigwu par alan̄ ak t̄ig ju w̄isibek
n̄ijlig ḡi, tap kom̄in̄ omal omal,

* 6:6: Grik m̄in̄im koiniks agöl̄iḡipal ak, lita nok̄im alap nep rek m̄ideb.

yigwu par n̄ib ak pen agak, "Owan e!" agak. ⁸ Agek n̄ijnek, kaj hos se pakip alap apjakak. Bi kaj hos ar n̄ibak bisig midék ak, ȳib ne K̄tmeb; pen bi ne eip kisen apek ak, ȳib ne C̄ip Kaunan Karip. God gek me, bi n̄ib omal ar ke ke gel, bin bi karip lim okok konjai nep kimel rek lak. Ognap pen pen n̄agil kimnigal, ognap yuan kib apek kimnigal, ognap miñik tap okok gek kimnigal, ognap kain sapeb tap sakol okok su lel kimnigal. Nig gil kim damil me, bin bi lim dai ar wagin aul midébal konjai nep rek kimnigal, pen konjai yib nep midenigal.

⁹ Pen Sipsip Nilik ak, nag dai mamid alan ak tig ju wisibek nijlig gi, nijnek, God nop tap sobok gep bid mok sinjak, bin bi God Minim nij dil, ma pirikil, bin bi okok krop ag nil, Krais bin bi ne midobin misen agel, krop n̄ag pak l̄lak kaun kiri okok midelak. ¹⁰ Kiri sik kib agil aglak, "God Bi Kib kiliş yib, nak Bi Siñ. Nak nijid yib ar ak nep giyan! Pen n̄in titi rek midil, bin bi karip lim wagin eyan, cinop n̄ag pak l̄lak okok krop minim kib agil, yur n̄inigan?" aglak. ¹¹ Nib agel nijlig gi, ejol okok krop walij tid par ke ke nijlig gi aglak, "Ulep mideb; kod midenimib. Namam nanai nibep eip God nop wög gi n̄ibal okok, ognap sek n̄ag pak lel me, God wök pag lak naba ak amek, agebim rek ginigab," aglak.

¹² Pen Sipsip Nilik ak, nag dai kagol onjd ak tig ju wisibek nijlig gi, nijnek, monmon kib yib ak dek nijlig gi, piñ ak, wad ajil mab yinil sigi giñ rek ak gek, takin ak piñ nep lakañ mideb rek lakañ yib lak. ¹³ Gap okok, yigen kiliş dil kiyau magil pok ma giñ kisik nep ju yowip rek ak ju yowak. ¹⁴ Pen seb kab ar alan, sinai pag lipal ak rek gak. Karip lim yirik okok

abe, karip lim nig tib kis kis gak okok abe, mideligipal kau ak kiriç gi, liñig gi ke ke amnilak. ¹⁵ Nig gek nijlig gi, kin karip lim ke ke okok, kin n̄i s̄ikol kiri okok, bi kib ami s̄ikop kod midelak okok, bin bi gep yib okok, bin bi yib midék okok, bin bi tau dam lel nag wög gelak okok, bin bi gos ke nijil wög gelak okok, magilsek, piriç gi amil kab migan, lim migan okok we gi midelak. ¹⁶⁻¹⁷ We gi midil aglak, "Bi sea kin ar bisig mideb ak abe, Sipsip Nilik ak abe cinop yur kib n̄inigan n̄in kisen per apin ak miñi bir owip ak me, cin midojin rek ma lip. Kab juil aka karip lim yirik kib sin aul pak pag gi apil, cinop pis nep pab rikek, Bi sea kin bisig mideb ak cinop ma nijnimin; Sipsip Nilik cinop minim kib agil pen yur kib ma n̄inimin," aglak.

7

Isrel bin bi konjai nep God kil nedilak

¹ Pen kauyan ak nijnek, ejol omal omal karip lim gol omal omal ke ke warik midil, yigen omal omal di midil, lim dai, nig solwara, mab okok, timel ma giniminiñ, agil, dai kiri ke nokim nokim dilig gi midelak. ² Pen yad nijnek, ejol alap piñ lim geb pis kid okok n̄ib, God Bi Per Komij Midelak tap kil tik lep ne ak damil, ejol omal omal God agek ulep karip lim nig solwara gi timel ginig gelak n̄ib okok krop agak, ³ "Pideñ ḡim! Bin bi God cin nop wög gi n̄ibal okok kil ne ak aun beñ krop alan tikon; kisen yigen yokem, amil karip lim, nig solwara, mab tap okok gi timel giniminiñ," agak.

⁴ Pen minim alap aglak nijnek, bin bi God kil ne aun beñ alan tiklak n̄ib okok, Isrel bin bi wagin

ke ke okok j̄im ñ̄ilak ak wan hadred poti po tausan (144,000).

⁵ Bin b̄ n̄ib okok, Juda wagin ak k̄iri 12,000;

Ruben wagin ak k̄iri 12,000;

Gad wagin ak k̄iri 12,000;

⁶ Asa wagin ak k̄iri 12,000;

Naptalai wagin ak k̄iri 12,000;

Manasa wagin ak k̄iri 12,000;

⁷ Simion wagin ak k̄iri 12,000;

Lipai wagin ak k̄iri 12,000;

Isaka wagin ak k̄iri 12,000;

⁸ Sebyulan wagin ak k̄iri 12,000;

Josep wagin ak k̄iri 12,000;

Benjamin wagin ak k̄iri 12,000,

ak me, j̄im ñ̄ilak ak wan hadred
poti po tausan me ak.

⁹ Pen m̄in̄im ñ̄u k̄il t̄kesin n̄ibak
dai n̄ij dam̄l, kauyanj ak dai
n̄ijil n̄ijnek, B̄t sea kinj b̄isig
m̄idek ak abe, Sipsip Ñ̄ilik ak abe
m̄idel n̄ijlig gi, bin b̄ konjai nep
udin ȳirik ar k̄rop s̄injek warik
m̄idelak. Bin b̄ n̄ib okok, karip
lim ke ke l̄ip rek, wagin ke ke l̄ip
rek, wak ke ke l̄ip rek, m̄in̄im ȳib
ke ke apal rek, okok n̄ib okok n̄ib
apil m̄idelak. Bin b̄ wök pagep
rek ma m̄idek n̄ib okok, magilsek
walij t̄id nep ke ke ȳimil, albad kas
di m̄idligr̄ gi,¹⁰ God ȳib ne agel ar
amek n̄ijlig gi, s̄ik k̄ib agil aglak,
“God c̄in sea kinj b̄isig gi m̄ideb ak
abe,

Sipsip Ñ̄ilik ak abe c̄inop nen
agil gi tep ḡirek ak me,
komjn amn̄igabın,” aglak.

¹¹ Ejol okok magilsek B̄t sea kinj
b̄isig m̄idek ak abe, b̄i m̄in̄im t̄ig
bilocep okok abe, tap komjn omal
omal okok abe, k̄rop piñil k̄is k̄is
gi m̄idelak. K̄iri ap yap kogim
ȳimil, k̄ibor k̄ian ḡil, God ȳib ne
ak dap ranlig gi,¹² aglak,
“N̄ijid ȳib!

God c̄in ȳib ke sek m̄ideb, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.

Ne melik tep ke sek m̄ideb, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.
Ne gos tep ke ȳib m̄ideb, agil,

ȳib ne agon ar amnañ.

Ne gak ak, nop tep ȳib, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.

Ne s̄inj ke ȳib m̄ideb, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.

Ne tap tari ḡin̄im agn̄igab ak, ak
nep ḡin̄igab, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.

Ne kilis ke ȳib m̄ideb, agil,
ȳib ne agon ar amnañ.

God c̄in ȳib nop ak per per nep
agon ar amnañ.
N̄ijid ȳib!” aglak.

Kauyanj yur ma d̄in̄igal

¹³ Pen b̄i k̄ib m̄in̄im t̄ig bilocep
n̄ib okok b̄i alap, ȳip ag n̄ijil agak,
“Bin b̄ walij t̄id ȳibal n̄ib okok b̄i
an? Pen k̄iri akal n̄ib opal?” agak.

¹⁴ Agek agnek, “B̄t k̄ib. Yad ma
n̄ipin; pen nak ke n̄ipan,” agnek.
N̄ib agen, ȳip agak, “Bin b̄ s̄inj aul
k̄rop m̄iker ñ̄el, koslam ȳib m̄idil
komjn opal. Pen k̄iri Sipsip Ñ̄ilik
lakañ ne ak d̄il, walij k̄iri okok ulik
malik gel, t̄id ḡip.”¹⁵ N̄ib ak me,
“K̄iri God sea kinj wagin nab s̄injek
m̄idligr̄ gi, p̄ib nab, k̄isl̄im
eyan,

sobok gep karip ñ̄ilik m̄igan
ne ak wög ne gi ñ̄iligr̄ gi,
m̄idebal.

B̄t sea kinj b̄isig gi m̄ideb ak
k̄rop kod m̄id tep ȳib ḡin̄igab.

¹⁶ K̄rop yuan kauyanj ma ḡin̄igab,
ñ̄ig nen kauyanj ma ḡin̄igab,
p̄ib kal kauyanj n̄ijil yur ma
ḡin̄igab.

¹⁷ Tari ḡin̄ig: Sipsip Ñ̄ilik sea kinj
nab s̄injek m̄ideb ak,
sipsip kodep b̄i k̄iri m̄idil,
k̄rop pon d̄il ñ̄ig k̄ilam junigab
kajon okok amek,
ñ̄ig komjn magil ñeb ak
ñ̄ijn̄igal.

Pen God ne udin ñ̄ig k̄rop ak
magilsek lig gi yokn̄igab,”
agak.

8*Sipsip Ñilik ak nag ar oñid ak wiśibak*

¹ Pen Sipsip Ñilik ak, nag ar oñid ak tig ju wiśibek nñlıg gi, seb kab ar alan sñjak mñnim alap ma agek, won ulep alap nep, minit nñin juıl nokim alap adık gi dam wajrem alan (30) rek, magilsek kapkap asıp yikil midek. ² Pen midil, ejol aknib ar oñid God udın yırık ar sñjak warık midebal okok nñnek. Ejol nib okok akıl magıl ke ke dilak.

³⁻⁴ Pen ejol alap tin tep kab gol dıl gılak alap dıl midek. Ne pen amıl, God nop sobok gipal bıd ar gol sñjak alan warık midek. Nop tap dagilel yın ki tep owip ak konjai nep nıłak. God nop tap sobok gep bıd kab gol dıl gılak ak, sea kinj ar sñjak midek nñjıl ejol nıbak, tap ki tep nıbak dı God bin bi ne nop sobok gipal mñnim ak eip ulık malık gił, bıd ar sñjak dı mogim gi dap dagilek nñlıg gi, sıkım nıbak God udın yırık ne ar sñjak yın ap ran jak amnak. ⁵ Pen tin tep nıbak dıl, mab milan God nop tap sobok gep bıd ar alan yinek okok dı tin miğan eyan lıl, dı lim dai wagın eyan yokak nñjıl timik aglig gi, kıs kıs gılıg gi amıl par sek amek nñlıg gi, añim añim dılıg gi, monmon dak.

Ejol akıl magıl okok pignig gelak

⁶ Won nıbak, ejol aknib ar oñid akıl magıl dı midebak okok, dı dap ranıl pignig gelak.

⁷ Ejol ned ak, akıl magıl ne ak piłek, miñab nogob magıl ak abe, mab milan ak abe, lakañ ulık malık gılıg gi, lim dai wagın eyan soñ yokak. Nig gek, lim dai wagın aul dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap, mab, tap kas komij komij warık midek okok, magilsek yın sibok nıb amnak.

⁸ Pen ejol yigwu nab nıb ak, akıl magıl ne ak piłek, karip lim yırık kib yıb mab rek yinek alap, ti panj nıg solwara nab sñjadan dı yokak. Nig gek, nıg solwara sñjak dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap nıg solwara magilsek lakañ lak. ⁹ Pen kıbsal tap nıg solwara midebak okok, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap magilsek kim saklak. Nig magöb nıg solwara sñjak midebak okok dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap pis nep pak jisipik masipik gi panjil amnak.

¹⁰ Pen ejol yigwu nokim nıb ak, akıl magıl ne ak piłek, gap poglin kib mab milan rek apıl, seb kab ar alan nıb piñil juak. Nig gek, nıg par okok abe, nıg kılam okok abe, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, gap poglin kib nıbak dai nokim alap ar sñjak ap yowak. ¹¹ Gap nıbak yıb ne, "Marasin Silek". Nig gek, nıg ar okok abe, nıg kılam okok abe, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap gi timel gak. Bin bi konjai yıb nep, nıg gi timel gak nıb okok nıbil kımlak.

¹² Pen ejol yigwu par ak, akıl magıl ne ak piłek, pił, takin, gap okok tap alap pakek, melik tep per gi rek ma gak. Pił ak, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap gi timel gak. Takin ak, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap gi timel gak. Gap okok, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap gi timel gak. Pił melik magıl ak, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap pił melik ma gak. Kislim nab eyan magıl ak, dai omal nokim rek agıl, dai omal midebak, dai nokim alap takin melik ma gak.

¹³ Pen yad nıg gıl nıñ midil nıñlıg gi nıñnek, yakır dık alap seb kab nab alan ug ajlıg gi, mınım kib yıb aglıg gi agak, “Ake! Ake! Ake! Tımel yıb gınıg geb. Ejol ognap sek akıl magıl kiri pıgnıg gebal. Ejol omal nokım nıb okok akıl magıl kiri okok pıgel, bin bi lım dai ar wagın aul midebal okok kırop gi tımel yıb gınıgab!” agak.

9

Ejol mamıd alan akıl magıl ne ak pigak

¹ Ejol mamıd alan, akıl magıl ne ak pıgek nıñlıg gi, yad nıñnek, gap seb kab ar alan nıb pıñıl ju lım dai wagın eyan ap yap pakıl midek. Pen gap nıbak nop ki ur kau mıgan kırıñ ma juıp ak nıelak. ² Gap nıbak ki ur ak dıl, kau mıgan kırıñ ma juıp kijoñ ak yiçek, sıkım kib yıb ap ranıl, pıb ak pırau ñek, kıslım owak. ³ Nıg gek, jon golbıd okok, sıkım nab nıb okok nıb ug gi dam lım dai ar eyan lıl, God ne gek, tilabok okok bin bi pıñıl yur nıñıgab rek gınıg gelak. ⁴ God ne jon golbıd nıb okok kırop agak, “Tap kas, mab kas, tap tari tari lım dai wagın eyan tanıb okok, gi tımel ma gınımıb; bin bi kıl yad ak aun benj kiri alan ma midebal okok nep gi tımel gınımıb,” agak. ⁵ God agak nıbak, jon golbıd okok bin bi kırop pıs nep ñag pak lel kımnımel rek ma lak; yokop takın aknıb mamıd alan yur tımel aknıb ke kırop nıñımel rek lak. Kırop yur nıñıgal nıbak, tilabok okok bin bi pıñıl yur nıb rek nıñıgab. ⁶ Nıñ nab nıbak, bin bi nıb okok kımnıgabın, agıl nıñıgal ak pen kımeb kijoñ tam alap ma mideńigab.

⁷ Jon golbıd nıb okok, bi kaj hos dam pen pen ñagnıg, tap kılıç

lipal rek okok li midełak. Nabıc cög kiri ar alan usajıl bad kab gol dıl gılak okok rek tol gılak. Mılik jo mılik kiri okok bin bi rek lak. ⁸ Nabıc kımkas kiri okok, bin nabıc kımkas rek lak. Pen meg kiri okok, kain sapeb layon apal ak, meg rek lak. ⁹ Pabil okok, ain sior rek ak lıłak. Pen konjai nep auan pakelak ak me, kaj hos konjai nep gadal badal okok konjai nep lip gi dam pen pen ñagnıg amił, gi gu gıp rek agak. ¹⁰ Cımgan dai eim, tılabok amiñ bin bi suek yur gıp rek ak lak. God gek, takın aknıb mamıd alan, bin bi okok kırop yur ke tımel yıb nıñlıg gi mideńigal. ¹¹ Jon golbıd nıb okok kıñ kiri, ejol kau mıgan kırıñ ma juıp kod midebal ejol nıbak me. Hıbrı mınım agıl, yıb ne Abadon apal pen Grik mınım agıl, Apolyon apal.*

¹² Nıb ak, miker kib ned ak bir kır gıp pen miker kib omal midebal.

Ejol kagol onıd ak akıl magıl ne ak pigak

¹³ Pen ejol kagol onıd ak, akıl magıl ne pıgek nıñlıg gi yad nıñnek, mınım alap apek bıd kab gol dıl gılak ar sıňak, kom omal omal midełigip nab sıňak nıb. Bıd nıbak God udın yırık ar sıňak alan midek. ¹⁴ Mınım nıbak ejol kagol onıd akıl magıl di midek ak nop agak, “Ejol omal omal nag ñon gel, nıg kib yıb Yupretis gol sıňak midebal okok, wıśib yokan,” agak. ¹⁵ God ejol omal omal nıb okok kırop ned ag lek, mı nıbak nep, takın nıbak nep, nıñ nıbak nep, won nıbak nep kod midełigipal ak me, nıñ nıbak bir owak rek, bin bi lım dai ar wagın aul konjai nep ñag pak lılañ, agıl, wıśib yokak. Bin bi lım dai ar wagın aul midebal okok magılsek dai omal nokım rek agıl, dai omal midełek, dai nokım

* ^{9:11:} Hıbrı mınım Abadon abe, Grik mınım Apolyon abe, mınım wagın ak “Bı bin bi ñag pak lep.”

alap ñag pak lñig amñlak. ¹⁶ Pen yip aglak nñjnek, ami bi kaj hos ar bñsig gil bin bi pen pen ñag pak lñig amñlak okok tu hadred miñton (200,000,000) mñdelak.

¹⁷ Pen yad nñjnek, kaj hos kiri okok abe, bi hos ar bñsiglak okok abe, kapa sior yimlak okok, ognap mab mñlan lakañ rek gak, ognap kab mñk "sapaia" apal ak rek gak, ognap kab wihalin "salpa" apal ak rek gak. Kaj hos nabic okok, layon nabic rek lak. Meg migan kiri alan nñb mab mñlan abe, sikiñ abe, tap salpa ki tñmel silek yib ak abe owak. ¹⁸ Meg migan kiri alan nñb mab mñlan abe, sikiñ abe, tap salpa ki tñmel silek yib ak abe apil gek, bin bi konjai nep kim saklak. Bin bi lñm dai ar wagin aul midebal okok magilsek dai omal nokim rek agil, dai omal miderek, dai nokim alap kñmlak. ¹⁹ Kaj hos nñb okok kiliñ kiri ak midek meg migan kiri abe, amin dai eim kiri abe. Amin kiri okok, soñj nabic rek lak ak me, bin bi okok kirop git tñmel gitñmel rek lak. ²⁰ Pen tap tñmel nñb okok gek, bin bi konjai nep kim saklak ak, bin bi mñdelak okok gak nñbak nñjil, tari gitñig kab mab tap okok dñl nñnmagil cñ ke nep tap tom git lipin agil, ma kiriñ gitlak. Tari gitñig tap si tap tñmel gitipin agil, ma kiriñ gitlak. Pen tap yokop okok, tap udin ma nñjip okok, tap minim ma peyig nñjip okok, tap kanib ma tagip okok, tap kab gol, silpa, bras, kab, mab dñl gitlak okok nep sobok git agil, kijeki kiyob nñlik tap tñmel okok kirop nep sobok git agil, git mñdelak. ²¹ Pen cip ñagil, kit wanam gil, bin si bi si gil, tap si dñl, gel amek nñjlig git, tari gitñig nñg gitipin, agil, ma kiriñ gitlak.

10

Ejol alap Jon nop mij ñek nñjnak

¹ Pen dai nñj damil nñjnek, ejol kiliñ yib aknib ke alap seb kab ar alan nñb aposip. Ejol nñbak nop seb tñd alap kom kam gek nñjlig git, sibeñ nabic ne pag kis kis gil, mñlik jo mñlik ne ak pit rek melik gil, tob kid ne ak mab yinil mñlan git rek ak gak. ² Ne seb kab ar alan nñb apil, tob yipid kid ak nñg solwara ar ak tauil, tob anjidakken kid ak lñm ar ak tauak. Mij sïkol bad alap tig pis dilig git midek. ³ Pen ne kaj layon minim tigonj agit rek ak agek, timik aknib ar onjed minim kib agil minim aglak. ⁴ Timik aknib ar onjed minim agel nñjlig git, yad minim agesal nñbak nu kil tiknim, ag gos nñjnek ak pen minim alap seb kab ar alan nñb agak, "Timik aknib ar onjed agesal minim nñbak sek nu kil ma tiknim; minim nñbak we gil miden," agak.

⁵ Pen ejol tob pis kid ak nñg solwara ar ak tauil, pis kid ak lñm ar ak tauil midek nñjnek ak, nñn yipid kid ne ak dap ranil, God karip lñm ar alan sñjak yomak.

⁶ Nñg gil, God per nep per nep komij mideb ak, seb kab ar alan tap okok magilsek git lak ak, lñm dai tap okok magilsek git lak ak, nñg solwara tap okok magilsek git lak ak, God nñjek nñbak mideb rek nñjed yib agebin agil, agak, "God minni tapin ma kod midenigab!" ⁷ Pen ejol ar onjed ak akil magil ne pignig gitñgab nñn nñbak nep, God ne minim agep bi nop wög gitlak okok kirop agak rek nep, minim ne we git mideb ak mitñi gitñgab," agak.

⁸ Pen minim seb kab ar alan nñb ned nñjnek ak, yip kauyan agil agak, "Ejol tob pis kid ak nñg solwara ar tauil, pis kid ak lñm ar tauil mideb ak nop amil agek, mij sïkol tig pis git di mideb ak, nep nñnim," agak.

⁹ Nñb agek, yad ejol midek sñjak

amıl, yip mij s̄ikol p̄iyak ak ñan, agen, yip ñilg ḡi agak, "D̄ ñiñjan. Ñiñek, meg m̄igan nak ak bom ñig yidek kabiam ḡip rek ḡinigab ak pen kogi nab eyan amıl s̄ilek ḡinigab," agak. ¹⁰ Agek, mij s̄ikol n̄ibak ejol ñinmaḡil ar ne ak n̄ib d̄il ñiñjen, bom ñig yidek kabiam rek gak ak pen ñib kom jal yoken, kogi nab eyan amıl s̄ilek gak.

¹¹ Pen yip agak, "Bin b̄i karip l̄im ke ke okok konjai nep, wak ke ke okok konjai nep, minim yib ke ke okok konjai nep, kin karip l̄im okok kod m̄idebal ke ke okok konjai nep, kisen k̄rop tari tari ḡinigab ak, God minim ak kauyan ag ñinim," agak.

11

B̄i God minim ag ñeb omal

¹ Pen yip yir par tap li n̄ipal alap ñilg ḡi aglak, "Am God sobok gep karip ak li ñiñil, God nop tap sobok ḡipal bid ar ak li ñiñil, ḡinim. Bin b̄i God sobok gep karip ñilik m̄igan apil nop sobok ḡipal okok ak rek nep, wök pag ñiñim. ² Pen Juda bin b̄i mer okok, per apil wari söñ nab eyan m̄idebal rek, kau n̄ibak sek ma li ñiñim. Tari ḡinig: kiri nep taun kib tid Jerusalem ḡi t̄mel ḡilg ḡi midel midel, takin aknib ñin juñ omal adik ḡi dam yigwu nab n̄ib ak (42) amnigab. ³ Yad pen, b̄i minim yad ag ñeb omal ag yoken, yokop wad ajil rek okok yimil, minim yad ag ñi ajer, ñin aknib wan tausun tu hadred siksti (1260) amnigab," agak.

⁴ B̄i God minim agep n̄ib omal, B̄i Kib l̄im dai wagin aul kod mideb ak, udin yirik ne siñak midebir. Kiri mab olip ur omal, lam omal me. ⁵ Pen bin b̄i ognap k̄rop mal ḡi t̄mel ḡinig genigal ak, mab milan meg m̄igan kiri siñak n̄ib apil, k̄rop yin saknigab. K̄rop mal ḡi t̄mel genigal bin

b̄i okok, k̄rop nig aknib rek nep ḡinigab. ⁶ God k̄rop mal k̄ilis ne ñek, minim agep wög ne ḡi damlig ḡi, miñab ma pakan, ager, ma paknigab; ñig okok lakañ lañ, ager, lakañ linigab; bin b̄i okok k̄rop m̄iker tari tari okok ganj, ager, ḡinigab. Ñin titi nig ḡinim agnigair ak, nig aknib rek nep ḡinigab. ⁷ Pen God minim ak ag ñi damil, dai ag sakel, tap sapeb kau m̄igan kiriñ ma juip eyan n̄ib onigab ak, k̄rop mal eip pen pen ḡi damil, pis nep ñag pak lek k̄imnigair.

⁸ Cip se par n̄ib omal m̄idenigair taun kib yib ak t̄ibep nab siñak. Taun kib yib n̄ibak me, B̄i Kib ak nop mab kros bak alan ñag pak l̄ilak. Pen taun kib yib n̄ibak yib alap Sodom, yib alap Ijip, apal.

⁹ Pen bin b̄i karip l̄im okok ke ke m̄idebal okok, wagin ke ke m̄idebal okok, minim ke ke apal okok, wak ke ke lip okok, k̄rop mal ñilg ḡi nep midil, cip se par n̄ib omal dam t̄igel ma ḡinimib, agel, k̄imnigair ñin dai ak t̄ikil, ñin omal nokim sek kau siñak nep m̄ider ñilg ḡi, bin b̄i n̄ib okok cip se par n̄ib omal n̄iñ cici li m̄idenigal.

¹⁰ B̄i God minim agep n̄ib omal, bin b̄i l̄im dai ar wagin aul m̄idebal k̄rop m̄iker kib ñi midöligipir rek, pen paj agil, tap kib ñiblig ḡi, tap tep pen ñek pen ñek ḡinigal.

¹¹ Pen ñin dai ak abe, ñin omal nokim abe, cip se par n̄ib omal okok miderek pen God ne ake bad alap yokek nab k̄rop eyan amek warikil nanil miderek. Ñig gak ñiñil, bin b̄i niñelak okok k̄rop jel yib gak. ¹² Pen b̄i God minim agep n̄ib omal niñrek, minim kib alap seb kab ar alan n̄ib, "Niri owir!" agak. Bin b̄i kaual maual kiri mal okok n̄iñ midel ñilg ḡi, seb tid alap k̄rop kom kam ḡi dek, God

karip l̄im seb kab ar alan s̄ı̄jak amn̄irek.

¹³ Pen won n̄ibak nep, monmon k̄ib ȳib d̄il, taun k̄ib n̄ibak dai akn̄ib wajrem alan rek agil, dai akn̄ib aj̄ip ak m̄idelak n̄ijil dai nok̄im alap pag j̄is̄ip̄ik masip̄ik gek, bin b̄i sepen tausau k̄im saklak. Pen bin b̄i m̄idelak okok, tap gak n̄ibak n̄ijil p̄irikil, God karip l̄im seb kab ar alan s̄ı̄jak m̄ideb ak nop ȳib agel ar amnak.

¹⁴ Pen n̄ijim! M̄iker k̄ib ȳigwu nab n̄ib ak b̄ir padikip, pen miñi m̄iker k̄ib ȳigwu nok̄im n̄ib ak ulep ḡinig geb.

Ejol ar oñid ak akil magil ne pīgak

¹⁵ Won n̄ibak nep ejol ar oñid ak, akil magil ne ak pīgek n̄ijlig gi, miñim alap seb kab ar alan n̄ib agil agak,

“Miñi Bi K̄ib c̄in ak, Krais ne ak eip,
karip l̄im okok magilsek
per nep per nep kod
m̄idenigab,” agak.

¹⁶ Pen b̄i k̄ib miñim t̄ig b̄ilocep n̄in juül nok̄im alap adik gi dam ȳigwu par alan ak (24), sea kinj ar kiri ak God udin ȳirik ne bis̄ig m̄idelak okok, kogim ȳimil k̄ibor k̄iyan gi, God nop sobok ḡilg gi aglak,

¹⁷ “God, nak Bi K̄ib k̄iliş ke ȳib ak!
Ned m̄ideliḡpan, miñi m̄idep
nep m̄ideban!

B̄i k̄iliş akn̄ib ke ȳib per m̄ideban
rek,
miñi bin b̄i karip l̄im okok
magilsek

Kinj kiri m̄ideban ak rek,
nep tep ȳib agobin!

¹⁸ Bin b̄i karip l̄im okok n̄ib nep
n̄ijil, kal ȳib julak.

Pen miñi nak kal juep n̄in ak
b̄ir miñi owip.

Miñi bin b̄i k̄imlak okok k̄rop
miñim k̄ib agep n̄in ak b̄ir
miñi owip.

Miñi bin b̄i nep wög gił,
miñim nak ag n̄ibak okok abe,
bin b̄i miñim tep nak n̄ij d̄il,
ȳib nak n̄ijil kaun d̄ipal okok
abe,

bin b̄i ȳib sek m̄idebal aka
tam okok m̄idebal okok
magilsek,
tap tep k̄rop pen n̄inigan,
n̄in n̄ibak b̄ir miñi owip.

Pen bin b̄i abramek gił,
bin b̄i ognap k̄rop n̄ag pak
lipal okok,
k̄rop pen ak rek nep n̄ag pak
linigan,
n̄in n̄ibak b̄ir miñi owip,”
aglak.

¹⁹ N̄ib agel n̄ijlig gi, God sobok
gep karip seb kab ar alan s̄ı̄jak
m̄ideb ak m̄igan ȳikek, God
Miñim m̄idek kes won ak m̄isen
lak n̄ijnek. Won n̄ibak nep añim
añim d̄il, t̄imik agil, gu k̄ib ȳib ak
agil, monmon d̄il, miñab nogob
magil k̄ib ȳib pakil, gak.

12

Bin ak abetoi ubil k̄ib ak abe

¹ Pen dai n̄ij damil n̄ijnek, tap
ke kisen n̄ib k̄ib alap seb kab nab
s̄ı̄j epel gak. Bin alap pīb walij
rek l̄il, tob ne takin ar s̄ı̄jak l̄il,
gap akn̄ib umiğan alan ak, kwin
tol gīpal rek usajil bad ne nabic ar
alan lek m̄idek. ² Pen ne n̄i painjan
t̄ikniç, n̄i painjan n̄ibek n̄ijlig gi,
wög paklig gi gek.

³ Tap ke kisen n̄ib alap sek, seb
kab nab s̄ı̄j epel m̄isen lek n̄ijnek.
Toi ubil lakañ sek k̄ib ȳib akn̄ib ke
alap m̄idek. Nabic cög ne akn̄ib
ar oñid l̄il, kom ne akn̄ib wajrem
alan l̄il, kinj tol gīpal usajil bad
okok, nabic cög ar ne ke ke l̄il
m̄idek. ⁴ Toi ubil k̄ib n̄ibak, amin
ne ak gap seb kab ar alan okok
pakek, konjai nep pīg ju l̄im dai
wagin aul ju yowak. N̄ib ak, gap
magilsek m̄idelak okok dai omal
nok̄im rek agil, dai omal m̄iderek,
dai nok̄im alap pīg li ju yokak.

Pen ne bin ñi painjan tık donig gek ak, tık dapek ñiñjin, agıl, apıl kod midek.⁵ Pen bin nıbak ñi alap tık dowak. Ñi nıbak ne ain yır par dıl, bin bı karıp lım okok magılsek kod midenigab. Pen bin ak ñi nıbak nop tık dapek, ejol alap ñi nıbak pılı gi dıl, dam God ne sea kin ne seb kab ar alan mideb siňjak dad amnak.⁶ God bin nıbak nop kau alap gi lek, pırık gi miñ mab kab nep mideb nab nıb okok amıl, nıb okok nep midek ñiňlig gi, God nop tap magıl ñiňlig gi kod midenigab ñin aknıb wan tausan tu hadred siksti (1260) amniňgab.

⁷ Pen seb kab ar alan siňjak, ejol kib Maikel ejol ne okok dıl amıl,toi ubıl kib nıbak yakam ne okok eip pen pen giliç gi damıl me,⁸⁻⁹ toi ubıl kib ak yakam ne okok sek, seb kab ar alan nıb ñag yik yokıl pis nep lım dai wagın aul yoklak. Toi bırarık ped okok midek,toi nıbak kijekı aka Seten apal ak, ne nep bin bı karıp lım tıgoń tıgoń magılsek kırop mìnım esek agek, mìnım esek ne ak niňlak.

¹⁰ Pen mìnım kib alap seb kab ar alan siňjak nıb agıl agak, "Mıñi God ne bin bı okok dı komıñ yoknígab.

Mıñi God ne kılıs ne dıl, bin bı karıp lım tıgoń tıgoń magılsek

Kin kib ke yib midenigab.

Mıñi God Krais ne ak nep, Bı kib kılıs ke yib mıdıl, bin bı karıp lım tıgoń tıgoń magılsek kod midenigab.

Tari giniç: Seten ne God udın yırık ne siňjak mıdıl, pıb nab, kıslım eyan, ai mam cın okok tap si tap tımel tari tari gıpal okok agoligip ak, nop lım dai wagın eyan di yoklak.

¹¹ Pen ai mam cın okok,

Sipsip Ñilik lakaň ne ak abe, Krais mìnım niňid ne ak mıseň ag nöliçpal ak abe gek, Seten nop dı mok kırop okok lıläk.

Bin bı ne nep mıdobın, agıl, ma pırık gi, cınop ñag pak lıniç ñag pak lılań, ag gos niňlak.

¹² Nıb ak, nıbi seb kab ar alan siňjak midebim okok, miñ miñ giliç gi midenimib.

Pen nıbi lım dai abe, ñig solwara siňjak abe midebim okok, nıbep yimig niňpin.

Tari giniç: Seten nop nıbi midebim siň eyan dı yokel, ñin ne koňai ma mideb rek, kal yib juip," agak.

¹³ Pen toi ubıl kib nıbak, yip lım dai ar wagın aul dı yokpal, agıl, gos ak niňil, bin ñi tık dowak nıbak nop yik gi yokek pen,¹⁴ God bin nıbak nop yakır dik kib auan kib omal li ñek, ne ug gi miñ mab kab nep mideb nab siňjak God kau ne gi lák nıbak amnak. Amıl nıb okok midek niňlig gi, God ne nop tap magıl ñiňlig gi kod midek, mi omal nokım takın aknıb kagol onıd amniňgab. Toi ubıl ak bin ak nop tap tımel alap giniçmın rek ma lıniňgab.

¹⁵ Pen toi ubıl ak, ñig ulık rek wök yoken bin nıbak nop unıd amnań, agıl, wökak ak,¹⁶ pen lım ak bin nıbak nop gi ñek, ñig toi ubıl ulık rek wök yokak nıbak lım dai mıgan okok pak pag gi amıl, kır kır gek amnak.¹⁷ Nıg gek, toi ubıl ak bin nıbak mılık kal yib yapek, bin ak ñi painjan ne okok, kiri God Mınım ageb rek gi, Jisas mìnım niňid ne niň dıl, kisen gi, bin bı ognap kırop ag ñıbal bin bı okok eip kırop pen pen giniç amnak.¹⁸ Pen toi ubıl ak amıl ñig solwara gol siňjak warık midek.

13

*Tap saeb alap ñig solwara nab
okok n̄ib apjakak*

¹ M̄idil niñnek, tap saeb rek alap, ñig solwara nab okok n̄ib apek. Nabic cög ne akn̄ib ar onj̄id l̄l, kom akn̄ib wajrem alan l̄l, kiñ tol ḡipal usaj̄il bad okok, kom dai ke ke l̄l m̄idek. Pen nabic ne akn̄ib ar onj̄id ak, God nop ag juep ȳib t̄imel ognap nok̄im nok̄im ñu kil t̄ik lel m̄idek. ² Tap saeb n̄ibak, kain saeb lepad rek lak ak pen tob ne okok kain saeb bea tob rek lak. Meg m̄igan ne ak, kain saeb layon meg m̄igan rek lak. Pen toi ubiñ ak, k̄ilis ne ke abe, kiñ k̄ib ke ȳib m̄idek k̄ilis ak abe, tap saeb n̄ibak nop ñak. ³ Pen tap saeb n̄ibak nabic cög ne alap, ned p̄is nep ñag pak lel bir gak rek lak ak pen kauyan m̄ilep gak. Niñ gek, bin b̄i l̄m dai ar waḡin aul t̄igon t̄igon maḡilek gos gos l̄l, tap saeb n̄ibak nop k̄isen ḡilak. ⁴ Pen toi ubiñ n̄ibak kiñ k̄ib ke ȳib m̄idek k̄ilis ak tap saeb n̄ibak nop ñak ak me, bin b̄i okok toi ubiñ n̄ibak nop ȳib agel ar amnak. Pen tap saeb n̄ibak abe kiñ k̄ib ke ȳib rek m̄ideb ak, bin b̄i ognap nop eip pen pen ḡinimel rek ma l̄p, aḡil, bin b̄i okok maḡilek tap saeb ak, an rek nep ȳib ne agel ar amnak.

⁵ Pen God tap saeb n̄ibak nop niñebir k̄irig gek, ȳib ne ke agek ar amek, God ȳib ne m̄inim t̄imel aḡil dap yapek, takin akn̄ib ñin juil omal adik ḡi dam akn̄ib ȳigwu nab n̄ib ak (42) amnak. ⁶ Ne niñ ḡil, God nop ag juil, ȳib nop m̄inim t̄imel aḡil, karip l̄m ne seb kab ar alan siñak ag juil, ar alan siñak ne eip m̄idebal okok k̄rop ag juil, gak. ⁷ Pen God tap saeb n̄ibak nop niñebir k̄irig gek, Krais bin b̄i ne okok eip pen pen ḡil, ñag juil, bin b̄i okok maḡilek, waḡin ke ke m̄idebal rek, karip l̄m ke ke m̄idebal rek, m̄inim ȳib ke ke

apal rek, wak ke ke l̄p rek, k̄rop maḡilek kodil m̄idek. ⁸ Bin b̄i l̄m dai ar waḡin aul t̄igon t̄igon maḡilek rek, tap saeb n̄ibak ȳib ne agel ar amniñgab. Pen bin b̄i okok, karip l̄m birarik ped okok ma ḡi lak ñin ak, God bin b̄i per komiñ nep m̄idenigal buk n̄ib eyan ȳib k̄iri ñu k̄il t̄ikak okok nep, tap saeb n̄ibak ȳib ne agel ar ma amniñgab. Buk n̄ibak, Sipsip Ñilik ñag pak lel k̄imak ak buk ne me ak.

⁹ N̄ibi bin b̄i gos t̄imel m̄idonim̄iñ okok m̄inim n̄ib aul niñim!

¹⁰ Bin b̄i God miñ amniñlan, aḡil, niñip okok, miñ amniñgal.

Bin b̄i tu par k̄id d̄il piñ lel k̄imlan, aḡil, niñip okok, tu par k̄id d̄il piñ lel k̄imnigal. Niñ ḡinigab rek, Krais bin b̄i ne okok, ciñ bin b̄i nok̄im alap ma yap pakin, aḡil, Krais m̄inim tep ak niñ d̄i k̄ilis ḡil, ageb rek nep ḡil, Krais nop ciñg tep ḡilḡil ḡi nep m̄idenimel.

*Tap saeb alap sek l̄m dai nab
eyan n̄ib apjakak*

¹¹ Pen kauyan niñil niñnek, tap saeb rek alap sek l̄m dai nab eyan n̄ib bu aḡil apjakak. Kom ne omal ak, sipsip Ñilik kom rek lak ak pen m̄inim ne ak, toi ubiñ rek agak. ¹² Ne tap saeb ned n̄ib ak nop wög ḡi ñilig ḡi, bin b̄i karip l̄m okok maḡilek m̄inim k̄ilis aḡil gek, tap saeb ned n̄ib ned p̄is nep ñag pak lel bir gak rek lak ak pen kauyan m̄ilep gak n̄ibak nop ȳib agel ar amnak.

¹³ Tap saeb k̄isen n̄ib ak tap ma gep rek ḡil, tap niñep ma niñep rek ḡil, gak. Bin b̄i niñ m̄idel niñlig ḡi, ne gek, mab miñlan seb kab ar alan n̄ib alap l̄m dai waḡin eyan yowak. ¹⁴ Pen God ne tap saeb k̄isen n̄ib n̄ibak niñebir k̄irig gek, tap saeb ned n̄ib udin yirik ne siñak tap ma gep rek gek ak me,

bin b̄ l̄m dai t̄goñ t̄goñ maḡlsek m̄n̄m tom ne ak n̄ñ d̄lak. Tap sapeb k̄sen n̄b ak bin b̄ okok k̄rop agek, k̄iri tap sapeb tu par k̄d d̄ p̄s nep ñag pak l̄lak ak pen kauyan m̄debat ak ȳb ne dap rannig, tap nop rek kaunan alap gi l̄lak. ¹⁵ Pen God tap sapeb k̄sen n̄b ak nop n̄ñebir k̄irig gek, tap kaunan tap sapeb ned n̄b rek gi l̄lak n̄bak nop ake bad ak p̄gek amek, komiñ l̄l, m̄n̄m agil agak, "Yad b̄ k̄b. Ȳb yad nep agem ar amnañ," agak. N̄b agek, bin b̄ ȳb ne agel ar ma amnak okok maḡlsek agek k̄rop ñag pak l̄lak. ¹⁶ Ne agek, bin b̄ ȳb m̄debat okok, bin b̄ ȳb ma m̄debat okok; bin b̄ mani koñai m̄debat okok, bin b̄ mani ma m̄debat okok; bin b̄ nag wög gelak okok, bin b̄ gos k̄iri ke wög gelak okok; k̄iri maḡlsek k̄il alap ñinmaḡl ȳp̄id k̄d ak aka aun beñ alañ d̄lak. ¹⁷ Pen bin b̄ k̄il n̄bak ma d̄lak okok, tap taunimel rek aka tap s̄ikim giñimel rek ma lak. K̄il n̄bak me, tap sapeb ak ȳb ne aka naba ne me ak.

¹⁸ Bin b̄ gos n̄ñ tep giñpal okok m̄n̄m waḡin n̄bak p̄yo n̄ññimel rek l̄p. N̄ñ tep giñl me, tap sapeb n̄bak naba ne waḡin ak n̄ññigal. Naba n̄bak, b̄ alap ȳb ne ak m̄debat. Naba n̄bak me kagol kagol (666).

14

Bin b̄ koñai nep k̄imep k̄sen n̄b alap aglak

¹ Pen kauyan n̄ñil n̄ñnek, Sipsip Ñilik ak Saion D̄im gol alañ ranlig m̄debat n̄ñlig gi, bin b̄ wan hadred poti po tausan (144,000) okok nop eip m̄delak. Bin b̄ ne eip m̄delak n̄b okok, aun beñ k̄iri alañ ȳb ne ak abe, Nap ȳb ak abe ñu k̄il t̄k lel m̄debat. ² Pen m̄n̄m alap seb kab ar alañ s̄iñak n̄b ñig s̄iñ k̄ib piñil gu aḡip rek aka t̄im̄t̄k

gu parsek aḡip rek ak agek n̄ñnek. M̄n̄m n̄bak, tap gita rek pakpal aḡip rek ak agak. ³ Pen bin b̄ wan hadred poti po tausan (144,000) n̄b okok k̄iri sea kinj ar s̄iñak adan m̄diñ, tap komiñ omal omal abe, b̄ m̄n̄m t̄ig biñokep okok abe n̄ñ m̄idel n̄ñlig gi, k̄iri k̄imep k̄sen n̄b alap aglak. K̄imep k̄sen n̄b n̄bak, bin b̄ l̄m dai ar waḡin aul n̄b ognap n̄ññimel rek ma lak; bin b̄ wan hadred poti po tausan (144,000) God tau adik dak n̄b okok nep k̄imep n̄bak n̄ññimel rek lak. ⁴ B̄ n̄b okok k̄iri bin eip ma gi tapal; b̄ praj rek m̄debal. Sipsip Ñilik ne akal ameb n̄ñil, nop k̄sen giñpal. Krais k̄rop bin b̄ nab okok n̄b tau adik d̄l, God nop abe, Sipsip Ñilik nop abe k̄rop tap maḡl ned pag dopal rek nep ñak. ⁵ M̄n̄m tom ognap ma apal; tap si tap t̄im̄t̄k ognap ma giñpal.

Ejol omal nokim m̄n̄m ag ñilak

⁶ Pen kauyan ak n̄ñil n̄ñnek, ejol alap seb kab ar s̄iñ epel ug gi ajlig gi, bin b̄ l̄m dai ar waḡin aul, wak ke ke l̄p rek, waḡin ke ke m̄debal rek, m̄n̄m ȳb ke ke apal rek, karip l̄m ke ke m̄debal rek, Krais m̄n̄m tep per m̄denigab ak k̄rop ag ñinig gak. ⁷ S̄ik k̄ib agil agak, "God ne m̄n̄m k̄ib agnigab ñin ak b̄ir owip rek, God nop jel gek p̄riñkñm̄t̄b. B̄ k̄ib seb kab ar alañ, l̄m dai waḡin aul, ñig solwara, ñig k̄ilam okok maḡlsek gi lak ak, ȳb ne ak agem ar amnañ," agak.

⁸ Ejol alap, ejol ned ak nop k̄sen giñig gi agak, "God gek taun k̄ib Babilon p̄s nep ap yap pakip o! Bin b̄ Babilon okok k̄iri bin si b̄ si giñl, giñt̄im̄t̄k akenb̄ ke gel gel, bin b̄ karip l̄m t̄igoñ t̄igoñ maḡlsek n̄ñil n̄b akenb̄ rek nep giñlak. Babilon ne fiñg wain kiliñ ne ke ñibbil, bin b̄ karip l̄m ke ognap okok k̄rop ñek ñibel, ne giñp rek,

kiri ak rek nep saköl ñagek git timel nep gilak,” agak.

⁹ Ejol alap pen, ejol ned omal ak krop kisen gil, sik kib agil agak, “Bin bi tap sapeb ak yib ne dap ranlig gi, tap kaunan nop rek nijil gi lilak ak yib ne dap ranlig gi, kil ne ak aun ben alan aka ninmagil ar sijak dinigal bin bi okok,¹⁰ God nop milik yib yapek, nig wain silek yib ak, kap krop eyan pagek ap ran jakek, nek nijigal. Ejol sij okok abe, Sipsip Nilik ak abe nij midele nijlig gi, krop ag mab ke eyan ak yokek, mab milan salpa sek ak krop yinek nijlig gi, wög pak midenigal.¹¹ Mab milan ak krop yinek nijlig gi, mab sikim nibak tanil, gi damil, per per nep ap ranlig gi midenigab. Nib ak, tap sapeb nibak yib agel ar amnigab bin bi okok, tap kaunan nop rek gilak nibak yib agel ar amnigab bin bi okok, yib ne kil nibak dinigal bin bi okok, God krop pen yur kib yib ak pit nab, kislim eyan, per per nep nijigab,” agak.¹² Nig ginigab rek, Krais bin bi ne okok ap yap ma pakin, agil, God Minim ageb rek nij dit wös gil, ageb rek gil, Jisas nop cib tep gilig gi nep midenimel.

¹³ Pen minim alap seb kab ar alan nib yip agak, “Minim agnit gebin aul nu kil tikenimin. Mini miker git nij aul, bin bi Bi Kib nop nij dil kimnigal okok, min miñ ginigal,” agak. Agek, God Kaun ne agak, “Nijid yib. Kiri miker dilig gi wög koslam gi midebal rek, kiri ake li, miñ min gilig gi midenigal,” agak.

Tap magil wög lim dai aul pok git

¹⁴ Pen yad nijnek, bi ni rek bi alap, seb tid bad ar sijak bisig midek. Nabic cog ne alan, kab gol dil usajil bad gilak alap tol gil, tu agon gilopi rek gogeb git tu kid

yib wid magil tik dopal rek alap dil midek.

¹⁵ Pen ejol alap, God sobok gep karip nilik migan eyan nib apil, bi seb tid bad ar sijak bisig midek ak nop sik kib agil agak, “Lim dai wagin ar eyan wid magil okok bir pok git. Wid tik dowep nin ak owip rek, tu agon gilopi rek nak nibak dil, tik dap mogim gan,” agak.¹⁶ Agek, bi seb tid bad ar sijak bisig midek ak, tu agon gilopi rek ne ak dit kib git rik marik gil, wid magil lim dai wagin ar okok tanek okok magilsek tit git rik marik gi dap mogim gak.

¹⁷ Ejol alap pen God sobok gep karip nilik migan seb kab ar alan sijak nib soñ owak. Ne ak rek nep tu agon gilopi rek alap dil midek.

¹⁸ Won nibak nep, ejol mab milan kod midek ak, God nop tap sobok gep bid ar sijak nib apil, ejol tu agon gilopi rek dil midek ak nop sik kib agil agak, “Wain magil lim dai ar eyan nib okok pok git rek, tu agon gilopi rek nak ak dit wain magil magilsek tik dap mogim gan,” agak.¹⁹ Nib agek, ejol nibak, tu agon gilopi rek ne ak dit tit git rik marik gil, wain magil okok tik dam, God nop milik yapek wain magil tau cib jakep kau migan ak yokak. Kau nibak God bin bi gi timel git pal okok krop pen yur niniminj rek mideb.

²⁰ Wain magil tau cib jakep kau migan nibak taun kib mis ken midek. Wain magil migan nibak yokek, tau cib jakel nijlig gi, lakan ak tan ap ran jakil, nig ultik kib ap yowip rek, u ag ap yaplig gi, kilomita aknib nin juil ajip pis adan (300)* rek amnak. Lakan ultik kib nibak kaj hos nabic ar pelok mideb rek ak nep ar pelok amek.

* **14:20:** Grik minim agil 1,600 stadia

15

Ejol okok genigal, miker kib ke ke aknib ar onid ak ginigab

¹ Pen tap ke kisen nib niñil wal agep rek alap sek, seb kab nab siñ epel gak niñnek. Miker aknib ar onid okok gek, God nop milik yib yowip ak pis nep dai junigab, agil, ejol ne aknib ar onid okok kirog agek, miker kib nib okok dapil lim dai wagin aul onig gelak.

² Pen wagin nib siñak niñnek, ñig cõb glas rek alap mab miñan sek ulik malik gil siñak midék. Bin bi tap sapeb yib naba midék tap ak abe, tap kaunan nop rek gilak ak abe eip pen pen gil win gilak okok, gol nib siñak warik midelak. God kirog tap gita rek ke ke ñek,

³ bi Mosis God nop wög gi ñoligip minim ak abe, Sipsip Nilik minim ak abe aglig gi, kiñep aglig gi aglak,

“God, nak Bi Kib kiliç aknib ke sek, tap tari ginigain agnigan, giñigan.

Nak kiñ bi kib karip lim okok magilsek,

Kiñ kiri midéban ak,

per per yipid gil, niñid rek nep giñan.

⁴ Bin bi magilsek nep niñil kaundinigal.

Nak nokim nep siñ midéban.

Nep, Bi Kib, agil, yib nep agel ar amnigab.

Nak nag yipid gil ar ak nep gi tep giñan ak niñil, bin bi karip lim okok nib okok nib magilsek apil

nep sobok ginigal,” aglak.

⁵ Pen yad kauyan niñil niñnek, God nop sobok gep sel karip siñak Karip Nilik Migan Komij Tep Ke Yib ak kijon yikil midék. ⁶ Pen ejol aknib ar onid ak, bin bi lim dai ar wagin aul okok kirog miker kib aknib ar onid ñinig, God sobok gep karip Nilik Migan eyan nib söñ olak. Ejol nib okok, walij tid

tep miñelik gak okok nep lîl, sib nag kab gol dîl gilak okok pabil nab siñak pog lîl olak. ⁷ Tap komij omal omal nib okok nokim alap apil ejol aknib ar onid okok kirog kinañ kab gol dîl gilak ke ke ñak. Kinañ migan nib okok, Bi Kib per per miñenigab ak, bin bi gi timel gel God kirog milik kal niñil miker ñinigab ak ap ran jakil midék. ⁸ God melik tep ke ne ak abe, kiliç timel ne ak abe gek, siñim kib yib God sobok gep karip nibak ap ran jakil midék. Bin bi alap sobok gep karip nibak Nilik migan amnimel rek ma lak. Ejol aknib ar onid ak, miker kib aknib ar onid bin bi ñinig gelak okok ni saknigal ak nep, kisen karip Nilik migan nibak amnimel rek linigab.

16

Ejol miker kib aknib ar onid okok di dolak

¹ Pen yad niñnek, minim alap God sobok gep karip Nilik migan eyan nib ejol aknib ar onid okok kirog siñ kib agil agak, “Bin bi gi timel gel God kirog milik kal niñil miker ñinigab ak, kinañ aknib ar onid kajon alon ap ran jakil midék okok, dam lim ar eyan son gem amnañ,” agak.

² Nib agek, ejol ned ak kinañ ne dam lim ar eyan son gek, bin bi tap sapeb kiliç ak dîl, tap kaunan nop rek gilak sobok gelak okok, kirog soi sapeb yur kib dep okok lak.

³ Ejol yigwu nab nib ak, kinañ ne dam ñig solwara ar ak son gek, ñig solwara ak, bi kimbal lakañ ak rek lîl, tap ñig solwara nab nib okok midelak okok, magilsek kim saklak.

⁴ Ejol yigwu nokim nib ak, kinañ ne dam, ñig kilañ juip okok abe ñig yokop ap yowip ar okok abe son gek, ñig okok magilsek lakañ lak. ⁵ Pen ejol ñig magilsek kod midék ak agak,

“Nak Bi Siñj.

Nak birarık ped okok
mìdeligipan; nak miñi ak
rek nep mìdeban.

Nak mìnîm tìg bìlok tep yìb gìl,
kìrop nìñ yìpid gìl nìg gìpan.
6 Bin bi nìb okok nep me, bin bi
nak okok kìrop ñag pak lìl,
bi mìnîm nak agep okok kìrop
ñag pak lìl gel,

lakañ kiri yowak ak me,
nak kìrop pen ak rek nep
lakañ ñek ñibebal ak,
kiri ke gìl dìpal me ak,” agak.
7 Nìb agek, mìnîm alap God nop
tap sobok gep bìd ar siñjak nìb
agak,
“God Bi Kìb kiliş tìmel ke yìb,
nak mìnîm tìg bìlok tep yìb
gìl,
kìrop nìñ yìpid gìl nìg gìpan,”
agak.

8 Ejol yìgwu par ak, kinañ ne ak
dam pìb ak nop soñ gek, bin bi
okok kìrop pìb kal yìb nìñnìmìñ
rek lak. 9 Kal yìb nìñl, kìrop tapin
yìnak ak pen tap si tap tìmel gelak
ak, tari gìnìg nìg gìpin, agìl, kiriç
gìl, mìd tep gìl, God yìb ne agel ar
ma amnak. God cìnop mìker ñeb
ak, agìl, nop ag julak.

10-11 Ejol mamìd alan, kinañ ne
ak dam tap sapeb sea kiñ ne ar
siñjak soñ gek, bin bi ne kod mìdek
nab siñjak dai kìslìm gak. Soi
sapeb lìl, yur kìb gek, aleb su rìbìk
gelak ak pen tap si tap tìmel gelak
ak, tari gìnìg nìg gìpin, agìl, ma
kiriç gìlak; gìlig gì nep mìdil, God
seb kab ar alan siñjak mìdeb ak
nop ag julak.

12 Ejol kagol oñìd ak, bi kiñ karip
lìm pìb apeb okok nìb onìgal,
agìl, kinañ ne ak dam ñig kìb yìb
Yupretis soñ gek, ñig nìbak pìs
nep mìlep gak.

13 Ñig gek nìñlig gì, kiyob ñìlk
omal nokìm as omal nokìm rek
lek nìñnek. Alap toi ubìl meg
mìgan ne siñjak nìb apjakkak; alap

tap sapeb meg mìgan ne siñjak nìb
apjakkak; alap bi God mìnîm age-
bin agìl mìnîm esek nep agìp ak
meg mìgan ne siñjak nìb apjakkak.
14 Kìyob ñìlk nìb okok tap ma gep
rek gìnìmel rek lak. Kiri amìl
kiñ karip lìm ke ke tìgon tìgon
kod mìdebal okok magìlsek poñ
dìl dap mogìm gìl, God Bi kiliş ke
sek ñìñ kìb ne ag lak nìbak, pen
pen gìnìgal.

15 “Nìñ tep gìnìmìb! Yad onìg
gebin ak, bi tap si dep okok ma
nìñ mìdebal won ak nep apal rek
ak onìgain! Nìb ak me, bin bi
wìsìn ma kiniñ, walij yìm tep gìl
mìdenìgal okok miñ miñ gìnìgal;
magìl nep okok ajel, kìrop nabìñ
ma gìnìgal!”

16 Pen kìyob ñìlk nìb okok, bi
kiñ karip lìm ke ke okok nìb kìrop
poñ dìl dap mogìm gìlak; karip
lìm dap mogìm gìlak nìbak Hibru
mìnîm agìl Amagedon apal.

17 Ejol ar oñìd ak, kinañ ne ak
soñ gak nab nep ar alan okok.
Soñ gek, mìnîm alap sea kiñ God
sobok gep karip ñìlk mìgan eyan
nìb sìk kìb agìl agak, “Dai juip,”
agak. 18 Nìb agek nìñlig gì, tìmìk
agìl gu gek amek nìñlig gì, añìm
añìm dìlig gì kasìn magìl bol
okok ap yap pakìl, monmon kìb
yìb bin bi lìm dai ar wagìn aul
ned ma nìñelìgipal rek alap owak.

19 Monmon kìb yìb nìbak dìl, taun
kìb yìb Babilon ak pok gìl, asìk
lìlig gì dai omal nokìm lìl, taun
kìb karip lìm ke ke okok karip
tap okok tìg ju pag jìsìpìk masìpìk
gebin, agìl, kosìl masìl gak. Gak
nìbak, God ne mìlik kal nìñl, Ba-
bilon bin bi göligipal ak saköl ma
gìl, kìrop ñig sìlek kap tìb alan ap
ran jakak ak ñek nìñlak.

20 Pen
karip lìm sìkol ñig tìb kìs kìs gak
okok abe, karip lìm yìrik okok
abe, pìs nep kìr gak. 21 Mìker
kìb yìb ak me, miñab nogob magìl
kìb yìb okok, won nokìm nokìm

ñin juıl omal adık gi dam aknıb wajrem alan (50) kilo rek, seb kab ar alan nıb yapıl, bin bı okok kırop tapın nep pakak. Kırop tapın nep pakek God nop piş nep ag julak.

17

Bi si dep bin ak yur kib dinigab

¹ Ejol aknıb ar onjıd mıker ke ke dolak okok, alap apıl yıp agak, "Sıňaul apek, nep tap alap yomen niňjan! God genigab bı si dep bin tımel yıb ak pen yur kib dinig geb. Taun kib yıb ñig konjai nep ulep sıňak mıdebet ak nep agebin. ² Bi kiň karıp lım ke ke mıdebal okok, bı si dep bin nıbak eip gi ajlıg gi, bin bı lım dai ar wagın aul yokop okok ak rek nep, tap si tap tımel ne giş ak kırop ñig wain ne ñek nıbel, kırop sakol ñagip," agak.

³ Pen God Kaun ak yıp goj lek niňlıg gi, ejol ak yıp dam mıň mab kab nep mıdebet nab okok dad amek niňnek, bin alap, tap sapeb lakaň alap ar alan bısig mıdebet. Tap sapeb nıbak, mıb goj pınbak ne sıňak, yıb God nop ag juep konjai yıb nep nu kıl tıkkı lel mıdebet. Nabıc cög ne aknıb ar onjıd ak lıl, kom aknıb wajrem alan lıl gak. ⁴ Pen bin niňnek nıbak, walıj lakaň bin kib lıpal rek lıl, kab gol konjai nep, kab tep tep mani kib tauep konjai nep, magıl kolım sıkol kıbap mılep rek tıd giş "pöl" apal ak konjai nep, mıb goj ne ak magılsek tıb kadıg lek, melik melik gılıg gi mıdebet. Kap kab gol dıl gılak alap dı mıdebet. Kap mıgan nıb eyan, bı eip si gıl tap si acır tımel yıb gek okok kajoj alan ap ran jakıl mıdebet. ⁵ Aun bej ne alan mınim we gıl mıdoligip alap nu kıl tıkkı: TAUN KIB YıB BABILON AK, BIN SI Bı SI Gı AJPAL OKOK ABE, BIN

Bı NAG TıMEL YıB GıPAL OKOK
ABE, BIN NONIM KIRI ME AK.

⁶ Pen yad niňnek, bin nıbak, bin bı Jisas niň dıl mınim tep ne mısej

ag ñelak kırop ñag pak lılak bin bı okok, lakaň kırop ñig wain rek nıbel sakol ñagil mıdebet.

Gak nıbak niňıl, pak ju dıl gos par li mıdenek. ⁷ Pen ejol nıbak yıp agak, "Tari gınig pak ju dıl gos par rap lıpan? Tap sapeb nabıc aknıb ar onjıd lıl, kom aknıb wajrem alan lıl giş tap nıbak abe, bı si dep bin tap sapeb ar alan bısig ajeb ak abe, mınim wagın ak nep ag niňgain. ⁸ Tap sapeb niňjeban nıbak, ned mıdoligip, mıňi ma mıdebet, pen ulep mıdebet, ne kau mıgan kırıŋ ma juıp eyan nıb apenigab, God gek piş nep kır gınigab. God karıp lım bırarık ped okok ma gi lak ñin ak, bin bı lım dai ar wagın aul mıdebal kırop dinigain ağıl gos niňjak bin bı okok, yıb kırop nu kıl tıkkak buk ne eyan. Pen bin bı yıb kırop nu kıl ma tıkkak okok, tap sapeb nıbak kauyan mıdenigab ak niňıl, wal yıb agnigal. Tari gınig: ne ned mıdoligip, mıňi ma mıdebet, pen kısen kauyan mıdenigab.

⁹ "Mınim nıb okok niň tep gıl nep me, niňnigal. Tap sapeb nabıc ne aknıb ar onjıd mıdebet niňjeşan ak, mınim wagın ar omal mıdebet. Nabıc aknıb ar onjıd nıb okok, dım aknıb ar onjıd bin nıbak bısig mıdebet okok me. ¹⁰ Pen nabıc aknıb ar onjıd nıb okok, kiň aknıb ar onjıd okok me. Kiň nıb okok, aknıb mamıd alan kiň mıdıl bir kımlak, pen mıňi kagol onjıd ak ne kiň mıdebet. Kiň ar onjıd ak kısen onig geb. Pen apenigab ak, sıkol won alap nep mıdenigab. ¹¹ Pen tap sapeb ned mıdoligip, mıňi ma mıdebet ak, ne ke kiň jıl onjıd ak onigab. Ne me, kiň aknıb ar onjıd okok nıb bı alap. God gek ne piş nep ap yap paknigab. ¹² Pen kom aknıb wajrem alan niňjeşan okok, kiň aknıb wajrem alan. Kiri mıňi kiň ma mıdebal pen kısen God gek kiri aua nokım alap nep kiň mıdıl,

tap sapeb ak eip wög gilig gi, bin bi okok kod middenigal. ¹³ Kiri gos ar nokim nijil, tap sapeb ak nop agel, ne kau krop ak dil, bin bi okok krop kod middenigab. ¹⁴ Kinj nib okok, Sipsip Nilik ak eip pen pen ginigal ak pen ne bi kib okok magilsek Bi Kib kiri midil, kinj okok magilsek Kinj kiri mideb rek, nop ntag pak linimel rek ma lip. Bin bi ne ke sik agil dip okok, nop cig gilig gi nep middenigal rek, ne eip kinj nib okok gel pis nep ap yap paknigal,” agak.

¹⁵ Pen ejol nimbak yip agak, “Nilig okok bi si dep bin bisig midosip nijesan nilig nib okok, bin bi wak ke ke lil, minim yib ke ke agil, karip lim ke ke midebal okok me. ¹⁶ Kom akniwajrem ala nijesan okok abe, tap sapeb nijesan ak abe, bi si dep bin ak nop milik kalyib nijil, tap ne okok magilsek pilgi denigal ak me, magil nep middenigab. Pen mib gon ne ak nibil, dai dai middenigab okok dagilel yin sibok amnigab. ¹⁷ Tari ginig: God krop gos nek, gos ar nokim nijil, tap sapeb ak nop agek, kau kiri ak dil gek amek me, God ginigab agil ag lak rek nep ginigab. ¹⁸ Pen bi si dep bin nijesan nimbak, ne me taun kib yib kinj ke ke okok magilsek kod mideb taun kib nimbak,” agak.

18

Babilon ap yap paknig geb

¹ Pen dai nijil nijnek, ejol alap sek seb kab ar ala nimb aposip. Ejol nimbak, God ag lek bi kib yib midek. Seb kab ar ala nimb apil, melik tep ne ak gek, lim dai wagin aul magilsek melik gek. ² Ejol nimbak apil sick kib agil agak, “God gek taun kib yib Babilon pis nep ap yap pakip o! Pis nep ap yap pakip o!

God gek taun kib nimbak, bin bi alap ma mideb yib;

kijeki kiyob nilik yakir timel okok nep mideb e.

³ Tari ginig: bin bi Babilon okok kiri bin si bi si gi, gi timel akniw rek gel gel, bin bi karip lim ke ke okok magilsek nijil, nib akniw rek nep gipal. Babilon ne nig wain kivilis ne ke nibil, bin bi karip lim ke ognap okok krop nek nibel, ne gip rek, kiri ak rek nep sakol ntagil gi timel nep gipal. Kinj lim dai ar wagin aul okok, ne eip gi ajil, gi timel nep gipal.

Pen ne tap tep okok dinim agil per gos nijip rek, bi lim dai ar wagin aul tap sickim gipal okok mani kib dipal,” agak.

⁴ Pen yad nijnek, minim alap sek seb kab ar ala nimb agak, “Bin bi yad Babilon midebim okok, taun nimbak mis ar amil, Babilon kai eip ulik ma giniimb.

Tap si tap timel kiri gipal okok, nibi eip ma giniimb.

Yur kib kiri dinig gebal ak, nibi ak rek nep ma dinimib.

⁵ Tap si tap timel gipal gac ak, tap asmen kib rek am am kib yib ap ran amnak seb kab ar ala.

God nijil kiri tap si tap timel gipal ak gos nijlig gi mideb.

⁶ Babilon ne bin bi ognap krop gi timel gip rek ak, nak pen nop ak rek nep gi timel giniimin.

Pen Babilon ne bin bi ognap krop gi timel gip rek nep mer; nop pen gi timel ke yib giniimin.

Babilon ne bin bi ognap krop nig silek nib rek mer;

nop pen ñig silek ke yib
kap ne soj gil nop ñek
ñihimini.

⁷ Tap konjai nep dñim, agil, yib ne
ke dap ranib rek ak,
nop pen yur mab akni b ke yib
ñek, yimig yib ginimini.

Gos ne ke niñil agip,
Yad bin kwin siñaul bisig
midebin.
Yad bin kanjl ma midebin;
miker ognap yip dñimini rek
ma lip, agip.

⁸ Nib agip ak
pen God Bi Kib
nop minim kib agil yur niñigab
ak,
bi kiliis akni b ke yib mideb.
God Bi Kib ne gek, niñ nokim alap
nep miñak kib ginigab;
sil kib agnigab; tap magil ma
piñigab, yuan kib ginigab.

Pen God Bi Kib ne gek,
Babilon mab miñay yap yin
sibok nib amnigab.

⁹ "Babilon mab yinil sikim
ap ranek niñig gi, kiñ karip
lim ke okok nib bin nibak eip
gi ajoligipal okok yimig gek sil
agnigal. ¹⁰ Bin ak nop yur mab
ke yib ginigab nibak, cinop ak rek
nep ginimini rek lip, agil, ke ke siñ
adañ midil sil agil agnigal,

'Mer e! Mer e! Taun kib ke yib e!
Babilon taun kib kiliis ke yib e!
Nak aua nokim alap nep minim
kib niñil,
pen yur kib dil pis nep ap yap
pakpan,' agnigal.

¹¹ "Pen taun kib nibak ap
yap paknigab rek, bi tap sikim
goligipal okok, miñi bin bi okok
tap cinop ma taunigal, agil, yimig
gek sil agnigal. ¹² Tap kiri nib
okok me, kab gol, kab silpa, kab
sikol tep tap ke ke mani kib tauep,
magil kolim sikol kibap millep rek
tid gi 'pol' apal ak; laplap tep
yib tap 'linin' apal ak tik dam pak
ñag dör goligipal ak, laplap mik,

laplap lakañ, laplap kobkaunañ
cib nag rek di ñag dör gil 'silk'
apal ak; mab ki tep owep ke ke
okok; kaj elepad meg kib dil tap
ke ke konjai nep goligipal okok;
mab bog tep tep mani kib tauep
tap ke ke konjai nep goligipal okok;
tap ain rek 'brons' apal ak, ain ak,
kab 'mabil' apal ak dil tap ke ke
konjai nep goligipal okok; ¹³ tap ki
tep owep ñig ke ke okok, paua
ke ke okok 'sinamín' ak, 'spais' ak,
'yinsens' ak, 'mö' ak, 'praginsens'
ak; ñig wain abe, olip wel abe; wid
magil abe, plaua abe; kaj kau abe
sipsip abe; kaj hos abe, tap kaj hos
ñon gel lip gi dad ajpal okok abe;
bin bi kirok tau dapel nag wög
goligipal okok abe, bin bi eip pen
pen gil kirok nag li dapel nag wög
goligipal okok abe. Tap kiri sikim
goligipal nib okok me ak.

¹⁴ "Pen bi tap sikim goligipal
okok Babilon nop agnigal, 'Mib
gon nak gos gi tap tep tap nak
okok magilsek dai kır gi. Kab gol,
silpa, mani, tap tep ke ke konjai nep
nak ak magilsek bir kır gi. Kisen
kauyan ma dinigan,' agnigal.

¹⁵ "Bi Babilon siñak tap okok
sikim gil mani kib doligipal bi
okok, Babilon ak nop yur mab ke
yib ginigab nibak, cinop ak rek
nep ginimini rek lip, agil, ke ke siñ
adañ midil yimig gek sil aglig gi
¹⁶ agnigal,
'Mer e! Mer e!

Taun kib ke yib e!
Taun kib kil tep nibaul, walij tep
tep,
laplap tep yib linin tik dam
pak ñag dör goligipal ak,
laplap mik, laplap lakañ dil, tib
kadig li midoligip;
kab gol, kab sikol tep tap ke ke
mani kib tauep,
magil kolim sikol kibap millep rek
tid gi 'pol' apal ak dil,
tib kadig li midoligip.
¹⁷ Pen miñi aua nokim alap nep
tap tep tap ne nib okok

magılsek bir pıs nep kır gıp,’
agnıgal.

“Ñıg magöb kapten okok abe,
bı wög gep kiri okok abe, bin bı
ñıg magöb ar ajpal okok abe, bin
bı ñıg magöb tap kako dı sıkım
gıpal okok abe, magılsek ke ke sıñ
adañ middenıgal.¹⁸ Ke ke sıñ adan
mıdıl, taun kıb nıbak mab yınıl
sıkım kıb sılpıl amenıgal ak nıñıl
agnıgal, ‘Taun kılıs ke yıb aul rek
alap ned ma mıdoligıp e!’ agnıgal.
¹⁹ Kiri sılikıl dıl, nabıc ar kiri alan
dı yoklıg gı yoklıg gı agnıgal,
‘Mer e! Mer e! Babilon taun kıb
kılıs ke yıb e!

Babilon ne midek nıñlıg gı,
kab gol, kab silpa, manı,
tap tep tep manı kıb tauep tap
okok ke ke konjai nep midek,
ñıg magöb ajlıg gı, manı konjai
nep dipın ak,
pen mıñı aua nokım alap nep tap
tep ne nıb okok
magılsek bir pıs nep kır gıp,’
agnıgal.

²⁰ “Pen God ne gek Babilon pıs nep
pag jıspık masıpık gı yap
mideb ak,
nıbi seb kab ar alan midebım
okok
paj agıl wobi yal yal agıl mıñ mıñ
gınımıb!
God gek, bı si dep bin nıbak
pıs nep ap yap pakıp ak,
nıbi Krais bin bı ne midebım okok
abe,
Krais mınim tep ne dad ameb
bı okok abe,

God mınim agep bı okok abe, nıbi
wobi yal yal agıl
mıñ mıñ gınımıb!
Ne nıbep gı timel gıp ak nıñıl,
God ne nop mınim kıb agıl,
nop pen yur kıb yıb nıb me
ak,” agak.

²¹ Pen magıl nıbak, ejol kılıs ke
yıb alap, kab kıb yıb wid magıl
pak cıb jakıl plaua gıpal kab ak rek
alap dı ñıg solwara nab sıñık dı
yokıl agak,

“Ñıg aknıb rek nep taun kıb ke yıb
Babilon

tıg wal gı yokel kısen bin bı
kauyan ma nıñıgal.

²² Babilon bin bı mıñ mıñ gılıg gı,
tap gita rek paklıg gı,
gaub paklıg gı, akıl magıl
piglıg gı, ma middenıgal.

Wög ar ke ke gıpal rek ak, ma
gınıgal.
Wid magıl pak cıb jakıl plaua
gıpal rek ak, ma gınıgal.

²³ Bin bı lam melik taun kıb nab
nıbak kauyan ma nıñıgal.
Bin bı ñel dıl, ber mal mıdıl,
mıñ mıñ gı, ma gınıgal.
Bin bı nak sıkim gölügıpal okok
amıl,
karıp lım ke ke okok bı kıb yıb
midelak.

Pen bin bı nak kıj wanam gıl,
mınım esek agıl gel,
bin bı karıp lım ke ke okok
nıñıl magılsek kısen gıl,
níg aknıb rek nep gı timel
gölügıpal.

²⁴ “Babilon bin bı okok nep,
God mınim agep bı ne okok
kırop ñag pak lıl,
bin bı ne okok kırop ñag pak
lıl, gölügıpal.

Bin bı lım dai ar wagın aul ñag pak
lıpıal bin bı okok magılsek
Babilon wagın ne gek nıg
gak.

Ñıg gıp rek, God nop pen yur
kıb yıb ak nıb,” agak.

19

¹ Ejol kılıs ke yıb ak mınim
nıbak ag dai juek nıñlıg gı yad gu
kıb yıb peyiğ nıñnek. Gu nıbak,
bin bı konjai nep seb kab ar alan
mıñ mıñ gılıg gı, meg mıgan dap
ranıl aglak,

“God yıb ne agon ar amnañ!

God cın nep bin bı dı komıñ
yokeb.

God cın nep melik tep ke sek
mideb.

God cın nep bı kılıs ke yıb
mıdeb.

² God cın mınım kıb agıl, mınım
tıg bılok tep gıl,
bin bı okok kırop pen yıpıd gıl
nep nıb.

Bı si dep bin tımel yıb nıbak,
bı si dıl eip gı ajıl gek,
bin bı karıp lım ke ke okok nıb
apıl,
ne gek ak nıjıl, nıg aknıb rek
nep gı tımel gölügipal.

Bin nıbak ne God bin bı nop wög
göülügipal okok nıag pak lak
ak me,
God ne nop mınım kıb agıl
pen yur kıb nıb,” aglak.

³ Nıb agıl, kauyaŋ meg mıgan
dap ranıl aglak,
“God yıb ne agon ar amnaŋ!

Taun kıb ke yıb Babilon yın
sıkım gıl,
sıkım ak per per nep ap
rannıgab,” aglak.

⁴ Nıb agelak, bı mınım tıg
bılokep nıñ juıl nokım alap adık
gı dam yıgwu par alan (24) okok
abe, tap komıŋ omal omal okok
abe, God sea kiŋ ar bısig mıde
wagın sıňak kogım yımil kıyan gıl
aglak,
“Nınjıd yıb!

God yıb ne agon ar amnaŋ!”
aglak.

⁵ Nıb agelak, mınım alap sea kiŋ
mıdeksıňak alan nıb agıl agak,
“Nıbi bin bı tam okok abe, bin bı
gep okok abe,

God cın nop wög gıl nop
pırıkpım okok

magılseк yıb ne agem ar amnaŋ,” agak.

*Krais bin bı ne okok kırop di
karıp lım ne amek, mıñ mıñ gınıgal*

⁶ Pen won ak yad gu kıb yıb alap,
nıg sıj pıňıl agıp rek aka tımk
agek parsek ameb ak rek, peyiğ
nıjnır. Gu nıbak, bin bı konjıi yıb
nep meg mıgan dap ranıl aglak,
“God yıb ne agon ar amnaŋ!”

God Bı Kıb cın ak Bı kılıs ke
yıb.

Ne Kiŋ mıdıl bin bı okok
kırop magılseк kod mıdeb.
⁷ Nıb ak, tep gek nıŋlıg gı mıñ mıñ
gın;

God ne Bı kılıs ke yıb mıdeb
ak nıŋıl,
yıb ne agon ar amnaŋ.

Tari gınıg: Sıpsıp Nılik ak bin ne
dınıgab nıñ ak bır owıp rek,
bin ak karıp ne amnıg, tap gı
jın gılıg gı mıdeb.

⁸ Linın dıl walıj sıj tıd mımelik
gılıg gı mıdeb alap,
God bin ne nop nıek yımıl,”
aglak.

Linın walıj tep nıbak wagın ak,
God bin bı ne gı tep gıpal nıb okok
me ak.

⁹ Pen ejol nıbak yıp agak, “God
mınım nınjıd yıb ageb ak, mınım
ne ognap agen nıu kıl tıknımın. Ne
ageb, ‘Bin bı Sıpsıp Nılik ak sık
agek amıl ne eip tap kıb nınjıgal
bin bı okok mıñ mıñ yıb gınıgal,’
ageb” agak.

¹⁰ Pen ejol nıbak nıb agek, yad
tob wagın ne sıňak kogım yımıl,
nop sobok gınım, agnek ak pen yıp
agak, “Nak nıg ma gınımın! God
nop nokım nep sobok gınımın.
Nak abe, ai mam nak okok abe,
Jisas mınım tep ne ak nıj dıl
ageb rek gıpım rek ak, yad ak rek
nep bı God nop wög gı nıeb bı
alap mıdebin. Jisas mınım nınjıd
ag mıseň lıp mınım tep ak nep
dıl, God mınım agep bı ne okok
mınım apal,” agak.

*Krais kaj hos tıd ar alan bısig gıl
ajek*

¹¹ Pen won ak nıjnır, seb kab ar
alan mıgan yıkkak nıŋıl Bı alap kaj
hos tıd alap ar sıňak bısig mıdeks.
Bı kaj hos ar bısig mıdeks Bı nıbak,
yıb ne omal: yıb ne alap Cıg Gıp,
yıb alap Yıpıd Gıl. Ne bin bı
okok kırop mınım kıb agıl, mınım
tıg bılok tep gıl, pen yur nıb ak,

abramek ma ñib, gipal gipal rek nep niñjil ñib. Nig aknib rek nep ak, bin bi okok eip pen pen gil ñag yik yokip ak, gos niñj tep gil, minim tig bilok tep gil, pen pen gil ñag yik yokip. ¹² Udin ne ak mab miñan rek. Kin tol gipal usajil bad konjai nep nabic ar ne alan lek middeb. Mib gon ne siñak yib alap middeb. Pen yib nibak, bin bi ognap ma nopal; ne ke nep niñip. ¹³ Walij yim middeb ak, lakañ tim lek lakañ sek middeb. Pen yib ne ak, "God Minim." ¹⁴ Ami Bi seb kab ar alan siñak nibok, walij tid kaig tep yib par ke ke lili, kaj hos tid ar okok ke ke bisig gil, nop kisen gilak. ¹⁵ Meg migan ne eyan, tu par kid yib alap apjakak. Tu par kid nibak dil, bin bi karip lim ke ke okok eip pen pen gil ñag pak lili, ain yir par alap dil, krop kod midenigab. Pen God ag lak nin nibak, God Bi Kib, Bi kiliç ke yib ak, bin bi gi timel gil nop yo nopal okok krop milik kal yib niñil, wain magil rek dil, God wain magil tau cib jakep kau migan ak yokil, Bi kaj hos tid ar bisig middeb nibak krop pak cib jakni gab. ¹⁶ Pen walij par ne ak abe, tob male ne ak abe, yib alap nu kiliç tikkak middeb:

KIN OKOK KIRI AK, BI KIB OKOK BI KIB KIRI AK

¹⁷ Pen yad niñnek, ejol alap pit nab siñak alan warik middek niñlig gi, yakir ug gi ajelak okok krop sik kib agil agak, "God nibep tap magil kib ninig geb ak, magilsek apil mogim git! ¹⁸ Apil, kin okok mib gon krop nibil, ami bi kod middep bi kib okok mib gon krop nibil, ami bi kiliç okok mib gon krop nibil, kaj hos okok mib gon nibil, bi kaj hos dad ajpal okok mib gon krop nibil, ginimib. Pen bin bi nag wög gipal okok, bin bi gos kiri ke wög gipal okok, bin bi yib kib middeb okok, bin bi yib ma middeb okok magilsek, mib gon

krop niñnigabim," agak.

¹⁹ Pen won ak niñnek, tap saeb ak abe, kin lim dai wagan aul ke okok nib okok nib abe, Bi kaj hos tid di ajip ak eip, ami bi ne okok eip pen pen ginig, ami bi kiri okok dap mogim gilak. ²⁰ Nig gelak ak pen Bi hos tid di ajek ak, tap saeb ak abe, bi ne bin bi okok krop minim esek agil tap ma gep rek goligip ak abe, krop mal di cici lili, mab miñan salpa sek yin middeb cib eyan yokak. Pen tap saeb bi ne ak ne ned bin bi konjai nep minim esek agek, tap saeb kil ak dil, tap kaunan ne rek gilak ak, sobok golvingpal.

²¹ Pen Bi kaj hos tid di ajek ak, tu par kid meg migan ne eyan nib apjakak nibak, ami bi okok krop magilsek ñag pak lek, yakir okok apil mib gon krop okok nib nib mer niñil kiriç gilak.

20

Seten nag middek mi aknib wan tausan yinnigab

¹ Pen won ak niñnek, ejol alap kau migan kiriñ ma juip ki ur ak abe, sen kiliç yib bol ak abe, niñmagil ne ak dilig gi, seb kab ar alan nib aposip. ²⁻³ Dapil,toi ubil ak, toi birarik ped okok nib ak, nop di cici lili, bin bi karip lim ke ke okok krop kauyan esek ma ginimin, agil, nag non gi dam kau migan kiriñ ma juip nib eyan yokil, kijon pilin gil, kiliç gi tep yib gak. Nig gek, ne nib okok nag middek middek, mi aknib wan tausan amek, kauyan ak wisib yokek apil, sikol won alap yokop gi ajenigab. Toi birarik esek agep nibak me, kijeki ak, Seten nep.

⁴ Pen niñnek, bin bi ognap kaun kiri kin sea bisigep ar ke ke okok bisig midelak. Bin bi nib okok, God agek kiri bin bi okok krop minim kib agil minim tig biloknig gelak. Pen bin bi nib okok, tap

sapeb ak nop ke abe, kaunan ne rek gılak tap ak abe ma sobok gıl, kıl ne aunbenj kiri alan aka ñı̄nmagil kiri ak ma dıl, Jisas mınım tep ne bin bı̄ okok kırop mı̄sen ag ñıl, God Mınım ageb rek nep gıl gelak nı̄njı̄l, kırop nabı̄c tı̄b gı̄ rı̄klak. Yad nı̄njı̄g gı̄ mı̄denek nı̄njı̄g gı̄, kaun nı̄b okok komı̄n lıl, Krais eip bin bı̄ okok kırop kı̄j rek kod mı̄del mı̄del, mı̄ aknı̄b wan tausan ak yınak.⁵ (Pen bin bı̄ ognap kı̄mlak okok, ñın nı̄bak ma warı̄klak. Mı̄ wan tausan ak yı̄nek, kı̄sen warı̄klak.) Mınım agebin aul, God ne ned gek bin bı̄ nı̄b okok warı̄klak ak nep agebin.⁶ Bin bı̄ ned warı̄knı̄gal okok, God bin bı̄ ne ke nep mı̄dıl tep gek nı̄njı̄g gı̄, mı̄ñ mı̄ñ yı̄b gılı̄g gı̄ mı̄denı̄gal. Kauyan ma kı̄mnı̄gal. Kiri God Krais kırop apıl mal sobok gep bin bı̄ rek wōg gı̄ ñı̄ljı̄g gı̄ mı̄dıl, Krais eip bin bı̄ okok kırop kı̄j rek kod mı̄del mı̄del, mı̄ aknı̄b wan tausan ak yı̄nnı̄gab.

Seten yur kı̄b dinigab

⁷ Mı̄ wan tausan nı̄bak ap amnı̄gab nı̄njı̄g gı̄, God ejol ne okok kırop agenı̄gab, Seten nop nag wı̄stı̄b yokel,⁸ amıl bin bı̄ karıp lım ar wagın aul ke ke okok magı̄lsek mı̄debal okok kırop mınım esek agnı̄gab. Bin bı̄ nı̄b okok me, Gog eip Megog eip. Seten kırop magı̄lsek lı̄p gı̄ dapek, kiri pen pen gını̄g onı̄gal. Bin bı̄ pen pen gını̄gal nı̄b okok, kab kılıp ñı̄g solwara gol okok konjai nep mı̄deb rek nep mı̄debal.⁹ Kiri mı̄gan okok mı̄gan okok nı̄b apıl, taun kı̄b God bin bı̄ ne kın mı̄delak ak, taun kı̄b God ne mı̄dmagıl lı̄p nı̄bak nep, pı̄nıl kıs kıs gelak. Taun pı̄nıl kıs kıs gılak ak pen dai mab mı̄lanj seb kab ar alan nı̄b apıl, kırop yı̄n sı̄bok nı̄b amnak.¹⁰ Pen God ejol ne okok, kı̄jeki bin bı̄ okok kırop mınım esek agıl lı̄p gı̄ dowak ak, nop dam cöb mab

mı̄lanj salpa sek yı̄n open geb mı̄gan eyan dı̄ yoklak. Tap sapeb ak abe, bı̄ ne bir bı̄ okok kırop mınım esek agolı̄gip ak abe, ned cöb nı̄b eyan yokel mı̄derek. Melik abe, kı̄slı̄m abe, per per nep yur mab dılı̄g gı̄ mı̄denı̄gal.

Mınım kı̄b kı̄sen yı̄b ak

¹¹ Pen sea kı̄j tı̄d kı̄b yı̄b alap abe, Bı̄ ar nı̄bak bı̄sık mı̄dosı̄p ak abe nı̄njı̄ne. Bı̄ Kı̄b ne sı̄nık mı̄deklı̄ nı̄njı̄g gı̄, lım dai wagın aul abe, seb kab ar alan abe, dai pı̄s nep pı̄rı̄kıl ke okok amek, kauyan ma nı̄njı̄ne. ¹² Pen yad nı̄njı̄ne, bin bı̄ kı̄b mı̄dıl kı̄mlak okok abe, bin bı̄ tam okok mı̄dıl kı̄mlak okok abe, magı̄lsek apıl sea kı̄j wagın nı̄b sı̄nık warı̄k mı̄del nı̄njı̄g gı̄, mı̄j ognap tı̄g pı̄s gılak. Mı̄j alap, bin bı̄ kiri komı̄n mı̄dlı̄g gı̄, gılak gılak rek nı̄njı̄l, nu kıl tı̄klak. Mı̄j nı̄bak tı̄g pı̄s gıl, mı̄j alap tı̄g pı̄s gılak. Mı̄j kı̄sen nı̄b tı̄g pı̄s gılak ak, bin bı̄ per per komı̄n mı̄denı̄gal yı̄b kiri nu kıl tı̄klak. Tı̄g pı̄s gılak nı̄njı̄l God ne bin bı̄ kı̄mlak okok tap tari tari gılak ak nı̄njı̄l, mınım tı̄g bı̄lokıl, kırop nonı̄m lak. ¹³ Pen bin bı̄ ñı̄g solwara nab okok kı̄mlak okok amel nı̄njı̄g gı̄, God ne kırop mınım kı̄b agak. Kı̄məb Won ak abe Cıp Kaun Karıp ak abe bin bı̄ kı̄mıl am kod mı̄delak okok kırop magı̄lsek dam ñı̄l nı̄njı̄g gı̄, kiri ke ke tap tari tari gılak ak nı̄njı̄l, God kırop mınım kı̄b agak. ¹⁴ God ne ñı̄g gak nı̄njı̄l, Kı̄məb Won ak abe Cıp Kaun Karıp ak abe, God agek kırop mal dam mab mı̄lanj yı̄neb cöb eyan dı̄ yoklak. Mab mı̄lanj yı̄neb cöb ambır ak, Kauyan Kı̄mnı̄gal, apal. ¹⁵ Pen bin bı̄ per per komı̄n mı̄denı̄gal okok yı̄b kiri nu kıl tı̄klak mı̄j nı̄bak, bin bı̄ an an yı̄b kiri mı̄j nı̄bak ma mı̄deklı̄, God agek, kırop magı̄lsek ak rek nep dam mab mı̄lanj yı̄neb cöb eyan dı̄ yoklak.

21

*Lím dai wagın aul abe, seb kab
ar alan abe ke kisen nıb lak*

¹ Mıdıl nıñnek, lím dai kisen nıb abe, seb kab kisen nıb abe midek. Lím dai ned nıb ak abe, seb kab ned nıb ak abe bir kır gıl ma midek. Nıg solwara ned midoligip ak, ak rek nep bir kır gıl ma midek. ² Pen yad nıñıl nıñnek, God gek Taun Kıt Sıñ ak, Jerusalem kisen nıb ak, seb kab ar alan sıñak nıb aposıp. Taun Kıt Sıñ nıbak, bin okok bı dıñıg, walıj kıl tep lıl kod midebal rek ak midek.

³ Pen yad peyig nıñnek, sea kinj midek nab sıñak nıb, mınım kıt sık agıl agak, "Mıñi tıkkı, God ne ke bin bı okok eip karıp gı lıl middenigab. Ne bin bı okok eip kin middenigab nıñıl kırı bin bı ne middenigal. God ne ke kırop eip mıdıl, God kırı middenigab. ⁴ Ne udın nıg udın kırı mideb ak magılseklig gı yoknıgab. Bin bı ma kımnıgal; mıker dek, yımtıg gek sıl ma agnıgal; yur ma dıñıgal. Tari ginig: lím dai ned nıb ak bir kır gıl mıñi ma mideb," agak.

⁵ Pen Bı kinj sea ar bisigak ak yıp agak, "Yad tap magılseklı kisen nıb gı lebin," agak. Nıb agıl yıp agak, "Mınım agebin aul nı kıl tıknımin. Mınım nıbaul, mınım nıñıd yıb, bin bı okok pıs nep nıñ dıñımel," agak. ⁶ Nıb agıl yıp agak, "Tap mıñi agesin okok magılseklı bir gıpin. Yad bırarık ped okok midoligipin, kisen per nep per nep middenıgain. Yad nep gen, tap okok magılseklı wagın gıl mideb. Yad nep gen, tap okok magılseklı kır ginigab. Bin bı an nıg nen gonımin, kırop agen, nıg kılam nıb nıg komıj magıl nebe ak nıñıgal; ma tauni gal, yokop nep nıñıgal. ⁷ Bin bı mıker apek, gos par ma nıñıl, yıp cıg gılig gı nep middenıgal okok, kırop

tap agesin aul magılseklı nıñıgain. Yad Nap kırı miden, kırı nı pa yad middenıgal. ⁸ Pen bin bı God nop cıg gon, cınop mıker onıgab agıl pırikpal okok; bin bı yıp nıñ dıl kırıg gıpal okok; bin bı tap tımel yıb tap gac yıb gıpal okok; bin bı cıp nıpal okok; bin si bı si gıpal okok; bin bı kırı wanam gıpal okok; bin bı god tom tap yokop okok sobok gıpal okok; bin bı mınım esek apal okok; kırı magılseklı am middenıgal cöb mab mılañ salpa sek yıneb ak. Bin bı mıgan nıbak amnıgal ak, Kauyan Kınnıgal, apıñ," agak.

Jerusalem kisen nıb

⁹ Ejol aknıb ar onıd ned kınanı kırı dapesal okok, ejol nokım alap apıtlı yıp agak, "Apek, Sıpsıp Nılik ak, bin ne dıñıg geb ak, bin nıbak nep yomen nıñıgan," agak. ¹⁰ Nıb agek, God Kaun ak yıp gon lek nıñıg gı, ejol ak yıp dıl, dam karıp lím dım yırıkkıb yıb i ar oklan alap dad amıl, yıp yomek nıñnek, Taun Kıt Sıñ ak, Jerusalem ak, God seb kab ar alan mideb sıñak nıb aposıp. ¹¹ God Jerusalem kisen nıb ak yokek apek nıñıg gı nıñnek, God ne melıkkı tep ke sek mımelık gıp rek ak, taun nıbak ak rek nep melıkkı tep ke sek mımelık gosıp. Taun kıl tep nıbak kab tep tep manı konıjı tauep rek, kab jaspa mımelık gıp rek ak, mımelık gıl midek. ¹² Kab wari par yıb Jerusalem kisen nıb ak kıs kıs gıl, kıjon tam aknıb umıgan alan okok midek. Kıjon tam aknıb umıgan alan okok kıjon ke ke midek. Pen ejol aknıb umıgan alan kanıb tam kıjon nıb okok ke ke kod mıdelak. Kanıb tam kıjon nıb okok, dai ar alan Juda wagın ke ke aknıb umıgan alan midebal rek, kıjon aknıb umıgan alan okok ke ke nı kıl tıkkı. ¹³ Kanıb tam kıjon nıb okok: pıb apeb omal nokım; pıb ma apeb omal nokım; pıb

ma ameb omal nokim; pib ameb omal nokim. ¹⁴ Pen wari nibak ned wagin gil, kab par kib aknib umigan alan parsek li li dil, kisen wari gilak ar nibak. Kab par kib nib okok, Sipsip Nilik minim dad ameb bi aknib umigan alan okok, yib kiri okok nu kil tildekl midek.

¹⁵ Ejol yip minim agosip nibak yir kab gol dil gilak alap dil midek. Yir nibak rek dil, tap alap yir adip adip lili, tap nibak par titi gil rek midek ak wok pag nopal. Pen ejol yir nibak dil taun kib nibak li niyng gek; kanib tam kijon abe, kab wari ak abe, taun kib magilsek li niyng gek. ¹⁶ Pen ejol ne yir nibak dil, taun nonim ak yir ak di adip adip lili, taun kib nibak par titi gil rek midek ak wok pag niynek, yad niynek, usin ar nib ain twelp tausan stadia amnak; pis kidadan nib pis kidadan twelp tausan stadia amnak. Pen kilan gil adip adip ak rek nep twelp tausan stadia amnak.* ¹⁷ Pen ejol nibak ne yir nibak dil, taun kib wari kis kis gak ak, bin bi yir lil wok pag nopal rek wok pagil, lim eyan nib dai ar alan wok pag niynek, yad niynek, kiubit aknib nin juil ar onid adik gi dam omal omal (144) amnak.† ¹⁸ Wari nibak, kab jaspa apal ak dil gi lek midek. Taun kib ak, kab gol tep tep glas rek kid yib gilig gi midek ak nep dil gi lek midek ak me, kid yib gilig gi midek. ¹⁹ Kab par kib, kab wari kanim eyan midek okok, kab tep tep mani kib tauep ke ke konai nep dil, kab par kib aknib umigan alan nib okok gi lek midek. Dai nokim nib eyan kab jaspa ak gi lek midek; dai yigwu nab nib ak kab mik, sapaia ak gi lek midek; dai yigwu nokim nib ak kab komin komin sek, aget ak gi lek midek;

* **21:16:** Grik minim agil 12,000 stadia agak ak, 2,200 kilomita rek. † **21:17:** Grik minim agil kiubit aknib nin juil ar onid adik gi dam omal omal (144) agak ak, mita aknib nin juil omal nokim adik gi dam mamiid alan (65) rek.

dai yigwu par ak kab kikomin sek, emral ak gi lek midek; ²⁰ dai mamiid alan kab sapai abe tid abe ulik malik gi mideb, sadoniks ak gi lek midek; dai kagol onid ak kab sapai, kanilian ak gi lek midek; dai ar onid ak kab wihalin, krisolait ak gi lek midek; dai jil onid ak kab kikomin sek, beril ak gi lek midek; dai ajip ak kab wihalin ke yib, topas ak gi lek midek; dai wajrem alan ak kab kikomin sek abe wihalin abe ulik malik gi mideb, krisopres ak gi lek midek; dai agip alan ak kab sapai, aiasin ak gi lek midek; dai umigan alan ak kab mik, ametis ak gi lek midek. ²¹ Kanib tam kijon aknib umigan alan okok, magil kolim kibap milep rek tid geb, "pol" apal ak, kib ke yib aknib umigan alan dil gi lek midek. Taun kib nibak, kanib okok kab gol tep glas rek kid gil mideb ak nep dil gi lek midek ak me, kid yib gil midek. ²² Pen taun kib nibak yad God sobok gep karip alap ma niynek. God Bi Kib, Bi kiliis ke yib ak abe, Sipsip Nilik ak abe midibir rek, God sobok gep karip alap ma mideb; kiri apil mal God sobok gep karip midebir. ²³ Pen God melik tep ke yib ne mitmelik gil, Sipsip Nilik lam melik gip rek ak mimelik gil gipir rek, taun nib siyak pib takin wog alap ma mideb. ²⁴ Bin bi karip lim ke ke okok nib apil taun nibak am midenigal okok, melik tep nibak niyng gi ajenigal. Kin lim dai wagin aul ke ke okok nib taun nibak am midenigal okok, tap tari tari tep, tap tari tari melik sek karip kiri gilak okok, sek dam taun kib nilik migan nibak am midenigal. ²⁵ Pen taun nibak, kijon okok ma giyngal; kislitm ma

onıgab nıñıl kıjon per per yıkıl nep middenigab. ²⁶ Bin bı karıp lım ke ke okok nıb apıl taun nıbak am middenigal okok, tap tari tari tep, tap tari tari melik sek karıp kiri gılak okok, sek dam taun kıb nılik migan nıbak am middenigal. ²⁷ God nop asık mosık gıp tap ak, taun nılik migan nıbak amnımel rek ma lınigab. Bin bı god esek sobok gıl gıt timel yıb gıpal okok, taun nılik migan nıbak amnımel rek ma lınigab. Bin bı per per nep komıj middenigal mij nıbak eyan, Sipsip Nılik yıb kırop ūkil tıknigab bin bı okok nep, taun nılik migan nıbak amnıgal.

22

Nıg Komıj Magıl Neb ak

¹ Ejol nıbak, nıg komıj magıl neb ak yıp yomek nıñnek. Nıg aposıp nıbak, glas mımelik gıp rek mımelik gıt aposıp. Nıg nıbak, God eip, Sipsip Nılik ak eip, sea kinj kiri apıl mal bısigpir sıňak alan nıb kılam juıl, ² taun kıb kanıb nab sıňak amił amnak. Nıg gol pıs pıs mab nıbil per per middenigal mab ak tanak. Mab ur nıbak, mı nokım nokım takın ke ke umıgan alan ak nep, per nep magıl pileb. Pen mab kas nıbak, bin bı karıp lım ke ke okok nıb kırop gek komıj lınımın rek nep mideb.

³ Taun kıb nıbak, God nop asık mosık gıp tap ak ma mideb. God eip, Sipsip Nılik ak eip, sea kinj kiri apıl mal ak taun kıb nab sıňak middenigab. God bin bı ne okok nop wög gıt nıllıg gıt middenigal. ⁴ Taun kıb nıbak, God bin bı ne okok Sipsip Nılik mılık dai ne ak nıñnígal. Sipsip Nılik yıb ne ak aun benj kiri alan ūkil tık lek middenigab. ⁵ Kıslım ma onıgab. God Bı Kıb ak melik kırop ak middenigab ak me, sıp mılañ abe, pıb abe wög alap ma middenigab.

Kiri per nep per nep kinj rek middenigal.

May mideb Jisas onıgab

⁶ Ne yıp agıl agak, “Mınım nıbaul mınım nıñıd yıb mideb; mınım nıñ dep nep mideb. Bı Kıb, Kaun ne bı mınım agep ne okok kırop gos ūlek mınım ne ageligi pal God nıbak nep, ejol ne ak ag yokek apıl, manj mideb gınigab mınım ak ag ūnosıp,” agak.

⁷ “Pen nıñım! Ulep mideb nıñigain. Tap tari tari kısen gınig geb ak, buk nıbaul mideb. Bin bı an an mınım nıbaul nıñ dıl, ageb rek gınigal okok, tep gek nıñlıg gıt mıñ mıñ gınigal,” agak.

⁸ Yad Jon, ejol mınım agosıp ak abe, tap tari tari gosıp ak abe magılsek nıñnek. Pen ejol mınım agosıp ak abe, tap tari tari gosıp ak abe magılsek nıñ sakıl, ap yap ejol nıbak tob wagın ne sıňak kogım yımlı, nop sobok gınım, ag nıñnek ak pen ⁹ yıp agak, “Mer! Yıp nıg ma gınımın; God nop nep sobok gınımın. Nak God nop wög gıt mideban ak, namam God mınım agep bı okok abe, bin bı mınım mideb buk nab nıbaul ageb rek gıpal okok abe, nıbi God nop wög gıpmırek, yad ak rek nep God nop wög gıpin,” agak.

¹⁰ Pen ejol nıbak yıp agak, “Kısen gınigab mınım ūkil tıkpan pıyak ak, tıg mımcıc gıl okok ma we gıt lınımın; ulep mideb, mınım ūkil tıkpan rek magılsek gınigab. ¹¹ Nıb ak nıñıl, bin bı gıt timel gıpal okok, kiri ak rek nep nag tımel ar ak nep gıllıg gıt middenimel; bin si bı si gıpal okok, kiri ar nıbak nep gıllıg gıt middenimel; bin bı gıt tıg gıpal okok, kiri ar tıg nıbak nep gıllıg gıt middenimel; bin bı sıň midebal okok, kiri aknıb rek nep sıň middenimel,” agak. ¹² “Nıñım! Ulep mideb nıñigain. Mıneki nıbak, nıbi bin bı yad okok tari

tari gipim ak nijil, pen ak rek nep tap tep nigin. ¹³ Yad bırarık ped okok midölgipin, kisen per nep per nep midenigain. Yad nep gen, tap okok magilsek wagingil mideb. Yad nep gen, tap okok magilsek kır ginigab. Wagin ak yad nep, mibıl ak yad nep midebin.

¹⁴ "Bin bi wali kiri nig li tep ginagal okok, miñ miñ ginigal. Mab magil nibıl per per midenigal ak ñen, kiri nibıl am taun kib nillik migan nibak amnigal. ¹⁵ Pen kain sapeb okok, taun nibak amnimek rek ma lip. Bin bi kij wanam gipal okok, bin si bi si gipal okok, cip napal okok, tap yokop okok god cin agil sobok gipal okok, minim esek apal okok, kiri mis eyan nep midenigal.

¹⁶ "Yad Jisas, ejol yad ak ag yoken, amil nibep bin bi yad coc karip lim ke ke okok midebim okok, nibep minim yad nibaul ag nib. Yad me, Depid tikek, tikel tik dam dapıl gel, Bi Kib midenigab aglak ak nep, yad midebin. Yad me, gap poglin kib karip tikenig gek nijlig git ap raneb, apal ak yad nep midebin," agak.

¹⁷ God Kaun ak abe, Bin Bi

dinigab Bin nibak abe, kiri mal "Owan e!" agebir.

Bin bi minim nib aul nijenigal okok ak rek nep, "Owan e!" agnimek.

Nibi bin bi nig nen gip okok magilsek owim! Apil, nig komij magil neb ak yokop dil nijim.

¹⁸ Bin bi minim buk nibaul mideb udin li nijil agel, nibi nijenigabim bin bi okok, tap tari tari kisen ginimin minim ak nij tep giniminib. Bin bi ognap minim nib aul nijil, minim ognap sek yigog magog genigal ak, God kirok pen yur nil gek, miker kib buk nibaul ageb rek sek dinigal. ¹⁹ Pen bin bi an an minim nib aul dai ognap ma din agil kiri genigal ak, God kirok pen mab magil nibıl per per midenigal agip ak mer agek ma nijenigal; Taun Kib Sij ak am midenigal agip ak abe mer agek ma amnigal.

²⁰ Bi minim nu kil tikpin Bi ak ageb, "Yau! Ulep mideb nijigain," ageb.

Nib aknib rek tep! Bi Kib Jisas, nakowan e!

²¹ Bi Kib cin Jisas nibep God bin bi ne yimig gek kod mid tep gilig git midonimij. Nib aknib rek tep.